

IJA # 1358

חק לישראל ספר שמות

Ḥoq le-Yiśra'el Sefer Shemot

Vilna, 5687 (1926 or 1927)

חק

הצעיר יחזקאל
יוסף ה"ו
שנת ה'תקפ"ו
יום א' ט"ו אלול

הצעיר

הצעיר יחזקאל

יוסף ה"ו

שנת ה'תקפ"ו

יוסף יחזקאל שנת ה'תקפ"ו

הצעיר יוסף ה"ו שנת ה'תקפ"ו

הצעיר יוסף ה"ו שנת ה'תקפ"ו

יוסף ה"ו שנת ה'תקפ"ו

הצעיר

181

חֶק לַיִשְׂרָאֵל

ספר

שמות

ללמוד בכל יום כסדר פרשות התורה ומקראות מן

תורה נביאים וכתובים

עם תרגומיהם

ומשנה גמרא וזוהר

מלוקט ע"י הנאון המקובל מהור"ר חיים וויטמאל ז"ל ע"פ כתבי הארז"ל
וסדרו והכינו הרה"ג יצחק ברוך ז"ל

ועליו נוסף

יוסף לחק מאת הג"מ חיים יוסף דוד אזולאי ז"ל

כולל

לקומים מספרי מוסר והלכות פסוקות מהרמב"ם ושאר פוסקים ז"ל

ועל כל אלה הוספנו מעלות רבות חדשות
כמבואר בשער השני.

ווילנא דפוס רָאָם

שנת תרפ"ז לפ"ק

ש
הצ | העציר

חֹק לְיִשְׂרָאֵל

סֵפֶר

שְׁמוֹת

עִם אֱלֹהֵי הַחוֹסְפוֹת :

- (א) כָּל הַעֲנִינִים שֶׁבּוֹ הַדְּפֻסִים בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת מְאִירוֹת עֵינַיִם.
(ב) הַעֲנִינִים שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּכָר בְּאוֹתֵיזוֹת רִשׁוֹי קְטַנּוֹת הַדְּפֻסָּנוֹם עִתָּה בְּאוֹתֵיזוֹת מְרוּבָעוֹת וְגְדוּלוֹת.
(ג) עֲנִינִים רַבִּים שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּכָר בְּלִי נִקְדוּת הַדְּפֻסָּנוֹם עִתָּה עִם נִקְדוּת.
(ד) אֵת הַמְרַנְנוּמִים הַדְּפֻסָּנוֹם אַחֲרֵי כָּל פְּסוּק וּפְסוּק תְּרַנְנוּמוֹ , לְהוֹעֵלֶת הַקְּרִיאָה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחַד מְרַנְנוֹם בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת מִנִּקְדוּת.
(ה) כָּל הַתּוֹרָה נִדְפְּסָה בְּשִׁלְמוֹת בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת מְאִד עִם נִקְדוּת וְטַעֲמִים בְּהִנָּחָה מְדוּקָרָה.
(ו) פִּרְשׁוֹי עַל תַּנְיָךְ בְּשִׁלְמוֹת עִם רִשׁוֹי יִשְׁן.
(ז) מִשְׁנֵיזוֹת בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת מִנִּקְדוּת עִם פּוֹי הַרְעָב מִכְּרִמְנוּרָה ז'ל.
(ח) הִנְמָרָא ג"פ עִם נִקְדוּת וְעִם פִּרְשׁוֹי.
(ט) מְאִבְרֵי הַזֶּהר , וְעֲנִינֵי הַפּוֹסֵר , וְהַתְּלֻכּוֹת הַפְּסוּקוֹת בְּלִם בְּאוֹתֵיזוֹת מְרוּבָעוֹת מִנִּקְדוּת.
(י) פֶּדֶר הַפְּטוּרוֹת לְכָל שַׁבָּתוֹת הַשָּׁנָה בְּשִׁלְמוֹת בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת.
(יא) כָּל הַפֶּדֶר הַגָּל עִם כָּל הַחוֹסְפוֹת נוֹסֵף עִתָּה גַם עַל יוֹם הַשַּׁבָּת בְּסוּף כָּל חֶלֶק.
(יב) פֶּדֶר הַתְּפִלוֹת לְהוֹל וּלְשַׁבָּת אַחֲרֵי כָּל חֶלֶק וְחֶלֶק.

וְעוֹד מְעַרְהָ גְדוּלָה הוֹסְפֵנוּ עַל כָּל אֱלֹהֵי :

תְּרִי"ג מִצְוֹת (לְמִקְוֹמוֹתֵיהֶן אַחֲרֵי כָּל פִּרְשָׁה) כִּפִּי שֶׁהֵן מְסוּדְרוֹת בְּסֵפֶר מִצְוֹת ה' בְּכָל פִּרְשֵׁיהֶן וְעִקְרֵי הַלְכוּתֵיהֶן וְכָל יְסוּדוֹתֵיהֶן ע"פ דַּעַת הַרַמְבַּ"ם ז'ל וְחִלּוּקֵי הַדַּעוֹת בְּהֵן שֶׁל הַרַמְבַּ"ן הַסַּמ"ג הַסַּמ"ק וְסֵפֶר הַחַרְדִּים , וְלִכָּל מִצְוָה וּפְרִטְיָה וְיְסוּדוֹתֵיהֶן, מְרָאָה מִקְוֹמוֹתֵם לְשׁ"ס וּלְפּוֹסְקִים רַאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים הַכָּל בְּסֵדֶר נִפְלֵא מְאִד.

MADE IN POLAND
PUBLISHED BY „ROM“. A/S.
WILNO.

„CHOK LJZROEL“
Drukarnia „Rom“, Wilno, Cerkiewna № 2

1927

נוסחי דווקני

נ"ה
נביאים

כלי חילון מ"ס דז"א נכס צבאות	כלי אמלטי רוח צב צבא צבאו צבאות	כלי פנימי דכסמה דלכח יהוה	כלי פנימי דכסמה דהוד אדני	אורות פנימיים דנר"ן חיה דלכח יהודה
------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	--

יסוד מל'
כתובים

כלי חילון יסוד דז"א נכס	כלי אמלטי רוח שין שין דלת	כלי פנימי דכסמה יאהדונהי	כלי חילון נוקבא דז"א
----------------------------	------------------------------	-----------------------------	-------------------------

שין דלת יוד שין דלת יוד
אורות פנימיים דנר"ג חיה י"ד ה"ו ו"ה ה"ז דיסוד יהוה דמל' נוק' דז"א

יצירה
משנה

זרעים: חסד דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי אלף אלף למד	זרעים: חסד דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי אלף אלף למד	זרעים: חסד דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי אלף אלף למד
---	---	---

זרעים: חסד
דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי
אלף אלף למד

זרעים: חסד
דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי
אלף אלף למד

זרעים: חסד
דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי
אלף אלף למד

ברואה
הלכה

זרעים: חסד דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי דנריאה אל'	זרעים: חסד דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי דנריאה אל'	זרעים: חסד דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי דנריאה אל'
--	--	--

זרעים: חסד
דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי
דנריאה אל'

זרעים: חסד
דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי
דנריאה אל'

זרעים: חסד
דטק' דז"א וכו' אמלטי של ככלי
דנריאה אל'

אצילות
קבלה

ש"ס כהפארת דאצילות יכוין בו בכל יום ש"ס
יוד הא ואו הא

ספר הק לישראל

שמות יום ראשון תורה

יבזק בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד] דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארת
בתוספת גשמה של שבת שעברה:

א א ואֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם אֵת
יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: וְאֵלֶּיךָ שָׁמַח בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

דַּעֲלוּ לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב גִּבּוֹר וְאִנְשׁ בֵּיתֵהּ עָלוּ: ב רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן
לֵוִי וַיְהוּדָה: רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֵוִי וַיְהוּדָה: ג יִשְׂשַׁכָּר זְבוּלֹן

וּבִנְיָמִן: יִשְׂשַׁכָּר זְבוּלֹן וּבִנְיָמִן: ד דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאָשֶׁר:
דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאָשֶׁר: ה וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יִצְחָק יִרְדֵּי־יַעֲקֹב

שִׁבְעִים נֶפֶשׁ וַיּוֹסֶף הֵיחָדְמָה בְּמִצְרַיִם: וְהָיָה כָּל נַפְשָׁתָא נַפְקִי
יִרְכָּא דַּיַעֲקֹב שְׁבַעִין נַפְשֵׁן וַיּוֹסֶף דַּהֲוָה בְּמִצְרַיִם: ו וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־

אָחָיו וְכָל תְּדוּר הַהוּא: וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל דְּרָא הַהוּא:
רש"י

א (א) ואלה שמות בני ישראל. אע"פ שמגאן בחייהן בשמותן חזר ומגאן
במיתתן להודיע חבטן שנמשלו לכוכבים שמוליחן ומכניסן
במספר ובשמותם שגא' (ישעיה מ) המוליא במספר לבאם לכולם בשם יקרא
(שמ"ד): (ה) ויוסף היה במצרים והלא הוא וכיוו היו בכלל שבעים ומה
בא ללמדנו וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים אלא להודיע דקתו של
יוסף. הוא יוסף הרועה את לאן אביו. הוא יוסף שהיה במצרים ועשה מלך
ועומד בלדקו:

נביאים ישע"י כ"ו

א הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב יִצְיִן וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמִלְּאוּ פְגִי־תַבְרִי
תְּנוּבָה: יתְבַנְּשׁוּן מִבְּיַי גְּלוּתָהוֹן וַיְתוּבוּן לְאַרְעֵהוֹן תַּמָּן

וַיִּתְיַדְוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב יִפְשׁוּן וַיִּסְגּוּן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹן אִפִּי תַבְרִי בְּנֵי
בְּנִין: ב הַכְּמֻכַּת מִבְּהוּ הַבְּהוּ אִם־פְּתַרְגַּן הַרְגִּיו הַרְגַּ: הַכְּמֻכַּתָּא
רש"י

(א) הבאים ישרש יעקב. הלא ידעתם מה עשיתי בראשונה הבאים למצרים
אשר השריש יעקב ללו ופרחו שם עד אשר מלאו וכו': (ב) הכמכת. וכל
מכותיו

שמות ליום ראשון

בצנה מניי מהותי אם בקמול קמילוחי יתקמילי: ג בסאפאה בשלחה
תריבנה הגה ברזחו תקשה ביום קדים: בסאתא בחותא פאל
בה יכילון לך בחותא שלח ומעיק לחון תני עליהון במלא מתקוף
עליהון ביום לומי: ד לכן בואת יכפר עון-יעקב וזה כל-פרי הסר
חטאתו בשומן: כל-אבני מזבח באבני-גז מנפצות לא-
יקמו אשדים וחמנים: בגן גדא ישמקון חובי בית יעקב ודון כל
עובדי אסמיות חובתי בשויתיה כל אבני אגורא באבני גז מנפצן לא
יתקייסון אשדיא ותנססיא: ה כי עיר בצורה ברד גה משלחה
ונעוב במדבר שם ירעה עגל ושם ירבץ וכלה סעפיה:
ארי קתא דהת פריקא בלחודא תתב תהי מסלמלא ושבקא במדברא
בה גיחון צדיקא ויבזון ית נכסתא ויספון משויתיה מקמפק:
ו ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה פי
לא עם-בינות הוא עלי-כן לא-ירבחמו עליהו ויצרו לא יחננו:
ותקצר חיליהו ויפתתו בעובדיהו ויפרון נשיא עלן לבית דחלתהו
ומקסן יתהוון ארי לא עם סוכלתן אנון על בן לא ירחם עליהו ויעבדינון
ודבראנון לא יחום עליהו:

רשי

מכותיו מדה כנגד מדה: בסאסאה. באוסה מדה: בשלחה. כששלחה מלרים
את ישראל: תריבנה. המדה בסאה שלה: הגה. דיבר דיבורו הקסה: ביום.
שאלמר בו ברוח קדים עזה: (ד) וזה כל פרי. הטוב לו להסיר חטאתו
כשיסיס אבני מזבחות במוסיו: כאבני-גז. מין לבט: מנופצות. מדוקדוקה:
לא יקומו למטן לא יקומו להס עוד: (ה) כי עיר בצורה. של עשו יהיה
בד: גדה. מעון: משולח. מיושביו: שם ירעה עגל. אפרים שנמשל לעגל:
סעפיה. ענפיה: (ו) ביבש קצירה. קלרי שרשיה: נשים. עם חלס כנשים:
מאירות. ידליקו:

כתובים כשלי י"א

א נפש-ברכה תדשן ומרוה גדהוא יורא: נפשא דברכתא תדנו

ומן רשי "א" במקום ה'

(א) נפש ברכה. שהוא וחרן כמונו: ומרוה. שמשביע את העניים
ג

שמות ליום ראשון

ומן דמאלף אף הוא יליף: ב מנע בר יקבהו לאים וברכה לראש
משפיר: מן דכלא עבדא באולצנא נשבקוניה לבעיל דבבוי וברכתא
תהו לאנא דמובן: ג שחר טוב יבקש רצון ורזש רעה
תבואנו: דבקדים סבתא בעי צכנא ותבע בישתא אתיא עלי:
ו בוטח בעשרו הוא יפל ובעלה צדיקים יפרחו: דמספר
בעותריה הוא נפל ואיך מדפא צדיקי ספרחין: ח עבר ביתו ינחל-
רוח ועבד אויל לחכם-לב: עבר ביתיה יבת פחתא וסכלא יתני
עבדא לחפים לפא: ו פרי צדיק עין חיים ולקח נפשות חכם:
פרוי דצדיקא אילנא דמי ומקבלנא דנפשי חכמתא:

רשי

גם הוא יורא. ישבע טוב: (ב) מנע בר. מלמד חורה: יקבוהו.
יקללו: לאום. בניס שבטן אום: משביר. המלמד חורה: (ג) שחר טוב. החפץ
להדריך הכרוח לדרך טוב: יבקש רצון. חפץ שיהא הקב"ה רולס: (ד) ובעלה.
אשר ספרם: (ה) עובר ביתו. מי שינחול רוח הוא האדם עלל אינו יגע לא
במורה ולא במלאכה: (ו) פרוי צדיק. מעשה הצדיקים: עין חיים. הס לעולם:
ורקח נפשות. לעלמן שמלמד דרך טוב הוא חכם:

כאה פרק ד'

הפאה נתנת בפתיק קרקע. בדלית וברקל. בעל חפית מוריד ומחלק
לעניים. רבי שמעון אומר אף בתליקי אנוזים. אפילו תשעים
ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבוז. קוח שומעין שאמר בתלכה:
ב בדלית וברקל אינו בן. אפילו תשעים ותשעה אומרים לבוז. ואחד
אומר לחלק. לזה שומעין שאמר בתלכה: ג נטלמקצת פאה וזרק על השאר. אין
לו בה כלום. נפל לו עליה ופרש מליהו עליה. מעבדין אותה היטנו. וכן בלקט.

ברפנורא

פרק ד א הפאה ניהנת במחובר. דמתיכ לפני ולגר תעוב הגה לסיס והס יכוז
בדלית. גפן המודלית על נבי סיס או על נבי אילנות: מוריד ומחלק.
דמתיכ תעוב אומס אומס שאין בהס סכנה אחת עיזב לסיסה ואי אחת עיזב אחת שיש
סכנה בעליהם אלא מוריד מן האילן ומחלק להס: בחליקי אנוזים. ע"ש שאלנות של אנוזים
הלקיס ואין בהס קשרים כשאר אילנות קרוין חליקי אנוזים ואין הלכה כר"ס: אפיל תשעים
ותשעה. ארשא קאי כפאה היתה במחובר: ב בדלית וברקל. שמנתן בתלות:
ג נפל. אחד מן העניים מקצת סאה שלקט כבר וזרק לו על השאר כדי לקנות: אין לו בה
כלום. אסילו כמה שלקט דקונסין איתו ומזילין ממנו החלוס והמחובר: נפל לו עליה וכו'.
י"ג ד"א של אדם קונות לו כמטא וכלדי רשות הרבים הכא כשדה חכירו לא חקינו ליה
רבו

שמות ליום ראשון

וכן בעומר השכחה: י פאה. אין קוצרין אותה במגלות. ואין עוקרין אותה בקרדומות כדי שלא יכא איש את רעהו: ה שלש אבעיות ביום. בשחר ובחצות ובמנחה. רבן גמליאל אומר לא אמרו אקא כדי שלא יפתחו. רבי עקיבא אומר לא אמרו אקא כדי שלא יסיפו. שר בית גמר היו מלקטין על החבל ונותנים פאה מכל אומן ואומן: ו נכדי שקצרו את שדהו ואחר כך נתציר. פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. רבי יהודה מחייב בשכחה. שאין השכחה אקא בשעת העומר: ו הקדיש קמה ופדה קמה חיב. עוקרין. ופדה עוקרין חיב. קמה ופדה עוקרין. פטורה. שבשעת חובתה היתה פטורה: ה פיוצא בו. המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות. ופדאן. חיבין. משבאו לעונת המעשרות. ופדאן. חיבין. הקדישן עד שלא נקמרו. ונקמרו הגזבר. ואחר כך פדאן. פטורין. שבשעת חובתן היו פטורין: ה מי שקלט את הפאה ואמר. הרי זו לאיש פלוני עני. רבי אליעזר אומר זכה לו ונחמם אומרים יתנה לעני שנמצא ראשון. הלקט והשכחה והפאה של נכדי. חיב במעשרות. אקא אם בן הפקיר: י איהו לקט. הנושר בשעת

ברטנורא

רכנן שיקנו לו חרבע אמותיו ח"י כיון דכפל עליה גלי דעתיה דכנסילה ניהא ליה דלקני בד' אמות לא ניהא ליה דלקני: ה שלשה אבעיות ביום. שלש פעמים מתגל' בעל הבית ונראה בתוך שדהו כדי שיקחו העניים פאה: א אבעיות. לטון גילוי נכסו מלפניו מתרנמי' אגליין משמרוהו: ב בשחר. מפני המניקות שבניהם ישנים בשחר ואז יש להם פנאי ללקט: ובחצות. מפני המניקות שדרכן ללכת בחצות והולכים ללקוט פאה: ובמנחה. מפני הזקנים והולכים על משנתם ואין מניע' לשדה עד שעת המנחה: שלא יפתחו. משלש עתים הללו והלכה שאין נותנים פאה אלא כג' עתים הללו אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהם: של בית גמר. שם מקום כדכתיב את בית נמרה קוסרים הכל בלד הקמה וקוסרים והולכים עד שיכלה החבל ומניחים פאה לכל החבל והזורים וקוסרים ומניחים פאה והיינו מכל אומן ואומן כלומר מכל שורה ושורה ועל זה מוכרין אותן לכסח: ז עבד"ם שקצרו שדהו וכו'. דכתיב גבי לקט ופאה ובקצרכם פרט לכשקצרו עבד"ם וגבי סכחה כתיב כי תקצרו קצירך ושכחת עומר מכלן אמרו עבד"ם שקצרו שדהו ואח"כ נתגבר פטור: שאין השכחה אלא בשעת עומר. וכשעת עומר מיהא גר היה וחיוב בכל המנות ורבנן סברי הואיל ואיכא סכחה בעומר ואיכא סכחה בקמה כדכתיב ושכחת עומר בשדה לרבות שכחת קמה את שיגה שכחת קמה ישנו בשכחת עומר והאי עבד"ם שקצרו שלא היה בשכחת קמה דאותה שעה עבד"ם היה אף על פי שעבדיו נתגברו אינו בשכחת עומר ואין הלכה כרבי יהודה: ז קמה ופדה עוקרין פטורה. דמקרא דממעטין קציר עבד"ם ממעטין נמי קציר הקדש דלאו קצירך הוא ולענין סכחה פליגי רבי יהודה ורבנן בהקדיש קמה ופדה עומרים כי היכי דפליגי בעבד"ם שקצרו שדהו ואח"כ נתגבר: ה עד שלא באו לעונת המעשרות. היינו מירוח כשהוא משהו פני הכרי ברחת אס בזאתה שעה היה ביד הגזבר פטורים ואם לאו אין ההקדש פטור: ו גמרון הגזבר. שנמרו בעודן ביד הגזבר: ו רבי אליעזר אומר זכה לו. פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בעטיר שלקט פאה לזכות בה לעני דרבי אליעזר סבר אמרינן תרי מינו מינו דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזי ליה ומינו דאי בעי זכה לנפשיה וכי נמי לחכמה ורבנן סברי חד מינו אמרינן תרי מינו לא אמרינן אכל מעני לעני דכרי הכל זכה לו והלכה כחכמים: של עבד"ם חייב במעשרות. דהואיל ואין העבד"ם חייב בלקט סכחה ופאה הוו להו כשאר תבואה של עבד"ם שהייתה כמעט: אלא א"כ הפקיר. לעניים ולעשירים דהפקר פטור מן המעשר ומחיל' ר' מאיר הוא דאמר אין קנין לעבד"ם כח"י להפקיע

שמות ליום ראשון

הקצירה. היה קוצר קצור מלא ידו. תלש מלא קמצו. דההו קוצין ונפל מיידו לארץ הרי הוא של בעל הבית. תוך היר ותוך הפגל. לעניים. אחר היר ואחר הפגל. לבעל הבית. ראש היר וראש הפגל רבי ישמעאל אומר לעניים. רבי עקיבא אומר לבעל הבית: יא חורי הנמלים שבתוך הקמה. הרי הן של בעל הבית. של אחר הקוצרים. העליונים לעניים. ותחתונים של בעל הבית. רבי מאיר אומר דכל לעניים. ששפק לקט לקט:

ברטנורא

מן המעשר ואין כן הלכה: י הנושר בשעת הקצירה. שכלים הנופלים בשעת הקצירה: הכהו קוצין. כל היכא דנושר מהמת חונם אינו לקט דכתיב ולקט קצירך אין לקט אלא מהמת קציר: תוך היר. חסר קאי כלומר תוך היר ונשר תוך המגל ונשר דהנושר מתוך היר ומתוך המגל לעניים אבל הנושר מאחר היר מנדנד ידו ומאחר המגל מכה תנופת המגל לבעל הבית דאין זה דרך קצירה: ראש היר. כשידו מלאה ויש שכלים בין ראשי אצבעותיו לפס ידו הנושר מהן וכן הנושר מראש המגל: ר' ישמעאל אומר לעניים. דדמי לתוך היר ולתוך המגל: ור"ע אומר לבעל הבית. דמדמי ליה לאחר היר ולאחר המגל והלכה כר"ע: יא חורי הנמלים. דרך הנמלים להכניס תבואה בחוריהן: שבתוך הקמה. עד שלא התחילו לקצור: של בעל הבית. שאין לעניים קמה כלום: שלאחר הקוצרים. לאחר שהחילו לקצור חיישינן שמא הביאו שם הנמלים מן הלקט הלכך החטים העליונים שנחורים או שכלים העליונים לעניים דיש שם מן הלקט אבל חטים התחתונים לבעל הבית דמן הקמה היה ואלו הן העליונים כל שהן לבנים. ואלו הן התחתונים הירוקים שנוטים להשחיר וניכרים שהם ישנים: דבי מאיר אומר הכל לעניים. שאי אפשר לגורן בלא ירקון ושמת אליו הירוקים מן התבואה חדשה שקצרו עכשוו ט"ז בה חלק לעניים: ששפק לקט לקט. דכתיב לעני ולגר העוֹב הנח לפניהם משלך וכלה כר"מ:

גמרא ברכות דף ו' ע"ב

אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק פל הרגיל לבא לבית הפנסת ולא בא יום אחד הקדוש ברוך הוא משאיר בו שנאמר (ישעי' נ') מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הקדו חשבים ואין נוגה לו. אם דרבר מצוה הקדו נוגה לו ואם דרבר הרשות הקדו אין נוגה לו. יבטח בשם ה' מאי מעמא משום דהנהו ליה לבטוח בשם ה' ולא בטח. אמר רבי יוחנן בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הפנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס שנאמר (שם) מדוע באתי ואין

רש"י אי"ש

משאיר בו. מה טיבו של פלוני למה לא בא: ירא ה'. שהיה רגיל לבא אליו: אשר הרך חשבים. אשר עשה הלך למקום חשך אשר נוגע

איש קראתי ואין עונה. אמר רבי חקבו אמר רב הונא בר
הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו. וכשמת אומרים
לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו. ואברהם
אבינו מנלן הקובע מקום דכתיב (בראשית י"ט) וישכם אברהם
בבקר אך המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה
שנאמר (תהלים ק"ו) ויעמוד פינחס ויפלל. אמר רבי חקבו אמר רב
הונא היוצא מבית הכנסת אליפסיע פסיעה גסה. אמר אבני לא
אמרו אלא למופק אבר למיעל מצוה למרתם שנאמר (הושע י')
נרדפה לדעת את ה'. אמר רבי זורא מריש פי הוה חונא
הוה לרבנן הקא רחמי לפרקא בשפתא אמינא קא מחליין
רבנן שפתא. פון דשמענא דהא דרבי תנחום אמר רבי יהושע
בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפירו בשבת שנאמר
(שם י"א) אחרי ה' ילכו בארצה ישאג וגו' אנא נמי רהומנא אמר
רבי זורא אנרא דפרקא ריהמא. אמר אבני אנרא דכלה דחקא
אמר רבא אנרא דשמעתא סברא :

ועמיל
כרי

מכע עלמו מלהשכים לפתחי : ואין עונה. שיעור שוכלו לענות דבר קדושה :
אלהי אברהם. שקבע מקום להפלתו בעזרו. כדרך שהיה עוזר לאברהם :
אף יפסיע פסיעה גסה. לפי שמראה בעלמו שעיכוז ב"ה דומה עליו כמסוי :
נרדפה. לשון מרולה משמע שהרוחף רץ : דפרקא. לשמוע הדרסה :
מחליין רבנן שבתא. דאמר מר אסור לפסוע פסיעה גסה בשבת שנאמר אס
השיב משבת רגליך : אנרא דפרקא. עיקר קבול סכר הכריות הרליס לשמוע
הדרסה מפי חכס הוא סכר המרולה שהרי רובס אינס מזינים להעמיד הגרסא
ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן שיקבלו סכר לימוד : אנרא דכלה שבת
שלפני הרגל שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל : אנרא דשמעתא סברא.
שהוא יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר :

זוהר שמות דף ג' ע"א

הקתא אינון דחתיין שכינתא מעלמא ונרמין דינריות דקדשא בריה הוא
לא הני בעלמא ובני נשא צווחין וקא אשתמע קליהון. ואינון.
מאן (ד"ג ע"ג) דשכיב בנדה בנין דלית מסאבו תקוף בעלמא בר מסאבו
דנדה

דנדה. מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא. אסתאב איהו וכל
דמתסבין בהדיה יסתאבון עמה. בכל אתר דאולין אתרתייא שכינתא
מן קמיהו. ולא עוד אלא דגרים כרעין בישין על גרמיה ועל ההוא
זרעא דיוליד דכיון דיקרב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דלוג עליו
וישתאר בכל שיפין דיליה. זרעא דיוליד בההיא שעתא (ס"א מסאבו)
משכין עליו רוח מסאבו וכל יומי יהא במסאבו דהא בניינא ויסודא
דיליה איהו במסאבו רב ותקוף מכל מסאבו דעלמא דמיד דמרב בר
נש לגבי נדה ההוא מסאבו דלוג עליו דכתיב (ויקרא י"ט) ותחי נדתה עליו.
מאן דשכיב בבת אל נכר דאעיר ברית קדש ואת קיימא ברשו אחרא
דכתיב (סלאמי ב') ובעל בת אל נכר. דתנינן לית קנאה סמי קדשא בריה
הוא בר קנאה דברית קדישא דאיהו קיימא דשמא קדישא ורזא
דמחוינותא. מה פתיב (בסדרי ב"ה) ויחל העם לזנות אל בנות מאב מיד
נוחר אף יי בישראי. רישי עמא דידעי ולא מחו בידיהו אתעשו
בקדמיתא דכתיב פח את כל ראשי העם והקוע אותם לני נגד השמש.
דבי אבא אמר מאי נגד השמש נגד הברית דאקרי שמש ועליה
אתמר (תהלים פ"ד) פי שמש ומנן יי אלהים. שמש ומנן (כ"ד ב') דא ברית
קדישא. מה שמש זרח ואנהיר על עלמא. אוף הכי ברית קדישא זרח
דאנהיר גופא דבר נש. מנן מה מנן איהו לאננא עליה דבר נש. אוף
הכי ברית קדישא מנן עליה דבר נש. ומאן דנמיר ליה לית נוקא בעלמא
דיכיל דמקרב בהדיה ודא הוא נגד השמש רישי עמא יתפסון בכל דרא
ודנא בחובא דא אי ידעין וקא מקנאין ליה בנין דחובה דא עליהו דקנאה
ליה לקדשא בריה הוא בהאי ברית מאן דאעיל קדושא דא ברשותא
אתרא עליה פתיב (שמות ב') לא יהיה לה אלהים אחרים על פני. לא
תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי יי אלהיה אל קנא וכלא מנאה חדא.
ועל דא אתרתייא שכינתא מקמיה. מאן דמשקר בברית קדישא דחתים
בכשריה דבר נש פאלו משקר בשמא דמודשא בריה הוא מאן דמשקר
דעלמא דמקנא משקר ביה במקנא לית ליה חולקא באלהא דישראל אי
קא בחילא דתיובתא תדיר (ס"א יתיר):

הלכה פסוקה	יוסף לחק	מוסר
הרמב"ם הלכות תשובה פ"ג	מספר דברים שבקדושה ס"ד	
צריך כל אדם שיראה את עצמו כל השנה	ימי השוכבים ועוז הנדרם נאקנו מאד	
פלה פאלו חציו זבאי וחציו חייב	ומרבית העם נגשים אל ה' לשוב	
ובן כל העולם חציו זבאי וחציו חייב. חמא	מתפאות געורים אשר פגמו באות ברית	
חמא אחר תרו הקריע את עצמו ואת כל	קדש וצריך להזהר מהנדרים פי הנובר	
העולם	ואינו	

שמות ליום ראשון

העולם פלו לבף חובה וגרם לו ורקה
השחמה עשה מצוה אחת הרי הכריע את
עצמו ואת כל העולם פלו לבף וכות וגרם
לו ורקה השועה והצלה שגאמר (סעיף י)
וצדיק יסוד עולם זה שצדק עצמו הכריע
את כל העולם לזכות והציוו : ומפני ענין
זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה
ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש
השנה ועד יום הכפורים יותר מכל ימות
השנה ונהגו פולם לקום בלילה בעשורת
היום אלו ולהתפלל בקבו כנסיות בקבו
בתנוגים ובכיבושין עד שאור היום :
בשעה ששוקלין עונות אדם עם זכותיו
אין מחשבין עליו שון שחטא בו תחלה
ולא שני אלא משלישי ואילך אם נמצאו
עונותיו משלישי ואילך מרבין על זכותיו
איתן שתי עונות מצטרפין ודנין אותו על
כפף ואם נמצאו זכותיו פנגד עונותיו
אשר מעון שלישי ואילך מעבירים כל
עונותיו ראשון ראשון לפי שהשלישי
נהשב ראשון שפגד גמחלו השנים וכן
הרביעי הרי הוא ראשון שפגד גמחל
השלישי וכן עד סוף :

כפני
גדו

שמות יום שני תורה

יבין בקריאת ארבע מסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן לחשאר כו תיספת
הרוח משבת שעברה :

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצֵמוּ בְּמַאֲד
מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם : וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְיִשוּ
וַאֲתִיעָדוּ וּסְבִיאוּ וַתִּקְיֹפוּ לַחֲדָא וַאֲתִמְלִיאת ארְעָא מִנְהוֹן : פ
ח וַיִּקֶּם מֶלֶךְ-חָדָשׁ עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדַע אֶת-

רש"י יוסף

(ז) וישרצו, שהיו יולדות שזה בכרס אחד : (ח) ויקם מלך חדש, רב ושמואל
חד אמר חדש ממש וחד אמר שנהחדשו גזרותיו (סוטה יא) :
אשר

שמות ליום שני

ה

יוסף : וקם מלפא תדתיא על מצרים דלא מקיים גזרת יוסף :
וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוּ הַזֶּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם
מְאֹד : וַאֲמַר לְעַמּוּיָהּ הִיא עַמּוּא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סָגוּ וַתִּקְיֹפוּ מִנְנָא :
הִבֵּה נִתְחַבְּמָה לוֹ פְּרִירְפָה וְהִיא כִּי-תִקְרָאנָה
מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם-הוּא עַל-שֵׁנָאֵינוּ וְנִלְחַם-בְּנוּ וְעַלָּה
מִן-הָאָרֶץ : הִבוּ נִתְחַבְּסוּ לְהוֹן דְּלִמָּא יִסְגוּן וַיְהִי אַרְי יַעֲרַעֲנָא קָרַב
וַיִּתְוַסְפוּן אַף אֵינוּן עַל סְנָאָנָא וַיְגִיחוּן פְּנָא קָרַב וַיִּסְקוּן מִן אַרְעָא :

רש"י

אשר לא ידע, עשה עמנו כאלו לא ידע (כ"ג רל"ס) : (ו) הבה נתחבמה לו,
כל הבה לי הסנה והזמנה לדבר הוא כלומר הזמינו עלמכס לכך : נתחבמה לו,
לעס נתחכמה מה לעסות לו (ס"ר). ור"ד נתחכס למושעין של ישראל לדונס
במים שכבר נשבע שלא יביא מכול לעולם (והס לא הבינו שעל כל העולם אינו
מביא אבל הוא מביא על אומה אחת ברש"י יסן) : ועלה מן הארץ, על
כרחם. ור"ד כארס שמקלל עמנו ומולה קללנו באחרים והרי הוא כאלו כתב
ועלינו מן הארץ והס ירשוה :

נביאים ישעיה כ"ו

וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִחַבְּטוּ יְהוָה מִשְׁבֹּלֶת הַנְּחָר עַד-נִתְחַל
מִצְרַיִם וְאַתֶּם תִּקְמוּ לְאַחַד אַחַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
וַיְהִי בְּעַדְנָא הַיָּא יִתְרַמּוּן קַטְיִלִין קָדָם י" מַכְיָף גְּהָרָא פֶּרַת עַד גְּהָלָא
דְּמִצְרַיִם וְאַתּוֹן תִּתְקַרְבוּן חַד לְסַטְר חַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ב וְהָיָה | בַּיּוֹם
הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וּבָא : הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר
וַחֲנַדְתִּים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּחַר הַקָּדָשׁ
בִּירוּשָׁלַם : וַיְהִי בְּעַדְנָא הַיָּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָרָא רַבָּא וַיִּיתוּן דִּי גָלוּ
לְאַרְעָא דְאַתּוּר וְדִאֲמַלְמְלוּ לְאַרְעָא דְמִצְרַיִם וַיִּסְגְּדוּן קָדָם י" בְּשׁוֹרָא
דְּקוּדְשָׁא בִירוּשָׁלַם : ג הוֹי עֲמַרְתָּ גְּאוֹת שְׂפָרֵי אִפְרַיִם וְצִיץ

רש"י נבל

(א) יחבוש, לי חבטה ולקיסה : משבולת הנחר, הס האובדים בארץ אשור :
(ב) וציץ נובל, הוא פרח האגיס המקולקלות יס"י לבי מטע
תפארתו

שמות ליום שני

נבל צבי תפארתו אשר על ראש גיא שומנים הלומי יין :
ווי די יתב בתרא לגי ותנא מפשא רבא דישראל ויהב מצנפתא לרשיעא
דבית טקדשא תושבתיה די על ריש חילא שמנא פתישי חקר :
ד הנה חזק ואמין לאדני פורם ברך שער קמב פורם מים
כפירים שמפים הניה לארץ ביד : הא מן תקיפן וחסינן אתון
מן קדם יי פורמית ברך פעלעול רוח פורמית מין תקיפין שמפין בן
ויתון עליון עכמא ורגלונן מארעהון לארעא אוהרי פחוביא די בדיהון :

* כע"ל בסבא (חרו"ה) רש"י

הפארתו : גיא שומנים, היא כנרת ספירופיה שונים : (ד) הנה, יש כוח חזק
ואמין לה' והוא כורס ברך שער קטב מרירי: הניה לארץ ביד, ייחוד
על ארלס :

כתובים משלי י"א י"ב

א הן צדיק בארץ ישלם אף ברדשע וחומא : הן צדיקא
בארעא מתחפן ורשיעי ותפאי ספין בן ארעא : ב אהב מוסר
אהב דעת ושונא תוכחת בער : מן דרתיס מרדנתא רתיס דיעתא
וסני מסבנותא בורא הוא : ג טוב יפיק רצון מיהוה ואיש מזמות
יר שיע : טב מן דקבל רעותיה דאלהא ונברא רשיעא רעיעא תרעיתיה :
ד לא יבון אדם ברשע ושרש צדיקים בלימות : זא נתקן בר
נשא ברשעא ועקרהון דצדיקי זא גווע :

רש"י

(א) ישולם, סכר העבירה שנידס : אף, וכ"ס : (ג) יפיק, יוליא : ירשיע,
העולם : (ד) לא יבון, לא יקיים :

משנה שבת פרק י"ג

רבי אליעזר אומר האורג שלשה חומין בתחלה ואמת על האריגה חיב
וחכמים אומרים בין בתחלה בין בסוף שיעורו שני חומין : ב העושה
שתי בתי גירין, בגירין, בקירוס, בגפה, בגברה, ובסל חיב, והתופר שתי

ברמנורא

פרק יג רבי אליעזר אומר האורג ג' חומין בתחלה, אם זו ההלכה אריגתו של כנד
הינו חיב עד שיהרג ג' חומין ואם מוסף הוא על האריג שעורו באחת
דמטרף עם השאר ואין הלכה כר"א : ב שתי בתי גירין, שנתן שני חומין של שתי בניר
שקורין לז"ס : בנירים, מפרס כ"ס שמרכיב שני פעמים (כל) חוט של שתי בניר ובפעם השלישית
מרכיבו

שמות ליום שני

תפירות, ותקורע על מנת לתפור שתי תפירות : ב תקורע פתחתו, ועל
מתו, וכל המקלקלין, פטורין, והמלקל על מנת לתקן, שיעורו כמתקן :
שיעור המלפן, והמנפץ, והצובע, והטוות, כמלא רוחב הסיט כפורה,
והאורג שני חומין, שיעורו כמלא הסיט : ה רפי יהודה אומר, הצד
צפור למנדל, וצבי לבית, חיב, וחכמים אומרים צפור למנדל, וצבי לבית
ולתעד ולביבירין, רפי שמעון בן גמליאל אומר לא כד הביבירין שרין,
זה הפלל, כל המספר צידה פטור, ושאינו מספר צידה חיב : ו צבי
שנכנס לבית ונעל אחד בפניו, חיב, נעלו שנים פטורין, לא יכור אחד
לנעול ונעלו שנים, חיבין, ורפי שמעון פומר : ז ישב האחד על הפתח
ולא מלאהו, ישב השני ומלאהו, השני חיב, ישב הראשון על הפתח
ומלאהו, ובא השני וישב בצדו, אף על פי שעמד הראשון והלך לו,
הראשון חיב, והשני פטור, הא למה זה דומה, לנועד את ביתו לשומר,
ונמצא צבי שמור בתוכו :

ברמנורא

מרכיבו על חוט המורכב על הקנה : בקירוס, יריעה ארונה מסיב של דקל : ג הקורע על
מתו וכו', כמס שאינו חיב לקרוע עליו הוא דהו מקלקל ופטור לכל על מה שהיב לקרוע
עליו מחקן הוא וחיב : בחמתו וכל המקלקלים פטורין, הא מתני' אדחיא לה והלכה
שקורע כחמתו חיב שש"ס שמקלקל הוא אלל הכנד מתקן הוא אלל יצרו ודעתו מחיבת
עליו כקד : ד המלפן את הצמר והמנפץ והצובע והטווה מסבו, סקן כלל אבות
מלאכות שטוח כדי שיטוה מאותו הצמר חוט ארוך כמלא רוחב הסיט כפול והסיט הוא כדי
הפסק שיש בין אמה לאצבע כל מה שיוכל אדם להרחיבו וכשיעור הרוחב הזה שני פעמים הוא
הפסק כפול וריחב שבין גידל לאצבע פעם אחד הוא ג"כ כמלא רוחב הסיט כפול מפני שיש בו
כפליים כאותו שיש בין אמה לאצבע : האורג שני חומין, שערין כרוחב הכנד כמלא הסיט
שש"ס של ארבע על פני כל רוחב הכנד חיב : ז הצד צפור, עד שהכניסו למנדל של
עץ ארמאר"א בלע"ז חיב שזו היא ידחתו הכל אם הכניסו לבית אינו נלוד כקד : וצבי, נלוד
משהכניסו לבית ונעל בפניו אבל אם הכניסו לניח או לחצר אין זו יודה : ולביבירין,
קרפיות המוקפים חומה שמכניסין שם חיות וגשורים שם : כל המחוסר צידה, שקשה לתפסו
שם כגון שאינו מגיע לו בשחייה אחת שיהיה לתפסו והלכה כרשב"ג (דמפרס) למלמיה דרבנן :
ז צבי שנכנס, מאליו לבית ונעל אחד בפניו זו היא ידחתו : נעלו שנים פטורים, דהוי
לבו שנים שש"ס : לא יכור אחד לנעול, אורחיה הוא לנעולו בשנים זהו כל א' טושה
עלאלכה דכלאו איבו לא מהפנדל : ור"ש פיטר, ואין הלכה כר"ש : ז השני חיב, שהוא לה
אותו : הא למה זה דומה, מאחר שנלוד ע"י ראשון : לנועל את ביתו לשמרו, ולא
לנוד : ונמצא צבי, שהוא נלוד כבר שמור בתוכו כך זה אש"ס שממד הראשון אין זה אלל
כשומר לנבי סהיה לו מאתמול והכני פטור האומר בתמני' פטור ומתור :

גמרא שבת דף ק"ה ע"ב

הקורע בחמתו וכו'לי, ורמינהי הקורע בחמתו ובאבלו ועד
מתו חיב ואף על פי שמחיל את השבת יצא ידי

קריעה

קריעה. לא קשיא הא במת דידיה הא במת דערמא. והא
מתו קתני. לעולם במת דידיה ובהנך דלאו בני אבילות ניהו
ואי חכם הוא חיובי מחייב דתניא חכם שמת הפל קרוביו.
הפל קרוביו סתקא דעתך. אלא אימא הפל בקרוביו הפל
קורעין עליו הפל חולצין עליו הפל מברין עליו ברחבה. לא
צריכא דקאו חכם הוא. ואי אדם בשר הוא חיובי מחייב
דתניא מפני מה מתים בניו ובנותיו של אדם בשחן קמנים
כדי שיבכה ויתאבל על אדם בשר כדי שיבכה ערבונא
שקלי מיניה אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם בשר
שכך הבוכה על אדם בשר מוחלין לו על כל עונותיו בשביר
כבוד שעשה. לא צריכא דקאו אדם בשר הוא. ואי דקאי
בשעת יציאת נשמה חיובי מחייב דתניא רבי שמעון בן
אדעור אומר העומד על המת בשעת יציאת נשמה חיב
לקרוע הא למה זה דומה לספר תורה שנשרף. לא צריכא
דלא קאי בשעת יציאת נשמה: הקורע בחמתו וכו' ובהאי
גזונא מי שרי והתניא רבי שמעון בן אדעור אומר משום
חילפא בר אנרא שאמר משום רבי יוחנן בן נורי הקורע
בגדיו בחמתו והמשפר בליו בחמתו והמפור מעותיו בחמתו

פכר
לכא

רש"י

יצא ידי קריעה. שאם חייב לקרוע על מתו: הא במת דידיה. כרייהא דקמני
חייב במת דידיה שחייב לקרוע עליו הלכך קריעה דידיה לאו קלקול הוא
אלא תקון: והא מתו נמי קתני. במתיו: לעולם במת דידיה. שמוטל עליו
לקברו ומיהו בהגהו דלאו בני אבילות נינהו שאין מאוסן האמורים בפרשת כהנים
אביו ואמו בנו ובתו ואחיו ואחותו: ופרובינן ואי חכם הוא. זה שמת:
חיובי מחייב. נמי לקרוע וכיון דמחייב מתקן הוא ואמאי פטור: חורצין. ואלו
לפניו חלולי כהן חלוקו קרוע עד שכתפו ערום: מברין עליו ברחבה. שבו
מברין האבלים ברחבה סעודה ראשונה שאכל אינו אוכל משלו:
מת שנשרף. שהרואה חייב לקרוע אף גשמת ישראל הטיטל דומה לו שאין
לך ריק בישראל שאין בו חורה ומלות: מי שרי והתניא וכו'. אלמא לאו
מתקן

יהא בעיניך פועבד עבודה זרה שפך אומנתו של יצר הרע
היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר
לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד. אומר רבי אבין מאי קרא
(תהלים פ"א) לא יהיה בקך אר זר ולא תשתתחה לאר נכר איזהו
אל זר שיש בגופו של אדם הווי אומר זה יצר הרע. לא צריכא
דקא עביד למרמא אימתא אאינשי ביתיה. כי הא דרב יהודה
שדף מצבייתא. רב אחא בר יעקב תבר מאני תבירי. רב
ששת רמי לה לא מתיה מוניני ארישה. רבי אבא תבר נכתמא:

רש"י

מתקן הוא שמלמד ומרגיל את ילדו לזכר עליו: כך. משמע בקרבך שאם הוא
כך שתחוס לאל נכר לכסוף: שדף מצבייתא. אמרי הכגד בחמתו להראותם
שהוא כועס ויגורו מפניו: מוניני. ליר של דגים קטנים: נכתמא. כיסוי הכד:

וזוהר שמות דף ג' ע"ב

רבי יוסי פתח ואמר (שאל א' י"ב) וישבחו את יי אלהיהם ונומר. מאי
וישבחו דדחו מנייהו ברית קיימא קדשא דהווי גזרין ולא פרעין
עד דאתת דבורה ונדיבת ביהאי לכל ישראל כמה דכתיב (שופטים ה')
בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם פרכו יי. מאן דקמיל בנוי תהוא
עוברא דמתעברא אתתיה ונרים לקמלא ליה במעשה דסתיר בניינא
דקדשא ברין הוא ואומנתא דיליה. אית מאן דקמיל בר נש והאי
(בראשית ו"ט כ') קמיל בנוי. תלתא בישין עביד דכל עלמא לא יכיל
למסבל ועל דא עלמא מתמוגגא זעיר זעיר ולא ידיע וקדשא ברין
הוא אסתליק מעלמא ותרבא וכפנא ומותנא אתין עד עלמא. ואלו
אינון קמיל בנוי סתיר בניינא דמלכא. דחי שכינתא דאזלא ומשמטא
בעלמא ולא אשבחת נייחא ועל (דא) אליו רחא (סי' רותין) דקדשא
(עביד) בכה. ועלמא אתדן בכל הני דינין. ווי ליהוא בר נש ווי ליה
טב ליה דלא יתברי בעלמא זכאין אינון ישראל דאף על גב דהווי
בגלותא דמצרים אסתמרו מכל הני תלתא מנדה ומבת אל נכר
ומקמול זרעא ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה. דאף על גב דגזרה
אתגזר כל תבן תילוד היאורה תשליכוהו לא אשתבחה בנייהון מאן
דקמיל עוברא במעשה דאתתא כל שפן לבתר. ובזכותא דא נפקו
ישראל מן גלותא. מנדה דתני רבי חי'א מאי (ר"ר ע"א) דכתיב (שמות ל"ח)

ויעש

שמות ליום שני

ויעש את הציור נחשת ואת כנז נחשת במקראות הצובאות מפני מה
זכו בשין קדאי בגין דאסתמרו גרמיהו בגלותא דמצרים דלקבתר
דאתדכין הו אתין מתקשמן ומסתבין במדאה בבגליהון ומעוררין
לון בפריה ורביה מבת אל נכר דכתיב (שם י"ב) יצאו כל צבאות יי
וגומר. וכתוב (תהלים כ"ב) שבמי יה עדות לישראל עדות לישראל
ודאי. ואליה שמות בני ישראל. שבמי בני ישראל. דבר אל בני
ישראל. ואי תימא והא כתיב והוא בן איש מצרי הא ודאי חד הנה
ופרסמו קרא דכתיב (ויקרא כ"ד) והוא בן איש מצרי ולשם אמו שלומית
בת דברי למטה דו. פריה ורביה דכתיב ובני ישראל פרו וישרצו
וירבו וגומר. ומפל בני אסתמרו ישראל בני ישראל (ו' א') עאלו בני
ישראל נפקו הדא הוא דכתיב ואליה שמות בני ישראל וגומר:

הלכה פסוקה יוסף לתק מוסר
הרמב"ם הלכות תשובה פ"ג
"הבינונים אם הנה בקבל סחצה עונות
שלקו שלא הניח תפלין מעולם
בגין אותו כפי תמאו ויש לו חלק לעולם
הבא וכן כל הרשעים שעונותיהן מרבים
דגין אותן כפי תמאותיהם ויש להם חלק
לעולם הבא שפך ישראל ויש להם חלק
לעולם הבא אף על פי שחטאו שגאמר
ועשה כלם צדוקים לעולם ירשו ארץ
א"י או משל פלוני ארץ סתים והוא
העולם הבא. וכן חסדי אומות העולם יש
להם חלק לעולם הבא: ואלו הן שאין
להם חלק לעולם הבא אלא נכרתין
ואיבדין ונדונין על גודר רשעים ותפלותם
לעולם ולעולמי עולמים. האפיקורסין
ותפלותם בתורה ותפלותם בתענית תפלותם
ובקביות הגואל ותפלותם ומתעבאי הרבים
ותפלותם מרבי צבור והעושה עבירות
בגד רמה כפרתו פיהוקים ותפלות
ומפילי אומה על הצבור שלא לשם שמים
ושופכי דמים ובעלי לשון הרע ותמוזא
עוררתו:
ירושלם: לא נכתב הבית אלא בשמיר שנאת הים וכשודו ישראל בשלום זה עם זה
הוא תפון תיסוד מבת השלום ונבא הגואל במהרה כמינו אמן:

כיוון

שמות יום שלישי תורה

ח

כיוון בקריאת תמימה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה ראשונה דשם ב"ן לחשור כו
חוספה נפש סשכת שעברה:

יא וישמו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם
ויבן ערי מסבנות לפרעה אתפתם ואת-

רעמסס: ומצאו עליהון שלמונין מבאי שין בדייל לענואיהון
בפולחנהון ובנו קרני בית אוצריא לפרעה ית פיתום וית רעמסס:
יב וכאשר יענו אתו בן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני
בני ישראל: ובמא דמענו להון בן סגן וכן תקפיו ועקת למצראי סן
קדם בני ישראל: יג ויעברו מצרים את בני ישראל
בפרך: ואפלו מצראי ית בני ישראל בקשיו: יד וימררו את-
חיהם בעבדה קשה בתמר ובבלגנים ובכלי עבדה
בשדה את כל עבדתם אשר עברו בהם בפרך:
ואמרו ית חיהון בפולחנא קשיא במינא ובלבגין ובכלי פולחנא בתקרא
ית כל פולחנהון די אפלו בהון בקשיו: טו ויאמר מלך מצרים
למלכות העברית אשר שם האחת שפרה ושם
השנית פועה: ויאמר מלכא דמצרים לחיאת יהודיתא דשום הדא
שפרה ושום תניחא פועה:

(יא) עליו על העם: מסים. ל' מס סרים שנוכין מהם המס. ומהו המס שיבנו
ערי מסכות לפרעה: למען ענותו בסבלותם. של מלרים: ערי מסכות.
כחרגומו. וכן (ישעיה כ"ב) לך כל אל הסוכן הלו גוצר הממונה על האולרות
(ש"ר): את פתום ואת רעמסס. שלא היו ראויים מהחלה לך ועשאות חוקות
וצלרות לאור: (יב) וכאשר יענו אותו. בכל מה שהם נותנים לב לענות כן
לב הקדוש במקד הוא לכבוד ולהפריץ: כן ירבה. כן רבה וכן פרץ ומדרשו
רוח הקדוש אומרם כן. אסס אומרם כן ירבה ואני אומר כן ירבה:
ויקוצו. קלו במייהס (ויש מפרשים המלרים בעיני עמם וק"ל). ורבותינו דרשו
כקוליס היו בעיניהם: (יג) בפרך. בעבודה קשה המפרכה את הגוף ומשברתו:
(טו) למלכות. הוא לשון מולידות אלא שיש לשון קל ויש לשון כבד כמו שובר
ומשבר דובר ומדבר כך מוליד ומילד: שפרה. זו יוכבד על שם שמשפרת את
האדם: פועה. זו מרים על שם שפועה ומדברת והוגה לולד כדרך הנשים
המפייסות מינוק הבוכה (שם) פועה ל' לעקה כמו (ישעיה מ"ב) כולדה אפעה:

שמות ליום שלישי

נביאים ישעיה כ"ח

א בְּרַגְלֵי תִרְמַסְנָה עִמָּרְת גְּאוֹת שְׂכוּרֵי אֶפְרַיִם : בְּרַגְלֵיךָ יִתְדָשׁ
כַּתְרָא דְגִיּוֹתָא מִפְּשָׁא רַבָּא דִּישְׂרָאֵל : ב וְהִיתָה צִיצֵת נֶבֶל
צְבִי תִפְאֲרָתוֹ אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים כְּכַפּוּרָה בְּמִרְם
קִיץ אֲשֶׁר יֵרָאֵה תְרָאֵה אוֹתָהּ בְּעוֹדָה כְּכַפּוּ יִבְלַעְנָה : ויהי
דִּיהִיב מִזְנֵפְתָא לְרִשְׁיָעָא דְבֵית מִקְדָּשָׁא תוֹשְׁבֵי תַיְתִיהּ דִּי עַל רִישׁ חִיטָא
שְׁמִינָא כְּכַפּוּרָא עַד לָא קִיטָא דְאִם יִחֲזִי דְחֲזִי יִתְהּ כְּאֵלוֹ הִיא כִּינִיָּה
יִבְלַעְנָה : ג בַּיּוֹם תְּהוּא יִהְיֶה יִהְיֶה צְבָאוֹת לְעִמָּרְת צְבִי
וְלִצְפִירַת תִּפְאֲרָה לְשָׂאֵר עַמּוֹ : בְּעִדָּנָא תְּהִיא יִהְיֶה מְשִׁיחָא דִּי
צְבָאוֹת לְכִיִּיא דְחֲדוּדָה וְלִכְתֵּר דְתוֹשְׁבֵיחָא לְשָׂאֲרָא דְעַמִּיָּה : ד וְלִרְוַח
מִשְׁפָּט לְיֹשֵׁב עַל-הַמִּשְׁפָּט וְלִגְבוּרָה מְשִׁיבֵי מַלְחָמָה שְׁעָרָה :
לְמִימְרָ קְשׁוּמֵי דִדִּין לְדִיְתִכּוּן בְּבֵית דִּינָא לְמִדּוּן דִּין דְקְשׁוּמֵי וְלִמְתָן נִצְחָנָא
לְדִנְפִקּוּן בְּקִרְבָּא לְאַתְבוּתְהוֹן בְּשָׁלָם לְבִתְיֵהוֹן : ה וְגַם-אַלֶּה בֵּינָן
שְׁנֵי וּבִישְׁכַר תַּעֲזֵי כִתָּן וְנִבְיֵא שְׁנֵי בִישְׁכַר נִבְלַעְזֵי מִן-חֵילִין תַּעֲזֵי
מִן-חֵישְׁכַר שְׁנֵי בְרָאֵה פִקּוּ פְלִילִיָּהּ : וְאִף אֵלִין בְּתַמְרָא רוּו
וּבְעִתְיָקָא אֶסְתַּלְעַמּוּ כְּהָנָא וְסַפֵּר רוּו מִן עֵתִיק אֶסְתַּלְעַמּוּ מִן חֵמֵר טַעוּ
מִן עֵתִיק אֶתְפְּנִיאוּ בְּתֵר מִיבֵל בְּסִים טַעוּ דִּינְהָא :

רש"י

(ב) כבכורה, כניסול של תלמידי: במרם קיט, עת ניסול שחר התלמידי:
(ג) ביום ההוא, כהתם הפושעים: יהיה ה', ללדיקים הנשחרים
זה: (ד) משיבי מלחמה, של תורה: (ה) שגו ברואה, הלעיגו בדברי הנביאים:
פקו פליליה, הכשילו המשפט:

בתובים משלי י"ב

א אֶשְׁתַּחֲוֶיֶת חֵיל עִמָּרְת בְּעִלָּה וּכְרָקָב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה :
אֶתְתָא כְּשִׁירְתָא פְלִיָּא לְבַעֲלָה וְאַנְתָּא בִישְׁתָּא חֵיל מְלִיטָא בְּקִיָּסָא
וְיִכְנָא מִיבְרָא גְרַמּוּי דְנִבְרָא : ב מַחְשְׁבוֹת צְדִיקִים מְשַׁפֵּט תַּחְבֻּלוֹת

רש"י

(א) וכרבב תולעת הנכנס בעלמות:

רשעים

דברי

שמות ליום שלישי

ט

רְשָׁעִים מִרְמָה : מַחְשְׁבֹתֵהוֹן דְּצִדִּיקֵי דִינָא מְדַבְּרָנּוּתָא דְרִשְׁיָעִים
רְמוּתָא : ג דְּבַרְי רְשָׁעִים אֶרְבִּידֵם וּפִי יִשְׁרִים יִצִּילֵם : מְלִי
דְרִשְׁיָעִי כְּמִינֵן לְדַמָּא וּפּוּמָהוֹן דְּתִרְצִי מִפְּצִי לְחוּן : ד הַפֶּה דְרִשְׁיָעִים
וְאִינָם וּבֵית צְדִיקִים יַעֲמֹד : נְתִיבְכּוֹן רִשְׁיָעִי וְלֹא נִשְׁתַּכְּחוֹן וּבֵיתֵהוֹן
דְּצִדִּיקֵי יָקוּם : ה לְפִי שְׂכָלוֹ יִחַל-אִישׁ וּנְעוּדָה לֵב יִתִּיהּ לְכוּז :
גְּבִרָא מְשַׁתְּבַח בְּפּוּמָא דְסוּכְלָתְנוּתִיהּ וְחִסֵּר רַעֲיָנָא יִהוּי לְשִׁמוּתָא :

רש"י

(ג) דברי רשעים, עלהם לארוב על דם כשרים: (ד) ואינם, כי כלים:
יעמוד, יתקיים: (ה) לפי שכלו יהולל איש, יטול שכרו: ונעודה לב,
סהניע לבו מן הסורה:

משנה יבמות פרק י"ג

בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים אֵין מִמָּאֵינן אֵלָא אַרוֹסוֹת, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אַרוֹסוֹת
וְנִשְׂאוֹת, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים בְּבַעַל וְלֹא בִיבָם, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים
בְּבַעַל וּבִיבָם, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים בְּפָנָיו, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים בְּפָנָיו
וְשָׂלָא בְּפָנָיו, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים בְּבֵית דִּין, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים בְּבֵית
דִּין וְשָׂלָא בְּבֵית דִּין, אָמְרוּ לְהֵן בֵּית הֵלֵל לְבֵית שְׂמַאי מִמָּאֵנָת וְהִיא
קַמְנָה, אֶפִּילוּ אַרְבַּעַה וְחֲמִשָּׁה פְּעָמִים, אָמְרוּ לְהֵן בֵּית שְׂמַאי, אֵין בְּנוֹת
יִשְׂרָאֵל הֶפְקֵר, אֵלָא מִמָּאֵנָת וּמִמָּתְנָת עַד שְׁתַּנְדִּידֵי וְתַמָּאן וְתַנְשֵׂא :
ב אֵיזוֹ הִיא קַמְנָה שְׁצָרִיכָה לְמָאן, כִּל שְׁהִשְׂיֹאֵה אִמָּה וְאִתְּהִי לְדַעֲתָהּ,
הִשְׂיֹאֵה שְׂלָא לְדַעֲתָהּ אִינָה צְרִיכָה לְמָאן, רַבִּי חֲנִינָא בֵּן אֲנְשִׁינְגוֹס אוֹמֵר
כִּל תִּינְזַקְת שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשַׁמּוֹר קְדוּשָׁתָהּ אִינָה צְרִיכָה לְמָאן, רַבִּי
אֶלְעָזָר אוֹמֵר אֵין מַעֲשֵׂה קַמְנָה כְּלוּם אֵלָא כְּמַפְתָּהּ, בֵּית יִשְׂרָאֵל לְכַתָּן

ברמורה

פרק יג א בית שמואי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות, יחומה שהיפוחה חמה
ואחיה חונה ממאנת אלא מן האירוסין: בבעל, כלל אם מה ולא מיאנה בו
ונפלה לפני יבם אינה יולדת במיאן אלא תמחין עד שתגדיל ותחלוץ: אין בנות ישראל
הפקר, ואפי' מן האירוסין לא תמאן ותאחרם לאחר ותהוור ותמאן אלא ממאנת בזה ותמחין
מלארם לאחר עד שתגדיל: והמאן והנשא, לאו למאנה ולמאן זמנא אחריתי, אלא הכי
קאמר ממאנת וממאנת מלארם לאחר עד שתגדיל או אם רוצה להנשא ממאנת בבעלה והנשא
מיד דחו לא ממאנת לבית שמואי דכאשה היא: ב אין מעשה קמנה אלא כמפוחה,
דכמי שלא נשאת דמי ואין ה' כר"א והלכה כר' חנינא בן אנשינגוס ופחותה מכת שם בחוקת
שאינה יודעת לשמור קדושה ואינה לריכה למאן ויותר מכת י' בחוקת שידעת לשמור קדושה
ואע"פ שהיא סכלה ביותר ומכת שם ועד כה עשר לריכה בדוקה אם יודעת לשמור קדושה
אם לאו וממאנת הכת והולכת עד שתהא בת י"ג שנה ויום אחד ותביא סימנים, לאחר מכן
אינה ממאנת אפי' לא בא עליה, ואם בא עליה לאחר י"ג שנה ויום אחד אע"פ שלא הביאה
כימנים

לא תאכל בתרומה. בת כהן לישאל תאכל בתרומה: ג רבי אליעזר
בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש כאלו היא אשתו. וכל עכבה
שאינה מן האיש כאלו אינה אשתו: ה הממאנת באיש הוא מתר
בקרובותיה. והיא מתרת בקרוביו ולא פסלה מן ההוניה. נתן לה גט.
היא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו. ופסלה מן ההוניה. נתן לה
גט והתזורה. מיאנה בו ונשאת לאחר. ונתארמלה או נתגרשה. מתרת
לחזור לו. מיאנה בו והתזורה. נתן לה גט ונשאת לאחר ונתארמלה או
נתגרשה אסורה לחזור לו. זה הפלל. גט אחר מיאון אסורה לחזור לו.
מיאון אחר גט מתרת לחזור לו: ה הממאנת באיש נשאת לאחר
וגרשה. (לאחר ומיאנה בו). לאחר וגרשה. זה הפלל. כל שיצאת
הימנו בגט. אסורה לחזור לו. במיאון מתרת לחזור לו: ו המגרש את
האשה והתזורה. מתרת ליבם. ורבי אליעזר אומר. וכן המגרש את
היתומה והתזורה. מתרת ליבם. ורבי אליעזר אומר. קמנה שהשיאה
אביה ונתגרשה. ביתומה בחיי האב. התזורה דברי הכל אסורה ליבם.
ו שני אחים נשואין לשתי אחיות (יתומות) קמנות. ומת בעלה של אחת
מהן. תצא משום אחות אשה. וכן שתי חרשות גדולה וקמנה. מת בעלה
של קמנה. תצא הקמנה משום אחות אשה. מת בעלה של גדולה. רבי
אליעזר אומר מלמדן את הקמנה שתמאן בו. רבן גבליאל אומר אם

מיאנה

ברטנורא

סימנים חייסין שחא גשרו הסימנים וקאה: ג כל עכבה שהוא מן האיש. נתן לה
גט זו היא עכבה שהיא מן האיש דכיון דלא מיאנה נילתה דפיה שכל מה שהיתה מתעכבת
אלו היה כשכילו. מיאנה בו זו היא עכבה שאינה מן האיש שלא נתעכבה אליו משום אישות
ומהני' מפרש לה ואילו: ד מתרת לחזור לו. אע"ג דאם לא החזירה ונשאת לאחר מתוך
הגרובין ונתארמלה אסורה לראשון אפי' כי החזירה ומיאנה בו אלא מיאון וגלי עליה דקמנה
היא וכסלי' לגט ולא הוי בתורה שניה כמתזיר גרושתו משנשאת לאחר: זה הכלל. כלומר
אפילו פשמים הרכה גרשה והחזירה ומיאנה בו אם נשאת לאחר מתוך גט אסורה לחזור לו
ומתוך מיאון מותרת לחזור לו: ד לאחר ומיאנה בו. כלומר חזרה ונשאת לשלישי ומיאנה
בו. כל שיצאה ממנו בגט אסורה לחזור לו אע"פ שיצאה משל אחריו במיאון לא כפלה לגיטא
דידיה: ו מתרת ליבם. ולא אמרינן כשואין הראשונים מפילין היבמה לפני היבם
ומשנה שנייה אחיו קיימא עליה באיסור אשת אח דהויא לה גרושת אחיו: רבי אליעזר
אומר. דנזור כל הכי אטו יתומה כתיב האב דאמרין לקמן במתניתין דלאחר חזרתה הרי
היא כגרושה אפילו לרצון ואין הלכה כר' אליעזר: כתיבמה בחיי האב. חק על פי שהאב
חי הרי היא כיתומה לפני קדושין דשוב אין לאכ כח לקבל קדושה בחי האב. חק על פי שהאב
אסורה ליבם אם מת בקטנותה דקדושי חורה אין כלום הואיל ופקע רשות אב מינה והיא אין
לה יד והיא כגרושה וקומתה: ו תצא משום אחות אשה. ופסורה מן החליצה ומן היבום:
מת בעלה של גדולה. ונפלה לפני כפל הקמנה ויקפה של גדולה שהיא מן החורה אסורה
קמנה עליו משום דכשואיה דרצון והויא לה אחות וקומתו. מה יספו: רבי אליעזר אומר
מלמדים הקמנה שתמאן בו. ותפקוד כשואיה ויהא מיבם את הגדולה והלכתא כותיה:

מיאנה מיאנה. ואם לאו תמתיק עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות
אשה. רבי יהושע אומר אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו. מוציא
את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה: ה מי שהיה נשוי לשתי יתומות
קמנות ומת. ביאתה או חליצתה של אחת מהן פומרת צרתה. וכן שתי
חרשות. קמנה וחלישת. אין ביאת אחת מהן פומרת צרתה. פקחת
וחרשת ביאת הפקחת פומרת החרשת ואין ביאת החרשת פומרת
את הפקחת. גדולה וקמנה ביאת הגדולה פומרת את הקמנה. ואין
ביאת הקמנה פומרת את הגדולה: ו מי שהיה נשוי לשתי יתומות
קמנות ומת. בא יבם על הראשונה וחזר ובא על השנייה. או שבא אחיו
על השנייה לא פסל את הראשונה. וכן שתי חרשות. קמנה וחרשת בא
יבם על הקמנה. וחזר ובא על החרשת. או שבא אחיו על החרשת לא
פסל את הקמנה. בא יבם על החרשת. וחזר ובא על הקמנה. או שבא
אחיו על הקמנה פסל את החרשת: י פקחת וחרשת. בא יבם על
הפקחת. וחזר ובא על החרשת. או שבא אחיו על החרשת. לא פסל
את הפקחת. בא יבם על החרשת וחזר ובא על הפקחת. או שבא אחיו
על הפקחת. פסל את החרשת: יי גדולה וקמנה. בא יבם על הגדולה.
וחזר ובא על הקמנה. או שבא אחיו על הקמנה. לא פסל את הגדולה.

בא

ברטנורא

רבן גבליאל אומר. אין זיקת גדולה איסרת את הקמנה דסבר ר"ג דלא חליפת זיקה לאסור
את אשתו עליו הילכך אם מיאנה מוסב ותמיכס הגדולה ואם לאו תמתיק הקמנה אליו עד
שתגדיל ויהי כשואיה דאורייתא ואחר כך תצא הגדולה משום אחות אשה אבל להלן
לגדולה לא דפסל את הראשונה עליו משום אחות חלושה: אי לה. חזר לו שמיאנה את אשתו
בגט ואין מלדין אותה למתן דאמרין שיתרסק אדס מן המיאונים: דן לשתי יתומות.
גכריות: או חליצתה. לאחר שתגדיל: וכן ב' חרשות. כלו' כשם ששתי קמנות ביאת
אחת מהן פומרת צרתה כך כשתי חרשות אבל חליצה ליבא למימר בהרשת דלאו בת חליצה
היא: א' קמנה וא' חרשה. אע"פ דשתייהן אין כשואין נגזרין מ"מ לא ידעין כתי
מנייהו יחא ליה והיא חסוכה אשתו עפי: ביאת הגדולה פומרת את הקמנה. דביאת
מי כשואיה נשואין גמורין פומרת אותה שאין כשואיה גמורין אבל איסכא לה: כן לא פסל
את הראשונה. שהרי כשואין סיה ופי ראשונה קמנה היא הרי היא אשתו וביאת האחרונה
כשואיה וזו ופי לאו קמנה היא הרי שתייהן ככריות אללו שלא היו קניות לאחיו ומקיים את
הראשונה שלא נפלה עליו אבל אחרונה לא דלמא קניות הוו ומשכח על הראשונה קיימא
החק עליה באיסור שני בחים: פסל את החרשה. דשם קמנה קמנה קמנה וקמנה החרשת
משווייה והוא ליה שני בחים דהכי מסקינן בגמ' קמנה ספק אם היא קמנה לגמרי הואיל
ודאיה לביאה לאחר זמן ספק אם אינה קמנה כלל וחרשת קמנה ומשווייה כלומר קמנה
במקל ואינה קמנה קמנה גמור ואפי' אם בא על החרשת אחר שכל על הקמנה לא פסל את
הקמנה ממה נפשך אי קמנה קמנה לגמרי הרי קמנה וביאת החרשת שחר כן לאו כלום
היא ופי אינה קמנה כלל חק לאחיו לא היתה קמנה ונכרית היא אבל אם בא תחלה על
החרשת ואפי' על הקמנה פסל את החרשת דשם קמנה קמנה גמור הוא ופסל קמנה
החרשת שהוא קמנה משווייה ואית ספרים דגרסי אם בא על הקמנה וחזר ובא על החרשת פסל
את הקמנה דגזרין אטו כשכח על החרשת וחזר ובא על הקמנה: י"א רבי אליעזר אומר.

בכלן

בא יבם על הקמנה והזר וכא על הגדולה או שבא אחיו על הגדולה פסל את הקמנה רבי אלעזר אומר (בבבין) מלמדין הקמנה שתמאן בו יי יבם קמן שבא על יבמתו קמנה יגדלו זה עם זה בא על יבמה גדולה תגדלנה היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתני בופין אותו שיחלוץ לה לאחר שלשים יום מבקשים הימנו שיחלוץ לה ובזמן שהוא מודה אפילו לאחר שנים עשר חדש בופין אותו שיחלוץ לה י הגודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה בופין אותו שיחלוץ לה לאחר מיתת בעלה מבקשין הימנו שיחלוץ לה ואם נתפונה לכה אפילו בחיי בעלה מבקשין הימנו שיחלוץ לה

ברבנורא

ככלן מלמדין והלכה כרבי אליעזר : רב יגדלו זה עם זה ואינו יכול לנרשה עד שיגדיל דגס קטן אינו נס : היבמה שאמרה בתוך שלשים יום. סכספה היבם : לא נבעלתני ליבם והוא אומר בעלתך ודיך כנס כוסין אותו לחלוץ דהיא נאמנת דעד תלתין יומין מוקי אינש נפשיה ולא כעיל : לאחר שלשים יום. הוא נאמן דלא מוקי אינש נפשיה מלבעול יותר מלי יום ומיהו איבי לא משצרי' ושויתיה אנפשה חתיכה דאיסורא ובעיא חליצה ומבקשים ממנו שיחלוץ אבל לא כוסין דהא הוא אומר שבעל והא דכוסין אותו לחלוץ תוך שלשים יום ומבקשין אותו לחלוץ לאחר שלשים יום ואין כוסין ומבקשין ליבם מוקי דגמרא כגון שנס וזלא מתחת ידה שציון שנתן גט ליקתו נפסלה עליו ומיהו בעיא חליצה למכריה לעלמא ואי אמרה היא נבעלתני והוא אומר לא בעלתני אין חוששין לדכרוי ולא בעי חליצה : יג הגודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה בופין אותו שיחלוץ לה דלא אסקא דעתה שינוח בעלה ותפול לפניו ליבוס ונוטלת כתובתה. אבל לאחר מיתת בעלה היא מורדת וקיימא לן כותבין אגרת מרד על שומרת יבם : מבקשים ממנו לחלוץ. ויתן כתובתה אם ירעה ואם לא רעה לחלוץ והיא מורדת כי ובהא להפסיד כתובתה כוסין אותו לחלוץ :

גמרא יבמות דף ק"ה ע"ב

רבי חייה ורבי שמעון בר רבי הווי יתבי פתח חר מנייהו ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה שנאמר (מ"א ט) והיו עיני ורבי ישם פד הימים. וחד אמר עיניו למעלה שנאמר (איכה ג) נשוא לבבנו אל בפים. אדהכי אתא רבי ישמעאל בר רבי יוסי לגבייהו אמר דהו במואי עסקיתו אמרו ליה בתפלה אמר להו כך אמר אבא המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי שיתקיימו שני מקראות הללו. אדהכי אתא רבי למתיבתא. אינהו דהו קלידי יתיבו בדוכתייהו. רבי ישמעאל

רש"י

עיניו למטה כלפי ארץ ישראל משום דשכינה הוה קיימא דכתיב והיו עיני ולבי סס : אתא רבי למתיבתא. למידרש ובעי כל חד למיסב אדוכתייה

בר רבי יוסי אגב יוקריה הוה מפסע ואזיל. אמר ליה אבדן מי הוא זה שמפסיע על ראשי עם קדש. אמר ליה אני ישמעאל בר רבי יוסי שבאתי ללמוד תורה מרבי. אמר ליה וכי אתה הגון ללמוד תורה מרבי אמר ליה וכי משה היה הגון ללמוד תורה מפי הגבורה. אמר ליה וכי משה אתה. אמר ליה וכי רבך אלהים הוא. אמר רב יוסף שקליה רבי למטרפסיה דקאמר ליה רבך ולא רבי. אדהכי אתאי יבמה לקמיה דרבי אמר ליה רבי לאבדן פוק בדקה לבתר דנפיק אמר ליה רבי ישמעאל כך אמר אבא איש פתוב בפרשה אבא אשה בין גדולה בין קמנה. אמר ליה תו לא צריכת כבר הורה זמן. קא כפסע אבדן ואתי אמר לו רבי ישמעאל בר רבי יוסי מי שצריך לו עם קדש יפסע על ראשי עם קדש מי שאין צריך לו עם קדש היאך יפסע על ראשי עם קדש. אמר ליה רבי לאבדן קום בדוכתיך. תאנא באותה שעה נצטרע אבדן ומבעו שני בניו ומיאנו שתי בלותיו. אמר רב נחמן בר יצחק בריה דרמנא דכספיה לאבדן בהאי עגמא. אמר רבי אמי מדבריו של ברבי גדמור קמנה חולצת בפעויות. רבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים והלכתא עד שתביא שתי שערות :

רש"י

אדוכתייה : רבי ישמעאל בר רבי יוסי. בעל כשר היה : מפסע ואזיל. הולך לאט : אבדן. תלמיד של רבי היה : שקליה רבי למטרפסיה. לגמולו על ששמע ולא מיחה : פוק בדקה. אם הביאה שתי שערות : לא צריכת. למיבדקה : כבר הורה זמן. רבי יוסי : נצטרע אבדן. עונשו של לשון הרע נגעים : מדבריו של ברבי. רבי יוסי. כל דרבי לשון אדם גדול : קמנה חולצת. משהיא כפעוטות כבת שיה כבת שבע דתנן במסכת גיטין הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין הלכך לענין חליצה הואיל ולא כתיב מיעוט כשרה משהיא ב' הוה שידעת מעט להבטין : לעונת נדרים. שנה אחת קודם לזמן ב' שערות כדתנן בפרק יולא דופן בת י"א שנה ויוס אחד נדרים נבדקים אם יודעת לשם מי נדרה והקדישה דכריה קיימין :

וילך

זוהר שמות דף י"א ע"א

וגילך איש מבית לוי (י"ט מ' בראשית ספ"ד א') דא גבריאל במה דאת אמר
 (הנואל מ') והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון ונומר. מבית לוי דא
 כנסת ישראל דאתיא מסמרא דשמאלא. ונקח את בת לוי דא נשמתא
 (י"א ע"ב) דתנינן בשעתא דאתיליד גופא דצדיק בהאי ערמא קדשא
 בריך הוא קרי ליה לנבריאל ונסיל תהיא נשמתא דצדיק די בגנתא
 ונחמא ליה ליה גופא דצדיקא דאתיליד בהאי עלמא ואיהו אתפקד
 עלה ונמיד לה. ואי תימא תהיא סלאכא דאתמנא על רוחיהון
 דצדיקיא לילה שמה ואת אמרת דאיהו גבריאל. הכי הוא ודאי
 בגין דאתי מסמרא דשמאלא. וכי מאן דאתי מסמרא דשמאלא
 הכי אקרי וגילך איש דא עמרם ויקח את בת לוי דא יוכבד. וכת
 קור נחתת ואמרת ליה לאזדונא בה דדא קריב זמנא דפיקקא
 דישראל עי דא דברא דאתיליד מניהו. וקדשא בריך הוא סיע
 ביה דתנינן שביתא שרייא על ערסיהו ורעיתא דלהון בדבקתא
 דדא תהי בה בשכינתא ועל דא לא אתעדי שכינתא מההוא ברא
 דאולידו לקיימא דכתיב (ויקרא כ') והתקדשתם והייתם קדושים. בר
 גש דמקבש גרמיה מלכע קדשא בריך הוא מקבש ליה דלעילא כמה
 דרעיתא דלהון תהי בדבקתא דשכינתא הכי אתדפקא שכינתא
 ככההוא עובדא ממש דעבדו. אמר רבי יצחק זכאין אינון צדיקיא
 דרעיתא דלהון בדבקתא דקדשא בריך הוא תדיר ובמה דאינון
 מתדבקין ביה תדיר הכי נמי איהו אתדפק בהו וקא שביק לון לעמון.
 ווי לרשיעיא דרעיתא דלהון ודבקתא דלהון מתרתקא מניה. ולא
 די להו דמתרתקן מניה אלא דמתדבקן במסמרא אחרא. תא חזי
 עמרם דאתדפק ביה דקדשא בריך הוא נפק מניה משה דקדשא
 בריך הוא לא אעדי מניה לעמון ושכינתא אתדפקת בהדיה
 (בראשית כ"א כ') תדיר זכאין אתדפקת בהדיה

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הר"ם ה' תשובה פ"ג

מספר תורים דף ע"ב ע"א

* תמישה הן מישראל הנקראין יוצאין.
 האומר שאין שם אלוים ואין לעולם מנהיג.
 והאומר שיש שם מנהיג אבל הם שנים או
 יותר. והאומר שיש שם רבון אחד אבל
 שהוא פוכב או בעל תמונה. וכן האומר
 שאינו רבון הראשון וצור כלל. וכן העובד
 כוכב

כשאני בין העם פעון שאין רוצה סתור
 לקביו אלא הוא לבדו ועוד אין
 משגיח ממיד כי לחטיב לי רק הוא לבדו
 ואין מי שיובל להציל אותי מצרתי וזכתי
 לבן לא זכיקו פניו לבינו הנקראים פי
 כלם פאון נגדו ואני והוא לבדו עומדים
 והיינו

פוכב וזכתי פני קדויות מליין פניו וזבן רבון
 העוקמים פל אחד מחמשה אלו הוא יוצא:
 * שלשה הן מישראל הנקראין אפיקורוסין
 האומר שאין שם נבואה פלר ואין שם מבע
 שפניו. גבריאל ללב בני האדם והפכחיש
 נבואתו של משה רבנו והאומר שאין
 הבנרא יורע מעשה בני האדם בר אחד
 משלשה אלו הן אפיקורוסין. * שלשה הן
 מישראל הפוברים בתורה האומר שאין
 התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו
 תורה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו
 תרי זה פופר בתורה. וכן הפופר בפירושה
 והוא תורה שקעל פה. והמכחיש מנידים
 בגון צדוק וביתוס והאומר שהבנרא החליף
 מצוה זו במצוה אחרת וכך במלה תורה
 זו אף על פי שהיא תורה מעם ה' פל אחד
 משלשה אלו פופר בתורה:

והיינו דכתיב (י"ב מ') תי השם אשר עמדת
 לפניו וכתיב (י"א י"ז) התהלך לפני.
 תהיון. לאיש שתי נשים האמת אוהבתו
 והאמת שונאתו תתכן ליהיה לבו ועיניו
 לאיתה ששונאתו וישפח ובעובב אותה
 שאוהבתו. הנה התורה היא האשה אשר
 נסן לה ה' אלהיה להנאקה ולמכותה
 בהתהלכה פתחה אותה בגמים להצילה
 מכל צרה ולפרנסה ולהדריכה בגרבה הטוב
 בלילות בשקכה תשמור עליה מן הפוברים
 הגוף והנפש והקיצות היא תשיחה תלמד
 עליה בגיגוריא לתחית הפחים וכן ככל
 בקר שנתו אמרו בזוהר שבכל לילה הנין
 אותו אם יקין מישנתו או יישן שנת עולם
 וזהו שחתולה תורה בראשית בלומר
 שהתורה שנקראת ראשית תועלת לאדם
 כבי עולמות. והאשה השנית ששונאתו
 היא של פשר ודם ועליה אמר הנביא (י"ב י') אויבי איש אנשי ביתו כמפולש כגמרא
 וצוה בסלה יתבקר לאהוב אותה אף עקר אתבה תהיה פראשונה אשת געורים שפנים
 שלמדו אביו תורה צוה לנו מיד היא באה להתניחד עמו ולשטריו. והוא תקון גדול
 לפנים הפרית שהתורה פלה נקראת פרית וזאת התורה אשר סים סים:

שמות יום רביעי תורה

יבין בשוואת ששה פסוקים אלו שהן כנגד [דמילוי ו] דשם בין לקנות האמת נפש יתירה משבת הכאה.

מז ויאמר בילדכן את העברות וראיתן עדי האבנים אסדין הוא והמתן אתו ואם-בת

הוא ותיה: ואמר בד תהיון מולדן ית הודיתא ותהיון על סתברא אם בר הוא תקסלן יתה ואם פרמא היא ותקיימנה: י ותיראן המילדת את האלהים ולא עשו כאשר

דבר

רש"י

(מז) בילדכן. כמו זכולידכן: על האבנים. מושב האשה היולדת וצמקוס אחר
 קוראו מסבר וכמוהו (ירמיה י"ח) עושה מלאכה על האבנים. מושב כלי אומנות
 יולד חרס: אם בן הוא וגו'. לא היה מקפיד אלא על הזכרים שאמרו לו
 אלסננינו סעמיד להוליד בן המושיע אוהם: וחיה. ומסיה: (יז) ותחיון את היולדים.
 מססקות

שמות ליום רביעי

דבר אליהן מלך מצרים ותחיון את הילדים : שני
ודחילא מתא מן קדם יי ולא עבדא כמא דמליף עמקו מלכא
דמצרים וקמא ית בנאי : יח ויקרא מלך מצרים למיידת
ויאמר להן מהו עשיתן הדבר הזה ותחיון את
הילדים : וקרא מלכא דמצרים לחיתא ואמר להן מה דין עבדתי
פתמא קדו וקנימתיו ית בנאי : יט ותאמרן המיידת אל
פרעה כי לא כנשים המצרות העברות כיתות
הנה בטרם תבוא אליהן המיידת וילדו : ואמרא חיתא
לפרעה ארי לא כנשיא מצריתא יהודיתא ארי חבימן אינון עד לא ענת
לותהו חיתא וילדו : כ ויישב אלהים למיידת וירב העם
ויעצמו מאד : ואומיב יי לחיתא וסני עמא ותקיפו לחרא :
כא ויהי כירא המיידת את האלהים ויעש להם

מספקות להם מים ומוזן (סוטה סס) תרגום הרשון וקיימא והשני וקיימתו לפי שלשון
עבר לנקבות רבות חיבה זו וכיולא זה משמשת לשון פעלו ול' פעלתם. כגון (שמות
ב) ותאמרנה איש מזלי ל' עבר כמו ויאמרו לזכרים ותדברנה' צפכס ל' דברתם
כמו ותדברו לזכרים וכן (יחזקאל ג) ותחללה אותי אל עמי ל' עבר חללתם כמו ותחללו
לזכרים: (יט) כי חיות הגדה בקיאות כמילדות תרגום מילדות חייהא. ור"ד (סוטה
סס) הרי קן משולות לחיות שאינן לריכות מילדות והיכן משולות לחיות. גור אריה.
זאב יערף. בכור שורו. אילה שלוחה. ומי שלא נכתב בו הרי הכתוב כללן
ויברך אותם ועוד כתיב (יחזקאל יט) מה אמך לביאה: (ב) ויישב. הטיב
להם וזה חלוק בהיבט סיסודה ב' אותיות ונקן לה וי"ו יו"ד בראשה כשהיא
באה לדבר ל' ויפעל הוא נקוד היו"ד בציר"י שהוא קמץ קטן (או בסגול
שהוא פתח קטן) כגון וייטב אלהים למילדות וירב צבה יהודה (איכה ב')
הרבה תאניה וכן ויגל השארות (דה"ב לו) דנצוראדן הגלה את השארות.
(שופטים ט') ויפן זכ אל זכ הפנה הזכות זו לזו. כל אלו ל' מפעיל את
אחרים. וכשהוא מדבר בל' ויפעל הוא נקוד היו"ד בחיר"ק. כגון (ויקרא י')
וייטב בעיניו לשון הוטב וכן וירב העם נתרבה העם ויגל יהודה הגלה יהודה.
ויפן כה וכה פנה לכאן ולכאן ואל תשיבני וילך וישב וירד וילא לפי שאינן
מגזרתן של אלו שהרי היו"ד יסוד בהן ירד ילא ישב ילך יו"ד אות שלישיהו בו:
וייטב אלהים למיידת. מהו הטובה: ויעש להם בתים. בני כהונה ולויה
ומלכות

שמות ליום רביעי

בתים: ונהו פד דחילא מתא מן קדם יי ועבד להוון פתיו

רש"י

ומלכות שקרויין בתים. ויבן את בית ה' ואת בית המלך. כהונה ולויה מיוכבד.
ומלכות ממרים כדאיתא במכ' סוטה (סס)

נביאים ישעיה כ"ח

א כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום: ארי כל פתוריהו
מלן מיכל מגעל ומשקן לית להוון אחר די גקי מן אונם:
ב אתמי יורה דעה ואתמי יבין שמועה גמולי מחלב
עתיקי משדים: למן אתיהיבת אורייתא ומן אתפקד למספר
חוקמא הלא לבית ישראל דרתימין מכל עממיא וחיביון מכל מלכותא:
ג כי צו צו צו צו לקו קו לקו ועיר שם ועיר שם:
ארי אתפקדו למעבד אורייתא ומה דאתפקדו לא צביאו למעבד
ואתנביאו עליהוון נבייא דאם יתובון ושתבך להוון ולמגי נבייא לא
קבידו הליכו פרעות נפשהוון ולא חמידו למעבד אורייתא סברו דיתקיים
להוון פולחן טענתא ולא סברו לפולחן בית מקדשי פועיר תנה בעיניהוון
בית מקדשי למפלה תמן פועיר בעיניהוון שכינת תמן: ד כי בלעג
שפה ובלשון אחרת ידבר אל העם הנה: ארי בשנוי ממל
ובלישון תולעבא הוון מלעגין לקביא נבייא דמתנבן להוון עמא קדו:
ה אשר ואמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעיף וזאת
המרגעה ולא אבוא שמוע: דאמרין להוון נבייא דין בית מקדשא

רש"י

(א) כי כל שלחנות. שלהם של זמתי מתים שהן כקיא נוטה: בלי מקום. אין
הדעת סובלתו: (ב) את מי יורה דעה. שמה לתינוקת: גמולי מחלב.
בדולי מחלב: עתיקי משדים. מוסרים מלפני ת"ח: (ג) כי צו צו וכו'. נביא
מלוא להם מאת הקב"ה והם יש להם לו של ע"ז: קו לקו. יש להם קו משקלות
משופטי הרשע כנגד קו הדין: זעיר שם. הנביא אמר להם עוד מעט תבא
עליהם רעה והם אומרים ימהר יחיש מעשהו לימים מועטין: (ד) כי בלעג
שפה וכו'. כל המדבר עליהם דבר נבואה דומה להם לל' נלעג. (ה) אשר
אמר. הנביא להם: זאת המנוחה. להיחכס בשלום: הניחו לעיף. שלא
תגלוכו

שמות ליום רביעי

פָּלְחוּ בַיּוֹם וְדָא אַחְסַנְתָּ בַיּוֹם וְלֹא אָבוּ לְקַבְּלָא אוֹלְפָן: ו וְהָיָה לָחֵם
דְּבַר-יְהוָה צוֹ לְצוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ וְעִיר שָׁם וְעִיר שָׁם
לְמַעַן יִלְכּוּ וְכִשְׁרוּ אַחֲרָיו וְנִשְׁפְּרוּ וְנִקְשְׁרוּ וְנִלְכְּדוּ: דִּין יְהִי כִּס
פּוֹדֵעֲנֵהוּ עַל דְּאַתְפְּקֵדוּ לְמַעַבְדַּי אוֹרְיִיתָא וּמָא דְאַתְפְּקֵדוּ לָא צְבִיאוּ
לְמַעַבְדַּי בְּכֹן יִתְמַסְרוּן לְעַמְמֵי דְלָא יַדְעוּ אוֹרְיִיתָא עַל דְּהִלְיִכוּ בְּרַעוּת
נַפְשֵׁהוּן וְלָא חֲמִידוּ לְמַעַבְדַּי רַעוּתִי בְּכֹן יִסְכְּרוּן לְסַעֲדִי בְּעִדָן דְּאִתִּי
עַלֵּיהוּן עָקָא וְלָא יְהִי לְהוֹן סַעֲדִי וְסַמִּיָּה עַל דְּהִנְהָ וְעִיר בְּעִיגֵיהוּן בֵּית
מְקַדְשֵׁי לְמַפְלַח תַּמָּן בְּכֹן יִשְׁתַּאֲרוּן בְּזַעֲרִי בְּיַי עַמְמֵי דִּינְלוּן לְתַמָּן
בְּדִיר דִּיכְחוּן וְיִתְקַלוּן לְאַחֲרָא וְיִתְפְּרוּן וְיִתְצַדּוּן וְיִתְאַחֲדוּן:

רש"י

תגלוהו: (ו) וחיה להם דבר ה' כמדתם: צו לצו הנכרים ישתעבדו בהם
פקודה על פקודה: קו לקו קו של פורעניות כנגד קו עבירות שזרם:
ועיר שם וכר' לימים מועטין יתמעטו הם:

כתובים משלי י"ב

א טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם: טוב היא זליא
ועבדי אית ליה מן הוא דמתיקר וחסיר לחמא: ב יודע צדיק
נפש בהמתו ורחמי רשעים אכזרי: ידיע צדיקא גפשא דבעריה
ורחמיהו דרשיעי נבזרייתא: ג עבד ארמתו ישבע לחם ומדדף
ריקים חסר לב: דפלח בארעיה ישבע לחמא ודרדף בחר סריקותא
חסר רעינא הוא: ה חמד רשע מצוד רעים ושרש צדיקים יתן:
כאג רשיעא מצודתא בשתא ועקרחהו דצדיקי נתקיים: ה בפשע
שפתים מוקש רע ויצא מצרה צדיק: ב חוכא דשפותא מתקף
בישא ופליט צדיקא מן עקתא: ו מפרוי פיראיש ישבע טוב וגמול

רש"י

(א) טוב נקלה, בעיניו ונעשה עבד לעלמו: ממתכבד, בעיניו וסופו יחסר
לחס: (ב) נפש בהמתו, בניו ובני ביתו: (ג) ארמתו, כמשמעו
ד"א שחזר על תלמודו תמיד: (ד) רשע, להיוס ניזון ומתפרנס ממלוד רשע:
ושורש צדיקים, יסן פירות טובים: (ה) בפשע שפתים, דור המבול:
ויצא מצרה, נח הצדיק: (ו) מפרי פי איש, של עוסקי תורה: ישבע

טוב

שמות ליום רביעי

יד

יְדִי-אֲדָם יָשׁוּב קוֹ: גִּבְרָא מִן פְּרִי פּוּמְיָה יִשְׁבַּע מִכְתָּא וְכָל בַּר נִשְׁ
הִיךְ עוֹבֵד אִידוּ מִתְפָּרִיעַ:

* ישיב קרו רש"י

טוב, אוכל פירותיו בעולם הזה: ישיב לו, בעולם הבא:

משנה בבא מציעא פרק ג'

א המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים, ונגנבו או שאבדו, שגם ולא
רצה לשבע, שהרי אמרו שומר הנגם נשבע ויוצא נמצא
הנגב משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה.
למי משלם למי שהפקדון אצלו, נשבע ולא רצה לשגם, נמצא הנגב
משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, למי
משלם לבעל הפקדון: ב השוכר פרה מחבירו והשאיקה לאחר ומתה
כדרבה, ישבע השוכר שמתה כדרבה, והשואג ישגם לשוכר, אמר רבי
יוסי ביצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו, אלא תחזור פרה
לבעלים: ג אמר לשנים גזלתי לאחד מהם מנה ואני יודע איזה מהם,
או אביו של אחד מהם הפקיד לי מנה ואני יודע איזה הוא, נותן לזה
מנה ולזה מנה שהודה כפי עצמו: ד שנים שהפקידו אצל אחד, זה
מנה וזה מאתים, זה אומר שלי מאתים, וזה אומר שלי מאתים, נותן
לזה מנה, ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו, אמר רבי
יוסי אם בן מה הפסיד הרמאי אקא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו:

ברמנורא

פרק ג' א המפקיד ולא רצה לישבע, שנעת השומרים שהיה יכול ליפטר אם נשבע
שלא פשע בה ולא שלח שלה בה יד: למי שהפקדון אצלו, דכיון דשלם קנה
כל תשלומיה, ואפי' לא שלם הלא כיון שאמר בב"ד הריני משלם קנה כל תשלומיה לא שאל
תשלומי כפל ולא שאל תשלומי ארבעה וחמשה: ב השוכר פרה מחבירו, ועמד השוכר והשאלה
לאחר כרשות המשכיר שאם לא נהן לו המשכיר רשות הא קיימא לן שומר שומר לשומר הייב:
ישבע השוכר, למשכיר שמתה כדרבה ופטור שהשוכר פטור מן האונסין: והשואל, שהוא
הייב באונסין משלם לשוכר כשנעשה שהוא נשבע למשכיר: אמר ר' יוסי כיצד הלה עושה
סחורה וכו', והלכה כרבי יוסי: ג אמר לשנים גזלתי לאחד מהם, והס אינס תובעין
לו כלום הלא הוא בא לאת ידי שמים: נותן לזה מנה ולזה מנה, אבל שנים שהכעוהו
יהודה שזול לאחד מהם ישבע כל אחד מהם ששלו נזל ונותן מנה לזה ומנה לזה, קנס
קנסוהו חכמים מפני שעבר על לא תגזול וכן שנים שהכעו לאחד כל אחד אומר אבי הפקיד
אלך מנה והוא אומר אביו של אחד מהם הניח לי מנה ואני יודע איזהו, הרי כל אחד
מהם נשבע שאביו הניח אליו מנה ונותן מנה לזה ומנה לזה דאיהו פשע בנפשיה דהוה ליה
למידק ולזכור מי הניח אליו המנה: ד שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה
מאתים, כגון דאפקידו תרוייהו כי הדדי זה כפטי זה: נותן לזה מנה ולזה מנה
וכו', דאחר לכו אחין לא קפדיתו אהדדי ולא השדתם זה את זה שאלו חכרו יתבע המאחיים
אנא נמי לא רמי אנפשי למידק המאחיים של מי הן, ונעשו כאלו הניחו כל השלש מאות
בזרור אחד דלא הוי ליה למידק מה יש לזה במוכו, ומה יש לחכרו: מה הפסיד הרמאי

למילא

וְכֵן שְׁנֵי כָלִים. אַחַד יָפָה מְנַת. וְאַחַד יָפָה אֶלְפֵי זֵוּז. זֶה אוֹמֵר יָפָה שְׁלִי. וְזֶה אוֹמֵר יָפָה שְׁלִי. נוֹתֵן אֶת הַקָּמֶן לְאַחַד מֵהֶן. וּמִתּוֹךְ הַגְּדוּל נוֹתֵן דְּמֵי קָמֶן לְשְׁנֵי וְהַשְּׂאֵר יֵהָא מוֹנֵחַ עַד שִׁיבָא אֵלֵיהֶוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּין מָה הַפְּסִיד הִרְפָּאִי אֵלָּא הַכֹּל יֵהָא מוֹנֵחַ עַד שִׁיבָא אֵלֵיהֶוּ. וְהַמְּפָקִיד פִּירוֹת אֵצֶל חֲבִירוֹ. אֵפִילוּ הֵן אֲבֹדִין. לֹא יַעַ בְּהֵן רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מוֹכֵרֵן בְּפָנֵי בֵּית דִּין. מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִשִּׁיב אֲבִידָה לְבַעֲלֵים. וְהַמְּפָקִיד פִּירוֹת אֵצֶל חֲבִירוֹ. הָרִי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת. לְחַטִּין וְלְאֹרִזוֹ הַשְּׂעָה הַצֵּאִי קִבּוּן לְפֹר. לְשַׁעוֹרִין וְלְדוֹחֵן תִּשְׁעָה קִבּוּן לְפֹר. לְפֹסֶמֶן וְלִצְרַע פְּשִׁטָּן שְׁלֹשָׁה סָאִין לְפֹר. הַכֹּל לְפִי הַמְּדָה. הַכֹּל לְפִי הַזְּמָן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נְוָרִי וְכִי מָה אֲכַפֵּת לָהֶן לְעַכְבְּרִין. וְהִלָּא אוֹכְלִים בֵּין מִהֲרָבָה וּבֵין מִקְמָעָא. אֵלָּא אֵינִי מוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת אֵלָּא לְפֹר אַחַד בְּלִבִּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הִיתָה מְדָה מְרָבָה אֵינִי מוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת מִפְּנֵי שְׁמוֹתֵירוֹת. ה' יוֹצִיא לוֹ שְׁתוֹת לִיּוּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חוֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לִזְבִּין שְׁמֵן לְמֵאָה. לֹא וּמִחֲצָה שְׁמֵרִים לֹא וּמִחֲצָה בְּלַע. אִם הָיָה שְׁמֵן מְזוּקָק אֵינִי מוֹצִיא לוֹ שְׁמֵרִים. אִם הָיוּ קִנְקָנִים יִשְׁנִים אֵינִי מוֹצִיא לוֹ בְּלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הַמוֹכֵר שְׁמֵן מְזוּקָק לְחֲבִירוֹ כֹּל

ברטנבורא

לְעֹלָם לֹא יוּדָה עַל הַאֲמַת. ה' וְכֵן שְׁנֵי כָלִים. לְרַבֵּן אֲלֵסִיכָא לִיה וְלֹא וּ חָף וּ קַתִּי לֹא מַכִּיעַ כְּמֵה וּמִחֲתִים לִיכָא פְּסִידָא דְשִׁבְרַת כְּלֵי אֲמֵרוּ רַבֵּן נוֹתֵן לוֹה מֵנָה וְלוֹה מֵנָה אֵלָּא אִפִּי כְּשֵׁנִי כְּלִים דְּלִיכָא פְּסִידָא שְׂרָדָא לְשִׁבְרַת כְּלֵי הַגְּדוּל כְּדִי לִתֵּן מִמֵּנוּ דְמֵי הַקָּטָן וְלִכְשִׁיבָא אֲלִיהֶוּ נִמְלָא שְׂבַע הַגְּדוּל הַפְּסִיד שְׂבַע הַכְּלֵי שְׁלֹ. וְס"ד אֲמִינָא דְכֵהָא מוֹדוּ רַבֵּן לְרַבִּי יוֹסִי שֶׁכֵּל יֵהָא מוֹנֵחַ עַד שִׁיבָא אֵלִיהֶוּ קמ"ל. וְהִלָּכָה כְּחַמִּים. ה' אֲבֹדִין. ע"י עַכְבְּרִים אוֹ רַקְבּוּן. לֹא יַעַ בְּהֵן. לְמַכְרֵן לְפִי שְׂרוּתָה אֲדָם כִּבְדָּ שְׁלֹ מִתְשַׁעָה קִבּוּן שֶׁל חֲבִירוֹ. קַב שְׁלֹ חֲבִיב עֲלִיו ע"י שְׂעַמֵל בִּו. מִתְשַׁעָה קִבּוּן שֶׁל אַחֲרִים שִׁיקָה כְּדִמֵּיהֶן אִם יוֹמְרָם. וְלֹא אֲמֵרוּ רַבֵּן הָרִי זֶה לֹא יַעַ בְּהֵן אֵלָּא שְׁלֹ אֲבִידָה אֵלָּא עַד כְּדִי חֲסָרוֹן הַמְּפֹרֵשׁ כְּמִשְׁתַּחֲוֵי לְחִטִּים וְלֹאֲרוֹ תִשְׁעָה הַלֵּא קִבּוּן לְכוֹר וְכו' אֲבִל אִם אֲבִידוּ יוֹתֵר מִכְּדִי חֲסָרוֹן. מוֹדִים חַמִּים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּמוֹכֵר כְּבִית דִּין וְהִלָּכָה כְּחַמִּים. ה' הַמְּפָקִיד פִּירוֹת אֵצֶל חֲבִירוֹ. וְעַרְבֵן הַנֶּפֶקֶד עַם פִּירוֹתָיו וְהִיא מִסְתַּפֵּק מֵהֶן וְאֵינוּ יוֹדַע שִׁיעוֹר מֵה שֶׁכֵּל כְּשֶׁכֵּל לְהַחְוִין. יוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת. יִפְסוּת כְּמֵה שֶׁהִסְרִיב לְהַסוֹר. הַשְּׂעָה חֲצָאִי קִבּוּן לְכוֹר. הַכּוֹר לִי סָאִין וְהַסָּאָה שְׁשֶׁה קִבּוּן. הַכֹּר לְפִי הַמְּדָה. כֵּן לְכֹל כּוֹר וְכוֹר. הַכֹּל לְפִי הַזְּמָן. שְׁהִיחָה בִּידוֹ לְכֹל שֶׁנָּה וְשֶׁנָּה יִנְכֵה לוֹ כִּי. מָה אֵיבַפֵּת לְהוֹ לְעַכְבְּרִים. כִּי אֲוֹכְלִי מִמֵּדָה מוֹעֵטָה כְּמוֹ מִמֵּדָה מְרוּבָה. הַלֵּכְךָ תִשְׁעָה חֲלָאִי קִבּוּן לְשֶׁנָּה בֵּין לְכוֹר בֵּין לְשַׁעָה כּוֹרִין. אִם הִיתָה מְדָה מְרוּבָה. שֶׁהַפְּקִיד אֲלָלוּ הַרְבֵּה מִשְׁעָרָה כּוֹרִים וְלַעֲלָה לֹא יוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹת. מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת. שְׂבִימוֹת הַגּוֹרֵן כְּמִפְּקִידִים הַחֲטִים יִבְשִׁים וְבִימוֹת הַגִּשְׁמִי כְּמִחְוִין נוֹפְחוֹת וְכִיכִילֵת עַכְבְּרִים אֵינִן נַחֲסִין לֵל כִּי לְכֹל כּוֹר דְּכוּלִי הָאִי לֹא אֲכִלֵי עַכְבְּרִים מִי כּוֹרִין. הַלֵּכְךָ נִפְתְּיוּ מִשְׁלַמַת לְמֵה שֶׁהַעַכְבְּרִים אוֹכְלִים וְאֵין הִלָּכָה לֹא כְּרִי זֶלֶךְ כְּרִי בֵּן נְוָרִי וְכֵל הַשִּׁיעוֹרִים הִלְלוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְבִימֵי הַתְּנַחִים אֲבִל כְּשֶׁאֵר אֲרָנוֹת וְכַמִּנִּים הִלְלוּ הַכֹּל כְּפִי מֵה שְׂרַגִּילִין הוֹרְעִים לְחַסֵּר כְּאוֹת מְדִינָה וְכַאוֹת זֵמֵן. ה' יוֹצִיא לוֹ שְׁתוֹת לִיּוּן. אִם הַפְּקִיד אֲלָלוּ יוּן וְעַרְבּוּ עִם יוּנֵי. הַקְּקִיטִים כּוֹלְעִים שְׁתוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חוֹמֶשׁ. שֶׁהַקְּקִיטִים שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מִמֵּנוּ הַקְּקִיטִים כְּאֲחֵרֵיהֶוּ דר"י. בְּלַע חוֹמֶשׁ וְהַכֹּל לְפִי הַמְּקוֹס. אִף הַמוֹכֵר וְכו'.

שמות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה: * המפקיד הבית אצל חבירו ולא יחדו לה הפעלים מקום ומלמלה ונשברה אם מתוך ידו נשברה לצרכו חיב. לצורכה פטור. אם משהניחה נשברה בין לצרכו בין לצורכה פטור. יחדו לה הפעלים מקום ומלמלה ונשברה בין מתוך ידו ובין משהניחה לצרכו חיב. לצורכה פטור: * המפקיד מעות אצל חבירו. צררו והפשילן לאחוריו או שמסרן לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא פראוי חיב שלא שמר בדרך השומרים ואם שמר בדרך השומרים פטור: * המפקיד מעות אצל שותפו. אם צררוין לא ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו אינו חיב באחריותן. מתרין ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו חיב באחריותן. אצל בעל הבית בין צררוין ובין מתרין לא ישתמש בהן. לפיכך אם אבדו אינו חיב באחריותן. הנוגני פבעל הבית דברי רבי מאיר. רבי יהודה

ברטנבורא

כשם שאמרו שמרים במפקיד כך אמרו במוכר שהמוכר שמן לחבירו ונותן לו מתוך חביותיו שמן מוזקק תמיד שהוא מסתפק ממנו. הרי הלווקה מקבל עליו לפחות לו לוג ומחצה מהמת שמרים לכל מאה לוג ואין הלכה כר' יהודה: * לא יחדו לה הפעלים מקום. בבית שומר לומר לו זזית זו השלילתי: לצרכו. להשתמש בה: לצרכה. שהיתה במקום שקרובה להשתמר: אם משהניחה. שכלה תשמישה הניחה בעקום משתמר. בין שטעלה מתחלה לצרכו בין שטעלה לזרכה פעור. דאמרינן משהחזירה הרי היא ברשות הבעלים ככתחילה ואינו עליה אלא כשומר חנם ופטור על אונסה ואע"פ שלא הודיעו לבעלים לומר נעלתי והחזרתיה. ורישא דמתני' ר' ישמעאל היא. דאמר בנוב טלה מן העדר והחזירו למקומו שהוא פעור דלא בעינן דעת בעלים. והא דקתני לא יחדו לה הפעלים מקום. לא מבעיא קאמר לא מיבעיא יחדו לה הפעלים מקום והחזירה למקומה לאחר ששתמש בה לצרכו שהוא פעור ואע"פ שלא הודיע לבעלים שהרי החזירה למקום המיוחד לה אלא אפילו לא יחדו לה הפעלים מקום דלאו למקום מיוחד לה החזירה פעור. הואיל והחזירה למקום משתמר דלא בעינן דעת בעלים: ובין משהניחה לצרכו חיב. סיפא זו אמתן לר' עקיבא דאמר בנוב טלה מן העדר והחזירו למקומו ואנס לעולם הוא חיב עד שודיע לבעלים שנגב והחזיר והכי נמי לאחר ששתמש בה לצרכו ונעשה גולן עליה אע"פ שהניחה במקום המשתמר חיב. והא דקתני כסיפא יחדו לה הפעלים מקום לא מבעיא קאמר לא מבעיא לא יחדו שהוא חיב משהניחה לאחר ששתמש לצרכו. דהא לא הניחה במקום מיוחד לה אלא אפי' יחדו לה מקום שהזר והניחה במקומה חיב דבעינן דעת בעלים ורישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע והכי מוקמינן לה בנמרא: * צררו בסודרו והפשילן לאחוריו. אע"פ ששמירה מעולה הוא חיב. שהמליך מעוה של פקדון במקום המקום אין להם שמירה אלא בידו. דכתיב (דברים י"ד) וצרת הכסף בידך. אע"פ שצוררים הם יהיו בידך. ואם בבית הוא אין להם שמירה אלא בקרקע ובכותל בעפח הסמוך לתקרה. או בעפח הסמוך לארץ. שאין דרך הגנבים לחפש שם ואם שמר בענין אחר פושע הוא וחיב. אלא"כ התנה מחלה עם המפקיד שעל מנת כן הוא מקבל הפקדון שלא יתחייב בכל השמירות הללו: לבנו ולבתו הקטני'. אבל לגדולים נשבעים הם ששמרו בדרך השומרים ופטור ולא אמרינן בהא שומר שמסר לשומר חיב שדרך האדם להפקיד מה שהופקד בידו ביד אשתו ובניו. וכל המפקיד על דעת שיחנם הנפקד ביד אשתו ובניו הוא מפקיד: * לא אם צררוין. וחתומין או קשורים קשר משונה לא ישתמש בהן אבל אם אינם חתומים או קשורים קשר משונה. אע"פ שצוררוין הרי הן כמתרים וכאלו אינם קשורים כלל וזוהר להשתמש בהן: חיב באחריותן. ואפי' לא נשתמש בהן הוי עליה שומר שטר מפני

שמות ליום רביעי

אומר הנני בשולחני: יי השולח יד בפקדון בית שמאי אומרים ילקח
בחסר וביתר ובית הלל אומרים בשעת הוצאה רבי עקיבא אומר
בשעת התביעה החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חוב
ובית הלל אומרים אינו חוב עד שישלח בו יד (שנאמר אם לא שלח
ידו במלאכת רעהו) ביצר המה את התבית ונמל הימנה רביעית
ונשברה אינו משלים אלא רביעית הנפיתה ונמל הימנה רביעית
ונשברה משלים רמי בלה:

ברסנורא

סיכול להסתמם בהם וחייב בגניבה ואכילה. ואם נשתמש הוא מלוה גביה וחייב חף באונסין:
ר' יהודה אומר בשולחני והלכה כר"י: יב ילקח בחסר וביתר. כמה שהסר הפקדון
וכמה שהחזיר. כגון שהפקיד אללו רחל טעונה למר או מעוברת ונזוה או ילדה לאחר שגלה
בה יד. משלם אותה ואת גזותיה ואת ולדותיה. ונמל הוא לוקה כמה שהסרה אללו. וביתר
שחס נתעברה או נטענה למר כשהיא אללו משלם אותה טעונה ומעוברת כמות שהיא עכשיו
והרי לוקה ביתר: ור"ע אומר בשעת הוצאה מבית הבעלים. אם טעונה טעונה ואם
דיקנית ריקנית: ר"ע אומר בשעת התביעה. כמו שהיא הפקדון כשעת העמדה בדין.
דכתיב (ויקרא ה') לאשר הוא לו יתנו ביום אשמתו יתן כמו שהוא ביום אשמתו ביום
שמחייב בו בדין. והלכה כר"ע: החושב לשלוח יד בפקדון. אמר בפני עדים חטול
פקדונו של פלוני לעלמי: ב"ש אומרים חייבים. דכתיב (שמות כ"ב) על כל דבר פסע
משפה שדבר לשלוח יד הוא פושט: עד שישלח בו יד. דכתיב אם לא שלח ידו במלאכת רעהו.
והוא על כל דבר פסע דרשי בה בית הלל אמר לעבדו ולגבוהו לשלוח יד בפקדון מנין שהוא
חייב ח"ל על כל דבר פסע: כיצר המה את החבית. הסתא מפרש למלתייהו דכ"ה ואת
ספרי' דלא גרסי כיצר ומלתא באנסה נפשה היא: ונשברה לאחר זמן. אינו משלם אלא
רביעית. דשליחות יד אינו מתחייב באונסים עד שימשיך או יגביה דהוי קניה: הגביהה ונמל.
לאו דוקא נמל דמכי אנבהה על מנת ליטול חייב באונסין אפילו לא נמל ממנה כלום ואם
נמל רביעית מן החבית והחמין הוין הנשאר בחבית אחר כן. אע"פ שלא הגביה החבית משלם
כל הוין שהוא גרם ליון שתתנוץ ויגרי דידיה הוא דאהני ליה:

גמרא בבא מציעא דף מ"בע"א

צָרָרָן וְהַפְשִׁילָן וְכוּלֵי. בְּשִׁלְמָא בְּלָהוּ שְׁלֵא שְׁמַר בְּדָרְךָ
הַשּׁוֹמְרִים אֲלֵא צָרָרָן וְהַפְשִׁילָן לְאַחֲרֵי מַאי תָּוָה לִיָּה
לְמַעַבְדָּא אֲמַר רַבָּא אֲמַר רַבִּי יִצְחָק אֲמַר קָרָא (דבריים י"ד) וְצָרָתָ
הַכֶּסֶף בִּיָּדָה אֶפְעַל פִּי שְׁצָרוּרִין יְהִי בִיָּדָה. וְאֲמַר רַבִּי יִצְחָק
לְעוֹלָם יִהְיֶה כֶּסֶף שֶׁל אָדָם מְצוּי בִיָּדוֹ שְׁנֵאמַר וְצָרָתָ הַכֶּסֶף
בִּיָּדָה וְאֲמַר רַבִּי יִצְחָק לְעוֹלָם יִשְׁלִישׁ אָדָם אֶת מְעוֹתָיו שְׁלִישׁ

בקרקה

רש"י

מאי הוי ליה למיעבד. הוי לרין: מצוי בידו. לא יפקידו לאחרים במקום
אחר

שמות ליום רביעי

מז

בְּקָרְקַע וְשְׁלִישׁ בְּפָרְקַמְטִיא וְשְׁלִישׁ תַּחַת יָדוֹ וְאֲמַר רַבִּי יִצְחָק
אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֲלֵא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין שְׁנֵאמַר (שם כ"ח)
יָצוּ ה' אֶתְךָ אֶת הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיָּה. תָּנָא רַבִּי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֲלֵא בְּדָבָר שְׂאֵין הָעֵין שׁוֹלְמֶת בּוֹ שְׁנֵאמַר
יָצוּ ה' אֶתְךָ אֶת הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיָּה. תָּנּוּ רַבְּנֵי תַּחֲלִיל לְמוֹד אֶת
גְּרָנּוֹ אֲמַר יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתְּשַׁלַּח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ. הַתְּחִיל לְמוֹד אֲמַר בְּרוּךְ הַשּׁוֹלֵחַ בְּרָכָה בְּבָרִי הַזֶּה.

כלתא

מִדָּד וְאַחַר כֵּךְ בְּרַךְ תְּרִי זֶה הַתְּפִלָּת שְׂוֵא. לְפִי שְׂאֵין הַבְּרָכָה
מְצוּיָה לֹא בְּדָבָר הַשְּׁקוּל וְלֹא בְּדָבָר הַמְּרֻדָּד וְלֹא בְּדָבָר הַמְּנוּי
אֲלֵא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין שְׁנֵאמַר יָצוּ ה' אֶתְךָ אֶת הַבְּרָכָה
בְּאַסְמִיָּה. אֲמַר שְׁמוּאֵל בְּסָפִים אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֲלֵא בְּקָרְקַע.
אֲמַר רַבָּא וּמִזְדָּה שְׁמוּאֵל בְּעֵרֵב שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׂמִשׁוֹת דְּלֹא
אֶמְרֵיהוּ רַבְּנָן. וְאֵי שְׁהָא לְמִצְאֵי שֶׁבֶת שִׁיעוּר לְמַקְבְּרִינְהוּ
וְלֹא קְבָרִינְהוּ מְחִיב. וְאֵי צוּרְבָא מְרַבְּנָן הוּא סָבַר דִּילְמָא מְבַעֵי
לִיָּה זִוְיָ לְאַבְדֵּלְתָּא. וְהָאֵידְנָא דְשְׂכִיחֵי גְשׁוּשָׁאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה
אֲלֵא בְּשָׂמֵי קוֹרָה. וְהָאֵידְנָא דְשְׂכִיחֵי פְרוּמָאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה
אֲלֵא בִּינֵי אֹרְבֵי. אֲמַר רַבָּא וּמִזְדָּה שְׁמוּאֵל בְּכוֹתֵל. (אֵי נְמִי
בֵּין הַקְּרָנוֹת). וְהָאֵידְנָא דְשְׂכִיחֵי מְפִיחָאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה
אֲלֵא בְּמִפְחַת הַסְּמִיָּה לְמִרְקַע אוֹ בְּמִפְחַת הַסְּמִיָּה לְשָׂמֵי קוֹרָה:

תעתיק

חל"ו

ערובת

דל"ה

רש"י

אחר שאם שודמן לו סחורה לשכר יחא מוזמן לו: תחת ידו. להיום מוזמן לו
ללורך ריוח הבא פחאוס: באסמיד. דריש ליה לשון דבר הסמוי מן העין:
אין להם שמירה וכו'. דאם לא שמרן ונגנבו פשיעה היא: ואי צורבא מרבנן
הוא. המפקיד שהוא חרד על מלות הבדלה על הכוס. אמר השומר: דילמא
מבעי ליה זוזי לאבדלתא. להכי לא קבריהו ופטור: גשושאי. מגששין
בקרקה בשפודין של ברזל להכיר מקום שחמטיו חלל: בשמי קורה. בגג מסתווה:
פרומאי. שוכרי הקקס: ביני אורבי. בין שורה הבנין בכותל: שפוחאי.
מטפחים בכותל לידע אם יש סס חלל: או במפח הסמוך וכו'. וכולו
בכותל:

טל נדיר

מכס

עכ"ל

למען

מעטענ

שמות ליום רביעי

זוהר שמות דף כ' ע"א

פתח ואמר הודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי נשאני לדודי
ודודי לי מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח
והוא אדום מוצקים אותו והוא מתהפך ללבן ולעולם ריחו לא זו פך
הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה שאמלא בן לא יתקנים
העולם בשביל האדם החוטא. ותחמא נקרא אדם כמה דאת אמר אם
יהיו חמאיכם בשנים פשעג ירבינו. מקריב קרבנו לאש שהוא
אדם. וזרק הדם סביב למזבח שהוא אדם מדת הדין אדם מוצקים
אותו (הריח) ועולה העשן כלו לבן ואז האדם נהפך ללבן נהפך מדת
הדין למדת רחמים. ותא חזו כל מדת הדין אין צריך הריח שבו אלא
מצד אדם והיינו דאמר רבי יהודה מדת דין (מלכים א' יח) ויתגורר
כמשפטם וגומר עד שפך דם עליהם אלא היו יודעים שלא ישגו
כמדת הדין כרצונם וזלתי באדם אמר רבי יצחק ועוד אדם ולבן
נקרב לעולם והריח עולה משתיהן. מה שושן אדם ולבן פך ריח
הקרבן. והקרבן מאדום ולבן. בא וראה מריח הקטרת שהסמינים
מהם אדומים ומתם לבנים כגון הכבונה שהוא לבן מר דרור אדום
והריח עולה מאדום ולבן ועל כן מנהיג עולמו בשושנים שהוא אדם
ולבן וכתיב (יחזקאל ט"ד) להקריב לי חלב ודם כנגד זה אדם מקריב
חלבו ודמו ומתפטר לו זה אדם וזה לבן מה שושן שהוא אדם
והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש. פך הקרבן
אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש עכשיו מי שישב בתעניתו
ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כלו לבן אלא באש דאמר רבי
יהודה מהוה תעניתו של אדם מחלישין אבריו וגובר עליו האש ובאותה
שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש והוא הנקרא מזבח בפרה
והיינו דרבי אקעזר פד הוה יתיב בתעניתא הוה מצלי ואמר גרוי
וידוע לפניה יי אלהי ואלהי אבותי שהקרבתי לפניך חלבי ודמי והרתחתי
אותם בתמימות חולשת גופי. הו רצון מקפניך שיהא הריח העולה מפי
בשעה זו כריח העולה מהקרבן באש המזבח ותרגמי. נמצא שאדם
הוא מקריב בתעניתו החלב והדם (והאש) והריח שעולה ספיו הוא
מזבח בפרה ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן וכלבד שיתפגין
למה דאמרן. אמר רבי יצחק מפאן ולחלואה כתיב (במדב' ל"א) כל דבר
אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אמר רבי יומי כשתיה בית המקדש
קיים אדם מקריב קרבנו בענין זה ומתפטר לו עכשיו תפלתו של אדם
מכפר לו במקום הקרבן פי וואי גזנא :

שמות ליום רביעי

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

מספר חרדים דף ע"ב ע"א

הרמב"ם ה' תשובה פ"ג
שנים הם העבריינין מישראל העבריינין
לעברה אחת והעבריינין לכל
התורה בלה העבריינין לעברה אחת זה
שהחזיק עצמו לעשות אותה עברה כדון
ונתפרסם בה והרגל אפילו היתה מן
הקלות כגון שהחזיק פמיד ללבוש שעמנו
או תהיה פאה ונמצא כאלו במלה מצוה
זו מן העולם אצלו הרי זה עבריינין לאותו
דבר והוא שיעשה להכעים : העבריינין
לכל התורה כגון החזיר לרתי נקרים
בשעה שגזרין גזרה ונדבק בהם ויאמר
מה בצע לי להדבק בישראל שהם שפלים
ונרדפים טוב לי שאדבק באלו נקרים
שנים פסיפה הרי זה עבריינין לכל התורה
בלה : מחטאיא דרבים ביצר אחד
שהחטיא בדבר גדול כגון ירבעם וצדוק
וביתום ואחר שהחטיא בדבר קל אפילו
לבטל מצות עשה ואחד המאנס אחרים
עד שיעבדו עבודה זרה או שהמעה אחרים
והדיחם :

צריך אדם להיות יגע בתורה שארה כסותה
ועונתה לא ינרע. עונה מן המוח וכל
ששת ימי השבוע לקום להכבד נפשו בה
ישקני מנשיקות פיהו כדאמר בויבר בשעונת
כני אדם בתצות לילה באשה השניה בא
שעמא עונת תלמידי תכמים בראשונה.
ואף בשבת כשמןמים מצות עונה בשניה
פנתה להוליד בן לראשונה שיהא תלמיד
תכס הרי העונה במחשבה כסותה כדבור
שגמ' שלו ישראל לתוכעת שבפיהם עושים
להם לבוש מלכות כחולעת המשי וביינו
דכתיב (ש"י י) בחוט השני שפתותיה ולא
קורי עכריש שנעשים מדברים במלים.
שארה שהם המיונות כמעשה כיוצא
שהלחם קיום הגוף בן המצות בפעשיות
קיום הנפש ובהעדרם רשעים בתוהים
קרניים מתים ועל הפעשים הפוכים אמר
ביתר שאמר בקדוש ברוך הוא ועשה לי
ממעמים זאת האשה כבודה בת מלכה
פנימה מלכו של עולם ואמה חסן המלכה
מה נעים גורלה. וממילא רוחא להשיב
גדחיו ולקבץ פזריו וישיב הכל לאיתנו
ולא ירח מפני נדה :

שמות יום חמישי תורה

יכוין בקריאת המשה פסוקים אלו שהן כנגד הן דמילוי הרה אחרונה דשם
כ"ן לקנות הארת רוח והירה משכת הכאה.

בב ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל יתבן הילוד
הוארה תשליכהו וכל תהבת תחיון : פ

דפקיד פרעה לכל עמו לאמר כל ברא דיתיליד ליהודאי בנהרא
רש"י

(כב) לכל עמו. אף עליהם גזר יוס סגולד משה אמרו לו אלטנגניו היום נולד
מושען ואין לנו יודעין אם ממלרים אם מישראל ורואין לנו סכופו
ללקוט במים לפיכך גזר אותם היום אף על המלרים שנאמר כל הבן הילוד
ולא

מורה
תורה
נולד

שמות ליום חמישי

תִּרְכַּנְנָה וְכִי בְרָמָא תְּקִימוּן: ב א וַיִּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח
אֶת־בֶּת־לְוִי: וְאוֹר גִּבְרָא מִדְּבֵית לְוִי וְנָסִיב יָת בֶּת לְוִי:
ב וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא
וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים: וְעַד־יָצֵאת אֲתָתָא וַיֵּלֶדֶת בְּרַ וַחֲזַת
יָתָה אֲרִי טַב הוּא וְאַטְמַרְתָּה תִּלְתָּא יָרְחִין: ג וְלֹא־יִכְלָה עוֹד
הַצְּפִינָו וַתִּקַּח־לוֹ תֵּבַת גִּמְלָא וַתַּחְמְרָהּ בַּחֲמֵר וּבִזְפַת
וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת־הַיֵּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל־שֵׁפֶת הַיָּאֵר:
וְלֹא יִכְלֶיֶת עוֹד לְאַטְמַרְוֹתָהּ וְנָסִיבֶת לָהּ תֵּבּוּתָא דְגִמְלָא וַחֲפַתָּהּ בַּחֲמֵרָא
וּבִזְפַתָּא וְשׁוֹיֵצֵאת בָּהּ יָת רַבִּיא וְשׁוֹיֵתָהּ בְּיַעֲרָא עַל בִּיף גִּהָרָא:
ד וַתִּתְצַב אַחֲתָו מֵרַחֵק לְדַעָה מַה־יַּעֲשֶׂה לְוִי:
וְאַתְעַפְדַת אַחֲתָהּ מֵרַחֵק לְמִידַע מַה יִּתְעַבֵּד לָהּ:

רש"י

ולא נאמר הילוד לעצרים והם לא היו יודעים שסופו ללקות על מי מריבה:
(א) ויהי ויהי את בת לוי. פרוש היה ממנה מפני גזירת פרעה (וחזר ולקחה
וזהו וילך שהלך בעלת בנה שאמרה לו גורתך קשה משל פרעה אם פרעה גזר
על הזכרים ואחיה ג"כ על הנקבות. ברש"י ישן) והחזירה ועשה בה לקוחין שניים.
ואף היא נהפכה להיות נערה. ובה ק"ל שנה הייתה. שנולדה בבואה למלכים
בין החומות ומאחיס ועשר שנה נשתהו שם וכשילאו היה משה בן שמונים שנה.
א"כ כשנתעברה ממנו הייתה בת ק"ל וקורא אותה בת לוי: (ב) כי מוב הוא.
כשנולד נתמלא הבית כולו אורה (סוטה שם): (ג) ולא יכלה עוד הצפינה. שמו
לה המלכיים מיום שהחזירה והיא ילדה לששה חדשים ויום א' שהולדת לשבעה
יולדת למקועטין והם בדקו אחריה לסוף ט': גמא. גמי בלשון משנה ובלעז
יונק"ו (ביצוע) ודבר כך הוא ועומד בפני כך ובפני קשה: בחמר ובזפת. זפת
מצחוק וטיט מצפנים כדי שלא ירוא אותו לדיק ריח רע של זפת: ותישם בסוף.
הוא לשון אגס רוש"ל בלעז (שילפראהר) ודומה לו (ישעיה יט) קנה וכוף קמלו:

נביאים ישע"י כח

א לָכֵן שָׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה אֲנָשֵׁי לְצִוּן מִשְׁלֵי הָעָם תְּהִי אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלַם: בְּבֶן־קִבְיָו פְּתָנְמָא דְּוִי גִבְרִין רְשִׁיעִין שְׁלִטְוִי עֲמָא

רש"י

(א) אנשי ציון וכו'. אומרים לזון בלשון משל: (ב) כרתנו ברית את מות.
שלא

שמות ליום חמישי

קָדְוִין דִּי בִירוּשָׁלַם: ב כִּי אָמַרְתֶּם בְּרַתְנּוּ בְרִית אֶת־מִוֶּת וְעַם־
שְׂאוֹר עֲשִׂינוּ חֲזָה שֵׁיט שׁוֹטֵף כִּי־עֵבֶר לֹא יבֹאֲנוּ כִּי שָׁמְנוּ
כֹּזֵב מַחֲסֵנוּ וּבִשְׁקַר נִסְתַּרְנוּ: אֲרִי אֲמַרְתּוּן גִּזְרָנָא קִיִּים עִם קַטְוִלָא
וְעַם מַחְבְּרָא עֲבַדְנָא שְׁלָמָא מַחַת סְנָאָה אֲרִי תִיתִי עֲלִיכוּן בְּנַחֵל מִגְבַר
דְּאַתְוֹן אֲמַרְוִין לֹא תִיתִי עֲלֵנָא אֲרִי שׁוֹינָא בְּכַדִּיב רַחֲצִנְנָא וּבְגִין שְׁקַרְוִין
אַטְמַרְנָא: ג לָכֵן כַּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הֲנִנִי יִסֵּד בְּצִיּוֹן אָבִן
אָבִן בְּתֵן פְּנַת יִקְרַת מוֹסֵד מוֹסֵד תַּמְאָמִין לֹא יִחְיֶה: בְּבֶן
בְּדִין אָמַר יי אֱלֹהִים הָא אָנָּא מִמְנֵי בְּצִיּוֹן מְלִךְ מְלִךְ תַּקְוִי גִבַר וְאַתְוֹן
אַתְקַפְנִיָּה וְאַתְסַנְגִּיָּה אָמַר גְּבִיא וְצַדִּיקָא דְהִימְנוּ בְּאֵלִין בְּמִיתִי עָקָא לֹא
יִנְדַעְזוּן: ד וְשִׁמְתִי מִשְׁפַּט לְקוֹ וְצַדִּיקָה לְמִשְׁקַלֶּת וַיַּעַה בְּרַד
מַחֲסֵה כֹזֵב וְסַתַר מַיִם יִשְׁמָפוּ: וְאַשְׁוִי דִינָא תַּקְוִין דְּאַטְפַּרְתּוּן בְּחוּט
בְּגִנְיָא וּזְכוּתָא בְּאָבִן מִשְׁקוּלָתָא וַיִּדְלַק רוּגְוִי בְּרוּיַחְצוֹן בְּדִבְכּוֹן וְעַל
דְּאַטְפַּרְתּוּן מִן קַדָּם מַעֲיָקָא יִתְכוּן עֲמָמְיָא יִגְלוּן: ה וְכַפַּר בְּרִיתְכֶם
אֶת־מִוֶּת וַחֲזוּתְכֶם אֶת־שְׂאוֹר לֹא תִקִּים שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי
יַעֲבֹר וְהִיִּיתֶם לְוִי לְמַרְמָס: וּבִפְסֵד קִימְכוּן דְּעַם קַטְוִלָא וְשְׁלִמְכוּן דְּעַם
מַחְבְּרָא לֹא יִתְקִים מַחַת סְנָאָה אֲרִי תִיתִי עֲלִיכוּן בְּנַחֵל מִגְבַר וַתַּהוֹן
לְהוֹן לְדִבְשׁ:

* שוט קרי. * יעבור קרי

רש"י

שלא יבא עלינו: עשינו חוזה. גבול שלא יעברנו: שוט שוטף.
מכה המהלכה בארץ: לא יבואנו. לא יבוא עלינו: שמנו כזב. ע"ז:
מחסנו. מחסה שלנו: ובשקר. בע"ג: נסתרנו. בעתנו להסתירו: (ג) הנני.
הוא אשר יסד כבר בציון: אבן וכו'. כבר גזרתי והעמדת המלך המשיח
שיהא בציון לאבן צוחן: בוחן. לשון חוזק: פנת יקרת. הוא אבן שמקלוע:
מוסד מוסד. יסוד המוסד: המאמין. דבר זה: לא יחוש. לא ימהר לומר.
אם אמת הוא ימהר לבוא: (ד) ושמת. לפני בוא אותו המלך אביא עליכם
גזירה להסד הפושעים שזכר: ושמת משפט. יסורין לקו: ויעה. ויכבד
הכבד את מחסה הכוזב שאמרת: וסתר. שאמרתם ובשקר נסתרו המים
ישטפוה: (ה) וכפר. ויתבטל:

אויל

שמות ליום חמישי

כתובים משלי י"ב

א דרך אויר ישר בעיניו ושמע לעצה חכם: ארתיה דמכלא תריצא באפוי ודשמע לעיצתא חפימא הוא: אויר ביום יודע בעסו וכסה קלון ערום: שמיא בר יומיה מודע רוגזיה וערים מכפי צעריה: יפיח אמונה יגיד צדק ועד שקרים מרמה: מן דמסהיד הימנותא נתני צדיקותא וסהד דשקרא רמאה הוא: ד יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא: אית דאמרית ספקרא רגשא ולשנא דחפימי מסיא: ה שפתאמת תבון לעד ועד ארגיעה לשון שקר: שפתא דקשטא תתקין לעלם וסהדא מסתרהב פלישנא דשקרא:

רש"י

(ב) אויר. ביום שהוא כועס מודיע כעסו. אבל הערוס כופה הקלון ואינו ממחר לרוב: (ג) יפיח אמונה. מי שמדבר אמונה מניד בדין עדות לזכות הזכאי: (ד) יש בוטה. מדבר כמדקרות חרב. לעשות מריבה בין הבריות: ולשון חכמים. המציא שלום בין אדם לחבירו: מרפא. למצוא הסוף: (ה) תבון לעד. תתקיים ועד ארגיעה. למעט רגע הוא כלה והולך שהשקר אין לו רגלים:

משנה זבחים פרק י"ג

א השוחט והמעלה בחוץ חייב על השחיטה. וחייב על העליה. רבי יוסי הגלילי אומר שחט בפנים והעלה בחוץ חייב. שחט בחוץ והעלה בחוץ פטור. שלא העלה בחוץ אלא דבר פסול. אמרו לו אף השוחט בפנים ומעלה בחוץ פטור. פסלו: ב טמא שאכל בין קדש טמא ובין מהור חייב. רבי יוסי הגלילי אומר טמא שאכל

ברשנורא

פרק יג א השוחט. קדשים בחוץ והעלן בחוץ. בהעלם א': חייב על השחיטה וחייב על ההעלאה. שכן שני גופי עבירה דתרווייהו כתיבי אשר ישח ואשר יעלה: ביון שהוציאו פסלו. והפ"ה חייב וה"ה לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ. ור' יוסי הגלילי אמר לך מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ. שכן היתה לו שעת הכושר תאמר לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי: ב הטמא שאכל כו'. משום דפליגי ר"י הגלילי ורבנן בתרווייהו ודמי הך תרתי פלוגתא להדדי תנינהו גבי הדרי: ר"י הגלילי אומר וכו'. כשנמא הגוף והח"כ נמא הכשר כ"ע לא פליגי דחייב כרת כי פליגי שנמא הכשר והח"כ נמא הגוף רבנן אית לכו איסור כולל דמתוך שחל עליו איסור שומא הגוף לאסרו בכשר טהור שהיה מותר בו בחלה חל נמי אף על הכשר טמא. והע"ש שהיה

שמות ליום חמישי

יט

טהור חייב. וטמא שאכל טמא פטור שלא אכל אלא דבר טמא. אמרו לו אף טמא שאכל טהור. כיון שנגע בו טמאהו. וטהור שאכל טמא פטור שאינו חייב אלא על טמאת הגוף: ג חומר בשחיטה מבפליה ובפליה מבשחיטה. חומר בשחיטה שהשוחט להדיוט חייב. והמעלה להדיוט פטור. חומר בפליה שנים שאחזו בסבין ושחטו פטורים. אחזו באבר והעלהו חייבין. העלה ותור והעלה ותור והעלה. חייב על כל עליה ועליה. דברי רבי שמעון. רבי יוסי אומר אינו חייב אלא אחת. ואינו חייב עד שיעלה לראש המזבח. רבי שמעון אומר אפילו העלה על הפלע או על האבן חייב: ד אחד קדשים בשרים ואחד קדשים פסולים שהיה פסולן בקדש והקריבן בחוץ חייב. המעלה פזית מן העולה ומן האימורין בחוץ חייב. הקומץ והלכונה והקמורת. ומנחת כהנים. ומנחת כהן המשחית. ומנחת נסכין. שהקריב מאחד מהן פזית בחוץ חייב. רבי אליעזר פומר עד שיקריב את ברו. וכ"ס שהקריבן בפנים ושיר בהן פזית והקריבן

ברשנורא

שהיה אסור ועומד כדי שיהייב עליו אף משום שומאת הגוף. ור"י הגלילי לית ליה איסור חל על איסור באיסור כולל ואין איסור של שומאת הגוף חל על איסור של שומאת בשר ואין הלכה כרבי יוסי הגלילי: וטהור שאכל טמא פטור. מן הכרת וסופג את המ'. מכוס דכתיב (ויקרא ז') והכשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל: שאינו חייב אלא על שומאת הגוף. כדכתיב (סס) וטומאתו עליו ונכרתה בטומאת הגוף הכתיב מדבר: ג שהשוחט להדיוט כו'. השוחט קדשים בחוץ לאכילת הדיוט חייב: המעלה בחוץ לצורך הדיוט פטור. משום העלאת חוץ. דגבי שחיטה כתיב דס יחשב לאיש אפי' השוחט לאיש. וגבי העלאת כתיב לעשות לה' אינו חייב כשמעלהו בחוץ. עד שיכין בו לה': ושחטו פטורים. דכתיב (ויקרא ז') דס יחשב לאיש ההוא אחד ולא שנים: והעלוהו חייבין. דכתיב (סס) איש איש וגו' אשר יעלה וגו' שאין ת"ל איש איש אלא לרבות כ' שחטו באבר והעלוהו שכן חייבין: העלה. ונודע לו: וחזר והעלה. מאותה בהמה ענמה חייב על כל אחת ואחת: עד שיעלה לראש המזבח. דכתיב (בראשית ח') ויבן נח מזבח לה' אלמא אפי' במת יחיד שהיא בחוץ אינה העלאת בלא מזבח: אפי' העלה על הסלע. דכתיב (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אוהל מועד. ולא מזבח בבמת יחיד וכפר' המעלה בחוץ כתיב. והלכה כרבי יוסי: ד שהיה פסולן בקודש. כנון הן והיולא והשחט חוץ לזמנו וחזן למקומו הואיל ובפנים אס עלו לא ירדו מתקבל בפנים קרינן ביה וחייבין עליו בחוץ. דכתיב (סס) לעשות אותו לה' כל הנעשה לה' חייבין עליו בחוץ וכל שאינו נעשה לה' אין חייבין עליו בחוץ: המעלה בזית מן העולה ומאימורין. הני זית מזה והני זית מזה: חייב. דכילה כליל: הלבונה. של מנחת נדבה: והקמורת. של כל יום פרס בשחירת ופרס בין הערבים: ומנחת כהנים. שהיא כליל וראויה להעלה כקומץ של מנחת ישראל אבל שירי מנחת ישראל אינו חייב על העלאתן בחוץ: ומנחת כהן המשחית. עשירית האופה שהוא מביא בכל יום: בזית. דהיינו שיעור הקטרה: עד שיקריב את כולן. דקסבר כל המתירין מפסלי בחסרון וכל זמן שלא קרבו כלן לא הוי הקטרה ללאת בעלים ידי חובתן. ולרבנן ה"ל הויא הקטרתן בזית היכא דכולו קיים ולא חסרו קודם הקטרה: ושומר בהן כו' חייב: שהרי בזה נמרה הקטרה: וכלן שחטרו כל שהן. קודם הקטרה ע"י איבוד או שריפה גפסלו בחסרון דכתיב (ויקרא ב') והנותרת מן המנחה פרט לשחטרה היא או שחטר

קומלה

שמות ליום חמישי

בחיוץ חייב. וכלן שחטרו כל שהן והקריבן בחיוץ פטור: ה המקריב קדשים ואימוריהן בחיוץ חייב. מנחה שלא נקמצה והקריבה בחיוץ פטור. קמצה וחזר קמצה לתוכה והקריבה בחיוץ חייב: ו הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחיוץ חייב. רפי אליעזר פוטר עד שיקריב את השני. אחד בפנים ואחד בחיוץ חייב. שני בויכי לבונה שהקריב את אחד מהן בחיוץ חייב. רפי אליעזר פוטר עד שיקריב את השני. אחד בפנים ואחד בחיוץ חייב. הזורק מקצת דמים בחיוץ חייב. רפי אליעזר אומר אף המנסף מי חג פחג בחיוץ חייב. רפי נתמיה אומר שירי הדם שהקריבן בחיוץ חייב: ו הפולק את העוף בפנים והעלה בחיוץ חייב. מלק בחיוץ והעלה בחיוץ פטור. השוחט את העוף בפנים והעלה בחיוץ פטור. שחט בחיוץ והעלה בחיוץ חייב. נמצא דרך הכשרו מבפנים פטורו בחיוץ. דרך הכשרו בחיוץ פטורו בפנים. רפי שמעון אומר כל שחייבין עליו בחיוץ

ברטנורא

קומה קודם הקטרה: ה המקריב קדשים ואימוריהן. שהקריב הכשר והממורו מחוכרות בו: חייב. משום אימורין. ולא אמרינן הרי כשר הוין בין האימורין לאש ודכותה בפנים לאו העלאתה היא דרחמנא אמר (שם א') על העלים אשר על האש. והמעלן בחוץ נמי לא יהא חייב לא אמרינן הכי לפי שזמן כמינו אינו הוין: מנחה שלא נקמצה. אינה ראויה לפנים הלכך הקריבה בחוץ פטור: קמצה וחזר קומצה לתוכה והקריבה בחיוץ חייב. שכיולא זה בפנים כשרה כדתנן בהקומץ נתערב קומה בשירים לא יקטיר ואם הקטיר כשרה: ו הקומץ והלבונה של מנחת נדבה. שניהם מתירים את שיריה לאכול הלכך ר"א פוטר דכעני הקטרת כל המתיר: אחד בפנים. תחלה ואח"כ השני בחוץ חייב שזה נמר וכו הכל תלוי: שני בויכי לבונה. מתירים להם הפנים: מי החג. שנתמלאו לשם ניסוך המים: בחג. הסוכות אם נסך אותן: בחיוץ חייב. דסבר ניסוך המים כגון דאורייתא הוא הלכך מחייב עלה בחוץ ואין הלכה כר"א כגולה מתניתין וניסוך המים כגון לאו דאורייתא הוא אלא הלכה למשה מסיני: שירי הדם שהקריבן בחיוץ חייב. בשירי דמים הפנימים מיירי וסבר שירי הדם מעכבים בהם הילכך עבודה היא להתחייב עליה בחוץ אבל בשירי הדם של מזכה החיוץ מודה רבי נחמיה שאינם אלא למזוה ולא לעכב הילכך הזורקו בחוץ ודאי פטור ואין הלכה כר' נחמיה: ו מלק בחיוץ. נכילה הוא שאין מליקה אלא בפנים לפיכך פטור על העלאתו בחוץ וא"ל והלא כל הנעלים בחוץ נפסלו ביציאתן וכן השוחט בחוץ פסול הוא והייבין על העלאתו התם רחמנא רבייה אבל לענין שאר פסולים מתקבלים בפנים בעיני: שחט בחיוץ והעלה בחיוץ חייב. אף על העלאתה דכל שמחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר והעלה הוא או אחר חייב: נמצא דרך הכשרו בפנים. בגמ' קאמר תני דרך חיובו בפנים פטורו בחוץ ודרך חיובו בחוץ פטורו בפנים כגון שחט העוף בפנים והעלה בחוץ פטור. שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. מלק בפנים והעלה בחוץ חייב מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור. נמצא במקום שמחייב על העלאתו אם נעשית העבודה הראשונה בפנים כגון מליקת פנים על העלאתו אם נעשית העבודה הראשונה בחוץ. ודרך שמחייב על העלאתה אם נעשית עבודה הראשונה בחוץ כגון בשחיטה: פטורו בפנים. אם נשחט בפנים והעלה בחוץ: ר"ש אומר כר'. במילתי דת"ק חסורי מחסרה והכי קתני וכן השוחט בהמה כלילה בפנים והעלה בחוץ פטור דאינה מתקבלת בפנים דכתיב (ויקרא י"ט) ביום זבחכם ולא כלילה נמצא הזבח פסול ולפיכך אינו חייב על העלאתו. אבל אם שחט כלילה בחוץ והעלה בחוץ חייב. מפני שהשחיטה בחוץ כלילה כשרה הוא לפיכך חייב שמים על השחיטה ועל העלאתו. ופליג ר"ש בהא ואמר

כל

שמות ליום חמישי

ב

חייבין על פיצא בו בפנים. שהעלהו בחיוץ. חיוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחיוץ: ה החטאת שקבל דמה בכוס אחד נתן בחיוץ וחזר ונתן בפנים. בפנים וחזר ונתן בחיוץ חייב. שכלו ראוי לבוא בפנים. קבל דמה בשני כוסות. נתן שניהן בפנים פטור. שניהן בחיוץ חייב. אחד בפנים ואחד בחיוץ פטור. אחד בחיוץ ואחד בפנים חייב על החיוץ. והפנימי מכפר. למה הדבר דומה למפריש חטאתו ונאבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות. שחט שתיהן בפנים פטור. שחט שתיהן בחיוץ חייב. אחת בפנים ואחת בחיוץ פטור. אחת בחיוץ ואחת בפנים חייב על החיוץ. והפנימית מכפרת. בשם שדמה פוטר את בשורה כך הוא פוטר את בשר חברתה:

ברטנורא

כל שהייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלה בחוץ כלומר כשם שהשוחט בחוץ כלילה והעלה בחוץ חייב כך אם שחט בפנים כלילה והעלה בחוץ חייב על ההעלה חוץ מהשוחט עוף בפנים והעלה בחוץ פטור אף על פי שאם שחט והעלה בחוץ חייב ואין הלכה כר"ש: ו נתן בחיוץ וחזר ונתן בחוץ חייב. מלחא דפטיעא היא ומשום סיפא נקט לה נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ שאינו נתון בחוץ אלא שירי הדם חייב ומתניתין כר' נחמיה דסבר שירים מעכבים ואינה הלכה: שניהן בחיוץ חייב. אחת ואם היתה לו ידיעה בנתיים חייב שמים: א' בפנים. ואח"כ השני בחוץ פטור ואפי' לרבי נחמיה דסבר כוס א' עושה את חבירו דחוי להיות נשפך לאמה הלכך אפילו שירים לא הוי: והפנימי מכפר. להכשיר הזבח שהדס הנזרק תחלה בחוץ לא עשה המסיר כיוצא בו: שתיהן בחיוץ חייב על כל אחת ואחת. דכשעת שחיטת כל אחד היתה ראויה בפנים: אחת בפנים. והשניה אחרי כן בחוץ פטור דהויא לה חטאת שנחכפרו בעליה ולמיתה אולה ואינה מתקבלת בפנים: חייב על החיוץ. דהא חוי לפנים ואיזהו מהן שיריה יקריבה: בשם שדמה פוטר את בשרה. מן המעילה דזריקת דם מוציאה בשר ק"ק מן המעילה דיהא זה שעת היתר לכהנים: כך הוא פוטר את בשר חברתה. ואע"ש שפסולה. ואשחט שניהם בפנים קאי ואשמיטין הכל דהיכא דמונחות שתייהן וקדם וזרק את דם האחת פטר את חברתה מן המעילה משום שחט שנחכפרו בעליה דקיימא לן החטאות המתות לא נתיבין ולא מעלין:

גמרא זבחים דף קמ"ז ע"ב

פי אתא רב דימי אמר רבי בשדשה מקומות שרתה שכינה על ישראל בשירה ונזב וגבעון ובית עזרמים ובכללן לא שרתה אלא בחקק בנימין שנגאמר (דברים ל') חזפה עקרו כל היום בר הפיפות לא יהו אגיא בחקקו של בנימין. פי אזיר אביי אמרה קמיה דרב יוסף אמר חד ברא הוה ליה לכייקיר

ולא

רש"י

חד ברא הוה ליה לכייקיר ולא מיתקן. נראה בעיני כי אביו של אביו כיליל

שמות ליום חמישי

ולא מיתקן והכתוב (תהלים ע"ח) ויפא' מושפן שירה וכתוב (שם) וימאם באהר יוסף ובשבת אפרים לא בחר. אמר רב אדא מאי קא קשיא ליה דיקמא שכינה בתק בנמיין וסנהדרין גדולה בתק יוסף מדמצינו בבית עולמים דשכינה בתקו של בנמיין וסנהדרין בתק יהודה. אמרי הכי השתא התם מיקרבן נחלות נבי הדדי הכא מי מיקרבן הכא נמי מיקרבן בדאמר רב חמא בר חנינא רצועה היתה יוצאת מהקקו של יהודה ונכנסת לחקו של בנמיין וכה היתה מופת בנוי והיה בנמיין הצדיק מצטער עניה לבולעה. הכא נמי רצועה היתה יוצאת מחקו של יוסף לחקו של בנמיין והיינו דכתוב (יהושע ס"ז) תאנת שירה. כתנאי חופף עריו זה מקדש ראשון. כל היום זה מקדש שני. ובין כתפיו שכן אלו ימות המשיח. רבי אומר חופף עריו זה העולם הזה כל היום אלו ימות המשיח ובין כתפיו שכן זה העולם הבא:

רש"י

כיליל שמו: מי מיקרבן. סילה ונבול נחלת בנימין: תאנת שירה. על סביב בנימין מחאון עליה: העולם הזה. כל מקום שטרסה שכינה ואף סילה וכוז ונכסון:

זוהר שמות דף כ' ע"ב

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדן רבי חייה פתח ואמר (תהלים כ"ג) מזמור לדוד יי רועי לא אחסר. פלוטר יי רועי יי רועה שלי מה רועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב למרעה שמן במקום נחלי מים מיישר הליכתו בצדק ובמשפט אף הקדוש ברוך הוא כתיב בגאות דשא ירביצני על מי מנוחות ונהלני נפשי ישובב. אמר רבי יוסי דרך הרועים לנהוג בצדק את צאנו להרחיקם מן הצול להנהיגם במישור והשכט בידו שלא יפוי ימין ושמאל פך הקדוש ברוך הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור ובכל עת השכט בידו שלא יפוי ימין ושמאל. דבר אחר ומשה היה רועה אמר רבי יוסי תדע לך שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו הוא

מוכן

שמות ליום חמישי

כא

מוכן לקבל עוד מלכות שמים ואם הרועה שומה עליו נקרא (משלי כ"ז) תקנה לכסיל ממנו. אמר רבי יהודה משה חכם היה ובקי לנהוג את צאנו. בא וראה מדוד שנאמר (שמואל א' ט"ז) והנה רועה בצאן ללמדך שדוד חכם גדול היה והיה רועה צאנו בדין וכשירה לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל ולמה צאן ולא בקר אמר רבי יהודה ישראל נקראים צאן שנאמר (חוקאל ל"ד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וכתוב (שם ל"ז) בצאן קדשים בצאן ירושלים. מה הצאן פשיקרבו על המזבח בשבילם זוכה לחיי העולם הבא פך המנהיג לישראל בדין וכשירה בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. ועוד הרועה את הצאן פשהצאן יולדות הרועה נופל אותם מלאים בחיקו כדי שלא ילאו ויגעו ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם פך המנהיג לישראל צדיק להנהיגם ברחמים ולא באכזריות. וכן אמר משה כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגומר. מה הרועה את הצאן פשהוא רועה טוב מציל את הצאן מן הזאבים ומן האריות פך המנהיג לישראל אם הוא טוב מצילן מן האומות עובדי עבודה זרה ומדין של מפנה ומדין של מעלה ומדריכן לחיי העולם הבא פך משה רועה נאמן היה וראה הקדוש ברוך הוא שפדאי הוא לרעות את ישראל באותו הדין ממש שהיה רועה את הצאן לפשבים כפי הראוי להם והגבולות כפי הראוי להן. ולפיכך כתיב ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו ולא שלו.

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מספר חרדים דף ע"ב ע"א

הר"מ ה' תשובה פ"ג

העולם הזה גם סוער צדיק לבמות האדם בגעתו פאלו הוא שט בים ולבן ירים ראשו למעלה ליוצרו ויזרח פן יפנסו בפיו המים הזדונים וישמר מן הנלים הבאים למורדו ואם לאו דמו בראשו. בן אדם סבת שלום פרום על ראשה וביתה ככל עוז ותוקף והלכת בדרךיו דכתוב (ישעיה ס"ה) עושה שלום וגו' ופרשו בזה מדכתוב עושה ולא עשה שתמיד עושה לבן גם אמה תמיד מעשה שלום. דמות הלשון חרב תרה לאנשי המלחמה הצדיקים ולתמים בהנגד יצקם הרע ותיקויו. הרשעים

הפורש מדברי צבור אף על פי שלא עבר עברות אלא נבדל מעבת ישראל ואינו עושה מצות בקצתן ולא נכנס בקצתן ולא מתענה בתעניתן אלא הולך בדרך פאחד מהצדיקים וכאלו אינו מהן אין לו חלק לעולם הבא: העושה עברות ביד דמה פיהניקים בין שעשה קלות בין שעשה חמורות אין לו חלק לעולם הבא וזה הנקרא מגלה פנים בתורה מפני שהעו עושהו ונגלה פניו ולא בוש מדברי תורה: שנים הם המוסרים המוסר חברו ביד נכרים להרגו או תפוחו והמוסר ממון

נגד

חברו

שמות ליום חמישי

קברו בני נקרים או בני אדם שהיו פגועים... וישגיחם אין להם חלק לעולם הבא... אשרי המימי דהך החולקים בתורת ה' וקתיב (ס"ה) בשלף על ה' יתקף הפונה פי פמה זמן אדם מאבד קניניו לריק בחשבו על עניניו עולמו ופרנסתו וסוף אדם להקל דמח פלומו מהרהר ומחשב ומבטל ומנו ואינו משגיח פי נמו בצל עובר ובעוד שהוא מחשב ומתהר נעשה חכילות של תורה ומצות לעולם הבא. ואתיא מכללא רב השלום הוא יס"ד בפעולה קיוץ מפרהבתי לתמן אשר ענת וליס"ד אר"ן:

ליל ששי תורה

ציוף יהוה

ה ותירד בת-פרעה לרחץ על-היאר ונערתיה הלכת על-ידי היאר ותרא את-התבה בתוך הסוף ותשלח את-אמתה ותקחה: ונתחת בת פרעה למסחי על נהרא ועלמיתהא מהלכן על גוף נהרא וחזות ית תבוקא בגו יערא ואושטת ית אמתה ונסבתה: ו ותפתח ותראהו את-הילד והנה-נער בכה ותחמד עליו ותאמר מילדי העברים זה: ופתחת וחזות ית רביא והא עלמיא גבי וחסת עלוהי ואמרת מפני יהודאי הוא דן: ו ותאמר אחתו אל-בת-פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את-הילד: ואמרת אחתה לבת פרעה

רש"י

(ח) לרחץ על היאור. סרס המקרא ופרשהו ותרד בת פרעה על היאור לרחוץ בו: על יד היאור. אלל היאור כמו (שמואל ב' יד) ראו חלקם יואב על ידי והוא לשון יד ממש שיד האדם המוכה לו. ור"ד (סוטה ט) הולכת לשון מיחה כמו הנה אנכי הולך למות (בראשית כה) הולכות למות לפי שמיחו בה. והכתוב מסייען כי למה לנו לכתוב ונערותיה הולכות: את אמתה. את שפחה ורבותינו דרשו לשון יד. אבל לפי דקדוק לשון הקודש היה לו להנקד אמתה מ"ס דגושה. והס דרשו את אמתה את ידה וגשתרצבה אמתה אמות הרבה (סוטה ט): (ו) ותפתח ותראהו. את מי ראתה הילד זהו פשוטו. ומדרשו שראתה עמו שכינה (ש"ר סוטה ט): והנה נער בוכה. קולו כנער: (ז) מן העבריות. מלמד שהחזירנו על מלריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה

שמות ליל ששי

כב

באיוזי ואקרי לך אתמא מינקתא מן יהודיתא ותוניק לך ית רביא: ה ותאמר לה בת-פרעה לבי ותלך העלמה ותקרא את-אם הילד: ואמרת לה בת פרעה איזלי ואולת עולמתא וקרת ית אמה דרביא: ט ותאמר לה בת-פרעה הידכי את-הילד הזה והינקתו לי ואני אתן את-שכרך ותקח האשה הילד ותניקתו: ואמרת לה בת פרעה אזבילי ית רביא הדון ואניקיהי לי ואני אתן ית אנךך ונסיבת אתמא ית רביא ואניקתה: י ויגדל הילד ותבאחו לבת-פרעה ויהי-לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר פי מן-המים משיתתהו: ורביא רביא ואותיתה לבת פרעה והוה לה קבר וקרת שמה משה ואמרת ארי מן מיא שחלתה: ששי יא ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל-אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מבנה איש-עברי מאחיו:

רש"י

השכינה (ש"ר סוטה ט): (ח) ותלך העלמה. הלכה צרויות ועלמות כעלם: (ט) הידכי. כהנבאה ולא ידעה מה כהנבאה הי שליכי (ש"ר סוטה ט): (י) מושיתו. שחלתה. כי שחלתה בדיניתא מחלבה. וכל עברי משיתו לשון הסירותו כמו (יהושע ה) לא ימוש לא משו. כך חזרו מנחם. ואני אומר שאינו ממחברת מש וימוש אלא מגזרת משה ולשון הולאה הוא וכן (שמואל ב' כב) ימשי ממים רבים. שאילו היה ממחברת מש לא יתכן לומר משיתו אלא המישותיהו כאשר יאמר מן קס הקימותי ומן שז השיבותי ומן בל הביאותי או משתיהו כמו (זכריה ג) ומשתי את עון הארץ. אבל משיתו אינו אלא מגזרת תיבה שפעל שלה מיוסד בה"א בסוף התיבה. כגון משה בנה עשה לזה פנה כשיבא לומר בהם פעלתי תבא היו"ד במקום ה' כמו עשיתי בניתי פניתי לויתי: (יא) ויגדל משה. והלא כבר כתיב ויגדל הילד אמר רבי יהודא בר"א הראשון לקומה והשני לגדולה שמינהו פרעה על ביהו: וירא בסבלותם. (ב"ר) נתן עיניו ולבו להיות מילד עליהם: איש מצרי. (ש"ר) נוגש היה ממונה על שוטרי ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר למלאתם: מבנה איש עברי. מלקבו ורודוהו ובעלה של שלומית בת דברי היה ונתן עיניו בה וכלילה העמידו והולילו מציתו והוא חזר ונכנס לבית וצא על אשתו כסבורה שהוא בעלה וחזר

והנה ביומיא האנון ודבא משה ונפק לות אחוהי וחזא בפלחנהו
וחזא גבר מצרי מחי לגבר יהודי מאחוהי: יב ויפן כה וכה
וירא כי אין איש ויד אתהמצרי וישמנהו בחור:
ואתפני לרא ולרא וחזא ארי לית גברא ומחא ית מצרעה וטמרה בחלא:
יג ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים
ויאמר לרשע למה תכה רעה: ונפק ביומא תנינא והא
תנין גבריו יהודאין גצו ואמר לחיבא למה את מחי לחכרה:
יד ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני
אתה אמר באשר הרגת אתהמצרי וירא משה
ויאמר אכן נודע תדבר: ואמר מן שניך לגבר רב ודני עלנא
הלמקמלי את אמר כמא דקמלתא ית מצרעה ודחיל משה ואמר
בקושמא אתידע פתגמא: טו וישמע פרעה אתהדבר הזה
ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה
וישב בארץ מצרים וישב עלהבאר: ושמע פרעה ית
פתגמא הדני ובעא למקמלי ית משה וערק משה מן קדם פרעה ויחבי

רש"י

האיש לביתו והרגיש בדבר וכשראה אותו מלרי שהרגיש בדבר היה מכה ורודפו
כל היום: (יב) ויפן כה וכה, ראה מה עשה לו צדית ומה עשה לו צדסה. ולפי
פשוטו כמשמעו: וירא כי אין איש, שאין איש עתיד ללאת ממנו שיטגיר:
(יג) שני אנשים עברים, דקן ואזכרם הם שהותירו מן המן: נצים, מריבים:
למה תכה, אף על פי שלא הכהו נקרא רשע בהרמת יד: רעה, רשע כמותך:
(יד) מי שמך לאיש, והרי עודך נער: הלהרגני אתה אומר, מכאן אנו למדים
שהרגו צדס המפורס: וירא משה, כפשוטו, ומדרשו דאג לו על שראה בישראל
רשעים דלטורין אמר מעתה שמא אינס ראויין להגאל: אכן נודע הדבר,
כמשמעו, ומדרשו נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל ע'
אומות להיות נרדים בעבודת פרך אבל ראה אני שהם ראויים לכך:
(טו) וישמע פרעה, הם הלטינו עליו: ויבקש להרוג את משה, מסרו לקוסטיור
להרגו ולא שלטה צו החרב הוא שאמר משה ויילני מחרב פרעה:
וישב בארץ מצרים, נחטכ שם כמו וישב יעקב: וישב על הבאר, למד

מיעקב

בארעא דמדון ויחבי על בירא: טז ולכתן מדון שבע בנות
ותבאנה ותדלנה ותמלאנה אתהרהמים להשקות
צאן אביהן: ודבא דמדון שבע בנן ואתאה ודלעה ומלאה ית
דהמיא לאשקאה ענא דאבנהן: יז ויבאו הרעים ויגרשום
ויקם משה וישען וישק את צאנם: ואתו רעיא ומרדוגון
וקם משה ופרקנון ואשקי ית ענהן: יח ותבאנה אל רעואל
אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום: ואתאה לות
רעואל אבנהן ואמר מה דין אחיתין למיתי יומא דין: יט ותאמרן
איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו
וישק אתהצאן: ואמרא גברא מצרעה שובנא מיד רעיא ואף
מדלא דלא ענא ואשקי ית ענא: כ ויאמר אל בנתיו ואין
למה זה עובתן אתהאיש קראן לו ויאכל לחם:
ואמר לבנותיה ואן היא למה דגן שבקתין ית גברא קבו לה ויכילי לחמא:
כא ויואל משה לשבת אתהאיש ויתן אתהצפרה
בתו למשה: וצבי משה למיתב עם גברא ויחב ית צפרה ברתה
למשה: כב ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר
גר היותי בארץ נכריה: ויליית בר וקרא ית שמה גרשם
ארי אמר דיר הויתי בארע נוכרעה: פ כג ויהי בימים הרבים

רש"י

מיעקב שנודע לו זוגו על הצאר: (טז) ולכתן מדון, רצ שבהן ופירש לו
מע"א וגדוהו מאללס: אתהרהמים, אה צריכות מרולות המים העשויות בארץ:
(יז) ויגרשום, מפני הגדוי: (כ) למה זה עובתן, הכיר צו שהוא מזרעו של
יעקב שהמים עולים לקראתו: ויאכל לחם, שמא ישא אהת מכס כד"א כי אם
הלחם אשר הוא אוכל: (כא) ויואל, כהרגומו, (ס"א כמשמעו) ודומה לו
(שופטים יט) הואל נא ולין, ולו הואלנו, הואלתי לדבר, ומדרשו לשון אלה
גשבע לו שלא יזין ממדין כי אם צרסותו: (כג) ויהי בימים הרבים ההם,
שהיה משה גר במדין וימת מלך מצרים והולרכו ישראל לתשועה ומושה היה

רועה

ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן-
העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן-
העבודה : ויהוה ביומיא סגיאא האנון ומית מלכא דמצרים ואתנחו
בני ישראל מן פלחנא דהוה קשי עליהון וזעיקו וסליקת קבלתהון לקדם יי
מן פלחנא : כד וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים
את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב : ושמיע
קדם יי ית קבלתהון ודכיר יי ית קימה דעם אברהם דעם יצחק ודעם יעקב :
כה וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים : ונגרי קדם
יי שעבודא דבני ישראל ואמר במימרה למפרקוהו יי : רביעי ס
ג א ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדון
וינתג את הצאן אתר המדבר ויבא אל תר האלהים
חרבה : ומשה הוה רעי ית ענא דיתרו תמוהי רבא דמדון ודבר ית
ענא לבתר שפר רעיא למדברא ואתא למורא דאתגלי עלוהי יקרא
בני חרב : ב וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך
הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו
אבל : ואתגרי מלאכא דיי לה בשלהובית אשתא מגו אסנא וחזא
והא אסנא בער באשתא ואסנא ליתוהי מתאכיל : ג ויאמר משה

רש"י

רועה וגו' וזאת תשועה על ידו ולכך נסמכו פרשיות הללו. (ברש"י יסן) :
וימת מלך מצרים. (ש"ר) נלטרע וסיה שומע סינקוט ישראל ורוחן דמס :
(כד) נאקתם. לעקס וכן (איוב כ"ד) מעיר מתיס ינאקו : את בריתו את אברהם.
עס אברהם : (בה) וידע אלהים. נקן עליהס לב ולא העליס עיניו :
(א) אחר המדבר. להסתחמן הגזל של ירעו בשדות אחרים : אר הר האלהים.
על סס העמיד : (ב) בלבת אש. בשלהבת אש לבו של אש כמו לב השמים.
(שמואל ב יח) בלב האלה ואל תתמה על התי"ו שיש לנו כיוולא בו (יחזקאל עז)
מה אמולה לבתך : מתוך הסנה. ולא חילן אחר משום עמו אנכי בלרה : אבל.
באכל כמו לא עזר בה. אשר לקח משם : (ג) אסורה נא. אסורה מכאן להסתקרב.

סס

אסרה נא ואלה את המראה הנגלה הוה מדוע
לא יבער הסנה : ואמר משה אתפני כען ואחזי ית חזנא רבא דבין
מה דין לא מתנקד אסנא : ד וירא יהוה כי סר לראות ויקרא
אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר
הנני : וחזא יי ארי אתפני למחזי וקרא לה יי כגו אסנא ואמר משה
משה ואמר הא אנא : ה ויאמר אל תקרב הלם של
נעליך מעל הנליך כי המקום אשר אתה עומד
עליו אדמת קדש הוא : ואמר לא תקרב הלכא שרי סינד
משע הנליך ארי אתרא דאת קאים עלוהי אתר קדיש הוא :

שמות יום ששי תורה

כדי להשלום כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו תשלום כל
הסדרה ותרגום והפטרה :

ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי
יצחק ואלהי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט
אל האלהים : ואמר אנא אלהא דאבוך אלהא דאברהם אלהא
דיצחק ואלהא דיעקב וכבשגון משה לאפוהי ארי דחיל מלאסתפלא
בציית יקרא דיי : ז ויאמר יהוה ראה ראיתי את עני עמי
אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו
כי ידעתי את מכאביו : ואמר יי מגנא גלי קדמי ית שעבוד
עמי די במצרים וית קבלתהון שמיש קדמי מן קדם מפלתיהון ארי גלי
קדמי ית ביביהון : ה וארר להצילו מיד מצרים ולהעלתו

רש"י

סס : (ה) שלף שלוף והולא. כמו (דברים יט) וגשל הכרזל כי ישל זיקך :
אדמת קודש הוא. המקום : (ז) כי ידעתי את מכאביו. כמו וידע אלהים
בלומר כי שמתי לב להצונן ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי עיני ולא ארטוס

יה

בן־הארץ ההוא אל־ארץ טובה ורחבה אל־ארצי
 ובת חלב ודבש אל־מקום תבניעני ותחתי והאמרי
 והפרזי והחתי והיבוסים: ואתגליתי לשבתיהון מידא דמצראי
 ולאפקותהון כן ארעא חתיא לארעא טובא ופתיא לארעא עבדא חלב
 ודבש לאתר פניענאי וחתיאי ואמוראי ופרזאי וחתיאי ויבוסאי: ט ועתה
 הנה צעקת בני־ישראל באתא אל־י וגם־ראיתי את־הלחץ
 אשר מצרים לחצים אתם: וכשן הא קבילת בני־ישראל עלת קדמי
 וארגלי קדמי ית דיתקא די מצראי דחקון לחון: ועתה לכה ואשרחך
 אל־פרעה והוצא את־עמי בני־ישראל ממצרים:
 וכשן איתא ואשלחך לות פרעה ואפיק ית עמי בני־ישראל ממצרים:
 יא ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אגיד אל־
 פרעה וכי אוציא את־בני ישראל ממצרים: ואמר
 משה קדם יי מן אנאי ארי אזיל לות פרעה וארי אפיק ית בני ישראל
 ממצרים: יב ויאמר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה־לָּךְ הָאוֹת כִּי
 אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם

רש"י

את אזני מעקסס: (י) ועתה לכה ואשרחך וגו'. וא"ס מה תועיל והולא את
 עמי ויעילו דכריך והוליאס משס: (יא) מי אנכי. מה אני חסוב לדבר עס
 המלכיס: וכי אוציא את בני ישראל. ואף אס חסוב אני מה זכו ישראל
 שתעשה להס נס והוליאס ממלריס: (יב) ויאמר כי אהיה עמך. השיבו על
 ראשון ראשון ועל אחרון אחרון שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה לא שלך
 היא כי אס משלי כי אהיה עמך וזה המראה אשר ראית בכנה לך האות כי
 אנכי שלחתיך ותלחית בשליחותי וכדאי אני להליל כאשר ראית הסנה עושה
 שליחותי ואינו אכול כך תלך בשליחותי ואיך ניזוק. ושאלת מה זכות יש
 לישראל שילאו ממלריס דבר גדול יש לי על הולאה זו שהרי עתידים לקבל
 התורה על ההר הזה לכוף ג' חדשים שילאו ממלריס. דבר אחר כי אהיה עמך
 וזה שתלחית בשליחותך לך האות על הבטחה אחרת שאני מצטיחך שכתוליאס
 ממלריס תעבדון אותו על ההר הזה שתקבלו התורה עליו והיא הזכות העומדת
 לישראל. ודוגמת לשון זה מלינו (ישעיה לו). וזה לך האות אכול השנה ספיח וגו'

מפלה

תעבדון את־האלהים על ההר הזה: ואמר ארי יהי
 מימרי בסעדה ודיו לך אמתא ארי אנאי שלחך באפקותך ית עמא
 ממצרים תפלחון קדם יי על טורא הדיון: יג ויאמר משה אל־
 האלהים הנה אנכי בא אל־בני ישראל ואמרתיו
 להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו־לי מה־
 ישמוז מה אמר אלהים: ואמר משה קדם יי הא אנאי אתי לות בני
 ישראל ואימר לחון אלקא דאבתכון שלחני לותכון וימרון לי מה שמות
 מה אימר לחון: יד ויאמר אלהים אל־משה אהיה אשר
 אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אל אהיה שלחני
 אליכם: ואמר יי למשה אהיה אשר אהיה ואמר פדני תימר לבני
 ישראל אהיה שלחני לותכון: טו ויאמר עוד אלהים אל־
 משה כה תאמר אל־בני ישראל אל יהוה אלהי
 אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב
 שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר:
 ואמר עוד יי למשה פדנן תימר לבני ישראל יי אלקא דאבתכון אלקתה
 דאברהם אלקתה דיצחק ואלקתה דייעקב שלחני לותכון דיו שמי לעלם
 ודיו דבדני לך דר ודר: חמישי טז לך ואספת את־את־וקני

רש"י

מפלה סנחריב תהיה לך לאות על הבטחה אחרת שארלכס חריבה מפירות ואני
 אברך הספיחים: (יד) אהיה אשר אהיה. אהיה עמס בלרה זאת אשר אהיה
 עמס בשעבוד שאר מלכיות (ברכות ט) אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להס
 לרה אחרת דייס בלרה זו אמר לו יפה אמרת כה תאמר וגו' (ש"ד) (לא) שהשכיל
 חלילה משה ביותר אלא שלא הבין דברי הש"י כי לא מחשבתו מחשבת הש"י
 שמאז כך היתה דעתו באומרו ית' אהיה אשר אהיה למשה לבדו הגיד ולא שיגיד
 לישראל וזהו יפה אמרתי שגס דעתי מתחילה כך היתה שלא תגיד לבני ישראל
 כדברים האלה אלא כה תאמר לבני ישראל אהיה פעם אחת וכן משמע במס'
 ברכות ודו"ק: (טו) זה שמי לעלם. חסר וי"ו לומר העלימהו שלא יקרא
 ככתבו (ש"ד): וזה זכרי. למדו היאך נקרא וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם
 ה' זכרך לדור ודור: (טז) את זקני ישראל. מיוחדים לישיבה. וא"ס זקנים

סחס

ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי אבותיכם נראה
 אלי אלהי אבותם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי
 אתכם ואת העשוי לכם במצרים: אזיל ותכנוש ית סבי
 ישראל ותימר להו"י אלהא דאבהתכון אתגלי לי אלהיה דאברהם
 יצחק ויעקב למימר מדבר דכורנא יתכון וית דאתעבד לכון במצרים:
 וואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ
 הכנעני והחתי והאמורי והפרזי והחני ותיבוסא אל
 ארץ זבת חלב ודבש: ואמריה אסיק יתכון משעבוד מצרא
 לאבע פגענאי וחתאי ואמוראי ופרזאי ותנאי ויבוסאי לארעא עבדא
 חלב ודבש: ושמעו לקלה ובאת אתה וזקני ישראל
 אל מלך מצרים ואמרתם אליו יהוה אלהי
 העבריים נקרה עלינו ועתה נלכה נא בך שלשת
 ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו: ויקבלון למימר
 ותימי את וסבי ישראל לוח מלכא דמצרים ותימרון ליהו"י אלהא דיהודאי
 אתקרי עלנא וכען גזיר פען מהלך תלתא יומין במדברא ונרפח קדם
 ואלהנא: וואני ידעתי כי לא יתו אתכם מלך
 מצרים להלך ולא ביד חזקה: וקמי גלי נארי לא ישבוק

רשי

סחם הילך חכר לו לאסף זקנים של ס' רבוא: (יח) ושמעו לקולך. מאליהם
 מכיון שחאמר להם לשון זה ישמעו לקולך שזכר סימן זה מסור צידם מיעקב
 ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים. יעקב אמר להם ואלהים פקיד יפקיד אתכם יוסף
 אמר להם (בראשית נ) פקוד יפקוד אלהים אתכם: (אלהי העבריים. י"ד
 יחירה רמו ל' מכוה. ברש"י ישן): נקודה עלינו. לשון מקרה וכן (במדבר כ"ג)
 ויקר אלהים לנבי אקרה כה אהא נקרה מאתו הלום: (יט) לא יתן אתכם מלך
 מצרים להלך. אם אין אני מראה לו ידי החזקה כלומר כל עוד שאין אני
 מודיעו ידי החזקה לא יתן אתכם להלך: לא יתן. לא ישבוק. כמו (בראשית כ')
 ע"כ לא נחתיך (שם לא) לא נתנו אלהים להרע עמדי וכולן לשון חזונה הם.
 וי"מ ולא ביד חזקה ולא בשביל שידו חזקה כי מאז השלח את ידי והכיתי את
 מצרים וגו' ומתרגמינן אותו ולא מן קדם דחיליה חזק. משמו של רבי יעקב

ברבי

יתכון מדכא דמצרים למיזר ולא מן קדם דחיליה חזקה: כ ושלחתי
 את יידי והכיתי את מצרים בכל נפלאתי אשר
 אעשה בקרבן ואחריו יתן יתן אתכם: ואלשלח פון
 ית כחת גברתי ואמחי ית מצראי בכל פרשותי די אעבד ביניהון ובתר
 פון ישלח יתכון: כא ונתתי את חן העם הו"ד בעיני
 מצרים והיה כי תלכו לא תלכו ריקם: ואמן ית עמא
 הדון לרבמין בעיני מצראי ויהי ארי תהבון לא תהבון ברקנין:
 כב ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף
 וכלי זהב ושמלת ושמלתם על בניכם ועל בנותיכם
 ונצלתם את מצרים: ותשאל אתהא משכנתה ומקריבת
 ביתה קנין דכסף ומנין הדתב ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנותיכון
 ותרוקנון ית מצרים: ד * ויען משה ויאמר והן לא
 יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה
 אלהי יתן: ואחיב משה ואמר והא לא יתמנון לי ולא יקבלון מני

רשי

ברבי מנחם נאמר לי: (כב) ומגרת ביתה. מאותה שהיא גרה אהה צבית:
 ונצלתם. כהרגונו ותרוקינון. וכן (שמות יב) וינללו את מלכים (שמונה לג)
 וינללו בני ישראל את עדים והט"ן צו יסוד. ומנחם חזרו במחברת לד" עה
 (בראשית לא) וילל אלהים את מקנה אביכם. אשר הילל אלהים מאבינו ולא
 יחמונו דבריו כי אם לא היתה הט"ן יסוד והיא נקודה בחיר"ק לא תהא
 משמשה בלשון ופעלתם אלא בלשון ופעלתם כמו (דברים כח) ונסחתם מן
 האדמה ונחתם ביד אויב (ויקרא כו) וגפתם לפני אויביכם (יחזקאל כב)
 ונחתם בחוכה ואמרתם לללו לשון נפעלנו וכל ט"ן שהיא צאה בחיבה לפרקים
 ונפלה ממנה כו"ן של נוגף נושא נותן נושך כשהיא מדברת לשון ופעלתם
 חנקד בשו"א בחטף. כגון (בראשית מה) ונשחתם את אביכם (במדבר לב) ונחתם
 להם את ארץ הגלעד ונמלתם את צמר ערלתכם. לכן אתי חומר שזאת הנקודה
 בחיר"ק מן היסוד הוא ויסוד שם דבר נולד והוא מן הלשונות הכזבים כמו
 דבור כפור למוד כשידבר בלשון ופעלתם יקד בחיר"ק כמו (במדבר כ)
 ודברתם אל הסלע (יחזקאל מה) וכפרתם את הבית (דברים יח) ולמדתם אותם
 את

ארי ימרון לא אתגלי קד יי: ב ויאמר אליו יהוה מזה בידך ויאמר משה: ואמר לה יי מה דין בידך ואמר חומרא: ג ויאמר השליכתו ארצה וישלכתו ארצה ויהי לנחש וינם משה מפניו: ואמר רמיה לארשא ורמחי לארשא והנה לחי וערק משה מן קדמותי: ד ויאמר יהוה אל משה שלח ידך ואחו בזנבו וישלח ידו ויתוק בו ויהי למטה בכפו: ואמר יי למשה אושים ידך ואחוד בזנבה ואושים ידה ואתקוף בה והנה חומרא בידה: ה למען יאמינו כי נראה אליו יהוה אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב: בדין דיהמנון ארי אתגלי קד יי אלהי דאבתתהון אלהי דאברהם אלהי דיצחק ואלהי דיעקב: ו ויאמר יהוה לו עוד הבאנא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת בשלג: ואמר יי לה עוד אעיר בשן ידך בעטפה ואעיר ידה בעטפה ואפקה והא ידה חרוא כתלגא: ז ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו: ואמר אתיב ידך לעטפה ואתיב

* סה זה קרי

רשי

את בניכס: (ב) מזה בידך. לכך נכתב סיבה א' לדרוש מזה שבידך אתה חייב ללקוח שחרה בכשרים. ופשוטו כאלו שומר לחבירו מודה אתה שזו שלפניך חבן היא אומר לו הן אמר לו הריני עושה אותה עץ: (ג) ויהי לנחש. רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל (באומרו לא יאמינו לי) ותפש אומנתו של נחש: (ד) ויתוק בו. לשון אחיזה הוא והרבה יש במקרא. (בראשית יט) ויחיקו האנשים בידו (דברים כה) והחזיקה במצויו. (שמואל א יז) והחזיקה בזקנו. כל ל' חווק הדבוק לבי"ם לשון אחיזה הוא: (ו) מצרעת בשלג. דרך צרעת להיות לבנה. אם צרעת לבנה היא אף בלתי זה רמז לו שלשון הרע סיפר באומרו לא יאמינו לי לפיכך הלקוה בלרעת כמו שלקתה מרים על לשון הרע: (ז) ויוצאה מחיקו והנה שבה וגו'. מכאן שמדה טובה ממדת לבא

ממדת

ידה לעטפה ואפקה מעטפה והא תבת תבת כבשרה: ח והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת האחרון: ויהי אם לא יתמנון לך ולא יקבלון לקל אתא קדמא ויהמנון לקל אתא בתרא: ט והיה אם לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעון לקלך ולקחת ממימי הניאר וישפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן הניאר והיו לדם ביבשת: ויהי אם לא יתמנון אף לתרין אתיא הארין ולא יקבלון מנה ותסב מפיא דבנתרא ותשוד ליבשתא ויהון מפיא די תסב מן נתרוא ויהוון לדמא ביבשתא: י ויאמר משה אל יהוה בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז וברך אלהי עבדך כי כבדפה וכבד לשון אנכי: ואמר משה קדם יי

רשי

ממדת פורעניות שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו (ש"ר): (ח) והאמינו לקול האות האחרון. משתאמר להם בשבילכם לקיטו על שספרתי עליכם לשון הרע יאמינו לך שכבר למדו בכך שהמזדווגין להרע להם לוקים בנגעים כגון פרעה וזאבימלך בשביל שרה: (ט) ולקחת ממימי הניאר. רמז להם שצמכה ראשונה נפרע מאלהותם (פי' כשהקב"ה נפרע מן האומות נפרע מאלהותם תחלה שהיו עובדים לגילום המחיה אותם והפכס לדס ברש"י יסן): והיו המים וגו'. והיו זהו שני פעמים. נראה צעני אלו נא' והיו המים אשר תקח מן הניאר לדס ביבשת שומע אני שבידו הם נהפכים לדס ואז כשירדו לארץ יהיו בהוייתן אבל עכשיו מלמדנו שלא יהיו דס עד שיהיו ביבשת: (י) גם מתמול וגו'. למדנו שכל שבעה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז דברך הרי שלשה ושלשה גמין רבויין הם הרי ששה והוא הי' עומד ביום הז' כשאמר לו זאת עוד שלח נא ביד תשלח עד שחרה זו וקבל עליו (ש"ר) וכל זה שלא הי' רועה ליפול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו וכביא היה שנאמר (הלא אהרן אחיך הלוי וגו' ועוד נאמר לעלי הכהן) (שמואל א' ב') הנגלה נגליתו אל בית אבין בהיותם במלרים הוא אהרן. וכן (יחזקאל כ') ואודע להם בארץ מלרים וגו' ואומר אליהם איש שקולו עיניו השליכו ואוסה נבואה לאהרן נאמרה: כבד פה. בכבודו אני מדבר ובלשון

לעו

בָּבְעוּ יי לא גבר דמלול אָנָּא אָף מִתְמַרֵי אָף מִדְקָמוּהִי אָף מַעֲבֵדן דְּמַלְלָתָא
 עִם עֲבָדָה אֲרִי וְקִיר מִמְלָל וְעִמִּיק לִישׁוֹן אָנָּא: יי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי
 שָׁם פֶּה לְאָדָם אִו מִי־יִשׁוּם אֵלֶם אִו תִּרְשָׁ אִו פִּקַּח
 אִו עִיר הִלָּא אָנֹכִי יְהוָה: וַאֲמַר יי וְלִיָּה מִן שְׁנֵי פֹמָא
 לְאָנְשָׁא אִו מִן שְׁנֵי אֲרָמָא אִו תִּרְשָׁא אִו פִּקַּח אִו עִירָא הִלָּא אָנָּא יי:
 יי וְעַתָּה לָךְ וְאָנֹכִי אֶתִּיבָה עִם־פִּיךָ וְהוֹרִיתִךָ אֲשֶׁר
 תִּדְבָר: וְכַעַן אֲזַיֵּר וּמִימְרֵי יְהוָה עִם פֹּמְקָה וְאַלְפָנָה דִּי תַמְלִיל:
 יי וַיֹּאמֶר בְּנֵי אָדָמִי שְׁלַח־נָא בְיַד־תְּשַׁלַּח:
 וַאֲמַר בָּבְעוּ יי שְׁלַח בְּעֵן בִּיד מִן דְּבִשְׁר דְּתִשְׁלַח: יי וַיִּתֵּר־אָף
 יְהוָה בְּמִשְׁהָ וַיֹּאמֶר הִלָּא אֶהְרֵן אֶחֱיָךְ הִלְוִי יָדַעְתִּי
 כִּי־דָבָר יִדְבָר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ
 וְרֵאֵה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ: וְתִקּוּף רוּגְוָא דִּי בְּמִשְׁהָ וַאֲמַר הִלָּא אֶהְרֵן
 אֶחֱיָךְ לִינְאִי גְרִי גְדַמִּי אֲרִי מִלְּרָא יִמְלִל הוּא וְאָף הָא הוּא נִפְק לְקַדְמוּתְךָ
 וְיִחַזְקֵךָ וַיִּתְרִי בְּלַפְּהָ: יי וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׂמַחְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים
 בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶתִּיבָה עִם־פִּיךָ וְעִם־פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם

רש"י

לעז בלבי (שטחממלער): (יא) מי שם פה וגו'. מי למדך לדבר כשהיית
 דון לפני פרעה על המצרים: או מי ישום אלה. (תנחומא) מי עשה פרעה
 אלה שלא נתאמן צממות הריגתך ואת משרתיו חרשים שלא שמעו צווחו עליך
 (שבת ק"ט) ולאספקטורין הסורגים מי עשה עורים שלא ראו כשברחת מן
 הבימה ומלטה: הלא אנכי. שמני ה' עשיתי כל זאת: (ג) ביד תשלח.
 ביד מי שאתה רגיל לשלוח והוא אהרן. ד"א ביד אחר שתראה לשלוח שאין סופי
 להכניסם לארץ ולהיות גואלים לעתיד יש לך שלוחים הרבה: (ד) ויחר אף ה'
 (וצחיס ק"צ) ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר צו רועס
 וזה לא נאמר צו רועס ולא מליעו שבא עונש ע"י אותו חרון אמר לו רבי יוסי
 אף צו נאמר צו רועס. הלא אהרן אחיך הלוי שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן
 והכהונה הייתי אומר ללאת ממך מעתה לא יהי' כן אלא הוא יהי' כהן ואתה
 הלוי שנאמר (דברי הימים א' כ"ג) ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבע
 הלוי: הנה הוא יוצא לקראתך. כשתלך למצרים: וראך ושמח בלבבו. לא
 כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה. ומשם זכה אהרן לעדי
 החשן

אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וְתִמְלֹל עִמָּה וְתִשְׂוִי יָח פְּתוּמָיָא בְּפֹמָה
 וּמִימְרֵי יְהוָה עִם פֹּמְקָה וְעִם פֹּמָה וְאַלְיָה יִתְכַוֵּן יָח דִּי תַעֲבָדוּן:
 יי וְדַבַּר־הוּא לָךְ אֶל־הָעָם וְתִיבָה הוּא יְהִי־לָךְ לְפֶה
 וְאַתָּה תְּהִי־לָו לְאֵלֶיהֶם: וַיִּמְלֹל הוּא לָךְ לְעַמָּא וַיְהִי הוּא
 יְהִי לָךְ לְמַתְרַגְמָן וְאַתָּה תְּהִי לָהּ לְרַב: יי וְאֶת־הַמִּטָּה תִּזְהַר תִּקַּח
 בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בָּו אֶת־הָאֵתָת: פ וַיִּתְחַטֵּא הַבֵּן תַּסֵּב
 בְּיָדָהּ דִּתְעַבֵּיד בַּהּ יָת אֶתִּיָּא: שְׁשִׁי יָח וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב ו
 אֶל־יִתֵּר חֲתָנּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל־
 אֲתִי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הַעֲוֹנֹתָם הַיּוֹם וַיֹּאמֶר
 יְתֵרוֹ לְמֹשֶׁה לָּךְ לְשָׁלוֹם: וְאַזְל מֹשֶׁה וְתָב לֹת יֵתֵר חַמוּהִי
 וַאֲמַר לָהּ אֲזַיֵּל בְּעַן וְאִיתוּב לֹת אֲתִי דִי בְּמִצְרַיִם וְאַחֲזִי הַעַד בְּעַן
 בְּמִין וַאֲמַר יְתֵרוֹ לְמֹשֶׁה אֲזַיֵּל לְשָׁלוֹם: יי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 בְּמִדְיָן לָךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי־מָתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים
 הַמִּבְּקָשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה בְּמִדְיָן אֲזַיֵּל תוֹב
 לְמִצְרַיִם אֲרִי מִיחֻוּ בְּרַ גְּבִרְיָא דִּבְעוּ לְמִקְמָלָה: כ וַיִּקַּח מֹשֶׁה
 אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בְּנָיו וַיִּרְכַּבֶם עַל־הַחֲמֹר וַיָּשָׁב
 אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־מִטָּה הָאֵלֶּהִים בְּיָדּוֹ:

רש"י

החשן הנחון על הלב: (טז) ודבר הוא לך. בשבילך ידבר אל העם וזה
 יוכיח על כל לך ולי ולו ולכם ולהם השמועות ידבור שכולם לשון על כס: יהויה
 לך לפה. למליך לפי שאתה כבוד פה: לאלהים. לרב ולשר: (יח) וישב אל
 יתרו חותנו. ליפול רשות שהרי נשבע לו (שלא יזוז ממדין כי אס ברשותו)
 (מכילתא) ושבעה שמות היו לו רשאל יתרו קני וכו': (יט) כי מתו כל
 האנשים. מי הם דתן ואבירם חיים היו אלא שירדו מנכסיהם והעני חסוב
 במות (מדריס סד): (כ) על החמור. חמור המיוחד הוא החמור שהשם אברהם
 לעקידת יצחק והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו שנאמר (זכריה ט) עני
 ורכב על החמור: וישב ארצה מצרים ויקח משה את כמיה וגו' חון
 מוקדם

שמות ליום ששי

וידבר משה ית אתה וית בנודתי וארכבנון על חמרא ותב לארעה
דמצרים ונסיב משה ית חמרא דאתעבידו בה גסין מן קדם יי בידה :
כא ויאמר יהוה אל משה בלכתך לשוב מצרימה
ראה כל המפתים אשר שמתי בידך ועשיתם
לפני פרעה ואני אחזק את לבו ולא ישלח את
העם : ואמר יי למשה במהך למתוב למצרים חזי כל מופתיא דשניתי
בך ונתעבדנון קדם פרעה ואנא אתקוף ית לבה ולא ישלח ית עמא :
כד ואמרת אל פרעה בה אמר יהוה בני בכרי
ישראל : ותימר פות פרעה גדנו אמר יי ברי בכרי ישראל :
כג ואמר אלוך שלח את בני ויעבדני ותמאן
לשלחו הגה אנכי הרג את בנה בכה : ואמרת לך
שלח ית ברי ויפלא קדמי ואם סריב את לשלוחיה הא אנא קמיל ית
בך בוכך : כד יהי בדרך במלון ויפגשו יהוה
ויבקש המותו : והנה בארמא בבית סבתא וערע בה מלאכא

ב

רש"י

מוקדם ומאוחר מווקדקים במקרא : (כא) בלכתך לשוב מצרימה וגו'. דע
שעל מנת כן תלך שמהא גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא
סורא ממנו : אשר שמתי בידך. לא על שלשה אותות האמורות למעלה שהרי
לא לפני פרעה לזה לעשותם אלא לפני ישראל שיאמינו לו ולא מינו שעשאים
לפניו אלא מופתים שאני עתיד לשום בידך במצרים כמו (שמות ז) כי ידבר
אליכם פרעה וגו' ואל תתמה על אשר כתוב אשר שמתי שכן משמעו כשתדבר
עמו כבר שמתי בידך : (כב) ואמרת אל פרעה. כשתשמע שלבו חזק וימאן
לשלוח אמור לו כן : בני בכורי. לשון גדולה כמו (תהלים פ"ט) אף אני בכור
אתננה וזה פשוטו ומדרשו כאן חסם הקב"ה על מכירת הבכורה שלקח יעקב
מעשו : (כג) ואמר אליך. בשליחותו של מקום : שלח את בני וגו'. הגה
אנכי הורג וגו'. היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה וזה
הוא שנאמר באיוב (איוב לו) הן אל ישגיב בכחו לפיכך מי כמוהו מורה. בשר
ודם המבקש להנקם מחבירו מעלים את דבריו שלא יבקש הללה אבל הקב"ה
ישגיב בכחו ואין יכולה להמלט מידו כי אם בשובו אליו לפיכך הוא מורה ומתירה
בו לשוב : (כד) ויהי בדרך במלון. משה ויבקש המיתו. למשה לפי שלא מל
את אליעזר בנו ועל שנתרשל נענש עונש מיתה. תניא אמר רבי יוחי ח"ו לא
נתרשל

שמות ליום ששי

כט

דיי וכעא למקמיה : כה ותקח צפרה צור ותכרת את
ערלת בנה ותנע לרגליו ותאמר כי חתך דמיים
אתה לי : ונסיבת צפרה טגרא ונורת ית ערלת בנה וקריבת
לקדמוהי ואמרת ארי בדמא דמהקתא הדין אתיב חתנא קנא :
כו וירף ממנו או אמרה חתן דמיים למולת : פ
ונח כנה בכן אמרת אדולי דמא דמהקתא הדין אתיב חתנא קמול :
כז ויאמר יהוה אל אהרן לך לקראת משה המדברה
וילך ויפגשוהו בחר האלהים וישקלו : ואמר יי לאהרן
אייל לקדמות משה למדברא ואור וערעה בטורא דאתגלי עלוהי יקרא
דיי ונשק לה : כח ויגד משה לאהרן את כל דברי יהוה
אשר שקחו ואת כל האתת אשר צוהו : וחוי משה
לאהרן ית כל פתגמאי דיי דיי שלחה נות כל אתיא די פקדה :
כט וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני
ישראל : ואור משה ואהרן וכנשו ית כל סבי בני ישראל :
ל וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר יהוה

אל

רש"י

נתרשל אלא אמר חמול וחלא לדרך סכנה היא לחינוק עד שלשה ימים חמול
ואשה שלשה ימים הקב"ה לוי לך שוב מצרים ומופתי מה נענש מיתה לפי
שנתעסק במלון חלה (במסכת נדרים דף ל"א). והיה המלאך נעשה כמין נחש
זבלעו מראשו ועד ירכו וחזק וזבלעו מרגליו ועד אוחו מקום הבינה לפורה
שבשביל המילה הוא : (בה) ותנע לרגליו. השליכתו לפני רגליו של משה :
ותאמר. על בנה : כי חתן דמיים אתה לי. חסה היית גורם להיות החתן שלי
נלח עלך הורג אישי חסה לי : (כו) וירף. המלאך ממנו. אז הבינה שעל
המילה בא להורגו : אמרה חתן דמיים למולת. חתני היה נלח על דבר המילה
(שינה רש"י בלשוננו לעיל כתב חסה היית גורם. דקשה לרש"י מה זה אז אמרה
חתן דמיים והלא גם לעיל אמרה חתן דמיים אלא מתחילה סברה דזה וזה גורם
חטא המילה וחטא אחר חס"ה כשרחשה וירף לגמרי אז הבינה דעל דבר המילה
לדבר בא וזהו מתורץ גם כן השינוי לשון בחרגוס אונקלום בחרתן דמיים ודו"ק
בר"י : למולת. על דבר המולת שם דבר הוא והלמ"ד משמשה בלשון על כמו
מות י"ד) ואמר פרעה לבני ישראל. ואונקלום חרגס דמיים על דם המילה :
ואחר

אֶל-מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֱתָת לְעֵינֵי הָעָם: וּמַלְאֵךְ אֱהָרֹן יָת כָּרַד
 פְּתָנְמִיא דִּי מַרְיָא יי עם מֹשֶׁה וְעַבְדֵּי אֱתִיָּא לְעֵינֵי עַמָּא: **א** וַיֹּאמְרוּ
 הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי-פָקַד יְהוָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי
 רָאָה אֶת-עֵינָם וַיִּקְרְאוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: וְהִימֵן עַמָּא וְשָׁמְעוּ אֲרִי
 דְכִיר יי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲרִי גַלְיָ קְדָמוֹתֵי שְׁעִבְדֵּיהוֹן וְכָרְעוּ וּסְגִידוּ:
 שְׁבִיעֵי ה' א' וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאֱהָרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל-
 פְּרַעֲהַ כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת-עַמִּי
 וַיִּחַנּוּ לִי בַמִּדְבָּר: וּבַתֵּר בֵּן עֶלּוּ מֹשֶׁה וְאֱהָרֹן וַאֲמָרוּ לְפְרַעֲהַ
 בְּבִנּוֹ אָמַר יי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח יֵת עַמִּי וַיִּחַנּוּ קְדָמִי בַמִּדְבָּר:
 ב' וַיֹּאמְרָ פְּרַעֲהַ מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמְעֶ בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח
 אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת-יְהוָה וְגַם אֶת-יִשְׂרָאֵל
 לֹא אֲשַׁלַּח: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ שָׁמָּא דִּי לֹא אֲתַגְלִי לִי דִּי אֶקְבֵּל לְמַמְרָתָה
 לְשַׁלַּח יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲתַגְלִי לִי שָׁמָּא דִּי וְאֶף יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:
 ג' וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עֲרִיעוּ נִלְכָּה נָא
 דִּרְךְ שְׁלִישֵׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִבְחַחָה לִיהוָה אֱלֹהֵינוּ
 פֶּן-יִכְפַּעֲנוּ בַדְבָר אִזּוֹ בְּחָרָב: וַאֲמָרוּ אֱלֹהֵי דִיהִנְדְּאֵי אֲתַגְלֵ
 עֲלָנָא גִזְיָל פֶּשֶׁן מְחַלְקֵי תִלְתָּא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא וְנִדְבַח קָדָם יי אֱלֹהֵינָא
 דְלָמָּא יַעֲרַעֲנָנָא בְּמוֹתָא אוּ בְקַמּוֹל: **ד** וַיֹּאמְרָ אֱלֹהִים מִלְּךְ
 מִצְרַיִם לְמֹשֶׁה וְאֱהָרֹן תִּפְרִיעוּ אֶת-הָעָם

ממעשיו

רש"י

(א) ואחר באו משה ואהרן וגו'. אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה
 ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלמין לפי שיראו ללכת (ש"ר) ובסיני
 נפרע להם ונגש משה לדדו והם לא יגשו החזירים לאחוריהם: (ג) פן יפגענו.
 פן יפגעך היו לריכס לומר לו אלא שחלקו כבוד למלכות. פגיעה זו לשון מקרה
 מות היא: (ד) תפריעו את העם ממעשיו. הדלילו ותרחיקו אותם ממלאכתם
 ששומעין לכס וסבורים לנוח מן המלאכה. וכן (משלי ד') פרעוהו אל תעברו בו
 רחוקו. וכן (שם א') ותפרעו כל עלתי. (שמות ל"ב) כי פרוע הוא נרחק ונתעב:
 לכו

מִמַּעֲשָׂיו לָכוּ לְסִבְלַתְיִכֶם: וַאֲמַר לְהוֹן מִלְּפָא דְמִצְרַיִם לָמָּא
 מֹשֶׁה וְאֱהָרֹן תְּבַטְלוּ יֵת עַמָּא מִעִבְדֵּיהוֹן אֲזִילוּ לְפִלְחָנְכוֹן: **ה** וַיֹּאמְרוּ
 פְּרַעֲהַ הֵן-רַבִּים עִתָּה עִם הָאָרֶץ וְהַשְׁבַּתֶּם אֹתָם
 מִסִּבְלַתֶּם: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ הָא סְגִיָּאִין פֶּשֶׁן עַמָּא דְאֲרַעָא וְתַבְטְלוּ
 יֵתְהוֹן מִפְּלַחְתְּהוֹן: **ו** וַיֵּצֵא פְּרַעֲהַ בַיּוֹם הַהוּא אֶת-הַנְּגִשִׁים
 בְּעַם וְאֶת-שֹׁמְרֵי הָאָמָר: וּפְקִידֵי פְּרַעֲהַ בַיּוֹמָא הַהוּא יֵת
 שְׁלִמּוֹנִין דְעַמָּא וַיֵּת סְרִכּוֹתֵי לְמִימְרָ: **ז** לֹא תֹאסְפוּן לְתֵת תְּבָן
 לְעַם לְלָבָן הַלְּבָנִים בְּתַמּוֹלֵי שְׁלִשָׁם הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ
 לָהֶם תְּבָן: **ח** לֹא תוֹסְפוּן לְמַתְּן תְּבָנָא לְעַמָּא לְמַרְמֵי לְבָנִין מִמַּתְּמֵלֵי
 וּמִדְּקַמּוֹתֵי אַנּוּן יֵתְהוֹן וַיִּגְבְּבוּן לְהוֹן תְּבָנָא: **ח** וְאֶת-מִתְכַּנְתֵּי
 הַלְּבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמּוֹלֵי שְׁלִשָׁם תְּשִׁימוּ
 עֲרִיחָם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי-נִרְפִים הֵם עַל-כֵּן הֵם
 צִעֲקִים וַאֲמַר נִלְכָּה נִבְחַחָה לְאֱלֹהֵינוּ: וַיֵּת סְכוּם
 לְבַנְיָא דִּי אַנּוּן עַבְדִּין מִתְּמַמֵּי וּמִדְּקַמּוֹתֵי תְּמַנּוּן עֲלֵיהוֹן לֹא תִמְנַעוּן מִגָּה
 אֲרִי בְּטַלְנִין אַנּוּן עַל פֶּן אַנּוּן צִוְחִין לְמִימְרָ גִזְיָל נִדְבַח קָדָם אֱלֹהֵינָא:

תכבד

רש"י

לכו לסבלותיכם. לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בצניטכם. אבל מלאכת
 שעבוד מצרים לא היתה על שצטו של לוי הדע לך שהרי משה ואהרן יולאים
 וזכאים שלא ברשות: (ה) הן רבים עתה עם הארץ. שהעבודה מוטלת עליהם
 וזאת משביתים אותם מסבלותם הפסד גדול הוא זה: (ו) הנוגשים. מצריים
 היו והסוטרס היו ישראלים הנוגש ממונה על כמה סוטרס והשוטר ממונה
 לרדות בעושי המלאכה: (ז) תבן. אשכול"א היו גובלין אותו עם הטיט:
 צבנים. טיוול"ש בלעז (ליעגעלשטייגע) שעושים מטיט ומייבשין אותו בחמה ויש
 שסורפין אותו בכבשן: בתמול שלשום. כאשר הייתם עושים עד הנה:
 וקיששו. ולקטו: (ח) ואת מתכנת הלבנים. סכום חשבון הצבנים שהיה כל
 אחד עושה ליום כשהיה החבן נתן להם אותו סכום תשימו עליהם גם עתה למען
 תכבד העבודה עליהם: כי נרפים. מן העבודה הם לכך לצם פונה אל הצטלה
 ולועקים לאמר נלכה וגו'. מתכנת ותכן לצבים. ולו נתכנו עלילות. ואת הכסף
 המטוכן. כולם לשון חשבון הם: נרפים. המלאכה רפוייה צידם ועוזה מהם
 והם

ט תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואר יישעו
 בדברי שקר: תתקף פלחנא על גבדיא ויתעסקון בה ולא יתעסקון
 בפתגמין במלון: ויצאו נגשי העם ושמרו ויאמרו אל
 העם לאמר בה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן:
 ונפקו שלמוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה לית
 אנא יתב לכון תבנא: יא אתם לכו קחו לכם תבן מאשר
 תמצאו כי אין נגרע מעבודתכם דבר: אתון אזילו סיבו
 לכון תבנא מאתר דתשכחון ארי לא יתמנע מפלחנכון מדעם: יב ויפץ
 העם בכל ארץ מצרים לקיש קש לתבן: ואתבדר
 עמא בכף ארעא דמצרים לנבבא גידי תבנא: יג והנגשים אצים
 לאמר ברו מעשיכם דבריום ביומו כאשר בהיות
 התבן: ושלמוניא דחקין למימר אשלימו עובדיכון פתגם יום ביומה
 כמא דהויתון עבדין בד אתיהב לכון תבנא: יד ויכו שמרי בני

והס נרפס ממנה רערי"ש בלעז (לוריקגעלאגטן): (ט) ואר יישעו בדברי
 שקר. ואל יהגו וידברו תמיד בדברי רוח לאמר נלכה נזכחה. ודומה לו אשעה
 בחקיק תמיד. למשל ולשנינה מתרגמין ולשועין ויספר ואשפעי וא"א לומר ישעו
 לשון וישע ה' אל הצל וגו' ואל קין ואל מנחתו לא שעה ולפרש אל ישעו אל
 יפנו שא"כ ה' לו לכתוב ואל ישעו אל דברי שקר או לדברי שקר כי כן גזרת
 כולם. (ישעיה י"ז) ישעה האדם על עושהו (שם ל"ה) ולא שעו אל קדוש ישראל
 (שם י"ז) ולא ישעה אל המזבחות ולא מלאתי שמוש של ב' סמוכה לאחריהם
 אבל אחר לשון דבור כמתעסק לדבר בדבר נופל לשון שמוש ב"ה כגון (יחזקאל
 ל"ג) הנדברים כך (במדבר י"ב) ותדבר מרים ואהרן במשה. (זכריה ד') המלאך
 הדובר ב'. (דברים י"א) לדבר בם (תהלים ק"ט) ואדברה בעדותך אף כאן אל
 ישעו בדברי שקר אל יהיו נדברים בדברי שוא והבאי: (יא) אתם לבו קחו
 לכם תבן. ולריכס אתם לילך בזריות: בי אין נגרע דבר. מכל סכס לזנים
 שהייתם עושים ליום זהיוה התבן נתן לכם מזומן מבית המלך: (יב) לקיש
 קש לתבן. לאסוף חסיפה לקוט לקט לאורך תבן הטיט. קש לשון לקוט על
 סם שדבר המתפור הוא ולריך לקוששו קרוי קש בשאר מקומות: (יג) אצים.
 דוחקים: דבר יום ביומו. חשבון של כל יום כלו ביומו כאשר עשיתם זהיוה
 התבן מוכן: (יד) ויכו שמרי בני ישראל. השוטרים ישראלים היו וחסיס

ישראל אשר עמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע
 לא כלייתם תקבם ללבן בתמור שלשם גם תמור
 גם היום: ולקו סרכי בני ישראל די מניאו עליהון שלמוני פרעה
 למימר מא דין לא אשלמתון גזרתכון למרמי (לכנין) כמאתמלי
 ובדקבוחי אף תמלי אף יומא דין: טו ויצאו שמרי בני ישראל
 ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך:
 ואתו סרכי בני ישראל יצחו וקדם) לפרעה למימר למא תעבד כדון
 לעבדיך: טז תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים
 לנו עשו והנה עבדיך מבים וחטאת עמך: תבנא לא
 מתיהב לעבדיך ולבניא אמרין לנא עבדו והא עבדיך לקו וחמן עליהון
 עמך: יז ויאמר נרפים אתם נרפים על לבן אתם
 אמרים נלכה נזבחה ליהוה: ואמר במלנין אתון במלנין על
 כן אתון אמרין גזיר נדבח קדם: יח ועתה לכו עבדו ותבן
 לא ינתן לכם ותבן לבנים תתנו: וכען אזילו פלחו ותבנא

ענ חבריהם מנדחקס וכשהיו משלימים הלזנים לנגשים שהם מגריים והיה חסר
 מן הסכס היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה. לפיכך זכו אותן
 שוטרים להיות סנהדרין וגאלל מן הרוח אשר על משה והושם עליהם שנאמר
 אספה לי שבעים איש מזקני ישראל מאותן שידעת הטובה שעשו במלרים כי
 הם זקני העם ושוטרי: ויכו שמרי בני ישראל. אשר שמו נוגשי פרעה
 אותם לשוטרי עליהם לאמר מדוע וגו'. למה ויכו שהיו אומרים להם מדוע לא
 כלייתם גם תמול גם היום חק הקלוב עליכם ללבן כתמול השלישי שהוא יום
 שלפני אתמול והוא היה זהיוה התבן נתן להם: ויכו. לשון ויפעלו הוכו מיד
 אחרים הנוגשים הכוס: (טז) ולבנים אומרים לנו עשו. הנוגשים אומרים
 עשו לנו לבנים כמנין הראשון: וחטאת עמך. אלו היה נקוד פה"ח הייתי
 אומר שהוא דבוק ודבר זה חטאת עמך הוא עכשיו שהוא קמ"ץ שם דבר הוא
 וכך פירושו ודבר זה מביא חטאת על עמך כאלו כתוב וחטאת לעמך כמו (רות
 א') כבאנה בית לחם שהוא כמו לבית לחם וכן הרבה: (יח) ותוכן לבנים.
 חשבון הלזנים וכן (מלכים ב' י"ב) את הכסף המסוכן המניו כמו שאמר בענין

לא יתייב לבון וסכום לבניא תתנון: יש ויראו שומרי בני ישראל אתם ברע לאמר לאתגרעו מדבניכם דבר יום ביומו: וחזו סרבי בני ישראל יתהון בביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומה: ב ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: וערעו ית משה וית אהרן קימין לקדמותהון במפקהון מקדם פרעה: כא ויאמרו אליהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו: ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע די אבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למפן חרפא בידהון לקמולתנא: מפטיר כב וישב משה אל יהוה ויאמר אלני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: ותב משה קדם יי ואמר יי למא אבאשתא לעמא הדין ולמא דגן שלחתני: כג ומא באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: ומעון עליה לנת פרעה למלא בשמך אבאש לעמא הדין ושובא לא שובתא ית עמך: ואיאמר יהוה אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה פי ביד

חוקה

(ס) וילורו וימנו את הכסף: (יט) ויראו שומרי בני ישראל את חזריהם הנרדוס על ידס: ברע. ראו אותם ברעה ולרה המולאת אותם בהכזיבס העבודה עליה לאמר לא תגרעו: (כ) ויפגעו. אכסיס מישראל את משה ואת אהרן וגו'. ורבותינו דרשו כל נליס ונלביס דתן ואזירס היו שנאמר בהס ילאו גלביס: (כב) למה הרעותה לעם הזה. ואל"ת מה איכפת לך קובל אני על ששלחתני (ס"ר): (כג) הרע. לשון הפעיל הוא הרבה רעה עליהם. והרגומו אכאש: (א) עתה תראה וגו'. (סנהדרין ק"ח) הרהרס על מדותי לא הארבהס שאמרתי לו (בראשית כ"ח) כ בילחק יקרא לך זרע ואח"כ אמרתי לו העלהו לעולה ולא הרהר אחר מדותי לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה ולא

חוקה ישראלם וביד חוקה יגרשם מארצו: ואמר יי למשה כעון תתנו דאעבד לפרעה ארי בידא תקיפא ישלחנון ובידא תקיפא יתרכנון מארעה:

ס ס ס

קכ"ד. ויקח סימן. מער"י סימן. ומפסירין הבאים ישרש יעקב בישיבה סי' כ"ז:

רש"י

ולא העשוי למלכי ז' אומות כשחזיחם לארץ: כי ביד חוקה ישלחם. מפני ידי החוקה שחזק עליו ישלחם: וביד חוקה יגרשם מארצו. על כרחם של ישראל יגרשם ולא יספיקו לעשות להם לדה. וכן הוא אומר והחזק מלרס על העם וגו': חסלת פרשת שמות

הפסרת שמות כמנהג האשכנזים בישיבה סימן כ"ז

א הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה: ב הפמכת מפתו הפהו אם פתרג הרגיו הרג: ג בסאסאה בשלחה תריבנה הגה ברוחו תקשה ביום קדים: ד לבן בזאת יכפר עון יעקב וזה פלפרי הסר חפאתו בשומו ופלפא בני מוזבס באבניגד מנפצות לא יקמו אשרים וחמנים: ה פי עיר בצורה ברד נוה משלח ונעוב פמדבר שם ירעה עגל ושם ירבץ וכלה סעפיה: ו ביבש קצירה תשבבנה נשים באות מאירות אותה פי לא עסבינות הוא עליפן לא ירחמנו עשה ויצרו לא יחננו: ז ותיה ביום ההוא יחפש יהוה משבבת תגהר ער נחל מצרים ואתם תלקמו לאחד אחד בני ישראל: ח ותיהו ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדהים בארץ מצרים ותשתחוו ליהוה בהר הקדש בירושלם: ט הוי עמרת באות שבירי אפרים וציץ נבל צבי תפארתו אשר עדראש גיא שמנים חרומי יין: י הגה חוק ואמץ לאדני בוקם ברד שער קטב בוקם מים בבירים שטיפים הנית לארץ ביד:

ברגלים

(*) בס"ט במרכא לא ברנא (הרו"ה)

א בְּרִנְיָם תִּרְמַסְנָה עֲמַרְתָּ גֹאֲוֹת שְׂבוּרֵי אַפְרָיִם: י וְהִיָּתָה
 צִבְעֹת נִבְל צְבִי תִפְאָרְתּוֹ אֲשֶׁר עֲדָרָאשׁ גִּיָּא שְׁמַנִּים כְּבֹכֹרָה
 בְּמָרָם קִיץ אֲשֶׁר יִרְאֶה הִרְאָה אוֹתָהּ בַּעֲוֹהָ בְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה:
 י בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲמַרְתָּ צְבִי וְלַצְפִּירָת תִּפְאָרָה
 לְשֹׂאֵר עַמּוֹ: י וְלִרְוַח מִשְׁפָּט לְיוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט וְלַגְבוּרָה
 מִשִּׁיבֵי מִלְחָמָה שְׁעָבָה: טו וְגַם־אֵלֶּה בֵּינָן שְׁגוֹ וּבִשְׂכָר תַּעֲוִי
 בַּחַן וְנִבְיָא שְׁגוֹ בִשְׂכָר נִבְלַעוּ מִן־הַיּוֹן תַּעֲוִי מִן־הַשְּׂכָר שְׁגוֹ
 בְּרָאָה פָקוּ פְּלִילִיָּה: טז כִּי כָל־שִׁדְחָנוֹת מִלְּאֵו קִיָּא צִאָה
 בְּלִי מְקוֹם: יז אֶת־מִי יוֹרָה דַּעָה וְאֶת־מִי יִבִּין שְׁמוּעָה גְּמוּלִי
 מִחֲלָב עֲתִיקֵי מִשְׁדֵּים: יח כִּי צוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ
 זַעִיר שֵׁם זַעִיר שֵׁם: יט כִּי בִלְעָגִי שְׁפָה וּבִלְשׁוֹן אֲחֵרֵת יִדְבֵר
 אֶל־הָעַם הַזֶּה: כ אֲשֶׁר וְאָמַר אֲלֵיהֶם וְאֵת הַמְּנִיחָה הַגִּיָּתוֹ לַעֲוִיָּה
 וְזֹאת הַמְּרַגְעָה וְלֹא אֲבוֹא שְׁמוּעָה: כא וְהִיָּתָה לָהֶם דְּבַר־יְהוָה
 צוֹ לְצוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ זַעִיר שֵׁם זַעִיר שֵׁם לְמַעַן יִלְכּוּ
 וּבְשִׁלְשׁוֹ אַחֲזוּ וְנִשְׁכְּרוּ וְנִזְקְשׁוּ וְנִלְכְּדוּ: כב לִכֵּן כֹּה־אָמַר יְהוָה
 אֶרֶב־בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אֲבֹרָהֶם לֹא־עֲתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב
 וְלֹא עֲתָה פָּגְנוּ יְחֻרוֹ: כג כִּי בְּרִאֲתוֹ יִלְדִּיו מַעֲשֵׂה יָדֵי בְּקִרְבוֹ
 יִקְדִּישׁוּ שְׁמִי וְהַקְדִּישׁוּ אֶת־קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 יַעֲרִיצוּ:

הפטרת שמות כמנהג הספרדים בירמיה סימן א'

א דְּבַרְי יִרְמְיָהוּ בְּרַחֲמֵיהֶו מִן־הַכְּהֻנִּים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאַרְצָן
 בְּנִימָן: ב אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו בַּיּוֹם יִאֲשִׁיחֻוּ
 בְּיָמָיו מִלֶּךְ יְהוּדָה בְּשִׁלְש־עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ: ג וַיְהִי
 בַּיּוֹם יְהוֹנָקִים בְּוִיִּאֲשִׁיחֻוּ מִלֶּךְ יְהוּדָה עַד־תָּם עֲשִׂיתִי עֲשִׂרֵת
 שָׁנָה לְצַדִּיקֵיהֶו בְּוִיִּאֲשִׁיחֻוּ מִלֶּךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם
 בְּחָדָשׁ

בְּחָדָשׁ הַחֲמִישִׁי: ד וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלָי לֵאמֹר: ה בְּמָרָם
 אֲצַוְנֶךָ בְּבָטָן יִדְעִיתִךָ וּבְמָרָם תִּצָּא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁיתִךָ נִבְיָא
 לַגּוֹיִם נִתְתִּיךָ: ו וְאָמַר אֲתָה אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא־יִדְעִיתִי דְּבַר
 כִּי־נַעַר אָנֹכִי: ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי אֶל־הַתְּאֵמַר נַעַר אָנֹכִי כִּי
 עֲלִי־כָל־אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תִּלְכֶךָ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוְנֶךָ תִּדְבֹר: ח אֶל־
 תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אֲתָדַךְ אָנֹכִי לְהַצִּילֶךָ נֹאֵם־יְהוָה: ט וַיִּשְׁלַח
 יְהוָה אֶת־יְדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי הִנֵּה נִתְתִּי דְּבַרְי
 בְּפִיךָ: י רֵאָה הַפְּקֻדֹתֶיךָ וְהַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הַמְּמַלְכוֹת
 לְנַתּוֹשׁ וְלַנְתּוֹץ וְלַהֲאָבִיד וְלַהֲרוֹם לְבָנוֹת וְקִנְמוּעָה: יא וַיְהִי
 דְּבַר־יְהוָה אֵלָי לֵאמֹר מִה־אֲתָה רֵאָה יִרְמְיָהוּ וְאָמַר מִקֵּל שְׂקֵד
 אָנֹכִי רֵאָה: יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי הִיטַבְתָּ לְרֵאוֹת כִּי־שָׂרַד אָנֹכִי
 עַל־דְּבָרֵי לַעֲשׂוֹתוֹ: יג וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלָי שְׁנֵית לֵאמֹר מִה
 אֲתָה רֵאָה וְאָמַר סִיר נְפוֹחַ אָנֹכִי רֵאָה וּפְנֵיו מִפְּנֵי צְפוֹנָה:
 יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי מִצְפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
 טו כִּי וְהִנֵּנִי קָרָא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מְמַלְכוֹת צְפוֹנָה נֹאֵם־יְהוָה וּבִאֵו
 וְנִתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶתַח וְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב
 וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה: טז וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־דַּעְתָּם
 אֲשֶׁר עֲזֹבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יָדֵיהֶם:
 יז וְאֲתָה תִּפְאָזֵר מִתְּנִיךָ וּקְמַת וּדְבַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר
 אָנֹכִי אֲצַוְנֶךָ אֶל־תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פִּן־אֲחֵתֶךָ לְפָנֵיהֶם: יח וְאָנֹכִי
 הִנֵּה נִתְתִּיךָ הַיּוֹם לַעֲוִיר מִבְּצֹר וּלְעַמּוּד בְּרוֹז וְלַחֲמוֹת נַחֲשֵׁת
 עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשִׁלְיָה לְכַהֲנִיָּה וְלַעַם הָאָרֶץ:
 יט וְנִלְחַמְוּ אִלְיָךְ וְלֹא יִוָּכְלוּ לָךְ כִּי־אֲתָדַךְ אָנֹכִי נֹאֵם־יְהוָה לְהַצִּילֶךָ:
 כ וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלָי לֵאמֹר: כא הַלּוֹךְ וּקְרֵאתָ בְּאָזְנֵי
 יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נַעֲוֹנֶךָ אֲהַבֵּת
 כָּל־וְלִיתֶךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבַר בְּאַרְצָן לֹא זְרוּעָה: כב קָדָשׁ

ישראל ליהוה ראשית תבואתה כל-אכליו ואשמו רעת
תבא אליהם נאס-יהוה :

בקצת מקומות מוסיפין הפטרה זו ביחוקאל סימן ט"ו.

א ויהי דברי-יהוה אלי לאמר: ב בן-אדם הודע את-ירושלם
את-תועבותיה: ג ואמרת כה-אמר אדני יהוה
לירושלם מברתיך ממלדתיך מארץ הפנעני אביך האמרי
ואמך חתית: ד ומולדתיך ביום הולדת אתך לא-כרת
שורך ובמים לא-רחצת למשעי והמלח לא המלחת
והחתל לא חתלת: ה לא-חסה עליך עין לעשות לך אחת
מאפה לחמלה עליך ותשלכי אל-פני השדה בגלגל נפשך
ביום הולדת אתך: ו ואעבר עליך ואראך מתבוססת
בדמך ואמר לך בדמך חיי ואמר לך בדמך חיי:
ז רבבה בצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי
עדיים שדים נכני ושערך צמח ואת ערם ועריה: ח ואעבר
עליך ואראך והנה עתך עת דדים ואפרש כנפי עליך
ואכסה ערותך ואשבע לך ואבוא בבית אתך נאם אדני
יהוה ותהיילי: ט וארחצך במים ואשטף דמך מעליך
ואסבך בשמן: י ואלבשך רקמה ואגעלך תחש ואחבשך
בשש ואכסך משי: יא ואעך עדי ואתנה צמידים על-ידך
ורביד על-גרוגך: יב ואתן נזם על-אפך ועגילים על-אונך
ועמרת תפארת בראשך: יג ותעדי זהב וכסף ומלבושך
ששי ומשי ורקמה סלת ודבש ושמן אכלתי ותיפי במאד
מאד ותצלחי למרוכה:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא וא' תרגום והפטרה ומוסור ה' מלך גאית
לבש (או מומור שיר ליום השבת וה' מלך) יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר
מהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

* דגש אחר שורק * הר' דגושים * יתיר * יתיר *

שבעת

משנה פרה פרק ג'

שבעת ימים קודם לשריפת הפרה מפרישין בהן השורף את הפרה מביתו
לשבעה שער פני הבירה צפונה מזרחה. ובית אבן היתה נקראת.
דמזין עליו כל שבועת הימים ככל חטאות שהיו שם. רבי יוסי אומר לא
היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד. רבי חנינא סגן הכהנים אומר
על פה השורף את הפרה מזין עליו כל שבועת הימים. ועל של יום
הכפורים לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד: ב חצרות היו
בירושלים בנויות על גבי הסלע. ותחתיהם הוציף כהני קבר התהום.
זמביאים נשים יעברות ויולדות שם ומגדלות שם את בניהן. ומביאין
שורים

ברסנורא

פרק ג' א שבעת ימים כו'. מפרישין בהן השורף את הפרה. דכתיב בפרשת
מלואים כאשר עשה ביום הזה לזה ה' לעשות לכפר עליכם ודרשו רבותינו לעשות
זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים שהכהן השורף את הפרה וכן גדול
העובד כיה"כ עוון פרישה ז' כמו שהיו טעונים אהרן ובניו כו' ימי המלואים דכתיב ומפתח
אהל מועד לא תלאו ו' ימים והיו מפרישין אותו מאשמו שמה יבא על האשה והמלא נדה
והבעל נדה עמא שבעת ימים ולא יוכל לשורף הפרה: הבורה. אית דאמרי מקום היה בהר
הבית ובירה שמו ואית דאמרי כל המקדש קרוי בירה כמו שאמר אל הכירה וגו':
צפונה מזרחה. טעמא דמפרישין הכהן השורף את הפרה ללשכה שהיא לפניית מזרחית כיון
דחטאת היא וחטאת טעונה לפון תקינו ליה רבנן בלפניה מזרחה כי היכי דלהוי ליה הכירה:
ובית אבן היתה נקראת. לפי של מעשה היו בכלי גללים כלי אכנים כלי אדמה שאין
מקבלין טומאה ובהם כלכל היה משתמש כל ו' ימי הפרשה משום דטבול יום כשר בפרה
והיו מעמאין הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותי מיד להוציא מלכך של דוקים שאומרים
במעורבי שמש היתה נעשית תקינו לה רבנן מעלות יתירות כדי שלא יולולו בה: כל ז'
הימים. של ימי הפרישה: מכל חטאות שהיו שם. מכל הפרות שנעשו מימות משה רבינו
ועד אותו זמן שמכל פרה ופרה היו נוטנין קלת למשמרתו יום א' מזין עליו מאפר פרה א'
ויום ב' מאחרת יום ג' מאחרת: בג' ובז'. לפרישתו ובין ח"ק ובין ר' יוסי תרווייהו
סבירא להו טבילה בזמנה מלוא וקא מפלגי בהואה אי מקסינן לה לטבילה או לא ח"ק מקיש
הואה לטבילה והואה בזמנה מלוא וכל יומא משלשה ימים הראשונים איכא לספוקי שמה היום
יום שלישי לסומאמו והשלשה האחרונים כל יומא מספקין שמה שביעי. ורביעי לא בעי הואה
דלאו בשלישי איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי שאין הואה כו' עולה משום הואה
שביעי עד שיה בשלישי שלפניו וכל ז' לאו דוקא דע"כ הא קיימא לן הואה שבות ואין דוחה
את השבת ור"י לא מקיש הואה לטבילה והואה בזמנה לאו מלוא הלכך לא בעי הואה אלא
ג' וז' בלבד ורבי חנינא סגן הכהנים נמו כרבי יוסי ס"ל דהואה בזמנה אינה מלוא והכהן
השורף את הפרה מעלה בעלמא היא כי היכי דלא לולולו בה מפני שהיא נעשית בטבול יום:
ב בניויות ע"ג הסלע. צור החלמים שניכר שהיה סס מתחלה בריותו של עולם ואע"פ כן
החמירו לעשות תחתיו חלל: מפני קבר התהום. שמה יש תחתיו קבר ואין לו למת אהל
חלל עפה וטומאה שהיא רלוזה בוקעת ועולה לפיכך היו בוטס אותו על גבי כיסין שאפי' יש
קבר תחתיו החלל מספיקו. וכל ז' טומאת התהום שנמרא ל' ספק ומכוס' הוא כההוס הזה
שאינו גלוי: ומביאים נשים מעוברות ויולדות שם. כל אלו מעלות יתירות עשו בה כי
היכי דלא לולולו בה מפני שהיו עושים אותה בטבול יום: ומגדלות שם את בניהן. עד
שהיו

שְׁנוּרִים וְעַל גְּבִיחַן דְּלִתּוֹת. וְתַנּוּקוֹת יוֹשְׁבִים עַל גְּבִיחַן. וְכּוֹסוֹת שֶׁל אָבֶן
בְּיָדָם. הַגִּיעוּ לְשִׁלּוֹת יִרְדּוּ וּמִלְּאוּם וְעָלוּ וַיֵּשְׁבוּ עַל גְּבִיחַן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
מִמְקוֹמוֹ הָיָה מְשַׁלְּשֵׁל וּמִמָּקָא : ג באו לְהַר הַבַּיִת וַיִּרְדּוּ. הַר הַבַּיִת
וְהַעֲזוּבוֹת תַּחְתֵּיהֶם הִלּוּל מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּבִפְתַח הַעֲזוּבָה הָיָה מִתְּנֻקָּן
קָלָף שֶׁל חֲטָאִת. וּמִבְּיָאִים זָכַר שֶׁל רַחֲלִים וְקוֹשְׁרִים חֲבֵל בֵּין קַרְנָיו
וְקוֹשְׁרִים מִקָּל וּמִסַּבֵּךְ (נ"א אוּ מִסַּבֵּךְ) בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חֲבֵל וְזוּרְקוֹ לְתוֹךְ
הַקָּלָף. וּמִכָּה אֵת הַזָּכֵר וְנִרְמַע לְאַחֲזָרָיו. וְנוֹמֵר וּמִקְדֵּשׁ בְּדִי שִׁירָאָה עַל
פְּנֵי הַמַּיִם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְאַפְּיִקוֹרוֹסִים לְרִדּוֹת אֶלֶּא הוּא
נוֹמֵר וּמִקְדֵּשׁ : ד לא הוּא עוֹשֵׂן לֹא חֲטָאִת עַל גְּבִי חֲטָאִת. וְלֹא תַנּוּק עַל
גְּבִי חֲבִירוֹ. וְצִרְיָכִין הֵיוּ תַנּוּקוֹת לְהוֹת דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר לֹא הֵיוּ צִרְיָכִין לְהוֹת : ה לא מִצָּאוּ מִשְׁבַּע עוֹשֵׂן מִשֵּׁשׁ. מִחֲמַשׁ מִאַרְבַּע
מִשְׁלֵשׁ מִשְׁתֵּים וּמֵאֲחַת. וּמִי עֲשָׂאן הָרֵאשׁוֹנָה עֲשָׂה מִשֵּׁה. וְהַשְּׁנִיָּה עֲשָׂה

עורא

ברטנורא

שהיו בן ח' שנים ולא יותר שלא יראו קרי : ומביאים שוורים. שכריסן רחבה כדי שלא
יהיו רגליו של תינוק היושב עליהן מאהילות על הארץ מפני קבר התהום : ועל גביהן
דלתות. ועוד זאת מעלה יתירה כדי שלא יהיו רגליו של תינוק מאהילות על הארץ :
וכוסות של אבן בידים. שכל מעשה הפרה בכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין
מקבלין עומאה : ירדו. תינוקות הללו לתוך נהר שילוח ומלאו ממנו מים לקדש מי הטאת
שמזין על השורף את הפרה כל שבעה וכתוך נהר ליכא לסטוקי לקבר התהום דלא עכודי
דקברי בנהרות : ר' יוסי אומר. מעל גבי השוורים היו משלטים הכל וממלאים מים ולא
היו יורדים לתוך השילוח ואין הלכה כר"י : ג באו לְהַר הַבַּיִת. התינוקות שעל השוורים עם
הכוסות מלאים מים : בפתח העזרה. של נשים הסמוכה להלל : היה מתוקן קלל של
חטאת. כלי שמונה בו אפר הטאת מכל פרה שהיו שורפים כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל
למשמרת : קלל. כד קטן תרגום וכדה על שכמה וקולתה על כפפה : וזורקו לתוך הקלל.
ומתוך כך כשהיה הזכר נרמס אחוריו והיה המקל יוצא מן הקלל קולט מן האפר עמו ונשפך
על גבי השוורים והתינוק נוטלו ואין צריך להוציא ידו לחץ וכת"ס' משמע שלא הוצרכו
לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה שהיו כולם עמאים ואין יכולים ליגע שאם היו נוגעים באפר
הפרה היו מעמאים אותו ומה שהיו זורקים המקל לתוך הקלל ולא בדרך הנחה שלא יעמא
האפר בהיסט משים ספק ויבה : אל תתנו מקום לצדוקים לרדוה. למשול בני בדברי
שחוק והתול דסבר ר' יוסי כשעלו בני הגולה היו בהם עהורים ששהרו באפר הפרה שהורדו
עמהם לבבל והעלו ממנה עמם ולא נעמאו משום ארץ העמים דלא גזרו עומאה על ארץ
העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה לפיכך היה אפשר שאם עהור יהיה נוטל את אפר הפרה.
ולא הוצרכו לזכר של רחלים והלכה כר"י : ד לא היו עושים חטאת על גבי חטאת.
אם עהרו עזמן לפרת חטאת אחת ואירעה פסול לא יעשו אחרת ע"ג זו אלא צריכה שימור
ככתולה : ולא תינוק ע"ג תינוק. שאם היו שני תינוקות אחד נשמר לפרת חטאת ואחד
נשמר סתם אגב זה התינוק אבל לא לזורך פרת חטאת לא מתקשר האי אגב האי : צריכים
היו תינוקות להוות. ואף ע"ס שגמרו כל השמירות הללו חיוסי' דלמא אייתי עורב כזית
מן המא וזדא עליהו וכל הני מעלות יתירו יניחו : לא היו צריכים להוות. דלטומאת
מה לא חייסין אבל ענינה היו צריכים לכ"ע שמה נעמאו כשרך והלכה כרבי עקיבא :
ה לא מצאו משבע. משים דאמרן מכל חטאת שהיו עם מזין עליו משה קאמר דאם לא

מלאו

עֲזָרָא. וְחֲמֵשׁ מַעֲזָרָא וְאֵילָךְ. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים שֶׁבַע
מַעֲזָרָא וְאֵילָךְ. שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק וַיִּוָּחַן בְּהֵן גְּדוֹל עֲשׂוֹ שְׁתֵּים. אֵלִיָּעִינִי בֶן
הַקּוֹף וְחֲנַמְאֵל הַמְּצָרִי וַיִּשְׁמַעֲאֵל בֶּן פִּיאָבִי עֲשׂוֹ אַחַת אַחַת : ו וְכַבֵּשׁ הָיוּ
עוֹשִׂים יַמְהַר הַבַּיִת לְהַר הַמִּשְׁחָה כִּיפִין עַל גְּבִי כִּיפִין וְכִיפָה כִּנְגַד הָאוֹתִים
מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם שֶׁבּוֹ בְּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֵת הַפְּרָה וּפְרָה וְכֹל מַסְעָדִיהָ
יִצְאִין לְהַר הַמִּשְׁחָה : ז לא הִיְתָה פְּרָה רוֹצֶה לְצֵאת אֵין מוֹצִיאִין עִמָּה
שְׁחוֹרָה שְׂרָא יֵאמְרוּ שְׁחוֹרָה שְׁחָמוּ וְלֹא אֲדוּמָה שְׂרָא יֵאמְרוּ שְׁתֵּים
שְׁחָמוּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר לֹא מִשּׁוּם זֶה אֶלֶּא מִשּׁוּם שְׁנֵאָמַר וְהוֹצִיא אוֹתָה.
לְבַדָּה. וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מִקְדִּימִים בְּרַגְלֵיהֶם לְהַר הַמִּשְׁחָה. וּבֵית טְבִילָה
הָיָה שֵׁשׁ וּמִטְמָאִים הָיוּ אֵת הַבְּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֵת הַפְּרָה מִפְּנֵי הַצַּדּוּקִים שְׂרָא
יְהוִי (נ"א שְׂהוִי) אוֹמְרִים. בְּמַעֲזָרֵי שְׁמֵשׁ הִיְתָה נַעֲשִׂית : ח סָמְכוּ יְדֵיהֶם
עָלָיו וַאֲמָרוּ לוֹ אִישִׁי כְּהֵן גְּדוֹל מְבֹרָךְ אַחַת. יִרְדַּ וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפַּג
וְעֲצִים הָיוּ מְסוּדְרִים שֵׁשׁ עֲצֵי אֲרָזִים וְאַרְנָנִים וּבְרוֹשִׁים וְעֲצֵי תַאֲנָה חֲלָקָה.
וְעוֹשֵׂן אוֹתָהּ כְּמִן מְגֵדָר. וּמִפְּתַחַן בְּהַ חֲלוֹנוֹת וְחִזְיָתָה מַעֲרָבָה :
ט כְּפַתְיוֹהָ בְּחֵבֶל שֶׁל מַגֵּן. וְנִתְּנָה עַל גְּבִי הַמַּעֲרָבָה. רֹאשָׁה בְּדָרוֹם
וּפְנֵיהָ לְמַעֲרָב. הַבְּהֵן עוֹמֵד בְּמִזְרְחָה וּפְנֵיו לְמַעֲרָב. שְׁחַט בְּיָמֵינוּ וְקַבֵּל

בשמאלו

ברטנורא

מלאו משבע מזין אפי' מאחת : וחמש מעזרא ואילך. ר"מ לא מני הארכעה שעשו שמעו
הצדיק ויוחנן כ"ג אלא לשמים משום דס"ל שע"י פסול שאירע בראשונה נעשית השניה :
וחכמים אומרים שבע מעזרא ואילך. דסבירא להו שכולן כשרות היו : ו וכיפה כנגד
האוטם. רגלי הכיפה שהכיפה נשענת עליהם נקראין אוטם ואין רגלי הכיפה העליונה כנגד
רגלי החתונה אלא כנגד הכיפה עצמה דכנגד אוטם העליונה עומד הלל החתונה : מפני
קבר התהום. שלא תהיה עם עומאה ראויה שהיא בוקעת ועולה : ופרה וכל מסעדיה.
סומכיה ועזריה לשון ה' יסעדנו על ערש דוי ואע"ג דפרה אינה מקבלת עומאה מחיים
מעלה יתירה עשו בה : ו ולא אדומה. לא היו מוילאין פרה אדומה אחרת עמה ככש ככדי
שלא יאמרו שמים שהטו ורחמנא אמר ושחט אותה ולא אותה ואת הכרתה : ובית הטבילה
היה שם. ואותה בית הטבילה נמי הלל היה על גבי כיסין משני קבר התהום ואף מקום
מערכתה וגיטה השנויין לקמן כולן ע"ג כיסין היו : ומטמאים היו את הכהן. כמה שהיו
סומכין ידיהם עליה כדתנן לקמן ככך היה מטמא דכנדי אובלי קדש מדרס לפרת חטאת
והרמב"ם פי' שהיו מטמאין אותו כשרץ או כשאר עומאות שמטמאים עומאת ערב : במעורבי
שמש היתה נעשית. שהיו דורשים ואסף איש עהור אין עהור אלא שהעריב שמשו וכן
הוא אומר (ויקרא כב) ובא השמש וטהר וחכמים קבלו דעהור האמור בפ' הטאת עהור למעשר
קאמר דהיינו טבול יוס : ו אישי כהן גדול. לפי שפעמים נעשית ע"י כ"ג אבל בכל כהן
היא כפרה בין ככ"ג בין כסנן בין בהדיוט : ונסתפג. ונתקח : עצים. לעשות מהן מערב'
לשריפה מסודרים עם : וארנבים. ל' נטע אורן וגשם יגדל האמור (בישעיה מד) ומין ארז
הוא וכן ברושים וכל הכך עיים דקחשיב עדיפי משאר עיים לזורך שריפתה : במין מגדל.
רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה : ופותחין בה חלונות. להכניס בה האש להכעיר העצים :
וחזיתה מערבה. פני המערכה ונראיתה והוא המקום שמאחזין בו את האור היה פונה
לדך מערב דהיינו כלפי המקדש שהמקדש היה למערבו של הר הזיתים : ו בחבל של
כג. הכל עשוי ממין של גמי כדי שיהיו כל מעשה בדבר שאינה מקבל עומאה : ופניה
למערב

בשמיאל רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל ונותן לשמיאל ומוה
בימינו טבל והזה שבע פעמים בנגד בית קדש הקדשים על פל הויה
מבילה גמר מזהות קנח את ידו בגופה של פרה ירד והצית את האש
באליותו רבי עקיבא אומר בחריות י נבקעה ועמדה חוץ מגתה נמל
עץ ארוז אזור ושני תולעת אמר לחן עץ ארוז זה עץ ארוז זה אזור זה
אזור זה שני תולעת זה שני תולעת זה שלשה פעמים על פל דבר
נדבר והם אומרים לו הין הין שלשה פעמים על פל דבר ודבר :
י פרכן בשירי הלשון והשליך לתוך שרפתה נשרפה חובטין אותה
במקלות וכוכרין אותה בכברות רבי ישמעאל אומר במקבות של אבן
ובכברות של אבן היתה נעשית שחור שיש בו אפר פותשין אותו
ושאין בו מניחין אותו העצם בין כך ובין כך היה נכתש וחולקים אותו
לשלישה חלקים אחד גתן בחיל ואחד גתן בהר המשחה ואחד היה
מתחלק לכל המשמרות :

אמר ברמנורא

למערב. לנד המקדש : רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל כשאר קבלת הדס של
קדשים שאם קיבל בשמאל פסול ואין הלכה כר"י שכיון שאין דמה נורק ע"ג המזבח אינה
כשאר קדשים לענין זה : ומוה בימינו דכתיב ולקח אלעזר הכהן מדמה כאלכבו הרנילה
שכאלכפות כלומר אלכב היד הימנית שאדם ממשמש בה תמיד : כנגד בית קדשי הקדשים.
כדכתיב והוה אל נוכח פני אהל מועד : על כל הויה שבילה. על כל הזיה שהיה מזה היה
טובל אלכבו כדס דשירי הדס שכאלכב פסולין להויה : גמר מלהזות קנח ידו בגופה
של פרה. כדי שיערף הדס עמה כדכתיב ושרף את הפרה את עורה ואת כשרה ואת דמה
ובין הזזה להזזה מקנח אלכבו כשפת המורק ולא כנופה של פרה משום נימין הנדבקין
באלכבו וגנאי לעשות בהן הויה : אליהות. עלים קטנים שמלהיבין בהם עליו המערכה
אליות לשון אליה כמו זכות האודים : בחריות. ומורות של דקל ואין הלכה כרבי עקיבא :
י נבקעה. הפרה מחמת האור אבל אם לא נבקעה לא דכתיב אל תוך שריפת לא קודם
שליפת האור כרובה ולא אחר שתעשה אפר וה"ה אם קרעה כסכין אחר שליפת האור כרובה :
ועמד. הכהן : חוץ מניתה. גומא שהיתה בקרקע כמין גת עשויה לשריפת הפרה וכשהיה
משליך עץ ארוז ואזור ושני תולעת לריך שיעמוד חוץ לאות גומא : עץ ארוז. אגודה שיש בה
עץ ארוז ואזור כרוכים עם שני תולעת : עץ ארוז זה. לפי שיש מינים הרבה שדומין לארוז
ואינן כשרים לכך לריך להודיע שזהו שותה עליו תורה וכן באזור וכן בשני תולעת ואזור
הוא שקורין לו בערבי לט"ר ושני תולעת הוא אמר לכוט כלכב הנקרא בערבי כרמ"ז ובלע"ז
קרמוז : יא כרבן. לען ארוז ואזור : בשירי לשון. של אמר שהיא לכוט בשני תולעת
שהיתה ארוכה ומה שהיה עורך ממנה על עץ הארוז ואזור היה כורך שלשתן יחד כדי שיהא
לכן כובד ויפלו לתוך שריפת הפרה ולא תקלוט השלכת את הלשון ואם לא כרכן והשליך כל
אחד בפני עצמו כשרה : בכברות של אבן. אכניס המנוקבים נקבים דקים ככברה ואין
הלכה כרבי ישמעאל : שחור שיש בו אפר. פחס שאם יכתשו אותו יעשה אפר : כותשין
אותו. ואם לא יחזור כמו אפר מניחין אותו : בין כך ובין כך. בין שחזור אפר ובין שלא
יחזור אפר : חולקין אותו לג' חלקים. לאחר שכברו את כל האפר בין אפר הפרה ובין
אפר עמים שנסרפו עמה חולקין את האפר לג' חלקים : אחד ניתן בחיל. למשמרת
כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת : ואחד ניתן בהר המשחה. ובה היו הכהנים
מקדשין : ואחד היה מתחלק לכל המשמרות. וממנו היו מוין כל ישראל :

גמרא נדה דף ט"ז ע"ב

אמר רב שמואל משמיה דרבי יוחנן אשה שיש לה וסת
בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה. אמר ליה רב
שמואל בר יבא לרבי אבא. אמר רבי יוחנן אפילו ילדה
דבזיוא למטבר אמר ליה אטו ודאי ראתה מי אמר רבי
יוחנן אימור דאמר רבי יוחנן ספק ראתה ספק לא ראתה
ואם תמצא לומר ראתה אימא מטבר אבל ודאי ראתה מי
ימר דמטבר הוה ליה ספק ודאי ואין ספק מוציא
מידי ודאי :

רש"י

מחשב ימי וסתה. אם שהה בדרך ז' ימים אחר וסתה דעכשיו עומדת
בימים שיכולה להטטר אפי' הגיע וסתה אמרינן עבלה ואין לריך
לשאלה. דבזיוא. זוטה היא לטכול עד שיפייסנה : ודאי ראתה מי אמר
רבי יוחנן. שלא יהא לריך לשאלה ואפי' היא זקנה : אימור טבלה. וכיון
דטעמא דר' יוחנן משום ספקא הוא לא שני ילדה לא שני זקנה : דהוי ספק.
להיטר : ודאי. לחיסור : ואין ספק מוציא. אם הדבר מידי ודאי שלו :

זוהר יתרו דף פ"ח ע"א.

רבי שמעון אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק
ומכרזא עליה (ישעיה ב"ח) אז תתענג על יי דא סעודתא חדא לקבל
(ויקרא רפ"ח ב') עתיקא קדישא דכל קדישין. והרפבתיה על במתו ארץ
דא סעודתא תניינא לקבל תקלא דתפוחין קדישין. והאבלתיה גתלת
יעקב אביה דא הוא שלימו דאשתלים בועיר אנפין ולקבליהו בעי
לאשלימא סעודתיה ובעי לאתענגא בקלהו סעודתי ולמחדי בכל חד
וחד מנייהו משום דאיהו מהימנותא שריממא ובגין כך שבתא אתייקר
מכל שאר זמנין וחגין משום דכלא ביה אשתכח ולא אשתכח הכי
בקלהו זמנין וחגין. אמר רבי חייא בגין כך משום דישתכח כלא ביה
אדבר תלת זמנין דכתיב (בראשית ב') ויכל אלהים ביום השביעי וישבת
ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי :

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ה' שבת פ"ח

מספר חרדים דף ע"ב ע"ב
מסר להמליך לבתולה בשאר שמנים פתיב (שלי ב"ב) הוית איש מהיר במלאכהו
בגון שמן צנין ושומשמן ולפת וכו' פדומר בלא רוב פחשבות קעולם

כיוצא

עלמא

פיוצא קהו. אין אסור אלא אלו שמינו
תקמים בלבר: לא יתן אדם כלי מנוקב
מלא שמן על פי הגר בשביל שיהא מנוקב
ולא ימלא קערה שמן ויהנהגה צד הגר
ונתן ראש הסתילה תוקפה בשביל שתהא
שואבת גורה שמה יפח מן השמן שבכלי
שחרי לא נמאס בגר ואסור ליהנות בשבת
מן השמן שהדלק בו ואפילו בקחה הגר
באפילו נטף מן הגר מפני שהוא מוקצה
מתחת אסור. ואם חפר הכלי שיש בו
שמן אל הגר פסיד ובתקופת ויבוצא
קהו מפר:

אלו עתים

וארא יום ראשון תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי יר"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה
מתוספת נשמה של שבת שעברה:

ב וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יהוה:
ומליל יי עם משה ואמר לה אנה יי: ג וארא אל
אברהם ארי יצחק ואלי יעקב באר שדי ושמי יהוה

רש"י

(ב) וידבר אלהים אל משה. דבר אלו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה
הרעותה לעם הזה: ויאמר אליו אני ה'. נאמן לשלם שכר טוב
למתלכים לפני. ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות
הראשונים. ובלשון הזה מלינו שהוא נדרש בכמה מקומות אני ה' נאמן להפרע
כשהוא אומר אלל עונש כגון וחללת את שם אלהיך אני ה' וכשהוא אומר
אלל קיום מלות כגון ושמתם מלותי ועשיתם אותם אני ה' נאמן ליתן שכר:
(ג) וארא. אל האבות: באל שדי. הבטחתיים הבטחות וכולן אמרתי להם
אני אל שדי: ושמי ה' לא נודעתי להם. לא הודעתי אין כ' כאן אלל לא
נודעתי לא נכרתי להם במדת אמתות שלי שעליה נקרא שמי ה' נאמן לאמת
דברי

וארא ליום ראשון

לא נודעתי להם: ואתגלית לי אברהם ליצחק וליעקב באר שדי
ושמי יי לא הודעתי לחון: ד וגם הקמתי את בריתי אתם
לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר
גרו בה: ואף אקיימתי את קמי עמחון לממן לחון את ארעא דגנען
את ארעא תוקבותהון דאתותכו בה: ה וגם אנני שמעתי את
נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם
ואזכר את בריתי: ואף קדמי שמייע את קבילת בני ישראל די
מצראי מפלחין גהון ודכירנא את קמי: ו לכן אמר לבני
ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת
מצרים והצילתי אתכם מעבדותם וגאלתי אתכם
בזרוע נמויה ובשפטים גדלים: בכו אמר לבני ישראל
אנא יי ואפיק יתכון מנו דחוק פלחן מצראי ואשיוב יתכון מפלחנהון
ואפרחק יתכון בדרעא מרמא ובדינין כגרבין: ז ולקחתי אתכם
לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה

אלהיכם

רש"י

דברי שהרי הבטחתיים ולא קיימתי: (ד) וגם הקמתי את בריתי וגו'. וגם
כשנראתי להם באל שדי הלצתי והעמדתי בריתי ביני וביניהם: לתת להם
את ארץ כנען. לאברהם בפרשת מילה נאמר אני אל שדי וגו' ונתתי לך
ולזרעך אחריך את ארץ מגורך (בראשית י"ז) ליצחק כי לך ולזרעך חסן את
כל הארצות האל והקימותי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם (בראשית כ"ו)
ואותה שבעה שנשבעתי לאברהם באל שדי אמרתי ליעקב אני אל שדי פרה
ורבה וגו' (בראשית ל"ה) ואת הארץ אשר וגו' הרי שנדרתי להם ולא קיימתי:
(ה) וגם אנני. כמו שהלצתי והעמדתי בריתי יש עלי לקיים לפיכך שמעתי את
נאקת בני ישראל הנואקים: אשר מצרים מעבדים אותם ואזכור. אותו
הברית. כי ברית בין הבתרים אמרתי לו וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי:
(ו) לכן. ע"פ אותה השבעה: אמור לבני ישראל אני ה'. הנאמן בהבטחתי:
והוצאתי אתכם. כי כן הבטחתי ואחרי כן ילאו זכוש גדול: סבלת
מצרים. טורח משא מלרים:

לעבדי

וארא ליום ראשון

אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:
ואקריב יתבון קדמי לעמא ואהויו לבון לאלה ותדעון ארי אנא יי אלהכון
דאפיק יתבון מגו דחוק פלמן מצרים:

נביאים יחזקאל כ"ח

א כה אמר אדני יהוה בקבצי את בית ישראל מן העמים
אשר נפצו כם ונקדשתי כם לעיני הגוים וישבו
על אדמתם אשר נתתי לעבדי ליעקב: כדגן אמר יי אלהים פד
אבניש ית בית ישראל מבני עממא דאתבררו לתמן ואתקדש בהון
לעיני עממא ויתבון על ארעהון דיהבית לעבדי ליעקב: ב וישבו
עליה רבמח ובנו בתים ונטעו כרמים וישבו לבטח
בעשותי שפטים בכל השאמים אתם מסביבתם וידעו כי
אני יהוה אלהיהם: ויתבון עלה לרוחצן ויבנוו בתין ויצבון פרמין
ותבון לרוחצן פד אעביד פורענות דינין מפל דבזיון יתהון מסתרגיהון
וידעון ארי אנא יי אלההון: ג בשנה העשירית בעשלי בשנים
עשר לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר: בשתא עשיריתא
בעשראה בתרי עטר לירחא הנה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
ד בן אדם שים פניו על פרעה מלך מצרים ותבא עליו
ועל מצרים כלה: פד אדם קביל נבואה על פרעה מלכא דמצרים
ואתנבי עלוהו ועל מצראי פדהון: ה דבר ואמרתי כה אמר אדני
יהוה הנני עריך פרעה מלך מצרים תתנים הגדול הרבץ
בתוך יארי אשר אמר לי יארי ואני עשיתני: אתנבי ותימר
כדגן אמר יי אלהים הא אנא שלח רוגי ערה פרעה מלכא דמצרים דאת

דמי

רש"י

(א) לעבדי ליעקב. נחלה בלי מלרים: (ב) השאמים אותם. הנוזים אותם:
(ה) יאורי. איני לריך לעליונים כי יש לי יאור מספיק כל לרכי:
ואני עשיתני. כנצורתי וכחכמתי: (ו) חחים. כמין טבעות כרזל: והדבקתי

דגס

וארא ליום ראשון

דמי לתנינא רבא די שרי בגו נחרותיה די אמר די לי מלכותא ואנא
כבישית: ו נתתי חחיים בלחייך והדבקתי דגת יאריך
בקשקשתיך והעליתיה מתוך יאריך ואת כל דגת יאריך
בקשקשתיך תדבק: ואתו שרין בליסתך ואקטול שלמוני תוקפך
עם גפרך ואבטלינך מפלכותך וית כל שלמוני תוקפך עם גפרך ותמטילוני:

* חחים קרי

רש"י

דגת יאוריך בקשקשותיך. כלומר חסן כלב כל גזוריך ללאם עמך למלחמה
ויפלו כולם עמך:

כתובים משלי י"ב

א מרמה בלבי חרשירע וליועצי שלום שמחה: ב מיומא
בלבהון דחשלין בישתא ולאגין דיעצין שלמא חדותא תהו: ג לא
יאנה לצדיק בלאון ורשעים מלאו רע: דא שפיר לצדיקא כל
מדעם רעתא ורשיעי מלן בישתא: ה תועבת יהוה שפתיי שקר
ועשי אמונה רצונו: ו מרחקתיה דאלהא ספתיה דשקרא ובאגין
דעבדין חסנותא מתרעי: ז אדם ערום כסה דעת ולב כסילים
יקרא אולת: ח בר נש ערימא מכסה ידיעתא ולבהון דסכלי סני ידיעתא:
ט יד חרוצים תמשול ורמיה תהיה למס: י אידא דתקיפי
תשט ורמאי יהון למסא: יא דאנה בלב איש ישחנה ודבר טוב
ישמחנה: יב מלתא דחילתא בלבה דנברא מדחלא ומליא טביא
מתדון ליה:

רש"י

(א) מרמה בלב וגו'. דמתוך שהס טרודין במחשבות סל ערמה חין להס
שמחה וליועלי שלום שמחה: (ב) לא יאונה. לא תודמן לו עבירה
כלי דעת: (ד) בוסה דעת. הוא לנוע בחכמתו: יקרא אולת. מכריז אולתו:
בקול רס: (ה) חרוצים. ישרים: תמשול. תעסיר: ישחנה. ישיחנה מדעתו:
(ו) ודבר טוב. יעסוק צמורה:

גדיש

וארא ליום ראשון

משנה פאה פרק ה'

גדיש שאר לקט תחתיו. כל הנוגע בארץ הרי היא של עניים. הרוח שפזרה את העמרים. אומדין אותה. בפאה לקט היא ראיה לעשות. ונותן לעניים. רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן לעניים בכדי נפילה: ב שבלת שבקציר וראשה מגיע לקמה. אם נקצרה עם הקמה. הרי היא של בעל הבית. ואם לאו הרי היא של עניים. שבלת של לקט שנתערבה בגדיש. מעשר שבלת אחת ונותן לו. אומר רבי אליעזר וכי היאך העני היה מחליף דבר שלא בא ברשותו. אלא מזה את העני בכדי הגדיש ומעשר שבלת אחת ונותן לו: ג אין מגלגלין במזופה. דברי רבי מאיר והכמים מתירין מפני שאפשר: ד בעל הבית שהיה עובר

ברטנורא

פרק ה א גדיש שלא לוקט תחתיו. מי שאסף והגדיש את העומרים למקום א' כחוד השדה שעדיין לא לקטו סס העניים את הלקט: כל הנוגע בארץ לעניים. דקסוהו רבנן לפי שהגדיש על גבי הלקט. אפי' הגדיש חטים על גבי לקט של שעורים הוי כל הנוגע מן החטים בארץ לעניים: הרוח שפזרה את העמרים. על גבי הלקט: בכדי נפילה. כדי שיעור שרגיל ליפול בשעת קצירה שהם ד' קבין לכור זרע והכור הוא ל' שאין ומשום דאמר ח"ק אומדין כמה לקט ראוייה לעשות קא משמע לן רשב"ג אין הדבר נריך אומר שכבר קצוב ועומד כדי נפילה בשלשים שאין של זרע רגיל ליפול ממנו בשעת קצירה ארבעה קבין וכך יתן לעניים: ב שבלת שבקציר. שיר בקצירתו שבלת אחת שלא קצר וראש אותה שבלת מגיע לקמה אם אותה שבלת נקצרת עם הקמה הרי היא של בעל"ב. שהקמה מזילתה דלא קרינן בה לא תשוב לקחתי (דברים כ"ד): מעשר שבלת אחת ונותן לו. לפי שהייב ליתן לו דבר מתוקן כמו שהיתה שבלת של לקט דפטורה מן המעשרות ואף על פי שעדיין לא נתמרה חל סס מעשר עליו כמו מעשר ראשון שהקדימו בשלגין שחל עליו סס מעשר אש"ס שעדיין לא נתמרה. וכי"ל הוא עושה מביא שמו בשלם מנדיש זה שנתערבה בו שבלת של לקט ואומר על אחת מהן אם זו לקט מוטב ואם לאו הרי מעשרותיה קבועים בזה השניה ונותן לו את הראשונה. וכי"ל שאלמו פריך וניחוש שמה זאת השניה שקבע עליה המעשרות של לקט היא וכיון שהיא פטורה מן המעשר אין המעשרות קבועים בה שאין מפרשין מן הפטור על החיוב ומשני שלוקט שבלת שליטת ואומר אם השניה שקבעתי בה המעשרות היא לקט ואינה יכולה להיות מעשר ה"ז השלישית מעשר על הראשונה: אומר ר"א וכי היאך העני הוה מחליף דבר שלא בא ברשותו. רבי אליעזר לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידכו דפלגיתו עלי בעשיר שלקט פאה. לעני שאני אומר וכה לו ואתן אמריתו דלא וכה לו. היאך העני הוה מחליף דבר שלא בא ברשותו דהא אין בעל השדה יכול לזכות לו את הלקט לפי דבריהם ונמלא דלקט זה לא בא ברשותו של עני אלא לדבריהם מוכה את העני בכל הגדיש ע"מ להחזיר דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה ונמלא אותה שבלת שהיא לקט בזה ליד העני ויכול להחליפה באחרת. ורבנן אמרי הכא עשו את שאינו זוכה כזוכה והשבינו להאי שבלת של לקט כאילו בזה לידו של עני אש"ג דלא וכה בה לענין זה שיכול להחליפה באחרת והלכה כחכמים: ג אין מגלגלין במזופה. מין קטנית דק שקורין לו בערבי גילבא"ן. ורמב"ם פירש שהוא מין זרע שקורין לו קורעמ"ן ודומה לשעורים ואומר ר"מ שאין מגלגלין זה המין עם שאר מיני זרעים לקצור אותם ביחד כי הלקט שהיה ראוי ליפול מאשר מיני זרעים יפול מזה המין הגרוע ונמלא מפסיד לעניים: והכמים מתירין מפני שאפשר. שיפול לקט מאשר זרעים כמו מן הטופח והלכה כחכמים. פירוש אחר אין מעלים מים בגלגל מן

וארא ליום ראשון

לט

עובר במקום למקום וצריך לפול לקט שכחה ופאה ומעשר עני. יטול. ובשיחזור לביתו ישלם. דברי רבי אליעזר. והכמים אומרים עני היה באותה שעה: ה המחליף עם העניים. בשלש פטור. ובשלש עניים חיב. שנים שקבלו את השדה באריסות. זה נותן לזה חלקו מעשר עני. וזה נותן לזה חלקו מעשר עני. המקבל שדה לקצור. אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני. אומר רבי יהודה אימתי. בזמן שקבל ממנו למחצה לשליש ולרביע. אבל אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך. מתר בלקט ובשכחה ובפאה. ואסור במעשר עני: ו המוכר את שדהו המוכר מתר וחלוקת אסור. לא ישפור אדם את הפועלים על מנת שילקוט בנו אחריו. מי שאינו מניח את העניים ללקוט. או שהוא מניח את אחד. ואחד לא. או שהוא מסייע את אחד מהן. הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר אל תסג גבול עוללים: י העומר ששכח והוה פועלים ולא שכחו בעל הבית. שכחו בעל הבית ולא שכח והוה פועלים. עמדו עניים בפניו. או שחפזהו בקש. הרי זה אינו שכחה: ה המעמר לכוכעות. ולכוכמות. וחררה. ולעמרים. אין לו שכחה. ממנו ולגורן.

ברטנורא

מן הכור להסקות את השדה או להרכיזה עד שיהא משקה עופח עליה בשעה שהעניים באים בשביל הלקט מפני שהוא מפסיד לעניים והכמים מתירין מפני שאפשר שיטומו ההפסד של עניים בזה ויתן בעל השדה כפי השומא שיטומו עליו ולר' מאיר דאמר אין מגלגלין שמין לבעל הבית הפסדו וטול מן העניים: ד עני היה באותו שעה. ופטור מלשלם והלכה כחכמים: ה המחליף עם העניים. נותן תבואה או פירות לעני בתלוף מה שלקט: שלו פטור מן המעשר. מה שנתן לו השני שהוא של לקט שכה ופאה: ושל עניים חייב. מה שנתן בעל הבית לעני מתבואתו. וחייב לעשר קודם שיתן אותו לעני: ושנים שקבלו את השדה. והם עניים: באריסות. למחצה לשלש ולרביע והם נעשים כבעל הבית ובע"כ עני אסור בלקט של שדה דכתיב (ויקרא י"ט) לא חלקק לעני אזהרה לעני שלא ילקט הלקט שלו וחייב להפריש מעשר עני ולתת אותו לעני אחר. ודוקא כל אחד על חלקו נעשה כבעל הבית ולא על חלק הכור הלכך מותרין ליתן ול"ז מעשר עני: שקבל ממנו למחצה. שזכה במחבור אבל אם ח"ל (שלם) מה שאתה קוצר אין לו חלק אלא בתלוף וחייב לקט שכה ופאה הכל על בעל השדה ואש"פ ששכחת העמרים בתלוף בשעת עמור מ"מ כאן פסיר דלא קרינן ביה קלידך היחיל ולא וכה אלא בתלוף. וגר שנתגייר לאחר קצירה דחייב בכחה לעיל לר' יהודה היינו משום דקרי' ב' סדך ומ"מ מהאי עמאל לא מחייבין גר בלקט מאחר שיקרו במחבור: ו המוכר שדהו. שמכר לו שדה וקמתה אבל מכר את הקמה בלבד ושיר השדה לעמו שניהם חסורים בלקט שכה ופאה שאלל זה אני קורא סדך ואלל זה אני קורא קלידך: המוכר מותר. בלקט שכה ופאה אם הוא עני: על מנת שילקט בנו אחריו. שעל ידי כן הפועל מוכה לו מן השכירות ונמלא פורע חובו משל עניים: אל תסג גבול עוללים. כלומר אל תקרי עולם אלא עוללים אית דמפרשי אלו עולי מזרים שלא השנה האזהרות שכתובה שנתנה ליוזאי מזרים ואית דמפרשי עולין אלו בני אדם שירדו מנכסיהם וקרי להו עולין. ל' כבוד כדרך שקורין לעור סני נהור: ז ולא שכחו בעה"ב. כיון דבעה"ב בשדה דקאי נביה וכה ביה אבל בעה"ב בעיר הוי שכהה אף על גב דלא שכוו בעל הבית: ח לכוכעות. לעשות מהן כמין כיבע בראש סדך היו רגילים לעשות עשרות של שבלין ולסוס בראש: לכוכמות. אינם נביהים

וארא ליום ראשון

יש לו שכחה. המעמר לגדיש יש לו שכחה. ממונו ולגורן אין לו שכחה. זה הכלל כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה יש לו שכחה. ממונו ולגורן אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה אין לו שכחה. ממונו ולגורן יש לו שכחה:

ברטנורא

גבוהים וכולים למעלה ככובעות חלא נכפפים למטה שאינו נראה כ"כ כמה דתימא (דברים ל"ב) הלא הוא כמום עמדי: ולחררה. קר מטע ועמר כדי לנלגל עיסה לעשות חררה קטנה על גבי גהלים פ"א יש שקורים התבואה ומגדישים אותה במקום אחד עד שתחסף ואז נושאים אותה למקום שדשים התבואה ומקום הדישה נקרא גורן. ומה שמגדישים על גבי קרקע נקרא כובעות כדמות כובע שמשימין בראש ומה שמגדישים בחפירה בארץ נקרא כווסאות ל' כווס עמדי ומה שמגדישים בענולה כדמות חכן הריהם נקרא חררה ע"ש שהחררה ענולה: ולעמרים. עשה עמרים קטנים וסופו לעשות משנים ושלשה עומר א': אין לו שכחה. כלומר מהו שסכה בשדה בשעה שמוליך לה' מן המקומות הללו אינו סכה דהיב (שם כ"ד) כי תקצור קצירך בשדה ובשדה עומר כשה מה קציר שאין אחריו קציר אף עומר שאין אחריו עומר יאלו אלו שיש אחריו עומר: ממנו ולגורן יש לו שכחה. המוליך מאחת מהמקומות הללו לגורן ושכה עומר באחת מהמקומות הללו הוא שכחה: המעמר לגדיש. ורובה שיטרו באותו מקום ושם ידוש אותם יש לו שכחה: ממנו ולגורן. אלא נמלך עליהם אח"כ ומוליכם למקום אחר לרוב אותם אין לו שכחה:

גמרא ברכות דף ו' ע"ב

אמר רב הונא בר המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר (תהלים י"ב) סביב רשעים יתהלכון. אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנשתא אבל מהדר אפיה לבי כנשתא לית לן בה. ההוא גברא דהוה מצלי אחורי בי כנשתא ולא מהדר אפיה לבי כנשתא. חקף אלקיהו חזייה אידמי ליה כטייעא. אמר ליה בדרו בר קימת קמיה מרדך שרף ספסרא וקמליה. אמר ליה ההוא מרנגן לרב ביבי בר אביי ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי (שם) פרום

רש"י

אחורי בית הכנסת. כל פתחי בהכ"ג שלהם היו במזרח והכי הניח בתוספתא דמגילה מעין מקדש ומשכן פניהם למערב ואחוריהם למזרח והמתפלל אחורי בהכ"ג ואין מחזיר פניו לבהכ"ג נראה ככופר במו שהצור מתפללין לפניו והא דרב הונא מוקי ליה אצ"י בדלא מהדר אפיה לבי כנישתא: טייעא. סוחר ערבי: בדרו. שתי: בר. רשויות כי האי דאמרי' בסוכה הא דעיל דבר:

כרום

וארא ליום ראשון

מ

זלות לבני אדם. אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בהן. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו כיון שנצטרך אדם לבריות פגיו משתנות בכרום שנאמר (שם) פרום זלות לבני אדם. מאי פרום פי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרפי הים וכרום שמו וכיון שהתפח זרחת מתהפך לכמה גוונים. רבי אמי ורבי אסי דאמרי תרווייהו כאלו נהון בשני דינין אש ומים שנאמר (שם ס"ו) הרפכת אגוז קראשנו פאנו באש ובמים. ואמר רבי הלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה. שהרי אלקיהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר (מלכים י"ח) ויהי בעלות המנחה ויגש אלקיהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני. ענני שתירד אש מן השמים. וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם. רבי יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר (תהלים קמ"א) תבון תפלתי קטורת לפניך משאת פפי מנחת ערב. רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר (שם ה') ה' בקר תשמע קולי בקר אערהך לה ואצפה:

רש"י

ברום זלות. סיפא דקרא דלעיל: דברים שעומדים ברומו של עולם. כגון ספלה שעולה למעלה: כיון שנצטרך אדם לבריות. הוא זל בעיניהם: לראשנו. להיום נושה בנו דמתרגמין כנושה כרשא:

זוהר דף כ"ו ע"א.

פתח רבי שמעון ואמר (אייב י"ט) גורו (ויקרא ג"ב) לכם מפני חרב פי חמה עונות חרב למען תדעון שדון שדין פתיב. גורו לכם מפני חרב כאן חרב. דא (ויקרא ג"ו) חרב נוקמת נקם ברית. דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית דבר מאן דמשקר בברית נוקמא (ויחי י"ט ב') דנקמין מניה האי חרב הוא הדא הוא דכתיב (אייב י"ט) פי חמה עונות חרב. מאי מעמא. בגין דמאן דמשקר בברית פריש תאוובתא ולא נטיר מאן דנטי' ולא יהיב לאתריה דהא לא אתער לגבי

אחריה

וארא ליום ראשון

אתרניה וכל מאן דנמיר ליה דהאי ברית איהו גרים לאתערא להאי ברית לאתריה ואתברכאן עלאין ותתאין מאן אתער האי ברית לאתריה פד אשתכח זפאין בעלמא מנא לן מהכא דכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם מאי מגוריהם פמה דאת אמר גורו להם מפני הרב בגין דאיהו אתר דאשרי מגור בעלמא ועל דא גורו להם מפני הרב אשר גרו בה מיומא דאתקריבו לגבי קדשא ברין דהא דחיוו ודחילו (ניא ודחיוו דחילו) עקאת בה למיטר פקודיו דאי בהאי לא ישרי (ניא דהא אי לא ישרי) דחיוו ער רישיה דבר נש לא דחיו ליה לקדשא ברין דהא לעמין בשאר פקודיו תא חיו פאתערו תא דלתתא פד אתערו ישראל לגבי קדשא ברין דהא וצווחו לקבליה מה פתיב ואזכור את בריתי דהא בכרית חיו זכור וכדון אתער תיאובתא לאתקשרא כלא בקשורא חד בגין דהאי ברית אתער הא קשורא דכלא אתמר ואזכור את בריתי לאזדונגא ליה באתריה ועל דא לכן אמור לבני ישראל אני יי

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"מ ח' תשובה פ"ג מוהר ח"ב דף ב' ע"א (ונכתב בלח"ק)

מפילי אמה על הצביר שלא לשם שמים זה הרוחה צבור בתורה וזה וראים ופחדים ממנו הרבה וכוונתו לכבוד עצמו וכל מפציו שלא לכבוד שמים. כל אחד ואחד מארבעה ועשרים אנשים אלו שמנינו אף על פי שהם מישראל אין להם חלק לעולם הבא: ויש עבירות קלות מאלו ואף על פי בן אמרו במקמים שהרגיע בהן אין זו חלק לעולם הבא וקבאי הן להתחבק מחן ויתנתהו ואינו הן המבנה שם לחבירו ומקורא לחבירו כגוניו ומפליין פני חבירו כרבים ומסתכבד בקלון חבירו ומבנה תלמידו חכמים ומבנה רבותיו ומבנה את המועדות ומבנה את תפקידים: במה דברים אמורים שכל אחד מאלו אין לו חלק לעולם הבא בשמת בלא תשובה אבל אם יש מרשעו ומת הוא בעל תשובה ונתנו זה כגני העולם הבא שאין לה דבר שעומד בפני התשובה אפילו פטר בעקר כל ימיו ובאתרונה שב לו חלק לעולם הבא שנאמר

וארא ליום ראשון

שנאמר (ישעי"ג) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו י כל הרשעים והפושעים וקצבתנים וכיוצא בהן שחזרו בתשובה בין בגלוי בין בסממנות מקבלים אותן שנאמר (ישעי"ג) שובו בניו שובבים אף על פי שעבדו שובב הוא שנתתי בפתר שוב ופא בגלוי מקבלין אותו בתשובה:

וארא יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו תוספת הרוח משבת שעברה:

ח והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב

ונתתי אתה לכם מורשה אני יהוה: ואע"פ יתכון לארעא די קיימית במימרי לממן יתה לאברהם ליצחק וליעקב ואתן יתה לכוון ירתא אנא יי: ט וידבר משה בן אר-בני ישראל ולא שמעו אר-משה מקצור רוח ומעבדה קשה: פ ומצוי משה בן לבני ישראל ולא קבילו מן משה במציעק רוחא ומפלחנא

רש"י

(ח) נשאתי את ידי. הרימותיה להשבע בכסא. (ט) ולא שמעו אל משה. לא קבלו תנחומין: מקצור רוח. כל מי שהוא מילר רוחו וגשימתו קלרה ואינו יכול להאריך בנשימתו. קרוב לענין זה שמעתי בפרשה זו מרבי ברוך בר אליעזר והביא לי ראיה ממקרא זה (ירמיה ט"ז) בפעם הזאת אודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי ה' למדנו כשהקב"ה מלמן את דבריו אפי' לפורענות מודיע ששמו ה' וכ"ש האמנה לעובד. ורבותינו דרשו (ש"ר סנהדרין ק"א) לענין של מעלה (שמות ה') שאמר משה למה הרעותה אמר לו הקב"ה חבל על דאכדון ולא משתכחין יש לי להסתוון על מיתת האבות הרבה פעמים נגליתי עליהם באל שדי ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת מה שמו מה אמר אליהם: וגם הקימותי וגו'. וכשצקס אברהם לקבור את שרה לא מלא קבר עד שקנה בדמים מרובים וכן בילחק פרערו עליו על הבחורות אשר חפר וכן ביעקב ויקן את חלקת השדה לנעות אהלו ולא הרהרו אחר מדותי ואתה אמרת למה הרעותה. ואין המדרש מתיישב אחר המקרא מפני כמה דברים אחת שלא כאמר ושמי ה' לא שאלו לי ואם תאמר לא הודיעם שכך שמו הרי תחלה

כשנ

וארא ליום שני

וּמִפְּתָחַהּ דְּחַתָּה קָשְׂיָא עֲלֵיהוֹן: י וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר: וּמִדִּבְרֵי יי עִם מֹשֶׁה לְמִימְר: יא בֹא דַבֵּר אֶל־פְּרַעֲה
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּשְׁלַח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְצוֹ:
עוֹל מַלְיָל לְנוֹת פְּרַעֲה מִלְּפָא דְּמִצְרַיִם וַיִּשְׁחַח ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְעָה:

רש"י

כשנגלה לאברהם בן הבתרים נאמר אני ה' אשר הולחתיך מאור כשדים ועוד
היאך הסמיכה נמשכה בדברים שהוא סומך לכאן וגם אני שמעתי וגו' לכן
אמור לבני ישראל. לכן אני אומר יתישב המקרא על פשוטו דבר דבור על
אופניו והדרשה פירושו שגאמר הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע
מתחלק לכמה גיזלות:

נביאים יחזקאל כ"ח

א וּנְמִישְׁתִּיק הַמִּדְבָּרָה אוֹתְךָ וְאֵת כָּל־דְּגַת יַאֲוִיךָ עַל־פְּנֵי
הַשְּׂדֵה תִפּוֹל לֹא תֵאסֵף וְלֹא תִקָּבֵץ לְחֵית הָאָרֶץ
וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִתְתִּיךָ לְאֵכְלָה: וְאַרְבָּשָׁנָה לְמִדְבָּרָה יִתְּךָ וְיִת כָּל
שְׁלֵמוֹנִי תִקָּפֵד עַל אִפֵּי תִקְלָא תִתְרַמִּי נִבְלָתְךָ לֹא תִתְנַיֵּשׁ וְלֹא תִתְקַבֵּר
לְחֵית אֶרֶץ וְלַעוֹפֵא דְשָׁמַיָא מִסְרִתְךָ לְאִשְׁתִּיצָאָה: ב וַיִּדְעוּ כָּל־
יִשְׁבֵי מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה יַעַן הָיוֹתֶם מִשְׁעַנְת קִנְיָה דְבֵית
יִשְׂרָאֵל: וַיִּדְעוּ כָּל יִתְבֵי מִצְרַיִם אֲרִי אָנָּה יי תִלְךָ דְּהוּוּ סִמְךָ
קִנְיָ רַעֲיָא לְבֵית יִשְׂרָאֵל: ג בְּתַפְשָׁם בְּךָ בַּכֶּפֶךְ תִּרְוִץ וּבִקְעַת
דָּהֶם כָּל־כְּתָף וּבְהַשְׁעָנָם עֲלֶיךָ תִשָּׁבֵר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם כָּל־
מַתְנִיָּם: בְּאַתְפְּנֵי־הוֹן בְּךָ בִיד מֶלֶךְ תִּקְוִי תִתְמַסֵּר וַיִּבַד בֵּית
דוֹחֲצֵי־הוֹן וּבְאִסְתַּפְּכוּ־הוֹן עֲלֶיךָ תִתְפַּר וְלֹא תִהֵא לְהוֹן לְבֵית סוּמְכּוֹן:
ד לָכֵן כַּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מִבִּיא עֲלֶיךָ חֶרֶב וְהִכְרַתִּי
מִמֶּךָ אָדָם וּבְחַמָּה: בְּכֵן פְּדַנְן אָמַר יי אֱלֹהִים הֵא אָנָּה מִיִּתִי עֲלֶיךָ
דְּקַמְלִין בְּחֶרְבָא וְאִשְׁיָצִי מִנְךָ אֲנָשָׁא וּבְעֵרָא:

רש"י

בני קרי

(ב) משענת קנה. כמה פעמים סמכו עליהם ולא הועיל להם: (ג) תרוץ תירלץ:
ובקעת להם וגו'. כאדם הנסמך על קנה וגשבר והקדמות
וגכנסות לו בכתפיו: והעמדת וגו'. מאחר שגשבר ילטרכו לחוק את מחניהם
ולעמוד עליהם:

יתר

וארא ליום שני

מב

כתובים משלי י"ב

א יִתֵּר מַרְעֵהוּ צִדִּיק וְדַרְךְ רָשָׁעִים תִּתְעַם: מִב מִן חֲבֵרִיה
צִדִּיקָא וְאַרְחֵיהוֹן דְּרָשִׁיעֵי מִתְעֵי לְהוֹן: ב לֹא־יִחַרְךָ רַמְיָה
צִידוֹ וְהוֹן־אָדָם יִקַּר חֲרוּץ: גֹּא נִסְתַּקְבֵּל צִידָא לְגַבְרָא נְכִיפָא
וּמַלְיָה דְּבֵר אָנְשֵׁי דְהִבָּא יִקְרָא: ג בְּאַרְח־צִדִּיקָה חַיִּים וְדַרְךְ
נְתִיבָה אֶל־מָוֶת: בְּאַרְחָא דְצִדִּיקָא חַיִּי וְאוֹרַח דְעוֹתָנָא לֹא לְמוֹתָא:
ד בֵּן חָכָם מוֹסֵר אָב וְלִצֵּן לֹא־שָׁמַע גְּעֵרָה: בֵּר חַפְיָמָא מְקַבֵּל
מְרֻדָתָא דְאָבָא וּבָרָא מְמַקְנָא לֹא מְקַבֵּל בְּעֵתָא:

רש"י

(א) יתר מרעהו. הלדיק מוותר מדותיו: (ב) לא יחרוך. כלומר לא יללח
במה שלד במרמה: והון אדם חרוץ. הוא יקר: (ג) ודרך נתיבה.
של לדקה: אל מות. לא ימות: (ד) בן חכם. שואל ואוכז מוסר אב:

בשנה שבת פרק י"ד

א שְׁמוֹנָה שְׂרָצִים הָאֲמֹרִים בְּתוֹרָה. הַצִּדָּן וְהַחֹבֵל בְּהֵן חֵיב. וְשֹׂאֵר
שְׂקָצִים וְרַמְשִׁים. הַחֹבֵל בְּהֵן פְּטוֹר. הַצִּדָּן לְצוֹרֵךְ חֵיב. וְשֹׂאֵר
לְצוֹרֵךְ. פְּטוֹר. חֵיב וְעוֹף שְׂבִיר־שׁוֹתוֹ. הַצִּדָּן. פְּטוֹר. וְהַחֹבֵל בְּהֵן. חֵיב:
ב אֵין עוֹשִׂין הִילְמֵי בְּשִׁבְתָּ. אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא אֵת מִי הַמַּלְחָה. וְמוֹבֵל בְּהֵן
פְּתוֹ. וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַתְּבִשִׁיל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי. וְהִלְחָ הוּא הִילְמֵי. בֵּין מְרַבֵּה.
וּבֵין מוֹעֵמָ. וְאֵינוֹ הֵן מִי כְּלַח הַפְּתוּרִין. גוֹתוֹן שְׂמֵן בְּתַחְתָּהּ. לְתוֹךְ הַמֵּים.

או

ברטנורא

פרק י"ד א שמונה. החולד והעכבר כו' המנויין בפרשת ויהי ביום השניוני: הצדן חיוב.
שיש במינו נלוד: והחובל בהן חיוב. דיש להן עור והוא לה הכורה שאינה
חוזרת והייב מסוס מפרק שהיא תולדה דגם. אי נמי כיון דיש להן עור נלצע העור כדס
הנזר בו והייב מסוס לזכע: ושאר שקצים ורמשים. כגון חולעים וחלזונות ועקרבים:
החובל בהן פטור. דאין להן עור: שלא לצורך פטור. דאין במינו נלוד: חיה ועוף
שברשותו הצדן פטור. שהרי נלודים ועומדין הן: והחובל בהן חיוב: דיש להן עור.
ואין החובל חיוב ככל בני דתנין במתני' אלא בצורך לזכ אכל אכל אלא להזיק הא קי"ל
כל המקלקלים פטורים: ב אין עושין הילמיה. מי מלח מרובים שנותנים לתוך ירקות
שכוכשין אותן להתקיים: אבל עושין מי מלח. מועטים כדי לטבל בהן פתו או לתוך התכשיל:
והלא הוא הילמיה בין מרובה ובין מועט. כלומר אם המרובים אסורים חף המועטים
אסורים דיאמרו מלאכה מרובה אסורה ומלאכה מועטת מותרת אלא אלו ואלו אסורים מפני
שהוא כמעטד ומתקן את האוכל הניתן כחוכו כדי שיתקיים: ואלו הן המותרין נותן שמן.
בתוך המים: בתחלה. קודם שיתן המלח או נותן שמן בתחלה לתוך המלח קודם שיתן את
המים להשמן מעטבו שאין המלח מתערב יפה עם המים ומחיש את כחו אכל לא יתן מים
ומלח בתחלה ואח"כ את השמן דמשעה שיתן מים ומלח יחד הוא נראה כמעטד ואין הלכה
כר"י

וארא ליום שני

או לתוך המלח: נ אין אוכלין אזור וכן בשבת. לפי שאינו מאכל
בריאים. אבל אוכל הוא את יועור. ושנתה אבוב רועה. כל האוכלין
אוכל אדם לרפואה. וכל המושקין שותה. חוץ ממי דקלים. וכוס עקרים.
מפני שהן לירוקה. אבל שותה הוא מי דקלים לצמא. וסך שמן עקרין
שלא לרפואה: ר החושש בשניו לא יגמע בהן את החומץ. אבל ממביל
הוא בדרבנן. ואם נתרפא נתרפא. החושש במתניו. לא יסוך יין וחומץ.
אבל סך הוא את השמן. ולא שמן נרד. בני מלכים סכים שמן נרד על
מפותיהן. שכן דרכם לסוך בחול. רבי שמעון אומר כל ישראל בני
מלכים הם:

ברטנורא

כ"י: ג אזור יין. מין אזור גדל בין הקלים וממית החולטים שבמעים: שאינו מאכל
בריאים. ומוכח מלתא דלרפואה אכיל ליה ואסור לאכול בשבת גזירה שמה יחוק סמנים
דחיי תולדה דסותן: אבל אוכל הוא את יועור. דהרבה אוכלין אותו כשכן בריאים. ויעור
סילין כלע"ז והוא מלה החולטים שבכבד: אבוב רועה. טז גדל יחידיו ואין לו ענפים
וקורין אותו בערבי על"ל רע"י והוא טוב למי כניוק על שטתה מים מגולים: כל האוכלים
אוכל אדם לרפואה. כל דבר שהוא אוכל והכריאים אוכלים אותו יכול אדם לאכול בשבת
אף ע"פ שהוא מתכוין לרפואה: חוץ מימי דקלים. הם שני אילנות ממיני הדקלים שהיו
בארץ ישראל וביניהם מעין מים שהשטתה מהם כוס ראשון מרפא הכול שבמטעו וכוס שני
משלם וכוס שלישי מנקה את בני מעים עד שחם מוציאם ללולים כדרך שהכניסם:
כוס של עקרין. לוקחין סוף אילן שקורין לו בערבי זא"ג אלכסנדרין"א ועשב שקורין לו
עשב"א אלסדור"ר סירוס עשב של שמה וכרכום וכותשין אותן ונותנין את עפרן בין והאשה
זכה ששטתה מהן ג' כוסות תרפא: מפני שהן לירוקה. בעלי חולי הנקרא ירקון אם ישתה
מהן ירפא מחולי הירקון אבל יסא עקר ולא יוליד ולכן נקרא כוס עיקרין: לצמא. אם
אינו סולה: ד לא יגמע בהן את החומץ. ויפלוס דמוכח מלתא דלרפואה הוא ואם מנמט
וכולט ספיר דמי: לא יסוך בהן יין וחומץ. דאין אדם סך מהן אלא לרפואה:
אבל לא שמן ורד. לטי שדמיו יקרים ומוכח מלתא דלרפואה קעביד: שכן דרכם
לסוך. בלא מכה: רבי שמעון אומר וכו'. ואין הלכה כרבי שמעון:

גמרא שבת דף ק"ז ע"ב

תנו רבנן פמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש.
רבי חידקא אומר ארבע. אומר רבי יוחנן ושניהם מקרא
אחד דרשו (שמות ט"ו) ויאמר משה אבל זהו היום כי שבת היום
זה היום לא תמצאוהו בשדה. רבי חידקא סבר הני תלתא
היום לבר מאורתא. ורבנן סברי בתרי דאורתא. תנן נפלה
דלקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות. מאי לאו דלא

אכל

רש"י

תלתא היום. לענין שלשה סעודות בל: לעולם. מזילין מזון שלש סעודות
מדלא

וארא ליום שני

מג

אכל. לא דאכל. שחרית מצילין מזון שתי סעודות מאי לאו
דלא אכל. לא דאכל. במנחה מצילין מזון סעודה אחת. מאי
לאו דלא אכל. לא דאכל. והא מדקתני סיפא רבי יוסי
אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות מפלל דתנא קמא
שלש סבירא ליה. אלא מהוורתא מתניתין דלא ברבי חידקא.
אמר רבי שמעון בן פזי אומר רבי יהושע בן לוי משום בר
קפרא כל המקיים שלש סעודות בשבת נצור משרש
פורעניות. מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת
גוג ומגוג. מחבלו של משיח פתיב הכא יום וכתוב התם
(מלאכי ג') הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום
וגומר. מדינה של גיהנם פתיב הכא יום וכתוב התם (יחזקאל ל"ח)
יום עברה היום ההוא. ממלחמת גוג ומגוג פתיב הכא יום
וכתוב התם (יחזקאל ל"ח) ביום בא גוג. אומר רבי יוחנן משום רבי
יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים
שנאמר (ישעי נ"ח) אז תתענג על ה' והרפכתה על במותי
ארץ והאכלתיה נחלת יעקב אביה וגומר. לא פאברהם שפתוב
בו (בראשית י"ג) קום התהלך בארץ לארבה וגומר. ולא ביצחק
שפתוב בו (שם כ"ו) כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל אלא
ביעקב שפתוב בו (שם כ"ח) ופרצת ימה וקרמה וצפונה ונגבה.
רב נחמן בר יצחק אומר נצור משעבוד מלכות פתיב הכא
(ישעי נ"ח) והרפכתה על במותי ארץ וכתוב התם (דברים ל"ג)
ואתה על במותימו תדרוך:

פתח

רש"י

מדלא אומר ארבע לית ליה דר' חידקא: מכלל דת"ק שלשה. סעודות
ס"ל דבהאי לא אפליגו אלא דת"ק סבר מה שעבר כבר לא יולד ולר' יוסי יולד:
חבלו של משיח. כדאמרינן בכסובות דור שכן דוד בל בו קטגוריא בתלמודי
חכמים: חבלי. לשון חבלי לידה: בלא מצרים. כלומר אין לה קץ: אז
תתענג. בחר וקראת לשבת עונג כתיב: נחלת יעקב. ולא נחלת אברהם
ויצחק: לארבה ולרחבה. ארץ זו ולא יוסר: הארצות האל. וכו' לא:

וארא ליום שני

זוהר וארא דף כ"ח ע"א

פתח ואמר (חזקוני ב') כי אבן מקיר תזעק וכפיים מעץ יעננה. במה אית ליה לבר נש לאזדחרא מחובי דלא יתמא קמי קדשא בריה הוא. ואי יימא מאן יסהיד ביה. הא אבני ביתיה ואעי ביתיה יסהידו ביה. ולזמנין דקדשא בריה הוא עביד בהו שליחותא. תא חזי חומרא דאהרן דאיהו אעא יבישא קדשא בריה הוא שירותא דנשין עבד ביה ותרי שליחותי ביה אתעבידו. חד דאיהו אעא יבישא ובלע לאינון תניינייא דלהון. וחד דהא לשעתא אתהדר ברוחא ואתעביד בריה. אמר רבי אלעזר תיפח רוחיהון דאינון דאמרין דלא זמין קדשא בריה הוא לאתניא מתניא והיה יתעביד מנייהו בריה דתתא. ייתון ויחמון אינון מפשאי חייביא רחיקין מאורייתא רחיקין מגיה ביהו דאהרן הנה חומרא אעא יבישא וקדשא בריה הוא לפום שעתא אהדר ליה בריה משניא ברוחא וגופא. אינון גופין דהו בהו רחין וגשמתין קדישין וגמרו פקודי אורייתא ואשתדלו באורייתא יממא וליליא וקדשא בריה הוא טמיר לון בעפרא. לבתר בזמנא דיהדי עפרא על אחת כפה וכמה דיעביד להו בריה דתתא אמר רבי תייא ולא עוד אלא דהוא נופא דהנה יקים משמע דכתיב (ישעיה ב') חזי מתיה. ולא כתיב יברא. משמע דברין אינון אבר יחיה. דהא (בראשית קל"ז ב') גרמא חד ישתאר מן גופא תחות ארעא ויהוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין. ובהוא זמנא קדשא בריה הוא ירפק ליה ויעביד ליה פחמירא בעיסא ויסתק ויתפשט לארבע זווין ומניה ישתכלל גופא וכר שייפוי. וקדשא בריה הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ליה רבי אלעזר הכי הוא ותא חזי תהוא גרמא כמה אתרפק. בפס דכתיב כי מל אורות טקה וגומר:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ה' תשובה פ"ב מוהר"ב דף ב' ע"ב (ונכתב בלה"ק) הגורם שגימות העבר במעי אשתו שלש רעות עושה שהעוקם אינו סובל והעוקם הנזה וצוער מעט מעט ולא נודע ותקדוש ברוה הוא מסתלק מן העולם. וקרב ורעב ודבר פאים לעולם. ואלה הם הורג בני הורס בגן המלך דוחה השכינה והעולם נדון בקל דינים האמורים. אוי על האיש ההוא אוי לו אוי לנפשו נוח לו שלא נברא לתרבות

וארא ליום שני

למכות רעה ואינו מוחה בקרו דהואיל ובנו ברשותו אילו מיחה בו היה פורש ונמצא פמחמיאו ובכלל עון זה כל שאפשר בקרו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא מניחם בכשלונם: והאומר אחמא ואשוב ובכלל זה אחמא ויום תפפורים מבפר: פי מלבד עונשו העצום גורם לגלות ישאל. ה' ברחמי ותורנו בתשובה שליטה:

וארא יום שלישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הנה ראשונה דשם בין להשאר בו חוספת נפש משבת שעברה:

יב וידבר משה לפני יהוה לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים: פ ומליץ משה קדם יי למימר הא בני ישראל לא קבילו מני ואכדון יקבל מני פרעה ואנא גביר ממלך: יג וידבר יהוה אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים: ס ומליץ יי עם משה ועם אהרן

ופקדון

רש"י

(יב) ערל שפתיים. חטוס שפתיים וכן כל לשון ערלה חני אומר שהוא חטוס (שס ו') ערלה חזנס חטומה משמוע (שס ט') ערלי לב חטומים מהבין. (חזקוני ב') שחה גס חחה והערל והחטוס משכרות כוס הקללה. ערלת בשר שהגיד חטוס ומכוסה צה. (ויקרא י"ט) וערלתם ערלתו עשו לו חוטס וכיסוי איסור שיבדיל צפני אכילתו. (שס) שלש שנים יהיה לכם ערלים חטוס ומכוסה ומוזבל מלאכלו: ואיך ישמעני פרעה. זה אחד מעשרה ק"ו שצחורה (ב"ר פ' ל"ב: ויג) וידבר ה' אל משה ואל אהרן. לפי שאמר משה חני ערל שפתיים לירק לו הקדוש ברוך הוא חת אהרן להיות לו לפה ולמליך: ויצום אל בני ישראל. (ש"ר) לוח עליהם להנהיגם צנחח ולסבול חוחס: ואל פרעה מלך מצרים. לוח עליו לחלוק לו כבוד צדצריהם זהו מדרשו ופשוטו לוח על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה. ודבר חזווי מהו מפורש צפרשה שניה לאחד סדר היחס אלא מתוך שהזכיר משה ואהרן הפסיק הענין צאלה ראשי צית אבותם ללמדנו היאך מולדו משה ואהרן וכמי נתיחסו: חלה

וּפְקֻדֹנָיו לְיוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלְיוֹת פְּרַעַה מִלְּפָא דְמַצְרַיִם לְאַפְקָא יַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמַצְרַיִם: שְׁנֵי יָד אֱלֹהֵי רְאִשֵׁי בַיִת-אֲבֹתָם
בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֹן וְכַרְמֵי
אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן: אֱלֹוֹן רִישֵׁי בַיִת אֲבֹתָהוֹן בְּנֵי רְאוּבֵן
פּוּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֹן וְכַרְמֵי אֱלֹוֹן זְרַעִית רְאוּבֵן:
טו וּבְנֵי שְׁמֵעוֹן יְמוּאֵל וְיָכִין וְאַהֲד וְיָכִין וְצַחַר וְשִׂאוּל
בְּיַד-הַבְּנֵי עֲנִיֹת אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחַת שְׁמֵעוֹן: וּבְנֵי שְׁמֵעוֹן יְמוּאֵל
וְיָכִין וְאַהֲד וְיָכִין וְצַחַר וְשִׂאוּל בְּרַ בְּנֵי עֲנִיֹת אֱלֹוֹן זְרַעִית שְׁמֵעוֹן:
טז וְאֱלֹהֵי שְׁמֹות בְּנֵי-לֵוִי לְתַלְדֹתָם גְּרִשׁוֹן וְקַתָּת
וְמִרְרֵי וְשִׁנִּי חֲנִי לֵוִי שֶׁבַע וְיִשְׁלָשִׁים וּמֵאֵת שְׁנֵה:
וְאֵלֹוֹן שְׁמֵתָת בְּנֵי לֵוִי לְתוֹלְדֹתָהוֹן גְּרִשׁוֹן וְקַתָּת וְמִרְרֵי וְשִׁנִּי חֲנִי לֵוִי
מֵאֵה וְתַלְתִּין וְשֶׁבַע שְׁנֵין:

רש"י

(יד) אלה ראשי בית אבותם. מסוך שהוקק ליחס שבטו של לוי עד משה
ואחרן בשביל משה ואחרן התחיל ליחס דרך תולדותם מראובן. (ובפסיקה)
גדולה ראיתי לפי שקטטרם יעקב אבינו לשלשה שבטים הללו בשעת מותו חזר
הכסוב ויחסם כאן לבדם לומר שחשובים הם): (טז) ושני חיי לוי וגו'. למה
כמו שנותיו של לוי להודיע כמה ימי השעבוד שכ"ז שאלה מן השבטים קיים
לא היה שעבוד שלאמר (שמות א') וימת יוסף וכל אחיו ואחר כך ויקם מלך
חדש ולוי האריך ימים על כולם:

נביאים יחזקאל כ"ט

א וְחִיתָה אֶרֶץ-מִצְרַיִם לְשִׁמְמָה וְחִרְבָּה וַיִּדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה
יַעַן אָמַר יְאֹרֵי וְאֲנִי עֲשִׂיתִי: וְתָהִי אֶרְעָא דְמַצְרַיִם
לְאַשְׁתְּמֻמוֹ וְחִירְבָא וַיִּדְעוּ אֲרִי אֲנִי יְיָ חֲלַף דְאָמַר מִלְּכַנְתָּא דִּיכִי וְאֲנִי
בְּכַשִׁית: ב דָּכֹן חֲנֵנִי אֱלֹהֵי וְאֶל-יֶאֱרֹךְ וְנִתְתִּי אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם
לְחִרְבּוֹת חֲרָב שְׁמֵמָה מִמְגִּדֵל סוּגָה וְעַד-גְּבוּל כְּלוּשׁ:
כָּבוֹן הָא אֲנִי שִׁחַ רֹגְזֵי עֲלָךְ וְעַל מִלְּכַנְתָּךְ וְאֲתָן יַת אֶרְעָא דְמַצְרַיִם
לְחִירְבַּ צְדוֹ וְשִׁמְמוֹ מִמְגִּדֵל סוּגָה וְעַד תְּחוּם כְּלוּשׁ: ג לֹא תַעֲבֹר-בָּהּ

רגל

רְגֵל אֲדָם וְרֵגֶל בְּהֵמָה לֹא תַעֲבֹר-בָּהּ וְלֹא תִשָּׁב אַרְבָּעִים שָׁנָה:
לֹא תַעֲבֹר בָּהּ רְגֵל אֲנָשָׁא וְרֵגֶל דְּבַעֲיָא לֹא תַעֲבֹר בָּהּ וְלֹא תִתְיַתֵּב
אַרְבָּעִין שָׁנִין: ד וְנִתְתִּי אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמֵמָה בְּתוֹךְ אֲרָצוֹת
נִשְׁמֹות וְעַרְיָה בְּתוֹךְ עָרִים מִחִרְבּוֹת תְּהִיֵּין שְׁמֵמָה אַרְבָּעִים
שָׁנָה וְהַפְצַתִּי אֶת-מִצְרַיִם בְּגוֹיִם וְזִרְיָתִים בְּאַרְצוֹת:
וְאֲתָן יַת אֶרְעָא דְמַצְרַיִם לְצִדוֹ כְּגוֹ מְדִינָן צִדוֹן וְקַרְוָהא כְּגוֹ קַרְוִין
בְּהוֹרָהא חֲרָבֵן יִתְּנוּ לְצִדוֹ אַרְבָּעִין שָׁנִין וְאֲנִי יַת מִצְרָאֵי לְבִנְיָ עַמְמָא
וְאֲבַדְרֵינוּן בְּמְדִינְתָא: ה כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מִמֶּךָ אַרְבָּעִים
שָׁנָה אֶקְבֵּץ אֶת-מִצְרַיִם מִן-הָעַמִּים אֲשֶׁר-נִפְצְוּ שְׁמָה:
אֲרִי כְּדִן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים מִסּוּף אַרְבָּעִין שָׁנִין אֲכַנִּישׁ יַת מִצְרָאֵי מִבְּנֵי
עַמְמָא דְאֲתַבְדְּרוּ לְתַמָּן:

רש"י

(ג) ולא תשב. לא תסיב.

כתובים משלי י"ג

א מִפְרֵי פִי-אִישׁ יֵאכַל טוֹב וּנְפִשׁ בְּגֹדִים חָמָס: גְּבָרָא מִן
פְּרֵי פּוּמִיָּה נִשְׁבַּע מִכְתָּא וּנְפִשְׁהוֹן דְּבִזְוִי תִתְחַפֵּף: ב נִצְרַר פִּי
לְשִׁמְרָא נִפְשׁוֹ פִּשְׁקָא שְׁפָתָיו מִחִתְּהוֹן: ד נִמְרָא פּוּמִיָּה מְוַדְתָּר
כְּנִפְשִׁיָּה וּפְתִיחַ שְׁפּוּתִיָּה סִיגוֹ שְׁצִיָּא אֵית לִיָּה: ג מִתְאַוָּה וְאִין נִפְשׁוֹ
עֲצָל וּנְפִשׁ חֲרָצִים תְּרִשָּׁן: מִתְרַגְּרָא נִפְשִׁיָּה דְעַמְלָא מְדַעַם וְלֹא
מִיָּתִי לָהּ וּנְפִשִׁיָּהוֹן דְּתַקִּיפֵי תְדָקֵן: ד דְּבַר-שִׁקְרָא יִשְׁנָא צִדִּיק
וְרִשְׁעָא יִבְאִישׁ וְיַחֲפִיר: מִלְּהָא דְשִׁקְרָא סְגִי צִדִּיקָא וְרִשְׁעָא נִבְתָּת
וְנִחֲפִיר: ה צִדְקָה תִצְרַר תִּסְדֵּךְ וְרִשְׁעָה תִסְקַף חֲמָאֵת:
צִדְקָתָא תִנְטוֹר לְאֵלֹוֹן דְּתַמִּימִין בְּאַרְתְּהוֹן וְרִשְׁעָא מְטַלְמֵל בְּחַמְסוֹתֵי:

רש"י

(א) מפרי פי איש וגו'. בשכר תורתו יאכל טוב בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב:
ונפש בוגדים. וחפץ בוגדים: (ב) פושק שפתיו. פוחס שפתיו:
(ג) מתאוה ואין וגו'. העלל מתאוה נפשו לטוב ואין: (ד) יבאיש ויחפיר.
מזכר את הכריוס: צדקה תצור. תשמור לחס דרך: (ה) ורשעה תסלף.
תעקס את החוטא:

חרש

וארא ליום שלישי

בישנה יכ ות פרק יד

א חרש שנישא פקחת ופקח שנישא חרשת. אם רצה יוציא ואם רצה יקים. ב' שם שהוא כונם ברמזיה כך הוא מוציא ברמזיה פקח שנישא פקחת ונתחרשה. אם רצה יוציא ואם רצה יקים. ג' שמתית לא יוציא. ד' נתחרש הוא או נשמתה. אינו מוציאה עולמית. אמר רבי יוחנן בן גוריון מה האשה שנתחרשה יוצאה. והאיש שנתחרש אינו מוציא אמרו לו אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת. שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה. והאיש אינו מוציא אלא לרצונו: ד' העיד רבי יוחנן בן גוריון על חרשת שהשיאה אביה. שהיא יוצאה בגמ'. אמרו לו אף זו פיוצא בה: ה' שני אחים חרשים לשתי אחיות חרשות. או לשתי אחיות פקחות. או לשתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים. או לשני אחין חרשין. או לשני אחין אחד חרש ואחד פקח. הרי אלו פטורות מן החליצה ומן היבום. ואם היו נכריות יפנסו ואם רצו להוציא יוציאו: ו' שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי אחיות פקחות. מה חרש בעל הפקחת מה יעשה פקח בעל הפקחת. תצא משום אחות אשה. מת פקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל הפקחת. מוציא אשתו בגמ'. ואשת אחיו אסורה לעולם: ז' שני אחים נשואים לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת. תצא משום אחות אשה. מת פקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל הפקחת. מוציא אשתו בגמ' ואת אשת אחיו

בחליצה

ברטנורא

פירק יד א חרש. כשם שכונם ברמזיה. כלומר קדושין כך גרושין וכן פקח כחמיה ברמזיה כשם שרמזו לה על שמתרית לו וברמזיה יוציא אם רצה להוציא: ונתחרשה. א"ע"פ שקדושין גמורים היה שפקחת היתה בלוחו זמן: אם רצה להוציא יוציא. ללא בעין דעת האשה: נשתמת לא יוציא. ואף ע"פ שידעת לשמור גיטה ומתגרשת מן החורש תקנו חכמים שלא יגרשנו כדי שלא ינהנו בה מנהג הפקר: נתחרש הוא. לאחר קדושין הואיל והיו קדושין גמורים לא יוציא עולמית שאין גרושין שאין גמורים ומפקיעים קדושין גמורים: ב' שהשיאה אביה. כקטנתה וקבל קדושה והיו קדושין גמורים א"ע"פ שהיה חרשת על דעת אביה נתקדשה ולא על דעתה: שהיא יוצאה בגמ'. אפי' לאחר שגדלה ופקע כח אב מקבלת. הוא אם גיטה: אף זו. פקחת (שנתחרשה) כוונת בה: ג' הרי אלו פטורות. להוציל ושיכון חרשים או שתיין חרשות קדושי זו כך קדושי זו והיו קדושין דלשחתי א"ע"פ שאין גמורים ומפקיעים זיקת יבמתו שהרי אינה זיקה גמורה: יכנסו. שאין חליצה כחמיה וחרשת שאין בואמר ואמרה ואח"כ אם רצה להוציא יוציא בגמ' דלפי כח ברמזיה ומפקע כוונת דידים וזיקת אחיו דהו ברמזיה: ד' מוציא את אשתו בגמ'. דזיקת אחיה כחמיה מכה קדושין גמורים אומרתה עליו ואין כח בקדושין דידים לדחות

יבמה

וארא ליום שלישי

מו

בחליצה: י שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת. מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת. תצא משום אחות אשה. מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת. מוציא אשתו בגמ' ואשת אחיו אסורה לעולם: י שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי נכריות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת. או חולץ או מביס. מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת. כונם ואינו מוציא לעולם: י"א שני אחים פקחים נשואים לשתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת. מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת. כונם ואם רצה להוציא יוציא. מת פקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל חרשת. או חולץ או מביס: י"ב שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת. מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת. כונם. ואם רצה להוציא יוציא. מת פקח בעל חרשת מה יעשה חרש בעל חרשת. כונם ואינו מוציא לעולם:

ברטנורא

יבמה משום אחות אחיו: ואשת אחיו אסורה לעולם. דחרש לא חליץ ולכונם א"ל משום אחות אשה: ז' כונם ואינו מוציא לעולם. ללא חליץ נט דידים ומפקיע זיקת יבומי אחיו כדלשון:

גמרא יבמות דף ק"ט ע"א

תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים בחליצה באבא שאול דתניא אבא שאול אומר הכונם את יבמתו לשם נזי לשם אישות לשם דבר אחר כאלו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות תולד ממור. בהבאת שלום דכתיב (תהלים ד') בקש שלום ורדפהו ואמר רבי אבהו אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא ורדפהו וכתיב התם (משלי כ"א) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. בהפרת נדרים פרבי נתן דתניא רבי נתן אומר הנודר כאלו בנה במה והמקיימו כאלו הקריב עליה

קרבן

רש"י

אתיא רדיפה רדיפה. חשלוס סכר גדול להבאת שלום שזכר פירושיהו בעולם הזה והקרבן קיימת לו לעולם הבא כגמילות חסדים דכתיב בה ימצא חיים לדקה בעולם הבא וכבוד בעולם הזה: כאלו בנה במה. בשעת איסור יבמות

וארא ליום שלישי

קרבו. ויתרחק משלשה דברים מן המיאונים דיקמא גדדה ומיחרמה בה. ומן הפקדונות בבר מתא דבייתיה פי ביייתיה דמי. ומן הערבון בערב שציון דאמר רבי יצחק מאי דכתיב (משלי י"א) רע ירוע פי ערב זר רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים ולערכי שציון ולתוקע עצמו לדבר הלכה. מקבלי גרים ברבי חלבו דאמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת בעור. ערכי שציון דעבדי שלום דויץ. תוקע עצמו לדבר הלכה דתניא רבי יוסי אומר כל האומר אין לו תורה אין לו תורה. פשיטא אלא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא אלא דאפילו תורה אין לו מאי טעמא אמר רב פפא אמר קרא ודמדתם ועשיתם כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה וכך שאינו בעשיה אינו בלמידה. ואי בעית אימא לעולם פדאמרינן מעיקרא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה לא צריכה דקא מגמר לאחריני ואולי ועבדי מהו דתימא אית ליה אגרא לדידיה קא משמע לו. ואי בעית אימא תוקע עצמו לדבר הלכה בדיינא דאתי דינא קמיה וגמר הלכה ומדמי מדתא

למלא רש"י

הכמות דמוטא הוא דכתיב וכי תחל לנדור וגו' הא לא תחל יהיה כך חטה: בא"ו הקריב קרבן. שער עליו שתי עבירות אלא ילך אלל חכס וימירנו כדי שלא יהא רגיל בכך: בבר מתא. לא יקבל פקדון מן עירו: דבייתיה כי ביייתיה דמי. שרגיל אללו ויטול את שלו ויחזור ויטבענו: שציון. שס מוקס שמינחין הלוח ומופסין הערב: דויץ. לי' תוקע כדאמר דלה ושלפה: רע ירוע. רעה אחר רעה: כי ערב זר. המערב זרים גרים בישראל והנכנס בערבון נמי משמע: ולתוקע עצמו. סיפא דקרא ושונא תוקעים בוטח: תוקע עצמו לדבר הלכה. שאומר הריני שונה ואני מקיים ואקבל שכר לימוד: קשים גרים. סלין בקיאין בדקדוקי מלוח ולמדן ישראל ממעשיהן: כספחת. לישאל דקרא נקט כדכתיב ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב: אין לו תורה. אינו עוסק במורה: אין לו תורה. אינו מקבל שכר לימוד. אלא תורה. אינו מקיים: אפילו תורה. הפי' שכר לימוד אין לו: וגמר הלכה. יודע הלכה

וארא ליום שלישי

למלתא ואית ליה רבה ולא אזיל משאיל. דאמר רבי שמואל בר נחמני לעולם יראה דין עצמו באדו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו שנאמר (שה"ש ג) הנה מפתח שלשלמה ששים גבורים סביב לה וגומר מפחד בקילות מפתחה של גיהנם הדומה ללילה:

הלכה אלא שאין דומין לדין הכתוב נכניו כל כך ומדמי מלחא למלחא ולא משאיל לרבים והיינו תוקע שסומך ונשען על הלכה שהוא יודע: גבורים דיינים: שלשלמה. שהשלים שלו: מפתח. בית המקדש שסם לשכת הגזית:

זוהר וארא דף כ"ט ע"א

רבי חי'א קם ליליא חד למלעי באורייתא ויהוה עמיה רבי יוסי זוטא דיהוה רבי'א. פתח רבי חי'א ואמר (קהלת ס') לך אכול בשמחה לחמך ושיתה בלב טוב ויגד פי כבד רצה האלהים את מעשיך. מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא. אלא שלמה כל מדוי בחכמה הוה. והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך. בשעתא דבר נש אזיל בארחי דקדשא בריך הוא. קדשא בריך הוא מקרב ליה לגביה ותיב ליה שלוח וניחא כדון נהמא ותמרא דאכיל ושתי בחדוה דלפא בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בעובדי. אמר ליה ההוא רבי'א אי הכי הא אמרת דכל מדוי דשלמה בחכמתא הוה אן הוא חכמתא קא אמר ליה ברי תבשל בשוקך ותתמי האי קרא. אמר ליה עד לא בשילנא ידענא. אמר ליה מנא לך. אמר ליה קלא חד שמענא מאפא דיהוה אמר בהאי קרא. דשלמה קא אחר ליה לבר נש לאעמרא ליה לכנסת ישראל (ויי' רכ"ב ב') בשמחה דאיהו סמרא דימינא ואיהו נהמא דיתעטר בחדוה. ולבתר דיתעטר בחמרא דאיהו שמאלא בגין דישתפח במהימנותא דכלא חדוהתא שלומתא בימינא ושמאלא. וכד תהוין בין תרבייהו כדון כל ברבאן שראן בעלמא וכל דא פד אתרעי קדשא בריך הוא בעובדיהון דבני נשא הקא הוא דכתיב פי כבד רצה האלהים את מעשיך. אתא רבי חי'א ונעיקה. אמר חייך ברי האי מלה שבקנא בגינה. והשתא ידענא דקדשא בריך הוא בעי לאעמרא לך באורייתא:

חמשה

וארא ליום שלישי

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מוסר

הר"ם חי תשובה פ"ד

מספר סדר היום דף ל"ז ע"ב

הקשה דברים נעלמו ברכי התשובה בפני עושיהו: ואלו הן: הפורש מן הצבור לפי שבזמן שנעשו תשובה לא היה עמם ואינו זוכה עמם בזכות יעושיהו: כי החולק על דברי הקמים לפי שמתקנתו גרמת לו לפרוש מהן ואינו יודע ברכי התשובה: כי הפלעיג על המצות יפיון שנתבוז בעיניו אינו רודף אחריהן ולא עושן ואם לא יעשים בפה וזכה: ד התבונה בכותיו שדבר זה גורם לרוחפו ולטוהו פנתיו ובזמן שנפרד לא יצא מפרד ומורה לו הרה האמת: ה השויג את התוכחות שגרו לא הנים לו רהה תשובה שהתוכחה גרמת שפון שמודיעין לו לאדם ח' או ובקדימין אותו חזיר בתשובה:

אמר: בפותינו זכרונם לברכה במסכת נדה אמר עולא ישוב לו קוץ בבריסו והוא המקום לכתה אצל העורה וצ"ה למשגשג שם פרי להוציא תפקע פריסו ולא יעשה רשע לפני המקום. או לאונים עפקה שומעה ולעינים שכן רואות עד היכן בגע קרושת ישראל לבין אביהם שפושמים והרואה והשומע זה איך לא יהיה נוהג כל ימיו לגני המקום פי פמה וכמה פעמים עבר על זה ומי הוא אשר נקה מזה יותר ויותר מזה. ויביל כל אדם להקרא רשע מרשע לפני המקום פמה פניו שבר על זה כמה פעמים ואין צריך למ' אם הושיט ידו לכתה לחפד עצו ומן תפוק ב' לדי חמוס ומן החמוס גרם החטא והוציא שכבת זרע בבלתה. ואין צריך לומר אם הושיט ידו לרצונו בלי סבה גרמת. ואין צריך לומר אם הקשה עצמו לדעת שהוא חייב נדוי ולדעת אחרת הוא פגדוי. ואין צריך לומר אם הוציא בידו זרע בקנה למלאת פאותו שהוא שנאוי ומרחק לפני המקום ברה הוא ואינו זוכה לראות פני שכינה חי יצללנו:

וארא יום רביעי תורה

כיון בקראת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דם ב' לקות הארת נפש יתירה משבת הנאה:

י בני גרשון לבני ושמעי למשפחתם: בני גרשון לבני ושמעי לרעיהון: י"ח ובני קהת עמרם ויצהר וחקרון ועזיאל ושני חיי קהת שלש ושלישים ומאת שנה: ובני קהת עמרם ויצהר וחקרון ועזיאל ושני חיי קהת מאה ותלת

רש"י

(יח) ושני חיי קהת ושני חיי עמרם וגו'. מחשבון זה חנו למדים על מוסב בני ישראל ארבע מאות שנה שלמה הכחז שלח צאח מלרים לזדה היו חלא מיום שגולד יחק. שהרי קהת מורדי מלרים היה חסוב כל שנותיו ושנות עמרם ושמונים של משה לא חמולחם ד' מאות שנה והרבה שנים נבנים לבנים

וארא ליום רביעי

ותלת שני: יט ובני מררי מחלי ומושי אלה בשפחת חלוי לתלתם: ובני מררי מחלי ומושי אהין זרעת צוי לתולדתהון: כ ויקח עמרם את יוכבד דדתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלישים ומאת שנה: ונסיב עמרם ית יוכבד אהת אבותיו היה לאנתו וילדת לה ית אהרן וית פשה ושני חיי עמרם מאה ותלתין ושבע שני: כא ובני יצהר קרח ונפג וזכרי: ובני יצהר קרח ונפג וזכרי: כב ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי: ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי:

רש"י

לבנים ששני האבות: (כ) יוכבד דדתו. אמה חסובי כס לוי חמוס קהת: נביאים יחזקאל כ"ט

א ושבתתי את שבות מצרים והשבתי אתם ארץ פתרוס על ארץ מכורתם והיו שם ממלכה שפלה: ואתיב ית גלות מצרים ואתיב יתהון לארעא פתרוס על ארעא מותכותהון ויהון תמן מלכו חרשא: ב מן הממלכות התיה שפלה ולא התנשא עוד על הגוים והמעטתים לבלתי רדות בגוים: מן ממלכות תהי חלשא ולא תתרברב עוד על עממא ואזעידנון גדיל דלא יפדהון בעממא: ג ולא יהיה עוד לבית ישראל למבטח מזכיר עון בפנותם אחריהם וידעו כי אני אדני יהוה: ולא יהון עוד לבית ישראל לאתרחצא עליהון לאדברא חובין באפניוהון בתרהון וידעו ארי אנא יי אלהים: ד ויהי בעשרים ושבע שנה בראשון באחד לחדש תה דברייהוה אלי לאמר: ויהי בעשרין ושבע

רש"י

(א) מכורתם. מגורתם: (ב) לבלתי רדות. לבל תנסול: (ג) למבטח המזכיר להם

שני בקדמאה בחד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי זמיר :
ה בן אדם נבוכדראצר מלך-בבל העביר את-חילו עבדה
גדלה אל-צור של-ראש מקרח וכל-כתף מרומה ושכר לא-
היה לו ולחילו מצור על-העבדה אשר-עבד עליה :
בר אדם נבוכדראצר מלך-בבל אפלת ית משרתיה פולחן רב על
צור פך שער ריש נמר וכך פתח את-מרט ואגר קא הוה ליה ולמשרתיה
מצור על פולחנא דאפלה עליה : ו לכן כה אמר אדני יהוה
הנני נתן לנבוכדראצר מלך-בבל את-ארץ מצרים ונשא
המנה ושלל שפלה ובזז בזה והיתה שכר לחילו : בן פדן
אמר יי אלהים הא אנא יהיב לנבוכדראצר מלך-בבל ית ארעא
דמצרים וישבי את-רגשותה ויבזז בזה ויעדי עדאה ותהי אגר למשרתיה :

רש"י

להס העון : (ה) כל ראש. אגסי חילותיו : מוקרח וכל כתף וגו'. כדרך
הל"ים על עיר ימים רבים ומחמת יגיעות גדולות ראשם מוקרח משערות
וכתפוחם נשברות : ושכר לא היה לו. לאחר ששללו אותם עלה הם ושטפו :

בתובים משלי יב

א יש מתעשר ואין כל מתרשש ותן רב : אית דמעטר נפשיה
וגית כל מדעם וממסכן נפשיה ומזליה בניאה : ב כפר נפש-
איש עשרו ורש לא-שמע גערה : אית ליה פורקנא דנפשיה
דיגברא עותריה ומסבנא לא מקבל בעתא : ג אורר צדיקים ישמח
וגר לשעים ידעך : גוהרא דצדיקי גרן ושרנא דרשיעי גרעך :
ד רק-בזון יתן מצה ואת-נועצים חכמה : לחוד פודנותא אתיא
מצותא ואין דמתמלכין תמימי אינון : ה הון מתבל ימעט וקבץ
על

רש"י

(א) יש מתעשר. מראה עלמו עשיר : ויש מתרושש. ע"י הפזורים לאביונים :
והון רב. מוכן לו : (ב) כופר נפש. עשרו של אדם הוא
כופר נפשו עושה לדה ובלבד שהרש לא ישמע גערה שאינו מכלימו : (ג) ידעך.
יסקון : (ד) מצה. מחלוקת : ואת נועצים. ועם העושים בעלה תלין חכמה :
(ה) הון מתבל. עושה גרסותיו חבילות חבילות : ימעט. ישתכח ממנו :
ממושכה

על-יד ירבה : מוצא מן עולא דמריה יוער ודמכנש ויהב למסבנא
ימני ממזניה : ו תוחלת ממשיכה מחלה לב ועץ חיים תאנה
באה : מן דמשדי למעריה טב מן דתלי בסבנא ואילנא דנעו
רננא מיתא :

רש"י

(ו) ממושכה. מעטית להצירו ואינו עושה מציחה מולס ללב : ועץ חיים. אם
ההאוס באה :

משנה בבא מציעא פרק ד'

א הוהב קונה את הפסך והפסך אינו קונה את הוהב. הנחשת קונה
את הפסך והפסך אינו קונה את הנחשת. מעות הרעות קונות
את היפות והיפות אינן קונות את הרעות. אסימון קונה את הפמבע
והפמבע אינו קונה את אסימון. מטמלמין קונים את הפמבע והפמבע
אינו קונה את המטמלמין (זה הפלל) כל המטמלמין קונין זה את זה :
ב ביצד. משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו.
נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו. אבל אמרו מי
שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו
עומד בדבורו. רבי שמעון אומר כל שהפסך בידו ידו על העליונה :

האונאה

ברטנורא

פרק ד א הוהב קונה את הכסף. כל דבר שהוא חשוב להוות מעטע והרף לינתן
בהולאה דין מעות יש לו ואינו קונה את שכנגדו שאינו חשוב מעטע ואינו
הרף בהולאה כמותו ומי שאין טבעו חשוב והרף דין פירות יש לו ומשוכחו הוא קיום דבר
לפיכך מבי מסך האחד דיגרי זהב קנה השני דיגרי כסף בכל מקום שהם ואין אחד
מהם יכול לחזור בו דיגרי זהב הוא פירות לגבי דיגרי כסף : והכסף אינו קונה את הוהב.
דיגרי כסף שהם חריפים בהולאה דין מעות יש להם לגבי דיגרי זהב ואם מסך האחד דיגרי
כסף לא קנה האחר דיגרי זהב עד שימסוך דמעות אינן קונות וה"ע נמי שהנחשת קונה את
הכסף דפרוטות של נחשת שאין טבען חשוב כל כך הוה פירא לגבי דיגרי כסף והכסף אינו
קונה את הנחשת : מעות הרעות. שנפסלו : אסימון. שנטשה במדת המטבע היוולא אלא
שעדיין לא טבעו עליו צורה : כל המטמלמין קונים זה את זה. אם החליף אלו באלו
כיון שנטשן האחד קנה חברו. והאי כל לאתויי הפילו כים מלא מעות בכים מלא מעות :
ב נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו. זה וזה. ומקנת חכמים היא
דדבר תורה מעות קונות כדףסכהן גבי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו ומה טעם אמרו
משיכה קונה ולא מעות גזירה שמה יטע לוקח מקחו בבית מוכר זמן מרובה והפול לליקה
בשכונת המוכר ולא יחוש לפירה ולהליל לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירצה לכיון
דאם יתיקרו ברשותו יתיקרו ויחזור בו מן המכר ויהא השכר שלו כדודיה השיב להו וטרה
ומזיל : אבל אמרו מי שפרע וכו'. אע"פ שיכול לחזור בו אוררין אותו כב"ד ואומרים
עליו מי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה ומאנשי הדור ועמורה ומן המצריים שטעפו כים הוא
טחיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו ואח"כ מחזיר לו את מעותיו : רבי שמעון אומר כל
שהכסף

האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף פסע. שתות למקח.
עד מתי מתר להתזיר. עד כדי שיראה לתגר או לקרובו. הורה רבי
טרפון בליד האונאה שמונה כסף פסע שלישי למקח ושמתו תגרי
רוד. אמר להם בל יום כתר לחזור. אמרו לו יניח לנו רבי טרפון
במקומנו. וחזרו לדברי חכמים: ד אחד הלוקח ואחד המוכר. יש
להן אונאה בשם שאונאה להדיח פך אונאה לתגר. רבי יהודה
אומר אין אונאה לתגר. מי שהוטל עליו ידו על העליונה. רצה אומר
לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתיני: ה פמה תהא הפסע חסירה.
ולא יהא ביה אונאה. רבי מאיר אומר ארבעה איסרין איסר דדינר.
רבי יהודה אומר ארבעה פונדיונות פונדיון לדינר. רבי שמעון אומר
שמונה פונדיונות. שני פונדיונים לדינר: ו עד מתי מתר להתזיר.
בכפרים עד כדי שיראה לשותני. ובכפרים עד ערבי. שבתות. אם
יהיה מכירה אפילו לאחר שנים עשר חדש. מקבלה הימנו ואין לו
עליו

ברטנורא

שהכסף בידו ידו על העליונה. ר"ש אמלתייה דתנא קמא קאי דאמר נתן לו מעות ולא
משך ממנו פירות יכול לחזור בו בין מוכר בין לוקח ואח"כ ר"ש למימר דזמנין דמי שהכסף
בידו דהיינו המוכר שקבל את הכסף ידו על העליונה בידו לקיים את המכר אם ירצה. ואין
הלוקח יכול לחזור בו כגון שהיה עלייתו של לוקח שכורה אלא המוכר דהשתא אם המוכר רוצה
שהיה המכר קיים אין הלוקח יכול לחזור בו אע"פ שלא משך דטעמא מאי אמור רבנן משיכה
קונה ולא מעות גזירה שמא יאמר לו מוכר ללוקח גשרפו הטיך בעליה. הלא דהעליה ללוקח
היא אי נפלה דליקה איהו ערה ומייתי לה ואין הלכה כר"ש אלא אע"פ שעלייתן של לוקח
שכורה אלא המוכר כל זמן שלא משך יכול לחזור בו בין לוקח בין מוכר: ג האונאה ארבעה
כסף. ארבעה מעות כסף שהם שש מעות בדינר והסלע ד' דינרין: מכ"ד כסף לסלע. אם
היה המקח בדמי סלע שהוא כ"ד מעות דהשתא הויה אונאה שותת למקח הייב להשיב לו כל
אונאתו ד' כסף: עד מתי מותר לחזור. מי שנתחנה יבא דנקט לטון מותר לאשמעינן דליכא
אפילו מי שפרע להחזיר המקח או שיתן לו אונאתו: עד כדי שיראה. המקח לתגר או לאחד
מקרוביו ואם שהה יותר מהל על אונאתו והמוכר לעולם חוזר שהרי אין המקח בידו שיוכל
להראות לתגר או לקרובו אם נתחנה ואם שדע שבא לידו דבר כיוצא בממכרו וידע טענה
ושחק ולא תבע אנוי יכול לחזור ולהצופ שהרי מחל: ושמחו הגרי לוד. שהיו בקיאים
בסחורה ומופקין ביוקר ואין הלכה כר"ט: ד אין אונאה לתגר. מפני שהוא בקי ומסתמא
אחולי אחיל גביה והוא דונגא הכי מסיס דאתרמי ליה זכינא אחריתי והשתא הוא דקבעי
למהדר ביה. ואין הלכה כר"י: מי שהוטל עליו ידו על העליונה. מי שנתחנה: תן לי
מעותי. אם נתחנה לוקח ומתניתין רבי יהודה הנשיא הוא ולית הלכתא כוותיה אלא אם
האונאה שותת קנה ומחזיר אונאה. יותר משותת בעל מקח: ה כמה תהא הסלע חסרה.
מעטע היוצא ותמיד הוא שוק והסר כמה תהסר ואם הולאה לא תהא אונאה: ארבעה
איסרין לסלע איסר לדינר. והוא אחד מן כ"ד בו דשט מעה כסף הוא דינר מעה שני
פונדיונות ופונדיון שני איסרין וארבעה פונדיונות אחד מ"ב: שמונה פונדיונות. שותת כשאר
אונאה. וק הלכה: ו בכפרים. ט"ס סס סולחני עד כדי שיראה לשותני: בכפרים. שאין סס
סולחני: עד עקבי שבתות. טכא להוליא בערב שבת לסעודה שבת אז ידע אם יכול להוליא
ויקבלה ממנו: ואם היה מכירה. הכי קאמר ואם הסיד הוא ורואה לעשות לפניו משורת

עליו אקא תרעומות. ונתנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש
רעה: ו האונאה ארבעה כסף והמענה שתי כסף וההודאה שנה
פרומה. חמש פרומות הן ההודאה שנה פרומה. והאשה מתקדשת
בשנה פרומה. והנהנה בשנה פרומה מן התקדש מעל. והמוצא שנה
פרומה חייב להכריזו. והגוזל את חברו שנה פרומה ונשבע לו.
יוליכנו אחריו אפילו למדי: ט חמשה חומשין הן. האוכל תרומה
ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי. והחלה והבבורים מוסיף
חומש. הפודה גטע רבעי. ומעשר שני שלו מוסיף חומש. הפודה
את הקדשו מוסיף חומש. הנהנה בשנה פרומה מן התקדש מוסיף
חומש. והגוזל את חברו שנה פרומה ונשבע לו מוסיף חומש: ט אנו
דברים שאין להם אונאה. העבדים והשטרות והתקדשות והתקדשות
אין להם תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה. שומר חנם אינו
נשבע

ברטנורא

הדיו אם מכיר שהיא הסלע שנתן לו יקבלה ממנו אפילו לאחר י"ב חודש: ואין לו עליו
אלא תרעומות. הכי קאמר ואחר שאינו חסיד ולא רצה לקבלה ממנו אין לזה עליו אלא תרעומות
דאיסו דאפסיד אנפטיה שלא החזירו כומנו: ונתנה למעשר שני. אחר' כדי אונאה קאי
ונתנה למעשר שני בשוויה: ואינו חושש. משום אסימון שאין מעשר שני מתהלל אלא כמעט
שיש בו זורה דשס מעטע יש עליו דמי שאינו לוקח בשוויה בתורת מעטע אלא כמו נסכא
של כסף אינו אלא נפש רעה: ז האונאה ד' כסף. למקח סלע שהוא כ"ד מעות כסף נמלא
האונאה שותת כדאמרן וחזר ונראה מכוס דבעי למתני הסענה שתי כסף: והמענה שתי כסף.
שאין שבעת הדיינים על טענה שהיא פחותה משתי כסף שטענו שווי שתי מעות כסף יש לו בידך
וזו יודה לו מהם שום פרוטה ויכפור השאר או יודה לו הכל ויכפור פרוטה: וההודאה שנה
פרומה. להיות הודאה במקלט ויתחייב שבעה: והמוצא שנה פרומה. אבל כליר מהכי אינו
חייב להכריז דכתיב (דברים כ"ב) אשר תאבד ממנו פרע לאבידה שאין צה שום פרוטה:
יוליכנו אחריו. אם הודה ששבע לסקר דלאו אין לו כפרה עד שהחזירו לידו ממנו ולא ליד
גלוהו דכתיב (במדבר ה') ונתן לאשר אסס לו: ח האובל תרומה גדולה. זרי שאלל תרומה
גדולה בשוגג: ותרומת מעשר. מעשר מן המעשר: ותרומת מעשר של דמאי. הלוקח
גבואה מע"ה צריך להפרוש תרומת מעשר אבל לא תרומה גדולה שהיו הכל זהירים בה: וחלה
תהבבורים. כל הני חמשה חד ננהו דכלהו חזרו תרומה ומסס אחד הס כהן: נטע רבעי.
ומר קדש קדש ממעשר שני דמוסיף חומש ותרומהו נמי חד חסוב להוא דמחד קרא נפקי כיון
דמעשר יליף: ומעשר שני שלו. דוקא מוסיף חומש דאיס ממעשרו כתיב: הקדשו. ולא
של אחרים המקדיש כתיב: הנהנה. בשוגג דחייב קרבן מעילה וחומש: ט אלו דברים
שאין להם אונאה וכו'. דאמר קרא (ויקרא כ"ה) וכי חמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד
עמיתך דבר הנקנה מיד ליד יאלו קרקעות שאינן מעלטלין יאלו עבדים שהקבו לקרקעות יאלו
שטרות דכתיב וכי חמכרו ממכר דבר שגופו מכור וגופו קנוי יאלו שטרות שאינן עומדים אלא
לראי' שבהן: הקדשות. אמר קרא אחיו. אחיו ולא הקדש: לא תשלומי כפל. דכתיב
בטופן טענת גנב (שמות כ"ב) על כל דבר פשע כלל על שור על המור וכו' פרט על כל אבידה
חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אחת דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המעלטל וגופו
ממון חף כל דבר המעלטל וגופו ממון יאלו קרקעות שאינן מעלטלין יאלו עבדים שהוקבו
וקרקעות יאלו שטרות שאע"פ שהם מעלטלין אין גופן ממון. הקדשות אמר קרא רעהו. רעהו
אלא הקדש: ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם גנב וענח ומכר שור או שה של הקדש
דחשלומו

צ'שבע. ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר קדשים שהוא חייב באחריותו יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותו אין להן אונאה. רבי יהודה אומר אף ספר תורה בהמה ובמרגלות אין להם אונאה. אמרו לו לא אמרו אלא את אלו: י' בשם שאונאה במקח ובממכר. בך אונאה בדברים לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה לקח. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. שנאמר וגר לא תונה ולא תלחצנו: י"א אין מערבין פירות בפירות אפילו חדשים בחדשים. ואין צריך לומר חדשים בישנים. באמת בינו התירו לערב קשה בקל. מפני שהוא משביחו. אין מערבין שמרי יין ביין. אבל נותן לו את שמריו. מי שנתערב (לו) מים ביין לא ימכרו בחנות. אלא אם בן הודיעו. ולא לתגר אף על פי שהודיעו שאינו אלא לרשותו. במקום שנתנו דהמילי מים ביין ומילוי: י"ב התגר נזמר מחמש גרנות. ונותן לתוך מגורה אחת. מחמש גמות ונותן לתוך פומם אחר.

ובלבד

ברטנורא

תשלומי ד' וס' אחר רחמנא ולא תשלומי ג' לשה וד' לסור דכיון דאמשיט מכפל כזיר להו סדא שהכפל בטובה ומוכר מכלל תשלומי ארבעה וחמשה הוא: נושא שכר אינו משלם. דכתיב (ס) כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או סור או שם פרט וכל בהמה לשמור חור וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וכו' הקדשו אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש: קדשים שחייב באחריותו. אמר הרי עלי עולה וזכרית והוממה ומכרה: יש להן אונאה. דכיון דאם מההו או נככה חייב באחריותה דיליה היא ולא חנוי איה את אהו קרינא ביה: ושאינו חייב באחריותו. כגון דאמר הרי זו: אף הסוכר ס"ת. לפי שאין קץ לדמיה: ובמרגלות ובהמה. מפני שאדם רוצה לזווג מי שיש לו סור יפה להריסה מחור על אחר שכמותו (לזמדו עמו בעול) שאם בל להזמיד תחת העול סור הלש עם הכריח מקלקל את הכריח וכן מרגליות נאס למלאות עם הכרתה כזהב מן היחודית ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כר"ש: י' כך אונאה בדברים. שנאמר (ויקרא כ"ה) ולא חנוי איה את עמיתו ויראת מאלהיך זה נאמר בחנות דכריס שאין עובתו ורעתו מסורה להכיר אלא ללבו של מדבר שידע אם לרעה מתכוין אם לעובה: י"א אין מערבין פירות בפירות. בעל הבית האומר לחניו פירות שדה פלוני אני מוכר לך לא יערבם בפירות שדה אחר: ואצ"ל חדשים בישנים. פסק למכור לו ימים לא יערב עמהם חדשים שהשינים יבשים ופושם קמה יותר מן הסדסים: מפני שמשביחו. קשה משביח את הרך לפיכך פסק עמו רך מערב בו קשה אבל עמו קשה לא יערב בו את הרך: אין מערבין שמרי יין. של חכיה זו: ביין. של הבית אחרת: אבל נותן לו את שמריו. של יין עלמיו: ולא ימכרו בחנות. פרוטה פרוטה: אא"כ הודיעו. לכל אחד ואחד מהן שמים מערבין בו: ולא לתגר. לא ימכרו ביה: ואף על פי שהודיעו. לפי שאינו לוקח אלא לרמות ולמכור בחנות: מקום שנהגו להטיל מים ביין. דוקא בין הגתה: ויטיל. דכיון שנהגו אין בהם טעום שכל היינות בחזקת כן: י"ב התגר נזמר מחמש גרנות. שהכל יועים בו שלא גלו בשדותיו ומכני אדם הרבה לוקח ובהקת כן לוקחים ממנו: מגורה. חולר שאוגרין בו מבושה: גורן. הוא שדשן בו את התבואה ודרך התגר לקנות מבעלי בתים בשעת הגורן ולהכניס

ובלבד שלא יהא מתכוין לערב. רבי יהודה אומר לא יחלק החנוני קליות ואגוזים ותנינות. מפני שהוא מהגין לבא אצלו. וחכמים מתירין. ולא יפחות את השער. וחכמים אומרים זכור למוב. לא יבור את הגרסין. דברי אבא שאול. וחכמים מתירין. ומודים שלא יבור מעד פי מגורה שאינו אלא כגונב את העין. אין מפרסין לא את האדם ולא את הבהמה. ולא את הכלים:

ברטנורא

ולהכניס למורה שלו: פימם. גינה גדולה: ובלבד שלא יהא מתכוין לערבן. להוציא קול לקנות הרוב ממקום משוכה ולערב בו ממקום אחר ושכינו סבורים שכל הפירות מאותו מקום: ולא יפחות את השער. למכור בזול מפני שהוא מרגיל לבא אליו ומקפה מוזנות הכריו: זכור למוב. שמתוך כך חולרי פירות מוכרין בזול וכן הלכה: גרסין. פולין גרוסות ברחים אחת לשתיים: לא יבור. את הפסולת לפי שמתוך שנראות יפות הוא מעלה את דמיהן הרבה מדמי הפסולת שנכל מהן: וחכמים מתירין. שיכול הלוקח לרחוץ ולהבטין כמה דמי הפסולת שנכרר מאלו שיפן באהרים וסוב לו להטלות בדמיהן של אלו שכן מנוררין מפני הטורח והלכה כחכמים: שלא יבור מעל פי המגורה. למעלה לבראות יפות ואת הפסולת שנחוכו לא בירר. לפי: שאינו אלא כגונב את העין. ככריתו: מפרסין. מתקין ומייסין: את האדם. עבד כנעני העומד לימכר:

גבורא בבא מציעא דף נ"ה ע"ב

תנו רבנן (ויקרא כ"ה) לא תזנו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר אהה אומר באונאת דברים או אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומר (שם) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תזנו הרי אונאת ממון אמור הא מה אני מקיים לא תזנו איש את עמיתו באונאת דברים. הא פיצד אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. אם היה גר ובא ללמוד תורה לא יאמר לו פה שאכל נבלות ומרפות שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרה מפני הגבורה. אם היו יסורין באין עליו. אם היו הלואים באין עליו. או שתיה מקבר את בניו. אל יאמר לו פדרך שאמרו לו חבריך לא יב (איוב ד') הלא יראתך בסלתך תקנותה ותום דרכך זכר גא. מי הוא נקי אבר. אם היו חמרים מבקשים תבואה ממנו

א

לא יאמר להם לכו אצל פלוני שהיא מוכר תבואה ויודע בו
שלא מכר מעולם. רבי יהודה אומר אם לא יתלה עיניו על
המקח בשעה שאין לו דמים שהרי הדבר מסור ללב וכל דבר
המסור ללב נאמר בו (שם) ויראת מאלהיה. אומר רבי יוחנן
משום רבי שמעון בן יוחאי גהול אונאת דברים מאונאת ממון
שזה נאמר בו ויראת מאלהיה וזה לא נאמר בו ויראת
מאלהיה. ורבי אלעזר אומר זה בגופו וזה בממונו. רבי
שמואל בר נחמני אומר זה נתן להשבון וזה לא נתן להשבון.
תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק כל המלפין פני חברו
ברבים פאלו שופך דמים. אמר ליה טפיר קאמרת דחזינא
ליה דאזיק סומקא ואתי חורא. אומר ליה אביי רב דימי
במערכא במאי זהירי. אומר ליה באחורי אפי. דאמר רבי
חנינא הבל יורדים לגיהנם חוץ משלשה הבל סלקא דעתך.
אלא אימא כל היורדים לגיהנם עולים חוץ משלשה שיורדין
ואין עולים. ואפו הם. תנא ער אשת איש. והמלפין פני
חברו ברבים. והמכנה שם רע לחבירו מכנה היינו מקלין
אף על גב דר"ט ביה בשמיה:

לפי

רש"י

שהרי הדבר מסור ללב. ולפיכך נאמר בו ויראת מאלהיה הרי סהרי ליתן
טעם למה נאמר בו ויראת נקט ליה והכי קאמר שהרי כל הדברים
הללו אין טובתן ורעתן מסורה להכיר אלא לכו של עושהו הוא יודע אם לעקל
אם לעקלקלות ויכול הוא לומר לא עשיתי כי אם לטובה הייתי סבור שיש לך
תבואה למכור או הייתי חפץ לקנות מקח זה: וכל דבר המסור ללב של
אדם נאמר בו ויראת מאלהיה. הוי ירא מן היודע מחשבות אדם לטובה
אם לאונאה: הבל ס'ד. וכי הכל יורדין: ה"ג כל היורדין לנהגם. עולין:
דדש ביה. כזר הורגל צדק שמכניס אותו כן ואין פניו מתלבנות ומכל מקום
זה להכלימו מתכוין:

וזוהר וארא דף ל"א ע"א

פתח ואמר דאי קרא בתרין גונגין איהו ובתרין סמרין קרי ביה דרכים
וקרי ביה נתיבות קרי ביה נעם וקרי ביה שלום מאן דרכים ומאן
נתיבות מאן נעם ומאן שלום. אלא דרכיה דרכי נעם היינו דכתיב
(שעיה ס"ג) הנותן בים דרך דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרך הוא

אורחא

אורחא פתיחא לכלא. פהאי אורחא דהוא פתיח לכל בר נש. כה דרכיה
אלין דרכים דאינון פתיחן מאבדון דכראן בימא רבא ועאלין בגויה.
ואינון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סמרי עלמא. ותאי נעם הוא
נעימו דנפיק מעלמא דאתי (גיא ומעלמא דאתי גהרין כל בוצינין) ונהיר
לכל בוצינין ומתפתשין גהרין לכל עיבר והוא מיבו ונהורא דעלמא
דאתי דינקין אבדון אקרי נעם. דכר אחר עלמא דאתי אקרי נעם. וכד
אתער עלמא דאתי כל מיבו וכל חידו וכל גהרין וכל חידו דעלמא
אתער. ובגויי כה אקרי נעם ועל דא תנין חייבין דגיהנם בשעתא דעאר
שבתא כלהו גיחין ואית להו חידו וגיחא בשבתא. פון דנפיק שבתא
אית לן לאתערא חידו עקאה עלנא דנשתויב מההוא עונשא דחייבא
דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא. (תהלים ז') ויהי
נעם יי אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה חידו דכלא ועל דא דרכיה
דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. מאן נתיבותיה אלין אינון נתיבות
ושבילין דנפקו מעילא וכלהו נקיט לון ברית יתדאי דאיהו אקרי
שלום שלמא דביתא ואעיל לון לימא רבא בד איהו בתוקמיה. וכדון יתיב
ליה שלם תדא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום:

הלכה פסוקה

יוסף להק

מוסר

ספר סדר היום דף ל"ו ב'

תמשך דברים העושה אותן או אפשר לו
ששוכב בהשובה נמנעה לפי שהם
עונות שבין אדם לחבירו ואינו יודע לחבירו
שחטא לו כדי שיתוור לו או ישאר סמנו
למחור לו ואלו הן: א' המקלל את הרבים
ולא קלל אדם ידוע כדי שישאר סמנו
בפניה: ב' החולק עם גנב לפי שאינו
יודע גנבה זו שיש מי הוא אלא הגנב גנב
לרבים ומביא לו והוא לוקח ועוד שהוא
מתניק ב' הגנב ומסמיאו: ג' המוציא אבקה
ואינו מקרי עליה עד שנתורה לבקעה
לאחר זמן פשיגשה תשובה אינו יודע קמי
יתור: ד' האוכל שוד עניים ויתומים

כתוב (תהלים ה') לא יגדוף רע. ואין רע אלא
הפוגם ברית שהיא רע סתם לעיני יום
ולבריות משחית למעלה ומשחית למטה.
פוגם למעלה ופוגם למטה. אוי לו אוי
לנפשו. אוי לרוע מעלו. דנוח לו שרא
נברא. נוח לו שנתקפה שפיתו על פניו
ולא יצא לאויר העולם. נוח לו שיפחתו
ידיו ולא היה עושה בפשיגשה דרע בזה.
מה בפניה יש לו מה תשובה יש לו פקעט
שנגעלו סמנו שערי תשובה ובפניה. אקנים
גברו בתמיו ותקבה וימינו פשיגשה לקבל
שבים כלב שגם:

ואלקנות אלו בני אדם אמרין הם ואינם ידועים ומפרסמין וגולים מעיר לעיר ואין להם
מפיר כדי שובע שור זה שיש מי הוא ונתוורנו לו: ה' המקלל שומר לתפלות דין אינו יודע
עד תוכן הגע שפנות וי נפשת היא כחה כדי שנתור שבתך יש לו בלגום. ועוד שהיא
סמניק ב' נח ומסמיאו:

יכוין

וארא יום חמישי תורה

יבין בקריאת הששה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הוה אחרונה דשם בין לקנות
הארץ רוח יתירה משבת הכאה:

כג ויקח אהרן את אלשיבע בת עמינדב אחות
נחשון לו לאשה ותלד לו את ענדב ואת

אביהוא את אלעזר ואת איתמר: ונסיב אהרן את אלשיבע
בת עמינדב אשתה הנחשון לה לאנתו וילידת לה ית ענדב וית אביהוא
ית אלעזר וית איתמר: כד ויבני קרח אסיר ואלקנה

ואביאסף אלה משפחת הקרחי: ויבני קרח אסיר ואלקנה
ואביאסף אביו ודעת קרח: כה ואלעזר בן אהרן לקח לו
מבנות פוטאל לו לאשה ותלד לו את פינתם

אלה ראשי אבות הגוים למשפחתם: ואלעזר בן אהרן
נסיב לה מבנת פוטאל לה לאנתו וילידת לה ית פינתם אביו רישי
אבתת לויא לזרעיתיו: כו הוא אהרן ומשה אשר אמר

יהוה להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים
על צבאתם: הוא אהרן ומשה די אמר יי אהרן אפיקו ית בני
ישראל מארשא דמצרים על חיליהון: כז הם המדברים אל

פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל
ממצרים הוא משה ואהרן: אנון דמלצין עם פרעה מלכא
דמצרים לאפקא ית בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן:

רש"י פעלתו

(כג) אחות נחשון. (כ"ג ק"ט ע"ר) מכאן למדנו הטעם אשר לריך לזדוק באחיה:
(כה) מבנות פוטאל. מורע יתרו שפטט עגלים לע"ה. ומורע יוסף
שפטט זילרו (כ"ג ק"ט): (כו) הוא אהרן ומשה. אלו שהזכירו למעלה שילדה
יוכד לעמרס הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' (ש"ר פ"ה) יש מקומות שמקדים
אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר לך ששקולין כאחד: על
צבאותם. כלצאותם כל לצאס לשבטיהם. יש על שאינו אלא במקום אות אחת
על חרצך תחיה כמו בחרצך (יחזקאל לג) עמדתם על חרצכם כמו בחרצכם:
(כז) הם המדברים וגו'. הם שנלטו הם שקיימו: הוא משה ואהרן. הם
בשליחותם ובלדקתם מתחלה ועד סוף: פעלתו

וארא יום חמישי

נג

נביאים יחזקאל כ"ט

א פעלתו אשר עבד פה נתתי לו את ארצי מצרים אשר
עשו לי נאם אדני יהוה: אנריה דאפלא ביה יתביית
ליה ית ארשא דמצרים דחבו קדמי לאתפצע מנהון אמר יי אלהים:

ב ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל ויגד אתן פתחון
פה בתוכם וידעו כיראני יהוה: ביומא ההוא איתי פורקו לבית
ישראל ויגד אתן מספחה פומא בנבואה ביניהון וידעון ארי אנא יי:

ג ויחי דברי יהוה אלי לאמר: והנה פתגם נבואה מן קדם יי עמי
למימר: ד בן אדם הנבא ואמרת פה אמר אדני יהוה חיליו
הה ליום: פר אדם אתנבי ותימר בידן אמר יי אלהים חיליו ואמרו

וי מן קדם יומא: ה כיר קרוב יום וקרוב יום ליהוה יום ענן
עת גוים יהוה: ארי קריב יומא וקרוב יומא דעתיד קמימי מן קדם יי
יום ענן ויש ענן תבר עממיא יהי:

רש"י

(א) פעלתו אשר עבד. במלותיו בלור. אתן לו את ארץ מצרים: אשר עשו
לי. מלרים רעה במשענתם שהכתיחו את עמי בעורסתם הכל:
(ד) הנה. כמו אהה: ליום. העתיד לבא על העכו"מ אלו: (ה) עת גוים.
עידן עממיא:

בתובים משלי י"ג

א בן לדבר יחבל לו וירא מצוה הוא ישלם: דבואי על מלתיא
נתחבל מצוה וידדתי מפורקנא משתתם מבהא: ב תורת חכם
מקור חיים לסור ממקשי מות: נמוסא דחפימא מבויעי דתי:

ג שכל טוב יתותן ודרך בגדים איתן:
שכלא טובא יהיב חסדא ואורחא תקיפא דביוני תיבד: ד פלל ערום
יעשה

רש"י

(א) בן לדבר. הכוזה אחד מדברי תורה סוף מהמשכן עליו: ישולם. יקבל
שכר: (ג) ודרך בגדים איתן. קשה לו ולאחרים:
יפרוש

וארא ליום המישי

יעשה בדת וכליל יפרש אולת: כל ערימא עבדתיה מדעתא
וסבלא פרים ליה לשמיותא: ה מלאך רשע יפל ברע וציר אמונים
מרפא: שליחא בישא יפול בבישתא ואוגדא מהיכנא אסיא הוא:

רש"י

יפרוש אולת. מכניז אולתו: (ה) מלאך רשע. זה בלעם הרשע. וציר
אמונים. זה משה רבינו ע"ה:

משנה זכחים פרק י"ד

פרת חטאת ששורפה הוץ מגתה. וכן שעיר המשתבח שהקריבו בחוץ
פטור. שנאמר ואל פתח אהל מועד לא הביאו. כל שאינו ראוי
לבא אל פתח אהל מועד. אין חייבין עליו: ה הרובע והרובע והמוקצה
והנעבד והאתנו והמחיר והכלאים והמזרפה. ויצא דופן שהקריבו בחוץ
פטור. שנאמר לפני משכן יי. כל שאינו ראוי לבא לפני משכן יי. אין
חייבין עליו. בעלי מומין בין בעלי מומין קבועים. בין בעלי מומין
עוברים שהקריבו בחוץ פטור. רבי שמעון אומר בעלי מומין קבועין
פטור. ובעלי מומין עוברים. עוברין בלא תעשה. תורים שלא הגיע
זמנן וגבי יונה שעבר זמנן שהקריבו בחוץ פטור. רבי שמעון אומר גבי
יונה שעבר זמנן פטור. ותורים שלא הגיע זמנן בלא תעשה. אותו ואת
בנו ומהוסר זמן פטור. רבי שמעון אומר הרי זה בלא תעשה. שהיה
רבי שמעון אומר כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן הרי זה בלא תעשה
ואין בו פרת. וחכמים אומרים כל שאין בו פרת אין בו בלא תעשה:

מחוסר

ברטנורא

פרק י"ד א פרת חטאת. פרה אדומה שנאמר בה הטאת היא: חוץ מגתה. מערכה של
עזים מסודרים כמין גה היו עושים לה במקום שחטטים אותה בהר המושבה
כנגד פתחו של היכל. ואם שחטה חוץ למקום ההוא פסולה אבל אינו חייב עליה משום שחט
קדשים בחוץ דרחמנא פטרי' מדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו. ומדקפיד קרא לעשו
אלא הביאו. ש"מ בעומד להביאו סם משחטי קרא: כל שאינו ראוי לבא וכו'. שאינו
עמיד להקריב: ב בלא תעשה. הואיל וראוין לבא לאחר זמן אין בהם כרת אלא לאו גרידא
דלא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום (דברים יב): תורים שלא הגיע זמנן.
(כדתן בחולין משיהיכו כשרין ומקמי הכי פסולין) דתורים גדולים ולא קטנים כשיין:
ובני יונה שעבר זמנן. דבני יונה קטנים ולא גדולים ופסולים מתהלת היתוב ואליך: בלא
תעשה. הואיל וראוין לאחר זמן יש בהן לא תעשה לשחטן בחוץ: אותו ואת בנו. שחט
אחד מהם וכל להקריב השני בו כיום אסור משום אותו ואת בנו לא תשחטו כיום אחד
(ויקרא כ"ב): ומחוסר זמן. בין שהוא מחוסר זמן בנפשו שלא היה ז' ימים תחת אמו בין
שהבעלים מחוסרים זמן כדמפרש לקמן. ויריבא לאשמועינן פלוגתא דר"ש ורבנן ככולהו. דאי
אשמועינן כבעלי מומין בהא קאמרי רבנן משום דמאיסי. אבל תורים ובני יונה דלא מאיסי
אימא מודו ליה לר' שמעון. ואי אשמועינן תורים ובני יונה משום דלא חוו ודחוו אבל בעלי
מומין

וארא ליום המישי נד

מחוסר זמן בין בנפשו בין בכעליו. איזה הוא מחוסר זמן בכעליו. הוב
והזבה (ויולדת ומצורע) שהקריבו חטאתם ואשמים בחוץ פטורין.
עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין. המעלה מבשר חטאת. מבשר אשם.
מבשר קדשי קדשים. מבשר קדשים קשים. ומותר העומר. ושתי הלחם.
ולחם הפנים. ושירי מנחות. תיוצק. הבוגל. הפותת. המזכה. המניף.
הפגיש. המסדר את השלחן. והנטיב את הגרות והקומץ והמקבל דמים
בחוץ פטור. אין חייבין עליו לא משום זרות. ולא משום טומאה. ולא
משום מחוסר בגדים. ולא משום רחוק ידים ורגלים: ד עד שלא הוקם
המשכן היו הבמות מתרות. ועבודה בבכורות. משחוקים המשכן
נאסרו הבמות ועבודה בפגנים. קדשי קדשים נאכלים לפני מן
הקלעים קדשים קלים בכל מהנה ישראל: ה באו לגלגל והתרו הבמות.
קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים. קדשים קלים בכל מקום:
באו לשילה נאסרו הבמות. לא היה שם תקרה. אלא בית שר אבנים

מלמטן

ברטנורא

מומין דחוו ודחוו אימא מודה להו ר"ש לרבנן. ואי תנא הני תרתי משום דפסולא דגיפא אבל
אוחו ואת בנו דפסולה מעלמא קאתי לה אימא מודו להו רבנן לר"ש (ג"א ר"ש לרבנן) זריבא
ואין הלכה כר"ש: ג הוב והזבה שהקריבו בחוץ. בחוץ ימי ספרן: והיולדת. שהקריבה
בחוץ מלאה: פטורים. שאין מתקבלין לא לחובה ולא לנדבה: ואשמים. כגמ' פריך זב וזבה
ויולדת בני אשם נינהו ומשני תני מזרע בהדיהו שהמזרע מביא אשם: ועולותיהן
ושלמיהן. כגמרא פריך הני בני שלמים נינהו. ומשני תני נזיר בהדיהו שגזיר מביא שלמים:
בחוץ חייבים. שהן נתקבלות בפנים נדבה לשמן. לאחר שהקריבו הטאתם והמזרע את
אשמו: מבשר חטאת מבשר אשם וכו'. דכל הני נאכלים לכהנים ואין קרבן לגבי
מוצה ורחמנא אמר (ויקרא יז) אשר יעלה עולה או זבח. מה עולה שהיא קריבה ע"ז מוצח
אף כל שהוא קרב ע"ז מוצח: מבשר קדשי קדשים. ככשי עזרת בהם שלמי זכור ויש
להם תורת ק"ק: הייצק. השמן על המנחה: הבולל הפותת. הבולל המנחה בשמן ופותתה
פחים: המניף המנייש. שמיף את המנחה שטעונה תנופה. ומנישה בחוץ המנחה כהיא טעונה
הגשה בפנים בקרן דרומית מערבית כדכתיב (שם ב') והגיסה אל המזבח: המסדר. להם הפנים
על השלחן: פטור. דאמר קרא אשר יעלה עולה או זבח מה העלחה שהיא גמר עבודה אף כל שהוא
גמר עבודה יאלו אלו שאין אחד מהן גמר עבודה: אין חייבין עליו משום זרות. אש עשה זר
אחת מכל העבודות הללו. כגון שכלל או פתח וכו' וכן טמא או מחוסר בגדים או מי שאינו
רחוק ידים ורגלים אינו חייב מיתה. אע"פ שנפסל אותו דבר שעבד בו: ד ועבודה
בבכורות. דכתיב (שמות כ"ד) וישלח את נערי בני ישראל אלו הבכורות שהעבודה בהם:
משחוקים הבשכן נאסרו הבמות. דכתיב (ויקרא י"ז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו מכלל
דבאיהל מועד תליא איסורא ודוקא לישראל נאסרו הבמות. אבל נכרים מותרים להקריב שלמים
בכל מקום ואפי' בזמן הזה. ואסור לישראל להיות שלוחם להקריב ולא לסייעם. אבל להורות
להם סדר הקריבה שרי: ה באו לגלגל. ולא היה שם בית אלא ירעות המשכן של
מדבר: הותרו הבמות. דרחמנא אמר אשר ישחט וגו' ואל פתח אהל מועד לא הביאו כרע
לגלגל שלא היה שם מחנה וכתב בעלו המחנות והתחילו להיות נפולים בכל הארץ. ומהאי טעמא
גמי קדשים קלים נאכלין כ"מ שהרי לא היה שם נוחה כמו שהיה במדבר: ו באו לשילה
באסרו הבמות. דכתיב (דברים י"ב) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה מכלל דכבישואו אל

המנוחה

מקדשן ויריעות מקדשן והיא היתה מנוחה קדשי קדשים נאכלים
לפנים מן הקדשים קדשים קלים ומעשר שני בכל הראה: באו לנוב
ולגבעון החרו הבמות קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקדשים.
קדשים קלים בכל ערי ישראל: באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה
להם עוד החרו והיא היתה נחלה קדשי קדשים נאכלים לפנים מן
הקדשים קדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה: פל הקדשים
שהקדישן בשעת אסור הבמות והקריבן בשעת אסור הבמות בהוץ הרי
אזו בעשה ולא תעשה ותביין עליהן פרת. הקדישן בשעת החר הבמות
והקריבן בשעת אסור הבמות הרי אזו בעשה ולא תעשה ואין היבין
עליהם פרת. הקדישן בשעת אסור הבמות והקריבן בשעת החר הבמות
הרי אזו בעשה ואין בהם בלא תעשה: י אזו קדשים קדשין במשכן
קדשים שהוקדשו למשכן. קרבנות הצבור קרבין במשכן. וקרבנות היחיד
בבמה. וקרבנות היחיד שהוקדשו למשכן יקרבו במשכן. ואם הקריבן

ברמנורא בבמה

המנוחה הכמות אכורות. ומנוחה זו שילה שהיתה בס מנוחה בלא היו נוסעים ממקום למקום כמו
במדבר: בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה. דכתיב (שמואל א' ח') והביאהו
בית ה' שילה אלמא בית היה וכתיב (תהלים ע"ח) ויטוש משכן שילה אלמא של יריעות היה
מלמד שלא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה: ומעשר שני בכל
הראה, ולעיל לא תני מעשר שני לפי שכל י"ד שנה שהיו בגלגל לא נתחייבו במעשרו עד
שכנסו והלקו. וכל הראה היינו בכל מקום שראה שם שילה דהמר קרא (דברים י"ב) השמר
לך פן תעלה עולותיך ככ"מ אשר תראה. ככ"מ אשר תראה אי אתה מעלה. אבל אתה אוכל ככ"מ
שאהה רואה: ו באו לנוב ולגבעון. כשחרבה שילה לסוף ג' מאות ושבעים חסר א' שהיה
המשכן שם. ונלקח הארון בימי עלי באלונוב. וחרבה נוב בימי שאול ובאו לגבעון. וכל ימי נוב
וגבעון היו כ"ז שנה וכל זמן זה היו הכמות מותרות דרמנורא אמר באיסור הכמות כי לא
באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה. מנוחה זו שילה. נחלה זו ירושלים. ולא הלך הכתוב
אלא כדי ליתן היתר לכמות בין זו לזו: קדשים קלים בכל ערי ישראל. והוא הדיון למעשר
שני שהרי הקיטן הכתוב דכתיב (שם) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגןך וגומר וכל נדריך
אשר תדור בזמן שקדשים קלים עטוים הבאת מקום אף מעשר שני עטון הבאת מקום בזמן
שקדשים קלים בכל ערי ישראל אף מע"ש בכל ערי ישראל: ון והיא היתה נחלה. האמורה
בתורה כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה. דמשמע מהכחיהו אל הנחלה יאסרו
הכמות: ה הרי אלו בעשה. דשמה תביאו את עולותיכם. דמשמע אבל לא בכמה. ולא
הבא מכלל עשה עשה. אי נמי עשה והביאום לה'. ול"מ דהשמר לך פן תעלה עולותיך. וכל
מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"מ: ואין חייבין עליהם ברת. כיון שהקדישן
כשעת החר הבמות שאין המקריב בהוץ חייב ברת אלא על קרבן באם הקריבו בהוץ כשעת
הקדישן היה חייב דמזבח דהדבר דכרת דשחטי הוץ כתיב חקת שילם תהיה זאת להם. זאת
להם והוץ אחרת להם: הקדישן בשעת איסור הבמות. מההוא שעתא קרינן בכו והביאום
לה' וכיון שהמתין עד שלא יכול לקיימו. נתכשל העשה על ידו. אבל לאו וכרת ליכא. דהזרה
ועושה כשעת הקרבה כתיבי והרי הותרו הכמות: י אלו קדשים קרבין במשכן. כיון
בזמן הגלגל ונוב וגבעון. שהיה שם משכן והיה הכמות מותרות. אלו קדשים קריבין להקריבן
במשכן ולא בכמה: קדשים. שסתמן הוקדשו למשכן ומאי ניהו קרבנות זכור: קרבנות יחיד.
סתמן לכמה: וקרבנות יחיד שהוקדשו למשכן. שפירש כשעת הקדישן על מנת להקריבן

במשכן

בבמה פטור. מה בין פטת יחיד לבמת צבור. סמיכה ושחימת צפון.
ימתן סביב. ותנופה והגשה. רבי יהודה אומר אין מנחה בבמה וכהוין
ובגדי שרת וכלי שרת ורית נוחות ומחיצה בדמים ורחוץ ידים ורגלי.
אבל הזמן ובגדוהר והטמא שוין פה ובזה:

ברמנורא

כמשכן: ואם הקריבין בבמה פטור. מאזורה ומעושה שהרי הותרו הכמות ומיהו אסור לשנות
דכתיב מולא שפתך תשמור ועשית: במת צבור. גלגל ונוב וגבעון: סמיכה. דכתיב לפני ה'
וסמך ואין סמיכה בכמה: שחימת צפון. דכתיב לפניה לפני ה' ואין לפון בכמה: ומתן
סביב. שתי מתנות סמן הרבע דכתיב בכו את הדם על המזבח סביב ולא בכמה: תנופה.
דכתיב תנופה לפני ה'. ואין תנופה בכמה: והגשה. דכתיב והגשית אל המזבח ואין הגשה בכמה:
אין מנחה בכמה. דזכאים אמר קרא בכמה ולא מנחות: כהוין. דכתיב וזרק הכהן את הדם
על המזבח. מזבח לריך כהן. ואין כמה לריכה כהן: ובגדי שרת. דכיון דל"מ כהן אין כלן
מקום לבגדי שרת. דכבגדי שרת כתיב ילכסם הכהן' ובלי שרת. דכללי שרת כתיב לשרת
בקדש ולא בכמה: וריוח נוחות. אברים שללאן והעלן אין בהן משום ריוח נוחות ודוקא במזבח
דכתיב ריוח נוחות לה' אבל בכמה אפילו ללאן והעלן אין בכך כלום: מחיצת דמים. חוט הסיקרא
להכדיל בין דמים התחתונים לדמים העליונים ואין חוט הסיקרא בכמה דכתיב והיתה הרשת
עד חצי המזבח ולא בכמה: רחוץ ידים ורגלים. דכתיב כזוואם אל אוהל מועד ירחצו מים
ולא בכמה: הזמן. אם השכ על הקרבן לאכלו חוץ לזמנו: והטמא. אע"פ שזר כשר להקריב בכמה
אין עמא מקריב בכמה:

גמורא זבחים דף ק"ט ע"א

באו לירושלים וכו' תנו רבנן (דברים י"ב) כי לא באתם עד
עתה אל המנוחה ואל הנחלה. מנוחה זו שילה. נחלה
זו ירושלים ואומר (ירמי י"ב) היתה לי נחלתי באריה ביער ואומר
(שם) העיט צבוע נחלתי לי העיט סביב עקיה דברי רבי יהודה.
רבי שמעון אומר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה ואומר
(תהלים קל"ב) זאת מנוחתי עדי עד פה אישב כי איתיה ואומר
(שם) כי בחר ה' בציון אמה למושב לו. בשלמא למאן דאמר
מנוחה זו שילה תיני דכתיב (דברים י"ב) אך המנוחה ואל
הנחלה אלא למאן דאמר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה.
אל הנחלה ואל המנוחה מביעי ליה. הכי קאמר לא מביעי
מנוחה דלא מביעו אלא אפילו לנחלה נמי לא מביעו. תנא
דבי רבי ישמעאל זו זו שילה. רבי שמעון בן יוחאי אומר זו

ח

וזה ירושלם בשקמא למאן דאמר מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלם אי גמי איפכא היינו דכתיב (שם) אך המנוחה ואל הנחמה. אלא למאן דאמר זו וזו שילה או זו וזו ירושלם מנוחה ונחלה מבעי ליה קשיא. בשקמא למאן דאמר זו וזו שילה מנוחה הנחו מכבוש נחלה זו דפלונו התם נחלות דכתיב (יהושע י"ח בשני לשון) ויחלק להם יהושע ויפל להם גזרל בשילה על פי ה'. אלא למאן דאמר זו וזו ירושלם בשקמא נחלה נחלת עולמים אלא מנוחה מאי מנוחה. מנוחת ארון דכתיב ויהי פנוח הארון. בשקמא למאן דאמר זו וזו ירושלם אבר שילה הוה שריא במזות היינו דכתיב (שופטים י"ג) ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנוחה ויער ער הצור זה אלא למאן דאמר זו וזו שילה ובמזות הוה אסירן מאי ויקח מנוח. הוראת שעה תיתה. תנא דבי רבי ישמעאל פרבי שמעון בן יוחאי דאמר זו וזו ירושלם וסימך משיכי גברא דגברי :

רש"י

גוב וגבעון. חדא חסיד לה : זו וזו שילה. ואפי' הכי יש היתר בתרי' דקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא ובקדושה ירושלים גופא סבירא ליה דיש אחריה היתר כדאמרינן במגילה שמעתי שמקריבין צבית חוטיו בזמן הזה ואוקימנא כו' ישמעאל : זו וזו ירושלים. ועד שנבנה הבית לא נאסרו הכמוס : ויהי כנזח הארון. חפשתיו ולא מלאתיו ולא חינו בכסופים יש לו מקרא אחר בזה"י בשלמה קומה ה' אלהים לנוחך חתה וארון עורך מנוח בימי שילה היה שהרי לא חרבה עד שמת עלי (כ"ג) : ה"ג תני דבי ר' ישמעאל כרבי שמעון בן יוחאי כרייתא נמלאת צבית מדרשו של רבי שמעון שהיו תלמידי רבי ישמעאל סוגים כמוסו : משכינהו צביתא לגברי. רבי שמעון שהוה יחידי משך את תלמידי רבי ישמעאל להניח דברי רבס שאמר זו וזו שילה :

וזהו דף ל"ב ע"א.

ותא חזי ארבע מאה שנין קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל ובעא קמי קדשא ברוך הוא אמר ליה מאן דאתגזר אית ליה חולקא בשמך. אמר ליה אין. אמר ליה והא ישמעאל דאתגזר ולא עוד אלא דאתגזר בר תלמידי שנין אמאי לית ליה חולקא בך כמו

יצחק

יצחק. אמר ליה דא אתגזר פדקא יאות ובתקוניו ודא לאו הכי ולא עוד אלא דאלין מתדבקין בי פדקא יאות לתמניא יומין ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. אמר ליה ועם כל דא פיון דאתגזר לא יהא ליה אנר טב בגיניה. ווי על ההוא זמנא דאתיליד ישמעאל בעלמא ואתגזר. מה עבד קדשא ברוך הוא ארתיק להו לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדשא בגין ההוא גזירו דבהון. וזמנין בני ישמעאל למשלמ בארעא קדשא פד איהו רוקניא מכלא זמנא סני כמה דגזירו דהון ברוקניא בלא שלימו. ואינון יעבבון להון לבני ישראל לאתבא לדוכתיהו עד דישתקיים ההוא זכותא דבני ישמעאל. (ויקרא ט"ט א') וזמנין בני ישמעאל לאתערא מרבין תקיפין בעדמא ולא תפנשא בני אדום עליהו ויתערון קרבא בהו מד על ימא וחד על יבשתא וחד סמוך לירושלם וישלמון אליו בארעא וארעא קדישא לא יתמסר לבני אדום. בההוא זמנא יתער עמא חד מסייפי עלמא על רומי תיבא ונח בה קרבא תלת ירחין ויתפנשו תמן עממיה ויפלון בידיהו עד דיתפנשו כל בני אדום עלה מכל סייפי עלמא. וכדון יתער קדשא ברוך הוא עליהו הדיא הוא דכתיב (ישעיה ל"ד) כי זבח לוי בבצרה וגומר. וקבטר דא מה כתיב לאחוז בכנפות הארץ וגומר וישגי לבני ישמעאל מינה ויתבר כר חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעקמא אלא חילא דישראל בלחודוי. הדיא הוא דכתיב (תהלים כ"א) יי צדקה עד יד מינה בגין דשמא קדישא בימינא ואורייתא בימינא ועל דא בימינא תליא כלא ותנין דבעי לזקבא מינא על שמארא כמה דאוקמוהו דכתיב (דברים ל"ג) מימינו אש דת למו ובזמנא דאתי (תהלים ס') הושיעה ימינה ועני ובההוא זמנא כתיב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא בקם בשם יי לעבדו שקב אחד וכתיב ביום ההוא יהיה יי אחד וישבו אחד ברוך יי לעולם אמן ואמן :

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ה' תשובה פ"ד

חמשה דברים העושה אותן אין חוקתו לשוב מהן לפי שהן דברים קלים בעיני רוב האדם ונמצא חומא והוא יתמה שאין זה חמא ואילו הן : א' האוכל מסעודה שאינה מספקת לבצלתה שנה אבקגול הוא הוא מרמה שלא חמא ויאמר פלוס אבקתי פלא ברשותו : ב' המשתמש בעבומו של

עני

מספה סדר היום דף ל"ז ע"ב

אם התמיד בעון פגם הכרית גדול עונו מנשוא אלו הם המביאים חרון אף לעולם הם המביאים הפגמות והמיתות לעולם. ובפרט אם השיאו יצרו הרע ועשה הדבר הרע הנה בפני אנשים או חברים או גרם לעשות לאחרים שחגל את ה' וחמא והחמא שנתגדל עונו כמאד מאד עד לשמים

הגיע

עני שהעבט של עני אינו אלא כגון קרדום הנע. ובפרט אם לא היה עמא בזה עד ומזרזיה ואמר בלבו אינני חסרים תהי ליבא על הזכר או שבא על הערנה פי היא לא גלתי אותו: י הכסמפל בעריות מענה על דעתי שאין בכה פלום שהוא אומר וכי בעלתי או קבכתי אצלתי והיא אינו ירע נגדים נאים והפגדים אשר ערו לכלבו נפשו רוחו ונשמתו עד שהרזיקהו כקפני אדון כל הארץ ובת מלך הכבוד והכבוד תהיו אתנו לבבכם ואחרי עיניכם: והא (במדב טו) והא ד הכתפד בקלון חבירו אומר בלבו שאינו חמא לפי שאין חבירו עמד שם ולא הגיע לו בשל ודא בישו אלא עבד משיבו המובים והכמתו למול מעשה חבירו או חכמתו פני שראה מקללו שהוא מקבד וחבירו פווי: ה החושד בכשרים אומר בלבו שאינו חוטא לפי שהוא אומר מה עשיתי לו וכי יש שם אקא חשד שטא עשה או לא עשה והוא אינו ירע שיה עון שמשלים אדם פשר פדעתו פבעל ונברות:

ליל ששי

צירוף יהיה

כח ויהי ביום דבר יהוה אל משה בארץ מצרים: ס ותה פיומא דמליל יי עם משה בארעא דמצרים: שליש כט וידבר יהוה אל משה לאמר אני יהוה דבר אל פרעה מלך מצרים את כד אשר אני דבר אליה: ומליל יי עם משה למימר אנא יי מלל עם פרעה מדכא דמצרים ית כל די אנא ממליל עמך: ל ויאמר משה לפני יהוה הן אני עבד שפתיים ואיך ישמע אלי פרעה: פ ואמר משה קחם יי הא אנא יקר ממלל ואקבין יקבל מני פרעה: ז ויאמר

רש"י

(כח) ויהי ביום דבר וגו'. מהוזה למקרה של חרזי: (כט) וידבר ה'. הוא דיבור עלמו האומר למעלה כל דבר אל פרעה מלך מצרים אלא מתוך שהפסיק הענין כדי לחסס חזר הענין עליו להחיל בו: אני ה'. דלוי אני לשלמד ולקיים דברי שלוחתי: (ל) ויאמר משה לפני ה'. הוא האמירה שאמר למעלה הן בני ישראל לא שמעו אלי ושנה הכחז כחן כיון שהפסיק הענין וכך הוא השיטה האומר נחזר על הכחזות: (א) נתתיך אלהים לפרעה.

שיט

יהוה אל משה רעה נתתיך אלהים לפרעה ואחרון אחיך יהיה נביאך: ואמר יי למשה חזי מניתיך רב לפרעה ואחרון אחיך יהי מתרגמך: ב אתה תדבר את כד אשר אנני ואחרון אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארץ: את תמליל ית כל די אפסקדך ואחרון אחיך ימליל עם פרעה וישלח ית בני ישראל מארעה: ג ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתי ואת מופתי בארץ מצרים: ואנא אקשי ית לבא דפרעה ואסגיתי ית אתותי וית מופתי בארעא דמצרים: ד ולא ישמע אלכם פרעה ונתתי את ידי במצרים והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים: ודא יקבל מנכון פרעה ואתן ית מחת נברתי במצרים ואפיק ית חילי ית עמי בני ישראל מארעא דמצרים גדיגין רברבין: ה וידעו מצרים כי אני יהוה בנתי את ידי על מצרים

והוצאתי

רש"י

שופט ורודה לרדותו במכות ויסורין. יהוה נביאך. כתרנומו מתרגמך וכן כל לשון נבואה אדם המכריו ומשמיע לעם דברי חוכמות והוא מגורת (ישעיה כ"ז) כיב שפתיים (משלי י') ינוב חכמה ויכל מהתנבאות דשמואל (סי' י') ובלעז קוראין לו פרידיג'ר (פרעדיגן): (ב) אתה תדבר. פעם אחת כל שליחות ושליחות כפי ששמעת מפי ואחרון אחיך ימלילנו ויטעימנו באוני פרעה: (ג) ואני אקשה. מאחר שהרשיע והתרים כנגדי וגלוי לפני שאין נחת רוח באומות עו"ה לפת לב שוב טוב לי שיתקשה לבו למטן הרבות בו אותותי והכירו את גבורתי. וכן מדרשו של הקב"ה מביא פורענות על האומות עו"ה כדי ששמעו ישראל וייראו שאלמר (לפניה ג') הכרתי גוים נשמו פנותם וגו' אמרתי אך תיראו אותי תקחו מוסר ואעפ"כ בחמש מכות הראשונות לא נאמר יחזק ה' את לב פרעה אלא ויחזק לב פרעה (ועיין ברא"ש שגורס כאן דבור המתחיל בלכתך לשוב עד אשר שמתי בידך וכדלעיל בפרשה שמוה צפ' בלכתך לשוב ע"ש): (ה) את ידי. יד ממש להכות בהם: (ט) מופת. אות להודיע

שיט

והוצאתי את בני ישראל מתוכם: וידעו מצרים ארי אנא
: י כד ארים ית ממת גברתי על מצרים ואפיק ית בני ישראל מביניהון :
ו ויעש משה ואהרן כאשר צוה יהוה אתם בן עשו :
ועבד משה ואהרן כמא דפקיד יי יתהון בן עבדו : ו ומשה בן
שמונים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדברם
אל פרעה : פ ומשה בר תמנו שגיו ואהרן בר תמנו ותלת שגיו
במלכותהון עם פרעה: רביעי ח ויאמר יהוה אל משה
ואל אהרן לאמר: ואמר יי למשה ולאהרן למימר: ט פי ידבר
אדכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל
אהרן קח את מטף והשלך לפני פרעה יהי לתנין:
ארי ימלא לותכון פרעה למימר תבו לבון אתא ותימר לאהרן סב ית
חומרך ורמא קדם פרעה יהי לתנינא: י ויבא משה ואהרן
אל פרעה ויעשו בן כאשר צוה יהוה וישלך אהרן
את מטפו לפני פרעה ולפני עבדיו והיו לתנין:
ועל משה ואהרן לות פרעה ועבדו בן כמא דפקיד יי ורמא אהרן ית
חומרה קדם פרעה וקדם עבדו יהי לתנינא: יא ויקרא גם
פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרממי
מצרים בלהטיהם בן: וקרא אף פרעה לחכימא ולחרשיא
ועבדו אף אנון חרשי מצרים בלחשיהון בן: יב וישליכו איש
מטהו ויהיו לתנינם ויבלע מטה אהרן את מטותם:
ורמו גבר חומרה והו לותנינא ובלע המרא דאהרן ית המרהון:

ויחוק

רש"י

שיש לורך (לדרך) צמי ששולח אתכם: (י) לתנין. נחש: (יא) בלחשיהם.
בלחשיהון ואין לו דמיון במקרא ויש לדמות לו (בראשית ג') להט החרב
המתהפכת דומה שהיא מתהפכת ע"ל לחש: (יב) ויבלע מטה אהרן. (שבת ל"ז)
מאחר

ויחוק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר
יהוה: ס ואמקה לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמלי יי:
ד ויאמר יהוה אל משה כבד לב פרעה מאן
לשלח העם: ואמר יי למשה אתיקר (לפני יקיר) לבא דפרעה
סריב לשלחא עמא: טו לך אל פרעה בכרך הנה יצא
חמומה ונצבת לקראתו על שפת היאר ותמטה
אשר נהפך לנחש תקח בידך: אזיל לות פרעה בצפרא
הא נפיק למימא ותתעמד לקדמותה על פי גהרא ותמרא דאתהפך
לחויא תפס בידך: טז ואמרת אליו יהוה אליה העברים
שלחני אליך לאמר שדח את עמי ויעבדני במדבר
והנה לא שמעת עד כה: ותימר לה יי אלקא דיהודאי שדחני
לדתך למימר שדח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא והא לא קבלתא עד
כען: יז כה אמר יהוה בנות תדע פי אני יהוה הנה
אנכי מכה א במטה אשר בידי על חמום אשר
ביאר ונהפכו לדם: כדען אמר יי ברא תבע ארי אנא יי הא
אנא מהי בדתרא די בידי על מיא די בנהרא ויתהפכו לדמא:
יח ותהנה אשר ביאר תמות ובאש היאר ונלאו
מצרים לשתות מים מן היאר: ס ונגני די בנהרא ימותון

ויסרי

רש"י

מאחר שחזר ונעשה מטה בלע את כולן: (יד) כבד. תרגומו יקיר ולא חסוק
מפני שהוא שם דבר כמו (שמות י"ח) כי כבד ממך הדבר: (טו) הנה יצא
חמומה. לנקבו סהיה עושה עלמו אלוה ואומר שאינו לריך לנקבו ומשכיס
ויולא לנילוס ועושה שם לרכיו (ש"ר): (טז) עד כה. עד הנה ומדרשו עד
שתשמע ממני מכה בכורות שאפתח צה צכה כה אמר ה' כחות הלילה:
(יז) ונהפכו לדם. לפי שאין גשמים יורדים במלרים ונילוס עולה ומשקה את
הארץ ומלרים עובדים לנילוס לפיכך הלקה את יראתם והא"כ הלקה אותם:
(יח) ונלאו מצרים. לבקש רפואה למי היאור שיהיו ראוין לשתות:
אמר

ויסרני נהרא ויפאון מצראי למשתי מיא מן נהרא: ים ויאמר יהוה
אל-משה אמר אל-אחיהו קח מטהך ויגמה ידך על-
מימי מצרים על-נהרותם ו על-אריהם ועל-אנמיהם
ועל כל-מקוה מימיהם ויהיו-דם ויהיה דם בכל-
ארץ מצרים ובעצים ובעבדים: ואמר יי למשה אמר
למשה מן המטה וארים ידך על מיא המצרים על נהרותיו על ארתיהו
ועל אנמיהו ועל כל בית פגישות מימיהו ויהיו דמא ויהי דמא בכל
ארשא המצרים ובעמי אשא ובעמי אבנא: כ ויעשו-כן משה
ואחיהו כלאשר וצוה יהוה ויהם כמטה ונה את-
המים אשר בלאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו
ויהפכו כל-המים אשר-בלאר לדם: ועבדו בן משה
ואחיו כמא דפקיד יי וארים כחמרא ומקא ית מיא די בנהרא לעיני
פרעה ולעיני עבדיו ואתחפכו כל מיא די בנהרא לדמא:
כא ותהנה אשר-בלאר מטה ויבאש הלאר ולא-
יכלו מצרים לשבתו מים מן הלאר ויהי תהם בכל-
ארץ מצרים: ונני די בנהרא מיתו וסרי נהרא ולא יכילו מצראי
למשתי מיא בן נהרא ונה דמא בכל ארשא המצרים: כב ויעשו-
בן חרממי מצרים בלמיהם ויחזק לב-פרעה ולא-

רש"י ששע

(יט) אמור אז אהרן. לפי שהגין האור על משה כשנסלך לתוכו לפיכך לא
לקה על ידו לא דם ולא בלפרדעים ולקה על ידי אהרן: נהרותם. הם נהרות
המושכן כעין נהרות שלנו: יאוריהם. הם זריכות הנגרים מזריכות העשויות
בידי אדם משפת הנהר לשדות וגילוס מימיו מהזריכות ועולה דרך היאורים
ומשקה השדות: אגמיהם. קבולת מים שאינן נובעין ואין מושכין אלא עומדין במקום
אחד וקורין לו אגמ"ק: בכל ארץ מצרים. אף במרחלאלות ובאמצעות שבחים:
ובעצים ובאבנים. מים שבכלי עץ ובכלי אבן: (כב) בלמיהם. לחש שאומרין
אותו בלבו ובחשאו ורבותיו אמרו (סנהדרין ס"ז) בלמיהם מעשה שדים בלמיהם
מעשה כספים: ויחזק לב פרעה. לומר על ידי מכשפות אהם עושים כן

זנחית

שמע אליהם כלאשר דבר יהוה: ועבדו בן חרשי מצרים
בלחשיהו ואתפקו לבא דפרעה ולא קביל מנהוון כמא דמליף יי:
כג ויפן פרעה ויבא אל-ביתו ולא-ישת לבו גם-לקואת:
ואתפני פרעה ועל לביתו ולא שני דביה אף לדא:

וארא יום ששי תורה

כדי להשלים כל הכהרה שנים מקרא ואחד חרנום הצגנו תשלום כל
הכהרה וחרנום והפסרה:

כד ויחפרו כל-מצרים סביבת היאר מים לשבתו
פי לא יכלו לשבת ממימי היאר:
והפרו כל מצראי סחרנות נהרא מיא למשתי ארי לא יכילו למשתי
ממיא ונהרא: כה וימלא שבעת ימים אחרי הכות-
יהוה את-היאר: פ ואשלים שבעת יומיו בחר דמחא ייית נהרא:
כז ויאמר יהוה אל-משה בא אל-פרעה ואמרת
אליו כה אמר יהוה שלח את-עמי ויעבדני:
ואמר יי למשה עול צות פרעה ותימר לה פרנן אמר יי שדח ית עמי
ויפלחון קדמי: כז ואם-מאן אתה לשלח תנה אנכי נגף
את-כל-גבולך בצפרדעים: ואם סריב את לשקחא הא אנא
מחי ית פד תחומך בערדעניא: כח וישבן היאר צפרדעים
ועלו

רש"י

(מנחות פ"ה) הבן אהם מכניסין לעפריים עיר שכולה סבן. אף אהם מזיחין
מכשפות למלכים שכולה כספים: (כג) גם לזאת. למופת המטה שנהפך לחטין
ולא לזה של דם: (כה) וימלא. מנין שבעת ימים שלא שז היאור לקדמותו
שהיה המכה משמשת רביע חדש ושלשה חלקים היה מעיד ומתרה בהם (בש"ר):
(כז) ואם מאן אתה. ואם סרבן אהם. מאן כמו ממאן מוסרב אלא כינה
האדם על שם המפעל כמו (מלכים א' כ') שלו ושקט סר וזעף: נגף את כל
גבולך. מכה וכן כל לשון מנפה אינו לשון מיהה אלא ל' מכה. וכן (שמות כ"א)
וגפא אשה הרה אינו לשון מיהה. וכן (ירמיה י"ג) ובטרם יתגפא רגליכס. (תהלים
צ"א

ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל-מפתחך
 ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך :
 ויבוי נהרא ערדעניא ויסקון ויעלון בביתך ובאדרון בית משכבך ועל
 ערסתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובאצותך : כט ובכה ובעמך
 ובכל-עבדיך ועלו הצפרדעים : וכן ובעמך ובכל עבדיך
 ויסקון ערדעניא : חא ויאמר יהוה אל-משה אמר אר-
 אחרן נטה את-ידך במשך על-הנחלת על-
 היארים ועל-האגמים והער את-הצפרדעים על-
 ארץ מצרים : ואמר יי למשה אמר לאחרן ארים ית ידך בחדר
 על נהריא על ארתאי ועל אגמאי ואסיקת ערדעניא על ארשא דמצרים :
 ב ויש אחרן את-ידו על מימי מצרים ותעל
 הצפרדע ותכס את-ארץ מצרים : וארים אחרן ית ידה
 על מיא דמצראי ויסיקת ערדעניא ויחפת ית ארשא דמצרים :
 ג ויעשו כן חרומים בלמיהם ועלו את-הצפרדעים
 על-ארץ מצרים : ועבדו בו חרשיא בלחשיהון ואסיקו ית
 ערדעניא על ארשא דמצרים : ד ויקרא פרעה למשה ולאחרן
 ויאמר תעתירו אל-יהוה ויסר הצפרדעים ממני
 ומעמי ואשלחה את-העם ויזבחו ליהוה : וקרא פרעה
 למשה ולאחרן ואמר ציו קדם יי ויעדי ערדעניא מני ומעמי ואשלח

רש"י

ל"א) פן תגוף באבן רגליך (ישעיה ח') ולאבן נגף : (בדח) ועליו. מן היחור :
 בביתך. ואח"כ צבתי עבדיך. הוא החמיל בעלה תחלה ויאמר אל עמו וממנו
 החמילה הפורענות (סוטה י"א וש"ד) : (כט) ובכה ובעמך. (סנהדרין פ') בתוך
 מעיהם נכנסין ומקרקרין : (ב') ותעל הצפרדע. (ש"ד) לפרדע אחת היתה והיו
 מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים זהו מדרשו. ופשוטו יש לומר שרון
 הצפרדעים קורא ל' יחידות. וכן ויהי הכנס הרחשה פדוליר"א בלעז ואף ותעל
 הצפרדע

ית עמא וידבחו קדם יי : ה ויאמר משה לפרעה התפאר
 עלי למתי | אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית
 הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה :
 ואמר משה לפרעה שאל לך ובוקרא הב לי זמן לאמתי אצני עלך ועל
 עבדיך ועל עמך לשיצאה ערדעניא מנה ומבתיך לחוד בנהרא ושתארוני :
 ו ויאמר למחר ויאמר בדברך למען תדע ביי-און
 פיהוה אל-חינו : ואמר למחר ואמר בפתגמך בדיח דתדע ארי
 לית ביי אלהאי : חמישי ז וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך
 ומעבדיך ומעמך רק ביאר תשארנה : ויעדון ערדעניא
 מנה ומבתיך ומעבדיך ומעמך לחוד בנהרא ושתארוני : ח ויצא
 משה ואחרן מעם פרעה ויצעק משה אל-יהוה
 על-דבר הצפרדעים אשר-שם לפרעה : ונפק משה
 ואחרן מלכת פרעה וצלי משה קדם יי על עיסק ערדעניא די שני לפרעה :
 ט ויעש יהוה כדבר משה וימתו הצפרדעים
 מן-הבתים מן-החצרות ומן-השדות : ועבד יי בפתגמא
 דמשה ומיתו ערדעניא מן פתיא מן דרתא ומן חקלתא : י ויצברו אתם

חמרים

רש"י

הצפרדע גריזוליר"א בלעז (נעפרעס) : (ה) התפאר עלי. כמו (ישעיה י')
 התפאר הגרון על החולב זו משבח לומר אני גדול ממך וניט"ר בלעז. וכן
 התפאר עלי השבח להסחכס ולשאלו דבר גדול ולומר שלא אוכל לעשותו :
 למתי אעתיר לך. את אשר אעתיר לך היום על הכרת הצפרדעים למתי
 תרלה שיכרתו ותרלה חס השלים דברי למועד שתקבע לי. אלו נאמר מתי
 אעתיר היה משמע מתי אחפלה עכשיו שנאמר למתי משמע אני היום אחפלה
 עליך שיכרתו הצפרדעים לזמן שתקבע עלי אמור לחיזה יום תרלה שיכרתו. אעתיר
 העתירו והעתרתי ולא נאמר אעתר עתרו ועתרתי מפני שכל ל' עתה הרבות
 פלל הוא וכאשר יאמר הרבו ארצה והרבותי ל' הפעול כך יאמר אעתיר העתירו
 והעתרתי דברים ואב לכולם העתרתם עלי דברייכם (יחזקאל ל"ה) הרבותם :
 (ו) ויאמר למחר. התפלל היום שיכרתו למחר : (ז) ויצא ויצעק. מיד שיכרתו
 למחר

חמרים חמרים ותבאש הארץ: וכנשו יתחון דגורין דגורין וסריא
על ארעא: ואיך פרעה כי היתה הרותה והתכבד את-לבו
ולא שמע אליהם כאשר דבר יהוה: ס ותוא פרעה אבי
תות רותא וותיקר ית לבה ולא קביל מנהון פמא דמליא יי:
יב ויאמר יהוה אל-משה אמר אל-אחרן נטה את-
מטה וקח את-עפר הארץ והיה לכם בכר-ארץ
מצרים: ואמר יי למשה אמר לאחרן ארים ית חמרה וקחא ית
עפרא דארעא ויהי קלמחא בכר ארעא דמצרים: יב ויעשו-כן ויט
אחרון את-ידו במטהו ויד את-עפר הארץ ותהי
תבנים בלעם ובנהמה פר-עפר הארץ הנה כנים
בכר-ארץ מצרים: ועבדו-כן וארים אחרן ית ידה בחמרה וקחא
ית עפרא דארעא וותת קלמחא בארעא ובגערקא פר עפרא
דארעא תות קלמחא בכר ארעא דמצרים: יד ויעשו-כן
החרטמים בלמיתם להוציא את-תבנים ולא יכלו
ותהי תבנים בלעם ובנהמה: ועבדו-כן הרשיא בלחשיחון
לאפקא ית קלמחא ולא יכילו וותת קלמחא בארעא ובגערקא:
טו ויאמרו החרטמים אל-פרעה אצבע אליהם הוא
ויחזק לב-פרעה ולא-שמע אליהם כאשר דבר

רש"י

למחר: (י) חמרים חמרים. לצורים לצורים כהרגומו דגורין גלן: (יא) והתכבד
את לבו. ל' פעול הוא כמו הלך ונסוע וכן (מ"ג ג') והכות את מואב (שמואל
א' כ"ב) ושאל לו באלהים (מ"א כ') הכה ופלע: כאשר דבר ה'. והיכן דבר
ולא ישמע אליכם פרעה: (יב) אמור אל אחרן. לא היה העפר כדאי ללקוח
על ידי משה לפי שהגין עליו כשהרג את המלכוי ושמנהו בחול ולקח על ידי אחרן:
(יג) ותהי חבנם. החמישה פדוליר"א בלעז (לויטריא): (יד) להוציא את
התבנים. לבראותם (נ"א ולסוליאס) ממקום אחר: ולא יכלו. שאין השד שולט
פל צריה פחותה מכשורה: (טו) אצבע אליהם הוא. מכה זו אינה ע"י
מכפס

יהוה: ס ואמרו חרשיא לפרעה הא מהא מן קדם יי היא ואפקח לבא
דפרעה ולא קביל מנהון פמא דמליא יי: טו ויאמר יהוה אל-
משה השכם בבקר והתיצב לפני פרעה הנה יוצא
חמימה ואמרת אליו בה אמר יהוה שלח עמי
ועבדני: ואמר יי למשה אקדם בצפרא ואתעמד קדם פרעה הא
נפק למא ותימר לה בדתן אמר יי שבת עמי ויפליחון קדמי: יז כי
אם-אניך משלח את-עמי הנני משלח בך
ובעבדך ובעמך ובבתך את-הערב ומלאו בתי
מצרים את-הערב וגם האדמה אשר-הם עליה:
אזי אם ליתך משבח ית עמי דא אגא משלח בך ובעבדך ובעמך
ובבתך ית ערובא וימיון בתי מצרים ית ערובא ואף ארעא דאנון עליה:
יח ותפליתי ביום ההוא את-ארץ נשן אשר עמי
עמד עליה לבלתי היות שם ערב למען תדע כי
אני יהוה בקרב הארץ: ואפרש פיזמא החוא ית ארעא דגין
דעמי קאים עליה פדיר דלא למחוי תמן ערובא פדיר דתבע ארו אגא יי
שליט בגו ארעא: ששי ים ושמתו פדת בין עמי ובין

רש"י

כשפיס מאת המקום היא: כאשר דבר ה'. ולא ישמע אליכם פרעה:
(יז) משליח בך. מגרה בך. וכן (דברים ל"ב) וכן בהמות אשלח בס לשון
סווי אינליט"ר בלעז (אנריילטן): את הערוב. כל מיני חיות רעות ונחשים
ועקרבים בערוביא והיו משחיתים בהם. ויש טעם בדבר באגדה בכל מכה
ומכה למה זו ולמה זו. בטכסיסי מלחמות מלכים בא עליהם כסדר מלכות
כשלה על עיר בתחלה מקלקל מעיינותיה ואח"כ חוקעין עליהן ומריעין
בשופרות ליראם ולבהלם וכן הלפרדעים מקרקרים והומים וכו' כדאיתא במדרש
רבי תנחומא: (יח) והפירתי. והפרשתי וכן (שמות ט') והפלה ה' וכן (דברים
ל') לא נפלאה היא ממך. לא מובדלת ומופרשת היא ממך: למען תדע כי
אני ה' בקרב הארץ. אע"פ ששכינתי בשמים גורתי מתקיימת בתחתונים:
(יט) ושמתו פדות. שיבדיל בין עמי ובין עמך: (כ) תשחת הארץ. נשחטה
הארץ

הארץ

עמך למחר יהיה האת הנה : וישוי פונקן לעמי ועל עמך
 אייתי מחא למחר יהא אמא חרין : כ ויעש יהוה כן ויבא ערב
 כבד ביתה פרעה ובית עבדיו ובכל ארץ מצרים
 תשחת הארץ מפני הערב : ועבד יי בן ואמא ערובא תקיף
 לבית פרעה ולבית עבדוהו ובכל ארעא דמצרים אתחבלת ארעא מן
 קדם ערובא : כא ויקרא פרעה אל משה ולאהרן
 ויאמר לכו זבחו לאלהיכם בארץ : וקרא פרעה למשה
 ולאהרן ואמר אזילו דבחו קדם אלהכון בארעא : כב ויאמר משה
 לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים גזבח ליהוה
 אלהינו הן גזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא
 יסקלנו : ואמר משה לא תקן למעבד בן ארי בערדא דמצראי דחלין
 לה מנה אנהא נסקין לדבחה קדם יי אלהנא הא גדבח ית בערדא
 דמצראי דחלין לה ואנון יהון חון הלא ימרון למרומנא : כג דרד
 שלשת ימים גלף במדבר וזבחנו ליהוה אלהינו
 באשר יאמר אלינו : מהלך תלתא יומין גיזיל במדברא ונדבח
 קדם יי אלהנא כמא דומר לנא : כד ויאמר פרעה אנכי
 אשעה אתכם וזבחתם ליהוה אלהיכם במדבר רק
 תרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי : ואמר פרעה
 אנא אשבח יתכון ותדבחו קדם יי אלהכון במדברא לחוד ארתקא לא
 תרחקו למיזל צלו אף עלי : כה ויאמר משה הנה אנכי יוצא

מעמד

רשי

הארץ אתחבלת ארעא : (כא) זבחו לאלהיכם בארץ. במקומכם ולא תלכו
 במדבר : (כב) תועבת מצרים. יראת מלרים כמו (מלכים ב' כ"ג) ולמלכם
 תועבת בני עמון ואלל ישראל קורא אותם תועבה. ועוד י"ל בלשון אחר תועבת
 מלרים דבר שנאוי הוא למלרים זבחה שאנו זוכים שהרי יראש' אנו זוכים :
 ולא יסקלנו. בחמים : (כד) החל. כמו להחל : (כו) ויעתר אל ה' נחאמן
 בחפלה

מעמד ותערתני אל יהוה וסר הערב מפרעה
 מעבדיו ומעמו מחר רק אל יספ פרעה התל
 לבדתי שלח את העם לזבח ליהוה : ואמר משה הא
 אנא נפק מעמד ואצלי קדם יי ויעדי ערובא מפרעה מעבדוהו ומעמה
 מחר לחוד לא יוסף פרעה לשקרא בדיל דלא לשקחא ית עמא לדבחה
 קדם יי : כו ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל יהוה :
 ונפק משה מן קדם פרעה וצל קדם יי : כז ויעש יהוה כדבר
 משה ויסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא
 נשאר אחד : ועבד יי כפתגמא דמשה ואעדי ערובא מפרעה
 מעבדוהו ומעמה לא אשתאר חד : כח ויבכר פרעה את
 לבו גם בפעם הזאת ולא שלח את העם : פ
 ויקר פרעה ית לבו אף בזמנא הדא ולא שחח ית עמא : ט א ויאמר
 יהוה אל משה בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר
 יהוה אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני :
 ואמר יי למשה עול לות פרעה ותמלל עמה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי
 שחח ית עמי ויפליחו קדמי : ב כי אסמנאן אתה לשחח
 ועודך מחזיק בם : ארי אם סריב את לשלחא ועד כען את
 מתקיף בהון : ג הנה יד יהוה הנה במקנה אשר
 בשדה בשוסים בקמרים בגמלים בבקר ובעאן

דבר

רשי

בחפלה. וכן אם בא לומר ויעתיר היה יכול לומר ומשמע וירצה בחפלה. עכשו
 כשהוא אומר בלשון ויפעל משמע וירצה להספיל : (כו) ויסר הערוב. ולא ממו
 כמו שמתו הלפרדעים שאם מתו יהיה להם הנאה בעורותם : (כח) גם בפעם
 הזאת. אף על פי שאמר אנכי אשלח אתכם לא קיים הכעתו : (ב) מחזיק בם.
 אוחז בם כמו (דברים כ"ה) והחזיקה במצוסי : (ג) הנה יד ה' הויה. לשון הוס
 כי כן יאמר בלשון נקבה על שעבר היתה ועל העתיד תהיה ועל העומד הווס
 כמו

דבר כבוד מאד: דא מדיא מן קדם יי דגויא בבעינך דבסקלא
 בסוסותא בחרמי בגמלי בתורי ובגנא מוקא פקוקי דתרא: ד והפלה
 יהיה בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא
 ימות מכלל לבני ישראל דבר: ואפרש יי בין בעירא
 דישראל ובין בעירא דמצרים ולא ימות מכלל לבני ישראל מדעם:
 ה וישם יהיה מועד לאמר מחר יעשה יהיה הדבר
 היה בארץ: ושוני יי ומנא למימר מחר יעבד יי פתגמא דדון בארעא:
 ו יעש יהיה את הדבר הזה כמחרת ולמת כל
 מקנה מצרים ומקנה בני ישראל לאמת אחד:
 ועבד יי ית פתגמא דדון פיומא דבתרדחי ומית כל בעירא דמצרים
 ומבעירא דבני ישראל לא מית חד: ו וישלח פרעה ותנה לא
 מת ממקנה ישראל עד אחד וכבר לב פרעה
 ולא שנה את העם: פ ושלח פרעה והא לא מית מבעירא
 דישראל עד חד ואתקור לבא דפרעה ולא שלח ית עמא: ה ויאמר
 יהיה אל משה ואל אהרן קחו לכם מלא חפניכם
 פית כבשן וזרקו משה השמומה לעיני פרעה:
 ואמר יי למשה ולאהרן סיבו לבון מלי חפניכון פיהא דאתגנא ויזרקנה
 משה לצית שמיא לעיני פרעה: ט ויהיה לאנק על כל
 ארץ מצרים והיה על האדם ועל בהמה לשחין
 פרעה אבעבעת בכל ארץ מצרים: והיה לאבקא על פי

רש"י
 כמו עוסה רועה: (ד) והפלה. והכדיל: (ח) מלא חפניכם. לויי"ט בלעז
 (האנדפאלל): פיה כבשן. דבר הנפח מן הגחלים עוממים הנשרפים בכבשן
 ובלעז אולב"ט (קאהלענטוויב). פיה לשון הפכה שהרוח מפיקן ומפריקן:
 וזרקו משה. וכל דבר הנזרק בכח אינו נזרק אלא ביד אחת הרי נסים הרבה.
 אחד שהחזיק קומלו של משה מלא חפנים שלו ושל אהרן. ואחד שהלך האבק
 על כל ארץ מצרים: (ט) לשחין פורח אבעבעת. כהרגונו לשחין סגי אבעבעתין
 טעל

ארעא דמצרים והיה על אנשא ועל בעירא לשחנא סגי אבעבעתין בכל
 ארעא דמצרים: י ויקחו את פית הכבשן ויעמדו לפני
 פרעה ויזרק אתו משה השמומה ויהי שחין
 אבעבעת פרעה באדם ובבהמה: ונסיבות פיהא דאתגנא
 וקמו קדם פרעה וזרק יתה משה לצית שמיא ודנה שחנא אבעבעתין
 סגי באנשא ובבעירא: יא ולא יכלו חתרממים לעמוד לפני
 משה מפני השחין פיהיה השחין בחרממם ובכל
 מצרים: ויא יכילו חרשיא למימם קדם משה מן קדם שחנא ארי
 היה שחנא בחרשיא ובכל מצראי: יב ויחוק יהיה את לב
 פרעה ולא שמע אליהם באשר דבר יהיה אל
 משה: ס ותקוף יי ית לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמירי יי עם
 משה: יג ויאמר יהיה אל משה השכם בבקר ותתעב
 לבני פרעה ואמרת אליו כה אמר יהיה אלתי
 העבדים שלח את עמי ויעבדני: ואמר יי למשה אקדם
 בצפרא ואתעמד קדם פרעה ותימר לה פדנן אמר יי אלהא דיהודאי
 שלח ית עמי ויפלוחן קדמי יד פי א בפעם הזאת אני שלח
 את כל מנפתי אל דבך ובעבדך ובעמך בעבור
 תדע פי אין כמני בכל הארץ: ארי בגמנא דדא אנא שלח
 ית פד מחתי ללפך ובעבדך ובעמך גדיר דתבע ארי לית דכנתי שליט
 בכל ארעא: טו פי עתה שלחתי את יד י ואך אותך

רש"י
 טעל ידו לומחין זקן צועות: שחין. לשון חמימות. והרבה יש בלשון משה
 שנה שחונה: (י) באדם ובבהמה. וא"ס מאין היו להם הבהמות והלא כבר
 באמר וימת כל מקנה מלרים לא נגזרה גזרה אלא על אותן שבשרות בלבד
 שלאמר במקנך אשר בשדה והירא את דבר ה' הניס את מקנהו אל הבתים. וכן
 שלוח במוכילא אל ויקח שם מאות רכב צמור (שמות י"ד): (יד) את כל מנפתי.
 למדנו מאלן שמכח צבורות שקולה כנגד כל המכות: (טו) כי עתה שלחתי
 ח

ואת עמך בדרך ותכחד מן הארץ: ארי בשן קריב קדמי
 דאשליח פון ית מסת גברתי יאמתי יתך וית עמך במוחא וישציאת מן
 ארעא: מן ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור
 תראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ:
 ויבם גדיל דא מן עמך גדיל באחיותך ית חילי וגדיל היהון
 משמען גבורת שמי בכל ארעא: שביעי יז עזרך מסתור
 בעמי לבגלתי שלחם: עד בשן את פבישת בה בעמי גדיל דלא
 לשלחותהון: יח הנני ממטיר בעת מחר ברד כבד מאד
 אשר לא היה כמותו במצרים למן היום הנסדה ועד
 עתה: הא אנא מחית מטרא בעצנא הדון מחר ברדא תקיף
 לחדא די לא תהו דכותה במצרים למן יומא דאשתכחתי ועד בשן:
 יט ועתה שלח העז את מקנה ואת כל אשר לך
 בשדה כל האדם והבהמה אשר ימצא בשדה ולא
 יאסף הביתה וירד עליהם הברד ומתו: ובען שלח פגוש
 ית בעירך וית כל די לך בחקלא כל אנשא ובעירא דאשתכח בחקלא
 ולא יתפגש לביתא ויחות עליהון ברדא וימותו: כ תרא את דבר

את ידי וגו'. כי אלו רליטי כשהיטה ידי במקק שהיטים בדבר שלחתי וסכיתי
 אותך ואת עמך עם הבהמות ותכחד מן הארץ אבל בעבור זאת העמדתך וגו':
 (יז) עודך מסתור בעמי. כתרנומו כבישת ביה בעמי והוא מגורת מסלה
 דמתרגמינן אורח כבישא ובלעז קלקי"ר (טרעטען). וכבר פירשתי בסוף ויהי
 מקץ כל טיבה שתחלת יסודה סמ"ך והיא בלה לדבר בלשון מתפעל מותן סמ"ז
 של שמוס באמצע אופיות של עיקר כגון זו וכגון (קהלת י"ג) ויסתכל החגב
 מגורת סבל (במדבר ט"ז) כי תשתרר עלינו מגורת שר וגיד (דניאל ז' ח') מסתכל
 הוי"ט: (יח) בעת מחר. כעת הזאת למחר שרט לו שריטת כותל למחר כשמיני
 חמה לכאן ירד הכרד: הוסדה. שתיסדה וכל טיבה שתחלת יסודה יו"ד כגון
 יסד ילד ידע יסר כשהיא מתפעלת תבא הוי"ו במקום הוי"ד כמו הוסדה הולדה ויודע
 ויולד ליוסף (משלי כ"ט) בדברים לא יוסר עבד: (יט) שלח העז. כתרנומו שלח
 כנוש. וכן (ישעיה י') יושבי הגבים העיזו (ירמיה ו') העזו בני בנימן:
 ולא יאסף הביתה. לשון הכנסה היא: (כ) הננים. הכריח לשון וינס:

מל

יהיה מעבדי פרעה הננים את עבדיו ואת מקנהו
 אלה הבתים: ודחיל מפתגמא בוי מעבדי פרעה פגוש ית עבדוהי
 וית גיתוהי לבתא: כא ואשר לא שם לבו אל דבר
 יהיה ויעזב את עבדיו ואת מקנהו בשדה: פ
 ודי לא שני לבה לפתגמא בוי שבק ית עבדוהי וית גיתוהי בחקלא:
 כב ויאמר יהוה אל משה גטה את ירך על השמים
 ויהי ברד בכל ארץ מצרים על האדם ועל הבהמה
 ועל כל עשב השדה בארץ מצרים: ואמר יי למשה
 ארים ית ידך על ציית שמיא ויהי ברדא בכל ארעא דמצראי על אנשא
 ועל בעירא ועל כל עשבא דחקלא בארעא דמצרים: כג ויט משה
 את מטהו על השמים ויהוה נתן קולת וברד
 ותהלך אש ארצה וימטר יהוה ברד על ארץ
 מצרים: וארים משה ית חמרה על ציית שמיא ויי ית קלון וברדא
 דמחקלא אשתא על ארעא ואמטר יי ברדא על ארעא דמצרים:
 כד ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד
 אשר לא היה כמותו בכל ארץ מצרים מאז היתה
 לגוי: ויהוה ברדא ואשתא משתלחבת בגו ברדא תקיף לחדא די לא
 תהו דכותה בכל ארעא דמצרים מעדן דחות לעם: כה ויך הברד
 בכל ארץ מצרים את כל אשר בשדה מאדם ועד
 בהמה ואת כל עשב השדה הבה הברד ואת כל
 עין השדה שבר: ומחא ברדא בכל ארעא דמצרים ית כל די
 בחקלא מאנשא ועד בעירא וית כל עשבא דחקלא מחא ברדא וית כל

אילן

רש"י

(כב) על השמים. ללד הסמים ומדרש אגדה הגביהו הקב"ה למשה למעלה מן השמים:
 (כד) מתלקחת בתוך הברד. נס בתוך נס האש והברד מטרודים והברד מיס הוא
 ולטשות

אילו דבבקלא תבר: כו רק בארץ גשן אשר שם בני ישראל לא היה ברד: לחוד בארעה גשן די תמן בני ישראל לא היה ברדא: כו וישלח פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אליהם חמאתי הפעם יהיה הצדק ואני ועמי הרשעים: ושלח פרעה וקרא למשה ואהרן ואמר לחון חבית ומנא הדא יי זפאה ואנא ועמי חביבין: כח תעתירו אל יתה ורב מהות קלת אלהים וברר ואשלחה אתכם ולא תספון לעמוד: צלו קדם יי ופני קדמותי רוח דלא יהון בענא קדון דלוט פאלון מן קדם יי וברדא ואשלח יתכון וקא תוספון לא תעבבא: כט ויאמר אליו משה כעאתי את העיר אפרש את כפי אל יתה תקלות יתדלון ותברר לא יתה עוד למען תדע פי ליתיה הארץ: ואמר לה משה בכפני מן קדמא אפרוש ידי בצלון קדם יי קניא יתמנעון וברדא לא יהי עוד גדיל דתדע ארי בני ארעא: ל ואתה ועבדיך ידעתי פי טרם תיראון מפני יהוה אלהים: ואת ועבדיך יבענא ארי עד פנן לא אתמנעון מן קדם יי אלהים: לא ותפשתה ותשערה נבחה פי השערה אביב

והפשתה

רשי

ולעשות רטון קודם עשו שלום ביניהם (ש"ר): (כח) ורב. די לוצמה שהוריד כבר: (כט) כעאתי את העיר. מן העיר אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיה מלאה גלולים (ש"ר): (ל) טרם תיראון. עדיין לא תיראון. וכן כל טרם שבמקרא עדיין לא הוא ואינו לשון קודם כמו (בראשית י"ט) טרם ישכבו עד לא שכבו (ש"ב) טרם ילמח עד לא למח אף זה כן הוא ידעתי כי עדיין אינכם יראים ומשתהים הרומח תעמדו בקלוקלם: (לא) והפשתה והשעורה נבחה. נשברה לי פרעה נכה. נכאים. וכן לא נכו. ולא יתכן לפרשו לי הכאה שאין מ"ן במקום ה"א לפרש נוכחה כמו הוכחה נכו כמו הכו אלא הנו"ן שורש בתיבה והכי הוא מגזרת (אויב ל"ג) ושפו עלמותיו: כי השעורה אביב. כבר זכרה ועומדת בקסיה ונשתברו ונפלו. וכן הפשתה גדלה כבר והוקשה לעמוד בגבעוליה. השעורה אביב

והפשתה נבעל: וכתנא ובעדי לקו ארי סערגיא אביבין וכתנא נבעולין: רב ותחטה ותכפמת לא נכו פי אפילת הנח: ותחטה וכתנא לא לקו ארי אפילתא אנון: מפטיר לג ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל יהוה ויתדלון תקלות ותברר ומטר לא נתך ארצה: ונפק משה מלוח פרעה ית קדמא ופרש ידוהי בצלון קדם יי ויתמנעון קניא וברדא ומטרא דתהו נחית לא מטא על ארעא: לד וירא פרעה כי יתדל תקלות ותברר ותקלות וינסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו: ומזא פרעה ארי אתמנע ממרא וברדא וקניא ואוסף למחטי ויקרה ליה הוא ועבדוהי: לה ויהוק רב פרעה ולא שלח את בני ישראל באשר דבר יהוה ביד משה: ואתקף קנא דפרעה וקא שבת ית בני ישראל

כמא די מלוי יי בידא דמשה: פ פ פ

קכ"א. גיבעור סימן. יעזאל סימן. ומפטירין כה אמר ה' ניוקאל סי' כ"ח:

רשי

אביב. עמדה באביב לשון (שיר השירים י"א) באבי הנחל: (ל"ב) כי אפילו הנחל מאחרות ועדיין היו רכות ויכולות לעמוד בפני קשה. ואף ע"פ שאמר ואת כל עשב השדה הכה הצרד יש לפרש פשוטו של מקרא בעשבים העומדים בקלחם הראויים ללקות בצרד. ומדרש רבי תנחומא יש מרבותינו שנחלקו על זה ודרשו כי אפילו פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו: (ל"ג) רב נתך. לא הגיע ואף אותן שהיו באויר לא הגיעו לארץ ודומה לו (דניאל א') וסתך עלינו האלה והשבעה דעזרא ותגיע עלינו. ומנחם בן סרוק חזרו בחלק (יוקאל כ"ב) כהתוך כסף לשון יוקם מתכת. ורואה אני את דבריו כתרנומו וינק ואתך ללכת לאתכא אף זה לא נתך לארץ לא הונק לארץ: חסלת פרשת וארא

הפטרות וארא ביוקאל סי' כ"ח

א כה אמר אדני יהוה בקבצי ואת בית ישראל מן העמים אשר נפצו בם ונקדשתי בם לעיני הגוים וישבו על ארמנתם אשר נתתי לעבדי לעיקב: ב וישבו עליה לבטה

וכו

ובני בתים ונטעו כרמים וישבו לבטח בעשותי שפמים בכל
השמים אתם מסביבתם וידעו כי אני יהוה אלהיהם :
ג בשנה העשירית בעשירי בשנים עשר לחדש היה דבר--
יהוה אלי לאמר : ד בן-אדם שים פניך ער-פרעה מלך מצרים
והנבא עליו ועל-מצרים כלה : ה דבר ואמרת כה-אמרו
אדני יהוה הנני עריך פרעה מלך-מצרים התנים הגדול הרבץ
בתוך יאריו אשר אמר כי יארי ואני עשיתיני : ו ונתתי חתים
בלחיקך ותרבקתי דגתי-אריך בקשקשתך והעליתך מתוך
יארך ואת כר-דגת יארך בקשקשתך תדבק : ז ונטשתך
המדברה אותך ואת כר-דגת יארך ער-פני השדה תפול
לא תאסף ולא תקבץ לחית הארץ ולעוף השמים נתתיך
לאכלה : ח וידעו כל-ישבי מצרים כי אני יהוה יען היותם
משענת קנה לבית ישראל : ט בתפושם בך בפך תרוץ
ובקעת להם כל-כתף ובהשענם עריך תשבר והעמדת להם
כל-מתנים : י לכן כה אמר אדני יהוה הנני מביא עליך
חרב והכרתי סוף אדם ובהמה : יא והיתה ארץ-מצרים
לשוממה וחרבה וידעו כי-אני יהוה יען אמר יאר לי ואני
עשיתי : יב לכן הנני אליך ואלי-אריך ונתתי את-ארץ מצרים
לחרבות חרב שוממה ממונה וער-גבול פוש : יג לא
תעבר-בה רגל אדם ורגל בהמה לא תעבר-בה ולא תשב
ארבעים שנה : יד ונתתי את-ארץ מצרים שוממה בתוך
ארצות נשמות ועריה בתוך ערים מחרבות תהיין שוממה
ארבעים שנה והפצתי את-מצרים בגוים וזריתים בארצות :
טו כי כה אמר אדני יהוה מקץ ארבעים שנה אקבץ את-
מצרים מן-העמים אשר-נפצו שמה : טז ושבתו את-שבות
מצרים והשבתו אתם ארץ פתום ער-אין מקודתם והיו שם

ממלכה

* החיים קרי * בנך קרי

ממלכה שפלה : יז מן-הממלכות תהיה שפלה ולא-תנשא
עוד על-הגוים והמעמטים לבלתי רדות בגוים : יח ולא יהיה
עוד לבית ישראל למבטח מזכיר עון בפנותם אחריהם וידעו
כי אני אדני יהוה : יט ויהי בעשרים ושבע שנה בראשון
בחד לחדש היה דבר-יהוה אלי לאמר : כ בן-אדם
נבוכדראצר מלך-בבל העביר את-חילו עבדה גדלה אל-
צר כר-ראש מקרח וכל-כתף מרומה ושכר לא-היה לו
ולחילו מצר על-העבדה אשר-עבד עליה : כא לכן כה אמר
אדני יהוה הנני נתן לנבוכדראצר מלך-בבל את-ארץ מצרים
ונשא המנה ושלא שפלה ובזו בזה והיתה שגר לחילו :
כב פעלתו אשר-עבד כה נתתי לו את-ארץ מצרים אשר עשו
לך נאם אדני יהוה : כג ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל
וקה אתן פתחון-פה בתוכם וידעו כי-אני יהוה :

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא וא' הרגום והפטרה ומומור ה' מלך גאות
לכש (או מומור שיר ליום השבת וה' מלך) יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר
טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום :

משנה פרה פרק ד'

א פרת חמאת ששחמה שלא לשמה קבל והזה שלא לשמה או לשמה
ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה פסולה רבי אליעזר מכשיר.
ושלא רחוק ידים ורגלים פסולה רבי אליעזר מכשיר. ושלא בכחן גדול
פסולה רבי יהודה מכשיר. ובמחוסר בגדים פסולה. ובכגדי לכן היתה
נעשית

ברמנורא

פרק ד א פרת חמאת. שלא לשמה פסולה. דאמר קרא חטאת היא ומקרייה רחמנא
חטאת למדני שהיא טעונה שחיטה לשמה כחטאת : ר' אליעזר מכשיר. הואיל
והיא נשחטה בחין ואין הלכה כר"א : ושלא רחוק ידים ורגלים פסולה. דחטאת קרייה
רחמנא ולהכי נקוטי רחוק ידים ורגלים ולא חנא קדש דל"ס קידש כפיס או בחין בין כרלי
סרה בין כרלי חול יולא : ור"א מכשיר. דכיוסא אל אוהל מועד או בנשחט אל המזבח
ירחצו כחייב ואין הלכה כר"א : שלא בכ"ג פסולה. דכתיב ונתתם אותה אל אלעזר אותה
אל אלעזר ואין סוף הפרות נעשות אלא ככ"ג : רבי יהודה מכשיר. דדריש איתה כסנן
וסאר כל הפרות בין ככ"ג בין ככהו הדיוט והלכה כר"י : ובכגדי לכן היא נעשית.
דכתיב בני סרה והיתה לבני ישראל ולגר הגר בחיובם לחוקת עולם וביה"כ כתיב והיתה זאת
לכס

בַּעֲשִׂיתָ: בַּשָּׂרָפָה חוּץ מִגִּתְּהָ. אוּ בְשֵׁתֵי גִתּוֹת. אוּ שְׂשָׂרְף שְׁתֵּים בְּגִתְּ אַחַת פְּסוּלָה. הַזֶּה וְלֹא בָּנוּן בְּנֶגְדַת הַפֶּתַח פְּסוּלָה. הַזֶּה מִשְׁשִׁית שְׁבִיעִית. וְהוֹר וְהוֹרָה שְׁבִיעִית פְּסוּלָה. מִשְׁבִּיעִית שְׁמִינִית וְהוֹר וְהוֹרָה שְׁמִינִית בְּשָׂרָה: י שָׂרָפָה יִשְׂרָא בַעֲצִים. אוּ בְבַל עֲצִים. אִפְרִיז בְּקֶשׂ אוּ בְנִבְבָּה בְּשָׂרָה. הַפְּשִׁיטָה וְנִתְחָה בְּשָׂרָה. שְׂחִמָּה עַל מִנַּת לְאֹכֹר מִבְּשָׂרָה וְלִשְׁתּוֹת מִדְּמָה בְּשָׂרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִין מִהֲשִׁבָה פּוֹסְלַת בְּפָרְהָ: דְּכָל הָעוֹסְקִין בְּפָרְהָ מִתְחַקֵּה וְעַד סוֹף מִמְּמָאִין בְּגָדִים וּפּוֹסְלִים אוֹתָהּ בְּמַלְאכָה. אִירַע בְּהָ פֶסֶל בְּשִׁחִיטָתָהּ. אִינָה מִמְּמָאִה בְּגָדִים. אִירַע בְּהָ בְּהַזְוִיתָהּ כִּד שְׂעוֹסְק בְּהָ לְפָנֵי פְסוּלָה מִמְּמָא בְּגָדִים. לְאַחַר פְּסוּלָה אִינוּ מִמְּמָא בְּגָדִים. נִמְצָא

חומרה ברטנורא

לכס לחוקת טולם מה פכודת ויה"כ כנגדי לכן חף מעשה הפרה כנגדי לכן: ב חוץ מגתה. מקום היו עושים לטריפתה כמין גת כנגד פתחו של היכל ואם שחטה חוץ שלא כנגד פתחו של היכל פסולה: או בשתי גתות. כגון שחלקה לשנים ושקף ה"ה גת זה וה"ה גת זה: או ששרף שתיים בגת אחת. ח"ט שה"ה כל אחת בפני עצמה מפסולן מהמת מלאכה פשוט פוסלת את זו אבל בזו אחר זו כשרה: ולא כיוון כנגד הפתח פסולה. דאל נכח פניו אבל מועד כתיב: מששית שביעית. ד' פעמים כתיב כסדרן והוא מנה שביעית קודם ששית וחזר והוא שביעית פסולה דכתיב שיקרא לששית ששית ולשביעית שביעית אבל משביעית שמינית כתיב דאין שמינית כהוא' של פרה וזה טעם דלכור בעלמא: וחזר והוא שמינית. לאו דוקא דכלל ענין כשרה בין חזר והוא בין לא חזר והוא ואנכ רישא נקטיה אי נמי הא קמ"ל דחף ע"ג דהוסיף בהואות לא פסל דמכי נמרינהו ל' הואות נגמרה מלוחה ותו לא חייטין למה שהוא מוסיף: ג שרפה שלא בעצים. שהלית האור בנופה של פרה: בשרה. שלא נכתב בתורה ענין הלא ושקף חס: או בבל עצים. שלא שרפה בארויס ארויס וכרויס וע"י חלניס השנויים בפרקן דלעיל: הפשיטה ונתחה בשרה. דלה עורה וזה כשרה כתיב בין בהפשט ונתוח בין במחבר: ע"מ לאכול מבשרה או לשותה מדמה בשרה. דוקא לאכול ולשתות הוא דמכשיר ה"ק דכלל הקרבנות נמי כה"ל כשר כדחנן בפרק כל הפסולים חשב לאכול דבר שאין דרכו לאכול כשר כגון מאכלת מוצה לחדם אבל חשב ע"מ להיות מדמה למחר פסל ת"ק דחטאת קרייה רחמנא ור"א סבר דאין מהשנה פוסלת בפרה כלל אפי' בהואות ואזדא לטעמיה דכשלא לשמה מכשיר דריש פירקין שאין לה דין מדיני קדשים הואיל והיא נעשית בחוץ ואין הלכה כר"א: ד כל העוסקין בפרה. אדומה באח מכל עבודותיה בין בתהלה בין באמלע בין כסוף: מטמאין בגדים. דכתיב והשליך אל תוך שריפת הפרה וסמוך ליה וכנס כגדיו הכהן ובשריפתה כתיב והסורף אותה יכנס כגדיו ואם המשליך את האזוב מטמא בגדים הסורף לא כ"ש אלא בא הכתוב ולמדך על כל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהיו טעונים ככוס בגדים: ופוסלים אותה במלאכה. דכתיב וסחט אותה ולא שיעשה מלאכה אחרת עמה בשעת שחיטתה וכן בשריפתה כתיב (וסרף את הפרה) ולא שיעשה מלאכה אחרת עם שריפתה למדנו שמלאכה פוסלת בה משעת שחיטה עד שיעשה אפר: אירע בה פסול בשחיטתה. לא שנתגבלה בשחיטה דא"כ מטמאה בגדים משום נבילה אלא פסול מהמת מלאכה דומיא דאירע בה פסול בהואתה: אינה מטמאה בגדים. דכיון דשחיטתה בפסול א"כ לא נעשה בה עדיין לשם פרה כלום ככשרה אבל אירע בה פסול בהואתה ככר נעשית השחיטה בהכשר: לעולם מועלין בה. הנהנה ממנה בין לפני שריפתה בין לאחר שריפתה חייב קרבן מעילה עד שיעשה אפר אבל לאחר שיעשה אפר אין באפר משום מעילה דכתיב חטאת היא חטאת מלמד שמועלין בה היא בה מועלין באפרה אין מופלים

חומרה קוליה. לעולם מועלין בה ומרבין לה עצים. ומעשיה ביום ובכבדן. המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר. והמלאכה פוסלת בפנים עד שיטילו את האפר:

ברטנורא

מועלים: ומרבין לה עצים. נמי דוקא עד שיעשה אפר: ומעשיה ביום. כחוספתא מפרש חוץ מאסיפת אפרה והמלאוי והקידוש שיכולים לאסוף אפר הפרה כלילה ולשאוב המים מן הבאר והוא הנקרא מלאוי ולשום בתוכה האפר והוא הנקרא קידוש כל זה מותר לעשות כלילה וכל מעשה פרה ככהן חוץ מאסיפת אפרה והמלאוי והקידוש וההואה שהם כשרים בזר. אסיפת אפרה דכתיב ואסף איש טהור מלמד שאסיפת האפר כשרה בכל אדם ובהואה הוא אומר והוא הפסוק על הטמא בין שהוא כהן בין שאינו כהן: והמלאכה פוסלת במים. דכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא מה הטמא נפסלת במלאכה כדכתיבין לעיל כך המים נפסלים במלאכה משעת המלאוי: עד שיטילו את האפר. שמעולים במים מאפר הפרה כשיעור שתראה האפר במים ומהם מוץ על הטמא ואם לאחר שהטילו האפר במים עשה מלאכה אחרת עמה בשעת הואתה לא פסל:

גמרא נדה דף י"ז ע"ב

תנאי אמר רבי יהושע רואה אני את דברי בית שמאי. אמרו לו תלמידיו רבי במה הארכת עלינו. אמר להם מוטב שאאריך עליכם בעולם הזה פדי שאירכו ימיכם לעולם הבא. אמר רבי יירא מדברי פלם נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה. רבא אמר בועד ושונה. כי תניא התיא לטהרות. תניא נמי הכי במה דברים אמורים לטהרות אבל לבעלה מתרת. ובמה דברים אמורים שהניחה בחוקת מהורה אבל הניחה בחוקת ממאה לעולם היא בחוקתה עד שתאמר לו מהורה אני:

רש"י

הארכת. החמרת: בעל נפש. חסיד: לא יבעור וישנה. בלא בדיקה בינתיים דאפי' בית הלל מלכיו בדיקה לסוף תשמוס אלמא חייטין לשמא רחמה דס מחמת השמים אלמא מי שהוא ירא ופורש מספק איסור לא יבעול וישנה: בד"א דכפיא בדיקה:

זוהר יתרו דף פ"ד ע"א

רבי אבא (ג"א רב המנונא סבא) פד הוה יתיב בסעודתא דשבתא הוה תדי בכך חד וחד והוה אמר דא היא סעודתא קדישא דעתקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אתרא הוה אמר דא היא סעודתא דקדשא בריך הוא וכן פקדו סעודתי והוה תדי בכך חד וחד. פד הוה

אשלים

אשלים סעודתי הנה אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא רפי שמעון בד
הנה אתי לסעודתא הנה אמר הכי אתקיננו סעודתא דמהימנותא עגאת
אתקיננו סעודתיא דמלכא והנה יתיב ותדי בד אשלים סעודתא תליתאה
הו מברני עליה או תתענג על יי והרפבתיך על פמתי ארץ והאכלתיה
נחלת יעקב אביך :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הר"ט ה' שבת פ"ה

מספר סדר היום דף ל"ח א'

אין נוהנין פלי ממת הגר לקבל בו שמן
בשבת שהרי מבטל הבלי מהיכנו ואם
נתנו מבעוד יום מפר. ונוהנין פלי ממת
הגר בשבת לקבל בו גיזוצות מפני שאין
בהם ממש והרי לא בטלו מקמלמלו.
ואסור לתן לתוכו מים ואפילו מערב שבת
מפני שהוא מקרב בבוי גיזוצות: - אין
פולין לאור הגר ולא קורין לאור הגר
ואפילו גבוש שתי קומות ואפילו עשרה
בתים זה על גב זה והגר בעליונה לא יקרא
ולא יפלה לאורה בפתחונה שמה ישבח
וגוה ואם היו שנים קורין בעבון אחד
מקורין לקרות לאור הגר שכל אחד מהם
מופיר את חברו אם שבת אכהלא בשני
ענינים שכל אחד מהם טרוד בענינו:
התינוקות קורין / פני רגן לאור הגר
מפני שהרב משמרים. אבל הוא לא יקרא מפני שאין אומתן עליו ויש לו לראות בספר
לאור הגר עד שיראה ראש הפרשה שהוא צריך לתקורתם ואחר פה נותן הספר פנים
והו קוראין פניו :

בא יום ראשון תורה

יכין בקריאת חששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי יו"ד דשם בז' להשאר בו
הארת מתוספת נשחח של שבת שעברה :

י ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה כי אני
הכפרתי את לבו ואת לב עבדיו למען

שתי רש"י
(א) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה. והתרה בו: שתי. סימי שאשיבו
אני

שתי אתתי אלה בקרבן: ויאמר יי למשה עול לות פרעה אני
אנא יקרית ית לכה וית לבא דעבדוהי פדיל לשנאה אתי אלין פנייהון:
ב ולמען תספר באוני בגך ובן בגך את אשר
התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בהם
וידעתם כי אני יהוה: ובדיל דתשתעי קדם פך ובר פך
ית נסין די עבדות במצרים וית אתוהי די שויתי בהון ותדעון אני
אנא יי: ג ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו
כה אמר יהוה אלהי העברים עד מתי מאנת לענת
מפני שלח עמי ויעבדני: ואתא משה ואהרן לות פרעה
ויאמרו ליה פדנן אמר יי אלהא דיהודאי עד אמתי מסרב את לאתפנעא
מן קדמי שלח עמי ויפליחון קדמי: ד כי אמר מאן אתה לשלח
את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבולך:
אני אם סריב את לשלחא ית עמי הא אנא מייתי מחר גובא בגחומך:
ה וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראת את הארץ
ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הפרד
ואכל את כל העין הצמח לכם מן השדה:
ותפא ית עין שמשא דארעא ולא יפול ממחוי ית ארעא ויכול ית שאר
שוכתא דאשתאר לכון. מן פדנא ויכול ית פל אילנא דאצמח לכון מן
חקלא: ו ומקראו בתיך ובתי כל עבדיך ובתי כל
מצרים אשר לא ראו אבתיך ואבות אבתיך מיום

היורה

רש"י

אני: (ב) התעללתי שחקתי כמו (צמדבר כ"ב) כי התעללת בי (שמואל
א' ו') הלא כאשר התעולל צהס האמזר במגרים ואינו לשון פועל
ומעללים שא"כ היה לו לכתוב עוללתי כמו (איכה א') ועולל לנו כאשר עוללת
לי אשר עולל לי: (ג) לענות. כתרנומו לאתכנעא והוא מגזרת עני מאנת
לסיות עני ושפל מפני: (ד) את עיו הארץ. את מהאס הארץ: ולא יוכל וגו'.
הרואה לראות את הארץ ולי קלרה דבר:

הסילב

היוזתם ער-האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם

פרעה: וימלון בפתיה ובתי כל עבדיה ובתי כל מצרים די לא חזו
אבהתה ואבהת אבהתך מיומא דמתהוהון על ארעא עד יומא הדין
ניתפני ונפק מן קדם פרעה:

נביאים ירמיה מ"ו

א תדבר אשר דבר יהוה אלי ירמיהו הנביא לבוא נבוכדנאצר
מלך בבל לחכות את ארץ מצרים: פתגם נבואה דמלי

עם ירמיה נביא למתי נבוכדנאצר מלכא דבבל לממחי ית ארעא
דמצרים: ב הגידו במצרים והשמיעו במגדול והשמיעו בנה

ובתחפנתם אמרו התיצב והכן לך כח אלה חרב סביבך:
חזו במצרים ובשרו במגדול ובשרו בממפי ובתחפנתם אמרו אנדרו

ואתמון לך ארי קמילת חרבא סתרה: ג מדוע נסתח אבירך לא
עמד כי יהוה הרפו: טה דין אתפרו גפרו ולא יכירו למימם אה

תברינו: ד הרבה פושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו
קומה ונשבה אל עמנו ואר-ארץ מולדתנו מפני חרב היונה:

אסניאו מתקליהון אף אשתמעו גבר לחבריה וימרו קומו וניתוב לעמנא
ולארעא ילדותנא מן קדם חרב סנאה דהיא פתמר מרווא: ה קראו

שם פרעה מקד מצרים שאון העביר המועד: ז פינו ותמן
פרעה מלכא דמצרים דסניאין אתרגושתייה מעדי זמנא: ו חיראני

נאם-המלך יהוה צבאות שמו פי בתבור בהרים ובכרמל
בים יבוא: קים אגא אמר מלכא י צבאות שמה ארי פמא דיצוב

פתנמא דתבור בטוריא ובכרמל פמא מן ייתי תביריה:
ריש

(ב) התיצב והכן לך. לנגד המלחמה: (ג) נסתח. נסחפו והמליקו גבורך:
(ד) הרבה. הקצה לו מכסול: גם נפל. נתקצלו איש אל רעהו

לאמר קומה וכו': חרב היונה. חרב השונא המשכר' כמו יין: (ה) קראו
שם. הכריזו במלחמה: שאון. שהיה מגזיה קול שאונו: העביר המועד.

שיעד יום קצוב ללאח למלחמה ולא ילא: (ו) כי. כאשר דבר אמת הוא שתבור
קצוב זהרים והר הכרמל על הים כן באמת יבא הדבר: ריש

כתובים משלי י"ג

א ריש וקלון פורע מוסר ושמר תוכחת יכבד: מסבנא ומאן
ליה צערא מריש מרדווא ודמוהר במכמינווא מתיקר: ב תאונה נהיה

תערב לנפש ותועבת כסילים סור מרע: ונתא דואיא תבסם
נפשא דמתרחקא דסכלי פריקא מן ידיעתא: ג הלוך את-חכמים

וחכם ורעה כסילים ירוע: דמתלך עם חכמי נתחפם ודמתפר
לסכלי נכאש ליה: ה חטאים תרהף רעה ואת-צדיקים ישלם-

טוב: וחתאי תרדף בישתא וצדיקי ישתקמון טבתא: ו טוב ינחיל
בני-בנים וצפון לצדיק חיל חומא: ז בכרא טבא מורית לגני

בנוהי ומתנמר לצדיקא עותרא דחטאה: ו רב-אכל גיר ראשים
ויש נספה בלא משפט: ח רבא אכיל ארע מסבנא ואית גברא

סתנגיד בלא דינא:
ריש

* הולך קרי * יחכם קרי * רש"י

(א) ריש וקלון. דלות ומרפות בלון על פורע מוסר: (ב) תאונה נהיה. כשזאה
תאונה של אדם היא ערב' לנפשו: (ג) ורעה כסילים. המסתכר

לכסילים: ירוע. ירוץ: (ד) חטאים תרדף. אותם רעתם: (ה) טוב ינחיל.
אח זכותו: חיל. ממון: (ו) רב אוכל. הרבה טורה זא לעולם על ידי

התלמידים שרבותיהם למדין מסוך פלפולס: גיר. ל' חרישה: ויש נספה. ויש
הרבה מהם שכלים מן העולם בשביל שאין עושין משפט:

מישנה פאה פרק ו'

א בית שמאי אומרים הבקר לעניים הבקר. ובית הלל אומרים אינו הבקר
עד שיופקר אף לעשירים בשמיטה. כל עומרי השדה של קב קב

ואחד של ארבעה קבין ושכחו. בית שמאי אומרים אינו שכחה ובית הלל
אומרים שכחה: ב העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש לבקר ולכלים

וישבו

ברטנורא

פרק ו' א בש"א הבקר לעניים. מי שהפקיר לעניים ולא לעשירים דין הפקר יש לו
ופטור מן המעשר דכתיב בלקט ופאה (ויקרא י"ט) לעני ולגר תעזוב אותם מה

ת"ל תעזוב אותם למד על עניבה אחרת דהיינו הפקר שהיא כזו מה זו לעניים ולא לעשירים
אף מה שנאמר במקום אחר לעניים ולא לעשירים: אף לעשירים כשמיטה. דכתיב (שמות

כ"ה) והעבית תשמענה ונטענה מה תלמוד לומר ונטענה למד על נטישה אחרת דהיינו
הפקר שהיא כשביעית מה שביעית לעניים ולעשירים אף הפקר לעניים ולעשירים: ב לגפה. גדר
אכניס סדורות זו על זו בלא טיט: ולכלים. כלי המחרשה ב"ש אומרים אינו שכחה.
פליגתייהו

ושבחו בית שמאי אומרים אינו שבחה ובית הלל אומרים שבחה
ג ראשי שורות העומר שבגגו מוכית העומר שהתזיק בו להוליכו
אף העיר ושבתו מודים שאינו שבחה: ד ואלו הן ראשי שורות שנים
שהתחילו מאמצע השורה זה פניו לצפון וזה פניו לדרום ושבתו לפנייהם
ולאחריהם את שלפניהם שבחה ואת שלאחריהם אינו שבחה יחיד
שהתחיל בראש השורה ושבת לפניו ולאחריו שלפניו אינו שבחה
ושלאחריו שבחה מפני שהוא בכל תשוב זה הכלל כל שהוא בכל
תשוב שבחה ושאינו בכל תשוב אינו שבחה: ה שני עומרים שבחה
ושלשה אינם שבחה שני צבורי זיתים והחרובין שבחה ושלשה אינן
שבחה שני הוצני פשתן שבחה ושלשה אינן שבחה שני גרגרים פרט
ושלשה אינן פרט שתי שבלים לקט ושלשה אינן לקט אלו כדברי בית
הלל ועל כן בית שמאי אומרים שרשה לעניים וארבעה דבעל הבית:
ו העומר שיש בו סאתים ושבתו אינו שבחה שני עומרים ובהם סאתים
רבן גמליאל אומר לבעל הבית ותקמים אומרים לעניים אומר רבן
גמליאל וכי מרוב העומרים יופי לחו שר בעל הבית או הורע פחו אמרו

לו

ברטנורא

פלוגתייהו דכ"ט וב"ה בעומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ונתנו בלד הגפה או בלד הגדים ושכחו כס סבית
שמאי אומרים אינו שכחה שהרי זכה בו ובית הלל אומרים שכחה והא דהתן לקמן במתניתין העומר
שהחזיק בו להוליכו לעיר ושכחו מודים בית הלל כ"ט שאינו שכחה זהו כשלא הניחו
אלל הגפה או אלל הגדים פי' אחר כ"ט א' אינו שכחה אפי' בעומר שלא החזיק בו כלל לא
היו שכחה דהואיל אלל דבר המסויים עתיד לזכרו וכה"א שכחה כ"ז שלא החזיק בו
ומודים בית הלל שאם החזיק בו ואח"כ שכחו שאינו שכחה כדאמרין בסמוך: ז ראשי
שורות העומר שנגדו מוכיח לקמן בסמוך מפרש לה: ח ב' שהתחילו מאמצע שורה
של עמרים זה הפך פניו לצפון וזה הפך פניו לדרום: ושבתו לפנייהם. לאחר שהתחילו
לעמר דלנו עומר ושכחוהו היו שכחה דקרינן ביה לא חשוב לקחתו (דברים כ"ד):
ולאחריהם אינו שבחה. אם כשהפכו פניהם זה לצפון וזה לדרום והתחילו לעמר כשאר
עומר א' ביניהם ושכחוהו אינו שכחה לפי שניהם שכחו זה על זה ומתוך כך נשכח
יחיד שהתחיל מראש השורה. השתא מפרש להא דהתן לעיל ראשי שורות העומר שנגדו
מוכח כגון שיש כאן עשר שורות של עמר שער עונרין מסודרין בשורות מצפון לדרום והתחיל
לעמר בראש שורה אחת ושכח עומר אחד לאחריו היו שכחה כיון שעבר ממנו ועמר עומר
הסמוך לו קרינן ביה לא חשוב לקחתו אבל אם שכח עומר א' או ב' בסוף השורה דהיינו
לפניו והניחם וחזר והתחיל לעמר מתחת שורה שניה לא היו שכחה דלא קרינן ביה לא חשוב
שאני אומר דעתו לשות שורה אחת מאותם שהניח ממזרח למערב. והיינו דהתן העומר
שנגדו מוכיח שהעומרים (כל שורות אחרות מוכיחים על אלו שהניח שלא שכתן שהיו
להתחשב עמהם כשורה אחת: ט הוצני פשתן. כמו שנעקר הפשתן מן הסדה נקרא הוצני
שעמד כמו הוצן: שני גרגרים. עניים: אלו כדברי בית הלל. ושעמיהו משום דכתיב
(ויקרא י"ט) לעני ולגר תעזוב אוהם חד לעני וחד לגר הרי שנים: וב"ש אמרו ג' לעניים
וד' לבעל הבית. דכתיב (דברים כ"ד) לגר ליחוס ולא למנה יהיה הרי ג' לעניים:
ז העומר שיש בו סאתים אינו שבחה. דכתיב (סס) לא חשוב לקחתו עומר שאתה יכול
לכניסה עולו כאתת ולשאת אוהו על כתפו. יא זה של סאתים שאי אתה יכול להכניסה כולו

לכניסה עולו כאתת ולשאת אוהו על כתפו. יא זה של סאתים שאי אתה יכול להכניסה כולו

ד יופי לחו. אמר ר' יהו. ומה אם בגמן שהוא עומר אחד ובו סאתים
ושבתו אינו שבחה שני עומרים ובהם סאתים אינו דין שלא
יהו שבחה. אמרו לו לא אם אמרת בעומר אחד שהוא
כגדיש תאמר בשני עומרים שהן ככריכות: י קמה שיש בה סאתים
ושבתו אינו שבחה. אין בה סאתים. אבל היא ראיה לעשות סאתים.
אפילו היא של טופח רואין אותה פארו היא עננה של שעורים: יי תקמה
מצלת את העומר ואת הקמה. העומר אינו מציל לא את העומר ולא
את הקמה. איזו היא קמה שהיא מצלת את העומר. כל שאינה שבחה
אפילו קלח אחד: יב סאה תבואה עקורה. וסאה שאינה עקורה. וכן
באינן. והשום והבצלים אינן מצטרפים לסאתים. אלא שר עניים הם.
רבי יוסי אומר אם באת רשות העני באמצע אינן מצטרפין. ואם לאו
הרי ארו מצטרפין: יג תבואה שנתנה לשחת או לאלומה וכן באגורי
השום. ואגורות השום והבצלים אין להן שבחה. וכך הטמונים בארץ.

ברטנורא

בגין

בא: אמרו לו יפה כחו. כדאמרין סתים שכחה שלשה אינן שכחה: לא אם אמרת
בעומר א' שהוא כגדיש. דין הוא שעומר א' שיש בו סאתים לא יהיה שכחה מפני שהוא
עגלים ואין סייך שכחה עגלים: האמר בשני עומרים. שס כמו שאר עמרים קטנים:
ככריכות. כאגודות קטנות: ק קמה שיש בו סאתים ושכחה אינו שכחה. דילפינן שכחה
קמה משכחה עומר מה עומר שיש בו סאתים אינו שכחה אף קמה שיש בה סאתים אינו שכחה.
וכמה קמה ילפינן לה מקרא דכתיב (סס) ושכחה עומר כשדה לרבות שכחה קמה: שופה. מין
קטנית דק מאוד וקורין לו בערבי גילגל"ן. וכמה של שעורים איירי שנשדפו ונעשו דקות כעופה
ואפ"ה רואים אותם כאלו הן גסים כשאר שעורים ואם נשדפו אותם גסים כשאר שעורים יהיה בהן
סאתים אף על פי שעכשו הם שדופים ואין בהם סאתים לא היו שכחה ואין לפרש דלש עופה ממש
יחבבו כאלו הם כשעורים הגסים אלא כשעורים שנשדפו ונעשו כעופה דהכי אמרין
בירושלמי רואים את השדופות כאלו הן מלאות: ענו' של שעורים. ענה כו"ו כמו ענבה
בבית כלו' גרגרי שעורים: ח הקמה מצלת את העומר. קמה של שכחה שהיתה בלד
עומר ששכחו מלל על העומר דלא היו שכחה דכתיב (סס) כי תקלור ושכחה עומר. עומר
שסביבותיו קיר היו שכחה ולא עומר שסביבותיו קמה: ואת הקמה. אם שכח קמה והיו
ראשי שבלים כלה מחזורים לקמה אחרת שלא שכחה. זאת הקמה שלא שכחה מלל על הקמה
השכוחה המחוברת אליה ולא היו שכחה: העומר אינו מציל. אם היה עומר שכוח או קמה
שכוחה בלד עומר שאינו שכוח אין העומר שאינו שכוח מליל לא על העומר ולא על הקמה
השכוחה: ט עקורה. תלושה: ושאינו עקורה. מחוברת לקרע אינן מצטרפין לסאתים
ונימא דלא היו שכחה אלא אם שכתן היו שכחה. ודוקא בשכחה שניהם דאם שכח עקורה ולא
שכח שאינה עקורה היתה שאינה עקורה מלל על העקורה שאלה: וכן באילן. סאה פירות
תלושין אלל סאה מחוברין אין מצטרפין והיו שכחה: והשום והבצלים. סאה קמה של שום
וסאה קמה של בצלים: אינן מצטרפין לסאתים. קמה אי נמי סאה שום עקור וסאה שום
שאינו עקור וכן סאה בצלים עקורים וסאה בצלים שאינן עקורין אינן מצטרפין: אם באה.
כגון שיש לקט בין סאה לסאה וכן בכרם יש פרט בין סאה לסאה. אלל כפירות האילן לא
משכחת רשות עני באמצע דאין לקט ופרט באילן. ואין הלכה כרבי יוסי: י שניהנה לשחה.
לקלור בעודה לחה להאכילה לכהמה: לאלומה. לקלור כדי לאסור בו עומרים אחרים כמו
מאלמים אלומים (בראשית ל"ז): אנודי השום. שומים שלקטן כדי לאגוד בה שומין אחרים:
ואגורות השום והבצלים. אם שכתן אינן שכחה. דדרך שומין ובללים ששומין מהן אגודות

הטיות

בגון היום והשום והבצלים. רבי יהודה אומר אין להם שכחה. ותקמים
אומרים יש להם שכחה: יא הקוצר בליילה והמעמר והסומא יש להם
שכחה. ואם היה מתפנין למול את הגם הגם אין לו שכחה. אם אומר
הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אני אמור. יש לו שכחה:

ברטנורא

קטנות וחזרים ואוגדים כחמש או שש מאלו הקטנות לחנוכה אחת ועל אופן הקטנות קאמר
דלא הוי שכחה משום דהוי כוועמר למקום שאינו גמר מלאכה דאמרין לעיל בסוף פ' גדיש
דלא הוי שכחה: הלוקח רמ"ס אמר שהוא מין ממיני הכללים: רבי יהודה אומר אין
להם שכחה. לכל העמונים דכתיב שדך מה שדה בגלוי וכו' פרט לעמו: והכמים
אומרים יש להם שכחה. כתיב שדך דמשמע גלוי וכתיב קירך דמשמע נמו גלוי הוה משע
אחר מעוט ואין מעוט אחר מעוט אלא לרבות ומרביץ את הטמון ופי' עמון דכר שהנאל
ממנו הוה טמון תחת הקרקע כמו הלגון והכלל והסוס והלפת וכיוצא בהן ואין הלכה כר"י:
יא הקוצר בליילה והמעמר. כלילה: והסומא. בין כיום בין כלילה: אם היה
מתכוין למול את הגם הגם, כיון דמתכוין ליטול הגסין אפילו דקין אין להם שכחה:
ע"מ מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה. דמתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו כעל:

גבורא ברכות דף ר' ע"ב.

ואמר רבי הלכו אומר רב הונא בר הנהנה מפעודת חתן ואינו
משמחו עובר בחמשה קולות שנגאמר (ירמי' ל"ג) קול
ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול אומרים הורו את ה'
צבאות. ואם משמחו מה שכרו אומר רבי יהושע בן לוי וזכה
לתורה שנתנה בחמשה קולות שנגאמר (שמות י"ט) ויהי ביום
השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבוד ער החר
וקול שופר וגומר ויהי קול השופר וגומר והאלהים יעננו בקול.
איני והכתיב (שם) וכר העם רואים את הקולות. אותן קולות
דקודם מתן תורה הוה. רבי אבהו אומר באלו הקריב תודה
שנגאמר (ירמי' ל"ג) מביאים תודה בית ה'. רב נחמן בר יצחק
אמר באלו בנה אחת מהרבות ירושלם שנגאמר (שם) כי אשיב

אה

רש"י

עובר בה קולות. מולול בה' קולות שבידך בהן הקב"ה את ישראל: אותן
קולות דקודם מתן תורה הוה. הן קולות דתראי היינו הן דאירי
בהו לעיל קאמר דנראין הוה ואף על פי שהקול אינו נראה זה נראה: מביאים
תודה בית ה'. כי אשיב את שבות וגו' סיפיה דקרא דה' קולות דלעיל הוא:
בשביל

את שבות הארץ פבראשונה אומר ה'. ואמר רבי הלכו אומר
רב הונא בר אבא שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין
שנגאמר (קהלת י"ב) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא
וגומר מאי פיה כל האדם. אומר רבי אלעזר אומר תקדוש ברוך
הוא כל העולם כלו לא נברא אלא בשביר זה. רבי אבא בר
בהנא אומר שקוד זה בנגד כל העולם כלו. רבי שמעון בן
עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר כל העולם
כלו לא נברא אלא לצות לזה. ואמר רבי הלכו אומר רב
הונא בר שילדע בבבירי שהוא רגיל לתן לו שלום יקדים לו
שלום שנגאמר (תהלים ל"ד) בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו
ולא תחזיר נקרא גוקן שנגאמר (ישעי' ג') ואתם בערתם הכפרם
גזלת העני בכתובים:

רש"י

בשביר זה. סיבא זה: לצוות. שליו"ן בלע"ז: גזלת העני. והלא אף גולת
העשיר גולה היא אלא גולת העני שאין לו כלום לגזול ממנו אלא שלא להשיב
על שלומו:

זוהר בא דף ל"ג ע"ב

ויאמר יי אל משה בא אי פרעה פי אני הכבדתי את לבו וגומר. רבי
יהודה פתח ואמר (תהלים פ"ט) אשרי העם יודעי תרועה יי באור
בנייה יתכונן פמה אצמריכו בני נשא למיחה בארתי דקדשא בריה הוא
ולמיטר פקדי אורייתא בגין דיוזבון בה לעלמא דאתי ולשוכא לון מפר
קטרוגין דלעילא ותתא בגין דהא כסה דאשתכחו מקטרגין בעלמא
לתתא הכי נמי אשתכחו מקטרגין לעילא דקיימי עליהו דבני נשא.
אינון דעבדין פקדי אורייתא ואולי בארמ מישר בדחלא דמאריהון
במה אינון סניגורין דקיימי עליהו לעילא כסה דאת אמר (איוב ל"ג)
אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלהי וגומר וכתוב ויחננו ויאמר
פדעוהו בידת שחת מצאתי כפר. בגין כך זכאה איהו מאן דגמיר
פקדי אורייתא. אומר גיה רבי חייא אי הכי אמאי אצמריה חכא מלאך
דליתו סניגוריא עניה דבר גש וקא כתיב (משלי ג') כי יי יהיה בכספה
ושמר רגלך מן כבד וכתוב (תהלים קכ"א) יי ישמרה מכל רע דהא חמי

קדשא

בא ליום ראשון

קדש ברית הוא כל מה דבר נש עבד בעלמא הו טב הו פיש וכן הוא
אומר (ירמיה כ"ג) אם יפטר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי. אמר
ליה רבי יהודה פלא הכי הוא ודאי אכל הא כתיב (איוב ב') וגע אל
עצמו ואל פשרו. וכתיב ותסתני בו לבקעו חנם לאחזאה דהא רשו
אתמסר לסמר אחרא לקמרגא (ורשו אתמסר) על מלון דעלמא (למאן
דלא אצמירי) ולא אתמסרא בידוי. וכל אגין ארחין ממירין קמי קדשא
ברית הוא ולית אנת פדאי למיתה אבתריהו בגין דאינון נמוסין דקדשא
ברית הוא בני נשא לאו אינון רשאין דבקדקא אבתריהו פר אינון ודאי
קשוט דידיעין רזי אורייתא ואזלין בארתא דחכמתא למנדע אינון
מלון סתימין דאורייתא:

יוסף לחק

הלכה פסיקה

מוסר

מלוקט

הר"ם ה' איסורי ביאה פ' כ"א

מה יתאנון אדם חי בהעלות על לבו כמה
פגם באות ברית קדש לא מקציעא אם
עבר על איסור ערות אשת איש וכיוצא
מאיסורי בנות או לו אוי לבקש וקאות
ברית חתום הונה מכפנים ושדי מכחין
וכשפגם קדקד חותם הפקד ונגעשה שטן
כפנים ונחש בחוץ ואם לא שב בתשובה
אין לו חלק לעולם הבא וענש וענש על
אשר מרה את פי ה' ופגם בשמות הקדש
והמשיך על גופו ונפשו שטן נחש ואין
קץ לעונשו ומה גם אם גרם מלכו דקע
שהוליד ממנו שאז אף על פי שעשה
השובה גדולה אין לו מנוחה עד ששמות
הממנה ה' יצילנו ויעבנו לשוב בתשובה
ויקונים בגו מקרא שכתוב (יש"י ס"א) ועמך
כלם צדיקים לעולם יורשו ארץ פי השומר
ברית הוא צדיק:

כל תבא על ערוה מן העריות דבר
איברים או שחבק ונשק דבר פאנה
ונהנה בקרוב בשור הרי זה לוקה מן
התורה שגאמר לא תעשו מכל חקות
התועבות ונאמר (יש"י י"ח) לא תקרבו
לגלות ערוה. פנומ לא תקרבו דקברים
המביאין לידי גלו ערוה: = העושה דבר
מחקות אלו הרי הוא חשוד על העריות.
ואסור לאדם לקרוץ בגדיו ובבגדיו או
לרמוז בעניו לאחת מן העריות או לשחוק
עמה או להקל ראש ואפילו דהריות בשמים
שעליה או קביט ביופנה אסור. ומגין
למפתחין דבר זה מפת מרדות ומסתפף
אפילו באצבע קמנה של אשה ונתפוזן
לוהנות כמו שנסתפל במקום התורה
ואפילו לשמוע קול הערוה או קראות
שערה אסור:

בא יום שני תורה

יכון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ד' המילוי וי"ד דשם בזן להשאר בו
חוספת הרוח משבת שעברה:

וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פְרַעֲה אֱלֹו עַד-מָתִי יְהִי זֶה לָנוּ
לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח אֶת-הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְרוּ אֶת-

בא ליום שני

עב

יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַמָּרִם תִּדַע כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם:
וַאֲמָרוּ עֲבָדֵי פְרַעֲה לֵה עַד אָמַתִּי יְהִי דִין לָנוּא דְתַקְלָא שְׁלַח ית גְּבַרְיָא
וַיַּפְלְחוּן קָדָם יי אֱלֹהֵהוֹן הַעַד פְּעַן לָא יִדְעַת אַרִי אֲבַדַת מִצְרַיִם:
ח וַיּוֹשֶׁב אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן אֶל-פְּרַעֲה וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵהֶם לָכוּ עֲבַדוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וּמִי הַהֲלָכִים:
וְאִתּוֹתַי ית מֹשֶׁה וַיִּת אַהֲרֹן לֹת פְּרַעֲה וַאֲמַר לְהוֹן אֲוִלָּו פְּלַחוּ קָדָם
יי אֱלֹהֵכוֹן מִן וּמִן דְּאֲוִלָּו: ט וַיֹּאמְרוּ מֹשֶׁה בְּנַעַרְיָנוּ וּבְזַקְנֵינוּ
נִלְדָה בְּבָנֵינוּ וּבְבָנוֹתֵנוּ בְּצִאֲנוּנוּ וּבְבִקְרָנוּ נִלְדָה כִּי חַג־
יְהוָה לָנוּ: וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּעוֹלָמְנָא וּבְסַכְנָא נַזִּיל בְּבַנְנָא וּבְבַנְתָּנָא
בְּעַנְנָא וּבְתוֹרְנָא נַזִּיל אַרִי חָנָא קָדָם יי לָנוּא: י וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יְהִי
כִּן יְהוָה עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת-טַפְּכֶם
רֹאוּ כִּי רַעַה נִגְדַּת פְּנִיכֶם: וַאֲמַר לְהוֹן יְהִי כִן מִימְרָא בְּיַי
בְּסַעֲדָכוֹן פִּד אֲשַׁלַּח יִתְכוֹן וַיִּת טַפְּלָכוֹן מִזֵּו אַרִי בִישָׂא דְאַתּוֹן סְבִירִין
לְמַעַבְדַּת לְהַבִּיל אַפִּיכוֹן לְאַכְתָּרָא:

רש"י

(ז) המרם תדע. העוד לא ידעת כי אברה מלרים: (ח) ויושב. הושבו ע"י
שליח ששלחו אחריהם והשיבו אל פרעה: (י) כאשר אשלח אתכם
וגו'. אף כי אשלח גם את הלאן ואת הבקר כאשר אמרתם: ראו כי רעה
נגד פניכם. כתרנומו ומ"א שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה אמר להם פרעה
רוצה אני בחילטוגנינות שלי אותם כוכב עולה לקראתכם במדבר והוא סימן דם
והריגה. וכשחטאו ישראל בעגל ובקש הקב"ה להרגם אמר משה בתפלתו (שמות
ל"ב) למה יאמרו מלרים לאמר ברעה הוליאם זו היא שאמר להם ראו כי רעה
נגד פניכם מיד ויחם ה' על הרעה והפך את הדם לדם מילה שמל יהושע אותם וזהו
שנאמר (יהושע ה') היום גלותי את חרפת מלרים מעליכם שהיו אומרים לכם
דם אתו רואין עליכם במדבר:

נביאים ירמיה מ"ז

א בְּיָמֵי גִזְרָה עָשִׂיתִיךָ וַיִּשְׁבַּת בַּת-מִצְרַיִם כִּי-נָחַף לְשִׁמְתָה תְהִיָּה
וַנְצַתָּה מֵאִין יוֹשֵׁב: מני גלותא אתקיני לך מלכות פנשמתא

דמצרים

דמצרים ארי מפים לצדו תהי ותצדי מפלי יתיב: ב עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון בא בא: מלכות יאז תות מצרים עממין קמולין מצפונא ייתון עלה למבזה: ג גם שכריה בקרבה בעגלי מרבק כירגם תמה הפנו נסו יחדיו לא עמדו כי יום אידם בא עליהם עת פקדתם: אף רב רבאה בנה פעיגלי רבקה ארי אף אינון אתפניאו ערקו פחדא לא יכילו למיקם ארי יום תבירחון אתא עליהון עבן סערין בישתהון: ד קוליה בנחש ילך פני בתיל ילכו ובקרהמות באו לה פחמבי עצים: קל ניקוש וניהון פחיוון זחליו ארי במשרון יתכוון עליכון וכמא בעליון בבשילין למיקן אעי חורשא:

רש"י

(א) ונצתה. לשון ליה: (ב) עגלה יפיפיה. מלכותא יתיב: קרץ. לשון חוסך: (ג) שכריה. שריה: בעגלי מרבק. כעגלים פטומים: הפנו. פנו עורף לטוס: (ד) כי בחיל. יבוא אליה:

בתובים משלי י"ג

א חושך שבתו שונא בנו ואתכו שחרו מוסר: דחשיך שבמיה סניה פריה ודרחים ליה מקדם ליה מרהותא: ב צדיק אבל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר: צדיקא אכיל ושעא נפשיה וברסי דרשעי תחסר: ג חכמות נשים בנתה ביתה ואוקת בידיה תחרסנו: חפיתא דנשיא בנאי ביתה ושמייתה בידהא עקרא ליה: ד חולך בישרו ירא יהוה ונלוז דרכיו בזהו: דמהדין בתריצותא דחיל מן קדם אקרא ובעשיק באורחתיה שאמא ליה:

רש"י

(א) חושך שבתו. מצנו סופו שונאו שולא לתרבות רעה: שחרו מוסר. ידרשו במוסר: (ב) לשובע נפשו. דומה סיהא שבע: תחסר. אינו שבע: (ג) בנתה ביתה. מתקיימת על ידיה: ואולת. ואשה שוטה: (ד) ונלוז דרכיו. המעקס דרכיו בזהו להקב"ה:

משנה שבת פרק מ"ו

אדו קשרים שחייבין עליהן קשר הנמלין. וקשר הפפנין. וכשם שהוא תיב על ברמנורא פרק טו א אלו קשרים. קשר הנמלין. סוקקים לגמל חוטמו ונותנין בו רעוע וקשרים

על קשורן. פה הוא תיב על התרין. רבי מאיר אומר. כל קשר שהוא יבוא להתירו באחת מידי אין תיבין עליו: ב יש לך קשרים שאין תיבין עליהן קשר הנמלין וקשר הפפנין. קושרת אשה מפתח חרקה. וחוי סבכה. ושל פסיקיא. ורצועות מנעל וסנדל. ונודות יין ושמן. וקדרה של בשר. רבי אליעזר בן יעקב אומר קושרין לפני הבתמה בשביל שלא תצא. קושרין דלי בפסיקיא. אבל לא בתכר. רבי יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה. כל קשר שאינו של קימא אין תיבין עליו: ג מקפלין את הכלים. אפילו ארבעה וחמשה פעמים. ומציעין את המפות מלידי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת. רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המפות. מיום הכפורים לשבת. ותקבי שבת קרבין ביום הכפורים. אבל לא של

יום

ברמנורא

וקשרים אותה קשר עולם וכמו כן נוקנים בראש הספינה נקב ומתנין בו חבל וקשרין אותו קשר של קימא שאינו מתירו לעולם והוי דומיא דקשרי חוסי יריעות הנכסקים במשכן וקשר של קימא ואינו מעשה אומן או מעשה אומן ואינו של קימא פטור אבל הסור ואינו חייב עד שיבא של קימא ומעשה אומן ושאינו של קימא ולא מעשה אומן מותר לכתלה: וכשם שחייב על קשורין כך חייב על התירן. שכן יידי הלון היו נזכרים לפרקים להיר קשרי רשות הקיימים כדי לקרן או להרחיבן: שיכול להתירן. ללא דרייה: אין חייבין עליו. ואפי' עשאו לקיימה ואין הלכה כר"מ: ב יש לך קשרים שאין חייבין עליהם. הטאת כמו שחייבים על קשר נמלים וקשר של ספינה אלא פטור אבל הסור ולא זכרו קשרים הללו במשנה ובס"ס מפרש כגון רעועה ארוכה שקושרים בעצת סבוחים הנאקה וכמו כן חבל ארוך שקושרים בחבל העשוי כמין טבעת התלוי בקב סבחה סכספה וכעמים מניחה סס טבע ועכוטיים ומתירה וכן כל קשר שקושר אותו לעמוד כך זמן ידוע לא סיה' קיים לעולם אין חייבין עליו: קושרת אשה מפתח חרקה. כעין לשונות לכאן ולכאן וקושרים של ימין בכף שמאל ושל שמאל בכף ימין דכיון דכל יומי סרי ליה לא דמי לקשר של קימא ומותר לכתלה: סבכה. מנבעת על הראש עשוי כעין רשה: פסיקיא. אזור רחב וסועין תלויין בראשו לקברו בהן: ונודות יין. של עור סכופסים כיהס וקשרין אותו. ואפי' דלית לכו תרתי איכרי ולא אמרינן חד מנייהו בטולי מבטל לה והוי קשר של קימא: וקדירה של בשר. פעמים שקושר בה בגד סביב לפיה ואפי' שיש לה דדיון סיכולין להוילא המרק מהן בלא היתר הקשר אפי' לא הוי קשר: קושרין לפני הבתמה. חבל ברוחב הפתח לעול בפניה בלא חל וכן הלכה: קושרים דלי בפסיקיא. על פי הסור סיהיס קשור ותלוי סס דפסיקיא לא מבטל ליה חס: אבל לא בחבל. דמבטיל ליה חס והוי קשר של קימא: ר' יהודה מתיר. לא התיר ר' יהודה אלא בחבל של גרדי שרדך לו לנולאכתו ולא מבטל ליה חס ורבנן סברי אי סרית ליה חבל של גרדי וקשור נמי בטל חבלים דחבל בחבל מחלף והלכה כחכמים: ג מקפלין את הכלים. בגדים שפושטן מקפלין: אפילו ארבעה וחמשה פעמים. כדי לחזור וללבושם בו גיוס ולא סו אלא בחדם אחד חבל בשני בני אדם לא סבראום כמתקנין וחדם אחד נמי לא אמרן אלא בגדים חדשים סהס קשים ואינו ממהרים לקווש אבל ישנים קפולן מתקנין ספי ומחוי כמתקנין ובחדשים נמי לא אמרן אלא בגדים חלל נכועים לא סהכועים קפולן מתקנין ביותר ובגדים נמי לא אמרן אלא שאין לו בגדים אחרים להחליף אבל יש לו בגדים אחרים להחליף לכבוד שבת אסור לקפל: מיום הכפורים לשבת. כחלל יום הכפורים להיות בערב שבת לפי ששנת חומר מיום כפורים ושל יום הכפורים

יום

יום הכפורים בשבת רבי עקיבא אומר לא של שבת קרבין ביום הכפורים. ולא של יום הכפורים קרבין בשבת:

ברטנורא

אין קרבין בשבת דהוי כעולת חול בשבת: רבי עקיבא אומר: שוין הן ואין קרבנו של ח' מהן קרב כחבורו והלכה כרבי עקיבא:

גבורא שבת דף קי"ג ע"א

מקפלין וכו' רבי: אמרי רבי רבי ינאי לא שנו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא. ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא. וחדשים נמי לא אמרן אלא בקבנים אבל בצבועים לא. ולא אמרן אלא שאין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא. תנא של בית רבן גמליאל לא היו מקפלין פני דבן שלחן מפני שהיה להן להחליף. אמר רב הונא אם יש לו להחליף יחליף ואם אין לו להחליף ישלש בגדיו. מתקיף לה רב ספרא והא מתחזי פרמות רוחא. פיון דכל יומא לא קא עביד והאידיגא הוא דקא עביד לא מתחזי פרמות רוחא. (ישע' נ"ח) וכבודתו מעשות דרכיה וכבודתו שלא יהא מדבושך של שבת כמדבושך של חול. וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבודתיה. מעשות דרכיה שלא יהא הלכותך של שבת כהלכותך של חול. ממצוא הפצה. הפציה אסורים. הפציה שמים מתרים. ודבר דבר שלא יהא דבורך

של

רש"י

בשני בני אדם. כשמקפלין אותן מפשיטין קמטיהן ונראין כמתקן: ישנים. קפולן מתקן יותר מן החדשים שקשין מאליהן ואין ממחרים לקמוט: צבועין. קפולן מתקן: יש לו. אחרים להחליף היום לא: כלי לבן שלחן. רבותא נקט וכל שכן לצבועין: יש לו להחליף יחליף. מי שיש לו בגדים לבד מאותן שלבש בחול יחליפם בשבת: ישלש בגדיו. כלפי מטה סיראו ארוכים והיא מדה עשירים היושבים בביתם ואין לריכים לסלק בגדיהם מן הארץ כשגיל מלאכה וכבוד שבת הוא: מכבודותיה שמכבדין בעליהן: שרא יהא הלכותך וכו'. לקמן מפרש להו: ממצוא הפצה. כי הסווא דאמרינן בערובין לא יטיל אדם לחוד שדהו בשבת לידע מה היא לריכה לאחר השבת: הפציה שמים מותרין.

כגון

של שבת כדבורך של חול דבור אסור תרחוק מתר. בשלמא בקדוה לחיי אלא שלא יהא הלכותך של שבת כהלכותך של חול מאי היא. כדבעא מניה רבי מרבי ישמעאל בר רבי יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת. אמר ליה וכי בחול מי התרה. שאני אומר פסיעה גסה נזמרת אהד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ומחדר ליה בקידושא רבי שמשי:

רש"י

כגון פוסקים לרקע ומסדכין על הטינוקות ליארם: שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. כגון מקח וממכר ומשכונות: הרהור מותר. להרהר בלבו כד וכך יליאוס אני לריך להוליא על שדה זו: מהו לפסוע פסיעה גסה. מי שזכר משום מעשות דרכך: פסיעה גסה. יותר מאלמה פסיעה בינונית חמה: קידושא דבי שמשי. השוטה מוין של קידוש בלילי שבתות:

זוהר בא דף מ' ע"א

תנא לא נפקו ישראל ממצרים עד דאתפרו בקדוה שלמונין דלעילא (משלשיליהון) משילטניהון ונפקו ישראל מרשותהון ועאלו ברשותא קדישא עלאה דקדשא בריך הוא ואתקמירו ביה הדרא הוא דכתיב פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי מעמא עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים דאפקית להו מרשותא אחרא ואעלית לון ברשותי. והיינו דאמר רבי שמעון מאי דכתיב אה ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם פי כל אוכל מחמצת. אה הכי אוקימנא האי שאור והאי מחמצת דרנא חד אינון וכלהו רשו אחרתי אינון שולטנין דמכמן על שאר עמין וקרנין דהו יצר הרע רשותא אחרא אל נכר אלהים אחרים. אוף הכי שאור ומחמצת ותמין וכפא חד אימר קדשא בריך הוא כל חני שני קיימתו ברשותא אחרא עבדין לעם אחרא מבאן ודלקאה דאתון בני חורין אה ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ. אמר רבי יהודה אי הכי כל ימי שתא גמיי. אמאי שבעת יומין דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בכתיבם. שבעת ימים ולא יתיר. אמר ליה כל זמנא דאתתיב בר נש דאתחזאה ברמיה בן חורין הכי אצטריך. כל זמנא דלא אתתיב לא אצטריך. למלכא דעבד לחד בר נש רופינזם כל אינון יומין דסליק דהאי דרנא חדי ולביש לבושי יקר לבתר לא אצטריך. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליכירו דא ולבש אינון לבושי וכן כגן שתא ושתא.

כהא

כִּהְיִי גִזְוֹנָא וְיִשְׂרָאֵל כְּתִיב שִׁבְעַת יָמִים שְׂאוֹר לֹא יִמָּצֵא דְאִינּוּן יוֹמֵי
הַדְּוֹתָא יוֹמִין דְּסִיקוּ לְיִקְרָא דָּא וְנִפְקוּ מִשְׁעִבְדָּא אֲחֵרָא וּבְגִין כִּד
נְמָרִין בְּכַל שְׂתָא וְשְׂתָא יוֹמִין דְּסִיקוּ לְהָא יִקְרָא וְנִפְקוּ מִרְשׁוּתָא אֲחֵרָא
וְעָלּוּ בְּרִשׁוּתָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא כְּתִיב שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֵּאכְלוּ:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הר"מ ה' איסורי ביאה פ' כ"א

מלוכת

הפא על גויה נעשה חסן לעבדה ויהי
דכתיב (מלאכי ב') כי חלל יהודה קדש ה'
ובער בת אל גבר וקרת ה' לאיש אשר
יעשה לא יהיה לו ער ועונה. הלא תראה
וקרי שבא על פגובי בת צור בא פנתם
ודקר את שניהם ובעון זה מתו ארבעה
ועשרים אלה מישראל ומפל השקמים
העמרו מקד או שופט ומשפט שמעון
לא קם אפירו שופט. ומרי גרם רעה
לעצמו ולבד שבמו שלא מיחו בירו. ואשר
משמא עצמו בגויה באותה שעה עולה על
לבו רחיות ערל למצוא הן ונמצא שהורג
את בניו ונמצא עובר על עבדה וזה
וגלוי עריות ושפיכות דמים ומשמא כל
גופו ומערב קדש בחול וגרם להמשיך
הגרות ועל ידי זה בית המקדש חרב והמלה
התשובה וישוב אל ה' ויבתמוה ואל
אלהינו כי ירבה לסלות:

אסור להשפיש באשה בלל בין גדולה
בין קטנה בין שפחה בין משוחררת
שמה ובא לגדי הרהור. באיזה שמוש אמרו
רחיצת פניו ודיו ורגליו ובהצעת מפה לקניו
ומזיעת הפוס שאין עושה לאיש דברים
אלו אלא אשתו בלבד. ואין שואלים
בשום אשה בלל ואפילו על גדי שליח:
המסבב אחת מן העריות שאין לבו של
אדם נוקפו עליו או שגשק לאסת מתן
בנין אחותו הגדולה ואחות אמו וביזיא
בהן אף על פי שאין שם מאנה ולא הנאה
בלל גדי זה מנגנה כיותר ודבר אסור הוא
ומעשה מפשים הוא שאין קרבין לערוה
בלל בין גדולה בין קטנה חוץ מהאם
הקטנה והאב רבתי:

העבודה. ואשר עבר עליו רוח קנאה ומצא נפשו ומהר לשוב
התשובה וישוב אל ה' ויבתמוה ואל אלהינו כי ירבה לסלות:

בא יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד הן המילוי הנה ראשונה דשם ב"ן לה שאיר
בו תוספת נפש משבת שעברה:

יֵא לָא כֵּן לְכוּ גַּא הַגְּבֵרִים וְעַבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אֲתֵּה
אַתֶּם מִבְּקָשִׁים וַיְגִרְשׁ אֲתֶם מֵאֵת פְּנֵי פִרְעֹה:

לא

רש"י

(יא) לא כן. כאשר אמרתם להוליך הטף עמכם אלף לכו הגברים ועבדו את ה'
כי אותה אתם מבקשים. (אותה עבודה) בקשתם עד הנה נזכחה לאלהינו ואין
דרך הטף לזבח: ויגרש אותם. הרי זה לשון קלר ולא פירש מי המגרש:
בארצה

לָא כֵּן אֲזִיזוּ כַּעֲן גְּבֵרִיא וּפְלַחוּ קַדְמֵי יי ארי יתה אתון כַּעֲן וְתִרְדּוּ יִתְהוֹן
מִן קַדְמֵי פִרְעֹה: שני יב ויאמר יהוה אל־מִשֶׁה נִמְשָׁה יְדֶךָ
עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאַרְבֶּה וַיַּעַל עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיֹּאכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאֲרֶץ אֶת כָּל־אֲשֶׁר הִשְׂאִיר
הַפֶּרֶד: ויאמר יי למשה ארים ידך על ארצה מצרים וייתי גזבא
ויספ על ארעה מצרים ויכול ית כל עשבא דארעה ות כל די אשאר
בירא: יג ויט משה את־מִטְהוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיְהִי וַיִּהְיֶה רוּחַ־קָדְדִים בְּאֶרֶץ כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־
תְּלִילָה הִפְקַר הָיָה וְרוּחַ תְּקוּלִים נִשָּׂא אֶת־הָאֲרֶבֶה:
וארים משה ית המרה על ארעה מצרים ויי דבר רוח קדומא בארעה
כל יומא ההוא וקר לייא צפרא הוה ורוח קדומא נמי ית גזבא:
יד ויעל הארבה על כל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיָּנַח בְּכָל־
גְּבוּל מִצְרַיִם בְּבֹד מְאֹד לְפָנָיו לֹא־הָיָה בֵּן אֲרֶבֶה
כְּמֹהוּ וְאֲחֵרָיו לֹא יְהִי־בֵּן: ומליק גזבא על כל ארעה
דמצרים ושאר בכל תחום מצרים תקוף לתדא קדמוהי לא הנה בן גזבא
דכותה ובתרוהי לא יהי בן: טו ויכם את־עֵינַי בְּלִי־הָאֲרֶץ
וַתַּחֲשֶׂךְ הָאֲרֶץ וַיֹּאכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאֲרֶץ וְאֵת כָּל־
פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַפֶּרֶד וְלֹא־נֹתַר כָּל־יֵרֶק
בָּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: וחפא ית עין

שמשא

רש"י

(יב) בארבה. בשביל מכת הארבה: (יג) ורוח הקדים. רוח מזרחית נשא את
הארבה. לפי שבא כנגדו שמלרים בדרומים מערבים היתה כמו שמפורש במקום
אחר: (יד) ואחריו לא יהיה בן. ואותו שהיה בימי יואל שנאמר (יואל ב')
כמוסו לא נהיה מן העולם למדנו שהיה כבוד משל משה (כי של יואל היה) ע"י
מינין הרבה שהיו יחד ארבה ילק חסיל גזם אבל של משה לא היה אלא מין אחד
(כ"ג ר"א"ס יע"ש) וכמוסו לא היה ולא יהיה: (טו) כל ירק. עלה ירוק וירדור"א
בלעז (גרינעס):

כרתו

שמשא דכל ארעא וחשובת ארעא ואכל ית כל עשבא דארעא וית כל
חרי אילנא די אשאר ברדא ולא אשתאר כל ירוקא באילנא ובעשבא
דחקלא בכל ארעא דמצרים:

נביאים ירמיה מ"ו

א ברתו יערה נאם יתה כי לא יחקר בי רבו מארבה ואין
להם מספר: שיעו וברבה אמר יי ארי לית דהון סוף
ארי סגיאין מזחלא ולית דהון מגין: ב הבישה בת מצרים נתנה
ביד עם צפון: בהיתת מלכות מצרים אתמסרת ביד עמא דאחא
עלה מצפונא: ג אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני פוקד
אל אמון מנא ועל פרעה ועל מצרים ועל אלהיה ועל
מלכיה ועל פרעה ועל הכמחים בו: אמר יי צבאות אלהא
דישראל הא אנא מסער על אתרגושת אלפסנדריא ועל פרעה ועל
מצרים ועל מעותהא ועל מלכהא ועל פרעה ועל דמתרחצין עלוהי:
ד ונתתים ביד מבקשי נפשם וביד נבוכדראצר מלך בבל
וביד עבדיו ואחרי כן תשבן כימי קדם נאם יתה:
ואמסרינון ביד דבשן למקמלהון וביד נבוכדראצר מלכא דבבל וביד
עבדוהי ובתר פן תשרי כימי קדם אמר יי: ה ואתה אל תירא
עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושעה מרחוק ואת
זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד:
ואת לא תדחל עבדי יעקב ולא תתפר ישראל ארי הא אנא פריק ליה
מרחיק גית בנה מצבע גדותהון ויתובון דבית יעקב וישקטון וישרון
לרוחצו ולית דמניד:

* יעקב בלא ואו

רש"י

(א) ברתו יערה. כח יש בן לזכות כל יערה: כי לא יחקר. מספר לבחם:
(ג) אמון מנא. השר מעיר נא: (ד) ואחרי כן. מקץ ארבעים שנה
הסחובים לעיל: (ה) ואתה אל תירא עבדי יעקב. לזיקים שנתון מלרים שאלו
לשם על כרחם:

חומר

כתובים (משלי י"ד)

א בפיראוויל תמר גאווה ושפתי חכמים תשמורם: בפומיה
דשאיא זיקא דצערא ושפותרון דחכמי ננמרון אינון:
ב באין אלפים אבוס בר ורבתבואות בכח שור: אתר דלית
תורא בכין אריותא וסונעא בעללתא בתיליה דתירא: ג עד אמונים
לא יכוב ויפיה פזבים עד שקר: סהדא מהימנא לא מכוזב
ודמכילי ברביותא סהדא רגלא הוא: ד בקש לין חכמה ואין
נדעת ל כון נקר: בעי ממימנא חכמתא ולית ודיעתא קמאן
דמתבין זיקא: ה לך מנגד לאיש כסיל ובל ידעת שפתי דעת:
איזר בא רחא אחריתא מן קדם סהדא דלית בשפותריה ודיעתא:

רש"י

(א) הומר. נקל: תשמורם. תשמור חת הסכמים: (ב) באין אלפים. בלון
שוורים: אבוס בר. הכזום ריקס כלומר כמקום שלון ח"ח לין סוראה:
(ג) ויפיה כזבים. ומגדר כזבים: (ד) בקש לין חכמה. כשהוא לרד לה ולחיה
מואלה בלבו: (ה) לך מנגד לאיש כסיל. חס תחבר אליו סופך שלא תדע חכמה:

משנה יבמות פרק ט"ו

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים. שלום בינו לבינה ושלום
בעולם. ובאתה ואמרה מת בעלי תנשא. מת בעלי תתיבם. שלום
בינו לבינה. ומלחמה בעולם. קטמה בינו לבינה. ושלום בעולם.
ובאתה ואמרה מת בעלי. אינה נאמנת. רבי יהודה אומר לעולם
אינה נאמנת. אלא אם פן באתה בוכה ובגדיה קרועין. אמרו
לו אחת זו ואחת זו תנשא: ב בית הלל אומרים לא שמענו אלא
בבאה מן הקציר בקרב ובאתה המדינה וכמעשה שהיה אמרו
להן

ברטנורא

פרק טו א האשה. שלום בינו לבינה. שאם היתה קטטה בינו לבינה דינא מחמת
שאה מכוונה להסיר ענמה עליו: ושלום בעולם. שאם היה שעת חרוס דינא
כשראתה שטהע וזמן הרבה ולא חזר אמרה ודאי לנשים הרגוהו א"כ ראתה אותו מוכס
במלחמה וסברה ודאי ימות אבל כשלוס בעולם או לא חיותיה דמית ודאי חייבא לקלוהא
שמה ונא לאתר שחשטא וחסא מקוללת: ר' יהודה אומר כו. ולית הלכה כוותיה:
א"ל. לר"י פקחה תנשא טעם לא הנשא לנא אחת זו ואחת זו תנשא: ב בבאה מן
הקציר וכמעשה שהיה. שהלכו בני אדם לקצור חטים ונשכו נחש לאחד מהם ומה ובה
ויודיעה כנ"ד ושלחו ומלאו כדברים ולא הסירו חכמים אלא דונמחו סיהא סדנר קרוב אל
ממדינה

לָהֶן בַּיִת שְׁמַאי אַחַת הַבָּאָה מִן הַקְּצִיר . וְאַחַת הַבָּאָה מִן הַזֵּיתִים וְאַחַת
הַבָּאָה מִן הַקְּצִיר וְאַחַת הַבָּאָה מִמְדִּינָה לְמְדִינָה . לֹא דָבְרוּ חֲכָמִים
בְּקְצִיר אֶלָּא בַּהוּוֹה . חֲזוּרֵי בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת בְּדָבְרֵי בַּיִת שְׁמַאי : י בַּיִת
שְׁמַאי אוֹמְרִים הַנְּשֵׂא וְתַטּוֹל בְּתוֹבָתָה . בַּיִת הַלֵּל אוֹמְרִים תְּנַשֵּׂא וְלֹא
תַטּוֹל בְּתוֹבָתָה . אָמְרוּ לָהֶן בַּיִת שְׁמַאי הַתְּרַתֶּם עֲדוּת חַמּוּדָה לֹא תַתִּירוּ
אֶת הַמִּזְמוֹן הַקָּל . אָמְרוּ לָהֶן בַּיִת הַלֵּל מְצִינֵנוּ שְׂאִין הָאֲחִים נִכְנָסִים לְנַחֲלָה
עַל פִּיהָ . אָמְרוּ לָהֶם בַּיִת שְׁמַאי וְהִלָּא מִסְפָּר בְּתוֹבָתָה נִלְמוּד . שֶׁהוּא
בוֹתֵב לָהּ שְׂאֵם תְּנַשֵּׂא לְאַחַר הַתְּפִילִי מִה שֶׁתּוֹבֵב לִיכִי . וְחֲזוּרֵי בֵּית הַלֵּל
לְהוֹרוֹת בְּדָבְרֵי בַּיִת שְׁמַאי : י הַבֵּל נֶאֱמָנִים לְהַעֲדָה . הוֹיֵן מִחַמּוּדָה וּבֵת
חַמּוּדָה . וְצָרְתָה . וְיִבְמָתָה . וּבֵת בַּעֲזָה . וּבֵת בֵּין גֵּט לְמִיתָה . שֶׁהַקְּתָב
מֵוָכִית . עַד אוֹמֵר מֵת וְנִשְׁאֵת . וְכֹא אַחַר וְאָמַר לֹא מֵת . הָרִי זֶה לֹא תֵצֵא .
עַד אוֹמֵר מֵת . וְשָׁנִים אוֹמְרִים לֹא מֵת אַף עַל פִּי שְׁנֵי שָׁנָיִם תֵּצֵא . שְׁנָיִם
אוֹמְרִים מֵת . וְעַד אוֹמֵר לֹא מֵת . אַף עַל פִּי שְׁנֵי שָׁנָיִם תֵּצֵא : י אַחַת
אוֹמְרֵת מֵת . וְאַחַת אוֹמְרֵת לֹא מֵת . זוֹ שְׂאוּמְרָה : מֵת תְּנַשֵּׂא וְתַטּוֹל
בְּתוֹבָתָה . וְזוֹ שְׂאוּמְרֵת לֹא נִמְתָּ לֹא תְנַשֵּׂא וְלֹא תַטּוֹל בְּתוֹבָתָה . אַחַת
אוֹמְרֵת מֵת . וְאַחַת אוֹמְרֵת נִחְרַג רַבִּי מֵאִיר רַבִּי אוֹמֵר הוֹאִיל וּמְכַח שׁוֹת
זוֹ אֵת זוֹ הָרִי אֵלּוֹ לֹא תְנַשֵּׂאוּ . רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים הוֹאִיל
זוֹ וְזוֹ מוֹדוֹת שְׂאוּנוֹ קָם הָרִי אֵלּוֹ תְנַשֵּׂאוּ . עַד אוֹמֵר מֵת . וְעַד אוֹמֵר לֹא
מֵת . אֵשֶׁה אוֹמְרֵת מֵת . וְאֵשֶׁה אוֹמְרֵת לֹא מֵת . הָרִי זֶה לֹא תְנַשֵּׂא :
י הָאֵשֶׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲדָה לְמְדִינַת הַיָּם . וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעֲלֵי

ברבנורא תנשא

ממדינת הים אינה נאמנת : אלא בהווה . מעשה שהיה כך היה וכו' הדין לשאר מקומות :
ג שאין האחים נכנסין . לנחלת בעלה דר' חננאל אמר (דברים י"ז) על פי שנים עדים ונבי
כשואין דידה הוא דאקילו רבנן משום ענואל : כתובתה . מוסס הכתוב בספר כתובה
כשהנשוא לאחר והרי הוא נשאת . ואל"כ תטול כתובה : ד' חוץ מכתובה . שעמא דכולכו
מפני שגוגלת אותה ומתכונה לקלקלה חמותה שגוגלתה שגוגלתה בלבה זאת האכל כל עמלי .
בה חמותה חומרת זאת תירם כל עמל חבי ואמי . יבמתה יראה שמה סופה להיות זרחה . בה
בעלה חומרת זאת בלבה במקום אמי ותאכל כל עמלה : מה בין גט למיתה . דלמרי' אף
הנשים שאין נאמנות לומר מה בעלה נאמנות להביא נשים : שהכתוב מוכיח . דסמכי' עיקרה
על הגט ואף על גב דעלוישו נמי סמכין שריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתה : ער אחד
אומר מת ונשאת . לאו דוקא נשאת אלא התיירוס להנשא אף ע"פ שלא נשאת ואח"כ בה עד
אחד ואמר לה מה : לא תצא . מהתירוס ההאסון : ער אחד אומר מת ושנים אומרים
לא מה . כגון שהם פסולי עדות ואשמועינן הוואיל והאמינה תורה עד ה' הן כאלו תורה
עדות ובי הוי דהך חבי פסולי עדות נמי חבי הולך הך אחר רוב דעות בין כשרים
בין פסולים : שנים אומרים מת ואחד אומר לא מה וכו' . ה' קמ"ל דלוינן אחר רוב
לשות פסולי עדות בין לקולא ובין לחומרא : י' אחת אומרת מת . שתי לרות הבעלות
ממדינת הים אחת אומרת מת בעלי ואחת אומרת לא מה : ר"מ אומר הוואיל ומכחישות
כו' . ולית הלכתא כותיה : ו' היתה בת ישראל לכהן . אם היתה נרתה בה ישראל לכהן .
האכל

הנשוא ותטול בתובתה וצרתה אסורה . היתה בת ישראל לכהן . תאכל
בתרומה . דבב' רבי מרפון . רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציא אתה מידי
עבירה . עד שתהא אסורה לנשוא ואסורה מלאכול בתרומה : י אמרה
מת בעלי ואחר כך מת חמי . הנשוא ותטול בתובתה . וחמותה אסורה .
היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה . דבב' רבי מרפון . רבי עקיבא
אומר אין זו דרך מוציא אתה מידי עבירה עד שתהא אסורה לנשוא ואסורה
מלאכול בתרומה . קדש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזו קדש . כל
אחת אומרת אותי קדש . נותן גט לכל אחת ואחת ומניח בתובה בניניהן
ומסתלק דבב' רבי מרפון . רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציא אתה מידי
עבירה עד שיתן גט ובתובה לכל אחת ואחת . גזל אחד מחמשה
ואינו יודע מאיזה גזל . כל אחד אומר אותי גזל . מניח גזילה בניניהן
ומסתלק דבב' רבי מרפון . רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציא אתה מידי
עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד : י' האשה שהלכה היא ובעלה
ובנה (עמקום) למדינת הים . ובאה ואמרה מת בעלי . ואחר כך מת בני .
נאמנת . מת בני ואחר כך מת בעלי . אינה נאמנת . וחוששים לדבריה
וחוצצת ולא מתניבמת : י' נתן לי בן במדינת הים ואמרה מת בני ואחר
כך מת בעלי . נאמנת . מת בעלי ואחר כך מת בני . אינה נאמנת .
וחוששים לדבריה . וחוצצת ולא מתניבמת : י' נתן לי יבם במדינת הים .
אמרה מת בעלי ואחר כך (מת) יבמי . יבמי . ואחר כך בעלי נאמנת .
הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים . אמרה מת בעלי . ואחר כך מת
יבמי . יבמי . ואחר כך בעלי . אינה נאמנת . שאין האשה נאמנת לומר מת

יבמי רש"י

תאכל בתרומה . בחוקה שבעלה קיים ואינה חוששת לעדות זרתה שהיאיל ואינה נאמנת
להשיאה אינה נאמנת לפסלה וכן הלכה : ז' אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי חמותה
אסורה . שאין כלה מעידה על חמותה ואע"ג דאמרה כרישא מת בעלי דהו אינה כלה
והויא נכרית אפילו הכי לא מהימנא : היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה . וכהא
נמי הלכה כר' ערפון אבל בקידש אחת מהמש נשים ואינו יודע איזה מהן קידש וכן גזל
אחד מהמש ואינו יודע איזה מהן גזל בתרומהו הלכה כרבי עקיבא : ח' מת בעלי ואח"כ
מת בני נאמנת . הוואיל והיה לה בן ולא היתה בחוקת זקוקה ליבם כשיאל' השתא נמי כי
אמרה מת בעלי ואחר כך מת בני שאין בה זיקת יבם מהימנא אבל כי אמרה מת בני ואח"כ
מת בעלי ורולה להתיבס לא מהימנא ואם בלח להנשא לזקוק חוששים לדבריה דשוייתה לנפשה
חתיכה דאסורא לעלמא והילת ולא מתניבמת : ט' נתן לי בן במדינת הים . ומת בני
ואח"כ מת בעלי דלא מסקא נפשה מחוקה קמיהא שאומרת עדיו היא לריבא לניס : נאמנת .
ומותרת להתיבס : אינה נאמנת . להנשא לזקוק בלא חלו' דכי הימניה רבנן לאשה נבי בעלה
הימניה משום דייק' ומנסבה אבל לאסוקי נפשה מיבם לא הימניה משום דזמנין דסניא לי'
וחוששין לדבריה דאפק' נפשה מיבם והוללת ולא מתניבמת : י' נתן לי יבם במדינת הים .
שילדה חמותה במדינת הים והיא הלכה בחוקת שאין לה יבם : מת בעלי ואח"כ מת
יבמי וכו' . דתרומהו קא שריא נפשה לזקוק : נאמנת . ומותרת לזקוק בחוקתה הראשונה שהפסה
שאסר הוא הפה שהמיר :

נשבעה

יבמי שתנשא ולא כחה אחותי שתפנס לביתה ואין האיש נאמן לומר
מת אחי שניכם אשתו ולא מתה אשתי שישא אחותה:

גבורא יבמות דף קכ"א ע"א

תניא אמר רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה
וראיתי ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על תלמיד
חכם שבה ומנו רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן
לפני בהלכה אמרתי לו בני מי הערך אמר לי דף של ספינה
גודמן לי וכל גר וגר שבא עלי נענעתי לו ראשי. כפאן אמרו
חכמים אם יבואו רשעים על אדם ינענע להן ראשו. אמרתי
באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש
להם סוף מתרת. מים שאין להם סוף אסורה. תניא אמר רבי
עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת
שמטרפת בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו
רבי מאיר. כשעליתי למדינת קפוטקיא. בא וישב ודן לפני
בהלכה אמרתי לו בני מי הערך אמר לי גר מרדני לחבירו
וחבירו לחבירו עד שהקיאני ליבשה. אמרתי באותה שעה
כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו
מתרת. מים שאין להם סוף אשתו אסורה:

רש"י

נענעתי לו ראשי. ועבר על גבי וסלך לו: ינענע להן ראשו. ידחה מפני
הטעה ולא יתגרס בהן:

זוהר בא דף מ' ע"ב

וישא העם את בצקו מרם יחמץ וגומר. פקודא בתר דא לספר בשבתא
דיציאת מצרים דאיהו חיבא על בר נש לאשתעי בהאי שבתא
לעלמין והכי אוקימנא כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא
ספור תדי בתורה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חידו
מכללא דהאי איהו בר נש דתדי במריה. וקדשא בריך הוא תדי פההוא
ספור. ביה שעתא פניש קדשא בריך הוא לכל פמלייא דיהי ואמר לון
זילו ושמעו ספורא דשבתא דילי דקא משתעו בני וחדאן בפורקני פדין
פלחו מתפגשין ואתין ומתחברן בהדיהו דלשאל ושמעין ספורא

דשבתא

דשבתא דקא חדאן בתורה דפורקנא דמריהון פדין אתין ואודן ליה
קדשא בריך הוא על כל אינון נסין וגבורן ואודן ליה על עמא קדישא
דאית ליה בארעא דחדאן בתורה דפורקנא דמאריהון. פדין אתוסף ליה
חילא וגבורתא לעיקא. וישאל בההוא ספורא יהבי חילא למאריהון
כמלכא דאתוסף חילא וגבורתא פד משבחין גבורתיה ואודן ליה וכדהון
דחלון מקמיה ואסתפק יקריה על פגרו. וגבין פך אית לשבתא ולאשתעי
בספור דא כמה דאתמר. פגוונא דא חובה איהו על בר נש לאשתעי
תדיר קמי קדשא בריך הוא ופרסומי ניסא בכל אינון נסין דעבר.
ואי תימא אמאי איהו חובתא והא קדשא בריך הוא ידע פלא כל מה
דתהו ויהו לבתר דנא אמאי פרסומא דא קמיה על מה דאיהו עב יד
ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ניסא ולאשתעי קמיה
בכל מה דאיהו עבד. פגין דאינון מלון סלקון וכך פמלייא דלעילא
מתפגשי וחמאן לון ואודאן פלחי לקדשא בריך הוא ואסתפס יקריה
עזייהו עילא ותתא: פגוונא דא מאן דאשתעי ומפרט חטאוי על כל
מה דעבר. ואי תימא אמאי אצטריך אלא מקטרנא קאים תדיר קמי
קדשא בריך הוא פגין לאשתעי ולמתבע חובי בני נשא ולמתבע עזיהון
דינא. וכיון דאקדים בר נש ומפרט חטאוי כל חד וחד לא אשאיר פמרא
דפומא לההוא מקטרנא ולא יביר למתבע עליה דינא דהא תדיר תבע
דינא בקדמיתא ולבתר משתעי ומקטרנא פלוני עבד פך ועל דא אצטריך
ליה לבר נש לאקדמא ולפרט חטאוי. פגין דמקטרנא חמי דא לית ליה
פמרא דפומא עליה וכדין אתפרש מיניה מכל וכל. אי תב בתיובתא
יאות ואי לאו הא מקטרנא אשתבח עליה ואמר פלוני דאתא לקמך
בתוקפא דאפין בעיש במאריה חובי פך וכה: על דא יאות לאודתרא
בר נש בכל הני פגין דישתבח עבדא מהימנא קמי קדשא בריך הוא:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

מלוקט

הר"ם ה' אסורי ביאה פ' כ"א

לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש
בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש.
ולא תלך אישה בשוק ובנה אתריה גזירה
שמה ותפשו בנה ותלך אתריה להסורו
ותעללו בה הרשעים שתפסוהו ברה
שחוק: - אסור להוציא שבת ורבע לבטלה
לפיקה לא יתה אדם דש מפנים וורה
מבחוץ ולא ישא קמנה שאינה ראיה

לילך

מני שים אדם על לב חטאות נעוריו ותברך
האיש וילפת פי על ידו הסתכלות
בגבריות אותם הצורות נקבעו בבעתו
והששן ונצר הרע מביאם לנגד עיניו
ממיר ונה גורם להשחית ורעו והוא עון
פלילי הלא תראה ער ואנון שהיו בני
שמונה ימים פגין והורה הצדיק גברי בעקב
אבינו עליו השלום בחיר שבאבות ונקרתה

ד"ס

זולד אכל אלו שמנאפין בדר ומשיאין הגם שקרו נשמות עליונות. והוא עון
שקבת זרע לא די קדם שאיסור גדול דור המבול. ותאדם אשר יש לו לב
הוא אלא שהעושה זה בגודו הוא יושב יתשוב כפפת וכמה פעמים בא לדי קה על ידי
נעליהם נאמר (ש"א) יהיכם דמים מלאו הרחורים ומצד הרע מטעהו שקנה
וכאלו הרג את הנפש: באונס. אבל אין פסיהו נכונה פי הוא
פושע גמור פי על זהו הסתפלות בעניות בא לדי הרחור ועל ידי זה הרבה
לתשחית וקבג את בניו נשמה חוקמא דמלפא. וגברו בחמיו לתארוף אפו אולי ישוב
בתשובה ויתמרמר בגודו ותרטה ושב ורפא לו:

בא יום רביעי תורה

יכוון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ דשם ב"ן לקנות הארת נפש
יתורה משבת הבאה:

טו וַיִּמְחַר פְּרַעֲהַ לְקָרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר
חַטָּאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְרַבֶּם: וְאוֹתִי פְרַעֲהַ
לְמִקְרִי לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וְאָמַר חֲבִית קָדָם יי אֶלְחַכּוּן וְלַכּוּן: יו וְעַתָּה
שָׂא נָא חַטָּאתִי אֵלֶיךָ הַפֵּעַם וְהַעֲתִירוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וַיִּסֹּר מִעָלַי רַק אֶת־חַמּוֹת תּוֹחַ: וְכַעַן שָׂבוּק בָּעַן לְחֻבֵי
בְרַם זִמְנָא הָדָא וְצִלוּ קָדָם יי אֶלְחַכּוּן וַיַּעֲדִי מַנִּי לְחֹדֶד יֵת מוֹתָא הָדִין:
יח וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעֲהַ וַיַּעֲתֵר אֶל־יְהוָה: וַיִּנְפַק מַלְאֲכַת פְּרַעֲהַ
וַצִּדִי קָדָם יי: יט וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה רֹחֲהִים חֲזָק מְאֹד וַיִּשְׂא
אֶת־הָאָרֶבֶה וַיִּתְקַעְהוּ יַמָּה סוּף לֹא נִשְׂאֵר אֶרֶבֶה
אֶחָד בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם: וַהֲפֹךְ יי רוּחָא מֵעֲרָבָא תַקִּיף לְחֵדָא
וְנִמְלֵ יֵת גּוֹבָא וְרָמְהִי לִימָא דְסוּף לָא אִשְׁתַּאֲר גּוֹבָא חַד בְּכָל יַמְחֹם
מִצְרַיִם: כ וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת־לֵב פְּרַעֲהַ וְלֹא שָׁלַח אֶת־

בני

רש"י

(יט) רוח ים. רוח מערבי: ימה סוף. אומר אני שים סוף היה מקלחו במערב
כנגד כל רוח דרומית וגם במזרח של א"י לפיכך רוח ים תקעו
לארבע זימה סוף כנגדו. וכן מלינו לענין תחומין שהוא פונה לזר מזרח שנאמר
(שמות כ"ג) מים סוף ועד ים פלשתים ממזרח למערב שים פלשתים במערב
היה שנאמר בפלשתים (לפניה ב') יושבי חבל הים גוי כרתים: לא נשאר
ארבע

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ וְאַתְּקַף יי יֵת לָבָא דְפְרַעֲהַ וְלָא שָׁרַח יֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: כא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נִמְחַ יְדָךְ עַל־
הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֲשָׁךְ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֲשָׁךְ:
וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲרִים יְדָךְ עַל צִית שְׂמִיָּא וַיְהִי חֲשׂוֹכָא עַל אֶרֶצָא
דְּמִצְרַיִם בְּתַר דִּיעֲדִי קַבְלָא לִי יֵיָא:

רש"י

ארבה אחד. חף המלוחים שמלחו מהם (ש"ר): (כא) וימש חשך. ויחשיך
עליהם חשך יותר מחשכו של לילה וחשך של לילה יאמיש ויחשיך עוד: וימש כמו
ויאמש יש למו תיבות הרבה חסרות אל"ף לפי שאין הברת האל"ף ניכרת כל כך אין
הכחז מקפיד על חסרונה כגון (ישעיה י"ג) לא יהל סס ערבי כמו לא יהל לא יטה
אלו וכן (ש"ב כ"ב) ותורני חיל כמו ותאורני ואוקלות תרגם לשון הסרה כמו לא ימיש
בסר דיעדי קבל ליליא כשיגיע סמוך לאור היום אבל אין הדיבור מיושב על הוי"ו
אל וימש לפי שהוא כחזר ויהי חשך. ומ"א פותרו לשון (דברים כ"ח) ממשש
בזהרים שהיה כפול ומכופל ועצ עד שהיה בו ממש:

נביאים ירמיה מ"ז מ"ז

א אֶתְהַ אֶל־תִּירָא עֲבָדִי יַעֲקֹב נֹאִם־יְהוָה בְּנֵי אֶתְהַ אֲנִי כִּי
אֶעֱשֶׂה כְּלָה בְּבָל־הַגּוֹיִם וְאֲשֶׁר תִּדְרָתִיךָ שָׂמַח וְאַתְהַ
לֹא־אֶעֱשֶׂה כְּלָה וַיִּסְרֵתִיךָ לְמִשְׁפַּט וְנִקְהָ לֹא־אֲנַקְהָ:
אֵת לֹא תִדְחַל עֲבָדִי יַעֲקֹב אָמַר יי אֲרִי בְּסַעֲדָךְ מִימְרֵי אֲרִי אֶעֱבִיד גְּמִירָא
בְּכָל עַמְמֵיָא דִּי אֲנִלִּימָךְ לְתַמָּן וְעַמָּךְ לֹא אֶעֱבִיד גְּמִירָא וְאַיְתִי עֲלֶיךָ
יִסוּרִין לְאַדְפוּתָךְ בְּרַם בְּדִין תִּסוּף וְשִׁינְעָהָ לֹא אִשְׁיַנְדָּךְ: ג אֲשֶׁר תִּיחַ
דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־פְּלִשְׁתִּים בְּמָרָם יִבְהַ
פְּרַעֲהַ אֶת־עֵזָה: ד הַיְהוָה פִּתְגָם נְבוּזַאֵה מִן־קָדָם יי עַם יִרְמְיָה נְבִיא עַל
פְּלִשְׁתָּאֵי עַד לֹא יִתִּי פְרַעֲהַ וַיִּמְחִי יֵת יְתִבִי עֵזָה: ג בָּהּ אָמַר יְהוָה
הַגְּהַ מַיִם עַל־יָם מִצְפּוֹן וְהָיוּ דְנַחַל שׁוֹמֵף וַיִּשְׁטַפוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהָ
עִיר וַיִּשְׁבִּי בָהּ וַזַּעֲקוּ הָאָדָם וְהִלְלֵ לָא לֹא יוֹשֵׁב תְּאֲרָץ: גְּדַנָּן אָמַר

רש"י

(א) ויסרתיך למשפט. מעט מעט: ונקה לא אנקך. לא אשמיד אותך:
(ב) אל פלשתים. על פלשתים: (ג) והילל. לשון יללה וזעקה:
שעמט

י' הא עממיא אתן מצפונא ויהון פנהל מגבר ונגזון ארעא ומלאה קרובא
ודתבין בהון ויצוחון בני אנשא ויליון כל יתבי ארעא: ד מקור
שעממת פרסות אביריו מרעש לרבבו המון גלגליו לא הפנו
אבות אל בנים מרפיון ידים: מקל מפסועית פרסת גברוהי מויע
לרתיכוהי אתרגושת גלגלוהי לא מתפנן אבהן לרחמא על בגין
מאתרשות ידן: ה על היום הבא לשדוד את פלשתים
לחכרית לצל ולצידון כל שריד עזר כן שרד יהוה את
פלשתים שארית אי כפתור: על יומא דאתי למיבו ית כל ארעא
פלשתאי לשיצאה לצור ולצידון כל שאר מעיד ארי אביו י' ית ארעא
פלשתאי שאר נגות קפומקאי: ו באה קרחה אל עזה נדמתה
אשקלון שארית עמקם עדמתי תתגודדי: מטת פורענותא
יתבי עזה אתברו אשקלנאי שאר תוקפיהון עד אימתי תתהממון:

רש"י

(ד) שעממת פסיעות: מרעש. אשר לרכבו: גלגליו. חופן מרכבותיו:
(ה) אי כפתור. אי כפסור: (ו) נדמתה. נכרתה: תתגודדי. תשרטי
באבל ובכבי:

כתובים בשלי י"ד

א חכמת ערום הבין דרבו ואגלת בסילים מרמה: חכמתא
דערימא ביונא דארעא ושמייתא דסכלי רמיותא: ב אוילים יליץ
אשם ובין ישראלים רצון: פסילי מתלין בפתא ובינת תרצוי רעותא:
ג לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר: לפא ידע
מריותא דנפשיה ובחדותיה לא מתערב נוכראה: ד בית רשעים
ישמד ואהי ישראלים יפריח: ביתא דרשיעי ישתצי ומשכנא דתריצי
מפרים: ה יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות:

* הרי"ש דגושה

אית

רש"י

(א) חכמת ערום. הוא שהוא חכם להבין דרכו: ואגלת בסילים. היא
המרמה שלהם: (ב) אוילים יליץ אשם. לריכין לתת ממון למו שחטאו
לו: (ג) מרת נפשו. טרמו ויגעו שעמל בהורה: ובשמחתו לא יתערב זר.
כשיקבל שכרו לעהוד: (ה) יש דרך ישר לפני איש. הטובה עבירה:

נס

אית ארעא דסכרין בני נשא דתריצא היא וסופה ארעא דמותא:
גם בשחק וכאב לב ואחריתה שמחה תונה: אף בגותכא
וכאב לפא וסופא דהדותא חמוצא

רש"י

(ו) גם בשחוק. הקב"ה משחק עמהם בעולם הזה יכאיב לבם לעתיד לבא:

משנה בבא מציעא פרק ה'

איהו נשך. ואיהו תרביית. איהו נשך המלוה סלע בחמשה דינרין.
סאתים חמין בשלשה מפני שהוא נושך. ואיהו תרביית. המרבה
בפירות ביצר. לקח הימנו חמין דינר זקב הכור. וכן השערה. עמדו
חמין בשלשים דינרין. אמר לו תן לי חמין שאני רוצה למוכרן ולקח
בהן יין. אמר לו הרי חמין עשויות עלי בשלשים דינרים. והרי קך אצלי
בהן יין. ויין אין לו: ב המלוה את חברו לא ידור בהצרו חנם. ולא
ישכור ממנו בפתות מפני שהוא רבית. מרבין על השכר ואין מרבין על
המכר. ביצר. השכיר לו את תצרו ואמר לו אם מעבשיו אתה נותן לי
הרי היא קך בעשרה סלעים לשנה. ואם של חדש בחדש בסלע לחדש
מתר. מכר לו את שדהו ואמר לו אם מעבשיו אתה נותן לי הרי היא שקך
באלף זוז. אם לגרן בשנים עשר מנה. אמר: ג מכר לו את השדה ונתן

ברטנורא

פרק ה' א איהו נשך שהוא נושך. דסקיל מיניה מאי דלא יהיב ליה: המרבה
בפירות. המרבה סכר לעצמו בפירות וכן בהלוואת כסף. וכן בהלוואת פירות
היו רביות. שהיו מתרבה ממנו חלא דכסיפא ריבית דרכן קמפרס שהוא דרך מקס וממכר:
דינר זקב. כ"ה דינר כסף: וכן השערה. כך היו נמכרין בעיר והותר לו לתת מעות עכשיו
ע"מ ליתן לו זה חמין כל ימות השנה בדמים הללו כשיטור מעותיו ואף ע"פ שעכשיו אין לו
חמין. דתנן בפרקין ילא השער פוסקין. אע"פ שאין לזה יס לזה ויכול המוכר הזה לקנות
עמה כמעט הללו: עמדו חמין בשלשים דינרים אמר לו תן לי חמין. וזה מותר אם
נתן לו חמין אבל אם פסק ליתן לו כהם יין אסור שמא יוקר היין הואיל ואין לו יין. ואף
על פי שפוסק עמו כשטר היין של עכשיו וכבר ילא השער הואיל ואינו נותן לו דמים שנוכל
לומר יכול הוא לקנות יין בדמים שקיבל חלא בא לעשות עליו דמי החמין חוב. ולפסק על החוב
יין. אסור אם יין אין לו דמי הוא ליה יין הוא קנוי לו מעכשיו לזה שכל לפסק על החוב
יין. ובי אייקר כרשיתו אייקר: ב מרבין על השכר. כשכר המתנת מעות דשכירות אינה משתלמת חלא לכסוף
מרבין על המכר. כשכר המתנת המזקא. ופעמא משום דשכירות אינה משתלמת חלא לכסוף
הלך כי שקיל מיניה סלע בחדש דהוה ליה י"ב סלעים אין זה שכר המתנת מעות שהרי לא
נתחייב לשלם לו שכירות עד סוף החדש. והאי דח"ל אם מעכשיו חמין לי הרי הוא שלך ב'
סלעים אי הוה מקדים ליה הוה מחיל ליה מדמי השכירות ומוגר ליה כשחמת מאוה. אבל בני
מכר משמשך המקח דניו ליתן המעות וכי אמר ליה אם מעכשיו חמין לי הרי הוא לך באלף
זוז. הן הן דמיה וכי מפסי עליהו לנתן. שכר המתנת מעות הוא: מכר לו את שדהו
וכו'. וה"ש משללים וכל סמרה אם מכר לו יותר משנה כשכר המתנת מעות אסור והיו
אבק ריבית מדבריהם וכל אבק רבית אם חמין אשה יוצאה כדיונים דאלו רבית קלוגה דטוריותא
יוצאה כדיונים: ג הבא מעות ופול את שלך אסור. הכא מותר מעות שפול וטול

לו מקצת דמים ואמר לו אימתי שתתקנה הבא מעות ומול את שלך אסור הללו על שדהו ואמר לו אם אי אתה נותן לי מבאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלי וכן היה ביתום בן זוגין עושה על פי חכמים : ד אין מושיבין חנוני למחצית שבר. ולא יתן מעות לקח בהן פירות למחצית שבר. אלא אם בן נותן לו שברו כפועל. אין מושיבין תרנגולין למחצה. ואין שמין עגליו וסיתיו למחצה אלא אם בן נותן לו שבר עמרו ומזוגו. אבל מקבלין עגליו וסיתיו למחצה ומגדליו אותן עד שיהיו משולשין. והמור עד שתהא מוענת : ה שמין פרה וחמור וכל דבר שדרבו לעשות וראבול למחצה מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד חורקין. מקום שנהגו לגדל יגדירו. רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו וסית עם אמו ומפרין על שדהו ואינו חושש משום רבית :

אין

ברמנורא

סדה שלך אסור לעשות כן וכנון שאמר לו מוכר ללוקח לבי מייתי' מותר המעות קני מעכשיו לפיכך אסור לעשות כן שאם יאכל מוכר הפירות כחך כך לכשיבא זה המעות ממלא סדה זו קנויה לו מיום המכר וזה אכל הפירות בשכר המתנת מעותיו. ואם יאכל לוקח פירות מעכשיו שמא לא יבא מותר המעות ויחזור לו זה מה שקבל ומלא שלל היתה הסדה קנויה לו. דהא לבי מייתי' קני מעכשיו אמר ליה. והא לא אייתי. ומעות הראשונות כמלוה בעלמא היו אלא מוכר. וזה אכל פירות בשכרו : הרי היא שלו. וכגון דאמר ליה קני מעכשיו אם לא אביא לך מכאן עד ג' שנים דלאו אסמכתא היא אלא קנין גמור ש"מ מכר גמור החזיק בה מעכשיו בדמים הללו ואזולתי אזולתי גביה וזה קבל עליו שאם יחזור לו מעותיו עד ג' שנים יקבלם והפירות יהיו מונחם ביד שלי. אם יחזור הלוה מעותיו למלוה עד ג' שנים יתן הפירות ללוה ואם לאו יתן הפירות למלוה. שהיתה הסדה קנויה לו משעת הלוהה ואתה הלוהה דמי הסדה היתה : ד אין מושיבין חנוני למחצית שבר. לא יאמר בעל הבית לחנוני הרי פירות ממכרים בשוק ארבע שאין בסלע. ואתה מוכרן בחנות פרוטה פרוטה ומשכר סאה הילך פירות ושכ ומכור בחנות ארבע שאין בסלע. ושמא דמלתא משום דקיימא לן הך עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון. סתם המקבל פרקמטיא למחצית שכר מקבל עליו אחריות חצי הקרן כחונסא וזולא. הלכך היתה פלגא כיון דמהחייב כחונסין מלוה היא אלא. שהרי היא שומא אלא במעות בשער השוק ודינו ליטול חצי שכר. נמצא מתעסק בחציו של בעל הבית שהיא פקדון אלא בשכר המתנת מעות המלוה לפיכך אסור : אא"כ נותן לו. שכר עמלו שהוא עמל באותו החצי כפועל בעל של אותה מלאכה דבעל מניה. אם היה נגר או נפח כמה אדם רוצה ליטול ליבעל ממלאכה ככדה כזו ולעשות מלאכה קלה : אין מושיבין תרנגולים למחצה. לשום ציטם בדמים לבעל התרנגולת להוביבם עליהם לגדל אפרוחים למחצית שכר מה שיהיו האפרוחים שזים יותר על דמי הכנים דהואיל וזה מקבל עליו אחריות חצי דמי הכנים אם יתקלקלו או אם ימותו הוה ליה פלגא מלוה נמצא זה מנדל את חזיון השני בשכר המתנת מעותיו : ומזוגו. מוזן שהוא מוצא באפרוחים : אין שמין עגליו וסיתיו למחצה. עכשיו הם שנים כך וכך קבלם עליך לגדלם שנתים למחצית שכר ולמחצית הפסד אם ימותו : אבל מקבלים עגלים וסיתים. קנינים בלא שומא שאם ימותו לא יאלס כלום ואם יחיו יחלקו ביניהם. כשהיו משולשים פירוש כשיעמדו על שלש גדולין ואז יחלקו : ובחמור עד שתהא מוענת. משאוי. כך היה מנהגם לגדלם קודם חלוקה : ה שמין פרה. גדולה וחמור גדול שראוין למלאכה ומלאכתן כולה למקבל : למחצה. לחלוק שבה שישיבו בדמים ונולדות : לחלוק את הולדות מיד. כשתבא שעת חלוקתן. ככהמה דקה ל' יום. וכנסה חמשים יום : שמין עגל עם אמו.

אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית. אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרי. ולזיון מהן ומליון אותן ברבית וכן בגר תושב. מלוה ישראל מעותיו שר נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל : ו אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער. ויצא השער פוסקין. ואף על פי שאין זהו יש לזה. היה הוא תחלה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש. ועל העביט של ענבים. ועל המעמן של זיתים. ועל הביצים של יוצר. ועל הסיד מששקעו בכבשן. ופוסק עמו על הזבד כפי ימות השנה. רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבד אלא אם בן היתה לו זבד באשפה וחכמים מתירין. ופוסק עמו בשער הגבוה. רבי יהודה אומר אף על פי שלא פסק עמו בשער הגבוה יבוא לומר תן לי כזה. או תן לי את מעותי : מן מנה אדם את ארסיו חטין בחטין לזרע. אבל לא לאכול. שהיה רבן גמליאל

ברמנורא

וא"כ ליתן עמל ומוזן לעגל אלא לאס. ואין הלכה כר"ג : ומפרין על שדהו. לשון סרה זרבה. ואית דגרסי ומפרין בזיון ל' פרוות תשב ירושלים (זכריה ב') כלומר מרחיב על סדה וזהו שיאמר לו (הוכר למחכיר) אתה רגיל ליקח בחכירות שך עשרת כורין לשנה. הלויני מאתים וזו שאיכל להוציא לזבל סדה זו ולזרעה ולחרשה. ואני מעלה לך בחכירותיה שנים עשר כורים לשנה ואחזיר לך מעותיך זה מותר דהוי כאלו מעדיף לו שני כורים הללו. מפני שחוכר ממנו סדה טובה ומסוכחת שהכרתה יפה מהכירות סדה רעה : ד אין מקבלין צאן ברזל. כל אחריות הנכסים על המקבל ושם אותם עליו במעות וכל זמן שאין נותן לו מעותיו חולקים השכר. ואע"ג דמסכה יתירה היא דהא תנא ליה לעיל אין מושיבין חנוני למחצית שכר משום דמקבל עליה פלגא בהפסד וכ"כ הכא דקבל כל האחריות עליו נקט ליה משום סיפא אבל מקבלים לאן ברזל מן הנכרי : מדעת הכותרי. כגון ישראל שלוח מעות מהכותי ברבית ובקש להחזירם לו. מלאו ישראל אחר ואמר תנס לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו. אם העמידו אלא הנכרי אע"פ שישראל נוחסם לו במזות הנכרי מותר ואם לא העמידו אלא הנכרי אסור דהוא ניהו דקא מוויף ליה ברבית : ד היה הוא תחלה לקוצרים. ויש לו גדיש ועדיין לא יצא השער : פוסק עמו. באיזה שער שירצה דכיון דיש לו אין כאן ריבית דמעכשיו אותו גדיש קנוי לו. ואע"ג דלא משך כיון דכי אין לו נמי לא הוה אלא חזק ריבית דרכן כי יש לו לא גזר : על העביט. כלי גדול שזכרים בו את הענבים לפני דריסה והם מתחממים להוציא ייבם ושל זתים קרוי מעטן : על הביצים של יוצר. אם הכנים עפר ועשאו ציטם לעשות מהן קדרות פוסק עמו על הקדרות באיזה שער שירצה ואף ע"פ שלא יצא השער : ועל הסיד. פוסק עמו באיזה שער שירצה : משישקענו בכבשן. העיטם והאכניטם לשרוף ולעשות מהן סוד : וחכמים מתירין. איבא בין חכמים לת"ק דת"ק כל ימות השנה קאמר ופליג עליה רבי יוסי ואמר לא שאל ימות החמה ולא שאל ימות הגשמים עד שיהיה לו למוכר וכל באשפה וחכמים מתירין דוקא בימות החמה שאע"פ שאין לו יש לאחרים שהכל יש להם וכל שכר נרקב ונשוף בימות הגשמים. אבל בימות הגשמים לא. והלכה כחכמים : בשער הגבוה. אם יפחות השער ממה שהוא עכשיו תתן לי כשער הזול : גבוה. היינו בזול שנותנים פירות גבוהים ורכים בדמים מועטים : תן לי כזה או תן לי מעותי. שהרי לא משך ויכול להזור בו ואפי' מי שפרע ליבא הואיל ולא נתן מעותיו על מנת לקבל עכשיו אלא לאחר זמן ובחך כך נשחנה השער וסחם דעתו דאינש אחרעא וילא פסיק ואין הלכה כר' יהודה : ד חטין בחטין לזרע. סאה כסאה מותר להלוות לארזים דוקא כשרוצה לזרעו. ושמא דבאחרת לארזים הוא שנתן הזרע אם אין לו זרע לזרוע הסדה יסלקנו בעל הבית. וכשלוה הארזים

במליאל מקנה את ארסיו חמין בחמין קורע ביוקר והזול או בזר
והקרו. נוטל מהן כשער הזול לא מפני שהקנה פן אלא שרצה להחמיר
על עצמו : לא יאמר אדם לחבירו. הלויני פור חמים ואני אתן קד
לגורן. אבר אומר לו הלויני. עד שיבא בני. או עד שאמצא כפתת.
והקל אומר. וכן היה הקל אומר לא תקנה אשה פגר לחברתה. עד
שתעשנו דמים. שמא יוקירו חמים ונמצאו באות לדי רבית : אומר
אדם לחבירו נפש עמי. ואנפש עמי. עדור עמי ואעדור עמי. אבר לא
יאמר לו נפש עמי. ואעדור עמי. עדור עמי ואנפש עמי. כל ימי גריד
אחד. כל ימי רביעה אחת. לא יאמר לו חרוש עמי בגריד. ואני אחרוש
עמך ברביעה. רבן במליאל אומר יש רבית מקדמת. ויש רבית מאחרת.
ביצד נתן עניו ללוות הימנו. והיה משבח לו. ואומר בשביב שתלויני.
זו היא רבית מקדמת. לזה הימנו והחזיר לו את מעותיו והיה משבח לו
ואמר בשביב מעותך שהיו במלות אצלי. זו היא רבית מאחרת. רבי
שמעון אומר יש רבית דברים. לא יאמר לו דע כי בא איש פלוני
ממקום פלוני : יא ואני עוברין בלא תעשה. המלוה. והקנה. והערב.
והעדים. וחקמים אומרים אף הסופר עוברים משום לא תתן. ומשום בל
תקח מאתו. ומשום לא תהיה לו פנושה. ומשום לא תשימון ערוי נשקה.
ומשום ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני יי :

אמר

ברמנורא

הארים מצעל הבית וזרע וכסויקרו חמין יתן חמין חין זו הלואה אלא הרי הוא כיווד לתוכה
מעכשו על מנת שיטול בעל הבית הזרע תחלה מחלק שיניע לארים. והארים יטול השאר סכר
סרחו ועל מנת כן יורד שיטול פחות משאר ארסין כשיטור הזרע ואין כאן ריבית : שהיה
ר"ג. כלומר לכך הולך לטנות משנה זו. לפי שהיה ר"ג מחמיר שם הזול נטל כשער הזול
ואשמועין מתניתין לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו : הן הלויני עד שיבא
בני. דכיון שיש לו ספור דמי. דלא גזר רבנן אלא כשאין לו ואפילו אין לו אלא סאה אחת
לזה עלי' כמה כורין. דכל הדא וחדא אמרינן זו תהא תחמיה שהרי אינה קנויה למלוה וכיד
הלוה למכרה ולאכלה. וכשלוה כל אחת ואחת לזה בהיתר. וכן היה הלל אומר לא תלוה
אשה. ואין הלכה כהלל. אלא הלכה כחכמים שאומרים לויין סתם ופורעים סתם : נכש
עמי היום ואנכש עמך למחר. נכש הוא עקירת העשבים הרעים הגדלים בתבואה : עורר
חסור : לא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך. פעמים שזו קשה מזה ויש כאן אגר נטר :
כל ימי גריד אחד. ולא חייסין אס יוס א' גדול מהכירו : וכן כל ימי רביעה אחת.
ומותר לומר עדור עמי יוס זה של גריד ואני אעדור עמך יוס אחר של גריד וכן כרביעה.
גריד. ימות החמה. רביעה. ימות הגשמים : לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני
אחרוש עמך ברביעה. ימי רביעה קאים למלכה ששדות : יא עוברין משום לא
תתן וכו'. מלוה עובר ככיון לזה עובר משום כל חשיך שהוא לשון מפעיל לאחרים לא
תנורם שחשיך יסוך ועובר על ולאחך לא חשיך ולפני עור לא תתן מכשול. ערב ועדים
עוברים על לא תשימון עליו נשך כלכד :

היא

נמרא בבא מציעא דף נ"ט ע"ב.

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי נזח לו לאדם
שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים
מנא לן מתמר דכתיב (בראשית ל"ח) היא מוצאת והיא שקה
אל חמיה. אמר רב הנינא בריה דרב אידי מאי דכתיב (ויקרא
כ"ה) לא תזנו איש את עמיתו עם שאתה בתורה ובמצות אל
תזנהו. אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך
שדמעתה מצויה אונאתה קרובה. אמר רבי אלעזר מיום
שנחרב בית המקדש ננערו שערי תפלה שנאמר (איכה ג') גם
כי אזעק ואשוע שתם תפלותי. ואף על פי ששערי תפלה
ננערו שערי דמעה לא ננערו שנאמר (תהלים ל"ט) שמעה
תפלותי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. ואמר רב
כל החוקך בעצת אשתו נפל בגיהנם שנאמר (מלכים א' כ"א) רק
לא היה כאחאב וגומר. אמר ליה רב פפא לאביי והא אמרי
אינשי אתתך גוצא גחין ותלחוש לה. לא משויא הא במילי
דע"מא והא במילי דביתא. לישנא אחרנא הא במילי דשמיא
והא במילי דעקמא. אמר רב חסדא פד השערים ננערים חוץ
משערי אונאה שנאמר (עמוס ו') הנה ה' נצב על חומת אנך
ובידו אנך. אמר רבי אלעזר הפך נפרע בידי שקיח חוץ

מאונאה

רש"י

היא מוצאת והיא שלחה. אף ע"פ שהיו מוליחין אותה לשרפה לא אמרה
להס ליאודה נבעלתי אלא שלחה לו למי שלחה לו אנכי הרה ואם יודה הוא
מעלמו יודה : עמיתו. עם אסו באונאת אשתו. באונאת דברים לזערה.
אונאתה הרובה. פורענות אונאתה ממחר לבא : שמעה תפלותי. אין לשנותו
מלשון בקשה שמבקש מאת הקב"ה שישמע תפלתו אבל אל תחרש יש לשנותו
מלשון בקשה ולו' בזו חני בועט שאין דרכך לשחוק ולא להחריש וכו' : רק לא
היה כאחאב. סיפיה דקרא אשר הסתה אותו איזבל אשתו : כל השערים. של
תפלה ננעלו : חוץ משערי אונאה. הזעק על אונאת דברים אין השער ננעל
בפניו : הכר על ידי שדיות. על כל עבירות נפרעין על ידי שליח : ובידו וגו'
לא

מאנא שנתאמר ובירד אנך. אמר רבי אבהו שלשה אין הפרגוד נגעל בפניהם אנא וגול ועבודה זרה. אנא דכתיב ובירד אנך. גול דכתיב (ירמ' ו') חמס ושוד ישמע בה על פני תמיד. עבודה זרה דכתיב (ישעי' ס"ה) העם המכעיסים אותי על פני תמיד. ואמר רבי תרבו? עולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין הפרכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (בראשית י"ב) ולא אכרם היטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לגשיכו פי היכי דתתעתרו:

רש"י

לא מסר' לשליח: פרגוד. מחילה שבין שכניה ללכא מרוס: אינו נגעל. להפסיק ראייתו מן המקום אלא תמיד רואה אותם עד שפרע: ובירד אנך. משמע שהיה תמיד חללו ומשמש בה: על פני לפני ואין מחילה בינו לבין העבירה: מחוזא. עיר שהיה רבא דר במוכה כך שמה: אוקירו לגשיכו. כבדו נשותיכם:

זוהר בא דף מ"ג ע"א

והיה לאות על ידכה וקמוטפת בין עיניך וגומר. פקודא דא פקודא דאקרי בגוונא אחרא דא אקרי מצוה ארא קדושה ואלין אינון תפילין. תפלה של יד ותפלה של ראש. תקינא פארא שפירו דגוונין עראין. ועל דא אקרון מוטפת כמה דאת אמר (ישעי' מ"ט) ישראל אשר בך אתפאר. וכתיב (חושע י"א) כי נער ישראל ואזהבהו ישראל וזמא שמע ישראל ישראל סבא שפירו דגוונין עילא ותתא. יוסף סדיק ואתעמר בתרין גוונין י"א דרגין בקדמיתא נעיר ובסופא צדיק כמה יאן ביה גוונין למחוי ורוא דא (בראשית מ"ל) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה שפירא בתרין סטרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא פתיב (דברים ו') ועשית הישר והטוב. הישר דא תפלה של יד לאמשכא ליה בתפלין של ראש לאתיחדא כחדא ותפלה של יד אקדים לשל ראש ואצטרך דא יהא פרויא ביניהו בלל. מאן דמתעמר בתפלין קאים ברוא דגוונא עראה וקאים באינון תרין רזין דקאמרון פיוסף דאקרי נער ואקרי צדיק ברוא דעבד נאמן וברוא דבן יחידאי. ואין אינון תפלה של יד ותפלה של ראש. ואינון כללא תרא בלא פרויא ארבע פרשין דתפלין בארבעה בתים באינון תפלין של ראש. וכמה דאינון ארבעה פרשין באינון תפלין של ראש אוף הכי כלהו בתפלין של יד בבית אחד דהא בתפלה של יד לית לה מגרמה בלום אלא מה דנקמא

מלעילא

מקעילא ורוא דא (קהלת א') כל הנחלים הולכים אל הים. ומגזו דנקמא לון מקעילא אקרי תפלה ואתקדשת בקדושתהון וכלא אקרי קדושה ואקרי תפלה. ובירד אנך אקרי מלכות מלכות שמים שלימה:

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מלוקט

הר"ט ה' איסורי ביאה פכ"א

אוי ואבוי למשחית ורעו בין גמזיר בין שבא מחמת הרהורי הרעים. פי מלבד הנקף העון. הגה ה' אלהים לא עשה לפזיקים גוף פי אם רוחות ועל ידי החומץ הנה בעשה להם גוף ונגרמים מויקון והם הובעים דין לעשות בו נקמה בעולם הזה ובעולם הבא והם סובבים אותו וכל המכשולים והצרות הבאות לאדם הוא על ידם מלבד העושים בקשים ומרים המומנים ומעמרים לו בצאתו מהעולם הזה ובמה שנים נמסר ביד מקאבי חבלה לעשות בו נקמה קודם שילך לגיהנם. לכן בעוד גפשו בו ימהר לשוב ובמסקרים תבכה גפשו. והוא רחום וברך עון:

בא יום חמישי תורה

יבון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הך אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה:

כב ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכר ארץ מצרים שלשת ימים: וארים משה ית ידה על ציט שמיא ורוה חשך קבל בבל ארעא דמצרים תלתא יומין: לא

רש"י

(כב) ויהי חשך אפלה וגו' שלשת ימים וגו'. חשך של אופל שלא ראו איש את אחיו אותן ג' ימים (ש"ר) ועוד שלשת ימים אחרים חשך מוכפל על זה שלא קמו איש מתחתיו יושב אין יכול לעמוד ועומד אין יכול ליסב (ש"ר ע"ט) ולמה הביא עליהם חשך שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רואים ללאת ומתו בשלשת ימי אפלה כדי שלא יראו מצרים במפלתם ויאמרו אף הן לוקין כמונו. ועוד שחפשו ישראל וראו את כליהם וכשילאו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בידנו כלום אומר לו אני ראיתו צדיק ובמקום פלוני הוא: שלשת ימים. שלוש של ימים טרליי"א בלעז (דרייאהייט) וכן שבעת ימים בכל מקום שטיי"א

ב לא-ראו איש את-אחיו ולא-קמו איש מתחתיו
 שלשת ימים ולכל-בני ישראל היה אור במושבבתם:
 לא חזו אנש ית אחוהו ולא קמו אנש מתחתוהי תלתא יומין ולכל בני
 ישראל הנה נהנרא במותבנהון: שלישי כד ויקרא פרעה
 אל-משה ויאמר לכו עבדו את-יהוה רק צאנכם
 ובקרכם יצג גם-טפכם ילך עמכם: וקרא פרעה למשה
 ואמר אזילו פלחו קדם יי חודו עבכו ותורכוו שבוקו אף מפלכוו יזיל
 עמכוו: כה ויאמר משה גם-אתה תתן בידנו זבחים
 ועלת ועשינו ליהוה אלהינו: ואמר משה אף את תמסר
 בידנא נכסת קדשין ועגון ונעבד קדם יי אלהנא: כו וגם-מקננו
 יקך עמנו לא תשאך פרסה בני ממונו נקח לעבד
 את-יהוה אלהינו ואנחנו לא-נדע מה-נעבד את-
 יהוה עד-באנו שמה: ואף בעירנא יזיל עמנא לא תשתאר
 מדעם ארי מנה אנחנו נסבין למפליח קדם יי אלהנא ואנחנו לית אנחנו
 ידעין מה נפליח קדם יי עד מיתנא תמן:

רש"י

שמי"א של ימים: (כד) יצג. יהא מולג במקומו: (כה) גם אתה תתן. לא
 דייך שמקננו ילך עמנו אלא גם אתה תתן: (כו) פרסה. פרסת רגל פלנט"א
 בלעז (פוסזאלעט): לא נדע מה נעבד. כמה חכמד העבודה שמה ישאל יומר
 ממה שיש בידנו:

נביאים ירמיה סימן מ"ו

א הוי חרב ליהוה עד-אנה לא תשקמי האספי אל-תערך
 הרגעי ורמי: ווי תרפא דשליחא מן קדם יי עד אימתי לא תנוחין
 אתפנשי לנדניך לבית זמנא תנוחין: ב איך תשקמי ויהוה צוה-

לה

רש"י

(א) חרב לה' שהקב"ה מציא לעולם: האספי אל תערך. נרמקך: הרגעי.
 לשון

לה אל-אשקלון ואל-חוף-הים שם יעדה: איכדון תנוחין ויי
 בקיד עלה על אשקלון ועל ספר ימא לתמן מומנה: ג למוזאב כה-
 אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הוי ארנבו כי שרדה
 הבישה נלפדה קריתים הבישה המשגב וחתה: דמוזאב פדון
 אמר יי צבאות אלהי ישראל ווי על נבו ארי אתפוזות כהיתת
 אתפכישת קריתים כהיתו מבית רוחצניהון ואתברו: ד אין עוד
 תהלת מוזאב כחשבון חשבו עליה רעה לכו ונכריתנה מגוי
 גם-מדמן תדמי אחריו תלך חרב: לית עוד תישבחה למוזאב
 כחשבון חשבו עלה בישא איתו ונשיצנה מקמהוי עמא אף מדמן
 תתברין בתרך יתכון קמולי תרפא: ה קול צעקה מחורגים שד
 ושבר גדול: קל צוחתא מחורגים ביזא ותברא רפא:

רש"י

לסון מרגוע: (ב) יעדה. הכינס: (ג) המשגב. שם מקום: וחתה. ונסכרה:
 (ד) מדמן. שם מקום: תדומי. תמכזי:

כתובים משלי י"ד

א מדרכיו ישבע סוג לב ומעליו איש טוב: מן אורחתיה נשבע
 מן דמריח לביה ונכרא טבא נשבע מן דחלתיה: ב פתי יאמין
 לכל-דבר וערום יבין לאשרו: שברא מהימן לכל מלי וערימא
 מתביין למבתיה: ג חכם ירא וסר מרע וכסיל מתעבר ובומח:
 חפימא דחיל ומסמא מן בישתא וסבלא מתחלימ בסבלותא ומספיר בה:
 ד קצר-אפים יעשה אולת ואיש מזומות ישנא: מן דכריא
 רוחיה מתחשיב שמיא ומנא לנכרא דאריכא תרעיתיה: ה נחלו
 פתאים אולת וערומים יכתירו דעת: ירתון שברי שמינתא
 וכליליהון דערימאי ידיעתא:

רש"י

כל

(א) מדרכיו. הרעים: ישבע סוג לב. זה עשו הרעע ומעליו. עלה איש
 טוב זה יעקב: (ב) פתי יאמין לכל דבר רכילות: וערום
 יבין לאשורו. לפסיעותיו ואינו שומע להס: (ג) מתעבר מחזיק עלמו לעבור
 עברה: ובומח. ומחליק ופול בארץ (ד) קצר אפים. הממהר לנקום כעסו:
 (ה) יכתירו דעת. יעשוהו כתר לראשם: כל

משנה מנחות פרק א'

כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות אלא שלא עליו לבעלים לשם חובה חוץ ממנחת חומא ומנחת קנאות. מנחת חומא ומנחת קנאות שקמצו שלא לשמן נתן בפלי והלך והקטיר שלא לשמן או לשמן ושלא לשמן או שלא לשמן ולשמן פסולות. ביצד לשמן ושלא לשמן. לשם מנחת חומא ולשם מנחת נדבה או שלא לשמן ולשמן. לשם מנחת נדבה ולשם מנחת חומא: ב אחד מנחת חומא ואחד כל המנחות שקמצו זר או נגן טבול יום מחוסר בגדים מחוסר כפורים. שלא רחץ ידים ורגלים. ערף. טמא. יושב. עומד על גבי כרים. על גבי בהמה. על גבי רגלי חברו פסל. קמץ בשמאל פסל. בן בתירא אומר יחזור ויחזור ויקמץ בימין קמץ ועלה בידו צרור. או נרגיר מלח. או קורט של לבונה פסל. מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול. איזהו היתר. שקמצו מבורץ. וחסר. שקמצו בראשי אצבעותיו. ביצד הוא עושה. פוישט את

אצבעותיו

ברטנורא

פרק א א כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כנו שהתנדב מנחת מרחשת והביאה וקמלה הכהן לשם מנחת: כשרות. ומקטיר הקומץ ושיריה נאכלים שקמלה המנחה במקום שחיתת הקרבן עומדת וכסס שכל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרים כדילפינן מקרא דריש מסכת זבחים ה"ג כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות: אלא שלא עליו לבעלים לשם חובה. הוי מלי למתני ולא עליו לבעלים לשם חובה והא דקתני אלא דמשמע דכל דינא כמנחות כשרות. אלא דבר זה לאשמועינן דאסור לשנויי בה שינוי אחר שאם עבר וקמלה שלא לשמה אסור לתת הקומץ ככלי שרת שלא לשמה: שלא עליו לבעלים לשם חובתו. ולא יא ידי נדרו וזריך להביא מנחה אחרת לשם מרחשת: חוץ ממנחת חומא. כנו מנחה הנאה על עומאת מקדש וקדשיו אם לא תשיג ידו לז' תורים: ומנחת קנאות. של סוטה שאם קמץ שלא לשמן כנו לשם נדבה או נתן בכלי שרת את הקומץ שלא לשמו או הלך או הקטיר שלא לשמו או חיסב באחת מן העבודות הללו הריני עובד לשמן ושלא לשמן אלו מנחות פסולות ואין שיריהן נאכלים וטעמא הוא משום דמנחת חומא חטאת קריה רחמנא ובחטאת חתיב ושהט אותה לחטאת ולקח מדם החטאת שחיה שחיה ולקחה דהיינו קבלת הדם לשם חטאת ומנחת קנאות הואיל וכתוב בה עון דכתיב מנחת זכרון מנחת עון כחטאת שויה רבין ומנחת העומר אש"ג דלאו מנחת חומא היא ולא מנחת קנאות היא קמלה שלא לשמה פסולה (מהקטיר) ואין שיריה נאכלים הואיל ובאה להחיר החדש ולא תחירה וכל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות דתני במתני' דוקא במנחות שאין להם זמן קבוע איירי ולא במנחת העומר שקבע לה זמן: אי שלא לשמן ולשמן. דלא תימא לשמן ושלא לשמן הוא דפסול דתפוס לשון אחרון אבל שלא לשמן ולשמן כשרות קמ"ל: ב זר או נגן טבול יום כו'. כליו מפירשים בפ"ג דזבחים ומוכחין להו מקראי דעבודתן פסולה: ערל. כן שמתו אחיו מחמת מילה: יושב. דבעינן לעמוד לשרת: ע"ג כלים כו'. דבעינן שלא יהא דבר חוץ בינו וזין הרגפה: בן בתירא אומר יחזור. הקומץ לתוך המנחה: ויחזור ויקמץ בימין. וה"ה לכל הק פסולים דחשיב במתני' ס"ל לכן בתירא שאם עבר אחד מהן וקמץ יחזור הקומץ למקומו ויחזור כן כשר ויקמץ ואין הלכה כן בתירא: עלה בידו צרור. נמלא קומץ חסר ממקום הנזכר: או גרגיר מלח או קורט של לבונה. דקודם קמילה צורר כל הלבונה לזר אחת וקומץ ואח"כ מלקט אותה ונותנה עם הקומץ וסורף הכל ואם נודמן בתוך הקומץ גרניר

אצבעותיו על פס ידו: ג רבה שמנה. וחסר שמנה. חסר לבונתה פסולה. הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ. או בזית משיריה בחוץ. להקטיר קמצה בחוץ. או בזית מקמצה בחוץ. או להקטיר לבונתה בחוץ. פסול ואין בו פרת. לאכול שיריה למחר. או בזית משיריה למחר. להקטיר קמצה למחר. או בזית מקמצה למחר. או להקטיר לבונתה למחר. פגול וחיבין עליו פרת. זה הפלל. כל הקומץ והנותן בפלי. והמקטיר והמקטיר. לאכול דבר שדרבנו לאכול. ולהקטיר דבר שדרבנו להקטיר. חוץ למקומו פסול ואין בו פרת. חוץ לזמנו פגול וחיבין עליו פרת. ובלבד שיקרב המתיר פמצותו. ביצד קרב המתיר פמצותו. קמץ בשתיקה ונתן בפלי. והלך והקטיר חוץ לזמנו. או שקמץ חוץ לזמנו ונתן בכלי

רש"י

גרניר מלח או קורט של לבונה הרי הקומץ חסר כדי מקום הקורט: מבורץ. מלא ונדוש: שקמצו בראשי אצבעותיו. שלא פסטן על כל פס ידו: פוישט את אצבעותיו על פס ידו. ומכניס ידיו אצבעותיו בקמה ומכניס הקמה לתוך ידו ומוחק באצבע קטנה שלא יאח הקמה חוץ לקמילה ומוחק כגודל שלא יאח הקמה חוץ לאצבע וזה לריך לעשות במנחת מחבת ומרחשת דמעשיהן אפיין ולאחר אפייתן פיתתן וקומץ ואי אפשר לפותתן דקות כ"כ שלא יהיו ויולאות חוץ לקומץ הלכך מוחק כגודל מלמעלה ובאצבע קטנה מלמעלה וזו היתה מעבודות קשות שבמקדש דבוקשי גדול יכול להשוות שלא יאח לא חסר ולא יתר ורמב"ם כתב שנתנו דברי האומר שזו עבודה קשה שבמקדש והוא מפרש וקומץ כדקמאי אינשי האומר בנמ' (דף יא) דהיינו שממלא כפו ממנה כדרך שני אדם ממלאים ידיהם ממה שלוקחים בידם ואני אומר שאין פי' כדקמאי אינשי אלא שמכניס ידיו אצבעותיו בקמה ומכניס הקמה בלדי אצבעותיו לתוך ידו אבל אינו נועל קמה אלא מלא שלם אצבעותיו על פס ידו ולא יותר וכדי שלא יהא מבורץ ומבזבז ויולא מוחק מלמעלה באצבע קטנה ומלמעלה כגודל ולא נדחו כלל דברי האומר שזו עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש ושיתת הנמרח כדברי וכן פירשוהו כל רבנאי: ג ריבה שבמה. ששיעור השמן לוג לכל עשרון ואם ריבה שנתן שני לוגין או יותר לעשרון דחוו לשתי מנחות פסול: וחיסר שבמה. פחות מלוג שמן לעשרון פסול: חיסר לבונתה. שלא נתן בה אלא קורט אחד של לבונה אבל אם יש בה ב' קורטין כשרה דכתיב (ויקרא ו') ואת כל הלבונה אשר על המנחה כל משמע אפי' קורט אחד לכל משמע כל דהו דכתיב (מלכים ב' ד') אין לשפחתך כל בביית את לרבות עוד קורט אחד הרי שנים ואילו ריבה לבונתה לא קתני דלא פסל אלא כשרבה יותר על ב' קומאים דאז רבה יותר מדאי: לאכול שיריה בחוץ. חוץ לעזרה: או להקטיר קומצה בחוץ. דמחשבה פוסלת בין שחשב על אכילת אדם בין שחשב על אכילת מוצח דכתיב (ויקרא ו') ואם האכל יאכל כשחי אטילות הכתוב מדבר אחת לאכילת אדם ואחת לאכילת מוצח והוא קרא במחשבה מיירי דכתיב (שם) המקריב אותו לא יחשב בשעת הקרבה הוא נפגל ואינו נפגל ביום השלישי אלמא במחשבה מיירי שחשב עליו לאכלו ביום השלישי: פסולה. דמחשבת חוץ למקומו פוסלת בקמיית המנחה כמו שפוסלת בשחיטת הזבח ומה שפוסל בזבח בשחיטה בקבלת הדם בהולכת הדם בזריקת הדם פוסל המנחה בקמילה כתיבנה ככלי שרת בהולכה בהקטרת הקומץ ולבונה ארבעה כנגד ארבעה והקומץ והלבונה עלמו חשיבים גבי מנחה כמו הדם והאימורים אלא הזבח ושירי מנחה הנאכלים כשבר הזבח הנאכל ובפ"ג דזבחים מפורשים כל הני פסולים והתם ילפי' להו כולהו מקראי: לאכול דבר שדרבנו לאכול. כנון שירי: דבר שדרבנו להקטיר. כנון הקומץ אבל אם חשב לאכול הקומץ או להקטיר השירים חוץ לזמנו לא פסל דבעל דעתו אלא כל אדם: ובלבד שיקריב המתיר. הקומץ: כאלו היה כשר שלא יהא שם שום פסול אלא הפגול בלבד אבל אם יש

בבלי והלך והקמיר בשתיקה. או שקמץ ונתן בבלי. והלך והקמיר חוץ לזמנו. זה הוא שקרב המתיר במצותו: י כיצד לא קרב המתיר במצותו. קמץ חוץ למקומו. ונתן בבלי והלך והקמיר חוץ לזמנו. או שקמץ חוץ לזמנו. ונתן בבלי והלך והקמיר חוץ למקומו. או שקמץ ונתן בבלי. והלך והקמיר חוץ למקומו. מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמץ. שלא לשמן. ונתן בבלי. והלך והקמיר חוץ לזמנו. או שקמץ חוץ לזמנו. ונתן בבלי והלך והקמיר שלא לשמן. או שקמץ ונתן בבלי. והלך והקמיר שלא לשמן. זה הוא שלא קרב המתיר במצותו. לאכול בזית פחויג וכזית למחר. בזית למחר וכזית פחויג. פחצי זית פחויג וכחצי זית למחרן פחצי זית למחר וכחצי זית פחויג. פסול ואין בו פרת. אמר רבי יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום. פגול ומיבין עזיו פרת. ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן. פסול ואין בו פרת. והקמים אומרים זה וזה פסול ואין בו פרת. לאכול פחצי זית. והקמיר פחצי זית פשר. שאין אכילה והקמרה מצטרפין:

ברטנורא

בו פסול אחר אינו חשוב יותר פסול ואין בו כרת: קמץ בשתיקה. שלא חשב שום מחשבת פסול בשעת קמיצה: ונתן בכלי והלך והקמיר חוץ לזמנו. כלומר שכלשה עבודות הללו חשב על השירים לאכלן חוץ לזמן: ד קמץ חוץ למקומו. חשב בשעת קמיצה לאכול השירים חוץ לעורה: נתן בכלי והלך והקמיר חוץ לזמנו. וכאחד משלשה עבודות הללו חשב על השירים לאכלן חוץ לזמנו: מנחת חוטא וקנאות. יש בהן עוד פסול אחר המוסיף מידי פגול כגון שלא לשמן דאמרינן כריש פרוקן דפסולות חס קמץ שלא לשמן ושלשה אחר העבודות חשב עליהן חוץ לזמן או אפי' הראשון חוץ לזמנו והשאר שלא לשמן הוציאו מידי פגול: או שקמץ או נתן בכלי או הולך או הקמיר שלא לשמן. כלומר איזו מאלו ששה שלא לשמן והשאר על מנת לאכול לשירים חוץ לזמנו לא קרב המתיר כמלותו ואין בשירים כרת: כזית בחוץ וכזית למחר. חשב באחת מן העבודות שתי מחשבות חוץ לזמנו ושתי למקומו ועד השתא איירי כז' עבודות שחשב באחת חוץ לזמנו ובאחרת חוץ למקומו ועכשיו מיירי שחשב בשתיים בעבודה אחת ולר' יהודה אינעריך ללא תימא בשתי עבודות הוא דפליג ר' יהודה דכתב קמייתא אולי' אבל כהדא עבודה מודה קמ"ל: כזית למחר וכזית בחוץ. אע"פ שחשב תחלה לחוץ לזמנו הוציאו שניה מידי כרת: א"ר יהודה זה הכלל כו'. רבי יהודה פליג אה"ק בין בעבודה אחת בין כז' עבודות ואין הלכה כר' יהודה:

גמרא מנחות דף י"א ע"א

אמר ליה אביי לרבא כיצד קומצין. אמר ליה בדרקמצי אינשי. איתביה זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל.

אלא

רש"י

בדרקמצי אינשי. משמע בכל האצבעות: זרת. אצבע קטנה ממנה מתחיל בזרת ונפקא מינה למדת חסן זרת ארכו: זו קמיצה. ממנה מתחיל הקומץ מאותו אצבע שאלל הקטנה: זו אמה. ממנה מודדין כל אמות הבנין והכלים

אמא דהשוות (בלומר קומץ מלא היד כדי שלא יהא חסר ואחר כך מוחק באצבע קמנה מלמטה) היכי עביד אמר רב זוטרא בר טוביא אמר רב חופה שלש אצבעותיו עד שמגיע עד פס ידו וקומץ. תניא נמי הכי (ויקרא ב') מלא קמצו יכור מבורץ תלמוד לומר בקמצו. אי בקמצו יכור בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא קמצו הא כיצד חופה שלש אצבעותיו עד פס ידו וקומץ. במחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מקמעה ובאצבעו קמנה מלמטה וזוהי עבודה קשה שבמקדש. זוהי ותו לא והאיכא מריקה. והאיכא חפינה. אלא זוהי אחת מעבודות קשות שבמקדש. אמר רב פפא פשיטא רי מלא קמצו בדרקמצי אינשי. בעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו מאי. מן הצדדין מאי. ממטה למעלה מאי תיקו.

אמר

רש"י

לפי שהיתה ארוכה מכולן וז' אמות היו בשוין הצירה ב' מקלות שהן אמה ובהן מודדין אמות הבנין וחותן מקלות נמדדו באותו שהוא ארוך: זו אצבע. לטבל הכהן אצבעו בדם: זו גודל. לכהנות דמזרע אלמא קמיה בקומץ ולא זרת. ומשי כי אמרינן דכולהו אצבעות בעינן לקמיצה: להשוות. דאם יולא קמח למטה מן הקומץ מוחקו ומשיחו באצבע קטנה שלא יהא מצורף וכן מלמעלה בגודל: היכי עביד. אמר רבא דקמחי זו קמיצה דממנה מתחיל הקומץ: תלמוד לומר בקומצו. והריס ממנו בקומצו: בראשי אצבעותיו. מעט שלא יגיע עד פס ידו: במחבת ובמרחשת. דמעשיהו אשוין דאמר לקמן בפ' אלו מנחות נקמיות דלאחר שהן אשוין פותחן וקומץ הלכך אי אפשר לפותחן דקות כל כך וכשהוא קומץ יולאות חוץ למקומו הלכך מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה: וזו היא עבודה קשה שבמקדש. שבקושי גדול הוא משוס ולא יהא לא חסר ולא יותר: מליקה. אמר רבא קדשי קדשים זו היא עבודה קשה: ובחפינה. נמי אמרינן בפרק הוליו לו במסכת יומא אוחז את הבזך בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו וכו' וזו היא עבודה קשה בדרקמצי אינשי. מכניס ידו אצבעותיו ודוחק בקמח והקמח נכנס בתוך ידו בראשי אצבעותיו. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח וקומץ מלא קומצו עד פס ידו כחקו מהו מן הצדדין. שנתן גב ידו על הקמח והולך ידו עד שכניס הקמח דרך לידו לתוך ידו. לישנא אמרינא מן הצדדין מלידי הכלים שלא קמץ באמצע הכלי: מלמטה למעלה. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח וגב היד

כג"ד

אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו ברחפני אינשי. בעי רב פפא חפן בראשי אצבעותיו מהו. מן הצדדין מהו. חפן בוז ובזו. וקרבו זה אצל זה מהו תיקו. בעי רב פפא דבקה קומין בדופניה דמנא מאי. תוך פלי בעינן והאיפא או דילמא הנחה בתוכו בעינן וליפא. תימו. בעי מר בר רב אשי הפכיה למנא ודבקה קומין בארעיתא דמנא מאי הנחה בתוכו בעינן והאיפא או דילמא כתקונו בעינן וליפא תיקו :

רש"י

כנגד הקמח וקומן : מלא חפניו. דה"כ קטורת סמים דקה : כרחפני אינשי. שמכניסין לדי ידיהם וחופנים : מן הצדדין. שהכניס קטורת בחפניו דרך בין גודל לאלכסל ל"א מן הצדדין של כלי : דבקה לקומי. בשעת קידושו ככלי בדפנו דמנא מדכפנים : בארעיתא דמנא. כגון שהיה לכלי בית קבול מאחוריו כמו שיש בקערות :

וזהו דף מ"ג ע"ב

יחידא דא הא אמרן בכמה דוכתי יחידא דבך יומא איהו יחידא דקרא. (יב"ט ו') שמע ישראל יי אלהינו יי הא כלתו חד. ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמעון אינון ה"ך אינון חד. ואף על גב דקרינון אחד ה"ך אינון חד אלא בחזיונא דרוח קודשא אתיידע ואינון בחיזו דעינא סתימא למנדע דתלתא אגין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע קול איהו חד ואיהו תלתא גונון אשא ורוחא ומיא וכגוהו חד ברזא דקול וכלאו אינון אקרא חד) אוף הכא יי אלהינו יי אינון חד. תלתא גונון ואינון חד. ודא איהו קול דעביד בר נש ביחידא ולשוואה רעותיה ביחידא דכלא מאין סוף עד סופא דכלא בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחידא דבך יומא דאתגלי ברזא דרוח קודשא וכמה גונון דיחידא אתערו וכגוהו קשומי. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחידא דקא אגן מתערי מפתא ברזא דקול דאיהו חד דא הוא ברידא דמקה האי בכקלא לבתר פרט דקאמרן. פרשה רביעאה הוא רזא דדינא קשיא השמרו לכם. אגין אינון תפלין דרישא ותפלין דדרועא פגונון דא בחד ביתא. והא אתערנא בהו כגוהו רזא חדא. קשרא דתפלין דרישא איהו דלית ועל דא כתיב (שמות ל"ג) וראית את אחרי. ועל דא איהו לאחורא ותמן אתקשר לכא בקשרא חדא ואיהו פד מנהא אגין תפלין דדרועא לאתקשרא (ס"א אית קשרא) אתרא רזא דברית

דברית קדישא רזא דא פמה דאתמר בכמה דוכתי וכלא רזא חדא. זכאין אינון ישראל דידעין רזא דא ואצטרוך בר נש לאנתא לון כל יומא לעמיהו בדיוקנא עיקאה ועליה כתיב וראו כל עמי הארץ פי שם יי נקרא עליך וראו מטה. עד כאן. פרוך יי לעולם אמן ואמן :

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

ה"מ ה' איסורי ביאה פ' כ"א

אסור לאדם להסתפל בגשמים בשעה שחן עומדות על תפיסה אפילו להסתפל בגגדי צמר של אשה שהוא מפיכה אסור שלא יבא לדי הרהור : מי שפגע באשה בשוק אסור לו לתתה אחריה אלא רץ ומסקנה לצדדין או אחריו. וכל הסקה בשוק אחרי אשה דרי זה מפלי עמי הארץ. ואסור לעבור על פתח אשה זונה עד שנתחיק ארבע אמות שנגמר (ס"ה ה') ואל תקרב אל פתח ביתה : ואסור לאדם שאינו נשוי לשלום ידו בכובשו שלא יבא לדי הרהור ואפילו מפתח סבורו לא יכניס ידו שמה יבוא לדי הרהור. ואם השתין מים לא יאחזו באפה וישתין ואם נדה נשוי מקור ובין נשוי ובין שאינו נשוי לא ישיט ידו לאפה בכל אלא בשעה שהוא צריך להקביו :

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

מלוקט

האיש אשר עברו עליו מים הנידונים ונקשר באיסורי עריות או בא על הגויה או השתית נדעו ותמרמר ודפה ישוח על אשר הקעים את בוראו ופגם בנשמות הקדש. ולאיש אשר אלה לו איה יאכל מעבדים. והוא מוכן לפירענות ויגרם בחצין שגיו. איה ולבש בגדי משי והוא לבוש בקמאה ולבוש נפשו מלכלה ומקנה קרוע לבוש הכוז. איה וישתרר על משתתיו ומסרים למשמעתו והוא בוזי לפניו ותקבה וקרינא קבו במלך דא עבדא דמריד בקריה והוא נתעב ונאלח לכל זכא השמים. איה יישן על מפה כבנדה והוא מיכן ללכת מדחי אל דחי בנד מלאכי חבלה אכזרים צוררים. אי לזאת השתנון והתכונן לשוב אל ה' ולעבוד עבודתו וימינו פשיטה לקבל ששים :

ליל ששי

ציוף יהוה

כזו ויתוק יהוה את לב פרעה ולא אבה לשקחם : ואתקף יי ית לבא דפרעה ולא אבה לשדחיהון : כח ויאמר לו פרעה לה מעלי השמר לה אל-התם ראות פני כי ביום ראתה פני תמות : ואמר לה פרעה אזיל מעני אסתמר לה לא תוסף למחזי אפי אפי בתתחי אפי תמות : כט ויאמר מישה בן דברת לא-אסה עוד

ראות רש"י

(כט) כן דברת. יפה דברת. וכזונו דברת חמת שלא חוכף עוד ראות פניך ש"כ

יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פְּרַעַה לְמַעַן רַבּוֹת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם: וְאָמַר יי' לְמֹשֶׁה לֹא יִקְבֹּל מִנְּכֹון פְּרַעַה בְּדִיל לְאַסְגָּאָה מִפְתֵי
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־הַמִּפְתִּים
הָאֵלֶּה לְפָנֵי פְרַעַה וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת־לֵב פְּרַעַה
וְלֹא־שָׁלַח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
עָבְדוּ יְי' כָּל מוֹפְתֵי הָאֱלֹהִים קִדְּם פְּרַעַה וְאַתְּקוּן יי' לִפְנֵי דְפְרַעַה וְלֹא
שָׁלַח יְי' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: יב א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
וְאַל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: וְאָמַר יי' לְמֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמִימְרֵי: ב הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ
חֲדָשִׁים רֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: יְרַחֵם ה' יְי' וְיִתֵּן
לָכֶם לְכֹון יְרִיחָא קְדַמָּא הוּא לָכֹון לְיְרִיחֵי שְׁתָּא: ג דְּבָרוּ אֶל־כָּל
עַדְת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם

איש רש"י

רבות מופתי. מופתי שנים רבות ג' מכת זכורות וקריעת ים סוף ולנער את
מלרים: (י) ומשה ואהרן עשו וגו'. כבר כתב לנו ז"ל שכל המופתים ולא
שנאה כאן אלא בשביל לסמכה לפרשה של אחריה: (א) ויאמר ה' אל משה
ואל אהרן. בשביל שיהיו עשה וטרח במופתים כמשה חלק לו כבוד זה במלוא
ראשונה שכללו עם משה בדבור: בארץ מצרים. (מכילתא) חוץ לכך או אינו
אלא בחוץ הכרך ת"ל כלאפי את העיר וגו' ומה תפלה קלה לא התפלל בחוץ
הכרך לפי שהיה מלאה גלולים דבור חמור כזה לא כ"ש: (ב) החודש הזה.
(מכילתא ש"ר) הראשו לצנה בחידושה ואמר לו כשהיית מחדש יהיה לך ר"ח.
ואין מקרא יולא מידי פשוטו על חדש ניסן אמר לו זה יהיה ראש לסדר מנין
החדשים שיהא אייר קרוי שני סיון שלישי: הזה. נתקשה משה על מולד הלצנה
באיו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש והראה לו באלצע את הלצנה ברכיע
ואמר לו כזה ראה וקדש. וכילד הראשו והלא לא היה מדבר עמו אלא ביום
שנאמר (לעיל ז') ויהי ביום דבר ה' (ויקרא ז') ביום אותו (במדבר ט"ו) מן היום
אשר לוח ה' והלאה אלא סמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פרשה זו והראה עם
חשכה: (ג) דברו אל כל עדת. (מכילתא) וכי אהרן מדבר והלא כבר נאמר
אתה הדבר אלא חולקין כבוד זה לזה ואומרים זה לזה למדני והדבור יולא מנין
שניהם כאלו שניהם מדברים: אל כל עדת ישראל וגו' בעשור חודש.

מכילתא

אִישׁ שָׁה לְבַיַת־אֵבֶת שָׁה לְבַיַת: מְקִיָּוָה עִם כָּל בְּנֵי־שָׁתָא
דְּיִשְׂרָאֵל לְמִימְרֵי בְּעִסְרָא לְיְרַחֵם הַדִּין וַיִּסְבֹּן לְהוֹן גְּבַר אֲמָרָא לְבַיַת אֲבָא
אֲמָרָא לְבַיַת־א: ד וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת מְהִיזוֹת מֹשֶׁה וְלִקַּח
הוּא וּשְׂכָנָו הַקָּרֵב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נִפְשָׁת אִישׁ
לְפָנֵי אֲבָלוֹ תִּלְכְּסוּ עַל־הַשָּׁה: וְאִם יוֹעִיר בֵּיתָא מִלְּאֵת־מִנְּאָה
עַל אֲמָרָא וַיִּסַּב הוּא וּשְׂבָבָה דְּקָרִיב לְבַיַתָּה בְּמִנְיֵן נִפְשָׁתָא גְּבַר לְפָנֵם
מִיכְלָה תְּתַמְנֹון עַל אֲמָרָא: ה שָׁה תָּמִים זָכָר בְּיָן־שָׁנָה
יְהִי לָכֶם מִן־הַכְּבִישִׁים וּמִן־הָעֵזִים תִּקְחוּ: אָמַר שְׁלִים
דְּכָר בַּר שְׁתָּה יְהִי לָכֹון מִן אֲמָרָא וּמִן עֵזָא תִּסְבֹּן: ו וְהָיָה לָכֶם
לְמוֹשְׁמֹרֶת עַד אַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וּשְׁחַטוּ

* בספרים מדויקים במרכא לא ברומא. רש"י אתו

(מכילתא) דברו היום בראש חודש שיקחוהו בעשור לחודש: הזה. פסח מלרים
מקחו בעשור ולא פסח דורות (פסחים ל"ו): שנה לבית אבות. (שם) למשפחה
אחת הרי שהיו מרובין יכול שה אחד לכולן תלמוד לומר שה לבית: (ד) ואם
מעט הבית מהיות משה. ואם יהיו מועטין מהיות משה אחד שאין יכולין
לאכלו ויבא לידי נותר ולקח הוא ושכנו וגו' זה משמעו לפי פשוטו. ועוד יש
בו מדרש ללמד שאחר שנמנו עליו יכולין להתמעט ולמשוך ידיהם הימנו ולהמנות
על שה אחר אך אם באו למשוך ידיהם ולהתמעט מהיות משה יתמעטו בעוד
השה קיים בהיותו בחיים ולא משנשחט (פסחים פ"ט): במכסת. חשבון וכן
(ויקרא ז') מכסה הערכך: לפי אב"ד. הראוי לאכילה פרט לחולה ולזקן שאינן
יכולין לאכול כזית (מכילתא): תבסו. תתמנון: (ה) תמים. בלא מום: בן שנה.
כל שנתו קרוי בן שנה כלומר שגולד בשנה זו: מן הכבשים ומן העזים.
או מזה או מזה שאף עז קרויה שה שנאמר (דברים י"ד) ושה עזים: (ו) והיה
רבים רמשמרת. זה לשון בקור שטעון בקור ממום ארבעה ימים קודם שחיטה
ומפני מה הקדים לקחתו לשחיטתו ארבעה ימים מה שלא לוח כן בפסח דורות
היה רבי מתיא בן חרש אומר הרי הוא אומר (יחזקאל ט"ו) ואעבור עליך
וארחך והנה עתך עם דודים הגיעה שבושה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו
ולא היו בידם מלות להתעסק בהם כדי שיגאלו שנאמר (שם) ואת ערום ועריה
ונתן להם שתי מלות דם פסח ודם מילה שמלו באותו הלילה שנאמר מתבוססת
בדמך (שם) בשני דמים ואומר (זכריה ט') גם את בדם בריסך שלחתי אסיריך
מזכר אין מים בו ושהיו טעופים באילנים אמר להם משכו וקחו לכם משכו
ידיכם מאילנים וקחו לכם לאן של מוזה: ושחטו אתו וגו'. וכי כולן שחטין
אלא

אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים: ויהי לבון
 למפרא עד ארבעא עשרא וימא צירחא הדיו ויפסון יתה כל קהל
 כנשתא דישראל בין שמשא: וילקחו מן הדם ונתנו על
 שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו
 אתו בהם: ויפסון מן דמא ויתנון על תרין ספרא וער שקפא על
 במיא דיתרון יתה בהון: ח ואכלו את הבשר ברילה
 הנה צלי אש ומצות על מררים יאכלו: ויבדלו ית
 בסרא בריליא ההוא מני נור ופפיר על מררין יבנה: ט אל
 תאכלו ממנו נא ובשר מבשר במים כי אם צלי
 אש ראשו על ברעיו ועל קרבו: זא תיכלון מנה פד חי
 ואף זא בשלא מבשר במיא אנהן מני נור רישה ער ברעוהי וער גוה:

ולא רש"י

אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו (מכילתא קידושין מ"ח): קהל עדת ישראל.
 קהל ועדה וישראל. מכאן אמרו פסחי לבור נשחטין בשלש כמות זו אחר זו
 נכנסת כח ראשונה ננעלו דלתות העזרה וכו' כדאיתא בפסחים (דף ס"ד):
 ביו הערבים. משש שעות ולמעלה קרוי בין הערבים שהשמש נוטה לבית מזבחו
 לערוב. ולשון בין הערבים נראה בעיני אותן שעות שבין עריבת היום לעריבת
 הלילה עריבת היום בתחילת שבע שעות מתי ינטו לליל ערב ועריבת הלילה
 בתחילת הלילה. ערב לשון נסף וחשך כמו (ישעיה כ"ד) ערבה כל שמחה:
 (ז) ולקחו מן הדם. זו קבלת הדם יכול ביד ת"ל אשר בסף: המזוזות הם
 הזקופים אחת מכאן לפתח ואחת מכאן המשקוף. הוא העליון שהדלת שוקף
 עליו כשסוגרין אותו לינט"ל בלעז (אבערשולט). ולשון שקיפה חבטה כמו
 (ויקרא כ"ו) קול עלה נדף ערפא דסקיף. חבורה משקופי: על הבתים אשר
 יאכלו אתו בהם. ולא על משקוף ומזוזות שבבית החבן ובבית הבקר שאין
 דרין בתוכם: (ח) את הבשר. ולא גידים ועלמות (מכילתא פסחים פ"ג): ומצות
 על מרורים. כל עשב מה נקרא מרור וזיוס לאכול מרור זכר לומררו את
 חייכם: (ט) אר האכלו ממנו נא. שאינו ללוי כל לורכו קורחו נא בלשון ערבי:
 ובשר מבשר. כל זה בחזרת לא תאכלו (שם פ"ח): במים. מנין לשאר משקין
 ת"ל ובשל מבשל מ"מ (שם): כי אם צלי אש. למעלה גזר עליו במלות עשה
 וכן הוסיף עליו ל"ת אל תאכלו ממנו כי אם צלי אש: ראשו ער ברעיו.
 ולוהו כולו כאחד עם ראשו ועם כרעיו ועם קרבו ובני מעיו נוטן לתוכו אחר

והדחת

י ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר
 באש תשרפו: ולא תשארו מנה עד צפרא וד'שתאר מנה עד
 צפרא בנורא תוקדון: יא וככה תאכלו אתו מתניכם
 חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם
 אתו בחפזון פסח הוא ליהוה: ויבדיו תיכלון יתה חרציכון
 יהון אסירין מסניכון ברגליכון וחסריכון פידיכון ותיכלון יתה בכחידו
 פסחא הוא קדם יי: יב ועברתי בארץ מצרים בקילה
 הנה והביתי כלל בכור בארץ מצרים מאדם ועד
 בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה:
 ואתגליתי בארעא דמצרים בריליא הדיו ואקסול כל בוכרא בארעא
 דמצרים מאנשא ועד בעירא ובכל מעות מצראי אעבד דיגין אנא יי
 י ויהי הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם

וראתי רש"י

הדחתן (שם ע"ד) ולשון על כרעיו ועל קרבו כלשון (שמות י"ג) על לבאותם כמו
 בלבאותם כמות שהן אף זה כמות שהוא כל בשרו משלם: (י) והנותר ממנו עד
 בקר. מה ת"ל עד בקר פעם שניה ליתן בקר על בקר שהבקר משמעו משעת
 הנך החמה ובח הכתוב להקדים שאסור באכילה מעלות השחר זהו לפי משמעו.
 ועוד מדרש אחר למד שאינו נשרף ביום טוב אלא ממחרת וכך תדרשנו
 והנותר ממנו בבקר ראשון עד בקר שני תעמוד ותשרפו: (יא) מתניכם חגורים.
 מזומנים לדרך: בחפזון. לשון בהלה ומהירות כמו (ש"א כ"ג) ויהי דוד נחפו
 ללכת. (מ"ב ז') אשר השליכו ארס בחפזם: פסח הוא לה'. הקרבן הוא קרוי
 פסח על שם הדילוג והפסיחה שהקב"ה מדלג בתי ישראל מבין בתי מלכים
 וקופץ ממלרי למלרי וישראל אמלעי נמלט ואחס עשו כל עבודותיו לש"ש (ד"ח)
 דרך דילוג וקפילה זכר לשמו שקרוי פסח וגם פסק"ח לשון פסיעה:
 (יב) ועברתי. כמלך העובר ממקום למקום ובהעברה אחת וברגע אחד כולן
 לוקין (מכילתא): כר בכור בארץ מצרים. אף בכורות אחרים והם במלרים.
 ומנין אף בכורי מלרים שבמקומות אחרים ת"ל (תהלים קל"ו) למכה מלרים
 בבכוריהם: מאדם ועד בהמה. מי שהחיל בעצירה תחלה ממנו מתחלת
 הפורענות: ובכל אלהי מצרים. של עץ נרקבת ושל מתכת נמסת ונחכת לארץ:
 אעשה שפטים אני ה'. אני בעלמי ולא ע"י שליח: (יג) והיה הדם רכם לאית.
 לכם לחות ולא לאחרים לחות מכאן שלא נטו הדם אלא מצפנים: וראיתי את

הדם

וְרֵאִיתִי אֶת־הָהָרִים וּפְסַחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא־יְהִי בְכֶם נֶגֶף
לְמוֹשָׁחִית בְּהַבְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיְהִי דְמָא לָכּוֹן לָאֵת עַל
בְּתִימָא דִּי אֲתוֹן תַּמָּן וְאַחֲזִי יַת דְּמָא וְאַיְחּוּס עֲיֵיכוֹן וְלֹא יְהִי בְכּוֹן מוֹתָא
לְחַבְלָא בְּמִקְמָדִי בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

בא יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל
הסדרה ותרגום והפטרות:

יֵד וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וְחַגְתֶּם אֹתוֹ חַג
לְיְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּגוּהוּ:
וַיְהִי יוֹמָא הַדִּין לָכּוֹן לְדוֹכְרָנָא וְתַחְגִּוּן יְתֵהּ תַּמָּא קָדָם יי לְדַרְיִכוֹן קִים
עֲלֵם תַּחְגִּינָה: מִן שַׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ אֹךְ בְּיּוֹם

הראשון

רש"י

הדם. הכל גלוי לפניו אלא אמר הקב"ה גותן אני את עיני לראות שאתם
עסוקים במלותי ופוסח אני עליכם: ופסחת. וחמלתי ודומה לו (ישעיה ל"א)
פסוח והמליט ואני אומר כל פסיחה לשון דלוג וקפילה. ופסחתי מדלג היה
מבתי ישראל לבתי מצרים שהיו שרוים זה בתוך זה. וכן (מ"א י"ח) פוסחים על
שתי הסעיפים וכן כל הפסחים הולכים כקופלים. וכן פסוח והמליט מדלגו
זממלטו מבין המומחים: ולא יהיה בככם נגף. אבל הווה הוא במלרים (מכילתא)
הרי שהיה מצרי בביתו של ישראל יכול ימלט ת"ל ולא יהיה בכס נגף אבל
הווה במצרי שבביתו. הרי שהיה ישראל בביתו של מצרי שומע אני ילקה
כמותו ת"ל ולא יהיה בכס נגף: (יד) לזכרון. לדורות: וחגותם אותו. (מכילתא)
יום שהוא לך לזכרון אתה חוגגו ועדיין לא שמענו אי זהו יום הזכרון ת"ל
זכור את היום הזה אשר ילאהם למדנו שיום היליאה הוא יום של זכרון ואיזה
יום ילאו ת"ל (במדבר ל"ג) ממחרת הפסח ילאו הוי אומר יום ע"ז בניסן הוא
של י"ט שהרי ליל ע"ז אכלו את הפסח ולבקר ילאו: לדרתיכם. שומע אני
מיעוט דורות שנים ת"ל חקת עולם תחגוהו (מכילתא): (טו) שבעת ימים.
שתייג"א של ימים: שבעת ימים מצות תאבדו. ובמקום אחר הוא אומר
(דברים ע"ז) ששת ימים תאכל מנות (פסחים ק"כ) למד על שביעי של פסח
שאינה חובה לאכול מנה ובלבד שלא יאכל חמץ מנין אף ששה רשות ת"ל שבעת
ימים זו מדה בטורה דבר שהיה בכלל ויאל מן הכלל ללמד לא ללמד על ענמו
בלבד יאל אלא ללמד על הכלל כולו יאל מה שביעי רשות אף ששה רשות יכול
אף לילה הראשון רשות ת"ל בערב תאכלו מנות הכתוב קבעו חובה (שם כ"ח):

אך

הָרֵאשֹׁן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתֵיכֶם כִּי | בְּרֵאכֶל חַמֵּץ
וְנִבְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרֵאשֹׁן עַד־

יּוֹם הַשְּׁבִיעִי: שְׁבַעַת יוֹמִין פְּטִירָא תִּיבְלוּן בְּרַם בְּיוֹמָא קַדְמָאָה
תַּבְּטְלוּן תַּמִּיעַ מִבְּתֵיכוֹן אַרְי כְּלָ דִּיבּוּלָא חַמִּיעַ וַיִּשְׁתַּצִּי אֲנָשָׁא הֵהִיא
מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹמָא קַדְמָאָה עַד יוֹמָא שְׁבִיעִיָּה: מִן וּבְיּוֹם הָרֵאשֹׁן
מִקְרָא־קָדִישׁ וּבְיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קָדִישׁ יְהִי לָכֶם
כְּלָ־מִלְּאכָה לֹא־יַעֲשֶׂה בְהֶם אֹךְ אֲשֶׁר יֹאכֵל לְכָל־

נֶפֶשׁ הוּא רַבְדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם: וּבְיוֹמָא קַדְמָאָה מְעַרַע קָדִישׁ
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעִיָּה מְעַרַע קָדִישׁ יְהִי לָכּוֹן כְּלָ עֵיבִידָא לָא יִתְעַבֵּד בְּהוֹן
בְּרַם דִּי מִתְאַבֵּל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא בְּלַחֲדוּדֵהּ יִתְעַבֵּד לָכּוֹן: יוֹ וְשִׁמְרַתֶּם
אֶת־תְּמִצּוֹתַי כִּי בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־
צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה

לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: וְתִטְרוּן יַת פְּטִירָא אַרְי בְּכִרְן יוֹמָא
הַדִּין אֲפִיקוּת יַת חֵיִלְכוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וְתִטְרוּן יַת יוֹמָא הַדִּין לְדַרְיִכוֹן

קים

רש"י

אך ביום הראשון תשביתו שאור. מערב י"ט וקרוב ראשון לפי שהוא לפני
השבעה ומלינו מוקדם קרוב ראשון כמו (איוב ט"ז) הראשון אדם תולד הלפני
אדם נולדת. או אינו אלא ראשון של שבעה ת"ל לא תשחט על חמץ. לא תשחט
הפסח ועדיין חמץ קיים (מכילתא): הגפוש ההוא. כשהיא בנפשה ובדעתה
פרט לאנוס: מישראל. שומע אני תכרת מישראל ותלך לה לעם אחר ת"ל
במקום אחר מלפני בכל מקום שהוא רשותי: (טז) בקרא קדיש. מקרא שם
דבר קרא אותו קדש לאכילה ושתייה וכסות (מכילתא): לא יעשה בהם. אפילו
ע"י אחרים: הוא לבדו. (יכול אף לעו"ג ת"ל הוא לבדו יעשה לכם לכם ולא
לעו"ג) הוא ולא מכשיריו שאפשר לעשותן מערב יום טוב: לבד נפיש. אפי'
לכמה יכול אף לנכרים ת"ל לכם (נ"א אך) (צילה כ"ח ב"ר): (יז) ושמרתם
את המצות. שלא יבאו לידי חמץ מכלן אמרו הפה תלעוט בלונן. רבי יאשיה
אומר אל תבי קורא את המנות אלא את המנות כדרך שאין מחמילין את המנות
כך אין מחמילין את המנות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד: ושמרתם
את היום הזה. ממלאכה: לדרתיכם חקת עולם. לפי שלא נאמר דורות וחקת
עולם על המלאכה אלא על החגיגה לכך חזר ושנאו כאן שלא תאמר אזהרת
כל

קום עמם: יח בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב
תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחודש בערב:
בניסן בארבעה עשר יומא לירחא ברמשא תיכרון פטרא עד יומא
עסרין ותד לירחא ברמשא: יט שבעת ימים שאר לא
ימצא בבתיכם כי אכל מחמצת ונכרתה
הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ:
שבעת יומין חמיר לא ישתבח בבתיכון ארי כל דיכול מחמצא וישתצי
אנשא ההיא מבגשתא דישראל בגיורא וביציבא דארעא: כ כל
מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות: פ
כל מחמצא לא תיכרון בכל מותבניכון תיכרון פטרא: חמישי
כא ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם
משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח:
וקרא משה לכל סבי ישראל ויאמר לחון אתנגידו וסיבו לבון (מן בני)
ענא לזרעיתכון וכוסו פסחא: כב ולקחתם אגדת אזוב

ושבלתם

רש"י

כל מלאכה לא יעשה לא לדורות נאמרה אלא לאותו הדור: (יח) עד יום האחד
ועשרים. למה נאמר והלא כבר נאמר שבעת ימים לפי שנאמר ימים לילות
מנין ת"ל עד יום האחד וגו' (יט) לא ימצא בבתיכם. מנין לגבולין ת"ל בכל
גבולך. מה ת"ל צבתיכם מה ציטק ברשותך חף גבולך שברשותך ילא חמנו
של נכרי שהוא אלל ישראל ולא קבל עליו אחריות: כי כל אורכ מחמצת.
לענוש כרת על השאור והלא כבר ענש על החמץ אלא שלא תאמר חמץ שראוי
לאכילה ענש עליו שאור שאינו ראוי לאכילה לא יענש עליו (מכילתא) ואם ענש
על השאור ולא ענש על החמץ הייסי אומר שאור שהוא מחמץ אחרים ענש עליו
חמץ שאינו מחמץ אחרים לא יענש עלי לכה נאמרו שניהם: בגר ובאזרח
הארץ. לפי שהנש נעשה לישראל הולך לרבות את הגרים: (כ) מחמצת לא
תאכלו. אזכרה על אכילה שאור: כל מחמצת. להביא את הערובות: בכל
מושבותיכם תאכלו מצות. זה כל למוד שיהא ראוי לאכל בכל
מושבותיכם פרט למעשר שני וחלות תודה (מכילתא ע"ש) [שאנייה ראוי לאכל
בכל מושבות אלא בירושלים]: (כא) משכו. מי שיש לו לאן ימשוך משלו:
וקחו. מי שאין לו יקח מן השוק: למשפחתיכם. שה לבית אבות: (כב) אזוב.

ומבדתם בדם אשר בסף והנעתם אל המשקוף
ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא
תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: ותסבון אסרת אזוב
ותמבלון בדמא דבמנא ותדון לשקפא ולתרין ספיא מן דמא דבמנא
ואתון לא תפקון אנש מתרע ביתיה עד צפרא: כג ועבר יהוה
לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל
שתי המזוזות ופסח יהוה על הפתח ולא יתן
המשיחית לבא אל בתיכם לנגף: ואתגלי יי לממחי ית
מצראי ויחיו ית דמא על שקפא ועל תרין ספיא ויחוס יי על תרעא ולא
ישבוק לחפלא למיעל לבתיכון לממחי: כד ושמרתם את הדבר
הזה לחק לקי ולבניך עד עולם: ותשרון ית פתמא הדיו
לקים לקי ולבניך עד עמא: כה והיה כיי-תבאו אל הארץ
אשר יתן יהוה לכם באשר דבר ושמרתם את
העבודה הזאת: ויהי ארי תעלון לארעא דיתן יי לבון פמא די
מגיל ותשרון ית פלחנא הדיו: כו והיה כיי-יאמרו אליכם
בניכם מה העבודה הזאת לכם: ויהי ארי יימרון לבון בגיכון
מה פלחנא הדיו לבון: כז ואמרתם ובח-פסח הוא ליהוה
אשר פסח על-בתי בני-ישראל במצרים בנגפו

את

רש"י

מן ירק שיש לו גבעולין: אגודת אזוב. ג' קלחין קרויין אגודס: אשר בסת.
בכלי כמו ספות כסף: מן הדם אשר בסף. למה חזר ושנאו שלא תאמר
שבילה אחת לשלש המנות לכך נאמר עוד אשר בסף שיהא כל נתינה ונתינה
מן הדם אשר בסף על כל הגעס שבילה: ואתם לא תצאו וגו'. מגיד שמאחר
שנתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין לדיק לרשע ולילה רשות למחבלים
הוא שנאמר (תהלים ק"ד) בו תרמוש כל חיתו יער: (כג) ופסח. ומל וי"ל
ודלג: ולא יתן המשיחית. ולא יתן לו יכונה לבא כמו (בראשית ל"א) ולא
נחטו אלהים להרע עמדי: (כד) והיה כי תבאו. תלה הכתוב מלוא זו בביתכם
לארץ ולא נחייבו במדבר אלא בפסח אחד שעשו בשנה השנית על פי הדבור:
כאשר

את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו:
 כו ותימרון דבח חים הוא קדם יי די חס על פתי בני ישראל במצרים
 פד הנה מתי ית מצראי וית פתנא שזיב וברע עמא וסגידו: כח וילכו
 ויעשו בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה
 ואהרן בן עשו: ס ואילו ועבדו בני ישראל כמא דפסיד יי ית
 משה ואהרן כי עבדו: ששי כט ויהי בחצי הלילה ויהוה הבה
 כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על--
 כסאו עד בכור השכי אשר בבית הבור וכל בכור
 בהמה: והנה בפלגות יליא ויי קמל פל בוכרא בארעא דמצרים
 סבוכרא דפרעה דעתיד למתב על פורסי מלכותה עד בוכרא דשביא
 די בבית אסירי וכל בוכרא דבערא: ל ויקם פרעה לילה הוא
 וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים
 כי אין בית אשר אין שם מת: וקם פרעה יליא הוא וכל

עבדוהי רש"י

כאשר דבר. והיכן דבר (שמות ו') והבאתי אתכם אל הארץ וגו': (כז) ויקדו
 העם. על בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הזנים שהיו להם: (כח) וילכו
 ויעשו וגו'. (מכילתא) וכי כבר עשו והלא מראש חודש נאמר להם אלא מכיון
 שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאלו עשו: וילכו ויעשו: אף ההליכה מנה
 הכתוב ליתן שכר להליכה ושכר לעשיה: כאשר צוה ה' את משה ואהרן.
 להגיד שכן של ישראל שלא הפילו דבר מכל מלות משה ואהרן ומהו כן עשו
 אף משה ואהרן כן עשו: (כט) ויהי. כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו
 שהו"ו לשון תוספת הוא כמו פלוני ופלוני: הבה כל בכור. אף של אומה
 אחרת והוא צמרים: מבכור פרעה. אף פרעה בכור היה ונשתייר מן הצמרים
 ועליו הוא אומר (שמות ט') בעבור זאת העמדתך: עד בכור השבי. שהיו
 שמחין לאידם של ישראל ועוד שלא יאמרו יראתו הביאה הפורענות זו ובכור
 השפחה בכלל היה שהרי מנה מן החשוב שכולן עד הפחות ובכור השפחה
 חשוב מבכור השבי: (ל) ויקם פרעה. ממתו: לילה. ולא כדרך המלכים ששלש
 שעות ביום: הוא. תחילה ואח"כ עבדו מלמד שהיה הוא מחזר על בני עבדיו
 ומעמדין: כי אין בית אשר אין שם מת. יש שס בכור מת אין שם בכור
 גדול שצבית קרוי בכור שנאמר (תהלים פ"ט) אף אני בכור אהנהו ד"א מלריות
 מזנות

עבדוהי וכל מצרים ונות צוחתא רבתא במצרים ארי לית ביתא די
 לית הנה בה תמן מתא: לא ויקרא למשה ולאהרן לילה
 ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני
 ישראל ולכו עבדו את יהוה כדברכם: וקרא למשה
 ולאהרן ליליא ויאמר קומו פוקו מגו עמי אף אתון אף בני ישראל
 ואילו פתחו קדם יי כמא דהויתון אמרון: לב גם צאנכם גם--
 בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אתי:
 אף ענכון אף תורכון דברו כמא די מלאתון ואילו וצלז אף עקי:
 לג ותחוק מצרים על העם למחר לשלחם מן--
 הארץ כי אמרו בלנו מתים: ותקיפת מצרים על עמא
 לאו חתא לשחוחתהון מן ארעא ארי אמרו כגנא מיתין: לד וישא
 העם את-- בצקו מרם יחמץ משארתם צרות
 בשמלתם על שכמם: ונמל עמא ית לישיהון עד לא חמע
 מותר אצותהון צריר בלבשיהון על פתיהון: לה ובני ישראל
 עשו כדבר משה וישאלו ממצרים פלי כסף וקרי
 זהב ושמלת: ובני ישראל עבדו כפתנמא דמשה ושאילו

(*) הצ' דנושה רש"י ממצרים

מזנות תחת בעליהן ויולדות מרווקים פנויים והיו להם זכורות הרבה פעמים
 הם חמשה לאשה אחת כל אחד בכור לאביו: (לא) ויקרא למשה ולאהרן לילה.
 מגיד שהיה מחזר על פתחי העיר ולועק היכן משה שרוי היכן אהרן שרוי:
 גם אתם. הגזרים: גם בני ישראל. הטף: ולכו עבדו וגו' כדברכם. הכל
 כמו שאמרתם ולא כמו שאמרתו אני בטל לא אשלח בטל מי ומי ההולכים בטל
 רק לאנכס ובקרכם יג. גם לאנכס גם בקרכם קחו. ומהו כאשר דברתם (שמות
 י') גם אשה הקן בידנו זכאים ועולות: (לב) קחו כאשר דברתם וברכתם
 גם אותי. התפללו עלי שלא אמות שאני בכור (מכילתא): (לג) בלנו מתים.
 אמרו לא כגורת משה הוא שהרי אמר ומת כל בכור וכאן אף הפשוטים מהים
 ה' או י' צבית א' (מכילתא): (לד) מרם יחמץ. המלריים לא הניחום לשהות
 כדי חיומן: משארותם. שירי מלה ומרור (מכילתא): על שכמם. אע"פ
 שבהמות הרבה הוליכו עמהם מחצבים היו את המלות (מכילתא): (לה) כדבר
 משה

ממצרים מנין דקספ ומנין דדחב ויבשושין: לו ויהיה נתן את-תן
העם בעיני מצרים וישאלום וינצרו את מצרים: פ
ויי יחב ית עמא לרחמין בעיני מצרים וישאלונן ורנקיננו ית מצרים:
לו ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה פשש מאות
אלף רגלי הגברים לבד מטף: ונפלו בני ישראל מרעמסס
לסכות בששת מאה אלפין רגלאין גבריא בר מטפלא: לח וגם-ערב
רב עלה אתם וצאו ובקר מקנה כבד מאד:
ואף נוכראין סגיאין סליקו עמהון וענא ותורין פשיא סגיאין פחדא:
לט ויאפו את-הבצק אשר הוציאו ממצרים ענת
מצות כי לא חמין פייגרשו ממצרים ולא יכלו
להתמהמה וגם-צדה לא-עשו להם: ואפו ית פשיא די
אפיקו ממצרים גרצן פטרין ארי לא חמע ארי אתרכו ממצרים ולא
יכילו לאתעפבא ואף וודין לא עבדו להון: מ ומושב בני ישראל

אשר

(*) לבד בכל הספרים הישנים הטרוקים בפתח וכן הדפוס הרווי"ה ז"ל וכן כתוב במסורה שופטים
ז' ה' שנמסר שם בזה הלשון "לבד לית זקה קמין וכל משכנא ומספד דתרי עשר דכותיה
קמזין" פי' דכל לבד דכתיב נבי משכנא בפ' תרוכה ומספד דתרי עשר הוא בזכרוי"ב בפסוק
וספדה הארץ, הוה קמזין, ושאר בפתח, וא"ב גם כאן צריך להיות בפתח, ומה שנמסר במס"ג
לקמן כ"ו מ' ק"ב: כל הדין ספרא ותריסר קמין וכל שאר קריין פתח במ"א חציג אותו לבד-
שופטים" ב דאי מלת ספרא הוא מעות, וצ"ל כל הדין ענינא. (מסורת הקריאה)

רש"י

משה. שאמר להם במצרים (שמות י"ח) וישאלו איש מאת רעהו: ושמועות.
אף הן היו חשובות להם מן הכסף ומן הזהב והמאומת בפסוק חסוב (מכילתא):
(צ"ו) וישאלום. אף מה שלא היו שואלים מהם היו נוהגים להם אתה אומר
אחד טול שנים ולך: וינצרו. ורוקיננו: (צ"ז) מרעמסס סכותה. ק"ך מיל היו
ובאו שם לפי שעה שנאמר (שמות י"ט) ואשא אתכם על כנפי נשרים. הגברים.
מזן עשרים שנה ומעלה: (לח) ערב רב. סערוכות אומות של גרים: (צ"ט) עגות
מצות. חררה של מלה בלך שלא החמין קרוי מלה: וגם צדה לא עשו רחם.
(מכילתא) לדרך. מגיד שבתן של ישראל שלא אמרו היאך נלא למדבר בלא לדה
אלא האמינו והלכו הוא שמפורש בקבלה (ירמיה ב') זכרתי לך חסד נעורייך
אהבת כלולותייך לכך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ומה שכר מפורש אחריו
קודש ישראל לה' וגו': (מ) אשר ישבו במצרים. אחר שאר הישיבות שישבו
גרים

אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות
שנה: ומותב בני ישראל די יתיבו במצרים ארבע מאה ותלתין שנין:
מא ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה
ויהי בעצם היום הזה יצאו כל-צבאות יהוה מארץ
מצרים: והנה מסוף ארבע מאה ותלתין שנין ויהוה בכרן יומא הדין
נפקו כל חיליא דיי מארשא דמצרים: מב ליל שמורים הוא
ליתוה להוציאם מארץ מצרים הוא-הלילה הזה ליתוה
שמורים לכל-בני ישראל לדרתם: פ לילי נסיר הוא קדם יי
לאפקותהון מארשא דמצרים הוא ליליא הדין קדם יי נסירין לכך בני ישראל
לדריהון: מג ויאמר יהוה אל-משה ואהרן זאת חקת הפסח
כל-בן-נכר לא יאכל בו: ואמר יי למשה ולאהרן דא גזירת

פסחא

רש"י

גרים בארץ לא להם: שלשים שנה וארבע מאות שנה. בין הכל משולד
ילחק עד עכשוו היו ארבע מאות שנה משהיה לו זרע לאברהם נתקיים כי גר
יהיה זרעך ושלשים שנה היו משנגזרה גזרת בין הבחורים עד שנולד ילחק. וא"א
לומר באמ"ל לצדה שהרי קהת מן הבאים עם יעקב הי' לא וחשוב כל שנותיו
וכל שנות עמרם בנו ושמונים של משה לא תמלאם כל כך ועל כרחך הרבה שנים
היו לקהת עד שלא ירד למצרים והרבה משנות עמרם נבלעים בשנות קהת והרבה
משמונים של משה נבלעים בשנות עמרם הרי שלא תמלא ד' מאות לביאת מצרים
והיוקת לומר על כרחך שאף שאר הישיבות נקראו גרות אפי' בחצרון כענין
שנאמר (בראשית ל"ה) אשר גר שם אברהם וילחק ואומר (שמות ו') את ארץ
מגוריהם אשר גרו בה לפיכך אתה צריך לומר כי גר יהיה זרעך משהיה לו זרע
וכשתמנה ארבע מאות שנה משולד ילחק תמלא מביאתן למצרים עד יליאתן ר"י
שנה וזה אחד מן הדברים ששינו לתלמי המלך: (מא) ויהי מקץ שלשים שנה
ונג' ויהי בעצם היום הזה. (מכילתא) מגיד שכיון שהגיע הקץ לא עכבן המקום כהרף
עין צט"ו בניסן באו מלאכי השרת אלל אברהם לצשרו צט"ו בניסן נולד ילחק
וצט"ו בניסן נגזרה גזירת בין הבחורים: (מב) לילי שמורים. שהיה הקצ"ה שומר
ומלפני לו לקיים הבטחתו להוציאם מארץ מצרים: הוא הלילה הזה רח'.
הוא הלילה שאמר לאברהם בלילה הזה אני גואל את בניך: שמורים רב"ל בני
ישראל לדרתם. משומר ובא מן המזיקין כענין שנאמר ולא יתן המשחית וגו':
(מג) זאת חקת הפסח. צ"ד בניסן נאמרה להם פרשה זו: כל בן נכר.
שנתכרו

שנתכרו

פסקא פל בר ישראל דישתמד לא יכול בה: מד וכל עבד איש
 מקנת פסקה ומלתה אתו אז יאכל בו: וכל עבד וכל
 זבני פסקא ותגור יתה בכו יכול בה: מה תושב ושכיר לא
 יאכל בו: תותבא ואגרא לא יכול בה: מו בבית אחר
 יאכל לאתוציא מן הבית מן הפשר חוצה ועצם
 לא תשפרו בו: פתבנרא תדא יתאכל לא תפיק מן ביתא מן
 פסקא פסקא ונרמא לא תתפרון בה: מו פל עדת ישראל
 יעשו אתו: פל פנשתא דישראל יעבדון יתה: מה וכי יגור
 אתה גר ועשה פסח קיהוה המול לו כל זכר ואז
 יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא
 יאכל בו: וארי יתגיר עמך גיורא ויעבד פסקא קדם יי מגור לא
 פל דכורא וכוון יקרב למעבדה ויהי פניבא דארעא וכל ערלא לא
 יכול בה: מט תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר

רש"י בתוככם

שנתכרו מעשיו לאציו ששמים. ואחד נכרי ואחד ישראל מומר במשמע (מכילתא):
 (מד) ומלתה אותו אז יאכל בו. רבו (במות ע"ה) מגיד שמילת עבדיו מעכבתו
 מלאכול בפסח דברי רבי יהושע. ר"א אומר אין מילת עבדיו מעכבתו מלאכול
 בפסח. א"כ מה ת"ל אז יאכל בו. העבד: (מה) תושב. זה גר תושב: ושכיר.
 זה הנכרי ומה ת"ל והלא ערלים הם ונאמר כל ערל לא יאכל בו אלא כגון
 ערבי מהול וגעונו מהול והוא תושב או שכיר: (מו) בבית אחד יאכל.
 (מכילתא) בחבורה אחת שלא יעשו הגמנין עליו שהי חבורות ויתלקוהו. אחת
 אומר בחבורה אחת או אינו אלא בבית אחד כמשמעו וללמד שאם התחילו
 והיו אוכלים בחצר וירדו גשמים שלא יכנסו לבית ת"ל על הבתים אשר יאכלו
 אותו בהם מאן שהאוכל אוכל בשני מקומות: רא תוציא מן הבית. מן
 החבורה: ועצם לא תשברו בו. הראוי לאכילה כגון שיש עליו כזית בשר יש
 בו משום שזירת עלם אין עליו כזית בשר או מוח אין בו משום שזירת עלם:
 (מו) בר עדת ישראל יעשו אותו. למה נאמר לפי שהוא אומר בפסח מלרים
 שה לבית אבות שנמנו עליו למשפחות יכול אף פסח דורות כן תלמוד לומר כל
 עדם ישראל יעשו אותו: (מה) ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח
 מיד תלמוד לומר והיה כאזרח הארץ מה אורח בארבעה עשר אף גר בארבעה
 עשר: וכל ערל לא יאכל בו. להביא את שמהו אחיו מחמת מילה שאינו מומר
 לערלות

בתוככם: אורייתא תדא יהא פניבא ולגירא דיתגורון פניכוון:
 נ ויעשו כל בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה
 ואת אהרן בן עשו: ס ועבדו כל בני ישראל כמא די פקוד
 יי ית משה וית אהרן בן עבדו: נא ויהי בעצם היום הזה
 הוציא יהוה את בני ישראל מארץ מצרים על-
 צבאתם: פ והיה בכון יומא תדון אפיק יי ית בני ישראל מארעא
 דמצרים על חיליהון: שביעי יג א וידבר יהוה אל משה
 לאמר: ומקרי יי עם משה למימר: ב קדש-לי כל-בכור
 פמר כל-רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי
 הוא: אקדש קדמי פל בוכרא פתח פל וקדא בבני ישראל באנשא
 ובבעררא דילי הוא: ג ויאמר משה אל העם זכור את-
 היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים בי
 בתוך יד הוציא יהוה אתכם מזה ולא יאכל חמין:
 ואמר משה לעמא הון דכירין ית יומא תדון די נפקתון ממצרים מבית
 עבדותא ארי בתקופ ידא אפיק יי יתכוון כפא ולא יתאכל חמיע:
 ד היום אתם יצאים בתדש האביב: יומא דין אתון נפקון
 בירחא דאביבא: ה והיה כייביאך יהוה אל-ארץ הכנעני
 והחתי והאמרי והחני והיבוס אשר נשבע לאבתך

רש"י לתה

לערלות ואינו נלמד מכן נכר לא יאכל בו: (מש) תורה אחת וגו'. (מכילתא)
 להשוות גר לאזרח אף לשאר מלות שבתורה: (ב) פמר כר רחמי שפסח את
 הרחם תחילה כמו (משלי י"ז) פוטר מים ראשית מדון וכן (תהלים כ"ג) יפטירו
 בשפה יפתחו שפתים: לי הוא. לעלמי קניתיים ע"י שהכיתי בכורי מלרים:
 (ג) זכור את היום הזה. למד שמזכירין יליאת מלרים בכל יום: (ד) בחדש
 האביב. וכי לא היו יודעין באיזה חדש ילאו אלא כך אמר להם ראו חסד
 שגמלכם שהוליא אתכם בחדש שהוא כשר ללאת לא חמה ולא לנה ולא גשמים.
 וכן הוא אומר (תהלים ס"ח) מוליא אסירים בכושרות חדש שהוא כשר ללאת:
 (ה) אז ארץ הכנעני וגו'. (תנחומא) אע"פ שלא מנה הלא חמשה עממין כל
 שבעה

לָתֵת לָךְ אֶרֶץ זָבֹת חֶלֶב וְדָבָשׁ וְעַבְדָּתָא אֶת־הָעֲבָדָה
הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: וַיְהִי אֲרִי יַעֲלֶנְךָ יי אֶרְעָא דְכַנְעַנָא וְחַתָּאִי
וְאַמֹּרָאִי וְחִיטָאִי וְיִבְסָאִי דִי קַיִים 2 אֲבָהֶתְךָ לְסַפֵּן לָךְ אֶרְעָא עַבְדָּא חֶלֶב
וְדָבָשׁ וְתַפְלִיחַ יֵת פְּלִחְנָא הָדָא בִּירְחָא הַדְרִין: ו 1 שְׁבַעַת יָמִים
תֵּאבְדַּל מִצֵּת וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חֹג לִיתְהוֹה: שְׁבַעַת יוֹמִין
תִּיכּוֹל פְּטִירָא וּבִיּוֹמָא שְׁבִיעֵאָה חֲנָא קָדָם יי: 2 מִצֹּת יֵאָכֵל אֶת
שְׁבַעַת הַיָּמִים וְלֹא־יִרְאֶה לָךְ חֶמֶץ וְלֹא־יִרְאֶה לָךְ
שָׂאֵר בְּכֶל־גִּבְרֶךָ: פְּטִיר יֵתָאבְדַּל יֵת שְׁבַעַת יוֹמִין וְלֹא יִתְחַזִּי לָךְ
חֶמֶיעַ וְלֹא יִתְחַזִּי לָךְ חֶמֶיר בְּכֶל תְּחֻמְךָ: ח 3 וְהַגְדַּת לְבִנְךָ בַּיּוֹם
הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרָיִם: וְתַחֲזִי לְבִנְךָ בְּיוֹמָא הַהוּא לְמִימְרָ בְּדִיל דִּין עַבְדֵּי יי לִי
בְּמִפְקֵי מִמִּצְרָיִם: ט 4 וְהָיָה לָךְ לְאֹת עַל־יְדֶךָ וְלִזְכָּרוֹן בֵּין
עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְּיַד חֻקָּה

הוצאך

רש"י

שבעה גוים במשמע שכולן בכלל כנעני הם ואחת ממשפחה כנען היתה שלא נקרא
לה שם אלא כנעני: נשבע ראבותיך וגו'. באברהם הוא אומר (בראשית ט"ז)
ביום ההוא כרת ה' את אברהם וגו' וצילחק הוא אומר (שם כ"ו) גור בארץ הזאת
וגו' וציעקב הוא אומר (שם כ"ט) הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו' זבת חלב
ודבש. חלב זה מן העוים והדבש זה מן הסמרים ומן התאנים (מגילה ו'):
את העבודה הזאת. (פסחים ל"ו) של פסח והלא כבר נאמר למעלה והיה כי
תבואו אל הארץ וגו' ולמה חזר ושנאה בשביל דבר שנחחדש בה. בפרשה ראשונה
נאמר (שמות י"ב) והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם בצן
רשע הכתוב מדבר שהוליא את עלמו מן הכלל וכאן והגדת לבנך שחינו
יודע לשאול והכתוב מלמדך שהפתח לו אתה בדברי אגדה המושכין את הלב:
(ח) בעבור זה. בעבור שאקיים מלותיו כגון פסח מלה ומרור הללו: עשה די
ל'י. רמז השובה לבן רשע לומר עשה ה' לי ולא לך שאלו היית שם לא היית
כדאי ליגאל (מכילתא) * (ט) והיה לך לאות. יליאת מלרים תהיה לך לאות:
על ידך ולזכרון בין עיניך. רולה לומר שהכתוב פרשיות הללו ותקשרם בראש
וזכרוע: על ידך. יד שמאל לפיכך ידכה מלא בפרשה שניה (פסוק ט"ו) לדרוש
בה

הוֹצֵאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: וַיְהִי לָךְ לְאֹת עַל־יְדֶךָ וְלִזְכָּרוֹן בֵּין
עֵינֶיךָ בְּדִיל תִּהְיֶה אֲזַרְיָתָא דִּינִי בְּפוּמְךָ אֲרִי בְּיַד תְּקִיפָא אֶפְקֶךָ יי מִמִּצְרָיִם:
י 1 וְשִׁמְרַת אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדֶיהָ מִיָּמִים וְיָמִימָה: פ
וְתַפְרִיֵת קִמְמָא הָדָא לְזִמְנָה מִזְמַן לְזִמְן: יא 2 וְהָיָה כִּי־יִבְאֶךָ יְהוָה
אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ וְלֹא־בִתִּיךָ וּנְתַתְנָה
לָךְ: וַיְהִי אֲרִי יַעֲלֶנְךָ יי אֶרְעָא דְכַנְעַנָאִי בְּמָא דִי קַיִים לָךְ וְכַאֲבָהֶתְךָ
וְיִתְנַנְנָה לָךְ: יב 3 וְהָעֲבָרַת כָּל־פְּטִיר־רַחֲסֵי לִיתְהוֹה וְכָל־פְּטִיר
שָׁגֵר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לָךְ הַזֹּכְרִים לִיתְהוֹה: וְתַעֲבֹר בְּלֹ
פְתַח וְלֹדָא קָדָם יי וְכָל פְּתַח וְלֹד פְּעִירָא דִי יְהִי לָךְ דְּכָרִין תְּקַדְּשׁ קָדָם
יי 4 וְכָרִי־פְטִיר חֶמֶר תִּפְדֶּה בְּשֵׁה וְאִם־לֹא
תִּפְדֶּה וְעַרְפְּתוּ וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָה תִּפְדֶּה:
וְכָל פְּתַח (בּוֹבְרָא) בְּחֶמְרָא תִּפְרוֹק בְּאַמְרָא וְאִם לֹא תִּפְרוֹק

ותנקפה

רש"י

בה יד שהיא כהה (מכילתא מנחות ל"ו): (י) מימים ימימה. משנה לשנה (שם
ל"ו): (יא) והיה כי יביאך. יש מרבותינו שלמדו מכאן שלא קדשו בזכרות
הנולדים במדבר והאומר קדשו מפרש ציאה זו לומר אם תקיימוהו במדבר תזכו
ליכנס לארץ ותקיימוהו שם (מכילתא): נשבע לך. והיכן נשבע לך (שמות ו')
והצאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי וגו': ונתנה לך. (מכילתא) תהא בעיניך
כאלו נתנה לך בו ביום ואל תהי בעיניך כירושפת אבות: (יב) והעברת. אין
והעברת אלא לשון הפרשה וכן הוא אומר והעברתם את נחלתו לבתו: שגר
בהמה. ככל שגרתו אמו ושלחתו בלא עמו ולמדך הכתוב שהוא קדוש בזכורה
לפטור את הבא אחריו ואף שאינו נפל קרוי שגר כמו שגר אלפיך. אבל זה
לא בא אלא ללמד על הנפל שהרי כבר כתב כל פטר רחס. ואם תאמר אף
זכור בהמה טמאה במשמע בא ופירש במקום אחר בצקרק ובלאכך. לשון אחר
יש לפרש והעברת כל פטר רחס בזכור אדם הכתוב מדבר: (יג) פטר חמור.
ולא פטר שאר בהמה טמאה גזרת הכתוב היא לפי שנמשלו בזכורי מלרים
לחמורים. ועוד שסייעו את ישראל ציליאתן ממלרים (שחין לך אחד מישראל שלא
נטל הרבה חמורים) טעונים מכספם ומוזהבם של מלרים: תפדה בשעה. נתן
שה לכסן ופטר חמור מותר בהנאה והשה חולין ציד כהן: וערפתו. עורפו
בקופיץ מאחוריו והורגו. הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסיד ממונו
(מכילתא): וכל בכור אדם בבניך תפדה. חמש סלעים פדיונו קלוב במקום
אחר

והתקפה וכל בוכרא ודאנשא בכניך תפרוק: מפטיר יד והיה
כיי-ישאלך בנה מחר לאמר מה-זאת ואמרת
אליו בתוך יד הוציאנו יהוה ממצרים מבית
עבדים: ויהי ארי וישאלך בנה מחר למימר מא דא ותימר ליה
בתקוף ידא אפקנא יי ממצרים מבית עבדותא: טו ויהי כיי-
הקשה פרעה לשלחנו ויהרג יהוה כל-בכור בארץ
מצרים מבכר אדם ועד-בכור בהמה על-כן אני
זבח ליהוה כל-פטור רחם הזכרים וכל-בכור בני
אפודה: והיה ארי אקשי פרעה לשלחתינא וקמל יי כל בוכרא
בארעה דמצרים מבוכרא דאנשא ועד בוכרא דבערא על כן אנא
דבח קדם יי כל פתח ולדא דוכרין וכל בוכרא דבני אפרוק:
טז והיה לאות על-ידכה ולמוטפת בין עיניך כי
בתוך יד הוציאנו יהוה ממצרים: ויהי זאת על ידך
ולתפלוין בין עיניך ארי בתקוף ידא אפקנא יי ממצרים:

ס ס ס

ק"ה ימנה סימן. ומפטירין הדבר אשר דבר ה' בירמיה סימן מ"ו:
רש"י

אחר: (יד) כי ישאלך בנך בחר. יש מחר שהוא עכשיו ויש מחר שהוא
לאחר זמן כגון זה וכגון (יהושע כ"ב) מחר יאמרו בניכם לבנינו דבני גד ובני
ראובן: מה זאת. זה תנוק טפס שאינו יודע להעמיק שאלתו וסותם ושאל מה
זאת ובמקום אחר הוא אומר (דברים ו') מה העדות והחקים והמשפטים וגו'
כרי זאת שאלת בן חכם. דברה תורה כנגד ארבעה בניס חס רשע ושאינו
יודע לשאול והשאל דרך חכמה: (טז) ולמוטפות בין עיניך. תפילין ועל שם
שהם ארבעה בתיס קרויין טוטפות טע בכתיפי שתיס פת באפריקי שתיס (סנהדרין
ד') ומנחם חזרו עם (יחזקאל כ"א) והטף אל דרום (מיכה ז') אל הטיפו
לשון דבור כמו ולזכרון בין עיניך האמורה בפרשה ראשונה שהרואה אותם
קשורים בין העינים יזכור הגם וידבר בו: חסלת פרשת בא

א הדבר אשר דבר יהוה אל-ירמיהו הנביא לבוא נבוכדנאצר
מלך בבל לתפוז את-ארץ מצרים: ב הגידו
במצרים והשמיעו במגדול והשמיעו בנה ובתחפנתם אמרו
התיצב והכן לך כיי-אכלה חרב סביביך: ג מדוע נסתף
אפיריך לא עמד כי יהוה הדפו: ד הרבה כושל גם-
נפל איש אל-לעהו ויאמרו קומה ונשבה אל-עמנו ואל-
ארץ מודדתנו מפני חרב היונה: ה קראו שם פרעה מלך-
מצרים שאון העביר המועד: ו חייאני נאם-המלך יהוה
צבאות שמו כי כתבור בהלים וכברמל בים יבוא: ז כלי
גולה עשיריך יושבת בת-מצרים כיי-נף לשמה תהיה
ונצתה מאין יושב: ח עגלה יפה-פיה מצרים קרץ מצפון
בא בא: ט גם-שכריה בקרבה בעגלי מרפק כיי-גם-תמה
הפנו נסו יחדיו לא עמדו כי יום אידם בא עליהם עת
פקדתם: י קולך פנחש ילך כיי-בחיל ילכו ובקרדמות באו
לה פחטבי עצים: יא ברתו יערה נאם-יהוה כי לא יחקר
כי רבו מארבה ואין להם מספר: יב הבישה בת-מצרים
נתנה ביד עם-צפון: יג אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני
פוקד אל-אמון מנא ועל-פרעה ועל-מצרים ועל-ארהיה ועל-
מרכיה ועל-פרעה ועל הבטחים בו: יד ונתתים ביד מבקשי
נפשם וביד נבוכדנאצר מלך-בבל וביד עבדיו ואחרי-כן
תשפן כיי-מיקדם נאם-יהוה: טו ואתה אל-תירא עבדי
יעקב ואל-תחת ישראל כי הנני מושעך מרחוק ואת-זרעך
מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד: טז אתה
אל-תירא עבדי יעקב נאם-יהוה כי אתך אני כי אעשה
כלה בכל-הגוים אשר הדחתך לשמה ואתך לא-אעשה
כלה ויפרתך למשפט ונקמה לא אנקב:

אחר

יעקב מלא

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד הרגום והפמרה ומזמור ה' סלך נאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצ"ח דבריו משנה והלכה מסדר מהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה פרה פרק ה'

המביא פלי חרם לחטאת טובל ולן על הפבשן רבי יהודה אומר אף מן הפית הוא מביא וכשר. שהכל נאמנים על החטאת. ובתרומה פותח את הפבשן ונומל. רבי שמעון אומר מן הסדר השני רבי יוסי אומר מן הסדר השלישי: ד הממביל פלי לחטאת במים שאינם ראויים לקדש צריך לנגב. במים שהם ראויים לקדש אינו צריך לנגב. ואם לאסוף לתוכו מים מקודשין. בין פה ובין פה צריך לנגב: ד קרויה שהמביליה במים שאין ראויין לקדש. מקדשין בה עד שתמא. נטמאת אין מקדשין בה. רבי יהושע אומר אם מקדש הוא בה בתחיה אף בפוף. יקדש בה. אם אינו מקדש בה בפוף. אף לא בתחיה. בין פה ובין פה לא יאסוף

לתוכה

ברטנורא

פרק ה א המביא כלי חרם לחטאת. שהולך אל היוצר לקנות ממנו כלי חרם להניח בו אפר חטאת או מי חטאת: טובל ולן על הכבשן. מתחיל לזמן בעהרה שלא יגע בהן עם הארץ מקודש שירפו בכבשן דהוא גמר מלאכתן לקבל טומאה: ר"א אף מן הבית הוא מביא וכשר. דמהמנין ליה לע"ה אם אומר ששמרו על פהרת חטאת כדאמר' בפ' חומר בקדש דע"ה נאמנים על פהרת יין לנסכים וזמן למנחתו שלא יהא כל אחד ואחד בונה במה לעזמו וסורף פרה אדומה לעזמו והלכה כר"י: ובתרומה. אם מביא כלי חרם להניח בו תרומה: פותח את הכבשן ונומל. אע"פ שנגמר לרוסן ולא שמרו דכיון דעדיין לא פתח ומלא חבק ע"ג לא הייטינן שמה נגע בו ע"ה דלא החמירו בתרומה: ר' שמעון אומר מסדר השני. אם פתח עם הארץ את הכבשן ונטל ממנו כלים אין נוטל מסדר הראשון דיה הכל ממשמטין בו אבל מסדר השני שחתח הראשון שרי ורבי יוסי מחמיר ואסר אף בסדר השני. ואין הלכה לא כרבי שמעון ולא כר' יוסי אלא אף על פי שמלא הכבשן פתוח הרי הכל בהזקת טהרה ולוקח אף מסדר ראשון: ב הממביל כלי לחטאת. כלי עסק שהטבילו כדי למלאות בו מים ולקדשה באפר אם הטבילו במים שאין ראויין לקדש כגון במי מקוה שאין מים חיים: צריך לנגב. הכלי שמה יתערבו שאינם ראויין כראויין אבל אם הטבילו במים חיים הראויין לקדש אין צריך לנגב. ואם לאסוף לתוכו מים מקודשין. ואם הטבילו להניחם לתוכו מים שכבר נתן עליהם את האפר יפילו הטבילו במים חיים: צריך לנגב. שלא יתערבו שאינם מקודשים במקדשים ונתן לקמן לזכות של חטאת שנטל לתוכה מים פסול: ג קרויה. דלעת יבשה חלולה שחובטים בה מים: שהמביליה. מעלה בעלמא לחטאת ולא משום טומאה דהא כהדשה מיירי שלא נטמאת פעולם: במים שאין ראויין לקדש מקדשין בה. לאחר שנגבה ולא הייטינן שמה בלעה מים שאין ראויין לקדש ותחזור ותפלוט: נטמאת אין מקדשין בה. ואע"פ שחזר והטבילה דחיישינן שמה הפליט משקין טמאין הבלועים בה. דקסברי רבנן דמהמרתין עפי במים טמאים יותר מכמים שאין ראויין לקדש ורבי יהושע משה מדותיו דאי. חיישינן הכא והכא תיחוש ואי לא חיישית הכא והכא לא תיחוש. אלא: ב בין כך ובין כך בין בתחלה אם הטבילה במים שאין ראויין לקדש ונגבה. בין בסוף כשנטמאת והטבילה אשה כראויין לקדש ונגבה: לא יסיף להוכיח מים מקודשין. דחיישינן שמה תפלוט. ואין הלכ'

כרבי

לתוכה מים מקדשין: ד שפופרת שחתכה לחטאת. רבי אליעזר אומר ימביל מיד. רבי יהושע אומר יממא וימביל. הכל פושרים לקדש. חוץ מהירש שומה וקמן. רבי יהודה מכשיר בקמן ופוסל באשה ובאנדורונינום: ה בכל הפלים מקדשין. אפילו בכלי גללים. בכלי אבנים. ובכלי אדמה. ובספינה מקדשין בה. אין מקדשין לא בדפנות הפלים. ולא בשלי הפחין. ולא במנופת החבית ולא בחפניו. מפני שאין ממלאין. ואין מקדשין. ואין מזין מי חטאת אלא בכלי. אין מצילין בצמיד פתיל אלא בללים. שאין מצילין מיד פלי חרם אלא בללים: ו ביצת היוצרים פשוטה. רבי יוסי פוסל. ביצת התרנגולת רבי מאיר ורבי יהודה מכשירין. וחכמים פוסלין: ו השוקת שפסלע אין ממלאין בה. ואין מקדשין בה.

ואין

ברטנורא

כרבי יהושע: ד שפופרת של קנה שחתכה. תקנה לשום בה מי חטאת או אפר חטאת אפי' חתכה חבר שאינו חשוד על הטומאה: ר"א ימביל מיד. ואיכא היכרא דפרה נעשה בטבול יום משום דכלים הנגמרים בעהרה צריכין טבילה לקדש שמה נשאר בכלי רוק היוצא מפיו של ע"ה ועדיין הוא לה כשעת גמרו של כלי ומעמא. ואע"ג דטומאה זו אינה צריכה הערב שמש אלא טבילה בלמד מ"מ איכא היכרא משום דלגבי פרת חטאת עשאוה כטמא מה שבשיעור שלו ומעמא אדם וכלים ואי איתא דפרה היתה צריכה הערב שמש גם היא היחה צריכה: ר' יהושע אומר יממא וימביל. דכענין אחר ליכא היכרא כיון דכלים הנגמרים בעהרה לא בעי הערב שמש לקדש. והלכה כר"י: הכל כשרים לקדש. כל הטהורים כשרים להשליך האפר ע"ג המים ואפי' נשים דכתיב גבי חסיפת אפר הפרה ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה ודרשי' איש להכשיר את הור. טהור ואפי' אשה. והניח מי שיש בו דעת להניח שרט לחרם שוטה וקטן שאין בהם דעת להניח ובתר (חסיפת אפרה) כתיבה הך עבודה דקדוש ואין עבודה מפקחת בנתיים למדנו שכל הכשר לחסיפת אפרה כשר לקדש: ר"י מכשיר בקטן ופוסל באשה. דאם איתא דכל הכשר באסיפ' כשר בקדוש לכתוב ולקח ל' יחיד בקדוש כי היכי דכתיב ואסף ל' יחיד באסיפה מאי ולקחו דאפילו הך דפסולים החם כשרים הכא כגון קטן. אבל אשה לא דכתיב ונתן ולא ונתנה: ה בכל הכלים מקדשין. בין של עץ בין של עשב בין של זכוכית ואפי' בכלי גללים דלא השיבו כלי לענין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים דכתיב מים חיים אל כלי ולא כתיב אל הכלי: מחין. כלי גדול של חרם שקורין בערבי אל מחניר ובקצה אחד ממנו עשוי כדמות בית יד והוא שולי המחין. כך פירש הרמב"ם: ואין מזין אלא בכלי. כלומר שצריך שיהיו המים בכלי כשעת ההואה: אין מצילין. כל מה שבתוכה מטומאת אהל המת על ידי צמיד פתיל אלא כלים: שאין מצילין. על פי שלא נגע בהן. חוץ מכלים שאין מיטמאין מאויר כלי חרם דכתיב כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל אוכלים ומשקין מיטמאין מאויר כלי חרם ואין כלים מיטמאין מאויר כלי חרם: שאין מצילין. כמו ואין מצילין ודוגמתו בפ"ק דביצה שאפר כירה מוכן הוא ואמר רבה בנמרד (דף ח') ה"ק ואפר כירה מוכן הוא: ז ביצת היוצרים. כל כלי שמתחיל היוצר חרם לעשות עושה החלה החמר שגול כזורת ביצה ועושה לו בית קבול: בשרה. לקדש בו מי חטאת: ור' יוסי פוסל. דלא הוי ליה כלי. ואין הלכה כרבי יוסי: ביצת התרנגולת. קליפתה החיונה: וחכמים פוסלים. שאינה חסוכה כלי. והלכה כחכמים: ח השוקת שבסלע. שוקת היא אבן חלולה שעל שפת המעין והמים נכנסין לה דרך חור שבדופנה ומשקין בה הבהמות. והכא מיירי בסלע מתיבר בהקקו אין נחשב כלי החולל ולא היה עליו שם כלי בחלוט ואפילו היה חלוט אלא סהכרו ולבסיף הקקו:

ותינה

ואין מזין מפנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקהה היתה כלי וחברה בסיד ממקדשין בה ומקדשין בה ומזין מפנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה נקבה מקמטן ופקקה בסמרטוט הפנים שבתוכה פסולין כגני שאינו עגולים כלי מן הצד ופקקה בסמרטוט הפנים שבתוכה פשרים מפני שהם עגולים כלי עשה לה עמרה של מים והלכו המים לשם פסולין אם היה בריא כלי שיצטמר עמה פשרים: ה שתי שקתות שבאבן אחת קדש אחת מהם הפנים שבשניה אינן מקודשין היו נקיבות זו לזו כשפופרת הנוד או שהיו המים צפין על גביהן אפילו בקליפת השום וקדש את אחת מהן הפנים שבשניה מקודשין: ה שתי אבנים שהקיפו זו לזו ועשאן שקתות וכן שתי עריבות וכן השקת שנתקה המים שביניהם אינן מקודשין עשאם בסיד או בגפסים והן יכולות להצטמר באחד המים שביניהן מקודשין:

ברטנורה

ואינה צריכה צמיד פתיל אם היחה באל המת מלח על מה שנתוכה בכסוי לצד בלא צמיד פתיל לפי שאינה השוכה כלי אלא כבוד ודוח שמליין על מה שנתוכה בכסוי בלא צמיד פתיל כדחתן כפרק ה' דהלות: ואינה פוסלת את המקוה אם נפלו מי גשמים מתוכה למקוה אין נחשבים מים שאובים לפסול את המקוה: ופקקה: סתמה: מפני שאינם עגולים כלי כלומר שאין כלי מסב את המים דנקב של מטה מבעלו מתורת כלי דסתמה של סמרטוט לא משוי ליה כלי אבל כשהנקב מן הצד יש תורת כלי עליו ומקדשין במים שנתוכה שהרי הכלי מסבין והיינו עגולים כלי: עשה לה עמרה שוקת תלושה שחברה כסוד שהיא השוכה כלי ועשה שפה של טיט לפיה סביב ונתמלא השוקת מים עד שנתמלאת גם השפה המים פסולים לקדש לפי שאין התוסף נחשבת כלי: ואם היה בריא כלי אם השפה הושת חוקה ומהודקת בשוקת עד שאלו הנפל השוקת תטל גם השפה עמה כשרים: ה ב' שקתות שבאבן הכא מיירי באבן המטולטלת שאינה סלע מחובר וב' שקתות הללו תורת כלי יש להן: קדש אחת מהן. שנתן אשר פרה במים שבתחתיהן: כשפופרת הנוד. כמין קנה שנתן על פי הנוד שבו מריקים היין או המים בתוך הנוד. ושעורו כדי שהיו ב' אלכשות הראשונות של פס היד חור' בו בריוח לא הגדול אלא האלכשות הסמוכות לו: או שהיו המים צפין על גביהן. כגון שנתל האמלעי המפסיק בין ב' השקתות נמך משאר הכלים: בקליפת השום. כשנתמלאו שתי חביות דמס' בילה: המים שביניהן. שכן שתי עריבות ושני סדק של שוקת. אבל שאר המים מקודש' אלא דאזתן שסדק לא נכנס בתן הקדוש: גפסים. מין סיד הוא ולכן כיוחר וקורין לו בלעז' ייס':

גמרא גדה דף י"ז ע"ב

אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן ואני איני אוהבן. תנכנס לביתו פתאום ואין צריכין לומר לבית תבירו. והאזוחו באמה ומשתין מים ערום לפני מטתו. והמשמש מטתו בפני כל חי. אמר לו רב יהודה לשמואל

לשמואל ואפילו לפני עכברים אמר לו שינא לא אלא כגון של בית פלוני שמשמשים מטותיהם בפני עבדיהם ושפחותיהם. ואינהו מאי דרוש (בראשית כ"ב) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור. רבה בר רב הונא מקרקש וגי דכילתא. אפיי באלי דידבי. רבא באלי פרוחי:

רש"י

מקרקש וכו'. פעמונים התלוים בכלה סביב מטתו מקסקן בעת תשמים לסור בני ביתו משם: באלי דידבי. מגרש הזבובים שלא לשמש מטתו בפני כל חי: פרוחי. יחוסים:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי אלעזר לאבוי אליו סעודתי היה מתתקנין. אמר ליה ליהיא דשבתא פתיב והרפכתיה על בתי ארין ביה בלייא מתברכא ממרוניתא וכדהו תקל תפוחין ומתברכא פתוריה דבר נש ונשמתא אתוספת וההוא ליהיא חדה דממרוניתא הני. ובעי בר נש למחדי בחדותא ולמיכל סעודתא דממרוניתא. ביומא דשבתא בסעודתא תניינא פתיב אז תהענג על ה'. על ה' ודאי דההיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא וכדהו עלמין בחדותא ושלמי וחדותא דעתיקא עבדין וסעודתא דליה הוא ודאי. בסעודתא תליתאה דשבתא פתיב והאכלתיה נחלת יעקב אביה. דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהו בשלימותא וכדהו שיתא יומין מההוא שלימו מתברכין. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולא שלמא אליו סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזערא קדישא דישראל די מהימנותא עלאה. דא דילהון היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה וכגני כה אמר בני ובין בני ישראל:

הלכה פסוקה הר"ם ה' שבת פ"ה יוסף לחק מוסר מלוקט

כלים הדומים זה לזה ואינן נכרין אלא בעיני תרפה אסור להקריבן לאור הנה ולתקחין ביניהן שפא ושפח גמטה. לפיכך שמש שאינו קבוע אסור לו להדוק פוסות וקצרות לאור הנה מפני שאינו מכירין בין גמר של שמן צות בין גמר של נפט שאורו רב. אכל שמש קבוע מתר כשם שחולקה זהיר וזריו לבקש רופא מוקחה ומבקש ממנו לבפאותו ונודר לו במה מעות ומבכדו בכבוד גדול כי הוא מאד מחלין. קל וחומר שצריך לעשות בן על רפואת הנפש שהוא מחלי העיקרי וחסדונה הנעזים ויבקש רפואתו מפי ספרים ומפי ספרים? תמן אשר ענת ולתיק

בא ליום ששי

לו לְבָדוֹק לְאוֹר הַגֶּזֶר פּוֹסוֹת וְקַעֲרוֹת מִפְּנֵי
שְׂאִינֵי צָרִיךְ עֵינָי הַרְבֵּה. וְאִם הָיָה גֶזֶר שֶׁל
שָׂמֶן צֵת אֵין מוֹרִין לוֹ לְבָדוֹק וְאָף עַל פִּי
שֶׁהוּא מְתֵר גְּזֵרָה שְׂמָא וְסִתְפֵק מִפְּנֵי
גֶזֶר שְׂאִינֵי הַדֶּלֶת אֲסוּר לְפָתוּחַ הַדֶּלֶת
וְלִנְעוּל פְּרָפְרוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְבַבְהוּ אֶלָּא
יִזְהַר בְּשַׁעֲהַ שְׂפּוֹתָם וּבְשַׁעֲהַ שְׂגוּעֵה.
וְאֲסוּר לְפָתוּחַ אֶת הַדֶּלֶת בְּגִנְגֵד הַמְדוּרָה
בְּשֶׁבֶת לְפָנֵי שֶׁהָיָה הָיָה מְבַבְהוּ בְּהָ נָאָף
עַל פִּי שְׂאִין שֶׁם אֶלָּא רוּם מְצִינָה. וּבְמִנְחִין הַגֶּזֶר שֶׁל שֶׁבֶת עַל גְּבֵי אֵינָן הַמְּחַבֵּר לְקַבְּעֵה
וְאִינוּ הוֹשֵׁשׁ:

מצות בא השם

מ' מ'ע י"א מל"ח.

ר"ה י"ח סנהדרין י"א ברכות ס"ג. ספר הירד ה' קידוש החודש פ"א ופ"ד. ספר המצות ס"ע
קנ"ג ע"ש. ורמב"ן ט"ג קידוש החודש ועבור שנים לשני מצות וכן סמ"ג עשין מ"ז ומ"ז:

ד (ג) מצות עשה לקדש חדשים ולחשב חדשים שנא' החדש הזה לכם ראש
חדשים וגו'. ענין המלוא הוא שיחשבו בית דין וידעו אם יראה הלכנה אם
לא וסידרשו את העדים שראו את הלכנה עד שיקדשו את החדש ויאמרו מקודש
החודש וישלחו ויודיעו לשאר העם באיזה יום הוא ר"ח כדי שידעו לקבוע המועדות
שנאמר אשר תקראו אותם במועדם ונאמר ושמרת את החוקה הזאת למועדה וכן
שיחשבו השנים אם לריך לעבר ולהוסיף חדש אדר שנאמר שמור את חודש
האביב שמור שיבא האביב בזמנו. ואין מחשבין וקובעין חדשים ומעברין שנים
אלא בארץ ישראל (עיין כלל ח') שנאמר כי מזינן תלא תורה וגו'. ואם הוא
אדם גדול וגסמך בארץ ישראל (עיין כלל ו') וילא חוץ לארץ ולא הניח כמותו בארץ
ישראל הרי זה מחשב וקובע חדשים ומעבר שנים בזוון לארץ ואם נודע שנעשה
בארץ ישראל גדול כמותו ה"ו אסור לקבוע חדשים ולעבר שנים בח"ל ואם קבע
ועבר אינו כלום. ומד"ם לברך ברכת הלכנה:

ספחים פ"ה ד' ס"ט ספר הירד ה' קרבן פסח פ"א ופ"י. ספר המצות מצות עשה נ"ה. סמ"ג
עשין רכ"ג:

ה (ד) מצות עשה לשחוט קרבן פסח ב"ד בניסן בין הערבים שנא' ושחטו
אותו כר קהל עדת ישראל בין הערבים. פסח בא כשם או עז זכר בן
שנתו (עיין כלל ט"ו). אחד איש ואחד אשה חייבין במלואו זו (עיין כלל י"ד).
ומי שביטל מלואו זו בזוון ולא היה טמא ולא היה בדרך רחוקה (ע' ס' ש"פ) ולא
הקריב חייב כרת. ואם בטלה בשוגג פטור, אין שוחטין הפסח אלא לענוויו וסיהיו
רחויין לאכול למוליס (עיין ס' י"ז) ולטהורים ואין שוחטין אלא בעזרה. שוחטין
הפסח אחר תמיד של בין הערבים והקטורה והעזת הנרות. דס הפסח טעון
שיביכה אחת במזרק כנגד היסוד ומקטירין אימוריו (עיין כלל ט"ו) והבשר נאכל
לבעליו

מצות

בא

השם

ק

לבעליו כדלקמן. ואומרים הלל בעת הקרבנו. פסח דומה שבת. וכשמקריבין פסח
בחול ובעהרה והפסח היה מעט לפני בני החבורה מקריבין עמו שלמים וזו
נקרא חגיגת י"ד ועליו נאמר וזבחת פסח לה' אלהיך לאן ובקר והוא רשות ולא
חובה ונאכלת לשני ימים ולילה אחד משא"כ הפסח כדלקמן ונהג (בא"י)
בזמן הבית:

ברכות ט' ובחים נ"ז ספחים מ' ע' ק"ב מגילה ב"א. ספר הירד ה' ק"ט פ"ח. ספר המצות כ"ע
נ"ז ע"ש. סמ"ג עשין רכ"ח:

ו (ה) מ"ע לאכול הפסח ליק מ"ו בניסן שנאמר ואכלו את הבשר בקילה
קוזה. ואם אכלו ביום עובר בעשה. ולריך לאכלו ללי אש שנאמר ללי אש ואם
אכלו חי עובר בעשה ולריך לאכלו על מלוח ומרורים שנאמר על מלוח ומרורים
יאכלוהו. ואין מלוח ומרור מעכבין אכילת פסח. ומלוח מן המובחר לאכול הפסח
על הסובע לפיכך אש הקריב שלמי חגיגה ב"ד. (כדלעיל ס' ה') אכל מהן
תחלה כדי שהפסח יהא נאכל על הסובע ואם אכל כזית ילא וטעון הלל
באכילתו ונאכל עד פלות השחר ומדברי סופרים עד חלות, ולאחר שגרדמו
בשינה אין חוזרין ואוכלין אפילו בתחלת הלילה. ונהג בזמן הבית בזכרים
ובנקבות:

ספחים ס"א. ספר הירד ה' ק"פ פ"ח ה' סנהדרין ה' י"ח. ספר המצות ל"ח קב"ה ובשורש ט'
ע"ש בהשגת רמב"ן שהוא חושב נא ומבוטל בשני לאוין וכן סמ"ג לאוין ש"ג שניא:

ז [ב] מצות ר"ת שרא לאכול בשר פסח נא או מבושר שנא' אל תאכרו
ממנו נא ובשר מבושר במים כי אם צ"י אש. נא הוא הבשר שהתחיל בו
מעשה האור וגללה ואינו ראוי לאכילת אדם עדיין. מבוטל הוא שנתבטל במים
או בשאר משקין או במי פירות שנאמר ובטל מכל מקום. וכן בפסח שני (עיין
ס' ש"פ) האוכל מפסח כזית נא או כזית מבוטל משפטיכה לוקה. אכל נא ומבוטל
כאחד אינו לוקה אלא אחת (עיין כלל ח') ולרמב"ן וסמ"ג לוקה שנים. ללאו
ואח"כ בטלו חייב. אין מזינן את הפסח אלא בשפוד של רמון שהוא עץ שאינו
מוליח מים. ונהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

מגילתא. ספר הירד ה' ק"פ פ"י. סמ"ג ל"ח ק"י. סמ"ג לאוין שניא:

ח [ג] מצות שלא להותיר מהפסח למחרתו שנא' ורא הותירו ממנו עד
בקר. ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה ועוד שניתק לעשה לשרוף הנותר
שנא' והנותר ממנו עד בוקר באש תשרפו (עיין כלל ח') ונהג בזמן הבית
בזכרים ונקבות:

ספחים דף ה'. ספר הירד ה' חטין ומצה פ"ב. ספר המצות מצות עשה קנ"ו. סמ"ג עשין ל"ט אורח
חיים ס' תל"א עד ס' תל"א סמ"ג ס' ל"ח:

ט (ו) מ"ע להשבית חמץ ב"ד בניסן שנאמר אך ביום הראשון תשביתו
שאר מבתים. מפי השמועה למדו שאם הראשון הוא י"ד בניסן קודם זמן
איסור אכילת חמץ (עיין סימן הפ"ו וס' פ"ט) וראיה לדבר לא תשחט על חמץ
דס זבחי לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קיים. ושחיטת הפסח הוא ביום י"ד
אחר חלות והשבתה הוא שיסיר החמץ הידוע מרשותו ושחיטתו ידוע מבטלו בלבו
איחשוב אותו לאין ושחיטתו ב"ד ככלל. ומד"ם לחפש אחריו בחגין ובסדקין
ולראיאו

ולהוליאו מכל גבולו ולבערו בשריפה או מפרר וזורה לרוח או מטיל לים. וכן מד"ס שבדקין ומסביתין מתחלת ליל י"ד לאור הנר מפני שכל העם מצויים בצתייהם בלילה ואור הנר יפה לבדיקה. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ובנקבות:

פסחים ד' פ"ה. ספר היר' ה' חמ"ג פ"ד. ספר המצות מ"ע קנ"ה סמ"ג עשין מ'. אורח חיים סימן תע"א סמ"ק סי' רי"ט:

י (ז) מצות עשה לאכור מצה ברי"ה ראשונה של פסח שנא' בערב תאכרו מצות. מלה לריך שתייה מאחד מחמשת מיני דגן שהם חטה שעורה כוסמין שבלת שועל שיפון. וכסים ועבדים חייבין במלה וקטן שיכול לאכול מחנכין אותו בכזית ומשאל אדם כזית מלה ילא ידי חובתו. ואסור מד"ס לאכול מלה בערב פסח כדי שיאכל מלה לתאבון. והאוכל מלה בע"פ לוקה מכות מרדות (עיין כלל י"ז). מרור תלוי בקרבן פסח אם יש קרבן פסח מרור מדאורייתא אם אין קרבן פסח אין מרור אלא מד"ס. וחרוסת מלה מד"ס. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים ה'. ספר היר' ה' חמ"ג פ"ד. ספר המצות לא תעשה ר"א. סמ"ג לאוין ע"ח. א"ח סי' תל"א ת"ט חמ"ו. סמ"ק סי' ל"ז:

יא [ד] מצות לא תעשה שלא ימצא חמץ ברשות ישראל שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. המניח חמץ בביתו בפסח כגון שחימן עיסה בפסח והניחה בביתו או שקנה חמץ והלניעו במזיד לוקה שתיים על לא יראה (שבסימן כ') ועל לא ימלא שעשה מעשה. אבל הניח חמץ בפסח מקודם פסח שלא ביערו עובר בשני לאוין הג"ל אבל אינו לוקה שאין בו מעשה (עיין כלל ח'). חמץ של הקדש אינו עובר עליו ושל נכרי אינו עובר אלא אם חייב באחריותו. חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה מד"ס משום קנס שעבר על לא יראה ולא ימלא ואפילו שכחם בשוגג אסרוהו. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים ט"ג מ"ד. ספר היר' ה' חמ"ג פ"ד. ספר המצות לא תעשה קצ"ח ורמב"ן משיג [ואינו מונה לאו זה] ואוקי פסוק זה לנתחמן כחמת דבר אחר ע"ש. א"ח סי' תמ"ב תמ"ג. סמ"ג לאוין ע"ט:

יב [ה] מצות לא תעשה שלא לאכור תערובות חמץ בפסח שנאמר כל מחמצת לא תאכלו. בין נתערב במינו ובין נתערב שלא במינו אם יש בו כזית בכדי אכילה פרס (עיין כלל ט"ז) לוקה ואין בו כרת ואם אין בו כזית בכדי אכילה פרס מכין אותו מכת מרדות (עיין כלל י"ז) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים צ"ו ובמות ע' ע"א. ספר היר' ה' ק"פ פ"ט. ספר המצות ל"ח קכ"ו קכ"ח. סמ"ג לאוין שנ"ג שנ"ד:

יג יד [ו] מצות לא תעשה שלא להאכיל בשר פסח לישראל בומר לעבודה זרה שנאמר כל בן נכר לא יאכל בו ותרגום אונקלוס כל בר ישראל דיסתמד לא ייכול ביה: [ז] ומצות לא תעשה שלא לראב"ז בשר פסח לעכור"ם אפילו לגר תושב (עיין כלל ד') שנאמר תושב ושכיר לא יאכל בו. המאכיל בין מפסח ראשון בין מפסח שני לאחד מהלוי עובר

עובר בלא תעשה ואין לוקין עליו אבל מכין אותו מכות מרדות. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

פסחים ד' פ"ה. ספר היר' ה' ק"פ פ"ט. ספר המצות ל"ח קכ"ג. סמ"ג לאוין שנ"ב:

מו [ח] מצות לא תעשה שלא להוציא מבשר פסח חוץ לחבורה שנאמר לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה. וחייב מלקות אם הוליא מזה והוא שהניחו בחוץ שלריך עקירה והנחה כהולאת שבת וכיון שהוליא מן האגף ולחוץ נפסל האבר ולריך לשרפו (עיין סימן ע"ג) ואין אדם אחד אוכל בשתי חבורות. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

פסחים דף פ"ד. ספר היר' ה' ק"פ פ"י. ספר המצות ל"ח קכ"א סמ"ג לאוין שנ"א:

מז [ט] מצות לא תעשה שלא ל"בורר עצם בקרבן פסח שנאמר ועצם לא תשברו בו. והשובר עלם מפסח העבור לוקה והשובר אחר השובר חייב. שבר עלם שאין עליו כזית שבר ואין בו מוח אינו לוקה. פסח שהיה לו שעת הכושר שנפסל חייב עליו משום שצירת עלם, ושלא היה לו שעת הכושר אין חייבים עליו משום שצירת עלם. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

פסחים צ"ו ובמות ע"א. ספר היר' ה' ק"פ פ"ה זפ"ט. ספר המצות ל"ח כ"ז. סמ"ג לאוין שנ"ה:

יז [י] מצות לא תעשה שלא יאכל ערש מבשר הפסח שנאמר ובר ערש לא יאכל בו. האי ערל אפילו ישראל שמתו אחיו מחמת מילה. ערל שאכל כזית מבשר הפסח לוקה. ומילתו מעכבתו מלשחוט ולעשות הפסח. וכשם שמילת עלמו מעכבתו כך מילת בניו הקטנים (שהגיע זמנם לימול) ומילת כל עבדיו בין גדולים בין קטנים מעכבין אותו מלעשות ומלאכול הפסח. ואם שחט הפסח קודם שימול אותם פסול. וכן מבילת שפחותיו לשם שפחות מעכבו. ונוהג בזמן הבית:

תמורה כ"א הלה פ"ד ערכין נ"ט ובתים נ"ו חולין ס"ט קל"ב בכורות נ"ג. ספר היר' ה' בכורות פ"א. ספר המצות מ"ע ע"ט. סמ"ג עשין רי"א סמ"ק סי' ק"ב. יו"ד סי' ש"ו עד סי' ש"ב. ובש"כ בספר המצות ששצוה זו אין נוהג אלא בא"י עיין ברמב"ן אחר השנת השרשים בתהלת השגוהו על העשין. ועיין השנת הראב"ד ובסוף משנה וסוף סמ' הלה זפ"ג דתמורה:

יח [ח] מצות עשה לקדש בכורות פטר רחם הזכרים שנאמר קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא. בין שלמים בין עריפה בכור בהמה טהורה תמים נשחט בעזרה כשאר קדשים קלים ושופכין דמו במזרק על המזבח שפיכה אחת כנגד היסוד ומקטירין אימוריו (עיין כלל ט"ו) והבשר נאכל לכהנים לשני ימים ולילה אחד (עיין סימן תמ"ז) ואפי' כהן חייב להקריב בכור בהמה טהורה שלו. ומלוא להקדיש בכור בהמה טהורה זיאתר הרי זה קדש שנאמר הקדיש לה' אלהיך ואם לא הקדישו הרי זה מתקדש מאליו, ונוהג גם בח"ל וכשמזבח בכור הם מח"ל לא"י לא היה קרב אלא יאכל במומו לכהנים. ובזמן הזה בין בא"י בין בח"ל הבכור ירעה עד שיסתאב והרי הוא לכהן ויאכילהו לכל אדם שירלה, והרי הוא נכסי כהן וחולין גמורים אלא שהוא אסור בגיזה ועבודה (עיין סי' תפ"ד) בין תמים ובין בעל מום. ומגזה לאכול הבכור בתוך שנתו בין תמים בין בעל מום. שהפות העכו"ם בעובר

או בלחמו פוטר מן הבכורה. ונוהג בזכרים ונקבות שכולם חייבין להקדיש זכור : פסחים כ"ה ל"ה. ריש ברייתו. ספר היר ה' חמץ פ"א. ספר המצות ל"ח קצ"ו. סמ"ג לאוין ע"ו. א"ח סי' תמ"ג. סמ"ק סי' רכ"ב:

יז [יא] מצות לא תעשה שלא לאכול חמץ בפסח שנאמר ולא יאכל חמץ. ואפילו בהנאה אסור (עיין כלל י"ג) והאוכל כזית חמץ בפסח במזיד חייב כרה (עיין כלל ח') ובשוגג מטאח קצוע. אחד האוכל ואחד הממחה ושניהם והאוכל פחות מזכיות (עיין כלל י"ח) מכין אותו מכות מרדות. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים דף ה'. ספר היר ה' חמץ פ"א. ספר המצות ל"ח ר'. סמ"ג לאוין ע"ו. א"ח סי' תל"א ת"ט. תמ"ו. סמ"ק סי' ל"ד ל"ה:

כ [יב] מצות לא תעשה שלא יראה חמץ ברשות ישראל כל שבעת ימי הפסח שנאמר ולא יראה לך חמץ. וע"ל סימן י"א בלאו דלא ימלא שלאו זה דלא יראה שזה לו בכל האופנים. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים קט"ז. ספר היר ה' חמץ פ"ו. ספר המצות כ"ע ק"ו. סמ"ג עשין מ"א. א"ח סי' תפ"ב. סמ"ק סי' קמ"ד:

כא (ט) מצות עשה לספר ביציאת מצרים בליל ט"ו בניסו שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא וגו'. ומלוא ההודיע לבנים לפי דעהם ואע"פ שאין לו בן מלוא לספר וכל המרבה לספר זיאת מלרים הרי זה משובה. ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב בהסבת שמאל דרך חירות ולא יפחתו לו מארבע כוסות וכל כוס ברביעית ואפילו מן הלדקה. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

בכורות דף ט'. ספר היר ה' בכורים פ"ב. ספר המצות מ"ע פ"א. סמ"ג עשין קמ"ה. יו"ד סי' שכ"ה. סמ"ק סימן רמ"ב:

כב (י) מצות עשה לפדות פטר חמור זכר בשה שנאמר ופטר חמור תפדה בשה. ומתן השם לכהן שנאמר כל פטר רחם לך יהיו וכהנים ולוים פטורים. ומשילד חייב לפדותו ולא ישהה המלוא. ויבדק אקב"ו על פדיון פטר חמור. וקודם פדיונו הוא אסור בהנאה ואם מת קודם פדיונו יקבר. ולאחר פדיונו הוא חולין גמורים והשה הוא נכסי כהן חולין גמורים ומותר בגיזה ועבודה. אם אין לו שה לפדותו פודהו בשויו ונתן דמיו לכהן לא אמרה תורה שה להחמיר עליו אלא להקל עליו שאם היה הפטר חמור שזה עשר סלעים יכול לפדותו בשה שזה דינר ולא יהיה זה חמור מן ההקדש שנפדה בכסף בשויו. ודוקא כשהיה דמי הפטר חמור מג' זוזים ולמעלה אבל אם היו דמיו פחות מג' זוזים אין פודין אותו אלא בשה או בג' זוזים. ועין יפה לא יפחות מסלע ועין רעה בחתי סלע ובינונית ג' זוזים (עיין כלל ט"ז). היה לו ספק פטר חמור יפריש זה תחתיו והוא לעלמו. נתן הפטר חמור לכהן יפריש הכהן שה תחתיו. מלות פדייה קודם למלות עריפה דלקמן. שותפות העכו"ם בעובר או בלחמו פוטר. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בישראלים זכרים ונקבות. וכהנים ולוים פטורים, ובה כהן ולוי שלה פוטר ושל בעלה חייב:

ובכורות דף י"ג. ספר היר ה' בכורים פ"ב. ספר המצות מ"ע פ"א ע"ש. סמ"ג עשין קמ"ו. יו"ד סי' שכ"א. סמ"ק סי' רמ"א:

כג (יא) מצות עשה לערוף פטר חמור זכר אם לא פדהו שנאמר ואם לא תפדה וערפתו. עריפה הוא שמכהו בקופין בערפתו עד שימות, ודוקא בקופין ולא בדבר אחר ולא במיתה אחרת. ואסור בהנאה אף לאחר עריפתו וטעון קבורה ואפרו אסור. שותפות עכו"ם זו או בלחמו פוטר. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בישראלים זכרים ונקבות וכהנים ולוים פטורים:

בשלה יום ראשון תורה

יכוין בקריאת חשה פסוקים אלו שהם כנגד רמילוי יודך דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשה של שבת שעברה:

וַיְהִי בַשְּׁלַח פְּרַעֲהָ אֶת־הָעָם וְלֹא־נָתַם אֱלֹהִים
דָּרֶךְ אֲרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר
אֱלֹהִים פְּנֵי־יְנִיתָם הָעַם בְּרֵאתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ

מצרימה: והנה כד שלח פרעה ית עמא ולא דברגון יי ארץ ארעא
פלשתאי ארי קריבא הוא ארי אמר יי דיילמא יזועון עמא במהנהון
קרבא ויתבובן למצרים: יח ויסב אלהים אתהעם דרך
המדבר ים־סוף וחמשים עליו בני־ישראל מארץ
מצרים: ואסתר יי ית עמא ארץ מדברא ימא דסוף ומזרזון סליקי

בני

רש"י

(יז) ויהי בשלח פרעה וגו' ולא נחם. ולא נהגם כמו (שמות ל"ב) לך נחה את העם (משלי ו') בהסלקך נחה אותך: כי קרוב הוא. וגו' לשון בלותו הדרך למלרים ומ"א יש הרבה: בראותם מלחמה. כגון מלחמת (במדבר י"ד) וירד העמלקי והכנעני וגו' (מכילתא) אם הלכו דרך ישר היו חוזרים ומה אם כשהקיפס דרך מעוקס אמרו נתנה ראש ונשובה מלרימה אם הגליכס בפשוט' עאכ"ו. (לפי סדר הכתוב נראה רשימות מהופכים ועיין ברא"ס ובג"א ובמ"י יישוב ככון ע"ז): פן יגחם. יחשבו מחשבה על שילאו ויתנו לב לשון: (יח) ויסב. הסיבס מן הדרך הפשוטה לדרך העקומה: ים סוף. כמו לים סוף וסוף הוא ל' אגס בגדלים זו קנים. כמו ותסס בסוף. קנה וסוף קמלו: וחמושים. אין חמושים אלא מזויינים (לפי שהסיבתן במדבר גרם להם שעלו חמושים שאלו היה דרך יישוב לא היו מחמושים להם כל מה שלריכין אלא כאלה שעובר ממקום למקום וכדעהו לקמוז הם מה שילטרך אבל כשהוא פורש למדבר לריך לזמן

בשלח ליום ראשון

בני ישראל מארצא דמצרים: יט ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד ופקד אלהים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם: ואסיק משה ית גרמי ינהף עמה ארי אומאה אומי ית בני ישראל למימר מדבר דכיר יי יתבון ותסקון ית גרמי ספא עמכון: כ ויסעו מסכת ויחנו באהם בקצה המדבר: ונמלו מסכות ושרו באהם בסמר מדברא: כא ויהיה הדרך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הלילה ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה: ויי מדבר קדמיהון ביממא בעמודא דעננא דדברותהון באורחא וליקיא בעמודא דאשתא לאנהרא להון למיזל ביממא ובליליא: כב לא יכויש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה

לפני

רש"י

לזמן כל הדרך וכתוב זה לא נכתב כי אם לשבר את האוזן שלח חאמר במלחמות עמלק ובמלחמות סיחון ועוג ומדין מהיכן היו להם כלי זיון שהכו ישראל בחרב ברש"י יסן וכה"א (יהושע א') ואתם העברו חמושים. וכן הרגס אונקלוס מאזין כמו (בראשית י"ד) וירק את חניכיו וזריו. ד"א חמושים מחמושים אחד מחמשה ילאו וד' חלקים מתו בשלשה ימי אפילה: (יש) השבע השביע. השביעם שישפיו לזניהם (מכילתא) ולמה לא השביע בניו שישאוהו לדרך כענן מיד כמו שהשביע יעקב אמר יוסף אני שליט במצרים והיה סיפק בידו לעשות אצל בני לא יתחוס מצריים לעשות לכך השביעם לכשיגאלו וילאו משם שישאוהו (סוטה י"ג): והעליתם את עצמותי מזה אתכם. לאחיו השביע כן למדנו שאף עלמות כל השבטים העלו עמהם שנאמר אתכם: (ב) ויסעו מסכת. ביום השני שהרי בראשון בלו מרעמסס לסכות: (בא) לנחתם הדרך. נקוד פפ"ח שהוא כמו להנחותם כמו (דברים א') לראותכם בדרך אשר תלכו בה שהוא כמו להראותכם אף כאן להנחותם ע"י שליח ומי הוא השליח עמוד הענן והקב"ה בכבודו מוליכו לפניו. ומ"מ את עמוד הענן הכין להנחותם על ידו שהרי על ידי עמוד הענן הם הולכים. עמוד הענן אינו לאורה אלא להורות הדרך: (בב) לא מיש. הקב"ה את עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה. מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן (כ"ג) שעד שלא יסקע זה עולה זה:

במלמד

בשלח ליום ראשון

קג

לפני העם: פ לא עדי עמודא דעננא ביממא ואף לא עמודא דאשתא בליליא קדם עמא:

נביאים שופטים ג' ד'

א ותבנע מואב ביזם תחת יד ישראל ותשקט הארץ שמונים שנה: ואתברו מואבאי ביזמא תחת יד אנש ישראל ושהובת ארעא דישראל תמנן שנין: ב ואחריו היה שמנר בן עננת ויד את פלשתים שש מאות איש במלמד הבקר וישע גם הוא את ישראל: ובתרוהי הנה שמנר בר ענת וקמל ית פלשתאי שית מאה גברין בפלש תוריא ופבק אף הוא ית ישראל: ג ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ואהוד מת: ואוסיפו בני ישראל למעבד ביש קדם יי ואהוד מית: ד וימכרו יהוה ביד יבין מלך כנען אשר מלך בחצור ושר צבאו סיסרא והוא יושב בחרשת הגוים: ומסרינון יי ביד יבין מלך כנען די מלך בחצור ורב חיליה סיסרא והוא יתיב בתקוף פרפי עממא: ה ויצעקו בני ישראל אל אלהיהם כי תשע מאות רכב ברזל לו והוא לחץ את בני ישראל בחוקה עשרים שנה: ויצעקו בני ישראל קדם יי ארי תשע מאה רתיכין דברזלא ליה והוא הדחק ית בני ישראל בתוקפא עסרון שנין: ו דבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שפטה את ישראל בעת ההיא: ודבורה אמתא נביאתא אמת לפידות היא דינא ית ישראל בעננא ההוא:

רש"י

(ב) במלמד הבקר. הוא דרזן מרדע: (ד) בחרושת הגוים. שם עיר: (ה) בחוקה. בגידופין: (ו) אשת לפידות. שהיתה עושה פתילות למקדש:

כתובים משלי יד

א שחן רעים לפני טובים ורשעים על שער צדיק:

נפלו

רש"י

(א) שהו רעים לפני טובים. לעתיד: שחן. יסתחו: ורשעים. יסתחו על שער

בשרח ליום ראשון

נפלו בישו קדם טבי ובישי נגדון על פירעי דצדיקא: ב גם לרעהו
ישנא רש ואתבי עשיר רבים: אף לחבריה סאני מסבניא ורחמי
דעמירא סניאין: ג בזו לרעהו חוטא ומחונן עניים אשריו:
חמיא שאים לחבריה ומן דיהיב למסבניא טוביהי: ד הללא יתעו חרשי
רע וחסד ואמת חרשי טוב: הלא תענין דחשלין בשתא וחסדא
וקשומ חשלין טבי: ה בקל עצב יתיה מותר ודבר שפתים אף
למחסור: ז בקל מאן דאצפא קד יתו קד וותרא ושפנותא יתרתא
לחוסרנא: ו עמרת חכמים עשרם אוקת כסילים אוקת:
בלילא דחבימי עותריהון ושבה ורהון דמכלי שמי ורתהו:

עניים קרי רש"י
סערי לדיק: (ב) גם לרעהו. חפ"י לשושבניו ולוהביו: ישנא רש. עם הארץ:
(ה) בכל עצב. ככל יגיעת מלאכה יהי ריוח:

בישנה פאה פרק ז

א כל זית שיש לו שם בשדה אפילו פזית הנטופה בשעתו ושכחו אינו
שכחה. בפה דברים אמורים. בשמו ובמעשיו ובמקומו. בשמו
שהיה שפוני או בישני. במעשיו שהוא עושה הרבה. במקומו שהוא
עומד בצד הגת או בצד הפרצה. ושאר כל הזיתים שנים שכחה ושלישה
אינו שכחה. רבי יוסי אומר אין שכחה לזיתים: ב זית שגמץא עומד
בין שלש שורות של שני מקבנים ושכחו אינו שכחה. זית שיש בו
סאתים ושכחו אינו שכחה. בפה דברים אמורים בזמן שקרא התחיל בו.

אב"ל ברטנורא

פרק ז א כל זית, כזית הנטופה בשעתו. על סס שהוא נוטף שמן קראו לו נטופה
אף ע"פ שאינו נוטף כלל שנה הואיל והעלה לו סס זה על שהוא נוטף בשעתו
אם שכחו אינו שכחה דכתיב (דברים כ"ד) ושכחת עומר בשדה עומר שאתה שוכחו לעולם יא
זה שאתה זוכרו לאחר זמן: שפכובי, שיתיו שופכים שמן הרבה: בישני, שהוא מבייש כל
שאר חילנות מרוב השמן שיוא ממנו יותר מתכרו: שהוא עושה הרבה. זיתים מרוכים:
שנים שכחה. סתם מתניתין ככ"ה דאמרי לעיל שנים לעניים: ר' יוסי אומר אין שכחה
לזיתים. לא אמר רבי יוסי אלא בזמן שבה אנדריאנוס קיסר והתריב את כל הארץ ולא היו
זיתים מזויין אלא בזמן שזיתים מזויין מודה רבי יוסי דיש שכחה לזיתים וכן מי שהיו כל זיתיו
נטופות או שפכוני או ביטני יש להם שכחה: ג ג' שורות של ב' מלבנים. שלש שורות
של חילני זיתים וכן שורה ראשונה לטניה שרונה מרובעת גדומת מלבנות התבואה שבין הזיתים
דחנן לעיל כרים פ"ג וכן בין שורה שניה לשלישית ושכח חילן אמנעי שכשורה האמנעית:
אינו שכחה. שהחלונות ססביכיו הסתירוהו ודמי לחסיהו כקס או עמדו עניים כנגדו דחנן
לעיל דאזני שכחה: ד"א. אמנעי' דלעיל קמהדר דחנן כזית הנטופה בשעתו ושכחו אינו

שכחה

בשרח ליום ראשון

קד

אכל אם התחיל בו. אפילו פזית הנטופה בשעתו ושכחו יש לו שכחה.
כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו. רבי מאיר אומר משתלך
המחבא: ג איזהו פרט הנושר בשעת הבצירה. היה בוצר. עקץ את
האשכול. היסבך בעלים. גבל (מידו) לארץ ונפרט. הרי הוא של בעל
הבית. המניח את הכלכלה תחת הגפן בשעה שהוא בוצר הרי זה גוזל
את העניים. על זה נאמר אל תסג גבול עולים: ד איזהו עוללת כל שאין
לה לא כתף ולא נמף. אם יש לה כתף או נמף של בעל הבית. אם ספק
לעניים. עוללת שבארפובה. אם נקרצת עם האשכול הרי הוא של בעל
הבית. ואם לאו הרי הוא של עניים. גרגר יחיד. רבי יהודה אומר אשכול
וחכמים אומרים עוללת: ה המדל בגפנים פשם שהוא מדל בתוך שרו.
כן הוא מדל בשל עניים. דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר בשל הוא

רשאי ברטנורא

שכחה כ"א בזמן שלא התחיל בו אכל אם התחיל בו ושכחו ה"ו שכחה עד שיהיה בו סאתים:
כ"ו שיש לו התחיל יש לו בראשו. אם נזכר בעל הזיתים מן הזיתים שכחה כאלו בעוד
סיס לו זיתים תחתיו יכול לחזור וללקטן ולא חשיבא שכחה מה שכחה בראש האילן אלא
לאחר שלא נשאר לו זיתים תחת האילן: ז' מאיר אומר משתלך המחבא. כלומר משכדק
המלקט בכל מהבואי הזיתים אז הוי הנשאר לעניים כשחין לבעל האילן זיתים תחתיו אכל כ"ו
שלא בדק המלקט בכל מהבואי הזיתים אף ע"פ שאין זיתים תחתיו יכול לחזור וללקט. ואין
הלכה כרבי מאיר: ח איזהו פרט. האמור בתורה (ויקרא י"ט) ופרט כרמך לא תלקט. עקץ.
חך: הוסבך בעלים. נקשר וגאחו בעלין ועל ידי כך נפל ונפרט: הרי הוא של בעל
הבית. שלא נפרט דרך בצירה: המניח בלבלה. בשעה שהוא בוצר. נוחן של תחת הענבים
טיפול הפרט לחיכו: ה"ו גזול את העניים. דפרט בנטירתו זכי בו עניים קודם שיגיע לארץ:
אל תסג גבול עולים. מפירש לעיל בפרק ה': ד איזהו עוללות. האמורה בתורה
(סס) וכרמך לא תעולל: בחרף. השרביט האמנעי של האשכול מחוכרים בו אשכולות קטנות
(הס) וכשהן שוכבים זה על זה כמשאוי שעל כתפו של אדם הוא נקרא כתף וכשהן מחוכרים
בשרביט אחד לכאן ואחד לכאן חין כאן כתף: נטרף. הן גרגרים של ענבים המחוכרים בסוף
השרביט שרגילים להיות תלוים סס ענבים הרבה וע"פ שעכבו נטפות למטה נקרא נטרף
ולשון מקרא קורא לאשכול שאין לו לא כרף ולא נטרף עולל לפי שהוא לפני שאר אשכולות
כעולל לפני האיש: אם ספק. שגראים האשכולות הקטנות התלויות בשרביט כאלו שוכבות
זו על זו ואין שוכבות יפה דהשתא הוי ספק אם יש לה כתף אם לאו: שבארפובה. יחור
של זמורה שתלוין בה אשכולות הרבה והבוצר קולצה והיא נקראת ארפובה ופעמים שיש בה
עוללות עם האשכולות: נקרצת. נקלצת ונהתכת. ודוגמתו מזינו (בזומא ל"ח) קרצו ומירק אחר
שחטתה על ידו. ובמקרא (ירמיה מ"ו) קרץ משפון בא בא: גרגר יחיד. כנון אשכול שאין
לו אשכולות קטנות שוכבות זו על זו אלא הגרגרים מחוכרים בשרביט עזמו: רבי יהודא
אומר אשכול. דכתיב (ישעיה י"ו) ונשאר בו עוללות כנוקף זית ב' וג' גרגרים עוללות יותר
מכאן אשכול: וחכמים אומרים עוללות. דלא חשיבי הגרגרים השוכבים וע"ז להקרא כתף.
והלכה כחכמים: ה המדל בגפנים. כשהגפנים חסופים זה אחר זה עוקר מאותם שביעיתם
והאחרים מתוקטים בכך: כן הוא מדל בשל עניים. אע"פ שיש בהם פאה או
עוללות של עניים כך מדל בשלהם כמו בשלו קסבר עניים דין שותף יש להם וכסס
ששותף כמו שהוא מדל בשלו כך מדל בשל חבירו אף עניים כן: ר' מאיר אומר בשלו
הוא רשאי. קסבר עניים דין קונה יש להם בחלקם וכסס שהמוכר לחבירו י' אשכולות אסור

ליני

בשלה ליום ראשון

רשאי ואינו רשאי בשל עניים: ופרם רבעי בית שמאי אומרים אין לו חומש ואין לו ביעור. ובית הלל אומרים יש לו. בית שמאי אומרים יש לו פרם ויש לו עוללות. והעניים פודין לעצמם. ובית הלל אומרים כלו לצת: ופרם שכלו עוללות. רבי אליעזר אומר רבעי הבית רבי עקיבא אומר לעניים. אומר רבי אליעזר כי תבצור פרמך לא תעולל. אם אין בציר מנין עוללות. אומר רבי עקיבא וברמך לא תעולל. אפילו כדו עוללות. אם בן למה נאמר כי תבצור לא תעולל. אין לעניים בעוללות קודם הבציר: ת המקדיש פרמו עד שלא נודעו בו העוללות אין העוללות לעניים. משנודעו בו העוללות העוללות לעניים. רבי יוסי אומר יתנו שכר גדולן להקדיש. איזו היא שכחה בערים. כל שאינו יכול לפשוט את ידו ולמלאה. וברגליות משיעבור הימנה:

ברמנורא

לגע כהן. אף בשל עניים כן. והלכה כרבי יהודה: ׀ כרם רבעי. הנוטע כל טען מאכל בשנה הרביעית מעלה הפירות לירושלים ואוכלם שם בקדושה מע"ש או פודה אותם ומעלה הדמים לירושלים דכתיב (ויקרא י"ט) וכשנה הרביעית יהיה כל פריי קודש הלולים ודרכיין הלולים כמו הלולים אמר רחמנא אחליה והדר אחליה: בית שמאי אומרים אין לו חומש. אט"ס שטעין פדיון ממעשר שני אין הכעלים מוסיפים את החומש דלא כתבה בו תורה חומש: ואין לו ביעור. אינו חייב לבערו מן הבית בערב פסח של רביעית ושל שביעית כשמבער המעשרות כדכתיב (דברים כ"ו) בערתי הקדש מן הבית: וב"ה אומרים יש לו. חומש ויש לו ביעור בית הלל ילפי קדש ממעשר מה מעשר יש לו חומש ויש לו ביעור אף כרם רבעי יש לו חומש ויש לו ביעור וכו"ס לא ילפי קדש ממעשר: יש לו פרם ויש לו עוללות. דכחולין השבי ליה: והעניים פודין לעצמן. מן הפרט והעוללות שלקטו ואוכלים אותן במקומן ומעלין הדמים לירושלים: בה"א כולו לגת. משום דילפי ממעשר וסכרי להו מעשר שני ממון גבוה הוא הילכך אין לעניים חלק בו ודורכים העוללות עם שאר היין והכעלים מעלים הכל לירושלים: ׀ שכולו עוללות. שאין בכל הכרם אשכול שיש לו כתף ונטף: אם אין בציר. וכמה שיעור כציר שלשה אשכולות שעושים רביעית: אומר לו רבי עקיבא וברמך לא תעולל אפילו כולו עוללות. ורבי אליעזר אומר דלא תימא הואיל ואין לעניים בעוללות קודם לבציר יזכה בהם בעל הבית לכך נאמר וברמך לא תעולל: ה משנודעו העוללות. שיכר מה הוא עוללות ומה הוא אשכול: העוללות לעניים. שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: יתנו שכר גדוליו להקדיש. מה שמטותין כל שעה בחוף קרקע של הקדש והלכה כרבי יוסי: בערים, כרם שהנפנים שלה מודלות על גבי כלונסות ועלים לשון אף ערשנו רעננה (שה"ש א'): כל שאינו יכול לפשוט. כלומר לאחר שבער מעליה חס במקום שנזכר אינו יכול לפשוט ידיו וליטול קריון ביה לא תשוב לקחתו (דברים כ"ד): אבל רגליות. הנפנים העומדים על גבי קרקע שדורכים עליהם כרגל: משיעבור הימנה. הוי שכחה דכל נפן גפן מן הרגליות שכחה כאומן בפני עלמו ואסור לשכח מאומן לאומן:

גמרא ברכות דף ה' ע"א

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתיב (תהלים ס"ט) ואני תפילתי לה' עת רצון רצון אימתי עת רצון. בשעה

שהצבור

בשלה ליום ראשון

קה

שהצבור מתפילין. רבי יוסי רבי חנינא אומר מהכא (ישעיה מ"ב) כה אומר ה' בעת רצון עניתיה. רבי אחא רבי חנינא אומר מהכא (איוב ל"ו) הן אל כביר לא ימאס. ובתיב (תהלים נ"ה) פדה בשלום נפשי מקרב לי פי ברבים היו עמדי. תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין תקדוש ברוך הוא מואם בתפלתן של רבים שנאמר (איוב ל"ו) הן אל כביר לא ימאס ובתיב (תהלים נ"ה) פדה בשלום נפשי מקרב לי וגומר. אומר תקדוש ברוך הוא כד העוסק בתורה ובגמירות חסדים ומתפילל עם הצבור מעלה אני עליו כאלו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם. אומר ריש לקיש כל מי שיש לו בית הבגנות בעירו ואינו נכנס שם להתפילל נקרא שכן רע. שנאמר (ירמיה י"ב) כה אומר ה' ער כל שבני הרעים הנזגעים בנחלה אשר הנחתתי את עמי את ישראל. ולא עוד אלא שגורים גרות לו ולבניו שנאמר (שם) הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם. אמרו ליה לרבי יוחנן איפא סבי בבבלי. תמה ואמר (דברים י"א) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה בתיב אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשבי רבי כנישתא אומר תיינו דאהני להו. כדאמר רבי יהושע בן לוי רבניו קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא פי היכי דתורכו חיי. אומר רבי אחא רבי חנינא מאי

קראה

רש"י

עת רצון. אלמא יש שעה שהיא של רלון: כביר לא ימאס. תפלת הרבים לא ימאס: פדה בשלום. זה שעסק בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל נתיבותיה שלום וכן גמילות חסדים נמי שלום הוא שמתוך שגומל חסד בגופו לחבירו הוא מכיר שהוא אוהבו וזא לידי אחוה ושלום: מקרב לי. ממלחמות הבאות עלי: כי ברבים היו עמדי. שהתפללו עמי: הנני נותשם מעל אדמתם. סיפיה דקרא הוא: מקדמי. שמרית: מחשבי. ערביה כלו' מאריכין בבית הכנסת:

קראה

בשלה ליום ראשון

קראה (משלי ח') אשתי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום
יום לשמור מזוזות פתחי. וכתוב בתריה (שם) כי מוצאי
מצא חיים:

וזהר בשלה דף מ"ו ע"א

בני הולך לפניך יומם. רבי יוסי פתח (תהלים כ"ב) למנצח על אילת
השחר מזמור לדוד פמה תכיבה אורייתא קמיה דקדשא בריך
הוא דכל מאן דאשתדר באורייתא רחום הוא לעילא רחום הוא
לתתא קדשא בריך הוא אצית ליה למדולוי. לא שביק ליה בהאי
עלמא ולא שביק ליה בעלמא דאתי. ואורייתא בעי למלעי בה ביממא
ובליליא דכתיב (יהושע א') והגית בו יומם ולילה. וכתוב (ירמיה ל"ג) אם לא
בריתי יומם ולילה וגומר. תינה ביממא בליליא אמאי בגין דיהא שכית
לגביה שמא קדישא שלים. פמה דכית יומם בלא ליליא ולא איהו
שלים אלא דא עם דא. פה בעי אורייתא לאשתכחא עמיה דבר גש
ומא וליליא למיהו שלימותא לגבי דבר גש יומם ולילה והא אתמר
דעיקרא דליליא כפלגותא ואילך ואף על גב דפלגו קדמיתא בכללא
דליליא הוא אבר בפלגות ליליא קדשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן
לאשתעשעא עה צדיקיא וכדון בעי היה דבר גש דמיקם ולמלעי
באורייתא. והא אתמר דקדשא בריך הוא וכי צדיקיא דבגנתא דעדן
פלהו צייתין לקבליה הדא הוא דכתיב (שיר ח') היושבת בגנים חברים
מקשיבים לקולך השמיעני והא אוקמוה. היושבת בגנים דא כנסת
ישראל דאיהו משפחת ליה לקדשא בריך הוא בשכחא דאורייתא בליליא.
זכאה חולקיה כאן דאשתתף בהדה לשפחא ליה לקדשא בריך הוא
בשכחא דאורייתא וכד אתי צפרא כנסת ישראל אתת ומשתעשעא ביה
בקדשא בריך הוא ואושים לה לגבה שרבימא דחסד ולא עלה בלחודקא
אקא עלה וכי אינון דמשתתפין בהדה והא אתמר דכתיב (תהלים מ"ב)
יומם יצוה יי חסדו ובכילה וגומר. ועל דא אילת השחר אקרי:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ח' אימורי ביאה פרק כ"ב

אסור להתיחד עם ערוה מן העריות בין
זמנה בין ילדה שדבר זה גורם
גלות ערוה. חוץ מהאם עם בנה והאב
עם בתו והבעל עם אשתו נדה וקמן
שפרשה

בשלה ליום ראשון

קו

אשר יטה אשתו נדה קורם שיבעור אסור
להתיחד עמה אלא היא ושנה בין הנשים
יהוא נשן בין האנשים ואם בא עליה ביאה
ראשונה ואחר פה נממאה סתר להתיחד
עמה: כ לא נחשדו ישראל על מ"פכ זכר
ועל הנהקה לפיכך אין אסור להתיחד
עמה. ואם נתחק אפילו מיהוד זכר
ובהמה תרי זה משבח וגדולי התקמים
היו מרחיקין מהנהקה כרי שלא יתיחדו
עמה. ואיסור יחוד העריות מפי בקעה:

תוקף השכיבוד בחומר ובקנים היו מוציאים
ניצוצי הקדושה. מצד אחר המה פשוטו
ונפלו על ידי עבודה זרה פשוטו וכיצא
וירדו מ"ט שערי ממאה וסם ושלוס אם
היו שוהים עוד גזע היו נממעים בשער
התמישים. והן נגאלו. ועל ידי העגל
נתחייבו בגלות והכפ לברר ניצוצות
הקדושה. ולא נגאלו אבותינו ממעבדם כי
אם בזכות שהיו גידים בערה. ואף עמה
שאנחנו קרובים לתשובה אף מהדש פכנים
ניצוצות הקדושה כממא אקרא ופונם
כמה פכנים כממה מינו תפאות הלא זה גורם אונן הגלות. ואילו שגורם גלות השכינה. או
לו שגורם צער כל העולמות. או לו שגורם צער לכל ישראל להיות גולים מעל שולחן
אבינו שבשמים. אהה על נפשו שגורם בטול התורה ועבודה וחלול שמו ותפלה בין
הגוים. לכן יבוש ויפלים מאד ויחזור בתשובה שתימה. וה' לא ימנע טוב פי. הוא רוצה
בתשובת הרשעים:

בשלה ליום שני תורה

יבין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמולוי וי"ד דשם בין להשאר בו תוספת
הרוח משבת שעברה:

יד א וידבר יהוה אל משה לאמר: ימליץ יי עם משה
דמומר: ב דבר אל בני ישראל וישבו
ויחננו לפני פי החירות בין מנהל ובין הים לפני בעל
צפן נכחו תחננו על הים: מליץ עם בני ישראל ויהובון וישרון
לקדם פום חירתא בין מנהל ובין ימא לקדם בעיץ צפון לקבלה
תשרון על ימא: ג ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם

רש"י

בארץ

(ב) וישבו. לאחוריהם ללד מלרים היו מקרבין כל יום שלשי כדי להטעות את
פרעה שיאמר תועים הם בדרך כמו שנאמר ואמר פרעה לבני
ישראל וגומר: ויחננו לפני פי החירות. (מכילתא) הוא פיתוס ועכשו נקרא
פי החירות על שם שנעשו בני חורין והם שני סלעים גבוהים וקופים והגיא
סביניהם קרוי פי הסלעים: לפני בעל צפון. (מכילתא) הוא נשאר מכל אלהי
מלרים כדי להטעותן שיאמרו קשה יראתן ועליו פירש איוב (איוב י"ב) משגיא לגוים
ויאכזם: (ג) ואמר פרעה. כשישמע שהם שבים לאחוריהם: רבני ישראל.
על

בשלה ליום שני

בְּאֶרֶץ סֹגֵר עָלֵיהֶם הַמִּדְבָּר : וַיִּמַר פֶּרַעַה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מַעֲרַבְלֵי אֲנֹן בְּאֶרֶץ אֶחָד עָלִיהוֹן מִדְּבָרָא : ד וְחֻזְקַתִּי אֶת-לֵב-
פֶּרַעַה וְרַדְף אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָה בַּפֶּרַעַה וּבְכָל-
חִילוֹ וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי-אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ-בֵן : וַאֲתַקַּף יַת
לָבָא דַּפֶּרַעַה וַיִּרְדֵּף בְּתַרְוֵיהוֹן וַאֲתַקַּף בַּפֶּרַעַה וּבְכָל מִשְׁרֵיתָהּ וַיִּדְעוּ
מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנִי וַיַּעֲבְדוּ בֵן :

רש"י

על בני ישראל. וכן ה' ילחם לכם עליכם (בראשית כ') אמרי לי אחי הוא
אמרי עלי: נבכים הם. כלואים ומשוקעים ובלעזו סיר"ר (איינגעפנט) כמו
(תהלים פ"ד) בעמק הכנף (איוב כ"ח) מצבי נהרות (שם ל"ח) נבכי ים נבכים הם
כלואים הם במדבר שאינן יודעין ללחם ממנו ולהיכן ילכו: (דו) ואכבדה בפרעה.
כשהקב"ה מתקס ברשעים שמו מתגדל ומתכבד. וכה"ל (יחזקאל ל"ח) וגשפתי
אחו וגומר ואח"כ (שם פסוק כ"ג) והתגדלתי והתקדשתי וגודעתי וגומר ולומר
(תהלים ע"ו) שמה שזר רשפי קשת ואח"כ גודע זיהודה אלהים ולומר (שם ט')
גודע ה' משפט עשה: בפרעה ובכל חילו. הוא התחיל בעצירה וממנו התחילה
הפורענות (מכילתא): ויעשו בן. להגיד שזמן ששמעו לקול משה ולא אמרו
היך נתקרב אל רודפינו אנו לריקים לברוח אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן
עמרם (מכילתא):

נביאים שופטים ד'

א וְהָיָא יוֹשְׁבֵת תַּחַת-הַתְּמָר דְּבוּרָה בֵּין הַרְמָה וּבֵין בֵּית-אֵל
בְּתַר אַפְרַיִם וַיַּעֲזְרוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּט:
וְהָיָא יִתְבָּא בְּקִרְתָּא בְּעִמְרוֹת דְּבוּרָה מִתְּפִרְנָסָא מִן דִּי יֵהָא וְלָהּ דִּיקְלִין
בִּירְיָחוֹ פְּרָדִיסִין בְּרָמְתָא וַיִּתְּנוּ עֲבָדִין מִשַּׁח בְּבִקְעָתָא בֵּית שְׁקִיא בְּבֵית
אֵל עֶפְרַיִם חִוּר בְּטוֹר מִלְּפָא וּמִלְּקִין לְוַתָּהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדִינָא : ג וְתִשְׁלַח
וְתִקְרָא לְבָרַק בֶּן-אֲבִינֵעַם מִקִּדְשׁ נִפְתָּלִי וְתֹאמַר אֵלָיו הֲלָא-
צִנְהָא יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל לָךְ וּמִשְׁכַּתְךָ בְּתַר תְּבוֹר וְלִקְחַת
עִמָּךְ עֲשָׂרַת אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי נִפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבֻלֹן :

רש"י

(א) תחת תומר. תמרים ה' לה זיריחו: (ב) הלא צוה. ביד משה כי
החרס תחרימם:

בשלה ליום שני

קו

וּשְׁלַחַת וּקְרַת לְבָרַק בֶּן אֲבִינֵעַם מִקִּדְשׁ דְּבֵית נִפְתָּלִי וְאָמַרְתָּ לֵיהּ
הֲלָא פְקִיד יי אֱלֹהֵא דִישְׂרָאֵל אוּזִיל וְתַתְּנִיד בְּטוֹרָא דְתְבוֹר וְתִדְבַר עִמָּךְ
עֲשָׂרָא אֲלָפִין זְבָרִין מִבְּנֵי נִפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבֻלֹן : ג וּמִשְׁכַּתִּי אֲלִיךְ
אֶל-נַחַל קִישׁוֹן אֶת-קִיסְרָא שַׁר-צַבָּא יָבִין וְאֶת-רֹכְבוֹ וְאֶת-
הַמֹּנֵז וְנִתְתִּיחוּ בִידְךָ : וְאֶת-בֵּיב עַל יַדְךָ לְנַחְלָא דְקִישׁוֹן יַת קִיסְרָא
רַב חֵילָא דִּיבִין וַיִּתְּנוּ רְתִיבוֹתֵי וַיִּתְּנוּ מִשְׁרֵיתָהּ וְאֶמְסִינֶיהָ בִידְךָ : ד וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ בָּרַק אִם-תִּלְכִּי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְאִם-לֹא תִלְכִּי עִמִּי לֹא
אֲלִיךְ : וַאֲמַר לָהּ בָּרַק אִם תִּזְדַּוּן עִמִּי וְאִזְדַּוּן וְאִם לֹא תִזְדַּוּן עִמִּי לֹא אִזְדַּוּן :

כתובים משלי יד

א מַצִּיר נַפְשׁוֹת עַד אֲמַת וַיִּפִּיחַ בְּזַבִּים מִרְמָה : מַפְצָא נַפְשֵׁיא
סִהְדָא דְקִישְׁמָא וְדִמְלִיל בְּדַבּוּתָא רַמְיָא הוּא : ג בִּירְאֵת יְהוָה
מִבְּטַח-עֵז וְלִבְנֵי יְהוָה מִחֶסֶד : בְּדַחְלִיתָהּ דֵּאלֹהֵא סִבְרָא דְעֲשָׂנָא
וְלִבְנוֹי נַחְוֵי תוֹכְלִין : ג יִרְאֵת יְהוָה מְקוֹר חַיִּים לְסוֹר מִמוֹקְשֵׁי
מָוֶת : דַּחְלִמָא דֵּאלֹהֵא מִבּוּעָא דְחַיִּי לְדַמְסָמֵי מִן פְּחָא דְמוֹתָא : ד בְּרַב-
עַם תְּדַרְתֵּי-מַלְךְ וּבְאֶפֶס לֹאִם מְחַתֵּת רְזוּן : בְּסוּנְעָא דְעַמָּא
דְּדַרְוֵיהּ דְּמִלְּפָא וְהִיךְ דְּבַצִּיר עַמָּא מִתְּפַר פְּרָגְמִיָּה :

רש"י

(ד) ברב עם. שהלכור זכאים הדרת הקב"ה: ובאפס לאום. כשאינן
דבקים בו:

משנה שבת פרק ט"ז

כָּל כְּתָבֵי תְּקִדְשׁ מִצִּילִין אוּתָן מִבְּנֵי הַדְּלִיקָה. בֵּין שְׁקוֹרִין בְּהוֹן וּבֵין שְׁאִין
קוֹרִין בְּהוֹן וְאֵף עַל פִּי שְׁפִתוֹבִים בְּכָל לְשׁוֹן מְעוּנִים גְּנִיזָה. וּמִבְּנֵי מַה
אין

ברטנורא

פרק טו א כל כתבי הקדש. אפי' נביאים וכתובים: מצילין אותן. מחלל שגלה בו
הדליקה לחלל אחרת שנאוהו מבו אע"פ שלא ערבו והוא שהיה כתובים ככתב
אשורית וכל' הקדש: בין שקורין בהן. כגון נביאים שמפטירין בהן כשנת כבית הכנסת
בין שאין קורין בהן. כגון כתובים דאף יחידים אין קורין בהן כשנת: מפני ביטול ביה"ט
במדרש. כדלקמן שהיו דורשים להם יחידים אין קורין להם הלכות איסור והיתר לפי שכל ימות
החול הם עסוקים במלאכה ואסרו לקרות הכתובים כשנת בשעת בית המדרש משום דמשכי לבה
ואחי לאמנועי מלשמוע הדרשה: ואע"פ שבתובים בכל לשון. ואיכא למ"ד דלא נחמו
לקרות בהן ואין מצילין אותן. אפי' ה' מעונים גניזה. ואסור להניח במקום הפקר: למבוי
שחינו

בשלה ליום שני

אין קורין ביהם מפני בטול בית המדרש מצילין תיק הספר עם הספר. ותיק התפילין עם התפילין. ואף על פי שיש בתוכן כעוה. וקהל מצילין אותן. למבוי שאינו מפולש. בן בתיקא אומר אף למפולש : ב מצילין מזון שלש סעודות. הראוי לאדם לאדם. הראוי לבהמה לבהמה. ביצד. נפלה דליקה בליצי שבת. מצילין מזון שלש סעודות. בשחרית מצילין מזון שתי סעודות. במנחה מזון סעודה אחת. רבי יוסי אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות : ב מצילין סל מלא כפרות ואף על פי שיש בו מאה סעודות ועגור של דבילה. וחבית של יין. ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת. להיכן מצילין אותן. לחצר המעורבת. בן בתיקא אומר אף לשיאנה מעורבת : ר' יוסי מוציא פל כלי תשמישו. ולובש פל מה שיכול ללבוש. ועומף פל מה שיכול לעמוף. רבי יוסי אומר שמונה עשר פלים. וחוזר ולובש ומוציא. ואומר לאחרים בואו והצילו עמי : ה רבי שמעון בן גנס אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחזו בהן את האור. מפני שהוא מזהה. ועושין מחיצה בקל הפלים בין מלאים בין ריקנים בשבילי שלא תעבור הדליקה. רבי יוסי אומר בקלי תרש חדשים מלאין מים זרפי שאין יכולין לקבל את

ברטנורא האור

שאינו מפולש. טעם לו שלם מחיות ונהי אחד ברות רכישת זהו מבוי שאינו מפולש האמור כהן. שלם מחיות בלא לחי זהו מבוי מפולש והני מפרש לה בש"ס ואין הלכה כבן בחירא : ב מצילין מזון שלש סעודות. ואע"ג דבהחיר' קא ערה דהא לא שרי לי' לאזילי אלא להאר המערכת כלכד אפי' הכי לא שרי ליה לאזילי ספי מפני שאדם כהול על ממוני ואי סרית ליה אחי לכבויה : נפלה דליק' בלילי שבת. קודם אכילה : שחרית. קודם סעודה : ד"י אומר לעולם הוא מציל. הואיל ויזמא בר הכי הוא ובהחירא ערה ואין הלכה כר"י : ג מצילין סל בלא כבורות. הואיל וכבת אחת הוא מזיל מה לי פורתא מה לי טובא : ועיגול של דבלה. אע"פ שהוא גדול ויש בו סעודות הרבה : ואם היו פקחים. ויודעים שאם יאילו סכר כפועלים לאו סכר שנת סקלי כען דמעיקרא לאו אדעתא דסכר פעולה בלו : עושין עמו חשבון לאחר שבת. וכירא שמים עסקין דאע"ג דמהפיקרא קא זכי ומה שהזיל דידיה הוי מ"מ לא ינחא ליה דלחמי מאחרים ידע דעל כרחיה אפקריה וכנס נמי לא ינחא ליה דליטרה הילכך שקיל אנרי' : ד ורשם הוא מוציא. לת"ק להאר המערכת ולכן בתירא אפי' להאר שאינה מעורבת : בלי תשמישו. שזריכים לו לאחוז היום לסעודה : י"ח בליים. שהוא רגיל ללבוש כהול כבת אחת ותו לא ואלו הן הסרבל העליון ומלבוש שממלאין אותו מוך זמר נסן בין חפירה לחפירה שקורין בערבי מחשי"א והגור רחב שחוגר ממעל למדיו וכנר לר יקאר שקורין בלע"ז גוני"א וחלוק שלובש על כשרו שקורין קמיו"א וחגור שחוגרין עליה וכובע שכראשו ומלפנת ושני מעלים שברגליו ושני כתי סוקים ושני כתי ידים שגלביסוס אחתם על הידים ומכסין בהן הזרועות עד האזלילים ושני רידיים שמתנגב בהן ועלית קטן שמכסה בו ראשו וכתפו וסדרו שבלאירו ותלוין שני ראשו לפניו וקורין לו בערבי שי"ד : בואו והצילו עמי. שכסס שהוא מזיל כך הם מזללים אבל לעיל אמר בואו והצילו לכם שפעמים שהוא מזיל יותר ממה שהם יכולי' להציל כגון שהוא לא סעד והן סעדו או אוספא : ה שידה. העשויה במין ארון : תיבה. קטנה של שולחני : ומגדל. ארמריא"ו בלע"ז ובערבי מנשא"ר ושלתן של עץ : מפני שהוא כוחרך. ואין האור נאחזת בו ומזיל על כלי עץ שלא ישרף : בין מלאים.

מים

בשלה ליום שני

קח

האור. והן מתבקעין ומכבין את הדליקה : י נכרי שבא לכבות. אין אומרים לו כבה ואף תכבה. מפני שאין שביתתו עליהן. אבל קטן שבא לכבות. אין שומעין לו מפני ששביתתו עליהן : י כופין קערה על גבי הגר בשבילי שלא תאחוז בקורה. ועל צואה של קטן. ועל עקרב שלא תשוף. אומר רבי יהודה מעשה בא לפני רבי יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחמאת : ה נכרי שהדליק את הגר משתמש לאורו ישראל ואם בשבילי ישראל. אסור מלא מים להשקות בהמתו. משקה אחריו ישראל. ואם בשבילי ישראל. אסור. עשה גוי כבש לירד בו. יורד אחריו ישראל. ואם בשבילי ישראל. אסור. מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה. ועשה גוי כבש לירד בו. וירדו בו רבן גמליאל וזקנים :

ברטנורא

מים : שאין יכולים לקבל את האור. מפני שהמים הם וסכר רבי יוכי גרס כנוי אסור אפילו במקום הפסד ממון ואין הלכה כרבי יוסי : ז אין אומרים לו כבה. דאמירה לטכוס סבות : ואל תכבה. אין לירד למחות בידו אלא יניחנו. ויכבה מפני שאין סביתה העכו"ס עליהן דישראל אינו מוזהר על סביתה העכו"ס כשאינו עבדו : ז כופין קערה. של חרס : על גבי הגר. וכלכד שלא יכבה ואף על פי שטעל כלי להללח קורה שאינה נעלת בשבת הא אוחזינה מינה לר"י דאמר אין כלי ניטל אלא לנורך דבר הניטל ושיי לה בריד למקומו כל כלי דשרי לטעלו לנורך מקומו : ועל צואה של קטן. לאו צואה כל גער קטן קאמר דהא גרף של רעי הוא ומותר לטעלו ולהוציאה לאספה אלא ה"ק ועל צואה של חרנגוליים מפני הקטן שלא יטפח ויתלכלך בה וכגון שצואה זו מונחת באספה שבהאר דלא רמיא קמיה ולאי גרף של רעי הוא הילכך אין מותר לטעלה ולהוציאה אבל כופין עליה קערה בשביל הקטן שלא יתלכלך : מעשה בא. כפית כלי על עקרב : בערב. סס מקוס : חישש אני לו מחמאת. דכיון שלא היה עקרב רץ אחריו מושס אני שמא חייב חמאת משום ידה ולענין פסח ההלכה איתן בעלי הארס שנוכחין וממיתין ודאי כגון הנחשים השרפים וכלב שועה מותר להרגן מיד כשיראה חותן ואפי' שאין רעים אחריו ואחוזן שאינן נושכין וממיתין ודאי אלא פעמים ממיתין ופעמים אינן ממיתין אם רעים אחריו מותר להרגן ואם אין רגין אחריו כופה עליהם כלי ואם דרסן והרגן לפי הומו מותר וללוד נחש מפני שרואה לנחק בו אסור : ה מילא מים. מבור בר"ה : כבש. עושין בספינה גדולה לירד בו מן הספינה ליבשה והצטרך הנח לאשמועי' גר ומיש דאי תנח גר ה"א נר הוא דשרי ליוכא לנגזר שמא ירבה כשביל ישראל דבר לאחד נר למאה אבל מים דאיכא למגור אסור ואי אשמעיין מים ה"א מים הוא דכשביל ישראל אסור אבל נר אע"ג דכשביל ישראל כיון דאינו נמי לירד ליה כרי דבר לאחד נר למאה זריכא וככש אע"ג דדמי לנר דכבש לאחד כבש למאה משום מעשה דר"ג וזקנים הנח ליה דמעשה רב :

גמרא שבת דף קכ"ב ע"א

עשה גוי כבש וכו'. וצריכא דאי אשמעינן נר משום דגר לאחד נר למאה. אבל מים ליגזר דיקמא אתי לאפושיו

בשביל

רש"י

נר לאחד נר למאה. כיון דעכו"ס ללרכו הדליקו ליכא למימר דכשביל ישראל אפי"ס

לנחקא רב

בשכיל ישראל. וכבש למה לי. מעשה דרבן גמליאל וקנים
קא משמע קן. תנו רבנן נכרי שלקט עשבים מאכיל אחריו
ישראל. ואם בשכיל ישראל אסור. מלא מים להשקות
בהמתו משקה אחריו ישראל. ואם בשכיל ישראל אסור. במה
דברים אמורים שאין מכירו. אבל מכירו אסור. איני והאמר
רב הונא אמר רב חנינא מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים
בשבת אבל לא על גבי מוקצה בשבת. דקאים לה באפה
ואזלא איחי ואכלה. אמר מר במה דברים אמורים שאין
מכירו אבל מכירו אסור. והא רבן גמליאל מכירו הוה. אמר
אביי שלא בפניו הוה. רבא אמר אפירו תימא בפניו. נר
לאחד נר למאה. מתיבי אמר דהן רבן גמליאל הואיל ושללא
בפניו עשאו נרד בו אימא הואיל ועשאו נרד בו. תא שיע
עיר שישאל ונכרים דרים בתוכה. והיתה בה מרחץ המרחצת
בשבת אם רוב נכרים מתר לרחוץ בה מיד. אם רוב ישראל
ימתין בכדי שיחמו חמין. התם פי מחממי אדעתא דרובא

מחממי

רש"י

אפיס: כבש למה לי. הא דומיא דנר הוא כבש לאי כבש למאה:
מאכיל אחריו ישראל. את בהמתו ואחריו דוקא נקט בכלהו דעכו"ס לזרך
עלמו עבד: אבל מכירו אסור. קא סלקא דעתך דעבד נמי ארעסה ידיה:
מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים. מחזירים בשבת לרעות וליכא למגור
שמא יתלוש ויאכיל ואינו מעמיד על גבי מוקף שמא יעול בידו ויאכיל והא נמי
מוקלן ניכח לגבי טלול דהתמול היו מחזרין: דקאים לה באפה. שלא תפסה
למקום אחר: ואזלא ואכלה. אבל הוא אינו עומד על העצים קרוב להם
דניחוס לשמא יעול ויאכיל: מכירו הוה. שהרי בספינה היה זה עמו: שלא
בפניו הוה. כשעשאו לא היה רבן גמליאל סס דניכרין ליה: נר לאחד נר
למאה. וכבש לאחד כבש למאה אבל גבי עשבים כשהוא מכירו מרבה בשכילו:
הואיל ושללא בפניו וכו'. קשיא לרבה דשמעי' מיניה דבפניו אסור ואף על פי
שאין כאן מרבה בשכילו: אימא הואיל ועשאו נרד בו. וטעמא לאו משום
שלא בפניו הוא אלא הכי הוה מעסה: מותר לרחוץ בה מיד. למולאי שבת:
בכדי שיחמו חמין. שלא יכנה כמה שהקדימו להסס בשבת וכן מעסה שבת

כהנו

מחממי. תא שמע נר הדלוק במסכה אם רוב נכרים מתר
להשתמש לאורה. אם רוב ישראל אסור מרחצה על מחצה
אסור. התם נמי פי מדקני אדעתא דרובא מדלקי. שמואל
אקדע לבי אבין תורן. אתא תהוא נכרי אדליק שרגא אהררינהו
שמואל לאפיה. פיון דתוא דאייתי שטר וקא קרי. אמר אדעתא
דנפשיה הוא דאדליק. אהררינהו איהו לאפיה גבי שרגא:

רש"י

נתנו תכמים שיעור להמתין לערב בכדי שיעשו והא הכא דחימוס לאחד חימוס
למאה דבבת אחת מחממין וקטני אס רוב ישראל דהוי דומיא דמכירו דמסיק
ארעסיה לעשות אף בשכילו אסור ואף על גב דשלא בפניו וקשיא בין לאביי
בין לרבה: אדעתא דרובא מחממי. ועיקר חילול השבת בשבילם אבל עכו"ס
וישראל דעכו"ס ארעסיה דנפשי' הוא דעבד שרי לאביי שלא בפניו ולרבה אפילו
בפניו: נר הדלוק במסיבת. של בני אדם: אם רוב ישראל אסור. והא
הכא דהוי דומיא דמכירו הואיל ורובא ניכח אסיק דעתיה להדליק אף בשבילם
וקטני אסור: אדעתא דרובא. הלכך ישראל עיקר ומחלה על מחלה נמי ליכא
למיקס עלה דמלתא דאיכא למימר עיקר דעתיה דמדליק בשביל ישראל ואיכא
למימר עיקר דעתיה דמדליק בשביל עכו"ס אבל עכו"ס וישראל וסמליק עלמו
משמטם לאורה ודאי עיקר ארעסה דידיה עבד וכיון דנר לאחד נר למאה שרי:
תורן. מקום: דאייתי שטר. הסוה דאלקס:

זוהר בשלה דף ס"א ע"א

דבר אחר אשרי משביל אל דל. בפנה תקיפא אנרא דמסכנא קמי
קודשא בריך הוא. אמר רבי חייה תוהנתא על האי קרא דבתיב
(שם ס"א) פי שומע אך אביונים יי וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא.
אמר רבי שמעון גגין דאינון קריבין יתיר למלכא דבתיב (שם י"א) לב
נשבר ונדדה אלהים לא תבזה. וקית קד בעלמא דאיהו תביר לבא
במסכנא. תו אמר רבי שמעון תא חזי כל אינון בני עלמא אתתוין קמי
קדשא בריך הוא בגופא ונפשא ומסכנא לא אתתוין אלא בנפשא בלחודוי
וקדשא בריך הוא קריב לנפשא יתיר מגופא. מסכנא חד הוה בשכיבותיה
דרבי ייסא ולא הוה מאן דאשגה ביה והוא הוה אכסוף ולא תקיף בבני
נשא יומא חד ה'יש עאל עליה רבי ייסא שמע חד קלא דאמר מילקא
מילקא הא נפשא פרחא גבאי ולא מטו יומוי ווי לבני מתיה דלא
אשתכח בהו דיתבי נפשיה לגביה. קם רבי ייסא שדי בפומיה מיא
דגרגרין אפוטא דקונטא (ס"א דקופתא) אתבוע זיעא באנפוי ותב רוחיה

יגביה

בשלה ליום שני

לַבַּיִת. לְבַתֵּר אֶתֵּא וְשֵׁאִיל יִיֵה אִמֵּר חִיִּיק רַבִּי נִפְשָׁא נִפְקַת כְּנָאִי וּמַט
לֵיה קַמִּי כּוּרְסִיָּא דְמִלְכָּא וּבְעָאֵת לְאִשְׁתֵּאֲרָא תַמְן אֵלָא דְבְעָא קְדִישָׁא
בְּרִיקָה הוּא לְזִפְאָה לֵךְ וְאִכְרִיזוּ עֲלֵךְ זַמִּין הוּא רַבִּי (וִיקְרָא ע"ט א) וִיסָא
לְסִלְקָא רוּחִיה וּלְאִתְקַשְׂרָא בְּתֵד אֲדַרְבֵּי קְדִישָׁא דְזַמִּינִין חֲבַרְיָא לְאִתְעַרָא
בְּאַרְעָא וְהָא אֲתִקְוִי תִלַּת כּוּרְסִיָּא דְקַיִימִין לֵךְ וְלִחְבַרְךָ. מִתְהוּא יוֹמָא
דְּוִו מִשְׁגִּיחִין בֵּיה בְּנֵי מַתִּיָּה. תוּ מִסְכְּנָא אֲחֵרָא אֲעֵבֵר קַמִּיה דְרַבִּי. יִצְחָק
וְתוּהוּ בִידִיה פִּלַּג מַעַה דְכֶסֶף. אִמֵּר לִיֵה לְרַבִּי. יִצְחָק אֲשֵׁלִים לִי וְלִבְנֵי
וְלִבְנֵי נִפְשָׁאן. אִמֵּר לִיֵה וְהִיךְ אֲשֵׁלִים נִפְשֵׁיכוּ דְהָא לָא אֲשֵׁתְכֵה נִבְאִי
בַר פִּלַּג מַעַה. אִמֵּר לִיֵה. בְּדָא אֲשֵׁלִי מִנָּא בְּפִלַּג אֲחֵרָא דְאִית גִּבְאִי. אֲפִקִיה
וְיִתְבִּיָּה לִיֵה. אֲחִזִּיאֵו לִיֵה בְּחִלְמִיה דְהוּהוּ אֲעֵבֵר בְּשִׁפְתָא דִיפָא רַבָּא
דְבְעָאן לְמִשְׁדִּיָּיה בְּגוּיָה. (וִוי"ו י"ח א) חֲמָא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְהוּהוּ אוֹשִׁים
יְדוּי לְקַבְלִיה וְאִתִּי הוּוּא מִסְכְּנָא וְאֲפִקִיה וְיִתְבִּיָּה בִידֵי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן
אֲיִתְיָבִב. בַּד אֲתַעַר נִפְל בְּפּוּמִיה הָאִי קָרָא (תְּהִלִּים מ"א) אֲשֵׁרִי מִשְׁכִּיל
אֵל דֵּל בְּיוֹם רַעַה יִמְלִיטְהוּ יֵי:

חלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

בְּשֵׁאִירַע מַעֲשֵׂה אֲמִנּוֹן וְתַמָּר גִּזְרֵי דְנִר
וְבֵית דִּינּוּ עַל יְחִוּד פְּגוּיָה וְאָף
עַל פִּי שְׁאִינָה עֲרֻנָה. בְּכָל יְחִוּד עֲרִיֹת הוּא.
וְשִׁמְאִי וְהַלֵּל גִּזְרֵי עַל יְחִוּד נְבָרִים. נִמְצָא
כָּל הַמְתַּיְתִיד עִם אִשָּׁה שְׁאִסוּר לְהַתְּיָחֵד
עִמָּה בֵּין יִשְׂרָאֵלִית בֵּין גּוֹיָה מִפְּיֵן אֵת שְׁנֵיהֶם
מִפֶּת מִרְדּוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה. וּמִכְרִיֹוֹן עֲלִיָּהֶן
חִוִּץ מֵאִשְׁתֵּי אִישׁ שְׁאָף עַל פִּי שְׁאִסוּר
לְהַתְּיָחֵד עִמָּה אִם נִתְיָחֵד אִין לֹקוֹן שְׁלֵא
לְהוֹצִיא לְעוּ עֲלִיָּה שְׁוִיָּתָה וְנִמְצָא מוֹצִיאִין
לְעוּ עַל הַבָּנִים שְׁתֵּן מִמְּוָרִים: כָּל אִשָּׁה
שְׁאִסוּר לְהַתְּיָחֵד עִמָּה אִם הִתְיָחֵד אִשְׁתּוּ
עִמּוֹ הָרִי זֵו מִתְּרַת לְהַתְּיָחֵד מִפְּנֵי שְׁאִשְׁתּוּ
מִשְׁמַרְתּוּ אֲכָל לֹא הִתְיָחֵד יִשְׂרָאֵלִית עִם
תְּנַבְרִי וְאָף עַל פִּי שְׁאִשְׁתּוּ עִמּוֹ שְׁאִין אִשְׁתּוּ
שֶׁל נְבָרִי מִשְׁמַרְתּוּ וְאִין לָהֶם בּוֹשָׁה:
מִלְכָּד בַּעַם אֲחֵרָה. וְעַל ה' יִשְׁלִיךְ יְהוָה וְאֵר
לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ:

יכוין

בשלה ליום שלישי תורה

קו

יכוין בקריאת המשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הוה ראשונה דשם כ"ן להשאיר בו תוספת נפש משבת שעברה:

ה וַיִּגְדַּל לְמַלְכֵךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעַם וַיִּהְיֶה לְלֵב
פְּרַעַה וְעַבְדֵיֹו אֶל־הָעַם וַיֹּאמְרוּ מַה־זֹּאת
עֲשִׂינוּ כִּי־שָׂחַתְנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִעַבְדֵּנוּ: וְאֲתִחַוָּא לְמַלְכָּא
דְּמִצְרַיִם אַרְי אֲזֵל עָמָא וְאֲתִתְּפִיךְ לְבָא דְפְרַעַה וְעַבְדְּהוּ לְעַמָּא וְאֲמַרוּ
מָא דָּא עַבְדְּנָא אַרְי שְׂחַתְנָא יֵת יִשְׂרָאֵל מִפְּלַחְנָנָא: ו וַיֹּאמֶר אֶת־י
רַכְבּוֹ וְאֶת־עַמּוֹ לְקַח עִמּוֹ: וּמִקַּיִם יֵת רִתְפָּה וַיֵּת עִמָּה דְבַר
עִמָּה: ז וַיִּקַּח שֵׁש־מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר וְכָל רַכְבּ מִצְרַיִם
וַיִּשְׁלָשֶׁם עַל־בְּלָיו: וּדְבַר שֶׁת מָאָה רִתְבִין בְּחִירֵן וְכָל רִתְבֵי
מִצְרָאִי וּגְבַרִין מִמֶּנּוּ עַל בְּנֵי־חֹן: ח וַיַּחְזֹק יְהוָה אֶת־לֵב פְּרַעַה
מַלְכֵךְ מִצְרַיִם וַיִּרְהַף אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

יצאים

רש"י

(ה) ויגדל למלך מצרים. איקטורין (אגענטען) שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלש
ימים שקצבו לילך ולשוב וראו שאין חוזרין למלרים צאו והגידו לפרעה
ביום ד' (מכילתא). ובחמישי ובששי רדפו אחריהם וליל שביעי ירדו לים (פ"ק
דכוסטה) בשחרית אמרו שירה והוא יום שביעי של פסח. לכן אנו קורין השירה
ביום השביעי: ויהפך. נהפך ממנה שהיה שהרי אמר להם (שמות י"ב) קומו
לאו מתוך עמי ונהפך לבב עבדיו שהרי לשעבר היו אומרים עד מתי יהיה זה
לנו למוקש ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם ששביל ממונס שהשילוס: מעבדנו.
מעבוד אהנו: (ו) ויאמר את רכבו. הוא בעלמו (מכילתא): ואת עמו לקח
עמו. משכס בדברים. לקינו ועלו ממונו ושלחמוס בואו עמי ואני לא אתנהג
עמכם כשאר מלכים. דרך שאר מלכים עבדיו קודמין לו במלחמה ואני אקדים
לפניכם שנאמר ופרעה הקריב הקריב עלמו ומיהר לפני חילותיו. דרך שאר
מלכים ליעול בזיה בראש כמו שיבחר אני אשאה עמכם בחלק שנאמר חלק
שלל: (ז) בחור. נבחרים. בחור לשון יחיד כל רכב ורכב שבמנין זה היה בחור:
וכל רכב מצרים. ועמהם כל שאר הרכב (מכילתא) ומהיכן היו הבחמות הללו
אם האמר משל מלרים הרי נאמר (שמות ט') וימת כל מקנה מלרים ואם
האמר משל ישראל והלא נאמר (שם י') וגם מקננו ילך עמנו משל מי היו מהירא
את דבר ה' מכלן היה רבי שמעון הומר כשר שבמלרים הרוג טוב שבנחשים
רלון את מוחו: וששם על בליו: כרי לבאות כהרגומו: (ח) ויחזק ה' את לב
עפר

יצאים ביד רמה: ומקדו יי ית לבא דפרעה מלכא דמצרים ורדי
במר בני ישראל ובני ישראל נפקו בריש גלי: שני מ וירדפו
מצרים אחריהם וישגו אותם חנים על-הים כר--
סוס רכב פרעה ופרשו וחילו על-פי החזרת לפני
בעל צפן: ורדפו מצראי בתריהון ואדפיקו יתהון בד שרון על-ימא
כל סגמות רתפי פרעה ופרשוהי ומשריתה על פום חידתא קדם
בעיר צפון:

רש"י

פרעה. שהיה מולה חס לרדוף חס ללא וחזק חס לבו לרדוף: ביד רמה. (מכילתא)
בגבורה גבוהה ומפורסמת:

נביאים שופטים ד'

א ותאמר הקד אלקי עמך אפס כי לא תהיה תפארתך ער-
הדרך אשר אתה הולך כי ביד אשה ימכר יהוה
את-יסרא ותקם דבורה ותלך עם-ברק קדשה: ואמרת מיזל
איזל עמך לחוד ארי לא תהי תושבתך על אודחא דאת איזל ארי ביד
אתתא יממור יי ית סיסרא וקמת דבורה ואולת עם ברק לקדש:
ב ויזעק ברק את-זבולן ואת-נפתלי קדשה ויעל ברנליו
עשרת אלפי איש ותעל עמו דבורה: וכגש ברק ית שבמא
דזבולן וית שבמא דנפתלי לקדש ומליקו עמיה עסרא אלפין נבראן
ומליקת עמיה דבורה: ג וחבר תקיני נפרד מקין מבני חבב
חתן משה ויט אהלו עד-אלון בצענים אשר את-קדש:
וחבר שבמא את-פרש משלמאי מבני חובב חמוהי דמשה ופרסיה
דמשפניה עד מישר אנניא דעם קדש: ד ויגדו לסיסרא כי עלה
ברק בן-אבינעם הר-תבור: ותיאו לסיסרא ארי מליק ברק בר
אבינעם לטור תבור: ה ויזעק סיסרא את-כל-רכבו תשע מאות

בצענים קרי

רש"י

(ב) ויעל ברנליו. עמו: (ג) אלון בצענים. מקום מישור של בלעים כמין
גומה מים נקבלין סס: (ה) ויזעק. ויאסוף: מחרשת הגוים
שיש סס שילכו אל נחל קישון: וקט

רכב ברזל ואת-כל-העם אשר אתו מחרשת הגוים אל-
נחר קישון: וכגש סיסרא ית כל רתיביה תשע מאה רתיבין דפרזלא
וית כל עמא דעמיה מתקוף ברבי עממיא גנחלא דקישון:

כתובים משלי י"ד

א ארך אפים רב-תבונה וקצרו-רוח מרים אולת: מאן דנגידא
רוחיה סביעא ביוניא ומאן דבריה רוחיה מסגי שמייתא: ב חיי בשרים
לב מרפא ורקב עצמות קנאה: דמפליג חממת דלביה אסיא הוא
דביסריה והיך מלמיתא בקיסא הנו קנאתא בגרמי: ג עשק דל חרף
עשהו ומכבדו חנו אביון: דעשק למסבינא חסדא עביד דבריה
ודמרחים עליבא יקריה: ד ברעתו ידחה רשע וחסה במותו
צדיק: בבישותיה מסתחף רשיעא ודתכיר דמאית צדיקא הוא:
ה בלב גבון תננח חכמה וברקב כסילים תודע: כלבא דמתפיין
תשרי חממתא ובגויהון דסכלי שמייתא תתידע:

רש"י

(א) וקצר רוח. שממהר לכעוס: מרים אולת. מפרישה לחלקו: (ב) חיי
בשרים לב מרפא. לב בשר שהוא רופא חס הרעה ועובר על
מדותיו הוא חיי בריוטיו של הקדוש ברוך הוא סגן צ"ו: ורקב עצמות קנאה.
חס שהוא בעל חמה רקבון עלמות הוא לכל: (ד) וחסה במותו צדיק.
כשיאמץ הוא בטוח שיכא לנן עדן: (ה) תודע. מעט חכמה שכלבו ומכריזה:

משנה יבמות פרק ט"ו

א האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים. ובאו ואמרו לה מת בעליך.
לא תנשא ולא תתיבם עד שתדע. שפא מעברת היא צרתה

היתה

ברמנורא

פ"ק טו א האשה לא תנשא. הואיל וכלא בניס יאל בעלה: ולא תתיבם. שמה ילדה
צרתה. ואל"ת תחלוץ ואח"כ הנשא לשוק ממה נפשך. תרנו בנמרח משום דהלוזה
פסולה לכהונה ואם תחלוץ וימלא אח"כ טילדה צרתה ולד של קיימא וחלוצתה אינה כלום
צריכים להכריז עליה שהיא כשרה לכהונה ולא נפסלת מחמת איתה חליצה. ומי שנמלא בשעת
חליצתה ולא נמלא בשעת שהכריזו על החליצה דלאו כלום היא ולא פסלה לכהונה על ידה
כשיראה אותה נשואה אח"כ לכהן יאמרו שהלצה מותרת לכהן: היתה לו חמות. במדינת
הים: אינה חוששת. שמה ניתן לה יבס אף על גב דחייסין לפיל שמה ילדה צרתה חס
הוא דכל מה דילדה צרתה בין זכר בין נקבה מסיק לה להאיך מיבס אבל חמות דאי נמי
ילדה לא זקוק לה להאיך אלא אח"כ ילדה זכר איבא למימר שמה הפילה ואת"ל לא הפילה
שמה

היתה לה חמות אינה חוששת יצתה מלאה חוששת רבי יהושע אומר
אינה חוששת: ב שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי
זו אסורה מפני בעלה שר זו וזו אסורה מפני בעלה שר זו לזו עדים
ולזו אין עדים את שיש לה עדים אסורה ואת שאין לה עדים מתרת.
לזו בנים ולזו אין בנים את שיש לה בנים מתרת ואת שאין לה בנים
אסורה נתיבמו ומתו היבמין אסורות להנשא רבי אליעזר אומר הואיל
והתרו ליבמין התרו לכל אדם: אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם
החוטם. אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו אין מעידין אלא עד
שתצא נפשו. ואפילו ראוהו מגיד או צלוב ותיה אוכלת בו אין מעידין
אלא עד שלשה ימים רבי יהודה בן בבא אומר לא כל אדם ולא כל
המקומות ולא כל השעות שוין: ד נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין
להם סוף. אשתו אסורה. אמר רבי מאיר מעשה באחד שנפל לבור
הגדול ועלה לאחר שלשה ימים. אמר רבי יוסי מעשה בסומא שירד למבול

במערה

ברטנורא

שמה נקבה היתה: יצאה מלאה מעוכרת: חוששת. שמה ניתן לה יבם ואין הלכה כרבי
יהושע דאמר אינה חוששת: ב שתי יבמות. נשי שני אחים: משני בעלה של זו. שמה
היא חי וזוקקה לו ואף על פי שאשתו אומרת מת. אינה נאמנת להתיר זו לשוק על פיה שאין
יבמה מעידה להכרח: לזו עדים, שמה בעלה ולזו אין לה עדים: זו שיש לה עדים
אסורה להנשא לשוק. מפני יבמה שאין עדים שמה: וזו שאין לה עדים מותרת. שהרי
בשניל בעלה אינה נאמרת לומר מת בעלי ובשניל יבמה נמי לא מיתסר שיהי
כזו עדים שמה: לזו בנים ולזו אין בנים. ואין עדים לא לזו ולא לזו את שיש לה בנים
מותרת ואת שאין לה בנים אסורה: נתיבמו. שהיו כאלו כאלו ומתיבמו ומתו
היבמים: אסורות להנשא. לשוק זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של
זו אף על פי שהיו שתייהן נשואות ליבמיהן כחוקת שמתו בעליהן ע"פ טעמן נשאו והיו נאמנות
שהאשה שאמרה מת בעלי תחכם. אבל עכשיו שתייהן נשואות לשוק לא שאל יבמה לשוק
נמצא עדותה של זו מועיל לזו ועדותה של זו מועיל לזו ואין היבמות מעידות זו לזו: הואיל
והותרו ליבמין. כחוקת שמתו בעליהן הותרו ליבמה לשוק דתו לא חייבין שמה הם כחיים.
ואין הלכה כר"א: ג פרצוף פניו עם החוטם. אם לא ראוהו בפרצוף פניו או שניטל חיטמו
אין מעידין להשיא את אשתו שמה אינו הוא: מגיד. מנתח כמו גודו (דניאל ד' י"ח):
וחיה אוכלת בו. דוקא במקום שאין נפשו יוצאה אבל במקום שנפשו יוצאה מעיד עליו שהוא
מת: אין מעידין אלא עד ג' ימים. אם לא ראוהו עד לאחר ג' ימים למיתתו אין מעידין
עליו דחייבין שמה נשתנו מראית פניו ואינו זה שהם סבורים: רבי יהודה בן בבא אומר
לא כל אדם וכו'. יש לך אדם שממחר להנפש כגון אדם שמן. ויש מקום שאדם ממחר
להסריח ולהשתנות בו כגון מקום המה. ויש לך עשה שהעולם חס ואדם ממחר להסריח ולהשתנות.
והכל לפי האדם והמקום והעשה בין לקולא בין לחומרא. ואין הלכה כרבי יהודה: ד מים שיש
להם סוף. שנראים כל ד' רוחות סביב המים: ומים שאין להם סוף. שאין אדם יכול
לראות כל סביבו. ורבי מאיר לא מפליג בין מים שאין להם סוף למים שיש להם סוף אבל
חכמים פליגי כברייתא ואמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת אם שהה שם שיצור שאי אפשר
סוחה כשיצור זה בתוך המים. ומים שאין להם סוף אשתו אסורה דשמה לאחר שעה מס'
יאל והלך לו כדאמר רבי יוסי במתני': והלכה כחכמים: ועלה לאחר ג' ימים: דס"ל לר"ג

אדם

בביתו. וירד מושכו אחריו. ושהו כדי שתצא נפשם. והשיאו גשיותיהם.
ושוב מעשה בעסקא באחד שישלשלוהו לים. ולא עלה בידם אלא רגלו.
אמרו חכמים מן הארכובתה ולמעשה הנשא. מן הארכובתה ולמעשה לא
תנשא: ה אפילו שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו רבי יהודה
אומר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכים לספור ולקבור
את איש פלוני (דיו) בין שהוא מתפנין ובין שאינו מתפנין רבי יהודה בן
בבא אומר בישראל אף על פי שהוא מתפנין. ובגוי אם היה מתפנין אין
עדותו עדות: ו מעידין לאור היר ולאור הקבנה. ומשיאין על פי בת קול
מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן פלוני במקום
פלוני מת. הלכו ולא מצאו שם אדם. והשיאו את אשתו. ושוב מעשה
בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן איש פלוני (מקום פלוני)
נשכני נחש והרי אני מת. והלכו ולא הפירוהו. והשיאו את אשתו:
ו אמר רבי עקיבא פשידתתי לנהרדעא לעבר השנה. מצאני נחמיה איש
בית דלי ואמר לי. שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על
פי עד אחד אלא רבי יהודה בן בבא. ונומית' לזו בן הדברים אומר רבי
אמר להם משימו אתם יודעים שהפדינה הזאת משויבשת בגיטות.
מקפילני מרבן גמליאל תוקן שמיאין את האשה על פי עד אחד.
דכ' שבאיתי והרציתי הדברים לפני רבן גמליאל. שמח לדברי ואמר
מצאנו חבר לרבי יהודה בן בבא. מתוך הדברים נזכר רבן גמליאל
שנהרגו הרונים בתל ארזא. והשיא רבן גמליאל (תוקן) גשיותיהם על
פי עד אחד והתקפו להיות משיאין על פי עד אחד והתקפו להיות
משיאין עד מפי עד. מפי עבד. מפי אשה. מפי שפחה. רבי אליעזר
ורבי יהושע אומרים אין משיאין את האשה על פי עד אחד. רבי
עקיבא אומר לא על פי אשה. ולא על פי עבד. ולא על פי שפחה.

ברטנורא

אדם הי בתוך מים ימים רבים ומש"ה חפ"י במים שיש להם סוף דלי נפיק הוי חוי ליה הייס
דלמא נפיק בתר ימים רבים ולא חוי ליה. ור' יוסי פליג עליה ואמר מעשה בשמאל שירד
במערה וכו' ומערה מים שיש להם סוף: ושהו. עד שהלא נפסם והשיאו את נשותיהן: מן
הארכובה ולמטה. הואיל ויכול להיות לא תנשא שמה יאל ולא ראוהו דמים שאין להם סוף
הן: ה אפילו שמע מן הנשים. שאין מתכוונות להשיד יכול לילך להשיד להשיא את אשתו:
הרי אנו הולכים לספור ולקבור את איש פלוני. כגמרא מיקו עריך שיאמרי אנו בחים
מלספור ומלקבור את איש פלוני ועריך נמי שישמע אותם מספרים מענייני ההספד כך וכך רבנן הוי החס
כך וכך ספדני הוי החס מפני שדרך תינוקות לבחן ולהעלות שמות ובמא נמלה או מצב קברו ומכניס
אוחו כסם איש פלוני: ו משיאין על פי בת קול. אם שמעו קול נוחה איב פלוני מת:
בצלמון. שם מקום: ו נומית' לו. אמרתי לו: בן הדברים. שכל הכריז הולקיס עליו:
משומשת בגיטות. ואינו יכול לילך אלניהם להעיד מה שמעתי חלה אמור להם אחי זה
העדות בשמי: רבי אליעזר ורבי יהושע אומרים כו' ורבי עקיבא אומר כו'. ולית
הלכתה

בשרח ליום שלישי

ולא על פי קרובים. אמרו לו. מעשה בכני לוי שהלכו לצוער עיר
זתמרים וחלה אחד מהם בדרך. והביאוהו בפונדק. ובחזרתם אמרו
לפונדקית איה חברנו. אמרה להם מת וקברתיו. והשיאו את אשתו.
אמרו לו ולא תהא כהנת בפונדקית. אמר להם לכשתהא פונדקית נאמנת.
הפונדקית הוציאה להם מקלו ותרמיזו וספר תורה שהיה בידו:

ברטנורא

הלכתא כחד מנייהו אלף הלכה משיאים ע"פ אשה וע"פ קרובים חזן מחמש נשים דתן כמתני'
ועד מפי עד מפי אשה מפי טבל מפי שפחה כשר לעדות אשה: לא תהא כהנת בפונדקית.
כלומר מיוחסת לא הוה נאמנת כפונדקית כתמיה ואם האמינו הסונדקית מסיחה לפי תומה כל
שכן שיאמינו כהאשה ישראלית: לכשתהא פונדקית נאמנת. כל' שנס הסונדקית
אינה נאמנת:

גבורא יבמות דף קכ"ב ע"ב

מאי גרועתא דפונדקית אמר רב פהנא פונדקית נכרית היתה
ומסיחת לפי תומה היתה זה מקלו וזה תרמיזו וזה קבר
שקברתיו בו. וכן תני אבא בריה דרב מניומי בר היא
פונדקית נכרית היתה ומסיחת לפי תומה היתה זה מקלו
וזה תרמיזו וזה קבר שקברתיו בו. והא איה חברנו קאמרי
לה. כיון דחזתינהו בכיא אמרו לה איה חברנו אמרה להם
מת וקברתיו. תניא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון
דהעיר עדות אשה. אמר לו בני היאך אתה יודע עדות זו
אמר לו אני והוא היינו הולכין בדרך ודרך אחרינו גיים ונתלת
ביחור תאנה ופשחו והחזיר את הגיים לאחוריו. אמרתי לו
בעירי יוחנן בן יוחנן אריה דמכפר שיחיא. קימים חרה ומת.
אמר לו לא פד אמרת לי יוחנן בן יוחנן דמכפר שיחיא

אריה

רש"י

והא איה חברנו קאמרי לה. אלמא לאו לפי תומ' הוה בכיו. והיינו
לפי תומה דקודם שאלוה הסחילה לומר: ונתלה ביהור של תאנה.
אחז בגוף של תאנה ופשחו לעשות ממנו מקל: פשחו. נתקו: יישר כחך אריה.
גבור חי' ולב אריה יש לך: יפה כוונת את שמי אריה. שכן קורין אותו
בעירי: לא כך אמרת לי בו'. דורס וחוקר ה' אולי יספוק את דבריו לא כך
אמרת לי דמכפר שיחיא אריה שהכפר היו קורין אריה ולא אותו:

בשרח ליום שלישי

קיג

אריה. אמר ליה לא אפא פד אמרתי לך יוחנן בן יוחנן אריה
דמכפר שיחיא ודקנדק עליו שנים ושרשה פעמים וכיון את
דבריו. והשיא רבי טרפון את אשתו. אמר רבי אלעזר אמר
רבי חנינא תקמידי חכמים מרבים שגוים בעולם שגאמר
(ישעי' נ"ד) וכל בניה למודי ה' ורב שלום בניה:

זוהר דף ס"ג ע"ב

ממעמקים קראתיך והכי תאנא פל מאן דמצלי צלותא קמי מלכא קדישא
בעי למבעי בעותיה ולצקאה (ויקרא ע' א') מעמקא דלכא בגין
דישתבח לביח שרים בקדשא בריה הוא ויכיון לכא ורעותא. ומי אמר
דוד הכי ודא כתיב (תהלים ק"ט) בכל לפי דרשתיה ודא קרא פני מאי
בעי ממעמקים. אפא הכי תאנא פל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא
בעי לכונא דעתא (ג"א לכא) ורעותא מעיקרא דכל עיקרון (ג"א) מעומקא
דכל עומקון) לאמשכא ברכאן מעמקא דבירא (ג"א דלכא) בגין דינגיד
ברכאן כמבועא דלכא. ומאי הוא. תהוא אתר דנפיק מניה ואשתבח
מניה תהוא נהר דכתיב (בראשית ב') ונהר יוצא מעדן וכתיב (תהלים מ"ו)
נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. ודא אקרי ממעמקים. (ס"ט א') עמקא
דלכא עמקא (בראשית ר"ד א' ויקרא רפ"ה א' ב' רצ"ו ב') דבירא דמבועין נפקין
ונגידין לברכא כלא ודא הוא שירותא לאמשכא ברכאן מעילא לתתא.
אמר רבי תוקיה פד עתיקא סתימאה דכל סתימון בעי לזמנא ברכאן
לעלמין אשרי כלא ואכריל פלא פהאי עמיקא עקאה ומחכא שאיב
ואתנגיד בירא (ג"א נהרא) דנחלין ומבועין אתנגידו מניה ומשתקין
מניה מלהו. ומאן דמצלי צלותיה בעי לכונא לכא ורעותא לאמשכא
ברכאן כהוא עמיקא דלכא בגין דיתקבל צלותיה ויתעביד רעותיה:

מוסר

מלוכת

יוסף לחק

הלכה פסוקה

הר"ם ה' אישות פרק ט"ו

הבא לתקן פגם הכרית אם לא נשא אשה
לשוא צרף צונף והמאחר לשא מאוה
מענות ובע נאמנה פי מאבד עולמו ונפשו
ומה יספון גבר להתענות בגמי השוככים
והוא עובר על דת וכל גמיו בעבירה ומקן
עשרים שנה ואינה אומרים עזי הפחנה
עצמותיו ובא וראה תקנהו הפלג צדיק
והסיד

צווי חכמים על האשה שתהיה צנועה
בתוך ביתה ולא תרבה שחוק וקלות
ראש בפני בעלה ולא תתבע בשמיש הפסח
בפיה ולא תדנה מבררת בעסק זה ולא
תמנע מבעלה פרי לצערו עד שיוסף
באהבתה אף נא נשמעת לו בכל עת שירצה
ותתן מטרוביו ובני ביתו פדי שלא יעבור
ערו

בשלה ליום שלישי

עליו רוח קנאה ותתבחק מן הפעור וכן
הדומה בפעור : וכן צוה תבכים שיחיה
אדם מכבד את אשתו יותר מגופו ואיזה
פגופו ואם יש לו ממון מרבה במזבחה
כפי ממונו ולא יפיל עקיה אימה יתירה
ויהיה דבורו עשה גנחת ולא יהיה עצב
ולא רגון : וכן צוה עד האשה שתהיה
מבדחת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו
עקיה מורא ותעשה כל מעשיה על פיו
ויהיה בעיניה כמו שר או מקנה מהלכת
בתאמת לבו ומתחזקת כל מה שישגא ויה
גדה בגנות ישראל וישראל הקדושים והטהורים ביוגן ובדרכים אלו ויהיה ישועה
נאה ומשפח :

בשלה יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי ון דשם ב״ן לקנות הארת נפש
יתירה משבת הכאה :

י ופרעה הקריב וישא בני ישראל את עיניהם
והנה מצרים נסע אחריהם ויראו מאד

ויצעקו בני ישראל אל יהוה : ופרעה קרב וקפו בני ישראל
ית עיניהם והא מצראי נמלין בתריהון ודחילו לחדא וזעיקו בני ישראל
קדם : יא ויאמרו אל משה המבלי אין קברים
במצרים לקחתנו למות במדבר מהזאת עשית
לנו להוציאנו מצרים : ואמרו משה המבלי קברין במצרים
דברתנא למת במדברא מא דא עבדתא קנא לאפקותנא במצרים :

הלא

רשׁי

(י) ופרעה הקריב. היה לו לכתוב ופרעה קרב מהו הקריב הקריב עלמו
ונהאמן לקדם לפניהם כמו שהתנה עמהם : נוסע אחריהם. כלל
אחד כליש אחד. ד"א והנה מלרים נוסע אחריהם ראו שר של מלרים נוסע מן
השמים לעזור למלרים. תנחומא : ויצעקו. (מכילתא) תפשו אומנות אבותם.
באברהם הוא אומר (בראשית י"ט) אל המקום אשר עמד שם. בילחק (שם כ"ד)
לשוח בשדה. ביעקב (שם כ"ח) ויפגע במקום : (יא) המבלי אין קברים. וכי
מתם חסרון קברים שאין קברים במלרים ליקבר שם לקחתנו משם שיפיר
פלינלס"א

בשלה ליום רביעי

קיד

כי הראיה הדבר אשר דברנו אליך במצרים
לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו
עבד את מצרים ממותנו במדבר : הלא דין פתגמא די
מללא עמך במצרים למימר שבוק מננא ונפלת ית מצראי ארי טב לנא
דנפלת ית מצראי מדנמות במדברא : יג ויאמר משה אל
העם אל תיראו התוצבו וראו את ישועת יהוה
אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים
היום לא תספו לראתם עוד עד עולם : ואמר משה לעמא
לא תדחיקו את עצתו וחוזו ית פורקנא ב״ן דיעבד לבון ימא דין ארי
במא דחזיתון ית מצראי ימא דין לא תוספון דמחזיתון עוד עד עולם :
יד יהוה ילחם לכם ואתם תחרשון : פ יי ימים לבון קרב
זאתו תשתקון : שלישי טו ויאמר יהוה אל משה מה
תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו : ואמר יי למשה
קבלית צוהתך מלי עם בני ישראל ויטלון :

ותאמר

רשׁי

פלינלס"א דינו"ן פוסי"ש : (יב) אשר דברנו אליך במצרים. (מכילתא) והיכן
דברו ירא ה' עליכם וישפוט : ממורתנו. מאשר נמות ואם היה נקוד מלאפוס
(ר"ל חול"ס כנודע לבעלי דקדוק שקראו חולס מלאפוס ועיין לקמן פ' יתרו
ברש"י פסוק פן יפרוץ) היה נבחר ממתתנו עכשיו יד כסור"ק נבחר מאשר
נמות. וכן מי יתן מותנו שנמות וכן (ש"ב י"ט) מותי דאזשלוס שאמות
כמו (לפניה ג') ליום קומי לעד (דה"ב י"ח) עד זלוס שאקוס שאשוב :
(יג) כי אשר ראיתם זאת מצרים וגו'. מה שראו אינו אלא היום היום
הוא שראיתם אותם ולא תוסיפו עוד : (יד) ד' בשבילכם. וכן כי
ה' נלחם להם. וכן (איוב י"ג) אם לאל תריבון. וכן (כ"ד) ואשר דבר לי.
וכן (שופטים ו') האתם תריבו לבטל : (טו) מה תנו. למדנו שהיה משה
עומד ומתפלל אמר לו ה' מה תעשה לי : (טז) ששאל נתוכן
בצרה. ד"א מה תלעק. ליד כמו שנאמר להלן (ישעיה מ"ה)
על בני ועל פועל יד ישראל ויסעו. (מכילתא) אין להם
אלא ליסע שאין גיהס מהו זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו
כי וילאו לקרוע להם היס :

בשמחה

בשלה ליום שלישי

עליו יום קנאה ותבחוק מן הפעור וכן הדומה בפעור : וכן צווי חכמים שיהא אדם חפז את אשתו יותר מגופו ואוהבה כגופו. ואם יש לו קמון מרבה בטובתה כפי קמנו ולא נפיר עקיה איתה ותיבה ויהיה דבורו עמה בנחת ולא יתיה עצב ולא רגז : וכן צווי עד האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו עקיה מרוא ותעשה כל פנייה על פיו ויהיה בעניה כמו שר או מקה מחלקת בתאות לבו ומתקת כל מה שישגא. וזה דבר בנות ישראל וכן ישראל הקדושים והטהורים ביוון ובדרום אלו ויהיה יושבן נאה ומשבח :

בשלה יום רביעי תורה

יבון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ ׀ דשם כן לקנות הארת נפש יתירה משבת הכאה :

וּפְרַעַה הַקָּרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם וְנִסְעוּ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד

וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה : וּפְרַעַה קָרֵב וְנִקְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת עֵינֵיהוֹן וְהָא מִצְרָאִי נִמְלִין בְּתִרְיָהוֹן וְדַחֲלוּ לְחִדָּא וּזְעִיקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם : יא וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הַמְבַרְלִי אֲנִין־קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר מַה־זֹּאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם : וַאֲמָרוּ מֹשֶׁה הַמְדַלִּית קָבְרִין בְּמִצְרַיִם דְּבַרְתָּנָא לְמַמַּת בַּמִּדְבָּרָא מַא דַּא עַבְדְּתָא קָנָא לְאִפְקוּן מִמִּצְרַיִם :

רש"י

(י) ופרעה הקריב : ופרעה קרב מהו קריב עלמו כמו שהתנה עמוהו חריהם. כלל אחד כתיב : יס נוסע אחריהם רחוק מלרים נוסע מן השמים נשח למנרים. הנחומח : ויצעקו. (מכילתא) אומנות אבותם. באברהם הוא אומר (בראשית י"ט) אל המקום אשר עמד. כלל (שם כ"ד) לשוח בשדה. ציעקב (שם כ"ח) ויפגע במקום : (וא) המבלי אין קברים. וכי מחמת חסרון קברים שאין קברים במלרים ליקבר שם לקחתו משם שיפור פלינלס"א

בשלה ליום רביעי

קוד

כִּי הִלֵּאתָהּ הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת־מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד אֶת־מִצְרַיִם מִמֹּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר : הֲלֹא דַוּן פְּתַנְמָא דִּי מַלְאַנָּא עַמְדָּא בְּמִצְרַיִם לְמִימַר שְׂבוּק מִנְנָא וְנַפְלַח יַת מִצְרָאִי אֲרִי מִב לָנָא דְנַפְלַח יַת מִצְרָאִי מִדְּנִמּוּת בַּמִּדְבָּרָא : יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אֶל־תִּירְאוּ הַתְּיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לִרְאֹתֶם עוֹד עַד־עוֹלָם : וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּעַמָּא דְאָא תְדַחֲלוּן אֶתְעַתְדוּ וְחִזּוּ יַת פּוֹרְקָנָא דִּי דִיעַבְד לְכוּן יוֹמָא דִּין אֲרִי בְּמָא דְחִזּוּתוֹן יַת מִצְרָאִי יוֹמָא דִּין לָא תוֹסְפוּן לְמִתְיַחֲזוּן עוֹד עַד עֲלָמָא : יד יְהוָה יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחְרְשׁוּן : פ יי יְנִיחַ לְכוּן קָרֵב וְאַתָּן תִּשְׁתַּקּוּן : שְׁלִישִׁי מו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מַה־תַּצְעַק אֵלַי דְּבַר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ : וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה קַבְּלִית צְרוּתָךְ מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹן :

ותאמר

רש"י

פלינלס"א דינון פוסי"ש : (יב) אשר דברנו אליך במצרים. (מכילתא) וסיכין דברו ירא ה' עליכם וישפט : ממרתנו. מאשר נמות ואם היה נקוד מלאפוס (ר"ל חול"ס כגודע לבעלי דקדוק שקראו חולס מלאפוס ועיין לקמן פ' יתרו ברש"י פסוק פן יפרוץ) היה נבחר ממתנתו עכשיו שנקוד בשור"ק נבחר מאשר נמות. וכן מי יתן מותנו שנמות וכן (ש"ב י"ט) מי יתן מותי דאשלוס שאמות כמו (לפניה ג') ליום קומי לעד (דה"ב י"ח) עד שובי בשלוס שאקוס שאשוב : (יג) כי אשר ראיתם זאת מצרים וגו'. מה שראיתם אותם אינו אלא היום היום הוא שראיתם אותם ולא תוסיפו עוד : (יד) ה' ילחם לכם. בשבילכם. וכן כי ה' נלחם להם. וכן (איוב י"ג) אם לאל תריבון. וכן (בראשית כ"ד) ואשר דבר לי. וכן (שופטים ו') האתם תריבון לבעל : (טו) מה הצעק אר. למדנו שהיה משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישראל נתווין בלרה. ד"א מה הצעק אי עלי הדבר תלוי ולא עליך כמו שנאמר להלן (ישעיה מ"ה) על בני ועל פועל ידי חלונ : דבר אל בני ישראל ויסעו. (מכילתא) אין להם אלא ליסע שאין הם עומד בפניהם כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו כי ואלו לקרוע להם הים :

בשמירה

נביאים שופטים ד'

א ותאמר דברה אל ברק קום פי זה היום אשר נתן יהוה
את סיסרא בידך הלא יהוה יצא לפניך וירד ברק
מהר תבור ועשרת אלפים איש אחריו: ואמרת דבורה לברק
קום ארי גיו יומא דמסר יי ית סיסרא בידך הלא מלאכא דיי נפק
לאצלתא דדמך ונתת ברק מסורא דתבור ועסרא אלפין גברין בתרוהי:
ב ויהם יהוה את סיסרא ואת כל הרקב ואת כל המחנה
לפירחב לפני ברק וירד סיסרא מעל המרפבת ויגם ברגליו:
ותבר יי ית סיסרא וית כל רתיביא וית כל משריתא דפתגם דחרכב קדם
ברק ונתת סיסרא מעל רתיכא ואפק ברגליו: ג וברק רוף אחרי
הרקב ואחרי המחנה עד חרשת הגוים ויפל כל מחנה
סיסרא לפירחב לא נשאר עד אחד: וברק רבך פתר רתיכא
וברת משריתא עד תקוף ברכי עממיא ואתקטלא כל משרית סיסרא
לפתגם דחרכב לא אשתאר עד חד: ד וסיסרא גם ברגליו אל
אהר יעל אשת חבר הקניזי כי שלום בין יבין מלך חצור ובין
בית חבר הקניזי: וסיסרא אפק ברגליו דיעל אמת חבר
שלמא ארי שלמא בין יבין מלאכא דחצור ובין בית חבר שלמא:
ה ותצא יעל לקראת סיסרא ותאמר אליו סורה אדני סורה
אלתי אל תירא ויסר אליה האלה ותכסחו בשמיכה:
ונפקת יעל לקראת סיסרא ואמרת ליה זור רבוני זור לותי לא תדחל
וזר לותה למשכנא ובסיתיה בגונבא: ויאמר אליה השקינינא
מעטמים כי צמתי ותפתח את גאוד החלב ותשקהו
ותכסהו: ואמר לה אשקיני כען ועיר מיא ארי צחי אנא למשתוי
ופתחת ית גודא דחלבא ואשקותיה ובסיתיה:

(*) חסר א' * יחיר ו' רש"י

(ח) בשמיכה. כלבוש: (ו) נאד החלב. שהחלב מכזיר הגוף להיות נרדס:

תרומס

כתובים משלי י"ד

א צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חמאת: צדקתא תרומם אומא
וחיסודא דעמי חמאי: ב רצון מלך לעבד משכיל
ועברתו תהיה מביש: רעותיה דמלאכא בעבדא סוכלתנא ובסורתניה
יבהתון: ג מענה רך ישיב חמה ודבר עצב יעלה דאף:
מלתא דכיכתא מהפכא חמיתא ומלתא דעזיזא מסקא רוגזא: ד לשון
חכמים תמיב דעת ופי כסילים יביע אולת: דישנא דחכימי
משפר ידיעתא ופומחון דמכלי נביע שמונתא: ה בכר מקום עינו
יהוה צופות רעים ומזבים: בכל אתר עינו דיי חמון בבוישי ובמבוי:
ו מרפא לשון עין חיים וסקה ביה שבר ברוח: אסותא דלישנא
אינא דתני הוא ודאכיל מן פירוחי גשפע:

רש"י

(א) תרומם גוי. ישראל: וחסד לאומים חמאת. שכנעטס גוולים מזה ונותניס
לזה: (ב) ועברתו. תהי לעבד מזיס: (ג) מענה רך. מי שעונה
לחצירו בדברים רכים: ודבר עצב. שעונה בכעס: (ד) יביע. ידבר: (ו) ומלף
בה. המעטס כלסונו סופו להביא עליו שבר הסא כרוח קדיס:

משנה בבא מציעא פרק ו'

א השוכר את האומנין והמעו זה את זה. אין להם זה על זה אקא תרעומות
שכר את החמר ואת הקדר להביא פריפרין וחילינים לפכה או
דימת ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה. וכל דבר שאבד וחזרו בהן.
מקום שאין שם אדם שוכר עליהן או מטען: ב השוכר את האומנין

וחזרו

ברטנורא

פרק ו' א השוכר. והמעו זה את זה. א' מן האומנין ששלחו בעל הבית להסכיר את
הכרוי והעעה אותם כנון שאל בעה"כ לשכור כל א' בד' דינרים ליום והלך
הוא והסכירס כנ' אין להם עליו אלא תרעומות דהא סבור וקביל כנ' אלא שיכולים
לומר לו לית לך אל תמנע טוב מעליו פ"א הטעו זה את זה שחזרו בהם ולא רלו ללכת לעשות
מלאכתו של בעה"כ כמו ששכרו עמו, או בעה"כ חזר בו כנון שאל אי אפשי בכס צדק קודם
שילכו אל המלאכה: ואת הקדר. כרו"ש גרסינן כלומר בעל הקרון: פריפרין. עליס משופין
לעשות אפריון: חילינים. למת או לחתן: המשרה. מים שסורין בהן פשתן: מקום שאין שם
אדם. שהא חינו מולא שועלים (פ' בשכר שהיה מניע לאלו רש"י) לשכור והפשתן אבד: שוכר
עליהם. כני אדם כשיעור שכן אכל לא בותר משיעור שכן: או מטען. אומר שיתן להם
זו יותר ואינו נתן אלא מה שהתנה מתחלה: ב השוכר את האומנין. בקבלות כך מלאכה
בכך וכך מעות: וחזרו בהם. לאחר שעשו מקתה: דין על התחונה. אם הוקרו פועלים
ואינו מולא מי שיגמרנה בשכר שהיה מניע לאלו על העתיד לעשות מעכב משכרם ממה שעשו כל
מה

בשלה ליום רביעי

וְחִזְרוּ בָהֶן. יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה. אִם בְּעַל הַפִּית חִזְרוּ בּוֹ. יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה. כִּי הַמְשָׁנָה יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה. וְכִי הַחֲזוּר בּוֹ יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בְּהַר וְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה. בְּבִקְעָה. בְּבִקְעָה. וְהוֹלִיכָה בְּהַר. אִפְיֹדוּ זֶה עֵשֶׂר מִלִּין וְזֶה עֵשֶׂר מִלִּין וּמִתָּה. חֵיב. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שֶׁנַּעֲשִׂית אֲנָרְיָא. אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שְׁלֶךְ לְפָנָי. מִתָּה אוֹ נִשְׁבְּרָה חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בְּהַר. וְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה. אִם הִחְלִיקָה פְּטוּר. וְאִם הִחְתְּמָה חֵיב. לְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה וְהוֹלִיכָה בְּהַר. אִם הִחְלִיקָה חֵיב. וְאִם הִחְתְּמָה פְּטוּר. אִם מִחֲמַת הַמַּעֲלָה חֵיב. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לְחֵרוֹשׁ בְּהַר וְחֵרוֹשׁ בְּבִקְעָה. אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן פְּטוּר. בְּבִקְעָה וְחֵרוֹשׁ בְּהַר. אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן חֵיב. לְדוֹשׁ בְּקִמְטֵינִת וְדוֹשׁ בְּתַבּוּאָה פְּטוּר. לְדוֹשׁ בְּתַבּוּאָה וְדוֹשׁ בְּקִמְטֵינִת חֵיב. מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּמְטֵינִת מִחְלָקָת. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהִבְיָא עֲלֶיהָ חֵיב. וְהִבְיָא עֲלֶיהָ שְׁעוּרִים

ברמנורא

חייב

מה שיטריך להוציא עד שתגמר מלאכתו כשכר שפסק עם אלו. ואם הוולו פועלים וימלא מי שיגמרנה כפחות ישומו להם מה שעשו ויתן להם מה שפסק עשו חליה יתן להם חלי שכן ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים תהיינו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרנו חוץ ממה שיטלו אלו: ואם בעל הבית חזר בו ידו על התחתונה, יתן להם מה שעשו ואם הוולו מלאכת הפועלים על כרחו יתן להם כמו שפסק חוץ ממה שטרך להוציא בהשלמתה: כל המושגה ידו על התחתונה, כגון נתן אמר ללבע ללבעו אדום וללבעו שחור אם השכח יתר על היציאה אין נתן לו שכרו משלם אלא דמי יציאת עזים וסממנים ואם היציאה יתירה על השכח נתן לו את השכח: וכל החוזר בו ידו על התחתונה, לאתויי המוכר שדה לחבירו כאלף וזו נתן לו מהם מאתום וזו חזר בו המוכר יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי רצה אומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי ואם לוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך רצה אומר לו הילך קרקע כנגד מעותיך: בבהר והולוכה בבקעה בבקעה והולוכה בהר, כראש ההר ואע"פ שהדרך חלק וישר: חייב, כשמתה מחמת אור' שלא הוחלקה ולא הוחמה דהואיל וסנה בה יכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת שלא היתה למוד' באויר הר וקשה לה. או לא היתה למוד' באויר בקעה וקשה לה ומשום הכי לא מפליג הכא בין הוחלקה להוחמה, כמו דמפליג בסיפא. אם החליקה פטור, שבהר היא ראויה להחליק יותר שראש ההר חד ומשופע לזרדיו, ואם הוחמה חייב, שהבקעה מעלה הכל לפי שהרים סביבה ואין אויר שולט בה ואם הוחמה מחמת העלותה בהר חייב שהמעלה גרמה ליה והוא שינה להולוכה בהר: והבדיקה, נסמית בדוק שבעין פי' אחר התליע רגלה: או שנעשית אנגריא, שנקקה לשכרות המלך: אומר לו הרי שלך לפניך, ודוקא כשאומר לו המור זה ושכרו למשאוי אבל אם שכרו לרכוב עליו ואפי' אל' חמור זה אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך שמה תפול תחתיו כגשר או תשליכנו באחת הפחתים וכן אם השכיר לו המור סתם אפי' למשאוי אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך אלא חייב להעמיד לו בהמה אחר' ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: מתה או נשברה חייב, המשכיר למכור העור והנבלה לכלבים ולהוסיף מעות ולהעמיד לו המור או ישכור לו המור אחר דמי הנבלה שהרי המור זה שיעבד לו או יחזיר לו שכרו: דהשוכר את הפרה לחרוש וכו' וכל כלי המחרש' לבעל הפרה ונערו הולכים עם בהמתו וחורשי' בה: נשבר הקנקן, יהי המחרשה שבו הנרול: חייב, שהרים קשים לחרוש מן הבקעה מפני הסלעים שיש עם: ודש בתבואה פטור, אם הוחלקה: דהוהביא עליה שעורים, שכן קלים מחטין: חייב, בקלקול' אם הוסיף ג' קבין ולא אמרין הואיל והשעורים קלים יש לו להוסיף

קמז

בשלה ליום רביעי

חייב, תבואה והביא עליה תבן חייב, מפני שהנפח קשה למשאוי. להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור, ואם הוסיף עד משאו חייב, וכמה וסיף עד משאו ויהי חייב, סומכום אומר משום רבי מאיר סאה נגמל שלשה קבין לחמור: וכל האומנין שומרי שבר הן וקבין שאמרו טול את שגך והבא מעות, שומר חנם, שומר לי ואשומר קך, שומר שבר, שומר לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם: וזה הלוחו על המושבון, שומר שבר, רבי יהודה אומר הלוחו מעות שומר חנם, הלוחו פירות שומר שבר, אבא שאול אומר רשאי אדם להשכיר משבונו של עני להיות פוסק עליו והולך מפני שהוא כמשיב אבידה: ה המעביר חבית ממקום למקום ושברה, בין שומר חנם בין שומר שבר ישבע, רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע, ותומה אני אם יכולין זה וזה לשבע:

ברמנורא

להוסיף עד כדי כווד לתך חטין שהוא משא החמור: מפני שהנפח קשה, לכהמה: כמשאוי, אע"פ שאין משאו ככד כמשא החטין הרי נפקן כנפח החטין והנפח כמשאוי: לתך, הני כור והכור שלשים סאין: סומכום אומר וכו', והלכה כסומכום: ואם הוסיף, פחות משיעור זה פטור אם הזק החמור ונתן שכר התוספות בלבד: דכל האומנין, קבלנים שמקבלים עליהם לעשות מלאכה בבתיהם: שומרי שבר, להתחייב בנטיבה ואבידה דכהיה הגאה דתפיס ליה אגרא הוי עליה שומר שבר: וכולן שאמרו טול את שלך, שכר גמרתיו ואינו מעכבו להפסו על שכרו ומאחר שתולכנו תביא מעות הרי הוא משא ואילך שומר חנם: שומר לי ואשומר לך, שומר לי היום ואשומר לך למחר אבל שומר לי אחר זה ואני אשומר לך זה האחר במקומו והכל בזמן אחד זה שמיר' בצעלים היא ופטור: הנח לפני שומר חנם, אבל הנח לפניך או הנח סתם אפילו ש"ה לא הוי דלא קביל עליה נטירותא כלל: דהלוחו, מעות: על המשבון שומר שבר, בין הלוהו ואח"כ משכנו בין משכנו ואח"כ הלוהו ומאי שכר שבר מזה: הלוחו מעות שומר חנם, דלית ליה לרכי יהודה שכר מזה לטנין דינא: הלוחו פירות שומר שבר, שדרך פירות להקניב ואין הלכה כרכי יהודה: מותר אדם להשכיר, לאחרים: משבונו של עני, שבידו: להיות פוסק עליו, שכר והולך תמיד ופוחת מן החוב ודוקא כמשכון דנפיש אגריה וזוטר פחתיה כגון מרא וקרדוס וכיוצא בהן וכן הלכה: דה בין שומר חנם בין שומר שבר ישבע, קס"ד ישבע שלא פשע ויפטר: ר' אליעזר אומר זה וזה ישבע וכו', כלומר אף אני שמעתי מרבתי כר"מ דזה וזה ישבע אבל חמה אני על זה ועל זה היאך נפטרי' בשבועה דשומר שכר היאך פטור בשבועה דלא פשע הא בלא פשיעה נמי חייב שאין זה אונס אלא דומי' דגניבה ואבידה שהן קרובין לפשיע' ולאונס ועוד אי בלא במקום מדרון נשבר' אפי' שומר חנם היכי מצי משתבע שלא פשע הא ודאי פשיע' היא ור"מ שכר שבועה זו לא מן הדין היא אלא חקנת חכמים היא שאם אי אחר פוטר המעביר חבית ממקום למקום מן התשלומים ע"י שבועה זו אין לך אדם שיעביר חבית לחבירו ממקום למקום לפיכך תקנו שיטבע שלא כטובה שבתיה ויפטר:

גמרא בבא מציעא דף ע"ה ע"ב

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל לתקדים לו שלום שאסור לתקדים לו שלום

תלמוד

תלמוד לומר (דברים כ"ו) נִשְׁךְ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ אֶפְיֹו דְבוּר
אָסוּר : וְאִדּוּ עֹבְרִין וְכוּ'. אָמַר אֲבִי מִלֵּוּה עֹבֵר בְּכֶן לֹוה
עֹבֵר מִשּׁוּם (שם) לֹא תִשָּׁךְ לְאֲחִיָּה וְלִאֲחִיָּה לֹא תִשָּׁךְ (ויקרא
י"ט) וְכִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. הָעֶרְבֵה וְהָעֵדִים אֵינֶן עֹבְרִין
אֲלֵא מִשּׁוּם (שמות כ"ב) לֹא תִשְׁיָמוּן עָלָיו נִשָּׁךְ. תִּנְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר מִנּוּי רַבִּית יוֹתֵר מִמָּה שְׁמַרְוִיחִין מִפְּסִידִין. וְלֹא עוֹד
אֲלֵא שְׁמִישִׁמִּים מִשָּׁה רַבִּינוּ חָכָם וְתוֹרְתוֹ אֲמַת. וְאוֹמְרִים אִידוּ
הָיָה יוֹדֵעַ מִשָּׁה רַבִּינוּ שְׁיִהְיֶה רֹחַ בְּדָבָר לֹא הָיָה פּוֹתְבוֹ.
כִּי אָתָּא רַב דִּימִי אָמַר מִנִּין לְנוֹשָׁה בְּחִבְרֹו מָנָה וְיֹודֵעַ שְׁאִין
לֹו שְׁאָסוּר לְעֹבֵר לְפָנָיו תְּלַמּוּד לֹוּמַר (שם) לֹא תִחַיֶּה לֹו
כְּנוֹשָׁה. רַבִּי אָמִי וְרַבִּי אָסִי דְאִמְרֵי תְרוּוִיָּהוּ כְּאִדּוּ רִנּוּ בְּשִׁנֵּי
דִּינִין שְׁנַאֲמַר (תהלים ס"ו) הִרְבַּבְתָּ אָנּוּשׁ לְרֵאשֵׁנוּ כְּאִנּוּ בְּאִשׁ
וּבַמִּים. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב כֹּד מִי שִׁישׁ לֹו מְעוֹת וּמִלֵּוּה
אוֹתָם שְׂרָא בְּעֵדִים עֹבֵר מִשּׁוּם (ויקרא י"ט) וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן
מִכְשׁוֹל. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר גּוֹרָם קְלָלָה לְעַצְמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים
ל"א) תִּאֲלַמְנָה שְׁפִתַי שֶׁקֶר תְּדוּבְרוֹת עַל צְדִיק עֲתָק. אָמַרְוּ
לִיָּה רַבְּנָן לְרַב אֲשִׁי קָא מְקַיִים רַבִּינָא כֹּל מַה דְאָמְרוּ רַבְּנָן.
שְׂלַח לִיָּה בְּחֵדִי פְּנִיָּא דְמַעְלֵי שְׁבַתָּא לִישְׁדַּר לִי מֶר עֲשֶׂרָה
זוּזֵי דְאֲתַרְמִי לִי קַמִּינָא דְאֲרַעָא לְמוֹזְבֵן. שְׂלַח לִיָּה גִיתֵי מֶר
סְחָדִי וְנִכְתָּב כְּתָבָא. שְׂלַח לִיָּה אֶפְיֹו אָנָּא גִמִּי. שְׂלַח לִיָּה כֹּל
שְׁבֵן מֶר דְּטַרִיד בְּגַרְסִיָּה מִשְׁתַּלִּי וְגוֹרָם קְלָלָה לְעַצְמִי. תְּנֹו

בשלה ליום רביעי
מלוא עובר

מלוא עובר בבולן. ככל הני דחסיב צמתיתין דהויא נותן כנשך בשעת הלואה
והוא לוקח בשעת פרעון והוא לו כנוסה כשחזבו ודומקו והוא סס עליו
נשך בשעת פיסוק התנאי ונותן מכשול לפני הלואה להעבירו על לא תשך לאחריך
שהוא אזהרה ללוה: מפסידין. כדאמר בפרקין מתמוטעין לעולם: משה חכמ.
לישא מעליא נקט: לא תחיה לו בנושה. לא תראה בעיניו כנוסה זו שיראה
ויבוס: לראשנו. לשון נוסה כדמתרגמין כרשיא הרי אנו זאיס זאס וצמיס:
עובר משום לפני עוור. שעולה על רוחו של לוא לכפור: קללה. כשחזבו וזס
כופר

רַבְּנָן שְׂלַשָּׁה צוּעִקִים וְאִינָם נַעֲנִים וְאִדּוּ הֵן מִי שִׁישׁ לֹו מְעוֹת
וּמִלֵּוּה אוֹתָם שְׂרָא בְּעֵדִים וְהַקּוֹנֶה אַדּוֹן לְעַצְמוֹ וּמִי שְׂאֵשְׁתוֹ
מוֹשַׁלֵּת עָלָיו. קוֹנֶה אַדּוֹן לְעַצְמוֹ מֵאִי הִיא אֵיכָא דְאִמְרֵי תוֹלָה
נִכְסִיו בְּנִכְרֵי וְאֵיכָא דְאִמְרֵי תְבוֹתֵב נִכְסִיו לְבָנָיו בְּחַיָּו וְאֵיכָא
דְאִמְרֵי דְבִישׁ לִיָּה בְּהָאִי מְתָא וְלֹא אֲזִיל לְמִתָּא אֲחֵרִיתָא:

רש"י

כופר הכל מקללין חוטו וחומרין שהוא דובר על לדיק עתק: ומשתלוי. ישכח
הלואתו ואגרוס קללה לעלמי: צועקין. צדיק דין של מטה: ואינן נענין. שהרי
הס גרמו לעלמן: קונה אדון לעצמו. מפרס לקמן: תולה מעותיו בעבו"ם.
לומר מעות שאני משהמש צהן של פלוני עכו"ם הס שלא להשביע עלמו
ופעמים שהעכו"ם שומע ומעמיד עדים וחזבו דדיקיהס:

זוהר דף מ"ז ע"א

יָיָה יְחַסֵּם לָכֶם וְאִתָּם תִּתְרִישׁוּן. רַבִּי אֲבָא פָּתַח (ישעיה ב"ח) אִם תִּנְשִׁיב
מִשְׁבַּת רִגְלֶךָ עֲשׂוֹת תִּפְצֹךְ בְּיוֹם קִדְשִׁי. וּפְאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוֹן לְאֲתַדְבַּקָא בְּהוּ מִכָּל שְׂאָר עַמִּין דְּעֵלְמָא.
וּכְמוֹ רְחִימוּתָא דִּיקְהוֹן קָרִיב לֹו לְגַבִּיָּה וְיִהֵב לֹון אוֹרֵייתָא וְיִהֵב לֹו
שְׁבַת דְּאִתּוּ קְדִישָׁא מִכָּל שְׂאָר יוֹמֵי וְנִיָּחָא מִכָּלָּא וְחִדְוָה דְכָלָּא וְשְׁקִיל
שְׁבַת לְקַבֵּל אוֹרֵייתָא כְּדָה. וּמָאן דְּנָטִיר שְׁבַת כְּאִילוּ נָטִיר אוֹרֵייתָא
כְּדָה. וְקִרְאָת לְשַׁבַּת עֲנֵג עֲנוּגָא דְכָלָּא עֲנוּגָא דְנַפְשָׁא וְנוֹפֵא עֲנוּגָא
דְעַלְאִין וְתַתְּאִין. וְקִרְאָת לְשַׁבַּת מַהוּ וְקִרְאָת דִּיזְמִין לִיָּה כְּמַה דְאֵת
אָמַר (ויקרא כ"ג) מִקְרָאֵי קִדְשׁ כְּלוּמַר זְמִינִין כְּמַה דְמוֹזְמִין אוֹשְׁפִיזָא לְבִיתִיה.
וְעַד דָּא וְקִרְאָת לְשַׁבַּת עֲנֵג דִּיזְמִין לִיָּה כְּמַה דְמוֹזְמִין אוֹשְׁפִיזָא בְּפִתּוּרָא
מִתְקַנָּא בְּבִיתָא מִתְקַנָּא בְּדָקָא יְאוּת בְּמִכְלָא וּבְמִשְׁתַּיָּא בְּדָקָא יְאוּת
יְתִיר עַל שְׂאָר יוֹמִין. וְקִרְאָת לְשַׁבַּת. מִכְּעוֹד יוֹם. (אסור קי"ח) לְקִדּוּשׁ
יָיָה מִכְּבֵד דָּא יוֹם הַכְּפוּרִים תְּרִי דְאֵינּוּן חֵד. וּכְבִדְתוּ מְעַשׂוֹת
דְּרִכֶּיךָ כְּמַה דְאִוְקִימָנָא מִמְצוּא תִפְצֹךְ וְדָבָר דְבָר וְהָא אֲתַמַּר בְּגִין
דְּהָתָא מְדָה מִלְּקָא וְאֲתַעַר מְלָה דְחוּל לְעֵילָא. מָאן דְמוֹזְמִין אוֹשְׁפִיזָא
בִּיהַ בְּעֵי לְאֲשַׁתְּדָּלָא וְלֹא בְּאֲתַרָּא. תָּא תְּוִי תְּהִיא מְלָה דְנַפְיָק מִפּוּמִיָּה
דְבָר נִשׁ מִלְּקָא וְאֲתַעַר אֲתַעְרוּתָא לְעֵילָא אִי לְמַב אִי לְבִישׁ. וּמָאן דְּהִיתִּיב
בְּעֲנוּגָא דְשַׁבַּתָּא אָסִיר לִיָּה לְאֲתַעְרָא מְלָה דְחוּל דְהָא פְּנִימוּ בְיוֹמָא
קְדִישָׁא. מָאן דְּהִיתִּיב בְּהַלּוּלָא דְמִלְּכָא לֹא יִתְחַזֵּי לְמִשְׁבַּק כְּמִלְּכָא וְיִתְעַסֵּק
בְּאֲתַרָּא. וּבְכָל יוֹמֵי בְעֵי לְאֲחֻזָּה עוֹבְדָא וְלְאֲתַעְרָא אֲתַעְרוּתָא מְדָה
דְאֲצַמְרִיד

בשרח ליום רביעי

דאצטריק. ובשבת בממי דשמאי ובקדושה דיומא בעי לאתערא ולא במלה אחרא:

הלכה פסוקה הר"מ ה' תשובה פ"ו יוסף דהק מוסר מלוקט

אל האמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון נזות ונגזל ונגיבה אלא כלשם שצריך אדם לשוב מאדו כה הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הפעם וכן האיקה וכן הקצאה וכן ההייל ומרדיפת הטמון והכבוד ומרדיפת הפאכלות וביוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה שגומן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהן וכן הוא אומר (ישעי' י"ח) יעזוב קשע ברפך וגו' : ואך יבטה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העונות וההטאות שעשה. אין הדבר בן אקא אהוב ונתקד הוא לפני הכורא פאלו לא חטא מעולם ולא עוד אלא ששקרו הרבה שחרי טעם טעם החטא ופירש מטנו וכבש יצרו אמרו חכמים מקום שפעלו תשובה עומדין אין צדיקים גמורין וכולין לעמוד בו פלומר בעקתן גדוקה כמפעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן פובשין יצדם יותר מהם:

לפני שבת תצוי דווקא

תעלה ללוא

בשרח ליום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הוה אחרונה דשם ב'ן לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה:

מז ואתה תרם את-מטבך ונמתה את-ידך על-הים ובקעהו ויבאו בני-ישראל בתוך הים ביבשה: ואת מול ית חמרה בארים ית ידך ער ימא ובקעוהי ויעלון בני ישראל בגו ימא ביבשתא: יז ואני הגני מחוק את-לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל-חילו

ברכבו

בשרח ליום חמישי

קוח

ברכבו ובפרשיו: ואנא הא אנא מתקף ית לבא דמצראי ויעלון בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משריתה בתפוחי ובפרשוי: יח וידעו מצרים כי-אני יהוה בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו: וידעו מצראי ארי אנא יי פאתיקרותי בפרעה בתפוחי ובפרשוי: יט ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם: ונמל מלאכא ביי דמדבר קדם משריתא דישראל ואתא מבתריהון ונמל עמודא בעננא סן קדמיהון ושרא מבתריהון: כ ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את-הגולה ולא קרב זה אל-זה כל-הלילה: ועל בין משריתא דמצראי ובין משריתא דישראל והוה עננא וקבלא למצראי ודישראל גדר כל יליא וקא אתקריבו דין לות דין כל יליא:

רש"י

(יט) וילך מאחריהם. להכדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ולקבל חלים ובליסטראות של מצרים. בכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך האלהים אין אלהים בכל מקום אלא דין מלמד שהיו ישראל נתונים בדיו באותה שעה אם להגלל אם להאבד עם מצרים: ויסע עמוד הענן. כשחשיכה והסלים עמוד הענן את המחנה לעמוד האש לא נסתלק הענן כמו שהיה רגיל להסתלק ערבית לגמרי אלא נסע והלך לו מאחריהם להחשיך למצרים: (כ) ויבא בין מחנה מצרים. משל למהלך בדרך וכו' מהלך לפניו. באו לסמים לשבותו נטלו מלפניו ונתנו לאחוריו. באו זאבים מאחוריו נתנו לפניו. באו לסמים לפניו וזאבים מאחוריו נתנו על זרועו ונלחם בהם. כך (הושע י"א) ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו: ויהי הענן והחשך. למצרים: ויאר. עמוד האש את הלילה לישראל והלך לפניו כדרכו ללכת כל הלילה והחשך של ערפל ללד מצרים: ולא קרב זה אל זה. (מכילתא) מחנה אל מחנה:

נביאים שופטים סימן ד'

א ויאמר אליה עמד פתח האהל והיה אם-איש יבא ושאלך ויאמר ה'ש-פה איש ואמרתי אין: ואמר ה' קומי

בהרע

בספ"ס כדווקים הו"ר בסג"ל.

בשלה ליום חמישי

בתרע משפנא ויהי אם אנש ייתי וישאלניך וימר האית פא גברא ותמרין לא: ב ותתקח יעל אשת חכר את יתד האהל ותשם את המקבת בידה ותבא אליו בלאט ותתמע את היתד ברקתו ותצנח בארץ והוא נרדם ויעף וימת: ונסיבת יעל אמת חכר ית סבת משפנא ושוואת ית ארזופתא בידה ועאלת לותיה ברז ונקישת ית סיכתא בצידעיה ונעצת בארעא והוא דמוה ואישתלהי ומית: ג והנה ברק רדף את סיסרא ותצא יעל לקראתו ותאמר לו גלך ואראך את האיש אשר אתה מבקש ויבא אליה והנה סיסרא נפל מת ויתוד ברקתו: והא ברק רדף ית סיסרא ונפקת יעל לקדמותיה ואמרת ליה איתא ואחזינך ית גברא דאת בעי ועאר לותה והא סיסרא מרף ומית ומכתא נעיצא בצידעיה: ד ויכנע אלהים ביום ההוא את יבין מלך כנען לפני בני ישראל: ותבר יי ביומא ההוא ית יבין מלכא דנענן קדם בני ישראל: ה ותלך יד בני ישראל הלוד וקשה על יבין מלך כנען עד אשר חברתו את יבין מלך כנען: ואזלת יד בני ישראל אזלא ותקפא על יבין מלכא דנענן עד די שציאו ית יבין מלכא דנענן:

רש"י

(ב) המקבת. פסיס: בלאט. צסטיקה: ברקתו. בלדעיה: ותצנח בארץ. ונעילת בארץ חכבה הימד צרקמו וצארץ:

כתובים משלי ע"ו

א אויל ינאין מוסר אביו ושמר תוכחת יערם: שמיא מסלי מרדוהא דבאבו ודמוהר פמכסנוהא ערימא הוא: ב בית צדיק תסן רב ובתבואת רשע נעפרת: בביתא דצדיקא סגי חיליא ועללתהו

רש"י

(ב) בית צדיק. בית המקדש שבנה שלמה הלדיק: חוסן רב. מגדל עוז לישראל: ובתבואת רשע. ובתבואת מגשה שהכניס את הללס צו נעכרת:

זרו

בשלה ליום חמישי

קיט

ועללתהו דרשיעי תתעבר: ג שפתי חכמים יזרו דעת ולב כסירים לא יבן: שפתייה דחכמי מודעין מנדעא ודבדו דסכלי לא בן: ד זבח רשעים תועבת יהוה ותפלת ישרים רצונו: דבחייו דרשיעי מכתמיה דאלהא ובצללותהו דתריצי מתרעי: ה תועבת יהוה הרך רשע ומרדף צדקה יאהב: מרחיק אלהא אורחיה דרשיעא ודדדף צדקתא נתרחים:

רש"י

(ג) יזרו דעת. יכחירו דעת: לא בן. אין חמה: (ד) זבח רשעים. צלק ובלעס: ותפלת ישרים. זה משה רבינו:

משנה מנחות פרק ב'

בקומץ את המנחה לאכול שרייה או להקטיר קמצה למחר. מודה רבי יוסי בזה שהוא פגול וחיבין עליו פרת. להקטיר לבנותה למחר רבי יוסי אומר פגול ואין בו פרת וחכמים אומרים פגול וחיבין עליו פרת. אמרו לו מה שנא זו מן הזבחה אמר להם שהזבחה דמו ובשרו ואמרו אחד וקבונה אינה מן המנחה: ב שחט שני כבשים לאכול אחד מן החלות למחר. הקטיר שני בזיבין לאכול אחד מן הפדרים למחר. רבי יוסי

ברטנורא

פרק ב א הקומץ את המנחה מודה ר"י שהוא פגול. משום דכעי למהנא סיפא להקטיר לבנותה למחר רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת מהו דתימא טעמא דר"י משום דסבר אין מפנין בחלי מתיר כלומר שאם הישב לעבור למחר עבדת הני מתיר לא פיגל והך לבונה הני מתיר הוא דבין הקטרת קומץ ולבונה מתירים השירים ואפי' רישא כי השכ בהקטרת קומץ עבדת הני מתיר הוא דבין הקטרת קומץ ומשמע לן דכהא מידה דטעמא לאו מש"ה הוא אלא משום דאין מתיר מפגל את המתיר: מה שנא זו מן הזבחה. שהטעם על מנת להקטיר אמורים למחר פגול: אינה מן המנחה. אינה ממין המנחה כמו הקומץ ואש"ש שהוא ממחירי המנחה דקסבר ר"י שאין מתיר מפגל את המתיר שאין עבדת מתיר זה שהוא קומץ מועלת לפגל מתיר האשר שהיא הלבונה במהשכה שהוא מסשכ על הלבונה בעבודת הקומץ וירבן אמרי ליה כי אמרינן דאין מתיר מפגל את המתיר היכא דלא אקבע כהד מנא כגון שני כבשי עזרת דשניהם מתירים את הלהס והם שחט אחד מהם על מנת לאכול את הצירי למחר שניהם כשרים אבל היכא דאקבעו כהד מנא כגון קומץ ולבונה שניהם כבלי ח' מועלת מהשכת מתיר זה לפגל מתיר אחר והלכה כחכמים: ב שחט שני כבשים. של עזרת דכתיב כהו שני כבשים בני שנה לזבח שלמים ואוקן כבשים מחירין ומקדשים לשתי הלהס שאין הלהס קדוש אלא כשהיטת שני כבשים הואיל והזקקו עמו בתנופה ובאר כבשים של עזרת דמוספס נהו: לאכול אחת מן החלות למחר. וזמן אכילת החלות אינו אלא ליום ולילה כדן מנחה שנאמר כה טחט אחת וכאש: הקטיר ב' בזיבין. לשתי מערכות של לחם הפנים כדכתיב (ויקרא כ"ד) ושמת אותם שמים מערכות והיתה על כל מערכת כף אהת שיש צו לבונה כדכתיב (שם) ונחת יעל המערכת לבונה וכה וזהו הכפית הללו שבהם נחונה נקראים שני בזיבים והלבונה נקטרת כדכתיב

ימי אומר אותה התקה ואותו הסדר שחשב עליו פגול ותיבין עליו פרת
והשני פסול ואין בו פרת. ותכמים אומרים זה וזה פגול ותיבין עליו פרת.
נשמאת אחד מן החלות או אחד מן הסדרים. רבי יהודה אומר שניהם
יצאו לבית השריפה שאין קרבן צבור חלוק. ותכמים אומרים הפגול
בשמאתו והטהור יאכל: ה התודה מפגלת את הקחם והקחם אינו מפגל
את התודה. ביצד. השוחט את התודה לאכול ממנה למחר היא והקחם
מפגלין. לאכול מן הקחם למחר. הקחם מפגול והתודה אינה מפגלת.
הכבשים מפגלין את הקחם והקחם אינו מפגל את הכבשים. ביצד. השוחט
את הכבשים לאכול מהן למחר. הם והקחם מפגלין. לאכול מן הקחם
למחר. הקחם מפגול והכבשים אינם מפגלין: והזבח מפגל את הנסכין.
משקדשו בכלי. דברי רבי מאיר. והנסכין אינן מפגלין את הזבח. ביצד.
השוחט את הזבח לאכול ממנו למחר הוא ונסכיו מפגלין. להקריב מן
הנסכין למחר הנסכין מפגלין והזבח אינו מפגול: פגול בקומץ ולא
בקבוגה. בקבוגה ולא בקומץ. רבי מאיר אומר פגול ותיבין עליו פרת.
ותכמים אומרים אין בו פרת עד שיפגל את כל הפתור. מודים חכמים

לרבי ברטנורא

כדכתיב (ס) והיתה ללחם לאזכרה והלחם נאכל וזמן אכילתו כל אותו שנת שמסרין אותו
מהשלקן בלכד ואם בשעה שהקטיר שני בויכים של לבונה חיטב על אחד מן המערכות של לחם
לאכלו למחר כלומר שלא בזמנו: אותה חלה. של שתי הלחם של עזרת: ואותו הסדר. של
לחם הפנים: זה וזה פגול. שכלן נחשבים גוף אחד: נטמא' אחת מן החלות. דוקא
כשנשמאת אחת משתי הלחם קודם זריקת דם הכבשים או אחד מן הסדרים קודם הקטרת
הבויכים. הוא דאפליגו ר' יהודה ורבנן אבל אם נשמאת לאחר זריקת הדם
הבויכים דברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל: שאין קרבן צבור חלוק. נגמ' מסיק ללא
מקרא ולא מסברא אמר' רבי יהוד' למלתו' אלא גמרא ערוך בידו וכך ה' מקיבל מרכותיו
שאלו קרבן כבוד חלוק ואם נפסל חלו נפסל כולו: ה התודה מפגלת את הלחם. שהלחם
צא בשביל התודה והוא עפל לה ואין התודה עפילה ללחם וכן שני כבשים של עזרת ב' הלחם
הבאין עמהם הם עפלים לכבשים ואין הכבשים עפלים ללחם והעיקר מפגל העפלה ואין העפלה
מפגל העיקר ואי אשמועינן תנא האי דינא בתודה ולא אשמועינן כבשים של עזרת ה"א החם
הוא דבי מפגל לחם לא מפגל' תודה משום דלא הווקפו בתנופה עם החלות אבל כבשים
דהווקפו בתנופה עם החלות דכתיב (סג) והניף הכהן אותם על הלחם אימא כי מפגל
לחם ליפגלו נמי כבשים ואי תנא כבשים הוה אמינא תחם כי מפגלי כבשים מפגל לחם משום
דהווקפו זה עם זה בתנופה אבל תודה ללא הווקפו אימא כי מפגל בתודה לא מפגל בחלות
זריכא: ד הזבח מפגל את הנסכים. והסוטה מהן ענוש כרת: משקדשו בכלי. לאחר
ששמו אותם בכלי שרת שהכלי מקדשן קדושת עולם דשוב אין להם פדיון: דברי ר' מאיר.
דר' מאיר סבר שהנסכים מתפגלים לפי שהדם של הזבח הוא המכסיר ומחיר אותן למוצה והואיל
ויש להן מחיר מתפגלים על ידי מהשבת חוץ לזמנו ותכמים פליגי עליה בפרק ב"ש במסכ' זבחים
הדף מ"ד) ואמרו שנסכים אין להם מחיר לפיכך אין מתפגלין ואין הלכה כר"מ: ה פיגול
דקומץ. בהקטרת הקומץ חיטב על השירים לאכלן שלא בזמנו: עד שיפגל בכל המתיר.
(בהקטרת אחד מהן חלי מחיר הוא דאיכא נמי הקטרת סבירו שאין שירי המנחה מותרים באכילה
לכהן

לרבי מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות. שאם פגל בקומץ שהוא פגול
ותיבין עליו פרת. שהקומץ הוא הפתור. שחט אחד מן הכבשים לאכול
שתי חלות למחר. הקטיר אחד מן הבויכין לאכול שני סדרים למחר. רבי
מאיר אומר פגול ותיבין עליו פרת. ותכמים אומרים אין פגול עד שיפגל
את כל הפתור. שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר. הוא פגול
ותיבין פשר. לאכול מחברו למחר שניהם פשרים:

ברטנורא

לכהן עד שיקטירו הקומץ והלבושה: במנחת חוטא ובמנחת קנאות. שאין כהן לכוה והקומץ
לכדו הוא המתיר: שחט א' מן הכבשים. של כבשי עזרת ואין הלחם מותר אלא אחר
שישחטו שנין: הקטיר אחד מן הבויכין. והרי אין מחיר הלחם אלא הקטרת שניהם:
רבי מאיר אומר פגול. דסבר חלי מחיר נמי מפגל ואין הלכה כרבי מאיר:

גמרא מנחות דף כ"ט ע"א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (ויקרא כ"ד)
על המנורה הטהורה שירדו מעשיה ממקום טהרה. אלא
מעשה (ס) על השלחן הטהור שירדו מעשיו ממקום טהור.
א"א טהור מכלל שהיא טמא. הקא נמי טהורה מכלל שהיא
טמאה. בשלמא התם בדריש דקיש דאמר ריש דקיש מאי
דכתיב על השלחן הטהור מכלל שהיא טמא פרי עין העשוי
לנחת הוא וכל פרי עין העשוי לנחת אינו מקבל טמאה. א"א
מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים. ומראין להם לחם הפנים
ואומרים להם ראו תבתכם לפני המקום. מאי תבתכם בדרבי
יהושע בן לוי. דאמר רבי יהושע בן לוי גם גדול נעשה בקחם
הפנים סדוקו בסדורו שנגאמר (ש"א כ"א) קשום לחם חם ביום
הלקחו. א"א הקא טהורה מכלל שהיא טמאה פשיטא פרי

מתכות

רש"י

ממקום טהרה. מן השמים הראו למשה דמות המנורה: מכלל שהוא טמא.
כלו' מקבל טומאה: בשלמא התם. גבי שלחן אלטרך לאשמועינן דמקבל טומאה
משום פרכא דריש לקיש: לנחת. שאינו מטלטל: בלי עין. העשוי לנחת אינו
מקבל טומאה דכתיב גבי שרטים מכל כלי עץ או עור או שק מה שק מטלטל מלא
צריקון וכו': שמגביהין אותו. הילכך מטלטל מלא וריקון הוא: חם ביום הלקחו
משמע

בשרח ליום חמישי

בתכנות נגהו וכרי מתכות מקבלין ממאה. אלא שירדו מעשיה ממוקום מהרת. תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים. וראה משה ועשה כמותן שנאמר (שמות כ"ה) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. אלא מעתה (שם כ"ו) והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר הכי נמי. הכא פתיב כמשפטו התם פתיב בתבניתם. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גבריאל חגור כמין פסיקיא היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב (במדבר ח') וזה מעשה המנורה. תנא דבי רבי ישמעאל שרשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבעו ואלו הן. מנורה וראש חדש ושרצים. מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה. וראש חדש דכתיב (שמות י"ב) החדש הזה לכם ראש חדשים. שרצים דכתיב (ויקרא י"א) וזה לכם הטמא. ויש אומרים אף התכנות שהיטה שנאמר (שמות כ"ט) וזה אשר תעשה ער המזבח :

רש"י

משמע כשמשלקין היה חס : בתבניתם. בלחון ושלחן ומנורה כ' וכתיב אשר חסה מראה כהן אלמא הראהו : הכי נמי. דמשכן של אש ירד מן השמים בתמיה : הכא כתיב כמשפטו. משמע הלכותיו נאמרו לו : התם כתיב בתבניתם. משמע דהראהו כמותם : חגור כמין פסיקיא. אזור כדרך אומנים שרולים לעשות מלאכה נאה חוגרין עלמון שלא יהיו נגררין בצנדיהם : ראש חדש. בשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כדאמרי' בר"ה הכוזב ראייה או כוזב ראייה : שרצים. לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור : הלכות שחיטה. לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת : וזה אשר תעשה ער המזבח. ועשייה תמלת זביחה וכתיב וזה אלמא הראהו בלחש :

זהר דף ס"ג ע"ב

אמר רבי יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עקאת דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה. וכל יומא יהיב מההוא ברכה דקביל בההוא יומא דביה ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר. מאי מעמא בגין דלא יהיב ולא יזיף יומא דא לחבריה

בשרח ליום חמישי

קכא

דחבריה אלא כל חד וחד שקיט בלחודוי בההוא יומא דיליה. דהא לא שקיט יומא ביומא דחבריה בגיני כך כל אינון (נ"א אומר רבי יהודה כל יומא ויומא מתברך מההוא יומא עילאה ויומא שביעאה ומתברכן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי וכל יומא יהיב ביומא דיליה מההוא ברכה דקביל מההוא יומא עילאה ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר דהא לא שקיט יומא ביומא דלאו דיליה וכל אינון) חמשה יומין שקיטין ביומיהו ואשתבח ביה מה דקבילו ויומא שתיתאה אשבח ביה יתיר. ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב יום הששי ולא אתמר הכי בכל שאר יומין. אלא הכי אוקמוה הששי דאזדווגא (נ"א דאזדמנא) ביה ממרוניתא לאתקנא פתורא למלכא ובגין כך אשתכחו ביה תרין חילקין חד ליומיה וחד לתקונא בחדוותא דמלכא בממרוניתא וההוא ליציא חדוותא דממרוניתא במלכא וזווגא דילהון ומתברכאן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי. בגין כך בעי בר גש לסדרא פתוריה בליציא דשבתא בגין דישרי עליה ברכאן מעילא וברכתא לא אשתבח על פתורא ריקנייא (וההוא ליציא חדוותא דממרוניתא במלכא וזווגא דילהון) בגין כך תלמידי חכמים דידיעין רוא דא זווגא דילהון מערב שבת לערב שבת :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מובר

ה"מ ה' תשובה פרק ז'

מלוקם

כל הנביאים בלן צו על התשובה ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות התשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין שנאמר (ירמיהו) והיה כי יבואו עליה כל הדברים וגו' ושבת עד ה' אלהיה וגו' : גדולה התשובה שנקרבת את האדם לשכינה שנאמר (ישעיהו) שובה ישראל עד ה' אלהיה ונאמר (יחזקאל) שובו עמי נאם ה' ונאמר (ירמיהו) אם תשוב ישראל נאם ה' אזי תשוב כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק : התשובה מקרבת את הרחוקים אמש הנה זה שנאוי לפני במקום משוקץ ומרועב ומתועב והיום הוא

אהוב

ברית הלשון וברית המעור הם מכוננים ואם יבפר דברים האסורים כמו לשון הרע ושקר ונבכות הפה וליצנות מלבד עונשו הראוי על כל דבור ודבור. עוד זאת יתירה שממאין אותו בלילה ופוגם גם בברית המעור והוא לא יבדע ואשם. ואוי לו אדה עד נפשו פי מרעה אר רעה יצא עד שישתמש בחרטא ויוסר הקדושה מתוכו וישם יגום הפטורא אחרא. לבן ותעורר מאד ויתגבר פארי לשוכ אל ה' ואף שהרבה להטוא. אם ישוב אל ה' ימינו פשוטה נמבל שבים אליו בכל לבו ויבדע פי הדבר תלוי בו ויבא ליטהר מסייעין אותו וכמו שאמר בכתוב (יחזקאל י"ח)

כי

בשרח ליום חמישי

אהוב ונתחמד קרוב וידיד וכן אהה מוצא כי לא אחפזן במות סמת נאם ה' אלהים
לשבלשון ששקרוש ברזק הוא מרחק והשיבו ותיי:
החוטאים. בה מקרב את השבים בין
זהיר בין רבים שגאמר (חייב) והנה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם ואמר להם
כגו אל ה'. ונאמר ביבניהו ברשעתו (חייב) כתבו את האיש הזה ערורי גבר לא יצח
בנימי. אם יהנה האיש הזה כניהו חוקם על יד מיני. ובין ששב בגרותו נאמר
בגרבכל כגו (חייב) ביום שהוא נאם ה' אהה ורברק בן שאלתנאל עבדי נאם ה' ושמתיה
בחותם:

בשרח ליל ששי תורה

ציוף יהוה

כא ויט משה את ידו על הים ויורד יהוה את הים
ברוח קדים עזה בלתי הליכה וישם את הים
לקרבה ויבקעו המים: וארים משה ית ידה על ימא ודבר יי
ית ימא ברוח קדומא תקיף כל יליא ושיי ית ימא ליבשתא ואתבועו מיא:
כב ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים
להם חומה מימינם ומשמאלם: ועדו בני ישראל בגו ימא
ביבשתא ומיא להון שורץ מימיניהון ומסמא להון: כג וירדפו
מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשי
אל תודה הים: וירדפו מצראי ועדו בתניהון כל סוסות פרעה
רתפיהו ופרשוהי לגו ימא: כד ויהי באשמורת הבקר וישקף

רשי

(כא) ברוח קדים עזה. (מכילתא) ברוח קדים שהיא עזה שצרותה הוא
הרוח שהקב"ה נפרע בה מן הרשעים שנא' (ירמיה י"ח) ברוח קדים אפילס
(הושע י"ג) יבא קדים רוח ה' (יחזקאל כ"ז) רוח הקדים שברך בלב ימים (ישעיה
כ"ז) הגה ברוחו הקשה ביום קדים: ויבקעו המים. כל מים שבעולם (מכילתא):
(כג) כל סוס פרעה. וכי סוס אחד היה אלא מגיד שאין כולם חסובין לפני
המקום אלא כסוס אחד: (כד) באשמורת הבקר. (ברכות ג') שלשת חלקי צילה
קריון אשמורת ואותה שלפני הבקר קורא אשמורת הבקר. ואומר אני לפי
שהלילה חלוק למשמרות שיר של מלאכי השרת כח אחר כח לשלשה חלקים לכך
קרוי אשמורת וזה שתרנס אונקלוס מטרת: וישקף. ויבט כלומר פנה אליהם
להשחיתם

בשרח ליל ששי

קבב

יהוה אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את
מחנה מצרים: והנה בממרת צפרא ואסתכי יי למשריתא
דמצראי בעמודא דאשתא ועננא ושגיש ית משריתא דמצראי:
כה ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת ויאמר
מצרים אנוסה מפני ישראל כי יהוה גלחם להם
במצרים: פ ואעדי ית גלגני רתפיהו ומברין להון בתקוף
נאמר מצראי געירוק מן קדם ישראל ארי דא הוא גברתא ביי בעבד
להון קרבין במצרים: רביעי כו ויאמר יהוה אל משה
נמה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על
רכבו ועל פרשיו: ואמר יי למשה ארים ית ידך על ימא ויתבון
מיא על מצראי על רתפיהון ועל פרשיהון: כז ויט משה את ידו
על הים וישב תים לפנות בקר לאיתנו ומצרים
נסים לקראתו וינער יהוה את מצרים בתוך הים:
נארים משה ית ידה על ימא ותב ימא לעדן צפרא לתקפה ומצראי ערקון
לקדמותה

רשי

להשחיתם. ותרנמו ואסתכי אף הוא לשון הצטה כמו (במדבר כ"ג) שדה נופים
לחקל סכותא: בעמוד אש וענן. עמוד ענן יורד ועושה אותו כטיט ועמוד אש
מרתחו וטלפי סוסיהם משתמטות (מכילתא): ויהם. לשון מהומה אשטורדישון
בלעז (בעטייבונג) ערצבס נטל סגניות שלהם. ושנינו בפרקי ר"א בנו של רבי יוסי
הגלילי כל מקום שנאמר זו מהומה הרעשת קול הוא זה אב לכולן (ש"א ז')
וירעס ה' בקול גדול וגו' על פלשתים ויהומס: (כה) ויסר את אופן מרכבותיו.
מכח האש נטרפו הגלגלים והמרכבות נגרות והיושבים בהם נעים ואיצריהן
מתפרקין: וינהגהו בכבדות. בהנהגה שהיא כבדה וקשה להם במדה שמדו
ויכד לבו הוא ועבדיו אף כאן וינהגהו בכבדות: גלחם להם במצרים. במלריים.
ד"א במלרים בארץ מלרים שכשם שאלו לוקים על היס כך לוקים אותם שנשאר
במלרים: (כו) וישבו המים. שזקופים ועומדים כחומה ישבו למקומם ויכסו
על מלרים: (כז) לפנות בקר. לעת שהבקר פונה לבא: לאיתנו. לתקפו
הראשון: נסים לקראתו. שהיו מהוממים ומטורפים ורצין לקראת המים:
וינער ה'. כאדם שמנער את הקדירה והופך העליון למטה והסתחון למעלה
כך היו עולין ויורדין ומשתברין בים ונתן הקב"ה בהם מות לקבל היסורין:
וינער

בשרח ליל ששי

לְקַדְמוֹתָהּ וְשָׁנִיק יי ית מִצְרָאִי בְּגוֹ יִמָּא : כח וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ
אֶת־הָרֶכֶב וְאֶת־הַפָּרָשִׁים לְכָל חֵיל פְּרָעֹה הַבָּאִים
אֲחֵרֵיהֶם בַּיּוֹם לֹא־נִשְׂאָר בָּהֶם עַד־אֶחָד : וְתָבוּ מֵיָּא וְחַפּוֹ
יֵת וְתַבְיָא וְיֵת פְּרָשִׁיא לְכָל מִשְׁרֵית פְּרָעֹה דְעָדוּ בְּתַרְיָהוֹן בְּיִמָּא לֹא
אֲשַׁתָּאָר בְּהוֹן עַד חָד : כט וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בַּיַּבְשָׁה
בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָחֶס חֲמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׂמָאלָם :
דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְיָכוּ בַּיַּבְשָׁתָּא בְּגוֹ יִמָּא וּמֵיָּא לְהוֹן שׁוֹרִין מִיַּמִּינֵיהוֹן
וּמִשְׂמָאלֵיהוֹן : 9 וַיִּשְׁעַ יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד מִצְרַיִם וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שֵׁפֶת
הַיָּם : 10 וּפְרַק יי בְּיוֹמָא הַהוּא יֵת יִשְׂרָאֵל מִדָּא דְּמִצְרָאִי וְחַזוּ יִשְׂרָאֵל
יֵת מִצְרָאִי מִיַּתִּין עַל בְּיָף יִמָּא : 11 וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־יַד
הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיֵּרָאוּ הָעַם אֶת־
יְהוָה וַיֹּאמְרוּ בְּיַחְזָק וּבְמִשְׁחָה עֲבָדוּ : 12 וַחַזּוּ יִשְׂרָאֵל יֵת
בְּבוֹרְתָּא יְדָא רַבְתָּא דִּי עֲבַד יי בְּמִצְרַיִם וְדַחֲלוּ עִמָּא מִן קָדָם יי
וְחַמְיָנוּ בְּמִימְרָא דִּי וּבְנִבְיָאוֹת מִשְׁחָה עֲבָדָה : 13 אַ אַ יֵּת יִשְׂרָאֵל

(*) בראש עמוד ב"ה ש"ו סימן משה רש"י

דינער. ושניק והוא ל' ערוף בלשון ארמי והרבה יש ב"מ"א : (בח) ויכסו את
הרכב וגו' רבץ חיל פרעה. כך דרך המקראות לכתוב למ"ד יסירה כמו
לכל כליו העשה נחשת וכן (שמות כ"ז) לכל כלי המשכן לכל עבודתו ויחודתם
זמיתריהם לכל כליהם ואינם אלא תיקון לשון : (ל) וירא ישראל את מצרים מת.
שפלטן הים על שפתו כדי שלא יאמרו ישראל כשם שאנו עולים מלד זה כך הם
עולים מלד אחר רחוק ממנו וירדפו אחרינו : (לא) את הירד הגדולה. את
הגדולה הגדולה שעשתה ידו של הקב"ה והרבה לשונות נופלין על לשון יד וכולן
לשון יד ממש הם והמפרשו יתקן הלשון אחר ענין הדבור : (א) אז ישיר משה.
אז כשראה הנס עלה בלבו שיסיר שירה. וכן (יהושע י') אז ידבר יהושע. וכן
(מ"א ז') וזית יעשה לבת פרעה חשב בלבו שיטעה לה. אף כאן ישיר אמר
לו לבו שיסיר וכן עשה. ויאמרו לאמר אסירה לה. וכן ביהושע כשראה הנס
אמר לו לבו שידבר וכן עשה ויאמר לעיני כל ישראל. וכן שירת הבאר שפתח
בה אז ישיר ישראל פירש אחריו עלי באר ענו לה. (מ"א י"א) אז יבנה שלמה
במה

בשרח ליל ששי

קכג

מִשְׁחָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי־נָאֵה נָאֵה סוּם וּרְכַבּוּ רַמְתָּ
בַּיּוֹם : 1 בְּכֵן שִׁבַח מִשְׁחָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת תִּשְׁבַּחְתָּא דְּדָא קָדָם יי וַאֲמָרוּ
לְמִימָר גְּשִׁבַח וּגְנֻדָּה קָדָם יי אַרְי אֲתַנְיָא עַל גְּוַתְנִיָּא וּגְנֵאוֹתָא דִּילָּהּ הִיא
סוּסִיא וּרְכַבָּהּ רַמָּא בְּיִמָּא : ב עַזִּי וְזִמְרַתִּי יְהִי־לִי לְיִשׁוּעָה

רש"י

במה פירשו בו חכמי ישראל שבקס לבנות ולא בנה למדנו שהיו"ד ע"ש המחשבה
נאמרה זהו ליישב פשוטו. אבל מדרשו ארז"ל מכאן רמזו לתחיית המתים מן
התורה וכן בכלן חוץ משל שלמה שפירשוהו בקס לבנות ולא בנה. ואין לומר
וליישב לשון הזה כשאר דברים הנכתבים בל' עתיד והן מיד כגון (איוב א')
ככה יעשה איוב (במדבר ט') על פי ה' יחננו. ויש אשר ישכון הענין. לפי שכן
דבר ההווה תמיד ונופל בו בין ל' עתיד בין ל' עבר אבל זה שלא היה אלא
לשעה אינו יכול ליישבו בלשון הזה : כי גאה גאה. כתרגמומו. (ד"א בא הכפל
לומר ששעה דבר שא"ל לבשר ודם לעשות כשהוא נלחם בחזירו ומתגבר עליו
מפילו מן הסוס וכאן סוס ורכבו רמה בים וכל שא"ל אפשר לעשות ע"י זולתו
נופל בו ל' גאות כמו כי גאות עשה וכן כל השירה המלא כפולה עזי וזמרת
יה ויהי לי ליסועה ה' איש מלחמה ה' שמו וכן כולם ב"ש"י יסן. ד"א כי גאה
גאה על כל השירות וכל מה שאקלס בו עוד יש בו תוספת ולא כמדת מלך בשר
ודם שמקלסין אותו ואין בו : סוס ורכבו. שניהם קשורים זה בזה והמים מעלין
אותם לרום ומורידין אותם לעומק ואינן נפרדין : רמה. השליך וכן (דניאל ג')
זרמו לגו אהון נורא. ומ"א כתוב אחד אומר רמה וכתוב אחד אומר ירה מלמד
שהיו עולין לרום ויורדין לתהום כמו (איוב ל"ה) מי ירה אבן פנתה מלמעלה
למטה : (ב) עזי וזמרת יה. אונקלוס תרגם תוקפי ותושבתי עזי כמו עזי
בשור"ק וזמרת כמו וזמרתי ואני תמה על לשון המקרא שאין לך כמוהו בנקודתו
במקרא אלא בג' מקומות שהוא סמוך אלל וזמרת וכל שאר מקומות נקוד
שור"ק (ירמיה ט"ז) ה' עזי ומעזי (תהלים כ"ט) עזי אליך אשמורה. וכן כל תיבה
בת שתי אותיות הנקודה מלאפ"ס כשהיא מארכת באות שלישית ואין השניה
(בשור"א) בחטף הראשונה נקודה בשור"ק כגון עז עזי רוק רוקי חק חקי עול
עולו יסור עולו כל כולו ושלישית על כולו ואלו ג' עזי וזמרת של כאן ושל ישעיה
ושל תהלים נקודה בקמ"ץ חטף. ועוד אין באחד מהם כתוב וזמרתי אלא וזמרת
זכולם סמוך להם ויהי לי ליסועה לכך אני אומר ליישב ל' המקרא שאין עזי
כמו עוזי ולא זמרת כמו וזמרתי אלא עזי שם דבר הוא כמו (שם קכ"ג) היושבי
בשמים (עובדיה א') שוכני בחגוי סלע (דברים ל"ג) שוכני סנה. והו השבת
עזי וזמרת יה הוא היה לי ליסועה וזמרת דבוק הוא לתיבת השם כמו (שופטים
ה') לעזרת ה' (ישעיה ט') בעצרת ה' (קהלת ג') על דברת בני האדם. ולשון
וזמרת

זה אלוי ואננהו אלתי אבי וארמנהו: תקפי ותשבתי
דחילא וואמר במימרה ונהו יי פקד דין אלתי ואבני ייה מקדשא
אלהא דאבתי ואפלח קדמתי: ג יהוה איש מלחמה יהוה
שמו: יי מרי נצחון קדביא יי שמה: ד מרבת פרעה וחילו
ירח בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף: ו תפי פרעה
ומשריתיה שדי בימא ושפר גפרותי אמבעו בימא דסוף: ח תהמות
יבסימו ירדו במצולת כמזאבן: תהומיא תפו עייהון נחתו

לעומקיא

רשי

וזמרת לשון (ויקרא כ"ה) לא תזמור (ישעיה כ"ה) זמיר עריצים ל' כסוח וכריתה.
עוזו ונקמתו של אלהינו היה לנו ליטועה ואל התמה על לשון ויהי שלא כאמר
היה שיש לנו מקראות מדברים בלשון זה וזה דוגמתו (מ"א ו') את קירות הבית
סביב להיכל ולדביר ויעש ללעות סביב היה לומר עשה ללעות סביב. וכן (ד"ב ו')
ובני ישראל היושבים בערי יהודה וימלוך עליהם רחבעם היה לומר מלך עליהם
רחבעם (במדבר י"ד) מצלתי יכולת ה' וגו' וישחטם היה לו לומר שחטם (שס ל"ו)
והאנשים אשר שלח משה וגו' וימותו מתו היה לו לומר (שמות ח') ואשר לא שם
לבו אל דבר ה' ויעזב היה לו לומר עזב: זה אלוי. ככבודו נגלה אליהם והיו
מראין אותו באלבע ראתה שפחה על היס מה שלא ראו נביאים: ואנוהו.
אונקלום תרגם לשון נוה (ישעיה לג) נוה שאין (שס ס"ה) לנוה לאן. ד"א ואנוהו
לשון נוי אספר נוי ושכחו לבאי עולם כגון מה דודך מדוד דודי לא ואדום וכל
הענין: אלהי אבי. הוא זה וארוממהו. אלהי אבי לא אני תחלת הקדושה אלא
מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלהותו עלי מימי אבותי: (ג) ה' איש מלחמה.
בעל מלחמה כמו (רות א') איש נעמי וכל איש ואיש מתורגמנין בעל וכן
(מלכים א' ב') וחזקת והיית לאיש גבור: ה' שמו. מלחמותיו לא בכלי זין אלא
בשמו הוא נלחם כמו שאמר דוד (שמואל א' י"ז) ואנכי בא אליך בשם ה' לבאות.
ד"א ה' שמו אף בשעה שהוא נלחם ונוקם מאויביו אוהו הוא במדתו לרחם על
ברואיו וגזון את כל באי עולם ולא כמדת מלכי אדמה כשהוא עוסק במלחמה
פוגה עלמו מכל עסקים ואין בו כח לעשות זו וזו: (ד) ירה בים. שדי בימא.
שדי ל' ירייה וכן הוא אומר (שמות י"ט) או ירה ירה ת"א או אשתדאה אישתי
והתי"ו משמשת באלו במקום התפעל: ומבחר. שם דבר כמו מרכב משכב
מקרא קדש: טבעו. (מכילתא) אין טביעה אלא במקום טיט כמו (תהלים ס"ט)
טבעתי ביון מולח (ירמיה ל"ח) ויטבע ירמיהו בטיט מלמד שנעשה היס טיט
לגמול להם כמדתם שיעבדו את ישראל בחומר ובלבנים: (ה) יבסימו. כמו
יבסו והיו"ד האמלעית יתירה בו ודרך המקראות בכך כמו (דברים ח') ובקרך
ולאך ירבין (תהלים ל"ו) יריון מדשן ביתך והיו"ד ראשונה שמשמעה ל' עתיד

לעומקיא באבנא: ו ימינה יהוה נאדרי בכח ימינה
יהוה תרעין אויב: ימינה יי אדיר בחילא ימינה יי תברת סנאה:
ז וברב גאונה תתרום קמיה תשלח תרנה ואכלמו
בקש: ו בסגי תקפד תברתנון לדקמו על עמך שלחת רנה שיצנון
בנידא לקשא: ח וברוח אפיה גערמו מים נצבו כמזינג

נולים

רשי

קך פרסהו טבעו בים סוף כדי שיחזרו המים ויכסו אותן. יבסימו אין דומה לו
במקרא בנקודתו ודרכו להיות נקד יבסימו במאלפ"ס (גם כאן מוכח להיות
חולס כמ"ט) כמו אבן ובמקום אחר לללו כעופרת ובמקום אחר יאכלמו כקש.
הרשעים כקש הולכים ומטורפין עולין ויורדין. בינוים כאבן. והכשרים כעופרת
שגמו מיד: (ו) ימינה ימינה. ב' פעמים כשישראל עושין את רצונו של מקום
השמאל נעשית ימין: ימינה ה' נאדרי בבח. להליל את ישראל וימינה השנית
תרעין אויב. ול"ג אותה ימין עלמה תרעין אויב מה שאי אפשר לאדם לעשות שתי
מלאכות ביד אחת. ופשוטו של מקרא ימינה הנאדרת בכח מה מלאכה ימינה
היא תרעין אויב וכמה מקראות דוגמתו (תהלים ל"ב) כי הגה אויבך ה' כי הגה
אויבך יאבדו (תהלים ל"ד) עד מתי רשעים ה' עד מתי רשעים יעלוזו. נשאו
נהרות ה' נשאו נהרות קולם. לא לנו ה' לא לנו (הושע ב') אענה נאם ה'
אענה את השמים (שופטים ה') אנכי לה' אנכי אשירה (תהלים קכ"ד) לולי ה' וכו'
לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם (שופטים ה') עורי עורי דבורה עורי דברי שיר
(ישעיה כ"ו) תרמסנה רגל רגלי עני (תהלים קל"ו) ונתן ארלם לנחלה נחלה לישראל
עבדו: נאדרי. היו"ד יתירה כמו רבתי עם שרתי במדינות גובתי יום: תרעין
אויב. תמיד היא רועלת ומשברת האויב ודומה לו וירעלו וירוללו את בני ישראל
בשופטים (סי' י"ח) (ד"א ימינה הנאדרת בכח היא משברת ומלקה אויב):
(ז) וברוב גאונה. אם היד בלבד רועלת האויב כשהוא מרימה ברוב גאונו אז
יהרום קמיו ואם ברוב גאונו לבד אויביו נהרסים ק"ו כששלח בהם חרון אף
יאכלמו: תהדרם. תמיד אתה הורם קמיה הקמים נגדך ומי הם הקמים כנגדו
אלו הקמים על ישראל וכן הוא אומר (תהלים פ"ג) כי הגה אויבך יהמיון ומה
היא ההמיה על עמך יערימו סוד ועל זה קורא אותם אויביו של מקום:
(ח) וברוח אפיה. היולא משני נחירים של אף דבר הכתוב כביכול בשכינה
דוגמת מלך בשר ודם כדי להשמיע און הכריות כפי ההוה שיוכלו להבין דבר
כשארם כועס יולא רוח מנחיריו וכן (תהלים י"ח) עלה עשן באפו וכן (אויב ד')
ומרוח אפו יכלו וזהו שאמר (ישעיה מ"ח) למען שמי אחרך אפי כשועפו נחם
נשימתו ארוכה וכשהוא כועס נשימתו קלרה (שם) ותהלתי אחשם לך ולמען
תהלתי אשים חטם באפי לסתום נחירי בפני האף והרוח שלא ילאו. לך בשבילך.
אחשם כמו נאקה בחטם במסכת שבת (דף נ"א) כך נראה בעיני. וכל אף ומרון
שבמקרא

בשרח ליר ששי

נזלים קפאו תהמות בלבבים: ובמימד פומד חכמו מוא
קמו כשור אזליא קפו תהומין בלבא דיפא: ט אמר אויב
ארדה אשיג אחלק שרר תמלאמו נפשי אריק
חרבי תורישמו ידי: בנהה אמר סנאה ארדוף אדבק אפגג
בזתא תשבע מנהון נפשי אשלוף חרבי תשיצנון ידי: י נשפת

ברוח רש"י

שזמקרא אני אומר כן חרה אף כמו (איוב ל') ועלמי חרה מני חורב לשון שריפה
ומוקד שהנחירים מתחממים ונחרים בעת הקלף וחרון מגזרת חרה כמו רלון
מגזרת רלה וכן חמה לשון חמימות על כן הוא אומר (אסתר א') וחמתו בערה
בו ובנוח החמה אומר נתקררה דעתו: נערמו מים. אונקלוס תרגם לשון ערמימות
ולשון לחות המקרא כמו (שיר ז') ערמת חטים ונלבו כמו נד יוכית: נערמו מים.
ממוקד רוח שילא מאפיך יבשו המים והם נעשו כמין גלים וכריות של ערימה
שכס גבוהים: כמו נד. כהרגומו כשור כחומה: נד. לשון לבור וכנוס כמו
(ישעיה י"ז) נד קליר ביום נחלה (תהלים ל"ג) כונס כנד לא כתיב כונס כנאד
אלא כנד ואילו היה כנד כמו כנאד וכונס ל' הכנסה היה לו לכתוב מכנים כנאד
מי הים אלף כונס ל' אוסף ולובר הוא וכן (יהושע ג') כונס כנד לא כתיב כונס כנאד
אחד ואין לשון קימה ועמידה כנאדות אלא כחומות ולבזרים ולא מלינו נאד נקוד
אלא כמלאפוס (חול"ס) כמו (תהלים י"ז) שימה דמעתי כנאדך. (שופטים ד') את
נאד החלב: קפאו. כמו (איוב י') וכגבינה תקפיאני שהוקשו ונעשו כאבנים
והמים זורקים את המלריים על האבן ככה ונלחמים כס בכל מיני קושי: בלב ים.
כחוזק הים ודרך המקראות לדבר כן. עד לב השמים. (שמואל ב' י"ח) בלב האלה.
ל' עקרו ותקפו של דבר: (ט) אמר אויב. לעמו כשפיתם בדברים ארדוף ואשיגם
ואחלק שלל עם שרי ועבדי: תמלאמו. תמלא מהם: נפשי. רוחי ורלוני ואל
תתמה על חיבה המדברת בשמים תמלאמו תמלא מהם יש הרבה כלשון הזה
(שופטים א') כי ארץ הנגב נתחני כמו נתחני לי ולא יכלו דברו לשלום (בראשית
ל"ז) כמו דבר עמו (ירמיה י') בני ילאוני כמו ילאו ממני (איוב ל"א) מספר לעדי
אגידנו כמו אגיד לו. אף כאן תמלאמו תמלא נפשי מהם: אריק חרבי. אשלוף
ועל שם שהוא מריק את התער בשליפתו ונשאר ריק נופל בו לשון הרקה כמו
מריקים שקיהם (ירמיה מ"ח) וכליו יריקו. ואל תאמר אין לשון ריקות נופל על
היולא אלא על התיק ועל השק ועל הכלי שילא ממנה אבל לא על החרב ועל
היין ולדחוק ולפרש אריק חרבי כלי (בראשית י"ד) וירק את חניכיו אזדיין בחרבי
מלינו ה' מוסב אף על היולא (ש"ה א') שמן תורק (ירמיה סס) ולא תורק מכלי
אל כלי. לא תורק הכלי אין כתיב כאן אלא לא תורק היין מכלי אל כלי מלינו
הלשון מוסב על היין. וכן (יחזקאל כ"ח) והריקו חרבותם על יופי חמקך דחירם:
תורישמו. לשון רישות ודלות כמו (שמואל א' ב') מוריש ומעשיר: (י) נשפת.

לשון

בשרח ליר ששי

קבר

ברוחך כפמו ים צללו בעזפרת במים אדירים:
אמרתי במימדך חפא עליהון יפא אשתקעו באברא במין פקיפין:
יא מי כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש
נורא תהלת עשה פלא: לית בר מנה דאת הוא אלתא יי לית
אקא את אדיר בקידשא דחל תשבתון עבד פרישן: יב נמית
ימינה תבלעמו ארץ: ארמתי ימינה בלעמנון ארעא: יג נחית
בחסדך עם ינו נאלת נחלת בעוף אל ינוה קדשה:
בפרדי בטבתך עפא דנו דפרקתא סוברתי בתקפך דירא דקדשה:
יד שמעו עמים ירגוון חיל אחו ישבי פלשת:
שמעו עממא ונעו דחלא אחרתנון דהו יתבין בפלשת: טו אז נבהלו
ארופי אדם אילי מואב יאחזמו רעד נמנו כל
ישבי כנען: כן אתפיהלו רברבי אדם תקיפי מואב אחרתנון
רתיקא אתפרו כל דהו יתבין בכנען:

חפל

(*) הנוטיל בדגש

רש"י

לשון הפחה וכן (ישעיה מ') וגם נשף בהם: צללו. שקעו עמקו לשון מולוה.
כעופרת. אבר פלו"ס (בלי"ח) בלעז: (יא) באלם. בחזקים כמו (יחזקאל י"ז)
ואת אילי הארץ לקח. (תהלים כ"ב) אילותי לעזרתי חושה: נורא תהלת. יראוי
מלהגיד תהלותיך פן ימעטו כמ"ס לך דומיה תהלה: (יב) נמית ימינה. כשהקב"ה
נוטה ידו הרשעים כלים ונופלים לפי שהכל נתון בידו ונופלים בהטייתה וכן הוא
אומר (ישעיה ל"א) וה' יטה ידו וכשל עוזר ונפל משל לכלי זוכים הכתובים
ביד ארס מטה ידו מעט והן נופלין ומשתברין: תבלעמו ארץ. מכאן שזכו
לקבורה בשכר שאמרו ה' הדיק: (יג) נחית. לשון מנהל ואונקלוס תרגם לשון
נושא וסובל ולא דקדק לפרש אחר ל' העברית: (יד) ירגוון. מהרגוון:
יושבי פלשת. מפני שהרגו את בני אפרים שמיהרו את הקץ וילאו בחזקה כמפורש
בדברי הימים והרגום אנשי גת: (טו) ארופי אדם אילי מואב. (מכילתא)
והלא לא היה להם לירא כלום שהרי לא עליהם הולכים אלא מפני חנינות שהיו
מהאוננים ומלטערים על כבודם של ישראל: נמנו. נמסו כמו (תהלים ע"ה)
בדביבם תמוגגנה. אמרו עלינו הם באים לבלותינו ולירש את ארצנו.
(טז) תפור עליהם אימתה. (מכילתא) על החמוקים. ופחד. על הקרובים
כענין שנאמר (יהושע ב') כי שמענו את אשר הוביש וגו': עד יעבור עד יעבור.

כתרגומו

בשרח יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

מזו הפל עריהם אימתה ופחד בגדל זרועה ידמו באבן עדי יעבר עמך יהוה עדי

יעבר עם זון קניית: תפיל עליהון אימתא ודחלתא בגמי תקפד ישתקון באבנא עד דיעבר עמך יי ית ארגונא עד דיעבר עמך וגו די פרקתא ית ירדנא: יי תבאמו ותפעמו בתר נחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני בוננו ידך: תעלגון ותשרגון בטורא דאחסנתך אתר לבית שכתך אתקנתא יי מקדשא יי אתקנתה ידך: יי יהוה | ימך לעלם ועד: יי מלכותה קאם לעלם ולעלמי עלמיא: יי כי בא סוס פרעה ברבבו ובפרשיו בים וישב יהוה עליהם אתימי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים: פ ארי ערו סוסות פרעה ברתבוהי ובפרשוהי בימא ואתיב יי עליהון ית מי ימא ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו ימא: כ ותקח מרים

הנביאה

רש"י

כתרגומו: קניית. חצבת משאר אומות כחפץ הקניו צדמים יקרים שחביב על האדם: (ויז) תבאמו. נתגבא משה שלא יכנס לארץ לכך לא נאמר תביאנו (נראה שלא יכנסו לארץ וכו') והכי איתא בהדיא פ' יש גוחלין דף י"ט ובמכילתא הבנים יכנסו ולא האבות אף שלא נגזר גזירת מרגלים עדיין מ"מ יבא ולא ידע מה יבא מהרש"ל: מכון לשבתך. מקדש של מטה מכון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת: מקדש. הטעם עליו זקף גדול להפרידו מהיבשה השם שלאחריו המקדש אשר כוננו ידך ה' חביב בית המקדש שהעולם נברא ביד אחת שנאמר (ישעיה מ"ח) אף ירי יסדה ארץ ומקדש צהתי ידים ואימתי יבנה צהתי ידים בזמן שה' ימלוך לעולם ועד לעהיד לבא שכל המלוכה שלו: (יח) לעורם ועד. לשון עולמית הוא והו"ו בו יסוד לפיכך היא פתוחה אבל (ירמיה כ"ט) ואנכי היודע ועד שהו"ו בו שימוש קמולה היא: (יט) כי בא סוס פרעה. כאשר בא: (כ) ותקח מרים הנביאה. היכן נתגבאה כשהייתה אחות אהרן קודם שנולד משה אמרה עתידה אמי שתלד בן וכו' כדאיתא בצוטה (דף י"ג) ד"א אחות אהרן לפי שמסר נפשו עליה כשנלטרעה נקראת על שמו: את התף. כלי של מיני זמר: בתפס

קבו

בשרח יום ששי

תנביאה אהות אהרן אתי התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפס ובמחלת: ונסבת מרים נביאתא אחתה דאהרן ית תפא בידה ונפקו כל נשיא בתרהא בתפין ובתנגין: כא ותען להם מרים שירו ליהוה כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: ס ומעניא לחון מרים שפתו ואודו קדם יי ארי אתנאי על גותניא וגאותא דילה היא סוסיא ורכבה רמא בימא: כב ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים: ואפיל משה ית ישראל מימא דסוף ונפקו למדברא דתנרא ואילו תלתא יומין במדברא ולא אשכחו מיא: כג ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים מפנה כי מרים הם על רבן קרא שמה מרה: ואתו למרה ולא יבילו? משתי מיא מפנה ארי סרירין אנון על פן קרא שמה מרה: כד וילגו העם על משה קאמר מה נשתה: ואתרעמו עמא על משה למימר מה נשתה: ויצעק

רש"י

בתפס ובמחלת. מוצטחות היו לדקניות שדוד שהקצ"ה עושה להם גסים והולילו תופים ממלרים: (כא) ותען להם מרים. משה אמר שירה לאנשים הוא אומר והם עוין אחריו ומרים אמרה שירה לגסים (מכילתא): (כב) ויסע משה. (מכילתא) הסיען בעל כרחם שעטרו מלרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות (מכילתא) והיו ישראל מולאין אותם בים וגדולה היתה ביזת הים מביזת מלרים שנאמר (שיר א') תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף לפיכך הולך להסיען בעל כרחם: (כג) ויבאו מרתה. כמו למרה ה"א בסוף תיבה במקום למ"ד בתחילתה והתי"ו היא במקום ה"א הנשרשת בתיבת מרה ובסמיכתה כשהיא נדבקה לה"א שהוא מוסף במקום הלמ"ד תהפך ה"א של שרש לתי"ו וכן כל ה"א שהיא שרש בתיבה תהפך לתי"ו בסמיכתה כמו (ישעיה כ"ז) חמה אין לי. (אסתר א') וחמתו בערה בו הרי ה"א של שרש נהפכת לתי"ו מפני שנסמכת אל הו"ו הנוספת. וכן עבד ואמה (בראשית ל') הנה אחתי בלהה לנפש חיה (חוב ל"ג) והמתו חיתו לחם. בין הרמה ותשובתו הרמתה: (כד) וילגו. ל' נפעל הוא וכן התרגום לשון נפעל הוא ואתרעמו וכן דרך ל' סלוגס להסב הדבור אל האדם מחלוגן מתזועס ולא אמר לונן רועס וכן יאמר הלועז

כה ויצעק אליהו ויורהו יהוה עי וישלך אר--
המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם
נסהו : וצלי קדם יי ואקפה יי אעא ורמא למיא ובסימו מיא תמן
גור גה קים ודין ותמן נסיה: כו ויאמר אם--שמוע תשמע
לקול ! יהוה אלהיך והישר בעיניו: תעשה והאזנת
למצותיו ושמרת כל חקיו כל החמלה אשר שמתי
במצרים לא אשים עליך כי אני יהוה רפאך: ס ואמר אם
קבלא תקבל למימרא ביי אלהיך ודכשר קדמוהי תעבד ותצית לפקודוהי
ותפטר כל קדמוהי כל מרעין די שניתי במצרים לא אשננון עליך ארי אנא יי
אפק: חמישי כז ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת
מים ושבעים המרים ויחננו שם על--המים:
ונתו לאילם ותמן תרי עשר מבועין דמון וש-עין דקלון ושרו תמן
על מיא: טז א ויסעו מאילם ויבאו כל--ערת בני--
ישראל אל--מדבר--סין אשר בין--אילם ובין סיני

בחמשה

רש"י

הלועז דקומפלישנ"ט סי"י מיסב הדבור אליו באמרו סי"י: (כה) שם שם לו.
במרה נתן להם מקלת פרסיות של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה
ודינן (סנהדרין מ'): ושם נסדו. לעס וראה קשי ערפן שלא נמלכו במשה בלי
יפה בקש עליו רחמים שיהיה לנו מים לשותה אלא נתלוננו: (כו) אם שמוע
תשמע. זו קבלה שיקבלו עליהם: תעשה. היא עשייה: והאזנת. תטה
אזנים לדקדק בהם: כל חקיו. דברים שאין אלא גזירת מלך בלא שום טעם
וילך הרע מקנטר עליהם מה איסור באלו למה נאסרו כגון לבישת כלאים
ואכילת חזיר ופרה אדומה וכיוצא בהם: לא אשים עליך. ואם אשים הכי הוא
כלא הושמה כי אני ה' רופאך זהו מדרשו (מכילתא) ולפי פשוטו כי אני ה'
רופאך ומלמדך תורה ומלות למען תגלל מהם כרופא הזה האומר לאדם אל
תאכל דברים שמחזירים אותך לידי חולי וזהו חיון מלות וכן הוא אומר (משליג')
רפאות תהי לשכך: (כז) שתים עשרה עינות מים. כנגד י"ב שבטים נזדמנו
להם: ושבעים תמרים. כנגד עי זקנים: (א) בחמשה עשר יום. נתפרש
היום של מנייה זו לפי שבו ביום כלתה המררה שהוליו אמזרים והולרכו למן
למדנו שאכלו משירי הצלק (או משירי המלה) ששים ואחת כעודות וירד להם

מן

בחמשה עשר יום לתדש השני לצאתם מארץ
מצרים: ונמלו מאילם ונתו כל פגשתא דבני ישראל למדברא דסין
די בין אילם ובין סיני בחמשת עמרא יומא לירחא תנינא למפקהון
מארעא דמצרים: ב ויכינו כל-עדת בני-ישראל על-משה
ועל-אהרן במדבר: ואתרעמו כל פגשתא דבני ישראל על משה
ועל אהרן במדברא: ג ויאמרו אלהם בני ישראל מי-יהו
מותנו בוד--יהוה בארץ מצרים בשבתנו על-סר
הבשר באכלנו לחם לשבע ביהוצאתם אתנו אל--
המדבר הזה להמית את-כל-הקהל הזה ברעב: ס
ואמרו יהוה בני ישראל לוי דמיתנא קדם יי בארעא דמצרים בד הוינא
יתבין על דוגי בקרא בד הוינא אקלון לחמא ושבעין ארי אפקתון יתנא
למדברא הדון לקטלא ית כל קהלא הדון בכפנא: ד ויאמר יהוה
אל--משה הנני ממטיר לכם לחם מן-השמים ויצא
העם ולקטו דבר--יום ביומו למען אנפנו הילך
בתורתך אם-לא: ואמר יי למשה הא אנא מחית לכוון לחמא מן
שמיא ויפקון עמא וילקטון פתגם יום ביומה בדיל דאנפנון היתבון
באורתי אם לא: ה והיה ביום הששי והכינו את אשר-
יבאו והיה משנה על אשר--ילקטו יום ויום:

(* וילוני קרי

רש"י

מן צ"ז באיר ויום א' בשבת היה כדאיתא במסכת שבת (דף פ"ז): (ב) וילוני.
לפי שכלה הלחם: (ג) מי יתן מותנו. שנמות ואינו שם דבר כמו מותנו (בחולס)
אלא כמו עשותנו חנותנו שובנו לעשות אהנו לחנות אהנו. וסרגומו
לוי דמיתנא כמו לו מתנו. הלואי והיינו מתים: (ד) דבר יום ביומו. לורך
אכילת יום ילקטו ביומו ולא ילקטו היום ללורך מחר (מכילתא): למען אנפנו
הילך בתורתך. אם ישמרו מלות ההלויות זו שלא יותירו ממנו ולא ילאו בשבת
ללקוט: (ה) והיה משנה. ליום ולמחרת: משנה. על שפיו רגילים ללקוט
יום של שחר ימות השבוע ואומר אני אשר יבאו והיה משנה לאחר שיבאו
ימלאו

ויהי ביום שבת ויתקנון ית דיתון ויהי על חד תרין על דילקטון
יום יום: ו ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל
ערב וידעתם כי יהוה הוציא אתכם מארץ מצרים:
ואמר משה ואהרן לכל בני ישראל ברמשא ותדעון ארי ו אפיק יתבון
מארעא דמצרים: ז ובקר וראיתם את כבוד יהוה
בשמעו את תלנותיכם ער יהוה ונחננו מה כי תלנו
עלינו: ובצפרא ותחזון ית יקרא ביי בד שמיע קדמוהי ית
תרעמותבון ער מימרא ביי ונחנא מה ארי אתרעמתון עלנא:
ח ויאמר משה בתת יהוה לכם בערב בשר לאכל
ולחם בבקר לשבע בשמע יהוה את תלנותיכם
אשר אתם מליגם עליו ונחננו מה לא עלינו תלנותיכם

(*) תלנו קרי

רש"י

ימלאו משנה במדינה על אשר ילקטו וימודו יום יום וזהו לקטו לחם משנה
בלקטתו היה גמלא לחם משנה. וזהו על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם
יומים נותן לכם ברכה (פויש"ן) בבית למלאות העומר פעמים ללחם יומים:
(ו) ערב. כמו לערב: וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים. לפי
שאמרנו לנו כי הולאתם אותנו עדו כי לא אכנו המולאים אלא ה' הוליא
אחכם סיגיו לכם את השליו: (ז) ובקר וראיתם. לא על הכבוד שנאמר והנה
כבוד ה' נראה בענן כאמר אלא כך אמר להם ערב וידעתם כי היכולת בידו
ליתן האותכם ובשר יתן אך לא בפנים מאירות יתגה לכם כי שלא כהוגן שאתם
אותו ומכרם מלאה והלחם שאלתם לזורך בירידתו לבקר תראו את כבוד אור
פניו שיורידו לכם לחם והלחם שאלתם לזורך בירידתו לבקר תראו את כבוד אור
מלמטה כמוגח בקופסא: את תלנותיכם על ה'. כמו אשר על ה': ונחננו מה.
מה אכנו חסובין: כי תלנו עלינו. שתרעמו עלינו את הכל את בניכם
ונשיכם ובנותיכם וערב רב. ועל כרחו אני זקוק לפרש תלנו בלי הפעילו מפני
דגשותו וקרייתו שאלו היה רפה הייתי מפרשו בלי הפעילו כמו (שמות י"ז) וילן
העם על משה או אם היה דגוש ואין בו יו"ד ונקרא תלנו הייתי מפרשו ל'
תלוננו עכשיו הוא משמע תלנו את אחרים כמו במרגלים (במדבר י"ד) וילנו
עליו את כל העדה: (ח) בשר לאכל. ולא לשבע. למדה תורה דרך ארץ
שאין אוכלין בשר לשבע. ומה ראש להוריד לחם בבקר ובשר בערב לפי שהלחם
שאלו כהוגן שא"ל לו לאדם בלא לחם אבל בשר שאלו שלא כהוגן שהרבה
בהמות היו להם ועוד שהיה אפשר להם בלא בשר לפיכך נתן להם בשעת קורח
שלא

כי על יהוה: ואמר משה גדיתן יי לכון ברמשא בסרא למיכל
ולחמא בצפרא למסבע גדשמישן קדם יי ית תרעמותבון די אתון
סתרעמין עלוהי ונחנא מה לא עלנא תרעמותבון אנהן על מימרא ביי:
ט ויאמר משה ארי אהרן אמר אל כר עדת בני
ישראל קרבו לפני יהוה כי שמע את תלנותיכם:
ואמר משה ואהרן אמר לכל בני ישראל קרבו קדם יי ארי
שמישן קדמוהי ית תרעמותבון: י ויהי כדבר אהרן אל
כל עדת בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד
יהוה נראה בענן: פ והנה כד מקיל אהרן עם כל בני ישראל
ישראל ואתפניו למדברא והא יקרא ביי אתגלי בעננא: ששי יא וידבר
יהוה אל משה לאמר: ומקיל יי עם משה למימר: יב שבעתי
את תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין
הערבים תאכרו בשר ובבקר תשבועו לחם וידעתם
כי אני יהוה אלהיכם: שמיע קדמי ית תרעמת בני ישראל
מליך עמהון למימר בין שמישא תיכרון בסרא ובצפרא תשבועון לחמא
ותדעון ארי אנא יי אנהכון: יג ויהי בערב ותעל השליו
ותכם את המחנה ובבקר היתה שכבת הפל סביב
למחנה: והנה ברמשא וסליקת סקיו וחפת ית משריתא ובצפרא
הות נחתת מקרא סחור סחור למשריתא: יד ותעל שכבת הפל

* דגש אחר שורק מ"ש * קטין ב"ק רש"י

והנה

שלא כהוגן: אשר אתם מליגים עליו. את האחרים השומעים אתכם מתלוננים:
(ט) קרבו. למקום שהעני ירד: (יג) השליו. מין עוף ושמן מאד (יומא ע"ה):
היתה שכבת הפל. הטל שוכב על המן ובמקום אחר הוא אומר (במדבר י"א)
וברדת הטל וגו' (יומא ע"ה מכלתא) הטל יורד על הארץ והמן יורד עליו חוזר
ויורד טל עליו והרי הוא כמוגח בקופסא: (יד) ותעל שכבת המד וגו'. כשהחמה זורחת
עולה הטל שעל המן לקראת החמה כדרך טל עולה לקראת החמה אף אם המלא שפופרת
של ביצה טל ותסתום את פיה ותניחה בחמה היא עולה מאליה באויר. ור"ד שהטל
עולה

והיה על פני המדבר דק מחספס דק בכפר ער
הארץ: וסליקת נחתת מקרא והא על אפי מדברא דעדק מקרא דעדק
בגיר פגידא על ארעא: מו וירא בני ישראל ויאמרו
איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר
משה אליהם הוא הלקח אשר נתן יהוה לכם לאכלה:
נחזו בני ישראל ואמרו גבר באחיהי מנא הוא ארי לא ידעו מה הוא
ויאמר משה להון הוא בחמא דיהב יי פכון ומיכל: מו זה הדבר
אשר צוה יהוה לקטו מכם איש לפי אכלו עמר
דגרגרת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו:
דין פתגמא די פקיד יי לקטו מנה גבר לפום מיכלה עמרא דגרגרתא
מנו נפשתיכון גבר לדי במשכנה תסבון: יז ויעשו כן בני
ישראל וילקטו המרבה והממעט: ועבדו כן בני ישראל
ילקטו דאמני ודאזער: יח וימרו בעמר ולא העדיף
המרבה והממעט לא החסור איש לפי אכלו לקטו:

וכלו רש"י

עולה מן הארץ באויר וכעלות שכבת הטל נחגלה המן וראו והנה על פני המדבר
זגו: דה. דבר דק: מחוספס. מגולה ואין דומה לו במקרא. וי"ל מחוספס
י' חפיסה ודלוסקמא שבלשון משנה. כשנחלה משכבת הטל ראו שהיה דבר דק
מחוספס בחוכו בין שתי שכבות הטל. ואונקלוס תרגם מקלף לשון מחסוף הלצן:
ככפור. כפור גלד"א בלע"ז (רייף געפרארטן) דעדק בגיר כאבני גיר והוא
זין לבט שחור כדאמרינן גבי כסוי הדס הגיר והזניך. יעדק בגיר כגלידה על
ארעא דק היה בגיר ושוכב מוגלד כקרח על הארץ. וכן פירושו דק ככפור שטוח
קלוש ומחוצר כגלד. דק טינב"ש בלע"ז (דין) שהיה מוגלד גלד דק מלמעלה וכגיר
פתרגם אונקלוס חוספת הוא על לשון העבריות ואין לו תיבה בפסוק: (מז) מן
הוא. הכנה מזון הוא כמו (דניאל א') וימן להם המלך: כי לא ידעו מה הוא.
שיקראוהו בשמו: (מז) עומר. שם מדה: מספר נפשתיכם. כפי מנין נפשות
שיש לאיש באהלו תקחו עומר לכל גולגולת: (יז) המרבה והממעט. יש שלקטו
הרבה ויש שלקטו מעט וכשבאו לביתם מדרו בעומר איש איש מה שלקטו ומלאו
המרבה ללקוט לא העדיף על עומר לגולגולת אשר באהלו והמעט ללקוט לא
מלא

והיו בעמרא ולא אותר דאמני ודאזער לא תסיר גבר לפום מיכלה לקטו:
יט ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בכר:
ויאמר משה להון אנשי לא ישאר מנה עד צפרא: כ ולא שמעו
אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בכר ויהם
תורעים ויבאש ויקצף עליהם משה: ולא קבילו מן משה
ואשפזרו גבדיא מנה עד צפרא ורחש רחשא וסרי ורגז עליהון משה:
כא וילקטו אתו בבקר בבקר איש כפי אכלו ותם
השמש ועמם: וילקטו יתה בצפר בצפר גבר לפום מיכלה ומה
דמשפזא מנה על אפי תקרא בד חמא עלוהי שמשא פשד:
כב ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר
לאחד ויבאו פלנשיאי העדה ויגידו למשה:
והיה ביום שתיתאח לקטו לחמא על חד תרין תרין עמרין חד ואתו
פל רבדגי בגשפא וחויאו למשה: כג ויאמר אליהם הוא אשר
דבר יהוה שבתון שבת קדש ליהוה מחר את

אשר פתח באחנה רש"י

מלא חסר מעומר לגולגולת וזהו כס גדול שנעשה בו: (כ) ויותרו אנשים. (ש"ר)
דקן ואזכיר: וירם תולעים. ל' רמה: ויבאש. ה"ז מקרא הפוך שבתחלה הבאיש
ולבסוף החליע כענין שנאמר ולא הבאיש ורמה לא היתה בו וכן דרך כל
המתלעים: (כא) וחם השמש ונמם. הנשאר צדקה נמוח ונעשה נחלים ושחין
ממנו אילים ולבאים ואומות העולם לדין מהם וטועמין בהם טעם מן ויודעין
מה שבחן של ישראל (מכילתא) פשר לשון פושרים ע"י השמש מתחמם ומפשיר:
ונמם. דישטנפרי"ר (לו גיין לו שמעלען). ודוגמתו בסנהדרין בסוף ד' מיתות:
(כב) לקטו לחם משנה. כשמדרו את לקיטתם באהליהם מלאו כפלים שני
העומר לאחד. ומ"א לחם משנה אותו היום נשתנה לשבת זריחו וטעמו (מכילתא)
(שאל להגיד שנים היו והלא כתיב שני העומר לאחד אלא משונה בטעם וריח):
ויגידו למשה. שאלוהו מה היום מיומים ומכאן יש ללמוד שעדיין לא הגיד להם
משה פרשת שבת שנלטה לומר להם והי' ביום הששי והכינו וגו' עד שאלו את זאת
אמר להם הוא אשר דבר ה' שנלעויתי לומר לכם ולכך ענשו הכתוב שאמר לו
עד הנה מאנחם ולא הוליו מן הכלל: (כג) את אשר תאפו אפו. מה שאחסם
רויחם לאפות בחנור אפו היום הכל לשני ימים ומה שאחסם לרייחם לבשל ממנו
במים

אשר-תאפו אפו ואת אשר-תבשרו בשרו ואת
 כל-העורף הניחו לכם למשמרת עד-הבקר:
 ואמר יהוה הוא די מלי יי שבתא שבת קודשא קדם יי מחר ית די
 אתון עתידין למפא אפו ונת די אתון עתידין לבשקא בשירו ונת כל
 מותרא אצנעו שכון למפרת עד צפרא: כד ויניחו אתו עד-
 הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא-
 היתה בו: ואצנעו יתה עד צפרא כמא דפקיד משה ולא סרי
 וריחשא לא יהה בה: כה ויאמר משה אכלהו היום כיי
 שבת היום ליהוה היום לא תמצאהו בשדה:
 ואמר משה אכלהו יומא דין ארי שבתא יומא דין קדם יי יומא דין לא
 תשפחנה בתקלא: כו ששת ימים תקמטהו וביום השביעי
 שבת לא יהיה בו: שמתא יומין תקמטהו וביומא שביעאה
 שבתא לא יהא בה: כז ויהי ביום השביעי יצאו מן-העם
 לרקט ולא מצאו: ס והוה ביומא שביעאה נפקו מן עמא
 דמקט ולא אשבתו: כח ויאמר יהוה אל-משה עד-אנה
 מאנתם לשמר מצותי ותורת: ואמר יי למשה עד אימתי
 אתון מסרבין למשר פקודי ואוריתי: כט ראו כיי-יהוה נתן
 לכם השבת על-כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם

ימים

רשי

במים בשלו היום. לשון אפייה נופל בלחם ולי' ביסול בהכשיל: למשמרת לגמיה:
 (כד) ויאמר משה אכלהו היום וגו'. (מכילתא) שמרית שהו רגילין ללאת
 וללקוט באו לשאול אם נלא אם לאו אמר להם את שבידכם אכלו לערב חזרו לפניו ושאוהו
 מהו ללאת אמר להם שבת היום ראה אותם דואגים שמא פסק המן ולא ירד עוד אמר
 להם היום לא תמלאוהו מה ת"ל היום היום לא תמלאוהו אבל מחר תמלאוהו:
 (כו) וביום השביעי שבת. שבת הוא המן לא יהיה בו. ולא בא הכפוז אלא לרבות
 יו"כ וימים מצבים (מכילתא): (כח) עד אנה מאנתם. משל הדיוס הוא בהדי
 כולא לקי כרבא ע"י הרשעים מתנגין הכשרין (ב"ק לב): (כט) ראו. בעיניכם

ימים שבו | איש תחתיו אל-יצא איש ממקמו ביום
 השביעי: חזו ארי יי יתב לכון שבתא עד כן הוא יתב לכון ביומא
 שתיקאה לחם תרין יומין תיבו אנש תחותיה לא יפוק אנש מאתרה
 ביומא שביעאה: ט וישבתו העם ביום השביעי: ונחו עמא
 ביומא שביעאה: יא ויקראו בית-ישראל את-שמו מן
 והוא כזרע גד לבן ומעמו כצפיתת בדבש: וקרו
 בית ישראל ית שמה מן והוא כזרע זכע גדא חזר ומעמה פאסקרימון
 בדבש: יב ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יהוה כלא
 העמר ממנו למשמרת דדתיכם למען וראו את
 הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציאי
 אתכם מארץ מצרים: ואמר משה דין פתגמא די פקיד יי מלי
 עמרא מנה למפרא דדכיוון בדיי היתוון ית לחמא די אוכלית יתכון
 במדברא פאפקותי יתכון מארעא דמצרים: יג ויאמר משה אל-
 אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא-העמר מן
 והנח אתו לפני יהוה למשמרת לדדתיכם: ואמר משה

לאהרן

רשי

כי ה' בכבודו מזהיר אתכם על השבת שהרי גם נעשה בכל ע"ש לתת לכם
 לחם יומים: שבו איש תחתיו. מכאן סמכו חכמים ד' אמות ליולא חוץ לתחום
 ג' לגופו וא' לפישוט ידים ורגלים: אל יצא וגו' אלו אלפים אמה של תחום
 שבת ולא במפורש שאין תחומין אלא מדברי סופרים ועיקרו של מקרא על לוקטי
 המן נאמר: (דא) והוא כזרע גד לבן. עשב ששמו קולייגדר"י (קארנידער)
 וזרע שלו עגול ואינו לבן והמן היה לבן ואינו נמשל לזרע גד אלא לענין
 העגול כזרע גד היה והוא לבן: כצפיתת. בלק שמתנגין אותו בדבש וקורין
 לו אסקרעיון בלשון משנה והוא תרגום של אונקלוס: (רב) למשמרת.
 לגניזה: לדדתיכם. בימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם
 עוסקים בהורה והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בהורה מהיכן נתפרנס
 הוליא להם ללגת המן אמר להם אתם ראו דבר ה' שמעו לא נאמר אלא ראו
 בזה נתפרנסו אבותיכם הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו: (דג)
 צנצנת. ללוחית של חרס כחרגומו: והנח אותו לפני ה'. לפני הארון ולא
 נאמר

בשרח ליום ששי

לאחרן סב צלחית תדא ותב תמן מלי עמרא מן ואצנע יתה קדם יי
למשרת לדריכון: לד באשר צוה יהוה אל משה ויניחהו
אחרן לפני הערת למשמרת: כמא די פקיד יי למשה
ואצנעה אחרן קדם סהדותא קמפרא: לה ובני ישראל אכלו
את דמן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת
את דמן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען:
ובני ישראל אכלו ית מנא ארבעין שנין עד דמיתיהון לארשא יתבתא
ית כנא אכלו עד דאתו לספי ארשא דכנען: לו והעמר עשרית
האיפה הוא: פ ועמרא חד מן עמרא בתלת סאין הוא: שביעי
זו א ויסעו כל עדת בני ישראל מסדבר סין
קמסעיהם עד פי יהוה ויתנו ברפדים ואין מים
לשתת העם: ונפלו כל כנשתא דבני ישראל מסדברא דסין
קמפגניהון על מוקרא דיי ושרו ברפדים וקית מיא למשתי עמא:
ב וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה
ויאמר להם משה מה תרבו עמדי מה תנסון אתי

יהוה

רשי

נאמר מקסא זה עד שנכזה אהל מועד אלה שנכתב כאן בפרשת המן:
(לה) ארבעים שנה. והלא חסר לי יום שהרי בט"ו באייר ירד להם המן
חלה ובט"ז בניסן פסק שנאמר (יהושע ט') וישבות המן ממחרת אלא מגיד
שהעונות שהולאו ישראל ממלרים טעמו בהם טעם מן: אל ארץ נושבת.
לאחר שזכרו את הירדן (קדושין ל"ח) (ס"א שאותה שבער הירדן מיושבת
ועובד שנאמר (דברים ג') אעברה נא ואראש את הארץ הנוכח אשר שבער
הירדן והרגום של נשצם יתבחה ר"ל מושבת. רש"י יסן): אל קצה ארץ
כנען. בתחלת הגבול קודם שזכרו את הירדן והוא ערבות מואב. נמלאו עכחיסין
זה אם זה אלא בערבות מואב פשמה משה בו' בארד פסק המן מליד ונסתפקו
ממן שלקטו בו פיוס עד שהקריבו העומר בששה עשר במסן שנאמר (יהושע
ט') ויפלטו מעבוג הארץ ממחרת הפסח: (לו) עשרית האיפה. האיפה שלם
סאין ושסאה ו' קצין והקב ד' לוגין והלוג ו' ביצים נמלא עשירית האיפה מ"ג
בזיס וחומש בילה הוא שיעור לחלה ולמנחום: (ב) מה הנסון. לומר היוכל
לתת

בשרח ליום ששי

קלא

יהוה: ונצא עמא עם משה ואמרו הבו לנו מים ונשתה ואמר יהוה
משה מה אמתון נצן עמי מה כנסון אמתון קדם יי: ג ויצמא שם העם
למים וירן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו
ממצרים דהמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא:
וצחי תמן עמא למיא ואתרעם עמא על משה ואמר למא דנן אפקתנא
ממצרים לקפלא יתי וית בני וית בעירי בצחותא: ד ויצעק משה
אל יהוה לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט
וסקלני: וצדי משה קדם יי למימר מה אעבד לעמא הדון עוד ועיר
פון וירגמני: ה ויאמר יהוה אל משה עבר לפני העם
וקח אתך מזקני ישראל ומסוך אשר הבית בו את
היאר קח בידך והלכת: ואמר יי למשה עבר קדם עמא
ודבר עמך מסבי ישראל וחסדך די מחיתא בה ית נהרא סב בידך
ותזיר: ו הנני עמד לפניך שם | על הצור בחרב
והבית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש בן
משה לעיני זקני ישראל: הא אגא קאם קדסך תמן על טנרא
בחרב ותמתי במנרא ויפקון כנזה מיא וישתי עמא ועבד בן משה לעיני
סבי ישראל: ז ויקרא שם המקום מסה ומדיבה על
ריב בני ישראל ועל נפתם את יהוה לאמר הוש

רשי

לתת מים בארץ ליה: (ד) עוד כמעט. אם אמתון עוד מעט וסקלני:
(ה) עבוד לפני העם. וראה אם יסקלך למה הולאת לעו על בני: וקח
אתך מזקני ישראל. לעדות שיראו שעל ידך המים יולאים מן הנור ולא יאמרו
מעיינות היו שם מימי קדם: ומסך אשר הבית בו את היאור. מה ת"ל
אשר הכית בו את היאור אלא שהיו ישראל אומרים על המטה שאינו מוכן
אלא לפורענות בו לקח פרעה ומלרים כמה מכות במלרים ועל הים לכך נאמר
אשר הכית בו את היאור יראו עתה שאף לעובד הוא מוכן: (ו) והבית בצור.
על הנור לא נאמר אלא בצור מכאן שהמטה היה של מין דבר חזק ושמו
סנפריטון

יהוה בקרבנו אִם-אֵין: פ וְקָרָא שְׁמָא דְאַתְרָא נְפִיטָא וּמְצוּתָא
על דְנָצוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל דְנִסְיָאן קָדָם יי לְמִימְרָא הָאֵית שְׂכַנְתָּא דְהִי בִּינְנָא
אִם פֿא: ח וַיִּבְא עֲמֻלְק וַיִּלְחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל בְּרַפְיָדָם:
וְאַתָּא עֲמֻלְק וְאַנְח קָרְבָּא עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפְיָדָם: ט וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-
יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר-לָנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הֲדָחֵם בְּעֲמֻלְק מִחֹר
אַנְכִי נֹעַב עַל-רֹאשׁ הַגְּבֻעָה וּמִפֶּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי:
וְאָמַר מֹשֶׁה לְיְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנָא גְבַרְיָא וּפּוֹק אַנְח קָרְבָּא בְּעֲמֻלְק מִחֹר
אַנְא קָאִם עַל רִישׁ רְמָתָא וְהִמְרָא דְאַתְעֵבִידוּ בְּהַ נִסְיָאן מִן קָדָם יי בְּיָדִי:
י וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר-לוֹ מֹשֶׁה לְהִדָּחֵם בְּעֲמֻלְק
וּמֹשֶׁה אֶתְרֵן וְחֹר עָלָיו רֹאשׁ הַגְּבֻעָה: וַעֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כַּמָּא
דְאָמַר לָהּ מֹשֶׁה לְאַנְחָא קָרְבָּא בְּעֲמֻלְק וּמִפֶּה אֶתְרֵן וְחֹר סְלִיקוּן לְרִישׁ
רְמָתָא: יא וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגַבְרָא יִשְׂרָאֵל
וּכְאֲשֶׁר יַעֲנֶה יָדוֹ וְגַבְרָא עֲמֻלְק: וְהָיוּ פַד יָרִים מֹשֶׁה יְדוֹתָיו
וּמִתְנַבְּרִין דְבֵית יִשְׂרָאֵל וְכַד מִנְּה יְדוֹתָיו וּמִתְנַבְּרִין דְבֵית עֲמֻלְק:
ידי

רש"י

סנפרינון והלור נבקע מפניו: (ח) ויבא עמלק וגו'. סמך פרשה זו למקרא
זה לומר תמיד אני צניכס ומזומן לכל לרכיכס ואתם אומרים היש ה' בקרבנו
אם אין חייכס שהכלב בא וגושך אתכס ואתם לוועקים אלי ותדעון היכן אני.
משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו וילא לדרכך היה אותו הבן רואה חפץ ואומר
אבא קול חפץ זה ותן לי והוא נותן לו וכן שניה וכן שלישית פגעו באדם אחד
אמר לו אותו הבן ראיית את אבא אמר לו אביו איך יודע היכן אני השליכו
מעליו ובא הכלב ונשכו: (ט) בחר לנו. לי ולך השווה לו מכאן אמרו יהי כבוד
הלמידך חביב עליך כשלך וכבוד חבירך כמורא רבך מנין שנאמר (במדבר י"ב)
ויאמר אהרן אל משה בי אדני והלא אהרן גדול מאחיו היה ועושה את חבירו
כרבו. ומורא רבך כמורא שמים מנין שנאמר (סם י"א) אדני משה כללם כלם
מן העולם חייבין הם כלייה המורדים כך כאלו מרדו בהקדוש ברוך הוא:
וצא הלחם. לא מן הענן והלחם צו (מכילתא): מחר. בעת המלחמה אנכי
נלכ: בחר לנו אנשים. גבורים ויראי חטא שפתא זכותן מסייעתן. ד"אבחר
לנו אנשים שירועין לבטל כשפיס לפי שבני עמלק מכשפין היו: (י) ומשה
אהרן וחור. מכאן לתענית שלרכיכס שלשה לעבור לפני התיבה שבחשנית היו
שרויים: חור. בנה של מרים היה וכלב בעלה: (יא) כאשר ירים משה

ידי

יב וידי משה כבדים ויקחו אבן וישמו תחתיו וישב
עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה
אחד ויהי ידיו אמונה עד-בא השמש: וידי משה יקרא
ונסיבו אבנא ושניאוי תחורוהי ויתב עליה ואהרן וחור סעֶדֶן בידוהי כמָא
חד ומכָא חד וְהָיָה יְדוֹתָיו פְּרִיכָן בְּצִיצוֹ עַד דְעֵר שְׂמֻשָּׁא: יג וַיִּחַלֵּשׁ
יְהוֹשֻׁעַ אֶת-עֲמֻלְק וְאֶת-עַמּוֹ לְפִי-חֶרֶב: פ וַתִּבְרַח יְהוֹשֻׁעַ
יַת עֲמֻלְק וַיֵּת עִפְסָה לְפָתְנָם דְחֶרֶב: מַפְטִיר יַד וַיֹּאמֶר יְהוֹה אֶל-
מֹשֶׁה כָּתֹב זֹאת זְכָרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנִי יְהוֹשֻׁעַ
כִּי-מָחָה אֶמְחֶה אֶת-זְכָר עֲמֻלְק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:
וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה כָּתֹב דָּא דוּכְרָנָא בְּסֵפֶרָא וְשִׁי קָדָם יְהוֹשֻׁעַ אֲרִי כִמְחָא
אַמְחִי יַת דוּכְרָנָא בְּעֲמֻלְק מִתַּחַת שְׁמַיָּא: טו וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְהוֹה נָסִי: וּבָנָא מִטֶּה מִדְּבַחָא וּפְלַח עֲלֵיהּ
קָדָם יי דְעֵבַד לָהּ נִסְיָאן: טז וַיֹּאמֶר בְּיַד עַל-בָּם יְהִי מִלְחָמָה
לה

רש"י

ידיו. וכי ידיו של משה נולחות היו המלחמה וכו' כדאיתא ב"ר"ה: (יב) וידי
משה כבדים. כשביל שנתעלל במלוא ומנה אחר תחתיו נתיקרו ידיו: ויקחו.
אהרן וחור: אבן וישמו תחתיו. ולא ישב לו על כר אבסא אמר ישראל
שרויין בלער אף אני אהיה עמהם בלער: ויהי ידיו אמונה. ויהי משה ידיו
באמונה פרושות השמים בתפלה נאמנה ונכונה: עד בא השמש. שהיו עמלקים
מחשבין את השעות באלטרולוגיא"ה באיזו שעה הם נולחים והעמיד להם משה
חמה וערעב את השעות: (יג) ויחלוש יהושע. (תנחומא) חפך ראשי גבוריו
ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא הרגם כולם מכאן אנו למדים שעשו על פי
הדבור של שכינה: (יד) כתב זאת זכרון. שבא עמלק להודווג לישראל קודם
לכל האומות (מכילתא): ושם באזני יהושע. המכניס את ישראל לארץ שינוה
את ישראל לשלם לו את גמולו כאן נרמז לו למשה שיהושע מכניס את ישראל
לארץ: כי משה אמתה. לכך אני מזהירך כן כי חפץ אני לחמוחו: (טז) ויקרא
שמו. של מזבח: ה' נסי. הקב"ה עשה לנו כאן נס גדול. לא שהמזבח קרוי
ה' אלא המזכיר שמו של מזבח וזכר את הנס שעשה המקום ה' הוא נס שלנו:
(טז) ויאמר. משה: כי יד על בם יה. ידו של הקב"ה הורמה לישבע בכסאו
לנהיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית ומהו כס ולא נאמר כסא ואף השם
נחלק

בשרח ליום ששי

לִיהוָה בְּעֹמֶלֶק מִדֶּר דָּר׃ וַאֲמַר בְּשִׁבְעָה אָמִירָא דָא מִן קָדָם
דְּחִילָא דִשְׁכַּנְתָּהּ עַל בְּרַסִי יְקָרָה דְעֵתִיד דְאִתְּגַח קָרְבָא קָדָם יי בְּדָבִית
עֲמִלֶק לְשִׁצְיוֹתְהוֹן מִדְרִי עֲלָמָא׃

פ פ פ

קט"ו. י"ד אמונ"ה סי'. סנה"ה סי'. ומפסירין ודבורה אשה נביאה כשופטים סי' ד' רש"י

נחלק לחלו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם שנאמר (תהלים ט') האויב שמו חרבות לנלח זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א') ועברתו שמרה נלח (תהלים סס) וערים נפתח חדר זכרם המה מהו אומר אחריו וה' לעולם ישב הכי השם שלם כוון למשפט כסאו הרי כסאו שלם: חסלת פרשת בשלח

הפטרת בשלח בשופטים סימן ד' ה'

א ודבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שפטה את-
ישראל בעת ההיא: ב והיא יושבת תחת התמר
דבורה בין הרמה ובין בית-אל בחר אפרים ויעלו אליה
בני ישראל למשפט: ג ותשלח ותקרא לברק בן-אבינעם
מקדש נפתלי ותאמר אליו הלא צוה ו יהוה אלהי-ישראל
לך ומשכת בחר תבור וקקחת עמך עשרת אלפים איש
מבני נפתלי ומבני זבולון: ד ומשכתי אליך ארנהל קישון
את-סיסרא שר-צבא יבין ואת-רכבו ואת-המונו ונתתיהו
בידך: ה ויאמר אליה ברק אסתלכי עמי והלכתי ואם-
לא תלכי עמי לא אקד: ו ותאמר הלא אלק עמך אפס כי
לא תהיה תפארתך על-הדרך אשר-אתה הולך כי ביד
אשה ימכר יהוה את-סיסרא ותקם דבורה ותלה עס-ברק
קדשה: ז ויועק ברק את-זבולן ואת-נפתלי קדשה ויעל
ברגליו עשרת אלפי איש ותער עמו דבורה: ח וחבר הקיני
נפרד מקון מבני חבב חתן משה ויט אהלו עד-אלון
בצענים אשר את-קדש: ט ויגדו לסיסרא כי עלה ברק
בצענים סי'

קלג

הפטרת בשלח

בן-אבינעם הר-תבור: י ויועק סיסרא את-פל-רכבו תשע
מאות רכב ברזל ואת-פל-העם אשר אתו מחרשת הגוים
ארנהל קישון: יא ותאמר דבורה אר-ברק קום כי זה היום
אשר נתו יהוה את-סיסרא בידך הלא יהוה יצא לפניך
וירד ברק מחר תבור ועשרת אלפים איש אחריו: יב ויתם
יהוה את-סיסרא ואת-פל-הרכב ואת-פל-המחנה לפי-חרב
לפני ברק וירד סיסרא מעל המרכבה ויגם ברגליו: יג וברק
רדף אחרי הרכב ואחרי המחנה עד חרשת הגוים ויפל כל-
מחנה סיסרא לפי-חרב לא נשאך עד-אחד: יד וסיסרא גם
ברגליו אר-אהל יעל אשת חבר הקיני כי שלום בין יבין
מלך-חצור ובין בית חבר הקיני: טו ותצא יעל לקראת
סיסרא ותאמר אליו סורה אדני סורה אלני אל-תירא ויסר
אליה האהלה ותכסהו בשמיכה: טז ויאמר אליה השקיני-נא
מעט-מים כי צמתי ותפתח את-נאוד החלב ותשקהו
ותכסהו: יז ויאמר אליה עמד פתח האהל ויהי אם-איש
יבא ושאלך ואמר היש-פה איש ואמרתי אין: יח ותקח יעל
אשת-חבר את-יתד האהל ותשם את-המקבת בידה ותבוא
אליו בלאט ותתקע את תיתד ברקתו ותצנח בארץ והוא-
גדעם ויעף וימת: יט והנה ברק רדף את-סיסרא ותצא יעל
לקראתו ותאמר לו לך ואראך את-האיש אשר-אתה מבקש
ויבא אליה והנה סיסרא נפל מת והיתד ברקתו: כ ויבנע
אלהים ביום ההוא את יבין מלך-כנען לפני בני ישראל:
כא ותלך יד בני-ישראל הלוך וקשה על יבין מלך-כנען
עד אשר הכריתו את יבין מלך-כנען.

כאן מתחילין הספרדים

א ותשר דבורה וברק בן-אבינעם ביום ההוא לאמר: ב בפרע

פרעות

(*) יתיר

הפטרת בשלח

פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו יהוה: נ שמעו מלכים
האזינו רזנים אנכי ליהוה אנכי אשירה אומר ליהוה
אלהי ישראל: ה יהוה בצאתך משעיר בצעדתך משנה ארם
ארץ רעשה גם שמים נמפו גם עבים נמפו מים: ה הרים
נזלו מפני יהוה זה סיני מפני יהוה אלהי ישראל: ו בימי
שמנר בן ענת בימי ועל חדלו ארחות והלכי נתיבות ילכו
ארחות עקלקלות: ז חדלו פרוזן בישראל חדלו עד שקמתי
דבורה שקמתי אם בישראל: ח יבחר אלהים חדשים או
לחם שערים מגן אסיראה ולמח בארבעים אלף בישראל:
ט לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו יהוה: י רכבי
אתנות צהרות ישבי על מדון והלכי על דרך שיחו:
יא מקול מחצצים בין משאפים שם יתנו צדקות יהוה
צדקת פרוזנו בישראל או ירדו לשערים עם יהוה: יב עורי
עורי דבורה עורי עורי דברי שיר קום ברק ושבה שביך בך
אבינעם: יג אז ירד שליד לאדירים עם יהוה ירדלי בגבורים:
יד מני אפרים שרשם בעמלק אחריך בנימין בעממיה מני
מכיר ירדו מתקקים ומזבולן משכים בשבט ספר: טו ושירי
ביששכר עם דבורה ויששכר בן פרק בעמק שלח ברגליו
בפלגות ראובן גדלים חקקיר לב: טז למה ישבת בין
המושפתים לשמע שרקות עדרים לפלגות ראובן גדולים
חקקיר לב: יז גלעד בעבר תירדן שכן ודן למה יגור אגניות
אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכן: יח זבלון עם חרף
נפשו למות ונפתלי על מרומי שדה: יט באו מלכים נדחמו
אז נדחמו מלכי כנען בתענה ערמי מגדו בצע כסף לא
לקחי: כ מן שמים נדחמו הכוכבים ממסלותם נדחמו עם
סיסרא: כא נחר מישון גרפם נחר קדומים נחר קישון

הרכבי

בשלח ליום ששי ביום קדש

תדרכי נפשי עז: כב אז הלמו עקבי יסוס מדהרות
דהרות אביריו: כג אורו מרוז אמר מלאך יהוה ארו
ארור ישבית פי לא לבאו לעזרת יהוה לעזרת יהוה
בגבורים: כד תברך מנשים יעל אשת חבר תקיני מנשים
באהל תברך: כה מים שאר חלב נתנה בספל אדירים
הקריבה חמאה: כו ידה ליתר תשלחנה וימינה לחלמות
עמלים והלמה סיסרא מחקה ראשו ומחצה והלפה רקתו:
כז בין רגליה פרע נפל שכב בין רגליה פרע נפל באשר פרע
שם נפל שדוד: כח בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא
בעד האשנב מדוע ביש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי
מרפבותיו: כט חכמות שרותיה תעננה אף היא תשיב
אמריה לה: ל הלא ימצאו יחלקו שלל רחם רחמתיים לראש
זכר שלל צבעים לסיסרא שלל צבעים רקמה צבע רקמתיים
לצוארי שלל: לא פן יאבדו כל אויביך יהוה ואתכו בצאת
השמש בגברתו ותשקט הארץ ארבעים שנה:

אחר קריאת פרשה השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומוזר ה' מלך
גאות לבש או מוזר שיר ליום השבת וה' מלך יצליח דברו משנה והלכה
מהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה פרה פרק ו'

המקדש ונפל הקדוש על ידו או על הצד. ואחר פה נפל לשוקת פסול
נפל מן השפופרת לשוקת פסול. נמל מן השפופרת וכפה. או
שהגוף את הדלת. הקדוש פשר. והמים פסולים. וקפה בארץ פסול. לתוך

יד

ברמנורא

פרק ו א המקדש. מי טהא. הכא ליתן מאפר הפיה לתוך המים והוא קדוש האמור ככילי
מכילתי: או על הצד. על לזו על כלי: ואח"כ נפל לשוקת. על המים
כבתוך השוקת פסולין אותן המים להוציא דכתיב ולקח ונתן עד שיבא האפר בתוך המים מכה
אדם: נמל מן השפופרת וכסה. נמל אפר מן השפופרת וכסה השפופרת קודם שיקדש
דהיינו קודם שיתן האפר במים: או שהגוף את הדלת. קודם שיקדש: הקדוש כשר.
דהיינו האפר כבדו ולפי שמלכה אינה פוסלת כאשר כדאמרן. והמים פסולים. דנעשה מלאכה
עם המים ולעיל (סוף) פרק פרת טהא טנינו שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר:
זקפה בארץ. לאחר שנעל את האפר מן השפופרת הניח השפופרת בארץ קודם שיתן האפר
במים

בשרח ליום ששי

ידו בשר מפני שאפ"ש : ב ה'יה קדוש צף על פני המים. רבי מאיר ורבי שמעון אומרים נזמל ומקדש. וחכמים אומרים כל שנגע במים אין מקדשין בו. וז"ל את המים ונמצא קדוש מקמפון רבי מאיר ורבי שמעון אומרים מנגב ומקדש. וחכמים אומרים כל שנגע במים אין מקדשין בו : המקדש בשוקת והטפי בתוכה. אף על פי שפיו צר כל שהוא. המים שבתוכה מקדשין. אם היה ספוג. המים שבתוכו פסולים. כיצד יעשה. יזקף עד שהוא מגיע לספוג. נגע בספוג אף על פי שהמים צפין על גביו כל שהן פסולין : ד נתן ידו או רגלו. או עני ירקות. פ"ד שיעברו המים לתבית פסולים. עלי קנים ועלי אגוז פשרים. זה הפ"ד דבר שהוא מקבל טומאה פסול. ודבר שאינו מקבל טומאה בשר : המפנה את המעין לתוך הגת או לתוך הגבים. פסולין לזבים ולמצורעים ולקדש בהן מי חמאת. מפני שרא נתמלאו בקלי :

ברטנורא

מים : פסול. המלאו דהיינו המים לפי שעשה מלאכה עם המים ואם הניח השפופרת בידו וכפה ידו עלי' כדי שלא יתפור האפר שבתוכה וזה"ל נתן האפר על המים כשר המלאו דהיינו המים דאין זו חטובה מלאכה : לפי שא"א. לשמור האפר שבתוך השפופרת אם לא יכופ ידו על פיה שהרי אינו יכול להוסיף הפקק על פיה עד שקדש פי' אחר זקפה בדרך הניח האפר בדרך פסול האפר דכתיב למשמרת (ובדרך אגב משמרת) ואם נתן האפר לתוך ידו כשר דאשפר לשמרו ושפיר קריין ב' למשמרת ולפי' גרסיין לפי שאשפר : ב היה קדוש צף ע"פ המים. שנתן על המים אפר הרכה ולאפר עלו קרי קדוש : נזמל. מאותו אפר : ומקדש. בו מים אחרים ואפי' באותו שנגע במים מקדש וחזור ומקדש כמה פעמים אלא שמנגבו : זלף את המים. הוה מן המים המקודשים ועל הכלים עד שכלו כל המים. והאפר נשאר בשולי הכלי : וחכמים אומרים וכו'. והלכה כחכמי בתרווייהו : ג טפי. סך קטן שפיו צר והמ' הורדין ממנו יורדים ט"ף ט"ף : אע"פ שפיו צר. פחות משפופרת הניח המים שבתוכו מקודשים וכשרים להוות אע"פ שלא נכנס סם מאפר הפרה כלל דהו כאלו מחוכרים למים ששוקת : היה ספוג. אם נשעת מלאו הי' ספוג כשוקת. המים הצלועים בספוג פסולים דמים חיים אל כלי צעין ואין הספוג כל : ילף עד שהוא מגיע לספוג. כשכא ליעול המים וליתנם צלוחית שופך כל המים עד שנגיע לספוג אבל לא יספוך מן המים שנספגו כלל כדי שלא יתערבו המים שנספגו שהם פסולים עם המים ששוקת שהם כשרים ויפסלו כולם : נגע בספוג. נסחטים בו הספוג לתוך השוקת ונתערבו הפסולים בכשרים ונפסלו כולם : ד נתן ידו או רגלו. הרי שהי' קלוח יורד מהר מעוקס ואינו יורד לתוך האבית ורואה למלאותם לקדוש ונתן ידו למעלה בראש ההר לעשותם כעין נזיר כדי שיעברו המים דרך ידו לחבית של קדוש. וכן עלי ירקות הראוין לאכיל' ומקבלים טומאה : פסולים. המים כדלפינן בפ"ק דזבחים מדכתיב מקוה מים יהי' סהור הוייתן ע"י טהרה תהא. ואע"ג דהא קרא במקוה הוא דכתיב ילפינן מיני' כל היות. והכי הוי משמעות דקרא הוייתן של כל מים המסורים ע"י טהרה תהא בין שאתה מהוה אותן להיות מקוה או מלאו הוי מהוה אותן ע"י דבר שאינו מקבל טומאה : ד המפנה את המעין לתוך הגת. שעשה חרין מן המים עד הגת כדי שפלו סם מן המעין ואח"כ הפסיקו : גת. כור שעושין לפני הגת כדי לקבל את היין קרוי גת : גבים. לטון עשה הנחל הזה גבים האמור בספר מלכים והוא רקק של מים : פסולים לזבים. לטביל' דלאו מים חיים נינהו : ולמצורעים. דנענין מים חיים להוות עליו עם דם הנפור : ולקדש בהן מי חמאת. כענין מים חיים והאי כיון דהפסיקו לאו מים חיים נינהו. והא דקתני מפני שלא נתמלאו בכלי כדי לפסולן לקדוש בכל ענין רפי' בא לקדש בתוך הגת או בתוך הגבים עלמי :

אמר

בשרח ליום ששי קרה

נמרא נדה דף י"ז ע"א

אמר רבי שמעון בן יוחאי חמשה דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו. האוכל שום קלוף וכצד קרוף. וביצה קלופה. והשוטה משקין מזוגין שעבר עליהן הקילה. והקן בבית הקברות. והנזמל צפרניו וזרקן קרשות הרבים. והמקיו דם ומשמש מפתו. אוכל שום קלוף וכו'. ואף על גב דמנחי בסירתא ומציירי וחתמי רוח רעה שורה עליהן. ולא אמרן אלא דלא שייר בהן עיקרן או קליפתן. אבל שייר בהן עיקרן או קליפתן לית קן בה :

רש"י

מתחייב בנפשו. כלומר הוא גורם לעלמו : דמו בראשו. נענש על עלמו וחובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתו וראיה לדבר ודמו בראשו דמרגלים חובת דמו יחא מוטל בראשו : שעבר עליהם הלילה. אכולו קאי אסוס צלל ומסקין : בסילתא. סל : עיקרן. שער' שבראש השום והצלל :

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

תא חזי בסעודתי אלון אשתמודעון ישראל דאינון בני מרפא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא. ומאן דפניגם תד סעודתא מנייהו אחזי פנימותא לעיקא ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא עקאה הוא דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא ויהבין עליה חמרא דתלת מיין דינא דגיהנם וגומר. ותא חזי בכדו שאר זמנין וחזין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני. ואי הוא חדי בלחודוי ולא יהיב למסכני עונשיה סני. דהא בלחודוי חדי ודא יהיב חידו לאחרא. עליה פתיב (מלאכי ב') וזריתי פרוש על פניכם פרוש חניכם. ואי איהו בשבתא חדי אף ער גב דלא יהיב לאחרא. לא יהבין עליה עונשא פשאר זמנין וחזין. דכתיב פרוש חניכם פרוש חניכם קאמר ולא פרוש שבתכם. וכתיב (ישעי א') תדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי. ואינו שבת לא קאמר. ובניני כד פתיב בני ובין בני ישראל. ומשום דכר מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה. לבר נש נשמתא אחרא נשמתא עקאה נשבתא דכל שלימו בה פדונומא דעלמא דאתי. ובניני כד אקרי שבת. מהו שבת. שמא דקדשא ברוך הוא שמא דאיהו שלים מכל סמרוי. אמר רבי יוסי ודאי בך הוא. ווי ליה לבר נש דלא אשלים

חרותא

טוב
ע"פ

בשרה ליום ששי

הַדְּוֹתָא דְמַלְכָא קְדִישָׁא וּמֵאן הִדְּוֹתָא דִּילֵיהּ. אַגִּין תַּלְתִּית סְעֻדַתִּי כְּהֵימְנוּתָא. סְעֻדַתִּי דְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב כְּלִילָן בְּהוּ וְכָלְהוּ חִידוּ עַל חִידוּ כְּהֵימְנוּתָא שְׁלֵימוּתָא כִּכְלָ סְמָרוּי :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מיסר

הר"ם ה' שבת פרק ו'

מלוקט

אָסוּר לומר לגוי לעשות לו מלאכה
בשבת אף על פי שאינו מצוה
על השבת ואף על פי שאמר לו מקורם
השבת. ואף על פי שאינו צריך לאותה
מלאכה אלא לאחר השבת. ודבר זה אסור
מדברי סופרים כפי שלא תהיה לשבת
קלה בעניניה ויבואו לעשות בעצמן :
גוי ישעשה מלאכה מעצמו בשבת אם
בשכיר ישראל עשה אותה אסור ליהנות
מאותה מלאכה עד מוצאי שבת ונמתיך
בכדי שתעשה והוא שלא יהא הדבר
בפרהסיא עד שידעו בו רבים שדבר זה
בשכיר פלוני הוא בעשה בשבת. ואם
בשכיר עצמו בלבד עשה מתר ליהנות
בה בשבת. ביצד גוי שפדליק את הגר
משמש לאורו ישראל ואם בשכיר
ישראל אסור. עשה גוי בקש לרד בו מן
הספינה ורד אחריו ישראל ואם עשה
בשכיר ישראל אסור. מלא מיס דתשקות
בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשכיר
ישראל אסור. קטש עשבים בהאכיל
להמתו מיס ישראל בהמתו לאכול מהן
והוא שלא יהא אותו הגוי מכיר לאותו ישראל שמא ירבה במלאכתו בשכירו ונקמצא
עושה בשכיר ישראל. וכן כל דבר שאסור להרבות בו לא יתנה בו בשבת אלא אם
כן אינו מכיר :

מצות

בשלח

השם

מל"ה א.

סנהדרין דף ס"ו. עירובין י"ז נ"א. ספר חידושי שבת פכ"ז כתב י"ב מיל והור בו טמא שכתב
בספר המצות ל"ה שב"א אלפים אמה ורמב"ן כושיג וסובר תחומין דרבנן. ס"ג לאון ס"ו א"ח
סימן שצ"ו :

כד [י"ג] מצות לא תעשה שלא לצאת בשבת חוץ לתחום שנאמר אל
יצא איש ממקומו ביום השביעי. המסלך חוץ לעיר יותר מ"ג מיל
כנגד

בשרה ליום ששי

קרו

כנגד מחנה ישראל שהיה במדבר לוקה מן התורה והיולא חוץ לאלפים אמה
שהוא מגרש העיר (ע"ן ס' ט"ט) לוקה מכוס מרדות. והאלפים אמה הם
מרובעות כדי שיהא נשכר את הזויות ובעיר מותר להלוך בזולה אפילו היא
גדולה מאד. ואם הניח עירוב תחומין ע"ן לקמן במלות דרבנן. וטוהג בכל מקום
ובכל זמן בזכרים ונקבות (ע"ן תקוני תשובה) :

יתרו יום ראשון תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת
נשמה של שבת שעברה :

יח א וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל
אשר עשה אלהים למשה ולישראל
עמו בייצא יהוה את ישראל ממצרים :
וישמע יתרו רבא דמדין חמוהי דמשה ית כל די עבד יי למשה ולישראל
עמה ארי אפיק יי ית ישראל ממצרים : ב ויקח יתרו חתן
משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה :
ודבר יתרו חמוהי דמשה ית צפורה אמת משה בתר דפטררה :
ג ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כי אמר

רשי

גר

(א) וישמע יתרו. מה שמועה שמע וזא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (זכחים
ק"ו) : יתרו. שבע שמוס נקראו לו רעואל יתרו חובב חבר
קיני פוטיאל (מכילתא) יתרו על שם שיהר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה. יתרו
לכשתגיייר וקיים המלות הוסיפו לו אות אחת על שמו. חובב שחבב את התורה
וחובב הוא יתרו שנאמר (שופטים ד') מצבי חובב חותן משה. ויש אומרים רעואל
אביו של יתרו היה ומה הוא אומר (שמות ב') ותבאנה אל רעואל אביו
שהתיקות קורין לאבי אביון אבא. בספרי : חתן משה. (מכילתא) כאן היה
יתרו מתכבד במשה חני חותן המלך ולשעבר היה משה הולה הגדולה בחמיו
שנאמר וישב אל יתרו חותנו : למשה ולישראל. שקול משה כנגד כל ישראל :
את כל אשר עשה. להם זכירות המן וזכאר ובעמלק : כי הוציא ה' וגומר.
וז גדולה על כולם (מכילתא) : (ב) אחר שלוחיה. כשאמר לו הקב"ה במדין לך
שוב מלרימה ויקח משה את אשהו ואת בניו וגו' וילא אהרן לקראתו ויפגשוהו
בחר האלהים. אמר לו מי הם הללו אמר לו זו היא אשתי שנשאתי במדין ואלו
בני

יתרו ליום ראשון

גַּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: וְעַתָּה יֵצֵא מִצְרָיִם בְּנֵהוּא דִּי שׁוּם חַד גְּרִשָׁם
אָרִי אָמַר דִּיר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: וְשֵׁם הָאֵחָד אֱלִיעֶזֶר
כִּי־אֶלְהִי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחֶרֶב פְּרַעֲהַ: וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אָרִי אֶלְהִי דְאָבִי תָהוּ בְּסַעְדִּי וְשׁוּבְנִי מִחֶרֶב דְּפְרַעֲהַ:
ה וַיָּבֵא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה
אֶל־הַמְּדַבֵּר אֲשֶׁר־הוּא תָהֵן שֵׁם חַד הָאֱלֹהִים:
וְאֵתָא יִתְרוֹ חֻמְוֵהוּ דְּמֹשֶׁה וּבְנֵהוּ וְאִתְתַּהֲלִיתָ לְפָנֵי מֹשֶׁה לְמַדְבְּרָא דִּי הוּא
שָׂרִי תַמָּן לְטַוְרָא דְאִתְגַּבֵּי עֲלוּהִי יִקְרָא דִּי: וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה
אֲנִי חֹתֵנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֶלְיָךָ וְאִשְׁתְּךָ וְשְׁנֵי בָנֶיךָ עִמָּה:
וְאָמַר לְמֹשֶׁה אָנָּה חֻמְוֵךָ יִתְרוֹ אֲתִי לְפָנֶיךָ וְאִתְגַּבֵּי וְתִרְוֵן בְּנֵהוּא עִמָּה:

רש"י

בני. אמר לו להיכן אתה מוליכן אמר לו למצרים אמר לו על הראשונים אתו
מלטערים ואתה בא להוסיף עליהם אמר לה לכו לבית אביך נטלה בניה והלכה
לה: (ד) ויצילני מחרב פרעה. כשגילו דקן ואזכרם על דבר המלך ובקש
לסרוג את משה נעשה לו ארו כעמוד של שיש (מכילתא): (ה) אל המדבר. אף
אתו יודעים שבמדבר היה אלא בשבחו של יתרו דבר הכתוב שהיה יושב בצבדו
של עולם ונדבו לבו ללכת אל המדבר מקום שהו לשמוע דברי תורה: (ו) ויאמר
אל משה. ע"י שליח: אני חותנך יתרו וגו'. (מכילתא) אם אין אתה יולא
בניי לא בגין אשתך ואם אין אתה יולא בגין אשתך לא בגין שני בניה:

נביאים ישעיהו סימן ו'

א בְּשַׁנְת־מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲוִיהוּ וְאֶרְאֶה אֶת־אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא
רָם וְנִשְׂא וְשׁוֹרְקִיו מַלְאִים אֶת־הַתִּיבֹל: בְּשֵׁתָא דְאִתְגַּבֵּי
בְּהַ מַלְכָא עֲוִיהוּ אָמַר וְנִבְיָא חֻזְתִּי יִתְ יִקְרָא דִּי שָׂרִי עַל פּוֹרְסֵי רָם
וּמִתְנַשֵּׂא בְּשִׁמֵי מְרוֹמָא וּמִזִּי יִקְרִיֶה אֶתְמַלֵּי הַיְכָלָא: ב שָׂרְפִים עֹמְדִים
מִמַּעַל לֹו שֵׁשׁ בְּנָפִים שֵׁשׁ בְּנָפִים לְאֶחָד בְּשֵׁתִים | יְכַסֶּה
פָּנָיו וּבְשֵׁתִים יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבְשֵׁתִים יַעֲרֹף: שְׂמִשׁוֹן קַדִּישׁוֹן

רש"י

(א) בשנת מות. כשנלטרע: ושורקיו. תחיתו ראיתו יושב כסא בשמים ורגליו
בהיכל הדום מרגלותיו צבה"ק: (ב) ממעל. בשמים: לו. לשמשו:
בשתיים יכסה פניו. שלא יביט ללד השכינה: יכסה רגליו. ללניעות: יעורף.
משמש

יתרו ליום ראשון

בְּרוּמָא קְדָמוּהִי שְׂתָא גַפִּין לְחַד שְׂתָא גַפִּין לְחַד בְּתֵרִין מְכַסֵּי אַפּוּהִי דְלֵא
חַזִּי וּבְתֵרִין מְכַסֵּי גִּוְתִיָּה דְלֵא מִתְחַזִּי וּבְתֵרִין מְשַׁמֵּשׁ: ג וְקָרָא זֶה אֶל־יְהוָה
וְאָמַר קְדוֹשׁ וְקְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת כִּלְא כִלְה־אֶרֶץ כְּבוֹדוֹ:
וּמְקַבְּלִין דִּין מִן דִּין וְאָמְרִין קְדִישׁ בְּשִׁמֵי מְרוֹמָא עֲרָא בֵּית שְׁכֵנֵיהּ קְדִישׁ
עַל אֶרֶעָא עוֹבֵד גְּבוּרַתֵיהּ קְדִישׁ לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמִי עֲלִמְיָא יי צְבָאוֹת מְלִיא כָל
אֶרֶעָא זִי יִקְרִיֶה: ד וַיִּנְעֻזוּ אֲמֹת הַסְּפִים מִקּוֹר הַקָּרָא וְחֵבִית יִמְלָא
עֲלֵיָךְ: וְעֻזוּ אִיקוּת סְפֵי הַיְכָלָא מִקְדָּשָׁא וּבֵית מִקְדָּשָׁא אִתְמַלֵּי אִמּוּתָא:
ה וְאָמַר אֲזִירִי כִּי־נִדְמִיתִי כִּי אִישׁ טָמֵא שְׁפָתַיִם אֲנִכִּי וּבִתְרוֹ
עִם־טָמֵא שְׁפָתַיִם אֲנִכִּי יֹשֵׁב כִּי אֶת־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת רֹאֵי
עֵינָי: וְאָמַרְתּוּ וִי לִי אָרִי חֵבִית אָרִי גֵבַר חַיִּיב לְאֹכְלָא אָנָּה וּבְגוּ עִמָּא
דְּמַנְעַל בְּחֻבִין אָנָּה יְתִיב אֲרִיִּת יִקְר שְׁכִינַת מְלֶךְ עֲלִמְיָא יי צְבָאוֹת חֻזָּא
עֵינָי: וַיַּעֲרַף אֱלִי אֶחָד מִן־הַשְּׂרָפִים וּבִידוֹ רִצְפָה בְּמַלְקָתַיִם לְקַח
מִעַל הַמּוֹזָבַח: וְאִשְׁתְּרִי לְתִי חַד מִן שְׂמִשְׁיָא וּבְפּוֹמִיָּה מִמְּלַךְ דְּהַבִּיל
מִן קָדָם דְּשְׁכִינְתִּיהּ עַל פּוֹרְסֵי יִקְרָא בְּשִׁמֵי מְרוֹמָא עִיל מִן מַדְבְּרָא:

רש"י

משמש: (ג) וקרא זה אל זה. נטלין השוח זה מזה: (ד) אמות הספים. הם
מזוזות פתח הכיול: מקול הקורא. מקול המלאכים הקוללים: ימלא. כחמלא:
(ה) כי נדמיתי. נכרתי וקריתי מה: טמא שפתיים. המנוטל צחזון: (ו) רצפה.
גמלה: במלקחים. בלבה: מעל המזבח. שזכיל:

כחובים משלי טו

א מוֹסְרָ רַע לְעֹזֵב אֶרֶץ שׁוֹנֵא תוֹכַחַת יְמוֹת: מְרוֹתָא דְבִישָׁא
מְשַׁעֲיָא אֲוֶרְחִיָּה וּמִן דְּכַנֵּי מְכַסְּנוֹתָא יְמוֹת: ב עֲיָאֵל וְאִבְדוֹן
נִגְדַּ יְהוָה אָף כִּי־לִבּוֹת בְּנֵי־אָדָם: שׁוֹר וְאִבְדוֹנָא קָדָם אֶלְהִי אָף
לְבִי פִר נִשָּׂא: ג לֹא־יִאֲדָב לֶעֶן הוֹכַח לֹו אֶל־חַכְמַיִם לֹא יִלְדָּ:
לֹא רַחִים מִמִּיקְנָא לְמִן דְּמַכְסֵן לִיה וְעִת חַכְמַיִם לֹא אִנְי: ד לֵב שְׂמַח

רש"י

מוסר רע. יסורים רעים: לעוזב ארצה. של הקב"ה: (ב) שאול ואבדון.
ניהס: נגד ה'. לנגד פניו כל אשר צחוכה: אף כי. ק"ו: (ד) לב
שמח

יתרו ליום ראשון

יטיב פנים ובעצבת לב רוח נבאה: לפי חדיא משפיר אפי
ובכיבא דלפא רוחא ממכתא: ה לב גבון יבקשדעת ופני כסילים
ירעה אולת: לפא דמתבין בעי ידיעתא ופומהון דסכלי שמוותא:
י בל ימי עני רעים ומובלב משתה תמיד: קל יומי דמספנא
בישין ומן דמב לפיה משקא תדירא:

(*) ופי קרי רש"י

שמת. אם תשמח לבו של הקב"ה בלכתך בדרכיו: יטיב. לך צפנים לעשות
רלוך ואם תעלזו יראה לך רוח נכאה. רוח של זעף: (ה) ירעה. יחבר לעלמו:
(ו) כל ימי עני. אפי' שבתים וימים טובים משום שינוי וסת: ומוב לב. השמח
בחלקו: משתה תמיד. כל שעותיו דומות לו ימי משה:

כושנה פאה פרק ח'

מאימתי בל אדם מתרין בקקמ. משילכו הנמשות. בפרט ועוללות
משילכו העניים בפרם ויבאו. ובזתים משתדד רביעה שניה.
אמר רבי יהודה והלא יש שאינן מוסקין את זיתיהם אלא לאחר רביעה
שניה. אפא כדי שיהא העני יוצא ולא יהא מביא בארבעה אפרות:
ב נאמנים על הקקמ ועל השכחה ועל הפאה בשעתן. ועל מעשר עני בכר
שנתו. וכן לוי נאמן לעולם. ואינן נאמנים אפא על דבר שבני אדם נוהגין
בן: ב נאמנים על החשין. ואין נאמנים על הקמת ולא על הפת נאמנים
על

ברטנורא

פרק ח א מאימתי הנמשות. אית דמפרשי זקנים ההולכים על משנתם ואית דמפרשי
לקוטי בחר לקוטי שמאחר שילכו כשה לוקטים אחר לוקטים או הזקנים הללו
שמאחרים ללכת ללקט אחר הכל כבר נחייאשו העניים מאותה שדה וכל הנמצא בה אחר הוא
הפקר לכל בין לעניים בין לעשירים: רביעה שניה. המער נקרא רביעה מפני שהוא רובע
אח הארץ מולידה ומלמיתה כוכר הרובע את הנקבה והיא מתעברת ממנו לשון בהמתך לא
תרכיב (ויקרא י"ט) פירוש אחר רביעה ע"ש שהמער משכיב העפר ומרכיבו תרגום רובץ רביעה
וזמן רביעה שניה בשנה בינונית הוא כ"ג במרחשון: שאינן מוסקין. מסיקה בזתים כמו
קולר בחבואה כולר בעניים אורה בתאנים נודר בתמרים כך מוסק בזתים: ולא יהא מביא
בארבעה אפרות. דהיינו שני פוגדיונים שהפוגדיון שתי אפרות ונתן אין פוחתין לעני הטובר
ממקום למקום מכר בפוגדיון דהיינו מוון שתי סעודות וכיון שאינו מביא זיתים שיה ארבעה
אפרות דהיינו מוון שתי סעודות לו ושתי סעודות לאשתו אף הוא אינו יוגא ללקוט ואין הלכה
כרבי יהודה. ב נאמנים. העניים לומר מקום הללו של לקט שכהה ופאה הן ופסורים מן
המעשר: בשעתן. בשעת הקציר: בכל שנתו. בשנה שלישית ובשנה ששית שמשער עני נוהג
בהן: ובן לוי נאמן לעולם. דמעשר ראשון נוהג הכל שנה וכוין דאמר של מעשר ראשון
הס לל טוישי' שמה לא הפריש מהן תרומת מעשר: אלא על דבר שבני אדם נוהגין בן-
גדול כך לא נחמד כן לוי על תרומת מעשר: אלא על דבר שבני אדם נוהגין בן-
נוהגים לתת להם כן ולא על דבר שאין רגילין לתת להם כיוצא בו ולקמן מפרש ואולי:
ג נאמנים על החשין. לומר של מעשר עני הם שניתן לי אבל אין נאמנים לומר קמת ופת

יתרו ליום ראשון

קרה

על השעורה שר אורו. ואין נאמנים עליו בין מי בין מבושל. נאמנים על
הפול. ואין נאמנים על הגריסין. לא חיון ולא מבושלין. נאמנים על השמן
לומר שר מעשר עני הוא ואין נאמנים עליו לומר שר זיתי ניקוף הוא:
ד נאמנים על הירק מי ואין נאמנים על המבושל אפא אם בן היה לו
דבר מועט. שכן דרך בעל הבית להיות מוציא מדפסו: ה אין פוחתין
לעניים בגורן מחצי קב חטים וקב שעורים. רבי מאיר אומר חצי קב.
קב וחצי פוסקין. וקב גרוגרות. או מנה דבילה. רבי עקיבא אומר פרס.
חצי לוג יין. רבי עקיבא אומר רביעית. רביעית שמן. רבי עקיבא אומר
שמינית ושאר כל דפירות. אמר אפא שאול. כדי שימפרם ויקח בהם
מוון שתי סעודות: ו מדה זו אמורה בפרהים ובקליים ובשארלים. היה
מצוי. נוטל מחצה ונותן מחצה. היה לו דבר מועט נותן לפנייהם. והן
מתקין ביניהן: ו אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום. כפבר בפוגדיון

כא"ב

ברטנורא

אם של מעשר עני שניתן לי קמת ופת דחין דרך לחלק מעשר עני קמת ופת: שעורה של
אורו. אית דמפרשי שכולה של אורו שלא הי' דרכם לחלק אורו של מעשר עני אלא בשבולים
וזאת דמפרשי שעורה של אורו קודם שנתש שנתש והוסר' קליפתו שעורה קורא לו ולאחר
דיכה בעודו בקליפתו דרך לחלקו לעניים: גריסין. שנתן בריחים של גרוסות: נאמנים על
השמן. שדרך לחלק מעשר עני בשמן: ואין נאמנים לומר של זיתי ניקוף הוא. זיתי
ניקוף ממחנות עניים הם שחובטים ומנקפים בזית להשיר הזיתים שנשחרי מן המסיק' וניקוף לשון
כניקף זית ואין העני נאמן לומר שמן זה הולאתו מויתי נקוף ופטור מן המעשר לפי שאין
רגילין לשנות שמן מויתי נקוף אבל עני האומר קמת זה או פת זה מלקט שכהה ושאה
שלקטתו וטחנתו קמת ואפית להם נאמן שדרך העני לעשות לחם מלקט שכהה ופאה: ד נאמנים.
העניים על הירק מי לומר של מעשר עני הוא דירק חייב במעשר מדרכנן: דבר מועט.
נאמנים אף על המבושל דפעמים שבעה"ב שכה מלעשר ומעשר מן המבושל מתוך הקדרה:
מלפסו. הקדרה או הפורר שמבשל בה: ה אין פוחתין לעניים בגורן. כשמחלקים מעשר
עני בגורן אין נותנין לכל עני ושני פחות משיעור זה דכתיב (דברים כ"ו) ואכלו בשעריך
ושבעו מן לו כדי שבעו: דבילה. תאנים יבשים לאחר שדרכים בעגול קרויין דבילה ושוב אין
נמכרים כמדה אלא במשקל להכי חני מנה דבלה. מנה הוא משקל מאה דינרים והדינר משקל
ששה מעים ומשקל המעה ט"ו נרגירי שעורה: פרס. חצי מנה. וכל המדות האמורות במתניתין'
הלכה כח"ק והלכה כאבא שאול ולא נאמרו דברים הללו אלא למחלק מעשר עני בגורן אבל
המחלק מעשר עני בתוך ביתו מחלק כפי רצונו ולא נחנו בו חכמים שיעור: ו מדה זו. דחין
פוחתין לעני: אמורה בבהנים ליום וישראלים. כ"א מהם שמחלק מעשר עני בגורן לא
יפסות מזה השיעור: היה מציל. שאין רוצה להלק לעניים שבאו כל מעשר עני שבידו ורוצה
להציל ממנו לקרוביו העניים: נוטל מחצה. מניע לזורך קרוביו: ונותן מחצה. לעניים
שבאו. ואם לאחר שנגל מהנה והניע לזורך קרוביו: היה לו דבר מועט. כלומר שלא נשאר
לו כדי לתת לכל אחד מן העניים שבאו כשיעור הקצוב לעיל במתניתין: נותן לפנייהם. מה
שנשאר בידו והן מחלקין ביניהם: ז מכבר בפוגדיון. כבר הנמכר בפוגדיון כשהחטים נמכרים
ארכע כאין בסלע וארכע כאין הן כ"ד קבין שכל סאה היא ששה קבין והסלע הוא ד' דינרים וכל
דינר ששה מעין נמצא הסלע כ"ד מעין נמצאו כ"ד קבין לכ"ד מעין קב לכל מעה והמעה שני
שינדייונים הרי הכבר הנמכר בפוגדיון הוא חצי קב אבל מפני שהחטוי רוצה להשתכר ליציאת
האפה והתמינה אי אפשר שימכר הכבר שהוא חצי קב בפוגדיון כפי הערך שמוכרים התבואה

יתרו ליום ראשון

מארבע סאין בגלע. לן. נותנין לו ופרנסת לינה. שבת. נותנין לו מזון
 אשר סעודות. מי יעש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי. מזון
 ארבע עשרה סעודות. לא יטול מן הקופה. והקופה נגבית בשנים.
 ומתחלקת בשלשה: ה מי יעש לו מאתים וזו. לא יטול לקט שכחה ופאה
 ובמשך עני. היו לו מאתים חסר דינר. אפילו אלק נותנין לו כאחת.
 הרי זה יטול. היו ממשפנן לבעל חובו או לקתובת אשתו. הרי זה יטול.
 אין מחיבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו: ה מי יעש לו
 חמשים וזו והוא נושא ונותן בהם. הרי זה לא יטול. וכל מי שאינו צריך
 לפול ונטול. אינו מת מן הנה עד שיצטרף לבריות. וכל מי שצריך
 לפול ואינו נומר. אינו מת מן הוקנה עד שיפרנס אחרים משלו. ועליו
 הכתוב ואמר ברוך ה' אשר יבטח ב' והיה יי מבחיחו. וכן בין שהן
 דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חגר ולא סומא ולא פסח. ועושה
 עצמו כאחד מהם. אינו מת מן הוקנה עד שייתה כאחד מהם. שנאמר
 ודורש רעה תבואתו. ונאמר צדק צדק תרדוף. וכל דין שלוקח שוחד
 ובמה את הדין אינו מת מן הוקנה עד שיעניו פחות. שנאמר ושוחד לא
 תקח פי השוחד יעור פקחים:

ברטנורא

בסוק ארבע סאין כולל לפיק לא יהיה הכר המוכר בסודיו אלא רובע הקב בלבד וכשמחלקים
 תבואה לפני בנורן ועליו לשחון ולספות אין פוחתין מחני קב אבל כשנותנים לו ככר אכיו לא
 יהיה אלא רובע הקב ששה זיטס והכי מפורסם בפרק כ"ד משתפין בעירובין:
 פרנסת לינה. משה וכרית וכסות: מזון שלש סעודות. שחייב אדם לאכול בשבת
 שלש סעודות: לא יטול מן התמחוי. לפי שהתמחוי מתחלק בכל יום שהנבאים מחזירים על
 נקרא תמחוי: לא יטול מן הקופה. לפי שהקופה מתחלקת מערב שבת לערב שבת:
 נגבית בשנים. לפי שמתמכרים על הדקה ואין עושים שררה על הצבור פחות מ':
 ומתחלקת בשלשה. לפי שהיא כדתי מנוונות. ודיני מנוונות בשלשה: ה מאתים וזו. קיס
 להו לרצק האלו מספיקים לשנה אחת. לכסות ולמונות: או לכתובת אשתו. ואפי' היא יושבת
 תחתיו: ואת כלי תשמישו. כלים יפים שמהמש כסם בכברות ורגלים והכי מילי כשנא ליטול
 לקט שכחה ופאה ואינו נוטל מקופה של דקה שהצפרנס ב' ואלו נוטל משה שבו נבא אל
 אם נוטל מקופה של דקה או אין מניחין אותו ליטול אפילו לקט שכחה ופאה עד שימכור כלי
 תשמישו: ה מי יעש לו חמשים וזו וכו'. דחמשין דעדין סבין כמאחיס דלא עדין: וכל
 מי שצריך ליטול ואינו נוטל וכו'. כגון שדוחק עמו במלאכה ומסתפק במעשה ידיו כדי
 שלא יתפרנס מאחרים אבל אם אין מעשה ידיו מספיקים לו ומסגף עמו בחיי לער קרובין למחס
 על זה אמרו כל הריך ליטול ואינו נוטל ה"ו סוּך דמיס ואסור לרחס עליו על נפשיה לא
 חיים כל שק על אחריים:

גמרא ברכות דף מ' ע"א

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי
 מעלייתא דאמרת משמיה דרב הסדא במילי דבי
 כנישתא

יתרו ליום ראשון קלט

כנישתא. אמר ליה הכי אמר רב הסדא מאי דכתיב (תהלים
 פ"ז) אוהב ה' שערי ציון מפל משבנות יעקב. אוהב ה'
 שערים המצויינים בתלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. וכן
 והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב
 בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע
 אמות של הלכה בלבד. ואמר אפיי מריש הנה גריסנא בגו
 ביתאי ומצלינא בבי כנישתא בין דשמענא להא דאמר רבי
 חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין
 לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה
 בלבד לא הנה מצלינא אלא היכא דגריסנא. רבי אמי ורבי
 אסי אף על גב דהוה להו תליסר בי כ' ישתא בטבריה ל'
 מצלי אלא ביני עמודי היכא דהוה גרסי. ואמר רבי חייא בר
 אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים
 דאלו גבי ירא שמים כתיב (שם ק"ב) אשרי איש ירא את ה'
 ואלו גבי הנהנה מיגיעו כתיב (שם קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל
 אשריך ומטוב לך אשריך בעולם הנה ומטוב לך לעולם הבא
 ולגבי ירא שמים ומטוב לך לא כתיב ביה. ואמר רבי חייא בר
 אמי משמיה דעולא לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן
 שישמעני בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה. והא
 תניא אל ידור לא בשניא הא דבייף ליה הא דלא בייף ליה. והא
 אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר רבי אמי מאי
 דכתיב (ישעיה א) ועוזבי ה' יבלו זה המניח ספר תורה ויצא.
 רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא. בעי רב פפא בין פסוקא
 לפסוקא מהו תיקו:

רש"י

המצויינים. ציון ואסיפת צבור: בני עמודי. שנים המדרש כגון עליהם
 מלמעלה: שכל זמן ששמעי בן גרא קיים וכו'. דסמוך למיתת
 שמעי כתיב ויתחנן המלך שלמה את בת פרעה: דבייף ליה. אם כפוף הוא לרבו
 לקבל הוכחתו ידור אליו ואם לאו טוב להתחנן ממנו ויהי שוגג ואל יהי מזיד:
 זכור

יתרו ליום ראשון

זוהר יתרו דף פ"ח ע"א

זכור את יום השבת לקדשו רפי יצחק אמר פתיב (שם א') ויברך אלהים את יום השביעי וכתוב בפסוק (שמות פ"ו) ששבת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. בין דלא משתפתי ביה כזוני מה ברבתי אשתכח ביה אלא הכי תאנא כל ברבאן דלעילא וחתא ביומא שביעאה תליין ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דהווא יומא מתברבאן מניה כל שיתא יומין עראין וכל חד וחד יהיב מזוגיה לתתא כל חד ביומוי מההיא ברבא דמתברבאן ביומא שביעאה. ובגניי כהן מאן דאיהו בדרבא דמהימנותא בעי לסדרא פתורא וילאתקנא סעודתא בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שיתא יומין דהא כההוא זמנא אודרמן ברבא לאתברבא כל שיתא יומין דשבתא וברבתי לא אשתכח בפתורא ריקניא ועל כהן בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בנהמא ובמזוני רפי יצחק אמר אפילו ביומא דשבתא גמי רפי יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תרת סעודתי בשבתא בגין דישתכח שבעה וענגא בהאי יומא בעלמא רפי אבא אמר לאזדמנא ברבתיא באינון יומין דלעילא דמתברבאן מהאי יומא והאי יומא מליא רישיה דזעיר אנפין מטלא דגתית מעתיקא קדישא סתימא דכלא ואפיר לחמלא דתפוחין קדישין תלת זמני מפד עייל שבתא בגין דיתברבאן פדהו כחדא ועל דא בעי בר נש לאתענגא תלת זמני ארין דהא בהא תליא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובזעיר אנפין ובחקלא דתפוחין ובעי בר נש לאתענגא בהו ולמחדי בהו ומאן דגרע סעודתא מניהו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סגי בגניי כהן בעי לכדרא פתוריה תלת זמני מפד עייל שבתא וקא ישתכח פתוריה ריקניא ותשרי ברבתיא עניה כל שאר יומי דשבתא ובהאי מלה אחזי ותלי מהימנותא לעילא:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

ביסר

מלוקט

* בעלי השובה ברבן להיות שפלים ובעינים ביותר אם חרפו איתן בסבלים במעשיהם הראשונים ואמרו להן אמר הויה עושה פה וכה ואמר הויה אומר פה וכה אל ורגישו להן אלא שומעין ושמחין ויודעין שזו זכות להם שפד זמן שהם בושרי מפעשיהם שער יונבלמים

יתרו ליום ראשון

קב

ברן זכותן מרבה ומעלתם מתגדלת: י וחמא גמור הוא לומר לבער השובה זכור במעשה הראשונים או להופרים לפניו פדי כביישו או להופירו מה עשה הפל אסור להם פדי להופירו מה עשה הפל אסור ומתור עקיו פככל הוננית דברים שהנהיגה הנה עקיה שגמאר (ויסר כ"ה) ולא הוננו איש את עמיתו:

ושלום עוד פה כי פכלל הרעות שעושה הוא שפא לידי קרי ועל הפל ענוש וענש הו על שאכל בלא ברבא פתקונה והוא פכלל גנר הו על שזלג בהזבנת שם ומלכות גם אסיר נרה עמם על שנה גרם לבא לידי קרי וחסרה וקאה היוצאת מגופו והיתה מסלה לסמרא אתרא קמשול בו על פן יספגל פעת שהוא מברך למי מברך לבנרא עולם אשר פראו והוא נותן

19 פס כעשות חג וברך פגרא ואתה ושמחה ותקנעה רבה:

יתרו יום שני תורה

יבין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד המילוי י"ד רשם ב"ן להשאיר בו תוספת הרוח משבת שעברה:

ו יוצא משה לקראת חתנו וישתחו וישקלו וישאלו איש את רעהו לשרום ויבאו האהלה: ונפק משה לקדמות חמודי וסגיד ונישק ליה וישאלו גבר לחבריה לשרם ועדו למשפנא: ה ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה יהוה לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם יהוה: ואשתעי משה לחמודי ית כל די עבדו לפרעה ולמצרני על עיסק ישראל ית כל עקתא די אשפחתנון בארתיא וישבנון: ט ויחד יתרו ער כל המובה אשר עשה יהוה לישראל אשר

הצילו

רש"י

(ז) ויצא משה כבוד גדול נכבד יתרו באותה שעה כיון שילא משה ילא אהרן גדב ואזכיהו ומי הוא שראס את אלו יולאין ולא ילא: וישתחו וישק לו. איני יודע מי השתחוה למי כשהוא אומר איש לרעהו מי הקרוי איש זה משה שנאמר והאיש משה (מכילתא): (ח) ויספר משה לחתנו. למשך את לבו לקרבו לתורה (מכילתא): את כל התלאה. של היס ושל עמלק (מכילתא): התלאה. למ"ד אל"ף מן היסוד של טיבה והס"ו הוא תיקון ויסוד הנספל ממנו לפרקים וכן תרומה תנופה תקומה תנואה: (ט) ויחד יתרו. וישמח יתרו זה פשוטו (סנהדרין ל"ד) ומ"א נעשה בשרו חדודין חדודין מילר על אבוד מלרים היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה: על כל הכונה

הציל מיד מצרים: ויחדי יתרו על כל סבתא די עבד יי לישר אל
 די שויביתא מידא דמצראי: ויאמר יתרו ברוך יהוה אשר
 הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל
 את העם מהתת יד מצרים: ואמר יתרו בריך יי די שויב יתרון
 מידא דמצראי ומידא דפרעה די שויב ית עמא כותחת מרות מצראי:

רש"י

הטובה. טובה המן והבאר והחורה (מכילתא). ועל כולן אשר הלנו מיד מצרים
 עד עכשו לא היה עבד יכול לברוח ממצרים שהיה הארץ מסוגרת ולאו ילכו שסיס
 כזול (מכילתא): (י) אשר הציל אתכם מיד מצרים. אומה קשה: ומיד
 פרעה. מלך קשה: כותחת יד מצרים. כותבומו. לי רידי ומרות הוד שכו
 מכזבים עליהם היא העבודה:

נביאים ישעיהו ו

(א) ויגע על-פי ויאמר הנה נגע זה על-שפתיה וסר עונתה
 וחטאתה תכפר: וסדר בפומי ואמר הא שויתי פתימי נבואתי
 בפומי ויעדון חובי וחימאך יחכפרון: ב ואשמע את-קול אדני אמר
 את-מי אשלה ומי יקח-לנו ואמר הונו שלחני: ושמעית ית קל
 מיטרא בני דאמר ית מן אשלה לאתנפאה ומן ייזיל לאפא ואמרית הא
 אנא שגח יתי: ג ויאמר לך ואמרית לעם הזה שמעו שמעו
 ואל-תבינו וראו ראו ואל-תדעו: ואמר אזיל ותימר לעמא הרין
 דשמעין משמע ורא מקפלין וחוז מחזא ורא ידעין: ד השמן
 לבי-העם הזה ואזניו תכפר ועיניו השע פן-יראה בעיניו
 ובאזניו ישמע וילבבו יבין וישב ורפא לו: מפיש לביה

רש"י

(א) וסר עונת. שמרפה לה ישראל: (ב) את מי אשלה. להוכיח את ישראל: (ג) שמעו
 שמעו. אני אומר לכם שמעו שמוע: ואל תבינו. והאם אין נותנין לב להבין:
 וראו. ראו נסים שעשיתי ואין נותנים לב לדעה אותי: (ד) ועיניו השע. טחוס
 שעיניכם מראות: פן יראה. נותנים לבם שלא ישמעו דברי נבילים שיראים שאל
 יפיצו דבריהם בעיניהם ויצינו בלבם וישונו הלי. ובאמת זו היה רפוחתם אם היו
 עושין תשובה אלי:

ומהומה

דעמא הרין ואודנתי יקיר ועינתי עמעם דיקמא יתון בעיניהון ובאודנתי הון
 ישמעון ובדלפיהון יסתכלון ויתובון וישתביק להון:

כתובים משלי סימן ט"ו

א טוב-מעט ביראת יהוה מאוצר רב ומהומה בו: טוב קלוי
 בדחקתיה ואלתא מן סימתא דברכתא ועאתא בהון: ב טוב
 ארתת ירק ואתה-שם משור אבוס ושנאה-בו: טבא שירותא
 דירקא ונימיתא תפן מן תורי מפממי בסניאתא: ג איש חמה
 יגרה סדון וארך אפים ישקיש ריב: ונבא חמתא מגרי תבא
 ונגיד רוחא מדעך חרמא: ד דרך עצל כמשבת חדק וארח
 ישרים סלקה: אורתיהון דעמלי קרצובי וכובי ואורחא דתריצי שפא:

רש"י

(א) ומהומה בו. קול בני אדם לועקים שהוא מגול וממס: (ב) ארוחת ירק.
 תבטיל של ירק: (ג) איש חמה. שממסר כעסו: וארך אפיו. קשה
 לכעוס: (ד) דרך עצל. דומה בעיניו כמשוכ' חדק כאלו הדרכים גדורים
 לפניו בקוליס: סלולה. כבושה ומופנה:

משנה שבת פרק י"ז

א כל הצלים נפלין בשבת ודלתותיהן עמהן. אף על פי שנתפרקו
 בשבת. שאינן דומין לדלתות הבית. לפי שאינן מן הבית:
 ב נזיל אדם קורנס לפצע בו את האגוזים. וקורנס לתוך בו את
 הדביקה. מגרה לגרור בה את הגבינה. מגריפה לגרור בה את
 הגרונרות. את הרתת ואת המולג לתת עליו (פת) לקמן. את תבוא
 ואת הפרפר לתחוב בו. מחט של יד למול בו את הקוץ. ושל סקאים
 לפתוח

ברמורה

פרק י"ז א כל הכלים. שיש להן דלתות: נישלין בשבת ודלתותיהן עמהן. ואש"פ
 שנתפרקו הדלתות מן הכלים קודם השבת ניטלים בשבת אגב הכלים ואין דומין
 לדלתות הבית שאפי' נתפרקו בשבת אין ניטלין לפי שדלתות הבית אינן מן הבית כלי לא
 נשאו לסטול: ב קורנס. פטיס: הדבילה. לאחר שעשה עול הוא עכה וקשה צריכה
 קרדוס לחתכה: מגרה. כעין סכין ארוך ויש בו פנימול הרכה: לגרור בה את הגבינה.
 לחתך ולחלק לחלק' ש"י פנימותיו ממנה וחותך הדבר העב: מגריפה לגרור בה
 הגרונרות. מן הכית. רחת. לוח שיש לה בית יד ושתי דפנות וזרין בה את החסה:
 ומולג. כלי שיש לו שלש טינים ומתקנים בו את הקס כנורן: כוש. שלך שטוח בו הנשים:
 כרכר. טך של אורנים ודומה למחט של סקאין: לתחוב בו. לאכול בו תותין וכל מיני
 פרי רך: מחט של יד. מחט קטנה שפותרים בה בגדים: ליטול בו את הקוץ.
 טכנס

יתרו ליום שני

לפתוח בו את הדלת: י קנה של זיתים. אם יש קשר בראשו מקבל כומצה. ואם לאו אינו מקבל כומצה. בין כך ובין כך נטל בשבת: י רבי יהודה אומר. כל הכלים נטלין. חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה. כל הכלים נטלין לצורך ושלם לצורך. רבי נחמיה אומר אין נטלין אלא לצורך: ה כל הכלים הנטלין בשבת. שבריתן נטלין (עמק) ובלבד שיהיו עושים מעין מלאכה. שבריתן עריכה לבשות בקרן את פי החבית. שבריתן זכוכית לבשות בקרן את פי הפה. רבי יהודה אומר ובלבד שיהיו עושים מעין מלאכה. שבריתן עריכה לצוק לתוכן מקפה ושברית זכוכית לצוק לתוכן שסין: ו האבן שבקריה. אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה. ואם לאו אין ממלאין בה. וזורה שהיא קשורה במפתח. ממלאין בה בשבת: ו פקק החלון. רבי אליעזר אומר בזמן שהיא קשורה ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו

ברטנורא

שכנסו כשכרו שמוח ליעול בשבת כמו שמוח להפסיד מורסא להוציא ממנה ליטה וכלבד שלא יתכוין לעשות לה פה: של סקאים. מחט גדול שתופרין בה סקים: לפתוח בו את הדלת. מי שאבדה לו מפתח: י קנה של זיתים. קנה שעשוי לדקוק הזיתים שמתעטן חס נחאסף שמנן כתוכו והגיעו להיות ראויין לבית הכד: אם יש קשר בדאשו. כעין פקק שבקיה: מקבל כומצה. לפי שכל ידו שהוא פקוק כקשר משתייר בו מן השמן הזכ מן הזיתים ודוק בו אם הגיעו לעצור והוא בית קיבול: ואם לאו. שאין בו קשר אף על פי שהוא חלול אין חללו עשוי לקבל כלום הלכך הו"ל עשוי להפוך בו את הזיתים: י מסר הגדול. כך ובין כך נישל בשבת. דהא כלי הוא ועשוי להפוך בו את הזיתים: י מסר הגדול. מנייה גדולה שנוסרים בה קורות: ויתד של פחאשה. כלי גדול שעשוי כסכין שבו עושין חרוץ של חלם המענה. והנך קפיד עליהו ומייחד להו מקום דלא חוו למלאכה אחריתי: כל הכלים נישלים לצורך ושלם לצורך. ה"ק כל הכלים שמלאכתן להיות כגון עורות זכוכית ניטלים לצורך גופו ולצורך מקומו של כלי. ושלם לצורך חסילו שא"ל לגופו ולמקומו של כלי אלא לטלטלו מהנה ללא או שלא יגנבוהו הגנבים שרי בכלי שמלאכתו להיות וכלי שמלאכתו לאיסור כגון מדוכה ורחיים וכיוצא בהן לצורך גופו ולצורך מקומו מותר. מחמה ללא או מפני הגנבים אסור: ר' נחמיה אומר אין נישלין אלא לצורך. מפרש בש"ס לצורך השמים המיוחד לו כלבד ולא לצורך ד"א ואפי' לצורך גופו כגון סכין לחתוך בו כלבד שרי ולא לפתוח בו את הקערה ואין הלכה כרבי נחמיה: ה מעין מלאכה. איזו מלאכה שהיא זאפי' אינה מעין מלאכתן הראשונה: לצוק לתוכן מקפה. ענה דומיא דעשה מעורבת במים. ולא פליגי אלא כשכרו בשבת אבל כשכרו מע"ש כ"ט מודו דנטלי' אפי' אין עושין מעין מלאכתן הראשונה ואין הלכה כרבי יהודה: ה האבן שבקריה. דלש"ת יבשה וממלאים פה מים ומתוך שהיא קלה אינה מואבת אלא לפה ונוהגין בה אבן להכבדה: אם ממלאין בקרויה: ואין האבן נופלת. שהקיה יפה כפי הקרויה הוה כלי: ואם לאו. הרי הוא כשאר אבנים ואין מטלטלים את הקרויה שנעשית כסים לאבן בנישאתה: זמורה שהיא קשורה בשפית. לפך קטן שזאבין בו מים וכן הכור או מן המעין: ממלאין בה. דשויה להך זמורה כלי: ה פקק החלון. כגון לוח ומסך או שאר כל דבר שסותמים בו החלון: ותלוי. שאינו נגרך בחרך: ואם לאו אין פוקקין בו. שאם נגרך על נבי קרקע כשהוא בזמנו מעל החרך לסתום בו מחוי כמוסף על הכנין וסבר ר"א אין מוסיפין על אהל ערבי בשבת: בין כך ובין כך. בין קשור ובין אינו קשור: פוקקין בו. הואיל והיה מוכן מחתמול

יתרו ליום שני

קמב

בו. ונחמיה אומרין בין כך ובין כך פוקקין בו: ה כל הכלים הנטלים שיש להם בית אחיזה נטלים (עמק) בשבת. אומר רבי יוסי בפה דברים אמורים בכתבי הקרקעות. אב"ל בכתבי הכלים בין כך ובין כך נטלים בשבת:

ברטנורא

מחתמול לכך דסברי רבנן מוסיפין על אהל ערבי בשבת והלכה כחכמים: ה במה דברים אמורים בכסוי קרקעות. כ"ס קאמר דכסוי כלים כ"ע לא פליגי דסרי חט"ג דלית להו בית אחיזה וכסוי קרקעות כגון כסוי של צור ודות לא פליגי דאסור אי לית להו בית אחיזה כי פליגי בכסוי כלים המחזירים לקרקעות מר סבר כקרקעות דמיין ומר סבר לאו כקרקעות דמיין. והלכה כחכמים שהמחזיר לקרקע הרי הוא כקרקע:

גמרא שבת דף ק"ט ע"ב

אמר רב חסדא אומר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויבדו שני מלאכי השרת המלאים לו לאדם בניחין ידיהן על ראשו ואמרים לו (ישע' י) וקר עונתך ותפאתך תכפר. תניא רבי יוסי בר יהודה אומר שני מלאכי השרת מבין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע וכשפא לביתו ומצא גר דלוק ושלחן ערוך ומפתו מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת בן. ומלאך רע עונה אמן בעל פרחו. ואם לאו מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת בן ומלאך טוב עונה אמן בעל פרחו. אומר רבי אדעור לעולם יסדר אדם שדחגו בערב שבת אף על פי שאינו צריך אלא לבוית. ואמר רבי חנינא לעולם יסדר אדם שדחגו במוצאי שבת אף על פי שאינו צריך אלא לבוית. חמין במוצאי שבת מלוגמא פת חמה במוצאי שבת מלוגמא. רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עיגרא תילתא הוה אכיר מגיה פוקייתא פי גדר אבימי בריה אומר ליה למה לך לאפסודי פוגי האי גשבוך פוליייתא מפעלי

שבתא

רש"י

יסדר אדם שולחנו בערב שבת. לליל שבת: במוצאי שבת. נמי כבוד שבת הוא ללוותו ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בלאתו מן העיר

יתרו ליום שני

שבתא. שבקיה ואתא אריה ואכליה. אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יתא שמייה רבא בכל פחו קורעים לו גזר דינו שנאמר (שופטים ה) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה. מאי מעמא בפרוע פרעות משום דברכו ה. רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אפילו יש בו שמץ של עבודת אלהים מזהלין לו כתיב הכא בפרוע פרעות וכתיב התם (שמות לב) כי פרוע הוא. אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל פחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר (ישעיה כ"ו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן. מאי אמן אמר רבי חנינא אל מלך נאמן:

רש"י

העיר: חמין. לשחוט ולרמוח: מלוגמא. רפואה: אריה. אכליה לטגל הרחוי לישחט: בכל כחו. בכל כוחו: בפרוע פרעות. ציטול טרענות כגון פרוע דמהרגמנין צטול: בהתנדב עם ברכו. כשמחנדין ישראל לצדק את צוראס: כי פרוע. כי פרעו אהרן ע"א והכי קאמר. כהצטל פריעות ע"א שחשקע ותשהבם טלא זכר טונס משום החנדב עם טוא: אל מלך נאמן. כך מעיד על צורא טוא אל מלך נאמן:

זוהר יתרו דף פ"ה ע"א

רבי שמעון אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומברוא עליה אז תתענג על ה. דא סעודתא חדא לקב"ה שתקא קדישא דכל קדישין. והרבבתיך עד במתי ארץ דא סעודתא תנינא קקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא הוא שלימו דאשתלים בועיר אפין ולקבליהו בעי לאשקמא סעודתיה ובעי לאתענגא בבכחו סעודתי ולמחדי בכל חד וחד מצייהו משום דאיהו מהימנותא שלימתא ובנין כך שבתא אתייקד סבר זמנין וחנין משום דכלא ביה אשתבח ולא אשתבח הכי בכלהו זמני וחני. אמר רבי חייא בנין כך משום דישתבח כלא ביה אדפר תלת זמנין דכתיב ויכל אלהים ביום השביעי. וישבת ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי. רבי אבא (י"א רב המנונא סבא) פד יהוה יתיב בסעודתא דשבתא תהי חדי בכל חד וחד ותהו אמר דא היא סעודתא קדישא דעתיקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אחרא יהוה אמר דא היא סעודתא

סעודתא

יתרו ליום שני

קבוג

סעודתא דקדשא בריך הוא וכן בכלהו סעודתי ותהי חדי בכל חד וחד. פד יהוה אשלים סעודתי תהו אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא. רבי שמעון פד יהוה אתי לסעודתא יהוה אמר הכי אתקינו סעודתא דמהימנותא עלאה אתקינו סעודתא דמקבא. ותהו יתיב וחד. פד אשלים סעודתא תליתאה הוו מקרינו עליה אז תתענג על יי והרבבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך:

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מלוסם

ה"רס ה' קריאת שמע פ"א

א פשטם בכל יום קוראין קריאת שמע בערב ובבקר שנאמר (דברים ו) ובעקבה ובקוקה בשעה שתרך בני אדם שוכבים וזו היא לילה ובעשה שתרך בני אדם עומדין וזה הוא יום: בוכה הוא קורא עליו פרשיות ואלו הן שמע ותהי אש שמע ויאמר ומקרימין קרות פרשת שמע ספני ליש בה יחוד השם והקב"ה ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו והתורה והיה אם שמעו ליש בה צווי על זכירת שאר כל המצוות ואבר פד פרשת ציצית שנים היא ליש בה צווי זכירת כל המצוות: י אף על פי שאין מצות ציצית נזקקת בלילה וזראין אותה בגולה כפני ליש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנאמר (שם טו) למען הזכור את יום צאתה מארץ מצרים פל יזכי תיך. וקריאת שמע פרשיות אלו על סדר זה היא הנקראת קריאת שמע: ד הקורא קריאת שמע פשהו גומר פסוק דאשון אומר בלחש בריך שם קבוד מלכותו לעולם ועד וזוהר וקורא בברכו. ואהבתי את ה' אלהיך עד סופה:

יתרו יום שלישי תורה

יבון בקריאת המסה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמלוי ה' ראשונה דשם כן להשאר בו תוספת נפש מטבת שנברה:

יא עתה ידעתי כי גדול יתוה מכל האלהים כי

כדבר

רש"י

(יא) עתה ידעתי. מוכחו הייתי לטעבר ועכשיו צוחר (מכילתא): מכל האלהים.

מלמד

יתרו ליום שלישי

בדבר אשר זדו עליהם: פֶּעַן יִדְעָנָא יֵאָרִי רַב יי וְלִית אֵלֶּה בַר
מִנָּה אֲרִי בְּפִתְנָמָא דְחֻשְׁבֵּי מִצְרָא לְמִדּוֹן יֵת יִשְׂרָאֵל בֵּיה דְגִנּוּן =
יב וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עִלָּה וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים
וַיָּבֵא אֹהֶרֶן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן
מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים: וְקָרִיב יִתְרוֹ חֲמוּדֵי דְמֹשֶׁה עֶלְוֹן וְנִכְסֵת
קֹדֶשׁוֹן קָדָם יי וְאַתָּא אֹהֶרֶן וְכָל סְבִי יִשְׂרָאֵל לְמִיבַל לְחֻמָּא עִם חֲמוּדֵי
דְמֹשֶׁה קָדָם יי: יג וַיְהִי מִמְחֻרֵת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט
אֶת־הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֶּקֶר עַד־הָעֶרֶב:
וַהֲרֶה מִזִּמְיָא דְבִתְרוּדֵי וַיִּתֵּב מֹשֶׁה קְמִדּוֹן יֵת עֲמָא וְקָם עֲמָא עֶלְוֵי
דְמֹשֶׁה מִן צִפְרָא עַד רַמְסָא: יד וַיִּרְא חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת בְּרִי
אִשְׁרֵיהּ וְהוּא עֹשֶׂה לְעָם וַיֹּאמֶר מָה־הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
אַתָּה עֹשֶׂה לְעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְךָ וְכָל־
הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן־בֶּקֶר עַד־עֶרֶב: וְחֻזָּא חֲמוּדֵי דְמֹשֶׁה יֵת

כל

רש"י

מלמד שהיה מכיר בכל ע"א שבעולם שלא הניח ע"א שלא עבדה
(מכילהא): כי בדבר אשר זדו עליהם. כחרגומו במים דמו לאבדס והס
לאבדו במים: אשר זדו. אשר הרשיעו. ורבותינו דרשוהו (סוטה י"א) ל'
(בראשית כ"ה) ויזד יעקב נזיד בקדרה אשר בשלו זה נחשלו: (יב) עולה.
כמשמעה שהיא כולה כליל: זבחים. שלמים: ויבא אהרן וגו'. ומשה היכן הלך
והלא הוא הלא לקראתו וגרס לו את כל הכבוד הלא שהיה עומד ומשמש לפניו:
לפני האלהים. מכאן שהנהנה מסעודה שתלמידי חכמים מסובין זה כאלו נהנה
מזיו השכינה (ברכות כ"ד): (יג) ויהי ממחרת. מולאי יוס הכפורים היה כך
שנינו בספרי ומהו ממחרת למחרת רדתו מן ההר. ועל כרחק חי אפשר לומר
אלא ממחרת יו"כ שהרי קודם מתן תורה א"ל לומר והודעת את חקי וגו'
ומשנתנה תורה עד יו"כ לא ישב משה לשפוט את העם שהרי ב"ז בחמוז
ירד ושבר את הלוחות ולמחרת עלה בהשכמה ושהה שמונים יום וירד ביו"כ.
ואין פרשה זו כחובה כסדר שלא נאמר ויהי ממחרת עד שנה שניה אף לדברי
האומר יתרו קודם מ"ת בא שילוחו אל ארצו לא היה הלא עד שנה שניה שהרי
נאמר כאן ויבלח משה את חיתו ומלינו במסע הדגלים שאמר לו משה (במדבר י')
יוסעים אהנו אל המקום וגו' אל נא תעזוב אותנו ואם זו קודם מ"ת משלח

והלך

יתרו ליום שלישי קמד

כָּפַל דְּהוּא עֶבֶד לְעַמָּא וְאָמַר מָה פִּתְנָמָא הָדוֹן דִּי אַתָּ עֶבֶד לְעַמָּא מָה
דִּין אַתָּ יְתִיב בְּלִחְוִדָּךְ וְכָל עַמָּא קְיָמִין עֶלְוֹךְ מִן צִפְרָא עַד רַמְסָא:
טו וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתֵנוּ כִּי־יָבֵא אֵלַי הָעָם דְּדָרַשׁ
אֱלֹהִים: וְאָמַר מֹשֶׁה לְחֲמוּדֵי אֲרִי אַתָּן לְוִתֵי עֲמָא לְמַתְבַּע אֲלֵפִין מִן
קָדָם יי:

רש"י

והלך היכן מלינו שחזר וא"ת שם לא נאמר יתרו אלא חובב וכו' של יתרו היה
הוא חובב הוא יתרו שהרי כתוב (סופטים ד') מצני חובב חותן משה: וישב
משה וגו' ויעמוד העם. יושב כמלך וכולן עומדים והוקשה הדבר ליתרו שהיה
מזולזל בכבודו של ישראל והוכיחו על כך שנאמר מדוע אחת יושב לבדך וכלם
נלצים: מן הבקר עד הערב. (שבת י') אפשר לומר כן אלא כל דיון שדן
דיון אחת לאמתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק בתורה כל
היום וכאלו נעשה שוקף להקב"ה במעשה בראשית שנאמר בו ויהי ערב וגו'
(מגילה י'): (טו) כי יבא. כי בא לשון הווי: דדרש אלהים. כחרגומו למתבצע
אולפן לשאל תלמוד מפי הגבורה:

נביאים ישעיה'

א וַאֲמַר עַד־מָתַי אֲדַנִּי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אֶסְשָׂאוּ עָרִים מֵאֵין
וַיֵּשֶׁב וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם וְהֵאדְמָה תִּשְׁאַה שְׂמֻמָּה:
וְאָמְרִית עַד אֵימָתִי יי וְאָמַר עַד דְּרִצְדּוֹן קְרוּיָא מְבַלִּי יְתִיב וּבִתְיָא מְבַלִּי
אֲנִישָׂא וְאַרְעָא תִּתְרוּב וְתִצְדִּי: ב וְרַחֵק יְהוָה אֶת־הָאָדָם וְרַבָּה
הַעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: ג וְרַחֵק יי יֵת גְּנֵי אֲנִישָׂא וְתִסְגִּי צְדִיקָתָא פְּנִיָּה
דְּאַרְעָא: ד וְעוֹד בֵּה עֲשִׂירִיָּה וְשִׁבְעָה וְהֵייתָ לְבָעַר בְּאֵלֶּה
וְכֹאֲלוֹן אֲשֶׁר בְּשִׁלְבַת מִצְבַּת בָּם זָרַע קִדְשׁ מִצְבַּתָּה:
וַיִּשְׁתַּאֲרוּן בֵּה חֵד מִן עֲשָׂרָא צְדִיקָא וַיִּתְיַבּוּן וַיְהוּן לְצִרְבָּא פְּבוּסְמָא
וְכִבְלֻמָּא דְבִמְתַר מְרַפּוּדֵי דְמִין כִּיבִשְׁוֹן וְעַד פֶּעַן אֵינּוֹן רַמְסָא וְקִינָמָא

מנהון

רש"י

(א) עד מתי. יפידו את לבס: (ב) ורבה העזובה. שפשוט הארץ:
(ג) ועוד. ב"ח עשירייה. ששאר: והייתה לבער. עד שלא ישאר
אלא זדיקים גמורים: באלה ובאלון. מיני אילנות אשר צעם זמן שמשיכי.
העלן

יתרו ליום שלישי

מנהון זרעא בן גדותא דישראל יתפגשון ויתובון לארעהון ארי זרעא דקודשא נצבתהון: ויהי בימי אחז בן יותם בן עזיהו מלך יהודה עלה רצין מלך ארם ופקח בן רמליהו מלך ישראל ירושלם למלחמה עליה ולא יכל להלחם עליה: ונחה בימי אחז בר יותם בר עזיה מלך שבטא דבית יהודה סליק רצין בלגא דארם ופקח בר רבליא מלכא דישראל ירושלם לאנחא קרבא עליה ולא יכל לאנחא עליה: ויגד לבית דוד לאמר נחה ארם על האפרים וינע לבבו ולקב עמו כנוע עצי יער מפני רוח: ואתחנא לבית דוד למימר אתחבר מלכא דארם עם מלכא דישראל למיתי עליהי ונע לביה ולכא דעמיה פאשתדיות אילני חרשא מן קדם ריהא:

רש"י

העליו בימי הסתיו אינו נותר צם כי אם המלצת אף הם לא יסארו בהם כי אם זרע קודש מלצת: (ד) ולא יכול להלחם עליה מפני זכות אבותיו: (ה) נחה ארם וכו'. נחצר מלך ארם על מלך ישראל לבא עליך:

כתובים משלי מ"ו

א בן חכם ישמח אב וכסיל אדם בוזח אמו: ברא חכימא יהדי לאבוייה וברא סבלא משיט אמייה: ג אולת שמחה לחסר לב ואיש תבונה יישר לבת: שמייתא חדותא היא לחסיר לבא ונברא דמתבין תריצות מהלך: ג הפר מחשבות באין סוד וברב יועצים תקום: פשוטא דמחשבתא הוה דלית רוא ובלסוגעא דאילין דמתמקין עיצתא תקום: ד שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב: חדותא לנברא במלתא דפומיה ומלתא בעדנא מיגו סבא: ה ארח חיים למעלה למשפיל למען סוד משאול משה: ארחא דמי מעליא לסוכלתנותא דנמטי מן שיוול תחתיתא:

רש"י

(א) בוזח אמו. גורס לאמו שמצוים אותה: (ג) באין סוד. בלא ענה: (ד) שמחה לאיש וכו'. ע"י מפנה כך ודברי נחה הכריות אוסבים אותו: ודבר בעתו. כגון בהלכות כל חג בזמנו: (ה) למעלה למשפיל. ומוכנת לפניו:

בתולה

יתרו ליום שלישי קמה

בתולה נשאת ליום הרביעי. ואמנה ליום החמישי. שפעמים בשבת פתי דינין וישבין בעירות. ביום השני וביום החמישי. שאם היה לו מענת בתולים היה משלים לבית דין: ג בתולה כתבתה מאתים. ואמנה מנה. בתולה אמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין. כתבתן מאתים ויש להן מענת בתולים. הגיורת והשבויה והשפחה. שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו. פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד. כתבתן מאתים. ויש להן מענת בתולים: ג הגדול שבא על הקטנה. והקטן שבא על הגדולה. ומופת עין. כהכתבן מאתים. דברי רבי מאיר. והכמים אומרים מופת עין כתבתה מנה: ד בתולה אמנה גרושה וחלוצה מן הנשואין כתבתן מנה. ואין להן מענת בתולים. הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו. יתרות על בנות שלש שנים ויום אחד. כתבתן מנה ואין להן מענת בתולים: ה האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים. אינו יכול למעון מענת בתולים. מפני שמתחיד עמה אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהן כתבתה מנה. בית דין של פתנים היו גובין לכתולה ארבע מאות זוז. ולא מיהו בידם חכמים: ו הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים. היא אומרת

זרמנורא

משארסתני

פרק א א בתולה נשאת ליום הרביעי. ולא כליל חמישי דאיכא למיחס שמה יהיה טרוד כנשואים ולא מלי בעיל: שאם יש לו מענת בתולים. כגון שאמר בעלתי ולא מלאתי דם ל"ט אם היא קטנה או נערה או נוסרת או פחה פתוח מלאתי אם היא קטנה או נערה לכל בוגרת אין לה מענת פתוח פתוח. ישבים ויבא לב"ד. בעוד כעסו עליו שמה יתפייס ותתקדר דעתו ויקיימל ושמא ונחה תחתיו והרי היא אסורה עליו וכן פריך ותנשא בחד כשכת ואם יש לו מענת בתולים ישכים ביום שי לב"ד ומשני שקדו חכמים על תקנות בנות ישראל שיהא טורה כבעודה ג' ימים אחד כשכת ושני כשכת ושלשי כשכת וכרביעי כוונסה ובזמן שאין בתי דינין יושבין בב' וה' אשה נשאת בכל יום והוא שטרם כבעודה ג' ימים ומשני תקנת עניים נוהגים בקלת מקומות לישא אשה בע"ט וטעמא דאלמנה ליום חמישי שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא שמה עמה שלשה ימים ה' כשכת וששה כשכת ושבת. והנושא את האלמנה אסור בעשיית מלאכה ג' ימים והנושא את הכתולה כל שבעה ולענין ברכת התנים בין בחור כשנשא אלמנה בין אלמון כשנשא פתולה מברכים ברכת התנים כל שבעה ואלמון כשנשא אלמנה יום א': ב בתולה אלמנה גרושה. כלומר בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלושה מן האירוסין וחזרה ונשאת כחובתה מן השני מאתים: ויש לה מענת בתולים. אם לא מצא לה השני בתולים אבדה כחובתה דמקא טעית הוה שהרי בחזקת בתולה נשאה: ג שבא על הקטנה. פחות' מבת שלש שנים ויום אחד שאין ביאת ביאה: וקמן. פחות מכן תשע שאין ביאתו ביאה ובה על הגדולה: ומוכת עין. שנתקע לה עין בזכותה מקום: כתובתה מאתים. אם נשאו סתם: והכמים אומרים מוכת עין כתובתה מנה. והלכתא כוותיהו ואפילו לא הכיר בה כתובתה מנה ולא היו מקא טעית: ד בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הנשואין. אם חזרה ונשאת סתם כחובתה מנה דבחוקת בעולה קיימת משכונסה לחופה: ד האוכל אצל חמיו ביהודה. כשהיו עושין סעודת ארוסין בבית אבי הכלה ביהודה היו נוהגים שהארוס מתיחד עם הארוסתו כדי שיהא לבו נם בה. לסיכך כשנשאת אה"כ אין לו מענת בתולים: ו נשתתפה שדרך. מטר

סיחה

יד

משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדך ותלה אומר לא כי אקא עד שלא
ארסתיה והיה מקחי מקח מעת רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים
נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חזין אלא הרי זו בתוקת בעוקה
עד שלא תתארם והמעטו עד שתביא ראיה לדבריה והיא אומרת
מופת עין אני והוא אומר לא כי אקא דרוסת איש את רבן גמליאל ורבי
אליעזר אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חזין אלא הרי
זו בתוקת דרוסת איש עד שתביא ראיה לדבריה ה ראיה מדברת עם
אתד בשוק אמרו לה מה סיבו של זה איש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל
ורבי אליעזר אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חזין אלא
הרי זו בתוקת בעוקה לנתין ולמזור עד שתביא ראיה לדבריה ה היתה
מעברת ואמרו לה מה סיבו של עבר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן
גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו
חזין אלא הרי זו בתוקת מעברת מנתין וממזור עד שתביא ראיה לדבריה
אמר רבי יוסי מעשה בתנוקת שירדה למאנות מים מן העין ונאנסת
אמר רבי יוחנן בן נורי אם רוב אנשי העיר משיאים לכהונה הרי זו

תנשא לכהונה:

ברסנורא

סוף כל על שדך והסידו כלומר מולך גרם וכן לי כתובתי והיה מקחי מקח מעות.
ואין לך כתובה ממני: נאמנת, ומשכשין אותה שבושה היסת שכן הוא כדכריה ותטול
כתובתה וכן הלכה ואי אמרה כחולה מלאכי אינה נאמנת דהימנו רבנן לבעל ואפילו בלא
שבושה דחוקה אין אדם טורה כספודה ומסודה: ד דרוסת איש בעולת איש: נאמנת.
ולא הסודה כחובתה ומכל מקום אי אשת כהן היא ולאחר זמן האירוסין כשנשאה עטן דרוסת
איש את משקינן לה מניה דשמא לאחר שארס אותה נבעל ומכי אמר דרוסת איש את שוית'
אנשיה חתיכה דאירא ואפילו נבעלה בלונס הא קיימא לן אשת כהן שנאנסה אסורה לבעל
ומגרם לה ויהי לה כתובה: ד מדברת, מתיחדת: ובהן הוא, מיוחס: נאמנת, כשרה
לכהונה: מ מה סיבו של עובר זה וכו' רבן גמליאל אומר נאמנת, וכשרות לכהונה
היא ובהא לכל לפני ירושה לא אמר ר"ג שזה העובר ירשנה והלכה כר"ג בכל הני בני
דמתי' ואפ"ה לכתולה לא תנשא לכהונה לא המדברת עם א' ולא המעוברת אלא א"כ היו רוב
אנשי העיר מיוחסים ונבעלה ואת האשה מחד מהם שפרס חק לעיר ובעל דאמרי' כל דפרס
מדבא פריש ואי תנשא לכתולה לכהונה בין היא בין בתה: ר אם רוב אנשי העיר משיאים
לכהונה. אפ"ה דרובא חד סגי בשלמא מעלה עמו כיוחסין והכא ארבעה רבנן תרי רובי
רוב סוטה העוברת עם ורוב העיר ואין משיאין לכתולה לכהונה אלא בתרי רובי וכן הלכה:

גמרא כתובת דף ה' ע"א

דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר במעשה שמים
וארץ דאעז במעשה שמים וארץ פתיב (ישעי' מ"ח) אף

גדולים מעשה צדיקים. ממעש' יורה שמים וארץ משום בר קפרא נקט לה
דאירי

ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. ואלו במעשה ידיהם
של צדיקים פתיב (שמות מ"ו) מכון לשבתה פעלת ה' מקדש
ה' פוננו ידך. השיב בבלי אחר ורבי חייא שמו (תהלים צ"ה)
ויבשת ידיו יצרו. ידו פתיב. והפתיב יצרו. אמר רב נהמן בר
יצחק יצרו אצבעותיו פדכתיב (שם ח') כי אראה שמיך מעשה
אצבעותיך ירח וכוכבים אשר פוננת. מתיבי (שם י"ט) השמים
מספרים כבוד א' ומעשה ידיו מגיד הרקיע. הכי קאמר
מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד הרקיע ומאי ניהו מטר.
דרש בר קפרא מאי דכתיב (דברים כ"ג) ויתד תהיה לה על
אזניה אר תקרי אזניה אלא על אזניה שאם ישמע אדם דבר
שאינו הגון יניח אצבעו באזניו. ותינו דאמר רבי אלעזר
מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתדות מאי מעמא
אירימא משום דמהלקן כל חדא וחדא למלתייה עבידא דאמר
מר זו ורת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גידר. אלא מה טעם
מישפוט ביתדות שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח
אצבעותיו באזניו. תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה און פלה
קשה והאליה רפה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון

נאמנת

כושלע

יבוף

רש"י

דאירי לעיל באגדה: אף ידי. חדא יד: מקדש. מעשה ידי לדיקים היא: והכי
קאמר. האי מעשה ידיו במעשה הלדיקים כתיב שקרוין מעשה שלהם מעשה ידיו
של הקדוש ברוך הוא והכי קאמר ומעשה ידיו דהוא מעשה הלדיקים מגיד הרקיע
שהרקיע מעיד עליהם לצרות שהם לדיקים שמתפללים על הגשמים ומטר יורד:
יתד. קבילי"א בלע"ז: יניח אצבעו. שהוא שפוייה כיתד: מאי מעמא. כלומר
במאי דומות כיתדות: אי נימא דמהלקן. שמחלקות זו מזו ואין מחוברות יחד:
חדא חדא למילתייה. קושיא היא כל אחת ואחת יש בה לורך ואף לנורכי גבוה:
זו זרת. מן הקטן מודדן זרה של חושן: זו קמיצה. מאלצט אלל הקטנה
מתחילין לקמון מופה שלש אלצעותיו על פס ידו הקמילה והאמה והאלצט
וקומן: זו אמה. מהגדולה מודדן אמות בנין ואמות כלים: זו אצבע.
למתן דמים של מטאה דכתיב ביה באלצטו: זו גידל. לבסן יד דאחרן

ודמלרע

יתרו ליום שלישי

יבוא אליה לתוכה. תנו רבנן אל ישמיע אדם לאזניו דברים במלים מפני שהן נכוזות תחלה לאברים:

רש"י

ודמורט: משופות. אנוייסיד"ס כלע"ז: אליה. בשר שבסוף האוזן: נכוזות תחלה לאברים. רכוס ודקות לכוזת מכולס. והכי נמי אמרינן בע"ז: האזני עכו"ם דמריך רישא שרי למיכל אפי' מריס אודני' ואף על פי שממחר לזכור:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי אלעזר לאבוי אלון סעודתי הך מתתקנו. אמר ליה ליליא דשבתא פתיב והרפבתיה על במתי ארץ ביה בלייא מתברכא מטרוניתא וכדו תקל תפוחין ומתברכא פתוריה דב"נ ונשמתא אתוספת והוא ליליא הדרה דמטרוניתא הוי. ובעי בר גש למחדי בחדותא ולמיכל סעודתא דמטרוניתא. ביומא דשבתא בסעודתא תניינא פתיב אז תתענג על ה' על ה' ודאי דהוא שעתא אתגלייא עתיקא קדישא וכדו עלמין בחדותא ושלמי וחדותא דעתיקא עבדינן וסעודתא דיליה היא ודאי. בסעודתא תליתאה דשבתא פתיב והאכלתיה נחלת יעקב אביה דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהוי בשלימותא וכלהו שתא יומין מהוה שלימו מתברכן. ובעי בר גש למחדי בסעודתיה ולא שמתא ארין סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישאל די מהימנותא עקאה דא דלהון היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה ובגניי כד אמר בגיני ובין בגיני ישראל. תא חזי בסעודתי ארין אשתמודעין ישראל דאינון בגיני מלכא דאינון מהימנותא דמלכא דאינון בגיני מהימנותא. ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו אתי פגימותא לעילא ואתוי גרמיה דקאו מפגי מלכא עלאה הוא דקאו מפגי היכרא דמלכא הוא דקאו מזרעא קדישא דישאל דישראל הוא ויהבין עליה חומרא דתלת מילין דינא דגיהנם וכו'. ותא חזי בכלהו שאר זמנין וחגיגין פשי בר גש לחדי וקמחדי למסבני. ואי הוא חדי בלחודוי וקא יהיב למסבני עונשיה סגי דהא בלחודוי חדי ולא יהיב חדי לאהרא. עליה פתיב ווריתי פריט על פניכם פריש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי אף על גב דקא יהיב לאהרא לא יהבין עליה עונשא פשאר זמנין וחגיגין דבתיב פריש חגיכם. פריש חגיכם קאמר ולא פריש שבתכם. וכתיב חדשיכם ומועדיכם שגאה גפשי. ואילו שבת לא קאמר ובגניי כד פתיב בגיני ובין בגיני ישראל:

הקורא

עכ"ל

יתרו ליום שלישי

קמז

יוסף רחק

הלכה פסוקה
הר"מ ה' קריאת שמע פ"א

מיסר
כלוקט

המסמכל בגשים ליהנות מהן רעהו רבה והיא עבירה גופה דכתיב (ש"ב) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם וזנים אחריהם ועבירה היא כידו וחזר עליה בגלגול בעוף הנקרא ראה שהוא מונה בראיה וזהו שאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. פי בעון זה אתם וזנים בגלגול בראיה אחריהם של עיניכם המסתפלים עתה. והמסמכל בגשים כתב גדול המורים. שנקרא מוסר לדבר אחר. וכל אותן צורות שנהגה בראיהם המלאך המנות מביאן בשעת פטירתו ומתלוצץ בו. מלבד ששומא גפשו וקוה יבא להשתתת. וגם בשמוליד ילד יבא לחשוב באותן צורות וזהו סגולה להיות נחשב נאף באשתו ויצאו מזה יקדים אשר הן בדם כל מוס פריצי הדור הולכים אחרי עיניהם פמוהו פמוהם. אבר ישראל קדושים גוהגים באימה ויראת ה' על פניהם נה' עליהם ורעה ויתברכו גרע קדש למיניהם ויצאצאיהם לעיניהם לעשות רצון קוניהם:

יתרו יום רביעי תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ון דשם כ"ן לקנות הארת נפש ויתיר משבת הכאה:

טו כִּי־יְהִי־לָהֶם לֶחֶם דְּבַר בָּא אֵלַי וְשַׁפְּמֹתַי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת־חֲקֵי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרֹתָיו: פד חזי להון דינא אתן לותי ודאיננא בין נכרא ובין חברה ומהודענא להון ית קמיא די' נית אוריתה: י' ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה: ויאמר חמודי דמשה דה לא תקין פתגמא דאת עבד: יח גבל תבל

רש"י

גם

(טו) כי יהיה להם דבר בא. מי שהיה לו הדבר בא אלי: (יז) ויאמר חתן משה. דרך כבוד קוראו הסטוב פותנו של מלך: (יח) גבל תבל. כתרנומו. ולשונו ל' כמיסה פלייסטר"א. כמו (ירמיה ח') והעלה נבל. (ישעיה ל"ד) כנבל עלה

גם אתה גם העם הזה אשר עמך כבוד ממך
 הדבר לא תוכל עשהו לבדך: מלאה תראה אף את אף
 עמא הדיו דעמך ארבעה מן פתגמא לא תבול דמעבדה בלחודך:
 יש עתה שמע בקלי איעצך ויהי אלהים עמך היה
 אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדיברים
 אלה האלהים: בען קבל בני אמרונך ויהי מימרא דיי בסעדה הוי
 את לעמא ותבע אופן מן קדם י ותמי מתי את ית פתגמא קדם י:
 כ והזהרתה אתהם את החקים ואת התורות והודעת
 להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו:
 ומזמר יתחזו ית קמא ית אורייתא ותהודע לחון ית אורחא דיתכון
 בה וית עובדא דיעבדון: כא ואתה תחזה מכל העם אנשי
 חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת
 עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי
 עשרות: ואת תחזו מכל עמא גברין דחיקא דחיקא ביי גברין דקשומ

דסנ

רשי

עלה מגפן וגו' שהוא כמוש על ידי חמה ועל ידי קרח וכחו תש ונלאה: גם אתה.
 לרבות אהרן וחור וע' זקנים: כי כבוד ממך. כדור רב יותר מכחך: (יש) איעצך
 ויהי אלהים עמך. (מכילהא) בעלה אמר לו לא המלך בגבורה: היה אתה לעם
 מול האלהים. שליח ומליץ בינות למקום ושאל משפטים מאתו: את הדברים.
 דברי ריבות: (כא) ואתה תחזה. דרו"ק שעליך: אנשי חיל. עשירים שאין
 לריכין להחניף ולהכיר פנים: אנשי אמת. אלו בעלי הבטחה שהם כדאי לסמוך
 על דבריהם ע"כ יהיו דבריהם נשמעין: שנאי בצע. שגולין את ממונם דין
 כהיה דאמרינן כל דייגא דמפקין ממונא מניה דייגא לאו דייגא הוא (ב"ב כ"ה):
 שרי אלפים. הם היו שש מאות שרים לשש מאות אלף: שרי מאות. ששת
 אלפים היו: שרי חמשים. י"ב אלף: שרי עשרות. ששים אלף. (מה שפירש"י
 על כל השרים כמה היו והוא לכאורה ללא לורך והנה באמת תיקן בזה ותי'
 קושא בפסוק דקחשיב מלמעלה למטה ר"ל המספר מרוב קודם מספר המועט
 ולא הל"ל אלא שרי עשרות בראשונה ואח"כ בהדרגה כולם ולפי פירושו שהוכיח
 ופרט סכום מנין השרים לא וחשוב וכשתדקק במנינם ולגבייהו אחי שפיר

מספר

דסנן דקבלא ממון ותמני עליהון רבני אלפין רבני מאותא רבני תמשין
 ורבני עשוריתא:

רשי

מספר המועט תחילה ואח"כ בהדרגה כן ג"ל נכון (ד"ק):

נביאים ישעיהו

א ויאמר יהוה אל ישעיהו צא נא לקראת אחז ושאך
 ישוב בנגד אר-קצה תעלת הברכה העליונה אל-
 מסלת שדה כובם: ואמר יי לישעיהו פוק בען לקראת אחז את ושאך
 תלמידך דלא חמו ודתבו מתטאה לסיפי מזקת בריכתא עליהא די
 בכיבש חקל משטח קצריא: ב ואמרת אליו השמר והשקט
 אל תירא ולבבך אל ירד משני זנבות האוירים העשנים
 האלה בחרי אף רצין וארם ובן דמליהו: ותימר ליה אישתמר
 ונח לא תדחך ולבך לא יזוע מן קדם תרין מלכיא דאינון באידיא
 מתנגיא הארין בתקופ רגו רצין וארם ובר רמליה: ג יען כריעין עליך
 ארם רעה אפרים ובן דמליהו לאמר: חלף ארי מידך עלך ארם
 בישא אפרים ובר רמליהו למימר: ד נעלה ביהודה ונקיצנה
 ונבקענה ארינו ונמליך מלך בתוכה את בן טבאל: גיסק
 בארעא דבית יהודה ונחפרינו ונשנינו עמנא ונמליך מלכא בגוה ית
 מן דקשר לנא: ה בה אמר אדני יהוה לא תקום ולא תהיה:
 גדנן אמר יי אלהים לא תקום ולא תהי: ו כי ראש ארם דמשק
 וראש דמשק רצין ובעוד ששים ותמש שנה יחת אפרים

מעם

רשי

(א) ושאר ישוב בנגד. שארית שיסובו אלי על ידך והם כנגד: (ב) השמר
 והשקט. שז בשלוש כיון על שמריו: זנבות האוירים העשנים. יסו בעיניך כזנבות
 אודים שכזחה שלהכחה: בחרי אף. הכאים חליך במרי אף: (ד) ונקיצנה.
 געוררה במלחמה: ונבקיענה. נשוה אות' כקע' עמנו: את בן טבאל. בטוב
 אלינו: (ח) לא תקום. עלתה: (ו) כי ראש ארם. הוא דמשק ואין לירושלים
 עמהם כלום: וראש דמשק. רצין ולא ירושלים: יחת אפרים. תרוץ:

מזכר

יתרו ליום רביעי

מעם : ארי ריש ארם דמשק גריש דמשק רצין ובסוף שתין והמש
שגין יבמלון בית ישראל ממלכו :

כתובים משלי טו

א בית גאים יסח יתוה ויצב גבור אלמנה : ביתא דגיותנא
נסתר אלהא ויעתד תחומא דארמלתא : ב תועבת יהוה
מחשבת רע וטהלים אמרינעם : מתקתיה דאלהא מחשבתא
דבישתא ודכין מילי בסימתא : ג עבר ביתו בוצע בוצע ושונא
מתנת יחיה : מביד ביתיה מבגש ממון דשקר ודמני מוהביתא דמנן
יחי : ד לב צדיק יהנה לענות ופי רשעים יביע רעות :
לפא דצדיקא בנן גהימנותא ופומחון דרשעי מביע בישתא : ה רחוק
יהוה מרשעים ותפקת צדיקים ישמע : רחיק הוא אלהא מרשעי
וצלותהון דצדיקי ישמע : ו מאור עינים ישמח לב שמועה
מוכה תד שן עצם : נחורא דעיני מתדי לפא שומעתא מביא
מדהנא גרמא :

רש"י

(ג) עובר ביתו. מי שהוא בולע בלע גזלן : ושונא מתנות. כ"ט שכול את
הגזול : (ד) יהנה לענות. יחשוב ויבין מה יענה : (ו) מאור עינים.
בתורה : ישמח לב. שיוע להשיב לשאל דבר : תדשן עצם. נעשין עלמותהס
שמיס :

משנה בבא מציעא פרק ו'

השובר את הפועלים. ואמר להם להשבים ולהעריב. מקום שנהגו
שלא להשבים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן. מקום שנהגו
לזון יזון. לספק במתקה יספק. הצל פמנהג המדינה. מעשה ברבי

יוחנן

ברטנורא

פרק ז א השובר את הפועלים אינו יכול לכופן. אע"ג דטעי להו אגרייהו משאר
פועלים לא מצי אמר להו האי דטפאי לבי אגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשבתו
בהדאי דאמרו ליה האי דטפאת לן אדעתא דעדיקן לך עבדתא שפירתא : במתקה. לפתן :
הכל במנהג המדינה. הכל לאחיוי דוכתא דנהיגי פועלים למיכל ולמסתי בלפרא בכיתו של
בעה"ב קודם שיאלו למלכתא דאי אמר להו בעה"ב קדמו לעבדתייכו כשהו ואביא לכם
מאכלכם סס אמרו ליה לא אלא נאכל כבית קודם שנלא השדה כמנהג המדינה : מעשה בר'
יוחנן

יתרו ליום רביעי

קמט

יוחנן בן מתאי שאמר לבנו. צא ושכור לנו פועלים. תלך ופסק להם
מזונות. וכשבא אצל אביו. אמר לו בני. אפילו אם אתה עושה
להם כסעודת שלמה בשעתו. לא יצאת ידי חובתך עמך. שהן בני
אברהם יצחק ויעקב. אלא עד שלא יתחילו במלאכה. צא ואמור
להם. על מנת שאין להם עלי אלא פת וקמנית בלבד. רבן שמעון
בן גמליאל אמר לא היה צריך לומר בן. הכל פמנהג המדינה :
ב וארו אוכלין מן התורה. העושה במחויבר לקרקע בשעת גמר
מלאכה. ובתלוש מן הקרקע. עד שלא נגמרה מלאכתו. בדבר
שגדולו מן הארץ. וארו שאין אוכלין העושה במחויבר לקרקע בשעה
שאין גמר מלאכה. ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו.
ובדבר שאין גדולו מן הארץ : ה היה עושה בידיו אבל לא ברגליו.
ברגליו אבל לא בידיו. אפילו בכתיפו הרי זה אוכל. רבי יוסי בר יהודה
אומר עד שיעשה בידיו ורגליו : ה היה עושה בתאנים לא יאכל
בענבים. בענבים לא יאכל בתאנים. אבל מונע את עצמו עד שמגיע
למקום היפות ואוכל. וכך לא אמרו אלא בשעת מלאכה. אבל משום
השב אבידה לבעלים אמרו. פועלים אוכלין בהליכתן מאומן לאומן

ובהורתן

ברטנורא

יוחנן בן מתאי. נמ' מפרש דחסורי מהסר' והכי קתני ואס פסק להם מזונות מוועות רבה
להם כל' כיון דלא הוי צריך לאחזיבי שהרי ממנהג המדינה הוי אוכלים ואתני בהדיהו ליתן
להם מזונות מוועי יתירא קאמר ומעשה נמי בר' יוחנן וכו' : (בשעתו. כשעת מלכתו דמלך
והדיוס היה) : שהם בני אברהם יצחק ויעקב. סעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דאלו
אברהם ג' פרים לג' אגשים וכסעודת שלמה יהודה וישראל רבים כהול אשר על שפת הים :
עד שלא יתחילו במלאכה. דאין כאן אלא דברים דאלו משיתחילו לא תוכל לחזור : רשב"ג
אומר וכו'. והלכה כרשב"ג : ב ואילו. פועלים : אוכלים מן התורה. כמה שעסקין בו :
גמר מלאכה. כשתולשין אותו דכתיב (דברים כ"ג) ואל כליד לא הן כשעה שאתה נותן לכליו של
בעה"ב אתה אוכל דהיינו כשתולשין אותו : ובתלוש מן הקרקע. אם מחטק בדבר התלוש
אוכל בזותו דבר : עד שלא נגמרה מלאכתו. למעשר חס הוא בר מעשר או עד שלא
נגמרה מלאכתו להלה חס הוא בר הלה דאמר קרא (סס כ"ה) לא תחסוס בור בדישו ומדלא
קאמר לא תדוש כהכימה שמע מיניה לאקוסי חוסס לחוסס ונחסס לחוסס מה נחסס שהוא
בור אוכל בתלוש כשעשה בו מלאכה כך חוסס שהוא חס אוכל בתלוש כשעשה בו מלאכה
ומה חוסס וכו' ומה דיש מיוחד דבר שהוא גדולי קרק' ולא נגמרה מלאכתו
למעשר כשהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שהוא גדולי
קרק' ולא נגמרה מלאכתו למעשר כשהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו יא
החלב והמחבן והמנבן שאין גדולי קרקע ויאל המכדיל בתמרי' ונרנרות המחוברים
יהו שנגמרה מלאכתו למעשר ויאל המנכס בשומים ובכללים שמיסר הקטנים שאין גדלים
לעולם מדין האחרים להרחיב מקום לגדולים שאין זו שעת גמר מלאכה שכל אלו וכיוצא בהן
אין פועל אוכל בהן : ג עד שיעשה בידיו וברגליו. מה שור בידיו וברגליו אף פועל
בידיו ורגליו דהא חתקס חוסס ליהסס ואין הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה : ד מפני השב
אבידה לבעלים. שלא יעטל ממלאכתו ויאכל : אמרו פועלים אוכלין בהליכתן מאומן
לאומן

ובחזרתן מן הנתי. ובחמור כשהיא פורקת: ה' אוכל פועל קישות אפילו
בדינר. וכוחבת אפילו בדינר. רבי אצל עזר (בן) חסמא אומר לא יאכל
פועל יתר על שברו. וחקמים מתירין. אבל מלמדים את האדם שרא
יהא רעבתן. ויהא סותם את הפתח בפניו: י קוצץ אדם על ידי עצמו.
על ידי בנו ובתו הגדולים. על ידי עבדו ושפתתו הגדולים. על ידי
אשתו כפני שיש בהן דעת. אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו
הקטנים. ולא על ידי עבדו ושפתתו הקטנים. ולא על ידי
בהמתו מפני שאין בהם דעת: ו השוכר את הפועלים לעשות
בנמט רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו. אם לא הודיען פודה ומאכילן.
נתפרסו עגוליו. נתפתחו חביותיו. הרי אלו לא יאכלו. אם לא הודיען.
מעשר ומאכילן: ה' שוכרי פירות אוכלין מהלכות מדינה. אבל לא מן
התורה. ארבעה שומרין הן. שומר הנס. והשוואל. נושא שכר. והשוכר.
שומר תנן נשבע על הכל. והשוואל משלים את הכל. נושא שכר
והשוכר נשבעים על השבועה. ועל השבועה. ועל המתה. ומשקמים את
האבידה ואת הגניבה: ה' זאב אחד אינו אוגם. שני זאבים אוגם. רבי
יהודה אומר בשעת משחת זאבים אף זאב אחד אוגם שני כלבים אינו
אוגם. ידוע הבבלי אומר משים רבי מאיר מרוח אחת אינו אוגם. משתי

רוחה

ברטנורא

לאומן. כשנמרו שורה זו והולכים להתחיל בחכרת' ואע"ג דהיה שעתא לאו שעת מלאכה היא
ינח ליה לבעל הכית כהא: וחמור כשהיא פורקת. כהליכה אוכלת ממה שיש על גבה
עד שתיא פורקת: ה' אפי' בדינר. ואפי' הוא סיה דינר: לא יאכל פועל יתר על
שברו. דאמר קרא כנפסך כשיתרו שעליו הוא מוסר את נפשו לעלות בכנף ולהלוח באילן:
מלמדן. אומרים לו דרך ענה הונגת ותנא קמא פליג אהכמים ואמר אין מלמדן והלכה
כהכמים: ויהא סיתם את הפתח. סימננו מלשכרו: י קוצץ. ליטול מעיה ולא יאכל:
על ידי עצמו. כשכיל עמו: מפני שיש בהן דעת. וידעי וק' מהלי: י נשע רבעי.
פירות של אילן כשנה הרביעית שאין נאכלין אלא בירושלים או בודה אותן ומעלה הדמים
לירושלים: נתפרסו עגוליו. עגולי דבילה כהפרדו ושכר פועלים להכרן: או חביות
שנפתחו. ושטר פועלים להחמן: הרי אלו לא יאכלו. שכר נגמרו מלאכתם והוקצו
למעשר והרי הן עבלי: ה' שומרי פירות. שומרי גתות וערומות ופירו' תלושים אבל שומרי
גית ופירדס' אין אוכלים לא מאלכות מדינה ולא מן החורה דשומר לאו כעושה מעשה דמי:
מהלכו' מדינה. שכר נהגו כן: נשבע על הכל. על כל המאורעו' הכתובות בשאר
שומרים לחיוב נשבע סך עלתה לו ופטור: משלם את הכל. גניבה ואבידה ואוגוס:
נשאל שבר וכו'. וכולהו נפקא לן מקרחו פרשת ואלה המשפטים פרשה ראשונה כי יתן איש
אל רעהו ונמר לאמרה כש"ח שכן פוער בו גניבה ואבידה סניה כי יתן איש אל רעהו חמור
או שור או שה נאמרה כש"ח שכן חייב בו גניבה ואבידה דכתיב ביה חס גנוב ינכ מעמו
ישלם לבעלו אין לי אלא גניבה אבידה מנין ה"ל חס גנוב ינכ מ"מ ועיר ק"ו ומה גניבה
שקרוכה לאוגם חייב אבידה שקרוכה לפשיעה לא כ"ש ושוכר כיון שאין כל האה' שלו דינו
כש"ח והשאל מפירם כפרשה ג' וכי ישאל איש מעס רעהו ושכר או מה בעליו אין עמו שלם
ישלם: ה' זאב אחד אינו אוגם. ונושא שכר ושוכר חייבין עליו דכתיב הערופה לא ישלם
יש טרופה שהוא משלם ויש טרפה שאינו משלם: בשעת משלחת זאבים. כשהיה רעה משולחת

קופלת

ידוחות אוגם. הקמטם הרי זה אוגם. הארי והדוב והנמר והפרדלס
והנחש הרי זה אוגם. אימתי בזמן שבאו מאתיהן. אבל אם הולכין למקום
גדודי חיה ולקמטים אינו אוגם: מתה כדרפיה הרי זה אוגם סגפיה ומתה
אינו אוגם. עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אוגם. העלה לראשי צוקין
ונפלה ומתה אינו אוגם. מתנה שומר הנס להיות פמור כושבועה.
והשוואל להיות פמור מלשגם נושא שכר והשוכר להיות פמורין משבועה
ומלשגם: יא כל המתנה על מה שכתוב בתורה. תנאו במל. וכל תנאי
שיש מעשה בתחלתו תנאו במל. וכך שאפשר לו לקימו בסופו והתנה
עליו מתחלתו. תנאו קים:

ברטנורא

קופלת היא על אדכ ח' ואין הלכה כרבי יהודה ולא כידוע הכנלי: הלסטים. מד לכסיס
ה"ו אוגם: י סגפיה. ענה אותה ברעב או שהוסיפה בקין כחזה וכמורף בלנה: עלתה
לראשי צוקין. שתקפתו ועלתה לראשי הרים גבוהים: מתנה ש"ח להיות פמור
כושבועה. והאי לזו מתנה על מה שכתוב בחורה הוא אלא שאומר לו אי אפשי להיות שומר
לך הלא כןך ושומר לא נחית לשמירה עד דמשך לכהמה והאי כי משך כבר פירש על מת
שאין לו עלי' שבעה ולא שבד נפסיה לירד בחורת שומרין אלא למקנת ולמה שירד ירד:
יא כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו במל. כולה מתני' ר"מ היא דסבר
המתנה על מה שכתוב בחורה אפילו בדבר שבממון תנאו בעל יאינה הלכה אלא בדבר שבממון
אפילו שהתנה על מה שכתוב בחורה תנאו קים: כל תנאי שיש בו מעשה בתחלתו.
שהקדים מעשה שיש עליו לעשות לתנאי שהיה מבקש ממנו כגון הרי מעשה זה שלך חס מעשה
דבר פלוני דלא דמי לתנאי בני גד ובני ראובן חס יעברו ויתחס היינו תנאי קודם למעשה:
התנאי במל. והוי מעשה קיים ואע"פ שלא קיים בעל התנאי את התנאי: וכל שאפשר לו
לקיימו בסופו. והיה תנאי קודם למעשה: התנאי קיים. אבל אי אפשר לו לקיימו התנאי
בעל והמעשה קיים שאינו אלא כמפליג בדברים שאין בלבו לבוס תנאי אלא להקניט בעלמא
מרהיק ודחה את הכירו בדברים:

גמרא מציעא דף ע"א ע"ב

תני רב יוסף (שמות כ"ב) אם פקסך תלונה את עמי את העני
עמך עמי ונכרי עמי קודם עני ועגיר עני קודם. ענייה
ועני עירך ענייה קודמין. עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי
עירך קודמין. אמר מר עמי ונכרי עמי קודם. פשיטא. אמר
רב נחמן אמר לי הוניא רא נצרבא דאפילו לנכרי ברבית

ולישראל

רש"י

אם כסף תלוה את עמי. עמי ונכרי באין ללות עמי קודם: עניך ועניי עירך.
עניך שהם קרובים ומשפחתך: עניך קודמין. דכתיב עמך הקרובין לך: עניי
עירך קודמין. לעניי עיר אחרת. דהנך הוו עמך טפי: יורד עמו לחיו. רגיל
להקוטע עמו כאלו הכהו וכאילו בה להרגו. ואני שמעתי רשאי לירד לתוך אומנתו
של

יתרו ליום רביעי

וְיִשְׂרָאֵל בְּחַנְם. תִּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה סְמִיּוֹת
עֵינֵיהֶם שֶׁר מְדוּי בְּרַבִּית אָדָם קוֹרָא לְחִבְרוֹ רְשָׁע יוֹרֵד עִמּוֹ
דְּחִיּוֹ וְהֵם מְבִיאִים עֵדִים וְלִבְרָר וְקוֹלְמוֹס וְדִיּוֹ וְכוֹתָבִים
וְחוֹתָמִים פְּלוֹנִי זֶה בְּפֶר בְּאֵהוּ יִשְׂרָאֵל. תִּנְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר כִּר מִי שֵׁישׁ לוֹ מַעוֹת וּמְלוּהָ אֹתָם שְׂרָא
בְּרַבִּית עֲרִיּוֹ הַפְּתוּב אָמַר (תהלים ט"ו) בְּסֹפּוֹ לֹא נָתַן בְּנִשְׁדָּה
וְשִׁחַד עַר נָקִי לֹא לָקָה עוֹשֵׂה אֵתָה לֹא יִמוּט לְעוֹלָם הֵא לְמַדְתָּ
שֶׁבֶר הַמְּלוּהָ בְּרַבִּית נִכְסָיו מִתְמוֹטְטִין וְהֵא קָא חוֹיֵנָן דְּלֵא
מוֹזְפִי בְּרַבִּית וְקָא מִתְמוֹטְטִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּלִיר
מִתְמוֹטְטִין וְעוֹלִין וְהִלְלוּ מִתְמוֹטְטִין וְאִינָן עוֹלִין. תִּנּוּ רַבִּינָן
(ויקרא כ"ה) אֵל תִּקַּח מֵאֵתוֹ נִשְׁדָּה וְתִרְבִּית אֶבֶר אֶתָה גַּעֲשֵׂה לוֹ
עֵרֵב. עֵרֵב לְמָאן אִילִימָא עֵרֵב לְיִשְׂרָאֵל וְהִתְנַן אֵלֵינוּ עוֹבְרִים
בְּלֹא תַעֲשֶׂה הַמְּלוּהָ וְהַלְלוּהָ הָעֵרֵב וְהַעֲדִים. אֵלֵא לְנַבְרִי. וְכִיּוֹן
דְּדִינִיָּה דְּנַבְרִי דְּאִזִּיר בְּתַר עֵרֵב אִיהוּ נִיְהוּ דְּקָא שְׁקִיל מִינֵיהּ
רַבִּיתָא. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת שְׁקִיב עֲרִיּוֹ דְּדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל.
אִי קַבֵּר עֲרִיּוֹ דְּדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל רַבִּית נָמִי לֹא לְשָׁקוֹר. אָמַר
רַב שֵׁשֶׁת שְׁקִיב עֲרִיּוֹ קִזוּ וְלֹא קַבֵּר עֲרִיּוֹ לְזוּ:

כתב
גלס

ברבית
דעב נל

רש"י

של חבירו ולמעט מזונותיו של חבירו. וקשה בעיני סתירו חכמים לישראל להנקם
ולגמול רעה ועוד דאמר'י בכתובות עד שחיס עשרה שנה מחגלגל אדם עם בנו
מכאן וחילך יורד עמו עד לחייו ומא' יורד לתוך אומנתו איכא הא לייסרו ולכופו
לתורה קאמר: פלוני כפר. שהלוי לישראל ברבי: מתמוטטין. דוק הכי עושה
אלה לא ימוט הא אם נתן כנסך ימוט: הללו מתמוטטין ועולין והללו וכו'. והכי
משמע קרא כל עושה אלה לא ימוט לעולם כלומר. ואם ימוט אין מוטתו מוטט
עולם אבל הכותן כנסך ימוט לעולם: אבל אתה געשה לו ערב. ערב של לוי
כנגד המלוה: ערב למאן. מי הוא המלוה שאני מוטרע לעשו' לו ערב: אלו עוברין.
משום לא תשימון והא כיון דעכו"ם בטר ערבא אזיל. אינו טובע אלא את הערב:
הוא ניהו דשקיל רבית. ערב זה הלוי מן העכו"ם וחור והלוי לישראל לדון
בדיני ישראל. יבצע מן הלוי תחילה וכשלא ימצא אללו יבצע מן הערב והסתא
אין הערב לוי מתחילה הילכך כי פרע לעכו"ם הסיא שעתא הוא דאזופיה לחבריה
ומא' דמוזיק לוי שקיל מיניה:

כה

יתרו ליום רביעי

קנא

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

בה אמר ה' לפרסיים. מאן סריסים אגין אינון חברי'א דמשפדלי
באורייתא ומסרסי גרמיהו פל שפא יומין דשפא ולעאן באורייתא
ובלוי'א דשפא מורזי גרמיהו בזווגא דיקהון משום דידיעי רזא עקאה
בשפא דמטרוניתא אזהוגת במלכא. ואינון חברי'א דידיעין רזא דא
מכוונין לפייהו למתינותא דמאריהון ומתברכאן באבא דמעיהון פתחא
לי'א ודא הוא דכתיב אשר ישמדו כמה דאת אמר ואביו שמר את
הדבר. ואקרון סריסים נדאי בגין לחפאה לשפא לאשפא רעוא
דמאריהון דכתיב ובחרו באשר הפצתי. מאי באשר הפצתי דא זווגא
דמטרוניתא ומחזיקים בגרית'י פלא חד בגרית'י סתם. זכאה חולקיה
דמאן דאתקדש בקדושה דא וידע רזא דא. תא חזי כתיב ששת ימים
תעבד ועשית פל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך וגו' פל
מלאכתך באינון שפא יומי עבדיתיהו דבני נשא. ובגין דאי סגה לא
מזווגי חברי'א פר בזמנא דלא ישפח מעבדיתיהו דבני נשא אלא
עבדיתיה דקב"ה. וקאי עבדיתיה זווגא דמטרוניתא לאפקא נשמתין
קדישין לעלמא ובגין כך פהא לי'א חברי'א מתקדשי בקדושה
דמאריהון וככוני לפייהו ונפקי בני מעלי בגין קדישין דלא סאטן
לימינא ולשמאלא בגין דמלכא ומטרוניתא. ועל אלן כתיב בגנים אתם
לה' אלהיכם. לה' אלהיכם נדאי. בגין דאלן אקרון בגין דיליה בגין
למלכא ולמטרוניתא והא דעתייהו דחברי'א דידיעין רזא דא בדא
מתדבקן. ובגין כך אקרון בגין לקודשא ברוך הוא. והני אינון דעלמא
מתקיימא בגינייהו. וכד מליק עלמא בדינא אסתפל קביה באינון בגווי
ומרחם על עלמא. ועל דא כתיב פליה זרע אמת. זרע אמת ודאי:

יוסף רחוק

מוסר
מלוקט

תנן אל תרבה שיחה עם האשה באשתו
אמר קל וחמר עם אשת חבירו מקאן
אמר חכמים כל הפרבה שיחה עם האשה
גורם רעה לעצמו ובומר מדברי הורח
וסופו יורש גיהנם. הוי פהאים וסקלים
אשר קורין או שומעים הפשנה הוי פגות
הפגות ואינם שמים על לב וביתר
שהזירו חכמים הם נסוגים אחור. פרי
בבותינו הקדושים אומרים שגורם רעה
לעצמו

הלכה פסוקה

הר"מ ה' קריאת שמע פ"א

ברכות אלו עם שאר כל הברכות
הערוכות בפ"י ב' ישראל
עורא הסופר וביה דינו תקנום ואין אדם
רשאי לפחות מהם ולא להוסיף עליהם.
מקום שהתקינו לתתם בקרוף אינו רשאי
שלא לתתם ומקום שהתקינו שלא לתתם
אינו רשאי לתתם. מקום שהתקינו שלא
לתתם בקרוף אינו רשאי לתתם מקום
שהתקינו לתתם אינו רשאי שלא לתתם.
כלל

בפסוקה

בְּלֵיל שֵׁשׁ יָדָבָר בְּלֵיל הַמִּשְׁנָה מִמִּטְבַּע יִשְׁמְכֵנו
בְּכַמִּים בְּבָרְכוֹת הַרְיָוָה מוֹעֵד וְחִזְרוּ וּמְבַרְכֵהוּ
בְּמִטְבַּע. וְכֵן שְׂאִינוֹ אוֹמֵר אֶמֶת וְנֹצִיב
בְּשִׁחְרִית וְאֶמֶת וְאֶמֶת בְּעִרְבֵי לַיָּלָא וְיָ
חֻבְתוֹ: הַקְּדִים בְּרָבָה שְׂנֵיהֶם לְבָרְכָה רֵאשׁוֹנָה
בֵּין בָּיִם בֵּין בְּלֵילָה בֵּין לְפָנֶיהָ בֵּין
לְאַחֶיהָ יָצָא לְפִי שְׂאִין סָרַר בְּבָרְכוֹת.
בְּשִׁחְרִית פֶּתַח יוֹצֵר אוֹר וְסוּיִם מְעָרִיב
עָרְבִים לֹא יָצָא פֶּתַח בְּמִעְרִיב עָרְבִים
וְסוּיִם בְּיוֹצֵר אוֹר וְיָצָא וּבְעָרִיב פֶּתַח בְּמִעְרִיב
עָרְבִים וְסוּיִם בְּיוֹצֵר אוֹר לֹא יָצָא פֶּתַח
בְּיוֹצֵר אוֹר וְסוּיִם בְּמִעְרִיב עָרְבִים יָצָא שְׂבָל
הַבְּרָכוֹת הַלְלוֹת אַחַר תְּהִלָּתוֹ:

כַּעֲמִו
אֲבָל מַעֲשֵׂיהֶם קִדְּשׁוּ אוֹ שְׂבָעוֹתֵם אִינֶם חֲשִׂים לְכָד הַעוֹנֵשִׁים בְּחֻמְנָא לְיַצְרָן:

יתרו יום חמישי תורה

זכרון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה אחרונה דשם ב'ן לקנות הארת ה'ה
יתורה מ'טבת הכאה:

כִּי וּשְׁפָטוּ אֶת־הָעָם בְּכַל־עֵת וְהָיָה כָל־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
יְבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפָּטוּ־הֶם
וְהַקָּל מִמְעַלְיָךְ וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ: וַיְדַגְּנוּ יַת עֲמָא בְּכַל עֲדָן וַיְהִי
כִּי פִתְּנָם רַב יִתְּנוּ לְיָתֶךָ וְכִי פִתְּנָם זְעַר יְדַגְּנוּ אֲנָן וְיִקְלוּ מִנֶּךָ וַיִּסְוְכוּרֹן
עֲמֶךָ: כֵּן אִם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְצוּךְ אֱלֹהִים
וַיְכַלֵּת עַמּוֹד וְגַם בְּלִי־הָעָם הַזֶּה עַל־מִקְמוֹ יָבֵא
בְּיִשְׂרָאֵל: אִם יַת פִּתְּנָמָא הַדָּן תַּעֲבֹד וַיִּפְקֹדֶנָּךְ יִי וְתַכּוֹד לְמִיקָם וְאַף

כל
רש"י

(כב) ושפטו וידונו לשון צווי: והקל מעליך. דבר זה להקל מעליך. והקל כמו והכבד
את לבו והכות את מואב ל' הוה: (כג) וצוך אלהים ויבלת עמך. המלך בצבורה אס יוה
אזוך לעשות כך הוכל עמוד (מכילתא) ואס יעכז על ידך לא הוכל לעמוד: וגם
כל העם הזה, אהרן נדב ואזיכורא ושבעים זקנים הנלוים עמה עמך (מכילתא):
ושפטי

כִּי עֲמָא הַדָּן עַל אֶתְרָה יְהִי בְּשָׁלָם: שְׁלִישִׁי כִּד וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה
לְקוֹל הַתָּנִי וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר אָמַר: וְכַפִּיד חִשָּׁה לְמִימְרָא
דְּחֻמְוֵיהּ וְעַבְד כֹּל דִּי אָמַר: כִּה וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנָשִׁים--
חֵיל מְכַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רֵאשִׁים עַל־הָעָם שְׂרֵי
אַרְפִּים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת:
וַיִּבְחַר מֹשֶׁה גִבּוֹרֵי דְחִילָא מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּבְנֵי יְתִדוֹן רִישֵׁן עַל עֲמָא רַבְּנֵי
אַרְפִּין רַבְּנֵי מֵאוֹתָא רַבְּנֵי חֲמִשִּׁין וְרַבְּנֵי עֶשְׂרִיתָא: כִּו וּשְׁפָטוּ אֶת־
הָעָם בְּכַל־עֵת אֶת־הַדָּבָר הַקָּטָן יְבִיאוּ אֵל־מֹשֶׁה
וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפָּטוּ־הֶם: וַיְדַגְּנוּ יַת עֲמָא בְּכַל עֲדָן יַת
פִּתְּנָם קָשִׁי מִיָּתוֹן קִנָּת מֹשֶׁה וְכִי פִתְּנָם זְעַר דְּגִנֵּן אֲנָן:

רש"י

(כו) ושפטו ודינו ית עמא: יביאו. מייסין: ישפטו הם. כמו ישפטו
(במולס) וכן (רות ז') לא תעזרוי כמו לא תעזרו ותרגומו דיינין אגיון. מקראות
העליונים היו לשון צווי לכך מהורגמן וידונון ייסון ידונון ומקראות הללו לשון עשייה:

נביאים ישעיה'

א וְרֵאשׁ אֶפְרַיִם שְׂמֹלֹן וְרֵאשׁ שִׁמְרוֹן בְּיַד־מִלְחָתוֹ אִם לֹא
תֵּאֱמִינוּ כִּי לֹא תֵּאֱמִנוּ: וְרֵאשׁ אֶפְרַיִם שִׁמְרוֹן וְרֵאשׁ
שִׁמְרוֹן בַּר רַמְלֵיהוּ אִם לֹא תִּחְיִימוּן בְּמִי נְבִיאֵי אֲרֵי לֹא תִּתְקַיְּמוּן:
ב וַיּוֹסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אַחֲזֵי לֵאמֹר: וְאוֹסִיף נְבִיאֵי בְּנֵי לְמַלְאָכָא
עִם אַחֲזֵי לְמִימְרָא: ג שְׂאֵל־קֶדֶךָ אֹת מַעַם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעֲמֵק
שְׂאֵלָה אוֹ הַגְּבִהָה לְמַעַלָּה: שְׂאֵל לָךְ אֶתָּא מִן קֶדֶם יִי אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל
דִּי יִתְעַבֵּד לָךְ גַּם עַכְּ אֶרְעָא אוֹ תִּתְחַזֵּי לָךְ אֶת בְּשִׁמְיָא: ד וַיִּאֲמַר אַחֲזֵי

לא

רש"י

(א) כי לא תאמנו. כי ידעתי אשר לא אמון זכס: (ב) ויוסף ה' ואוסף
נביא דה': (ג) העמק שארה. שאל איזה אות בעמקי ההוס: או הגבה למעלה
לשאל

יתרו ליום חמישי

לא אשאל ולא אנסה את יחודה : ואמר אחי לא אשאל ולא אנסי קדם יי : ולאמר שמעו נא בית דוד המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם את ארתי : ואמר שמעו כען בית דוד הזעיר לכו דאתון מהכן ית נביא ארי תהלון אית פתגמי ארתי :

רש"י

לשאל אות נשמים : (ד) ולא אנסה. אין רלוני שיהקדש שם שמים ע"י : (ה) הלאות אנשים. מיינעים לכזבא ה' : כי תלאו. בדבריו :

כתובים משלי ט"ו

א און שמעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין : אוינא דשמעא מכסונתא דחיי בינת דחכמי תיבות : ב פורע מוסר מואם נפשו ושמע תוכחת קונה לב : מרש מרדווא מסרי נפשיה ודשמע מכסונתא דחיי קני חוכמתא : ג יראת יהוה מוסר חכמה ולפני כבוד ענוה : דתליתיה דיי מרדווא דחוכמתא ופן דמתניקר ידני ענון : ד לאדם מערכי לב ומיהוה מענה לשון : מן פר נש תרעיתא דלבא ומן יי ממלא דלישנא : ה בלי דרבי איש נד בעיניו ותכן רוחות יהוה : פדהון ארתתיה דגברא דכין אינון בעיניו ואלתא מתקן ארתתיה :

רש"י

(ג) ולפני כבוד ענוה. הענוה גורמת שהכבוד בא : (ד) לאדם מערכי לב. הוא סודר עלתו ודבריו כלבו : ומח מענה לשון. הקב"ה משכילו בדבריו : (ה) תוכן רוחות. ומונה הלצבות מי הטוב ומי הרע :

בישנה מנחות פרק ג'

א הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול. להקטיר דבר שאין דרכו להקטיר פשר. רבי אליעזר פוסל. לאכול דבר שדרכו לאכול. להקטיר דבר שדרכו להקטיר. פחות מביית פשר. לאכול פחצי זית ולהקטיר פחצי זית פשר. שאין אבילה והקטרה יוחנן

ברמנורא

פרק ג א הקומץ את המנחה לאכול. חוץ לזמנו : דבר שאין דרכו לאכול. כגון הקומץ והלבונה : ולהקטיר. חוץ לזמנו : דבר שאין דרכו להקטיר. השירים שדרכן לאכול ואין דרכן להקטיר : כשר. דאין זו השונה מהשנה דבעלה דעתו אלל כל האדם : ד"א פוסל. דכתיב (ויקרא ז') ואם האכל יאכל מנשר וכן שלמיו כב' אכילות הכתוב מדבר אחד

יתרו ליום חמישי

קנג

מצטרפין : ב לא יצק. לא בלל. לא פתת. לא מלח. לא הניף. לא הניש. או שפתתן פתות מרבות ולא משחן בשרות. נתערב המצה בקומץ חבתה. במנחת פהנים. במנחת פהן משיח במנחת נסכים בשרה. רבי יהודה אומר במנחת פהן משיח. ובמנחת נסכין פסולה. שזו בלילתה עבה. וזו בלילתה רפה. והן בולעות זו מזו : ג שתי מנחות שרא נקמצו. ונתערבו זו בזו. אם יבול לקמוץ מזו בפני עצמה. ומזו בפני עצמה בשרות. ואם לאו פסולות. הקומץ שנתערב

במנחה

ברמנורא

אחד אכילת אדם ואחד אכילת מוצה לומר לך כשם שפוסל אכילת אדם לאדם כגון שיריים אס השב עליהם לאדם לאכלם חוץ לזמנו. ואכילת מוצה למוצה. כגון קומץ אס השב עליו להקטירו שלא בזמנו כך פוסלת מהשבת אכילת אדם כגון שיריים אס השב עליהם למוצה להקטירו חוץ לזמנו. מדאפקינהו רחמנא לתרויהו בלי אכילה ש"מ כהדרי כינהו ומחשבו מזו לזו ורצו סברי להכי אפקא רחמנא להקטרה בלי אכילה לומר לך מה אכילה בכזית. חף מהשבת הקטר בכזית ולעולם אכילה כאורחה משמע קומץ למוצה ושיריים לאדם. והלכה כחכמים : ב לא יצק. סדר המנחה בתחלה נותן שמן בכלי ואח"כ נותן הסלת ואח"כ הור ויוק שמן וכולל והכי מפרש בפ' אלו מנחות נקמלות : לא יצק ולא בלל בשר. כגון שמן כל השמן שכלוג במחן ראשון שהוא קודם לעשייתה. דאי חסר שמה. אמרי' בפ"ק (ד"א) שהיא פסולה ונמ' בפרקן מובה דיוקא מעכבת ומפרש לא יק. לא יק כהן אלא זר. דמקמינה ואילך מלות כהונה אבל יוקא וכלילה כשרים בזר. ולא כלל דקתני ע"כ לא כלל כלל. דכלילה ודאי אינה מעכבת ומתני' ה"ק לא יק כהן אלא זר או לא כלל כלל כשר : לא פתת. כדכתיב (ויקרא ב') פתות אותה פתים. ה"ג דבמנחת מחבת כלבד כתיב ה"ה לכל המנחות הנאשות תחלה כגון מחבת ומרחשת ומאפה. מזה לפותתן כלן ואח"כ קומץ. וזה אס לא פתת אלא כדי קמינה כשר : לא מלח. כל המנחה כולה אלא הקומץ דאלו מליחת הקומץ מעכבת היא : לא הניף. במנחת חוטף (ז"ל שומר) ומנחת קנאות דטענות חנופה : לא הניש. כדכתיב (שם) והנישה אל המוצה שהכהן מוליכה אל המוצה ומנישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן : פתיתים וצטרף לאשמועינן פתיתים גדולות ואף על גב דאשמועינן דאי לא פתת כשרה דסד"א דהאס הוא דאיכא תורת הלכות עליהן אבל הכא דלאו תורת הלכות איכא ולא פתיתים איכא אימא לא קמ"ל : ולא משחן. הרקיקי העונוי משיחה כדכתיב (שמות כ"ט) ורקיקי מלות משוחים בשמן. אחר אפיתן מושחן וחזור ומשחן עד שיכלה כל השמן שכלוג : במנחת כהנים כשרה. שכולל כליל כמוהו : במנחת כהן הבישוח ובמנחת נסכים פסולה. לפי שהקומץ מנחת ישראל כלילתו עבה לוג א' שמן לעשרון סולת. ומנחת נסכים ושל כהן משיח כלילתן רכה שלשה ליגים לעשרון כדכתיב במנחת נסכים (במדבר ט"ו) עשרון כלול דבישיעת ההין שמן ובמנחת כהן המשיח הוא אומר (ויקרא ו') סלת מנחה תמיד. הרי היא לך כמנחת התמיד שהיה עשרון הלל כלול דבישיעת ההין : והן בולעות זו מזו. הקומץ בולע מנחת נסכים ומנחת כהן משיח ורבה שמן של מנחות הללו על הקומץ ומבעלות ליה והוי מנחה שלא הקטיר קומצה ופסולה הנקמלת אבל מנחת נסכים כשרה ולא הו כריבה שמה כיון שלא מדעת עירב השמן שכולעתו בעל לבנה וכמאן דליתיה. ואין הלכה כר' יהודה : א אם יבול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה. שפלה זו כלל כללי וזו כלל זה וזו כלל זה ומשאר מהן כדי קומץ שלא נתערב כשרות : ואם לאו פסולות. דאמר בת"כ מסלחה ולא מסולת הכרתה : לא יקטיר. ואפילל כל המעורבות. דאין הקטרה מזה אלא בקומץ. ומקמץ נמי לא קמץ שני קומצים דלמא כבו קומץ יש מזה שנתערב וליכא קומץ שלם מהר מנחה ואם הקטיר כל המעורבת (היא) לא עלתה לבעלים

יתרו ליום המישי

במנחה שלא נקמצה לא יקמיר ואם הקמיר זו שנקמצה עלתה לפעלים וזו שלא נקמצה לא עלתה לפעלים נתערב קמצה בשיריה או בשיריה שר חברתה לא יקמיר ואם הקמיר עלתה לפעלים נטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה יצא והקריבו אין הציץ מרצה שציץ מרצה על הטמא ואינו מרצה על היוצא ד נטמאו שיריה נשרפו שיריה נאבדו שיריה במדת רבי אליעזר בשרה ובמדת רבי יהושע פסולה שלא בכלי שרת פסולה רבי שמעון מכשיר הקמיר קמצה פעמים בשרה ה הקומץ מעוטו מעעב את רובו העשרון מעוטו מעעב את רובו היין מעוטו מעעב את רובו השמן מעוטו מעעב את רובו הפולת והשמן מעעבין זה את זה הקומץ והקבונה מעעבין זה את זה ו שני שעירי יום הכפורים מעעבין זה את זה שני כבשי עצרת מעעבין זה את זה שתי חלות מעעבנות זו את זו שני סדרים מעעבין זה את זה שני בזיכים מעעבין זה את זה

הסדרים

ברטנורא

נרת

לכעלים הוא לא נקמנה ואין מנחה נדבה ניתרת בלא קמירה: נתערב קומצה בשיריה לא יקמיר את כולה משום דהשיריים אסורים להקמיר דכ' (ויקרא ב') לא תקטירו ממנו אשה לה כל ממנו לא שים הכי הוא בכל תקמיר: נטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה דכתיב (שמות כ"ח) ונשא אהרן את עון הקדשים אינו נושא אלא עון עומאה שיש בה לך קל סותר מכלל כלבור דכתיב בתמיד במועדו ואפי' בטומאה: ואינו מרצה על היוצא ואף על גב דיש בו נמי לך קל סותר מכללו בכמה שאסור יולא כמשכן והותר בכמה שבנו ונבעון שלא היו שם קלעים אף עפ"כ אין הציץ מרצה ביוצא דכתיב (סו' לר"ח להם לפני ה') עון לפני ה' אין עון דיוצא לא: ד' במדת רבי אליעזר כשרה על דעתו של ר"ח דאמר בפ' כולד זולין דם אף על פי שאין בשר ה"נ קומץ קומץ אפי' טמא שירים כשר להקמיר קומץ: במדת רבי יהושע דאמר אם אין בשר אין דם ה"נ פסול להקריב הקומץ והוא שלא נשמיר דבר מן השיריים שלא נטמא והלכה כרבי יהושע: שלא בכלי שרת. שלא קידש הקומץ בכלי שרת אבל בחלת המנחה כ"ע לא פליגי דכתיב כלי כדאמרי בפ' שתי הלחם: ורבי שמעון מכשיר עמז' דר"ש מפ' בנח' משום דא"ל (ויקרא ו') קדש קדשים הוא כהטאת וכאש ומדאקיש רחמנא מנחה להטאת דעבודתו במתנה באלבט ממש. ש"ח דקומץ המנחה נמי אם רזה עובד' בידו בלא כלים וכלבד שיעבוד בידו הימנית דומי' דהטאת סל' בו חלנב דכתיב ביה (סו' ד') ולקח הכהן מדם החטאת באלבטו וכ"מ באמר אלבט וכונה אינו אלא ימין ואין הלכה כר"ש: הקמיר קומצה פעמיים. הוי קומץ בפ"א והוי קומץ בפעם אחרת ודוקא נקט פעמיים ותו לא דאין קומץ פחות מכני זיתים וכי פליגי ליה לב"ש מנאל שאין הקמיר בפחות מכני ולפיכך כשרה אבל אם הלכה לנ' או לד"ס דעבד ליה הקמיר פחותה מכני פסולה: ה' מיעוטו מעעב את רובו. טמא חסר כ"ס פסול דא"ל מלא קומטו: העשרון. מנחה שהיא פחותה מעשרון אפי' כ"ס פסולה: היין. הוי ההין לפר ופליסית ההין לאל. ורביעית ההין לכנס: וכן השמן. בין למנחה נכסים. טמא כשפור היין בין למנחה נדבה טמא לוג א' שמן: הסולת והשמן. של מנחה: מעעבים זא"ז. דכתיב (סו' ב') מנרסה ומשמנה: הקומץ והלבונה מעעבים זא"ז. דכתיב (סו' ו') והרים ממנו קומטו וכו' על כל לבונה: ה' שני שעירי יח"ב. השעיר אשר עלה הנזיר לה' ושעיר החטאת לעזאזל: שני כבשי עצרת. שני כבשי שלמים שבאים סיבה על שתי הלחם: שתי חלות. שתי הלחם של

טנח

יתרו ליום המישי

קנד

הסדרים והבזיכים מעעבין זה את זה שני מינים שפגזור. שלשה שפפרה. ארבעה שבתורה. ארבעה שפפרה. ארבעה שפמזורע. מעעבין זה את זה שבע היות שפפרה מעעבות זו את זו. שבע היות של בין הפדים ושעל הפרוכת ושעל מנבח הזהב מעעבות זו את זו: ושבעה קני מנורה מעעבין זה את זה. שבעה נרותיה מעעבין זה את זה. שתי פרשיות שפמזורה מעעבות זו את זו. ואפילו כתב אחד מעעבין. ארבע פרשיות שבתפלין מעעבות זו את זו. ואפילו כתב אחד מעעבין. ארבע ציציות מעעבות זו את זו. שארבעתן מצוה אחת. רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות:

ברטנורא

טנח: ושני סדרים. שתי מערכות של לחם הפנים שש הליות לכל מערכת: שני בזיבין. שתי כמות שבתן הלכונה ונחונים כל ב' המערכות: הסדרים והבזיבין מעעבין זא"ז. טמא אין מערכות של לחם על השלחן לא יתן בו את הבזיבין של לבונה. ואם אין בזיבין לא יתן את הלחם: שני מינים שבנזיר. הליות מלות ויקרי מלות: ושלושה שבפרה. אדומה. עץ ארו ואזוב ושני חולעת: ארבעה שבתורה. ארבעה מינים של לחם שמביאים על שלמי חולה. הליות מלות. ויקרי מלות. וסלת מורכבת. והליות לחם חמץ: ארבעה שבלולב. לילב ואחרונ הדם וערכה אם נוטל ארבעתן ככל היזם כולו אפי' שניטל ח' מהן שחרית וא' בין הערבים יולא דקיי"ל לילב ח"ל אגד אבל אם חסר ח' מן העינים ונטל כל הב' לא קיים מנחה כלל: ד' שבמזורע. עץ ארו ואזוב ושני חולעת והאסור הסיח: ה' היות שבפרה. אדומה דכתיב (פמדר י"ט) והוא אל נכה פני אהל מועד מדמה שבע פעמים: ה' היות של בין הבדים. ביה"ב. דכתיב (ויקרא י"ז) ולפני הכפירת יזה שבע פעמים: ושעל הפרוכת ושעל מנבח הזהב. ביה"ב. כפר כהן מסיח וכפר העלם דבר של נזיר ושעירי ע"ו שכל אלו טעניס הויה על הפרוכת וכל מנחה הזהב כמו שפורש בפ' ויקרא ובאחרי מות. ושעירי ע"ו מרביבין ליה מקרא דכתיב (סו' ד') ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת. לפר זה פ"ר כהן מסיח. החטאת אלו שעירי ע"ו. וד' מתנות של ארבע קרנות של מנחה הזהב נמי מעעבות זא"ז אפי' בלא הווכרו במטה: ה' שבעה קני מנורה. דכתיב (שמות כ"ה) וששה קנים יולאים מלמיה והקנה האמצעי הוי שבעה קני מנורה: שתי פרשיות שבמזורה. שמע. והיה אם שמוע: ואפילו כתב א' מעעבין. אפי' אות א' שהיא דנוקה לחברתה ואינה מוקפת גויל כהלכתה פסול במזוזה ובתפלין ובס"ח: ארבע פרשיות שבתפלין. קדש. והיה כי יביאך. שמע והיה אם שמוע: מעעבות זא"ז. בין בחטאת של ראש סכותבין כל פרשה ופרשה בקלף בפ"ע. בין בחטאת של יד שכל ארבעתן כתיבים בקלף א': ארבעתן ארבע מצות. ואין מעעבות זא"ז ואין הכנה כרבי ישמעאל:

נמרא מנחות דף ל"ה ע"ב לעזר ס"ג

אמר רב יהודה קשר של תפלין צריך שיהא למעלה פדי שיהיו ישראל למעלה ולא למטה וצריך שיהא בלפי עזאזל

פנים

רש"י

למעלה. בגובה הראש ולא למטה בלואר: בלפי פנים. ממול עורף ולא בלדי הראש לישאל אחרינא כלפי פנים שיהא הקשר מצפנים והנזי של דל"ט מצות

יתרו ליום חמישי

פנים כדרי שיהיו ישראל לפני ולא לאחור. אמר רב שמואל בר ביבדרי אמר רב ואמרי לה אמר רבי אחא אריבא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב מנשיא אמר שמואל תפלין מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן. איני והא אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כגון מברך עליהן עובר לעשייתה. אביי ורבא דאמרי תרנויהו משעת הנחה ועד שעת קשירתה. אמר רב חסדיא סח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך סח אין לא סח לא והא שלח רב חייה ברביה רב הונא משמיה דרבי יוחנן על תפלה שר יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפלין. על תפלין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפלין. אביי ורבא דאמרי תרנויהו לא סח מברך אחת סח מברך שתיים. תנא סח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה. תנא בשהוא מניח מניח שר יד ואחר כך מניח שר ראש ובשהוא חולץ חולץ שר ראש ואחר כך חולץ שר יד בשלמא בשהוא מניח מניח שר יד ואחר כך מניח של ראש דכתיב (דברים ו') וקשרתם לאות על ידך והדר יהיו למזמפות בין עיניך אלא בשהוא חולץ חולץ של ראש

ואחר

רש"י

מזמון כדאמרן ונוייהו לזכר: בידרי. סס: מאמתי מברך עליהן משעת הנחתן: משעת הנחתן משמע לאחר שהניחן: אביי ורבא דאמרי תרווייהו. מאי משעת הנחתן דקאמר משעת הנחה ועד שעת קשירתה: בין תפלה לתפלה. בין של יד לשל ראש דסיפר קודם שיניח אומו על הראש: להניח. דבשל יד מתחיל להניח: מצות תפלין. דעכשיו גומר את המצוה: לא סח. אין מברך אלא על של יד בלבד: סח מברך שתיים. כדשלח רב חייה: סח בין תפלה לתפלה. ולא בירך על של ראש אלא סמך על זכרה ראשונה: עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה. כדאמרן בפרק משוח מלחמה הירא ורך הלכז מועבדות שבידו: והיו. משמע שמים כל זמן שיהיו בין עיניך יהיו שמים כל זמן שאותן של ראש מונחין אותן של יד נמי מונחין אלמלא דראש חליץ ברישא:

יהרו ליום חמישי

קנה

ואחר כך חולץ שר יד מנא קן אמר רבא רב הונא אסברא לי אמר קרא (סס) והיו למזמפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים:

וזהר יתרו דף פ"ט ע"ב

אמר ליה רבי האי קרא בעי לאתישבא בארחו. פתיב ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבגים ומבנות שם עולם אתן לו. אתן להם מבעי ליה. מהו אתן לו. אמר ליה תא תזי ונתתי להם בביתי. מהו בביתי. כמה דאת אמר בכל ביתי נאמן הוא (שמואל דקב"ה אקרי בית). ובחומותי כמה דאת אמר על חומותיה ירושלם הפקדתי שומרים. יד ושם בלומר דישלפון נשמתין קדישין מדוכתא דא וההוא יד חולק באשלותא טוב מלייא מבגין ומבנותן. שם עולם אתן לו לההוא חולק שליב אשר לא יכרת לדרי דרין. דבר אחר אתן לו לההוא דידע רוא דמקה ויתפנון כמה דבעי לכונא. תו אמר רבי שמעון פתיב (שמות ל"ה) לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת. מאי מעמא. בגין דלא אתתו דינא בהאי יומא ואי תימא הא לגבוה סלקא. בכל משבתיכם קאמר ולא לגבוה וההוא דסלקא לגבוה לאכפויא לדינא אהרא סלקא דתנינן אית אשא אכלא ואשא דמדבחה אכלא אשא אהרא. ובגין כך אתגלייא עתיקא קדישא בהאי יומא מפל שאר יומין. ובזמנא דאתגלייא עתיקא לא אתתו דינא כלל. וכל עדאין ותתאין משבתהון בחדוותא שלימתא ודינא לא שרמא. תאנא כתיב פי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי ולא בששת. והני יומין קדישין עדאין אקרון יומי דשמא קדישא אתגלייא בהו ואינון אתגליין ביה. זכאה חילקיהון דישראל מפל עמין עובדי עבודה זרה עלייהו כתיב (דברים ד') ואתם הדבקים בני אלהיכם חיים פליכם היום:

הלכה פסוקה

ה"ד"ם ה' ק"ש פ"א

יוסף לחק

מוסר

מלוקט

פתיב (ויקרא י"ח) ואל אשה בגבת ממאסה לא תקרב שום קורבה שבעולם (ס"ו) י"א יד ליד לא יקרה רע לא. וקרה מדינה של גיהנם ואיסור גדה הוא בכל אשה בין פנויה בין אשת איש כמאמר הפתיב ואל אשה

מן

יתרו ליום חמישי

מן הפשיעה: - הסורא קריאת שמע של
ערכית אחר שעלה עמוד השחר קודם
הגן הסקה לא יצא ותי חזקו אלא אם בן
דנה אנוס פגוע שפור או חולה או ביצא
בהן ואנוס שקרא בעת זה אינו אימר
השקיבני:
לפונה והנה שוכב אצלה מת בחצי ימיו ואמר עניי
אליהו וכי רצונך בריך במקום
שקבני ואם בעל נפש אפה דרוש נא פיום
הדברים האסורים בזמן פר שותה מפי
סופרים או מפי ספרים ותלמוד בעשות ולקיים מצות ה'
וגם ה' ותן הטוב לא ומנע טוב
לחולקים בתמים:

ליל ששי

ציונה יהרה

בו וישלח משה את חתנו ויגד לו אל-ארצו: פ
ושלח משה ית חמוהו ויגד לה לארעה: רביעי
יש א בתרש השלישי לצאת בני ישראל מארץ
מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: בירחא תליתאה לכתב
בני ישראל מארעא דמצרים ביומא הדון אתו למדברא דסיני:
ב ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויהנו במדבר
ויחישם ישראל נגד ההר: ונטלו מרפידים ואתו למדברא
דסיני ושרו במדברא ושרא תמן ישראל לקבל מורא: ג ומשה עלה
אל-האלהים ויקרא אליו יהוה מן ההר לאמר פה

האמר

רשי

(כו) ויגד לו אל ארצו. גנייר בני משפחתו (מכילתא): (א) ביום הזה. (שבת
פ"ו) בראש חודש לא היה לריך לכתוב אלא ביום ההוא מהו ביום הזה
שהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו: (ב) ויסעו מרפידים. למה
הולך לחזור ולפרש מהיכן נסעו והלא כבר כתב שברפידים היו חונים
בדוע שמס נסעו אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני מה ביאתן
למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה: ויחן שם ישראל. כאיש אחד
בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת (מכילתא): נגד ההר.
(מכילתא) למזרחו וכל מקום שאתה מולא נגד פנים למזרח: (ג) ומשה עלה.

ביום

יתרו ליל ששי

קנו

תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: ומשה סלק
לקדם ויקרא לה: מן מורא למימר פדנן תימר לבית יעקב ותחיו
לבני ישראל: ד אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים
ואשא אתכם על-פני נשרים ואבא אתכם אלי:
אתון חזתון די עבדית למצרים ונטלית יתכון פדעך גדפי נשרין וקרבת
יתכון לפלחני: ה ועתה אם-שמוע תשמעו בקלי
ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגולה בבל-העמים
כי-לי בל-הארץ: ובען אם-קבא תקבלון למימרי ותשרון ית
קמי ותחון קבמי תביבין מבל עממיא ארי די לי כל ארעא: ו ואתם
תהיו לי מבלכת בהנים וגוי קדוש אלה הדברים

אשר

רשי

ביום השני וכל עליותיו בהשכמה היו שאמר (שמות ל"ד) וישכס משה בצקר:
כה תאמר. בלשון הזה וכסדר הזה (שבת פ"ו): לבית יעקב. אלו הנסים
תאמר להן בלשון רכה: ותגיד לבני ישראל. עושין ודקדוקין פרה לזכרים דברים
הקשין כגידון (מכילתא) (ד) אתם ראיתם (שבת פ"ו) לא מסורת היא בידכם ולא
בדברים אני משגר לכם לא בעדים אני מעיד עליכם אלא אתם ראיתם אשר
עשיתי למצרים על כמה עבירות היו חייבין לי קודם שנדונוו לכם ולא גפרעתי
מהם אלא על ידכם: ואשא אתכם. (מכילתא) זה היום שזאו ישראל לרעמסס
שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן ולשעה קלה כשזאו ליסע וללאת נהקבלו כלם
לרעמסס ואונקלוס תרגם ואשא ואתלית יתכון כמו ואסיע אהכס תיקן את הדבור
דרך כבוד למעלה: על כנפי נשרים. כגשר הנושא גזוליו על כנפיו שכל שאר
העופות נותנים את צניהם בין רגליהם לפי שמתרחין מעוף אחר שפורה על
גביהם אבל הגשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם שזא יזרוק בו חץ לפי שאין
עוף אחר פורח על גביו לכך נותנו על כנפיו אומר מוטב יכנס החץ בי ולא בצני
אף אני עשיתי כן ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מלרים וגו' והיו
מלרים זורקים חלים ואבני בליסטרות והענן מקבלם: ואבא אתכם אלי.
כתרגומו: (ה) ועתה. אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מלאך ואלו שכל התחלות
קשות (מכילתא שבת פ"ו): ושמרתם את בריתי. שאכרות עמכם על שמירת
הבורה: סגולה. אולר חביב כמו (קהלת ב') וסגלת מלכים כלי יקר ואבנים
טובות שהמלכים גוזזים אותם. כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות ולא תאמרו
אדם לדכס שלי ואין לי אחרים עמכם ומה יש לי עוד שהאף חתכם נכרת כי
לי כל הארץ והם בעיני ולפני לכלום: (ו) ואתם תהיו לי מבלכת בהנים.

שרים

אשר תדבר אל בני ישראל : ואתיו יהיו קדמי מלכו
 כהנין ועם קדיש ארון פתגמיה די תמל על בני ישראל : חמישי ז ויבא
 משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל
 הדברים האלה אשר צוהו יהוה : ואתא משה וקרא קמיו
 עמא וסדר קדמיהון ית כל פתגמיה הארון הפקדה : ח ויענו כל
 העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר יהוה נעשה וישב
 משה את דברי העם אל יהוה : ואתיבו כל עמא בחדא
 ויאמרו כל די מקיל י נעבד ואתיב משה ית פתגמי עמא קדם : י
 ויאמר יהוה אל משה הנה אנכי בא אריך
 בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם
 בקך ואמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל יהוה :
 ויאמר יי משה הא אנא מתגלי לך בעיבא דעננא גדיל דישמע עמא
 במקלותי עמך ואף בקך יהינגון לעלם וחוי משה ית פתגמי עמא קדם
 : י ויאמר יהוה אל משה לך אל העם וקדשתם
 היום ומחר וכבסו שמלתם : ויאמר יי משה אויף לנת עמא
 ותגמנון יומא דיו ומחר ויתורון לבושיהון : יא והיו נכנים ליום
 השלישי ביו ביום השלישי ירד יהוה לעיני כל

רש"י העם

שכיס כמה דאם אמר (ש"ז ח') ובני דוד כהנים היו : אלה הדברים. לא פחות
 ולא יותר : (ח) וישב משה את דברי העם וגו' ביום המחרת שהוא יום שלישי
 שהרי בהשכמה עלה וכי לריך היה משה להשיב אלא כל הכתוב ללמדך דרך ארץ
 ממה שלא אמר הואיל ויודע מי ששלחני איני לריך להשיב : (ט) בעב
 הענן. במענה הענן וזה ערפל : וגם בקך. גם בנביאים הבאים. אחריו : ויגד
 משה וגו' ביום המחרת שהוא ד' לחדש : את דברי וגו'. השוכה
 על דבר זה שמעתי מהם שרונם לשמוע ממך אינו דומה השומע מפי שליח
 לשומע מפי המלך רוננו לראות את מלכו : (י) ויאמר ה' אל משה. איך
 שמוקין לדבר עמם לך אל העם ומדשתם. וזמנתם שיכינו עלמם היום
 ומחר : (יא) והיו נכנים. מוצללים מאשה (מכילתא) : ליום השלישי. (מכילתא)
 שהוא ששה בחדש ובחמישי בנה משה את המזבח תחת ההר ושהים עשרה מזבחה

העם על דבר סיני : ויהיו זמינין ליומא תליתאה ארי ביומא
 תליתאה יתגלי יי לעיני כל עמא על טורא דסיני : יב והגבלת את
 העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בחר ונגע
 בקצתו בלהנגע בחר מות יומת : ותתחם ית עמא סחור
 סחור למימד אסתמרו לבון מקמסק בטורא ולמקרב בסופה כל דיקרב
 בטורא אסתמלא יתקמר : יג לא תגע בו יד כייסקול יסקל
 או ירה ירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשך
 היכל המה יערו בחר : יד תקרב בה ידא ארי אתנגמא
 יתרגם או אשתדאה ישתדי אם בעירא אם אנשא לא יתקם במינד
 שופרא אנון מרשן קמסק בטורא : יד ירד משה מן החר אל
 העם ויקדש את העם וכבסו שמלתם : ונחת משה
 מן טורא קות עמא וזמין ית עמא וחורו לבושיהון : טו ויאמר אל
 העם היו נכנים לשלשת ימים אריתגשו אל אשה :

ואמר

רש"י

כל הענין האמור בפ' ואלה המשפטים ואין מוקדם ומאוחר בתורה : לעיני כל
 העם. מלמד שלא היה בהם סומא שנתרפאו כלם (מכילתא) : (יב) והגבלת. קבע
 להם תחומין לסימן שלא יקדו מן הגבול והלאה : ראמר. הגבול אומר להם
 השמרו מעלות מכאן והלאה ואתה תזהירם על כך : ונגע בקצתו. אפילו בקצתו :
 (יג) ירה ירה. (סנהדרין מ"ח) מכאן לנסקלין שהם נדחין למטה מצית הסקילה
 שהיה גבוה שפי קומות : ירה. יושלך למטה לארץ כמו (שמות ט"ו) ירה ציס :
 במשך היוכל. כשימסוך היוכל קול ארוך הוא סימן סילוק שכינה והפסקת הקול
 וכיון שנסתלק הם רשאין לעלות : היוכל. הוא שופר של איל שכן בערבא
 קורין לדכרא יובלא ושופר של אילו של ילחק היה : (יד) מן החר אל העם.
 מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם : (טו) היו נכונים
 לשלשת ימים. לסוף ג' ימים הוא יוס ד' שהוסף משה יוס אחד מדעתו
 כדברי ר' יוסי (שבת פ"ז) ולדברי האומר שששה בחדש נחתו עשרת הדברות
 לא הוסף משה כלום. ולשלשת ימים כמו ליום השלישי : אל תגשו אל אשה. כל
 ג' ימים הללו כדי שיהיו הנשים מוצלות ליום השלישי ותהיינה טהורות לקבל הורה
 שאם ישמשו תוך שלשת ימים שמה תפלוט האשה שבת זרע לאחר טבילתה ותחזור
 והעמא

ואמר לעמא הוּו זמנין לתתא יומין קא תקרבון לצד אתתא :
טו ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת
וברקים וענן כבד על ההר וקל שפר חזק מאד
ויחרד כל העם אשר במחנה : ויהוה ביוםא תליתא במהו
צפרא ויהוה קליו וברקיו ועננא תקיף על טורא וקל שופרא תקיף לתרא
ווע כל עמא די במשריתא : יז ויצא משה את העם לקראת
האלהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר :
ואפיק משה ית עמא לקדמות מוטרא דיי מן משריתא ואתעדו בשפלי
טורא : יח ותר סיני עשן כדו מפני אשר ירד עליו
יהוה באש ויער עשנו בעשן הכבשן ויחרד כל
ההר מאד : וטורא דסיני תנו כלה מן קדם דאתגלי עלוהי :

קור השפר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים
רש"י
ועמא אכל משסהתה ג' ימים כבר הזרע מסרית ואינו ראוי להזרע וטור
מלטמא את הפולטת : טז) בהיות הבקר. מלמד שהקדים על ידס מה שאין דרך
בשר ודס לעשות כן שיהא הרב ממתין לתלמיד וכן מלניו (ביחזקאל ג') קוס לא
אל הבקעה וגו' ואקוס ואלא אל הבקעה והנה שס כבוד ה' עומד : יז) לקראת
האלהים. (מכילתא) מגיד שהשכינה ילאה לקראתס כחסן היולא לקראת כלה וזהו
שנאמר (דברים ל"ג) ה' מסיני בא ולא נאמר לסיני בא : בתחתית ההר .
לפי פשוטו ברגלי ההר ומדרשו שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהס כגיגית (שבת
פח) : יוח) עשן כדו. אין עשן זה שס דבר שהרי נקוד הש"ן פת"ח אלא ל' פעל
כמו אמר שמר שמע לכך הרגומו תנן כוליה ולא תרגס הננא וכל עשן שבמקרא
נקודים קמ"ן מפני שהס שס דבר : הכבשן. של סיד יכול ככבשן זה ולא יותר
ת"ל צוער באש עד לב השמים. ומה ת"ל כבשן לשבר את האזן מה שהיא יכולה
לשמוע וחסן לבריות סימן הניכר להס כיוולא בו (הושע י"א) כאריה ישאג וכי מי
נתן כח בארי אלא הוא והכתוב מושלו כאריה אלא אנו מכנין ומדמין אותו לבריותיו
כדי לשבר את האזן מה שיכולה לשמוע. וכיוולא בו (יחזקאל ח') וקולו כקול מים
רבים וכי מי נתן קול למים אלא הוא ואתה מכנה אותו לדמוהו לבריותיו כדי לשבר את
האזן : יט) הולך וחזק מאד. מנהג הדיוט כל זמן שהוא מאריך לתקוע קולו
מחלים וכוהה אכל כאן הולך וחזק מאד ולמה כך מסחלה לשבר אזניהס מה שיכולין
לשמוע

יעננו בקור : ויהוה קל שופרא אול ותקף לתרא משה ממגר ומן
קדם : מתעני לה בקר : ששיכ וירד יהוה על ההר סיני אל
ראש ההר ויקרא יהוה למשה אל ראש ההר
ויער משה : ואתגלי : יי עד טורא דסיני לריש טורא וקרא : למשה
לריש טורא וסליק משה : כא ויאמר יהוה אל משה רד הער
בעם פנייהרסו אר יהוה לראות ונפל מפניו רב :
ואמר : למשה חות אסחיד בעמא דילמא יפגרוין קדם : למחזו ויפל
מנהון סגי : כב וגם הבהנים הנגשים אל יהוה יתקדשו
פנייהרין בהם יהוה : ואף בתניא דקריבין לשמשא קדם :
יתקדשו דילמא יקמוץ בהון : כג ויאמר משה אל יהוה
לא יוכל העם לעלות אל ההר סיני כי אתה העדתה
בנו לאמר הגבל את ההר וקדשוהו : ואמר משה קדם :
קא יוכל עמא למסק לטורא דסיני ארי את אסחדת פנא למימר פחים
ית טורא וקדשהו : כד ויאמר אליו יהוה להירד ועלית

אחה
רש"י
לשמוע : משה ידבר . כשהיה משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל שהרי לא
שמעו מפי הגבורה אלא אנכי ולא יהיה לך והקב"ה מסייע לתת בו כח להיות
קולו מגביר ונשמע : יעננו בקור. יעננו על דבר הקול כמו (מ"א י"ח) אשר יענה
באש על דבר האש להורידו : וכ) וירד ה' על הר סיני . יכול ירד עליו ממש ת"ל
(שמות כ') כי מן השמים דברתי עמכס (מכילתא) מלמד שהרכין שמים העליונים
ותחטוים והליען על גבי ההר כמלע על המטה וירד כסא הכבוד עליהס :
(כא) הער בעם. התרה בהס שלא לעלות בהר : פן יחרסו וגו'. שלא יחרסו את
מלכס ע"י שחאותס אל ה' לראות ויקרבו ללך ההר : ונפל ממנו רב. (מכילתא)
כל מה שיפול מהס ואפילו הוא יחידי חסוב לפני רב : פן יחרסו. כל הריסה
מפרדת אכיפת הבנין אף הנפרדין ממלכ אנשים הורסים את המלכ : (כב) וגם
הבהנים. אף הבכורות שהעבודה בהס (זבחים קט"ו) : הנגשים אר ה' . להקריב
קרבוה אף הס אל יסמכו על חשיבותס לעלות : יתקדשו . יהיו מזומנים
להתילב על עמון : פן יפרץ . ל' פרעה יהרוג בהס ויעשה בהס פרעה : (כג) לא
יוכל העם. איני לריך להעיד בהס שהרי מותרין ועומדין הס היום ג' ימים ונה
יוכלו

יתרו ליל ששי

אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל־יהרסו לעלת
אל־יהוה פני־פרץ־בם: ואמר לה יי אנוי חות ותפק את
ואהרן עמך וכהניא ועמא לא יפגרו לַמַּסַּק לַקָּדָם יי דילמא יקטול בהון:
כה ויכר משה אל־העם ויאמר אלהם: ם ונחת משה
ועמא ואמר להון:

יתרו יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו השלום כל
הסדרה והתרגום והפטרה:

כ א ויִדְבַר אֱלֹהִים אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר: * ם
ומקרא יי ית כל פתגמא האלון למימר: ב אנכי יהוה
אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים:

(* בצבור קורין בטעם העליון תמצא בסוף הספר
רש"י

יוכלו לעלות שאין להם רשות: (בד) לר רד. (מכילתא) והעד בהם שניה שמרזין את
האדם קודם מעשה וחוזרין ומרזין אותו בשעת מעשה: ועלית אתה ואהרן עמך
והכהנים. יכול אף הם עמך ת"ל ועלית אתה. אמור מעתה אתה מחילה לעמך
ואהרן מחילה לעלמו והכהנים מחילה לעלמם משה נגש יותר מאהרן ואהרן יותר
מן הכהנים והעם כל עיקר אל יהרסו את מזבם לעלות אל ה': פן יפרץ בם.
אע"פ שהוא נקוד חטף קמ"ץ אינו זו מגזרתו כך דרך כל תיבה שנקודתה מלאפ"ס
כשהיא סמוכה במקף משתנה הנקוד לחטף קמ"ץ: (בה) ויאמר אלהם. התראה זו:
(א) וידבר אלהם: אין אלהים אלא דיין וכן הוא אומר שמוס (כ"ג) אלהים לא
תקלל ותרגמו דייגא לפי שיש פרשיות בתורה שאם עשאן אדם מקבל שכר ואם
לאו אינו מקבל עלהם פורענות (מכילתא) יכול אף עשרת הדברות כן ת"ל וידבר
אלהים דיין להפרע: את כל הדברים האלה. מלמד שאמר הקב"ה עשרת
הדברות בדבור אחד מה שאי אפשר לאדם לומר כן א"כ מה ת"ל עוד אנכי ולא
יהיה לך שחור ופירש על כל דבור ודבור בפני עלמו (קושיית א"כ כו' פירוש לפי זה
שמוכח מאלו כל הדברים האלה שגם שאר עשרת הדברות כלם אמר הקב"ה בדבור
אחד א"כ מה ת"ל אנכי וכו' ר"ל מה בא להודיענו כמה שפרט לשון ב' דברות אלו
מהשאר מדקוליאם בלשון הזה שהמשמעות דוקא אלו שנים בפרט מפי הגבורה יאלו
והלא לפי זה כולם כמוהם הקב"ה בכבודו ובעלמו דברם. ומירץ שחור ופירש וכו'
ור"ל באותו החזרה לא החזיר ללמד על הכלל יאל אלא על הפרט אלו ב' דברות
ראשונות ביחוד ודו"ק): לאמר. מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו (מכילתא)
(ב) אשר הוצאתיך מארץ מצרים. כדאי היא ההואה שהיו משועבדים לי

מכילתא

יתרו ליום ששי

אנא יי אלהיך די אפיקתך מארעא דמצרים מבית עבדותא: ג לא
יהיה לך אלהים אחרים על־פני: לא יהי לך אלה אחר
בר מני: ד לא־תעשה לך פסל וכל־תמונה אשר
בשמים ממועל ואשר בארץ מתחת ואשר במים
מתחת לארץ: לא תעבד לך זלם וכך דמות די בשמיא מלעקא
ודי בארעא מקרע ודי במיא מקרע לארעא: ה לא־תשתחוה
להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל
קנא פקד עון אבת על־בנים על־שלישים ועל־

רבעים לשנאי: לא תסגד להון וקא תפלחונן ארי אנא יי אלהיך
אל קנא מסער חובי אבתן על בנין מרדן על בר תלתי ועד בר רביעי

לשנאי

רש"י

(מכילתא) ד"א לפי שנגלה בים כגבור מלחמה ונגלה כאן כזקן מלא רחמים שנאמר
(שמוס כ"ד) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר זו היתה לפניו בשעת השעבוד וכעלם
השמים משנגאלו הואיל ואני משתנה במראות אל תאמרו שתי רשויות הן אנכי
הוא אשר הולאתיך ממלרים ועל הים. ד"א לפי שהיו שומעין קולות הרבה שנאמר
את הקולות קולות באין מד' רוחות ומן השמים ומן הארץ אל תאמרו רשויות הרבה
הן ולמה אמר ל'יחיד אלהיך ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגוריא במעשה העגל
וזהו שאמר (שמוס ל"ב) למה ה' יחרה אפך בעמך לא להם לזית לא יהיה לכם
אלהים אחרים אלא לי לבדי: מבית עבדים. מבית פרעה שהייתם עבדים לו או
אינו אומר אלא מבית עבדים שהיו עבדים לעבדים ת"ל ויפדך מבית עבדים מיד
פרעה מלך מלרים אמור מעתה עבדים למלך היו ולא עבדים לעבדים: (ג) לא
יהיה לך. למה נאמר לפי שנאמר לא תעשה לך אין לי אלא שלא יעשה העשוי כבר
מנין שלא יקיים ת"ל לא יהיה לך: אדחים אחרים. שאין אלהות אלא אחרים
עשאוים אלהים אחרים עליהם (מכילתא) ולא יתכן לפרש אלהים וזלתי שגגא יהוא כלפי
מעלה לקראתם אלהות אללו. דבר אחר אלהים אחרים שהם אחרים לעובדיהם
לועקים אליהם ואין עונין אותם ודומה כאלו הוא אחר שאינו מכירו מעולם:
על פני. כל זמן שאני קיים שלא תאמר לא נלעוו על ע"א אלא אותו הדור
(מכילתא): (ד) פסל. על שם שנפסל: ובר תמונה. תמונת כל דבר אשר בשמים:
(ה) אל קנא. (מכילתא) מקנא להפרע ואינו עובר על מדתו למחול על עון ע"א כל
לשון קנא הנפרימ"ט בלעז (אייפערנד) נותן לב להפרע: רשנאי. כהרגומו כשחוזרין

מעשה

לשנאי פד משלמין בנאי למחמי בבר אבהתהון: ו ועשה חסד
לא לפים לאהבי ולשמרי מצותי: ס ועבד מיכו לא לפי
דרין לרחמי ולשמרי פקודי: ז לא תשא את שם יהוה אלהיך
לשוא כי לא ינקח יהוה את אשר ישא את שמו
לשוא: פ לא תימי ית שמא בני אלהיך למננא ארי לא יופי יי ית
דימי בשמה לשקרא: ח זכור את יום השבת לקדשו:
היו דכיר ית יומא דשבתא לקדשותה: ט ששבת ימים תעבד
ועשית כל מלאכתך: שמתא יומין תפלה ותעבד כל עבודתך:
י ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל
מלאכה אתה ובעבדך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך
וגרך אשר בשעריך: יא יומא שביעאה שבתא קדם יי אלהיך
לא תעבד כל עבודתא את ובתך עבדך ואמתך ובשעריך וגיורך

רשי

מעשה אבותיהם בידיהם (סנהדרין כ"ז): (ז) נוצר חסד. שאדם עושה לשלם שכר
עד לאלפים דור נמלאת מדה טובה יתירה על מדה פורענות אחת על חמש מאות
שוו לארבעה דורות וזו לאלפים (סוטה י"א): (ז) לשוא. (השני ל' סקר כתרומה)
כמא דתימר אי זהו שבעה שוא נשבע לשנות את הידוע על עמוד של אבן שהוא
של זהב (הראשון ל' מגן כתרומה) זה הנשבע לחנם ולהכל על של עץ ועל
אבן אבן (שבעות כ"ט מכילתא): (ח) זכור. זכור ושומר בדבור אחד נאמרו וכן
(שמות ל"א) מחלליה מות יומת (במדבר כ"ח) ובוים השבת שני כבשים וכן (דברים
כ"ב) לא תלבש שעטני גדילים תעשה לך וכן (ויקרא י"ח) ערוה אשת אחיך
(דברים כ"ה) יבמה יבא עליה הוא שנאמר (תהלים ס"ב) אחת דבר אלהים
שמים זו שמעתי. זכור לשון פעול הוא כמו (ישעיה כ"ב) אכול ושתו (ש"ב ג')
הלוך יבכה וכן פתרונו תנו לב לזכור תמיד את יום השבת שאם נזדמן לך חפץ
יפה הוא מומינו לשבת (בילת ס"ז): (ט) ועשית כל מלאכתך: כשהבא שבת
יהא צעידך כאלו כל מלאכתך עשויה שלא תהרהר אחר מלאכה
(מכילתא). (י) אתה ובנך ובתך. אלו קטנים או אינו אלא גדולים
אמרת הרי כבר מזהרין הם אלא לא בא אלא להזהיר גדולים על שבת
הקטנים והו ששנינו (שבת קכ"א) קטן שבא לכבוד אין שומעים לו מפני

ששבתהו

די בקרקך: יא כי ששבת ימים עשה יהוה את השמים
ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום
השביעי על כן ברך יהוה את יום השבת ויקדשהו: ס
ארי שמא יומין עבד יי ית שמאי וית ארעא ית יומא וית כל די בהון
ונח ביי מא שביעאה ער בן בריך יי ית יומא דשבתא וקדשה:
יב בבר את אביך ואת אמך למען יארכון ימך על
האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך: ס יקר ית אבך וית
אמך כדיל דיורכון יומך ער ארעא בני אלהיך יתב לך: יג לא
תצח ס לא תנאף ס לא תגנב ס לא תענה
ברעך עד שקר: ס לא תקמול נפש. לא תגוף. לא תגנוב. לא
תסגר בתבך סחודתא דשקרא: יד לא תחמד בית רעך ס
לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמורו
וכל אשר לרעך: פ לא תחמד בית חבך לא תחמד את
חבך ועבדו ואמתו ותורה ותקרה וכל די חבך: שבעי טו וכל
העם ראים את דקולת ואת הלפידם ואת קול

השופר

רשי

ששבתהו עליך: (יא) וינח ביום השביעי. כביכול הכתיב בעלמו מנוחה ללמד
הימנו ק"ו לאדם שמלאכתו בעמל וביגיעה שיהא נוח בשבת: ברך ויקדשהו.
ברכו במן לכופלו בששי לחם משנה וקדשו במן שלא היה יורד בו: (יב) למען יארכון
ימך. (מכילתא) אם תכבד יארכון ימך ואם לאו יקלרון שבברי תורה נוסדקון הם
גדרשין מכלל הן לאו ומכלל לאו הן: (יג) לא תנאף אין ניאוף אלא באשת איש
שנאמר (ויקרא כ') מות יומת הנאף והנאפס ואמר (יחזקאל י"ח) האשה המנאפת
תחת אישה תקח את זרם: לא תגנוב. בגונב נפשות הכחוש מדבר לא תגנובו
בגונב ממון או אינו אלא זה בגונב ממון ולהלן בגונב נפשות אמרת דבר הלמד
מענינו מה לא תרמא לא תנאף מדבר בדבר שחייבין עליהם מיתת כ"ד אף לא תגנוב
דבר שחייב עליו מיתת כ"ד (סנהדרין פ"ו): (טו) ובר העם רואיה. מלמד שלא
היה בהם אחד סומא ומנין שלא היה בהם אלם ת"ל ושמע כל העם ומנין שלא היה
בהם חרש ת"ל נעשה ונשמע (מכילתא): רואיה את הדבורות. רואין את הנשמע
שאי אפשר לראות במקום אחר (ש"ס): את חבורות. היואלץ מפי הנבוכה: וינעו.

ס

השֹׁפָר וְאֶת־הַחֶרֶד עֵשָׂן וַיֵּרָא הָעַם וַיִּזְעוּ וַיַּעֲמְדוּ
מֵרָחֵק׃ וְכִי עָמָא חָזַן יֵת קִצְיָא וַיֵּת בְּעוֹרֵיָא וַיֵּת מֵר שׁוֹפְרָא וַיֵּת
מִנְרָא תַנְנָן וַיִּזְעוּ עָמָא וַיִּזְעוּ וַיִּקְמוּ מֵרָחֵק׃ מִזוּ וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה
דְּבַר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֶל־יְדִבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים
פְּתִיחַ־נַפְתָּה׃ וַיֹּאמְרוּ לְמֹשֶׁה מִלָּה אַתָּה עִמָּנוּ וְנִקְבֵּל וְלֹא יִתְמַלֵּל עִמָּנוּ
מִן קִדְמָא וַיִּדְבַּר מֹשֶׁה לְנַפְתָּה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעַם אֶל־
תִּירְאוּ כִי לְבַעֲבוֹר נַפְתָּה אֶתְכֶם כִּי אֱלֹהִים וּבַעֲבוֹר
תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
לְעָמָא כִּי אֵל תִּדְחִילוּן אֲרֵי בְדִיל לְנַפְתָּה יִתְכוּן אֶתְגְּלִי לְכוּן יִקְרָא בְּיִי וּבְדִיל
דְּתַתִּי דְחַלְתָּה עַל אֶפְיִכוֹן בְּדִיל דְּלֵא תַחֲבוּן׃ יֵת וַיַּעֲמֵד הָעַם
מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֶרְפֵּל אֲשֶׁר־שָׁם הָאֱלֹהִים׃ ס
וַיִּקַּם עָמָא מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה קָרַב לְצַד אֶמְיִתָּא דְתַתָּן יִקְרָא בְּיִי׃ מִפְּטוֹר
יֵת וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כִּי תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם דְּבַרְתִּי עִמָּכֶם׃
וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה פְּדוּן תִּימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְנִן תְּזַמְּנוּן אֲרֵי מִן שְׁמַיָּא

מללית

רש"י

(ס) חֵין נוֹיֵ אֵלָא זֵיֵ׃ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק. (ס) הֵיוּ נִרְחַעִין לִאֲחֻרֵיהֶם י"ב מִיל כְּאוֹרֶךְ
מַחֲנֵיהֶם וּמִלֵּאכֵי הַשֶּׁרֶת בְּחֵין וּמִסִּיעֵין אוֹתוֹן לִהְיוֹתֵין שְׂנֵאֲמַר (תְּהִלִּים ס"ח) מִלְכֵי
לְבָאוֹת יְדוּדוֹן יְדוּדוֹן׃ (י"ז) רַב־עֲבוֹר נַסוֹת אֶתְכֶם. לְגַדֵּל אֶתְכֶם בְּעוֹלָם שִׁילָא לְכַס
שֶׁם בְּאוֹמוֹת שְׂהוּא בְּכַדּוֹ נִגְלַה עֲלֵיכֶם׃ נַסוֹת. ל' הַרְמָה וּגְדוּלָה כְּמוֹ (יִשְׁעִיָה ס"ב)
הַרִימוּ נֶשׁ (שֶׁם מ"ט) אֲרִיס נָסִי (שֶׁם ל') וְכַסֵּם עַל הַגְּבֻעָה שְׂהוּא זִקּוֹף׃ וּבַעֲבוֹר
תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ. ע"י שְׂרָאִיס אוֹתוֹ יִרְאוּ וּמֵאוּסִים תִּדְעוּ כִי חֵין זֹלַתוֹ וּתִירְאוּ מִפְּנֵי׃
(י"ח) נִגַּשׁ אֶל הָעֶרְפֵּל. לְפָנִים מִשְׁלֵשׁ מַחֲלוֹת חֶשֶׁךְ עַנְן וְעֶרְפֵּל שְׂנֵאֲמַר (דְּבָרִים ד')וְהֵסֵר בּוֹעַר בָּאֵשׁ עַד לִבְ הַשָּׁמַיִם חֶשֶׁךְ עַנְן וְעֶרְפֵּל עֶרְפֵּל הוּא עַבְדֵּי הָעַנְן שְׂנֵאֲמַר לוֹ
הִנֵּה אֲנִי בָא אֵלֶיךָ עַבְדֵּי הָעַנְן׃ יֵת כִּי תֹאמַר. בְּלִשׁוֹן הַזֶּה׃ אַתֶּם רְאִיתֶם.
יֵת הַפֶּרֶשׁ בֵּין מַה שְׂאֵדָם רֹאֵה לְמַה שְׂאֲחָרִים מִשִּׁחִין לוֹ שְׂמַה שְׂאֲחָרִים מִשִּׁחִין
לוֹ פְּעֻמִּים שְׂלָבוֹ חֲלוֹק מִלֵּאמִין׃ כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דְּבַרְתִּי. וְכַתּוּב אֶחָד אוֹמֵר וַיִּרְדֵּה
עַל הַר סִינַי בָּא הַכְּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְהַכְּרִיעַ בִּינֵיהֶם (דְּבָרִים ד') מִן הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמִיעַךְ
אֵת קוֹלוֹ לִיכַרְךָ וְעַל הָאֶרֶץ הַרְאָךְ אֵת אֲשׁוֹ הַגְּדוּלָה כְּבוֹדוֹ בְּשָׁמַיִם וְאֲשׁוֹ וּגְבוּרָתוֹ
עַל

מִמְלִית עִמָּכוֹן׃ כ לֹא תַעֲשׂוּן אֵתִי אֶלְהִי לְכֶסֶף וְאֶלְהִי
זָהָב לֹא־תַעֲשׂוּן לְכֶסֶם׃ לֹא תַעֲבֹדוּן קִדְמֵי דְחַלְתָּן דְּכֶסֶף וּדְחַלְתָּן
דְּזָהָב לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוּן׃ כֹּא מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לְיִי
וּזְבַחַתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלָמֶיךָ אֶת־צֹאנֶיךָ
וְאֶת־בְּקָרֶיךָ בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת־שְׁמִי
אֲבוֹא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתִּיךָ׃ מִדְּבַח אֲדָמָתָא תַעֲבֹד קִדְמֵי וַתְּהִי
דְּבַח עֲלוֹתֵי יֵת עֲלוֹתֶיךָ וַיֵּת נִכְסֵי קוֹדֶשֶׁךָ מִן עֲנָךְ וּמִן תּוֹרֶךָ בְּכָל אֲתֵרָא
דְּיֵי אֲשֶׁר־יֵת שְׂכָנְתֵי לְתַתָּן אֲשֶׁר־חַ בְּרַכְתִּי לְךָ וַיִּבְרַכְךָ׃ כֹּא וְאֵם־

מזבח

רש"י

עַל הָאֶרֶץ (מְכִילֵתָא) ד' אֵל הַרְכִּין שָׁמַיִם וְשָׁמַיִם וְהַלְעִין עַל הַהַר וּכְן הוּא אוֹמֵר
(תְּהִלִּים י"ח) וַיִּסַּע שָׁמַיִם וַיִּרְדֵּ׃ (כ) לֹא תַעֲשׂוּן אֵתִי. לֹא תַעֲשׂוּן דְמוֹת שְׁמַיִ
הַשָּׁמַיִם לְפָנֵי בְּמָרוֹס (מְכִילֵתָא)׃ אֲדָהִי כֶסֶף. בָּא לְהַזְכִּיר עַל הַכְּרוֹבִים שְׂאֵתָה
עוֹשֶׂה לְעַמּוֹד אֵתִי שְׂלָא יֵהִיוּ שֶׁל כֶּסֶף שְׂאֵם שְׁנֵיהֶם לְעַשׂוֹת שֶׁל כֶּסֶף הָרִי הֵן לְפָנֵי
בְּחַלְתָּה׃ וְאֶלְהִי זָהָב. בָּא לְהַזְכִּיר שְׂלָא יוֹסִיף עַל צ' שְׂאֵם עֲשִׂית ד' הָרִי הֵן לְפָנֵי
בְּחַלְתָּה זֶה׃ לֹא תַעֲשׂוּן לְכֶסֶם. לֹא תֹאמַר הָרִי עוֹשֶׂה כְּרוֹבִים בְּצַחֵי כְּנָסוֹת וּבְצַחֵי
מִדְּרָסוֹת כְּדֶרֶךְ שְׂאֵנִי עוֹשֶׂה בְּצִית עוֹלָמִים לְכַךְ נֹאמַר לֹא תַעֲשׂוּן לְכֶסֶם׃ (כֹּא) מִזְבֵּחַ
אֲדָמָה. מִחוּבֵר בְּאֲדָמָה שְׂלָא יִבְנֶנוּ עַל גְּבִי עַמּוּדִים אוֹ עַל גְּבִי כִיפִין (כ"א בְּסוּסִים)
(מְכִילֵתָא) ד' אֵל שְׂהִיָּה מִמְלֵא אֵת חֲלָל מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲדָמָה בְּשַׁעַת חֲנִייתָן׃ תַּעֲשֶׂה רִי.
שְׂהִיָּה חֲחַלַת עֲשִׂיתוֹ לְשָׁמַי׃ וּזְבַחַת עֲרִיוֹ. חֲלָלוּ כְּמוֹ (בְּמִדְבָר ב') וְעֲלוּ מִטָּה
מִנְשֶׁה (מְכִילֵתָא) ע"ש (זְבַחִים נ"ח) אוֹ חֲיָנוּ אֵלָא עֲלוּ מִמַּשׁ ת"ל הַבְּשָׂר וְהַדָּם עַל
מִזְבַּח ה' אֵלֶיךָ וְאִין שְׂחִיטָה בְּרָאֵשׁ הַמִּזְבַּח׃ אֵת עוֹלוֹתֶיךָ וְאֵת שְׁלָמֶיךָ. אֲשֶׁר
מִלֵּאנְךָ וּמִזְבַּחֶךָ. אֵת לֵאנְךָ וְאֵת בְּקָרְךָ פִירוֹשׁ לֵאמֹר עוֹלוֹתֶיךָ וְאֵת שְׁלָמֶיךָ׃ בְּבִלְ
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֵת שְׁמִי. אֲשֶׁר אֶתְנִן לְךָ רֵשׁוֹת לְהַזְכִּיר שֶׁם הַמְּפֹרֵשׁ שְׁלִי
שֶׁם אֲבוֹא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתִּיךָ אֲשֶׁרֶה שְׂחִיטָתִי עֲלֶיךָ מִכֵּאֵן אֲתָה לְמַד שְׂלָא יִתֵּן רֵשׁוֹת
לְהַזְכִּיר שֶׁם הַמְּפֹרֵשׁ אֵלָא בְּמָקוֹם שְׂהַשְׂכִּינָה בָּאֵה שֶׁם זֶהוּ צִית הַבְּחִירָה שֶׁם נִיטָן
רֵשׁוֹת לְכַהֲנִים לְהַזְכִּיר שֶׁם הַמְּפֹרֵשׁ בְּנִשְׂיָאֵת כְּפִיס לְבַרְךָ אֵת הָעַם׃ (כ"ב) וְאֵם מִזְבַּח
אֲבָנִים. (מְכִילֵתָא) רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר כֹּל אֵם וְאֵם שְׂבַחֲהָ רֵשׁוֹת חוּץ מִג' וְאֵם
מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִי הָרִי אֵם זֶה מִשְׁמַשׁ בְּל' כֹּאֲשֶׁר וְכֹאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לִי מִזְבַּח
אֲבָנִים לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית שְׂהִרִי חוֹבֵה עֲלֶיךָ לְבָנוֹת מִזְבַּח אֲבָנִים שְׂנֵאֲמַר (דְּבָרִים
כ"ז) אֲבָנִים שְׂלָמוֹת תִּבְנֶה וּכְן (שְׁמוֹת כ"ב) אֵם כֶּסֶף תְּלוּהוּ חוֹבֵה הוּא שְׂנֵאֲמַר (דְּבָרִים
ט"ו) וְהַעֲבַט תַּעֲבִיטוּ וְאֵף זֶה מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן כֹּאֲשֶׁר וּכְן (וַיִּקְרָא ב') וְאֵם תְּקַרֵּב
מִנְחַת בְּכוֹרִים זוֹ מִנְחַת הָעוֹמֵר שְׂהִיא חוֹבֵה וְעַל כְּרַחֲךָ חֵין אֵם הֲלָלוּ תְלוּין אֵלָא וְדַחֲן
וּבְלִשׁוֹן

מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי
חרבך הנפת עליה ותחללה ואם מדבח אבנין תעבד
קדמי לא תבני יתהון פסידן לא תרים חרבך עליה ותחללה כג ורא
תעלה במעלות עלי מזבחי אשר לא תנלה ערותך
עליו ורא תפק בדרגין על מדבחי דלא תתגלי עריתך עלוהי

פ פ פ

פ"ב יונד"ב סימן ומפטרין בשנת מות המלך עזיהו בישיעה סימן ו'

רש"י

ובלשון כאשר הם משמשים גזית. לשון גזיזה שפוסלן ומכתהן בצדוק: כי חרבך
הנפת עליה. הכי כי זה משמש בל' פן שהוא דילמא פן הניף חרבך עליה: ותחללה
הא למדת שאם הנפת עליה ברזל חללה (פ"ג דמדות) שהמזבח נברא להאריך מיד
של אדם והברזל נברא לקלר ימיו של אדם אין זה בדין שיוקף המקלר על המאריך.
ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאזכיהם שבשמים לפיכך לא יבא עליו כורס
ומחבל והרי דברים ק"ו ומה אבנים שאינם רואות ולא שומעות ולא מדברות ע"י
שמטילות שלום אמרה תורה לא הניף עליהם ברזל המטיל שלום בין איש לאשה
בין משפחה למשפחה בין אדם לחבירו על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות:
(כג) ולא תעלה במעלות. כשאהה בונה כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות
אשקלוג"ש בלעז (שטופען שטאפלען) אלא חלק יהא ומשופע: אשר לא תנלה
ערותך. ש"י המעלות אהה לריך להרחיב פסיעותיך ואע"פ שאינו גלוי ערוה ממש
שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד מ"מ הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא
ואתה נוהג בהם מנהג בזיון והרי דברים ק"ו ומה אבנים הללו שאין בהם דעת
להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם לורך לא תהג בהם מנהג בזיון
חבירך שהוא בדמות יולרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה:

הפטרת יתרו בישעיה סימן ו'

א בשנת מות המלך עזיהו ואראת את אדני ישב על כסא
רם ונשא ושוטיו מלאים את ההיכל: שרפים
עמדים כמזעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים
יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף: ג וקרא
זה ארצה ואמר קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כר
הארץ בבורו: ד ויגעו אמות הספים מקול הקורא והבית

ימלא

ימלא עשן: ה ואמר אוי לי כי נדמיתי כי איש ממא
שפתים אנכי ובתוך עם ממא שפתים אנכי ישב כי את
המלך יהוה צבאות ראו עיני: ו ויעף אלי אחד מן השרפים
ובידו רצפה במלקחים לקח מעל המזבח: ז ויגע על פי
ויאמר הנה נגע זה על שפתיך וסר עונך ותמאתך תכפר:
ח ואשמע את קול אדני אמר אתמי אשכח ומי ילך לנו
ואמר הנני שדחני: ט ויאמר לך ואמרת לעם הזה שמעו
שמעו ואל תבניו וראו ראו ואל תדעו: י השמן לב
העם הוה ואוניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו
ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו: יא ואמר עד מתי אדני
ויאמר עד אשר אם שאו ערים מאין יושב ובתים מאין
אדם והאדמה תשאה שממה: יב ורחק יהוה את האדם
דרבה העזובה בקרב הארץ: יג ועוד בה עשיריה ושבה
והיתה לבער כאלה וכאלון אשר בשלכת מצבת בם ורע
קדש מצבתה:

כאן מסימן הספרים

א ויהי בימי אחז בן יותם בן עזיהו מלך יהודה עלה רצין
מלך ארם ופקח בן רמליהו מלך ישראל ירושלם
למרחמה עליה ולא יכל להלחם עליה: ב ויגד לבית דוד
לאמר גחה ארם על אפרים ויגע לבבו ולבב עמו כנוע עצי
יער מפני רוח: ג ויאמר יהוה אל ישעיהו צא נא לקראת
אחז אתה ושאר ישוב בנגד אל קצה תעלת תברכה
העליונה אל מסלת שדה כובס: ד ואמרת אליו השמר
והשקט אל תירא ולבבך אל ירד משני זנבות האודים
העשנים האלה בחרי אף רצין וארם ובן רמליהו: ה יען כר

יעז

הפטרת יתרו

יעין עדיף ארם רעה אפרים וכו' ונעלה ביהודה ונקיצנה ונבקיענה ארנו ונמליך מלך בתוכה את בן-טבאל : ו כיילד ילדנו בינתנו ותהי המשנה על-שכמו ויקרא שמו פרא יועץ אל גבור אבי-עד שר-שלום : ה לסרפה המשנה ולשלום אין-קץ עד-כפא הוד ועל-ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד-עולם קנאת יהוה צבאות תעשה זאת :

*למטה ק"י

אהר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה וזמור ה' מלך גאות לבש (או זמור שיר ליום השבת וה' מלך) יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בהינתן היום :

בישנה פרה פרק ו'

חמשה שמלאו חמשה חביות. לקדשן חמשה קדושין ונמלכו לקדשן קדוש אחד או לקדשן קדוש אחד ונמלכו לקדשן חמשה קדושין. הרי כלן בשרים. יחיד שמלא חמשה חביות לקדשן חמשה קדושין. ונמלך לקדשן קדוש אחד. אין בשר אלא אחרון. לקדשן קדוש אחד ונמלך לקדשן חמשה קדושין. אין בשר אלא זה שקדש ראשון. אמר קדש קדש קדש את אלו אין בשר אלא ראשון. קדש לי את אלו הרי כלם בשרים : ה הממלא באחת ידו ועושה מלאכה באחת ידו.

הממלא

ברטנורא

פרק זא חמשה. לקדשן ה' קדושין. כל חבית וחבית נכ"ט : ונמלכו לקדשן קדוש אחד. לערות המסקה בתוך כלי גדול ולקדש הכל בזה החס : הרי כולן בשרים דהואיל ובי"א ממלא הכלי ש"ו אין כאן מלאכה פוסלת במים בין מלאו להסלת האפר במים : היחיד שמלא חמשה חביות כ"ו אין בשר אלא אחרון. שהמלאו הראשון נכסל במלאכה טעם כשמלא את השני קודם שנתן את האפר הראשון וכן השני נכסל כשמלא את השלישי וכן כולם ואם מתחילה היה ממלא חמשה חביות זו אחר זו או אשילו מזה חביות כדי לקדשן קדוש א' כגון שנירך להוות על כלים סרבה לא היו פוסלין וע"י וכולן כשרים דהכל נחשבים מלאו א'. אבל כשממלא מתחילה לשם חמשה קדושין כלן פוסלין זה על זה מטעם מלאכה שהיא כוסלת במים עד שיטיל האפר הלאך אין כשר אלא אחרון : ונמלך לקדשן חמשה קדושין. שקדש זה לעצמה וזה לעצמה : אין בשר אלא זה שקדש ראשון. לפי שקדש ראשון שהיו מלאכה יאחרים שהיו ממונאים וזה יתן להוכן אפר לעד שיתן את האפר מלאכה פוסלת במים : אמר לאחד קדש לך את אלו. היחיד שמלא חמשה חביות לקדשן קדוש אחד ואמר לאחר קדש לך את אלו וקדשן האחר חמשה קדושין : אין בשר אלא ראשון. דכיון שאמר לים קדש לך ונתן לו נעשן שני וכאילו מלאן הוא וקדשן שקדש ראשון נעשה מלאכה לפסול את האחרים : אבל אם אמר קדש לי את אלו כלן בשרים. שהמלא לא עשה מלאכה והמקדש אין שני כדי שיפסלו על ידו : ב ועשה מלאכה בידו אחרת. כסול המלוי מטעם מלאכה : ל' ולאחר

יתרו ליום ששי קסג

הממלא לו ולאחר. או שמלא לשנים באחד שניהם פסולין. שהמלאכה פוסלת במלוי. בין לו בין לאחר : ה המקדש באחת ידו. ועושה מלאכה באחת ידו אם זו פסול ואם לאחר בשר. המקדש לו ולאחר. ש"ו פסול ושך אחר בשר. המקדש לשנים באחת שניהן בשרין : י קדש לי ואקדש קד. הראשון בשר. מלא לי ואמלא קד. האחרון בשר. קדש לי ואמלא קד. שניהם בשרים. מלא לי ואקדש קד. שניהם פסולים : ה הממלא לו וקדשאת ממלא את ש"ו תחלה וקושרו באסר. ואחר כך ממלא את ש"ו חמטאת. ואם מלא את ש"ו חמטאת תחלה. ואחר כך מלא את ש"ו פסול. נותן את ש"ו לאחוריו. ואת ש"ו חמטאת לפניו. ואם נתן את ש"ו חמטאת לאחוריו פסול. ה"ו שניהן של חמטאת נותן אחר לפניו ואחד לאחוריו. ובשר מפני שאפשר : י המוליק את החב"ב בידו דרכו בשר. ושלא דרכו פסול. זה הלך ליבנה שלשה מועדות ובמזעזע שלישי הכשירו לו הוראת שעה : י המכנין את החב"ב על יד על יד בשרי. ואם כננו באחרונה

ברטנורא

ולאחר. (פי' באחת) : שניהם פסולים. דכיון דלתרי נכרי קא ממלא נחשב האחת מלאכה לחברו : בין לו בין לאחר. דאע"פ שאין המים שלו פסולין במלאכה שנשעת מלאו : ג אם לו פסול. הם שקדש שלו פסול דשמא המלאכה קדמה לקדוש ויכסלו המים : ואם לאחר. הוא הקדוש (כשר) סהרי בעל המים לא עשה מלאכה : המקדש לו ולאחר. ושניהם כאלה א' מני קדש לחברו קודם שלו : שלו פסול. דקדוש של חברו נחשב מלאכה לכסול מימיו : שניהם כשרים. שאין המים שלו שיפסלו על ידו : ד קדש לי ואקדש לך. כגון שכל אחד מלא מים לעצמו וזה זה וקדש מימיו כל זה וזה קדש מימיו של זה וזה שקדש ראשון כשר מה שקדש לחברו דחברו לא עשה מלאכה אלא עד אחר שנתקדשו מימיו ומסתקדשו אין מלאכה פוסלת א"ל מה שקדש השני לראשון פסול שהראשון פסול במה שקדש מימיו השני קודם שנתקדשו מימיו : מלא לי ואמלא לך המלאו האחרון בשר. אבל מלאו א' פסול היינו המים שנתמלאו ראשונה דנכסלו במלאכה במלאו שמלא לחברו : קדש לי ואמלא לך. שהיו לו מים ממונאים ואמר לחברו קדש לי מימיו ואח"כ אמלא לך שניהם כשרים דאין המלאכה פוסלת אחר קדוש זה כמי שנתמלאו לו המים מימיו כשרים דמשתמלאו לו המים לא עשה מלאכה : מלא לי ואקדש לך. שהאחר היו לו מים ממונאים ואמר לו זה מלא לי תחלה ואח"כ הקדש לך שניהם פסולים : זה שמלא עד שלא נתקדשו מימיו וזה שקדש לחברו משנתמלאו מימיו : ה הממלא לו ולאחר. הממלא מים קודם רוגס לנכרו וקודם רוגס ליתן אפר חטאת : באסר. במוט ודרך שו"ב מים שניהם מוט על כהפס וכד אחר הלוי בראש המוט מלאו וכד א' מאחוריו : ואח"כ מלא את ש"ו פסול. מטעם מלאכה : ואת של חמטאת לפניו. כדי לטעות בהן שמירה מעולה : ואם נתן של חמטאת לאחוריו פסול. דכתיב למסמרת למי נדה. בזמן שהן שמורין הן מי נדה בזמן שהיון שמורין אין מי נדה : היו שניהם של חמטאת ש"ו. דהואיל ומסיק אדעתיה בשלפניו נזכר נמי בשלאחריו והיינו מפני שאספר כגומר אספר לשמור שלאחריו א"ב שלפניו : ו המוליק את החב"ב בידו דרכו. לאחר שמלא את הדלי נחבל סחור את החבל לבעלים. לדרכו שלא הוירך לעקס או להרחיב את דרכו אלא לפי הליכו מלא בטל החבל וסחור לו את ש"ו אין זו מלאכה וכשר המלאו : שלא לדרכו. שקדש את דרכו כדי להחזיר החבל מלאכה הוא וכפול : זה הלך. כגומר על דבר זה הלך חס אחד לשאל מחכמי יבנה הן כסודרי גדולה שגלו סס : הוראת שעה. שעת שהחך היה הא לאו הכי לא : ז המכנין

הת

יתרו ליום ששי

באחרונה פסול. אמר רבי יוסי לזה הכשירו הוראת שעה: ה המצניע
התבית שלא תשבר. או שפפאה על פיה על מנת לנגבה למלאות
בה פשר. לחוליק בה את הקדוש פסול. המפנה חרסין מתוך
השוקת בשביר שתחזיק מים הרבה פשרין. ואם בשביר שלא יהיו
מעבבין אותו. בשעה שהוא זולף את המים פכור: מי שהיו מימיו
על פתפו והורה הוראה. והראה לאתרים את הדקה והרג נחש ועקב.
ונמל אוכלים פסול. אוכלים לאוכלן פשר. הנחש והעקב שדיו
מעבבים אותו פשר. אמר רבי יהודה זה הפקר (כל) דבר שהוא משום
מלאכה. בין עמד בין לא עמד פסול. ודבר שאינו משום מלאכה. אם
עמד פסול ואם לא עמד פשר: המוסר מימיו לטמא פסולין ומהור
פשרין. רבי אדיעזר אומר אף לטמא פשרין אם לא עשו הפעלים
מלאכה: מי שהיו ממלאין חמטאת. והגביהו זה על זה. ונמל זה
לזה קוצו. בקדוש אחד פשר. בשני קדושין פסול. רבי יוסי אומר אף בשני
קדושין פשר. אם התנו ביניהן: יב הפורץ על מנת לגדור פשר ואם גדר

פסול

ברטנורא

את החבל. דרך משלשים הדלי למלאות מים כשמעלה את הדלי מסב את החבל בידו כמין
טבעת שלא יהא נגרר לארץ ומכני לשון הדרא דנחא ואם בדרך העלאת הדלי מכני על יד
(על יד) לורך העלאת היא ואין זו מלאכה וכשר המלאות ואם באחרונה לאחר שהעלה כנט
שכז מלאכה ופסול: לזה הכשירו הוראת שעה. מה שהכשירו ביבנה הורא שעה לא
למולך את החבל שלא כדרכו אלא לזה שכינ את החבל באחרונה הכשירו לו ע"י הדקס:
ה המצניע. את החבית שהוא דולה זה המים לשום כזוקת ולאחר שצירה ממנה הצניע קודם
שיקדש המים כזוקת אין הצניע זו חשוכה מלאכה לפי שצריך לה עדיין למלאות בה ולורך
מלאות היא וכן כפאה על פיה נמי לנגבה לפי שרובה למלאות בה עדיין לא חשיב מלאכה וכשר
המלאות אבל אם עשה כן להוליק בה את הקידוש דהיינו מים המקודשין הואיל ולא לורך מלאות
הוא חשוכ מלאכה ופסול המלאות: בשביל שתחזיק מים הרבה. לא חשוכ פניו זה מלאכה:
בשעה שהוא זולף. שהוא מזה פסול דפניו זה חשוכ מלאכה: והורה הוראה. להמיר או
לאסור לעמא או לעטר לפעור או לחייב: ודבר שאינו משום מלאכה. כגון הוראה
מראה את הדרך: אם עמד. שנחשב שם כשכיל זה: פסול. משום היסח הדעת וכן הלכה:
ה המוסר מימיו לטמא לשמרן פסולין. בין עשו הכעלים הראשונים מלאכה
בין לא עשו הכעלים הראשונים מלאכה דכזוקת השומר קיימי והוא אינו מקפיד
לשומרן מפני שהוא עמא והתורה אמרה למשמרת למי נדה: ולמהור כשרים.
ואפילו עשו הכעלים הראשונים מלאכה שכבר ילאו מרשות בעלים וקיימי ברשות שומר ומיהו
אם השומר עשה מלאכה פסולים: אף לטמא כשרים. דכבר ר"א המוסר מימיו למא
כזוקת הכעלים הראשונים קיימי הלכך אם לא עשו הכעלים מלאכה כשרים ואין הלכה כר"א:
יא והגביהו זה על זה. שסייעו זה את זה להנביס ונעל זה לזה קולו או שנעל זה לזה
קון שנחב לו בידו: בקדוש אחד. שהיו שניהם ממלאים לורך (קדוש א') כשר שיכול כל א'
לסייע להכירו ונעילת הקון שבידו נמי לורך מלאות היא: בב' קדושים פסול. שפסל כל א' מימיו
כמה שסייע להכירו או שנעל לו קון משום מלאכה: אם התנו ביניהן. שאמר כל א' להכירו
כשאנביה לך יהא שלי ושלך ברשותך (כמו כן א"ל האה') ואחר שהנביה לוקח כ"א מהן אחת
מהן ברשותו ואין הלכה כר"י: יב הפורץ ע"מ לגדור. כל' אפי' ע"מ לגדור לא חשיב
מלאכה

כתב רבי אברהם יצחק רש"י

יתרו ליום ששי

קסד

פסול. האוכל על מנת לקצות פשר. ואם קצה פסול. היה אוכל והותר.
וזרק מה שבידו לתחת התאנה. או לתוך המוקצה בשביל שלא
יאבד פסול:

רש"י

מלאכה וכשר המלאות: האיכל על מנת לקצות. לאחר שמלא המים קודם שיקדש היה
מלקט בתאנים ע"מ ליבשן לעשות מהן גרונרות ולאחר לקיטתן אכלן אין המחשבה שהיה רוצה
לעשות קציעות פוסלת במים אלא הרי הוא כאלו לקט לאכול שאינו פוסל דומיא דפורץ על מנת
לגדור שאין המחשבה שהוא חושב לגדור פוסלת עד שיגדור הכא נמי: אם קצה. אם הניח
אותו במקום שמיטתן התאנים ליבש פסול: בשביל שלא יאבד פסול. שהמניע אוכלים
כדי שלא יאבדו חשיבה מלאכה:

גמרא נדה דף י"ז ע"ב

והשוותה משקין מוזגין שעבר עליהן הליכה. אמר רב יהודה
אמר שמואל והוא שלנו בבלי מתכות. אמר רב פפא
ובלי נתר בבלי מתכות דמי. וכן אמר רבי יוחנן והוא שלנו
בבלי מתכות. ובלי נתר בבלי מתכות דמי. והן בבית
הקברות כדי שתשרה עליו רוח ממאה זימנין דמספנין דיה.
והנומל צפרניו וזורקן לרשות הרבים מפני שאשה מעברת
עוברת עליהן ומפרת. ולא אמרן אלא דשקר בגנוסמרי וקא
אמרן אלא דשקיל דידיה ודכרעיה. ולא אמרן אלא דקא גז
מידי בתרייהו אבל גז מידי בתרייהו לית לן בה. ולא היא
לכלא מילתא חישינין:

רש"י

רוח טומאה. כמות הללים שקורים גרמנטי"ר האוחזים את העינים:
בגנוסמרי. מספרים:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי יוסי ודאי כך הוא. ווי ליה לבר גש דלא אשכים הדרותא
דמלפא קדישא. ומאן הדרותא דליה. אלין תלת מעודתי מהימנותא.
מעודתי דאברהם יצחק ויעקב פליין בהו ובקדו חידו עד חידו מהימנותא
שלימותא מפל סמרוי. תאנא בהדין יומא מתעמרן אבהו וכל גנין נקון
מה דלאו הכי בכל שאר חנין וזמנין. בהדין יומא מיבויא דגיהנם נייחין
בהדין יומא כל דינין אתפפין וקא מתערין בעלמא. בהדין יומא אורייתא

מתעמרא

יתרו ליום ששי

כַּתְעֲמָרָא בְעֲמָרְיָן שְׁיָמִין בְּהֵדִין יוֹמָא חֲדָוּתָא וְתַפְנוּקָא אֲשַׁתְּמַע בְּמֵאתָן וְחֲמִשִּׁין עָמִין:

הלכה פסוקה

יוסף רחוק:

מיסר

הר"מ ה' שבת פ"ו

מלוקט

דְּדָר שְׁאִין בוּ לְהַרְבוֹת וּדְמַעַט פְּגוּן גַּר וְכַבֵּשׁ הוּאִיר וְעָשָׂה הַגּוֹי בְּיַבֵּיב עֲצָמוֹ גִּהְיָה אַחֲרָיו וְיִשְׁרָאֵל בְּשִׁבְתָּ וְיָאֵף עַל פִּי שְׂחָוּא מִפִּירוֹ. גַּר הַדּוֹלֵק בְּמִסְכָּה בְּשִׁבְתָּ אִם רוֹב וְיִשְׁרָאֵל אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה שְׁתַּפְּדִיק עַל דַּעַת הַרֹב מִדְּלִיק. וְאִם רוֹב גַּוִּים מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה מְחַצָּה עַל מְחַצָּה אֲסוּר. גִּפְלָה דְלִיקָה בְּשִׁבְתָּ וְכָא נְקָרִי לְכַבּוֹת אֵין אוֹמְרִים דוּ בְּבָה וְלֹא חֲכֵבָה מִפְּנֵי שְׁאִין שְׁבִיתָתוֹ עֲלֵינוּ וְכֵן כֵּן פִּיּוּצָא בְּנֵה: - מַת שְׁעִשׂוּ לֹא גַוִּים אֲרוֹן וְחִפְרוּ לֹא קָבַר בְּשִׁבְתָּ אוּ הִבִּיאוּ לֹא חֲלִילִין לְסַפּוֹד בְּהֵן אִם בְּצִנְעָה וּמֵתִין בְּכַדֵּי שְׁעִשׂוּ דְמִצְאֵי שִׁבְתָּ וְקָבַר בוּ וְאִם הִנֵּה בְּקָבַר בְּקִרְמִיָּא גְדוּלָּה וְהָאֲרוֹן עַל גְּבוּי וְכֵן הָעוֹבְרִין וְהַשְּׁבִין אוֹמְרִין שְׁעִי שְׁהַגִּימִים עֲשִׂין עֲבָשִׁין בְּשִׁבְתָּ לְפִלוּנֵי הוּא הִרִי וְהָ לֹא יִקָּבַר בוּ אוֹתוֹ וְיִשְׁרָאֵל עוֹקְמִית מִפְּנֵי שְׂחָוּא בְּפִתְחָא וְמִתֵּר לְקָבַר בוּ וְיִשְׁרָאֵל אַחֲרֵי וְהוּא שְׁיָמִין בְּכַדֵּי שְׁעִשׂוּ וְכֵן כֵּן פִּיּוּצָא בְּנֵה:

מצות יתרו השם

ג' מצות עשה, י"ד מצות לא תעשה:

מכות כ"ד. ספר היר ה' יסודי תורה פ"א. ספר המצות מ"ע א'. ס"ג עשין א'. א"ח סי' ס"א. ס"ק סי' א' :

כה (יב) מ"ע להאמין שיש ארוה נמצא שנאמר אנכי ה' אלהיך וגו'. והוא יתברך ויתעלה המליא כל הנמלאים וכל העולמות ומכחו וחסדו יתברך נחמוס כל מה שהוא ושהיה ושיהיה ואין שום דבר נהווס בלתי רלונו וחסדו יתברך. הו"א המסגיח על כל דבר וזה יסוד הדת. ומי שלא יאמין זה הוא כופר בעיקר ואין לו חלק וזכות בישראל. ומייבין אנו למסור נפשנו וכל מאודנו על אמונה זו. והעיקר שיקבע בנפשו שהאמת כן הוא ואי אפשר בחלוק מזה. וזה נוהג בכל עת ורגע בזכרים ונקבות. (ע"ין סימן ת"ח):

מכות

מצות יתרו השם קסה

מכות כ"ד. ספר היר ה' יסודי תורה פ"א. ספר המצות ל"ח א'. ס"ג לאוין א' :

כו [יד] מ"ח'ת שלא להעלות על הדעת שיש שום אלוה אחר זולתו ית"ש שנא' לא יהיה קך אלהים אחרים על פני. והמעלה בדעתו שיש שום אלוה אחר זולתו ח"ו או איזה שתוף ח"ו או שמעלה בדעתו שיש שום ממשות בעבודת אלילים ה"ז כופר בעיקר. ולא יאמר שום דבור שיהא משמעותו כפירה ח"ו או איזה הודאה לע"ג שהמודה בע"ג ככופר בכל התורה כולה כי כופר בעיקר הוא. ומייבין אנו למסור נפשנו ומאודנו ע"ז שכל הדברים הנוגעים בעיקר הדת חייב ליהרג ולא יעבור. ונוהג בכל עת ובכל רגע בזכרים ונקבות. (וע"ין סי' רל"ז, וע"ין תקוני תשובה):

ספר היר ה' ע"ז פ"ג. ספר המצות ל"ח ב'. ס"ג לאוין ב'. ס"ק סי' קס"א :

כו [טו] מצות לא תעשה שלא לעשות ע"ג לעבוד שנא' לא תעשה לך פסל. ואם עבר ועשה בין שעה בעלמו בין שעה לעשותה לוקה. ואם עשה בעלמו לעלמו לוקה שהים (ע"ין סימן רע"ו) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

מנהרין דף ס"ב. ע"ז י"ג ודף כ"ג. ספר היר ה' ע"ז פ"ג. ספר המצות ל"ח ה'. י"ג לאוין י"ט. יו"ט סימן ק"ג. ס"ק סימן ס"ד :

כח [טו] מצות לא תעשה שלא להשתחוה לע"ג שנא' לא תשתחוה להם. ואם פ' שאין דרך עבודתם ככך הואיל שהיא עבודה להס"י אם עשה לע"ז חייב סקילה ובמזיד בלא התראה חייב כרת ובסוג חייב חטאת וכן זוכה או זרק או מקטיר או מנסך הואיל והן עבודה להס"י במקדש חייב עליהן אם עשאן לע"ז ואפי' הן שלא כדרך עבודתם ויהרג. ולא יעבור. נחפור לו מעוט או ישב לו קון ברגלו בפני ע"ז לא יסחה בפני ע"ז ליקח וליטלה מפני שנראה כמשתחוה לע"ז. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

מנהרין ס"ג. ע"ז ג'. ספר היר ה' ע"ז פ"ג. ספר המצות ל"ח ו' ע"ש השנת רמב"ן ל"ח ה' שסובר כי לא יהיה לך ולא תעשה לך ולא תשתחוה ולא תעבדם כולם אינן אלא ל"ח א'. ס"ג לאוין י"ז. וע"ין בס"ג לאוין י"ח שהוציא מנפח ומנשק לע"ז מפסוק לא תעבדם דבר' משפטים ונראה שכן דעת הריב"ן, ואפשר גם הרמב"ם דעתו שמונף ומנשק ויצא מפסוק זה אלא שאינו לאו בפני עצמו. וע"ין לקמן בלאוין דס"ג סימן ב'. ס"ק סימן ס"ג :

כט [יז] מצות לא תעשה שלא לעבוד ע"ג במה שדרך לעבדה שנא' ולא תעבדם. אפילו הוא דרך ציון כגון פוער עלמו לפעור או זורק אבן למרקולים ה"ז בסקילה ובלא התראה כרת ובסוג בחטאת. אבל פוער למרקולים פטור שאין דרך עבודתה ככך והוא דרך ציון. המנשק והמנשק לע"ז או מכבד ומרביץ לפניו או שאר דברים של כבוד. אם עשה לא' מכל מיני ע"ז עובר בלאו ואין לוקין עליהם שהוא לאו שבכללות (ע"ין כלל ח' בהגה"ה ב'). לורות המקלחות מים בפני ע"ז לא יסח פיו עליהן לשתות שנראה כמנשק לע"ז. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות. (ע"ין תקוני תשובה):

שבועות דף כ"ה. ברבות ל"ג. ספר היר ה' שבועות פ"א ה'. ספר המצות ל"ח ס"ב. ס"ג לאוין רל"ח. יורה דעה סימן רל"ז. א"ח סימן רע"ו. ס"ק סימן קכ"ט :

ל' [יח] מצות לא תעשה שלא להישבע לשוא שנאמר לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. שבעת שוא נחלקה לר' חלקים. א' נשבע לשנות את הידוע כגון נשבע על איש שהוא אשה ועל אבן שהוא זהב. ב' משמע בחנם דהיינו על

על אבן שהוא אבן. ג' נשבע לבטל מלוה. ד' נשבע לעשות דבר שאי אפשר לקיים כגון שלא יישן ג' ימים רזופים או שלא יעשום כלום ז' ימים רזופים. על אחד מאלו במזיד לוקה (עיין כלל ח') ובסוג פטור. המצרך ברכה לבטלה או המוליא שם שמים לבטלה עובר על לא תשא. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה):

פסחים ק"י. בבא בתרא צ"ו. ברכות כ' נ"ב. שבת קי"ח קי"ט. ספר הירד ה' שבת פכ"ט ל'. סה"ט מ"ע קנ"ה. סמ"ג עשין כ"ט. א"ח סימן רמ"ב ר"ס רע"א רפ"א רש"מ עד ס' ש"א. סמ"ק ס' ר"א:

לא (יג) מי' לקדש יום השבת בדברים שנא' זכור את יום השבת לקדשו. קדשה בדברים בכניסתו בקדוש וביציאתו בהדלה. ומד"ס שיקדש ויבדיל על פיין. ואסור לעשום כלום קודם קדוש והדלה. ועל ידי נביאים נלטינו ב' מלות שהם עונג וכבוד שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מוכבד כיבוד הוא שירחוק עכ"פ פניו וידיו ורגליו בחמין ולבוש וכסות נקייה. עונג הוא שיתענג במאכל ומסקה. וחייב בג' סעודות בשבת וכל המרבה בהולאת שבת הרי זה משוּבָּת. תשמים המטה הוא ג"כ מעונג שבת. המענג שבת נותנין לו נחלה בלי מזרים ונותנין לו משאלות לבו וניזול משעבוד מלכיות. גם מלוה לערוך שלחנו במולאי שבת אעפ"י שאינו לריך אלא לכזית ללוות המלכה. וכתב הרמב"ן שנכלל בזה גם כן לזכור שבת בכל יום לכן כשיזכיר ימות השבוע יאמר א' בשבת שני בשבת וכו' גם בשאר ענינים כשיזדמן לו דבר טוב יזמנהו לשבת ויאמר בפיו זה לשבת. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

בריתות ב'. סנהדרין ס"ו. שבת פרק כלל גדול. ספר הירד ה' שבת פ"א ז' וה' שנגות פ"ו ספר המצות ל"ח ש"ב. סמ"ג לאוין ס"ה. א"ח סימן ש"א. סמ"ק סימן רפ"א:

לב [יט] מצות לא תעשה שלא לעשות מלאכה בשבת שנא' לא תעשה כר מלאכה וגר'. ל"ט אבות מלאכות השנויות בשבת פרק כלל גדול וברמב"ם וכן על תולדותיהן חייבים סקילה ובמזיד בלא התראה כרת ובסוג חטאת והפרש בין אבות ותולדות אינו אלא לענין קרבן שהעושה בשוגג אם עשה אב ותולדותיו בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת ואם עשה אבות הרבה בהעלם אחד חייב על כל אב ואב שחייבין על חילוק מלאכות בשבת וזהו כשידע בשבת שהיום שבת אבל נעלם ממנו שמלאכות אלו אסורות או ידע שהן אסורות ולא ידע שחייבין עליהן כרת (אבל שגגת קרבן בזה אינה שגגה) ואם ידע שיש שבת בתורה אבל שכח שהיום שבת ודימה שהוא חול אע"פ שעשה בו מלאכות הרבה חייב חטאת אחת על היום כלו. וכן על כל שבת ושבת. ואם שכח עיקר שבת דהיינו שכח שנלטו ישראל על השבת או שנשבע לבין העכו"ם כשהיה קטן או נתגייר קטן בין העכו"ם אע"פ שעשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו

אינו חייב אלא חטאת אחת. ומלאכות שכן שבות דרבנן שגזרו עליהן משום גדר חייבים עליהם במזיד מכות מדרות ודחוייה שבת אלא סכנת נפשות. שבת שקול כנגד כל המלות כי הוא אות בין הש"י ובין בני ישראל. המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעכו"ם לכל דבר. והנביא משבח למשמר שבת ואומר אשרי לנוש יעשה זאת שומר שבת מחללו ושכרו כפול (עיין סימן פ"ה) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה):

קדושין ל"א. ספר הירד ד' ספרים פ"ו. ספר המצות מצות עשה ר"י. סמ"ג ז"יין קי"ב. יורה דעה סימן ר"ט. סמ"ק סימן ג':

לג (יד) מצות עשה לכבד אב ואם שנאמר כבד את אביך ואת אמך איזה כבוד מאכיל ומסקה ומלביש ומכסה משל אב. אין לאב ויש לבן כופין את הבן לזון את אביו כפי כמו אפי' זרק אביו כיסו לים לא יכלימו ולא ילער בפניו, ומשמש אותו כדרך שעבד משמש לרבו ומכבדו אפי' לאחר מותו בתוך י"ב חדש יאמר הריני כפרת משכבו ולאחר י"ב חדש יאמר זכרונו לברכה לחיי עולם הבא. אם אמר לו אביו השקני מים ויש לפניו איזה מלוה לעשות אם אין המלוה יכולה להעשות ע"י אחר יעשה המלוה מכ"ש אם אמר לו אביו לעשות עבירה אפי' מדברי סופרים לא ישמע לו שכולם חייבין בכבוד הש"י. כיבוד אב קודם לכיבוד אם שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו. ויכבד אשת אביו בחיי אביו ואחיו הגדול ממנו מד"ס. ומי שמיקל בכבוד אביו או אמו ביטל מלות עשה אלא א"כ עשה מדעתם במחילתם. גם אשה חייבת ומה שבעלה מונע אותה פטורה (עיין ס' רי"ג) ונוהג בכל מקום ובכל זמן (עיין תקוני תשובה):

פנהדרין ע"ו. ספר הירד ה' רוצח פ"א. ספר המצות ל"ח רפ"ט. סמ"ג לאוין ק"ט. ח"ט סימן תכ"ה. יורה דעה סימן של"ט. סמ"ק סימן פ"ב:

לד [כ] מצות לא תעשה שלא להרוג נפש שנאמר לא תרצה. ההורג נפש במזיד מיתתו בסייף (עיין כלל ז') ואם לא הרגו בידו רק סיבב הריגתו אינו במיתת ב"ד אלא חייב מיתה לשמים. המאבד נפש אחת מישראל כאלו מאבד עולם מלא. המעמץ עם יליאת הנפש ה"ז שופך דמים (עיין סימן תי"א). ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה):

פנהדרין דף פ"ד. בתוכות מ"ד. ספר הירד ה' אסורי ביאה פ"א פ"ג. ספר המצות ל"ח שפ"ו. סמ"ג לאוין צ"ו. אה"ע י"ז כ' ב"ו. סמ"ק סימן ש"ד:

לה [כא] מצות לא תעשה שלא לבא על אשת איש שנא' לא תנאף. ונאמר ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך והוא והיא מיתתם בחנק. ואם היא בת כהן היא בשריפה והוא בחנק. ואם היא נערה בתולה מאורסה ועודה בבית אביה (ואינה גיורת ומשחררת שניהם בסקילה

בסקילה) והיכן סוקלין נערה מאורסה שזנתה. אם זנתה בבית אביה אע"פ שלא העידו עליה העדים אלא אחר שבאה לבית חמיה וניסה נסקלה על פתח בית אביה. וזנתה בבית חמיה קודם שימסור אותה האב אע"פ שהעידו עליה אחר שחזרה לבית אביה נסקלת על פתח שער העיר. באו עדים אחר שבגרה או אחר שבטלה בעלה אע"פ שהעידו שזנתה בבית אביה כשהיתה נערה נסקלת בבית הסקילה היתה הורחה שלא בקדושה ולידתה בקדושה נסקלת על פתח שער העיר. כל מי שמלותה ליסקל על פתח שער העיר אם היתה עיר שרובה עכו"ם סוקלין אותה על פתח ב"ד. ומי שמלותה בפתח בית אביה אם אין לאביה בית או שאין לה אב נסקלת בבית הסקילה לא נאמר פתח בית האב אלא למלוה. הבא על קטנה מאורסה בבית אביה הוא בסקילה והיא פטורה. (עיין כלל י"ו) כל זה בעדים ובהתראה ובמזיד בלא התראה בכתת ובשוגג חטאת (עיין סימן ז' רס"ב וכלל ז' וסי' תקנ"ג) ונוהג בכל מקום ובכל זמן (עיין תקוני תשובה):

סנהדרין פ"ה. ספר היר' ה' נגב פ"ט. ספר המצות ל"ח רמ"ג. סמ"ג לאוין קנ"ד. סמ"ג סי' רס"ב

ל"ו [כב] מצות לא תעשה שלא לגנוב נפש ישראל שנאמר לא תגנוב דבר הלמד מעניניו הוא שזה הזהרה לגנוב נפש וכן המוכרו עובר בל"ת שזה בכלל לא ימכר ממכרת עבד (עיין סימן שמ"ז) ואין לוקין על לאו זה שהוא ניתן לאזהרת מיתת ב"ד (עיין כלל ח') שנאמר וגונב איש ומכרו ונמלא בידו מות יומת בחנק ואין הגנב חייב מיתה עד שיגנוב את ישראל ויכניסנו לרשותו וישתמש בו וימכרנו לאחרים ואם מכרו לאביו או לאחיו של גנב פטור. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

סנהדרין כ"ט ל"ו. ספר היר' ה' ערות פרק י"ז. ספר המצות ל"ח רפ"ה. סמ"ג לאוין רט"ז. ח"ט סימן כ"ח סמ"ק סימן רל"ה:

ל"ז [כג] מצות לא תעשה שלא להעיד שקר שנאמר לא תענה ברעך עד שקר. המעיד מפי אחרים אפילו נאמנים בודאי הוא ג"כ עובר בלאו זה. אמר לו בא עמוד עם העד כדי שיפחד זה שכנגדו ויודה ה"ז אסור משום מדבר שקר תרחק (עונש עד שקר בסימן תקכ"ד) השוכר עדי שקר והכובש עדותו (עיין סימן קכ"ג) פטור כדיני אדם וחייב כדיני שמים. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בכל מי שראוי להעיד:

בבא מציעא דף ה'. ספר היר' ה' גזילה פ"א. ספר המצות ל"ח רס"ה. סמ"ג לאוין קנ"ד. ח"ט סימן שנ"ט. סמ"ק סימן י"ט:

ל"ח [כד] מצות לא תעשה שלא לחמוד דבר של חברו שנאמר לא תחמוד וגו'. תאוה הוא בלב (עיין סימן ט"ז) וחמדה הוא שמשתדל להוליא מחשבתו

מחשבתו לפועל ומרצה ריעים על חזירו ומפליר בו עד שלקחו ממנו אע"פ שנתן לו ממון הרבה ה"ז עובר עליו ואין לוקין עליו שאין בו מעשה (עיין כלל ח') והראב"ד משיג. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

יר"ה ב"ד. ע"ז פ"ג. ספר היר' ה' ע"ז פ"ג וח' בית הבחירה פ"ו. ספר המצות ל"ח ד'. סמ"ג לאוין יב"ב. יורה דעה סימן קמ"א. סמ"ק סימן קס"ב. ומשמע מספר המצות הנ"ל ובהלכות סנהדרין פרק י"ט שעל בית הבנות היכל אין לוקין שוה אינו פשטא דקרא עיין כלל ח' בהג"ה ב':

ל"ט [כה] מצות לא תעשה שרא לעשות צורת אדם אפילו לגוי שנא' לא תעשון אתי וגו'. ודוקא לורה בולטת אסור ואם עשה לוקה אבל אם היתה משוקעת או של סממנים בליור מותר. עבצת שיש עליה חותם לורה אדם בולטת אסור להניחה ומותר לחתום בה ואם היתה הורה משוקעת מותר להניחה ואסור לחתום בה מפני שהחתם יהיה בולט. ואסור ללייר דמות חמה ולבנה וכוילא בהם שנאמר לא תעשון אתי כדמות שמשי המשמשין לפני במרום ואסור אפילו על לוח לורה שאינה בולטת. לורות שאר בעלי חיים ולורות חילנות ודשאים ימותר ללור אפילו בצורה בולטת. ואסור לעשות בית הצנית היכל אכסדרה תבנית יאולם חלר כנגד העזרה שלחן בצורת שלחן שבהיכל ומנורה של מחכת של שבעה קנים בצורת מנורה שבהיכל. אבל פחות או יותר משבעה קנים או מנורה שאינה של מחכת אפילו משבעה קנים מותר. ונוהג בכל מקום וכ"ז בזכרים ונקבות:

סוהות פ"ג. ספר היר' ה' בית הבחירה פ"א. ספר המצות ל"ח ע"ט. סמ"ג לאוין ר"צ:

ל"י [כו] מצות לא תעשה שלא לבנות מזבח אבנים שנגע בהם ברזל שנאמר ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית. ואם יבנה באבן שנגע בו ברזל אע"פ שלא נפגס במזבח או בכבש לוקה והבונה אבן יפגוס במזבח עובר בעשה שנאמר אבנים שלמות תבנה כו' ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

ספר היר' ה' בית הבחירה פ"א. ספר המצות ל"ח פ"ג. סמ"ג לאוין רצ"א:

ל"א [כז] מצות לא תעשה שלא לערות במערות ע"ז המזבח שנאמר ולא תעלה במערות על מזבחי. ר"ל שלא יעשה מדרגות למזבח כדי שלא יפסיע פסיעה גסה. אלא בזוין כבש משופע כמו תל דדרומו של מזבח. העולה במעלות על המזבח לוקה. ולא יפסיע פסיעה גסה בעלותו למזבח כי בזה מגלה ערותו ונאמר אשר לא תגלה ערותך. עליו אלא ילך עקב בצד גודל יסהולך בפסיעה גסה על המזבח עד שתגלה ערותו לוקה. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

אלה הטעמים לקורא בצבור והוא העליון

אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על-
פני לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים
במעור ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת
לארץ לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי
יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בני
על ששש וערר בעים לשנאי ועשה חסד לא רפים
לאהבי ולשנאי מצותי: ס לא תשא את שם יהוה
אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר ישא
את שמו לשוא: פ זכור את יום השבת לקדשו
ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום
השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל
מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובחמתך
וגרך אשר בשעריך כי ששת ימים עשה יהוה
את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר
בם וינח ביום השביעי על כן ברוך יהוה את יום
השבת ויקדשהו: ס ביד את אביך ואת אמך
למען יארכו ימך על האדמה אשר יהוה אלהיך
נתן לך: ס לא תרצח: ס לא תנאף: ס לא תגנב: ס
לא תענה ברעך עד שקר: ס לא תחמד בית רעה: ס
לא תחמד אשת רעה ועבדו ואמתו ושורו וחמורו
וכל אשר לרעה:

משפטים ליום ראשון תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ר' דמלוי ור"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת
נשמה של שבת שעברה:

כא א ואלה המשפטים אשר תשים לפניך:

ואליו דיניא די תסדר קדמיהון: ב כי תקנה
עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי
תנם: ארי תזבן עבדא בר ישראל שית שנין יפלא ובשביעתא יפוק
לבר חורין מן: ג אם בגפו יבא בגפו יצא אם בעל
אשה הוא ויצאה אשתו עמו: אם ברחודותי ייעול ברחודותי
יפוק אם בעיל אתתא הוא ותפוק אתתיה עמיה: ד אם אדניו יתן

רש"י לו
(א) ואלה המשפטים. (ש"ר) כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים
ואלה מוסיק על הראשונים מה הראשונים מסיני חף אלו מסיני.
זלמה נסמכה פרשה דינין לפרשת מוצח לומר לך שתשים סנהדרין אלל המקדש
(ס"א המוצח): אשר תשים רפניהם. אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על
דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפייהם
במשנתה ואיני מטריח עלמי להבינם טעמי הדבר ופירושו לכך נאמר אשר תשים
לפניהם כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם: לפנייהם. (גיטין פח) ולא לפני
עו"א ופילו ידעת ברין אחד שהם דינין אותו כדני ישראל אל תביאם בערכאות
שלהם שהמביא דיני ישראל לפני ארמיים מחלל את השם ומיקר את שם האלילים
להשכיחם (ס"א להחשיבם) שנאמר (דברים לב) כי לא כלורנו לורס ואויבינו
פלילים כשאוויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם: (ב) כי תקנה עבד עברי.
עבד שהוא עברי או אינו אלא עבדו של עברי עבד כעני שלקחתו מישראל
ועליו הוא אומר שש שנים יעבד ומה אני מקיים (ויקרא כה) והתנחלתם אותם
בלקוח מן הנכרי אבל בלקוח מישראל ילא בשש פ"ל (דברים טו) כי ימכר לך
אחיק העברי לא אמרתי אלא באחיק: כי תקנה. מיד ב"ד שמכרוהו בגנבתו כמו
שנאמר (שמות כב) אם אין לו וגמכר בגנבתו או אינו אלא במוכר עלמו מפני
דוחקו אבל מכרוהו ב"ד לא ילא בשש כשהוא אומר (ויקרא כה) וכי ימוך אחיק
עמך וגמכר לך הרי מוכר עלמו מפני דחקו אמור ומה אני מקיים כי תקנה
בגמכר בבית דין: לחפשי. לחרות: (ג) אם בגפו יבא. שלא היה נשוי אשה
בחרומו אם בלחודותי ולשון בגפו בכנפו שלא בא אלא כמות שהוא יחידי בתוך
לבושו בכנף בגדו: בגפו יצא. מניד שאם לא היה נשוי מתחלה אין רבו מוסר
לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים (קידושין כ): אם בעל אשה הוא.
ישראלית (מכילתא): ויצאה אשתו עמו. וכי מי הכניסה שהלא אלא מניד
הכתוב שהקונה עבד עברי חייב במונות אשתו ובניו (קידושין כב): (ד) אם
אדניו

משפטים ליום ראשון

לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדה
תהיה לאדניה והוא יצא בגפו: אם רבוגיה יתן ליה אתמא
ותקיד ליה בגין או בגין אתמא ובנהא תהי קרבונה והוא יפוק בלחודוהי:
ה ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את
אשתי ואת בני לא יצא חפשי: ואם מימר ימר עבדא
רחימנא ית רבוגי ית אתמתי וית בני לא אפוק לבד חורין: והגישו
אדניו אל האלהים והגישו אל ה' ה' או אל
המוזזה ורצע אדניו את אונו במרצע ועבדו לעולם:
ויקרבניה רבוגיה קמדם דנינא ויקרבניה לות דשא או לות מוזזתא וירצע
רבוגיה ית אודניה במרצעא ויהי ליה עבד פלח לעולם:

רש"י הדבר

אדניו יתן לו אשה, מכאן שהרשות ביד רבו למכור לו שפחה כנענית להוליד
ממנה עבדים או חינו אלא ישראלית ת"ל האשה וילדיה תהיה לאדניה הא חינו
מדבר אלא כנענית שהרי העבדיה אף היא יולדה בשש ואפילו לפני שש אם
הביאה סימנין יולדה שנאמר (דברים טו) אחיך העברי או העבריה מלמד שאף
העבריה יולדה בשש: (ה) את אשתי, השפחה: (ו) אל האלהים, (מכילהא)
לכ"ד לריך שימלך במוכרו שמכרוהו לו: אך הדרת או אך המוזזה, יכול
סתהא המוזזה כשרה לרצוע עליה ת"ל (דברים טו) ונתתה בלחודו ובלת בלחוד
ולא במוזזה הא מה ת"ל או אל המוזזה הקיש דלת למוזזה מה מוזזה משומד אף
דלת משומד (קידושין כב): ורצע אדניו את אונו במרצע, הימנית או חינו
אלא של שמאל ת"ל און און לגזירה שיה נאמר כאן ורצע אדניו את און
ונאמר במזרע (ויקרא יד) תנוך און הימנית מה להלן הימנית אף כאן הימנית.
ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבטף (מכילהא) א"ר יוחנן בן זכאי און
זאת ששמעה על הר סיני לא הגזיז והלך וגנז הרצע, ואם מוכר עלמנו און
ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעלמו הרצע.
ר"ש היה דורש מקרא זה כמין חומר (ר"ל קשר לרור מצוסם שתולין בלואר
לתכשיט) מה נשתנו דלת ומוזזה מכל כלים שבצית חמר הקצ"ה דלת ומוזזה שהיו
עדים במלרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המוזזות ואמרתי (ויקרא כה) כי
לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעלמו
ירצע בפניהם: ועבדו רעורם, עד היוכל או חינו אלא לעולם (קידושין ט"ו)
כמשמעו, ת"ל (ויקרא כה) ואיש אל משפחתו תשבו מגיד שחמשים שנה קרוים
עולם ולא שיהא עובדו כל חמשים שנה אלא עובדו עד היוכל בין סמוך בין מופלג:

משפטים ליום ראשון

נביאים ירמיה ל"ד

א הדבר אשר יהיה אל ירמיהו מאת יהוה אחרי פרת המלך
צדקיהו ברית את כר העם אשר בירושלם לקרא
להם הרור: פתגם נבואה נהיה עם ירמיה מן קדם יי בטר דגור
מלכא צדקיה קים עם כל עמא דבירושלם למקרי להון חירו: ב לשלח
איש את עבדו ואיש את שפחתו העברי והעבריה חפשים
בלתי עבדיכם ביהודי אחיהו איש: לשלחא גבר ית עבדיה
וגבר ית אמתיה בר ישראל ובת ישראל בגי חורין בדי דלא יפלחון
בהון גבר באחיהו יהודא: ג וישמעו כל ישראלים וכל העם
אשר באו בברית לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו
חפשים לבלתי עבדיכם עוד וישלחו: ושמעו כל
רבבא וכל עמא דערו בקיימא לשלחא גבר ית עבדיה וגבר ית אמתיה
בגי חורין בדי דלא יפלחון בהון עוד וקבידו ושלחו: ד וישבו אחריי
כן וישבו את העבדים ואת השפחות אשר שלחו חפשים
ויכבדו וישלחו: ותבו בטר גן ואתיבו ית עבדין וית
אמתתן דפטריו בגי חורין וקבידו ושלחו: ה ויהי דבר יהוה
אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: והנה פתגם נבואה מן קדם יי עם
ירמיה מן קדם יי קמימר: ו בהאמר יהוה אלהי ישראל
אנכי פרת ברית את אבותיכם ביום הוצאתי אותם מארץ
מצרים מבית עבדים לאמר: בדינן אמר יי אלהא דישראל אנא
וגרית קים עם אבתתכון ביומא דאפיקות יתהון מארעא דמצרים מבית
עבדותא קמימר:

* ויכבדו קרי

רש"י

(ג) אשר באו בברית, אשר כרתו ברית על דבר זה לקיים שילוח עבדים:

כתובים משלי ט"ז

גל ארץ יהוה מעשיך ויפגנו מחשבתיך: גלי לאקהא עובדך

רש"י

(א) גל אל ה' מעשיך, גלגל והשליך עליו לרכיך: ויכוננו ויסקיים:

כל

משפטים ליום ראשון

ומתקנן מחשבתך : ב כל פעל יהוה למענהו וגם רשע ליום רעה : בלחון עובדין דאיהא לאילין דמשפתמין ליה ורשיעא ליומא בישא : ג תועבת יהוה כל גבה לב יד ליד לא ינקה : מרחקתיה דאיהא כל דרם בגביה מן בשתא לא נדפי : ד בחסד ואמת יכפר עון וביראת יהוה סור מרע : בטיבותא וקושמא מתכפר סירחנא ורחלתיה דאיהא מסמיא מן בשתא : ה ברצות יהוה דרכי איש גם אויביו ישלם אתו : כד אתרעי איהא באורחתיה דגברא ואף לבעלי דבכוי נשלים ליה : ו טוב מעט בצדקה מרב תבואות בלא משפט : טב קליל בצדקתא מן סניעא דעלדתא דלא בדינא :

רשי

(ב) כל פעל ה' הכל עשה למענהו בשביל קלוסו : וגם רשע. להניחו ליום רעה : (ג) יד ריד. מיד ליד כל לו גמול גובה לבו : (ד) וביראת ה'. היא גורמת לכור מרע : (ה) גם אויביו ישלם אתו. ירלה סיהו שלמים עמו בלא משפט בעולם :

משנה רמאי פרק א'

תקלין שבדמאי השיתין והרימין והעוזרדין ובנות שות ובנות שקמה. ונבולות התמרה והגופנין והנצפה. וביהודה האונ והחומץ (שבייהודה)

ברטנורא

פרה א הקלין שבדמאי. שהקלו חכמים על הפירות הללו הנזכרים במהני של לעשרן דמאי לפי שהוקתן באים מן ההפקר משום דלא חשיבי ואית בהו תרי ספיקי ספק באים מן ההפקר ופטורים מן המעשר ואפי' אם תמלא לומר שצאים מן השמור וחיובים במעשר שמה נחשטרו, ודמאי הם התנואה והפירות הנקחים מעמי הארץ כסם השודים על המעשרים, והחבר הלוקה פירות מעמי הארץ לריד להפריש מהם תרומת מעשר ומעשר שני בלבד אם היה שנה מעשר שני, אבל תרומה גדולה לא נחשדו עמי הארץ עליה לפי שהיא במיתה ואין לה שיעור שהטה אה פוערה כל הכרי והכל נזהרים בה ומעשר ראשון ומעשר שני אין לריד להוציא מן הדמאי אע"פ שעמי הארץ השודים עליהם לפי שיכול בעל הפירות לומר ללוי או לעמי הבאים ליטול המעשרות בה ראייה שאין פירות הללו מעושרים ועול דקיל בכל דוכתא המעשה אבל בתרומת מעשר ליכא למימר הכי שהאכל עבל שלא הורמו ממנו מתנות כהונה חייב מיתה ומשום איסורא מפרשים לה לתרומת מעשר ומעשר שני נמי כדי שלא לאכלו בטומאה או שלא לאכלו חוץ לירושלים : השיתין, תאנים מדבריות : רימין, פי' הערוך פולנרקוי בלע"ז : ועוזרדין, בערבי וערו"ד. ובלע"ז סורבי"ש : ובנות שוח, תאנים לבנים המתגדלים מגי שנים לג' שנים ומתגדלים ביערים : בנות שקמה, תאנים המורכבת בערמון : ונבולת התמרה, תמרים שאינם מתגדלים באלין ותולשים אותם ומניחים אותם וע"ז עד שיתבטלו ויש אומרים נובלות תמרה תמרים שהפילתן הרוח קודם בשול : גופנין, ענבים שמניחים אותן בגפן בסוף הבציר ובקושי מתבטלים : הנצפה, ללף שקורין קאפרי"ש בלע"ז : האונ, פרי אדום שקורין לו בלע"ז קורנאל"ו, ורמב"ם אומר שהוא אילן שעושה כמין אשכולות אדומות וקורין לו בערבי סומא"ק ולא היה זה הפרי חשוב ביהודה : והחומץ, בתחלה לא היה היין שניהודה מחמץ לפי שהיו מביאים ממנו נסכים וכל החומץ שניהודה לא היה נא אלא מן התמד לפיכך החומץ שניהודה פטור אבל לאחר שבטלו נסכים והחומץ בא מן היין החומץ חייב בדמאי אף ביבודה כמו ר ש"ר

משפטים ליום ראשון

והכסבר. רבי יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ משל דופרה. כל הרימין פטורין חוץ מרימי שקמונה. כל בגות שקמה פטורות חוץ מן המוסטפות : ד הדמאי, אין לו חומש, ואין לו ביעור, ונאכל לאונן, ונבנם לירושלים ויוצא (ונפדה). ומאבדין את מעומו בדרכים. ונותנו לעם הארץ. ויאכל כנגדו. ומחליין אותו כסף עד כסף, נחשת על נחשת, כסף על נחשת, ונחשת על הפירות, ובלבד שיחזור ויפדה את הפירות, דברי רבי מאיר. ותקמים אומרים יעלו הפירות ויאכלו בירושלים : ג הלוקח לזרע ולבגמה. קמח לעורות, שמן בגר, שמן לסוד בו את הכלים, פטור מן הדמאי. מביוב ודמין, פטור מן הדמאי. חלת עם הארץ, והמדומע, והלקוח בכסף מעשר שני, ושירי המנחות, פטורין מן הדמאי, שמן ערב, בית שמאי

מחייבין

ברטנורא

בשאר מקומות : והכסבר, כורע גד (שמות י"ז) חרגס ירושלמי כסבר קוליאכר"י בלע"ז : דופרה, שטוען פירותיו שני פעמים בשנה, דו בלי יון שנים : שקמונה, סם מקום : המוסטפות, שנתבטלו באלין עד שנתבטלו מאליהן שכל אלו חשובין הן וחוקתן שאין באים מן ההפקר, ואין הלכה כר' יהודה : ב הדמאי אין לו חומש, הפודה מעשר שני של דמאי אינו נותן את החומש משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן הלכך קרן דמעכב בדאורייתא איהא כדרכן חומש ללא מעכב בדאורייתא יאכל : ואין לו ביעור, בסוף שלש שנים שחייב לבער כל מעשרותיו כדכתיב (דברים כ"ו) בערתי הקדש מן הבית ולא תקוהו רבנן בדמאי : ונאכל לאונן, דמעשר שני של ודאי אסור לאונן דכתיב (ס) לא אכלתי באוני ממנו ומעשר שני של דמאי לא גזרו בו : ונבנם לירושלים ויוצא, ונפדה וגאל חוץ לירושלים משא"כ בודאי שהמחילות קולטות ואין יכולין לפדותו ולהוציאו חוץ לחומה לאחר שנכנס, ובדמאי לא גזרו : ומאבדים את מעומו בדרכים, אם כי מעשר שני של דמאי בדרכים במקום גדודי היה ולסטים אפי' הי' דבר מועט ויכול להביאו בלא פורח ובלא הפסד אינו חושש לו ומינה אותו ליאבד בדרך במקום שהוא סם, ורמב"ם פי' שאם בשעה שמוליך מעשר שני של דמאי לירושלים נאבד ממנו מעט בדרך אינו חושש לו משא"כ בודאי שצריך שיעלה כולו או דמיו ולא יפסיד ממנו בדרכים : ונותנו, אותו : לעם הארץ, לאוכלו בירושלים ואע"פ שהוא חסוד לאוכלו בטומאה משא"כ בודאי שאין מוסרים אותם לע"ה לפי שאינו נזהר לאוכלו בטמאה : ויאכל כנגדו, כנגד מה שנתן לע"ה לוקח מנכסיו ואוכל בטמאה מעשר בירושלים : ובחללים אותו כסף על כסף, אם יש לו כסף מעשר שני של דמאי והוא לריד לו יכול לחללו על כסף חולין משא"כ בודאי שאין מחללים כסף על כסף אלא בסלעים של שני מלכים שיכול לחלל זה ע"ז אם השני חריף אבל של מלך אחד לא דלאו דרך חלול הוא, ובדמאי שרי : כסף על נחשת, אפי' שלא מדוחק, אבל של ודאי מדוחק אין, שלא מדוחק לא : ויחזור ויפדה את הפירות, גרסינן ולא גרסינן ובלבד שיחזור ויפדה, וה"ק ויכול לחזור ולפדות את הפירות אם ירצה דברי ר"מ ומכ"א אינו יכול לחזור ולפדותם אלא מעלה הפירות לירושלים והלכה כחכמים : ג הרוקח לזרע, לקח תבואה לזרעה פטור מדמאי דלא עבל ודאי אסור לזרוע : ולבגמה, לקח מתחלה להאכיל לבהמה פטור מן הדמאי אבל לקח מתחלה לאדם וגמלך עליה לבהמה חייב לעשר בדמאי : וקמח לעורות : לעבד בו עורות : מכיוב ולהלן, כזיב הוא סוף המקום שכבשו עולי בבל ומשם ולהלן כבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל, ולא נחייבו בדמאי אלא הארצות שכבשו עולי בבל בלבד הלכך מכיוב ולהלן פטור מן הדמאי ולא חייבינן שמה מפירות הארץ שכבשו עולי בבל הוליכו לשם שחוקת חולה לארץ פטור עד שידוע לך שהוא חייב וחוקת א"י חייב עד שידוע לך שהוא פטור : חלת עם הארץ, שתקן לו בגל חבר ורעה ליתנה לכהן חצר פטור מלעשר : והמדומע, עס הארץ שנפלה לו סאה של תרומה לפחות ממה שאין של חולין שנעשה הכל מדומע כלומר עירוב תרומה ונותן הכל לכהן פטור מלעשר דמאי : והלקוח בכסף מעשר, שלקח דמאי במעות של מע"ש, בין במעות מעשר שני ד' דמאי

משפטים ליום ראשון

מחיבין. ובית הלל פומריין: דהדמאי. מערבין בו. ומשתתפין בו. ומברכין עליו. ומזמנין עליו. ומפרישין אותו ערום. בין השמשות. הא אם הקדים מעשר שני לראשון. אין בך בליום. שמן שהגרדי סך באצבעותיו תיב בדמאי. ושהסורק נתן בצמר פטור מן הדמאי:

ברטנורא

דמאי בין במטות מעשר שני של ודאי פטור מלעשר: ושירי מנחות. שהקומן למוצח והשירים נאכלים לכהנים. ולא הישיבן שמה הניא עם הארץ דבר שאינו מתוקן: שמן ערב. שמן אפרסמון. וי"מ שמן זית מעורב עם מור ולהלות ובשמים: ד מערבים בו. ערובי תחומין וחלרות: ומשתתפים בו. שחופי מבוזות ואע"ג דלא חזי ליה מנו דאי בעי מפקיר לנכסיה והו עני וחזי ליה דהא חזן מאכילים את העניים דמאי השתא נמי חזי ליה: ומברכין עליו. כרהמ"ז: ומזמנין עליו: ואע"ג דאכל בעבירה דלאו עני הוא מנו דאי בעי מפקיר לנכסיה והו עני והו ליה: ומפרישין אותו ערום. כשבא להפריש ממנו תרומת מעשר ומע"ש יכול להפריש והוא ערום דלא בעי ברכוי דאלו בעי ברכוי הא בעינן ויהי מהנד קדוש וליכא: בין השמשות. של ע"ש דספק חשיכה ומעשרין את הדמאי ואין מעשרין את הודאי: ואם הקדים מעשר שני לראשון. שהפריש מעשר שני של דמאי קודם שהפריש מעשר ראשון כדי ליעול תרומת מעשר שבו אין בכך כלום מיה שאין כן בודאי דתנן ככל מלתך אשר לויתני (שם כ"ו) הא אם הקדיח מעשר שני לראשון אינו יכול להתרות: הגרדי. האורג: חייב בדמאי. שעל גופו הוא נוהג וסיכה כשתיה: ושהסורק. האמר במסרק נותן על האמר הו כשמן לסוך בו את הכלים פטור מן הדמאי:

גמרא ברכות ד' ח' ע"ב

אמר רב הונא בר יהודה אמר רב אמר לעולם ישלים אדם פרישיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפירו עטרות ודיבון שפך המשקים פרישיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו רב ביבי בר אביי סבר לאשרומינהו קפרישיותא דבכא שתא במעלי יומא דכפורי תנא ליה תייא בר רב מדפתי פתיב (ויקרא כ"ג) וענייתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה מתעניין והלא בעשרה מתעניין אקא לומר קד פל האוכל ושזתה בתשיעי מעדה עריו הכתוב באלו מתענה תשיעי ועשירי סבר לאקדומינהו אמר ליה תהוא סבא תגינא ובקבד שלא יקדים ושלא יאחר בדאמר להו רבי יהושע בן לוי לבניהו אשרימו פרישיותיכו עם הצבור שנים מקרא ואחד

רש"י

ושלום פרישיותיו. של כל שבת ושבת: ואפי' עטרות ודיבון. שאין בו תרגום: מעלה עליו הכתוב וכו'. והכי קאמר קרא הכינו עלמכס בתשעה לחדש לענוי המחרס והכי הוא בעיני כעמי היום: לאקדומינהו. לסדר כל הפרשיות בשבת

משפטים ליום ראשון

ד

תרגום ותזתרו בורידין כו בי יהודה דתנן רבי יהודה אומר עד שישחוט את הורידין ותזתרו בזמן שישבח תלמודו מחמת אונסו דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחים בארון אמר להו רבא לבניהו כשאתם חותכין בשור אל תחתכו על גב היד איכא דאמרי משום סבנה ואיכא דאמרי משום קלקור סעודה ואל תשבו על מטת ארמית ואר תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין אל תשבו על מטת ארמית איכא דאמרי לא תגנו בלא מריאת שמע ואיכא דאמרי דכא תנסבו גיורתא ואיכא דאמרי ארמית ממש ומשום מעשה דרב פפא דרב פפא אזל לגבי ארמית הוציאה לו מטה אמרה לו ישב. אמר לה איני יושב עד שתגביהו את המטה הגביהה את המטה ומצאו שם תינוק מת מכאן אמרו חכמים אסור לישב על מטת ארמית:

רש"י

בשבת א' או בשמי שבתות: עד שישחוט את הורד דין. כדי שלא כל הדם ולא אחר כן אלא בעוף הואיל וזילהו כולו כאחד: מחמת אונסו. שחלה או שנטרד בדומק מוזנות הזכרו בו לכבודו: שברי לוחות מונחים בארון. דכתיב אשר שברת ושמתם בארון אף השברים ששים בארון: משום סבנה. שלא יקון ידו: משום קלקול סעודה. אף במזוכה קענה יולא דם וילכלך את המאכל וימאס את המסובין: ברא קריאת שמע. שהחא מתוך דומה למטת ארמית: ארמית ממש. על מטת עכו"ס: מעשה דרב פפא. שאמרה לו שב על המטה והיה בנה מת מוטל עליה והיתה רולה להטיל עליו ולומר שישב עליו והרגו:

זוהר משפטים דף קכ"ב ע"א

תאנא ישראל אקרון קדש ובגין דאינון קדש אסור ליה לאגש לבקרי דחבריא בשמא דגנאי ולא לבנאה שמא לחבריה ועונשיה סגי ופל שפן במלון אחרנין. תאנא כתיב (תהלים ל"ד) נצור לשונך מרע וגומר מהו מרע דבגין לישנא בישא מרעין נחתין לעדמא. אמר רבי יוסי בר מאן דקרי לחבריה בשמא דלית ביה ונגי ליה אתפס במה דלית ביה. דאמר רבי תייא אמר רבי חזקיה בר מאן דקרי לחבריה רשע נחתין ליה בגיהנם ונחתין ליה לעלעוי בר אינון תציפין דאורייתא דשרי ליה לאגש לבקרי

לד

משפטים ליום ראשון

זהו רשע. ההוא נכרא דליש לחבריה אעבר רבי ייסא אמר ליה פרשע עבדת. אתייה לקמי דרבי יהודה אמר ליה רשע לא קאמינא ליה אלא כרשע דאתחזי מלוי כרשע ולא אמינא דאיהו רשע אתא רבי יהודה ושאיך לעובדא קמיה דרבי אלעזר אמר ליה ודאי לא אתחייב. מנאן דכתיב (איכה ב') ה'ה' כ' כ' א' ו' לא אויב. דאי לא הכי לא אשתאר מישרא גזעין בעלמא. בגונא דא (שם א') היתה בארמנה ודא ארמנה בארמנה דאזיל בעלה לעבדא דימא ומחפת ליה. אמר רבי חייא ומדבא משמע מהתם משמע דהוא עיקרא דכלא דכתיב (יחזקאל א') ועל דמות הכפא דמות כמראה אדם. כמראה אדם ולא מראה אדם. אמר רבי יצחק כתיב (שיר ב') כתפות בעצי היער וגומר כתפות וקא תפות דמתפרשא בגונאי ובגוננין אתאחדא מלה. אמר רבי יהודה אינו לא אתינא הכא אלא דמשמע מלין אלין די :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוכר

הרמב"ם הל' קריאת שמע פ"ק א'

מלוקט מספרי מוכר

א' אינה הוא ומנה ביום מצונתה שנתחיל לקרות קדם הגז המטה דבי שנימור לקרות ולברך אחרונה עם הגז המטה ושיעור זה כמו עשור שעה קודם שפעלה השקיש ואם איסר נקרא קריאת שמע אחר שפעלה השקיש יצא ידי חובתו ששענתה עד סוף שרש שעות ביום למי שעבר ואיחר: ב' מי שהקדים ונקרא קריאת שמע של שחרית אחר שצלה עמוד השחר אף על פי שהשקיש קודם הגז המטה יצא ידי חובתו ובשעת הדחק גזין שהיה משכים לצאת לברכה קורא לכתחלה משעלה עמוד השחר: ה' הקורא אחר שלש שעות ביום אפילו היה אנוס לא יצא ידי חובת קריאת שמע פעולה אלא רבי הוא קורא בתורה. ומבנה דקניה ולאחריה כל היום אפילו איסר ונקרא אחר שלש שעות:

בין המתים חיו יחיו ונעלו לקיים קדושה ובהרף פתיים:

יכוין

משפטים ליום שני תורה

ה

יכוין בקריאת ד' פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי י' ד' דשם ב' ד' להשאיר בו תוספת הרוח משבת שעברה :

ז וכו' ימכר איש את בתו לאמה לא תצא בצאת העבדים : וארי יזבן גבר ית ברתייה לאמהו לא תפוק במפקנות עבדיו : ח אם רעה בעיני אדניה אשר לא יערה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו : ביה : אם בישא בעיני רבונה די יקומה ליה ויפרקניה לגבר אוחרו גית ליה רשו לזבונה במשלימיה ביה : ט ואם ילכנו ייערנה במשפט הבנות יעשה לה : ואם לבריה יקיימנה בהרבת בנת

* לו קרי

רש"י

(ז) וכו' ימכר איש את בתו לאמה. (מכילתא). (ערכין כ"ט) בקטנה הכתוב מדבר יכול אפי' הביאה סימנים אמרת ק"ו ומה מכורה קודם לכן יולאה בסומנין כמ"ס וילאה חנם אין כסף שאנו דורשים אותו לסימני נערות. שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר : רא תצא בצאת העבדים. כיליאת עבדים כנענים שיואלחין בשן זעין אבל זו לא תלא בשן ועין אלא עובדת שש או עד היוכל או עד שתביא סימנין וכל הקודם קודם לחירותה ונתן לה דמי עינה או דמי סינה או אינו אלא לא תלא כלאה העבדים בשש וזיובל ת"ל כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה מקיש עבריה לעברי לכל ילדותיה מה עברי יולא בשש וזיובל אף עבריה יולאה בשש וזיובל ומהו לא תלא כלאה העבדים לא תלא בראשי אברים כעבדים כנענים יכול העברי יולא בראשי אברים ת"ל העברי או העבריה מקיש עברי לעבריה מה העבריה אינה יולאה בראשי אברים אף הוא אינו יולא בראשי אברים: (ח) אם רעה בעיני אדניה. (מכילתא) שלא נשאה חן בעיניו לכונסה : אשר לא יעדה שהיה לו ליעדה ולהכניסה לו לאשה וכסף קנייתה הוא כסף קידושיה וכאן רמז לך הכתוב שמזה ביעוד ורמז לך שאינה לריכה קידושין אחרים : והפדה. יתן לה מקום להפדות וללאה שאף הוא מסייע בפדיונה ומה הוא מקום שנותן לה שמוגרע מפדיונה במספר השנים שעשתה אללו כאלו היא שכורה אללו. כילד הרי שקנאה במנה ועשתה אללו ב' שנים אומרים לו יודע היית שעתידה ללאה לכוף שש שנים גמלא שקנית עבודת כל שנה ושנה בששית המנה ועשתה אללך ב' שנים הרי שלשית המנה טול שני שלישיות המנה ותלא מאללך : דעם נכרי לא ימשול למכרה. שאינו ראוי למכרה לאחר לא האדון ולא האב (קידושין י"ח) : בבגדו בה. אם באל לבגוד בה שלא לקיים בה מצות ייעוד וכן אביה מאחר שבגד בה ומכרה לזה : (ט) ואם רבנו ייערנה. האדון מלמד שאף בנו קם תחתיו ליעדה אם ילדה אביו ואינו לריך לקידושין אחרים אלא אומר לה הרי את מיועדת לי בכסף

משפטים ליום שני

בנת ישראל ועבד זה: י אם אחרת יקחלו שארה כסותה וענתה לא יגרע: אם אחרת יפס ליה זיונה כסותה וענתה לא ימנע:

רש"י

בכסף שקבל אביך בדמיון: כמשפט הבנות. שאר כסות ועונה: (י) אם אחרת יקח לו. עליה (מכילתא): שארה כסותה וענתה לא יגרע מן האמה שיעד לו כבר: שארה. מזונות (כחזקות מ"ז): כסותה. כמשמעו: עונתה. תשמיש:

נביאים ירמיה ל"ד

א מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי מעמך ולא שמעו אבותיכם אלי ולא המו את אונם: מסוף שבע שנים תשלחו גבר ית אחוהו בר ישראל די יודבן לך ויפליחנה שית שנים ותפטרניה בר חורין מעמך ולא קבילו אבתחון למימרי ולא ארכינו ית אודניהון: ב ותשבו אתם היום ותעשו את תישר בעיני לקרא דרור איש לרעהו ותברתו ברית לפני בבית אשר נקרא שמי עליו: ותבתון אתון יומא דין ועבדתון ית דכשר גדמי למקרי חירו גבר לחבריה וגזרתון קים גדמי בביתא דאתקרי שמי עלוהי: ג ותשבו ותחללו את שמי ותשבו איש את עבדו ואיש את שפחתו אשר שלחתם חפשים לנפשם ותכבשו אתם להיות לכם לעבדים ולשפחות: ותבתון ואחלתון ית שמי ואתבתון גבר ית עבדיה וגבר ית אמתיה די פטרותון בני חורין לנפשיהון וכבשתון יתון למתויו לכון לעבדין ולאמתון: ד לכן כה אמר יהוה אתם לא שמעתם אלי לקרא דרור איש לאחיו ואיש לרעהו הנני קרא לכם דרור נאם יהוה אל החרב אל הדבר ואל הרעב ונתתי אתכם לזועה לכל ממלכות הארץ: כן כדן אמר יי אתון לא קבילתון למקרי חירו גבר לאחיהו וגבר לחבריה הא אנא מבלי לכון חירו אמר יי מן הרבא ומן מותא ומן פנא ואמן יתכון לזוע לכל * לזעוז קרי מלכות ארעא:

רש"י

(א) מקץ שבע. מתחלת סנה השביעית: (ד) הנני קורא לכם דרור. ומהיו הפקר אל חרב וכו':

משפטים ליום שני

כתובים משלי ט"ז

א לב אדם יחשב דרכו ויהוה יכין צעדו: רביה דבר נשא מחשב אורחתיה ואליה מתקן הלכתיה: ב קסם | על שפתי מלך במשפט לא ימעל פיו: קסמא על שפתייה דמלכא ובדינא לא נדגול פומיה: ג פלס | ומאזני משפט ליהוה מעשהו כלאבני כים: רניא ומסאתא דתריצותא מן מדים אליה ועבדוי בלהון מתקלי דקושטא: ד תועבת מלכים עשות רשע פי בצדקה יפון כסא: מרחקתיה דמלכין דעבדין רשעא מטור בצדקתא תקון פורסיא:

רש"י

(א) יחשב דרכו. ללכת בדרך ישר: וה' יכין צעדו. הצא לטהר מסייעין לו: (ב) קסם. כמו קסם הוא על שפתי מלך הוא הדין החכם היושב בדיון: (ג) פלס ומאזני. משפט דה'. לשלם לאדם כפעלו: ומעשהו כל אבני כים. כאשר יש באבני כים משקלות גדולות וקטנות לפי פעלו של אדם: (ד) תועבת מלכים. דבר תיעוב הוא לדיינים עשות רשע:

מישנה שבת פרק ח"י

מפנין אפילו ארבע והמש קפות של תבן ושל תבואה. מפני האורחים ומפני פטור בית המדרש. אבל לא את האוצר. מפני תרומה מהורה. ודמאי. ומעשר ראשון שנמלח תרומתו. ומעשר שני והקדש שנפדו. והתורמוס היבש. מפני שהוא מאכל לעניים (ג'א לעזים) אבר לא את המבול. ולא את מעשר ראשון שלא נמלח תרומתו. ולא את מעשר שני

ברטנורא

פרק י"ח מפנין. אם צריך למקומן להשיב שם אורחין להסב בסעודה או תלמידים לשמוע הדרשה. ודוקא לדבר מזה שרי ולא הייטיגן לטרחא בשבת: ארבע וחמש. לאו דוקא דחי בעי אפי' טובא נמי: אבל לא את האוצר. כלומר ובלבד שלא יגמור את האוצר כלו עד שיגיעו לקרקעיתו דלמא אחי לאשויי גומות: מפנין תרומה מהורה. ואפי' ישראל דלא חזיא ליה יוכל לטעלה ולפנותה כיון דחזיא לכהן: ודמאי. דחזיא לעניים כדתנן מאכילין את העניים דמאי ואי בעי הוה מפקר לנכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה: ומעשר ראשון שנמלח תרומתו. שניטלה ממנו תרומת מעשר ולא ניטלה ממנו תרומה גדולה כגון שהקדים בן לוי ולקח המעשר בשבלין דעדין לא חלה עליה הוצת תרומה שאין הדגן חייב בתרומה גדולה עד שיתמרח בכרי וזה שהקדים ולקח המעשר בשבלין אינו מפרש אלא תרומת מעשר בלבד ומותר באכילה אע"פ שלא הפריש ממנה תרומה גדולה: ומעשר שני והקדש שנפדו. שפדו אותן הבעלים ונתנו את הקרן ולא נתנו את החומש. ושמי' מהכא שהן פדוין. והחומש הוי מלוה לגבי בעלים: אבל לא את המבול. ואפילו טבל דרבנן כגון הזרע בעלין שאינו נקוב: ולא את מעשר ראשון שלא נמלח תרומתו. אם הקדים בן לוי ולקח המעשר אחר שנתמרחו התבואה בכרי קודם שהפרישו ממנו תרומה גדולה והפריש ממנו תרומת מעשר ולא הפריש תרומה גדולה זהו מע"ר שלא נעלה תרומתו האמור כאן שכיון שנתמרחו בכרי ונתחייבה בתרומה כשלוקח המע"ר ח"ט

משפטים ליום שני

שני והקדש שלא נפדו ורא את הלוי ורא את חתדש רבן שמעון בן
צמאיאר מתיר בלוי מפני שהוא מאכל עורבין: כ חבלי קש וחבלי
עצים וחבלי זרדים אם התקינו למאכל בהמה מטמאין אותן ואם
לא אין מטמאין אותן כופין את הסר לפני האפרוחים כדי שיעלו
וירדו תרנגולת שברחה דוחין אותה עד שתפגם מדדן עגלן וסויהין בלשות
חריבים אשה מדדה את בנה אמר רבי יהודה אימתי בוקן שהוא נזול אחר
ומניח אחר אבל אם היה גורר אסור: ג אין מילדין את הבהמה ביום
שוב אבל מסעדין ומילדין את האשה בשבת וקורין לה חכמה במקום
למקום ומחללין עליה את השבת וקורין את הפבור רבי יוסי אומר אף
חותכין וכל צרכי מילה עושין בשבת:

ברטנורא

אע"פ שמפריש ממנו תרומת מעשר כ"ז שלא הפריש ממנו תרומה גדולה סבל הוא ואסור לטלטלו
בשבת: ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו כגון שפדו אבל לא נפדו כהלכה כגון
שפדה המעשר שני על גרוטאות של כסף ואין מע"ש נפדה אלא בממון שיש עליון נורה דכתיב
(דברים ט) ולרת הכסף בידך והקדש אינו נפדה בקרקע דכתיב (ויקרא כו) ונתן את הערכך
ביום ההוא דבר הניתן מיד ליד: לוף מין קטנית שאינו ראוי חי אפי' לבהמה והרמב"ם פי'
מין ממיני הכלאים: לעורבים כגון עשירים שמגדלים עורבים לגדולה ואין הלכה כרשב"ג:
ב חבילי אגודות זרדים ענפי האילן לחיס שמורדין אותם למאכל בהמות: כופין את הסל
לפני האפרוחים ומבעל כלי מהכנו לא היו שאין האפרוחים עומדים עליו והאומר אין כלי
ניטל אלא לנורך דבר הניטל מוקף למתניתין צריך למקומו של כלי: שברחה מן הבית: דוחין
איתה בידים: עד שתכנס ודוקא דוחין אבל לא מדדן לפי שהתרנגולת מנבחה עומה מן
הארץ ונמלא סחא מטלטלה אבל אווין ושאר עופות מדדן: מדדן עגלים אחו צואתו וצלדיו
גוררו ומסייעו ומנענו לו רגליו: והאשה מדדה את בנה אוחזתו בזרועו מאחוריו והוא
מניע רגליו והולך: שנוטר אחת ומניח אחת כשהתינוק מניע את רגליו מניח אחת ומנבחה אחת:
אבל גורר אסור שנוטרו וכו"מ אמר רבי יהודה אימתי במשנה לא בא להלוק אלא לפרש דברי
הכמים הלכך הלכתא כוותיה: ג אין מילדין אין מושכין הולד מן הרחם ביום טוב דאיכא ערה
יתירא: אבל מסעדין אוחז את הולד שלא יפול לארץ: חכמה מילדת בקיאה: במקום
למקום ואין חוששין לאיסור תחומין: ומחללין עליה את השבת משעה שהיא יושבת על
המשבר ומתחיל הדם להיות שותת עד כל ג' ימים אחר שילדה בין אמרה זריכה אני בין לא
אמרה זריכה אני מהללין מג' ועד ז' אמרה זריכה אני מהללין לא אמרה זריכה אני אין מהללין
משבעה ועד ל' אפילו אמרה זריכה אני אין מהללין אבל עושים זריכה על ידי עכו"ם מפני שהיא
כחולה שאין בו סכנה וזכר שאין בו סכנה עושין זריכו על ידי עכו"ם: וקושרים המבור של
ולד שהוא ארוך ואם לא יקשרוהו ויכרכוהו יאלו מעיו אבל אין כורתין אותו בשבת לדברי ת"ק:
רבי יוסי אומר אף חותכין והלכה כר"י שחותכין אותו ומנקים אותו ונותנין עליו אבק הדם
וכיוצא בו: וכל צרכי מילה עושין בשבת ולקמן באידך פרקא מפרש לגרמי מילה מאי ניהו:

גמרא שבת ד' קכ"ז ע"א

מפני האורחין וכולי אמר רבי יוחנן גדולה הכנסת אורחין
בהשפמת בית המדרש דקתני מפני האורחין ומפני ביטול

רש"י

בהשכמת בית המדרש מדשו להו במתניתין כי הדרי מהשכמת בית
המדרש

משפטים ליום שני

בית המדרש ורב דימי מנהרדעא אמר יותר מהשכמת בית
המדרש דקתני מפני האורחין וחדר ומפני ביטול בית המדרש
אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקפלת פני
השכינה דכתיב (בראשית י"ח) ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך
אל נא תעבור וגו' אמר רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת
הקדוש ברוך הוא מדת פשוט ודם מדת פשוט ודם אין קמן יכול
לומר גדול המתן עד שאבא אצרך ואילו בהקדוש ברוך הוא
כתיב ויאמר ה' אם נא מצאתי וגו' אמר רב יהודה בר שילא
אמר רבי אפי אמר רבי יוחנן ששה דברים אדם אוכל פירותיהן
בעולם הנה והקרבן קיימת לו לעולם תבא ואילו הם הכנסת
אורחים וביקור חולים ועיון תפלה והשפמת בית המדרש
והמגידל בניו לתלמוד תורה והדן את חברו לבקש זכות איני
והא אגן תגן אדו דברים שאדם עושה אותם אוכל פירותיהן
בעולם הנה והקרבן קיימת לו לעולם תבא ואילו הם כבוד אב
זאם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד
תורה פנגד פקם הני אין מידי אחרינא לא הני נמי (בגמילות
חסדים שייכי לישנא אחרינא הני) בהני שייכי תנו רבנן הדין
חברו לבקש זכות דגין אותו לזכות תנו רבנן מעשה בחסיד
אחד שפדה ריבה אחת בת ישראל וקמלון השפיבה תחת
מרגלותיו למחר ירד וטבר ושנה לתלמידיו אמר להם בשעה
שהשפתייה תחת מרגלותי במה חשדתוני אמרנו שמא יש

רש"י

המדרש דתנא דידן אקדמאח צרישא: אל נא תעבור והניחו והלך לקבל
האורחים: ועיון תפלה לכיון בתפלתו: ה"ג הני נמי בהני שייכי הכנסת
אורחים וביקור חולים היינו גמילות חסדים ועיון תפלה היינו בכלל גמילות חסדים
דכתיב גומל נפשו איש חסד השכמה בית המדרש וגידול בניו לתלמוד תורה
היינו תלמוד תורה: דן את חברו לבקש זכות בכלל הבאת שלום דמתוך שהוא
מכריעו לזכות ואמר לא חטא לי בזאת אנוס ה' או לעושה נסתין יש שלום ביניהם
ור"י לפרש לך אחא דככלל ג' דמתניתין איתנהו להך ו' ואיכא נמי לכבוד אב
ואם ור"י לא פליג עליה: ריבה נערה:

משפטים ליום שני

בנו תלמוד שאינו בדוק לרבי. בשעה שירדתי ומבילתי במה חשדתוני אמרנו שמא מפני שזרח הדרך אירע קרי לרבי אמר להם העבודה בך היה ואתם פשם שדנתוני לבך זכות המקום ידיו אתכם לבך זכות:

רש"י

שאינו בדוק לרבי. שאינו מכיר במדומו לסמוך עליו ולהניחה אליו:

וזוהר משפטים דף קכ"ב ע"ב

אמר רבי אבא זבאין אינו ישראלי דקדשא בריה הוא לא קרא לון בקדש אלא קדש ממש דכתיב קדש ישראל בני ובגין פה כל אכליו ואשמו ונזמר תאנא אמר רבי יוסי מאי קא חמא קדשא בריה הוא דמיהב דיגין לישראל בתר עשר אמירו. אגא הכי תגין מסמרא (כ"ד א) דגבורה אתיהיבת אורייתא לישראל בגיני בך בעא דמיתן שלמא בגיניהו בגין דאורייתא תהא נמירא מבר סמרוי דאמר רבי אבא אמר רבי יצחק לית עלמא מתקיימא אגא על דינא דאלמלא דינא לא מתקיימא. ובגין בך עלמא בדינא אתברי ואתקיים תאנא רבי אבא פתיב (ורמיה כ"א) דינו לבקר משפט. וכי לבקר וקאו בכל יומא. אגא לבקר עד לא ייבדון דיניו וקא ישתון דבר מאן דדאין דינא בתר דאכל ושתה לאו דינא דקשומא הוא דכתיב (ויקרא י"ט) לא תאכלו על הדם. מאי על הדם. אזוהרה לדיניו דלא ייבדון עד דיניו דינא וכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל ושתה באילו חייב דמא דחבריה לאחרא דהא דמיה ממש יהיב לאחרא. האי בממונא פל שכן דיניו נפשו דבעו דיניו לאסתמרא דלא למידן דינא אלא קדם דאכלו ושתו ועל דא כתיב דינו לבקר משפט וכתיב (ורמיה י') אני יי עושה חסד משפט וצדקה בארץ פי באלה הפצתי נאם יי:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב

מלוקט מסערי מוסר

א חקרא את שמע ולא גון לבו בפסוק הראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא גון לבו יצא אפילו יחיד קורא בתורה בדרבו או מגיה את הפרשיות האלו בעונת קריאת יצא והוא שגון לבו בפסוק הראשון: כל אדם קוראין

וזהר האדם מלהיות עצב ונאנח פי העצבות והאנחה גורמין להטמא פי היא מבת פלוגית בשמחה ובהיותו הנפש אוקנותה נותן לה יד לעשות בו מאמץ פניו דהוא מסמרא דילה ומלבד שמדת עצבות רעה מאד פי גורמת ביטול הורה ותפלה ולערבב המוח

משפטים ליום שני

ח

קוראין בדרבן בין עומדין בין סובלין גון שובבין בין רוכבין על גבי בהמה ואסור לקרות קריאת שמע והוא מוטל ופניו טוחות בקרקע או מושגה על גבי ופניו למעלה אכל קורא והוא שוכב על צדו ואם הנה בעל פשר הרבה ואינו יכול להתהפף על צדו או שהנה חזקה נוטה מעט לצדו וקורא: מי שהנה מהנה על בגדיו עומד בפסוק ראשון והשאר קורא והוא מהנה הנה ישן מצערו אוחו עד שיקרא פסוק ראשון ומאן ואילה אם אנסמו שינה אין מצערו אוחו: הנקראת שמחה ואי אמה בא לגדי חמא ונבעת פי שריו אהלה:

משפטים יום שלישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה' אחרונה דשם ב'ן להשאר בו תוספת נפש משבת שעברה:

יא ואם-שלוש-אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין

כסף: ואם מתלת אליו לא יעביד לה ותפוק מנון בלא כסף:

ס יב מכה איש ומת מות יומת: דימתי אנש ויקמליגיה

אתקטלא

רש"י

(י"א) ואם שלש אלה לא יעשה לה. אם אחת משלש אלה לא יעשה לה ומה הן השלש ייעדנה לו או לבנו או יגרע מפדיונה ותלא וזה לא יעדה לא לו ולא לבנו והיא לא היה בידה לפדות את עלמה: ויצאה חנם. ריבה לה יצאה לזו יותר ממה שריבה לעבדים ומה היא היצאה ללמדך שתלא בסומנין ותשהה עמו עוד עד שחביא סומנין ואם הגיעו שש שנים קודם סומנין כבר למדנו שתלא שחומר (דברים טו) העברי או העבריה ועבדך שש שנים קודם סומנין כח וילאה חנם שאם קדמו סומנין לשש שנים תלא בהן (קידושין ד מכלתא) או אינו אומר שתלא אלא בצגרות ת"ל אין כסף לרבות יצאת צגרות ואם לא נאמרו שניהם הייתי אומר וילאה חנם זו צגרות לכך נאמרו שניהם שלא ליתן פתחון פה לבעל הדין לחלוק: (יב) מכה איש ומת. כמה כתובים נאמרו בצרפת רולחין ומה שבידי לפרש למה באו כולם אפרש: מכה איש ומת. (סנהדרין פד) למה נאמר לפי שנאמר (ויקרא כד) ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת שומע אני הכאה בלא מיתה ת"ל מכה איש ומת אינו חייב אלא בהכאה של מיתה. ואם נאמר מכה איש ולא נאמר ואיש כי יכה הייתי אומר אינו חייב עד שיקה איש הכה את האשה

משפטים ליום שלישי

אתקטלא יתקטיל: יג ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו
ושמתי לך מקום אשר יגום שמה: ודי לא כמן גיה ומן
קדם יי אתמסר לידיה ואשני קד אתרא די יערוק דתמן: ס יד וקר
יוד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי
תקחנו למות: וארי ירשע גבר על חבריה למקטליה בנבואו מן

מדבחי

רש"י

האשה ואת הקטן מניין ת"ל כי יכה כל נפש אדם אפילו קטן ואפילו אשה. ועוד
אלו נאמר מכה איש שומע אני אפילו קטן שהכה והרג יחייב ת"ל (ס) ואיש
כי יכה ולא קטן שהכה ועוד כי יכה כל נפש אדם אפילו נפלים במשמע ת"ל
מכה איש שאינו חייב עד שיכה בן קיימא הראוי להיות איש (מכילתא): (יג) ואשר
דא צדה. לא ארז לו ולא נתכוין: צדה. ל' ארז וכן הוא אומר (ש"א כד) ואתה
לודה את נפשי לקחתה ולא יתכן לומר לדה ל' הלך ליד שלידת חיות אין כופל
ה"א בפועל שלה ושם דבר זה ליד וזה שם דבר זה לדייה ופועל שלו לודה וזה
פועל שלו לר. ואומר אני פתרונו כתרומו ודלא כמן ליה. ומנחם חזרו בחלק לר
ליד ואין אני מודה לו ואם יש לפרשו באחת ממחלוקת של לר נחברנו בחלק (ישעיה
סו) על לר תנשאו (ש"א כ) לדה אורה (דניאל ז) ומלין ללד עלאה ימלל אף כאן
אשר לא לדה לא לרד למזוא לו שום לר מיתה ואף זה יש להרהר עליו מ"מ לשון
אורז הוא: והאזהרה אנה רידו. זמן לידו ל' (תהלים לא) לא תאונה אליך
רעה (משלי יב) לא יאונה ללדך כל און (מ"ב ה) מתאנה הוא לי מזדמן למזוא
לי עילה: והאלהים אנה לידו. ולמה תלא זאת מלפניו הוא שאמר דוד (ש"א
כד) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים ילא רשע. ומשל הקדמוני היא התורה
שהיא משל הקדוש ברוך הוא שהוא קדמוני של עולם והיכן אמרה תורה מרשעים
ילא רשע והאלהים אנה לידו במה הכתוב מדבר בשני בני אדם אחד הרג שוגג
ואחד הרג מזיד ולא היה עדים בדבר שיעידו זה. לא נהרג זה לא גלה והקב"ה
מומנן לפונדק אחד זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם זה שהרג שוגג עולה בסולם
ונופל על זה שהרג במזיד והורגו ועדים מעידים עליו ומחייבים אותו גולה נמלא
זה שהרג בשוגג גולה זה שהרג במזיד נהרג: ושמת יך מקום. אף במדבר
סינים שמה ואי זה מקום קולטו זה מחנה לוויה (מכות י"ג) (יד) ובי יוד.
למה נאמר לפי שנאמר מכה איש וגו' שומע אני אפילו רופא שהמית ושליח
ב"ד שהמית במלקות ארבעים והאב המכה את בנו והרצ הרודה את תלמידו
זה שוגג ת"ל וכי יוד ולא שוגג: להרגו בערמה. ולא שליח בית דין והרופא
זה הרודה בנו ותלמידו שאף על פי שהם מזידין אין מערימין: מעם מזבחי.
(סנהדרין ל"ה) אם היה כהן ורולה לעבוד עבודה תקחנו למות:
ומכה

ט

משפטים ליום שלישי

מדבחי תדברנה למקטל: ס טו ומכה אביו ואמו מות
יומת: ודימחי אביו ואמה אתקטלא יתקטיל:

רש"י

(טו) ומכה אביו ואמו. (סס פ"ד) לפי שלמדנו על המובל בחזירו שהוא בתשלומין
ולא במיתה הולך לומר על המובל בחזירו שהוא במיתה ואינו חייב חלא בהכאה
שיש בה חזרה: אביו ואמו. או זה או זה: מות יומת. בחנק:

נביאים ירמיה ל"ד

א ונתתי את האנשים העברים את בריתי אשר לא הקימו
את דברי הברית אשר פרתו לפני העגל אשר פרתו
לשנים ויעברו בין בתריו: ואתן ית גבריא דעברו על קמי דרא
קמי ית פתגמי קיימא די גזרו קדמי עגלא דפסקו לתרין ועברו בין
פגזיה: ב שרי יהודה ושרי ירושלם הפרסים והכהנים וכל עם
הארץ העברים בין פתרי העגל: רברבי יהודה ורברבי ירושלם
ורברביא וכהניא וכל עמא דארעא דעברו בין פלגי עגלא: ג ונתתי
אותם ביד איביהם וביד מבקשי נפשם והיתה נבלתם
למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: ואמסר יתהון ביד בעלי
דבניהון וביד דבען למקטלהון ויתהא נבלתהון משגרא למיכל לעופא
דשמיא ולבעירא דארעא: ד ואת צדקיהו מלך יהודה ואת
שריו אתן ביד איביהם וביד מבקשי נפשם וביד חיל מלך
בבל העלים מעליכם: וית צדקיהו מלך שבמא דבית יהודה וית
רברבוהי אמסר ביד בעלי דבניהון וביד דבען למקטלהון וביד משורית
מלכא דבבל דאסתלקא מנכון: ה הנני מצוה נאם יהוה והשבתים
אל העיר הזאת ונלחמו עליה ולכדה ושרפה באש ואת
ערי יהודה אתן שממה מאין ישוב: הא אנא מפקד אמר יי
ואתיבניון על קרתא דא וגיחון קרבא עליה ויבשנה ויודוניה בנורא
וית קירויא דבית יהודה אתן לצדו מבלי יתיב:

רש"י

(א) העגל אשר פרתו לשנים. כשחזרו וכשזסו כרתו ברית כולם למרוד
במקום: (ד) העולים מעריכם. מפני חיל פרעה שילא מואלים:
(ה) הנני מצוה וכו'. ושם חיל פרעה לארלו והקדים יסונו עליכם:

רצון

משפטים ליום שלישי

כתובים משלי טו

רצון מלכים שפתי צדק ודבר ישרים יאהב: רעותיה דמלכא שפנותא דצדקתא ומלכא דתריצי רחים: ב חמת מלך מלאכימות ואיש חכם יכפרנה: ח חמתיה דמלכא מלאכי דמותא אינון וגברא חכימא נדעבניה: ג באור פני מלך חיים ורצונו בעב מלקוש: בנהורא דפרצופיה דמלכא חיי וצבויגיה היך עננא בביריאתא: ד קנה חכמה מהיטוב מחרוץ וקנות בינה נבחר מפקס: דקני חכמתא טבא ליה מן דהבא סנינא ודקני בוינא טב מן סאניא נבייא: ה מסלת ישרים סוד מרע שומר נפשו לצר דרכו: שבילא דתריצי מסמי מן בשתא ודמזרח בנפשיה נטר אורחיה:

רש"י

(א) רצון מלכים. דייניס: (ב) חמת מלך. הקב"ה הוא מלאכי מות כשליח מיתה: ואיש חכם יכפרנה. יפייסנה: (ג) באור פני מלך. מי שהקב"ה מסביר לו פנים חיים הוא לו: ורצונו. טוב לו כעב המביא את המטר:

משנה כתובות פרק ב'

האשה שנתארמלה או שנתגרשה. היא אומרת בתולה נשאתני. והוא אומר לא כי אקא אלכנה נשאתיה. אם יש עדים שיצאת בתולה וראשה פרוע בתובתה מאתים. רבי יוחנן בן ברוקא אומר אף חילוק קליות ראיה: ב ומודה רבי יהושע באומר קחבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו. שהוא נאמן. שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שהיא של אביו והוא אומר לקחתיה הימנו. אינו נאמן:

העדים

ברטנורה

פרק ב האשה שנתארמלה או שנתגרשה. והוצעת כחונתה: הוא אומר. קאי אנתגרשה ואי אנתארמלה היורשים אומרים אלמנה נשך אבינו ואין לך אלא מנה: איכא מ"ד הופה של הדם שעושים לכתולתה. ואיכא מ"ד געף שנותנים על העינים ומתנממת בו: וראשה פרוע. שעה על כתיפה כך היו נוהגים להוציא הכתולות מבית אביהן לבית החתונה: אף חילוק קליות. במקומו של רבי יוחנן בן ברוקא היו נוהגים לחלק קליות בכסווי הכתולות ואי ליכא סהדי שנעשו בכסוויא כמנהג כסווי הכתולות ושטר הכתובה אבד בעל מהימן ואינה גובה אלא מנה: ג ומודה ר' יהושע. אע"ג דלעיל בפ"ק גבי היא אומרת משארסתני נאכסתי פליג רבי יהושע ארבע גמליאל ואמר דלא מהימנין לשה בנוחי דאמרה משארסתני נאכסתי ופסלה עומה מן הכהונה כמנו דאי בעי אמרה מוכת עץ אני והיתה כשרה לכהונה ט"מ היכא דאיכא איסור והיתר לפסול לכהונה או להכשיר בהא פליג ר' יהושע ארבע גמליאל ואמר דלא מהימני' לה כמנו אבל היכא דליכא איסור והיתר אלא דררא דמונגא כגון האומר להבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו מודה רבי יהושע לר"ג דככהאי גוונא מהימנין ליה כמנו דאי בעי אמר שלי הוא ואמר של אביך היתה ולקחתיה הימנו נאמן: ואם יש עדים שהיא של אביו אינו נאמן. כגמרא מפרש דהא מתניתין אחיא לאשמועינן כגון שלא אכלה אלא ב' שנים כפני האב

משפטים ליום שלישי

העדים שאמרו כתב ידנו הוא זה. אבל אנוסים היינו. קטנים היינו. פסולי עדות היינו. הרי אלו נאמנים. ואם יש עדים שהיא כתב ידם. או שהיה כתב ידם יוצא ממקום אחר. אינן נאמנים: ד זה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי. וזה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי. הרי אלו נאמנים. זה אומר זה כתב ידי. וזה אומר זה כתב ידי. צריכים לצרף עמהם אחר. דברי רבי. והכמים אומרים אינם צריכים לצרף עמהם אחר אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי: ה האשה שאמרה אשת איש היתה וגרשה אני נאמנת. שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שהיתה אשת איש והיא אומרת גרשה אני אינה נאמנת. אמרה נשפיתי ומהורה אני. נאמנת. שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שנשפית והיא אומרת מהורה אני. אינה נאמנת. ואם משנשפאת באו עדים הרי זו לא תצא: ו שתי נשים שנשפכו. זאת אומרת נשפיתי ומהורה אני. וזאת אומרת נשפיתי ומהורה אני. אינן נאמנות. ובזמן שהן מעידות זו את זו. הרי אלו נאמנות: ו וכן שני אנשים. זה אומר כהן אני וזה אומר כהן אני. אינן נאמנים. ובזמן שהן מעידין זה את זה. הרי אלו נאמנים: ה רבי יהודה אומר אין מעלין לכהנה עד פי עד אחד. אומר רבי ארעור אימתי במקום שיש עוררין. אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהנה עד פי עד אחד. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון

בן

ברטנורה

האב ושנה אחת כפני הבן. כיון דלא שלמו לו ג' שני חוקה כחיי אב. השנה שאכלה כפני הבן אינו עולה למנין שני חוקה: ג אנוסים היינו. אונס נפשות שמה יברגנו אבל אונס ממון שמה יקה ממנו וכ"ס אם אמרו בשביל רוב ממון שחזן לנו אינן נאמנים דאין אדם מעיט עלמו רשע דאדם קרוב אלל עלמו ואינו נאמן על עלמו לא לזכות ולא לחובב וכן פסולי עדות היינו מחמת קרובה אבל מחמת עבירה אינן נאמנים: יוצא ממקום אחר. חזומים כשטר אחר שהחוק כב"ד זכא אותו שטר לפינו עס זה וכתב חותמיהן דומים זה לזה: ד הרי אלו נאמנים. דהא איכא חרי סהדי על כל כתב וכתב: צריכים לצרף עמהם אחר. שעל כתב ידן הן מעידין ולא על מנה שבשטר ואריך תרי סהדי על כל כתב וכתב: ו חכ"א אינם צריכים לצרף עמהם אחר. שעל מנה שבשטר הם מעידים. וכשה אומר זה כתב ידי וזה אומר זה כתב ידי נמלאו ב' עדים על מנה שבשטר והלכה כחכמים: ה אם משנשאת. לא נשאת ממש אלא אם משתיררה לינשא: באו עדים. שנשפית: לא תצא. מהתירה הראשון ותנשא לכתולה. אבל אם באו עדים שנשפית אפי' היו לה כמה בנים תלא: ו שתי נשים שנשפכו. שיש עדים שנשפכו: שמעידות זו את זו. כל אי אומרת חברתי סהרה: הרי אלו נאמנות. דכשבויה הקילו להכשיר עד אחד ואפי' עד ואפי' קטן מסיח לפי תומו ובכד שיעיד העד שלא פירש ממנה משעה שנשפית עד שיצאה מרשות העכו"ם: ז אינן נאמנים. ליתן להם תרומה: ובזמן שהן מעידין זה את זה. שכל אחד אומר אני והבתי כהן: ח ר"י אומר אין מעלין לכהונה עד פ' עד אחד. אפילו היכא דליכא למיתא לגומלין וכ"ס הכא דאיכא למיתא לגומלין. העד אחת עלי ואני עליך: עוררין. שקורין עליו סס פסול ואין ערעור פחות משיס: מעלין. היכא דליכא גומליס. והיינו דאיכא בין ר"א לת"ק דר"י: רשב"ג אומר מעלין לכהונה. כגמרא פריך רשב"ג היינו ר"א ומסיק דכמטרפין לעדות קמפלגי כגון דמוהוק לן באבוא דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה או בן הלויס הוא ואחתייה ואתא עד אחד ואמר

יב

משפטים ליום שלישי

בן הסגן מעליו לכהנה על פי עד אחד האשה שנחבשה בידי גברים על ידי ממון מתרת לבעלה על ידי נפשות אסורה לבעלה עיר שכלבשה כרכום כל בנהות שנמצאו בתוכה פסולות ואם יש להן עדים אפילו עבד אפילו שפחה תרי אלו נאמנין ואין נאמן אדם על ידי עצמו אמר רבי יבנה בן הקצב המעון הזה לא יזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו גברים לירושלים ועד שניצאו אמרו זו אין אדם מעיר על ידי עצמו י ואילו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו במוטנן נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי זכור אני בפלונית שיצתה בהינימא וראשה פרוע ושהיה איש פלוגי ויצא מבית הספר למכור לאכול בתרומה ושהיה חולק עמנו על הגורן ושתמקום הזה בית הפרס ועד כאן היינו באין בשבת אך אין אדם נאמן לומר בידו היה פלוגי במקום הזה מעמד ומושב ומספר היה לפלוגי במקום הזה

ברטנורא

ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואסקיניה ואחו בני תרי ואמרי בן גרשה או בן חלום הוא ואחזיניה ואחא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא רשב"ג אומר מעלין לכהונה ע"פ זה העד האחרון מפני שמלרסין אותו עם העד הראשון שנטל הקול ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואע"פ שלא העידו עדותן בב"מ עדותן מלטרפת ואמרינן אוקי הני תרי דאמרי כהן הוא להדי תרי דאמרי דבן גרשה הוא ואוקי נכרא אחזקתיה ולר"א לא מסקינן ליה עד שיפירו שני עדים בזמן א' דכהן הוא והלכה כרשב"ג שהעדים מלטרפין אע"פ שלא העידו עדותן כאחד: [ע"י ממון מותרת לבעלה שמסדין להפסיד ממונס ולא מסקרי לה ודוקא כשיד ישראל תקיפה על העכו"ם אז מותרת לבעלה אפילו בעלה כהן ולא דמי לשבויה משום דמרתתי להפסיד ממונן אבל כשיד העכו"ם תקיפה אפי" ע"י ממון אסורה לבעלה אם בעלה כהן ואם בעלה ישראל מותרת בכל ענין דאשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה עד ידי נפשות סתיה נדונה למוות: אסורה אפילו לבעלה ישראל דחיישינן שמא נבעלה ברזון לאחד מהם: כרכום מלור כרכומא: פסולות אסורות לכהן דאשת כהן אסורה כשנאנסה ואם יש בעיר מחבואה אחת שיכולה אשה אחת להחבא עס כל אחת ואחת מנשי העיר נאמנות לומר במחבואה נחבאתי ולא נעמאתי ומתוך שיכולה לומר נחבאתי נאמנת גם כן כשאלמרה לא נחבאתי ולא נעמאתי: המעון הזה שבושה היא: אין אדם מעיר ע"י עצמו ואם העיד אדם על שבויה שהיא עהורה הרי זה לא יאמנה אם הוא כהן מפני החשד ואם פדה אותה מן השבי ממונו הרי זה מעיר עליה ונוסאה דלא עדי אינש זווי בכדי ואם לא ידע שהיא עהורה לא נתן ממונו עליה: י זה כתב ידו של אבא ומקיימין הסער על פיו סקיום שטרות דרבנן והימנוהו רבנן דרבנן: שיצתה בהינימא וראשה פרוע ונוטלת כתובתה מאחיה ואע"ג דלא מסקינן ממונא אלא בעדות ברורה ככא שזני הוילי ורוב נשים בתולות נשאות גלוי מלתא בעלמא הוא: ושהיה איש פלוגי יוצא מבית הספר כשהיינו תינוקת לומדין בבית רבן: לאכול בתרומה וע"ס עדות מאכילין ליה תרומה דרבנן כגון תרומה שמוזליין מעלין שאינו נקוב וכיוצא בזה אבל תרומה דארויחא אין מאכילין ע"ס עדות כזה ולא היישינן שמא עבד כהן היה שאסור ללמד את העבד תורה: ושהיה חולק עמנו על הגורן ולא חיישינן שמא עבד כהן היה שאין חולקים תרומה לעבד אלא אי"כ רבו עמו: ושהמקום הזה בית הפרס החורש את הקבר ה"ז עושה בית הפרס מאה אמה שכך שיערו שהחרישה מולכת עלמות המת ועומאת בית הפרס דרבנן: ועד כאן היינו באין בישיבת דחומים דרבנן: מ'מד ומספר מקום היה לו כאלו להפסיד מהו ולעשות משמדות ומושבות שהיו עושין למה נהא לא מהימן שהוא דבר שחממן ולריך עדות גמורה:

אמר

משפטים ליום שלישי

גמרא כתובות דף כ"ב ע"א

אמר רבי אמי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר (דברים כ"ב) את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הזה התירה למה לי קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי אצטריך קרא לכדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מבעי לכדתני רבי יונה דתני רבי יונה את בתי נתתי לאיש הזה הזה וכלא ליבם תנו רבנן האשה שאמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני נאמנת והא שוויה לנפשה חתיכא דאיסורא אמר רבא רב רב הונא בגין שנתנה אמתלא לדבריה תניא גמי הכי אמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה נמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקדשה את עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות בן אמרה להם בתהלה שפאו ערי אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שפאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה רב אחא שר הפירה לפני חכמים באושיא ואמרו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. בעא מיניה שמואל

מרב

רשי

נתתי לאיש אסרה לכל העולם דלא ידעי' למאן וכי אמר הזה הסירה לו: שנאמן לאסור את בתו כשהיא קטנה או נערה שבידו לקדשה כדאמרי' בפ' נערה שנתפת' מנין שאם אמר קדשתיה לפלוגי שהוא נאמן לאוסר' על הכל: את בתי נתתי אלמא בדידי' תליא נתיב' והימני' קרא למימר הכי: הזה למה לי. כיון דלאו להפס שאסר מצעי לי: ודא ליבם. אם הוילא שם רע על נישואי אחיו שאין היבם ידון כמוליא שם רע ליעגש במאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה: אמתלא. משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת

אחי

משפטים ליום שלישי

מרב אמרה טמאה אני ותורה ואמרה טהורה אני מהו אמר ליה אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. תנא מיניה ארבעין זמנין ואפילו הכי לא עבד שמואל עובדא בנפשיה:

רש"י

אני: אם נתנה אמתלא לדבריה. הואיל ונתנה אמתלא לדבריה כאמנת: אמרה טמאה אני אמרה לבעלה גדה אני: טהורה אני. לא הייתי גדה: לא עבד שמואל עובדא בנפשיה. פעם אחת אמרה לו אסתו כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה:

זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב

דבר אחר ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. רפי יהודה פתח (תהלים ס"א) שמע עמי ואעידה בך וגומר. לא יהיה בך אל זר וגומר. אנכי יי אלהיך המעקף מארץ מצרים וגומר. הני קראי אמרן דוד ברוח קדשא ואית לאסתבא ביה. שמע עמי בכמה אתרין אזהרת אורייתא לבר נש בכמה אתרין קדשא ברין הוא אזהיר ביה בכר נש וכלא לתועלתא דבר נש בגין דינמר פקודי אורייתא דכל מאן דינמר ארתי דאורייתא ואשתדל ביה כמאן דאשתדל בשמא קדישא דתנינן אורייתא כלא שמא דקדשא ברין הוא ומאן דמשתדל ביה כמאן דמשתדל בשמא קדישא בגין דאורייתא כלא חד שמא קדישא הוא שמא עלאה שמא דכלי פל שמתן. ומאן דגרע אות חד מינה פאלו עביד פגימיתא בשמא קדישא. תאנא ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא תוסף על אורייתא ולא תגרע מזניהו רפי חייא אמר ושם אלהים אחרים דא מאן דיתעסה במפרין אחרנין דלא מסמרא דאורייתא לא ישמע על פיה דאסיר אפילו לאדפרא לון ולמינהו מציהו מעמא פל שכן ער אורייתא. רפי יהודה מתני הכי מאי מעמא כתיב ושם אלהים אחרים וסמיה ליה את חג המצות תשמור אלא מאן דלא נטיר האי כמאן דלא נטיר מהימנותא דקדשא ברין הוא. מאי מעמא. משום דביה אחידא מדה. אמר רפי יצחק וכן בכל שאר זמנין וחנין דהא קלהו אחידן בשמא קדישא עלאה. ועל דא תנינן מאי דכתיב (דברים ס"ז) שלש פעמים בשנה משום דבהו תתיא מהימנותא. יראה בר זכורה אמאי בר זכורה אמר רפי אלעזר בר זכורה ממש בגין דנמלין ברבנותא מפבויעא דנחלא. מפאן תנינן בר בר ישראל דאתגור בעי לאתחאה קמי מלכא קדישא בגין דיסול ברבנותא מפבויעי דנחלא דהא הוא דכתיב (שם) כבדת יי אלהיך אשר נתן לך:

מ

משפטים

משפטים ליום שלישי

יב

הלכה פסוקה

יוסף רחק

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

חרטום הלכות ק"ש פ"ב

כי שתיה עוסק במלאכה מפסיק עד שיקרא פרישה ראשונה בכה וכן האומנין במלין ממלאכתן בפרישה ראשונה כדי שלא תהא קריאתן עראי וישאר קורא הוא כדרכו ועוסק במקבאקתו אפילו תהא עומד בראש האילן או בראש הבית קורא במקומו ומקנה לפניה וקאמריה: הנה עוסק במלמוד תורה והניע זמן קריאת שמע פוסק וקורא ומקנה לפניה ולאחריה דנה עוסק בצרכי רבים לא יפסיק אלא יגמור עסקתו ויקרא אם ישאר עת לקרות: הנה עוסק באביבה או שניה במרחץ או שניה עוסק בתספורת או שניה מכנה בעורות או שקו עסקין בדין גומר ואחר כך קורא קריאת שמע. ואם הנה מתערה שפא יעבור זמן קריאתה ופסק וקרא תרי זה משפח:

קרקר

נחלה

משפטים יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ דשם ב"ן לקנות הארת נפש ויתורה

משבת הבאה

ס מז וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת: ודינגוב נפשא מן בגי ישראל ויזבנה וישתבח בידיה אתקמלא יתקמר:

ומקלל

רש"י

(מז) וגנב איש ומכרו. (מכילתא) למה נאמר לפי שנאמר (דברים כד) כי ימלא איש גונב נפש מחיו אין לי אלא איש שגנב נפש אשה או פומטוס או אנדרוניוס שגנבו מנין ת"ל וגונב איש ומכרו ולפי שנאמר כאן וגונב איש אין לי אלא גונב איש גונב אשה מנין ת"ל (שם) וגונב נפש לכך הולרכו שניהם מה שחסר זה גלה זה: ונמצא בידו. שראוהו עדים שגנבו ומכרו ונמלא בידו ככר קודם מכירה (סנהדרין פ"ה): מות יומת. בחנק כל מיסה האמורה בתורה סהם בחנק הוא והפסיק הענין וכתב וגונב איש בין מכה אביו ואמו למקלל אביו ואמו. ונראה לי היינו פלוגתא דמר סבר מקסינן הכאה להלל

משפטים ליום רביעי

ס י ומקלל אביו ואמו מות יומת : ודין אביו ואמו
אתקטףא ותקטף : ס יח וכי יריבן אנשים והכה איש את
רעהו באבן או באגרת ולא ימות ונפל למשכב :
וארי ינצון נברין וימתי נבר ית חברה באבנא או בכורמניא ולא ימות
ויפץ רבומטין : יט אסיקים והתהלך בחוץ על משענתו
ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ורפא : אם יקום ויהלך
בבקר ער בודיה ויהי זכאה מחיא לחוד בוטלנה יתן ובגר אסיא ישלם :
ס כ וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט
ומת תחת ידו נקם ינקם : וארי ימתי נבר ית עבדה או ית

אמתיה

רש"י

לקללה ומ"ם לא מקטינן (סנהדרין סס) : (יז) ומקלל אביו ואמו. למה נאמר
לפי שהוא אומר (ויקרא כ) איש איש אשר יקלל את אביו או לי אלא איש שקלל
את אביו אשה שקללה את אביה מנין ת"ל ומקלל אביו ואמו סתם בין איש
ובין אשה א"כ למה נאמר איש אשר יקלל להוליא אש הקטן: מות יומת.
בסקילה וכ"מ שנאמר דמיו בו בסקילה ובנין אב לכולם (ויקרא כ) באבן ירגמו
אותם דמיים צם ובמקלל אביו ואמו נאמר דמיו בו (ס"כ קידושין ל'): (יח) וכי
יריבן אנשים. למה נאמר לפי שנאמר עין תחת עין לא למדנו אלא דמי אביו
אבל שבת ורפוי לא למדנו לכך נאמרה פרשה זו (מכילתא): ונפל למשכב.
כתרגומו ויפול לבועלן לחולי שמבטלו ממלאכתו: (יט) ער משענתו. עכ בריו
וכחו (מכילתא): ונקה המכה. וכי תעלה על דעתך שיהרג זה שלא הרג אלא
למדך כאלן שחובשים אותו עד שנראה אש יתפא זה וכן משמעו כשקם זה והלך
על משענתו אז נקה המכה אבל עד שלא יקום זה לא נקה המכה: רק שבתו. בטול
מלאכתו מחמת החולי אש קטע ידו או רגלו רואין בטול מלאכתו מחמת החולי כאלו
הוא שומר קסואין שהרי אף לאחר החולי אינו ראו למלאכת יד ורגל והוא כבר נתן לו
מחמת זקן דמי ידו ורגלו שנאמר יד תחת יד רגל תחת רגל: ורפא ורפא. כתרגומו
ישלם שכר הרופא (צ"ק פה): (כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו.
בעבד כנעני הכתוב מדבר או אינו אלא בעברי ת"ל כי כספו הוא מה כספו קנוי
לו עולמית אף עבד הקנוי לו עולמית והרי היה בכלל מכה איש ומת אלא בא
הכתוב והוליא מן הכלל להיות נדון בדין יום או יומים שאם לא מת תחת ידו
ושהה מעת לעת פטור: בשבט. כשיש בו כדי להמית הכתוב מדבר או אינו אלא
אפילו אין בו כדי להמית ת"ל בישראל (במדבר לה) ואם באבן יד אשר ימות בה
(או בכלי עץ יד גרסת ר"ס) הכה והלא דברים ק"ו מה ישראל אומר אין חייב
גל"י

משפטים ליום רביעי

אמתיה בשלשון יומות תחות ידה אתגנא יתדן : כא אך אסיוס או
יומים יעמוד לא יקם כי כספו הוא : ס ב גם אם יומא
או תרין יומין יתקום לא יתדן ארי כספה הוא :

רש"י

עליו א"כ הכה בדבר שיש בו כדי להמית ועל אבן שהוא כדי למוט בהכאה זו
עבד הקל לא כ"ש: נקם ינקם. (סנהדרין עא) מיסת סוף וכן הוא אומר (ויקרא כו)
מרב נקמה נקם ברית (מכילתא): (כא) אך אם יום או יומים יעמוד לא
יוקם. אש על יום אחר הוא פטור על יומים לא כ"ש אלא יום שהוא כיומים ואזה
זה מעת לעת (מכילתא): לא יוקם כי כספו הוא. הא אחר שהכהו אף על פי
ששה מעל"ע קודם שמת חייב:

נביאים ירמיה ל"ה

א הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה בימי יהויקים בן
יאשיהו מלך יהודה לאמר : פתנם נבואה בהנה עם ירמיה מן קדם
י יומיו יהויקים בר יאשיה מלפא שבטא דבית יהודה למימר : ב הלוח
אל בית הרכבים ודברת אותם והביאותם בית יהוה אל אמת
השכות והשקית אותם יין : איזיל לות בני בית רכבותמקיר עמדהו
ותעלינון לבית מקדשא דיי לחדא מן לשבתא ותשקי יתהון חמרא :
ג ואקח את יאזניה בן ירמיהו בן חבצניה ואת אחיו ואת כל
בניו ואת כל בית הרכבים : ודברית ית יאזניה בר ירמיה בר חבצניה
וית אחוהו וית כל בניו וית כל בני בית רכב : ד ואבא אתם בית
יהוה אל לשבת בני חנן בן יגדליהו איש האלהים אשר אצל
לשבת השורים אשר ממערד לשבת מעשיהו בן שלם שמר
הסף : ואעלית יתהון לבית מקדשא דיי לשבת בר חנן בר יגדליהו נביא
דיי דבסטור לשבת רברביא דמעיל לשבת מעשיה בר שלם אמר בקרא :
ה ואתן לפני | בני בית הרכבים גבעים מלאים יין וכסות ואמר
אליהם שתו יין : ויהבית קדם בני בית רכב פלידין מלן חמרא וכסין
זאמרית לחון שתו חמרא : ויאמרו לא נשתהיין כי יגדב בן רכב

אבינו

רש"י

(ג) בית הרכבים. הם בני יוגדב בן רכב ומבני יתרו היו : (ד) איש האלהים.
נביא דה': שימר הסף ממונה על שמירת הכלים :

משפטים ליום רביעי

אבינו צוה עלינו לאמר לא תשתויין אתם ובניכם עד עולם ויאמרו לא נשתוי חמרא ארי ונדב בר רבב אבינא פקיד עננא למימר קא תשתין חמרא אתון ובניהון עד ערמא :

כתובים משלי ט"ז

א לפני שבר גאון ולפני כשלון גבה רוח : קדם תברא גיונותא וקדם תיקלא רמת רוחא : ב טוב שפלה רוח את עניים מחלק שלל את גאים : טב הוא שפלה רוח וענו נא מן הוא דמפליג עדיתא עם גיונותי : ג משכיל על דבר ימצא טוב ובוטח ביהוה אשריו : ד מסתכל במתא ישפית מתא ודמסבר בארתא טובהו : ד לחכם לב יקרא נבון ומתק שפתים יוסף לקח חכים לבא יתקרי סוכנתא ודחלין שיפותיה מוסף אויפנא : ה מקור חיים שכל בעליו ומוסר אולים אולת : מפוע דחיי סוכלא דמריה ומדווא דשמי שמויתא : ו לב חכם ישכיל פיהו ועל שפתיו יסוף לקח לבא דחכימא מסתכל פומיה ובשפותיה מוסף אויפנא :

רש"י

עניים קרי

(א) לפני שבר גאון. כלומר השבר בא על ידי שנתגאה קודם : (ב) טוב. להיות : שפלה רוח. ולהסתבר את עניים מהיות מחלק שלל את גאים : (ג) משכיל על דבר. הנותן לב להתבונן על דבריו לפלס את דרכיו ימלא טוב : אשריו. הן אשרויו שלו : (ד) לחכם לב. שלמד חכמה מרבו : יקרא נבון. סופו שיהיה נבון : ומתק שפתים. שאדם מטעים דבריו לתלמידיו : (ה) מקור חיים. השכל לבעליו : ומוסר אורים. יסורי אוליס ע"י אולת באים להם : (ו) לב חכם ישכיל פיהו. לבו מלמד את פיו לדבר לחוט :

משנה בבא מציעא פרק ח'

השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שאל בעליה עמה. שאל הבעלים או שכרן ולאחר כך שאל את הפרה ומתה פטור. שואל את הבעלים בעליו עמו לא ישלם. אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים

ברטנורא

פרק ח השואל את הפרה ושאל בעליה עמה. אם היו בעלים של פרה אלל השואל לעשות מלאכתו בין שהיו שאלים אללו או שכורים. בין בלותה מלאכה של פרה בין לעשות מלאכה אחרת. אם מתה פטור : שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם. והכי משמע אם בעל השור עמו עס השואל שהוא שאל או שכר לו לעשות מלאכתו בשעה שהשואל לו פרתו לא ישלם : אבל שאל את הפרה וכו'. אם היה עמו בשעת אונסים ולא היה עמו בשעת שאלה : ללא היה שאלה בשעת אונסים אלא אם כן היה עמו בשעת שאלה : שנאמר בעליו אין עמו שלם ושלם. והכי אשמעין קרא בעליו אין עמו בשעת שאלה

ף

משפטים ליום רביעי

או שכרן ומתה חיב. שואל בעליו אין עמו שלם ושלם : השואל את הפרה שאלה חצי היום. ושכרה חצי היום. שאלה היום ושכרה למחר. שאל אחת ושכר אחת ומתה. המשאל אומר שאלה מתה. ביום שהיתה שאלה מתה. בשעה שהיתה שאלה מתה. והלה אומר איני יודע חיב. השוכר אומר שכרה מתה. ביום שהיתה שאלה מתה. בשעה שהיתה שאלה מתה. והלה אומר איני יודע פטור. זה אומר שאלה. וזה אומר שכרה. ישבע השוכר ששכרה מתה. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע. יחלוקו : ג השואל את הפרה ושכרה לו ביד בנו. ביד עבדו. ביד שוחרו. או ביד בנו. ביד עבדו. ביד שוחרו של שואל ומתה פטור. אמר לו השואל שאלה לי ביד בני. ביד עבדי. ביד שוחרו. או ביד בנה. ביד עבדה. ביד שוחרה. או שואל לו המשאל הריני משלחה קח ביד בני ביד עבדי ביד שוחרו. או ביד בנה. ביד עבדה. ביד שוחרה. ואמר לו השואל שכת. ושאלה ומתה חיב. וכן בשעה שפחתה : ד המחליף פרה בחמור וקדחה. וכן המוכר

שפחה

ברטנורא

אף על פי שהיה עמו בשעת שכרה ומיתה שלם ישלם : ב המשאל אומר שאלה מתה. ואתה חיב באונסין : איני יודע. שמה שכרה מתה ופטור אני מן האונסים : חיב. הא מתניתין לא אפשר לאוקמה כמשמעה. דהא קים לן מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ישבע שבועת היסת שאינו יודע ופטור. להכי מוקמי לה בגמרא כגון שיש עסק שבועה דלירייתא ביניהם כגון דאמר ליה בי פרות מסרתי לך. חד יומא בשאלה. וחד יומא בשכירות. ומתו תרווייהו בעידן שאלה ואלל שאל חדא אין בעידן שאלה מתה והדא לא ידענא והול מודה במקלט וחייב בשבועה ומתוך שאינו יכו' ליטבע משלם ודמי' להך מנה לי בידך ואמר ליה האיד המשין ידענא וחמסין לא ידענא הוה ליה מחויב שבועה ואינו יכול ליטבע ומתוך שאינו יכול ליטבע משלם : ישבע השוכר ששכרה מתה. הא נמי לא אפשר לאוקמה כמשמעה דהא קיימא לן טענו חטין והודה לו בשטורי' פטור אף מדמי שעורים. וה"נ מה שהודה לו לא טענו ומה שטענו לא הודה לו ומה מקום יש לשבועה זו להכי מוקמינן בגמ' דשבועה זו ע"י גלגול דאמר ליה אשתבע לי שבועת השומרים שאתה חייב ליטבע לי שכרכה מתה ומנו דמשתבע דכדרכה מתה משתבע נמי ע"י גלגול דשכרה מתה : יחלוקו. מתניתין סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקים ואינה הלכה כן אלא ה"ל המוציא מהחזירו עליו הראיה וישבע הנהבע שאינו יודע ופטור : ג ביד בנו. המשאל שלהם לשאל ביד בנו ועבדו ושלוהו של משאל : או ביד בנו ועבדו ושלוהו של שואל פטור. אם מתה בדרך והיא שלוחו של שואל איכא דמוקי לה בשכירו ולקטו שדר בביתו אבל לא עשאו עליה בעדים דלי איכא עדים דשליח שוייה חייב השואל באונסין משמסרו לו ואיכא דאמרי אפילו עשאו עליה בעדים אינו מהחייב על ידו באונסים דה"ק ליה איניס מהימנא הוא אי בעית לשדוריה בדיה שדור : אמר לו השואל שלח לי וכו' ביד עבדך חיב. האי עבדך בעבד עבדי קאמר דאלו עבד כעני יד עבד ביד רבו והוי כאלו לא יאה מרשות משאל וכללו המשאל עמו הולכה לו ופטור השואל אם נאנסה בדרך : וכן בשע' ששחזרה. אם שלח השואל ביד בנו ועבדו או שלוהו או ביד בנו ועבדו ושלוהו של משאל לא יאה מרשותו של שואל עד שתבא ליד המשאל ואם נאנסה בדרך חיב. אמר לו המשאל שלהם לי או שאמר השואל הריני משלחה וכו' ואמר לו המשאל שלהם ושלוהו ונאנסה בדרך פטור ומתניתין דוקא כשמחזרה בתוך ימי שאלתו שהוא חייב באונסי' אבל אם החזירה לאחר ימי שאלתו דין שומר שכר יש לו הוליה ונהנה ממנה ולא דין שואל ואם שלחה ביד בנו ועבדו או שלוהו בין שלו בין של משאל ונאנסה בדרך פטור : ד המוכר שפחתו וילדה. דעבד כעני נקנה בכסף וכשנתן המעות נקנית לו השפחה בכ"מ שהיא. ואין ידוע אם עד שלא ילדה נתן הכסף והעובר

משפטים ליום רביעי

שפתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתני וזה אומר משללקחתי יחלוקו.
היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכו' שתי שדות אחת גדולה
ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר אני יודע זכה
בגדול המוכר אומר קטן מכרתני והלה אומר אני יודע אין לו אלא
קטן זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מוכר זה אומר
אני יודע וזה אומר אני יודע יחלוקו ה המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות
מרכיבית לסאה הרי אדני שר בעל הזיתים עשו רכיבית לסאה זה אומר
זיתי גדול וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו שמוף גהר זיתיו ונתנם לתוך
שדה חבירו זה אומר זיתי גדול וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו והפושט
בית לחבירו בימות הנשמים אינו יכול להוציא מן החנן ועד הפסח.
בימות החמה שלשים יום ובכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הנשמים
שנים עשר חדש ובחגיגות אחד עירות ואחד פרכים שנים עשר חדש.
בין שמעון בן גמליאל אומר חנות שר נחתומים ושך צבעים שלש שנים:
המושכיר בית לחבירו המושכיר חייב בדילת בגנר ובמנעור ובכל דבר

ברטנורה

העובר שלו או לאחר שילדה והולד של בעלים אבל פרה אינה נקנית בכסף אלא במשיכה וכו' דמשך
ומידע ידע אי ילדה כבר או לא ילדה להכי אינריך למתני המהליף דע"י חליפין
כיון שמשך האחד נקנה האחר בכל מקום שהוא לפיכך אין ידוע אם ילדה אם לא ילדה: יחלוקו.
ומתני' סומכוס הוא ולית הלכתא כוותיה: זה אומר גדול וזה אומר קטן זה אומר דמי עבד
גדול וזה אומר דמי עבד קטן דאלו עבד ממש הא קי"ל דאין נשבעין על העבדים ועוד מה:
שענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא שענו ולא היה כאן מקום לשבעה: דן המוכר זיתיו
לעצים שיקון אותם לשרפם והס' אותי בקרקע: ועשו זיתים רעים שאין נסחי' שלהם רכיבית
סמן: הרי אלו של בעל הזיתים דפחות מרכיבית לא קפדי אינשי ורכיבית שאמרו חזן מן
הזאה שהוא מוליא במסיקתן ובעזירתן ומתיתין בשמכר זיתיו על מנת לקון מהם אבל אם
אמר לו לקון מיד אפי' פחות מרכיבית לבעל הקרקע ואם אמר לקון לכשתרצה אפי' יותר
מרכיבית לבעל הזיתים: וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו בגמרא מוקי לה כגון ששקף נהר
והזיתים עם גושיהן דהיינו עם הקרקע סמיכותיהן שהן יכולין לחיות על ידו ומפני כן הם
פטורי' מערלה וכל שלשה שנים הראשונים הוא דיהלוקו דאע"ג דקרקע של זה מגדלן מימ' אי
לא גושיהן לא היו כלי מנייהו משום ערלה אבל לאחר ג' שנים הכל לבעל הקרקע דאמר
ליה אי חנא נעמי לאחר שלש מי לא הוי אכילנא: ד המשכיר בית לחבירו סתם: בימות
הנשמים אינו יכול להוציא מן החנן ועד הפסח ובימות החמה לי יום כלומר אם בא
להוציא קודם הפסח צריך שידעו שלשים יום מומות החמה דהיינו מע"ו בלול שמשם שלשים
יום עד החג שהוא התחלת ימות הנשמים ואם לא הודיעו מע"ו בלול אינו יכול להוציא עד
הפסח וממילא שמעין שהמשכיר בית סתם גימות החמה צריך להודיע שלשים יום קודם שיוציאו:
ובכרכים שהכל נמשכים עם לגור והנתיים אין מלוין לשכור צריך להודיע: י"ב חדרשן קודם
יציאתו בין בימות החמה בין בימות הנשמים וכסס משכיר צריך להודיעו כך שוכר צריך להודיע
בעירות לי יום ובכרכים י"ב חדש ואם לא הודיעו א"י ללאת אלא נותן לו שכרו: של נחתומים
ושל צבעים שלש שנים מפי שהקיסן מרובם לזמן ארוך והלכה כרשב"ג: ד בגנר שטעלין
בו את הדלת ותוחבים אותו בקורת האסקופה: הובל של בעל הבית וכגון שנעשה זבל מתור
דחתו מעלמא דאי מתורי דשוכר הובל של השוכר: היוציא מן התנורה אפר אונעשה זבל
נתעורה

משפטים ליום רביעי

שמעשה אומן אכל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושהו תוכל שר
בעל הבית ואין לשוכר אלא היוציא מן התנור וכן הפירים בלבד: המושכיר
בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר השכיר לו כחדשים
נתעברה השנה נתעברה למשכיר מעשה בצפורי באחד ששכר מרחץ
מחבירו בשנים עשר זהב לשנה מדינר זהב לחדש וכא מעשה לפני רבן
שמעון בן גמליאל וקפני רבי יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העבור:
המושכיר בית לחבירו ונפל חוב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו
גדול גדול לא יעשנו קטן אחר לא יעשנו ימים שנים לא יעשנו אחר
לא יפחות מהחלונות ולא יוסף עליהן אלא מדעת שניהם:

ברטנורה

נתעברה לשוכר לא ירכה לו שכר חדש העבור כלל הסנה: מעשה בצפורי בגמרא פריך מעשה
לספור דהא רישא חנא או כולה דשוכר או כולה דמשכיר ומייתי מעשה דיהלוקו ונשני סטורי מחסרה
והכי קתני ואם אמר לו ב"ב זהובים לשנה מדינר זהב לחודש יחלוקו דלא ידעי' אי תפוס לי
דאשון או לשון אחרון ומעשה נמי וכו' ואין הלכה כרשב"ג ורבי יוסי אלא הלך אחר פחות
שגלשנו דקרקע בחוקת מריה קיימא לפיכך כולו למשכיר בין שהיה לו ראשון פחות בין שהי'
לשון אחרון פחות: מן חייב להעמיד לו בית לימי שכירתו: היה גדול לא יעשנו קטן
כו' והוא דהראה לו בית ואמר לו בית כזה אני משכיר לך אבל העמידו על הבית ואמר לכו
בית זה אני משכיר לך ונפל אינו חייב לבנותו ואם אמר ליה בית סתם יעמיד לו מקום שיקרא
בית בין גדול בין קטן:

נמרא בבא מציעא דף פ"ה ע"א

אמר רבי שמואל בר נחמני אומר רבי יונתן כל המלמד את
בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר
(ירמי' ט"ז) אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד וכל המלמד את בן
עם הארץ תורה אפילו תקדוש ברוך הוא גזור מבטלה
בשכירו שנאמר (שם) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה אומר
רבי פרנך אומר רבי יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד
חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם
שנאמר (ישעי' נ"ט) ואני זאת בריתי וגו' לא ימושו מפיה ומפי

ורעך

רש"י

אם תשוב ישראל למוטב בחוכמתך ואשיבך אלי ולפני תעמוד הקב"ה אומר לי
שאתמוד ואתקיים לפניו אם אוכל להשיבכם: יקר מזורד. ת"ח מע"ה: מפך
צמפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. הקב"ה אומר כך

משפטים ליום רביעי

זרעה ומפי זרע זרעה אמר ה' מעתה ועד עולם מאי אמר ה' אמר תקדוש ברוך הוא אני ערב לך בדבר הזה מאי מעתה ועד עולם אמר רבי ירמיה מכאן ואילך תורה מתורת על אכסניה שלה רב יוסף יתיב ארבעין תעניתי ואקריוהו לא ימוש מפיה יתיב ארבעין תעניתי אחרוני ואקריוהו לא ימוש מפיה זרעה יתיב מאה תעניתי אחרוני אתא ואקריוהו לא ימוש מפיה ומפי זרעה ומפי זרע זרעה אמר מכאן ואילך לא צריכנא תורה מתורת על אכסניה שלה אמר רבי חמא מאי דכתיב (משלי יד) בלב נבון תנוח חכמה ובקרב פסילים תודע בלב נבון תנוח חכמה זה תלמיד חכם בן תלמיד חכם ובקרב פסילים תודע זה תלמיד חכם בן עם הארץ אמר עזרא היינו דאמרי אינשי אסתרא ברגינא קיש קיש קריא אמר ליה רבי ירמיה לרבי זורא מאי דכתיב (איוב ג) קטון וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדוניו אטו לא ידעינן דקטון וגדול שם הוא אלא כל המקמין עצמו על דברי תורת בעולם הזה נעשה גדול לעולם הבא וכל המשים עצמו בעבד על דברי תורה בעולם הזה נעשה חפשי לעולם הבא :

לל
בעל
הדין
הוא
הוא
הוא

רשי

אני ערב מעתה שלא ימוש עד עולם : ארבעין תעניתי. שלא תפסוק תורה מורעו תודע מודיע לכל ומתפאר בכתרה : בן עם הארץ היינו בקרב כסילים משפחה כסילים : אסתרא בלגינא. סלע א' בלגין : קיש קיש קריא. המקסק ומשמיע קול ואם היה מלא סלעים לא היה משמיע קול :

זוהר משפטים דף קכ"ב ע"ב

זכאין אינון ישראל מפר עמין עובדי עבודה זרה דמאריהון קרי עכיתיו (דברים יד) ובך בחר יי להיות לז לעם סגולה ובתיב (שם) כי עם קדוש אתה ליי אלהיך (ובכא חד מלה) ובתיב (שם) בנים אתם ליי אלהיכם וגומר. תא חזי בשעתא דישראל לא אתבשרו עובדיהו מה בתיב (ישעיה ג) עמי נוגשיו מעולל וגושים משרו בו. משרו בו דייקא והא אוקימנא מלל

ברא

משפטים ליום רביעי

מז

ברא דספרא דשלמה מלכא והכי אשכחן ביה. תו אשכחן דכל מאן דאכלי האי מיכלא דאתחבר בתרא או בשעתא תרא או בסעודתא תרא ארבעין יומין אתחזיין גדיא מקלסא בקלפוי לגבי אינון דלעילא וסיעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתערא דינין בעלמא דינין דלא קדישין. ואי אוקיד בר באינון יומין אוזפין ליה נשמתא מספרא אתרא דלא אצטריכא. ובתיב (ויקרא י"א) והתקדשתם ותהיתם קדושים וגומר. אתי לאסתאבא מסאבין ליה ודאי דכתיב (שם) ונשמתם גם הסר א' מסאבותא אטימא מכלא דלית רשו לאתדבאה הכי בשאר זיני דמסאבותא דמתדבין. ותו דמסתפי מחיוון פישן דהא בעינייהו גדיא אשתכח ויכיל לאתזקא דתא צלמא דבר נש אתעבר מניה רבי יוסא שאר אי שרי למיכל דתרגומא פגכינה או בחקבא. אמר רבי שמעון אסיר לך דלא יתיב איניש פתחא לזינין פישן לך דאמרין נזירא סחור סחור לברקא לא תקרב ודאי אסיר לך הוא דחומרא אית ביה כבעירה לשחיטה ומאן דשרי האימה בתיב (עמוס ג) ותשקו את הנזירים יין מאן דשרי האי כמאן דשרי הא ובתיב (דברים יד) לא תאכל כל תועבה כל לאכללא פרא :

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר מליחט מסערי מוסר חרמכ"ס הלכות ק"ש פ"ב

מי שירד לטבול אם יכול לעלות ולהתבטל ולקרות קודם שתגזגז סחפות בעליו ותבטל ויקרא ואם הנה מתעורא שפא מגז סחפה קודם שינקרא ותבטל בפנים שהוא עומד בהן ויקרא ולא יתבטל לא בפנים הרעים שגרי חן רע ולא במי הט שרה ולא בפנים צולין מסגני שערותו נראית בהן אכל מתבטל הוא בפנים עבודתו שאין היחן בע וקורא במקומו : הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו גדי שלא תהנה קריאתו עראי ואם עשה בן אף על פי שצא ודי חובתו הרי זה סגנה וצרוף ? השמיע לאונו בשהוא קורא ואם לא השמיע לאונו יצא וצרוף לברק באותיותיה ואם לא דקדק יצא :

אם מן השמים סייעה לבקש רפואות תעלת למחלותיהו במסור עון פגם הכרית פקח ענייה וראה כי ממת אשר הרגית פשע ביצרי פשע ובע שקר טוב אשר האחוזי שפ"ע ממת פ"שע ובה פרקה השפע כי אם פם בקצ"ף ועובר על פשע. והוא באשי חיבות פשע פזור שבת עגנה וחדר מעשות הפשע נרקה השפע מתחיל בפ"א פזור. פזר נתן לאכילנים צדקתו עומדת לעד ורקה בעצקה קפי כחו יום יום ולא נעבור יום אחד שלא יומן צדקה אם מעט ואם הרבה כי ממת אשר הנה בפשעו נרמן מפריר אלוף עמה בעצקה מחד שם הנה ברוד הוא והוא תקון גדול שהוא פזר ניצוצות הקדושה במקום הספרא אתרא ברנא דמלתא עמה פזר קמוני דהתיות נפשות אכילנים הלט וראה בקפ במדוי כפ סמ"ך פה גימטריא בפר"ה ומחד השכינה ורקה השפע :

משפטים יום המישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ת' אחרונה דשם כ"ז לקיות הא"ת וז' תורה משבת הבאה :

כב וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים : וארי ינצו גבריו וימחון אתמא מעדיא ויפקון גלדיה ויא מותא אתגבאיה יתגבי במא רישוי עלוהי בעלה דאתמא ונתן על מימר ביניא : כג ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש : ואם מותא יהא ונתת נפשא חלף נפשא : כד עין תחת עין שן תחת שן יד תחת יד רגל תחת רגל : עינא חלף עינא שניא חלף שניא ידא חלף ידא רגלא חלף רגלא : כה כויה תחת כויה פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה : כויה חלף כויה פצעא חלף פצעא משקופי חלף משקופי :

רש"י וכו

(כב) וכי ינצו אנשים. (מכילתא) זה עם זה ונתכווין להכות את חבירו והכה את האשה : ונגפו. אין נגיפה אלא לשון דחיפה והכאה כמו (סהלם לא) פן תגוף באבן רגלך (ירמיה יג) ובטרם יתנגפו רגליכם (ישעיה ט) ולאבן נגף : ורא יהיה אסון. באשה : ענוש יענש. לשלם דמי ולדות לבטל שמין אותה כמה היתה ראויה להמכר בשוק להעלות בדמיה בשביל הריגה : ענוש יענש. יגבו ממון ממנו כמו (דברים כב) וענשו אותו מאה כסף : כאשר ישית עליו וגו'. כשיחבטני הבעל כב"ד להסית עליו עונש על כך : ונתן. המכה דמי ולדות : בפלילים. ע"פ הדיינים : (כג) ואם אסון יהיה. באשה : ונתתה נפש תחת נפש. (סנהדרין עט) רבותינו חולקים בדבר יש אומרים נפש ממש ויא ממון אבל לא נפש ממש שהמתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממיטת ומשלם ליורשיו דמיו כמו שהיה נמכר בשוק : (כד) עין תחת עין. סימא עין חבירו נותן לו דמי עינו כמה שפחתו דמיו למכור בשוק וכן כולם ולא נטילה אבר ממש כמו שדרשו רבותינו בפרק החובל (ב"ק פד) : (כה) כויה תחת כויה. מכות אש ועד עכשיו דבר בחבלה שיש בה פחת דמים ועכשיו בשאין בה פחת דמים אלא לער כנוח כוואו בשפור על לפרטיו אומרים כמה אדם כיוולא בזה רולס ליטול להיות מלמעט בכך : פצע. היא מכה המוניאה דס ספלע את בשרו נפרדו"ר בלעז (אפגעט וואונדע) הכל לפי מה שהוא אסיש בו פחת דמים נותן נוקואם נפל למשכב נותן שבת ורפוי ובשת ולער ומקרא זה יתר הוא ובהחובל דרשוהו רבותינו לחייב על הלער אפילו במקום נוק שאע"פ שנותן לו דמי ידו אין פוטרין אותו

משפטים יום המישי יז

ס כו וכי ייבה איש את עינו עבדו או את עין אמתו ושחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו : וארי ימחי גבר ית עינא דעבדה או ית עינא דאמתה ויחבלנה לבר חורין ופטרנה חלף עינה :

רש"י

אוחו מן הלער לומר הואיל וקנה ידו יש עליו לחטכה בכל מה שירלה אלא אומרים יש לו לחטכה בסס שאינו מלמעט כל כך וזה חטכה בצרול ולערו : חבורה. היא מכה שהדם נלרר בה ואינו יולא אלא שמאדים הבשר כנגדו ולשון חבורה טק"א בלעז (פפלעקטון) כמו (ירמיה יג) וגמר חכרבורותיו ותרנומו משקופי ל' חבטה בטור"א בלעז (שלאג) וכן שדופות קדים שקיפן קידוס חבטות כרוח וכן על המשקוף על סס שהדלת נוקס עליו : (כו) את עין עבדו. כנעני אבל עברי אינו יולא בשן ועין כמו שאמרנו אלל לא תלא כלאה העבדים : תחת עינו. (מכילתא) וכן ככ"ד ראשי אברים אלצעות הידים והרגלים ושתי אזנים והחוטם וראש הגויה שהוא גיד האמה. ולמה נאמר שן ועין שאם נאמר עין ולא נאמר שן הייתי אומר מה עין שכברא עמו אף כל שכברא עמו והרי שן לא נכרא עמו. ואם נאמר שן ולא נאמר עין הייתי אומר אפילו שן הטיק שיש לה חליפין לכך נאמר עין : נביאים ירמיה ל"ט

א ובית לא תבנו וזרע לא תזרעו וברם לא תטעו ולא יהיה לכם כי באהלים תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה אשר אתם גרים שם : וביתא לא תבנו וזרעא לא תזרעו וברמא לא תצבון ולא יהא לבון ארי במשפנין תיתבון כל יומיכון בדיד דתתקיימון יומין סגיאין על אפי ארעא דאתון דירין תמן : ב ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו לכל אשר צונו לבלתי שתות יין כל ימינו אנחנו נשינו בנינו ובנותינו : וקבילנא למימר יונדב בן רכב אבינא לכל דפקדנא בדיד דלא למשתי חמרא כל יומנא אנחנו נשנא בננא ובנותנא : ג ובלבדתי בנות בתים לשבתנו וברם ושרה וזרע לא יהיה לנו : ובדיד דלא למבני בתין למתבנא וברמין נתקלין וזרעין לא יהי לנו : ד ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר צונו יונדב אבינו : ויתבנא במשפנין ומבילנא ועבדנא ככל דפקדנא יונדב אבינא : ה ויהי בעלות נבוכדראצר מלך בבל

רש"י

(א) באהלים תשבו. במדבריות : אשר אתם גרים שם. כי לא היה להם חלק בארץ כי גרים היו : (ה) ויהי בעלות וגו'. על כרחו באתו העיר לכן עכשיו אנו יושבים בצתים :

משפטים ליום חמישי

אֶל־הָאָרֶץ וְנֹאמַר בָּאוּ וְנִבְּאוּ יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חֵיל הַפְּשָׁדִים
וּמִפְּנֵי חֵיל אָרֶם וּנְשַׁב בִּירוּשָׁלַם וְהָיָה כִּד סִלִּיק נְבִיכְדָרְאֶצֶר מִלְכָּא
דְּכַבְּלָ עַל אַרְעָא וְאַמְרָנָא אִיתֵי וְנִיעוּל לִירוּשָׁלַם מִן קֳדָם מַשְׁרִית פְּסָדָא
וּמִן קֳדָם מַשְׁרִית אָרֶם וּתְבַנָּא בִירוּשָׁלַם :

כתובים משלי טו

א צוֹף־דְּבִשׁ אִמְרֵי־נָעָם מְתוּק לִנְפֶשׁ וּמִרְפָּא לְעַצְמִים : כְּבִרְיָהּ
דְּרוּבֶשׂא מִאֲמָרָא דְּבוּסְמָא חֲלִיּוּתָא דְּנִפְשָׂא וְאַסְוִתָּא לְנַרְמִי : ג יֵשׁ דֶּרֶךְ
יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי־אִישׁ וְאַחֲרֵיתָהּ דֶּרֶכ־מָוֶת : אֵית אֹרְחָא דְּמִתְחַוָּא בְּעֵינֵי
בְנֵי נִשָּׂא דְּתַרְיָצָא הִיא וְסוּפָא אֹרְחָתָא דְּמוֹתָא אִינוּן : ד נִפְשׁ עֵמֶל
עֵמְלָה לֹא בִי־אֲכַף עֲלִיו פִּיהוּ : נִפְשׁ דְּרַעֲיָא לְעוֹתָא תְּסוּבֵר דְּמִן פּוּמָא
אֲתֵי לָהּ כִּיפָא : ה אִישׁ בְּרִיעַל כְּרַה רַעְהָ וְעַל־שִׁפְתָיו כְּאֵשׁ צָרְבַת :
כְּבָרָא מְלוּמָא חֲפֵר בִּישְׁתָּא וּבִשְׁפוּתֵיהּ נוּרָא יִהְבָּא זְלִיקִי : ו אִישׁ תְּתַפְּכֹת
יִשְׁלַח מְדוּן וְנִרְגַן מִפְּרִיד אֱלֹוף : ז בָּרָא מְהַפְּכָא יַגְרִי תִיגְרִי וְחֲרַתְנָא
מַעְרִיק רַחֲמֵיהּ :

* שפתו קרי * בן זעירא

דשי

(א) צוף דבש. מהוק דבש: אמרי נועם. דברי חורס: (ב) יש דרך.
שהוא ישר לפני אים: (ג) עמלה לו. ללרכו הוא עמל: כי אכף
עליו פיהו. פיהו כופהו וסובע מאכל: (ד) כורה רעה. חושב מחשבות רעות:
ועד שפתיו. שוקף הרעה כאש שורפת: (ה) ישראל. יגרה: ונרגן. ע"י ריגונו
ותרעומתו מפריד ממנו אלופו של עולם:

משנה מנחת פרק ד'

תְּתַכַּלֵּת אִינָה מְעַבְבַת אֶת הַלֶּבֶן. וְהַלֶּבֶן אִינוּ מְעַבֵּב אֶת הַתְּכַלֵּת. תְּפִלְחָה
שֶׁל יָד אִינָה מְעַבְבַת שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל רֹאשׁ אִינָה מְעַבְבַת שֶׁל יָד.
הַסּוּלַת וְהַשְּׂמֹן אִינוּ מְעַבְבִין אֶת הַיַּיִן. וְלֹא הַיַּיִן מְעַבְבֵן הַתְּפִלְחָת שֶׁעַל מִזְבֵּחַ
הַחִיצוֹן

ברטנורה

פרק ד התכלת אינה מעבבת את הלבן. אע"ג דמזוה לתת שני חוטין של תכלת
ושני חוטין של לבן או חוט אחד של תכלת ו' חוטין של לבן אפי"ה
אין זה מעבב את זה ואם נתן ארבעתן של לבן או תכלת יאל: הפלה של יד אינה מעבבת
של ראש. רמב"ם כ' דוקא ששניהן מצויין אללו אבל אם אין מצויין אללו אלא אחת מהן לא יניח
האחת עד שימלא האחרת גזרינן שמה יעשה ויסמוך על אחת תמיד. וזה דלא כהלכתא דמאן דאמר
הכי בגמרא דהר ביה מכה מה שהקשו לו ואלא מאן דלית ליה תרתי מזוה. חדא מזוה נמי לא
לעביד בתמיה והלכה בין ששניהן מצויין אללו בין שאין מצויין אללו אין מעבבות זו את זו. וכן
פורו כל רבותי הלכה למעשה: הסולת והשמן. של מנחת נסכים: אין מעבבין את היין.
של נסכים שאם הביאו את היין בלא סולת ובמין. מנסכו: והמתנות של מזבח החיצון. כגון ד'
מתנות

משפטים ליום חמישי

יה

החיצון אינו מעבבות זו את זו: ב תְּפִלְחָת וְהָאֵלִים וְהַכְּבָשִׁים אִינוּ מְעַבְבִין
זֶה אֶת זֶה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר אִם הָיוּ לָהֶם פְּרִים מְרֻבִּים וְלֹא הָיוּ לָהֶם
נְסֻכִים. יְבִיאוּ פֶר אֶחָד וְנִסְכּוֹ. וְלֹא יִקְרְבוּ בְּלֵן בְּלֵא נִסְכּוֹ: ג הַפֶּר וְהָאֵלִים
וְהַכְּבָשִׁים וְחַשְׁעִיר אִינוּ מְעַבְבִין אֶת הַלֶּחֶם. וְלֹא הַלֶּחֶם מְעַבְבֵן. הַדָּחַם
מְעַבֵּב אֶת הַכְּבָשִׁים. וְהַכְּבָשִׁים אִינוּ מְעַבְבִין אֶת הַלֶּחֶם. דְּבַר־רַבִּי עֲקִיבָא.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נָנִים לֹא כִי אֵלֶּא הַכְּבָשִׁים מְעַבְבִין אֶת הַלֶּחֶם. וְהַלֶּחֶם
אִינוּ מְעַבֵּב אֶת הַכְּבָשִׁים. שֶׁבֶן מֵצִיגוּ בְּשִׁהוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר אַרְבָּעִים שָׁנָה
קָרְבוּ כְבָשִׁים בְּלֹא קָחַם. אַף כָּאֵן יִקְרְבוּ כְבָשִׁים בְּלֹא קָחַם. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן הַלֶּכָּה בְּדַבְרֵי בֶן נָנִים. אֲבָל אֵין הַפֵּעַם כְּדָבְרֵי. שֶׁכֵּף הָאָמוֹר
בְּחֻמְשׁ הַפְּקוּדִים קָרַב בְּמִדְבַר. וְכֵן הָאָמוֹר בְּתוֹרַת כְּהִנִּים לֹא קָרַב
בְּמִדְבַר. מִשְׁבָּאוֹ לְאָרֶץ קָרְבוּ אֵלָיו וְאֵלָיו. וּמִפְּנֵי מָה אֵין אָמַר יִקְרְבוּ כְבָשִׁים
בְּלֹא קָחַם. שֶׁהַכְּבָשִׁים מִתִּירִין אֶת עַצְמָן בְּלֹא לָחֶם. לָחֶם בְּלֹא כְבָשִׁים אֵין
לֹא מִי יִתִּירֵנִי: ד הַתְּמִידִין אִינוּ מְעַבְבִין אֶת הַמוּסָפִין. וְלֹא הַמוּסָפִין מְעַבְבִין
אֶת הַתְּמִידִין. וְלֹא הַמוּסָפִין מְעַבְבִין זֶה אֶת זֶה. לֹא הַקְּרִיבוּ כְּבֶשׂ בַּבֶּקֶר

יקיבו

ברטנורה

מתנות של מטאת: אין מעבבין זה את זה. שאם לא נתן אלא אחת כיפר דכתיב' ודס זנחך
ישפך שפיכה א' משמע: ב הפרים והאילים והכבשים. הגך דכתיבי צפ' אמור אל הכהנים
זהקרבנתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר זן בקר אחד ואילים שנים הבאים עם
שתי הלחם של עזרת אינס מעבבים הפרים שנים וזיל א' ושבעה כבשים של מוספים של עזרת
הכחובים צפ' פנחם שאין שני פרים של מוספים מעבבין הפר של שתי הלחם ולא הפר של שתי
הלחם מעבב שני פרים של מוספים וכן שני אילים של שתי הלחם אינו מעבבין האיל אחד של
מוספים ולא איל א' של מוספים מעבב שני האילים של שתי הלחם. וכן הכבשים אין מעבבין אלו
את אלו: רבי שמעון אומר אם היו להם פרים מרובין. כלומר דמיס כדי לקנות פרים כדי
צרכן: ולא היו להם. דמיס לקנות נסכים: יביאו פר א' ונסכיו. ומפיק לה מקרא דכתיב(יהוקאל מו)
ואיפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו. וכי מדת פרים ואילים אחת הוא
והלא מנחת פרים שלשה עשרון ומנחת אילים שני עשרון. אלא להודיעך שמועב להביא פר א' איל אחד
עם איפתו מדה הראוי לו. מלהביא פרים מרובים ואילים מרובים בלא מנחתם. ואין הלכה כר"ש:
ג הפר והאילים והכבשים והשעיר. הבאים בגלל הלחם. וכלן עולות הון מן השעיר שהוא
הטאת: אין מעבבין את הלחם. שאם הביאו שתי הלחם של עזרת בלא הקרבנות הללו מקודשין:
הלחם מעבבין את הכבשים. הגך כבשים הן שני כבשים שלמים שהזקקו לתנופה עם הלחם
והכבשים אינם מעבבין את הלחם. שאם לא נמלאו כבשים מביאים שתי הלחם והן קדושים
כאלו הביאו עם הכבשים: קרבו כבשים בלא לחם. שהרי לא היה להם לחם במדבר אלא המן:
הלכה כדברי בן ננס. דכבשים מעבבים את הלחם אבל אין הטעם כדבריו דהוא אומר במדבר
קרבו כבשים שלמים ולא היא: שכל האמיר בחומש הפקודים. נספר במדב' כגון קרבנות
מוספים האמורים בפרשת פנחס. קרבו במדבר: וכל האמור בתורת כהנים. דהיינו כספר
ויקרא: לא קרבו במדבר. והגך כבשים האמורים באמור אל הכהנים כגון הגך ו' כבשים ופר
ואילים לעולי דעל הלחם ושני כבשים שלמים לא קרבו במדבר: לחם בלא כבשים אין לו מי
יתירנו. שאין הלחם מותר באכילה לכהנים עד שיקרבו כבשים והלכה כר"ש: ד התמידין אינו
מעבבין את המוספין. בגמרא מפרש דלענין קדימה קאמר דאין מעבבין זה את זה דאי כתי
תמידין מקריב ברישא ואי כתי מוספין מקריב ברישא. ואע"ג דכתיב וערך עליה העולה ומשמע
העולה

משפטים ליום המישי

יקריבו בין הערבים. אמר רבי שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסין או שנגנב
אבל אם היו מוידין ולא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים.
לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים. אמר רבי שמעון וכלה
היתה קרבה בין הערבים. שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטורת
הפמים (שם בין הערבים) ולא מזבח העולה אלא בתמיד של שחר. ולא
את השחתן אלא פלחם הפנים בשבת. ולא את המנורה אלא בשבעה
גרותיה בין הערבים: ה חביתי פהן גדול לא היו באות תציוס אלא מביא
עשרון שלם וחוצהו. ומקריב מהצצה בבקר ומחצה בין הערבים. וכהן
שהקריב מחצה בשחרית ומת. ומנו כהן אחר תחתיו. לא יביא חצי עשרון
מביתו. ולא חצי עשרונו של ראשון. אלא מביא עשרון שלם וחוצהו
ומקריב מחצה ומחצה אבר. נמצאו שני תציוס קרבין ושני תציוס אוברין.

ברטנורא

העולה דהיינו עולת תמיד שהיא ראשונה לכל הקרבנות. אין זה אלא לזויה בעלמא אבל לא לעכב:
אמר רבי שמעון אימתי בו. כנמרא מפרש דמחני חסורי מחסרה והכי קתני לא הקריבו
כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים. כד"ל שלא נתחנך המזבח אבל נחנך המזבח יקריבו בין הערבים.
אמר רבי שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסין או שנגנב אבל אם היו מוידים ולא הקריבו כבש בבקר
לא יקריבו בין הערבים. והכי פירשו לא הקריבו החמיד של שחר לא יקריבו החמיד של בין הערבים
דהכי מדרש קרא אם חז הכבש האחד תעשה בבקר הוכשר שני ליקרב בין הערבים ואי לא לא.
כד"ל שלא נתחנך מזבח. דהאי קרא בחנוך כתיב כשרשת ואתה תזבח דכתיב לעיל מינה וזה אשר
תעשה על המזבח. אבל נתחנך מזבח שבער הקריב עליו קרבנות אפי"ל לא הקריב תמיד של שחר
יקריב תמיד של בין הערבים דכתיב כשרשת פנחס וזה הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת
הבקר וכנסכו ובהוא קרא לא כתיב את הכבש אחד תעשה בבקר ותניא בספרי האי קרא למה
נאמר והלא נאמר למעלה כשרשת ואת הכבש השני כו' לפי שנאמר עמו את הכבש אחד תעשה
בבקר והי שלא הקריבו של שחר שומע אני שלא יקריבו של בין הערבים ה"ל קרא בתרא ואת הכבש
השני מגיד לך שאם לא הקריב של שחר יקריב של בין הערבים: אבל אם היו מוידים כו' לא
יקריבו בין הערבים. איהן המוידין אבל כהנים אחרים יכולים להקריבו: לא הקטירו קטרת
בבקר יקטירו בין הערבים. דקטורת לא שכיחא בחד גבירא שיקטיר קטרת פעמים רבות כמו
בעולה כדאמרין בזמא של שנה כה אדם מעולם מפני שהיא מעשרת דכתיב (דברים לג) ישמו
קטרה באפך וסמך ליה ברך ה' חילו הלכך לא קנסין להו שמתוך שהיא חביבה עליהם לא פשעי
נה ואינו מניו שניחו אותם מוידין. ואין הלכה כר"ש בשחייה: שאין מחנכים את מזבח
הזהב אלא בקטרת הסמים של בין הערבים. דכתיב (שמות ל) בבקר בהטירו את הנרות
יקטירנה כלומר כשמדשן את המנורה מן האפר שיש סם מהדלקת הנרות ואי לא דענד הדלקה בלורתא
מאי בעי למתן כשרא אומא חנוך בין הערבים וכיון דמנורה נתחנכה בערב קטרת נמי נתחנכה
בערב דכתיב (שם) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה: ה חביתי כהן גדול. מלח
כ"ג שביא בכל יום. וע"ש דכתיב בה (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה מש"ה קרי ליה חביתין:
לא היו באית חצאין. שלא יביא מביתו חצי עשרון בבקר וחצי עשרון בערב: לא חצי עשרונו
של ראשון. שגאור מן העשרון שלם שהביא הראשון שמת ולא קרב אלא חצי: וב' חציון אוברין.
היו עשרונו של ראשון שמת וחצי עשרונו של זה שעמד: משל צבור. דכתיב חק עולם חק זה יהיה
משל עולם כלומר משל צבור מתרומת הלשכה: רבי יהודה אומר משל יורשים. דכתיב (שם) והכהן
המשיח החמיו מבניו והכי משמע והכהן המשיח שמת תחתיו אחד מבניו יעשה אותה: ושלימה
היתה קריובה. כל זמן שהיא באה משל צבור לריש. או משל יורשים לרי"י שלמה היתה קריובה
עשרון שלם ולא חצי עשרון. ר"ש מסיק ליה מכליל תקטר שלא יקטירוהו לחצין אלא כולה כשהיא
באה

משפטים

משפטים ליום חמישי

לא מנו כהן אחר משל מי היתה קרבה. רבי שמעון אומר משל צבור.
רבי יהודה אומר משל יורשים ושלימה היתה קרבה:

רשי

באה משל צבור. ור"י מסיק לה מדכתיב מבניו יעשה אותה כשא' מבניו מקריב לאחר שמת אביו.
דהיינו יורשים יעשה אותה ולא הליה והלכה כר"י שמשל יורשים היא באה:

גמרא מנחת דף מ"ג ע"א

תנו רבנן הפל חייבין בציצית פתנים ליום וישראלים גרים
נשים ועבדים. רבי שמעון פוטר בנשים מפני שמצות
עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים
פטורות. אמר מר הפל חייבין בציצית פתנים ליום וישראלים
פשיטא דאי פתנים ליום וישראלים פטירי מאן ליתייבו. פתנים
אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב (דברים כ"ב)
לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך מאן
דלא אשתרי פלאים לגביה בלבישה הוא דמיתייב בציצית
הני פתנים הואיל ואשתרי פלאים לגבייהו לא ליתייבו קא
משמע לן נהי דאשתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא
אשתרי. רבי שמעון פוטר בנשים מאי טעמא דרבי שמעון
דתניא (במדבר ט"ז) וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר
פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא
אומר אשר תכסה בה תרי כסות סומא אמור הא מה אני
ממייס וראיתם אותו פרט לכסות לילה. ומה ראית לרבות
כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרפה אני כסות סומא
שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה
בראיה אצל אחרים. ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי ליה
מבעי להו לכדתניא (שם) וראיתם אותו וזכרתם ראה מצות
זו וזכור מצות אחרת התלויה בה ואי זו זו מריאת שמע. דתנן

מאימתי

רשי

שהזמן גרמא הוא. לילה לר"ש לאו זמן לילית היא והוי ליה יום זמנו:
כהנים אשתרי בלאים לגבייהו. אכנט דכתיב ביה שש ומכלת: כסות
סימא. דמייב: ורבנן. דאית להו לילה זמן לילית והוי מלוה שלא הזמן גרמא
וגסיב

משפטים ליום חמישי

מאימתי קורין את שמע בשחרית משיפיר בין תכלת ללבן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת תפמוכה לה ואי זו זו מצות בלאים דכתיב לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה קד. תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי פינן שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל המצות בלן:

רש"י

וכנס חייבות: זו קריאת שמע. דכסהיך גוון של לילה קורא את ק"ס: כיון שנתחייב במצוה זו. שהאיר היום נחייב בכל המלות דרוב מלות טהנת ביום (רבי שמעון הוא דפטר כנסים דאי רבנן הא איכא נשים חייבות בה ופטורות מכמה מלות):

זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב

תאנא במה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה דאשתזיבו מאינון גסיוני אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר רבי יהודה כתיב (דניאל וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגומר. ותאנא בסתימא דמתניתין מיכא דתהוא רשע בשרא בחלבא הוה וגבינה עם בשרא פר מיכלן אתרנין ודא סליק ליה בפתוריה בכל יומא. ודניאל דאסתמר מהאי פר רמו יתיה לגובא דאריוותא אשתלים בצולקמא דמאריה (בראשית קצ"א *). ועל שני צולקמיה לצולקמא אחרא ועל דא דתלוי אריוותא מניה ולא תברוהו. ותהוא רשע בשעתא דמלכותא אתעדדי מניה ועם תיוות ברא הוה מדוריה אעדו צולקמא דאנפוי מניה ומיהווא יומא לא אתתיו צולקמיה צולקמא דבר נש. וכל בעירא דאתי אתתיו ליה צולקמא דזיניה וניקביה והוה אתיין עגיה כלתו ובכמה זמנין הוה אכלין ליה תיוות ברא בר דאתגור האי עונשא עגיה בגין דכתיב (חבקוק א') והוא במלכים יתקלם בגין כך בלא יתקלסו ביה כל תהוא זמנא. תא תזי מה כתיב ולקמצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב מכל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה מראיהם טוב דצולקמא דמאריהון לא אעדיו מניהון ומאתרני אעדיו. מאן גרים האי בגין דלא אתנעשו בגיעולו מיכליהון. זבאה חזקיהון דישרא דכתיב בהו (שמות כ"ב) ואנשי קדש תהיון י:

הלכה פסוקה	יוסף רחוק	מוסר
חובבים הלכות ק"ש פ"ב	תקנת השבים להיות עניים ונשגרי לב	מ"דוק מספרי מוסר
" גיצר ויבדק שלא יבטח הרוק	באמת וגדולה עגנה פארו הקריב	
ולא יתוק הדפה ולא יגיה הגד ולא		

וי"ד

משפטים ליום חמישי

כ

נגיד הנח. לפיכך צדיק ליתן כינוח בין הדברים בין כל שמי איתיות הדומות שאחת מהן סוף תיבה וקאחכת תחנת תיבה בסמוכה לה בגין דכל דכקד קורא בכל ושותה וחונן וקורא דכקד וכן באבדקס מתנה בקנה פתיל וצריה דבאר זיין של תוצרו וצריה דתאריה דכרית של אחר כדי שימליכהו בשמים ובאמן ובר רוחיה. וצריה שלא יתמוך בת"ת גדי שלא יהא פאמר אי חד: - קורא אדם שמע בקד רשין שיהיה קביעה וסקורא בקל רשין צריה דתנחור מדברי שביש שבאיתה בקשון ומדקנה באיתה בקשון פטו ששקנה בקשון שקורש:

משפטים ליל ששי תורה

צירוף יהוה

כי ואם יעבדו או יעבדו יפיר דחפשי ישלחנו תחת שנו: פ ואם ישנא דעבדה או ישנא דאמתה יפיר לבר חזרין ופטרנה חלף שנה: כח וכרי יגה שור את-איש או את-אשה ומת סקול יסקר השור ולא יאכל את-בשרו ובעל השור נקי: וארי יגח תור ית גבבא או ית אתתא וימות אתרנמא יתרגם תורא ודא יתאביד ית בשריה ומריה דתורא יהא זבאה: כט ואם שור נגח הוא מתמול שלשים והועד

בבעליו

רש"י

(כח) וכי יגח שור. (מכילתא. ב"ק כד) אחד שור ואחד כל בהמה ותיב ועוף אלא שדיבר הכתוב בהווה: ולא יאכל את בשרו. (פסחים כח) ממשמע שנאמר סקול יסקל השור איני יודע שהוא נבלה ונבלה אסורה באכילה אלא מה ט"ל ולא יאכל את בשרו שאפי' שחטו לאחר שנמנר דינו אסור באכילה (ב"ק מא) בהגאה מנין ט"ל ובעל השור נקי כאלו האומר לחזירו ולא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הגאה של כלום זהו מדרשו ופסונו כמשמעו לפי שנאמר בזמנו וגם בעליו יומת הולך לומר בהם ובעל השור נקי: (כט) מתפורל שלשם

משפטים לליל ששי

בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אישה השור
יסקל וגם בעליו יומת: ואם תור נגח הוא מאתמלי ומדקדמותי
ואתסדד במקריה ולא נטררה ונקטור גבר או איתתא תורא יתרגם ואף
מריה יתקטיר: ל אם כפר יושנת עליו ונתן פדיון נפשו
ככל אשר יושנת עליו: אם ממון ישוון עלוהי ויתן פדיון נפשיה
ככל דישוון עלוהי: לא או בגן יגח או בת יגח כמשפט
הזה יעשה לו: או קבר ישראל יגח תורא או קבת ישראל יגח
כדינא תדון ותעביד גיה: לב אם עבד יגח השור או אמה
כסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: ס
אם לעבדא יגח תורא או לאמתא כסףא תלתין סלעין יתן דרבוניה ותורא
יתרגם: יג וכי יפתח איש בור או כייכרה איש

רש"י

שלשום. הרי שלש נניחות (מכילתא): והועד בבעליו. (ב"ק כג) לי התראה
בעדים כמו (בראשית מג) העד העיד בנו האיש: והמית איש וגו'. לפי שנאמר
כי יגח חין לי אלא שהמיתו בנניחה. המיתו בנניחה דמיסה דמיסה ובעיטה מנין ה"ל
והמית: וגם בעליו יומת. בידי שמים. יכול בידי אדם ת"ל (במדבר לה) מות
יומת המכה רוצח הוא על רציחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על רציחת שורו (סנהדרין
לג): (ד) אם בופר יושנת עליו. אם זה אינו תלוי והרי הוא כמו אם כסף תלוה
לשון אשר זה משפטו שישיע עליו ב"ד כופר: ונתן פדיון נפשו. דמי נזק
דברי רבי ישמעאל. ר"ע אומר דמי מוסיף (ב"ק כז): (לא) או בן יגח. בן שהוא
קטן: או בת. שהיא קטנה לפי שנאמר והמית איש או אשה יכול אינו חייב אלא
על הגדולים ת"ל או בן יגח וגו' לחייב על הקטנים כגדולים (מכילתא): (לב) אם
עבד או אמה. כנענים (מכילתא): שרשים שקלים יתן. גזירת הכתוב הוא
בין שהיא שוה אלק זוז בין שאינו שוה אלא דינר והסקל משקלו ד' זהובים שהם
חצי אונקיה למשקל הישר של קלוני"א: (לג) וכי יפתח איש בור. שהיה מכוסה
וגלחו: או כי יכרה. למה נאמר אם על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן
אלא להביא כורה אחר כורה שהוא חייב: ורא יבסגו. הא אם כסהו פטור
זכופר ברה"ר דבר הכתוב (שם נה): שור או חמור. הוא הדין לכל בהמה
זחיה שבכ"מ שנאמר שור וחמור אנו למדין אותו שור שור משבט שנאמר למען
יטו שורך וחמורך מה להלן כל בהמה וחיה כשור שהרי נאמר במקום אחר וכל
בהמך אף כל בהמה וחיה כשור ולא נאמר שור וחמור אלא שור ולא אדם חמור
ולא

משפטים לליל ששי כא

בז ולא יכפנו ונפל שמה שור או חמור: נארי יפתח
גבר גוב או ארי יכרה גבר גוב ולא יכפנה. ויפל תפן תורא או חמורא:
יד בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה
לו: ס מרה דגבא ישלם כסףא יתיב למרוהי ומתא יהא די'יה: לה וכו'
יגף שור איש את שור רעהו ומת ומכרו את השור
חלי וקצו את כסףו וגם את המת יתקצו: נארי יגוף
תור דגבר ית תורא דתכריה וימות ויעבנון ית תורא היא ויעבנון ית
בספיה ואף ית דמי מיתא יפגנון: לו או גודע כי שור נגח
הוא מהתמור שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם
ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו: ס או איתדע ארי

תור

רש"י

ולא כלים (ב"ק כב): (רד) בעל הבור. בעל התקלה אע"פ שאין הבור שלו
שעשאו ברה"ר עשאו הכתוב בעליו להתחייב עליו במקומו: כסף ישיב לבעליו.
ישיב לרבות שום כסף ואפילו כובין (שם ז). (והא דכתיב מוטב שדו וכהו רש"י
שהניזקין מן העודות תירך בגמרא דפ"ק דב"ק רב הונא ברבי דרבי יהושע דזבו אה
באלגבות קרקע אבל מטלטלי כל מילי מוטב הוא דאין לא מודבן הכא מודבן הכא):
והמת יהיה לו. (מכילתא ב"ק ז) לניזק שמין את הנבילה וטולה בדמים ומשלם
לו המזיק עליו השלומי נזקו: (לה) וכי יגף. ידחף בין בקרניו בין בגופו בין
ברגליו בין שגסכו בשניו כולן בכלל נגיפה הם שאין נגיפה אלא ל' מכה: שור איש
שור של איש: ומכרו את השור וגו'. בשוים הכתוב מדבר שור שור ר' שהמית שור
שוה ר' בין שהנבילה שוה הרבה בין שהוא שוה מועט כשנוטל זה חצי החי וחצי המת וזה
חצי החי וחצי המת נמלא כל אחד מפסיד חצי נזק שהזיקה המיתה למדנו שהתם
משלם חצי נזק שמן השוין אתה למד לשאינן שוין כי דין התם לשלם חצי נזק
לא פחות ולא יותר או יכול אף בשאינן שוין בדמיהן כשהן חיים אמר הכתוב
וחצי את שניהם אם אמרת כן פעמים שהמזיק נושאת הרבה כשהנבילה שוה
לימכר לנכרים הרבה יותר מדמי שור המזיק ואי אפשר שיאמר הכתוב שיהא
המזיק נשכר או פעמים שהניזק נוטל הרבה יותר מדמי נזק שלם שהני דמי שור
המזיק שוין יותר מכל דמי שור הניזק ואם אמרת כן הרי תס חמור ממועד על
כרחק לא דבר הכתוב אלא בשוין ולמדך שהתם משלם חצי נזק ומן השוין תלמוד
לשאינן שוין שהמשלם חצי נזקו שמין לו את הנבילה ומה שפחתו דמיו בשביל
המיתה נוטל חצי הפחת והולך ולמה אמר הכתוב בלשון הוא ולא אמר ישלם חליו
ללמד שאין התם משלם אלא מגופו ואם נגח ומה אה"כ אין הניזק נוטל אלא הנבילה
ואם אינה מגעת לחצי נזקו יפסיד. או שור שוה מנה שנגח שור שוה חמש מאות זוז

חינו

משפטים ליל ששי

תור נגח הוא מאתמלי ומדקדמותי ונא נמרוה מריה שלמא ישלם תירא
תלף תורא ומיתא יהא דיליה: לו כי יגנב איש שור או-
שה ומבחו או מקרו חמשה בקר ישלם תחת
השור וארבע צאן תחתהשה: ארי יגנב גבר תור או אפר
ויבסנה או יגננה חמשה תורין ישלם תלף תורא וארבע ענא תלף
אמרא: כב א אם במחתרת ימצא הגנב והכה ומת
אין לו דמים: אם במחתרתא ישתבח גנבא ויתמחי וימית לית
לית דם: ב אם זרתה השמש עליו דמים לו שלם
ישלם אצאין לו ונמפר בגנבתו: אם ענא דסהדיא נפלת
ערוהי דמא ליה שלמא ישלם אם לית ליה ויזדבן בגנבתה: ג אם-

רש"י המצא

אינו נוטל אלא את הסור שלא נתחייב התם לחייב את בעליו לשלם מן העליה
(ב"ק כו): (ד) או גודע. או לא היה תם אלא נודע כי שור נגח הוא היום
ומתמול שלשום הרי שלשה נניחות: שרם ישלם שור. נזק שלם: והמת יהיה
רו. לניזק ועליו ישלם המזיק עד שישלם נזק כל נזקו: (ד) חמשה בקר וגו'.
אמר רבן יוחנן בן זכאי חס המקום על כבודן של בריות שור שהולך בהנלו
ולא נכזה בו הגנב לנושאו על כתפו משלם ה' שה שנושאו על כתפו משלם ד'
הואיל ונתכזה בו. אר"מ זא וראה כמה גדולה כחה של מלאכה שור שצטלו
ממלאכתו משלם ה' שה שלא צטלו ממלאכתו ד': תחת השור תחת השה.
(ב"מ פז) שנאן הכתוב לומר שאין מדת תשלומי ד' וה' נוהגת אלא בשור ושה
בלבד: (א) אם במחתרת. (סנהדרין סב) כשהיה חוסר את הציט: אין רו
דמים. אין זו ראיסה הרי הוא כמה מעיקרו כאן למדתך תורה אם זא להרגך
השכס להורגו וזה להרגך זא שהרי יודע הוא שאין אדם מעמיד עלמו ורואה
שנוטלין ממונו צפניו ושוקף לפיכך ע"מ כן זא שאם יעמוד בעל הממון כנגדו
יהרגני: (ב) אם זרתה השמש עליו. (מכילתא וסנהדרין סס) אין זה אלא
כמין משל אם ברור לך הדבר שיש לו שלום עמך כשמס הזה שהוא שלום בעולם
כך פשוט לך שאינו זא להרוג אפילו יעמוד בעל הממון כנגדו כגון אב החותר
לגנוב ממון הבן בדוע שרמזי האב על הבן ואינו זא על עסקי נפשות: דמים רו.
כחי הוא חסוב וראיסה היא אם יהרגנו בעל הבית: שרם ישלם.
הגנב ממין שגנב ואינו חייב מיתה. ואונקלוס שפרגס אם עינא דסהדיא נפלת
עלגוהי לקח לו שטה אחרת לומר שאם מלאכה עדים קודם שזא בעל הבית וכשזא
בע"ה"ב נגדו התרו בו שלא יהרגנו דמים לו חייב עליו אם הרגו שמאחר שיש
דואיס לו אין הגנב הזה זא על עסקי נפשות ולא יהרוג את בעל הממון: (ג) אם
המלא

משפטים ליל ששי

כב

המצא תמצא בידו הגנבה משור עד חמור עד ששה
חיים שנים ישלם: שרישי ס אם אשתכחא ושתכח בידה גנבתא
מתור עד תמר עד אמר דאנן חיינ על חד תרין ישלם: ד כי יבער
איש שדה או כרם ושלח את בעירה ובער בשדה
אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם: ס ארי יוכיר
גבר בקר או כרם וישלח את בעירה ויוכיר בתק אחרן שפר חקלה
ושפר פרמה ישלם: ה כיתצא אש ומצאה חצים ונאכל
גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבער
את הבערה: ס ארי תתפק גור ותשפח פובין ויוכיר גדישין או
קמא או חקלא שלמא ישלם דאדלגה ית דלקתא: ו כיייתן איש אר-
רעהו כסף או כלים לשמור וגנב מבית האישי אם
ימצא הגנב ישלם שנים: ארי יתן גבר לתברה כסף או מנין
למפר ויתגנבון מבית גברא אם ישתכח גנבא ישלם על חד תרין: ז אם-

בעירו כ"י

המצא תמצא בידו. כרשקו שלא טבח ולא מכר: משור עד חמור. כל דבר
בכלל תשלומי כפל בין שיש בו רוח חיים בין שאין בו רוח חיים שהרי נאמר
במקום אחר על שה על שלמה על כל אבדה וגו' ישלם שנים לרעהו: חיים
שנים ישלם. ולא ישלם לו מהיס אלא חיים או דמי חיים: (ד) כי יבער. את
בעירה. ובער. כולם ל' בהמה כמו אכחו ובעירו: כי יבער. יולך בהמותיו בשדה
וכרם של חבירו ויזיק אותו באחת משתי אלו או בשלוש בעירה או בצעור. ופירשו
רבתינו שלוח הוא נזק מדרך כך רגל ובער הוא נזק השן האוכלת ומצטרם (ב"ק נ"ג):
בשדה אחר. בשדה של איש אחר: מיטב שדהו ישלם. שמין את הנזק ואם
זא לשלם לו קרקע דמי נזקו ישלם לו ממיטב שדותיו אם היה נזקו סלע יתן לו שיה
סלע מעידית שיש לו. למדך הכתוב שהניזקין שמין להם בעידית (ב"ק ז):
(ה) כי תצא איש. אפילו מעלמה: ומצאה קוצים. קרדוק"ש בלעז (דיוטלען):
ונאכל גדיש. שלחה בקוים עד שהגיע לגדיש או לקמה המחוברת בקרקע:
או השדה. שלחה את נירו ולריך לניר אותה פעם שניה. שלם ישלם המבער.
אע"פ שהדליק בחוך שלו והיא יאלה מעלמה ע"י קוים שמלאה חייב לשלם לפי
שלא שמר את גחלתו שלא תלא ותזיק: (ו) וגנב מבית האישי. לפי דבריו:
אם ימצא הגנב. ישלם הגנב שנים לבעלים (ב"ק כג): (ז) אם רא ימצא

הגנב

לא ימצא הנגב ונקרב בעל הבית אלהים
אם לא שלח ידו במלאכת רעהו : אם לא ישתבח ונגבא
ויתקרב מרה דבימא לקדם דיניא אם לא אויש ידה במה דמסר לה
חברה : ח ער בר דבר פשע על שור על חמור
ערשה על שלמה ער בר אברה אשר יאמר
כי הוא זה ער האלהים יבא דבר שניהם אשר
ירשיען אלהים ישלם שנים רעהו : ס ער בר פתגם
דחוב על תור על חמר על אפר על בר אבדתא די ימר ארי
הוא דין לקדם דיניא ויעור דין פרוהון די יתיבון דיניא ישלם על חר
תרוין חברה : ט כי יתן איש אל רעהו חמור או שור
אוישה וכל בהמה לשומר ומת או נשבר או נשקה
אין ראה : ארי יתן גבר חברה חמר או תור או אפר ובר בעירא

רשי למטר

הנגב. וכן השומר הזה שהוא בעל הבית : ונקרב. אל הדיין. לדון עם זה ולשבע
לו שלא שלח ידו בשלו : (ח) ער בר דבר פשע. שימלא סקרן בשבועתו שיעידו
עדים שהוא עלמו נגבו וירשיעוהו אלהים על פי העדים : ישלם שנים רעהו.
למדך הכחוש שהטוען בפקדון לומר נגב הימנו ומלא שהוא עלמו נגבו משלם השלומי
כפל ואימתי בזמן שנשבע ואח"כ בלו עדים שכך דרשו רבותינו ונקרב בעל הבית
אל האלהים. קריבה זו שבועה היא. אחת אומר לשבועה או אינו אלא לדון שכיון
שבא לדון וכפר לומר נגובה מיד יתחייב כפל אם בלו עדים שהוא בידו. נאמר
כאן שליחות יד ונאמר למטה שליחות יד שבועת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח
ידו מה להלן שבועה אף כאן שבועה : אשר יאמר כי הוא זה. לפי פשוטו אשר
יאמר העד כי הוא זה שנשבעת עליו הרי הוא אלק. עד הדיין יבא דבר שניהם
ויחקרו את העדות אם כשרים הם וירשיעוהו לשומר זה ישלם שנים ואם ירשיעו
את העדים שנמלאו זוממין ישלמו הם שנים לשומר. ורז"ל דרשו כי הוא זה ללמד
שאין מחייבין אותו שבועה אלא א"כ הודה במקלט לומר כך וכך אני חייב לך והמותר
נגב ממנו (ב"ק קי) : (ט) כי יתן איש את רעהו חמור או שור. (ב"מ לד)
פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם לפיכך פטר בו את הגנבה כמ"ס ונגב מצית
האיש אם לא ימלא הנגב ונקרב בעל הבית לשבועה למדת שפוט עלמו בשבועה
זו ופרשה זו אמורה בשומר שטר לפיכך אינו פטור אם נגבה כמ"ס אם נגוב יגב
מעמו ישלם אבל על האונס כמו מת מעלמו או נשבר או נשבה בחזקה ע"י לסיים.

ואין

למטר ומית או אתבר או אשתבי לית דתו : י שבעת יהוה תהיה
בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח
בעריו ולא ישלם : מומתא דין תהא בין פרוהון אם לא אויש
ידה במה דמסר לה חברה ונקבר מרה מנה מומתא וברא ישלם :
יא ואם נגב יגב מעמו ישלם לבעריו : ואם אתנגבא
ותנגב מעמה ישלם פרוהו : יב אם טרף יטרף יבאהו ער
הטרפה לא ישלם : פ אם אתברא יתבר יתי סהדו דתברא לא
ישלם : יג וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת
בעריו אין עמו ישלם : וארי ישאל גבר מן חברה
ויתבר או מית מרה לית עמה שלמא ישלם : יד אם בעריו עמו
לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו : ס אם מרה עמה
לא ישלם אם אגרא הוא ער באגרה : טו וכי יפתח איש

רשי בתולה

ואין רואה שיעיד בדבר : (י) שבועת ה' תהיה. ישבע שכן הוא כדבריו והוא
לא שלח בה יד להשתמש בה לעלמו שאם שלח בה יד ואל"כ נאנסה חייב באונסים :
ורקח בעריו. השבועה : ורא ישלם. לו השומר כלום : (יב) אם טרף יטרף.
על ידי חיה רעה : יבאהו ער. יביא עדים שטרפה באונס ופטור : הטרפה
רא ישלם. אינו אומר טרפה לא ישלם אלא הטרפה יש טרפה שהוא משלם ויש
טרפה שאינו משלם. טרפה חתול ושוכל וגמיה משלם. טרפה זאב ארי ודוב וגחש
אינו משלם ומי לחשך לדון כן שהרי כתיב ומת או נשבר או נשבה מה מיטה שאין
יכול להליל אף שבר ושביה שאין יכול להליל : (יג) וכי ישאל. בל ללמדך על
השואל שחייב באונסין : בעריו אין עמו. אם בעריו עמו. בין שהוא באונס מלאכה
במלאכתו (בבא מיעא לד) : (יד) אם בעריו עמו. בין שהוא באונס מלאכה
בין שהוא במלאכה אחרת היה עמו בשעת שאלה אינו לריך להיות עמו בשעת
שכרה ומיטה (ב"מ ס) : אם שכיר הוא. אם השור אינו שואל אלא שטר בל
בשכרו ליד השוכר הזה ולא בשאלה ואין כל הנאה שלו שהרי ע"י שכרו נשתמש ואין
לו משפט שואל להחייב באונסין. ולא פירש מה דיו אם כשומר חנם או כשומר
שטר לפיכך נחלקו בו חכמי ישראל שוכר כילד משלם ר"מ אומר כשומר חנם ר"א
כשומר שטר : (טו) וכי יפתח. מדבר על לבה עד שמוטת לו וכן תרגומו וארי
ישראל. שדול בלשן ארמי כפתוי בל עברי : מהר ימהרגה. יפסוק לה מוהר כמשפט

א"כ

משפטים לריל ששי

בתולה אשר לא ארשה ושקב עמה מהר ומתנה
לו לאשה: וארי ישדל גבר בתלתא דלא מארסא וישבוב עמה
קמא קמנה לה לאנתו:

משפטים יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל
הסדרה ותרגום והפסרה:

אם מאן ימאן אביה לתתה לו פסא ישקל
במחר הבתולת: אם מצבא לא יצבי אביהא למתנה לה
בסמא תקול במתרי בתלתא: יי מבשפה לא תחיה:
תשא לא תחי: יח פל-שקב עם-בהמה מות יומת: אם
פל דישבוב עם בעירא אתקמלא יתקמ: יש זבח לאלהים
יחרם בלתי ליהנה לברו: דרפח למעות עמבא יתקמ אלתו

לשמא רש"י

איש לאשתו שכותב לה כתובה וישאנה: (טז) במהר הבתורות. שהוא קלוב
חמשים כסף אלל הסופס את הבתולה ושוכב עמה בזונם שנאמר (דברים כב)
זמן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף: (יז) מבשפה לא תחיה. (סנהדרין
סז) אלא תומת צד' וא' זכרים ואחד נקבות אלא שדבר הכהוב בהוה שהגשים
מלוות מכשפות: (יח) (ס"א בר שורב עם בהמה מות יומת. בסקילה רובע
כרבעת שכתוב בהן דמיהם צם): (יט) ראדהים. לע"ג אלו היה נקוד לאלהים
(הלומ' בזיר') היה לריך לפרש ולכתוב אחרים עכשיו שאמר לאלהים אין ל"ל אחרים
שכל למ"ד ובי"ת וה"א המשמשת בראש התיבה אם נקודה בחטף (ר"ל בשו"א) כגון למלך
למדבר לעיר לריך לפרש לאיזה מלך לאיזה מדבר לאיזה עיר וכן למלכים ולרגלים
בחיר"ק לריך לפרש לאיזה ואם אינו מפרש כל מלכים במשמע וכן לאלהים כל
אלהים במשמע אפילו קדש אבל כשהיא נקודה פת"ח כמו למלך למדבר לעיר
(פת"ח וקמ"ץ ענין אחד בענין זה וגם י"ל בדרך אחר כמ"ש בדקדוקי רש"י ישון
בו) נודע באיזה מלך מדבר וכן לעיר נודע באיזה עיר מדבר וכן לאלהים לאותן
שהחרתם עליהם במקום אחר כיוולא בו (תהלים פו) אין כמות באלהים לפי שלא
פירש הולרך להנקד פת"ח: יחרם. ולמה נאמר יחרם והלא כבר נאמרה
בו מיתה במקום אחר (דברים יז) והולאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' אלא
לפי שלא פירש על איזו עבודה חייב מיתה שלא נאמר כל עבודות במיתה צד ופירש
לך כאן זבח לאלהים יחרם לומר לך מה זביחה עבודה הנעשית בפנים לשמים

משפטים ליום ששי כד

לשמא דיי בלחודוהי: כ וגר לא-תונה ולא תלחצנו כה
גרים הייתם בארץ מצרים: וגירא לא תונן ולא תעיקון
ארי דרין תונתון בארשא דמצרים: כא פל-אלמנה ויתום לא
תענון: פל ארמלא ויתם לא תענון: כב אם-ענה תענה
אתו פי אם-צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו:
אם ענאה תעני יתה ארי אם מקבל יקבל קדמי קבלא אקבל קבלתה:
כג וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם
אלמנות ובניכם יתמים: פ ויתקף רוגזי ואקטוד יתכוון
בחרבא ויהנו נשיכון ארמליו ובניכוון יתמין: כד אם-כסף תלוה
את-עמי אתה-עני עפק לא-תהיה לו פנשה לא-

תשימון רש"י

אף אני מרבה המקטיר והמנסך שהן עבודה בפנים וחייבים עליהם לכל ע"א בין
שדרכה לעבדה בכך בין שאין דרכה לעבדה בכך אבל שאר עבודות כגון המכבד
והמרבץ והמנסף והמנסק אינו במיתה אלא באזהרה: (כ) וגר לא תונה. אונאת
דברים קונטרלי"א ר' בלעז (הענהען) כמו (ישעיה מע) והאכלתי את מוניך את
צפרים: ורא תרחצנו. בגזילת מומן: כי גרים הייתם. ואם הוגיתו אף הוא יכול
לסומוך ולומר לך אף אתה מארים באת. מוס שדך אל תאמר לחברך. כל ל'
גר אדם שלא נולד באותה מדינה אלא בא ממדינה אחרת לגור שם: (כא) בר
ארמנה ויתום לא תענון הוא הדיון לכל אדם אלא שדבר הכהוב בהוה לפי
שהם תשושי כח ודבר מלוי לענותם: (כב) אם ענה תענה אותו. הרי זה מקרא
קלר גוס ולא פירש עונשו (והא דכתיב והיו נשיכם וגו' זהו אם לעק ילעק אבל
באם לא ילעק לא פי' וק"ל) כמו (בראשית עו) לכן כל הורג קין גוס ולא פירש
ענשו אף כאן אם ענה טענה אותו לשון גוס כלומר סופך ליטול את שלך למה
כי אם לעק ילעק אלו וגו' אשמענו ואנקמנו: (כג) והיו נשיכם ארמנות. ממשמע
שנאמר והרגתי אתכם אינו יודע שנשיכם אלמנות ונשיכם יתומים אלא הרי זו
קללה אחרת שיהיו הנשים לרורות כאלמנות חיות שלא יהיו עדים למיתה בעליהן
ותהיינה אסורות להנשא והנשים יהיו יתומים שלא יפחוס צד לירד לנכסי אביהם
לפי שאין יודעים אם מתו או נשבו: (כד) אם כסף תלוה את עמי. רבי
ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות מוח מג' וזה אחד מהן: את עמי.
(כ"מ ע"א) עמי ונכרי עמי קודם עמי ועשיר עמי קודם. עני עירך ועני עיר אחרת עני
עירך קודמין. וזה משמעו אם כסף תלוה את עמי תלוהו ולא לעכו"ם ולאיזה מעמי
את העני ולאיזה עני לאותו שעתך. (ד"א את העני שלא תהנוג בו מנהג בזיון
בהלוואה

תשיכון עליו נפש: אם כספא תזוף בעמי לעניא די עמך לא
 תהי לה פרישא לא תשוון עלוהי חבוקיא: כה אסחבל תחבל
 שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו: אם משכונא
 תסב בסותא דחבקה עד מעד שמשא תריבנה לה: כו כי הוא
 כסותה לבדה הוא שמלתו לערו במה ישלב והיה
 פרייצעה אלי ושמתה פריחנן אני: רביעי חצי הספר
 ארי היא כסותה בלחודה היא תותבה למשעה במה ישכוב ויהי ארי
 יקבל קדמי ויאסבל קבלתה ארי תנא אנה: כו אלהים לא
 תקבל ונשיא בעמך לא תאר: דינא קא תקי ורנא
 בעמך קא תרום: כח מלאכתך ודמעך לא תאחר בכור
 בניה תתן לי: בפנה ודמעך קא תאחר בוכרא דבנה תפרש

בשותי קרי רש"י קדמי

בהלוואה שהוא עמי: את העני עמך. הוי מסתכל בעלמך כאלו אתה עמי:
 לא תהיה לו כנשה, לא תכענו בחוקה אם אתה יודע שאין לו אל חסד דומה
 עליו כאלו הלויתו אלא כאלו לא הלויתו כלומר לא תכלימהו: גשך. רבית שהוא
 כנשיכת נחש שנושך חבורה קטנה צרנלו ואינו מרגיש ופסאום הוא מבלבך
 ונפח עד קדקדו כך רבית אינו מרגיש ואינו ניכר עד שהרבית עולה ומתפרו
 ממון הרבה: (כה) אם חבל תחבל. כל לשון חבלה אינו משכון בשעת הלואה
 אלא שמשכנין את הלוה כשמיני הזמן ואינו פורע (חבל חבול כפל לך בחבלה:
 עד כמה פעמים אמר הקב"ה כמה אתה חייב לי והרי נפשך עולה אללי כל אתם
 ואמם ונותנת דין וחשבון ומחייבת לפני ואני מחזירה לך אף אתה עול והשב
 עול והשב): עד בא השמש תשיבנו לו. כל היום תשיבנו לו עד בא השמש
 וכבוד השמש תחזור ותעלנו עד שיבא צקר של מחר וכנסות יום הכתוב מדבר
 שאין לריך לה בלילה (מכילתא): (כו) כי הוא בסותה. זו עליה: שמתתו. זו
 חלוק: במה ישכב. לרבות את המלע: (כז) אלהים לא תקבל. (סנהדרין
 סו) הרי זו אוהרה לברכה השם ואוהרה גם לקללת דיון: (כח) מלאכתך. חובה
 המוטלת עליך כשתמלא תבואתך להתבשל והם בכורים: ודמעך. התרומה
 ואינו יודע מהו לשון דמע: לא תאחר. לא השנה סדר הפרשתן לאחר אה
 המוקדם ולהקדים את המאוחר שלא יקדים תרומה לבכורים ומעשר לתרומה:
 בכור בניך תתן לי. לפדותו בחמש סלעים מן הכהן והלא כבר לזה עליו במקום
 אחר אלא כדי לסמוך לו כן תעשה לשורך עם בכור אדם לאחר ל' יום פודהו
 שנאמר

קדמי: כח כן תעשה לשרך לצאנה שבעת ימים יהיה
 עם אמו ביום השמיני תתנו לי: כו תעבר לתוך לענה
 שבעא יומין יהי עם אמה ביומא תמינא תפר שנת קדמי: לו ואנשי
 קדש תהיון לי ובשר בשדה מרפה לא תאכלו
 לקרב תשלקון אתו: ס ואנשין מדישין תהון קדמי ובשר
 תליש מן חיוא תיא קא תיכלין קבלתא תרכון יתה: כג א לא תשא
 שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס:
 קא תקבל שמע דשקר קא תשוי ידך עם תיבא למתו. גה סהיד שקר:
 ב לא תהיה אחרי רבים לרעת ולא תענה על רב
 לנמת אחרי רבים להטות: קא תהי בתר סניאין קאבאשא
 ולא רש"י

שנאמר (במדבר יח) ופרויו מן חדש חפדה אף בכור בהמה דקה מטפל בו ל'
 יום ואח"כ נוספו לכהן: (כט) שבעת ימים יהיה עם אמו. זו אוהרה לכהן
 שאם בא למהר את קרבנו לא ימהר קודם שמונה לפי שהוא מחוסר זמן: ביום
 השמיני תתנו לי. יכול יהא חובה לבו ביום נאמר כאן שמיני ונאמר להלן (ויקרא
 כב) ומיום השמיני והלאה ירלה מה שמיני האומר להלן להכשיר משמיני ולהלן
 אף שמיני האומר כאן להכשיר משמיני ולהלן וכן משמעו וביום השמיני אתה רשאי
 ליתנו לי (מכילתא): (ד) ואנשי קדש תהיון לי. אם אתם קדושים ופרושים
 משקולי נצלות וטרפות הרי אתם שלי ואם לאו אינכם שלי: ובשר בשדה
 מרפה. (מכילתא) אף צבית כן אלא שדיבר הכתוב בהוה מקום שדרך בהמות
 ליערף וכן (דברים כב) כי בשדה מלאה וכן (שם כג) אשר לא יהיה טהור מקרה
 לילה הוא הדין למקרה יום אלא שדיבר הכתוב בהוה. ואח"כ ובשר דחליש מן
 חיור חיתא בשר שנחלש ע"י טרפת זאב או ארי או מן חיה כשרה או מבהמה כשרה
 בחייה: לברב תשליכון אותה. (מכילתא) ק"ו לטריפה שנותרת בכל הנאות
 ח"כ מה ש"ל לכלב ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל צריה שנא' (שמות י"ח)
 ולכל בני לא יתן כלב לשוני אמר הקב"ה חנו לו שכרו: (א) לא תשא שמע
 שוא. כתרומתו לא תקבל שמע דשקר אוהרה למקבל לשון הרע ולדין שלא ישמע
 דברי בעל דין עד שיבא בעל דין חצרו: אר תשת ידך עם רשע.
 הטוען את חצרו תביע שקר שהבטיחהו להיות לו עד חמס: (ב) לא תהיה
 אחרי רבים לרעות. (סנהדרין ב) יש במקרא זה מדרשי חכמי ישראל אבל אין
 לשון המקרא מיושב בהן על אופניו מכאן דרשו שאין מטין לחובה בהכרעת דיון
 אחד וסוף המקרא דרש"י אחרי רבים דהמות. שאם יש שנים במחיצין יותר
 על המוכין הטה הדין על פיהם לחובה ודיני נפשות הכתוב מדבר ואולי המקרא

משפטים ליום ששי

ולא תתמנע מלא אפא מה דבעינך על דינא בטר סגיאי שרם דינא :
ג ודר לא תהדר בריבו :ם ועל מסבינא לא תרחם בדיניה :
ד כי תפגע שור איבה או חמרו תענה הישב תשיבנו
לו :ם ארי תפגע תורא דסנאך או חמרה דמעי אתבא תתיבנה לה :
ה כי תראה חמור שנאך רבין תחת משאו וחדלת
מעזב לו עזב תעזב עמו : חמישי :ם ארי תחזו חמרא דסנאך
רביע תחות מוענה ותתמנע מלא משבק לה משבק תשובוק מה דבלקך
עלוה

רש"י

דרשו: ולא תענה עד רב. על רב שאין חולקין על מופלא שבב"ד לפיכך
מתחילין בדיני נפשות מן הלך לקטני' שבסן שאלין תחלה שיאמרו את דעתם:
(סנהדרין מ) ולפי דברי רבותינו כך פתרון המקרא: לא תהיה אחרי רבים
דרעות. לחייב מיסה בשביל דין אחד שירצו המחייבין על המוכין: ולא תענה
עד רב. לנטות מדבריו ולפי שהוא חסר יו"ד דרשו בו כן: אחרי רבים להטות.
ויש רבים שאתה נוטה אחריהם ואימתי בזמן שהם המכריעין במחייבין יותר
מן המוכין ומשמע שנא' לא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני אבל היה עמהם
לטובה מכאן אמרו דיני נפשות מטין ע"פ אחד לזכות וע"פ שנים לחוב' ואונקלים
תרגם לא תתמנע מלא אפא מה דבעיך על דינא. ולשון העברי לפי התרגום כך
הוא נדרש: לא תענה על ריב דנשות. אם ישאלך דבר למשפט לא תענה
לנטות ללך אחד ולסלק עמך מן הריב אלא הוי דן אותו לאמתו. ואני אומר
לישבו על אופניו כפשוטו וכך פתרונו: לא תהיה אחרי רבים לרעות. אם
ראית רשעים מטין משפט לא תאמר הואיל ורבים הם הנני נוטה אחריהם:
ורא תענה על ריב דנשות וגו'. ואם ישאלך הגדון על אותו המשפט אל
תענו על הריב דבר הנוטה אחרי אותו רבים להטות את המשפט מאמתו אלא
אמור את המשפט כאשר הוא וקולר יהא תלוי בלואר הרבים: (ג) לא תהדר.
לא תחלוק לו כבוד לזכותו דין ולומר דל הוא אזכנו ואכבדנו: (ה) כי תראה
חמור שונאך וגו'. הרי כי משמש בל' דלמא שהוא מד' לשונות של שמושי כי
וכה פתרונו שמה תראה חמורו רוצן תחת משאו: וחדלת מעזב לו. בתמיה:
עזב תעזב עמו. עזיבה זו לשון עזרה וכן (מ"א יד) עלור ועוזב וכן (נחמיה ג)
ויעזבו ירושלים עד החומה מלאזה עפר לעזור ולסיים את חווק החומה כיוולא בו
(דברים ז) כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה מימי וגו' שמה תאמר כן בתמי'
לא תירא מהם ומדרשו כך דרשו רבותינו כי תראה וחדלת פעמים שאתה חודל
ופעמים שאתה עוזר הא כילד זקן ואינו לפי כבודו וחדלת או בהמת נכרי ומשאו
ש' ישראל וחדלת: עזב תעזב עמו. לפרק המשא. מלמשקל ליה מליטול משאו
ממנו

משפטים ליום ששי

עלוהי ותפרק עמה: ו לא תטה משפט אבינה בריבו:
לא תצלי דין מסבינך בדיניה: ז מדבר שקר תרחק ונקי
וצדיק אלתהרג כי לא אצדיק רשע: מפתנמא דשקרא
תני רחיק ודובי ודי נפק (דכ"ו) מן דינא לא תקטול ארי לא אופי תיבא:
ח וישחר לא תפח בן השחר יעור פקחים ויסלף
דברי צדיקים: וישחר לא תקבל ארי שוחדא מעור חפזין
ומקבלה פתגמין תריצין: ט וגר לא תלחין ואתם ידעתם
אתנפש הגר כייגרים היותם בארץ מצרים:
וניוכא לא תעיקון ואתון ית גפשא דניורא ארי בגין היותון
בארעא דמצרים: י וישש שנים תזרע את ארצך ואספת
את תבואתה: וישית שנין תזרע ית ארעך ותכנוש ית עדלתה:
יא והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך

ויתרם

רש"י

ימנו (ב"מ לב): (ו) אבינך. לשון אובה שהוא מודלל וסאז לכל טובה:
(ז) ונקי וצדיק את תהרג. מניין ליוולא מצ"ד חייב ואמר א' יש לי ללמד עליו
זכות שמחזירין אותו ת"ל ונקי אל תהרוג ואע"פ שאינו לדיק שלא נלמד מצ"ד
מ"מ נקי הוא מדין מיסה שהרי יש לך לזכותו. ומניין ליוולא מצ"ד זכאי ואמר א'
יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו לב"ד ת"ל ולדיק אל תהרוג וזה לדיק
הוא שנלמד מצ"ד: כי רא אצדיק רשע. אין עליך להחזירו כי אני לא אלדיקנו
בדיני אם ילא מידך זכאי יש לי שלוחים הרבה להמיתו במיטה שנתחייב בה:
(ח) וישחר לא תקח. אפי' לשפוט אמת וכ"ש כדי להטות את הדין שהרי כדי
להטות את הדין נאמר כבר לא תטה משפט: יעור פקחים. (ב"מ קיא מכלתא)
אפי' חכם בתורה ונוטל שוחד סוף שתטרוף דעתו עליו וישתכח תלמודו ויכה
מאור עיניו: ויסקף. כתרוממו ומקלקל: דברי צדיקים. דברים המלודקים
משפטי אמת וכן תרגומו פתגמין תריצין ישרים: (ט) וגר לא תרחץ. בהרבה
מקומות הזכירה תורה על הגר מפני שסורו רע (ב"מ נט): את נפש הגר.
כמה קשה לו כשלוחיס אותו: (י) ואספת את תבואתה. לשון הכנסה לבית כמו
(דברים כב) ואספתו אל סוף ביתך: (יא) תשמטנה. מעבודה: ונטשתה. מאכילה
אחר זמן הביעור. ד"א תשמטנה מעבודה גמורה כגון חרישה וזריעה ונטשתה
מלזבל ומלקשקש: ויתרם תאכל חית השדה. (מכילתא) להקיש מאכל אכיון
למאכל חיה מה חיה אוכלת בלא מעשר אף אכיונים אוכלים בלא מעשר
מכאן

ויתרם תאכל חית השדה בן-תעשה לברמך
לזיתך: ושבועתא תשמטנה ותרמשנה ויכלון מסגני עמך ושאררון
תיכול חיות ברא בן מעבד לברמך לזיתך: יב ששת ימים תעשה
מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך
ותמורה וינפש בן-אמתך והגר: שתא יומין תעבד עובדך
וביומא שביעאה תנוח בדיך דינוח תורך ותמך וישקוט בר אמתך
וגיורא: יג ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ולשם
אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על-פיך:
ובכל די אגרות לבון תסתמרון ושום מעות עממיה לא תדברון לא
ישתמע ער פומכון: יד שלש רגלים תחג לי בשנה:
תלת זמנין תחוג גדמי בשתא: טו את-חג המצות תשמר
שבועת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד
חדש האביב ייבו יצאת ממצרים ולא יראו פני

ריקם רש"י

מכאן אמרו אין מעשר בשביעית: בן תעשה רברמך. ותחלת המקרא מדבר
בשדה הלבן כמו שאמר למעלה הימנו הזרע את הרגל: (יב) וביום השביעי
תשבת. (מכילתא) אף בשנה השביעית לא תעקר שבת בראשית ממקומה שלא
האמר הואיל וכל השנה קרויה שבת לא תנהוג בה שבת בראשית: למען ינוח שורך
וחמורך. פן לו נייח להפיר שיהא תולש ואוכל עשבים מן הקרקע או אינו
אלא יחבשנו בשוך הבית אמרת אין זה נייח אלא לער: בן אמתך. (מכילתא)
בעבד הערל הכתוב מדבר: והגר. זה גר תושב: (יג) ובכל אשר אמרתי
אליכם תשמרו. (מכילתא) לעשות כל מצות עשה באזהרה שכל שמירה שבחורה
אזהרה היא במקום לאו: רא תזכירו. (ט"ז ג) שלא יאמר לו שמור לי בלד ע"א
פלוגית או תעמיד עמי ביום ע"א פלוגית ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו
ושם אליהם אחרים לא תזכירו ללמדך ששקולה ע"א כנגד כל המצות כולן והגזרה
בה כשומר את כולן: רא ישמע. מן הנכרי: ער פיך. שלא העשה שותפות
עם נכרי וישבע לך בע"א שלו כמלאה שאתה גורם שיזכיר על ידך: (יד) רגלים.
פעמים וכן (במדבר כב) כי הכיתני זה שלש רגלים: (טו) חדש האביב.
שהצוא' מתמלאת בו באביב אביב לשון אב צכור וראשון לבשל פירות: ורא
ידאו פני ריקם. כשהבאו לראות פני צרגלים הביאו לי עולות (חגיגה ז):

ריקם: ית חגא דפטריוא תמר שבועא יומין תיכול פטריוא כמא
דפטריוא לזמן ירחא דאביבא ארי בה נפקת ממצרים ולא יתחזון גדמי
ביקנין: טז וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע
בשדה וחג האסף בצאת השנה באספת את-
מעשיך מן השדה: וחגא דחצדא בכורי עובדיך די תזרע
בתקלא וחגא דגנשא כמפקא דשתא כמכנישא ית עובדיך מן תקלא:
יז שלש פעמים בשנה יראה כל-זכורך אל-פני
האדון והיה: תלת זמנין בשתא יתחזון כל דכורך גדם רבון עמא י:
יח לא תזבח על-המזבח דם זבחי ולא ילין חלב-חגי ער-
בקר: לא תבוס על חמיע דם פסחי ולא יביתון בר מן מדבחה תרפי
נכסת חגא עד צפרא: יט ראשית בכורי אדמתך תביא בית
יהוה אלהיך לא-תבשר גדי בחלב אמו: ששי פ
ג"ש בכורי ארעה תיתי לבית מקדשא בני אלהיך לא תיכלון בשר בחלב:

רש"י חנה

(טז) וחג הקציר. הוא חג השבועות: בכורי מעשיך. שהוא זמן הבאת בכורים
ששמי הלחם הבאים בעלמך היו מתירין החדש למנחות ולהביא בכורים למקדש שני
(במדבר כח) וביום הבכורים וגו': וחג האסף. הוא חג הסוכות: באספת את
כעשיך. שכל ימות החמה התבואה מהייבשת בשדו' ובחג אוספי' אותה אל הבית
מפני הגשמים: (יז) שלש פעמים וגו'. לפי שהענין מדבר בשביעית הולך לו'
שלה יפעקרו שלש רגלים ממקומן (מכילתא): כל זכורך. הזכרים שגד:
(יח) לא תזבח על המזבח וגו'. לא תשחט את הפסח ביד בניסן עד שהצער
החמץ (מכילתא פסחים טג): ורא ילין חלב חגי וגו'. חוץ למזבח: עד בקר.
יכול אף על המערכה יפסל בלינה ת"ל (ויקרא ו) על מוקדה על המזבח כל
הלילה: ורא יקין. אין לינה אלא בעמוד השחר שנא' עד בקר אכל כל הלילה
יכול להעלותו מן הרלפה למזבח (יט) ראשית בכורי אדמתך. אף השביעית
חייבת בבכורים לכך נאמר אף כאן בכורי אדמתך. כיצד אדם נכנס לתוך שדהו
ורואה יזאנה שבכרה כורך עליה גמי לסימן ומקדישה ואין בכורים אלא משבעת
המינין האמורין במקרא (דברים ח) ארץ חטה ושעורה וגו': לא תבשר גדי.
אף עגל וכבש בכלל גדי שאין גדי אלא ל' ולד רך ממה שאתה מולא בכמה מקומות
בחורה שכתוב גדי והולך לפ' אחריו עזים כגון (בראשית לח) אנכי אשלח גדי
עזים את גדי העזים (שם כז) שני גדיי עזים ללמדך שכ"מ שנא' גדי הסם אף
עגל

כ הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרה בדרך
 ולהביאך אל המקום אשר הכנתי: הא אנא שלח
 מלאכא קדמך למסרה בארעה ולא עלותך? אתרא דאתקנית:
 כא השמר מפניו ושמע בקלו אל תמר בו כי לא
 ישא לפשעכם כי שמי בקרבו: אסתמר מן קדמוהי וקבל
 למימרה לא תסרב לקבלה ארי לא ישבוק לחויביון ארי בשמי מימרה:
 כב כי אם שמוע תשמע בקלו ועשית כל אשר
 אדבר ואיבתי את-איבוי וצרת את-צרותי:
 ארי אם קבלא תקבל למימרה ותעבד כל דאמלי ואמניית סנאה ואעיק
 לדמעיון ק: כג כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל-
 האמרי ותחתי והפרזי והפגעני החוי והיבוס
 והכתרתיו: ארי ימך מלאכי קדמך ויעלך לנת אמראי ותמאי
 ופרזאי ופגענאי חזאי ויבוסאי ואשצנון: כד לא תשתחות
 לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם
 כי הרם תהרסם ושבר תשבר מצבתייהם: קא תסגוד
 דמעוניהון ולא תפדחנן ולא תעבד בעובדיהון ארי פגרא תפגרונון
 ותפרא תתפר קמתהון: כה ועבדתם את יהוה אלהיכם

וברך רשי

עגל וכבש צמשמע ובג' מקומות נכתב צחורה א' לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה וא'
 לאיסור ביסול (פסחים כז חולין קטו): (ב) הנה אנכי שורח מלאך. כאן נבשר'
 שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם (שמות לג) כי לא אעלה בקרבך: אשר
 הבנותי. אשר זמנתי לתת לכם זהו פשוטו ומדרשו אל המקום אשר הכינתי כבר
 מקומי ניכר כגדו זה א' מן המקראו שאומרים שבהמ"ק של מעלה מכון כנגד
 בהמ"ק של מטה: (כא) אך תמר בו לשון המראה כמו (יהושע א) אשר ימרה
 את פיך: כי רא ישא רפשעכם. אינו מלומד בכך שהוא מן הכת שאין חוטאין
 ועוד שהוא שליח ואינו עושה אלא שליחותו: כי שמי בקרבך. מחובר לראש
 המקרא השמר מפניו כי שמי משותף בו רבותינו אמרו זה מטרו"ן ששמו כשם
 רבו. מטרו"ן בני' שדי: (כב) וצרת. כתרומו ואעיק: (כד) הרם תהרסם.
 לאותה

וברך את-לחמך ואת-מימך והסרתי מחלה
 מקרבך: שביעי ס ותפלחון קדם יי אלתיכון ויגדך ית מיכך ונת
 משתך ואעדי מרעיו בישינו מפניך: כו לא תהיה משבחה
 ועקרה בארצה את-מספר ימך אמלא: קא תהי מתפלא
 ועקרא בארעה ית מנין יומך אשלים: כז את-אימתי אשר
 לפניך והמתני את-כל-העם אשר תבא בהם
 ונתתני את-כל-איבוי אליך ערף: ית אימתי אשר-לחמך
 ואתפר (י"א ואשגש) ית כל עמא דאת אתי לאנחא בהון ואמסר ית כל
 בעלי דבבך קדמך מתורי קדך: כח ושלחתי את-הצרעה
 לפניך וגרשה את-חזי את-הפגעני ואת-החתי
 מלפניך: ואשלח ית ערעיתא קדמך ותתרה ית תנאי ית פגענאי
 ונת חתאי מן קדמך: כט לא אנגרשנו מפניך בשנה

אחת רשי

לאותה אלוהות: מצבותיהם. אצנים שהם מליצין להשתחות להם: (כו) לא תהיה
 משבחה. אם תעשה רעיו: משבחה. מפלה נפלים או קוצרת את צניה קרוי
 משכלה: (כז) והמתני. כמו והממתי ותרגומו ואשגש. וכן כל תיבה שפועל שלה
 בכפל אות אחרונה כשתספור לדבר בלשון פעלתי יש מקומות שנוטל אות הכפולה
 ומדגיש את האות וקודו במלאפוס כגון והמתי מגזרת (ישעיה כח) והמס גלגל
 עגלתו. וסבותי מגזרת (ש"א ז) וסבב בית אל. דלותי מגזרת (ישעיה יט) דללו
 וחרבו. (שם מט) על כפיס חקותיך מגזרת (שופטים ה') חקקי לב (ש"א יב)
 את מי רעותי מגזרת (איוב כ) רץ עזב דלים. והמתרגם והמותי ואקטל טועה
 הוא שאלו מגזרת מיתה היא אין ה"א שלה צפת"ח ולא מ"ס שלה מודגש' ולא
 נקודה מלאפוס אלא והמתי (בלירי) כגון (במדבר יד) והמתה את העם הזה
 והסיו' מודגשת לפי שתבא במקום ב' תו"ן האחת נשרש' לפי שאין מיתה בלא
 תי"ו והאחרת משמשת כמו אמרתי חטאתי עשיתי וכן ונתתי התי"ו מודגשת שהיא
 באה במקום שתיים לפי שהיא לריך שלשה תו"ן שתיים ליכוד כמו (יהושע י)
 ציוס תת ה' (קהלת ג) מתת אלהים היא והשלישי לשמוש: ערף. שיטוט מלפניך
 ויהפכו לך ערפס: (כח) הצרעה. מין שרץ העוף והיתה מכה אותם צעיניהם
 ומטילה בהם ארס והם מתים (סוטה לו) והלרעה לא עברה את הירדן והחתי
 והכנעני הם ארץ סיחון ועוג לפיכך מכל ז' אומות לא מנה כאן אלא אלו. וחוי
 אע"פ שהוא מעבר הירדן והלאה שנו רבותינו במס' סוטה על שפת הירדן עמדה
 וזרקה

משפטים ליום ששי

אחת פון תהיה הארץ שממה ורבה עלה חית השדה : לא אתרכנו מן הדמך בשמא תדא דילמא תהי ארעא צדא ותסגי עלה חיות ברא : ל מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונהלת את הארץ : ועיר ועיר אתרכנו מן הדמך עד דתסגי ותחסן ית ארעא : לא ושתו את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנחל כיו אתו בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך : ואשני ית תחומך מימא דסוף ועד ימא דפלשתאי וממדברא עד פרת ארי אמסר בידיכון ית יתבי ארעא ותרכנו מן הדמך : לב לא תכרת להם ולא תהיהם ברית : לא תגור דהון ודמעותהון קום : לג לא ישבו בארצה פרוחטיאו אתה לי כי תעבד את אלהיהם כיי יהיה לה למוקש : פ לא יתבון בארעה דימא יתיבון יתך מדמי ארי תפליח ית טעותהון ארי יהו לך שתקלא : כד א ואל משה אמר עלה אל יהוה אתה ואחרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחויתם מרחק : ולמשה אמר סק דמך ית את ואחרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל ותסגדון מרחיק : ב ונגש משה לברו אל יהוה

והם

רשי

וזרקו בהם מרה : (כט) שממה. ריקנית מצני אדם לפי שאתם מעט ואין בכס כדי למלאות אותם : ורבה עריך. ותרבה עליך : (ל) עד אשר תפרה. תרבה לי פרי כמו פרו ורבו : (לא) ושתו. לי השתה והסיו מודגשת מפני שזאה תחת שמים שאין שיהיה בלא תי"ו והאמת לשמוש : עד הנחל. פרס : וגרשתמו. ותגרשם : (לג) כי תעבד וגו'. הרי אלו כי משמשין במקום אשר וכן בכמה מקומות וזה לשון אי שהוא אחד מד' לשונות שהכי משמש וכן מלינו בהרבה מקומות אם משמש בלשון אשר כמו (ויקרא ב) ואם תקריב מנחת צבורים שהיא מוצה : (א) ואר משה אמר עדה. פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות וז' בסיון נאמרה לו עלה : (ב) ונגש משה לברו. אל הערפל :

ויבא

משפטים ליום ששי

והם לא ונגשו והעם לא יעלו עמו : ויתקרב משה בלחודוהי לדמך ית ואנון לא יתקרבון ועמא לא יסקון עמה : ג ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יהוה ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר יהוה נעשה : ואתא משה ואשתעי לעמא ית כל שתנמיא דיי וית כל דיניא ואתיב כל עמא קלא חד ויאמרו כל שתנמיא די מיל ית נעבד : ד ויכתב משה את כל דברי יהוה וישכם בבקר ויבן מזבח תחת ההר ושתיים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל : וכתב משה ית כל שתנמיא דיי ואקדם בצפרא ובנא מדבחה בשפול' טורא ותרתא עשרי קמן לתרי עמר שבטיא דישראל : ה וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים ליהוה פרים : וישח ית בוקרי בני ישראל ואסיקו עגון וקריבו נכסת קידשין דמך ית תורין : ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח : ונסיב משה פלגות דמא ושוי במזבחה ופלגות דמא זרק על מדבחה : ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר יהוה נעשה ונשמע : ונסיב ספרא דקימא וקרא קדם עמא ויאמרו כל די מיל ית

נעבד

רשי

(ג) ויבא משה ויספר לעם. זו ציוס : את כל דברי ה'. מלות פרישה והגבלה : ואת כל המשפטים. (מכילתא בפ' יתרו) ז' מלות שנלטו בני נח. ושבת וכבוד אב ואם ופרס אדומה ודינין שניתנו להם במרה : (ד) ויכתב משה. (מכילתא) מזכר אשית ועד מתן תורה וכתב מלות שנלטו במרה : וישכם בבקר. בחמשה בסיון : (ה) את נערי. הככורות. (ו) ויקח משה חצי הדם. (זכמים ל) מי חלקו מלאך ז' וחלקו : באגנת. שתי אגנות אחד לחצי דם עולה ואחד לחצי דם שלמים להזות אותם על העם. ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה והזאת דמים שאין הואה בלא טבילה : (ז) ספר הברית. מזכר אשית ועד מתן

נִשְׁבַּד וְנִקְבַּל : ח וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַדָּם וַיִּזְרַק עַל-הָעַם
 וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם-הַבְרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל
 כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה : וְנָסִיב מֹשֶׁה יָת דָּמָא וְזָרַק עַל מִדְּבָחָא
 לְכַפֵּרָא עַל עַמָּא וַאֲמַר הָא דִּין דַּם קָנָמָא דְגִזְרָא יִי עִמָּכוֹן עַל כָּל פְּתָנְמִיא
 הָאֵלֶּין : ט וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן נָדָב וְאָבִיהוּא וְשִׁבְעִים
 מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל : וּסְלִיק מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן נָדָב וְאָבִיהוּא וְשִׁבְעִין מִסְּבִי
 יִשְׂרָאֵל : י וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו
 כַּמְעֵשָׂה לְבַנְתַּת הַסְּפִיר וּכְעֵצִים הַשָּׁמַיִם לְמַהֲרָה :
 נחזו ית יקר אלהא ד'ישראל ותחות פרסא יקרה פעובד אבן טבא
 וכמתו שמיא לברירו : יא ואל אצילי בני ישראל לא שלח
 ידו ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו : ס וברבדי בני
 ישראל לא תהי נקא וחזו ית יקרא בני ויהו חדן בקרבניהו דאתקפדו
 פאלו אכלין ושתו : יב ויאמר יהוה אל משה עלה אלי
 התרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה
 והמצוה אשר כתבתי להורתם : ואמר יי למשה סק
 לקדמי לטורא ויהי תמן ואתן לך ית ליתי אבנא ואורייתא ותפקדתא

דכתבית רש"י

מתן תורה ומלות שנלטו במרה : (ח) ויזרק. ענין הזאה ותרומו וזרק על מדבחה
 לכפרה על עמא : (י) ויראו את אלהי ישראל. נסתכלו והלילו ונתחייבו מיתה אלא
 שלא רלה הקב"ה לערעב שמחת התורה והמתין לנדב ואזיהוא ליום חנוכה המשכן.
 ולזקנים עד ויהי העם כמתאוננים וגו' ותבער במ אש ה' ותאכל בקלה המחנה בקליטם
 שבמחנה : כמעשה לבנת הספיר. (סוטה יב) היא היטה לפניו בשעת השיעבוד
 לזכור לרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים : וכעצם השמים לטורה.
 משנגאלו היה אור וחדוה לפניו : וכעצם. כתרומו לשון מראה : לטורה. ל' ברור
 וללול : (יא) ואל אצילי. הם נדב ואזיהוא והזקנים : לא שרתי ידו. מכלל שהיו
 ראויים להשתלח בהם יד : ויחזו את האלהים. היו מסתכלין בו בלב גם מתוך
 אכילה ושפיה כך מדרש תנחומא ואונקלוס לא תרגם כן. אלילי לשון גדולים כמו
 (ישעי' מא) ומאלויה קראתיך (במדבר יא) ויאלל מן הרוח (יחזקאל מא) שש אמות
 אלילה : (יב) ויאמר ה' אל משה. לאחר מתן תורה : עדה אלי ההרה והיה
 סס

דכתבית דאלויהו : יג ויקם משה ויהושע משרתו
 ויעל משה אל ה' האלהים : וקם משה ויהושע משמשנה
 וסלק משה לטורא דאתגלי עלוהי יקרא בני : יד ואל הזקנים
 אמר שבו לנו בזה ער אשר נשוב אליכם והנה
 אהרן וחזר עמכם מי בעל דברים יגש אלהים : מפטיר
 ויסביא אמר אזריכו לנא הקא ער דנתוב לותכוו וקא אהרן וחזר עמכוו
 מן דאית גיה דינא ותקרב לקדמיהו : טו ויעל משה אל ה' ויקר
 ויקם הענן את ההר : וסליק משה לטורא וקפא עננא ית טורא :
 טז וישכן כבוד יהוה על ה' סיני ויכסהו הענן וששת
 ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן :
 ושרא יקרא בני ער טורא דסיני וקפתי עננא שמיא יומין וקרא למשה
 ביומא שביעאה מנז עננא : יז ומראה כבוד יהוה כאש
 אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל : וחזו יקרא בני

רש"י כאשא

שם. מ' יוס : את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם.
 כל שש מלות ושלש עשרה מלות בכלל עשרת הדברות הן ורבינו סעדיה פירש
 באזהרות שסדר לכל דבור ודבור מלות החלויות בו : (יג) ויקם משה ויהושע
 משרתו. לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן ואומר אני שהיה התלמיד מלוה
 לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר שאינו ראוי לילך משם והלאה ומשם ויעל משה
 לזדו אל הר האלהים ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל מ' יום שכן מלינו
 כשיכר משה וישמע יהושע את קול העם צרעה למדנו שלא היה יהושע עמהם :
 (יד) ואל הזקנים אמר. בלאתו מן המחנה : שבו לנו בזה. והתעכבו כאן
 עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש ריבו : חור. צנה של מרים
 היה ואביו כלב בן יפנה של' (ד"ה א') ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור.
 אפרת זו מרים גדאיתא בסוטה : מי בער דברים. מי שיש לו דין : (טז) ויכסהו
 הענן. (יומא ד) רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמר"ח
 (עד עלות יום מתן תורה. רש"י ישן) : ויכסהו הענן. להר : ויקרא אל משה
 ביום השביעי. לומר עשרת הדברות ומשה וכל בני ישראל עומדים אלא שחלק
 הכהוב כבוד למשה (יומא סס) וי"א ויכסהו הענן למשה ו' ימים לאחר עשרת
 הדברות והס' היו בחללת מ' יום שפלה משה לקבל הלוחות ולמדך שכל הנכנס
 למחנה

משפטים ליום ששי

כַּאֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים מִרְאֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: יְהוֹיָכָא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ
הָעָנָן וַיַּעַל אֶל־הַר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה: וַעַל מֹשֶׁה בָּנוּ עֲנָנָא וּמַלְק לְמוֹרָא וַתְּהִי מִשָּׁה
בְּמוֹרָא אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָתָן:

פ פ פ

ק"ח. עזיאל סימן. חנני סימן. ומפטרין הרבר אשר הוה. בורמיה סימן ל"ד:

רש"י

למחנה שכונה טעון פרישה ששה ימים: יח בתוך הענן. טען זה כמין טען הוא
ועסה לו הקב"ה למשה שביל (נ"ח חופה) צמוכו: הסרת פרישת משפטים

הפמרת משפטים בורמיה סימן ל"ד

א הַדְּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֲלֵי־יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחֲרֵי כְּרִית הַמִּלֶּכֶךְ
צִדְקִיָּהוּ בְרִית אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לֵקְרָא
לָהֶם דְּרוֹר: ב לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עֲבָדָו וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ
הָעִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חֲפָשִׁים לְבַלְתִּי עֲבָד־בָּם בַּיהוָה אֲחִיהוּ אִישׁ:
ג וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־הָעָרִים וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ בְּבְרִית לְשַׁלַּח
אִישׁ אֶת־עֲבָדָו וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ חֲפָשִׁים לְבַלְתִּי עֲבָד־בָּם
עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלַחוּ: ד וַיִּשׁוּבוּ אַחֲרַיִכֶן וַיִּשְׁבוּ אֶת־הָעִבְרִים
וְאֶת־הַשִּׁפְחֹת אֲשֶׁר שָׁלַחוּ חֲפָשִׁים וַיַּכְבִּישׁוּם לְעֲבָדִים
וְלִשְׁפָחוֹת: ה וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר:
ו כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹכִי כְּרַתִּי בְרִית אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם
בַּיּוֹם הַזֶּה וְצִוִּיתִי אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֵאמֹר:
ז מִמָּחָר שֶׁבַע שָׁנִים תִּשְׁלַחוּ אִישׁ אֶת־אֲחִיו הָעִבְרִי אֲשֶׁר
יִמְכַר לָךְ וְעֲבָדָךְ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשָׁלַחְתוּ חֲפָשִׁי מֵעִמְךָ וְלֹא־
שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנוֹם: ח וַתִּשְׁבוּ אֹתָם
הַיּוֹם וַתַּעֲשׂוּ אֶת־הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי לֵקְרָא דְרוֹר אִישׁ לְרַעְהוּ
וְתַכְרְתוּ בְרִית לְפָנָי בְּבֵית אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו: ט וַתִּשְׁבוּ
וַתַּחֲלִצוּ אֶת־שְׁמִי וַתִּשְׁבוּ אִישׁ אֶת־עֲבָדָו וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ
אֲשֶׁר־שָׁלַחְתֶּם חֲפָשִׁים לְנַפְשָׁם וַתַּכְבִּישׁוּ אֹתָם לְהִיּוֹת לָכֶם
לְעֲבָדִים

ב ש"ס קרויוב

משפטים ליום ששי

לְעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת: י לִכְנָן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֹתָם לֹא־שָׁמְעַתֶּם
אֵלַי לֵקְרָא דְרוֹר אִישׁ לְאֲחִיו וְאִישׁ לְרַעְהוּ הִנְנִי קָרָא לָכֶם
דְּרוֹר נֹאֲמִי יְהוָה אֶל־הַחֶרֶב אֶל־הַדְּבָר וְאֶל־הָרַעַב וְנָתַתִּי אֹתְכֶם
לְזוּעָה לְכָל מַמְלַכּוֹת הָאָרֶץ: יא וְנָתַתִּי אֶת־הָאֲנָשִׁים הָעֲבָרִים
אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר לֹא־הִקִּימוּ אֶת־דְּבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר כְּרַתּוּ
לְפָנָי הָעֵגְלָא אֲשֶׁר כְּרַתּוּ לְשָׁנִים וַיַּעֲבְדוּ בֵּין בְּתָרְיוֹ: יב שְׁלִי
יְהוּדָה וְשָׂרֵי יְרוּשָׁלַם הַפְּרָסִים וְהַכְּהֻנִּים וְכָל עַם הָאָרֶץ
הָעִבְרִים בֵּין בְּתָרֵי הָעֵגְלָא: יג וְנָתַתִּי אֹתְכֶם בְּיַד אֲיֹבִיָּהֶם וּבְיַד
מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם וְהִיתָה נְבִלְתָם לְמֹאכַל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת
הָאָרֶץ: יד וְאֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־שָׂרָיו אֹתָן בְּיַד
אֲיֹבִיָּהֶם וּבְיַד מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד חֵיל מֶלֶךְ בְּבַלְתִּי הָעֵלִים
מֵעֲלֵיכֶם: טו הִנְנִי מַצִּיָּה נֹאֲמִי יְהוָה וְהַשְׁבַּתִּים אֶל־הָעִיר הַזֹּאת
וְנִלְחַמוּ עָלֶיהָ וּלְכַדּוּהָ וּשְׂרַפּוּהָ בָאֵשׁ וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֹתָן
שָׁמְמָה מֵאֵין יֵשֵׁב: טז כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יוֹמָם
וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא־שָׁמְתִי: יז גַּם־זָרַע יַעֲקֹב וְדוֹד
עֲבָדָיו אֲמָאִם מִקַּחַת מוֹרְעוֹ מִשְׁלִים אֶל־זָרַע אֲבָרְהָם יִשְׁחַק
וַיַּעֲקֹב כִּי־אָשׁוּב אֶת־שְׁבוּתָם וְרַחֲמַתִּים:

לזעות קרי * מלא ו' * אשוב קרי

משנה פרה פרק ח'

שָׁנִים שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשּׁוֹקֵת. נִמְכָּר אֶחָד מֵהֶם כְּשָׂרִים. מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ
כְּרִשׁוֹתָיו שֶׁל שָׁנִי. מִבֵּר וְנִמְכָּר שָׁנִי כְּשָׂרִים מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ כְּרִשׁוֹתָיו שֶׁל
רֵאשׁוֹן. נִמְכָּר שָׁנִי בְּאֶחָת פְּסוּלִין. עֲשֵׂה אֶחָד מֵהֶן מִלֵּאכָה כְּשָׂרִין מִפְּנֵי
שֶׁהָיוּ כְּרִשׁוֹתָיו שֶׁל שָׁנִי. עֲמֵד וְעֲשֵׂה הַשָּׁנִי מִלֵּאכָה כְּשָׂרִין מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ כְּרִשׁוֹתָיו שֶׁל
רֵאשׁוֹן. עֲשׂוּ שָׁנִיָּהֶם כְּאֶחָת פְּסוּלִין: ב הַמְּקַדֵּשׁ מִיִּחְמָאֵת לֹא יִנְעוֹר אֶת הַפְּנֵדָה.
שָׂאֵם נִפְלְאוּ מִשְׁקִין עַל הַפְּנֵדָה נִמְכָּר וְנִמְכָּרוּ חֲרֵי הוּא (נִיא זֶה) אֹמֵר
מִמְכָּרָיָךְ לֹא מִמְכָּרָנִי וְאֵתָה מִמְכָּרָנִי. נִפְלְאוּ מִשְׁקִין עַל בְּשָׂרוֹ מְהוֹר. נִפְלְאוּ

על

ברטנורא

פֶּרֶק ח שָׁנִים שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשּׁוֹקֵת. שְׁתַּמְלֵא לְחֵטְאֵת: טהר אֹתוֹ שְׁתַּמְלֵא טהר
מִטּוֹמָאֵתוֹ: ו נִמְכָּר שָׁנִי. הֵינּוּ הַבִּירוֹ שֶׁהָיוּ טהור: כ שָׂרִים. הַמֵּיִם שֶׁבַּשּׁוֹקֵת:
עֲמֵד וְעֲשֵׂה הַשָּׁנִי מִלֵּאכָה. עֲמֵד הַרְשׁוֹן מִמְלֵאכְתּוֹ וְכֹחַ הַשָּׁנִי וְעֵשֶׂה מִלֵּאכָה תַּחְתּוּ: ג נִמְכָּר
וְנִמְכָּרָהוּ נִמְכָּר וְנִמְכָּר אֶת הַחֵטְאֵת שְׁלֵמִים שְׁתַּמְלֵאוּ בְּמִשְׁקִים וְנִמְכָּרִים אֶת הַחֵטְאֵת
שֶׁאֵין מוֹנִין רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי בְּחֵטְאֵת כְּדַתְּנָן לְקַמֵּן (פ"י מ"ז) אֵף עַל פִּי שֶׁאֵם נִפְלְאוּ הַמִּשְׁקִים הִלְלוּ עַל כְּשָׂרוֹ
טהור

משפטים ליום ששי

זוהר יתרו דף פ"ח ע"א

תא חזי בקל שתא יומא דשבתא פד ממתא שעתא דצלותא דמנחה דינא תקיפא שלמא וכל דינין מתערין אבל ביומא דשבתא פד ממתא עידן דצלותא דמנחה רעוא דרעוין אשתבח ועתיקא קדישא גליא רצון דיציה וכל דינין מתפפין ואשתבח רעווא וחדו בכלא ובהאי רצון אסתלק משה נביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין למנדע דלא גדינא אסתלק. והוא שעתא ברצון דעתיקא קדישא נפק גשמתיה ואתממר ביה בגין כך ולא ידע איש את קבורתו כתיב. מה עתיקא קדישא ממירא מכל ממירין ולא ידעין עלאין ותתאין. אוף תכא האי גשמתא דאתממר בהאי רצון דאתגליא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא כתיב ולא ידע איש את קבורתו והוא ממיר מכל ממירין דעלמא ודינא לא שלמא ביה ונפאה חולקיה דמשה :

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מלוקס מסעריי מוסר

הרמב"ם הלכות שבת פ"ו

מן השלשה שהם ראשי תיבות שפע הנאמרים. דכי נכבד שרין רומי דשבת כי השומר שבת כהלקחו במתשבת ודבור ומעשה אפילו עובד עבודה זרה באגוש מולין לו. ובבאי שמועיל בתקן פגם תבדית דהוא צדיקא בשביעתא אחיד. ומעלים עריו כאלו קיים כל התורה בקיה וביתר צריך להזהר מדבור של חול וקר וחומר מדבור של אסור ונהו מדברי קבלה דכתיב (שמי יח) ודבר דבר ומקומו הוא מוכרע דבבבול הוא שבת מדבור כי דבר הי שמים נעשו. ואחרי אשר וכינוי שה' ככתמיו הנחירינו השבת צריך לשבות גם מדבור ויעג השבת במה שהוא ענג שבת לאכיל לכתוב השבת דיקא ודכבוש בגדי שבת לכבוד השבת. ודקבוע למוד בשבת כי לא נסן השבת. וקבוע למוד בשבת כי לא נסן השבת אלא כעסוק בתורה. ואם בה יעשה נמקלים עונותיו ובכבוד אשר תמא בפגם תבדית ושב ורפא לו :

ישאל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה זו בשבת אף על פי שעבר ופסין אותו מבת מדרות מתר לו. ויהנות מאותה מלאכה לערכו. אחר שימתין בקבו שעתעשה ולא אמרו בכל מקום שימתין בקבו שיעשה אלא מפני דבר זה שאם התמר יהא מתר מיד ימא יאמר לגוי לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד ובגין שאסור עד שימתין בקבו שיעשה לא יאמר לגוי לעשות לו שהרי אינו משתמר בפום מפני שהוא מתעבב לערב בקבו שיעשה דבר זה שיעשה בשבת : דבר שאינו מלאכה ואין אסור לעשותו בשבת אלא משום שבות מתר וישאל לומר לגוי לעשותו בשבת והוא שיהיה שם מקצת חילוי או יהיה צריך לדבר צורה ברבה או מפני מצוה :

השבת אלא כעסוק בתורה. ואם בה יעשה נמקלים עונותיו ובכבוד אשר תמא בפגם תבדית ושב ורפא לו :

מצות משפטים השם רג

קדושין י"ד ספר חיד הלכות עבדים פרק א' ספר המצות מצות עשה רל"ב סמ"ג עשין פרק ג' **מב** (טו) מצות עשה לדון דין עבד עברי שנאמר כי תקנה עבד עברי בר' בית דין שמכרו ישראל בעל כרחו בגניבתו (בעד הקרן) עובד שש שנים מיום מכירתו ובתחלת שנה שביעית שלו ילא בן מורין ואפילו פגע שנת השמטה בכלל השש הרי זה עובד זה שנאמר שש שנים יעבוד ובשביעית אכל אם פגע יוכל בתוך השש יולא לחירות אפילו אם נמכר שנה אחת לפני היובל יולא לחירות המוכר עלמו מפני דוחקו שאין לו מה יאכל ואין לו שום דבר למכור (כי אם יש לו שום דבר אפילו כסות למכור אסור למכור עלמו) יכול למכור עלמו אפילו לעשרים שנה, ואם פגע יוכל אפי' אחר שנה יולא לחירות. כל עבד עברי אם מלאה ידו יולא לחירות בגרעון כסף שמחשב עם הארון הדמים לפי השנים שנמכר ומנכה לו בעד השנים שעבד וגורע הדמים ומשיב השאר כסף אכל לא שוה כסף. ואם הרב מחל לעבד על הכסף שנשאר לו לעבוד כנגדו אינו מחול ואינו נפטור משעבודו עד שיכחזב לו שטר שחרור ואז יולא לחירות. ארון שמת הרי העבד עובד לכן עד סוף השש או עד סוף השנים שמכר עלמו להם או עד היובל או עד שיגרע פדיונו ויתן השאר. ואם לא הניח בן זכר הרי זה יולא לחירות ואינו עובד לבת ולא לשאר יורשים. והנמכר לגר לרק אינו עובד אפי' לכן אלא כיון שמת הארון יולא לחירות. כל עבד עברי הארון חייב בזמנות אשתו של העבד (הנשואה לו בהיתר) ובזמנות בניו ובנותיו ואין לארון במעשה ידיהם של אשתו ובניו כלום בין אשה ובנים שהיו לו בשעת מכירה או אשה ובנים שהיו לו אחר מכירתו, והוא שנשאה מדעת רבו. מכרוהו ב"ד והיו לו אשה ובנים רבו יכול למכור לו שפחה כנענית והאשה וילדיה תהיה לאדוניה. מכרוהו ב"ד ולא רלה ללאת לסוף שש קודם שנשאר מיום האחרון שוה פרוטה מדמי מכירתו ואמר העבד שני פעמים שאינו רולה ללאת לחירות מביאו לב"ד של שלשה ואומר דבריו לפניהם ומגישו לסוף שש אל הדלת או אל המזוזה כשהן עומדין בצנין והארון בעלמו נוקב את אגו הימנית בגופה של ארון במרע של מתכת עד שיגיע לדלת ועובד עד היובל או עד שימות הארון ואינו עובד את הבן. ואין העבד נרע אלא אם היתה לעבד שפחה ובנים וגם לרבו אשה ובנים ואוהב את רבו ורבו אוהבו והוא רבו שניהם אינם חולים, ואם חסר א' מהאופנים אלו אינו נרע. עבד עברי כהן אינו נרע ואין האמה נרעפת. אין הגר נקנה בעבד עברי. עומטוס ואגדורגיטוס אינו נמכר בעבד עברי ולא באמה עבריה. בית דין אינן רשאין למכור עבד עברי אלא לישראל ולגר לרק וכן אינו רשאי למכור עלמו לעכו"ם אפילו לגר תושב ואם עבד ומכר עלמו אפי' לעכו"ם עלמו הרי זה מכור שנאמר או לעקר. ואע"פ שעשה שלא כהוגן מלוה לפדותו אם לא השיגה ידו בית דין כופין את קרוביו לגאלו שלא יעמע בין האומות וקרוב קרוב קודם. לא פדאוהו קרוביו או שאין ידם משגת מלוה על כל אדם מישראל לפדותו וילא לחירות. ואם לא נפדה אינו יולא אלא ביובל. ויש לו ללוות ולגאול את עלמו מן העכו"ם וגואל לחלאין, אבל הנמכר לישראל אין הקרובים פודין אותו ואינו לוב וגואל ואינו גואל לחלאין אלא אם השיגה ידו ליתן כפי שנים הנותרות נותן ויולא ואם לאו אינו יולא. אין עבד עברי ואמה העבריה יולאיו בראשי איברים כעבד כנעני (בסימן שח"ט

שח"ט

מ"ט) אלא משלם דמי האבר כמו חובל בחבירו (בסי' מ"ט). אין דין עבד עברי נוהג אלא בזמן שיוכל נוהג (ע' כלל ד'). עבד עברי נקנה בכסף או בשטר. אין אשה קונה עבד מפני חשד :

קדושין י"ח. ספר היר הלכות עבדים פרק ד' ספר המצות מצות עשה רל"ג. סמ"ג עשין פרק ו'. **מזג** (מז) מצות עשה על האדון ליעד אמה עבריה לו או רבנו שנאמר אשר לא (לו קרי) יעדה וגו' ואם לבנו ייעדנה. מזה ביעוד שאומר לה בפני שנים (ודוקא מדעתה) הרי את מקודשת לי או מאורסת לי או לי לאשה או אם אמר מדעת בנו שהוא גדול הרי את מקודשת לבני כו' ואפי' בסוף שש סמוך לסקיפת החמה ואינו נותן כלום שמעות הראשונות (שנתן לאביה כשמכרה) לקדושין נתנו ונוהג בה מנהג אישות ואינה יולאה אלא בגט או במיתה הבעל. אם מת האדון אין בנו יכול ליעדה שהרי יולא לחירות במיתה האדון כדלקמן. היעוד כאירוסין עד שתכנס לחופה (עיין סי' תקנ"ב) מלות יעוד קודם למלות פדיה דלקמן. אין אמה העברית נמכרת אלא למי שיש לו או לבנו עליה קדושין כדי שתהא ראויה ליעוד. ונוהג כשיוכל נוהג (עיין כלל ד') :

קדושין י"ט. ספר היר הלכות עבדים פ"ד. ספר המצות מצות עשה רל"ד. סמ"ג עשין פרק ח'. **מד** (יז) מצות עשה לפדות אמה העבריה אם לא יעדה שנאמר אשר לא יעדה והפדה. שמייע לה בפדיונה בגרעון כסף (כמו שפירש רש"י בחומש) וכמו לעיל סימן מ"ב. אמה העבריה היא שמכרה האב שאין אשה נמכרת בגניבתה ולא על ידי עלמה אלא על ידי אביה שמכרה בקטנותה קודם שחבא סימני נערות (עיין כלל י"ד) ואין האב רשאי למכור את בתו עד שהעני ואין לו מה יאכל ולא נשאר לו אפילו כסות ואף על פי כן כופין את האב לפדותה. ברח האב או מת או לא היה לו במה לפדותה הרי זו עובדת שש שנים כעבד שמכרוהו בית דין ויולאה בתחלת שבע או ביוכל או במיתה האדון ואף על פי שהניח בן יולאה כנרצע (בסימן מ"ב) או בגרעון כסף או בשטר שחרור כעבד. יתירה עליו אמה העבריה שאם הביאה סימני נערות יולאה לחירות אפילו הביאה סימני נערות תיכף אחר יום שלקחה הרי זו יולאה לחירות שנאמר ויולאה חנם רבה לה הכתוב יולאה אחרת בחנם יתר על העבד מפי השמועה למדו שהיא הבאה סימני נערות ותחזור לרשות אביה עד שתבגר (עיין כלל י"ד) ותלא מרשות אביה. ואם היתה אילנית שאין לה ימי נערות אלא יולאה מקטנות לבגרות כיון שבגרה תלא לחירות. ונוהג בזמן שיוכל נוהג (עיין כלל ד' וכלל י"ד) :

קדושין דף י"ח. ספר היר הלכות עבדים פרק ד'. ספר המצות מצות עשה רל"ג. סמ"ג עשין פרק ט'. **מה** (יח) מצות לא תעשה שלא ימכור האדון אמה העבריה שנאמר לא ימשול למכרה בבגדו בה. ואם מכרה או נתנה לאיש אחר לא עשה כנוס. (ולענין מלקות עיין כלל ה' בהגה"ה א') וכן עבד עברי אין רבו יכול למכרו לאחר. ולא לתנו במתנה. ונוהג בזמן שיוכל נוהג (עיין כלל ד') :

כתובות מ"ז ספר היר ה' אישות פרק י"ב י"ג י"ד ספר המצות מצות עשה רל"ג. סמ"ג עשין פרק ט'. **מז** (כט) מצות לא תעשה שרא למנוע שאר כסות ועונה מאשתו ומאמה העבריה

העבריה שנאמר שארה בסורה ועונתה לא יגרע. שארה אלו מזונות. כסותה כמשמעו. עונתה תשמיש המטה. והמונע אחת משלש אלה מרלונו כדי ללערה ולענותה עובר בלאו זה ואין לוקין עליו שאין בו מטעה (עיין כלל ח') ומדברי סופרים חייב לה עוד ז' דברים ואלו הן. עיקר כתובתה, לרפואתה, לפדותה, ולקברה, ויושבת בביתו כל זמן אלמנותה וזונת מנכסיו, ובנותיה מזונות מנכסיו אחר מותו עד שיהארסו, וכתובת זנין דכרין. והוא זוכה מדברי סופרים במעשה ידיה תחת מזונותיה ופירות נכסיה בחייה כנגד פדיותה וזוכה במלואתה משום איבה. ויורשה כנגד קבורתה. וחייב אדם בזמנות זניו ובנותיו הקטנים. ונוהג בכל מקום ובכל זמן : סנהדרין דף פ"ד. ספר היר הלכות סמרים פרק ה'. ספר המצות מצות עשה רל"ג. סמ"ג עשין פרק ט'. **מז** (ל) מצות לא תעשה שלא להכות אב ואם שנא' מכה אביו ואמו מות יומת. ואזהרתו מפסוק לא יוסיף שהוא אזהרה שלא להכות שום אדם מישראל (בסי' תקל"ה) אם עשה חבורה בחביו או באלמו והיו עדים והתראה מיתתו בחנק הכהו על אזנו והרשו חייב מיתה שאי אפשר בלא טפת דם מצפניו. הכהו בלא חבורה חייב כמו על שאר אדם מישראל. הכהו לחביו לאחר מיתה פטור. אסור להקזי דם לחביו ואם אין שם רופא אחר יעשה כמו שליוהו. נחמייב חביו מלקות והוא שליח בית דין לא יכה אותו חוץ ממסית ומדיח שנעשה שליח בית דין לחביו שנאמר לא תחמול ולא תכסה עליו (בסי' תס"ב). ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

סנהדרין מ"ט. ספר היר הלכות סנהדרין פרק י"ד. ספר המצות מצות עשה רכ"ו. והרמב"ן משיג בשורש י"ד ועיין בסוף ספר זה במצות עשה של הרמב"ן סימן כ"ז. סמ"ג עשין ק'. **מח** (יח) מצות עשה על הבית דין לדון בחנק את המחויב שנאמר מות יומת. סתם מיתה הוא חנק. ששה הן המחוייבין חנק. הבא על אשת איש (בסימן ל"ה) וגונב נפש מישראל (בסימן ל"ו) וחובל בחביו או אמו (בסי' מ"ז) וקן ממרא (בסי' תל"ו) וגביא שקר (בסי' תקי"ז) והמתנבא בשם ע"ו (בסי' תקי"ח). היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו ונותנין סודר קשה לתוך הרך וכורכין על לוארו, שני עדים זה מושך אללו וזה מושך אללו עד שתלא נפשו ונוהג כשדנין דיני נפשות (עיין כלל ז') :

בבא קמא דף פ"ג סה"ד ה' חובל ומזיק פ"א סה"ט מ"ע רל"ז סמ"ג עשין ע' ח"ט סי' א' ות"כ : **מט** (יט) מ"ע על הבית דין לדין דין חובל בחבירו שנאמר וכי יריבון אנשים וכו' כאשר עשה בן יעשה דו. והוא דיני קנסות החובל בחבירו חייב לשלם חמשה דברים, נזק לער רפוי שבת וזושה. ומשלם מן היפה שבנכסיו וזה שכתוב כאשר יתן מוס בעמיתו כן יתן בו היינו ממון שנאמר ולא תקחו כופר לנפש רולח (בסימן תי"ג) אבל אתה לוקח כופר לחבלוה, ואין דנין דיני קנסות אלא בית דין סמוכין (עיין כלל ו' וכלל ט') בכל מקום ובכל זמן :

סנהדרין מ"ט ע"ז סה"ד ה' סנהדרין פ"ד סה"ט מ"ע רכ"ו והרמב"ן משיג בשורש י"ד עיין לקמן במצות עשה של רמב"ן סי' כ"ו סמ"ג עשין צ"ט :

נ (כ) מצות עשה על הבית דין להרוג בסייף לרוצח וראנשי עיר הגדהת (עיין סי' ל"ד וסי' תס"ה) שנאמר נקם ינקם. זהו מיתה חרב שנאמר חרב נוקמה

גוקמת כו' מחזין את ראשו בסוף כדרך שהמלכים עושין. ונוהג כשדנין דיני נפשות (עיין כלל ז')

בבא קמא בששה פרקים הראשונים שהי' ד' נוקי ממון פ"א שה"מ מ"ע רל"ז סמ"ג עשין ס"ו השו' משפט סי' שפ"ט עד סי' ת' :

נא (כא) מצות עשה על הבית דין לדון בנזקי שור שהזיק בנגיחה או בנגיפה שנאמר כי יגח שור או כי יגרוף וגו'. נגיחה בקרן נגיפה בכל הגוף. הזיק לאדם או לממון של אדם וה"ה כל בהמה וחייה ועוף שהן ברשותו של אדם שהזיק ולא בנגיחה ובנגיפה בלבד אלא הוא הדין בכל דבר שהזיקה בה שאין דרכה להזיק בו הכל תולדה דקרן אפילו נשכה בשן או דרסה ברגל דבר שאין דרכה בכך נקרא תולדה דקרן. ובפעם א' או ב' נקרא תס ומשלם חלי נזק מגופו של שור ואם הורגל בכך פעמים רבות הרי זה נקרא מועד ומשלם נזק שלם ממיטב שבכסו. חייב נזקי קרן ותולדותיו בין שבכנס שור המזיק לרשות הניזק או במקום שיש רשות לשור המזיק ולשור הניזק לילך שם או במקום שאין רשות לשני השוורים לילך שם, אבל אם נכנס שור הניזק לרשותו של מזיק והזיקו בהמתו של בעל הבית פטור שלא היה לו ליכנס. ואם המית שור את אדם או חיה או חיה של השור יסקל (על פי ביה דין של עשרים ושלשה) ואינו משלם כופר ואם הוא מועד השור יסקל והבעלים משלמין כופר לירשמי המת. ואם המית לעבד כנעני יסקל וחייב ליתן שלשים שקלים (עיין כלל ט"ז) אפילו אם העבד שוה יותר או פחות. ודנין זה בית דין סמוכין בכל מקום ובכל זמן :

פסחים כ"ב קדושין נ"ו קמא ס"א בבא סה"ד ה' מאכלות אסורות פ"ד שה"מ ל"ח קפ"ח סמ"ג לאוין ק"ה :

נב (רא) מצות לא תעשה שרא לאכול וליהנות משור הנסקר שנאמר סקל יסקר השור ולא יאכל את בשרו. כיון שנגמר דינו לסקילה נאסר ונעשה כבהמה טמאה ואם קדם ושחטו שחיטה כשרה הרי זה אסור בהנאה זאם אכל כוית מבשרו לוקה וכן כשיסקל לא ימכר ולא יתנו לעכו"ם ולא לכלבים וטעון קבורה ונוהג בזכרים ונקבות ואין דנין דין זה אלא סנהדרין של עשרים ושלשה (עיין כלל ו' וכלל י"ג) :

ב"ק ד' ס"ט עד דף נ"ג סה"ד ה' נוקי ממון פ' י"ב י"ג שה"מ מ"ע רל"ח סמ"ג עשין ס"ח ח"מ סי' ת"י :

נג (כב) מצות עשה על הבית דין לדון בנזקי בור שנאמר כי יפתח איש בור כו' ונפל שמה שור או חמור בער הבור ישלם. מי שחפר או פתח בור ברשות הרבים או שחפר ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים והפקיר רשותו ולא הפקיר בורו והבור עמוק עשרה טפחים ונפל לתוכו בהמה שאינה פקחה או שנפלה בלילה ומתה בין מחמת חבטה בין מחמת הצל הבור חייב בעל הבור לשלם נזק שלם. ואם היתה בהמה פקחה ונפלה בזום פטור. נפל לתוכו כלים והזיקו או אדם ומת פטור ואם הזיק האדם חייב. ואם אין הבור עמוק עשרה טפחים ונפל לתוכו בהמה ומתה פטור ואם הזיקה בין בהמה פקחה בין אדם חייב וכן אם עשה תל ברה"ר שהוא תולדות הבור או הניח תקלה ברשות הרבים אפילו הפקירה

הפקירה או שהניח ברשותו והפקיר רשותו ולא הפקיר התקלה והזיק בה אדם או בהמה בעל התקלה חייב לשלם נזק שלם ואם הזיקו כלים פטור. ונוהג בכל מקום ובכל זמן וכל בית דין דנין דין זה :

ב"ק פ' ז' סנהדרין ע"ב. סה"ד ה' גניבה פ"ג ופ"ט. שה"מ מ"ע רל"ח סמ"ג עשין ע"א. ח"מ סימן שס"ה :

נד (כג) מצות עשה על הבית דין לדון דין גנב שנאמר כי יגנוב איש שור או שיה ומבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת הששה. אם העידו עדים שגנב ישלם שנים לבעל הגניבה שנאמר אם המלא תמלא בידו הגניבה וגו' חייס שנים ישלם. ואם גנב שם וטבחו או מכרו ישלם ארבעה ועל שור ישלם חמשה. ובכולם אם הודה מעלמו אינו משלם אלא קרן והכל ב"ד גוזבין מן היפה שבכנסים אחד איש ואחד אשה שזין אלא שאשה אינה נמכרת בגניבתה ואיש נמכר בגניבתו בעד הקרן (עיין סי' מ"ב) אבל בעד הכפל אינה נמכר אלא חוב הוא עליו עד שיטעיר. במקום שיש בית דין סמוכין מחייבין לשלם כפל וד' וה' (עיין כלל ו' ט') ובית דין שאינן סמוכין אין להם כח לחייב אלא קרן אבל מכירת הגנב אינו נוהג אלא בזמן שיוכל נוהג (עיין כלל ד') ובכלל מלוה זו לדון דין גנב נפש לדונו במיתה (עיין סי' ל"ז) וכן דין גנב שנמלא במחטרת רשות להרגו במחטרתו ואם ידוע בודאי שלא בא על עסקי נפשות אסור להרגו :

ב"ק פ"א ב' ג' גיטין פ"ה. סה"ד ה' נוקי ממון פ"א ג'. שה"מ מ"ע ר"מ סמ"ג עשין ס"ה. ח"מ סי' ש"צ :

נה (כד) מצות עשה על הבית דין לדון דין נזקי בהמה שהזיקה ברגל או בשן שנאמר ושלח את בעירה וביער בשדה אחר. ושלח זה הרגל וביער זה השן. נזקי רגל הוא אם הזיקה ברגלה דרך הלוכה. ותולדת הרגל הוא אם הזיקה בגופה או בשערה או בכלים שעליה דרך הלוכה ברשות הניזק משלם נזק שלם מהחלתה ממיטב שבכסו וברשות הרבים פטור אבל אם הלכה ברשות הניזק ונתנו לרשות מתנת רגליה ונפלה על כלים ונשברו אינו משלם אלא חלי. נזק וזה הלכה למשה מסיני. ונזקי שן הוא אם נכנסה בהמה לרשות הניזק ואכלה דברים שדרכה לאכלם משלמת נזק שלם מהחלתה. ואם אכלתם ברשות הרבים פטורה. ואם נהנית משלמת מה שנהנית לא מה שהזיקה כיצד נכנסה לרשות הניזק ואכלה שומשמין וכיוצא בהן בשוק דינר משלם דינר ואם אכלתן ברשות הרבים ונהנית רואין אותן כאלו הם שעורים או עמיר ומשלם דמי עמיר או דמי שעורין בזול. תולדות השן אם נתחככה בכותל להנאתה והזיקה בחיוכה או ענפה פירות להנאתה משלם נזק שלם. אכלה דבר שמוזק לו פטור שהרי אינה נהנית. אכלה כסות או כלים או שאר דברים שאין דרכה לאכלם בין ברשות הרבים בין ברשות הניזק משלם חלי נזק שזה סינוי הוא והוי תולדה דקרן (עיין סימן נ"א). דין נזקי שן ורגל דנין בכל בית דין ובכל מקום ובכל זמן :

ב"ק כ"ב פ' סה"ד ה' ג"מ פ' י"ד. סה"מ כ"ע רמ"א. סמ"ג עשין ס"ט. ח"מ סימן ת"ח
נז (כה) מצות עשה על הבית דין לדון דין נזקי אש שנאמר כי תצאו
 אש וגו' שלם שלם המבעיר כו'. אם הדליק בשדה חבירו ועברה הדליקה
 חייב לשלם נזק שלם. הדליק בתוך רשותו לריך להרחיק מסוף המזר כדי שלא
 תעבור הדליקה לשדה חבירו. הרחיק כראוי ועברה והזיקה פטור שזה מכה בידי
 שמים היא וכן אם עברה שלולית או נהר של שמנה אמות פטור. אם שעברה
 והזיקה אדם וחבלה בו המבעיר חייב בחמשה דברים (עיין סימן מ"ט). אם שילאה
 וזבלה עלים או אבנים או עפר חייב לשלם שנאמר ומלאה קוליס או השדה
 אכלה גדיש והיו טמונים בו כלים שדרך אנשי השדה לטמנם בגדיש חייב לשלם
 היו כלים שאין דרכם לטמנם בגדיש פטור על הכלים. ודוקא במדליק בתוך
 שדה חבירו אבל במדליק בתוך שלו ועברה לשדה חבירו פטור על כל הכלים
 הטמונים בגדיש אבל משלם שיעור מקום הכלים דמי חטים ושעורים. המדליק
 את הבירה משלם כל מה שבתוכה. תולדות האש אבנו סכינו ומשאו שהניח
 בראש גגו ונפלו ברוח מזויה והזיקו חייב לשלם נזק שלם וברוח שאינה מזויה
 פטור. ודנין זה בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן:

ב"ק פ"ט ב"מ פ"ג. סה"ד הלכות שארה ופקדון פ"ד. סה"מ ס"ע רמ"ב. סמ"ג עשין פ"ה. ח"מ
 סימן רצ"א.

נז (כו) מצות עשה על הבית דין לדון דין שומר חנם שנאמר כי יתן איש
 אר רעהו כסף או כלים רשמוד וגו'. אם נגנב או נאבד ישבע השומר חנם
 שלא פשע ופטור שנאמר ונקרב בעל הבית אל האלהים לישבע שנגנב (עיין סימן
 ס') ומגלגלין עליו שלא פשע שאם פשע חייב שנאמר על כל דבר פשע ושלא שלח
 בו יד שאם שלח בו יד נעשה גזלן וקמה ברשותו. ואם באו עדים שהוא גנבו משלם כפל
 אף על פי שהניח הפקדון עם שלו אם אין המקום ראו לשמירה היו פשיעה וחייב
 דבשלו הוא רשאי ולא בשל אחרים אפילו נאנס כגון שנשרף חייב הואיל ופשע.
 שמירת כספים אינו אלא בקרקע ויתן עליהם טפח עפר או יטמנם בטפח הסמוך
 לקורה. הפקיד בערב שבת עם חשכה אין לריך לקבור ולהטמין בקרקע עד מולאי
 שבת. כל המפקיד על דעת שיתן הנפקד לאשתו ובניו ובני ביתו הגדולים הוא
 מפקיד. ודנין דין זה בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן:

ב"ק פ"ג ב"מ פ"ג ופ"ה. שבועות פ"ה. סה"ד ה' טוען ונטען. סה"מ ס"ע רמ"ב. סמ"ג עשין צ"ה.
 ח"מ סי' פ"ז:

נח (כו) מצות עשה על הבית דין לדון דין טוען ונטען שנאמר על כל
 אשר יאמר כי הוא זה. הטוען את חבירו במטלטלין או משות והודה לו
 במקלט הרי זה משלם מה שהודה בו ונשבע על השאר שבועת התורה בנקיטת
 חפץ. ואין מודה במקלט חייב שבועת התורה עד שיודה בפרועה ויכפור שתי מעין
 כסף או יותר והכפירה בלבד לריך שתהיה שתי מעין חוץ הפרועה שמודה (ע' כלל
 ט"ז) ודוקא בכסף או סמורה או פירות וכיוצא בהן, אבל הכלים אין משערין את
 דמיהן אפילו עשר מחטין בפרועה וטענו שתי מחטין והודה באחת וכפר באחת חייב
 שבועת התורה. ואין מודה במקלט חייב שבועת התורה עד שיטענו דבר שבמשקל
 או

או במדה או במנין וזה יודה דבר שבמשקל או במדה או במנין אבל אם אמר לו
 כים מלא דיגריין מסרתי לך והוא אומר לא מסרתי לי אלא מאה, או מאה דיגריין
 מסרתי לך לא מסרתי לי אלא לרור של דיגריין בלא מנין ועול מה שהנחת פטור.
 אין המודה במקלט חייב שבועת התורה עד שיודה בדבר שאפשר לו לכפור בו אבל
 אם הודה בדבר שאי אפשר לכפור בו אין זה הודאה וישבע היסת. הכופר בכל
 ועד אחד מעיד שהוא חייב הרי זה נשבע שבועת התורה להכחיש את העד, הכופר
 בכל ואמר לא היה דברים מעולם או שהודה במקלט ונאנו מיד ואמר אין לך בידי
 אלא זה והילך או שאמר אמת שהיה לך בידי ומחלת לי או החזרתי לך או שטעמו
 חמין והודה לו בשעורים בכל אלו פטור משבועת התורה, אבל חז"ל תקנו שיטעם
 הנשבע היסת בלא נקיטת חפץ והנשבע בטענת ספק כגון השותפין והאריסין נשבעין
 כעין של תורה בנקיטת חפץ אבל טענת ספק שאמר כמדומה לי שיש לי אללך מנה
 וכיוצא בזה והנשבע אומר אין לך בידי כלום הרי זה פטור אפילו משבועת היסת,
 והרבה דינין יש בדיני טוען ונטען עיין ברמב"ם ושלמן ערוך. ודנין דינין אלו בכל
 בית דין בכל מקום ובכל זמן:

ב"ק פ"ד ופ"ה ב"מ פ"ג ופ"ה שבועות פ"ה. סה"ד ה' שבי"ח פ"א. סה"מ ס"ע רמ"ג. סמ"ג
 עשין פ"ט. ח"מ סי' ש"ג:

נח (כח) מצות עשה על הבית דין לדון דין שומר שובר ושובר שנא'
 כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שיה. פרשה זו נאמרה בשומר
 שבר ושובר. אם נגנב או נאבד הדבר השכור או שנוטל שכר על שמירתו הרי
 אלו משלמין. ואם אירעו אונס גדול מזה כגון שהיה בזהמה ומהה או נשברה או
 נשבת או נשרפה או שאבד הדבר כספינה שטבעה בים או נלקח בלסטים מזוין
 וכיוצא באלו מאונסין הגדולים הרי אלו נשבעין שנאנס ופטור (עיין סי' ס') ודנין
 זה בכל בית דין ובכל מקום ובכל זמן (עיין כלל ט')

ב"מ פ"ח שבועות פ"ה. סה"ד ה' שאלה פ"א. ו' וה' שכירות פ"א. סה"מ ס"ע רמ"ד. סמ"ג עשין
 צ"ב. ח"מ סי' רצ"ג ש"ג ש"ו:

ס (כט) מצות עשה על הבית דין לדון דין שואל שנאמר כי ישאל
 איש מעם רעהו וגו'. שואל חייב אפילו באונסין גדולים הנ"ל בסימן כ"ט.
 ודוקא שהאונס היה שלא מחמת מלאכה או מחמת מלאכה אחרת שלא שאל
 אותה לה אבל אם מהה מחמת מלאכה שנשאלה לה פטור, וכן אם שאל כלי
 למלאכה ולא שינה במלאכתו ונשבר מחמת מלאכה פטור. טעם השואל שמחמת
 מלאכתה ממה ואינו יכול להציא ראייה לדבריו ישבע שבועת השומרין. וכל
 השומרין שהיו בעלים עמו בשעת שאלה והשכרה הוה ליה שמירה בבעלים ופטור
 מנזקו. השאל בזהמה למשאו וילא עמה לסעדה ולטעון עמו הוה ליה שמירה
 בבעלים ופטור. השואל והשוכר אינן רשאי להשאל ולהשכיר ואם עבר השוכר
 והשאל לאחר ומתה כדרכה השואל ישלם לבעלים הראשונים. כל שומר שנשבע
 שבועת השומרין כולל בשבועתו ג' דברים. א' ששמר כדרך השומרין ואירעו כך
 וכו'. ב' שבועה שאינה ברשותו. ג' שלא שלח בה יד קודם שאירעו המאורע
 הפוער אותו (עיין סימן נ"ז) ואם רלה לשלם נשבע שאינו ברשותו וכולל
 בשבועתו שכך וכך היה שוה. ודנין זה בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן:
 כתובות

כתובות פרק ג' ד' ספר היר הלכות נערה בתולה פ"א. ספר המצות מצות עשה ר"כ. סמ"ג עשין נ"ג. אה"ע סימן קע"ו :

סא (ל) מצות עשה על הבית דין לדון דין מפתה בתולה שנאמר כי יפתה איש בתורה וגו'. אם פיתה בתולה פניה מבת שלש שנים ועד שהצג (עיין כלל י"ד) ישאנה לאשה ונותן בזה ופגם לאביה וכותב לה כתובה כשאר הבתולות. ואם לא רצה לישראל חתונה או שאביה אינו רוצה לתתה לו נותן גם קנס לאביה חמשים שקל כסף (עיין כלל ט"ז) ולאנוסה יש בזה ופגם וקנס וגם לער (עיין סימן תקנ"ז) ואלו שאין להם קנס הצוגרת והממאנת והאילונית ושוקה ומרשת ושיאל עליה שם רע בילדותה וצאו שנים והעידו עליה שהצעה אותה לזנות עמהם. והמגורשת מן הנשואין. אבל המגורשת מן האירוסין אם נאנסה יש לה קנס ואם נתפתה אין לה קנס. אם היתה האנוסה אסורה על המאנס או על המפתה בחיוב כרת או מלקות אם התרו בו הרי זה לוקה ואינו משלם, ואם היא עליו באיסור עשה או באיסור מדברי סופרים שאין כאן מלקות חייב בקנס. ובחייבי מיתת בית דין אין קנס. בא עליה ומתה קודם שהעמוד בדין אין קנס לאביה. כל שיש לה קנס יש לה בזה ופגם וכל שאין לה קנס אין לה בזה ופגם. והכל זכתה תורה לאביה. אין המאנס או המפתה חייב בקנס עד שיצא עליה כדרכה בעדים ואין לריך התראה. ואין דינין דין הקנס אלא בבית דין סמוכין. אבל שישאנה מזה היא. ודינין בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן :

סנהדרין ס"ו. ספר היר ה' סנהדרין פ' י"ד. שה"ט לא תעשה ש"י. סמ"ג לאוין קצ"ח :

סב (לב) מצות לא תעשה על הבית דין שרא דחיות מכשף שנאמר מכשפה לא תחיה. מה שנאמר לשון נקבה דבר הכתוב בזה שכתוף מזוי בנשים יותר. מיתת מכשף בסקילה (עיין סימן תקי"א) כל מחוייבי מיתת ב"ד אם לא המיטהו בית דין עברו על מלות עשה חוץ ממכשף אם לא המיטהו עברו גם על מלות לא תעשה (עיין סימן תקכ"א) שגם ברולח יש מלות לא תעשה ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה. ונהג כשדין דיני נפשות (עיין כלל ז' ח') :

בבא מציעא נ"ח ב"ב. ספר היר הלכות סכירה פ"ד. ספר המצות לא תעשה קנ"ב קנ"ג. סמ"ג לאוין קע"ב קע"ג. חושן משפט סימן רכ"ה. סמ"ק סימן פ"ח :

סג (נג) מצות לא תעשה שלא רהונות גר צדק בדברים שנאמר וגר לא תונה. (לד) ומצות לא תעשה שלא רהונות גר צדק בממון שנאמר ולא תלחצנו. לאוין אלו נוספים על הלאוין שאנו מזהרין על שאר ישראל (בסי' של"ח של"ט) ואין לוקין על לאוין אלו שאונאת דברים אין בו מעשה ואונאת ממון ניתן לתשלומין (עיין כלל ח'). ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה) :

ספר היר הלכות דעות פרק ו' ספר המצות לא תעשה רכ"ו. ורמב"ן מנה אלמנה ויתום לשני לאוין. סמ"ג לאוין ח' והוא מסופק אם למנותן לשני לאוין ע"ש ברטובים סימן ז' ח'. סמ"ק סימן פ"ו פ"ז :

סד (לה) מצות לא תעשה שלא לענות אלמנה ויתום שנאמר כר אלמנה ויתום לא תענון. אפי' הן בעלי ממון אפילו אלמנות של שרים ויתומים לריך לנהוג בהם כבוד ולא ילערו ולא יכאיבו לבס בדברים קשים ויחוס

יחוס על ממונס יותר מעל ממונו. ומי שמכעיסן או מכאיב לבס וכל שכן המכה אותן ומקללן עובר בלאו זה ואין לוקין עליו כי עגשו מפורש בתורה וחרה אפי' זהרגתי אחכס בחרב והיו נשיכס אלמנות וזניכס יתומים. בין יתום מאב או מן האם נקרא יתום עד שיגדל ויעשה כל לרכו בעלמו כשאר הגדולים. ומותר לענותן לתלמוד תורה ולאומנות להדריכן בדרך ישרה. ומכל מקום יחוס עליהן לגדלן לאט בחסד ורחמים. ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

כתובות ס"ז בבא מציעא דף ע"א. ספר היר הלכות מלוה פ"א. ספר המצות מצות עשה קצ"ו. סמ"ג עשין צ"ג. חושן משפט סימן צ"ו. סמ"ק סימן רמ"ח :

סו (לא) מצות עשה להורות רעניי ישראל שנאמר אם כסף תלוה את עמי. אם זה חובה ומלוה זו גדולה מן הדקה ומחוייבת יותר והתורה הקפידה על מי שימנע מהלוות לעני שנאמר ורעה עינך באחיך האביון והיה בך חטא. ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

בבא מציעא דף ע"ה. ספר היר הלכות מלוה פרק י"א. ספר המצות לא תעשה רל"ד. סמ"ג לאוין קכ"ה. חושן משפט סימן צ"ו :

סז (לו) מצות לא תעשה שלא תתבע ללוה חובו כשיודע שאין לו רשלם שנאמר לא תהיה לו בנושה. ואסור למלוה לעבור לפני הלוה כשיודע שאין לו לשלם שלא יכלימנו. וכשם שהמלוה אסור לתבע כך הלוה אסור לכבש ממון חבירו ולומר לך ושוב כשיש לו. והוא לאו מדברי קבלה שנאמר אל תאמר לרעך לך ושוב ולמחר אתן ויש אתך (עיין סימן רכ"ט) וכן אסור ללוה להוציא ההלוואה שלא לזרוך עד שאין לו לשלם ונקרא רשע שנאמר לוח רשע ולא ישלם. ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות ואין לוקין על זה :

בבא מציעא דף ע"ב ספר היר ה' מלוה פרק ד'. ספר המצות לא תעשה רל"ו. סמ"ג לאוין קצ"ג. יורה דעה סימן ק"ס. סמ"ק סימן רנ"ט :

סח (לז) מצות לא תעשה שלא דהתעסק בין מלוה ללוה ברבית שנאמר לא תשימון עליו נשך. שלא להיות ערב וסופר ועד ביניהם והמלוה נכלל גם כן בלאו זה ובלאו לא תהיה לו כנושה חוץ מן הלאוין שבסימן שמ"א ותקע"ב והסרסור ביניהם עובר משום לפני עור לא התן מכשול (שבסימן רל"ג) ואין לוקין על לאו זה שרבית קלוה יולאה בדריינים (עיין כלל ח') ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה) :

ש"עויות ל"ה ר"ז סנהדרין נ"ו. ספר היר הלכות עבודה זרה פרק ב' וה"כות סנהדרין פרק כ"ז. ספר המצות לא תעשה שט"ז שם ושם ביאר שאין זה לאו שבכללות עיין שם ובשורש ט'. סמ"ג לאוין ט"ז ור"ט. חושן משפט סימן כ"ז תכ"ה. סמ"ק סימן קכ"ה :

סט (לח) מצות לא תעשה שלא תקלל לדיין שנאמר אלהים רא תקלל. המקלל את הדיין בשם או בכנוי לוקה שמים, אחד משום לאו זה, ואחד משום מקלל ישראל חבירו (עיין סימן רל"ב). גם פסוק זה הוא אזהרה (לע) שלא לברך את השם. המברך את השם בכנוי הוא בלא תעשה והמברך השם בשם עגשו מפורש וטוקב שם ה' כו' רגוס ירגמו בו אכן וזהו מגדף ואפילו חזר בו תוך כדי דבור וזהו כשדין דיני נפשות, ובזמן הזה מרחיקין ממנו ומחרימין אותו כמבואר

חולין קל"ד סה"ד ה' סנה' פ"א סה"מ ל"ח רע"ז סמ"ג לאוין ר"ג ח"מ ס"י י"ז סמ"ק ס"י רכ"ט ז
ע"מ (מז) מצות לא תעשה ער הבית דין שרא לרחם על עני בדיון
שנאמר ודר לא תהדר בריבו. ונאמר לא תשא פני דל שלא יאמר
הדיין עני הוא ואנו מחוייבין לפרכסו אזכנו בדיון כדי שתפרנס בנקיות. ואין לוקין
על לאו זה שאין בו מעסה ועוד שניתן להשבון (עיין כלל ח') ונוהג בכל מקום
וזכר זמן:

כ"מ ד' ל"ב סה"ד ה' רוצח פ' י"ג סה"מ מ"ע ר"ב סמ"ג עשין פ' ח"מ ס"י רע"ב סמ"ק ס"י ז"ר :
פ (לג) מצות עשה לפרוק מבהמת חבירו הרובצת תחת משאו שנאמר
כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו וגו' עזב תעזוב עמו.
אפילו היה עליה משא יותר מן הראוי לה ובחנם. זקן ואינו לפי כבודו פטור וואס
עשה לפניו משורת הדין תבא עליו ברכה. פרק וטען וחזרה ונפלה חייב לפרוק
ולטעון פעם אחרת ואפילו מאה פעמים שנאמר עוזב תעזוב עמו. ולריך ללכת עמו
עד פרסה אלא אם כן אמר בעל המשא איני לריך לך. מאימתי חייב בפריקה
משיראה מרחוק רס"ו אמות ושני שלישי אמה אבל רחוק מזה אינו חייב לנטות
מהדרך אליו (ואס עשה לפניו משורת הדין תבא עליו ברכה) מלאה רבולה
אף על פי שאין הבעלים עמה מזה לפרוק מעליה ולטעון עליה שנאמר עוזב
תעזוב מכל מקום אם כן למה נאמר עמו שאס בעל הבהמה הלך וישב לו ואמר
הואיל ועליך מזה פרוק פטור, שנאמר עמו. ואס היה בעל הבהמה זקן או חולה
חייב לפרוק ולטעון לבדו (עיין סימן תק"מ עוד ענינים ששייך כאן) ונוהג בכל
מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

סכילתא סה"ד ה' סנה' פ"ב סה"מ ל"ח רע"ח וחסמ"ג סובר עני ואכיון כמש ורא סנאו בחשבון
המצות ע"ש לאוין ר"ה ר"י ח"מ ס"י י"ז :

פ"א (מח) מצות לא תעשה ער הבית דין שלא להמות משפט חוטא
מפני רשעו שנאמר לא תמה משפט אביונך בריבו. ופירש אביונך
שהוא אביון במלות. ואין לוקין על לאו זה (עיין כלל ח') ונוהג בכל מקום ובכל זמן :
סנהדרין ז"ו. סה"ד ה' סנהדרין פ"ב, סה"מ ר"ח ר"צ ורמב"ן שם סנה נקי וצדיק אשני לאוין ע"ש.
סמ"ג לאוין ר'. ואומדנא דדיני סמונות בסה"ד שם פכ"ד ובה"מ ס"י ס"ו:

פ"ב (מט) מצות לא תעשה ער הבית דין שלא לתת דין באומד
הדעת שנאמר ונקי וצדיק אר תהרגו. אפלו ראוהו עדים רודף אחר
חבירו והתרו בו והעלימו עיניהם או שנכנס אחריו לחורבה ונכנסו אחריו ומלאוהו
הרוג ומפרפר ודס נוטף וסיף ביד ההורג הואיל ולא ראוהו צעת שהכהו אין בית
דין הורגין על עדות זו וכן אם העידו שני עדים עליו אחד על עבירה אחת ואחד
על עבירה אחרת ויש בכל אחד חוב מיתה אין מלטרפין עדותן למיבז מיתה. או
העידו שני עדים שעבד עבודה זרה זה ראוהו שעבד לחמה והתרה בו וזה ראוהו
שעבד ללכנה והתרה בו אין מלטרפין הואיל ויש שם לד לנקותו ולהיות לדיק אל
סתרגהו. ונוהג כשדנין דיני נפשות (עיין כלל ז'):

כתובות ק"ה סה"ד ה' סנה' פ"ב סה"מ ל"ח רע"ד סמ"ג לאוין ר"ח ח"מ ס"י סמ"ק ס"י ר"ל:
פ"ג (נ) מצות לא תעשה על הדיין שלא ליקח שוחד שנאמר ושוחד
לא

לא תקח. ואפילו לדון אמת, וחייב להחזיר, ואפילו שוחד דברים אסור
והנותן עובר על לפני עור לא תתן מכשול (בסימן רל"ג) ושכר בטלה שניכר שהוא
בטל ממלאכתו בעוד שהוא עסוק בדיון מותר ליקח משני הצדדין בשוה. ואין
לוקין על לאו זה שהוא ניתן להשבון (עיין כלל ח') ונוהג בכל מקום ובכל זמן :
שביעית. סה"ד ה' שמיטה פ"ד. סה"מ מ"ע קל"ה. סמ"ג עשין קמ"ח :

פ"ד (לד) מצות עשה להפקיר כל תבואות ופירות שהוציא הארץ
בשנת השמיטה שנאמר והשביעית תשמטנה ונמשתה. וכל הנועל
כרמו וסדהו בשמיטה בטל מלות עשה, וכן אם אסף כל פירותיו לתוך ביתו, אלא
יפקיר הכל ומותר להביא לביתו מעט כדרך שמביאין מן ההפקר ואסור לעשות
סחורה בפירות שביעית (ועיין כלל ג') ונוהג בזכרים ונקבות :

שבת ג"א קנ"ד ב"ק י"ד ע"ז דף י"ד יבמות מ"ח כריתות פ"א. סה"ד ה' שבת פ"א כ'. סה"מ ס"ע
קנ"ד סמ"ג עשין ל'. א"ח ה' שבת ס"י רמ"ו ש"ה :

פ"ה (רה) מצות עשה לשבות בשבת ממלאכה שנאמר וביום השביעי
תשבות. ומלות עשה זו והלאו (שכס"י ל"ב) אלו מלווין ומוזהרין גם על
בהמתו ועבדיו והכנענים שמלו וטבלו לשם עבדות וקבלו המלות שהעבדים חייבין
בהם שלא יעשו מלאכה רבס ולא מלאכת עולם. ועבדים שלא מלו ולא טבלו
אלא קבלו עליהן שבע מלות בני נח בלבד הרי הן כגר תושב לא יעשה מלאכה
רבו אבל לעלמו עושה (ואין מקבלין גר תושב אלא כשיזבל נוהג עיין כלל ד')
ואמירה לנכרי לעשות מלאכה אסור מדברי סופרים ונקרא שבות. ונוהג בכל
מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

סנהדרין ס"ג סה"ד ה' ע"ז פ"ה סה"מ ל"ח י"ד וע"ש י"ח כ"ז סמ"ג לא סנה לאו זה ובכלו
בלאוין ל"ב ע"ש ע"י ס"י תקי"ח י"ד ס"י קמ"ז :

פ"ו (נא) מצות לא תעשה שרא לישבע בשם עבודה זרה שנאמר
ישם אדמים אחרים לא תזכירו. (עיין סימן תקי"ח) ולא יגדור בשם
עבודה זרה ובכלל לאו זה שלא להשביע עכו"ם ביראתו ואפילו להזכיר שם עבודה זרה
שלא כדרך שבועה אסור. לא יאמר אדם לחבירו שמור לי בלד ע"ז פלונית וכיוצא
בזה, וע"ז הכתוב ככהו קודש מותר להזכיר שמה כגון פטור ובל וכו' וכיוצא בזה
ואסור לגרום לאחרים שיגדורו וישבעו בשמה. אבל אינו לוקה אלא הגדור והגשבע
בשמה. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה) :

סנהדרין ג' ס"ג סה"ד ה' ע"ז פ"ד סה"מ ל"ח י"ז סמ"ג לאוין י"ד סמ"ק ס"י קי"ט

פ"ז (נב) מצות לא תעשה שלא להדיח עיר מישראל לעבוד עבודה
זרה. המסית ליחיד לעבוד ע"א נקרא מסית (בסימן תנ"ח) ומסית לרבים
נקרא מדיח. המדיח נסקל אע"פ שהוא לא עבד עבודה זרה אלא שהדיו אותם
עד שעבדו הם (עיין סימן תס"ה) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :
הגיגה דף י' סה"ד ה' הגיגה פ"א סה"מ מ"ע נ"ב סמ"ג עשין רכ"ז :

פ"ח (לו) מצות עשה לחוג בשלש רגלים שנאמר שלש רגלים תחוג לי
בשנה. להקריב שלמי חגיגה (עיין סימן קמ"ב) ציוכ טוב הראשון בבואו
להראות בעזרה (עיין סימן תפ"ט) ונוהג בזמן הבית בזכרים :

פסחים כ"ג סה"ד ה' קרבן פסח פ"א סה"מ ל"ח קט"ו סמ"ג לאוין שמ"ז :

פמ (נג) מצות לא תעשה שלא לשחוט שה הפסח ועדיין חמץ קיים שנאמר לא תזבח ער חמץ דם זבחי. ונאמר בפרשת כי תשא לא תשחט על חמץ דם זבחי אחד השוחט ואחד הזורק הדם ואחד המקטיר האימורים אם היה ברשות אחד מהם או ברשות אחד מבני החבורה שאוכלין פסח זה כוונת חמץ צפת הקרבנו לוקה והפסח כשר ונוהג בזמן הבית (ע"ין סימן י"ט) :

פסחים כ"ג סה"ד ה' קרבן פסח פ"א סה"מ ל"ח קט"ו סמ"ג לאוין שמ"ח :

צ (נד) מצות לא תעשה שרא להלין אימורי פסח עד בוקר שנאמר ולא ירין חלב חגי עד בקר. ונאמר לא ילין לבקר זבחה חג הפסח. והאימורים נפסלים בלינה ונקרע נותר והוא הדין לאימורי שאר הקרבנות, העובר על לאו זה אינו לוקה שאין בו מעשה (ע"ין כלל ח') ונוהג בזמן הבית בזכרי כהונה :

תרומות פ' י"א ב"ב דכ"ו סמכת ביכורים סה"ד ה' ביכורים ב' פ' פ' פ' פ' פ' ע' קה"ס"ג עשין קל"ט

צא (לו) מצות עשה להביא בכורים לבית המקדש שנאמר ראשית

בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך. וכילד משרישין בכורים אדם יורד לתוך שדה וראה פרי שבכר קשרו בגמין לסימן ואומר הרי זה בכורים והם נעשו בכורים משקרא להן סס אף על פי שעדיין לא בשלו כל לרכן, ואם לא הפרישין במחזור מפריש בתלוש. ואין בכורים באין אלא משבעה המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל הסמוכין לירושלים מביאין אותם רכים, והרחוקים מיבשין אותם והם נכסי כהן ואם נעמאו אין מביאין אותן. ואין מביאין בכורים משקה אלא יין ושמן. בכורים לריך להביאו בכלי שנאמר ושמת בטנא, ומלוה מן המובחר להביא כל מין ומין בכלי בפני עצמו ואין מביאין קודם עלרת ולא אחר חנוכה (וע"ין סימן תר"ו) ונוהג בא"י ומדבריהן מביאין מערי סחון ועוג ומסוריא (ע"ין כלל א'). ומעמון ומואב ובבל אין מביאין ואם נוהג בנקיבות ע"ין בפרשת דרכים בדרך מלוותך בהגותיו על החינוך :

הורין מ"ח פסחים כ"ד סה"ד ה' מאכלות פ"ט סה"מ ל"ח קט"ו סמ"ג לאוין קמ"א י"ד ס' פ"ד סמ"ג ס' קע"ו :

צב (נה) מצות לא תעשה שלא רבשר בשד בחלב שנאמר לא תבשר גדי בחלב אמו. המבשל בשר בחלב כוונתו משתיהו לוקה אף על פי שלא אכל ואסור בהנאה וטעון קבורה ואפרו אסור בהנאה ודוקא בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אפילו נבלה עם חלב מבהמה טהורה לוקין על בישולו, אבל בשר בהמה טהורה בחלב טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה או בשר חיה ועוף הטהורין בחלב מותר בבישול ובהנאה (ע"ין סימן ק"ד) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

הרמב"ם בטהור ה"ל ע"ו פרק י' כתב סתם עכ"מ וס"מ ל"ח מ"ח כתב ז' אומות והסמ"ג לאוין כ"ז כתב ז' אומות וע' בטהור ה' מלכים פ"ו ובלחם משנה שם בפ' דרכים בדרך מצותך סוף הל' ב' וזהלךד' ס' צ"ד

צג (נו) מצות לא תעשה שלא לכרות ברית לעכו"ם שנאמר לא תכרות

תכרות להם ולא להיהם ברית. ר"ל שלא לעשות עמהם שלום ולהגות אותם לעבוד עבודה זרה אלא יחזרו מעבודתם או יתרגו, ואין לוקין על לאו זה (וע"ין סימן תכ"ו וסימן הקכ"ח) ונוהג כשידינו תקיפה לעשות עמהם מלחמה :

ע"ו דף כ' ב"א סה"ד ה' ע"ו פ"י סה"מ ל"ח ב"א סמ"ג לאוין מ"ט סובר דוקא ז' אומות י"ד סימן קנ"א

צד (נז) מצות לא תעשה שרא להושיב עובד בוכבים ומולות בארץ

ישראל שנאמר לא ישבו בארצך פן יחמיאו אותך לי. אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל, ואין מוכרין להם פירות במחזור אלא על מנת לקון וקולץ. ובסוריא (ע"ין כלל א') מוכרין להם בתים אבל לא שדות, ומשכרין להם בתים בא"י לאולר אבל לא לדירה. ובלבד שלא יעשה שכונה של שלשה עכו"ם ביחד, ואין משכרין להם שדות ובסוריא משכרין להם שדות ובחזן לארץ מוכרין להם בתים ושדות. ונוהג בכל זמן בזכרים ונקבות :

תרומה יום ראשון תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים א"ו שהם כנגד י' דמילוי י"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארת מתוספת נשמה של שבת שעברה

כה א וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :

וּמַלְאִי יְיָ עִם מִשְׁחָה לְמִיָּר :

ב דִּבַּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ־לִי

תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת־

תְּרוּמָתִי : מַלְאִי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרְשׁוּן קַדְמֵי אֶפְרָשׁוּתָא מִן כָּר

גְּבַר דִּיתְרֵיעָה לְיָהּ תִּפְסְבוּן יַת אֶפְרָשׁוּתִי : ג וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר

תִּקְחוּ מֵאֵתְּם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת : וְדָא אֶפְרָשׁוּתָא דִּיתְפְּסְבוּן

מְהַוֵּן דִּדְהָבָא וְכֶסֶפָא וְנַחֲשָׁא : ד וְתִבְלַת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי

(ב) ויקחו לי תרומה. לי לשמי : תרומה. הפרשה יפרישו לי מממונכם נדבה : ידבנו לבו. לשון נדבה והוא ל' רלון טיב פייש"ט בלע"ו (געשענק) : תקחו את תרומתי. א"ר ג' תרומות אמורות כאן. אחת תרומת צקע לגלגלת שנעשו מהם האדנים כמו שמפירש באלה פקודי. ואחת תרומת המזבח צקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות לצור. ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. י"ג דברים האמורים צענין כולם הולכין למלאכת המשכן או לבגדי כהונה כשתדקוק בהם : (ג) זהב וכסף ונחשת וגו'. כולם באו בנדבה איש איש מה שגדבו לבו חוץ מן הכסף שבה בשוה מחלית השקל לכל אחד. ולא מלינו בכל מלאכת המשכן שהולך שם כסף יותר שנאמר (שמות לח) וכסף פקודי העדה וגו' צקע לגולגולת וגו' ושאר הכסף הבאה שם בנדבה עשאוה לכלי שרת : (ד) ותכרת. אמר לבוע בדם חלוון ולבעו ירוק יבמות

תרומה ליום ראשון

וְשֵׁשׁ יָעִים : וְתִכְלֶה וְאֶרְבָּנָה וְצִבְעֵי זָהָרִי וְבוֹיָז וּמַעֲזֵי : ה' וְעֵרַת
אֵילָם מְאָדָּמִים וְעֵרַת תַּחֲשִׁים וְעֵצֵי שִׁטִּים : וּמַשְׁבֵּי
דְּדָבְרֵי מִסְמָקֵי וּמַשְׁבֵּי סִסְגָּנָה וְאֵעֵי שִׁטִּין : ו' שֶׁמֶן לְמֹאֵר בְּשִׁמִּים
לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֶת הַסְּמִים : מִשְׁחָה : אֲנֶהְרֹתָ
בּוֹסְמָא : מִשְׁחָה דְרִבְרֹתָ וְלִקְטָרֶת בּוֹסְמָא :

רש"י

(יבמות ד מנחות מד) : וארגמן. למר לבוע ממין לבוע ששמו ארגמן : ושש. הוא
פשתן : ועזים. גולה של עזים לכך ת"א ומעזו הכא מן העזים ולא עזים עלמן
שחרגוס של עזים עזיא : (ה) מאדמים. לבועות היו ארום לאחר עבודת : תחשים.
(שבת כח) מין חיה ולא היתה אלא לשעה והרבה גויכים היו לה לכך מתרגם ססגנא
ששש ומתפאר בנוגין שלו : ועצי שטים. ומאין היו להם במדבר פירש רבי
תנחומא יעקב אבינו לפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא
ארזים למלרים ונטעם וזהו לבניו ליטלם עמהם כשילאו ממלרים : (ו) שמן רמאור.
שמן זית זך להעלות נר תמיד : בשמים לשמן המשחה. שנטעשה למשוח כלי
המשכן והמשכן לקדשו והולרכו לו בשמים כמו שמופרש בכי תשא : ולקטרת
הסמים. שהיו מקטירין בכל ערב ובקר כמו שמופרש בזהה תלוה ולשון קטרת
העלאת קיטור ותמרות עשן :

נביאים מלכים א' ה'

א וַיְהִי וַתֵּן חֲכֵמָה לְשַׁלְמָה בְּאִשֶּׁר דִּבְרָלָו וַיְהִי שְׁלֹם בֵּין
חִירָם וּבֵין שַׁלְמָה וַיִּכְרְתוּ בְרִית לְשִׁנְיָהֶם : וַיִּיְהִב חֹקְמָתָא
לְשַׁלְמָה בְּמָא דַּמְלִי לִיה וַתְּהֵא שַׁלְמָה בֵּין חִירָם וּבֵין שַׁלְמָה וַיִּגְדְּרוּ קִיּוּם
תְּרוּיָהוֹן : ב' וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ שַׁלְמָה מִסִּינַי וַיִּשְׂרָאֵל וַיְהִי תַּמָּס
שְׂרָשִׁים אֶלְרָף אִישׁ : וּמִנֵּי מִלְּפָא שַׁלְמָה מִסְקֵי מִסִּין מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַתְּהֵא
מִסְקֵי מִסִּין תִּלְתִּין אֶלְפִין גְּבָרָא : ג' וַיִּשְׁלַחֵם לְבַנְיָנָה עֲשָׂרֶת אֶלְפִים
בְּחֹדֶשׁ חֲלִיפֹת חֹדֶשׁ יִתְּנוּ בְּלִבָּנוֹן שָׁנִים חֲדָשִׁים בְּבֵיתוֹ
וְאֶדְנִירָם עַל־הַמָּס : וַשְׁלַחִינוֹן לְלִבָּנוֹן עֶמְרָא אֶלְפִין יָרְחָא מִשְׁתַּנָּן יָרְחָא
הוּוּ בְּלִבָּנוֹן תְּרִין יָרְחֵין גְּבַר בְּבֵיתָה וְאֶדְנִירָם מְמָנָא עַל מִסְקֵי מִסִּין :

רש"י

(ב) ויהי חכם. עולה לשכר של שלשים אלף איש : (ג) חליפות. מהחלפין
בכל חודש עשרת אלפים אחרים שלח ללבנון ועשרה אלפים איש בבית ותמיד חוזרין
חלילה

תרומה ליום ראשון

ד וַיְהִי לְשַׁלְמָה שְׁבַעִים אֶלְרָף נִשְׂאָ סֶבֶל וּשְׁמָנִים אֶלְרָף חִצְבִּב בְּהָר :
וַתְּהֵא לְשַׁלְמָה שְׁבַעִין אֶלְפִין דִּנְמָלִין בְּכִסְפָא וּתְמָנִין אֶלְפִין דְּפַסְלִין בְּמֹרָא :
ה' לְבַד מִשְׁרֵי הַנְּצָבִים לְשַׁלְמָה אֲשֶׁר עַל־הַמִּלְאכָה שְׁלֹשֶׁת
אֶלְפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַרְדִּים בְּעַם הַעֲשִׂים בְּמִלְאכָה : ב' ר'
מִרְבְּנֵי אֶסְמֶרְטִינָא דְמִמְנָן עַל עֲבֻדְתָא דְשַׁלְמָה תִּלְתָּא אֶלְפִין וְתִלְתָּא מֵאָה
דְּמִפְלָחִין בְּעֵמָא דְעֲבָדִין בְּעֲבֻדְתָּא : ו' וַיִּצְוּ הַמֶּלֶךְ וַיִּסְעוּ אֲבָנִים
גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יִקְרוּת לְיִסֵּד תְּבִית אֲבָנֵי גְזִית : וַפְקֵד מִלְּפָא וַעֲקְרוּ
אֲבָנֵין רַבְרָבִין אֲבָנֵין יִקְרוּ לְשִׁכְלָרָא בֵּיתָא אֲבָנֵין פְּסִילִין :

רש"י

חלילה : עד המס. לגבותו : (ד) נושא סבל. להביא אבנים מן ההר לעיר :
(ה) משרי הנצבים. נוגסים ונלבים על עושי המלאכה : הרודים. הנוגסים :
(ו) ויסעו. ויעקרו. יקרות כזרות :

כתובים משלי ט"ז

א אִישׁ חָמָס יִפְתָּה רַעְהוֹ וְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ לֹא־טוֹב : גְּבָרָא חַמּוּפָא
מִשְׁרַנְגָּא חֲבֵרָה וּמֹבִיל לִיה בְּאֹרְחָא דְרָא שְׁפִירָא : ב' עֲצָה עֵינָיו
לְחֹשֶׁב תַּהֲפֹכֹת קִרְיָן שְׁפָתָיו בְּלֶה רַעְהוֹ : רְמֹז בְּעֵינָיו וְחֹשִׁיב
הַפִּיכָתָא גְזִיָּה בְּשִׁפּוּתָא וּנְמִיר בִּישְׁתָּא : ג' עֲמָרֶת תִּפְאָרֶת שִׁיבָה
בְּדֶרֶךְ צִדְקָה תִּמְצָא : פְּלִילָא דְשִׁבְחִירָא סְבוּתָא בְּאֹרְחָא דְצִדְקָתָא
מִשְׁתַּכְחָא : ד' טוֹב אֶרֶךְ אַפִּים מִגְּבוּר וּמִשְׁל בְּרוּחֹו מִלְּכָד עִיר :
טב נְגִיד אַפִּיָּה רוּחָא מִן גְּבָרָא וּדְמִכְבֵּשׁ נַפְשִׁיָּה טב מִן הוּא דְאֶחִיד
מְדִינָתָא : ה' בְּחִיק יוֹמֵל אֶת־הַגּוֹרָל וּמִיָּהוּהָ כִלְ־מִשְׁפָּחוֹ :
בְּעוֹבָא דְעֲצָתָא גַּפְלָה פִּיצָתָא וּמִן אֶלְהָא נַפֵּק דִּינָה : ו' טוֹב פֶּתַח חֲרָבָה
וְשִׁלּוּהַ־בָּה מִבֵּית מֶלֶךְ זְבַח־רִיב : טָבָא הוּא לְחֵמָא שְׂרִיכָתָא
וְשִׁלּוּתָא בָּה מִן בֵּיתָא דְמַלְי דְבַחֵי דְדִינָא :

רש"י

(ב) עוצה. קורן ורומז : כרה רעה גורם לבא רעה לעולם : (ג) בדרך צדקה.
ע"לדקה מאריכין ימיסה : (ד) ומושר ברוחו. כונס את ילדו : (ה) בחיק יומר.
בינו לבין עולמו אדם מטיל גורל : משפמו. לבחור לכ"א חלקו : (ו) טוב פת.
חרבה. טוב היה להקב"ה להחריב ביתו ולהיות בשלום מעבירותיו של ישראל :
זבחי ריב. להיות מקריבין בביתו :

ואלו

תרומה ליום ראשון

משנה דמאי פרק ב

ואלו דברים מתעשרין דמאי בכל מקום. תדביקה ותתמרים והחרובין האורז והבמון. האורז שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור: המקבל עליו להיות נאמן. מעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר ואת שהוא לוקח. ואינו מתארת אצל עם הארץ. רבי יהודה אומר אף המתארת אצל עם הארץ נאמן. אמרו לו על עצמו אינו נאמן. כיצד יהא נאמן על אחרים: המקבל עליו להיות חבר. אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש. ואינו לוקח ממנו רח. ואינו מתארת אצל עם הארץ. ולא מארחו אצלו בביתו. רבי יהודה אומר אף לא יגדל בהמה דקה. ולא יהא פרוץ בגדרים ובשחוק. ולא יהא מטמא למתים. ומשמש בבית המדרש. אמרו לו לא באו אלו לפי: ה הנחתומים. לא תיבנו אותם חכמים דהפריש. אלא כדי תרומת מעשר וחלה. התנוגים אינן רשאין למכור

ברטנורא את

פרק ב ואלו דברים. בכל מקום. אפי' מכויז ולהלן אם לקחן מעט הארץ דכידוע שמא"י בלא דמנכרין שאין דוגמתן אלא בא"י: האורז שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור. אפי' בא"י דמנכר טפי ולא אפי' להלופי באורז של א"י אבל שאר דברים הנזכרים במתני' איכא מנייהו בא"י דדמי לאותן שבחון לארץ אלא דהנהו דהשיבי שדרך לנושא מתוך חשיבתן למקומן שאין כיוצא בהן בעי עשורי דכידוע שמא"י הן: ב להיות נאמן. על המעשרות ולא יהיו פירותיו דמאי מכאן ואילך: את שהוא לוקח. על מנה למכור דאלו על מנת לאכול הא תנא רישא מעשר את שהוא אוכל: ואת שהוא מוכר. מפירות קרקעותיו: על עצמו אינו נאמן. שהרי הוא אוכל דבר שאינו מתוקן כשהוא מתארת אלא עס הארץ. ורי יהודה סבר שאינו מפסיד לאמנתו בכך ואין הלכה כרי יהודה: ג להיות חבר. לענין טהרות דהיינו פרוש ויהיו נגדים ומשקים שלו טהורים ואפילו תלמיד חכם אינו נאמן לענין טהרות עד שיקבל עליו דברי חבירות אלא"כ היה זקן ויושב בשיבה. והמקבל עליו דברי חבירות לריך להרגיל עצמו לי יום ואח"כ יהיו נגדיו ומשקים שלו טהורים ואין קבלת דברי חבירות נפחות מג' חברים אלא אם כן היה המקבל ת"ח שא"כ כפי ג' ולא עוד אלא שאחרים מקבלים לפניו: לח ויבש. דאין מוסרין טהרות לעם הארץ שאסור לגרום טומאה להולין שבא"י: ואין לוקח ממנו לח. אבל יבש לוקח ממנו שלא הוכשרו לקבל טומאה כ"ז שלא בא עליו משקה ונאמן עס הארץ לומר הפירות הללו לא הוכשרו אבל אינו נאמן לומר הוכשרו אבל לא נעמאו: ולא יתארח אצל עם הארץ. טומאתו המורה מטומאת עס הארץ עלמו דחיישינן שמא ישבה עליהן אשתו כדה ונדי עס הארץ מדרס לפרושים. א"כ לכך אמר ולא מארחו אלא בכסותו דממנע עלמו יכול לומר טפי ממנע כסותו: אף לא יגדל בהמה דקה. שאסור לגדל בהמה דקה בא"י שלא ירעו בשדות אחרים: ולא יהא פרוץ בגדרים. שסופו לבא לידי הלול: ובשחוק. דשחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערום: ומשמש. ת"ח בניהמ"ד: לא באו ארו לכלל. דאין עינים נוגע לטהרות. ואין הלכה כר"י: ד הנחתומים. נחתום חנר שלקח הבהמה מעט הארץ שהיא דמאי: לא חייבו אותו חכמים להפריש אלא כדי תרומת מעשר. שהיא א' ממה. אבל לא מעשר שני מהוך ששפטי המלך ונוגשו חובטים אותם בכל שעה ואומרים להם מכרו בזול לא הטריוהו עליהם חכמים במע"ש שטרחו מרובה שרין לאלו צירושלים ודוקא כשמוכר להכר שהלוקח יפריש מעשר שני אבל אם מוכר לעם הארץ חייב להפריש מעשר שני קודם שימכור: ההנוגים. שמוכרים מעט מעט בחנות: אינן רשאין למכור את הדמאי. הואיל וכן משתכרים הרבה עליהם מוטל לחקן א"כ מפני שרגילין למכור לתינוקות שלא יאכלו התינוקות דבר שאינו מתוקן: כל המשיפיעין. שמוכרים

תרומה ליום ראשון

את הדמאי. כל המשיפיעין במדה גסה. רשאין למכור את הדמאי. אלו הן המשיפיעין במדה גסה. כגון תפסונות ומוכרי תבואה: ה רבי מאיר אומר. את שדרכו להמדר בגסה. ומדרו בדקה. מפלה דקה לגסה. את שדרכו להמדר בדקה. ומדרו בגסה. מפלה גסה בדקה. אי זו היא מדה גסה. בביש שלשה קבין. ובלח דינר. רבי יוסי אומר סלי תאנים. ומלי ענבים. וקפות של ירק. כל זמן שהוא מוכרן אכסרה פטור:

ברטנורא

שמוכרים בשפע הרבה ביחד: במדה גסה. לקמן מפ' כמה היא מדה גסה: רשאין למכור את הדמאי. דרך המוכרים הרבה ביחד להוסיף על המדה ולכן נקראו משפיעים שעושין מדה גדולה ומוסיפים על המדות. ומשום הכי לא הטילו עליהם להפריש את הדמאי אלא על הלוקח מהם: הסינינות. הם הסוחרים הגדולים הקונים תבואה מבעלי התבואה ומוכרים אותם לחנונים במדה גסה: ה את שדרכו להמדר בדקה ומדרו בגסה. גרסי': מפלה דקה לגסה. ופטור כשהוא מוכר גסה ולא אמרו' כיון דדרכו למוד בדקה חייב אף כשמודל בגסה: ובלח דינר. מדה שיש בה מה שהוא שוה דינר לפי שלא היה מדה ידוע ללח שהשער משתנה המיד לכך שיערו בדמים: אכסרה. לא במדה ולא במשקל אלא לפי האומד: פטור. דהוי כמוכר בגסה ואין הלכה כרי יוסי:

גמרא ברכות דף י ע"ב

אמר אביי ואיתימא רבי יצחק תרוצה ליהנות יהנה באלישע ושאינו רוצה ליהנות אל יהנה בשמואל הרמתי שנאמר (שמואל א' ז') ותשובתו הרמתה פי שם ביתו ואמר רבי יוחנן שפול ממום שחקך שם ביתו עמו. ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי פי איש אלהים קדוש הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא מבאן שהאשה מפרת באורחים יותר מן האיש. קדוש הוא מנא ידעה רב ושמואל חד אמר שלא ראתה זבוב עובר על שלחנהו וחד אמר סדין של פשתן הציעה על מפתו ולא ראתה קרי עליו. קדוש הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש שנאמר (שם) ויגש גיחזי להרפה אמר

רש"י רבי

הרוצה ליהנות. משל אחרים יהנה ואין איסור בדבר: כאלישע. כמו שמלינו באלישע שנהנה: והרוצה שלא ליהנות. משל אחרים: אל יהנה. ואין בדבר לא משום גסות הרוח ולא משום שנאה: כשמואל הרמתי. כמו שמלינו בשמואל הרמתי שלא ליהנות: כי שם ביתו. לעיל מנייה כתיב זכיה מדי שנה בשנה וסבב בית אל והמלפס ושפט את ישראל וכו' וחסובו הר מתה

תרומה ליום ראשון

רבי יוסי ברבי חנינא שאחזה בהוד יפיה. עובר עלינו תמיד אמר רבי יוסי בר חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב בר המארה תלמיד חכם בתוך ביתו ומתנהו מנכסיו מעלה עליו הפתוב כאלו מקריב תמידין. ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל שנאמר (תהלים ק"ל) ממעמקים קראתיה ה'. תניא גמי חכי לא יעמוד אדם לא על גבי כסא ולא על גבי שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל לפי שאין גבהות לפני המקום שנאמר (שם) ממעמקים קראתיה ה' וכתוב (שם ק"ב) תפלה לעני כי יעמוף. ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב המתפלל צריך שיכוין רגליו שנאמר (יחזקאל א') ורגליהם רגלי ישראל:

ישירה:

רש"י

הרמחם כי עס ציתו, וכי איני יודע שסס ציתו אלא אכולו מקומות דקרא דלעיל מיניה קאי שכל מקום שהי' הולך עס הוה נושא כל כלי תשמישי ציתו עמו שלא ליהנות מן אחרים: בהוד יפיה. בדידי: תפלה לעני. דרך עניות: יכוין את רגליו. זו אלא זו: ורגליהם רגלי ישראל. כראין כרגל אחד:

זוהר תרומה דף קל"א ע"א

זכאה עמא קדישא דמאריהון בעי עלון וקרא לון לקרבא לון לנביה גדון עמא קדישא בעאן לאתחברא ולאעלא בבי כנשתא. וכל מאן דאקדים בקדמיתא אתחבר בשכינתא בתבורא חדא. תא חזי ההוא קדמאה דאשתכח בבי כנשתא (ואוריך בבי כנשתא) זכאה חולקיה דאיהו קיימא בדרגא דצדיק בהדי שכינתא. ודא איהו רזא (משי ח') ומשתרי ימצאויני דא סליק במליקו עלאה. ואי תימא דא תנין בשעתא דקדישא בריך הוא אתי לבי כנשתא ולא אשבת תמן עשרה מיר כועס ואף אמרת ההוא חד דאקדים אתחבר בשכינתא וקיימא בדרגא דצדיק. אלא למלכא דשרר לכל בני מתא דישתכחון עמיה ביום פגן בדרך פגון. עד בהון מופני גרמיהו אנן בני מתא אקדים חד ואתא להווא אתר.

בין

תרומה ליום ראשון מג

בין כך ובין כך אתא מלכא אשבת להווא בר נש דאקדים תמן אכר ליה פגן בני מתא אן אנן. אמר ליה מארה אנא אקדימנא כנייהו והא אנן אתאן אבתראי לפקידא דמלכא. גדון טב בעיני מלכא ותיב תמן בהדיה ואשתעי עמיה ואתעביד רחמיא דמלכא. בין כך ובין כך אתו כל עמא ואתפיים מלכא עמהון ושרר לון לשלם. אבל אי אנן בני מתא לא אתיין וחד לא אקדים לאשתעי קמי מלכא לאתחזה כנייהו דהא כלתו אתיין מיד פעיס ורגזי מלכא. אוף תבא בגין דחד אקדים ואשתכח בבי כנישתא ושכינתא אתייה ואשבת ליה גדון אתחשוב כאלו כלתו אשתכחו תמן דהא דא אוריך לון תמן מיד אתחברת עמיה שכינתא ותיב בדרגא חד ואשתמודע בהדיה ואותיב ליה בדרגא דצדיק. ואי חד לא אקדים ולא אשתכח תמן מה בתיב (ישעיה ג') מדוע פאתי ואין איש. ואין עשרה לא כתיב אלא ואין איש לאתחברא בהדיא למהני גפאי כמה דאת אמר איש האלהים למהני בדרגא דצדיק. ולא עוד אלא דאשתכחודע בהדיה ושאיר עליו אי ויקא חד לא אתי כמה דאוקימנא דכתיב (ישעיה ב') מי ככם ירא יי שומע בקול עבדו:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הל' קריאת שמע פרק ב' משערי קדושה ח"ב שער ד'

הנקרא למפרע לא יצא בטה דברים אמורים בסדר הפסוקים, אבל אם הקדים פרשה לפרשה אף על פי שאינו בשאינו אומר שיצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה, קרא פסוק וסוד וקראו פעם שניה תרי זה מנוגה. קרא מקה אחת וקבלה בגון שקרא שמע שמע קשתקין אותו: קראתה סירוגין וצא אפילו שקתה בין סירוג לסירוג כדי לגמור את פלה וצא והוא שיקרא על הסדר. קראתה מתנמנמם והוא מי שאינו ער ולא נרדם בשניה וצא. ובלבד שיהיה ער בפסוק ראשון:

בשניות פגן וכאשר בנה בטה ואפילו שיקנה ליתקדוש ברוך הוא שמים וארץ פאברתם אבינו לא נקח מדינה של גיהנם וסופו מתמעט ונאסף מן העולם שלא כמנו ואפילו ידבקם שכל סכמי דורו תיו לפגנו פעשגי השנה ולא תה פתוכתו דופי וקה שונה מאה וסמים פנים לתוכה לא געגוש ונטבר מן העולם הנה וקעולם סבא אלא מפני נפוח תרות

יכוין

תרומה יום שני תורה

יבזין בקריאת ד' פסוקים אלו שהם כנגד ד' סוליו וי' ד' רשם ב'ן להשאר בו תוספת חרות משבת שעברה

ו אבני שהם ואבני מלאים לאפר ולחשן : אבני
בורא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושןא :
ח ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם : ויעבדון קדמי מקדשא
ואשרי שכנתי ביניהון : ט ככל אשר אני מראה אותך
את תבנית המשכן ואת תבנית פל' בלוי וכן
תעשו : ס ככל די אנא מחזי יתך ית דמות משכןא וית דמות פל'
מנוהי וכן תעבדון : י ועשו ארון עצי שטים אמתים
וחצי ארבו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו :
ויעבדון ארונא דאעיי שטין תרתין אמין ופלגא ארבה ואמתא ופלגא
פתיה ואמתא ופלגא רומה :

רש"י

(ז) אבני שהם הולרכו סס לנורך האפוד האזור בואתה תלוה : מראים
על סס שעושין להם בזהב מושב קרין גומא ומוטין האבן סס למלאות הגומא קרויים
אבני מלואים ומקום המושב קרוי משבנות : לאפר ורחשן . אבני שהם לאפוד
ואבני המלואים לחשן וחשן ואפוד מפורשים בואתה תלוה והם מיני תכשיט : (ח) ועשו
לי מקדש . ועשו לשמי בית קדושה : (ט) ככל אשר אני מראה אותך . (מנחות
כט) כאן את תבנית המשכן . המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה הימנו ועשו לי
מקדש ככל אשר אני מראה אותך : וכן תעשו . (סנהדרין טו שבועות יד) לדורות
אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות
וכיורות ומכונות שעשה שלמה כחבנית אלו תעשו אותם (הוספתא שבת לח) ואם לא
היה המקרא מחובר למעלה הימנו לא היה לו לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו והיה
מדבר על עשיית אהל מועד וכליו : (י) ועשו ארון . כמין ארומות שעושים בלא רגלים
עשויים כמין ארגז שקורין איסקרין (שריין שראנק) יושב על סוליו :

נביאים מלכים א' ה'

א ויפסלו בני שלמה ובני הירום והגבלים ויבניו העצים
והאבנים לבנות תבנית : ופסלו ארדיבלי שלמה וארדיבלי
דחירום וארדיבליא ואתקינו אעיא ואבניא למבני ביתא : ב ויהי
בשמונים
רש"י
(א) ויפסלו . ויחלבו כהרים : (ב) בחדש זיו . הוא חודש אייר : החודש
השני

תרומה ליום שני מד

בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ
מצרים בשנה הרביעית בחדש ז' הוא החדש השני למלך
שלמה על ישראל ויבן תבית ליהוה : והיה בארבע מאה ותמנין
שנין למפק בני ישראל מארעא דמצרים בשתא רביעתא בירח ז' ו
ניצניא הוא ירחא הנניא לממקד שלמה על ישראל ובנא ביתא קדם י' :
ג ותבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה לששים אמה ארבו
ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו : וביתא די בנא מלפא
שלמה קדם י' שתין אמין אורביה ועשרין פותיה ותרתין אמין רומיה :
ד והאולם על פני היכל תבית עשרים אמה ארבו על פני
רחב תבית עשר באמה רחבו על פני תבית : ואיקמא על אפי
היכלא דביתא עשרין אמין אורביה ער אפי פותיא דביתא עשר אמין
פותיא ער אפי ביתא :

רש"י

השני . יסין ר"ה לחדשים : (ג) על פני . לפני הסיכל ללד מורח :

כתובים משלי י"ז

א עבד משפיל ימשל בבן מביש ובתוך אחים יחלק נחלק :
עבדא סובלתנא ישתרט בברא מבחנתנא ובינת אחי נפדיג
ירדתתא : ב מצרף גבסר וכור לזרב ובתן לבות יהוה :
צרפא נקי לסאמא וכורא דתבא ואלהא בדיק לפניא . ג מרע מקשיב
ערשפת און שקר מזין ער לשון הות : גברא בישא ציית
לספוטא דעאתא שקרא ורצותא ער לישנא דעאתא : ד רעג לרש
חרף עשהו שלמה לאיד לא ינקה : דמצדי במסנינא מרגז
לבריה ודחדי דתברא דתבריה לא מזדבי :

רש"י

(א) עבד מושביר . נכודנאלר על שהשכיל לפסוע ג' פסיעות לכבודו של הקב"ה
משל בישראל שהובישו מעשיהם וחלק נחלתם לעיניהם : (ב) מצרף . הוא כלי סורפין
בו כסף : בוחן . יודע מחשבותם : (ג) מרע . רשע : מקשיב וגו' . מקבל ל"ה : מזין .
מזין ושומע : (ד) לאיד . ללדת חבירו :

משנה שבת פרק י"ט

רבי אליעזר אומר אם לא הביא פלי מערב שבת . מביאו בשבת מגידה .
ובספנה מכסהו על פי עדים . ועוד אומר רבי אליעזר בורתים עצים
לעשות

תרומה ליום שני

לעשות פחמין ולעשות (כ"י) ברזל. כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת. ושאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת: כ עושין כל צרכי מילה בשבת מרחצין ופורעין. ומוציין. ונותנין עליה אספולגית וכמון. אם לא שחק מערב שבת. לועם בשני ונותן. אם לא טרף יין ושמן מערב שבת. ינתן זה בעצמו וזה בעצמו. ואין עושין לה חלוק בתחלה אבל בורה עקיה סמרטוט. אם לא התקין מערב שבת. פורק על אצבעו ומביא ואפילו מחצר אחרת: כ מרחיצין את הקטן בין קפני המילה. ובין לאחר המילה. ומזליפין עקיו ביד. אבל לא בכ"י. רבי אליעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחר להיות בשבת. שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם בואבים. ספק באנדרוגינוס אין מחלצין עליו את השבת. ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס: כמי שהיו לו שתי תנוקות. אחד למול אחר השבת. ואחד למול בשבת. ושבת ומל את שר השבת בשבת חיוב. אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת. ושבת ומל את שר ערב שבת

ברטנורא בשבת

פרק י"ט ר' אליעזר אומר. אם לא הביא כלי. אומל. למול את התינוק: מביאו בשבת מגולה. להודיע שהבינה מלואו שמהללים עליה את השבת: ובסכנה. שגורו שמד על המילה: מבסחה על פי עדים. שיעידו שאומל של מלואו הוא מביא ולא יתשדוהו שהוא נושא שר הפליו: ולעשות ברזל. כדי לעשות אומל למילה: כל מלאכה שאפשר לעשותה. כגון מכשירי מילה האיל ואפשר לעשות מערב שבת. אין דוחין את השבת ופליג דר"א: ושאי אפשר לעשותה מע"ש. כגון מילה עלמה שא"ל לה לעשות דומנה בח' דוחה שבת. והלכה כר"ע ב מוהלין. חותך את הערלה: ופורעין. העור המכסה ראש הגיד: ומוציין. את הדם ואע"פ שהוא עושה חבורה שאין הדם יתק מחבורו אלא ע"י מליצה: אספולגית. תחבושת: לועם בשיניו. דכל מה דאפשר לשנות משנה: אם לא טרף יין ושמן. רגילים היו שהיו טורפין בקערה יין ושמן ומערבין אותן יחד לרפואה על המילה כדרך שטורפין בליים בקערה: חלוק. התיכה של בנד נקובה ומכניסין המילה בלוחו הנקב כדי שלא יחזור העור ויכסה את הגיד: לא התקין. לא הזמין: כורף על אצבעו. דרך מלבוש לשנותו מדרך הולאה בחול: אפילו מחצר אחרת. לא מביאו מבית לבית בלוחו חזר חף על פי שלא ערכו אלא אפילו לאחר אחרת שאינה מעורבת עמה: כ מרחיצין את הקטן. הרי מרחיצין לאו כדרכו הוא דתנא סיפא לפרושי רישא כולד מרחיצין כגון לולף ביד אבל ככלי אפי' לולף אסור וכ"ש לרחוץ כדרכו: רבי אלעזר בן עזריה וכו'. פליג אתנא קמא וסבר מרחיצין את הקטן כדרכו בין לפני המילה בין לאחר המילה וביום השלישי דמילה נמי בין בחמין שהוחמו בערב שבת ובין בחמין שהוחמו בשבת עלמא דסכנת נפשות הוא. והלכה כר"א בן עזריה: ספק. בן ח' חדשים ספק בן ט' דאי בן ח' כאלן בעלמא הוא ואין מילתו דוחה שבת: ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס. מדכתיב המול לכם כל זכר לרבות אנדרוגינוס. ותנא קמא ערלתו כתיב מי שהוא כלו ערל ולא זה שחליו נקבה ואין הלכה כרבי יהודה: ד מי שהיו לו שתי תנוקות וכו'. פליג אמוראי כש"ס בגירסת משנה זו והגירסא שהפסו רבותי עיקר כך היא מי שהיו לו ב' תנוקות אחד למול אחר שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחר שבת בשבת חיוב אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת חיוב אחד עשה ורבי יהושע סותר והכי פירושה שכח ומל את של אחר השבת בשבת חיוב לדברי הכל שהרי טעה בדבר מלואו ולא עשה מלואו כשהקדים ומל את של אחר השבת בשבת ובהא אפילו רבי יהושע מודה. אחד למול בשבת ואחד למול כע"ס ושכח ומל את של ערב שבת בשבת רבי אליעזר מחייב רמ"א דמילה שלא בזמנה

ביניה

תרומה ליום שני

מה

בשבת. רבי אליעזר מחייב המאת. ורבי יהושע פומר: ה קמן נמול לשמונה ולתשעה. ולעשרה. ולאחד עשר. ולשנים עשר לא פחות ולא יותר. הא ביצד בדרבו לשמונה. נולד לבין השמשות נמול לתשעה. בין השמשות שר ערב שבת נמול לעשרה. יום טוב לאחר השבת. נמול לאחד עשר. שני ימים טובים שר ראש השנה. נמול לשנים עשר. קמן החולה אין סולחין אותו עד שיבריא: ו אלו הן ציצין המעכבין את המילה בשר החופה את רוב העטרה. ואינו אוכל בתרומה. ואם היה בעל פשר מתקנו מפני מראית העין. מל ולא פרע את המילה. כאלו לא מל:

ברטנורא

אינה דוחה שבת ואע"ג דטעה בדבר מלואו שהיה טרוד בלוחו של שבת ומחוך כך טעה בזה ואלו בזה עשה מלואו שהרי ראוי הוא למול אלא שאינו דוחה שבת סבירא ליה לרבי אליעזר טעה בדבר מלואו ועשה מלואו שאינו דוחה את השבת חיוב. ורבי יהושע פומר דס"ל טעה בדבר מלואו ועשה מלואו שאינו דוחה את השבת פטור כיון דסבר היה שברשות ב"ד הוא עושה והלכה כר"א: ה נולד בין השמשות נימול להשעה. שהרי יום ח' של מ' הוא נמול ושמא ביה"ש יום הוא ונמול לט': היה היום ערב שבת. א"ל למולו בשבת הבא דשמא תשיעי הוא והוויא לה מילה שלא בזמנה ואינו דוחה שבת ולרין להמתין עד לאחר השבת שהוא י': חל י"ט להיות אחר השבת. אין מילה שלא בזמנה דוחה אותה ונימול ל"א: שני ימים טובים של ראש השנה. דקדושה אחת הן ואין מילה שלא בזמנה דוחה את י"ט הב' של ר"ה נימול ל"ב: עד שיבריא. ויעברו עליו י' ימים שלמים מעת לעת מיום שהבריא ואחר כך מלין אותו: ו ציצין. כמין נימין של בשר שנשאר מן הערלה: עטרה. היא טפה גבוהה המקפת את הגיד סביב וממנה משפע ויורד לראשו. וכשר החופה את רוב העטרה דקתני מתני' לא תימא רוב הקיפה אלא אפילו רוב גובהה במקום אחד: אינו אוכל בתרומה. אם כהן הוא דכהן ערל אסור לאכול בתרומה נאמר בפסח חושב ושכיר לא יאכל בו ונאמר בתרומה חושב כהן ושכיר לא יאכל בו מה פסח אסור לערל חף תרומה אסורה לערל: ואם היה בעל בשר. שהיה שמו ונראה בשר שלמעלה מערלתו לאחר שניטלה הערלה כולה כאלו אותו בשר חוזר וחופה את הגיד: מתקנו. ומשפע באומל מאותו טובי: מפני מראית העין. שלא יהיה נראה כערל: ולא פרע. לא גילה: כאלו לא מל. וישוב ויפרע ואפי' סלק ידו ממנה וכל זמן שהוא מתעסק במילה בשבת חותך בין לציץ המעכבין בין לציץ שאין מעכבין. לאחר שסלק ידו על לציץ המעכבין חוזר על לציץ שאינו מעכבין אינו חוזר:

גמרא שבת דף קל"ז ע"ב

מל ולא פרע וכו'. אמר רבי אבינא אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב בשר החופה את רוב גובהה של עטרה. ואם היה בעל בשר וכו'. אמר שמואל קמן המסרב ב בשר רואין אותו כל זמן שמתקשה ונראה מהול אינו צריך למול.

ואם רש"י

ורב גובהה. לא תימא רוב העטר' דקתני מתניתין רוב הקיפה אלא אפי' רוב גובהה במקום אחד: קמן המסורבל בבשר. פלטר"י בלע"ו ששמן ועב ולאחר שנימול נראה כמכסהו: כל זמן שמתקשה. ומחוך הקשו מתפשט בשרו. בדשמואל גרסין ונראה מהול במתניתא גרסי' ואינו נראה מהול: איבא ביניהו

ואם לאו צריך למול. במתניתא תנא רבן שמעון בן גמליאל
 אומר קמן המסרביל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה
 ואינו נראה מהול צריך למולו ואם לאו אינו צריך למולו. מאי
 בינייהו איבא בינייהו נראה ואינו נראה. תנו רבנן תמל אומר
 אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. אבי תבן אומר אשר
 קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו.
 העומדים אומרים בשם שנכנסם לברית כד יכנס לתורה ולתפה
 ולמעשים טובים. והמברך אומר אשר קדש ידיו מבטן וחוק
 בשארן שם וצאצאיו חתם באות ברית קדש על בן בשכר
 זאת אל חי חלקנו צוה להציל ידידות שארנו משחת למען
 בריתו אשר שם בבשרנו. ברוך אתה ה' פורת הברית. המל
 את הגרים אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה.
 והמברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים
 ולהפיק מהם דם ברית. שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמם
 וארץ שנאמר (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמם
 וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' פורת הברית. המל את
 העבדים אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה.
 והמברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים
 ולהפיק מהם דם ברית שאלמלא דם ברית חקות שמם וארץ
 לא נתקיימו שנאמר (שם) אם לא בריתי יומם ולילה חקות
 שמם וארץ לא שמתי. ברוך אתה ה' פורת הברית:

רש"י

בינייהו נראה ואינו נראה. לשמואל נראה הוא דאין לריד למונו הא נראה
 ואינו נראה לריד. ולמתניהו אינו נראה הוא דלריד הא נראה ואינו נראה לין
 לריד: אשר קדש ידיו מבטן. יחוק קרי ידיו על סם אשר אהבה: מבטן.
 דקודם שגולד נחקדש למוטה זו דכתיב אבל שרה אשתך וגו' וכתיב והקיימותי את
 בריהו אחי סימו מילה: בשארן. בצבאו: שם. חוק של מילה: וצאצאיו. יסדל:
 חתם באות. זו של ברית קדש: צוה להציל ידידות שארנו משחת. מניחוס
 דכתיב גם את צדס בריהך שלחתי חסויד מוצר חין מים בו:

ב"ר

זוהר תרומה דף קל"א ע"ב

בד אתי צפרא וצבורא אשתכחו בבי כנישתא בעו לאשתכחא בשירין
 ותושבתי דדוד וקא אוקימנא דסדורא איהו לאתערא רחמי לעילא
 ותתא לאתתקנא תקונין ולאתערא חדוה דהא בגין דא לינאי מתערי
 לאתערא רחמי וחדוה לעילא באינון שירין ותושבתי. ומאן דמשתעי
 בבי כנישתא במיין דחול ווי ליה דאחזי פירודא ווי ליה דגרע מהימנותא
 ווי ליה דלית ליה חולקא באקהא דישראל דאחזי דהא לית ליה אלהא
 ולא אשתבח פמן (ולית ליה חולקא ביה) ולא דחיל מניה ואנהוג קלנא
 בתקונא (ס"א בתקופא) עלאה דלעילא דהא בשעתא דישראל מסדרי
 בבי כנישתא סדורא דשירין ותושבתי וסדורא דצלותא פדון מתבנשי
 תלת משירין דמלאכי עלאי. משריתא תרא אינון מלאכין קדישין עלאין
 דקא משבתי לקדשא בריך הוא ביממא בגין דאית אחרנין דקא משבתי
 לקדשא בריך הוא בליקיא ואחרנין (ס"א ואלין) אינון דקא משבתי לקדשא
 בריך הוא ואמרין שירין ותושבתי בהדיהו דישראל ביממא. משיריתא
 תנינא אינון מלאכין קדישין דמשתבתי בכל קדושה וקדושה דישראל
 מקדשי לתתא. ובשקמנו דיקהון כל אינון דמתעדין בכל אינון רביעין
 (ס"א חיבלין) בההיא צלותא דישראל (דמיושב). משיריתא תליתא אינון
 עוקמתאן עקאין דקא מתתקני עם ממרוניתא ומתקני קה לאעלא
 קה קמי מלאכא ואלין אינון משירין עלאין על פלהו. וכלהו מתתקני
 בסדורא דישראל דמתתקני לתתא באינון שירין ותושבתי ובההיא צלותא
 דקא מצלו ישראל פיון דאלין תלת משירין מדרמון פדון. ישראל פתחי
 שירתא וזמרי קמי מאריהון. וההיא משיריתא תרא די ממנא לשבתי
 דמאריהון ביממא אודמן עליהו וזמרי עמהון פתרא ואינון שבתי דדוד
 מקבא וקא אוקימנא מלי:

מוסר

יוסף רחק

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב
 "ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא
 חוזר וקורא ומברך לפניה ולאחריה
 אכל אם ידע שקרא ונסמק לו אם בכה
 לפניה ולאחריה או לא בכה אינו חוזר
 ומברך קרא ומעיה יחזור מקום ששעה
 נעצם ממנו בין פרשה לפרשה ואינו יודע
 אי זו פרשה השלים נאי זו צריך בהחמיר
 חוזר לפרשה ראשונה שהיא ואחריה את
 הגאון פאלו דחוקל גלי השכינה ומספלקת
 מן העולם ואומרת אין אני והוא
 יכולין דודו יחד בעולם ומורד על פרכות
 שמם ומתעמר בשמיתו של מנה מלבי
 המלכים הקדוש ברוך הוא שגאמר בו
 (תהלים י"ג) ה' מלך גאות לבש ובמה יתגאה
 האדם והיותו מטפה קרוחה ניצירתו בדם
 גדה וקמיו מנוף וסרחון ואמר מותו רפה
 ותולעה

ה' אֶתְחִיב וְגוֹמֵר: מַעֲשֵׂה בְּאִמְצַע הַפָּרֶק וְחֹלְעָה וְאַתְרִית גּוֹפֵי גוֹשׁ עֶפֶר וְנִפְשׁוֹ וְאִינֹי יוֹדֵעַ לְהִיבֵן פֶּסֶק חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַפָּרֶק. יוֹרֵדֵת לְגִיהֶגֶם. אֲמָנָם הַעֲנִנָה וְהַשְּׁפֹלוֹת בְּנֵה קִירָא וּבְחִמְתָּם וְאִינֹי יוֹדֵעַ אִם הוּא בְּיֹדְכֶם שֶׁל שְׁמֵעַ אוֹ בְּיֹדְכֶם שֶׁנִּתְחַבֵּהוּ אִם שְׁמֵעַ חוֹזֵר לְיֹדְכֶם שֶׁל שְׁמֵעַ. וְאִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אַחַר שֶׁקָּרָא לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וְלִמְדָה מִן הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַיִם שְׁמֵי אִינֹי חוֹזֵר שְׁעַר הַתְּהִלָּה לְשֹׁנֵי הוּא הוֹרָה: וְלִמְדָה מִן הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַיִם שְׁמֵי מְרוֹם וְיִוָּרֵד לְשָׁפוֹן אֲצֵל הַשְּׁפֹלִים שֶׁנֶּאֱמַר (י"ד) מְרוֹם וְקָרוֹשׁ אֲשָׁפוֹן וְאֵת בְּפֶאֱרָא וְשִׁפְרָא רוּחַ וּבְחִיב (ה'י"ג) קָרוֹב ה' לְשִׁפְרָא קָב וּבְחִיב (ס"ו) מִי גִוּוֹר בְּאַהֲרָה וְגוֹמֵר (ס"ז) נִבְּחָה בְּעֵינָיו נִמְאָם:

תרומה יום שלישי תורה

יכוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה' ראשונה דשם כ"ן והשאר כו תוספת נפש משבת שעברה:

יא וְצִפִּיתְּ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ וְעִשִׂיתְּ עֲלָיו זָר זָהָב סָבִיב: וְתַחֲפִי יָתֵה דְהַב

דְּכִי מָנֹה וּמִבְּרָא תַחֲפִנָה וְתַעֲבֵד עֲדוּהִי זֵיר דְדָהָב סְחֹר סְחֹר: יב וַיִּצְקֶתָ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעַת זָהָב וְנִתְתְּהוּ עַל אַרְבַּע פְּעֻמֹתָיו וְשֵׁתֵי טַבַּעַת עַל־צִלְעוֹ הָאֶחָת וְשֵׁתֵי טַבַּעַת עַל־צִלְעוֹ הַשֵּׁנִית: וְתִתִּיף לָהּ אַרְבַּע עֲזָקוֹן דְדָהָב וְתִתֵּן עַל אַרְבַּע זַנְתֵיהּ וְתִתֵּן עֲזָקוֹן עַל סְמִירָה

רש"י תניחא (יא) מבית ומחוץ תצפנו. (יומא עב) ג' ארוגות עשה בללאל ב' של זהב וא' של עז וד' כתלים ושולים לכל א' ופתוחים מלמעלה נתן של עז בחוך של זהב ושל זהב בחוך של עז ומפה שפחו העליונה בזהב כמלא מלופה מצית ומחוך (שם תנחו' שמונת רבב): זר זהב. כמין כתר מוקף לו סביב למעלה משפחו שעשה הארון החלון גבוה מן הפנימי עד שעלה למול עובי הכפורת ולמעלה הימנו משהו וכשהכפורת שוכב על עובי הכתלים עולה הור למעלה מכל עובי הכפורת כל שהוא והוא סימן לכתר תורה: (יב) ויצקת. ל' הסכה כהרגימו: פעמתי. כהרגומו זותיה. ובזווית העליונה סמוך לפפרת היו נחונים שהם מוכאן ושמים מוכאן לרחבו של ארון והבדים נחונים בזהם וארכו של ארון מפטיק בין הבדים אמתים וחל' בין בד לבד שהיו שני ב"א הנושאים את הארון מהלכין בנייהם וכן מפורש במנחות ב' שתי הלחם: ושתי טבעות עד צדעו האחת. הן הן הד' טבעות שבהחלת המקרא ופירש לך הכן היו והיו"ו זו יחירה היא ופתרונו כמו שתי טבעות ויש לך ליסבה כן ושתי מן הטבעות האלו

תַּחֲפִי יָתֵה דְהַב: יג וְעִשִׂיתְּ בְדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתְּ אֹתָם זָהָב: וְתַעֲבֵד אֲרִיחֵי דְעֵצֵי שִׁטִּים וְתַחֲפִי יָתֵחוֹן דְדָהָב: יד וְהִבֵּאתְ אֶת־הַבָּדִים בַּטַּבַּעַת עַל צִלְעַת הָאָרוֹן לְשֵׂאת אֶת־הָאָרוֹן בָּהֶם: וְתַעֲרֵל יַת אֲרִיחָא בְּעֹזְקָתָא עַל סְמִירֵי אַרְוֵנָא לְמַטְרֵי יַת אַרְוֵנָא בָּהוֹן: טו בַּטַּבַּעַת הָאָרוֹן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: בְּעֹזְקָתָא דְאַרְוֵנָא יֵחוֹן אֲרִיחָא לֹא יַעֲדוֹן מִנָּה:

רש"י על ללעו האחת: צדעו. לכו: (יג) בדי. מוטות: (טו) לא יסרו ממנו (יומא ע"ג) לעולם:

נביאים מלכים א' ה'

א וַיַּעַשׂ רַב־בַּיִת חֲלוֹנֵי שְׁקָפִים אֲמָמִים: וְעֵבֵד לְבֵיתָא בְּיוֹן פְּתִיחַן מִלְּגִינֹי וּסְתִימֹן מִלְּבִרָא וְחַפְיִין בְּלִוְנָסָא בֵּית אֲנַחַת רִישֵׁי שִׁירִיית אַרְוֵנָא: ב וַיִּבֶן עַל־קִיר הַבַּיִת יִצְוֵעַ סָבִיב אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת סָבִיב לְהִיכָר וְלְדַבֵּיר וַיַּעַשׂ צִלְעוֹת סָבִיב: וּבְנָא עַד פְּתָלֵי בֵּיתָא זַיָּא סְחֹר סְחֹר דְּהִיכְרָא וְלְבַיִת כְּפֹרֵי וְעֵבֵד מְחִיצָא סְחֹר סְחֹר: ג הִיצוֹעַ תַּתְּחַתְנָה חֲמִשׁ בְּאַמָּה רַחְבָּה וְהִתִּיכְנָה שֵׁשׁ בְּאַמָּה רַחְבָּה וְהַשְּׁלִישִׁית שִׁבְעַת בְּאַמָּה רַחְבָּה כִּי מִגְרַעוֹת נָתַן לְבַיִת סָבִיב חוּצָה לְבִלְתִּי אַחוֹ בְּקִירוֹת הַבַּיִת: מְחִיצָתָא אֲרַעִיתָא חֲמִשׁ אֲמִין פּוֹתִיף וּמְצִיעָתָא שִׁית אֲמִין פּוֹתִיף וְתַלְתִּיתָא שִׁבְעַת אֲמִין פּוֹתִיף אֲרִי נִסְתַּתָּא עֵבֵד לְבֵיתָא סְחֹר סְחֹר לְבִרָא מִן מְחִיצָא לְמַהוּ רִישֵׁי שְׁרִיתָא נִתְחַן עַל זַיָּא וְלֹא יִהְיוּ שְׁרִיתָא מְעַבְרִין בְּכַתְלֵי בֵּיתָא: ד וְהַבַּיִת בַּהֲבַנְתּוֹ אֲבָן שְׁלֵמָה מִסַּע נִבְנָה וּמִקְבּוֹת וְהַגְרָזוֹן כְּלִי בְרוֹךְ לֹא־נִשְׁמַע בַּבַּיִת בַּהֲבַנְתּוֹ: וּבֵיתָא בְּאַתְבְּנִיאוּתִיהּ

יציע קיר * היציע קיר רש"י אבנין (א) שקופים. לשון רחיה שקופים פתוחים בחוך: אטומים. קלרים מצפנים להראות שאינו נרדף לאורה: (ב) יציע. חדר' עשה סביב לג' רוחות ובכל רוח ג' זה על זה: (ג) מגרעו'. עשה לבית סביב חוץ כשעלה כותל ההיכל ה' אמות לגובה התא גרע את עוביו וכנס אמה לפניו והניח על אותה כניסה ראשי קורות עליות התא וכן לתא האמצעי: דברתי אחוז בקירות. דרך נקבים בקירות הבית שמקלקל החומה: (ד) כוסע. כמו שהסיעו מהר: התיכונה

תרומה ליום שלישי

אבנין שלמין ממקם אתבני וארזובין וחזילין כל מן דברזל לא אשתמע
בביתא באתבניויה: ה פתח הצלע התיכנה אל-בתח היתח הבית
הימנית ובלולים יעלו על-התיכנה ומן-התיכנה אל-
השלישים: תרעא דמחיצתא ארעיתא פתיח לעבר ביתא מימנא
ובמסבתא סלקון מן ארעיתא לעיליתא באורח מציעתא:

רשי

(ח) התיכונה. הסמוכה: ובדורים. כל"א שווינדיל טעני: עד התיכונה.
האמלעית:

כתובים משלי י"ז

א עמרת זמנים בניי בנים ותפארת בנים אבותם: בליא דסבי
בניי בניא ושיבהוהון דבניא אבהתיהון: ב לא-נאוה לנבל
שפת יתר אף ביי-לנריב שפת-שקר: ג לא יא למפשא שפוחתא
יתרתא אף לא לשליטא שפוחתא דשקרא: ג אבן-חן השחר
בעיני בעליו אר-כל אשר יפנה ישביר: ב יפא דשוחדא חסידא
חיא באפי מן דשקיל לה לכל אתר דמתפני שיכולא: ד מכסה-פשע
מבקש אהבה ושנה בדבר מפריד אלוף: דמכסי חובה בעי
רחימיתא ודשני מלתא מפרק רחמא: ה תחת גערה במבין מהפוחת
כסיר מאה: עאלא בעתא במאן דמתפנין טב מן דלממתי לסכרא
מאה חומרין:

רשי

(א) בני בנים. כשהולכין בדרך טובה: (ב) שפת יתר. דברי גאווה: אף כי
כל סקן בשומר שארם משחד להקדוש ברוך הוא בדברים ושז לו:
(ג) ישכיר. יליח: (ד) מכסה פשע. שחטא איש לאיש: ושונה בדבר.
שנטר איבה ומזכירו מפריד ממנו אלופו של עולם: (ה) תחת גערה במבין.
הכנעת גערה ככרת במבין יתר מומה מכוס שמכין את הכסיל:

משנה כחובות פרק ג'

אלו גערות שיש להן קנס. הבא על הממורת. ועל הנתינה. ועל הכותית.
הבא על הגיורת. ועל השבויה ועל השפחה. שגפדו ושנתגירו
ושגשתחררו. פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד. הבא על אחותו. ועל

אחות

ברטנורא

פרק ג' אלו גערות שאע"פ שהן פסולות: יש להן קנס. אם אדם אדם אחת מהן נותן
לאביה כ' כסף: הנתינה. מן הגעוניה ועל שם שחננס יהושע חוטבי ענים
ושאבי

תרומה ליום שלישי

אחות אביו. ועל אחות אמו. ועל אחות אשתו. ועל אשת אחיו. ועל
אשת אחי אביו. ועל הנדה. יש להן קנס. אף על פי שהן בהכרת אין בהן
מיתת בית דין: ואלו שאין להן קנס. הבא על הגיורת ועל השבויה.
ועל השפחה שגפדו ושנתגירו ושגשתחררו. יתירות על בנות שלש שנים
ויום אחד. רבי יהודה אומר שבגיה שגפדיה הרי היא בקדושתה. אף על פי
שגדולה. הבא על בתו. ועל בת בתו. ועל בת בנו. ועל בת אשתו. ועל
בת בנה. ועל בת בנה. אין להן קנס. מפני שמתחייב בנפשו. שמייתתו
בידי בית דין. וכל המתחייב בנפשו אינו משלם ממון. שגאמר ולא יהיה
אסין ענוש יענש: ג גערה שנתארסה ונתגרשה. רבי יוסי הגלילי אומר אין
לה קנס. רבי עקיבא אומר יש לה קנס וקנסה לעצמה: ד המפתח נותן
שלשה דברים. האונס ארבעה. המפתח נותן בולשת ופנס וקנס: מוסף
עליו האונס. שנותן את הצער. מה בין אונס למפתח. האונס נותן
את הצער. המפתח אינו נותן את הצער. האונס נותן מיד.
המפתח לכשיוציא. האונס שותה בעצמו. והמפתח אם רצה
להוציא מוציא: ה פיצד שותה בעצמו. אפילו היא הנרת. אפילו היא
סומא. ואפילו היא מבת שחין. נמצא בה דבר ערוה. או שאינה ראויה
לבא בשראר. אינו רשאי לקימה. שגאמר ולו תהיה לאשה אשה הראויה
לו: י יתומה שנתארסה ונתגרשה. רבי אעזר אומר המפתח פטור.

האונס

ברטנורא

ושואבו מים נקראים נתינים וסם אסורים לבוא בקהל: ועל הכותית. הלא נחל סבר נתינים נרי
אריות סם וכע"ס סם חסונים: פחותות מבת שלש שנים. דבחוקה בתולות כן שאע"פ
שנבעלו בשנים או בגיותן בתולות חורים: ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו. שנתקדשה
לאי מהן ונתגרסה מן האירוסין ועדיין בחולה היא: שאע"פ שהן בהכרת אין בהן מיתת בית
דין. וכרם אינו פטור מן החטאות. וה"מ שלא היה סם היראה אצל אדם היתה סם היראה
פטור מן הקנס דק"ל כל חייבי כריתות שהתרו בהן ליקון ואין אדם לוקם ומשלים: ב יתירות על
בנות שלש שנים. דכיון דראויות לביאה בחוקה ספקר כן ונבעלות בגיותן והסביות שבביתם:
הרי היא בקדושתה. ואינה בחוקה בעולם אע"פ ששפחה כשהיא גדולה ואין הלכה כר' יודם: ולא
יהיה אסון ענוש יענוש. הלא אם יהיה אסון כז' מנ' אלו האונסים המרובין שנתרן אחד מהן לא יענש
הכורג כממון שהרי הוא חייב מיתת בית דין בין שהרגו לוס. ואין ספק שבביתם שחייבין עליהם
מוות בית דין בין שנגנ למייד לעולם פטור מהחטאות אצל בעצמה שחייבין עליה כרת או מלקות
אינו פטור מן החטאות עד שיהיו סם עדים והתראה וילקם ואז אינו משלם: ג רבי יוסי הגלילי
אומר אין לה קנס. דאמר קרא אשר לא אורסה הא אורסה פ"א שוב אין לה קנס: ד עקיבא
אומר יש לה קנס וקנסה לעצמה. דדרשין אשר לא אורסה לאביה הא אורסה לעצמה והלכס
כ"ע: ד האונס נותן את הצער. שאינו דומה נבעלת באונס לנבעלת בנתין: המפתח. אין
לה עזר שהרי לאמר שיטוי בתורה אצל אונס ולא לאמר עינו אצל מפתח: האונס נותן מיד.
לאביה אע"פ שכנסה: לבשיוציא. כלומר כשלא יכנסו שם יכנסו אינו נותן קנס כדכתיב מהר
ימריכה ואלו מאלו כסף וסקול אצל נבי אונס כתיב ונתן לו כסף ולו תהיה לאשה: שותה
בעצמו. בכלי מאוס שנתרנו כלומר כל כרתו יסאנה: ה מוכת שחין. מלרעת: ו יתומה
שנתארסה ונתגרשה האונס חייב והמפתח פטור. דכיון דיתומה היא וקנסה שלם הוא סם
אחילתיה

תרומה ליום שלישי

והאונם חייב: ו איהו בושת הכל לפי המביש והסתפיש פגם רואין אותה כאלו היא שפחה נמקרת פמה היתה יפת וכמה היא פה קנס שוה בכל אדם וכל שיש לו קצפה מן התורה שוה בכל אדם: כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר. קמנה יש לה מכר ואין לה קנס. נערת יש לה קנס ואין לה מכר. הבוגרת אין לה לא מכר ולא קנס: האומר פתיתי את בתו שר פלוני משלם בושת ופגם על פי עצמו ואינו משלם קנס האומר נבתי ומבתי ומכרתי משלם את הקרן על פי עצמו ואינו משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה המית שורי את פלוני או שורו שר פלוני הרי זה משלם על פי עצמו. המית שורי עבדו שר פלוני אינו משלם על פי עצמו. זה הפלל כל המשלם יתר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו:

ברטנורא

אחילתי גביה דמדעתה נתפתחה לו ופטור. ולא יתומה בלכד אלא כל נערה שנתארסה ונתגרסה אונם חייב ומפתה פטור כיתומה דהא קנסה לעלמה כדקאמר ר' עקיבא לעיל וכן הלכה: ו הכל לפי המבייש. אדם ביטוי המבייש בשתו קנה מאלדס בזוי ומאלדס השוכן כך מלאתי בפירושי רבותי וצפ' החובל מלאתי דלדס קל שבייש בושתו מרונה וכן עיקר: והמתבייש. לפי חשיבותו בשתו: כאלו היא שפחה. אומדין כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בחולה לשפחה בעולה להשיאה לעבדו טיס לרבו קורת רוח הימנו ובגמ' פריך מללן דותן בושת ופגם ולער איתא ל' כסף אמר רהמנא לכל מיילי ומתקן אמר קרא ונתן האיס השוכב עמה לאבי הנערה ל' כסף נגלת שכיבה לכד היא ל' כסף חוץ מהבושת והפגם והלער: ו כל מקום שיש מכר. לאב בשתו דהיינו בקטנותה: אין לו בה קנס. דאין קנס לקטנה ולית הלכתא כהא מתני' דהא מתני' ר' מאיר היא דאמר קטנה אין לה קנס אבל חכמים אומרים קטנה יש לה קנס והלכס כחכמים. וקטנה לענין זה היא מנת ל' עד כתיב שנה ויום א' והביא ב' שערות: וב"מ שיש קנס. משהיא נערה. והוא כשתה' בת י"ב שנה ויום א' והביאה ב' שערות שזו יש לה קנס: אין מכר. שאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה: הבוגרת מנת י"ב שנה וששה חדשים ויום א' והביאה ב' שערות היא הנקראת בוגרת ואין אביה יכול למכרה ואין לה קנס: האומר פתיתי את בתו של פלוני. לא מצטיא האומר אנסתי שאינו פוגם אותה כל כך שאין לעו של אנסה גדול כל כך דפשיטא דמשלם בושת ופגם ע"פ עלמו אלא אפי' האומר פתיתי דפגים לה עפי שלעו של מפתה גדול וסד"א דלא מהימני' ליה להחזיק הלעו קמ"ל דניחה לה לדידה להחזיק הלעו כדי להסתכר הממון: ואינו משלם קנס. דמודה בקנס פטור דא"ק אשר ירשעון אלהים פרט למרשיע א"ע: המית שורי את פלוני. והריני חייב נכוסר: משלם ע"פ עצמו. דקסבר כופרא ממונה: עבדו של פלוני. והריני חייב ל' סלע: פטור. דקנס נינהו שאפי' אינו שוה סלע נתן ל':

גמרא כתובות דף ל"ט ע"ב

האונם נותן מיד המפתה לבשויציא וכולי. קבשויציא אשתו היא. אמר אביי אימא לבשלא יכנוס. תניא נמי הכי

רבי רש"י

אשתו היא. וכי אשתו היא כבר דקאמר לכשיליא: לבשלא יכנוס. סתמאן היא

תרומה ליום שלישי

מס

אף על פי שאמרו המפתה נותן לבשלא יכנוס בושת ופגם נותן מיד. ואחד האונם ואחד המפתה בין היא ובין אביה יכולין לעכב. בשלמא מפתה כתיב (שמות כ"ב) אם מאן ימאן אביה אין לי אלא אביה היא עצמה מנין תלמוד לומר ימאן מכל מקום. אלא אונם בשלמא איהי כתיב (דברים כ"ב) וכו' תהיה מדעתה אקא אביה מנרן. אמר אביי שלא יהא חוטא נשפך. רבא אמר קל וחומר ומה מפתה שלא עבר אלא על דעת אביה בלבד בין היא ובין אביה יכולים לעכב אונם שעבר על דעת אביה ועל דעת עצמה לא כל שכן. רבא לא אמר כאביי פיון דקא משלם קנס לאו חוטא נשפך הוא. רבא לא אמר כרבא מפתה דאיהו מצוי מעכב אביה נמי מצוי מעכב. אונם דאיהו לא מצוי מעכב אביה נמי לא מצוי מעכב. תניא אידך אף על פי שאמרו אונם נותן מיד בשויציא הוא אין לה עריו פלוס. בשויציא מי מצוי מפיק לה. אימא בשתוציא היא אין לה עריו פלוס. מת יצא פסח קנסה בכתובתה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר יש לה כתובה מנה. במאי קמיפלגי רבנן סברי טעמא מאי תקינו רבנן כתובה פדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצוי מפיק לה. ורבי יוסי ברבי יהודה סבר הא נמי מציער לה עד דאמרה היא לא בעינא קד:

רש"י

או אביה או המפתה עלמו: יבורין לעכב. שלא יכניסה: תהיה. משמע היא מהוה את עלמה לו: מצוי מעכב. שאם רוצה אינו כונס כדאמר' לקמן ימהרנה לו מדעתו: אביה נמי לא מצוי מעכב. אי לאו שלא יהא חוטא נשכר: אף על פי שאמרו אונם נותן מיד בשויציאנה אין לה עליו כרום. ולא אמרינן אין קנסה חמת כתובתה שהרי לאביה נותן מיד אלא כסף קנסה היא כחובסה וכן אם מת ילא כסף קנסה בכתובתה: מי מצוי מפיק לה. לא יוכל לשלחה כמי: בשתצא היא. אם ילחה מאליה ותבעה הימנו גט: טעמא מאי תקינו רבנן כתובה. לשאר נשים:

זוהר תרומה דף קל"א ע"א

בחהו זמנא דמסימי ישראל שבתי דאינון תושבתן דדוד גדון תושבתתא

דשירתא

תרומה ליום שלישי

דשירתא דימא כמה דאוקימנא ואי תימא האי תושבתתא אמאי
איהו בתקונא בתרייתא בתר שבתו דרוד והא תורה שבכתב אקדימת
לתורה שבעל פה ואקדימת לנביאים ואקדימת לכתובים וכמה דאקדימת
הכי אצטריך לאקדמא בשירתא אלא מנז דכנסת ישראל לא אתתקנא
אלא מתורה שבכתב משום הכי אצטריך לומר לה בשירותא דתקונא
והאי תושבתתא מעליא מכל שאר תושבתון דעלמא ואיהו לא אתתקנא
מפלהו כמה דאתתקנא מתושבתתא דא. ובגין דא איהו סמוך לאותא
דמיושב כמה דאוקימנא. בה שעתא פד שירתא דימא אתמר מתעמרא
כנסת ישראל בההיא בתרא דזמן קדשא בריך הוא לאעמרא למלכא
משיחא. וההוא בתרא גליפא מתקמא בשמהון קדישין כמה דאתעמר קדשא
ברוך הוא והוא יומא דאעברו ישראל ית ימא ואמבע לכל משריין דפרעה
יפרשוהו בגין דא בעי בר נש לשנאה רעותיה בהאי שירתא. וכל מאן
דזכי לה בהאי עמא וכי למחמי למלכא משיחא בתקוני ההוא בתרא
ובחגורו דוינייה וזכי לשבתא האי שירתא תמן והא אוקימנא מלי. פינן
דממי בר נש לישתבח נמיל קדשא בריך הוא ההוא בתרא ושוי ליה
קמיה וכנסת ישראל שריאת לאתתקנא למית קמי מלכא עלאה. ואצטריך
לאכללא לה בתליסר מכין דבתמי עלאי דמנהון אתברכא. ואינון תליסר
בוסמין עגאין כמה דאת אמר גרד וכרפוס קנה וקנמן וגומר והכא אינון
שיר. ושבתה. הלל. וזמרה. עז. וממשלה. נצח. גדולה. וגבורה. תהלה.
ותפארת. קדישה. הא תליסר. ולבתר לחברא לה בחדיהו ולומר ומלכות
הא תליסר בגין דאיהו מתברכא מנייהו. ועל דא אצטריך בשעתא
דאתבלילת בינייהו לשנאה לבא ורעותא בהאי ולא לישתעי כלל דלא
לפסוק בינייהו. ואי פסיק ביניהו מתחות גדיפי כרוביאי נפיק חד שלהובא
וקארי בחילא ואמר פלגיא די פסיק גאותא דקדשא בריך הוא לשתצי
ויתפסק דלא יחמי גאותא דמלכא קדישתא כמה דאת אמר (ישעיה כ"ו)
ובר יראה גאות יי. בגין דאלין תליסר אינון גאות יי. מכאן ולהלאה אל
ההודאות וכו'. דא מלכא עקאה דשלמא כללא דיליה. בגין דכל הני
שבחן אינון לגבה דכנסת ישראל פד משתבתא במשירייתא דלתתא
כמה דאת אמר שיר השירים אשר לשלמה למלכא דשלמא דיליה. מתמן
וללהלאה (שם ס"ה) יוצר אור ובורא חשך עושה שמים ובורא את תבל והא
אתערנא ביה ואתערנו חבריא דהני אינון תקונין דעמא עלאה :

וזה

תרומה ליום שני

נ

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

חרמב"ם הל' קריאת שמע פ"ק ב'

מספר שערי הקדושה ח"ב שער ד'

א הנה קורא ופגע באתרים או פגעו בו
אתרים אם הנה בין פרק לפרק
פוסק ומתחיל ושואל שלום מי שהוא חניב
בכבודו בגון שפגע באביו או בכו או מי
שהוא גרוי מסנו פתקמה ומשיב שלום
לכל אדם שגמן לו שלום : הנה קורא
באמצע הפרשה אינו פוסק ומתחיל לשאול
אקא בשלום מי שהוא מתקרא מסנו בגון
מרה או אגם וביציא פתון אכל מי שהוא
חניב בכבודו בגון אביו או רבו אם נתן לו
שלום מתלה פוסק ומשיב לו שלום :
ואלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה
לשניה בין שניה לשמע בין שמע ליהיה
אם שמע בין והיה אם שמע קניאמר
בין הפרקים האלו שואל מפני הכבוד
ומשיב שלום לכל אדם : אכל בין נאמר
לאמת ויציב תרי זה באמצע הפרק ולא
יפסיק אקא לשאול מפני היראה ויהשיב
מפני הכבוד :

גקיות ונקיות מביאה לידי מטהרה ומתרה מביאה לידי פרישות ופרישות לידי קדושה
וקדושה לידי ענוה וכו' וענוה גדולה מגלן שביאה לידי ריב הקדש שגאמר (ישעיה ס"א)
ריב הי אלהים עלי וגומר :

תרומה ליום רביעי תורה

יכוון בקריאת ששה פסוקים אלו שחם כנגד המילוי ון דשם כ"ן לקנות הארת נפש יתירה
משבת שעברה

מז ונתת אלהיך את הערת אשר אתה אליה : שני
ותמן בארונא ית סהדותא די אמנן לה : י ועשית כפרת זהב
מהור אמתים וחצי ארפה ואמה וחצי רחפה :
ותעבד כפרתא דזהב דכי תרתין אמין ופלגא ארפה ואמתא ופלגא פתיה :

רש"י
ועשית
(מז) ונתת אל הארון. כמו בארון : העדות. הסורה שהיא לעדות זיני וזיניכס
שליתי אהכס מלות הכתובות זה : (יז) כפרת כסוי על הארון שהיא פתוח מלמעלה
ומניחו עליו כמין דף : אמתים וחצי ארפה. כארכו של ארון ורחבה כרחבו של
ארון ומוכח על עובי הכתלים ארבעה ופ"פ בלא נתן שיעור לעוביה פירשו
רבותינו

תרומה ליום רביעי

יה ועשית שנים רבים זהב מקשה תעשה אתם
משני קצות הכפרת: ותעבד תרין פרובין דדקב בנגיד תעבד
יתהון מתרין סמרי כפרתא: יש ועשה ברוב אחד מקצה
מוה וברוב אחד מקצה מוה מן הכפרת תעשו
את הרבים על שני קצותיו: ועבד פרובא חד מסמרא
כפא וברובא חד מסמרא כפא מן כפרתא תעבדון ית פרובא על
תרין סמרוהי: כ והיו הרבים פרשי בנפים למעלה
סככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל
אחיו אל הכפרת יהיו פני הרבים: ויהון פרובא פרוסן
גדפיהון לעצא ממליון בגדפיהון על כפרתא ואפיהון חד דקבל חד דקבל
כפרתא יהון אפי פרובא: כא ונתת את הכפרת על הארן
מלמעלה ואל הארן תתן את העדות אשר אתן
אליה: ותתן ית כפרתא על ארונא מלמעלה ובארונא תתן ית
סהדיתא די אתן לך:

רש"י

רבותינו שהיה עוביה טפח (סוכה ה): (יח) ברובים. דמוה פרוקף טינוק להם: מקשה
תעשה. שלא תעשם בפני עלמס ותחזרם בראשי הכפרת לאחר עשייתם כמעשה
לירפס שקורין שולדירי"ן אלא הטיל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפרת והכה בפטיש
ובקורסם בחמלע וראשין בולטין למעלה ולייר הכרובים בצליטת קלותיו: מקשה.
בטרי"ן בלעז (נעשה ממערט). כמו (דניאל ה' ו') דא לרא נקסן: קצות הכפרת.
ראשי הכפרת: (יש) ועשה ברוב אחד מקצה. שלא תאמר שנים כרובים לכל קלה
וקלה לכך הולך לפרש ברוב אחד מקלה מזה: מן הכפרת. עלמה תעשה את
הכרובים זהו פירושו של מקשה תעשה אותם שלא תעשם בפני עלמס ותחזרם לכפרת:
(ב) פרשי בנפים שלא תעשה כנפיהם שוכבים אלא פרושים וגבוהים למעלה אלא
ראשיהם שיהא " טפחים בחלל שבין הכנפים לכפרת כדאיתא בסוכה (דף ה):
(כא) ואל הארן תתן את העדות. לא ידעתי למה נכפל שהרי כבר נאמר ונתת
אל הארון את העדות. ויש לומר שכל ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפרת יתן תחלה
העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפרת עליו וכן מלינו כשהקים את המשכן נאמר
(שמות מ) ויתן את העדות אל הארון ואח"כ ויתן את הכפרת על הארון מלמעלה:

ויבן

תרומה ליום רביעי

נא

נביאים מלכים א' ו'

א ויבן את הבית ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת
בארזים: ובנא ית ביתא ושכריתה ומגיל ית ביתא בתחוכין
ועיצא מנהון סדרא דריכפת רישו שיריתא ארזיא: בויבן את
היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאהו את הבית
בעצי ארזים: ובנא ית תיקא על כל ביתא חמש אמן רומה ומגיל
ית ביתא בפאעי ארזיא: ג ויהי דבר יהוה אל שלמה לאמר:
והוה פתגם נביאה מן קדם יי עם שלמה למימר: ד הבית הזה אשר
אתה בנה אסתלק בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את
כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אתך אשר דברתי
אל דוד אביך: ביתא תרין די את בני אם תהוה בקימי ונת דיני
תעביר ותשר ית כל פקודי למקה בהון ואקים ית פתגמי עמך די מליית
עם דוד אבוק: ה ושכנתי בגו בני ישראל ולא אשוב את עמי
ישראל: ואשרי שכנתי בגו בני ישראל ולא ארחיק ית עמי ישראל:
ו ויבן שלמה את הבית ויכלהו: ובנא שלמה ית ביתא ושכריתה:

היצוע קרי

רש"י

(א) ויספן. לשון כסוי תקרה: גבים. כמו כיפות: ושדרות. שורות: (ב)
ויאהו את הבית. הוא הגג העליון והוא תקרת העליונה:

כתובים משני י"ז

א אך מרי יבקשרע ומלאך אכזרי ישלח בו: ברם גברא
מרדיא בעי בשתא ומלאכא נוכזריא ישתדר עליה: ב פגוש רב
שפול באיש ואל כסיל באולתו: פגיע דוב ורתיתא בגברא חפימא
דא מתויע וסכלא בשמיותה נפל: ג משיב רעה תחת מזבה לא
תמיש רעה מביתו: ד פריע בישתא חלף מבתא לא תפסוק בישתא
מן ביתיה: ד פומר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נמוש:
אשד דמא הוי מיא מגרי תגרי וקדם קריא ממעי דינא: ה מצדיק

תמוש קרי

רש"י

רשע

(א) אך מרי מי שכל דבריו מרי: (ב) פגוש דוב שכור. טוז לאדם שיפגע
בו דוב משכל ואל יפגע בו כסיל: (ד) פומר מים וגו' המתחיל במריבה הוא
כפותח נקב בגדרי אמת המים: ולפני התגלע. קודם שתתגלע חרפהך: נמוש

רת

תרומה ליום רביעי

רשע ומרשיע צדיק תועבת יהוה גמלי שניהם : דמזכי רשיעא ומחייב צדיקא מרתקתה דאלתהא אף תרגוהו : ו למה זה מתיר ביד כסיר לקנות חכמה ולב און : למה דין אולא ליה תיגרותא לסכרא דלית ליה לביה וחקמתא :

רש"י

אם הריב : (ו) קנות חכמה. ללמוד חוכה : ולב אין. ואין בלבו לקיימה :

משנה בבא מציעא פרק ט'

המקבל שדה מחבירו. מקום שנהגו לקצור. לקצור יעקור. לחרוש אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה. פלשם שחולקין בתבואה פך חולקין בתבן ובקש. פלשם שחולקין בגין פך חולקין בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים : המקבל שדה מחבירו. והיא בית השלחין או בית האילן. יבש המעין. ונקצין האילן אינו מנכה לו מן חבורו. אם אמר לו חבור לי שדה בית השלחין זה. או שדה בית האילן זה. יבש המעין ונקצין האילן מנכה לו מן חבורו : המקבל שדה מחבירו והובירה שמין אותה במה ראוייה לעשות ונותן לו. שפך פותב לו. אם אוביר ולא אעביר אשלים במיטבא : המקבל שדה מחבירו ולא רצה לצבש. ואמר לו מה אכפת לך. הואיל ואני נותן לך חבורך. אין שומעין לו מפני שיכול לומר לו. למחר אתה יוצא ממנה ומעלה לפני עשבים : המקבל שדה מחבירו ולא עשתה. אם יש בה פך להעמיד פרי חייב דמפל בה. אמר רבי יהודה מה קצבה בפרי. אלא אם יש בה פך נפילה :

המקבל

ברטנורא

פרק ט המקבל שדה. באריות למחלה ולשלים ולרביע או בחכירות כך וכך כורין לשנה : לחרוש אחריו. אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שבו וימותו : בקנים. המעמידים את הגפנים : ושניהם מספקים את הקנים. מ"ט קאמר מ"ט חולקים בקנים לפי שניהם מספקים את הקנים ההדשים בכל שנה : ב בית השלחין. קרקע יבשה שאין די לה מו נשמים : או בית האילן. וכשביל האילן הוא חביבה על הארץ שוטל הלק בחירות בלא טורה : יבש המעין. שנה שממנו משקין אותה : מן חבורו. אם קבלה בחכירות כך וכך כורין לשנה דמעיקרא לא גלי דעתיה דמשום מעין או אילן עפי ליה בחכירותיה : חבור לי בית השלחין זו. גלי דעתיה דכשביל שהיא בית השלחין עפי ליה וחכרה ממנו : המקבל שדה. למחלה לשלים ולרביע : והובירה. שלא חרש בה ולא זרעה : אם אוביר. אעשה בורה : ולא אעביר. ולא אעשה בה פעולה הראויה לה : אשלים במיטבא. כפי מה שהיתה ראויה לעשות אם היתה חרושה וזרועה כראוי : ד ולא רצה לנכש. לנקות התבואה מעשבים רעים שמזיזים כח הקרקע ומעכבין התבואה מלעלות : מה איכפת לך. אם יחסר חלקי. שהעשבים מכחישים השבלים אחר לך חסורך כך וכך טורים שפסקתי עמך : המקבל שדה מחבירו. למחלה לשלים ולרביע כארס : ולא עשתה. תבואה אלא מעט וכא לו הארס למנוע מלהתעסק בה עוד שאין בה כדי ערמו : אם יש בה כדי. לעשות מתבואתה : כרי. שיש בו כדי לכסות הכרת שורים בה התבואה והוא קרוז לסתים : חייב לשפל בה. בע"כ : מה קצבה בכרי. אין קצבה זו ראייה שחסיס

דה

תרומה ליום רביעי

נב

המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדקה. אם מפת מדינה היא מנכה לו מן חבורו. אם אינה מפת מדינה אין מנכה לו מן חבורו. רבי יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות. בין פך ובין פך אינו מנכה לו מחבורו : המקבל שדה מחבירו בעשרה בור חטים לשנה לקתה נותן לו מתוכה. היו חטיה יפות לא יאמר לו הרני לוקת לך מן השוק. אלא נותן לו מתוכה : המקבל שדה מחבירו לזרעה ישעורים לא יזרעה חטים. חטים יזרעה ישעורים. רבן שמעון בן גמליאל אומר. תבואה לא יזרעה קטנית. קטנית יזרעה תבואה. רבן שמעון בן גמליאל אומר : המקבל שדה מחבירו לשנים מועמות לא יזרעה פשתן. ואין לו בקורת שקמה. קבלה הימנו לשבע שנים. שנה ראשונה יזרעה פשתן ויש לו בקורת שקמה : המקבל שדה מחבירו לשבוע אחת בשבוע מאות זוז השביעית מן המנין. קבלה הימנו שבוע שנים בשבוע מאות זוז. אין השביעית מן המנין : יא שכיר יום גובה כל הלילה. שכיר לילה גובה כל היום. שכיר שעות גובה כל היום וכך הלילה. שכיר שבת. שכיר חודש. שכיר שנה. שכיר שבוע. יצא ביום גובה כל היום. יצא בלילה גובה כל הלילה וכך היום : יב אחד שכר אדם. ואחד שכר בהמה. ואחד שכר כלים

ברטנורא

כלים

שדה גדולה כשיעור כרי ועדה קטנה כשיעור כרי ואינו דומה טפולה של שדה גדולה לטפולה של שדה קטנה : אלא אם יש בה כרי נפילה. כלומר כשיעור מה שזרע בה חייב לטפל בה ואין הלכה כר"י : המקבל שדה. בחכירות כך וכך כורין : מבת מדינה. שאכלה חגב או נשדפה רוב שדות של אותה מדינה או אותה בקעה : אינו מנכה. דאמר לו מולך גרם : בין כך ובין כך. אפי' הוא מכת מדינה : אינו מנכה. שעל המעות לא נגזרה גזירה : ודקתה. שהיו החטים שדופות : נותן לו. עשרה כורים שפסק עמו מחטים שדופות הללו ולא מלי היאך למימר ליה חטים יפות קא צעינא מיין : המקבל שדה מחבירו לזרעה ישעורים. בחכירות כך וכך שיעורים או חטים או מעות : לא יזרעה חטים. שהחטים מכחישות הקרקע יותר מן השעורים : רשב"ג אומר. שקשה לקרקע כשזרעים אותה שנה ממין זה ושנה ממין אחר. ולענין פסק הלכה הכל לפי הקרקע ולפי המקום אם התנה עמו בדבר שמכחיש הקרקע מעט אינו יכול לשנות ולזרוע דבר שמכחיש הרבה ואיפכא שרי : לשנים מועמות. פחות מו' שנים : לא יזרעה פשתן. שזרע פשתן מכחיש הארץ הרבה ושרשיו נשארין בקרקע עד שבע שנים : ואין לו בקורת שקמה. עץ תאנה של יער הוא וקוללים ענפיו לקורות הבנין והם חוזרים וגדלי' ופחות משבע שנים אינן נעשית קורות הלכך קבלה לפחות מו' שנים לא יקון קורות שבה דלאו אדעתא דקורות נחית דבשני' מועמות אינם חוזרים לקורות אבל קבלה לשבע שנים שנה ראשונה זרעה פשתן. וקולן שקמה שנה : יא שכיר יום גובה כל הלילה. שלאחריו. שלאמר לא תלין פעולת שכיר אהך עד צוקר. ואי אפשר לומר שבשכיר לילה הכתוב מדבר שהרי אין שכירות משתלמת אלא בסופה דכתיב כשכיר שנה שנה ודרשין מניה שכירות של שנה זו משתלמת בתחלת שנה אחרת אלא לא משתעבד ליה לשכיר יום עד שקיעת החמה וכי כתיב לא תנא ע"כ בשכיר לילה תוקמיה שששתעבד לו לצוקר משלם שכירתו וכן לא תלין ממי לא תוקמיה בשכיר לילה דהא לא משתעבד ליה עד הצוקר : שכיר שעות גובה כל היום וכך הלילה. הכי קאמר שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות לילה גובה כל הלילה : שכיר שבוע. שמיטה : יצא ביום. שכלתה שכירתו צוקר או ציום : גובה כל היום. וכיון ששקפה חמה עובר עליו : יצא בלילה. שכלתה שכירתו כלילה : גובה כל היום וכל הלילה. דכיון

דמשלם

תרומה ליום רביעי

כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בו משום לא תלין פעלת שכיר
אתה עד בקר אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו המחה
אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו שכיר בזמנו נשבע ונזמל
עבר זמנו אינו נשבע ונזמל אם יש עדים שתבעו (הרי זה נשבע ונזמל
גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעלת
שכיר אתה עד בקר י המורה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין
ולא יבנם לביתו למול משכנו שנאמר בחוק תעמוד היו לו שני כלים
נזמל אחד ומניח אחר ומחזיר את חבר בליקה ואת המחרישה ביום
ואם מת אינו מחזיר ליוצאיו רבן שמעון בן גמליאל אומר אף לעצמו
אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלישים יום וליהן מוכרן בבית דין
אקמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין ממשכנן אותה שנאמר
ולא תחבול בגד אקמנה החובל את הריחים עובר בלא תעשה והייב
משום שני כלים שנאמר לא יחבול ריחים ורכב ולא ריחים ורכב בלבד
אמרו אלא כל דבר שעושין בו אוכל גפש שנאמר כי גפש הוא חובל

ברטנורא

דמשל פעולתו משתחך ה"ל שכיר לילה ואינו עובר עליו נבקר עד למחרת נשקיעת החנוס
יב אחד שכר בהמה וא' שכר כלים דכתיב לא תלין פעולת שכיר אתך כל שפעולתו אתך
ואפילו נהמה וכלים לא תבעו אינו עובר עליו דכתיב אתך לדעהק ולא מדעהו המחה
נתקו מאלו והעמידו אלל חנוני ואמר לו תן לפועל זה כדינך פירות ואני אשלם או אמר לשלחני
תן לו כדינך מעות אינו עובר עליו דכתיב אתך ולא שהמחהו אלל חנוני שכיר בזמנו
נשבע ונזמל משום דבעל הבית טרוד בפועליו ולפעמים סבר שתן והוא לא נתן שקלו לשבוט
מבעיה ונדחה אשכרי שלא בזמנו ואע"ג דבעל הבית טרוד בפועליו כי מטא זמן חיובא רמי
אנפשיה ומדכר ולא תשוד בע"ה שהוא עובר על כל תלין גר תושב שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז
ואוכל נבלות אין בו משום לא תלין דכתיב ברישא דקרא רעך רעך ולא גר תושב יג המלה את
חבורו והגיע זמן ולא פרעו לא ימשכנו לוקח ממנו משכון בעל כרחו ואפי' בשוק אלא ע"י
שליח ב"ד שיקח ממנו ברשות ב"ד ולא יבנם לביתו אפי' שליח ב"ד לא יכנס לביתו וכ"ש
ב"ח טלמו היו לו ב' כלים וחובו כנגד שניהם ומשכנו בשניהם נוטל אחד ומחזיר אחר
בשעה שהוא לריך לזה יחזירו ועכב השני אללו כדמפרש ואזיל מחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה
ביום מת. הלה אין משיב העבט ליורשים שאין כאן מלות השבת העבט דהייב תשיב
לו את העבט כתיב לו ולא ליוורש עד ל' יום וזמן כ"ד ואין הלכה כרשב"ג בין שהיא
עניה בין שהיא עשירה וכו' משום דאיכא למ"ד עניה הוא דאין ממשכנן שמהך שאתה
לריך להחזיר לה והיא נכנסת ויואלת אלך אתה משיאה שם רע בשכנותיה אבל עשירה לויכא למימר
הכי אימא ממשכנן קמ"ל האי תנא דלא דכתיב לא תחבול בגד אלמנה א' עניה ואחד עשירה במשמע
משום שני כלים העלוונה רכב והתחטונה ריחים

כתובים משלי ט"ו

אמר ליה רב יהודה לרבין פר רב נחמן רבין אחי לא תזבון
ארעא דסמיכא למתא דאמר רבי אבהו אמר רב הונא

אמר

רש"י

לא תזבון לא תקנה שדה הסמוכה לעיר שעין בני אדם שולטת בה תמיד
אסור

תרומה ליום רביעי

נג

אמר רב אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה
שעומדת בקמותיה איני והא אשכחניהו רבי אבא לתלמידיו
דרב אמר להו מאי אמר רב בתני קראי (דברים כ"ח) ברוך אתה
בעיר וברוך אתה בשדה ברוך אתה בבאך וברוך אתה
בצאתך ואמרו ליה הכי אמר רב ברוך אתה בעיר שיהא
ביתך סמוך לבית הכנסת ברוך אתה בשדה שיהו נכסיה
קרובין לעיר ברוך אתה בבאך שלא תמצא אשתך ספק
גדה בשעת ביאתך מן ההר וברוך אתה בצאתך שיהיו
צאצאי מעיך במותך ואמר להו רבי יוחנן לא אמר הכי
אלא ברוך אתה בעיר שיהא בית הכסא סמוך לשלחנה אבל
בית הכנסת לא ורבי יוחנן למעמיה דאמר שכר פסיעות יש
ברוך אתה בשדה שיהו נכסיה משולשים שלישי בתבואה
שלישי בזיתים ושלישי בגפנים ברוך אתה בבאך וברוך אתה
בצאתך שתהא יציאתך מן העולם בביתך לעולם מה
ביאתך לעולם בלא חטא אף יציאתך מן העולם בלא חטא
לא קשיא הא דמהדר ליה שורא ורתוקא הא דלא מהדר ליה
שורא ורתוקא (שם ו') והסיר ה' ממוך כל חוליו אמר רב זו עין

רש"י

רב

אסור לאדם וכו' שלא יפסידנה בעין הרע קרובין לעיר שלא יהא עורח
להכניס פירות ספק גדה וכל שכן ודאי ואמר להו רבי אבא ר' יוחנן
לא אמר הכי סמוך רשולחנך כלומר סמוך לביתך שלא תלטרך להרחיק בשדות
והא דנקט שולחנך שחובל לבדוק עלמך לפני אכילה ולאחר אכילה כדאמרינן בשבת
כדתיבא הגלך לנקביו ואוכל דומה לתנור שהסיקוהו על גבי אפר ואחר אכילה שהמאכל
דוחק ומוליא את המעוכל ואם יהא לריך להרחיק פעמים שהעמוד חוזר וצא לידי הדרוקן
אבל בית הכנסת סמוך לביתו לר' יוחנן לאו מעליותא הוא רבי יוחנן לטעמיה דאמר
במסכת סוטה שר פסיעות יש דאמר למדנו יראת חטא מצתולה וקבול שר מאלמנה
שאמרה לו ולא שר פסיעות יש אם יש בית הכנסת בשכונה ואני בזה לבית מדרשך
להתפלל משורשין שיש שנה שלוקח בגפנים ובזיתים ואין לוקח בתבואה ויש שנה
שלוקח בזו ולא בזו ומהי לו פליעה לא קשיא דרב ארדב: שורה ורתוקא
חומה ורתוקת גדר של גלרים כמו חיל וחומה: כר חורי דבר שכל החלאים חלום

תרומה ליום רביעי

רב למעמיה דרב סליק לבי קברי. עבד מאי דעבד. אמר תשעים ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ. ושמואל אמר זו הרוח. שמואל למעמיה דאמר שמואל הכל ברוח. ולשמואל הא איכא חרוגי מלכות. הנך נמי אי קא זיקא עבדי דהו סמא וחי:

רש"י

בו וזו עין רעה: עבד מה דעבד. יודע היה ללחוש על הקברות ולהבין על כל קבר וקבר בחייו מיתתו מה אם מת בזמנו או בעין רעה: הבר ברוח כל החולאים ותולדות מיתתו על נשיבת הרוח בחיים הכל לפי השעה והאדם יש לך אדם שרות פלוני קשה לו ובשעה פלוני: והאיכא חרוגי מלכות. חרוגי חרב: אי לאו זיקא שנכנס במכה: עבדי סמא וחי: סם המחבר בשר חמוכה ומין העשבים הוא כדאמר בהמוכר את הספינה:

וזוהר תרומה דף קל"א ע"א

אל ברוך דא סדרא דאתון ועירין ותקוני כנסת ישראל בכל יומא בצלותא. ובגין דאינון אתון ועירין לית רוחא בינייהו ואינון תקוני עולמתן דאתין עם מטרונותא לגבי מלכא עלאה. קדושה דא דקא מקדשי מלאכי עלאי לאו איהו ביחיד והא אוקימנא. כל קדושה דאיהו בלשון הקדש יחיד אסור ליה למימר. תרגום לעולם ביחיד וקא בסגיאין ויחיד איהו תקונא דליה ודאי ולא סגיאין. וסימן לרוא דא שנים מקרא ואחד תרגום. שנים רישנא דסגיאין איהו דנדאי קדושה דלשון הקדש אסיר איהו ביחיד קדושת תרגום אסיר איהו בסגיאין אלא ביחיד לעולם אחד תרגום תנינן וקא תרין ולא יתיר תרגום אתיא למיעוטא והכי אצמדיה. לשון הקדש אתיא לרביינא והכי אצמדיה דמעלין בקדש ולא מורידין ובתרגום מורידין ולא מעלין. אחד תנינן ולא יתיר ולא מעלין כלל קדושה דא קדושתא דאתקדשת שכינתא וכל אינון רתיבין דייה לאתתקנא לגבי מלכא עלאה. ובגין דאיהו קדושת עלמא תתאה איהו מיושב ולא בעמידה. קדושה אחרא דאחדגרי צלותא איהו קדושתא דעלמא עלאה. ובגין כך איהו בעמידה בגין לאמשכא ליה לתתא וכל מדוי דעלמא עלאה איהו בעמידה ולא מיושב. ובכל הני קדושתן ישראל מתקדשי בהו לתתא. ועל דא ישראל מתקדשי בקדושה דרתיבא תתאה מיושב. ובקדושה דרתיבא עלאה מעומד. קדושה אחרא איהו תוספת קדושה בגיני כך איהו בתר צלותא ובגין דאיהו תוספת קדושה על קדושת אחרנין איהו כבתר צלותא. ובגין כך חד וחד בעי לאמשכא עליה מתהוה תוספת

אתחקן

תרומה ליום רביעי

נד

אתתקן לכל יחיד ויחיד קדושת תרגום. ואי תימא הא אית בה קדושת לשון הקדש. ההוא לצבור לאתקדשא כלתו בכלל בההוא תוספת קדושה. ובגין דיתיד לית ליה רשו לאומרה בלשון הקדש ולא אתקדשא יחידאי אתקינו ליה בלשון תרגום ואיהו ביחיד לאתקדשא כל חד וחד בההוא תוספת לאמשכא עליה קדושה יתיר. ופאה חילקיהון דישראל דקא מתקדשי בקדושי עלאי בגין דאינון דבקון לעילא דכתיב (דברים ד) ואתם תדבקם בני אלהיכם חיים כלכם חיים:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הל' קריאת שמע פרק ג'

מספר שערי הקדושה ח"ב שער ד'

הקורא את שמע רוחן ידיו בפנים קורם שינקרא. הגיע זמן קריאתה ולא קצא פנים קורם שינקרא לא יאחר קריאתה ונגדו דבקש מים אקא מקנת ידיו בעפר או בצירור או בקורה וכיוצא בהן וקורא: אין קורין לא בבית הפרח ולא בבית הכסא אף ער פי שאין בו צואה ולא בבית הקברות ולא בצד המט עצמו ואם הרחיק ארבע אמות מן הקבר או מן המט מותר לקרות. וכל מי שקרא במקום שאין קורין בו תוהר וקורא: בית הכסא החדש שהובן ועבדין לא נשתמש בו מותר לקרות קריאת שמע פנגרו אכל לא כתובו. מרחץ החדש מותר לקרות כתובו. היו שני בתים וימן אחד מהם לבית הכסא ואמר ער השני וזה הרי השני ספק אם תומינו לכה אם לאו לפיכך אין קורין בו לבתחלה ואם קרא יצא אחר גם זה הרי שניהם מוטעין ואין קוראין בהם. תצר המרחץ והוא במקום שנגי אדם עומדין בו לבושין מותר לקרות בו קריאת שמע:

שלאו מתים איהו מן העולם הקא ענוון ושפל כנה שיהי עייר שיהי נפיק וקרים בארביימא תדיכא ולא מתוין סיבותא לגפשיה ועתיד תקדוש ברוך הוא להיות עשרה בראש כל צדיק וכולי. יכול כלל מלמוד לומר ולשאך עמו למי שמשים עצמו כשיביים וקספר הויהר פרשת שפח הכי פתח בב מתיבתא ונבאה איהו מאן דאנער גרמיה בהאי עלמא פמה איהו רם קמהוה עקמא מאן דאיהו ועיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו ועיר וכולי. עוד שם בפרשת תרומה אמאי אקרי יהוקאל בן בנוי על בנהו מבנה גרמיה לגבי מאן דגדול מיניה ועד דא וכה למקרי בן אדם מה דלא איקרי הכי בר גש אחרא ואקרי רם כדכתיב (איוב י"ג) בכאל הבנוי ממשפחת רם וכו'. ואמרו כפתינו וקורנים לבדקה למה נמשכה התורה למים מה הפנים אין הולכין אלא למקום גמון בה אין התורה שורה אקא במי שרוחו נמוכה:

תרומה יום המישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה

בב ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת

מבין

מבין שני הכרבים אשר על-ארז העדת את כל-
אשר אצוה אותך אל-בני ישראל: פ ואזמן מימרי לך
תמן ואמלי עמך מעגלי כפרתא מבין תרין כרוביא די על ארזא
דסהדוקא ית כל די אפקד יתך לנת בני ישראל: כג ועשית שלחן
עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה ורחבי
קמתו: ותעבד פתורא דאעי שטין מרתין אמין ארפה ואמתא פתיה
ואמתא ופגנא רומה: כד וצפית אתו וזהב טהור ועשית
לו זר זהב סביב: ותחפי יתה דהב דבי ותעבד ליה זר דדהב
סחור סחור: כה ועשית לו מסגרת טפח סביב ועשית
זר זהב למסגרתו סביב: ותעבד ליה גנדנפה רומה פשפא
סחור סחור ותעבד זר דדהב גנדנפה סחור סחור: כו ועשית לו
ארבע טבעת זהב ונתת את-הטבעת על ארבע
הפאת אשר לארבע רגליו: ותעבד ליה ארבע עקן דדהב
ותתן ית עקתא על ארבע זנותא די לארבע רגדוהי:

רש"י

(כב) ונועדתי. כשאקבע מועד לך לדבר עמך אותו מקום אקבע למועד שאבא שם
לדבר אליך: ודברתי אתך מעד הכפרת. וכמוקם אחר הוא אומר (ויקרא א)
וידבר ה' אליו מאלה מועד לאמר זה המשכן מוחן לפרכת נמלאו שני כהובים מכחישים
זה את זה בא הכחוב השלישי והכריע ביניהם (במדבר ז) ובבא משה אל אהל מועד
וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת וגו' משה היה נכנס למשכן וכיון שבא
בסוף הפתח קול יורד מן השמים לבין הכרובים ומשם יולא ושמע למשה באהל
מועד: ואת כל אשר אצוה אותך אר בני ישראל. הרי וי' זו יתירה וטפלה
וכמוהו הרבה במקרא וכה תפטר ואת אשר אדבר עמך שם את כל אשר אליו אותך
אל בני ישראל הוא: (כג) קמתו. גובה רגליו עם עובי השלחן (פסחים קט):
(כד) זר זהב. סימן לכתר מלכות שהשלחן שם עושר וגדולה כמו שאומרים שלחן
מלכים: (כה) מסגרת. כתרמו גנדנפא ונחלקו חכמי ישראל בדבר י"א למעלה
היתה סביב לשולחן כמו לבזזין שבשפת שולחן שרים וי"א למטה היתה תקועה מרגל
לרגל בארבע רוחות השולחן ודף השולחן שוכב על אותה מסגרת: ועשית זר זהב
למסגרתו. הוא זר האמור למעלה ופירש לך כאן שעל המסגרת היתה:

ויבן

נביאים מלכים א' ו'

א ויבן את-קירות הבית מביתו בצלעות ארזים מסרמק הבית
עד-קירות הספן צפה עץ מבית ויצף את-קרמק הבית
בצלעות ברזשים: ובנא ית פותלי ביתא מלגיו במחיצת ארזיא
מארעית ביתא עד פותליא עד ממי שמי שריתא חפי נסרין דארזא
מלגיו וחפא ית אושי ביתא במחיצת בירנון: ב ויבן את-עשרים
אמה מירכותי הבית בצלעות ארזים מן-הקרמק עד-הקירות
ויבן לו מבית לדביר לקדש הקדשים: ובנא ית עשרין אמין מסיפי
ביתא במחיצת ארזיא מן אושיא עד פתליא ובנא ליה מלגיו לבית כפורי
לקדש קודשיא: ג וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל
לפני: וארבעין אמין חוץ ביתא הוא היכלא לקבליה: ד וארז אל-
הבית פנימה מקלעת פקעים ופמורי צצים הכל ארו אין אבן
גראה: ונסרין דארזא חפי ביתא מלגיו וגרפה חזו בעין ואמנון שושנין
כל ביתא חפי נסרין דארזא לית אבנא מתחזא: ה ודביר בתוך-הבית
מפנימה הכין לתתן שם את-ארזן ברית יהוה: ובית כפורי מגו
ביתא מלגיו אתקון למתן פמן ית ארון קיימא ביי:

* מירכתי קרי

רש"י

(א) קירות הספן. קורות העליה של ההיכל: (ג) לפני. ללד מוח: (ד) מקדעת
פקעים. מלוייר ה' מלויירי פקעים כמין כפמורים: ופמורי ציצים. לורות פמוי
פרמים: (ו) ודביר בתוך הבית. מחילת אמה טרקסין:

כתובים משלי י"ז

א בכל-עת אהב הרע ואח לצרה יולד: בכל ערן נברא רחיים הוא
ואחא לעקתא מתילייד: ב אדם חסר-לב תלמע בף ערב
ערפה לפני רעהו: בר גש חסיר רעיונא משלים ידיה ועריב ערבותא
עד חברה: ג אהב פשע אהב מצה מגביה פתחו מבקש-שבר:
דרחיים חובא רחיים מצותא ומורים תרעיה בעי תברא: ד עקש-לב
לא ימצא טוב ונהפך בלשונו יפול ברעה: מאן דעקים לביה

לא

רש"י

(א) אוהב הרע. אהוב להיות לך רעים: יולד. הרע הלו: (ב) תוקע כף טרבות
ממון: ערב ערובה. וכבר ערב טרובה לפני הקב"ה לשמור מלותיו: (ג) מגביה
פתחו. מדבר בגאווה:

תרומה ליום חמישי

לא משכיח מבתא ודמתהפיק בדישנה נפיל בבישתא ה ילך בסיל לתונה לו ולא ישמח אבי נבל: דמזליר סיכלא חמוצא דיליה ולא חדי אבוי דמששא :

משנה מנחות פרק ה'

כל המנחות באות מצה. חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם שהן באות חמץ. רבי מאיר אומר שאור בודה ליהן מהוכן ומתפצן. רבי יהודה אומר אף היא אינה מן המובחר. אלא מביא את השאור. ונותן לתוך המדה וממלא את המדה. אמרו לו אף היא היתה חסירה או יתירה: ב כל המנחות נדושות בפושטין ומשמרן שלא יחמיצו. ואם החמיצו שיריה. עובר בלא תעשה. שנאמר כל המנחה אשר תקריבו ליי לא תעשה חמץ. וחיבים על לישתה ועל עריכתה ועל אפיתה: ג יש מעונות שמן ורבונה. שמן ורא רבונה. רבונה ורא שמן. לא שמן ולא רבונה. ואין מעונות שמן ורבונה. מנחת הפלת והמחבת. והמרחשת והחלות והרקיקין. מנחת כהנים ומנחת כהן משית. ומנחת גוים ומנחת נשים. ומנחת העומר. מנחת נסבין מעונה שמן ואינה מעונה רבונה. לחם הפנים מעון רבונה ואין מעון שמן. שתי הלחם ומנחת קנאות לא

ברטנורא שמו

פרק ה כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה. דכתיב על חלות לחם חמץ: ושתי הלחם. דכתיב חמץ תאפינס: שאור היה בודה להם מוחבן. מתוך עשרון דתודה ושתי לחם היה מוליא שאור שהיה לש מן הסולת מעט לאחר שנמדד וטומונו בסולת ומתחמץ מאליו וממנו מחמץ השאר שממקום אחר לא היה יכול להביא שלא תהא המנחה יתירה: ה היא אינה מן המובחר. שאינה מחמלת ופה לפי שאין לה שאור מהחמץ ופה: אלא מביא. שאור שמחמץ ופה מתוך ביתו: ונותן לתוך. העשרון וממלא סלה: אף היא היתה חסירה או יתירה. כגון אם השאור עבה ומנובל בקושי עם מעט מים אינו מהזיק נפח גדול כאלו היה קמח. נמלא העשרון יותר לפי שאם לא היה שאור מנובל היה נפחו גדול מעכשיו. ואם אינו מנובל יפה שנתן בו מים הרבה נמלא נפחו גדול משאלו היה קמח ונמלא עשרון חסר שאם לא בשביל המים לא יהיה מלא והלכה כר' יהודה: ב שנאמר כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ. אריש' קאי דקתני ומשמרן שלא יחמיצו וקודם קמיצה משתעי ושיריה ילפינן מקרא אחרונה דכתיב לא תאפה חמץ חלקם אף חלקם של כהנים שהם שירי המנחה שנשאר מן הקומץ אף זו לא תאפה חמץ וכתב דוקא הוזהרו על השירים אבל מותר ללוש אותם בדבש ולטגן בו: עריכתה. שמתעסק בה בידים אחר לישתה וחייבין על כל א' וא' לפי שנאמר לא תעשה חמץ וכל א' יהא חייב אלא אחת ת"ל לא תאפה אפיה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה אפיה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפ"ע אף אפי' אפי' עריכתה וכל מעשי יחידי שבה לאחיי קטוף שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה. וקטוף הוא שמחליק פניה במים ואף על גב דלא מחזי כ"כ מעשה: ג מנחת סלה. המתנדב מנחה סתם מביא סלת ושמן ולבונה וכוללה וקומצה כמוה שהיא קודם אפיתה וכדי' כתיב שמן ולבונה וכל בני אחריו גמרי ממנחת סלת דכתיב בה נפש. דמשמע דכל מנחת יחיד טעונה שמן ולבונה: והחלות והרקיקין. למנחת מאפה תנור קרי' החלות והרקיקין דאי בעי חלות מיתרי ואי בעי ריקין מיתרי: ומנחת כהנים. כהן שהתנדב אחת מהמשה מנחות הללו: מנחת כהן משיח. מנחת הכיתין: נכרי. מהגבד מנחה כדילפינן מאיש איש מלמד שהכריס מביאין נדרים ונדבות

תרומה ליום חמישי

שמן ולא רבונה: ד וחייב על השמן בפני עצמו. ועל הרבונה בפני עצמה. נתן עליה שמן פסלה. לבונה יתקמנה. נתן שמן על שיריה אינו עובר בלא תעשה. נתן פלי על גבי כלי לא פסלה: ה יש מעונות הנשח ואלו מעונות תנופה. תנופה ורא הנשח. הנשח ותנופה. לא תנופה ולא הנשח. אלו מעונות הנשח ואלו מעונות תנופה. (מנחת) הסולת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקין. מנחת כהנים. מנחת כהן משית. מנחת גוים מנחת נשים ומנחת חומא. רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משית. אין בהן הנשח בפני שאין (בהן) קמיצה. וכל שאין (בהן) קמיצה אין (בהן) הנשח: ואלו מעונות תנופה ואין מעונות הנשח. לוג שמן של מצורע ואשמו. ותכפורים כדברי רבי אריעזר בן יעקב. ואמרי שלמי יחיד וחזה ושוק שנתן. אחד אנשים ואחד נשים בישראל. אבל לא באחרים. ושתי הלחם ושני כבשי עצרת. כיצד הוא עושה. נותן שתי הלחם על גבי שני כבשים ומניח שתי ידיו מלמפן. מולין ומביא מעלה ומוריד. שנאמר אשר הניף ואשר הניף. תנופה היתה במזרח והנשח במערב. ותנופות קודמות להנשח. מנחת העומר ומנחת קנאות מעונות תנופה והנשח. לחם הפנים ומנחת נסכים לא תנופה ולא הנשח: ז רבי שמעון אומר שרשה מינים מעונים שרש מצות. שתיים בכך אחד ואחד. והשלישית אין

ברטנורא

בהן

וגדות כשראל: ומנחת נשים. אשה שהתנדב' מנחה: ומנחת נסכים. לא בעי לבונה דשמן נאמר בה ולא לבונה: ולחם הפנים כתיב ביה ונתת על המערכת לבונה זכה ולא כתיב ביה שמן: ב' חלות. של עזרת לא הוזכר בהן לא שמן ולא לבונה: מנחת חומא ומנחת קנאות. בהדיא כתיב בהן לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה: ד וחייב על השמן. אם נתנו על מנחת חומא או על מנחת קנאות: נתן. כלי שיש בו שמן: ע"ג כלי. של מנחת חומא: לא פסלה. ולא אמרינן הרי עבר על מה שכתוב בתורה לא ישים עליה שמן שלא הוזהרה תורה אלא שלא יתן השמן לתוך הסולת או לתוך הקמח: ה מעונות הנשח. בחודה של קרן דרומית מערבית כדכתיב והניחו אל המזבח: והחלות והרקיקין. מנחת מאפה תנור: מנחת כהנים. שהיא כולה כליל: וכל שאין בהם קמיצה. להחיר השירים מן המנחה לכהנים אין בהם הגשה. ואין הלכה כר"ש: ו לוג ואשם מצורע. כתיב בהו והניף: והבכורים כד"א בן יעקב. גרסינן כלומר דשמעיה ליה בעלמא דאמר בכורים טעונים תנופה והלכה כמותו: ואמרי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן. בהדיא כתיב בהו שוק התרומה וחזה התנופה על אפי' ההלבים יביאו להניף: אחד שלמי יחיד ואחד שלמי נשים טעונים תנופה: בישראל אבל לא באחרים. מפרש בגמרא. דהכי קאמר אחד אנשים ואחד נשים קרבן טעון תנופה. ותנופה עלמה בישראל אבל לא בידי נשים דת"ר בני ישראל מניסין ואין עכו"ם מניסין בני ישראל מניסין ולא נות ישראל מניסין: שתי הלחם וכבשי שלמים. של עזרת הכהנים בגלל הלחם כתיב בהו והניף הכהן אותם על לחם הבכורים ולא על ממש אלא סמוך להם ככשים בלד הלחם כדדרש בהם בצריי' וכן הלכה: שנאמר. במלואים: אשר הניף ואשר הורם. מהניף דמלואים ילפינן שאר תנופות: תנופה. מולין ומביא תרומה מעלה ומוריד: תנופה היתה במזרח כלומר אף במזרח של מזבח יכול להניף וכ"ש במערב דקרוי יותר להיכל: ותנופות קודמות להגשות. בתחילה מניף ואח"כ מניח במנחת העומר ובמנחת קנאות מיירי דטעונות תנופה והגשה וכת' במנחת קנאות והניף את המנחה לפני ה' והדר והקריב אותה אלל המזבח: ז ג' מינין. שלמי יחיד ושלמי כבוד שהם כבשי עזרת ואשם מצורע ג' מינים הללו טעונים

בהן ואלו הן. זבחי שלמי יחיד. וזבחי שלמי צבור. ואשם מצורע. וזבחי שלמי יחיד מעוננים סמיכה תיב. ותנופה שחוטמים. ואין בהן תנופה חיים. וזבחי שלמי צבור מעוננים תנופה חיים ושחוטמים. ואין בהן סמיכה. ואשם מצורע מעון סמיכה ותנופה חיי. ואין בו תנופה שחוטמי: האומר הרי עלי במחבת לא יביא במרחשת. במרחשת לא יביא במחבת. ומה בין מחבת למרחשת. אלא שהמרחשת יש לה פסוי ומחבת אין לה פסוי. דברי רבי יוסי הגלילי. רבי תנניא בן זמריאל אומר מרחשת עמיקה ומעשיה רוחשים (נוסחא אחרת רבים) ומחבת צפה ומעשיה קשים: האומר הרי עלי בתנור. לא יביא מאפה כופת. ומאפה רעפים. ומאפה יורות הערבים. רבי יהודה אומר אם רצה יביא מאפה כופת. הרי עלי מנחת מאפה. לא יביא מחצה תלות ומחצה רקיקין. רבי שמעון מתיר מגני שחוא קרבן אחד:

ברטנורא

בין שלשתן ג' מלות. סמיכה תנופה חיים ותנופה שחוטמים: שחוטמים. מלות מן השלם יש בכל מין ומין: והשלישית אין בהן. דאין בכל מין אלא שחוטמים: שחוטמי יחיד. כתוב בהו סמיכה בויקרא: ותנופה שחוטמים. בחוה ושוק שלהן כלו את אהרן: שלמי צבור. כתיב בהו תנופה חיים והניף הכהן אותם והיינו חיים: ותנופה שחוטמים, בחוה ושוק שלהן. דילפינן מקדשי יחיד אבל סמיכה לא בעי דהלכתא נמיירי לה דאין בכל קרבנות צבור אלא שתי סמיכות בלבד סמיכה של שער המשתלח ועל פר העלם דבר של צבור: אשם מצורע. כתיב ביה תנופה חיים כדכתיב והניף הכהן אותם כפרשת זאת תהיה: סמיכה. דה"ל לקרבן יחיד שלא לסמוך ידו על ראש קרבנו אבל לא תנופה שחוט. דמישט רחמנא גבי שלמי יחיד את החוה להניף אותו. אותו למעוטי אשם של מעורע שאין טעון תנופה שחוט: דמרחשת עמוקה. דכתיב וכל נעשה במרחשת בחוה משמע אלמא יש לה תוך: מעשיה רוחשים. שהטעם נע ונד בחוה ל' הרומש על הארץ דמתרגמינן דרחה. ויש שנוסרין מעשיה רכים כלומר שליטה רכה: ומחבת צפה. דכתיב על מחבת משמע עליה ולא בחוה אלמא אין לה תוך: צפה. שאינה עמוקה אלא שוליה לפין אלא חוגייה כמו קף ע"פ המים: ומעשיה קשים. שהטעם שמתנגנים בה לישת' קשה כדי שלא תשקף לחוץ שהרי הכלי אין לו פסוי. מקום שפיתת קדרה א', ופעמים שמתקיים אותו ואופין בו עיסה: רעפים. פייליש בלע"ז עשוין מהרס ומסיקין אותן בכבשן: יורות הערביין. כמין נומא העשויה בקרקע ופוחה בעיט ומסיקין אש בחוה עד שתלכין ואופין בה עיסה: אם רצה יביא מעשה כופת. דכופס מין תנור הוא. ואין הלכה כרבי יהודה: מנחת מאפה. כתיבי בה תלות ורקיקין: לא יביא מחצה חלות. דכל מנחות באות עשר עשר. וזה לא יביא ה' תלות וה' רקיקין. אלא או הכל חלות או הכל רקיקין: מפני שהוא קרבן א. ששניהם כחובטים במנחה א' הלכך יכול להביא מנחה ממין זה ומנחה ממין זה, ואין הלכה כר"ש:

גמרא מנחות דף מ"ג ע"ב

תנניא אידיך (במדבר ט"ו) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. שקולה מצוה זו פנגד כל המצות בלון. ותנניא אידיך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם. ראיה מביאה לידי זכירה. וזכירה

מביאה

מביאה לידי עשיה. ורבי שמעון בן יוחאי אומר כל הזריז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב הכא (שם) וראיתם אותו וכתוב התם (דברים י"א) את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד. רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחזוק שלא יחטא שנאמר (קהלת ד') ותחוט המשוכלש לא במהרה ינתת ואומר (תהלים ל"ד) חונה מקאד ה' סביב ליראיו ויחלצים. תנניא היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע ככסא הכבוד שנאמר (שמות כ"ד) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים קמוחר וכתוב (יחזקאל א') במראה אבן ספיר דמות כסא. תנניא היה רבי מאיר אומר גדול עונשו שר לבן יותר מעונשו שר תכלת משל למה הדבר דומה למקד בשור ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של מיט ודאחד אמר הבא לי חותם שר זהב ופישעו שניהם ולא הביאו אי זה מהן עונשו מרבה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם שר מיט ולא הביא. תנניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לקרבן מאה ברכות

רש"י

שקולה מצוה זו. מדכתיב את כל המלות ועוד דלית בגימ' ט"ר וחמש קשרים וחי' חוטינ הרי טרי"ג: ראיית. לילית מביאה לידי זכירת מלות: כתיב הכא וכו'. וכתיב התם את ה' כו' מה להלן שכינה אף כאן שכינה: הכר בחזוק. מכל וכל עומד בחוקה שלא יחטא: המשרש. תפילין ולית ומזוזה: סביב ליראיו. הטעם מלות ויחלס מחטא: מה נשתנה תכלת. שימדו הקב"ה למזוה זו: דומה לים. שנעשה בו כמים לישראל: ורקיע ככסא הכבוד. ומלות התכלת מזכיר היושב על כסא ועוד נאה לישראל שיהא כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וגומר. דהיינו רקיע. וכתיב ספיר וככסא כתיב ספיר אלמא רקיע כמחוס כסא ותכלת לים וים לרקיע ואין קמזין: גדוד עונשו של לבן. למו שאינו מטיל לילית מתכלת: חותם. היו עושין לבהמה ולעבד כשקוין אותו לשם סימן עבדות: זה שאמר לו המך הבא לי חותם של מיט. שמלוי הוא ולא הביא עונשו מרובה: מה ה' אלהיך. קרי ב' מאה: ברכות

תרומה ליום חמשי

בכל יום שנאמר (דברים י') ועתה ישראל מזה ה' אלהיך שואל מעמך אל תקרי מה אלא מאה. רב תיבא בריה דרב אביא בשבתא וביומי טבי טרה וממלא להו באיספרקמי ומגדי:

רש"י

בשבתות ויו"ט. דלא מללו שמונה עשרה: טרה וממלא להו. למאס ברכות: איספרקמי. מיני בשמים: ומגדי. מיני מגדים שטעונים ברכה:

זוהר תרומה דף קס"ח ע"ב

פתח ההוא רביא בכרבת מזונא ואמר פתוב אחד אומר (דברים י"ד) ואכלת לפני יי אלהיך ובתוב אחד אומר (שם ט"ז) ושמתה לפני יי אלהיך. הני קראי כד ישראלי הוי שראן בארעא קדישא ואתחזון קמיה קדשא בריך הוא כבי מקדשא הוי מתקיימי. השתא הוי מתקיימי. מאן יכיל למיכל לפני יי ולמחדי לפני יי. אלא ודאי הכי הוא בקדמיתא פד יתיב פר נש על פתוריה למיכל מברך על נהמא המוציא. מאי טעמא המוציא ולא מוציא דהא כתיב בורא השמים וקא כתיב הבורא. עושה ארץ ולא כתיב העושה ארץ. מאי טעמא הכא המוציא. אלא כל מלין דאינון מרוא דעלמא עלא סתרא אסתתרא ה' מתמן לאתחזאה דהא מעלמא גניזא וסתרא איהו. וכך מלין דאינון מעלמא תתאה דאתגלייא ותיר פתיב בה דכתיב (ישעי' מ') המוציא במספר צבאם (עמוס ט') הקורא למי הים פלהו מרוא דעלמא תתאה איהו ואי אכתיב בשמא איהו בה פגון האל הנדוד והכא דאיהו בארץ סתים (יל באתגלייא) מרוא דעלמא תתאה איהו כיון דמברך בד נש שכינתא אתייא קמיה. ומה דאמר ואכלת לפני יי אלהיך הכא אתגליא למלקא במלי דאורייתא דהכי אצטרך הואיל וקדשא בריך הוא קמיה למימא דכתיב (יחזקאל מ"א) זה השלחן אשר לפני יי. וכתיב (דברים י"ד) ואכלת שם לפני יי אלהיך. הואי וקאים פר נש קמי מאריה אצטרך גמי למיחן למסכני למיתן לון כמה דאיהו יתיב ליה למיכל כמאן דאכיל קמי מקדשא קדישא. ואצטרך דלא ישתבח בלען על פתוריה דהא בלענו מסמרא אחרא הוי ורוא דא (בראשית כ"ה) הלעימני נא ארץ בלענו ודכי אצטרך לסמרא אחרא וכתיב (משלי י"ג) ובטן רשעים תחסר ועל דא ואכלת לפני יי אלהיך כתיב ולא לפני סמרא אחרא. ואצטרך דלא יתעסק במלין במלון ובצרכי סעודה שפיר ואצטרך לאתעסקא במלון דאורייתא דהא כד מלין דאורייתא אתאמרו על פתורא יתיב ההוא בר נש תוקפא למאריה:

תרומה ליום חמשי

מוסר

יוסף דהק

הלכה פסוקה

משערי קדושה ח"ב שער ד'

תרומה הלכות ק"ש ס"ג

לא קריאת שמע בלבד אמרו אלא כל ענין שהיא מדברי הקדש אסור לאמרו בגות המרחץ ובבית הכסא ואפילו אמרו בלשון חול. ולא לאמרו בקבר אלא אפילו לתרהר בלבו בדברי תורה בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הסנופת והוא המקום שיש בו צואה ומי דברים אסור: דברים של חול קמי לאמרו בלשון הקדש בבית הכסא ובן הפגונים פגון בחום ונאמרו וביצא קהן מהר לאמרו בבית הכסא אצל השמות המיוחדים והן השמות שאינן מתקנון אסור להזכירן בבית הכסא ובבית המרחץ גשן ואם נזכרן לו להפריש מן הדבר האסור בבית המרחץ או בבית הכסא ספריש ואפילו בלשון הקדש ובעניני קדש:

אשרי מי שאינו פועם ורוחו נמוכה ושפלה ברבה וכן הוא אומר (תהלים נ"א) וכן אלהים רוח נשברה אשרי מי שפאריה הכל ונשוא הפל רצון בוראו ועושה עצמו כשיריים וכן הוא אומר (ספ"ה) נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים אשרי אדם שישים עצמו עפר ושהכל וקמסוהו ויהיה כאסקופה שתחתונה שכלל לשון בה וכתר הנמוכה שכלל גתרון בה וכו'. הפעם הוא ענף הנאמר וישקול פמותו ואמרו כפתינו וקרונם לברכה כל הבעים כל מיני פורעניות של גיהנם שולטין בו וכו'. ואמרו כפתינו וקרונם לברכה המקרה בגדיו והמפור מעותיו והמשכר כלים כחמתו יתה בעיניו קעובד עבודה זרה שגאמר (תהלים מ"א) לא יתה בה אל זר וכו'. ואמרו כפתינו וקרונם לברכה כל הפועם אין שכינה חשובה כנגדו וכו'. ומשפט מלמודו ומוסר מפשות וברוע שעוונותיו מרבים מוכיחיו וכו'. שגאמר (תהלים כ"ג) ובעל חימה רב פשע:

תרומה ליל ששי תורה

צירוף יתה

כו לעמת המסגרת תהיין השבעת לבתים לבדים לשאת את השלחן: למבל ודנפא יהוין עוקתא לאתרא לארייתא למפל ית פתורא: כח ועשית את הבדים עצי שמים וצפית אתם זהב ונשאבם את השלחן:

ותעבר

רש"י

(כו) לעמת המסגרת תהיין המבעות. ברגלים תקושות כנגד ראשי המסגרת: לבתים לבדים. אופן סבעות יהיו צמים להכניס כן הצדים: לבתים. לזורך צמים: לבדים. כתרזומו לאסרא לאריחויא: (כת) ונשא במ. לשון נפעל יהיה נשא

תרומה לליל ששי

וּתְעַבְדוּ אֶת אֱרִיכְיָא דְרָעִי שְׁמִין וְתַחֲפִי יְתִחוּן דְּהָבָא וְיִהוּן נְסֻלִין בְּהוּן יַת
פְּתוּרָא : כַּסּוּ וְעֵשִׂיתָ קְעָרְתִּיו וּכְפָתִיו וּקְשׁוֹתָיו וּמְנַקְיָתִיו
אֲשֶׁר יִסֹּךְ בְּהוּן זָהָב מְהוּר תַּעֲשֶׂה אֹתָם : וְתַעֲבַד מְגִיסוּתִי
וּכְבוֹתִי וְקִסְוֹתַי וּכְכִילְתָּהּ דִּיתְנַסָּה בְּהוּן דְּחַב דְּכִי תַעֲבַד יְתִחוּן :
ל וְנָתַתָּ עַל־הַשְּׁלֶחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד : פ שְׂרִישִׁי
וְתַתֵּן עַל פְּתוּרָא לֶחֶם אַפְיָא שְׂדָמִי תְדִרְא : ק א וְעֵשִׂיתָ מְנַרְת
זָהָב מְהוּר מְקִשָּׁה תַּיַעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה יִרְבֶּה וּקְנָה

נביעיה

רש"י

* הקורף דגושה מ"ש

נשא צם את השלחן: (כמ) ועשית קערתיו וכפתיו. קערתיו זה הדפוס
שהיה עשוי כדפוס הלחם והלחם היה עשוי כמין חיבה פרולה משתי רוחותיה
שולים לו למטה וקופל מלמעלה ומכאן כלפי מעלה כמין כותלים ולכך קרוי לחם
הפנים שיש לו פנים רואין לכאן ולכאן ללדי הבית מזה ומזה נותן ארכו
לרחבו של שלחן וכתליו זקופים כנגד שפת השלחן והיה עשוי לו דפוס
זהב ודפוס ברזל. בשל ברזל הוא נאפה וכשמולאו מן התנור נותנו בשל זהב עד
למחר בשבת שמסדרו על השלחן ואותו דפוס קרוי קערה: וכפתיו.
הן צויכין שנותנין בהם לצונה ושמים היו לשני קומלי לצונה שנותנין על
שתי המערכות שנאמר (ויקרא כה) ונתת על המערכת לצונה זכה: וקשוריו.
הן כמין חלחי קנים חלולים הנסדקין לארכן דוגמתן עשה של זהב ומסדר ג' על
ראש כל לחם שישב לחם האחד על גבי אותן הקנים ומדליין בין לחם ללחם
כדי שתכנס הרוח ציניהם ולא יתעפשו ובלשון ערבי כל דבר חלול קרוי קסו"א:
ומנקהו. תרגומו ומכילתיה הן סניפים כמין יתדות זהב עומדין בארץ וגבוהים
עד למעלה מן השלחן הרבה כנגד גובה מערכת הלחם ומפוללים ששה (הרא"ם
גורם חמשה) פוללים זה למעלה מזה וראשי הקנים שבין לחם ללחם סמוכין על
אותן פולין כדי שלא יכבד משא הלחם העליונים על התחתונים וישברו ולשון מכילתיה
סובלותיו כמו נלאיתי הכיל. אבל לשון מנקהו אינו יודע איך נופל על סניפין ויש
מחכמי ישראל אומרים (מנחות לו) קשותיו אלו סניפין שמקשין אותו ומחזיקים
אותו שלא ישבר. ומנקהו אלו הקנים שמנקין אותו שלא יתעפשו אבל אונקלוס
שהרגם מכילתיה היה שונה בדברי האומר מנקהו הן סניפין: אשר יוסך בהן.
אשר יכוסה בהן ועל קשותיו הוא אומר אשר יוסך בהן שהיו עליו כמין סכך וכסוי
וכן במקום אחר הוא אומר (במדבר ד) ואת קשות הנסך וזה וזה יוסך והנסך
ל' סכך וכסוי הם: (ל) לחם פנים. שיש לו פנים כמו שפירשתי ומנין הלחם
וסדר מערכותיו מפורשים באומר אל הכהנים: (רא) מקשה תיעשה המנורה.
שלא ישנה חליות ולא ישנה קניה ונרוחיה איברים איברים ואחר כך ידביקם

כדרך

תרומה לליל ששי

נמ

גְּבִיעֵיָהּ כְּפָתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמְּנָה יִהְיוּ : וְתַעֲבַד מְנַרְתָּא
דְּדָהָב דְּכִי נְגִיד תַּתְעַבְד מְנַרְתָּא שְׂדָה וּקְנָה כְּלִידְהָא חִזוּרְהָא וְשׁוֹשְׁנָהָא
כְּהָא יִהוּן : לב וְשֵׁשֶׁת קָנִים יֵצְאִים מִצְדֵיהָ שְׁלֹשָׁה | קְנֵי
מְנָרָה מִצְדֵיהָ הָאֶחָד וְשֵׁשֶׁת קְנֵי מְנָרָה מִצְדֵיהָ
הַשְּׁנַי : וְשֵׁשֶׁת קְנֵי נִפְקוּן מִסְמָרְהָא תְּלָתָא קְנֵי מְנַרְתָּא מִסְמָרְהָא חַד
וְתְלָתָא קְנֵי מְנַרְתָּא מִסְמָרְהָא תְּנִינָא : לג שְׁלֹשָׁה גְּבָעִים מְשֻׁקְדִים
בְּקָנָה הָאֶחָד כְּפָתֵר וּפְרָחַ וְשֵׁשֶׁת גְּבָעִים מְשֻׁקְדִים
בְּקָנָה הָאֶחָד כְּפָתֵר וּפְרָח בֵּן לְשֵׁשֶׁת תְּקָנִים הַיֵּצְאִים
מִן־הַמְּנָרָה : תְּלָתָא כְּלִידִין מְצִירִין בְּקָנָא חַד חִזוּר וְשׁוֹשֵׁן וְתְלָתָא
כְּלִידִין מְצִירִין בְּקָנָא חַד חִזוּר וְשׁוֹשֵׁן בֵּן לְשֵׁשֶׁת קְנֵי דְנִפְקוּן מִן מְנַרְתָּא :

ובמנורה

רש"י

כדרך הלורפים שקורין שולדיר"ן אלא כולה באה מהתיכה אחת ומקיש בקורנס
וחוסך בכלי האומנות ומפריד הקנים איך ואיך: מקשה. תרגומו נגיד לשון
המשכה שמשך את האיברים מן העשת לכאן ולכאן בהקשה הקורנס ולשון מקשה
מכה קורנס צטדי"ן בלעז (געהעמערט) כמו (דניאל ה) דא לרא נקשן:
תיעשה המנורה. (תנחומא) מאליה לפי שהיה משה מקשה בה. אמר לו הקדוש
ברוך הוא השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה לכך לא נכתב תעשה (מנחות
כט): ירבה. הוא הרגל של מטה העשוי כמין חיבה ושלשה הרגלים יולאין הימנה
ולמטה: וקנה. הקנה האמצעי שלה העולה באמצע הירך זקוף כלפי מעלה ועליו
נר האמצעי עשוי כמין בוך לזק השמן לתוכו ולתת הפחילה: גביעיה. הן כמין
כוסות שעושין מזכוכית ארוכים וקלרים וקורין להם מדירנ"ם ואלו עשוין מזהב
ובולטין ויולאין מכל קנה וקנה כמין שנתן בהם הכתוב ולא היו בה אלא לגוי:
כפתוריה. כמין תפוחים היו עגולין סביב בולטין סביבות הקנה האמצעי
כדרך שעושין למטרות שלפני השרים וקורין להם פימיל"ש ומנין שלהם כתוב בפרשה
כמה כפתורים בולטין ממנה וכמה חלק שבין כפתור לכפתור: ופרחיה. לזרין
עשוין בה כמין פרחים: מבנה יהוי. הכל מקשה יולא מתוך חתיכת העשת ולא
יעשה לבדס וידביקם: (לב) יצאים מצדיה. לכאן ולכאן באלכסון נמשכין ועליון
עד כנגד גובהה של מנורה שהוא קנה האמצעי ויולאין מתוך קנה האמצעי זה
למעלה מזה התחתון ארוך ושל מעלה קצר הימנו והעליון קצר הימנו לפי שהיה
גובה ראשיתן שוה לגובהה של קנה האמצעי השביעי שממנו יולאים הששה קנים:
(לג) משקדים. בתרגומו מלויירים היו כדרך שעושין לכלי כסף וזהב שקורין
ניאל"ר: ושרשה גבעים. בולטין מכל קנה וקנה: כפתור ופרח. היה לכל קנה

וקנה

יד ובמנרה ארבעה גבעים משקלים כפתריה ופרחיה: ובמנרה ארבעה כלידיו מצירין חזורקא ושושנהא: לה וכפתר תחת שני הקנים מננה וכפתר תחת שני הקנים מננה וכפתר תחת שני הקנים מננה לישות הקנים היוצאים מן המנרה: וחזור תחות תבין קניו מנה וחזור תחות תבין קניו מנה לשפתא קניו דנפקוון מן מנרתא: לו כפתריהם וקנתם מננה יהיו כלה מקשה אחת זהב מהור: חזוריחון וקניהון מנה יהון כלה בגידא חדא דדהב דבי: זו ועשית את נרתיה

רשי' שבעה

וקנה: (דר) ובמנורה ארבעה גבעים. בגופה של מנורה היו ארבעה גבעים אחד בולט זה למטה מן הקנים והג' למעלה מן יציאת הקנים היוצאים מנורה: משקלים כפתריה ופרחיה. (יומא ג"ב) זה אחד מחמשה מקראות שאין להם הכרע אין ידוע אם גביעים משוקדים או משוקדים כפתוריה ופרחיה: (לח) וכפתר תחת שני הקנים. מהוך הכפתור היו הקנים נמשכים משני לדיה ואילך. כך שניו במלכת המשכן (מנחות כ"ט) גבהה של מנורה י"ח טפחים הרגלים והפרח ג' טפחים הוא הפרח האמור בירך שאלמר (במדבר ח') עד ירכה עד פרחו וטפחיים חלק וטפח שבו גביע מהארבעה גביעים וכפתור ופרח משני כפתורים ושני פרחים האמורים במנורה עלמה שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה למדנו שהיה בקנה שני כפתורים ושני פרחים לבד מן הג' כפתורים שהקנים נמשכין מתוכן שאלמר וכפתור תחת שני הקנים וגו' וטפחיים חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו אילך ואילך נמשכים ופולים כנגד גובהה של מנורה טפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו ונמשכים ועלין כנגד גובהה של מנורה וטפחיים חלק נשפיריו שם ג' טפחים שבהם ג' גביעים וכפתור ופרח נמלא גביעים כ"ב י"ח לששה קנים ג' לכל אחד וא' וארבעה בגופה של מנורה הרי כ"ב ואחד עשר כפתורים ו' בשפת הקנים וג' בגופה של מנורה שהקנים יוצאים מהם ושנים עוד במנורה שנאמר משוקדים כפתוריה ומיעוט כפתורים שמי האחד למטה אלל הירך והאחד בג"ט העליונים עם וג' הגביעים וטפחה פרחים סיו לה ו' לששה הקנים שאלמר בקנה האחד כפתור פרחו' למנורה שאלמר משוקדים כפתוריה ופרחיה ומיעוט פרחים שגים ואחד האמור בפרשה בהעלותך עד ירכה עד פרחו ואם תדקדק במשנה זו הכתובה למעלה המלאם כמנשם איש איש במקומו: (לד) את גרדיה. כמין ציכין שנוטעין בתוכן השמן והפתילות: והואר על עבר פניה. עשה פי טפח הברות

שבעה והעלה את נרתיה והואר על עבר פניה: ותעבד ית בוצינקהא שבקעא ותדלק ית בוצינקהא ויהון מנרתין על קבל אפקהא: רח ומלקחיה ומחתתיה זהב מהור: וצבתהא ומחתתהא דדהב דבי: רט כפר זהב מהור יעשה אתה את כל הכלים האלה: כפרא דדהב דבי יעבד יתה ית כל מניא האלץ: ט וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר: ס ותזו ועבד כדמיתחון דאת מתחזו בשורא: כו ואת המשכן תעשה עשר יריעת שש משור ותכלת וארגמן ותלעת שני פרבים מעשה חשב

רשי' תעשה

הנרות שבראשי הקנים היוצאים מנורה מסובים כלפי האמצעי כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פניה מוסב אורם אל לד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה: (רח) ומלקחיה. הם הלצתים העשויין ליקח בהם הפחילה מתוך השמן לישבן ולמושכן כפי הנרות ועל שם שלוקחים בהם קרויים מלקחים ולציהא ש"א ל' לבת טוליי"ש בלעז (לואנגטון): ומחתתיה. הם כמין ציכין קטנים שחופים בן את האפר שבנר בצקר בצקר כשהוא מטיב את הנרות מאפר הפחילות שדלקו הלילה וכבו ול' מחתה פוייט"א בלעז (שעפאלעפעל) כמו (ישעיה ל') לחכות את אש מיקוד: (לז) כפר זהב מהור. שלא יהא משקלה עם כל כליה אלא ככר לא פחות ולא יותר והככר של חול ששים מנה ושל קדש היה כפול ק"ך מנה והמנה הוא ליטרא ששוקלין זה כסף למשקל קולוני"א והם ק' והזבים כ"ה סלעים והסלע ארבעה זהובים: (מ) וראה ועשה. ראה מאן בהר חבנית שאני מראה אותך מגיד שנתקשה משה במטעה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש: אשר אתה מראה כהרגומו דאת מתחזי בטורא אלו היה נקוד מראה בפת"ח היה פתרונו אתה מראה לאחרים עכשיו שנקוד חטף קמ"ך פתרונו דאת מתחזי לאחרים מראה לך. (שהנקודה שפריד בין עושה לנעשה): (א) ואת המשכן תעשה עשר יריעות. להיות לו לגג ולמחילות טחון לקרשים שהריעות תלויות מאחוריהן לכסותן: שש משור ותכלת וארגמן ותורעת שני. הרי ארבע מינין יחד בכל חוט וחוט א' של פשתים וג' של למר וכל חוט וחוט כפול ו' הרי ד' מינין כשהן שורין יחד כ"ד כפלים לחוט (ברייתא דמלכת המשכן): כרבים מעשה חשב. כרובים היו מליירין בהם באריגתן ולא ברוקמה שהיא מעשה מחט אלא באריגה בשני כותלים פרוץ אחד מכאן ופרוץ אחד מכאן. ארי מלד זה ושפר מלד זה כמו שאורגין חגורות של משי שקורין בלע"ז פיישי"א

תַעֲשֶׂה אֹתָם : וְיַת מִשְׁבְּנָא תַעֲבַד עֵשֶׂר יָרִיעַן דְּבוּז שְׁזִיר וְתַכְלָא
 וְאַרְבַּנְנָא וְצַבֵּעַ וְהוֹרֵי צוּרַת כְּרוּבִין עוֹבַד אֹמֵן תַעֲבַד יְתָהוּן : ב אֲרָךְ |
 הִירִיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרִים בְּאֵמָה וְרַחֵב אַרְבַּע
 בְּאֵמָה הִירִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְכָל־הִירִיעוֹת :
 אֲרָבָא דִירִיעָתָא תְּדָא עֶשְׂרִין וְתַמְנֵי אֲמִין וּפּוֹתֵיָא אַרְבַּע אֲמִין דִירִיעָתָא
 תְּדָא מִשְׁחָתָא תְּדָא כְּכַל יִרְיעָתָא : ג חֲמִשׁ הִירִיעוֹת תִּהְיִין
 חֲבֵרַת אִשָּׁה אֶל־אֶחָתָהּ וְחֲמִשׁ יִרְיעוֹת חֲבֵרַת אִשָּׁה
 אֶל־אֶחָתָהּ : חֲמִשׁ יָרִיעַן יִהְיוּ מִלְּפָנֵי תְּדָא עִם תְּדָא וְחֲמִשׁ יָרִיעַן
 מִלְּפָנֵי תְּדָא עִם תְּדָא : ד וְעֵשִׂיתְּ לְלֹאֵת תִּכְלֹת עַל שַׁפְּתַת
 הִירִיעָה הָאֶחָת מִקְצֵה בְּחֵבְרַת וְכֵן תַעֲשֶׂה בְּשַׁפְּתַת
 הִירִיעָה הַקִּיצוֹנָה בְּמַחְבְּרַת הַשְּׁנִיַת : וְתַעֲבַד עֲנוּבִין
 דְּתַכְלָא עַל שַׁפְּתַת דִירִיעָתָא תְּדָא מִסְּטָרָא בֵּית לֹפִי וְכֵן תַעֲבַד בְּשַׁפְּתַת
 דִירִיעָתָא מִסְּטָרָא דְּבֵית לֹפִי תִּנְיָתָא : ה חֲמִשִּׁים לְלֹאֵת תַעֲשֶׂה
 בִירִיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים לְלֹאֵת תַעֲשֶׂה בְּקִצֵּה
 הִירִיעָה אֲשֶׁר בְּמַחְבְּרַת הַשְּׁנִיַת מִקְבִּילַת הַלְּלֹאֵת

רש"י אשה

פ"י ש"א (נעוירקט): (ג) תהיין חברת. תפרן במטע זו בלד זו חמש לבד וחמש
 לבד: אשה אל אחותה. כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון נקבה ודבר
 שהוא לשון זכר אומר איש אל אחיו כמו שנאמר בברוכים (שמוח כ"ה) ופניהם איש
 אל אחיו: (ד) ללא"ש בלעז (שליפין) וכן ת"א ענובין לי עניבה: מקצה
 בחברת. בלטה יריעה שבסוף החבור. קבולה חמשה היריעות קרוי חוברת:
 וכן תעשה בשפת היריעה הקיצונה במחברת השנייה: בלטה יריעה
 שהיא קבולה לי קלה כלומר לסוף החוברת: (ה) מקבילות הכולאות אשה אל
 אחותה. שמור שתעשה הכולאות במדה אחת מבונה הבדלתן זו מזו ובמדה
 ביריעה זו כן יהא בחברתה כשהפרוש חוברת אלל חוברת יהיו הכולאות של
 יריעה זו מכוננת כנגד לולאות של זו וזהו לשון מקבילות זו כנגד זו תרגומו של נגד לקבל.
 היריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע וכשחבר חמש יריעות יחד נמלא רחבן כ' וכן
 החוברת השנייה. והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב שנאמר עשרים קרשים
 לשאת נגב תימנה וכן ללפון וכל קרש אמה וחצי האמה הרי שלשים מן המזרח
 למערב

אִשָּׁה אֶל־אֶחָתָהּ : חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין תַעֲבַד בִירִיעָתָא תְּדָא וְחֲמִשִּׁין
 עֲנוּבִין תַעֲבַד מִסְּטָרָא דִירִיעָתָא דְּבֵית לֹפִי תִּנְיָנָא מְכוּוֹן עֲנוּבֵיָא תְּדָא
 כְּכַל תְּדָא : ו וְעֵשִׂיתְּ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי וְהָב וְחֵבְרַת אֶת־
 הִירִיעוֹת אִשָּׁה אֶל־אֶחָתָהּ בְּקַרְסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן
 אֶחָד : וְתַעֲבַד חֲמִשִּׁין פּוֹרְפִין דְּדָהָב וְדָהָב יִתְּלַפֵּף יַת יִרְיעָתָא תְּדָא עִם תְּדָא
 בְּפוֹרְפֵיָא וְיִהְיִי מִשְׁבְּנָא חָד : ז וְעֵשִׂיתְּ יִרְיעוֹת עוֹיִם לְאֹהֶל
 עַל־הַמִּשְׁכָּן עֲשֶׂתִי־עֶשְׂרֵה יִרְיעוֹת תַעֲשֶׂה אֹתָם :
 וְתַעֲבַד יָרִיעַן מְעוֹ לְפָרְסָא עַל מִשְׁבְּנָא תְּדָא עֶסְרֵי יָרִיעַן תַעֲבַד יְתָהוּן :
 ח אֲרָךְ | הִירִיעָה הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בְּאֵמָה וְרַחֵב אַרְבַּע
 בְּאֵמָה הִירִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְעֵשֶׂתִי עֶשְׂרֵה
 יִרְיעוֹת : אֲרָבָא דִירִיעָתָא תְּדָא תְּלָתִין אֲמִין וּפּוֹתֵיָא אַרְבַּע אֲמִין

רש"י דיריעתא

למערב. רוחב המשכן מן הלפון לדרום עשר אמות שנאמר ולירכתי המשכן ימה
 וגו' ושני קרשים למקלעות הרי עשר ובמקומם אפרסם למקראות הללו וטון
 היריעות ארכן לרחבו של משכן עשר אמות אמלעות נגד חלל רוחב המשכן ואמה
 מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נשתיירו ו"ו אמה ח' ללפון
 וח' לדרום מכסות קומות הקרשים שגבהן עשר נמלאו שתי אמות התחתונות
 מגולות. רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת
 שלשים מהן נגד חלל המשכן לארכו ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב
 ואמה לכסית עובי העמודים שבמזרח שלא היו קרשים במזרח אלא ד' (ברש"י
 ישן חמשה) עמודים שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן כמין וילון נשתיירו ח' אמות
 התלווין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחתונות מגולות. זו מלאחי
 בצרייתא דמסכת מדות. אבל במסכת שבת (פ' הזורקו) אין היריעות מכסות את
 עמודי המזרח וע' אמות תלויות אחורי המשכן והכתוב בפרשה זו מסייענו ונחת
 את הפרוכת תחת הקרשים ואם כדברי הצרייתא הזאת נמלאת פרוכת משוכה מן
 הקרשים ולמערב אמה: (ו) קרסי זהב. פירמיל"ש בלע"ז (שפאנגען) ומכניסין
 ראשן אחד בלולאות שבחוברת זו וראשן אחד בלולאות שבחוברת זו ומחברן בהן:
 (ז) יריעות עוים. מטולה של עוים: ראהל ער המשכן. לפרוש אותן על יריעות
 התחתונות: (ח) שרשים באמה. שכשנותן ארכן לרוחב המשכן כמו שנתן את
 הראשונות נמלאו אלו עודפות אמה מכאן ואמה מכאן לכסות ח' מהשתי אמות
 שכשארנו מגולות מן הקרשים והאמה התחתונה של קרש שאין היריעה מכסה אותו
 היא

דיריעתא חדא משחתיא חדא לחדא עברי יריען : **ט** וחברת את-
 חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד וכפרת
 את היריעה הששית אל מול פני האהל : ותלפף ית
 חמש יריען לחוד וית שית יריען לחוד ותעוף ית יריעתא שתייתא לחבל
 אפי משבנא : **י** ועשית חמשים ללאות על שפת היריעה
 האחת הקיצנה בחברת וחמשים ללאות על שפת
 היריעה החברת השנית : ותעבד חמשין ענובין על שפתא
 דיריעתא חדא בסטרא בית לופי וחמשין ענובין על שפתא דיריעתא
 שנית לופי תניתא : **יא** ועשית קרסי נחשת חמשים
 והבאת את הקרסים בלאות וחברת את האהל
 והיה אחד : ותעבד פורפין דנחשא חמשין ותעיל ית פורפין
 בענובין ותלפף ית משבנא ויהי חד : **יב** וסרח העדף ביריעת
 האהל חצי היריעה העדפת תסרח על אחרי
 המשכן : וסרח דיתירא ביריעת משבנא פלגות יריעתא דיתירא
 תסרח על אחרי משבנא :

תרומה יום ששי תורה

כרי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו השלום כל
 הסדרה ותרגום והפטרה :

יג והאמה מזה והאמה מזה בעדף בארץ יריעת

רש"י האהל

היא האמה המזכרה בנכח האדן שהאדנים גבהן אמה : **טז** וכפרת את היריעה
 הששית. העודפת באלו העליונות יסר מן התחנות : אל מול פני האהל.
 חצי רחבה היה תלוי וכפול על המסך שבמזרח כנגד הפתח דומה לכלה לטובה המכוסה
 בלעף על פניה : **יב** וסרח העדף ביריעת האהל. על יריעות המשכן.
 יריעות האהל הן העליונות של עזים שקרויים אהל כמו שנאמר בהן לאהל על המשכן
 וכל אהל האמור בהן אינו אלא לשון גג שמא הילת ומסככות על התחנות והן
 היו עודפות על התחנות חצי היריעה למערב שפחלי של יריעה אחת עשרה
 היתרה היה נכפל אל מול פני האהל נשאר שתי אמות רוחב חליו עודף על
 רוחב

האהל יהיה סרוח על צדי המשכן מזה ומזה לכפתו :
 ואמתא מכא ואמתא מכא בדיתירא בארפא יריעתא דמשבנא יהי סרוח
 על סטרי משבנא מכא ומכא לכפיותה : **יד** ועשית מכסה לאהל
 ערת אולם מאדמים ומכסה ערת תחשים
 מלמעלה : **פ** רביעי ותעבד חופאח לפרסא משכי דדברי מסמקי
 וחופאח משכי דסבנא מלעלא : **טו** ועשית את הקרשים
 למשבן עצי שטים עמדים : ותעבד ית דפניא למשבנא דאצי
 ששין קומין : **טז** עשר אמות ארך הקרש ואמה וחצי
 האמה רחב הקרש האחד : עשר אמין ארפא דדפא ואמתא
 ופלגות אמתא פותיא דדפא חד : **יז** שתי ידות לקרש האחד
 משלכות אשה אל אחתה בן תעשה לכל קרשי

רש"י המשכן

רוחב התחנות : תסרח על אחורי המשכן. לכסות שתי אמות שהיו מגילות בקרשים :
יג והאמה מזה והאמה מזה. ללפון ולדרום : בעדף בארץ יריעות האהל.
 שהן עודפות על אורך יריעות המשכן שתי אמות : יהיה סרוח על צדי המשכן.
 ללפון ולדרום כמו שפירשתי למעלה. למדה טורה דרך ארץ שיהא חס על
 היפה : אחורי המשכן. הוא לד מערבי לפי שהפתח במזרח שהן פניו ולפון ודרום
 קרוין לדדן לימין ולשמאל : **יד** מכסה ראהל. לאותו גג של יריעות עזים
 עשה עוד מכסה אחד של עורות אילים מאדמים ועוד למעלה מומנו מכסה עורות
 תחשים ואותן מכסאות לא היו מכסין אלא את הגג ארכן ל' ורחבן י' אלו דברי
 רבי נחמיה ולדברי רבי יהודה מכסה אחד היה חליו של עורות אילים מאדמים
 וחליו של עורות תחשים : **טז** ועשית את הקרשים. הל"ל ועשית קרשים כמו
 שנאמר בכל דבר ודבר מהו הקרשים מאותן העומדין ומיוחדין לכך. יעקב אבינו
 גטע ארזים במלכים וכשמת לוח לבניו להעלותם עמהם כשילאו ממלכים ואמר
 להם שעתיד הקב"ה ללוות אותן לעשות משכן במדבר מעלי שמים ראו שיהיו
 מוזמנים בידכם הוא שיסד הצבלי בפיוט שלו עס מטע מזורזים קורות בתינו
 ארזים. שמדרשו להיות מוכנים בידם מקודם לכן : עצי שמים עומדים. אישטנב"ש
 בלעו (אויפרעכט שטעהנד) שיהא אורך הקרשים זקוף למעלה בקירות המשכן
 ולא תעשה הכתלים בקרשים שוכבים להיות רוחב הקרשים לגובה הכתלים קרש
 על קרש : **טז** עשר אמות ארך הקרש. למדנו גבהו של משכן עשר אמות :
 ואמה וחצי האמה רחב. למדנו ארכו של משכן ל' קרשים שהיו בלפון
 וצדדום מן המזרח למערב ל' אמה : **יז** שתי ידות לקרש האחד. היה מורץ
 את

המשכן: פתחו צירי דפא חד משלכין חדא לקבל חדא בן תעבד
לכל דפי משכנא: יהיעשות את הקרשים למשכן עשרים
קרש לפאת נגבה תימנה: ותעבד ות דפא למשכנא עשרין
דפין לרוח עבר דרוקא: יש וארבעים אדני כסף תעשה
תחת עשרים הקרש שני אדנים תחת הקרש האחד
לשתי ידותיו ושני אדנים תחת הקרש האחד
לשתי ידותיו: וארבעין סמכין דכסף תעבד תחות עשרין דפין תרין
סמכין תחות דפא חד לתרין צרותי ותרין סמכין תחות דפא חד לתרין
צרותי: כ ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשרים
קרש: ולסמך משכנא תניתא לרוח צפונא עשרין דפין: כא וארבעים
אדניהם כסף שני אדנים תחת הקרש האחד ושני
אדנים תחת הקרש האחד: וארבעין סמכיהון דכסף תרין
סמכין תחות דפא חד ותרין סמכין תחות דפא חד: כב ולירכתיו

את הקרש מלמעט באמלעו בגובה אמה ומניח רביע רחבו מכהן ורביע רחבו מכהן
וכן הן הידות והחרין חלי רוחב הקרש באמלע (ר"ל קרש נקרא מה שנשאר לאחר
שחרץ מכהן ומכהן. ואז נשאר רוחב אמה. נמלא חלי רוחב הקרש שבאמלע הוא
חלי אמה. וכן פירש רש"י בהדיא בפרק הזרק ל"ח שהחרין באמלע רחב חלי
אמה. והיה חרוץ רביעיית אמה מכלל. וכל יד היה רוחב רביעיית אמה. וכן כל
שפת האדן היה רוחב רביעיית אמה. ודוק היטב. ואז סרה חלונת הרמז"ן ותמיתו מסולקת)
ואוקן הידות מכנים באדנים שהיו חלולים והאדנים גזקן אמה ויוצאים רעופים
מ' זה אלל זה וידוע הקרש הנכנסות בחלל האדנים חרולות משלש לדיקן רוחב
החרין כעובי שפת האדן שיכסה הקרש את כל ראש האדן שאם לא כן נמלא
ריוח בין קרש לקרש כעובי שפת שני האדנים שיפסיקו ביניהם וזה שנאמר ויהיו
תואמים מלמעט שחרון את לדי הידות כדי שיתחברו הקרשים זה אלל זה: משערבות.
עשויות כמין שליבות סולם מובדלות זו מזו ומשופין ראשיהם ליכנס בהן חלל
האדן כשליבה הנכנסת בנקב עמודי הסולם: אשה או אחרתה. מכוונות
זו כנגד זו שיהיו חריליהם שוים זו כמדת זו כדי שלא יהיו שתי ידות זו משוכה
לד פנים זו משוכה ללד חוץ כעובי הקרש שהוא אמה ותרגום של ידות לירין לפי
שדמות לירי הדלת הנכנסים בחורי המפסן: (יח) לפאת נגבה תימנה. ח"ן
פאה

המשכן ימה תעשה ששה קרשים: ולספי משכנא
מעבדא תעבד שתא דפין: כג ושני קרשים תעשה
למקצעת המשכן בירכתים: ותרין דפין תעבד לזוית משכנא
בסופיהון: כד ויהיו תאמים מלמטה ויהיו יהיו תמים
על ראשו אל הטבעת האחת בן יהיה לשניהם
לשני המקצעת יהיו: ויהיו מכוננין סלרע וכחדא יהיו מכוננין
על רישה לעזקתא חדא בן יהא לתרניהון לתרין זנון יהיו: כה ויהיו
שמונה קרשים ואדניהם כסף ששה עשר אדנים
שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת

פאה זו לשון מקלוע אלל כל הרוח קרוי פאה כתרומתו לרוח עיבר דרומא:
(כב) ולירכתיו. ל' סוף כתרומתו ולסיפיו. ולפי שהפתח במזרח קרוי מזרח פנים והמערב
אחורים וזהו סוף שהפנים הוא הראש: תעשה ששה קרשים. הכי ט' אמות
רוחב: (כג) ושני קרשים תעשה למקצעת. אחד למקלוע לפניה מערבית
ואחד למערבית דרומית כל שמונה קרשים בסדר אחד הן אלל שאלו השנים
אינן בחלל המשכן אלל חלי אמה מזו וחלי אמה מזו נראות בחלל המשכן להשלים
רחבו לעשר והאמה מזה והאמה מזה באות כנגד אמות עובי קרשי המשכן הלפון
והדרום כדי שיהא המקלעו' מבחין שוה: (כד) ויהיו תואמים מלמטה. כל
הקרשים תואמים זה לזה מלמעט שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם
להרחיקן זו מזו כמו שפירשתי שיהיו לירי הידות חרולים מלדיקן שיהא רוחב הקרש
בולט ללדיו חוץ לידי הקרש לכסות את שפת האדן וכן הקרש שאללו ונמלאו תואמים
זה לזה וקרש המקלוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חרוץ של ל' קרש
הלפוני והדרומי כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם: ויחדן יהיו תמים. כמו
תואמים: ער ראשו. של קרש: אל הטבעת האחת. כל קרש וקרש היה
חרון מלמעלה ברחבו שני חרילין בשני לדיו כמו עובי טבעת ומכניסו בטבעת
אחת נמלא מתאים לקרש שאללו. אבל אותן טבעות לא ידעתי אם קבועות
הן אס מוטלעות ובקרש שבמקלוע היה טבעת בעובי הקרש (נראה
כי מלות הדרומי והלפוני אלמטה קאי. ורולה לומר שהדרומי והלפוני וראש קרש
כו' נכנס לתוכו ומה שכתב היה טבעת בעובי הקרש ר"ל בעובי קרש המערבי
ודוק) הדרומי והלפוני וראש קרש המקלוע שבסדר מערב נכנס להוכי נמלאו שני
הפחלים מחוברים: בן יהיה לשניהם. לשני הקרשים שבמקלוע לקרש שבסוף
לפון ולקרש המערבי וכן לשני המקלועות: (כה) והיו שמונה קרשים. הן האמורות
למעלה העשה ששה קרשים ושני קרשים תעשה למקלועות נמלאו שמה קרשים

תרומה ליום ששי

הקָרֶשׁ הָאֶחָד : ויהוֹן תְּמַנְיָא בְּפִין וּמַמְיָהוֹן דְּכֶסֶף שְׁתָּא עֶשֶׂר
סְמָכִין תְּרִין סְמָכִין תְּחִית דְּפָא חַד וּתְרִין סְמָכִין תְּחִית דְּפָא חַד :
כּוּ וְעֵשִׂית בְּרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֹלַע
חֲמִשָּׁבֵן הָאֶחָד : וְתַעֲבֹד עֲבָרֵי דְאֵעֵי שְׁמִין חֲמִשָּׁא דְדַפֵּי סְמֵר
מִשְׁבָּנָא חַד : כּוּ וְהִמְשִׁיחַ בְּרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֹלַע חֲמִשָּׁבֵן
הַשְּׂנִית וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֹלַע הַפְּשָׁן
לְיִרְכְּתֵי יָמָה : וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין דְּדַפֵּי סְמֵר מִשְׁבָּנָא תְּנִיתָא וְחֲמִשָּׁא
עֲבָרִין דְּדַפֵּי סְמֵר מִשְׁבָּנָא לְסוּפֵיהוֹן מְעַרְבָא : כּוּ וְהִבְרִיחַ הַתִּיבֹן
בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן־תְּקִצָה אֶל־תְּקִצָה :

ועברא רש"י

בסדר מערבי. כך שנויה במשנה מעשה סדר הקרשים במלאכת המשכן. היה עושה
את האדנים חלולים וחורץ את הקרש מלמעלה רביע מכאן ורביע מכאן והחריץ
חלוי באמצע ועשה לו שתי ידות כמין שני חמוקין. ולי נראה שהגרסה כמין שני
חמוקין) כמין שני שליבות כולם המובדלת זו מזו ומשופות להכנס בחלל האדן כשליבה
הכנסת צנקה עמודי הסולם והוא לשון משולבות עשויות כמין שליבה ומכניסן
לתוך שני אדנים שנאמר שני אדנים שני אדנים וחורץ את הקרש מלמעלה אלצע
מכאן ואלצע מכאן ונחנן לתוך טבעת אחת של זה כדי שלא יהיו נפרדין זה
מזה שנאמר ויהיו תואמים מלמעלה וגו' כך היא המשנה והפי' שלה הלעתי למעלה
בסדר המקראות: (כו) בריהם. כתרנומו עברין ובלע"ז אשפרי"ש (ריגבל):
חמשה קרשי צלע הושבן. אלו ה' ג' הן אלא שהבדיל העליון והתחתון עשוי
משהו חתיכות זה מצריח עד חלי הכותל זה מצריח עד חלי הכותל זה נכנס
בטבעת מלד זה זה נכנס בטבעת מלד זה עד שנגיעין זה לזה כמלא שעליון ותחתון
שנים שהן ארבע אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומצריח מקלה הכותל ועד
קלה שנאמר והבדיל התיכון וגו' מצריח מן הקלה אל הקלה שהעליונים והתחתונים
היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש משולשים בתוך
עשר אמות של גובה הקרש חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד
מן התחתונה ולמעלה וכל חלק הוא רביע אורך הקרש ושני חלקים בין טבעת לטבעת
כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו אבל לצריח התיכון אין טבעות אלא
הקרשים נקובין בעובין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה
והו' שנאמר בתוך הקרשים הבדילים העליונים והתחתונים שבלפון ושדרום
אורך כל אחת ע"ז אמה והתיכון ארכו ל' אמה וזהו מן הקלה אל הקלה מן
המזרח ועד המערב וה' צריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים ו' אמות
והתיכון ארכו י"ב כנגד רוח צ' קרשים כך היא מפורשת במלאכת המשכן (שבת

תרומה ליום ששי

נמ

וְעֲבָרָא מְצִיעָאָה בְּגוּ דְפָא מְעַבְרָן מִן סִפֵּי דְסִפֵּי : כּוּ וְאֶת־הַקְּרָשִׁים
תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת־טַבַּעְתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בְּתִים
לְבְרִיחִם וְצִפִּית אֶת־הַבְּרִיחִים זָהָב : וְיִת דְּפָא תַּחְפִּי
דְּהָבָא וְיִת עֲזַמְתָּהוֹן תַּעֲבֹד דְּהָבָא אֶתְרָא לְעֲבָרֵיָא וְתַחְפִּי ית עֲבָרֵיָא דְּהָבָא :
י וְהִקְמַת אֶת־הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הִרְאִית בְּהָר :
ס חֲמִשִּׁי וְתַקִּים ית מִשְׁבָּנָא בְּהַלְבָּתָה דִּי אֶתְחַזִּיקָא בְּמִזְרָא : לֹא וְעֵשִׂית
פְּרֻכַת תְּבַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֹׁרָר
מַעֲשֶׂה חֲשֵׁב יַעֲשֶׂה אֶתְּהָ פְּרָכִים : וְתַעֲבֹד פְּרָכָא תְּכָלָא
וְאַרְגָּמָא וְצִבְעֵ זְהוּרִי וּבּוּץ שָׁזִיר עוֹבֵד אֹמֵן יַעֲבֹד יִתָּה צוּרַת פְּרוּבִין :
כּוּ וְנִתְתָּה אֶתְּהָ עַל־אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שִׁטִּים מְצַפִּים
זָהָב וְוִיחִם זָהָב עַל־אַרְבָּעָה אֲדָנֵי־כֶסֶף : וְתַתֵּן יִתָּה עַל
אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שִׁטִּין מְחַפִּין דְּהָבָא וְוִיחִין דְּהָבָא עַל־אַרְבָּעָא סְכָבֵי דְּכֶסֶף :

ונתתה רש"י

(נח) : (כט) בתים דבריחים. הטבעות שתעשו בהן יהיו כתיים להכניס בהן הבדילים :
וצפית את הבדילים זהב. לא שהיה הוהב מדובק על הבדילים שאין עליהם שום
לפוי אלא בקרש היה קבוע כמין ב' פיפות של זהב כמין שני סדקי קנה חלול וקובעין
אלל הטבעות לכאן ולכאן ארכן ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת לכאן ומזנה לכאן
והבדיל נכנס לתוכו וממנו לטבעת ומן הטבעת לפה השני נמלאו הבדילים מלפנים זהב
כשהן תחובין בקרשים והבדילים הללו מבחין היו בולטות הטבעות והפיפות לא
היו נראות בתוך המשכן אלא כל הכותל חלק מצפנים: (ד) והקמות את
המשכן. לאחר שיגמור הקמהו: הראית בהר. קודם לכן שאני עתיד ללמדך
ולהראותך סדר הקמתו: (לא) פרבת. לשון מחילה הוא ובל' חכמים פרגוד דבר
המדיל בין המלך ובין העם: תבלת וארגמן. כל מין ומין היה כפול בכל
חוט וחוט ו' חוטין: מעשה חשב. כבר פירשתי שזו היא אריגה של שתי
קירות והליוורין שמשי עזריה אינן דומין זה לזה: ברובים. ליוורין של צריות
יעשה בה ד' עמודים תקועים בתוך ד' אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומין
למעלה להוסיף עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה והאונקליות הן הוורין שהרי
כמין וורין הן עשויים והפרוכת ארכה י' אמות לרחבו של משכן, ורחבה י' אמות
כגבהן של קרשים פרוסה בשלישית של משכן שהיא הימנה ולפנים עשר אמות
והימנה ולחץ כ' אמה נמלא בית קדשי הקדשים עשר על עשר שנאמר ונתת את
הפרכת תחת הקרשים המחברים את שתי חוצרות של יריעות המשכן ורוחב החוצרת
כ' אמה וכשטרסס על גג המשכן מן הסתח למערב כלתה צפני שלישי המשכן
והחוצרת

כג ונתתה את הפרכת תחת הקרסים והבאת
 שמה מבית לפרכת את ארון העדות והבדילה
 הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים:
 ותתן ית מדבקה תחת פורפיה ותעל תמן מנו דפרקתא ית ארונא
 דסהדותא ותפריש פורקתא לכוון בין קודשא ובין קדש קודשאי:
 לד ונתת את הכפרת על ארון העדת בקדש
 הקדשים: ותתן ית פורקתא על ארונא דסהדותא בקדש קודשאי:
 כד ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנרה
 נכח השלחן על צלע המשכן הימנה והשלחן תתן
 על צלע צפון: ותשוי ית פתורא סברא לפרקתא וית סנרפא
 ללבל פתורא על צדא דמשפנא דרומא ופתורא תתן על סטר צפונא:
 כו ועשית מסך לפתח האהל תכלת וארגמן
 ותולעת שני ושש משור מעשה רקם: ותעבד פרסא
 לתרע משפנא תכלת וארגנא וצבע זהרי ובויץ שזיר עובד ציר:
 לו ועשית למסך חמישה עמודי שמים וצפית
 אתם זהב וויהם זהב ויצקת להם חמישה ארגנ
 נחשת: ס ששי ותעבד לפרסא חמישא עמודי ששין ותחפי יתהון
 דהבא וויהון דהבא ותתיד להון חמישא סמכי נחשא: כז א ועשית

רשי אה

והחזרת השנית כספה שליש של משכן והמוטר תלוי לאחוריו לכסות את הקרסים:
 (כה) ושמת את השלחן. שלחן בלפון משוך מן הכותל הלאוני שתי אמות ומחלה.
 ומנורה בדרום משוכה מן הכותל הדרומי שתי אמות ומחלה. ומזבח הזהב נתון
 כנגד אויר שבין שלחן למנורה משוך קמעא כלפי המזרח וכולם נתונים מן החלי
 המשכן ולפנים. כילד אורך. המשכן מן הפתח לפרכת עשרים אמה המזבח והשלחן
 והמנורה משוכים מן הפתח ללד מערב עשר אמות: (לו) ועשית מסך. וילון
 שהוא מסך כנגד הפתח כמו (איוב א) שכת בעדו ל' מגין: מעשה רקם. האורות
 עשויות זו מעשה מחט כפרוף של עבר זה כך כפרוף של עבר זה: רקם. סס
 האומן ולא סס האומנות והרגומו עובד לייב ולא עובד לזכר. מדת המסך כמדת
 הפרכת

את המזבח עצי שטים חמש אמות ארך וחמש
 אמות רחב רבוע יהיה המזבח ושלש אמות קמתו:
 ותעבד ית מדבקה דאעי ששין חמש אמוין ארפא וחמש אמוין פותיא
 מרבע יהא מדבקה ותלת אמוין רומא: ב ועשית קרנתיו על
 ארבע פנתיו ממנו תהיון קרנתיו וצפית אתו
 נחשת: ותעבד קרנהו על ארבע וויהת מנה תהיון קרנהו ותחפי
 יתה נחשא: ג ועשית סורתיו לדשנו ויעיו ומזרקתיו
 ומזלגתיו ומחתתיו לכל כליו תעשה נחשת:
 ותעבד פסקתנותה למספי קטמה ומגרופתה ומזרקתה וצנוריתה
 ומחתיתיה דקר מגוהו תעבד נחשא: ד ועשית לו מכבד מעשה

רשי רשת

הפרכות י' אמות על י' אמות: (א) ועשית את המזבח וגו' ושלש אמות
 קומתו. (זכחים כ"ט) דברים ככתבן דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר נאמר כאן
 רבוע ונאמר בפנימי רבוע מה להלן גבהו פי שנים כארכו אף כאן גבהו פי שנים
 כארכו ומה אני מקיים שלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה: (ב) ממנו תהיון
 קרנותיו. שלא יעשה לבדס ויחברס זו: וצפית אותו נחשת. לכפר על עוונת
 מלח שנאמר (ישעיה מ"ח) ומלחך נחשה: (ג) סורתיו. כמין יורוס: דדשנו.
 להסיר דשנו לתוכס והוא שה"א למספי קטמה לכפות הדשן להוכס כי יש מלות בל'
 עברית מלה אחת מתחלפת בפתרון לשמש צנין וסחירה כמו (סהלס פ') והשרש
 שרשיה (איוב ה') אויל משריש. וחלופו (שס ל"א) ובכל תבואתי תשרש וכמוהו
 (ישעיה י"ז) בסעיפיה פוריה וחלופו (שס י') מסעף פארה מפשח סעיפיה וכמוהו
 (ירמיה ל') וזה האחרון עלמו שבר עלמותיו וכמוהו (מ"א כ"א) ויסקלוהו באבנים
 וחלופו (ישעיה ס"ב) סקלו מאבן הסירו אבניה וכן (שס ה') ויעוקהו ויסקלוהו אף
 כאן לדשנו להסיר דשנו ובלע"ז אדשלנדי"ר (לו ענטאשען): ויעיו. כתרנומו מגרפות
 שטול בהס הדשן והן כמין כסוי הקדרה של מתכת דק ולו בית יד ובלע"ז ויד"ל
 (שויעל): ומזרקתיו לקבל בהס דס הזכחים: ומזרקתיו. כמין אונקליות כפופים
 ומכה בהס בצער ונתחבים בס ומהפכין בהן על גחלי המערכה שיהא ממחר
 שריפתן ובלע"ז קרילונ"ש (האקען) ובלשון חכמים ליורויה: ומחתתיו. בית קבול
 יש להס ליטול בהן גחלים מן המזבח לשאתם על מזבח הפנימי לקטורת ועל שס
 חסייתן קרוים מחמות כמו (ישעיה ל') לחמות אש מיקוד ל' שאיבת אש ממקומה
 וכן (משלי ו') היחטה אש אש בחיקו: דבר בריו. כמו כל כליו: (ד) מכבד.
 לשון כברה שקורין קריבלי"ש (זיעב) כמין לבוס עשוי לו למזבח עשוי חורין חורין
 כמין

רשת נחשת ועשית על הרשת ארבע מבעת נחשת
על ארבע קצותיו : ותעבד לה סרדא עובד מצדמא דנחשא
ותעבד על מצדמא ארבע עוקן דנחשא על ארבע סמרוהי : ה ונתתה
אתה תחת ברכב המזבח מלמטה והיתתה הרשת
על חצי המזבח : ותתן יתה תחות סוכבי מדבמא מלרע ותחי
מצדמא עד פלגות מדבמא : ו ועשית בדים למזבח בדי
עצי שמים וצפית אתם נחשת : ותעבד אריתא למדבמא
אריתי דאשי שטין ותחפי יתהון נחשא : ו והובא את דבריו
במבעת והיו הבדים על שתי צלעות המזבח בשאת

רש"י אתו

כמין רשת ומקרא זה מסורס וכה פתרונו ועשית לו מכבר נחשת מעשה רשת :
(ה) ברכב המזבח. סוכב כל דבר המקיף סביב בעגול קרוי כרכוב כמו
ששנינו בהכל שוחטין אלו הן גולמי כלי עץ כל שעמיד לשוף ולכרכב והוא כמו
שעשין חרילין עגולין בקרשי דפני התיבות והספסלי העץ אף למזבח עשה חרין
סביבו והיה רחבו אמה צדפנו לנוי והוא לסוף שלש (ס"א שש) אמות של גבהו
כדברי האומר גבהו פי שנים כארכו הא מה אני מקיים ושלש אמות קומתו משפת
סוכב ולמעלה אבל סוכב להלך הכהנים לא היה למזבח הנחשת אלא על ראשו
לפנים מקרנותיו וכן שנינו בזבחים איזהו כרכוב בין קרן לקרן והיה רוחב אמה
ולפנים מהן אמה של הלך רגלי הכהנים ושתי אמות הללו קרויים כרכוב ודקדקנו
שם והכתיב תחת כרכוב המזבח מלמטה למדנו שהכרכוב צדפנו הוא ולבוש המכבר
תחתיו. וסורן המתקן תרי הוו חד לנוי וחד לכהנים דלא ישתרנו זה שצדופן לנוי
היה ומתחתיו הלבשו המכבר והגיע רחבו עד חלי המזבח נמלא שהמכבר רחב
אמה והוא היה סימן לחלי גובהו להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים
וכנגדו עשו למזבח בית עולמים דוגמת חוט הסקרא באמלעו וכבש שהיו עולין
בו אט"פ שלא פירשו בענין זה כבר שמענו בפ' מוצב אדמה העשה לי ולא תעלה
במעלות לא העשה לו מעלות בכבש שלו אלא בכבש חלק למדנו שהיה לו כבש כך
שנינו במכילתא. ומזבח אדמה הוא מוצב הנחשת שהיו ממלאין חללו אדמה במקום
חנייתו והכבש היה צדום המזבח מובדל מן המזבח מלא חוט השערה ורגליו
מגיעין עד אמה סמוך לקלעי החזר שצדום כדברי האומר י' אמות קומתו ולדברי
האומר דברים ככתבן ג' אמות קומתו לא היה אורך הכבש אלא י' אמות כך
מלאתי במשנת מ"ט מדות וזה שהיה מובדל מן המזבח מלא חוט במסכת זבחים
למדנו מן המקרא: (ז) במבעות. בארבע עשפות שנעשו למכבר: (ח) נבוב
לחה

אתו : ויער ית אריותהי בעזבתא ויהון אריתא על תרין סמרי מדבמא
במפל יתה : ח נבוב לחת תעשה אתו באשר הראה
אתך בחר בן יעשו : ס שביעי חלי לוחי תעבד יתה כמא די
אחיו יתה במורא בן יעבדון : ט ועשית את חצר המשכן
לפאת נגב תימנה קלעים לחצר שש משור מאה
בא מה ארך לפאה האחת : ותעבד ית צרת משבנא לרוח
עבר דרומא סרדון לדרתא דבויך שזיר מאה באמין ארפא לעבר חד :
י ועמדיו עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי
העמדים והשקיהם כסף : ועמודיה עשרין וסמכיהון עשרין
נחשא ווי עמודיא וכבושיהון כסף : יא וכן לפאת צפון בארך
קלעים מאה ארך ועמדיו עשרים ואדניהם עשרים
נחשת ווי העמדים והשקיהם כסף : יב וכן לרוח צפונא
בארפא סרדון מאה ארפא ועמודיה עשרין וסמכיהון עשרין נחשא ווי
עמודיא וכבושיהון כסף : יג ורחב החצר לפאתים קלעים
חמישים אמה עמדיהם עשרה ואדניהם עשרה :

ועמדיו קרו רש"י ופתיחא

לחת. כתרומתו חליל לוחין לוחות של עני שנים מכל לך והחלל באמלע ולא יהא
כולו עץ א' שהיא עבוי ה' אמות על ה' אמות כמין סדן : (ט) קלעים. עשוין
כמין קלעי ספינה נקבים נקבים מעשה קליעה ולא מעשה אורג ותרומתו סרדון
כתרומתו של מכבר המהורגס סרדא לפי שהן מנוקצין ככברה : לפאה האחת. כל
הרום קרוי פיה : (י) ועמדיו עשרים. חמש אמות בין עמוד לעמוד : ואדניהם
של העמודים נחשת האדנים יושבים על הארך והעמודים תקועים להוכן היה
עושה כמין קוגדסין שקורין פלא"ש ארכן ו' טפחים ורחבן ג' ועצבת נחשת קבועה
בו באמלע וכורך שפת הקלע סביבו במיתרים כנגד כל עמוד ועמוד ופולס הקוגדס
דרך טבעתו באונקליות שבעמוד העשוי כמין וי"ו ראשו זקוף למעלה וראשו אחד
תקוע בעמוד כאלוהן שעושין להציב דלתות שקורין גומי"ש ורחב הקלע שלו מלמטה
והיא קומת מחילות החלר : ווי העמודים. הם האונקליות : והשקיהם. מוקפות היו
העמודים בחוטי כסף סביב ואיני יודע אם על פני כולן אם בראשם אם אך באמלעם
אך יודע אני שחשוק ל' חגורה סך מלינו בפילגש בגבעה (שופטים ט') ועמו
כמר

ופותיא דברתא ליום מערבא סרדון תמשין אמין עמודיהון עשרא
וסמכיהון עשרא: יג ורחב החצר לפאת קדמה מזרחה
חמשים אמה: ופותיא דברתא לרוח קדומא מדינחא תמשין אמין:
יד ותבליש עשרה אמה קלעים לפתח עמדיהם שלשה
ואדניהם שלשה: וחמש עשרה אמין סרדון לעברא עמודיהון
תלתא וסמכיהון תלתא: טו ולפתח השנית חמש עשרה
קלעים עמדיהם שלשה ואדניהם שלשה: ולעברא
תנינא חמש עשרה סרדון עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא:
טז ולשער החצר מסך | עשרים אמה תכלת וארנמן
ותולעת שני ושש משור מעשה רהם עמדיהם
ארבעה ואדניהם ארבעה: מפשור ולתנע דרתא פרא
עשרין אמין תבליש וארנמן וצבע זהרי ובוץ שזיר עובד ציר עמודיהון
ארבעא וסמכיהון ארבעא: יז כל עמודי החצר סביב
מחשקים כסף וזיהם כסף ואדניהם נחשת: כל עמודי
דרתא סחור סחור מכבשין כסף וניהון כסף וסמכיהון נחשא: יח ארך
החצר מאה באמה ורחב | חמשים בתמישים וקמה

רשי

למד חמורים חבשים תרגומו חשוקים: (יג) לפאת קדמה מזרחה. פני המזרח
קריו קדם לשון פנים אחר ל' אחורים לפיכך המזרח קריו קדם שהוא פנים
ומערב קריו אחר כד"א (דברים ל"ד) הים האחרון ימא מערבא:
חמשים אמה. אותן חמשים אמה לא היו סמוכים כולם בקלעים לפי
שם הפתח אלא חמשה עשר אמה קלעים לכתף הפתח מכאן וכן
לכתף השני נשאר רחב חלל הפתח ביניהם כ' אמה והו' שנאמר ולשער החצר
מסך עשרים אמה וילון למסך כנגד הפתח כ' אמה ארך כרחב הפתח: (יד)
עמדיהם שלשה. חמש אמות בין עמוד לעמוד בין עמוד שנראש הדרום העמוד
במקלוע דרומית מזרחית עד עמוד שהוא מן הג' שבמזרח ה' אמות וממנו לשני
חמש אמות ומן השני לשליש חמש אמות וכן לכתף השנית וארבעה עמודים למסך
הרי י' עמודים למזרח כנגד י' למערב: (יז) כל עמודי החצר סביב וגו'.
לפי שלא פירש ווין וחשוקים ואדני נחשת אלא לנפון ולדרום אבל למזרח ולמערב
לא

חמש אמות שש משור ואדניהם נחשת: ארפא דדרתא
מאה באמין ופותיא תמשין בתמשין ורומא חמש אמין דבוץ שזיר
וסמכיהון נחשא: יט לכל כלי המשכן בכל עבודתו
וכל יתדותיו וכל יתדת החצר נחשת: לכל מאני משכנא
בכל פלחנה וכל סכוהי וכל סבי דדרתא נחשא:

ס ס ס

י"ז יע"ו ס"י. סל"ז ס"י. ומפטרין וה' נתן חכמה לשלמה במלכים א' ס"ה:

רשי

לא נאמר ווין וחשוקים ואדני נחשת לכך בא ולימוד כאן: (יח) ארך החצר. הלפון
והדרום שמן המזרח למערב מאה באמה: ורחב חמשים בתמישים. חצר שבמזרח
היתה מרובעת חמשים על חמשים שהמשכן ארכו שלשים ורחבו עשר העמיד מזרח
פתחו בשפת ל' החלונים של אורך החצר נמלא כלו בחמשים הפנימים וכלה ארכו
לסוף ל' נמלאו כ' אמה ריוח לאחוריו בין הקלעים שבמערב ליריעות של אחורי המשכן
ורוחב המשכן עשר אמות באמצע רוחב החצר נמלאו לו עשרים אמה ריוח לנפון
זלדרום מן קלעי החצר ליריעות המשכן וכן למערב וחמשים על חמשים חצר לפניו
(עירובין כ"ג): וקמה חמש אמות. גובה מחילת החצר והוא רוחב הקלעים:
ואדניהם נחשת. להביא אדני המסך שלא נאמר לא נאמר אדני נחשת
אלא לעמודי הקלעים אבל אדני המסך של מין אחר היו כך נראה צעני
שלך חזר ושאלן: (יט) לכל כלי המשכן. שהיו לריכין להקמתו ולהורדתו
בגון מקצות תקוע יתדות ועמודים: תדורת. כמין נגרי נחשת עשוין
ליריעות האהל ולקלעי החצר קשורים צמיתים סביב סביב בשפולין כדי
שלא תהא הרוח מגביהתן ואיני יודע אם פחובין בארץ או קשורין ותלוין
זכובדן מכביד שפולי היריעות שלא ינעו ברוח ואומר אני ששמן מוכיה
עליהם שהם הקועין בארץ לכך נקראו יתדות ומקרא זה מסייעני (ישעיה ל"ג)
אהל כל ילען כל יסע יתדותיו לגלגל: חסלת פרשת תרומה

הפמרת תרומה במלכים א' סימן ה'

א ויתוה נתן חכמה לשלמה באשר דבר לו ויתו שלום בין
הים ובין שלמה ויכרתו ברית שניהם: ב ויעל המלך
שלמה מס מבל-ישראל ויתו חמם שלשים אקף איש:
ג וישלחם לבנונה עשרת אלפים בחדש חליפות חדש יהיו
בלבנון

הפטרת תרומה

בְּלִבְנוֹן שָׁנִים תְּרִשִׁים בְּבֵיתוֹ וְאֲדָנִירָם עַל־הַמֶּסֶם: וַיְהִי
לְשִׁלְמָה שִׁבְעִים אֵלֶף נֶשֶׂא סֶבֶל וּשְׁמָנִים אֵלֶף הֶצֶב בְּהַר:
הַלְבַד מִשְׁרֵי הַנִּצְבִּים לְשִׁלְמָה אֲשֶׁר עַל־הַמְּלֶאכֶה שְׁלֹשֶׁת
אַלְפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַרְדִּים בָּעַם הָעֹשִׂים בְּמֶלֶאכֶה: וַיֵּצֵאוּ
הַמֶּלֶךְ וַיִּסְעוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יִקְרוּת לְיִסֵּד הַבַּיִת אֲבָנֵי
גֹזֵית: וַיִּפְסְלוּ בְנֵי שִׁלְמָה וּבְנֵי הִירוֹם וְהַגְּבִרִים וַיִּכְנִסוּ הָעֵצִים
וְהָאֲבָנִים לְבִנּוֹת הַבַּיִת: הַיְהִי בְשִׁמּוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת
שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם בְּשָׁנָה הַרְבִּיעִית
בְּהַדָּשׁ זֶה הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְמֶלֶךְ שִׁלְמָה עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּבְנוּ
הַבַּיִת לַיהוָה: הַיְהִי הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שִׁלְמָה לַיהוָה שְׁשִׁיבִי
אִמָּה אֲרָבוּ וְעֶשְׂרִים רַחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אִמָּה קוֹמָתוֹ: יַיְהִי וְהָאוֹמֵם
עַל־פְּנֵי הַיִּכְלַל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אִמָּה אֲרָבוּ עַל־פְּנֵי רַחֲבַי הַבַּיִת
עֶשֶׂר בְּאִמָּה רַחְבּוֹ עַל־פְּנֵי הַבַּיִת: יַיְהִי וַיַּעַשׂ לַבַּיִת חֲלוֹנֵי שְׁקָפִים
אֲמָתִים: יַיְהִי וַיִּבְנוּ עַל־קִיר הַבַּיִת יָצוּעַ סָבִיב אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת
סָבִיב לְהִיכָל וְלִדְבִיר וַיַּעַשׂ צִלְעוֹת סָבִיב: יַיְהִי וַיֵּצֵא הַתַּחֲתָנָה
חֲמֵשׁ בְּאִמָּה רַחְבָּהּ וְהַתִּיכְנָה שֵׁשׁ בְּאִמָּה רַחְבָּהּ וְהַשְּׁלִישִׁית
שִׁבְעַת בְּאִמָּה רַחְבָּהּ כִּי מִגִּרְעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב הַזֵּה לְבִלְתִּי
אֲחוֹ בְּקִירוֹת הַבַּיִת: יַיְהִי וְהַבַּיִת בְּהַבְּנָתוֹ אֲבָן שִׁלְמָה מִסַּע נִבְנָה
וּמִקְבוֹת וְהַגְּרוֹן כָּל־כְּלֵי בְרוֹז לְאִי־נִשְׁמַע בְּבַיִת בְּהַבְּנָתוֹ:
טוּ פֶתַח הַצֵּלַע הַתִּיכְנָה אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְרוֹזִים יַעֲרֹ
עַל־הַתִּיכְנָה וּמִן־הַתִּיכְנָה אֶל־הַשְּׁלֹשִׁים: טז וַיִּבְנוּ אֶת־
הַבַּיִת וַיִּכְלְהוּ וַיִּסְפְּנוּ אֶת־הַבַּיִת גִּבּוֹם וּשְׁדָרְת בְּאַרְזִים: יז וַיִּבְנוּ
אֶת־הַיָּצוּעַ עַל־כָּל־הַבַּיִת חֲמֵשׁ אִמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיֵּאָחוּ אֶת־הַבַּיִת
בְּעֵצֵי אֲרָזִים: יח וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שִׁלְמָה לֵאמֹר: יַיְהִי הַבַּיִת
הַזֶּה אֲשֶׁר־אַתָּה בָּנָה אִם־תִּלְךָ בְּהַקְתִּי וְאִת־טִשְׁפְּמִי תַעֲשֶׂה
וְשִׁמְרָת אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי לִלְבַת בָּהֶם וְהִקְמַתִי אֶת־דְּבָרִי אֶתְךָ
אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־דָּוִד אָבִיךָ: כ וּשְׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא
אֶעֱזֹב אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל:

יָצֵעַ קְרוֹי הַיָּצֵעַ קְרוֹי הַיָּצֵעַ קְרוֹי
אֲחֵר קְרִיאַת פֶּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחַד תְּרוּמָה וְהַפְטָרָה וּמוֹמָר ה' מֶלֶךְ
נֵאוֹת לְבֶשׂ אוֹ מוֹמָר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת וְה' מֶלֶךְ יִצְחָק דִּבְרוּ מִשְׁנֵה וְהַלְכָה מִסְדֵּר
מֵהַרְוֹת שֶׁהוּא נִגְדַּד הַיּוֹסֵד כַּחֲנִינָה הַיּוֹם:

תרומה ליום ששי

סת

משנה פרה פ"ט

צְלוּחִית שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכָהּ מִיַּם כֹּף שֶׁהָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יֵזֶה שְׁתֵּי הַזּוֹת.
וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין. יָרַד לְתוֹכָהּ מֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר וַיִּנְהַגְהָ בַּחֲמָה
וְהַפֵּל עוֹדָה. וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין. נֶפֶל לְתוֹכָהּ מִשְׁקִין וְכִי פִירוֹת. יַעֲרָה וְצִרִיךְ
לְנִגְב. דִּיּוֹ קוֹמוֹם וְקִנְיָנוֹתוֹם וְכֹף דְּבַר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם יַעֲרָה וַאֲיִנו צִרִיךְ לְנִגְב:
כִּנְפֵל לְתוֹכָהּ שְׁקָצִים וְרַמְשִׁים וְנִתְבַּקְעוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהֶם פּוֹסְלִין.
חֲפוּשִׁית בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף פּוֹסְלֵת מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּשְׁפוּפֶרֶת. רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֵּן יַעֲקֹב אוֹמְרִים הַדִּירָה וְחֻכְמָה שֶׁבַתְבוּאָה כְּשֵׁרִים. מִפְּנֵי שֶׁאֵין
בָּהֶם חֲחָה: גִּשְׁתָּתָה מֵהֵן בְּהִמָּה אוֹ הִיָּה פּוֹסְלִין. כֹּף הָעוֹפּוֹת פּוֹסְלִין חוּץ
מִן הַזּוֹנָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוֹצֵצָה. כֹּף הַשְּׂרָצִים אֵינָם פּוֹסְלִין חוּץ מִן הַחוֹלְדָּה
מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְלַקֶּת. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אֵף הַנְּחָשׁ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקִיָּאָה (ס"א
שֶׁהוּא מְקִיָּא) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֵף הָעֶבֶר: י הַחוֹשֵׁב עַל מֵי חַטָּאת
לִישְׁתוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר פּוֹסֵל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר כְּשִׁיטָה. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי בְּמָה דְּבָרִים אֲמִירִים בְּמִים שֶׁאֵינָם מְקוּדָּשִׁים. אָבֵל בְּמִים הַמְקוּדָּשִׁין
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כְּשִׁיטָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר כְּשִׁיטָה. וְאִם גִּרְגַר כְּשֵׁר:
ה מֵי חַטָּאת שֶׁנֶּפְסְרוּ. לֹא יִבְרָאִם בְּמִיָּם שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂם תְּקֵלָה לְאַחֲרִים. רַבִּי

ברטנורא יהודה

פֶּרֶק ט צְלוּחִית. כֹּל שְׁטוּתִים כּוּ מִים הַמְקוּדָּשִׁים לְאַחַר שֶׁהִלֵּךְ הָאֶפֶר לְתוֹכָן קְרוֹי לְלוּחִית.
וְהַכֹּל שְׁטוּתִים כּוּ מִים כְּדִי לְקַדְּשׁ קוֹדֶשׁ שִׁתְּנוּ כֹּה הָאֶפֶר קְרוֹי שׁוֹקֵת:
מִים כֹּל שֶׁהָן. שְׁאִין כְּשֵׁרִין לְהוֹאֵה: יוֹה ב'. שֶׁאִם מוֹה אַחַת שְׁמֵא אֵין כֹּלָן מִן הַכְּשֵׁרִים. אֲבָל
כּוּ מוֹה ב' אֵי אֶפֶר דְּלִיכָא כְּדוּרָא מִנֵּיהּ מִן הַכְּשֵׁרִים וְהוֹאֵה אֵינִי לְרִיכָה שִׁעוֹר: וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין.
דְּקִסְכְּרִי הוֹאֵה לְרִיכָה שִׁעוֹר וְאֵין מִלְּטֶרְפִּין הַזּוֹאוֹת וְהַלְכָה כְּחֻכְמִים. וְרַמְבַּ"ם פ"י יוֹה ב' הַזּוֹאוֹת
וַיִּסְלִיכֵם חוּץ לְכֹלֵי וַיִּשְׁאֵר הַשֶּׁאֵר מֵי חַטָּאת כְּשֵׁרִים. וְפִלִּיאִי הוּא כְּעֵינִי דְכִּפְרָק כֹּל הַזּוֹחִים בְּנִמּוֹ מִשְׁמַע
כְּמוֹ שְׁפָרְשֵׁי: יַיְהִי וְהַבַּיִת בְּחֻמָּה וְהַמֶּלֶךְ עוֹלָה. שֶׁדֶרֶךְ הַטֵּל לְעֹלֹת כִּגְדַד הַחֹמֶה וְכֵן הוּא אוֹמֵר וַיְהִי
כְּבָרָה וְהַטֵּל שֶׁכֶּבֶת הַטֵּל וְאֵין הַלְכָה כְּר"א: יַעֲרָה, מְרִיק מֵם שֶׁבְּתוֹךְ הַכֹּלֵי וְאֵינוֹ כֶּשֶׁר לְהַנִּיחַ כּוּ מֵי
חַטָּאת עַד שִׁינְגַב מִן הַמַּשְׁקִים וְכִי פִירוֹת: יַעֲרָה וַאֲיִנו צִרִיךְ לְנִגְב. דֹּאֵס אִיתָא דְנִשְׁאֵר מִמֶּנּוּ
כְּכֹלֵי הִיָּה רְשׁוּמוֹ יִכֵּר: ב וְנִתְבַּקְעוּ. שֶׁנִּשְׁתַּהוּ בְּתוֹךְ הַמִּים זְמַן מְרוּבָה עַד שֶׁנִּתְבַּקְעוּ אוֹ אִפִּי לֹא
נִתְבַּקְעוּ אִלָּא שֶׁנִּשְׁתַּהוּ מִרְאֵה הַמִּים פּוֹסְלִין: חֲפוּשִׁית, תּוֹלַעַת שְׁמוּרָה: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף. בֵּין
נִתְבַּקְעוּ בֵּין לֹא נִתְבַּקְעוּ: מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּשְׁפוּפֶרֶת: גַּל קֵנָה חֲלוּלָה וְהַמִּים כִּכְסִין מִלֵּד זֶה וַיּוֹלְאִים
מִלֵּד זֶה וּמִתְעַרְבַּ עִמָּהֶם הַלְחוֹת שֶׁבְּקֶרֶב: דִּירָה, תּוֹלַעַת שֶׁבְּחֵטִין: כְּנָה, מִין תּוֹלַעַת נְמִי הַגָּדֵל
בְּחֻבּוֹ: כְּשֵׁרִים, אִפִּי נִתְבַּקְעוּ וְאֵין כֵּן הַלְכָה: ג שֶׁתָּה מֵהֵן בְּהִמָּה אוֹ חִיָּה פּוֹסְלִין. מִשּׁוּם
מַשְׁקָה שֶׁכִּפְּהֵן חוֹזֵר וְהַמִּים וְהַרוֹק שֶׁכִּפְּהֵם מִתְעַרְבִין: מוֹצֵצָה, וְאֵין הַמַּשְׁקָה שֶׁכִּפְּהֵן חוֹזֵר לְמִים: מְלַקֶּת
לּוֹקֶקֶת כְּשִׁלְמָה וּמִתְעַרְבַּ הַרוֹק שֶׁכִּלְשׁוֹנָה עִם הַמִּים: אֵף הַנְּחָשׁ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקִיָּאָה. וְכֵן הַלְכָה וְאֵין
הַלְכָה כְּר"א: ד הַחוֹשֵׁב עַל מֵי חַטָּאת לְשִׁתוֹת ר"א פּוֹסֵל, דֹּאֵפְסְלוּ לְהוֹ כְּמַחֲשָׁבָה: כְּשִׁיטָה, הַכְּבִית
לְשִׁתוֹת אוֹ לִיקָה מִמֶּנּוּ מִים לְשִׁתוֹת אֲבָל כְּמַחֲשָׁבָה גְרִיד' לֹא פּוֹסֵל: ב מִים שֶׁאֵינָם מְקוּדָּשִׁין, שְׁמֵלֵן
כְּדִי לִיתֵן בָּהֶן אֵת הָאֶפֶר וְעִדִּין לֹא נָתַן: ר"א כְּשִׁיטָה, וְהַכֹּף לֹא פּוֹסֵל לְהוֹ כְּמַחֲשָׁבָה כְּדִין דְּמִים
קְדוּשִׁין הֵן אֲמִלּוּכִי מִמֶּלֶךְ וְחוֹזֵר כּוּ מִמַּחֲשָׁבָתוֹ הַלְכָךְ לֹא פּוֹסֵל כִּי אֱלִיעֶזֶר עַד שִׁעִיָּה: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמֵר כְּשִׁיטָה, מִפְּנֵי מַשְׁק' שֶׁכִּפְּוֹ חוֹזֵר וּמִתְעַרְבַּ עִם הַמִּים וּפּוֹסֵל לְהוֹ: וְאִם גִּרְגַר, לְשׁוֹן גִּרְגַר
כְּלוּמָר שֶׁלֹּא שֶׁתָּה כְּדֶרֶךְ הַשְׁתִּיָּם אִלָּא שֶׁכֶּף הַמִּים כְּנִירוֹ: כְּשֵׁר, דְּלִיכָא מַשְׁקָה פִּין כְּכִבִּית, וְהַלְכָה
כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּתַרְוִיָּה: ה שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂם תְּקֵלָה לְאַחֲרִים. שִׁינְגַב כְּטִין וְיַעֲמָלוּ כְּמֵי חַטָּאת
יִכְבוּ

היה אומר בטלו. פרה ששתתה מי הטאת בשורה כמא מעת לעת. רבי יהודה אומר בטלו במעיה: ו מי הטאת ואפר הטאת. לא יעבירם בנהר ובספינה. ולא ישימם על פני המים. ולא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד זה. אבל עובר הוא בפנים עד צוארו. עובר הוא הטהור לטמא. ובדיו לא ירקם. הטהור לטמא. ובמים שאינם מקודשין: ואפר פישר שנתערב באפר מקלה הולכין אחר הרוב לטמא. ואין מקדשין בו. רבי אליעזר אומר מקדשין בכלן: מי הטאת ששפסלו. מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו. ואת הטהור לטמא לא בידיו ולא בגופו. מטמאין את הטהור לתרומה. בידיו ובגופו. ואת הטהור לטמא. בידיו אבל לא בגופו. אפר פישר שנתנו על גבי המים שאינן ראויין לקדש. מטמאין את הטהור לתרומה. בידיו ובגופו. ואת הטהור לטמא לא בידיו ולא בגופו:

ברטנורא

סנו: רבי יהודה אומר בטלו. בטע ותו לא מטמאו מאחר שנזנן: מעת לעת. אם שחטה בתוך מעת לעת של שתי אכל שהת' טפי מהכי נתעכל במעיה: רבי יהודה אומר בטלו במעיה. ואפילו שחט' בתוך מעת לעת בשרה טהור. ואין הלכה כרבי יהודה בתרווייהו: מי הטאת. במקודשין איירי אכל מים שאינן מקודשין שרי דקתני סיפא: אפר חטאת. אפי' אפר עלמו בלא מים: לא יעבירם בנהר ובספינה. גזור משום מעשה שהיה באלס אחד שהיה מעביר מי הטאת ואפר חטאת בספינה בירדן ונמצא כות מת תחוב בקרקעית' של ספינה: ולא ישימם על פני המים. דדמי לספינה: וכן לא יעמוד בצד זה. של נהר: ויזרקם לצד השני. דגם זה דמי קלת לספינה: אבל עובר הוא. כרגליו: במיב. עם מי הטאת שבידו: עובר הוא הטהור לטמא. בין בספינה בין שט על פני המים ואינו חושש. וכן נושא בידו. או משיט על פני המים: בלי שהוא טהור. לתת בו מי הטאת כשהוא ריקס אי שיש בו מים שעדיין לא נתקדש ובאפר פרה שלא גזרו אלא על המים המקודשים ועל האפר בלבד לא על האדם והכלים הטהורים זמים שאינן מקודשים: ואפר בשר. אפר פרה הכשר להזהר: שנתערב באפר מקלה. באפר כירה: הולכין אחר הרוב לטמא. אם רוב אפר פרה מטמא אם רוב אפר מקלה אינו מטמא: ואין מקדשין בו. אפי' רוב אפר הטאת אין מקדשין בו הואיל ונתערבו בו אפר כירה ואפילו כל שהוא: רא"א מקדשין בכלן. דסבר רבי אליעזר לא בעינן שיעורא בהז' וא"ל דליכא פורתא מאפר חטאת ואין הלכה כר"א: ה מי הטאת ששפסלו. כגון ששטנו מראיהן שלא מהמת עלמן וכיוצא בזה מן הדברים שפסלוס מי הטאת: מטמאין. את האדם: הטהור לתרומה. בין שנגע בהן בידיו בין שנגע בהן בגופו. דכמי הטאת כשרים השיבי ועומאה זו דרבנן הוא דמדאורייתא כיון ששפסלו פרתה מהן עומאתן החמור' משום הכי תני מטמאין את האדם הטהור לתרומה דמשמע דוקא לתרומה אבל לא להולין: ואת הטהור לטמא לא בידיו. כלומר אין מטמאין הטהור לטמא בין נגע בהן בידיו בין בגופו דכמי הטאת כשרים השיבי ונשי דהנושא מי הטאת שיש בהן כדי הזייה או נוגע בהן עמא לכל מילי לטמא מיהא טהור: נטמאו מטמאין את הטהור לתרומה. כמי הטאת כשרים אבל: את הטהור לטמא. מטמאין אותו אם נגע: בידיו. דכיון דעמאו לא גרועי משאר אובלים ומשקים עמאי' דמטמאי' את הידי' וקיימא לן דבעהרות מי הטאת מי שנטמאו ידיו נטמא גופו: אפר כשר שנתנו על גבי המים שאינם ראויים לקדש. הוא דינא כדון מי הטאת ששפסלו: מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו. כדון כל שאר מי הטאת הכשרים ואין מטמאין: הטהור לטמא שאין מי הטאת מטמאין הנושאן והנוגע בהן אלא לשאר עומאות לא לטהרת מי הטאת: ובודקין

נמרא נדה דף י"ז ע"א

ובודקין מטותיהן במילא פרהבא. מסייע ליה לשמואל. דאמר שמואל אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורף. אמר רב היינו דכי הואי התם בערבי שבתות הוא אמרי מאן בעי פקולין בנהמא וקא ידענא מאי קאמרי. אמר רבא הני שחקי דכיתנא מערי לבדיקה. איני והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדם ולא בעד שחור ולא בפשתן אלא בפקולין או בצמר נקי ורף. לא קשיא הא בכיתנא. הא במאני דכיתנא. ואי בעית אימא הא והא במאני דכיתנא. הא בחדתי הא בשחקי:

רש"י

מילא פרהבא. קוטין מהיך סתא לבן נראית בו טיפ' כחרדל ליטנא אחרינא למר נקי ורף: פקולין. קוטין: דכי הואי התם. זל"י: בערבי שבתות זמן עונת פרושים ותלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת: שחקי דכיתנא. בגדים בלוי' של פשתן ולא בפשתן שאינו לבן ואין דם ניכר יפה אלא בעד לבן שחקים. לבנים יותר מן החדשים:

וזהר יתרו דף פ"ט ע"א

תאנא בהאי יומא דאורייתא מתעטרא ביה מתעטרא בכלא בכל אינון פקידין בכל אינון גזרין ועונשין פשבעין ענפין דנהורא דנהרין מכל סמרא וסמרא. מאן חמי ענפין דנפקין מכל ענפא וענפא חמשה קיימין בגו אינא פלהו ענפין בהו אחידן. מאן חמי אינון פרעין דמתפתחן בכל סמר וסמר פלהו מוזמריין ונהרין פההוא נהורא דנפיק ורא פסיה קל פרוזא נפיק אתערו קדישי עליוגין אתערו עמא קדישא דאתבחרו לעילא ותתא. אתערו חדוותא לקדמות מאריבון. אתערו בחדוותא שלימתא. אודמנו בתלת חדוון דתלת אבתן אודמנו לקדמות מחימנותא דחדוה דכל חדוותא. ופאה חולקיבון ישראל קדישין בעלמא דין ובעלמא דאתי דא הוא ירותא לבון מכל עמין עובדי עבודה זרה ועל דא פתיב ביני ובין בני ישראל:

אומר

תרומה ליום ששי

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הל' שבת פרק ד'
אומר וישקרא לנגרי בשבת לעלות באיזן
או ישוט על פני הפנים כדי להביא
...
בארו אתה ספר לעבדך ונה ממש דעבדך ונה ממש שריא פגויה ואסור לאסתכלא
באנפוי ויעלה בתיב (וי"א י"ט) א"י תפנו אל הארצות ועל דא בתיב (שבת ל"ד) ארתי
...
בארו אתה ספר לעבדך ונה ממש דעבדך ונה ממש שריא פגויה ואסור לאסתכלא
באנפוי ויעלה בתיב (וי"א י"ט) א"י תפנו אל הארצות ועל דא בתיב (שבת ל"ד) ארתי

ספר שיערי קדושה ח"ב שער ד'
אמר רבתינו זכרונם לברכה בל הפועם
אם תמיד חכם הוא חכמתו מסתלקת
ממנו וכו' מנלן ממשא נארישע וכו'.
ואמר ליה ארתינו זכרונם לברכה לרב
יהודה לא תרתח ולא תתא. וכו'
...
בארו אתה ספר לעבדך ונה ממש דעבדך ונה ממש שריא פגויה ואסור לאסתכלא
באנפוי ויעלה בתיב (וי"א י"ט) א"י תפנו אל הארצות ועל דא בתיב (שבת ל"ד) ארתי

מצות

תרומה

השם

ב' מצות עשה א' לא תעשה

שנתדרין פ' מס' מרות. ספר היר הלכות בית הבחירה פרק א' סה"ט ס"ע כ"ז סמ"ג עשין קס"ג:
צ"ה (רח) מצות עשה לבנות בית המקדש שנאמר ועשו רי מקדש.
עושין קדש וקדש קדשים ולפני הקדש אולם ושלשתן נקרא היכל בכלל. ובפרט
נקרא הקדש היכל ונותנין בקדש הקדשים הארון ובקדש שהוא היכל הפרטי שם
נותנין מזבח הזהב באמצע והמזבח בדרום ושלחן שנותנין עליו לחם הפנים בלפון
(ע"ן ס"י ל"ז) ועושין סביב להיכל הכללי מחילה רחוקה ממנו. וכל המוקף במחילה
זו הוא נקרא עזרה והכל נקרא מקדש ועושין בעזרה מזבח העולה וכבש שעולין
בו למזבח (ע"ן ס"א מ' מ"א) ומקומו לפני האולם וכיור וכו' בין האולם ולמזבח
ועושין בחוץ העזרה גבולים עד כאן לישראל עד כאן לכהנים ומזהו על
הצבור בארץ ישראל:

יוסא ע"ב ספר היר הלכות כ"י המקדש פ"ב. סה"ט ל"ח פ"ו סמ"ג יא"ן רצ"ו:

צ"ו [נת] מצות לא תעשה שרא להוציא בדי הארון מן הארון שנאמר
בשבעות הארון יהיו הכדים לא יסורו ממנו. והמסיר כדי הארון לוקה
וטיב בזכרים ונקבות:

מנחות

מצות

תרומה

השם

ע

מנחות צ"ו. ספר היר הלכות תמידין פרק ד' ופרקה' סה"ט ס"ע כ"ז סמ"ג עשין קצ"ו:
צ"ז (למ) מצות עשה שיסדרו כהנים בהיכל לחם הפנים שנאמר ונתת
עד השלחן לחם פנים לפני תמיד. ובפ' אמור כתיב ביום השבת יערכנו
ומפורש שם שהיו י"ב חלות כל חלה שני עשרונים ועורכין שני סדרים שש חלות
בכל סדר ובכל סדר בוך עם לבונה זכה ובשבת הבאה שני כהנים מקטירין שני
בזיכין עם מלח ואח"כ הכהנים אוכלין את הלחם וזה מעשיהן וסדרן. מביא כ"ד
סאים חטים הראוים למנחות ושפין אותן וזועטין ומוחנין אותן ומניפין מהן ב"א
נפה כ"ד עשרון סולה ועושין מהן י"ב חלות. מלות ליסתן ועריכתן בחוץ ואפיייתן
בפנים בעזרה. ולשין אותן אחת אחת ואופין אותן שמים שהים וג' דפוסין של זהב
היה להם אחד שנותנין בו החלה כשהיא בלק. והשני שאופין בו. והשלישי שנותנין
אותה בו כשרודין אותה מן התנור כדי שלא התקלקל. כל חלה מהן מרובעת. אורך כל
חלה י' טפחים ורחבה חמשה טפחים ועביה טפה ומדביק בלק בקרנותיה אורך
כל קרן ז' אלצעות. השלחן ארכו י"ב טפחים ורחבו ששה טפחים נותן אורך החלה
על רוחב השלחן נמלאת החלה יולאת ב' טפחים מכאן וב' טפחים מכאן וכופל את
היולא מכאן ומכאן נמלא הלחם כח"מ הפוכה כוה"ל ומניח חלה ע"ג חלה עד
שעורך שש חלות וכן עושה בלד מערכה שנייה שש חלות: אין אפייית לחם הפנים
דוחה לא שבת ולא י"ט אלא בע"ש אופין ועורכין אותן למחר ואם חלו שני י"ט של
ר"ה ביום ה' ו' אופין אותן ביום ד'. לא סדור קנים ולא נטילתן דוחה שבת אלא
ע"ש נכנס ושומטן ונותנין לאורך השלחן וז"ל בשבת נכנס ומכניס את הקנים בין
כל שתי חלות שלש קנים של זהב כדי שיהא הרוח מנשבת בהם וסומך כל מערכה
בשני סניפין של זהב מפוללין בראשיהם ונותנין שני קומי לבונה בשני בזיכין
בלד כל מערכה בוך אחד. ותחלה קודם שמוסרין הלחם בשולחן שבהיכל מסדרין אותן
על שלחן של שיש באולם. בכל שבת נכנסין ד' כהנים שנים מהם כל אחד בידו
מערכה אחת של שש חלות כג"ל ושנים בידם שני בזיכי לבונה וארבעה כהנים
מקדימין לפניהם שנים ליטול שני סדרי לחם הפנים ושנים ליטול שני בזיכי לבונה
משבת שעברה. הנכנסין עומדין בלפון והמוליחין בדרום. משכו אלו הלחם והבזיכין
והניחו אלו הלחם והבזיכין וטפחו של זה כנגד טפחו של זה. ילאו ונתנו הלחם על
שלחן של זהב באולם ונתנו מלח על שני בזיכי לבונה והקטירום ב' כהנים על מזבח
החילון ומשמר היולא ומשמר הנכנס (ע"ן סימן תק"ט) חלקו את הלחם ביניהם
והכ"ג נטל מחלית החלות לחלקו שנאמר והיה לאהרן ולבניו מחלה לאהרן ומחלה
לבניו. הנכנסין חולקין בלפון והיולחין בדרום. ובזמן שהיה י"ט א' משלש רגלים
בשבת וכן בשבת שבתוך המועד חולקין כל המשמרות בשוה בלחם הפנים וכן אם
חל ערב י"ט הראשון בשבת חולקין כל המשמרות בשוה בערב י"ט שהוא שבת וכן
כשחל י"ט האחרון בע"ש חולקין כל המשמרות בשוה באותו שבת במולאי הסג
(ולעולם כ"ג נטל המחלה) חל יום אחד להפסיק בנתיים כגון שהיה י"ט הראשון
בשני או י"ט האחרון בחמישי או י"ט של עצרת בשני או בחמישי. משמר הנכנס
והיולא נטלין עשר חלות ובהן גדול נטל חמשה מהם. ומשמר המתעבב נטל
שתי חלות ואין אוכלין את הלחם עד שיקטירו שני בזיכי לבונה ואין נאכלין אלא
בעזרה לזכרי כהונה ליום ולילה עד חלות וטהג בזמן הבית בזכרי כהונה:
יכוין

תצוה יום ראשון תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארת מתוספת נשמה של שבת שעברה :

ב ואתה תצוה | את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך פתית למאור להעלות נר תמיד : ואת תפקד ית בני ישראל ויפכוון לך מישחא זיתא דכניא פתישא לאנהרא לאדלקא בו ציניא תדירא : כא באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יהוה חפת עולם לדורתם מאת בני ישראל : במשכן ומנא מברא לפרכתא דעל סהרודתא יסדר יתה אהרן ובנוהי מרמשא עד צפרא קדם יי קים עלם דדביהון מן בני ישראל : ס כח * ואתה תקרב אליך את אהרן ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לך אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן : ואת קרב ואת ית אהרן אחיה וית בנוהי עמה מנו בני ישראל לשמשא גדמי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן : ב ועשית בגדי קדש לאהרן ואת בניו לקדש ולתפארת : ותעבדו בגדי קדש לאהרן ואת בניו לקדש ולתפארת : ג ואתה תדבר אל כל תכמי

רש"י

לב

(ב) ואתה תצוה זך. בלי שמרים כמו ששנינו במנחות (דף פ"ז) מנגרנו בראש היות וכו' בתות. היותם היה כותש במכתשת ואינו עוהן בריחם כדי שלא יהא בו שמרים ואחר שהוליא טפה ראשונה מוכניסן לריחם ועוהן. והשמן השני פסול למזבח וכשר למנחות שנאמר כותש למאור ולא כותש למנחות : דהעלות נר תמיד. מדליק עד שהא שלבבת עולה מאליה (שבת כ"א) : תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה אומר (במדבר כ"ח) עולת המיד ואינו אלא מיום ליום. וכן במנחת חציתין נאמר (ויקרא ו') תמיד ואינה אלא מחליתה בבקר ומחליתה בערב. אבל תמיד האומר בלחם הפנים משבת לשבת הוא : (בא מערב עד בקר. תן לה מדתה שהא דולקת מערב עד בקר. ושערו חכמים חזי לוג ללילי טבת סארוכין וכן לכל הלילות ואם יותר אין בכך כלום : (א) ואתה תקרב אליך. לאחר שגמור מלאכת המשכן : (ג) קדשו דכהנו די. לקדשו להכניסו

בכהונה

תצוה ליום ראשון

עא

לב אשר מלאותיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לך : ואת המלש עם כל חגימי קבא דאשלימית עמה רוח חכמה ויעבדון ית בבושי אהרן לקדשותה לשמשא גדמי : ד ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיה ולבניו לכהנו לך : ואלו בגדי קדש ויעבדון חושנא ואפודא ומעילא וכתנתא מרמצא מצנפתא והמניא ויעבדון בגדי קדש לאהרן ואת בניו לקדש ולתפארת : ואת בניו לקדש ולתפארת : ואת בניו לקדש ולתפארת :

רש"י

בכהונה ע"י הכהנים שיהא כהן לי ולשון כהונה שירות הוא שנטד"א"ה בלע"ז (הייליגקייט) : (ד) חשן. תכשיט כנגד הלב : ואפוד. לא שמעתי (שהוא לבוש) ולא מלאתי בצרייתא פי' תכניתו. ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו רחבו כרוחב גב אדם כמין סינר שקרין פורלי"ט (סורן) שחוגרת השרות כשרוכבות על הסוסים. כך מעשהו מלמטה שנאמר (ש"ב ו') ודוד חגור אפוד בד למדנו שהאפוד חגורה היא. וא"א לומר שאין זו אלא חגורה לבדה שהרי נאמר (ויקרא ח') ויתן עליו את האפוד ואת כ"ו חגור אותו בחשב האפוד ותרגום אונקלוס בהמין אפודא למדנו שהחשב הוא החגור והאפוד שם תכשיט לבדו וא"א לומר שעל שם שתי הכתפות שבו הוא קרוי אפוד שהרי נאמר שתי כתפות האפוד למדנו שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשב שם לבד לכך אני אומר שעל שם הסינר של מטה קרוי אפוד ע"ש שאופדו ומקשטו בו כמו שנאמר (שם) ויאפוד לו בו והחשב הוא חגור שלמעלה הימנו והכתפות קבועות בו. ועוד אומר לי לבי שיש ראייה שהיא נצין לבוש שתרגום וינתן ודוד חגור אפוד בד כרדוע דבון ותרגום כמו כן מעילים כרדועין במעשה תמר אחות אבשלום (ש"ב י"ג) כי כן תלבשה בנות המלך הבהולות מעילים : ומעיר. הוא כמין חלוק וכן הכתונה אלא שהכתונה סמוך לבשרו ומעיל חלוק העליון : תשבץ. עשוין משבצות לגוי והמשבצות הם כמין גומות העשויות להכשיטי זהב למושב קביעת אבנים טובות ומרגליות כמו שנאמר בחבני האפוד מוסבות משבצות זהב ובלע"ז קוראין אותו קטעו"ש (קאטעפן) : מצנפת. כמין כפת כובע שקורין קופי"א שהרי במקום אחר קורא להם מגבעות ומתרגמין כובעין (עי' יומא כ"ה) : ואבנט. היא חגורה על הכתונה והאפוד חגורה על המעיל כמו שמלינו בסדר לבישתן ויתן עליו את הכתונה ויחגור אותו באבנט וילבש אותו את המעיל ויתן עליו את האפוד : בגדי קדש. מהרומה המקודשת לשמי יעשו אותם :

אתה

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט

תצוה ליום ראשון

ירק מן השוק ונמקד להחזיר. לא יחזיר עד שיעשיר. שאינו מחוסר אלא
מנין. היה עומד ולקחם וראה מוען אחר ופה ממוני מתר להחזיר מפני
שלא משך. המוצא פירות בדרך ונמקן לאוכן ונמקד להצניע. לא
יצניע עד שיעשיר. ואם מתחלה נמקן בשביל שלא יאבדו פמור. כל דבר
שאין אדם רשאי למכרו דמאי. לא ישלח לחבירו דמאי. רבי יוסי מתיר
בדמאי ובקבד שיודיענו. המוקד חמים מותן או למותן עם הארץ
בחוקתן למעשרות ולשביעית. מותן נכרי דמאי. המפקיד פירותיו אצל
הפזתי או אצל עם הארץ בחוקתן למעשרות ולשביעית אצל הנכרי
בפירותיו. רבי שמעון אומר דמאי. הנותן לפונדקית מעשר את שהוא
נותן לה. ואת שהוא נותן ממנה מפני שהשדה לחורף. אבר רבי יוסי
אין אני אחראין לרמאים. אינו מעשר אלא מה שהוא נותן ממנה בקבד.
ו הנותן לחמורו מעשר את שהוא נותן לה. ואת שהוא נותן ממנה מפני
שהיא חשידה לחורף את המתקלקל. אומר רבי יהודה רוצה היא בהקנת

ברטנורא בתה

מתוקים ונמא נוחן מכסול. והני מילי בירק הנאמד דאי בשלא נאמד אפתי לא אתחייב במעשר. ו
הלוקח ירק מן השוק. וטעל אגודות ירק בידו שמומתן ידוע כך וכך אגודות כפרוטה ולאחר
שטעל נמקן עליהם להחזירם למוכר. לא יחזיר עד שיעשיר. ויחן לו דמי המעשר שהוא מפזים
דמאי אגביניהו נעשו שלו ונתחייב עליהן לעשרן. שאינו מעושר אלא מנין. הלא מעושר הוא
פרושא מחוסר כלו. כבר קנה אותם בהגבהה ולא היה מחוסר אלא למנותן שכבר היה ידוע כך וכך
אגודות כפרוטה. היה עומד ולוקח. ולא נעלם בידו ולא הגביהם. מוען אחר. משאוי אחר של
ירקות. לא יצניע עד שיעשיר. דאסור להוציא מידו דבר שאינו ממוקן. שלא יאבדו. ולא
כזכרון לזכות בהם. שאין אדם רשאי למכור דמאי. כגון במדה דקה דאמרי' בפ' לעיל.
לא ישלח לחבירו דמאי. דקה אכל שולח לו בנסה כיון שרשאי למכור בנסה. רבי יוסי מתיר
לשלח לחבירו ודאי אפי' דקה. ובלבד שיודיעו. ומודה ר"י שדמאי אסור דקה ואין הלכה
כרבי יוסי. ד למוחן כותי. לכותי שמוקן התבואה. הרי הן בחוקתן. דלא חשדי שמה החליפו
אלי המזוקנים באחרים שאינם מתוקנים. למוחן נכרי דמאי. דנכרי חסוד להחליף ולבחר דאשכחו
יונה בראש הר גרוזים להכותים שהיו עובדים אותה. כותי הרי הוא כנכרי. אצל הנכרי בפירותיו.
ופירות של נכרי פטורים מן המעשר. ורישא מפני שדרך בני אדם להוליך קופות רבות של חטין
ולהניחן אצל העוון חיישי' שמה נתחלפה קופה זו בקופות אחרות של ישראל שהן דמאי. אבל
פירות לוכא למימר שמה החליפן בפירות של ישראל אלא שמה החליפן הנכרי בפירותיו לפיכך הרי הן
כפירותיו של נכרי ור"י סבר דאף בפירותיו חיישי' שמה נתחלפו בזכות הנכרי בפירות של ישראל אחר.
שכסו ישראל זה הפקיד פירותיו ביד הנכרי כך יש לחוש שמה ישראל אחר מן החסודי' על המעשרות
הפקיד ג"כ בידו ונתחלפו אלו באלו ואין הלכה כר"י. ד לפונדקית. שומרת הפונדק והלכתי
דרבנן. ונתחלפניו אלה. מעשר את שהוא נותן לה. דאין חנר מוציא מתחת ידו דבר שאינו
מתוקן. ואת שהוא נותן למכור. דאע"ג דע"ה אינו חסוד להחליף כדאמרתן לעיל הפונדקית חסודה
להחליף שהיא מתכוונת לטובה ונותנת משלה שהוא יותר יפה לחבר ואומרת בלבה ראוי שאאכיל
משלי שהוא חס ויפה לחבר ואני אטול את שלו הקר והגרוע. אין אנו אחראין לרמאים. כלומר
אין אחריות הרמאים עלינו לשומרם שלא יאכל דבר שאינו מעושר לפיכך אינו מעשר מה שהוא נותן
לה ואם תקחנו הפונדקית לעומה ותאכלנו כשאנו מתוקן אין לחבר מזה כלום. ואינו מעשר אלא
מה שהוא נותן בלבד. ורבי יוסי סבר דלגזול הוא מתכוונת ואין הלכה כרבי יוסי. ד המתקלקל
פי' ה' הנשול שנתקלקל. אומר רבי יהודה. בירושלמי מפרש דקמיתא נמי מלתא דרבי יהודה
היא

תצוה ליום ראשון

בתה ובוישה מתנתה. מודה רבי יהודה בנותן לחמורו שביעית שאינה
חשודה לחליף להאכיל את בתה שביעית.

ברטנורא

היא וה"ק מפני שהיא חסודה להחליף את המתקלקל דכרי רבי יהודה שר"י אומר רוצה היא בחקת
בתה וכו'. בנותן לחמורו שביעית. נותן לה לאפות ולבשל בשנה השביעית. שאינה חשודה
להאכיל את בתה שביעית. דחמורא להו שביעית ואפילו אם יתקלקל לא תחליפנו כפירוש
שביעית. והלכה כר"י.

גמרא ברכות דף י"ב ע"א

אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב פד מי שלא אמר אמת
ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו
שנאמר (תהלים צ"ב) להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות ואמר
רבה בר חיננא משמיה דרב המתפלל פשהוא פורע פורע
בברוך ובששהו זוקף זוקף בשם אומר שמואל מאי טעמא דרב
דכתיב (שם קמ"ו) ה' זוקף כפופים. מתיבי (מלאכי ב') ומפני שמי
נחת הוא מי כתיב בשמי מפני שמי פתיב. אומר ליה שמואל
דחייא בר רב. בר אריאן תא ואימא לך מידתא מעלייתא דאמר
אבוד דהכי אומר אבוד בששהו פורע פורע בברוך ובששהו
זוקף זוקף בשם. רב ששת פי פורע פורע פהורא. פי קא זוקף מיזרזא
זוקף בחוויא. ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב פל
השנה בלה אדם מתפלל האל הקדוש. מלך אוהב צדקה
ומשפט. חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכפורים
רש"י שמהפלל

בל מי שלא אמר. ברכת אמת ויציב כמו שתקוה וכן אמת ואמונה בערבית לא
יאל: שנאמר להגיד בבקר חסדך. וברכת אמת ויציב כולה על חסד
שעשה עם אבותינו הוא שהולאס ממלרים וזקע להם הים והעבירם. וברכת
אמת ואמונה מדבר בה אף על העמידות שאנו מלפני סיקיים לנו הכערתו ואמונתו
לגאלנו מיד עריצים לשום נפשנו בחיים ולהדריכנו על צמות אויבנו כל אלה הנסים
המדרי' תמיד: בששהו פורע. באבות ובהודא' כורע בברוך וזוקף את עלמו כשהוא
מוכיר את השם על שם ה' זוקף כפופים: נחת. לשון הכנע': בחזרא. שבת ביד
אדם וחזבונו כלפי מטה צבת אמת: זוקף בחוויא. נחת ראשו חסלה ואחר כך גופו
שלא תראה כרעונו עליו כמסוי: בחוויא. כנחש הזה כשהוא זוקף עלמו מגביה
הראש

עד

הפעם
בבבב
ין לו
ועובר
ר על
בוחינו
דחמים
י' ימן
לחי
קדמתי
נחתי
ופעביר
פ'עיו
ל פ'שע
דבבב
י' שאינו
ע'מר

מת הרוח
ר'גמן
בא וית
אאפד
ע'עשה

ההבז ואלה
גוד. אם
ים וישנה
ואחר כך
הים וחומר
ת' ומגיע
ג'

תצוה ליום ראשון

שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט. ורבי אלעזר אמר
אפילו אמר ה' הקדוש יצא שנאמר (ישעי' ה') ויגפה ה' צבאות
במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה אימתי ויגפה ה' צבאות
במשפט אלו עשרה ימים שמראש השנה עד יום הכפורים
וקאמר האל הקדוש מאי הוה עלת. אמר רב יוסף האל
הקדוש ומלך אוהב צדקה ומשפט. רבה אמר המלך הקדוש
והמלך המשפט והלכתא פרבה :

רש"י

הראש תחלה ונוקף מעט מעט: המלך הקדוש. לפי שזימים הללו הוא מראה
מלכותו לשפוט את העולם: המלך המשפט. כמו מלך המשפט כמו נושאי הכרון
הכרות כמו ארון הכרות וכו' :

וזהר תצוה דף קע"ט ע"ב

ואתה תצוה את בני ישראל וגומר. ואתה הקרב אליך את אהרן
אחיה וגומר. אמר רבי תיבא מאי שנא הקא ובכל אתר דכתיב
ואתה הקרב אליך. ואתה תדבר אל כל חכמי לב. ואתה תצוה את בני
ישראל (שמות י"ג) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור. אלא כללא ברזא
עלאה איהו לאכלא שכינתא בהדיה. אמר רבי יצחק נהורא עלאה
ונהורא תנאה כליכ בהדא אמרי ואתה. כמה דאת אמר (נחמ' ט') ואתה
מחיה את פקם. ועל דא לא כתיב והקרב את אהרן אחיה. וצוית את
בני ישראל ודברת אל כל חכמי לב. בגין דההוא זמנא שרייא שמשא
בסיהרא ואשתתף כללא בהדא לשריא על אומונתא דעובדא. אמר רבי
אלעזר מהבא (שמות י"ג) אשר נתן יי חכמה ותבושה בהמה. רבי שמעון
אמר מהבא ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה.
אשר מלאותים מפעי ליה אלא אשר מלאותיו לחהוא קבא. מלאותיו רוח
הכמה כמה דאת אמר (ישעי' י"א) ונחה עליו רוח יי רוח חכמה וגומר
ועל דא אצמדיך אשר מלאותיו רוח חכמה דשרייא שמשא בסיהרא
באשמונתא דכלא ועל דא אתרשים פלא בכל אתר. אמר רבי אלעזר
אי הכי הני ואתה ואתה ה' מתנישבין בקראי. אמר ליה פלהו מתנישבין
נינהו. ואתה הקרב אליך ויתרא בהדיה ולקרבא בהדיה רזא דשמא
בהישא כדקא יאות ואתה תדבר אל כל חכמי לב. בגין דכלהו לא
אתין למעבר עבדיתא עד דרוח קודשא ממלאה בגויהו ולחש לון
בלחישו וכדין עבדי עבדיתא :

ע"א

תצוה ליום ראשון

הלכה פסוקה

חסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלי ק"ש פרק ג'
• צואת האדם וצואת בלבים וחיורים בגמן
שש בתוכן עורות וקר צואה
שריפה בע קגון אלו אסור לקרות קריאת
שמע בגגנו. וכן כנגד מי בגלים של אדם
אבל מי בגלים שר בהמה קורין כנגדו.
קטן שאינו יבוי לאכיל פנות דגן בקבו
שיאכל בגדול בשלשה גזאי דגן אין
מרחיקין לא מצואתו ולא ממי בקביו
• היתא צואה ובשה פתקם אסור לקרות
כנגדה ואם היתה ובשה יותר מהקם עד
שאם זרקתה תתפרקו הרי היא בעפר ומקור
לקרות כנגדה. מי בגלים שנגבעו בקרקע
אם היו מרטיבין הרי אסור לקרות כנגדן
ואם לאו מקור: • כמה נרחיק אדם מצואה
וממי בגלים ואחר פה יקרא ארבע אמות.
במה דברים אמורים בגמן שהם מצאחוריו
או מצדיו. אבל אם היו כנגד פניו מרחיק
סקנן עד שלא יראה איתן ואחר פה יקרא :

תצוה יום שני תורה

יבון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו תוספת הרוח
משבת שעברה :

ה והם יקחו את הוהב ואת התכלת ואת הארנמן
ואת תולעת השני ואת השש : פ ואנן יסבין ית דהבא וית
תכלא וית ארננא וית צבע והורי וית בוצא : ו ועשו את האפוד
זהב תכלת וארנמן תולעת שני ושש משור מעשה

רש"י

חשב

(ה) והם יקחו. אותם חכמי לב שיעשו הבגדים יקבלו מן המתנדבים את הוהב והם
התכלת לפעם מהן את הבגדים: (ו) ועשו את האפוד. אם
באתי לפרש מפעם האפוד והחושן על סדר המקראות הרי פירושן פרקים וישנה
הקורא בלרופן לכך אני כותב מפעם כמות שהוא למען ירוך הקורא בו ואחר כך
אפרש על סדר המקראות. האפוד עשוי כמין סיגר של נשים רוכבות סוסים וחוגר
זוטו מאחוריו כנגד לבו למטה מאחוריו רחבו כמדת רחב גבו של אדם ויותר ומגיע

עד

תצוה ליום שני

חשב : ונעבדו את אפודא דהקבא תבכלא וארגנא צבע זהורי ובין שזיר עובד אומן : ו שתי כתפת חברת יהיה לו ארשי שני קצותיו והפר : תרמין בתפין מלפפו יהוון ליה על תרין ספרוהי ויתלפף : ו ותשב אפדתו אשר עליו בכועשהו

ממנו רש"י

עד עקביו והחשב מחובר בראשו על פני רחבו מעשה אורג ומאריך לכאן ולכאן כדי להקיף ולחגור בו והכפפות מחוברות בחשב אחת לימין ואחת לשמאל מרוחקות זו מזו שיעור הצדלה כתפיים מאחורי הכהן לשני קלות רחבו של סינר וכשזוקפן עומדות לו על שני כתפיו וכן כמין שתי רצועות עשויות ממין האפוד ארוכות כדי שיעור לזקפן אלל לוארו מכאן ומכאן ונקפלות לפניו למטה מכתפיו מעט ואבני השהה קבועות בהם אחת על כתף ימין ואחת על כתף שמאל ושמעלות נהומות בראשיהם לפני כתפיו ושתי עבותות הזהב החובות בשתי טבעות שבחושן בשני קלות רחבו העליון אחת לימין ואחת לשמאל ושני ראשי השרשרות הקועי' במשצלות לימין וכן שני ראשי השרשרות השמאלית תקועין במשצלות שבכתף שמאל נמלא החושן תלוי במשצלות האפוד על לבו מלפניו ועוד שתי טבעות בשני קלות החשן בתחתיתו וכנגדם שתי טבעות בשתי כתפות האפוד מלמטה בראשו התחתון המחובר בחשב טבעות החשן אל מול טבעות האפוד שוכבים זה על זה ומרכסן בפחיל תכלת תחוב בטבעות האפוד והחשן שיהא תחתית החשן רבוק לחשב האפוד ולא יהא נד וגבול הולך ומזור : וזהב תכרת וארגמן תולעת שני ושש משזר. חמשה מינים הללו שזרין בכל חוט זחוט היו מרדדן את הזהב כמין עטים דקים וקוללין פחילים מהם וטוין אותן חוט של זהב עם שש חוטין של תכלת וחוט של זהב עם שש חוטין של ארגמן וכן בהולעת שני וכן בשש שכל המינין חוטין כפול ששה וחוט של זהב עם כל אחד זא' ואחר כך שזר את כולם כאחד חוטין כפול כ"ח וכן מפורש במס' יומא ולמד מן המקרא הזה וירקעו את פחי הזהב וקלן פחילים לעשות (את פחילי הזהב) בפרך הסכלת ובפרך הארגמן וגו'. למדנו שחוט של זהב שזר עם כל מין ומין : בעשה חשב. כבר פירשתי שהיא אריגת שתי קירות שאין לורה שני עבריה דומות א' לזו : (ז) שתי בתפרת וגו'. הסינר מלמטה וחשב האפוד היא החגורה ולמורה לו מלמעלה דוגמת סינר הנשים ומגבו של כהן היו מחוברות בחשב שתי חתיכות כמין שתי רצועות רחבות אחת כנגד כל כתף וכתף וזוקפן על שתי כתפיהו עד שנקפלות לפניו כנגד החזה ועל ידי חבורן לטבעות החשן נאחזין מלפניו כנגד לבו שאין נופלות כמו שמפורש בענין והיו זקופות והולכות כנגד כתפיו ושתי אבני השהה קבועות בהן אחת בכל אחת : אל שני קצותיו. אל רחבו של אפוד שלא היה רחבו אלא כנגד גבו של כהן וגבשו עד כנגד האלילים שקרין קודי"ש שנא' (ויחזקאל מד) לא יחגרו ביזע אין חצרין בגקוס זיעה לא למעלה מאליליהם ולא למטה ממתניהם אלא כנגד אליליהם : והפר. האפוד עם אופן שתי כתפות האפוד יחבר אותם במחט למטה בחשב ולא יארגס עמו אלא אורגס

תצוה ליום שני

עה

ממנו יהיה זהב תבכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר : ותמין תקינה די עלוהי בעובדוהי מנה יהי דהקבא תבכלא וארגנא וצבע זהורי ובין שזיר :

רש"י

לכד ולא כ"כ מחזרס : (ח) וחשב אפודתו. ומגור שעל ידו הוא מאפרו ומתקנהו לכסן ומקסטו : אשר עריו. למעלה בשפת הסינר היא החגורה : כמעשהו. כאריגת הסינר מעשה חושב ומחמשת מינים כך אריגת החשב מעשה חושב ומחמשת המינים : ממנו יהיה. עמו יהיה ארוג ולא יארגנו לכד ויחברנו :

נביאים יחזקאל סימן מ"ג

א ותאראי שתיים עשרה ארך בשתיים עשרה רחב רבוע אל ארבעת רבעיו : ומדבחה תרתא עסרי אורכא בתרתא עסרי פותיא מרבע על ארבעא ספרוהי : ד והעזרה ארבע עשרה ארך בארבע עשרה רחב אל ארבעת רבעיה והגבול סביב אותה חצי האמה ותחיק ליה אמה סביב ומעלתהו פגזות קדים : ומסמתא ארבע עסרי אורכא בארבע עסרי פותיא על ארבע ספרהא וגדנפא מקנה ליה סחור סחור פלגזת אמתא ותשויהא ליה אמתא סחור סחור ודרגון דסלקין ליה מתפנין למדינתא : ג ויאמר אלי בן אדם בזה אמר אדני יהוה אלהי הקות המזבחה ביום העשותהו להעלות עליו עולה ולזרק עליו דם : ואמר לי בר אדם בדין אמר יי אלהים אלון גזירת מדבחה ביום אתעבדוהיה לאפקא עלוהי עלתא ולמזרק עלוהי דם נכסת קודשיא : ד ונתתה אל הכהנים הלויים אשר הם מזרע צדוק הקרבים אלי נאם אדני יהוה לשרונהי פר בן בקר לחמאת : ותתן לכהניא ליואי די אנון מרעא דצדוק דקריבין לפולחנהי אמר יי אלהים לשמשא קדמי תור פר תורי לחמאתא :

והאריאל קרי רש"י

גם

(א) והאריאל. מקום המערכה היה כ"ד על כ"ד : אך ארבעת רבעיו. שמאלמטיהו היה נמדד י"ב לכל רוח : (ב) והעזרה. גג המזבח עם הקרנות ועם מקום רגלי הכהנים כ"ח על כ"ח : והגבול הוא הקרנות תלי אמה מאלמטיהו והוא אחת על אמה : והחיק לה אמה. זו כניסת היסוד : ומעלותיהו. וכשם שהיה זו היה צדקו כדי שיהא העולה בו פונה פונת קדי' למזבח : (ד) הכהנים והלויים. אשר משבט לוי :

תצוה ליום שני

כתובים משלי י"ז

א גם אויל מחריש חכם יחשב אמם שפתיו נבון : ואף שמיא דשתיק חכימא הוא מתחשיב ודבלי שפותיה מתבין : ב לתאוה יבמש גפרד בבלי תושיה יתנלע : רינהא בעי פהיא ויבלי מי יכנא מצמדי : ג לא יחפץ בסיל בתבונה פי אס בתתגלות לבו : ד לא צבא סכלא בסוכתא אלא בשמייתא פהי רפה : ה גבוא רשע בא גסבוו ועם קלון הרפה : ו אתי רשיעא בשמייתא יתי ובצערא ובחסידיא :

רש"י

(א) אומם. סתם : (ב) לתאוה וכו' לתאות לבו וילרו הרע עושה מי שנפרד מהקב"ה וסופו : בכל תושיה. בין חכמים יתגלה חרפתו : (ג) כי אם בהתנגרות. הוא הפך לגלות מה סגנכו : (ד) ועם. שמבקש קלון ונאוף עמו סבא חרפה :

בישבה שבת פרק כ'

רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב. ונותנין תלויה בשבת וחכמים אומרים אין תולין את המשמרת ביום טוב. ואין נותנין תלויה בשבת. אבל נותנין תלויה ביום טוב : ונותנין מים על גבי שמרים בשביל שיצלו. ויסננין את היין בפסדיו. ובכפיפה נצרות. ונותנין ביצה במסנת שר הרדף. וישין אנומלין בשבת. רבי יהודה אומר בשבת בבוס. ביום טוב בקנין. ובמועד פהבית. רבי צדוק אומר הכל ישי מארחין : ג אין שורין את התלויה בפוסדיו. אבל נותן לתוך החותין. ואין שורין את תבשינין. ולא יבין אותן. אבל נותן לתוך הבבירה. או לתוך הכפצלה. אין פוברין את חתנן בפבירה. ולא יתנו על גבי מקום גבות. בשביל

שירד

ברטנורא

פרק כ' ר' אליעזר אומר תולין את המשמרת. שמסנין בה שמרי יין ומוחה את פיה לכל עד בעגול ונעשה כאל על הלל הכלי ואף ע"ג דעביד אכל שרי ב"ט דס"ל לר"א מחבירו אוכל נפש שאפשר לטמאן מעייס מותר לעשות ב"ט. אבל בשבת תולה לכהנאה לא אכל אס תלוי. ויה נותנין לתוכה שמרים ומסנין היין דרך צורר ככך : אין תולין את המשמרת. דעביד אורח ערמי ומחוי כנאשה חול : ואין נותנים לתלויה בשבת. והוי תולדה צורר או מוקד. והלכה כחכמים : ב נותנים מים. בשבת : על גבי שמרים. הנהוים במשמרת מצטוד יום : כדי שיצלו. שהיו השמרים ללוים ויהיו כל יום. פי' אחר על גבי שמרים ששאריו נחביות וקלשין המים טעם היין ומולין אותן בשבת ושומים אותן והין בזה משום צורר : את היין. מפני הקמחים לבנים שמתהוים בו : בסודרין. המוהדים לכך וליכא למגור דלמח שחיס לאו האיל ועשוין למלאכה זו. והוא שלא יש' צדו כצורר פמין נומה כפי הכלי כדי שרד היין במדרון שלא יעשה כדרך שהוא עושה כסול : ובכפיפה מצדיות. של העשוי מזורי סקל. והוא שלא תהיה הכפיפה נביה מקרקעי' הכלי התחתון עפה שלא יעשה היל ערמי : ונותנים ביצה במסנתה. שמתנים בה חרדל להסתאן שרגילין ליתן בזה ערופה כדברים העכורים והן מתלבנים ומדוככים על ידה : אנומלין. יין

ידבש

תצוה ליום שני

שירד המוץ. אבל נומה הוא בפבירה. ונותן לתוך האבוס : ד נורפין מלפני הפמם. ומסלקין לצדדיו מפני הרעי. דברי רבי דוסא. וחכמים אומרים. נומלין מלפני בהמה זו. ונותנין לפני בהמה זו בשבת : ה הקש שעל גבי המטה לא ינענעו בידו. אבל מנענעו בגופו. ואם היה מאכל בהמה. או שהיה עליו פר או סרין. מנענעו בידו. מכבש של בעלי בתים מתירין. אבל לא כובשין. ושל פוכסין לא יגע בו. רבי יהודה אומר אם היה מתר מערב שבת. מתיר את כרו ושוממו (גי' ב"דיו ושוממן) :

ברטנורא

ודבש ופלפלין : בלגין. גדול מטס וקטן מחבית : הכל לפי האירחין. אם יש לו ארחין מרובים עושה הרבה בין בשבת בין ביום טוב בין צמועד. והלכה כר"ק שעוין אנומלין בשבת כפי מה שהן רוצים : ג חלתיה. כך שמש בערבי והיא חמה ונוהגין לאכלה במקומו הקרים ואין שורין אותה בשבת דמחוי כמעשה חול : את הכרשינין. מניף עליהם מים בכלי לברור פסולתן שהפסולת אף למעלה : ולא שפין אותן. ביד להשיך פסולתן דהוה ליה צורר : אבל נותן לתוך הכבירה. דא"ע שפסולתן נופל לפעמים דרך נקבי הכברה ונמלא מתצדד מאליו : התבן. שהיו עושין מן הקשין שמתכין אותו צמוריינים ונעשה כל זכ השבולין תבן : מוץ. הוא מוקן השבולת העליון וחינו ראוי למאלל בהמה וכזברים אותו ככברה שיפול המוץ : אבל נוטל בכבירה ונותן לתוך האבוס. דא"ע ש המוץ נופל מאליו דדבר שאינו מתכוין מותר כר' שמעון : ד נורפין. בשבת אבוס שלפני השור שמפטמים אותו שלא יתערב העפרורית שבאבוס בתבן וכשעורים שנותנין לפניו יקון במאלו : ובמסלקין. תבן שלפניו : לצדדיו. כשהוא רב כדי שלא ידרסנו כרגלו ויתלכלך ברעי : וחכמים אומרים. אתרווייהו קאי אחד גריפת האבוס ואחד תבן שלפניו לא יסלקנו לצדדים ולא נחלקו רבי דוסא וחכמים אלא באבוס של כלי אבל באבוס של קרקע הכל מודים שאין גורפים דלמח אתי לאשווי גומי' ורצנן גורו אבוס של כלי אטו אבוס של קרקע הכל מודים שאין גורפים מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו. ולא אמרי' עלטול דלא חוי כוס אלא ודאי חוי דאין בהמה קשה במאלל הניטל מלפני חברתה. ודוקא מלפני החמור ונותנין לפני השור וכיוצא בזה אבל לא מלפני השור וניתנים לפני החמור שמאלל השור מאוס ברירין הוולאים מפיו ואין החמור אוכל ממנו : ה הקש שעל המטה. התנא להסקה ומוקפה הוא וכן לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא רך ויף לשכב עליו : לא ינענעו בידו. דמוקפה הוא : אבל מנענעו בגופו. ככתפיו דלטול מן הסד הוא ולא שמים עלטול : או שהיה עליו כר או סרין. דגלי דעתי' דאקלייהו לשכיבה מעתה חורת כלי עליו : מכבש. שני לוחי' שמשימין ביניהם כנגדים לאחר כניסתן ומקדין הלוח העליון על הכנגדים המונחים בלוח התחתון כדי שיהא קפולן נאה : מתירין. דהיינו לצורך שבת ליטול את הכנגדים : אבל לא כובשים. דהיינו לורך חול : ושל כובסים לא יגע בו. מפני שהוא טעוי לתקן כנגדים ומסדק טעוי והתרתו דומה לסתירה ואין הלכה כרבי יהודה :

גמרא שבת דף ק"מ ע"ב

אמר רב קמינא העומד באמצע המטה כאלו עומד בכריסה של אשה. ואמר רב חסדא בר בי רב דלא נפישא ליה

ריפתא

רש"י

באמצע המטה. שאיש ואשתו רגילין בה לישן : בארו עומד וכו'. דמהרהר : לא יבול ורקא. ירק חי כרישין לירפול ושחל"ס : משום דגריר. ליבא ונאחילו לחס הרבה ואין לו : אונקא. לואר : תרתא מיני בשרא. יטעוס צו ג' מיני מטעמים

רִיפְתָא לֹא לִיכּוּד יִרְקָא מִשּׁוּם דְּגָרִיר. וְאָמַר רַב חֲסֵדָא אָנָּא
לֹא בַעֲנִיּוּתִי אֲכָלִי יִרְקָא וְלֹא בַעֲתִירוּתִי אֲכָלִי יִרְקָא. בַּעֲנִיּוּתִי
מִשּׁוּם דְּגָרִיר. בַּעֲתִירוּתִי דְאֲמִינָא הֵיכָא דַּעֲיִיר יִרְקָא לִיעוּר
בְּשָׂרָא וְכוּרִי. וְאָמַר רַב חֲסֵדָא הָאִי מָאן דְּאֲפִשֵׁר לִיהַּ לְמִיכַר
גַּהֲמָא דְשַׁעֲרֵי וְאֲכִיר דְחִיטֵי קַעֲבַר מִשּׁוּם בַּר תְּשַׁחִית. וְאָמַר
רַב פִּפְּא הָאִי מָאן דְּאֲפִשֵׁר לְמִשְׁתֵּי שִׁיכְרָא וְשִׁתֵּי חֲמֻרָא עֵבֵר
מִשּׁוּם בַּר תְּשַׁחִית. וְלֹא מִיִּדְתָּא הִיא בַּר תְּשַׁחִית דְּגוּפָא עֲדִיתָ.
וְאָמַר רַב חֲסֵדָא בַּר בִּי רַב דְּזִבִּין אוּמְצָא לְזִבִּין אוּנְקָא דְאִית
בֵּיהּ תַּלְתָּא מִינֵי בְּשָׂרָא. וְאָמַר רַב חֲסֵדָא בַּר בִּי רַב לֹא
לִיתִיב אֲצִפְתָּא הֲדַתָּא דְמַכְלִיא מֵאֲנִיה. וְאָמַר רַב חֲסֵדָא בַּר
בִּי רַב לֹא יִשְׁדַּר מֵאֲנִיה לְאוּשְׁפִיזִיה לְחֹרִיזִיה לִיהַּ דְלֹא אֹרְחַ
אַרְעָא דִּיקְמָא חֲזִי בֵּיהּ מִיְדֵי וְאֲתִי לְמַגְנִיא. אָמַר קְהוּ רַב
חֲסֵדָא בְּגַנְתִּיה תִּיהוּן צְנִיעְתָּן בְּאַפִּי גְבַרְיִיכוּ לֹא תִיכְרוּן גַּהֲמָא
בְּאַפִּי גְבַרְיִיכוּ. לֹא תִיכְרוּן יִרְקָא בְּלִילִיא. לֹא תִיכְרוּן תַּמְרֵי
בְּלִילִיא וְלֹא תִשְׁתּוּן שִׁיכְרָא בְּלִילִיא. וְלֹא תִפְנוּן הֵיכָא דְמַפְנֵי
גְבַרְיִיכוּ. וְכִי קָא קֶאֱרִי אִינִישׁ אֲבָבָא לֹא תִימְרוּן מִנּוּ אֶלְא מִנֵּי:

רש"י

מיני מטעמים שמן וכחוש וגיד הלואר: אציפתא חדתא. מחללת חדשה של גמי
לח ולחלומים הגמי מבלה הכגדי: ראושפיזיה. לפונדקי' שלולא יסלח חלוקו ללבן:
דילמא חזיא בהו. קרי ומגני עליס: לא תיכרון נהמא באפי גברייכו. פעמים
תאכלו הרבה ומתגנו עליו: לא תיכרון ירקא בלילא. מפני ריח הפס: שיכרא
ותמרי משלשין ומביאין לידי הפס: היכא דמפנו גברייכו. בגילוי בפניס
בשדוס ואפילו שלא בפניס שמכיר מקומו ומקומכס וגמאסס לו בזוכרו: לא
תמרון מנו. מנו הוא לשון זכר לא תרגילו לשוכס לדבר עם זכרים אלא מי מי סיא

זוהר תצוה דף קפ"א ע"א

ואתה הקרב אליך וגומר. אמר רבי שמעון לא שמיש משה (כ"א שמשא)
בסיתרא עד דאתפליל בכל סטרין ברזא דו' במה דאוקמנא.
תא חזי מה פתיב מתוך בני ישראל כהנו לי. לכהן לי לא כתיב. אלא
לכהנו לי לשמושא דיליה לשמושא דאת דא לשמושא דיליה ודאי. לי
דא את ה' לא עלא ולשמושא ר' בה למחוי כלל חד. זכאין אינון ישראל

דעאלו

דַּעֲאֵלוּ וְנַפְקוּ וְדַעֲי בְּרִזוּ דְאַרְחֵי דְאוּרִיתָא לְמִיתָהּ בְּאַרְחַ קְשׁוּמִ. מִתּוּךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמָאי מִתּוּךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶלְא כִּלְא לֹא אֲתַקְרִיב לְמַחְזֵי חַד
בְּדָקָא יֵאוּת אֶלְא מִתּוּךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְהָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְיָיִמִן לְתַתָּא
לְאַפְתָּתָא אֲרַחֵן וְלֹאֲנַתְרָא שְׁבִילִין וְלֹאֲדַלְקָא בּוּצִינִין וְלֹאֲקַרְבָּא כִּלְא מִתּוּךְ
לְעִילָא לְמַחְזֵי כִּלְא חַד וּבְגִינֵי כֶּךָ פְּתִיב (דְּכִוּוּסִי) וְאַתֶּם הִדְבְּקוּם בִּי וְגוֹכְרֵי.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כִּלְא אִיהוּ קְרִיבָה לְמָאן דִּידַע לְיַחְדָּא יַחְדָּא וְלִמְפַלְחָ
לְמֵאֲרִיחָ דְהָא בּוּזְמָנָא דְאַשְׁתַּכַּח קְרַבְנָא בְּדָקָא יֵאוּת בְּדִין אֲתַקְרִיב כִּלְא
כְּחֵדָא וְנַחֲרֵוּ דְאַנְפִּין אֲשַׁתְּכַח בְּעֶלְמָא בְּבִי מְקַדְשָׁא וְאַתְפְּסִיָּא וְאַתְפְּסִיָּא
סְמָרָא אֲחֵרָא וְשְׁלִיט סְמָרָא דְקְדוּשָׁה בְּנַחֲרֵוּ וְחִידוּ. וְכַד קְרַבְנָא לֹא
אֲשַׁתְּכַח בְּדָקָא יֵאוּת אוּ יַחְדָּא לֹא חֲזִי כְּדָקָא יֵאוּת בְּדִין אֲנִפִּין עֲצִיבִין
וְנַחֲרֵוּ לֹא אֲשַׁתְּכַח וְאַתְפְּסִיָּא סִיתְרָא וְשְׁלִמָא סְמָרָא אֲחֵרָא בְּעֶלְמָא.
(כ"א דלֹא אֲתַקְרִיב בִּי מְקַדְשָׁא אֶלְא) בְּגִין דְלֹא אִית מָאן דִּידַע לְיַחְדָּא
שְׁמָא קְדִישָׁא בְּדָקָא יֵאוּת. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא נְסִי
לְאִיּוֹב וְלֹא אֲתָא עֲמִיה בְּנִסְיוֹנָא בְּנִסְיוֹנָא דְשָׂאֵר צְדִיקֵיָא דְהָא לֹא כְּתִיב
בֵּיהּ וְהֵאֲלִהִים נֶפֶשׁ אֶת אִיּוֹב בְּמָה דְכְּתִיב בְּאַבְרָהָם וְהֵאֲלִהִים נֶפֶשׁ אֶת
אַבְרָהָם דְאִיהוּ בִּידֵיהּ אֲקָרִיב לְכַרְיָה יַחְדָּאֵי לְגַבִּיהַּ. וְאִיּוֹב לֹא יֵהֵב לִיהַּ
וְלֹא מְסַר לִיהַּ בְּלִים וְלֹא אֲתַמַּר לִיהַּ. אֲבַר אֲתַמְסַר בִּידָא דְמַקְטָרְנָא
בְּדִינָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְאִיהוּ אֲתַעַר לְהֵהוּי מְקַטְרְנָא לְגַבִּיהַּ מַה
דְאִיהוּ לֹא בְּעָא דְהָא בְּכָל זְמָנָא אֲתִי חֲתוּא מְקַטְרְנָא לְאַתְשָׁרָא עַל בְּנֵי
גִּשְׁא. וְהֵכָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר לְגַבִּיהַּ דְכְּתִיב (אִיּוֹב א') הַשְׁמֵתָ לְבָבְךָ
עַל עַבְדֵי אִיּוֹב. אֲבַר רַזָּא עֲמִיקָא אִיהוּ:

מוכר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

סספר שצרי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב'

שאל רבי עקיבא לרבי נחוניא הגדול במה
הארכת ימים. אמר לו מימי לא קבלתי
מתנות ולא עמדותי ע"י מדיתי ואמרו
בפתינו וקרונם לקרבנות רב הונא פר' יהושע
חלש וכו' ואמרו לו מאי חזית אמר ק'הו
הכי אמר קודשא בריך הוא הזאיר ולא
מוקי במלמא לא תקימו בהריה שגאמר
(כ"א ו) נושא עון ועובר על פשע וכו'
ואמרו רבותינו זכרונם לברכה רב נחמן
תפר תל אחר ונהיה רב אחא בר יאשיה

אם היה מקום גבוה מהן (מצואה ומי
רגלים) עשרה טפחים או גמול מהם
עשרה טפחים יושב בצד המקום וקורא
שהרי נפסק בגי'הן והוא שלא יגיע לו
ערים רע. וכן אם פנה פניו על הצואה או
על מימי רגלים אף על פי שהן עמו בבית
הרי אלו פקבדין ומפר קרואת פגגגן:
היה בינו ובין הצואה מחיצה של גבוהות
אף על פי שהוא רואה אותה מאחרי
המזבחות מפר לקרוא בצדו. נתן רביעית

מים

קבור

תצוה ליום שני

מים לתוף מי בגבים של פעם אמת קמור קבור שם וקראו קנים בעצמותיו אמר
לקרות עקתו בתוף ארבע אמות : ליה מאי קאי אמר ליה ממי לא עמרת
על מדומי ולא ספקתי בלבי קנאת חבירי
וכו' שגאמר (ס"ו י"י) ורקב עצמות קנאה ואמרו בכותינו וקרונם לבקכה מעשה קרבי
אליעזר שער לפגי התיבה ולא געגעה וכו' וברד רבי עקיבא וגעגעה ויצאת פת קול ואמרה
ספני שנה מעביר על מדומי :

תצוה יום שלישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמיוי ה' ראשונה דשם ב"ן דהשאר בו
תוספת נפש משבת שעברה :

וּלְקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵי אֲבִי־שֵׁהָם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם
שְׂמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְתָסַב יַת תְּרֵתִין אֲבָנֵי בִדְרָא
וְתַגְלוֹף עֲלֵיהוֹן שְׂמֵחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : י' שֵׁשָׁה מִשְׁמֹתֶם עַל הָאֲבָן
הָאֶחָת וְאֶת־שְׂמוֹת הַשְּׁשָׁה הַנּוֹתְרִים עַל־הָאֲבָן
הַשְּׁנִית כְּתוּלְדָתָם : שְׁתָּא מִשְׂמַחְתָּהוֹן עַל אֲבָנָא תְרָא וְיַת
שְׂמֵחַת שְׁתָּא דְאִשְׁתָּארוּ עַל אֲבָנָא תַנְיָתָא כְּתוּלְדָתָהוֹן : י"א מַעֲשֵׂה
חֲרָשׁ אֲבָן פְּתוּחֵי חֹתָם תִּפְתַּח אֶת־שְׁתֵי הָאֲבָנִים
עַל־שְׂמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסִּבְתַּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה
אֹתָם : עוֹבַד אוּמָן אֲבָן טְבָא פְתַב מְפָרֵשׁ בְּגִדָף דְעֵקוֹן תַּגְלוֹף יַת

רש"י תרתין

(י) כתולדותם. כסדר שנולדו ראובן שמעון לוי יהודה דן ונפתלי על האחת. ועל
השניה גד ואשר יששכר זבולן יוסף ובימין מלא שכן הוא כחוב במקום תולדותו כ"ס
אותיות בכל אחת ואחת : (יא) מעשה חרש אבן. מעשה אומן של אבנים. חרש
זה דבוק הוא לתיבה שלאחריו ולפיכך הוא נקוד פתח בסופו. וכן (ישעיה מד) חרש
עלים נטה קו חרש של עלים. וכן (שם יב) חרש ברזל מעלד כל אלה דבוקים
ופתוים : פתוחי חותם, כתרנומו כתב מפרש כגלף דעוקא תרולות האותיות כחוקן
כמו שחולטין חותמי טבעות שהם לחסום אגרות כתב ניכר ומפורש : ער שבוות.
כמו בשמות : מסבת משבצות. מוקפות האבנים במשבצות וזה טעמה מושב האבן
בזהב כמין גומא למדת האבן ומשקטה במשבצות נמלאת המשבצות סובבות את האבן
סביב ומחבר המשבצות בכהפית האפור : (יב) לזכרון. שיהא רואה הקב"ה השבטים
כהובים

תצוה ליום שלישי

תרתין אבניא על שמהת בני ישראל משקען מרמזין דרדב מעבד יתהון :
יב ושמת את שתי האבנים על כתפת האפור
אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם
לפני יהוה על שתי כתפיו לזכרון : ס שני ותשני ית
תרתין אבניא על כתפי אפודא אבני דכרנא לבני ישראל ויטור אהרן ית
שמהתהון קדם יי על תרין כתפיה לזכרנא : יג ועשית משבצת
זהב : ותעבד מרמזין דרדב :

רש"י

בסבבים לפניו וזכור לדקס : (יג) ועשית משבצות. מיעוט משבצות ס"ס ולא
פ"י לך עתה בפ' זו אלא מקלת לרכן ובפ' חשן גומר לך פירושן :

נביאים יחזקאל מ"ג

א וּלְקַחְתָּ מִדְּמֵי וְנִתְתָּה עַל־אַרְבַּע קַרְנוֹתָיו וְאֶל־אַרְבַּע פְּנוֹת
הָעֶזְרָה וְאֶל־הַגְּבוּל סְבִיב וְחִטַּאת אוֹתוֹ וּכְפַרְתָּהוּ :
וְתָסַב מְדֻמִּיה וְתַתֵּן עַל אַרְבַּע קַרְנֵיהִי וְעַל אַרְבַּע זְנוֹת מִסְכָּתָא וְעַל
תְּחוּמָא סְחוֹר סְחוֹר וְתַדְבִּי יִתִּיה וְתַכְפֵּר עֲלוּהִי : ב וּלְקַחְתָּ אֶת הַפָּר
הַחֲטָאת וְשֹׁרְפוֹ בַּמִּזְבֵּחַ הַבַּיִת מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ : וְתָסַב יַת תּוֹרָא
דְחֲטָאתָא וְיִקְדִּינִיה בְּאַתְר דְּחֵזוּ לְבֵיתָא מְפָרָא דְמִקְדָּשָׁא : ג וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי
תִּקְרִיב שְׁעִיר־עִזִּים תָּמִים לְחֲטָאת וְחֲטָאוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ בְּאִשׁ־
הַמֵּאֵז בְּפָר : וּבַיּוֹמָא תַנְיָנָא תִּקְרִיב אֶפֶיֶר בַּר עֵזִי שְׁלִים לְחֲטָאתָא וְתַדְבִּי
יַת מְדַבְחָא בְּמָא דְדַבְיָאוּ בְּתוֹרָא : ד בְּכִלְוֹתְךָ מִחֲטָא תִּקְרִיב פֶּר
בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְאֵיל מִן־הַצֹּאן תָּמִים : בְּשִׁצִּיתְךָ מִלְּדַבְחָא תִּקְרִיב
תוֹר בַּר תּוֹרֵי שְׁלִים וְדָבַר מִן עֵנָא שְׁלִים : ה וְהִקְרַבְתָּם לְפָנַי יְהוָה
וְהַשְׁלִיכוּ חֲבֻלָּתָם עֲלֵיהֶם כִּלְוֹה וְהַעֲלוּ אוֹתָם עֹלָה לַיהוָה :
וְתִקְרְבִינוּן קָדָם יי וְיִתְנוּן פְּהִינָא עֲלֵיהוֹן מְלִתָּא וְיִסְקוּן יַתְהוֹן עֲלֵתָא קָדָם יי :

רש"י

(א) פנות העזרה. גג המזבח. וכפרתהו. תקנחו להויה ראו לכפר עליו :
(ב) במזבד הבית. במקום הראוי כלו במקום קדש : (ד) מחטא. מלטהר :

בתובים משלי סימן י"ח

א מִים עִמְקִים דְּבִרֵי פִי־אִישׁ נַחַל נָבַע מִקְדָּר חֲכָמָה : מֵיָא עִמְקִי
פימיה

תצוה ליום שלישי

פומיה דנברא נחלא דנביע מבוע דחממתא: ב שאת פני רשע
לא טוב להמות צדיק במשפט: למסב אפי רשיעא לא שפיר אף
לא למצלי דינא לצדיקא: ג שפתי כסיל יבאו בריב ופיו למתלהמות
יקרא: שפוטתה דסכלא מיתן ליה לדינא ופומיה מסמי ליה לחדתא:
ד פי כסיל מתהילין ושפתיו מוקש נפשו: פומה דסכלא שציא
הוא ליה ושפוטתה פאחא אינון לנפשיה: ה דברי נרגן כמתלהמים
והם ירדו חררי בטון: מלוי דחכינא מראבנן ליה ומחתן ליה
לעומק דשול:

רש"י

א) מקור חכמה. כחל נובע: (ב) שאת פני רשע. שנוטלן להס פנים
בעוה"ז: ולא טוב. להס שנפרעין מהן לעוה"ז ומה טוב: להמות צדיק
במשפט. בע"ז כדי שיזכו לעוה"ז: (ג) למתלהמות. ליסורין וקרא שיבואו
עליו: (ה) כמתלהמים. מהלומות: חררי בטון. לעמקי שאל:

משנה כתובות פרק ד'

נערה שנתפתתה בושפתה ופגמה וקנסה שג אביה והצער בתפוסת.
עמדה ברין עד שלא מת האב. הרי הן שג אב. מת האב הרי הן
של אהים. לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב הרי הן של
רבי שמעון אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של
עצמה. עמדה ברין עד שלא בנדה הרי הן של אב. מת האב הרי הן
של אהים. לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגדה. הרי הן של עצמה. רבי
שמעון אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של עצמה.
מעשה ידיה ומציאתה אף ער פי שלא נביתה. מת האב. הרי הן של אהים:
ב המארים את בתו ונגרשה. ארסה ונתארמלה פתובתה שליו השיאה
ונגרשה השיאה ונתארמלה פתובתה שליו. רבי יהודה אומר הראשונה

של

ברטנורא

פרק ד נערה. והצער בתפוסה. והער נמי לאביה בלמטה: מת האב. משעמדה ברין
בנערותה בין בגרה קודם מיתה בין לא בגרה: הרי הן של אחין. דכיון
דעמדה ברין וזה כסן האב: לא הספיקה לעמוד בדין וכו'. כיון דלא עמדה ברין לאו ממון
הוא להורישו לבניו: ר"ש אומר. אע"פ שעמדה ברין לא הוי ממון דאז להורישו לבניו עד דמטי
לידי' דכ' ונתן אהים הטוב עמה לאבי הנערה המשים כסף לא וכתה תורה לאב אלא משעת מיתה
ואין הלכה כר"ש: מעשה ידיה. שעשתה בחיי אביה: אע"פ שלא נביתה. כגון שטר פעולה:
ובציאתה. בגמרא פריך מוחין גביא ומשני הכי קאמר מעשה ידיה כמליאתה מה מליאתה בחיי האב
לאב. אחר מיתה האב לעלמה כלומר שאין האחים זוכים במה שנוצרה הבת לאחר מיתה האב כך מעשה
ידי' בחיי האב לאב וכו' כסן האחים אע"פ שלא נביתה שטר פעולתה. אבל מעשה ידיה שלאחר מיתה האב
לע"מ' ואין לאחין זכות במעשה ידי הבת שעושה לאחר מיתה האב: ב כתובתה של אב. כתובתה

שהיא

תצוה ליום שלישי

עט

שג אב. אמרו לו (משנה שאינה) אין לאביה רשות בה: ג הניזרת שנתגרה
בתה עמה ונתתה. הרי זו בחנק. אין לה לא פתח בית האב. ולא מאה
ס"ע. היתה הנרתיקה שלא בקדושה וליתתה בקדושה. הרי זו במקילה. אין
לה לא פתח בית האב ולא מאה ס"ע. היתה הניזרת וליתתה בקדושה
הרי היא כבת ישראל לכל דבר. יש לה אב ואין לה פתח בית האב. יש
לה פתח בית האב ואין לה אב. הרי זו במקילה. לא נאמר פתח בית
אביה אלא למצוה: ד האב זכאי בקדושה. בכסף בישטר ובביאה.
זוכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובחפרת נדריה. ומקבל את גמלה ואינו
אוכל פירות בחייה. נשאת יתר עליו הפער שאוכל פירות בחייה ותייב
במוזנותיה בפרקונה ובקבורתה. רבי יהודה אומר אצלו עני שבשירא
לא יפחות משני חליים ומקוננת: ה לעולם היא ברשות האב עד שתפגם
לרשות הבעל לנשואין. מסר האב לשותי הבעל הרי היא ברשות הבעל.
הלך האב עם שותי הבעל או שהלכו שותי האב עם שותי הבעל.
הרי היא ברשות האב. מסרו שותי האב לשותי הבעל. הרי היא

ברשות

ברטנורא

שהיא גובה משני ארוסין הללו וקסבר יש כתובה לארוסה וזמני נערו' וקטני' קאמר: כתובתה שלה.
דמשעמדה פקע רשותו ובתר גובינא אולי' וגובינא בטר הכי הוה ולא אולי' בטר כתיבה לומר הואיל
והראשונה נכתבה בערערה כרשו' האב תהוי דאב: הראשונה של אב. דקסבר ר' יהודה בטר כתיבה
אולי' והואיל וכתובה ראשונה נכתבה לפני הנשואים בעוד שהבת ברשו' האב הוי דאב. ואין הלכה
כרבי יהודה: ג ונתתה. מן האירוסין והיא נערה: הרי זו בחנק. ואפי' נתתינה פחותה מבת שלש
שנים דבחוץ בתולה היא דכי כתיבה סקילה בנערה מאורסה בבת ישראל כתיבה דכתיב כי עשית
נבלה בישראל: ולא מאה ס"ע. אם נמלא הבעל סקרן גדולי' פ' בישראל כתיבה: וליתתה
בקדושה הרי זו במקילה. דאמר קרא וסקלוה באבנים ומתה שאל"ו ומתה אלא לרבות כורתה
שלא בקדושה ומיהו לקנס לא מרביץ לה דלמיתתה נתרביית ולא לקנס: יש לה אב. בישראלית קא
מייירי: ואין לה פתח בית אב. כגון שאין לאב בית: ד האב זכאי. בבתו בקטנותה ובנערותה:
בקדושה בכסף. שכסף קדושה שלו דכתיב באמה העבריה וילאה חנם אין כסף ודרשין אין
כסף לאדון זה כלומר לאדון שקנה שלא מחתו חנם בסומני נערות אבל יש כסף לאדון אחר
זמנו אב שכסף קדושה שלו אפי' כשהיא נערה עד שתבגר: בשטר ובביאה. שמקבל שטר קדושת
עליו ומוסרה לביאה לשם קדושתו למי שיראה. דכתיב והיתה אתקיש היות להלדו מה כסף שהוא
א' מן היות ברשות אביה אף קדושי שטר וביאה ברשות אביה: במציאת'. משום אביה:
ובמעשה ידיה. דכתיב וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה
ידיה לאביה: ובחפרת נדריה. דכתיב בעעריה בית אביה: ומקבל גיטתה. דכתיב וילאה והיתה
אתקיש וילאה ליהוי כספ שהאב מקבל קדושה בקטנותה ונערותה כך מקבל גיטה: ואינו אוכל
פירות בחייה. אם נפלו לה קרקעות מצות אבי אמה אין אביה אוכל פירותיהן בחייה אלא מתם
זכא ורשה: יתר עליו הבעל. שהוא זוכה בכל הסגים למעלה שהאב זכאי בבתו: ואוכל פירות.
הנכסים שנפלו לה בירוסה משנשאת לו: ובפרקונה. אם נשבת חייב לפדותה: ובקבורתה.
שחכמים תקנו קבורתה תחת ירושתה שהיא ורשה אם מתה: משני חלילים. להספד: ד לעולא היא
ברשות האב. אם בת ישראל מאורסה לכהן היא אינה אוכל' בתרומה ואפילו הגיע הזמן שקבעו
לנשואין ולא נשאת שבעל חייב במוזנותיה אינה אוכל' בתרומה: עד שתכנס לחופה. לשם נשואין
שתהא מסורה לרשות הבעל: מסרו שלוחי האב. שפגעו שלוחי האב בשלוהי הבעל ומסרו להם:
ד האב אינו חייב במוזנות בתו. בחייו. דאלו לאחר מיתה נזונות הבנות מנכסיו מתנאי כתובה

וכתו

תצוה ליום שלישי

ברשות הפער: ו האב אינו חייב במזונות בתו. זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בפרס ביבנה הפנים יורשו ותפנות יזונו מה תפנים אינם יורשים אלא לאחר מיתת אביהן אף הפנות אינן מזונות אלא לאחר מיתת אביהן: ולא כתב לה פתיחה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה. מפני שהוא תנאי בית דין. פתב לה שדה שורה מנה תחת מאתים. ולא כתב לה פר נכסים דאית לי אחריון לכתובתיה. חייב שהוא תנאי בית דין: ה לא כתב לה. אם תשתפאי אפרקינה ואותבינה לי לאנתו. ובכחנת אהדרינה למדינתיה חייב שהוא תנאי בית דין: ה נשפית חייב לפדותה. ואם אמר הרי גטה וכתובהה תפדה את עצמה אינו רשאי לקתה חייב לרפאותה. אטר הרי גטה וכתובהה תפדה את עצמה רשאי: ה לא כתב לה בגין דכרין דיהווי ליה מינאי. אינו ירתון פסח פתובתיה. יתר על הולקהון דעם אחיון. חייב שהוא תנאי בית דין: ה בגין ניקבן דיתון ליה מינאי יתון יתבן בביתיה. וכתבון מנכסי עד דתנסבן לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין: ה את תהא יתבא בביתיה ומיתנא מנכסי. פר ימי מיגד אלמנתיה בביתיה. חייב שהוא תנאי בית דין. פה היו אנשי

ברטנורא ירושלם

וכתו לאו דוקא דהוא הדין כמו שאין האב חייב לזון לא בניו ולא בנותיו כסן קטנים אלא אם הוא גברא דאמיד כלומר שהוא איש עשיר בית דין נוטלים ממנו בעל כרחו כדרך שכופין כל שאר בני העיר על הנדקה ומפרנסים בה בניו ובנותיו הקטנים. ואם אינו גברא דאמיד בית דין מחרפים אותו ומודיעים אותו שאכזריות הוא לו אם לא יפרנס את בניו ושהוא פחות מן החיות המדבריות שהם מרחמין על בנייהם אבל אין יכולין לכופו על זה בין שהבנים זכרים בין נקבות ודוקא שהבנים קטנים אבל קטני קטנים והם הפחותי מבני שש כ"ד כופין את האב ומזיזים מידו בעל כרחו כדי לפרנס בניו שהם קטני קטנים או זכרים או נקבות: בכרם. ע"ש שהיו יושבים שומות שורות ככרם: הבנים יורשו והבנות יזונו. מהנאי כתובה שהבנים זכרים יורשו כתובת אמן והבנות נקבות יזונו מנכסיו: מה הבנים. זכרים: אינן יורשין. כתובת אמן אלא לאחר מות אביהן כך כתבו אינן נוזני מנכסי האב מכה תנאי כתובה אלא לאחר מיתת אביהן: ה ולא כתב לה כל נכסים בו חייב. להיות כל נכסיו אחריון לה ולא יכול לזימר אין ליה אלא עדה הכתובה לך ככתובתיה: ה ובכחנת. שאינו יכול לקיימה משנשתי שאת כהן אסורה לבעלה משנאנסו כותב לה אפרקינה ואהדרינה למדינתיה וחייב לתת לה כתובתה ובע"כ לריך לנרשה: ה אינו רשאי שכר נתחייב בפרקינה משנשתי: חייב לרפאותה. שהרפואה כמוזנת: רשאי. שאין חייב לזון גרושתו: י יתר על חולקהון דעם אחיון. אם תמות בחיי ואירשך יעלו בניך ככתובתיה אחריו מותי כשיבאו לחלוק בנכסי עם בניס שיהיו לי מאשה אחרת ונסקא מיני כנון ככתובת של זו מרוב משל אחרת או שבני האשה אחרת מרובים מבניה של זאת ועוב לאלו שיעלו כתובת אמן ואפי' הכתובות שות ואין כתובת בנין דכרין נכבית אפי' בזמן הזה אלא ממקרקעי אבל לא ממעלעלין ודוקא כשהבנים אב שיעור שתי הכתובות ודינר יותר או יורשין הבנים כתובות בנין דכרין הואיל וכשר מקום לירושא של תורה שאחר שיעול כיה מהבני כתוב' אמו נשאר דינר לחלוק ולירש בנכסי אביהן. אבל אם לא הניח האב אלא כשיעור שתי הכתובות או פחות מזה חולקים הנכסים בשוה ואין כתובת בנין דכרין נוהגת בהם: יא עד דתנסבן. עד שיתארסו ואם בגרו אע"פ שלא נהארסו היין להם מוזנות דק"ל בוגרת אין לה מוזנות: יב מיגד אלמנתיה. משך אלמונתיה. אנשי יהודת כותבין בו. ואין הלכה כחכמי יהודה אלא כ"ז שלא נשאת ונא כתובה ככתובה ככ"ד מוזנות משכ

תצוה ליום שלישי

ירושלם כותבין. ואנשי גליל היו כותבין פאנשי ירושלם. אנשי יהודה היו כותבין עד שירצו היורשין לתן ליה פתובתיה. לפיכך אם רצו יורשין נותנין לה פתובתיה. ופותרין אותה:

ברטנורא

בעלה וזרה כנית שהיתה דרה בחיי בעלה ומשמשת בכל הכנים שהיתה משמשת בהן בחיי בעלה:

גמרא כתובות דף נ' ע"א

אמר רבי אידיא באושא התקינו המבזבזי או יבזבזי יותר מחומש. תנאי נמי הכי המבזבזי או יבזבזי יותר מחומש שמא יצטרך לבריות. ומעשה באחד שבקש לבזבזי יותר מחומש ולא הניח לו חברו ומנו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו חברו ומנו רבי עקיבא. אמר רב נחמן ואיתימא רב אחא בר יעקב מאי קראה (בראשית כ"ח) וכך אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. והא לא דמי עישורא בתרא דעישורא קמא. אמר רב אשי אעשרנו דבתרא פי קמא. אמר רב יצחק באושא התקינו שיהא אדם מתגלגל עם בנו עד שתים עשרה שנה מכאן ואילך יורד עמו לחייו. איני והא אמר ליה רב רב שמואל בר שית בר ציר מבר שית לא תקביר. בר שית קביר וספי ליה בתורא. אין ספי ליה בתורא מיהו אינו יורד עמו לחייו עד לאחר שתים עשרה שנה. ואי בעית אימא לא קשיא הא דמקרא הא דמשנת. דאמר אפי' אמרה לי אם בר שית דמקרא בר עשר דמשנה בר תריסר דתעניתא מעת לעת ובתינוקת בת תריסר. אמר רב קמינא פד המכנים את בנו פחות מבן שש רץ אחריו ואינו מגיעו איבא דאמרי

חבירי רשי

המבזבז. לעניים: מחומש. שבנכסיו שלא ילמדך לבניות: עשר אעשרנו. שני עשורין הוו לכו חומש: והא לא דמי בתרא לקמא. דכי שקלי לקמא פשו לכו חשע וכי הדרת מדלי מעשר דידהו לאו כי קמא הוא ואין כאן חומש בשניהם: אעשרנו. מדלא כחז עשר אעשר לך הכי קאמר אעשרנו לראשון כלומר מעשר שני יהא כראשון: מגלגל עם בנו. אם מסרב מללל יגלגל

תצוה ליום שלישי

חֲבִירֵי רֵצִין אַחֲרָיו וְאִין מְגִיעִין אוֹתוֹ. וְתַרְוִיחֵהוּ אִיתְנַחְתּוּ חֲקִישׁ
וְנִמְרֵי אִיבְעִית אִימָא הָא דְכֹהֵישׁ הָא דְבְרִיא. (תהלים ק"ז) אֲשֶׁרִי
שׁוֹמְרֵי מִשְׁפַּט עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. וְכִי אֲפֹשֶׁר לֹו לְאָדָם
לַעֲשׂוֹת צְדָקָה בְּכָר עֵת דְרִשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ שְׂבִיבְנָה וְאִמְרֵי לֵה
רַבִּי אֶלְעָזָר זֶה הָזֶן בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו בְּשֵׁהֶם קְטָנִים. רַבִּי שְׁמוּאֵל
בַּר נַחֲמָנִי אָמַר זֶה הַמְּגִדֵל יִתּוֹם וַיְתוֹמָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמְשִׁיאָן.
(שם ק"ב) הֵזֶן וְעוֹשֶׂר בְּבֵיתוֹ וְצְדָקָתוֹ עוֹמְדָת לְעַד רַב הוֹנָא
זַרְב חֲסֵדָא חַד אָמַר זֶה תְּלוּמַד תּוֹרָה וּמְלַמְדָּה. וְחַד אָמַר זֶה
הַכּוֹתֵב תּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתּוּבִים וּמְשִׁאֵלֵן לְאֲחֵרִים. (שם ק"ח) וְרֵאָה
בְּנִים דְּבִנְיָה שְׂרוּם עַד יִשְׂרָאֵל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי בִּין
שְׂבָנִים לְבִנְיָה שְׂרוּם עַד יִשְׂרָאֵל דְּלֹא אֲתוּ לִידֵי חֲלִיצָה וַיְבוּם.
רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר בִּין שְׂבָנִים דְּבִנְיָה שְׂרוּם עַל
דִּינֵי יִשְׂרָאֵל דְּלֹא אֲתוּ לְאַנְצוּיָי:

רש"י חשב

יגלגל עמו כנחם וכדברים רכים: יורד עמו להיוו. לרדומו ברלועה וכמוסר לחם:
דב שמואל בר שילת. מלמד טיטקות סיה: וספו לי' כתורא. הלעיטו סורה
כסור שחה מלעיטו ואובסו מאלל: לתעניתא מעת דעת. להשנות כל היום
זחונכס לשנו' קודס לכן שנתיים כדאמרינן ביומא: ובתינוקת. סיה' ממהרת
להביא כח שאינ' מהשה כח בלימוד סורה וי"ב דקאמר סנה י"ב גופא קאמר
דלי בת י"ב ויוס א' דאורייתא היא שמצינ' סיה' שערות וכת עונשי' ואין לורך
לנו ללמוד ממניקתו של אביי: המכנים את בנו ללמוד סורה: רץ אחריו.
להכרותו ולהחיותו: ואין מגיעו. מסוכן הוא למוס מרוב מולסו: חביריו רצין
אחריו. להיום פקמין כסורה כמוסו: הא דכחיש. אל יכניסו מסוכן הוא פן
יחליס וימוס: דבריא. יכניסו לפי שמהפקח: זה הזן בניו ובנותיו קטנים.
שחמיד יוס ולילה סן אללו והוא לדקס שאינו מיוצ עליו כהס: הזן ועושר בביתו.
שאין המזון כלה ואעפ"כ לדקסו עומדת לעד: זה הרומד תורה ומלמדה.
מתקיימת בו הרי סון ועושר כביתו ולדקסו עומדת לעד על סטרה ללמד לתלמידים:
זה הכותב וכו'. הספרים קיימים לו שאינם כלים ולדקסו עומדת לעד: לאנצווי.
מי קרוב וקודס לנחלה:

זוהר תצוה דף קפ"א ע"א

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (ישעיה ב') חֲדָרוֹ לְכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס. הִכָּא
פְקִיד קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְכַר נֶשׁ וְאַזְהִיר לִיה לְאַסְתְּמָרָא מֵאִינֵן בְּנֵי

נשא

תצוה ליום שלישי פא

נִשְׂא דְאֶסְמוּ אַרְמִייתוֹ מֵאֲרַח טָב לְאֲרַח בִּישׁ וּמִסְאָבֵי נַפְשֵׁיהוּ בְּהָהוּא
מִסְאָבֵי אַחְרָא. דְּהָא בַּד בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְכַר נֶשׁ עַבְד לִיה בְּדִיּוֹקְנָא
עֲלָאָה וְנִפְח בֵּיה רִיחָא (י"א נִשְׁמָתָא) מְדִישָׁא דְכִלְיָל בְּחֵלֶת כְּמָה דְאִוְקִימְנָא
דְאִית בֵּיה נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה וְעִילָא מִכְּלָא נִשְׁמָה דְאִיהוּ חִילָא עֲלָאָה לְמַנְדַּע
וּלְמִיטַר פְּקוּדֵי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְאִי הָהוּא נִשְׁמָתָא מְדִישָׁא אֲעִיר לָה
בְּפוּלְחָנָא אַחְרָא הָאִי אִיהוּ מִסְאָבֵי לָה וְנִפְיָק מִפוּלְחָנָא דְמַרְיָה. בְּגִין דְּחֵלֶת
חִילִין אֵלִין פְּקִידוֹ חַד נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה מִשְׁתַּתְּפִי בְּחֵדָא וְהוּוּ חַד וְכִדָּא
כְּגוֹנָא דְרִזָּא עֲלָאָה (על דא נאמר (מש"י י"ג) הולך את חכמים וגומר) וְאִי
חִזְנִין לָהֵאִי בַר נֶשׁ בְּהוּוּ בֵּיה אֵלִין דְרַגְוִין בְּלָהוּ. עַד לָא מֵימָא בְּקוּמִיָּה
לְמַנְדַּע מָאן אִיהוּ בְּמֵאִי אֲתִיבְדַע דְלָא לְקַרְבָּא בַר נֶשׁ בְּהַדְיָה אוּ לְאַתְמִנְעָא
מִנְיָה (ס"א) בַר נֶשׁ דְאִית בֵּיה דְרַגְוִין אֵלִין פְּקִידוֹ וְנִימָא בְּקוּמִיָּה הָא אִיהוּ
גְבַר שְׁלִים עַבְדָּא מְהוּמָא דְמַאֲרִיָּה וּבְעֵי לְאַשְׁתַּתְּפָא בֵּיה וּלְאַתְחַבְרָא
בְּהַדְיָה לְמִילְף אֲוִרְחֵי מִנְיָה. וּבְמֵאִי אֲתִיבְדַע בַר נֶשׁ לְמַנְדַּע מָאן אִיהוּ
לְקַרְבָּא בְּהַדְיָה אוּ לְאַתְמִנְעָא מִנְיָה. בְּרוּגְזִיָּה כִּמְשׁ יְדַע לִיה בַר נֶשׁ
וְאַשְׁתַּמּוּדַע מָאן אִיהוּ. אִי הָהוּא נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא נְטַר בְּשַׁעְתָּא דְרוּגְזִיָּה אֲתִי
עֲגִיָּה וְלָא יַעֲקַר קָה מֵאַתְרָהָא בְּגִין לְמִשְׁרֵי תַחֲוֹתָהּ הָהוּא אַל זֶר דָּא אִיהוּ
בַר נֶשׁ פְּדָקָא יְאוּת. דָּא אִיהוּ עַבְדָּא דְמַאֲרִיָּה דָּא אִיהוּ גְבַר שְׁלִים. וְאִי
הָהוּא בַר נֶשׁ לָא נְטַיר קָה וְאִיהוּ עַקַר מְדוּשָׁה דָּא עֲלָאָה מֵאַתְרֵיהּ לְמִשְׁרֵי
בְּאַתְרָהָא סְמָרָא אַחְרָא. וְדָאִי דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְמַרְיָד בְּמַאֲרִיָּה וְאַסִּיר
לְקַרְבָּא בְּהַדְיָה וְלְאַתְחַבְרָא עֲמִיָּה וְדָא אִיהוּ מְזַרְף נֶפֶשׁוֹ בְּאֶפֶס. אִיהוּ
מְרִיף וְעַקַר נֶפֶשִׁיָּה בְּגִין רוּגְזִיָּה וְאַשְׁרֵי בְּגִיָּה אַל זֶר. וְעַד דָּא כְּתִיב חֲדָרוֹ
לְכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס דְהָהוּא נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא מְרִיף לָה וּסְאָבֵי
לָה בְּגִין אֶפֶס אֲשֶׁר נִשְׁמָה אֲחֵלְף בְּאֶפֶס. כִּי בְּמָה נִחְשָׁב הוּא. עַבְדָּה זָרָה
אַתְחַשִּׁיב הָהוּא בַר נֶשׁ. וּמָאן דְאַתְחַבְר עֲמִיָּה וּמָאן דְאַשְׁתַּעִי (ס"א)
דְאַשְׁתַּתְּפִי בְּהַדְיָה כְּמָאן דְאַתְחַבְר בְּעַבְדָּה זָרָה מִמְשׁ. מֵאִי טַעֲמָא בְּגִין
דְעַבְדָּה זָרָה מִמְשׁ שְׂאֲרֵי בְּגִיָּה. וְלָא עוּד אִקְרָא דְעַקַר קְדוּשָׁה עֲלָאָה
מֵאַתְרָהּ. וְשְׂאֲרֵי בְּאַתְרָהּ עַבְדָּה זָרָה אַל זֶר. מַה אַל זֶר כְּתִיב בֵּיה (ויקרא
י"ג) אֵל תִּפְגּוּ אֵל הָאֵלִילִים כְּגוֹנָא דָּא אֲסִיר לְאַסְתְּמָרָא בְּאֶפֶס. וְאִם תֵּאמַר
הָא רוּגְזָא דְרַבְּנָן רוּגְזָא דְרַבְּנָן טָב אִיהוּ לְכָל סְמָרִין דְהָא תַּנְיִן דְאֲוִרְיָתָא
אֲשָׁא אִיהוּ וְאוִרְיָתָא לָא מְרַתְתָּא לִיה דְכְּתִיב (ויסית כ"ג) הֲלֹא כֹה דְבָרֵי
כְּאֵשׁ נֶאֱמַר יי':

חיתת

תצוה ליום שלישי

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

דמנים הלי ק"ט פ ק ג'

מספר שריו קדושה ח"ב שער ד'

היה צוה בנזמא עומד בסנדלו על הנזמא וקורא והוא שרא יהיה סנדלו נוגע בה היתה פגגרו צוה מעוטה גיורת כמו טפה רוקק עליה רוק עבה עד שתחפפה וקורא היתה נמרשת צוה על בשרו או גריו מטונפות מבית הכסא ולא היה לה בית בע קלל ספגי קוטגין או בהשמתן סמך לקרות לפי שאין קהו רים רעי אכל אם היתה במקומה אף על פי שאינה נראית כשהוא עומד הואיל ונראית כשהוא יושב אסור קרות עד שנקנה ופה אפה מפני שהצוה נחה היא ויש לה הים בע ובטה גא נים הורו שאסור לקרות אם היו גריו מטונפות וכן ראוי לעשות: רבים בע שיש לו עקר מרחיק ארבע אמות וקורא אם פסק הרים יאם לא פסק דרים מרחיק עד מקום שפסק הרים וקורא ושאין לה עקר פגון מי שצא פגנו רום מקשה מרחיק עד מקום שתכלה הרים וקורא גרף של רעי ועבים של מימי רגלים אסור לקרות קריאת שבע פגגדן ואף על פי שאין בהם פגום ואין בהם רים רע ספגי שהם בבית הכסא:

אמרו זכרונם לברכה אין העולם מתקיים אלא במי שכולם פיו בישעה מריקה וכו' שנאמר (וי' כ"ו) תולה ארץ על בלימה רבי אבהו אמר על מי שמששים עצמו כמי שאינו וכו'. וחנו רגגן הנגזרים ואינם עוקבים שומעין תרפתם ואינן קיימין בליהם תפוח אומר (סוסיס ה-) ואיחביו פצאת השמש בגבורתו ואמר איהו זכרונם לברכה לעולם הנו עלוב דגני אדם ולכני היתה יותר מקדם ואמר אבא אלהו ז"ל לעולם אין הורה מתפרשת אלא כמי שאינו ספדן ואף אני אני נקרה אלא למי שאינו מרדן אשדו אדם סביר ערכו ויום המיתה נגד עינו וירע שהוא לפני הכבוד ותקבה שמו וזכר שנתן לו סיים לעובדו ולצטוק בתורתו וכן הוא עושה ודאי אהוב למעלה ונחמד למטה והי עמו:

תצוה יום רביעי תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ון דמיו ון דשם בזן לקנות הארת נפש יהודה משבת הבאה:

יד וישתי שרשרת זהב מהור מגבלת תעשה אתם מעשה עבת ונתתה את שרשרת העבתת

על המושבצת: ם ותמין תבין דהב דבי מתחמן תעבד ותהון

רש"י עובר (יד) שרשרת זהב. שלשלות: מגבלות. לכוף גבול החסן תעשה אותם: מעשה עבות. מעשה קליעת חוטין ולא מעשה נקבים וכפלים כחותן שטוסין לצורות אלא כחותן שטוסין לערדסקאות שקורין אינשינשייר"ם (רויכפאס) (צוה כב): ונתת את שרשרת. של עבותות העשויות מעשה עבות על

תצוה ליום רביעי פב

עובד גדילו ותתן ית תפילא גדילתא עד מרמצתא: טו ועשית השן משפט מעשה חשב כמעשה אפר תעשנו זהב תבלת וארמון ותולעת שני ושש משור תעשה אתו: ותעבד השן דינא עובד אימן פועבד אפודא תעבדנה דהבא תכלא וארמוןא וצבע זהורי ובנין שזיר תעבד יתה: טז רבוע יהיה כפול זרת ארבו וזרת רחבו: מרבע יהי עיף ורמא ארבה וזרמא פתיה: יז ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדם פטרה וברקת הטור האחר: ותשלם בה אשלמות אבנא ארבעא סדרין אבן טבא סדרא קדמא סמון ירקון וברקן סדרא חד: יח והטור השני נפך ספיר ויהלם: וסדרא תנינא אומרגדיו ושבויו וסבהלום: יט והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: וסדרא תליתאה קנברי מרמא ועין עגלא:

רש"י

על משבצות הללו ולא זה הוא מוקוס לוחת עשייתן של שרשרות ולא לוחת קביעותן ואין תעשה האמור כאן לשון לוח ואין ונתתה האמור כאן ל' לוח אלא ל' עתיד כי בפרשת החסן חוזר ומלווה על עשייתן ועל קביעותן ולא נכתב כאן אלא להודיעך מקלת לורך המשבצות שזוה לעשות עם האפור וכתב לך זאת לומר לך המשבצות הללו יזקקו לך לכשהעשה שרשרות מנבלות על החסן ההגס על המשבצות הללו: (טו) חשן כושפ. שמכפר על קלקול הדין. ד"א זשפט שמזכר דבריו והבטחתו אמת דרישנמ"ט בלעז (אחופיהרען) שהמשפט משמש ג' לשונות דברי טענות בעלי הדין וגמר הדין ועונש הדין אס עונש מיתה אס עונש מכות אס עונש ממון וזה משמש ל' זכור דברים שמכפר ומזכר דבריו: כמעשה אפר. מעשה מושב ומחמשת מינין: (טז) זרת ארבו וזרת רחבו. כפול ומוטל לו לפניו כנגד לבו שנאמר והיו על לב אהרן הלוי בכתפות האפור הכחות מחמוריו על כתפיו ונקפלות ויורדות לפניו מעט והחשן תלוי בהן בשרשרות וטענות כמו שמפורסם בענין: (יז) ומלאת בו. על שם שהאבנים ממלאות גומות המשבצות המסוקנות להן קורא אותן בלשון מלואים:

נביאים יחזקאל מ"ג

א שבעת ימים תעשה שעיר-המאזל ליום ופר בן-בקר ואיל מן-הצאן תמימים יעשו: שבועא יומין תעבד צפירא דחמאה

תצוה ליום רביעי

דחמאתא ליומא ותור בר תורי ודכר מן ענא שלימון יעבדון : ב שבעת ימים וכפרו את המזבח ומחרו אתו ומלאו ידו : שבועא יומין יכפרון על מדבחה וידבון תיה וימריבון קורבניה : ג ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני יהוה : ושלמין ית יומיא ויהי ביומא תמינאה ולהלא יעבדון פהניא על מדבחה ית עלותכון וית נכסת מודשיכון ויתקבלון מודבניכון פרעוא אמר יי אלהים : ד וישב אתי בדרך שער המקדש החיצון הפנתה קדים והוא סגור : ותיב יתי אורח תרע מקדשא פראה דפתיה למדינאה והוא אחיד : ה ויאמר אלי יהוה השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא בו כי יהוה אלהי ישראל בא בו והיה סגור : ואמר יי לי תרע הדון אחיד יהי ולא יפתח ואנש לא יעול ביה ארי יי אלהא דישראל אתגלי עלוהי ויהי אחיד : ו את הנשיא נשיא הוא ישב בו לאכול לחם לפני יהוה מדרך אולם השער יבוא ומדרכו יצא : לרפא יהי רפא הוא יתיב ביה למיכל לחמא קדם יי מאורח אולמא דתרעא יעול ומאורחיה יפוק :

* יכפרו קרי * ידיו קרי * א בסקום יד * יתור יי רש"י

(א) תמימים יעשו לעולה : (ה) יבא בו לעתיד לבא : (ו) את הנשיא אני נוטן רשות כי נשיא הוא ומשוב : הוא ישב בו לאכול לחם בסוף חללו : מדרך אולם השער מזרחי יכנס לעזרה וכן ילא :

כתובים משלי י"ח

א גם מתרפה במלאכתו אה הוא לבעל משהות : ואף דמתרפא בעבודתיה חכרא היא לגברא מחבלנא : ב מגדל עז שם יהוה בור ירוץ צדיק ונשגב : מגדלא דעושנא שמהא האלהא וביה נרחט צדיקא ונתרים ביה : ג חון עשיר קרית עזו וכחומה נשגבה במשפתו : מזלא דעמירא קריתא דעושניה וכשנא ירם משריה : ד לפני שבר יגבה לב איש ולפני כבוד ענוה : קדם תכרא יתרום לביה דגברא וקדם יקרא ענונתא : ה משיב דבר

בטרם (א) מתרפה במלאכתו פורס מן המורה : לבעל משחית לשמן : (ב) ונשגב ויחמזה

תצוה ליום רביעי

פג

בטרם ישמע אולת היא לו וכלמה : מתור פתנמא עד לא שמוע שמונתא ליה ובהתתא : י רוח איש יכלכל מחלהו ורוח נכאה מי ישאנה : רוחיה דגברא תסובר פורחניה ורוחא מכיבתא מן נמעניה :

רש"י

ומתחוק : (ג) וכחומה נשגבה עשרו לו בחדרי משכיו : (ו) רוח איש גבר המקבל עליו הכל בשמחה : יכלכל יסבול ואין כמו סר מעליו : ורוח נכאה שאינו שמח ביסורין :

משנה בבא מציעא פרק י

הבית והעליה של שנים שנפלו שניהם חולקים בעצים ובאבנים ורואין אלו האבנים הראויות להשתפר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלין ועולות לו מן התשבון : ב הבית והעליה (של שנים) נפחתה העליה ואין בעל הבית רוצה לבקן תרי בעל העליה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העליה רפי יוסי ואמר התחתון נוטן את התקרה והעליון את המעויבה : ג הבית והעליה של שנים שנפלו אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות תרי בעל העליה בונה את הבית ודר בתוכו עד שיתקן לו את יציאותיו רפי יהודה ואמר אף זה דר בתוך ביתו של חברו צריך להעלות לו שבר אלא בעל העליה בונה את הבית ואת העליה ומקרה את העליה ויושב בבית עד

ברטנ רא

שיהן

פרק י הבית והעליה של שנים הבית של א' ועליה של א' : שניהם חולקים לפי שאין יכיר אלו אבנים של עליון ואלו אבנים של תחתון : ורואים אלו האבנים הראויות להשתפר שאם נחטב הכר מוסודו ונפל תחתיו יש לדעת שהתחנות נשתברו והעליון של כותל נפל להלן ממנו הרב העליון נשתברו שכלו ממקום גבוה והתחתון שלמות שכלו ממקום נמוך ורישא דתנא שניהם חולקים מיידי שפיל הכותל כלילה ופינו את האבנים מיד וליכא למיקס אי בחכמה נפל ותתא אהבור אי בחכמה נפל ועליה אהבור : מקצת אבניו והן שלמות : נוטלין וכגון שהלה עוין במקצת מהן שהוא אמת ונקת אומר שאינו יודע שכיון שהוא מודה במקצת הוה ליה מחויב שבויה דאורייתא ואינו יכול ליטע משלם אבל אם אמר על כלן איני יודע ששע שאינו יודע וחולק עם חברו בשום : ב הבית והעליה המשכיר לחבירו עליה שעל בני ביתו ואמר לו עליה זו שעל בני בית זה אני משכיר לך ונפחתה עליה ד"ט על ד"ט דהשתא אם בא זה להשתמש בעליה צריך שיסתמם הניו למעלה וחזיו למטה : ואין בעל הבית רוצה לתקן הפליה : הרי בעל עליה יורד ודר למטה לגמרי דהא שעבר ביתו לעליה ולא כפיין ליה לדור חזיו למעלה וחזיו למטה : מעויבה פיה של עיט שנותנים על התקרה כ"י סבר מעויבה אשויה גומות היא ואשויה גומות על העליון לאשויה ורבען סכרי מעויבה אחוקי תקרה היא ואחוקי תקרה תחתון בעי לאחוקי זהלכה כחכמים : ג הבית והעליה של שנים בית של זה ועליה של זה : אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות החומה והתקרה התחנות המועלים עליו לבנות בונה הבית ותקרה התחנות שעליו ויושב בבית : עד שיהן יציאותיו ואח"כ יוצא ממנו ופנה עלייתו : רבי יהודה אומר אף זה דר בתוך של חברו א"כ הוא בעל העליה זו כשזה מחזיר לו יציאותיו נמצא שדר כל הימים הללו בתוך של חברו ואע"פ שזה אינו חסר דהא בלא"ה לא הוה בני לה מ"מ זה נהנה שאלו בית זה לא היה לו דירה לדור עס וקסבר זה נהנה וזה אינו חסר חייב : אלא

תצוה ליום רביעי

שיתן לו את יציאותיו: ויבן בית הקדש שהוא בנוי בפלע ונגה אחת ער
בבין ונפחת. הרי בער הנגה יורד וזרע למטה עד שייעשה לבית פרו
כפיין הכותל והאילן שנפלו קרשות הרבים. והזיקו פטור מקלעם. נתנו
לו זמן לקיץ את האילן. ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור.
לאחר הזמן חייב: מי שהיה כותלו סמוך לגנת חבירו ונפל. ואמר לו
פנה את אבניך אמר לו הניעה את שומעין לו. אם משקבל עליו אמר
לו הניעה את יציאותיך ואני אפול את שומעין לו. השוכר את
הפועל לעשות עמו בתבן ובקט ואמר לו תן לי שכרי ואמר לו מור מה
(ניא ממה) שעשית בשכרך אין שומעין לו. אם משקבל עליו אמר לו
הניעה שכרך. ואני אפול את שומעין לו. המוציא
זבלו לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל. אין שורין
טיט ברשות הרבים. ואין לובנין לבנים. אבל גובלין טיט ברשות
הרבים. אבל לא לבנים. הבונה ברשות הרבים. המביא אבנים מביא.
והבונה בונה. ואם הויק משלם מה שהזיק. רבן שמעון בן גמליאל אומר
אף מתקן הוא את מקאכתו. פני שלשים יום: ושתי גנות זו ער גב זו
והירק בינתים. רבי מאיר אומר של עליון. רבי יהודה אומר של תחתון.
אמר רבי מאיר אם ירצה העליון לקח את עפרו אין פאן ירק. אמר רבי
יהודה אם ירצה תחתון למלא את גנתו עפר אין פאן ירק. אמר רבי
מאיר מאחר ששנין יכולין למחות זה ער זה. רואין מהיבן ירק זה חי.

ברטנורא

אמר

בונה. את הכל: ומקרה את העליה. למעלה וכל הכרך לה: ויושב בבית. התחתון דה"ל
זה לא נהנס סהרי עלייתו מוכנת לו לדור בה וזה לא חסר דהא לא הוה בני לה ולא חויל ליה:
ד בית הבה. בית לעזר זיתים: ונגה אחת על גביו. ובית הכד של אחד ונגה של אחר:
ונפחת. דל' עשאים על ד' עשאים ואינו ראוי לזרוע כבתולה: כופין. תקרה עשויה בעגול כמין
קשת ועליה יקן בעל הגנה עפר וזרע: פטור מלשלם. דמאי ה"ל למיעבד אטום הוא: נתנו לו
זמן. ד"ל ל' יום לסתור ולקון: ונפל. להך גנת חבירו: הניעה. וזה בהן ופנה אותן לעמך:
אין שומעין לו. אם אין זה רוצה אין קונה אותן וחייב הלה לפנותן: בתבן ובקש. ללקט לו
משלו או משל הפקר: אין שומעין לו. אע"ג דככל דוכתא אית לן שיה כסף ככסף גבי שכיר
אינו כן דלא תלין פשולת שכיר כתיב אמאי דאתניה בהדיה מסמע: המוציא מוציא והמזבל
מזבל. כסוה מוליאו מן הרפת לר"ם יהא מוכן הגושאו לזבלו ואינו רשאי להסוהו סה. גובלים.
טיט לתת מיד בבנין: והבונה בונה. מקבלן מיד המביא וכוונתו: מתקן. מומן בר"ה כל ל' יום
ואינו חייב בנזקין. ואין הלכה כרשב"ג: ד שתי גנות. של צי בני אדם סמוכות זו לזו האחת
קרקעית גנוה ושאלה קרקעית נמוך: והירק בנתים. נזקפת הגובה שזו גבוה משל זו:
של עליון. סהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק: של תחתון. שעל אורו הוא מונחת: מאחר
ששניהם יכולים למחות. שלא יהא ירק זה כאן עליון ליטול עפרו ותחתון למלאות גנתו: רואין
מהיבן ירק זה חי. ממקום שהוא יונק וגדל ולו ינתן: כל שהעליון יכול לפשוט ירד
וליתול הרי אלו שלו. כדהאמר "מ הויל ומעפרו הוא חי: והשאר של תחתון. דעליון
גיפיה אפקורי מסקיר ליה לגבי תחתון שגנאי הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חבירו וללקוח
והלכה כר"ם:

תצוה ליום רביעי

פר

אמר רבי שמעון פר שהעליון יבזר קפשוט את ידו ולפול הרי הוא שפול
והשאר של תחתון:

גמרא בבא מציעא דף ק"ז ע"ב

אמר רבי הנינא הפל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר
(משלי כ"ב) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק
מהם. רבי יוסי בר הנינא אמר זו צואה דאמר מר צואת החוטם
וצואת האוזן רבן קשה ומיעוטן יפה. רבי אבא בר אבא אמר זו
מרה. תניא גמי הכי מחלה זו מרה. ולמה נקרא שמה מחלה
שהיא מחלה כל גופו של אדם. דבר אחר מחלה ששמונים
ושלשה חלאים תלויים במרה וכפן פת שחרית במלח ומיתון
של מים מבטלתן. תנו רבנן שלשה עשר דברים נאמרו בפת
שחרית מצלת מן החמה ומן הצנה. ומן הזיקין. ומן המזיקין. וזכר
ומחבימת פתי. וזוכה בדין ללמוד תורה וללמד. ודבריו
נשמעים. ותלמודו מתקיים בידו. ואין בשורו מערה הבה. פלס
ונזקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת. והורגת פנה שבבני
מעים. ויש אומרים אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה.
אמר ר'יה רבה דרבא בר מרי. מנא הא מילתא דאמרי אינשי
שתין רהומי רהומי וקא מטו לגברא דמצפרא כרך. ואמרי
רבנן השפם ואכור בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצנה

רש"י

אמר

צנים פחים. קור גופו ולאו היינו רוח דקאמר שמואל דשמואל זיקא בלא ליה
נמי מוקם: זו מרה. שהמריה שבה גדולה וטובעת ומתפשטת בגידין
ובעלמות: וכורן פת במלח מבטלתן. כדליף לקמן מקראי: וקיתון של מים.
למי שאין לו יין: ומן הזיקין. היינו רוח דאמר שמואל: מחבימת פתי. דעמו
מיושבת עליו לפי שאינו מלטער בעיניו: וזוכה בדין. אם יש לו דין עם חבירו
דעמו מיושבת לישוב דבריו צבים דין להטעים: ללמוד וללמד. מחמת ישוב
הדעת: ודבריו נשמעין. לצריות שיש לו לצ להטעמן: הבה. זיעה וזוהם:
נזקק לאשתו. אם בעל הרהורים הוא ומתוך שלבו טוב צדק שאכל קלס
טובע לאשתו ובלאטו לטק ודואה נשים אינו מתאוה להן: בנה שבבני מעים.
חולמים

ולכך

שפלות

פוכה

קצת

תצוה ליום רביעי

אמר ליה דכתיב (ישעי' מ"ט) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכסו
שרב ושמש לא יכסו שרב ושמש בין דלא ירעבו ולא יצמאו.
אמר ליה את אמרת לי מהתם. ואנא אמינא לך מהכא (שמות כ"ג)
ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך. ועבדתם
את ה' אלהיכם זו מריאת שמע ותפלה. וברך את לחמך ואת
מימך זו פת במלח ומיתון של מים מפאן ואיקך (שם) ותסירותי
מחכה במקרבך :

רש"י

מולטים : מוציא את הקנאה. ולא הסגר שכסחין לבו טוב עליו הוא נוח לכעוס :
ואמרו רבנן השכם ואכול. בערבי פסחים צדכרים סלוס רבי לבניו :

זוהר תצוה דף קפ"א ע"א

רוגזיה דרבנן במלי דאורייתא רוגזיה דרבנן למיחב יקרא לאורייתא
ובלא לפולחנא דקדשא בריך הוא הני לכה נאמר פי יי אלהיך
אש אוכלה הוא אר קנא. אבל אי במלין אחרנין לאו פולחנא דקדשא
ברוך הוא האי בגין דבכל חטאים דקא עביד בר נש לאו איהו עבודה זרה
ממש פהאי ואסיר לקרבא בהדיה דהאי. ואי תימא הא לשעתא הנה
דעבר ותדר אהדר. לאו הכי דבין דאעקר קדושה דנפשיה מניה ומאתריה
והוא אל זר מקפח הווא אתר אתתקף ביה וקא שביק ליה בר פד
אתדפי בר נש מבד וכר ועקר ליה לעלמין ולבתר אשתדל דאתקדשא
ולאמשבא קדושה עליה. פדין וקואי דיתקדש. אמר ליה רבי יוסי אתקדש
ממש. (ס"א אמיא וזה אתדפי ואתקדש) אמר ליה תא חזי בשעתא דאיהו
עקר מדושה דנפשיה ושריית באתריה הווא אל זר דאחרי מטא אסתאב
בר נש וסאיב קטאן דקריב בהדיה ותהיא קדושה ערקת מניה וכיון
דערקת מניה זמנא תדא כמה דיעביד בר נש עוד לא תיתוב לאתרהא.
אמר ליה אי הכי כמה מסאבין אינון דמתדכאן. אמר ליה שאני מסאבין
אחרא דלא יכיל למעבד יתיר. אבר דא שנייא מפלא דכל גופא סאיב
מנו ומבר ונפשא וכלא מסאיב. ושאר מסאבין דעקמו לאו איהו אלא
גופא אבר בלחודו ובגין כך פתיב חדלו לכס מן האדם אשר נשמה
באפו דאתקף קדושה דמאריה בגין אפו דדא איהו מסאבין דמסאיב פלא.
אי כמה נחשב הווא כמה עבודה זרה ודאי נחשב איהו. תא חזי האי
ביהו רוגזא דאיהו עבודה זרה סמרא אחרא כמה דאמרן דבעי בר נש

למסמרא

תצוה ליום רביעי

לאסתמרא מניה ולא תפרשא מעלוי ועל דא כתיב (שמות כ"ד) אלהי מסכה
לא תעשה לך. לך בגין לאבאשא גרמך. וכתיב בתריה את חג המצות
תשמר. תשמר דא סמרא דקדושה דבעי בר נש לנפרא ליה ולא יחקה
ליה בגין סמרא אחרא :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מיסר

סספר שערו קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב'
צוה עוברת בגין שהיתה שטה על פני
השנים אסור לקרות בגובה ופי חזיר
בצוה עוברת דמי ואסור לקרות בגגין
עד שנעברו ממנו ארבע אמות: הנה קורא
והגיע למקום המנוחת לא יניח ידו על
פיו ויקרא אלא יפסיק עד שנעבור מאותו
מקום. וכו' תקרא שצתה ממנו רוח
מקמפה יפסיק עד שתקלה באשה וחזיר
לקריאתו. וכן גורבי תורה יצתה רוח
מתברו אף על פי שפסיק לקריאת שמע
אינו פוסק לגרבי תורה : הנה קורא
קריאת שמע בבית ונסתפק לו אם יש שם
צוה או מניו בגלים או אין שם הרי זה
מקור לקרית. הנה קורא באשפה ונסתפק
לו אם יש שם צוה או אין שם לא יקרא
עד שיבדוק. שחוקת האשפה שהוא
מקום המנוחת. אבל ספק מי בגלים אפילו
באשפה מקור לקרות :

תצוה יום חמישי תורה

יכין בקריאת המשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הנה אחרונה רשע ב"ן לקנות הארת
רוח יתירה משבת הכאה :

ד ותשור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים

זהב יהיו במלואתם : ומדרא רביעאה ברום יפא

ובורלא ופנמרי מרמצון ודחב יהון באשלאמתהון : כא והאבנים

תהיון
(ב) משבצים זהב. יכין הטורים במלואותם מוקפים משבצות והב צעומק שיעור
סימולא בעובי האבן ורו לסון במלואותם כשיעור מלוי עביין של אבנים יהיה עומק
המשבצות

הַהֵייוֹן עַל־שְׁמַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל־
 שְׁמַתְתֶּם פְּתוּחֵי חוֹתֶם אִישׁ עַל־שְׁמוֹ הַהֵייוֹן לְשֵׁנִי
 עֶשֶׂר שָׁבַט : וְאַבְנֵי יְהוֹן עַל שְׁמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּרַתִּי עֶסְרֵי עַל
 שְׁמַתְהוֹן כְּתַב מִפְּרֵשׁ בְּגִדוֹף דְּעֻקָּא גְבַר עַל שְׁמַת תְּהוֹן לְתַרְוֵן עֶסֶר
 שְׁבַמִּין : כַּב וְעֵשִׂית עַל־הַחֶשֶׁן שְׂרֻשֵׁת גְּבֻלַת מַעֲשֵׂה
 עֶבֶת זָהָב טָהוֹר : וְתַעֲבִיד עַל חוֹשְׁנָא תַבִּין מִתְחַמֵּן עוֹבֵד גְּדִילוֹ
 דְּהַב דְּכִי : כַּב וְעֵשִׂית עַל־הַחֶשֶׁן שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב
 וְנָתַתְּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבְּעוֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֶשֶׁן :
 וְתַעֲבִד עַל חוֹשְׁנָא תְּרַתִּין עֻקוֹן דְּדָהָב וְתַתֵּן יַת תְּרַתִּין עֻקְתָּא עַל תְּרַוֵּן
 סְמָרֵי חוֹשְׁנָא : כַּד וְנָתַתְּ אֶת־שְׁתֵּי עֶבֶתֶת הַזָּהָב עַל־
 שְׁתֵּי הַטַּבְּעוֹת אֶל־קְצוֹת הַחֶשֶׁן : וְתַתֵּן יַת תְּרַתִּין גְּדִילוֹ
 דְּדָהָב עַל תְּרַוֵּן עֻקְתָּא דְּסְמָרֵי חוֹשְׁנָא :

רש"י
 ויביאני
 המסבאות לא פחות ולא יותר : (כא) איש עד שמו. כסדר חולדותם סדר
 האבנים אודם לראובן. פטרה לשמעון. וכן כולם : (כב) עד החשן. בשביל החשן
 לקבעם בטבעותיו כמו שמפורש למטה בענין : שרשת. לשון שרשי אילן המחזיזין
 לאילן להאחו ולהקטע בארץ אף אלו יהיו מחזיזין לחשן שבהם יהיה תלוי באפור
 והן שתי שרשרות האמורות למעלה בענין המסבאות ואף שרשרות פהר מנחם בן
 סרוק ל' שרשים ואמר שהרי"ש יהיה כמו מ"ס ששלושם ומ"ס שביריקס ואיני
 רואה את דבריו אלא שרשרת בל' עברית כששלת בל' משנה : גבלת. היא
 מגבלות האמור למעלה שתקעם בטבעות שיהיו בגבול החשן וכל גבול לשון קלה
 אשומ"ל בלעז (זוים) : מעשה עבות. מעשה קליעה : (כג) עד החשן. ללורך
 החשן כדי לקבעם בו. ולא יתכן לומר שיהא תחלת עשייתן עליו שאם כן מה הוא
 שחוזר ואומר ונתת את שתי הטבעות והלא כבר נאמרו בו היה לו לכתוב בתחלת
 המקרא ועשית על קצות החשן שתי טבעות והב ואף ששרשרות לריך אתה לפתור
 כן : עד שני קצות החשן. לשתי פאות שכנגד הוואר לימנית ולשמאלית הבאים
 מול כתפות האפוד : (כד) ונתתה את שתי עבותות הזוהב. הן הן שרשרות
 גבולות הכתובות למעלה ולא פירש מקום קבוען בחשן עכשיו מפרש לך שיהא
 תוחב אותן בטבעות ותדע לך שהן הן הראשונות שהרי בפרשת אלה פקודי לא הוכפלו :
 בני

נביאים יחזקאל מ"ד

וַיְבִיאֵנִי דְרָדָה שְׁעַר־הַצִּפּוֹן אֶל־פְּנֵי הַבַּיִת וְאָרָא וְהִנֵּה מְלֵא
 כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־בַּיִת יְהוָה וְאָפַל אֶל־פְּנֵי : וְאֵעִינִי אֹרֶחַ
 תְּרַע צְפוֹנָא דְקָדָם בַּיְתָא וְחִזִּית וְהָא אֶתְמַלִּי יִקְרָא דְיֵי יַת בַּיִת מִקְדָּשָׁא
 דְּיֵי וְאֶשְׁתַּמְחִית עַל אִפִּי : ב וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה בְּנֵי־אָדָם שִׁים לְבָךְ
 וְרָאֵה בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנוֹךָ שְׁמַע אֵת כָּל־אִשְׁרֵי אֲנִי מְדַבֵּר אֵתְךָ
 לְכָל־חֲקוֹת בַּיִת־יְהוָה וּלְכָל־תּוֹרֹתָיו וְשַׁמַּת לְבָךְ לְמִבּוֹא הַבַּיִת
 בְּכָל מוֹצְאֵי הַמִּקְדָּשׁ : וְאָמַר לִי בֶן אָדָם שְׂוִי לְבָךְ וְחִזִּי בְעֵינֶיךָ
 וּבְאָזְנוֹךָ שְׁמַע יַת כָּל דְּבָאָא מִמַּלְאִי עִמָּךְ לְכָל גְּזִירַת בַּיִת מִקְדָּשָׁא דְּיֵי
 וְלִכְל דְּחִזִּי לִיה וְתִשְׁוִי לְבָךְ לְמַעַנְגֵי בַיְתָא בְּכָל מַפְקְנֵי מִקְדָּשָׁא :
 ג וְאָמַרְתָּ אֶל־מְרִי אֶל־בַּיִת יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה רַב־
 לָכֶם מִכָּל־תּוֹעֲבֹתֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל : וְתִימַר לְעַמָּא סַרְבְּנָא דְּדְבִית
 יִשְׂרָאֵל כְּדָנָן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים סְנִי לְכוּן מִכָּל תּוֹעֲבֹתְכוֹן בַּיִת יִשְׂרָאֵל :
 ד כֹּה־בִיאְכֶם בְּנֵי־נֶכֶד עַרְלֵי־לֵב וְעַרְלֵי בֶשֶׂר לְהִזוֹת בְּמִקְדָּשִׁי
 לְחַלְּלוֹ אֶת־בַּיִתִּי בְּהַקְרִיבְכֶם אֶת־לֶחְמֵי חֶלֶב וְדָם וַיִּפְרוּ אֶת־
 בְּרִיתִי אֶל כָּל־תּוֹעֲבֹתֵיכֶם : בְּאִיתְיוֹתְכוֹן בְּנֵי עַמְמֵיָא רְשִׁיעֵי לְבָא
 וְעַרְלֵי בֶשֶׂר לְמַהוּ בְּמִקְדָּשִׁי לְאַפְסָא יַת עֲזָרְתִּי בְּקִרְיַתְכוֹן יַת קוֹרְבָנֵי
 תְּרַב וְדָם נִבְסַת קוֹדְשֵׁן וְאַשְׁנִיאוּ יַת קִיָּמִי עַל כָּד תּוֹעֲבַתְכוֹן : ה וְלֹא
 שְׁמַרְתֶּם מִשְׁמַרְתִּי קוֹדְשִׁי וְתִשְׁיָמוּן לְשִׁמְרֵי מִשְׁמַרְתִּי בְּמִקְדָּשִׁי
 לָכֶם : וְלֹא נִטְרַתוֹן מִמִּטְרַת קוֹדְשִׁי וּמִנִּיתוֹן לְנִטְרֵי מִמִּטְרַת מִיָּמְרֵי
 בְּמִקְדָּשִׁי לְכוּן :

* תורתיו קרי
 רש"י
 (ד) בני נכר. שנתכרו מעשיו לאביו שבשמים והוא מומר לעכו"ם והן ערלי לב :
 וערלי בשר. כהן שמתו אחיו מחמת מילה : (ה) ותשימון. אותן האמורין שאינן
 ראויין לשמש לפני :
 כתובים משלי י"ח
 א לֵב נָבוֹן יִקְנֶה־דָּעַת וְאֵזֶן חֲכָמִים תִּבְקֶשׁ־דָּעַת : לְבָא דְמַתְבִּין
 נִקְנָא דִּידְעָתָא וְאַדְנָא דְחַכְמִי תִבְעֵי מִנְדָּעָא : ב כִּתְּוֵן אָדָם יִרְחִיב לֵו
 רש"י
 (ב) מתן אדם. לדקה : ירחיב לו. חלקו בעולם הבא : ירחנו. בחייו בעולם הזה :
 (ד) מדינים. מריבות : ובוין עצומים וגו' : וכן בעלי דינין עולמים יפריד הגורל :
 ח

תצוה ליום חמישי

וּלְפָנַי גְּדוֹלִים יִנְהַנּוּ: מוֹהַבְתִּיהָ דָּבַר נִשְׂא מְרוּחָא זִיה וְקָדַם רַבְרַבִּי
מְקַמָּא לִיה: ג צִדִּית הָרֵאשׁוֹן בְּרִיבּוֹ יָבֵא רֵעֵהוּ וְתַקְרוּ:
זכאי תוה קדמא פדיניה ואתא תבריה ונציח ליה: ד מדונים ישבית
הגורל ובין עצומים יפריד: תגרי מכמלין פיצתא ובינת תקיפי פרשא:
ה אה נפשע מקרית עז ומדונים פברית ארמון: אהא דמתעני
מן אחוי היך קריתא עשינתא ואחדא היך סוכרא דהוסנא:

* ובא קרי * ומדינים קרי רש"י

(ה) אה נפשע. בלחיו ומאכד במרדו קרית עז כגון לוט באברהם עשו בעקב:
ומדינים. מריבות שביניהם מפרידים: כבריה. שטעלים זו שערי ארמון:

מושגה מנחת פרק ו

אלו מנחות נקמצות ושיריהן לפנהנים. מנחת סוקת והמחבת והמרחשת
והחלות והרקיקון. מנחת גזים מנחת נשים. מנחת העומר מנחת
חומא ומנחת קנאות. רבי שמעון אומר מנחת חומא של פנהנים נקמצת.
והקומץ קרב לעצמו. והשירים קרבין לעצמן: ג מנחת פנהנים. ומנחת
פנהן משית ומנחת נמכים למזבח ואין בהם לפנהנים. בזה יפה פח המזבח
מפח הפנהנים. שתי הלחם וקחם הפנים לפנהנים ואין בהם למזבח. ובה
יפה פח הפנהנים מפח המזבח: ג פה המנחות הנעשות בפלי מעונות שלש

ברטנורא מהנת

פרק ו אלו מנחות נקמצות מנחת סלת. נקמלה עיסה: ומנחת מחבת ומרחשת
חלות ורקיקים. דהיינו מאפה פותחן לאחר אפייתו וכמנה' סלת כתיב קמלה
בהדיא וצריך כתיב אוכרה. ואוכרה היינו קומץ: מנחת נכרי או נשים. שהתנדבו א'
מנחת העומר. אוכרה כתיב זה: מנחת חומא וקנאות. כתיב זהו קמילה: מנחת חומא
של כהנים נקמצת. אע"ג דמנחת כסן נטרפ' כולה בדכתיב וכל מנחת כסן כליל הפי' מ"מ
דמי קמייה: והקומץ קרב לעצמו והשירים קרבין לעצמן. אבל לת"ק אין מנה' כסן נקמל'
אלא נקטר' כמוה שהיא דסבר כל מנחה ששיריה נאכלין נקמלת ושארין שיריה נאכלין אינה נקמלת
זהלכה כה"ק: ב בזה יפה כח המזבח. לא הי' צריך למתני דהא חזינן דבזב יפה כח המזבח
ומלתא דפשיטא היא אלא לאתווי המתנדב יין למזבח בלא קרבן דלא תימא מזולפו על האפים על
האם והוא נטרף וכלו ואין כח מנחה יפה כזה קמ"ל דלא אלא מסכו כשאר נסכים ויודד נשיתין
דהיינו כמין שני נקבים שהיו במזבח ויורדים למטה עד היסוד כדי שיהא כח המזבח יפה: ובוה
יפה כח הכהנים. לאתווי שתי הלחם של עזר' אס הביאוס בפ"ע בלא כבשים דלא תימא לשריפה
עומד' ולא לאכילה כיון שלא קרבו כבשים שמתירים אותם קמ"ל דבזה יפה כח הכהנים לשולל דלאכילה
עומד' ולא לשריפה: ג הנעשות בכלי. כגון מנחת מרחש' ומחבי' סכן נעשו בכלי: מעונות ג'
מהנות שמן. למעוטי מנחת מאפה תנור שאינה עשויה יציקה: ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן.
החלה כוונתן שמן בכלי שרת ונותן סלת עליו דכתיב במנחת מרחשת סולת בשמן תעשה כלומר תניח
אלגא דעטוסה מתן שמן קודם לעשייתה. וכמנחה מחבת כתיב צלילה ויציקה ולא כתיב זה מתן
שמן בכלי החלה. ומרחשת כתיב מתן שמן ולא כתיב זה מתן שמן בכלי שרת ונותן עליו את הסלת
במרחשת וכאמר קרבך במחבת וכילד הוא עושט נותן שמן חמלה בכלי שרת ונותן עליו את הסלת
(והאר) ונותן עליה שמן וצוללה הרי מתן שמן בכלי וצוללה ושה כמים ואופה בתנור ופותחה ויוק
עליה

תצוה ליום חמישי

מתנות שמן. יציקה וצליקה ומתן שמן בפלי קודם לעשייתן. והחלות בוללן
דברי רבי וחכמים אומרים סלת החלות מעונות בלייה. הרקיקון משיחה
פיצד מושחן פמין פי. ושאר השמן נאכר לפנהנים: ד פה המנחות הנעשות
בפלי מעונות פתיחה. מנחת ישראל כופל אחת לשנים ושנים דארבעה
ומבדיל. מנחת פנהנים כופל אחת לשנים. ושנים דארבעה
ואינו מבדיל. מנחת פנהן המשיח לא היה מכפלה. רבי שמעון אומר
מנחת פנהנים ומנחת פנהן משיח אין בהם פתיחה מפני שאין בהם קמיצה
וכל שאין בהם קמיצה אין בהם פתיחה. וכגון (פתיחתם) פותחים: ה פה
המנחות מעונות שלש מאות שיפה וחמש מאות בעימה. והשיפה
והבעימה בהמים. רבי יוסי אומר אף בפצק. פה המנחות באות עשר
עשר. חוץ מלחם הפנים וחביתיה פנהן גדול שהם באות שתיים עשרה דברי
רבי יהודה. רבי מאיר אומר פנהן באות שתיים עשרה חוץ מחלות תורה
והנזירות שהן באות עשר עשר: ו העומר היה בא עשרון משלשה מאין
שתי הלחם שני עשרונים משלש סאין. לחם הפנים עשרים וארבעה

ברטנורא עשרונים

עליה שמן אחר פתיחה זו היא יציקה הרי שלשתן וקומץ ומקטיר את הקומץ והשאר נאכל לכהנים:
והחלות בוללן דברי רבי. הסתא מיורי במנחת מאפה תנור שהיא בזה חלות או רקיקים
וכתיב זה סלת חלות מלות בלולות בשמן ר' סבר חלות בלול' כתיב שבוללן כסן חלות ורבנן סבר
סלת בלולה כתיב מלמד שבוללת כשהיא סלת והל' כחכמים: החלות מעונות בלול' והרקיקים
משוחים. דכתיב חלות בלולות ולא רקיקים בלולים. רקיקים משוחים ולא חלות משוחות: כיצד
מושחין כמין כ"י. יוגיה שהיא כמין ע' שלנו כהפרש גודל של שמאל מן האצבע (כזה C): ד כל
המנחות הנעשות בכלי. הכא לאו למעוטי מנחת מאפה תנור אחא דכתיב פחות אותה פתים
כו' מנחה לרבוה כל המנחות לפייתה אלא למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאין עוטיין פתיחה:
כופל אחת לשנים. דכתיב פחות אותה פתים. פחות היינו שנים דכיון שנשבר היינו שתי חתיכות.
פתים מרבין סהא חתוכה לשתי חתיכות דהיינו ארבעה יכול יעשה פרורים ת"ל אותה פתים
ולא פתיתים לפיתים: ובולן פתיתין כותים. דסיפא דמתניתין לאו ר"ש קאמר לה אלא
דברי הכל היא דלאחר שפשה פתיתים כותים כופל כל זית לשנים ושנים לארבעה: מבפלה. לא
היה מכפלה לארבעה אלא לשנים דלא כתיב זה אלא מנחת (פתים) ולא פתוה: רבי שמעון
אומר כו'. ואין הלכה כר"ש: ה שיפה. שמפסף הסקה בין ידו לכלי כדי שהיא נוחה להסיר
קליפתה: בעישה. שבעט בעובי אגרופו או בעובי פס ידו והיה סף אחת ובעט שתיים סף ב'
זבעט ג' והוור ועשה כסדר הזה עד שגומר חמש מאות בעיטות לג' מאות שיפות: ה"ג ר' יוסי
אומר בבצק. כלומר שיפה ובעטם בבצק ולא נחטין ואין הלכה כר"י: עשר עשר חלות
ומנחת סלת נמי אע"ג דקודם אפים נקמלת אפ"ה עשר חלות היא בזה: לחם הפנים. בהדיא כתיב
בזה חלות: ו חביתיה בהן גדול. כאמר בלחם הפנים חק עולם ונאמר בחביתיה כ"ג חק עולם מה
להלן י"ב חלות. אף כאן י"ב חלות ומקריבין מהן שש חלות בבקר ושש חלות בערז: חוץ מחלות תורה
שהן באות עשר. כדכתיב למימ' עשמה לקמן באידך פרקין. ואין הלכה כר"מ: ו העומר היה
בא עשרון כג' סאין. מנחת העומר שמביאין ממחרת הפסח היו קולרין שלשה סאין דהיינו
איפס שעורים ועומים אותו ומניפין אותו כגפה י"ג פעמים עד שמעמיד' סלתו על עשרון שהיא
עשירית האיפה ועעמא דכתיב עשרון של עומר ג' סאין של שעורים כיון דמתבוא' חדשה הוא ושל
שעורים יש בו סובין הרבה וסולת מועט ולא אתי עשרונו מוכרח אלא מג' סאין: שתי הלחם
שני עשרונים משלשה סאין. כיון דמחטים קאתו אע"ג דמתבואה חדשה אפיין דבעצרת תבואה
עליה

תצוה ליום חמישי

עשרונים מצעורים וארבע סאין: העומר היה מנופה בשלש עשרה גפה. ושתי הלחם בשתיים עשרה. ולחם הפנים באחת עשרה. רבי שמעון אומר לא היה לה קצפה. אלא סולת מנופה כל צרפה היה מביא. שנאמר ולקחת סלת ואפית אותה. עד שתהא מנופה כל צרפה:

ברטנורא

כל חטין חדשה היא אפ"ה שתי עשרונים מוכתרים אלו מג' סאין: לחם הפנים עשרים וד' עשרונים. דהכי כתיב י"ב חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת: מעשרים וארבע סאין. כיון דמחטין אלו ומתבואה ישנה נפיק עשרון מוכתר מסאה: ו' היה מנופה ב"ג נפה. זו למעלה מזו וכל זה למנופה אבל לא לעכב סהם הביא עומר עשרון מארבע סאין או שהביאה משני סאין לא פסל: רבי שמעון אומר לא היה לה קצפה. אפי' לכתלה לא נתנו חכמים קנה מכמה סאין חטין או שעורין מביאין עומר ושתי הלחם ולחם הפנים: אלא. רואין כסלת: שתהא מנופה כל צרכה. ודיו. ואין הלכה כרבי שמעון:

גבורא מנחות דף ס"ח ע"א

רב ושמואל דאמרי תרווייהו בזמן שבית המקדש קיים עומר מתיר. בזמן שאין בית המקדש קיים האיר מותר מתיר מאי טעמא תרי קראי כתיבי בתיב (ויקרא כ"ג) עד הביאתכם. וכתוב (שם) עד עצם היום הזה. הא כיצד. כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים. רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרווייהו אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר מותר מתיר. והכתוב (שם) עד הביאתכם. למצותה. משקרב העומר התר החדש מיד. למצוה. העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש. למצוה. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנה פלו אסור מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אברנו בהאיר מותר השתא נמי ניבזר ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר.

האיר

רש"י

האיר המזרח. הגן הסגור של י"ו אבל לילי אסור: עד עצם היום. עד מראה היום וקסבר עד ולא עד בכלל: משקרב העומר. כל הגן קמייסא ס"ס משום פרכא לרבי יוחנן וריש לקיש: הותר חדש. אלמא בעומר תליא מלחא. ומשני: למצוה. מלוח להמתין עד שיקרב העומר אבל בללו לא עבר: והתנן. במתניתין: העומר מתיר חדש במדינה. לאלו ושתי הלחם שבגלות מתירין חדש במקדש להביא מנחות מן החדש אלמא בעומר תליא מלחא: והתנן משחרב

וכו'

תצוה ליום חמישי

פח

האיר מותר מתיר והשתא דאיכא עומר עומר מתיר ואי סלקא דעתך למצוה משום מצוה ליקום וליגזור. אמר רב נחמן בר יצחק רבן יוחנן בן זכאי בשיתת רבי יהודה אמרה. דאמר מן התורה אסור. שנאמר (שם) עד עצם היום הזה עד עצמו של יום וקסבר עד ועד בכלל. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שייבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן. ורבנן דבי רב אשי אכלי בצפרא דשיבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא. ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר וכי תקן ליום הנה ולספיקא לא תקן. אמר רבינא אמרה לי אם אבוד לא הוה אביד חדש אלא באורתא דשיבסר נגהי תמניסר דסבר לה כרבי יהודה וחייש לספיקא:

רש"י

דבר. ואמרי' מ"ט וכו': אמר רב נחמן ר"י בשיתת ר' יהודה אמרה. דאמר מן הסורה הוא אסור לאחר חורבן ולאו משום גזירה שמה יבנה: עצם. עשמו של אס: קסבר חדש בחוצה לארץ דרבנן. ולספיקא שמה למחר יהיה ששה עשר לא חייש: רבנן דבי רב אשי. בעי לאמרוני עד שיאיר מזרח: בצפרא דשיבסר. דאי נמי שיתסר הוא הכי התיר האיר המזרח: דקסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא. הלכך חיישינן לספיקא ולא אכלו מאורתא וזכרי אכלי ליה ולא חיישינן לתקנת ריב"ז משום דגזירה דרבנן היא שמה יבנה וכו' ושנו רבנן למיגזר ביום הנף גופיה ולספיקא לא תקנו להמתין כל היום: וסבר לה כרבי יהודה. דאמר כל היום סוף אסור מן הסורה ומדש בחולה לאכז אסור דאורייתא הלכך חייש לספיקא להמתין כל היום:

זוהר תצוה דף קפ"ג ע"א

הגין נהמי אברו ישראל חד פד נפקו ממצרים אברו מצה לחם עוני וחד במדברא לחם מן השמים (חד בפסח וחד בשבועות) דכתוב (שם ט"ו) הגני ממטיר לכם לחם מן השמים ועל דא קרבנא דיוקא דא נהמא איהו. ועל נהמא אתקריבו כל שאר קרבנין. דנהמא איהו עיקר דכתוב (ויקרא כ"ג) והקרבתם על הלחם שבעה כבשים וגומר וכתוב (שם) ממשבותיכם תביאו לחם תנופה וגומר דדא איהו נהמא דאחבימו ביה

ישאל

תצוה ליום חמישי

ישראל חכמתא עלאה דאורייתא ועאלו בארתאה. השתא אית קן לאסתכלא בפסח נפקו ישראל מנהמא דאתקרי חמין פתיב (שמות י"ג) ולא יראה לך חמין וכתוב (ש"י"ג) כי בל אובל מחמצת מאי מעמא בגין יקרא דהוה נהמא דאתקרי מצה. השתא דזכו ישראל לנהמא עלאה יתיר לא יאית הוה לאתבטלא חמין ולא יתחזי כלה. ואמאי קרבנא דא חמין הוה דכתיב סלת תהינה חמין תאפינה ותו דהשתא ביומא דא אתבטל יצר הרע ואורייתא דאתקרי חירו אשתכחת אלא למלכא דהוה ליה פר יחידאי וחלש. יומא חד הוה תאיב למיכל. אמרו ייכול בריה דמלכא מיכלא דאסנותא דא ועד דייכול ליה לא ישתכח מיכלא ומזונא אחרא בביטא עבדו הכי. גינן דאכל הוה אסנותא אמר מכאן ולהלאה ייכול כן מה דאיהו תאיב וקא יכיל לננקא ליה כד פד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי עיקרא ורוא דמהימנותא אמר קדשא ברין הוא ימעמון ישראל אסנותא ועד דייכלון אסנותא דא לא יתחזי להון מיכלא אחרא. גינן דאכלו מצה דאיהו אסנותא למיע ולמנדע ברוא דמהימנותא. אמר קדשא ברין הוא מכאן ולהלאה יתחזי לון חמין וייכלון ליה דהא לא יכיל לננקא לון. וכי שגן דביומא דשבועות אודמן נהמא עלאה דאיהו אסנותא דכלא. ועל דא מקרבין חמין לאתוקדא ער מדבחה ומקרבין תרון נהמין אחרניו פחדא ותמין אתוקדא בנורא דמדבחה ולא יכיל לשמטא ולננקא לון לישראל. ובגני כד ישראל קדישין אתדבקו ביה בקדשא ברין הוא באסנותא דאורייתא ביומא דא:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

ספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הל' ק"ש פרק ג'

בתיב (וי"ב) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובמנוח וגו'. כי העבדה אם הוא בעצבון דומה לעבד העובד לרבו בגנים עצבות וזעפות. וכתוב (ש"י"ג) ברפת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה כי העצבון הוא נמנע מוהמת סמ"א ונחש שהפילו באדם ותנה כמו שכתוב באדם (בראשית ג') בעצבון תאכלנה וכתוב (ש"י) בעצב תלדי בנים. ועל ידי כן הקדוש ברוך הוא ושכינתו מסתלקין מעליו. והראיה מעצב בחר שכתובות שנסתלקה ממנו שכינה ויום הקדש שנים וששים

תצוה ליום חמישי

ה"כה פסוקה כ"ט
שעשרים שנה שפירש יוסף ממנו וכתשטח בבשורת בתיב (ש"י"ג) ותחי רוח יצאק אביהם ששרתה עקיו רוח הקדש: היתה תגובה של כנגד או עור או שקעל מתניו אף על פי ששאר גופו ערום מתר לו לקרות קריאת שמע והוא שלא יהיה עקובו נוגע בערותו. הנה גשן במליתו יתנה ערום חוצץ במליתו ממשח כמו וקורא. אכר לא תחזן צנארו. ויקרא מפני שלב רואה את הערבה ונמצא כמו שקורא בלא תגובה:

תצוה ליל ששי תורה

צירוף יהוה

כה ואת שתי קצות שתי העבתת תתן על שתי המשבצות ונתתה על כתפות האפוד אל כבוד פניו: וית תרתין גדילין העל תרתין סמרוהי תתן ער תרתין מרמצתא ותתן על כתפי אפודא לקבל אפוהי: כו ועשית שתי מבצות זהב ושמת אתם על שני קצות החושן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה: ותעבד תרתין

רש"י עוקן

(כה) ואת שתי קצות. של שתי העצמות ב' ראשיהם של כל אחת ואחת. תתן על שתי המשבצות. הן הן הכתובות למעלה בין פרשת החשן ופרשת האפוד ולא פירש את לרכן ואת מקומן עכשיו מפרש שיתקע בהן ראשי העצמות המשובות במצעות החשן לימין ולשמאל אלל הלוואר שני ראשי שרשרות הימנית שוקע במצעות של ימין וכן בשל שמאל שני ראשי שרשרות השמאלית: ונתת. המשבצות על כתפות האפוד אחת בזו ואחת בזו נמלחו כתפות האפוד מחזיקין את החשן שלא יפול ובהן הוא תלוי ועדיין שפת החשן הסתחונה הולכת וזאת ומוקפת על כריכו ואינה דבוקה לו יפה לכך הולך עוד ב' מצעות לתחתיו כמו שמפרש והולך: אל מול פניו. של האפוד שלא יסן המשבצות בעבר הכתפות שכלפי המעיל אלל בעבר העליון שכלפי החוץ והוא קרוי מול פניו של אפוד כי אותו עבר שאינו נראה אינו קרוי פנים: (כו) על שני קצות החושן. הן שתי פאותי המסוגלות לימין ולשמאל: על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה. הכי לך שני סימנין האחד סימאם בשני קלות של תחתיו שהוא כנגד האפוד שעליו אינו כנגד האפוד שהרי סמוך לוואר הוא והאפוד נסון על מותניו ועוד נסון שלל יקבעם בעבר החשן שכלפי החוץ אלל בעבר שכלפי פנים שנלמד ביתה ואותו בעבר הוא ללד האפוד ששכב האפוד מוגרו לכהן ונקפל הסויער לפני הכהן על מחניו

עֲזָקוּ דְדָהָב וְתִשְׁנִי יִתְחַזֵּן עַל תְּרִיז סִמְרֵי חוֹשְׁנָא עַל סִפְתָּהּ דִּי לְעֵבְרָא
דְּאַפּוּדָא מְלָגְנִי: וְעִשְׂיֹת שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב וְנִתְתָּה אֲתָם
עַל-שְׁתֵּי כַתְּפוֹת הָאֵפוֹד מִלְּמַטָּה מִמּוֹל פָּנָיו
לְעֵמֶת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאֵפוֹד: כִּי וְתַעֲבֹד תְּרִמִּין
עֲזָקוּ דְדָהָב וְתִתְּנִי יִתְחַזֵּן עַל תְּרִמִּין בְּתַפִּי אֵפוֹדָא מְלָרַע מִלְּקַבֵּל אֵפוֹה
דְּקַבֵּל בֵּית דְּוִפִי מַעֲגִי לְהִמְנֵן אֵפוֹדָא: כִּח וְיִרְכְּסוּ אֶת-הַחֹשֶׁן
מִטַּבְעָתוֹ אֶרְ-טַבְעֵת הָאֵפוֹד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִזֹּת
עַל-חֹשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא-יִזַּח הַחֹשֶׁן מִעַל הָאֵפוֹד:
וְיִתְּחַזֵּן יַת חוֹשְׁנָא מִעֲזָקְתָּהּ לְעֲזָקְתָּהּ דְּאַפּוּדָא בְּחוּטָא דְתַכְלֵתָא דְמַעֲגִי
עַל הִמְנֵן אֵפוֹדָא וְלֹא יִתְפָּרֵק חוֹשְׁנָא מִעֲלָיו אֵפוֹדָא: כִּט וְנִשְׂא
אֶהָרֵן אֶת-שְׂמוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַר-
לְבוֹ בְּבֹאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרָן לְפָנֵי-יְהוָה תָּמִיד:
וְיִטּוֹל אֶהָרֵן יַת שְׂמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן דִּינָא עַל לְבָבָה בְּמַעֲלָה לְקוֹדֶשׁ
לְדוֹכְרָנָא קָדָם יִתְדַרְכָּא: ל וְנִתְתָּה אֶרְ-חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת-

מטבעתיו קרי רש"י האורים

מחניו וקלת כריסו מכאן ומכאן עד כנגד קאת החשן וקלותיו שוכבין עליו:
(כו) על שתי כתפות האפוד מלמטה. שהמשבולות נמוכות בראשי כתפות
האפוד העליונים הבאים על כתפיו כנגד גרונו ונקפלות ויורדות לפניו והטבעות
נוה ליתן בראשן השני שהוא מחובר לאפוד והוא שנא' לעומת מחברתו סמוך
למקום חבורן באפוד למעלה מן החגורה מעט שהמחברת לעומת החגורה ולאו
נמונים מעט בנוצה זקיפת הכתפות הוא שנאמר ממעל לחשב האפוד והן כנגד
סוף החשן ומתן פתיל תכלת באותן הטבעות ובטבעות החשן ורוכסן באותו פתיל
לימין ולשמאל שלא יהא תחתיה החשן הולך לפניו וחוזר לאחור וקוש על כריסו
ונמלא מיושב על המעיל יפה: ממור פניו: בעבר החיטון: (כח) וירכסו-
לשון חבור וכן (תהלים לא) מרוכסי איש חבורי חבלי רשעים וכן (ישעיה מד)
והרכסים לבקעה הרים הסמוכים זה לזה שאי אפשר לירד לגיא שביניהם אלא
בקושי גדול שמתוך סמיכתן הגיא זקופה ועמוקה יהיו לבקעת מיסור ונוחה לילך:
דהיות על חשב האפוד. להיות החשן דבוק אל חשב האפוד: ולא יזח. לסיק
ניסוק ולשון ערבי הוא כדברי דונס בן לברט: (ד) את האורים ואת התומים-
הוא כתב שם המפורש שהיה נותנו בחוך כפלי החשן שעל ידו הוא מאיר דבריו
ומתמס

הָאוּרִים וְאֶת-הַתּוּמִים וְהָיוּ עַל-לֵב אֶהָרֵן בְּבֹאוֹ
לְפָנֵי יְהוָה וְנִשָּׂא אֶהָרֵן אֶת-מִשְׁפַּט בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עַר-
לְבוֹ לְפָנֵי יְהוָה תָּמִיד: ס וְתִתְּנִי בְּחֹשֶׁן דִּינָא יַת אוּרֵיָא וְיַת
תְּמִינָא וְיִהְיוּ עַל לְבָבָה דְּאֶהָרֵן בְּמַעֲלָה קָדָם יִי וְיִטּוֹל אֶהָרֵן יַת דִּינָא דְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל לְבָבָה קָדָם יִי תְדַרְכָּא: שְׂרִישֵׁי לֹא וְעִשְׂיֹת אֶת-מַעֲוִיר
הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת: וְתַעֲבֹד יַת מַעֲוִירָא דְאַפּוּדָא נְסִיר תְּכֵלָא:
לב וְהָיָה פִּי-רֵאשֵׁו בְּתוֹכָו שְׁפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב
מַעֲשֵׂה אֲרָג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה-לָּו לֹא יִקְרַע: וְיִהִי פִּוּם
רִישָׁה כְּפִיל לְגוּה תוֹרָא יִהִי מִקַּף לְפִוּמָה סְחֹר סְחֹר עוֹבֵד מְחִי כְּפִוּם
שָׂרָן יִהִי לָהּ לֹא יִתְבָּע: ג וְעִשְׂיֹת עַר-שׁוּלָיו רְמוּנֵי תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַר-שׁוּלָיו סָבִיב וּפְעָמָיו זָהָב
בְּתוֹכָם סָבִיב: וְתַעֲבֹד עַל שִׁיפוֹרְהֵי רְמוּנֵי תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָן וְצִבְע
זָהָרִי עַל שִׁיפוֹרְהֵי סְחֹר סְחֹר וְגִין דְּדִהָבָא בְּיַהֲוֹן סְחֹר סְחֹר:
לד פְּעָמָיו זָהָב וְרְמוּנֵי פְּעָמָיו זָהָב וְרְמוּנֵי עַל-שׁוּלָיו

רש"י המעיל

ומתמס את דבריו (יומא עג) ובמקדש שני היה החשן שא"ח לכהן גדול להיות
מחוסר בגדים אבל אותו השם לא היה בחוכו ועל שם אותו הכתב הוא קרוי
משפט שנאמר (במדבר כז) ושאל לו במשפט האורים: את משפט בני ישראל.
דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידו אם לעשות דבר או לא לעשות ולפי מדרש
אגדה שהחשן מכפר על מעוטי הדין נקרא משפט ע"ש סליחה המשפט: (לא) את
מעיר האפוד. שהאפוד ניתן עליו לחגורה: כליל תכרת. כולו תכלת שאין מין
אחר מעורב בו: (לב) והיה פי ראשו. פי המעיל בגובהו הוא פתיחת בית
הזואר: בתוכו. כתרנומו כפיל לגויה כפול לחוכו להיות לו לשפה כפילתו והיה
מעשה אורג ולא במחט: כפי תחרא. למדנו שהשריונים שלהם פיהם כפול
לחוכן: לא יקרע. כדי שלא יקרע והקורעו עובר בלאו שזה ממנין לאוין שבהורה
וכן לא יזח החשן וכן לא יסורו ממנו הנאמר בצדי הארון: (גג) רמוני. עגולים
וחלולים היו כמין רמונים העשויים כצילת תרנגולת: ופעמוני זהב. זגין עם
עגולין שחוכם: בתוכם סביב. ביניהם סביב בין שני רמונים פעמון אחד
דבוק וסלוי בשולי המעיל: (לד) פעמון זהב ורמון וגו'. פעמון זהב ורמון
אלו

תצוה לרליל ששי

הַמְעִיל סָבִיב : זָנָא דְדַהֲבָא וְרַמְוֵנָא זָנָא דְדַהֲבָא וְרַמְוֵנָא עַל
שְׂפוּרֵי מְעִילָא סְחֹר סְחֹר : לֵה וְהָיָה עַל-אֲהָרָן לְשָׂרֵת
וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבִצְאָתוֹ
וְלֹא יָמוּת : ס וַיְהִי עַל אֲהָרֹן לְשִׁמְשׁוֹתָא וַיִּשְׁתַּמַּע קוֹלָהּ בְּמַעְרָה קְדִישָׁא
מִדָּם יי וּבְמַעְרָה וְלֹא יָמוּת : לֵו וְעֲשִׂיתָ צִיץ זָהָב מְהוֹר וּפְתִיחָתָהּ
עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה : וְתַעֲבֹד צִיצָא דְדַהֲבָא דְבִי
וְתַנְלוֹף עָלָיו כְּתָב מִפְּרֶשׁ קֹדֶשׁ בִּי : לו וְשִׁמַּתָּ אֹתוֹ עַל-פְּתִיל
תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל-הַמְצַנֶּפֶת אֶל-מוֹד פְּנֵי-הַמְצַנֶּפֶת
יְהוָה : וְתִשְׁוִי יָתָה עַל חוּטָא דְתַכְרֵמָא וַיְהִי עַל הַמְצַנֶּפֶתָא לְכַבֵּר אִפִּי
מִצְנֶפֶתָא יְהִי : לז וְהָיָה עַל-מִצְחָה אֲהָרֹן וְנִשְׂאָה אֲהָרֹן
אֶת-עֵינָיו הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל-
מִתְנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל-מִצְחוֹ תָמִיד לְרָצוֹן לָהֶם
לִפְנֵי יְהוָה : וַיְהִי עַל בַּיִת עֵינוֹהִי דְאֲהָרֹן וַיִּשְׁוֹל אֲהָרֹן יַת עֵוִת

רש"י קדושיא

אללו : (לה) ורא ימות. מכלל לאו אתה שומע הן אם יהיו לו לא יסמיך מיתה
הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים : (לו) ציץ.
(סוכה ה) כמין טס של זהב היה רוחב צ' אלבעות מקוף על המלח מאון לאון :
(דז) על פתיל תכרת. ובמקום אחר הוא אומר (שמות לט) ויתנו עליו פתיל תכלת
ועוד כפיב כחן והיה על המלנפת ולמטה הוא אומר והיה על מלח אהרן. ובשמיטה
קדשים (זכחים יט) שנינו שערו היה נראה בין לין למלנפת שסס מניח תפילין
למדנו שהמלנפת למעלה בנוצה הראש ואינה עמוקה להכנס בה כל הראש עד
המלח והלין למטה והפתילים היו בנקבים ותלויין בו בשני ראשים ובאלמנעו ששה
בב' מקומות הללו פתיל למעלה אחד מבחוץ ואחד מבפנים כנגדו וקושר ראשי
הפתילים מאחורי העורף שלשתן ומלאו בין אורך הטס ופתילי ראשו מקיפין את
הקרקד ופתיל האלמנעו שבראשו קשור עם ראשי השנים והולך על פני רוחב
הראש למעלה נמלא עשוי כמין כובע ועל פתיל האלמנעו הוא אומר והיה על
המלנפת. והיה נותן הלין על ראשו כמין כובע על המלנפת והפתיל האלמנעו
מחזיקו שאינו נופל והטס תלוי כנגד מלחו ונתקיימו כל המקראות פתיל על הלין
ולין על הפתיל ופתיל על המלנפת מלמעלה : (לח) ונשא אהרן. ל' סליחה
ואע"פ בן אינו זו ממשעו אהרן נושא את המשא של עון נמלה מסולק העון מן
הקדשים

תצוה לרליל ששי צא

קֹדֶשִׁיא דִּי יִקְדִישׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מִתְנַת קִדְשֵׁיהוֹן וַיְהִי עַל בַּיִת עֵינוֹהִי
תְּדִירָא לְרַעְוָא לְהוֹן מִדָּם יי : לט וְשִׁבְצָתָהּ הַפְּתִיחָתָהּ שֵׁשׁ
וְעֲשִׂיתָ מְצַנֶּפֶת שֵׁשׁ וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה מְעִשָׂה רָקָם :
וְתַרְמִיץ בְּתוֹנָא בּוֹצָא וְתַעֲבֹד מְצַנֶּפֶתָא דְבוֹצָא וְהַמְוֵנָא תַעֲבֹד עוֹבַד צִיר :
מ וְדַבְּנֵי אֲהָרֹן תַּעֲשֶׂה כְּתָנֹת וְעֲשִׂיתָ לָהֶם אֲבָנִטִים
וּמִגְבְּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וְלְתַפְאָרֶת : וְדַבְּנֵי אֲהָרֹן
תַעֲבֹד פְּתִינִין וְתַעֲבֹד לְהוֹן הַמְוֵנִין וְכוּבְעִין תַעֲבֹד לְהוֹן לְיָקָר וְלְתַשְׁבְּחוֹן :
מא וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת-אֲהָרֹן אֶחָיִד וְאֶת-בְּנָיו אֹתָו
וּמִשְׁחָתָה אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת-יָדָם וְקִדְשַׁתָּ אֹתָם
וּבְחֵנּוֹ לִי : וְתַלְבַּשׁ יְתָהוֹן יַת אֲהָרֹן אֲהוּדָה וַיַּת בְּנוֹהִי עִמָּה וְתַרְבִּי יְתָהוֹן
יְתַקְרַב יַת קְרִבְנֵיהוֹן וְתַקְדֵּשׁ יְתָהוֹן וַיִּשְׁמָשׁוּן קְדָמַי : מב וְעֲשֶׂה לָהֶם
מְכַנְסֵי-בָד קַבְּסוֹת בֶּשֶׂר עֲרוּהָ מִמִּתְנַיִם וְעַד-יָרְכָיִם

רש"י יהיו

קדשים : את עון הקדשים. לרבות על הדם ועל החלב שקרבו בטומאה כמו
שנינו (מנחות כה) אי זה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירלה ואם
עון נותר הרי נאמר לא יחשב ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא שהרי
עון הקדשים נאמר ולא עון המקריבים הא אינו מרלה אלא להכשיר הקרבן :
והיה על מצחו תמיד. אי אפשר לומר שיהא על מלחו תמיד שהרי אינו
עליו אלא בשעת העבודה אלא תמיד לרבות להם אפי' אינו על מלחו שלא היה
כה"ג עובד באותה שעה ולדברי האומר עודהו על מלחו מכפר ומרלה ואם לאו
היו מרלה נדרש על מלחו תמיד מלמד שממשש בו בעודו על מלחו שלא יסח
דעתו ממנו : (לט) ושבצתה. עשה אותם משצלות משצלות וכולם של שש : (מ) ודבני
אהרן תעשה בתנות. ר' בגדים הללו ולא יושר כהונה ואבנט ומגבעות
היא מלנפת ומכנסים הכתובים למטה צפרסה : (מא) והלבשת אותם את אהרן.
אותם האמורים באהרן חשן ואפוד ומעיל וכסותם תשבץ מלנפת ואבנט ולין
ומכנסים הכתובים למטה כולם : ואת בניו אתו. אותם הכתובים בהם :
ובמשחת אותם. את אהרן ואת בניו בשמן המשחה : ומראת את ידם. כל
מלוי ידים ל' חנוך הוא כשהוא נכנס לדבר להיות מוחזק בו מאותו יום והלאה
ובל' לע"ז כשמנין הדם על פקידת דבר נותן השליט בידו בית יד של עור
שקורין גוואנט"ו (האנדשוה) ועל ידו הוא מחזיקו בדבר וקורין לאותו מסירה
וירסט"יר והוא מלוי ידים : (מב) ועשה רחם. להכהן ולבניו : מכנסי בד.
הרי ח' בגדים לכהן גדול וארבעה לכהן הדיוט : (נג) והיו על אהרן. כל
הבגדים

יהיו : ועבד דהון מכנסין דבוין לכפאיה בשר ערומא מתו צן ועד ירבו
יהון : מנ והיו על-אחרון ועל-בניו בבאם | אל-אהל
מועד או בגשתם אל-המזבח לשרת בקדש ולא-
ישאו עון ומתו חמת עולם לו ולזרעו אחריו : ס
ויהון על אחרון ועל בנויה במעלהון למשפן זמנא או במקרהון למדבחה
לשמשא בקודשא ולא יקברון חובא וימותון מים עצם לה ולבנויה בתרוהי :
דביעי כט א וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש
אתם לכהן לי קח פר אחד בין בקר ואילים שנים
תמימים : ודין פתגמא די תעבד דהון לקדשא יתהון לשמשא קדמי
סב תוד חד פר תורי ודכרין תרין שלמין : ב ורחם מצות וחלת
מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן
סלת חטים תעשה אתם : ולחם פטיר וגריצן פטירין דפילן
במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח סלתא חפין תעבד יתהון :
ג ונתת אותם על-סל אחד והקרבת אתם בסל
ואת-הפר ואת שני האילים : ותתן יתהון על סלא חד ויתקרב
יתהון בסלא וית תורא וית תרין דכרין : ד ואת-אחרון ואת-בניו
תקריב אל-פתח אהל מועד ורחצת אתם במים :

רשי
יה
הבגדים האלה על אהרן הראוין לו : ועד בניו האמורים זהם : בבואם אל
אהל מועד. להיכל וכן למשכן : ומתו. הא למדה שהמשמש מחוסר בגדים
במיתה : חקת עורם לו. כל מקום שנאמר חקת עולם הוא גזירה מיד ולדורות
לעכב זו : (א) לקח. כמו קח ושתי גזרות הן אחת של קיחה ואחת של לקיחה
ולשן פסוק אחד : פר אחד. לכפר על מעשה העגל שהוא פר : (ב) ורחם
מצות וחלת מצות ורקיקי מצות. הרי אלו ג' מינין רבוכה וחלות ורקיקין
לחם מצות היא הקרויה למטה צענין חלה לחם שמן על שם שניתן שמן בצרכה
כנגד החלות והרקיקין וכל המינין באים עשר עשר חלות (מנחות עו) בדורות
בשמן. כשהן קומה יולק בהן שמן וכולן (סס עה) : משחים בשמן. אחר
לפייהן מושחן כמין כ"ף יוניה שהוא עשויה כמין שלנו (סס) : (ג) והקרבת
אתם

עית אהרן וית בנויה תקרב לתרע משפן זמנא ותסחי יתהון בכי א
ה ולקחת את-הבגדים והלבשת את-אחרון את-
הכתנת ואת מעיל האפר ואת-האפר ואת-החשן
ואפדת לו בחשב האפר : ותסב ית לבושיא ותלבש ית אהרן
ית פתוגא וית מעיל אפודא וית אפודא וית חושנא ותתקן לה כהמן
אפודא : ו ושמת המצנפת על-ראשו ונתת את-גזר
הקדש על-המצנפת : ותשוי מצנפתא על רישה ותתן ית
בלויא דקודשא על מצנפתא : ז ולקחת את-שמן המשחה
ויצקת על-ראשו ומשחת אתו : ותסב ית משחא דרבוותא
ותריק על הרישה ותכפי יתה :

תצוה יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה
ותרגום והפסדה.

ח ואת-בניו תקריב והלבשתם כתנת : וית בנויה
תקרב ותלבשגון כתנין : ט והקרת אתם אבני אהרן ובניו
ותבשת להם מגבעת ותיחה להם כהנה לחקת
עולם ומלאת יד-אהרן ויד-בניו : ותורו יתהון המנין אהרן
ובנויה ותתקן להון פובעין ותמי דהון כהנתא לקים עצם ותקרב קרבנא
דאהרן וקרבנא דבנויה : והקרבת את-הפר לפני אהל
מועד וסמך אהרן ובניו את-ידיהם על-ראש הפר :

רשי
ותקרב
אתם. אל חזר המשכן ביום הקומה : (ד) ורחצת. זו טבילת כל הגוף :
(ה) ואפדת. קשט וסקן החגורה והסיגר פביצאסיו : (ו) גזר הקדש. זה האין :
על המצנפת. כמו ספירשתי למעלה ע"י הפתיל האמצעי ושני פתילין שבראשו
הקשורין שלשמן מאחורי העורף הוא נותנו על המלפפה כמין מוצע : (ז) ומשחת
אותו. (ח"ב) אף משיחם זו כמין כ"י נותן שמן על ראשו ובין ידיו עיניו ומחברין
באלצטו : (ט) והיתה דהם. מלוי ידים זה לכהונת עולם : ומלאת. ע"י הדברים
האלה

ותקרב ית תורא קדמ משפן זמנא ויסמוך אהרן ובגוהי ית ידיהון על
ביש תורא: יא ושחטת את הפר לפני יהוה פתח אהל
מועד: ותפוס ית תורא מדם יי קתבע משפן זמנא: יב ולקחת
מדם הפר ונתתה על קרנת המזבח באצבעך
ואת כל הדם תשפך אל יסוד המזבח: ותפס מדמא
דתורא ותתן על קרנת מדבחה באצבעך וית כל דמא תישוד לייסודא
דמדבחה: יג ולקחת את כל החלב המכסה את
הקרן ואת היתרת על הכבד ואת שתי הגליות
ואת החלב אשר עליהן והקטרת המזבחה: ותפס
ית כל תרבא דחפי ית גזא וית חצרא דעל בכדא וית תרתין פלגין וית
תרבא די עליהן ותפיק למדבחה: יד ואת בשר הפר ואת
ערו ואת פרשו תשרף באש מחוץ למחנה חטאת
הוא: וית בכדא דתורא וית משפה וית אובילה תוקיד בגזרא מפרא
למשריחא חטאתא הוא: טו ואת האיל האחד תקח וסמכו
אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל: וית דברא חר
תפס ויסמכו אהרן ובגוהי ית ידיהון על ראש דבכא: טז ושחטת
את האיל ולקחת את דמו וזרקת על המזבח

רש"י
האלה: יד אהרן ויד בניו. במילוי ופקודת הכהונה: (יא) פתח אהל מועד.
בחלר המטכן שלפני הפתח: (יב) על קרנות. (זכמים נג) למעלה בקרנות
ממש: ואת כל הדם. שירי הדם: אך יסוד המזבח. (פ"ג דמדות) כמין
בלוטת בית קבול עשוי לו סביב סביב לאחר שעלה אמה מן הארץ: (ג) החרב
המכסה את הקרב. הוא הקרום שעל הכרס שקורין עיל"א: ואת היתרת.
הוא ערפשא דכדא שקורין איבר"ש (ראטהפלייש): על הכבד אף מן הכבד
יטול עמה: (ת"כ): (יד) תשרף באש. לא מלינו חטאת חלוונה גשרפת אלא
ז: (טז) וזרקת. (זכמים נב) בכלי אוזו בזורק וזרק כנגד הקרן כדי שיראה
לכאן ולכאן ואין קרבן טעון מחנה באלצב אלא חטאת בלבד אכל שאר זכמים
אין טעונין קרן ולא אלצב שמחן דמס מחלי המזבח ולמטה ואינו עולה בכבש
אלא עומד בזרן וזרק: סביב. כך מפורש בשמיטת קדשים שאין סביב אלא
ב'

סביב: ותפוס ית דבכא ותפס ית דמה ותזרוק על מדבחה סחור
סחור: יז ואת האיל תנתח לנתחיו ורחצת קרבו וכרעיו
ונתת על נתחיו ועל ראשו: וית דבכא תפלג לאברוהי
ותחליץ גזא ובקעוהי ותתן על אברוהי ועל רישה: יח והקטרת
את כל האיל המזבחה עלה הוא ליהוה ריח ניחוח
אשה ליהוה הוא: ותפיק ית כל דבכא למדבחה ערתא הוא
קדם יי לאתקבלא ברעיו קרבנא קדם יי הוא: חמישי יט ולקחת
את האיל השני וסמך אהרן ובניו את ידיהם על
ראש האיל: ותפס ית דבכא תנינא ויסמוך אהרן ובגוהי ית ידיהון
על ראש דבכא: כ ושחטת את האיל ולקחת מדמו
ונתתה על תנוך און אהרן ועל תנוך און בניו
הימנית ועל פהן ידם הימנית ועל פהן רגלם
הימנית וזרקת את הדם על המזבח סביב: ותפוס ית
דבכא ותפס מדמה ותתן על רום אידנא דאהרן ועל רום אידנא דבגוהי
דימניא ועל ארצון ידיהון דימניא ועל ארצון רגליהון דימניא ותזרוק ית
דמא על מדבחה סחור סחור: כא ולקחת מן הדם אשר על
המזבח ומשמן המשחה והזית על אהרן ועל בגדיו
ועל בניו ועל בגדי בניו אתו וקדש הוא ובגדיו
ובניו ובגדי בניו אתו: ותפס מן דמא די על מדבחה ומשחא
דרבוחא ומדי על אהרן ועל לבושוהי ועל בגוהי ועל לבושי בגוהי עמה

ויתקדש רש"י
ב' מטות שהן ד' האחת בקרן זית זו והאחת בקרן שכנגדה באלכסון וכל מטות
גראות בשתי לדי הקרן אילך ואילך נמלא הדם נתון בד' רוחות סביב לכך קרוי
סביב: (יז) על נתחיו. עס נתחיו מוסף על שאר הנפחים: (יח) ריח ניחוח.
נחש רוח לפני שאמרתי ונעשה רלוני: אשה. לשון אש והיא הסמרת איברים
שעל האם: (כ) תנוך. (ת"כ פ' לו) הוא הסחוס גדר האמלצי שבזרן האוזן
שקורין

ויתקדש הוא ולבדושוהו ובלבושי בגוהו עמה: כב ולקחת מן
האיל התלב והאליה ואת התלב | המכסה את
הקרב ואת יתרת הכבד ואת | שתי הכלית ואת
התלב אשר עליהן ואת שוק הימין כי איל מלאים
הוא * ותסב מן דבדא תרפא ואליתא וית תרפא דחפי ות גינא וית תצר
בבדא וית תרתין פלגין וית תרפא די עליהן וית שוקא דמינא ארי דבר
קרנא הוא , כג וכבר לחם אחת וחלת לחם שמן אחת
ורקיק אחד מסל המצות אשר לפני יהוה: ופתא
דלחם חד ונגרצתא דלחם משח חדא ואספוג חד מסלא דפמיריא די
קדם: כד ושמת הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו
והנפת אתם תנופה לפני יהוה: ותשוי כלא על ידא
דאהרן ועל ידא דבגוהי ותרים יתהון ארמונתא קדם: כה ולקחת

רש"י אהם

שקורין טגדרו"ם: בהן ידם. הגדול ובפרק האמלעי: (כב) החלב. זה חלב
הדקים או הקיבה (חולין מ"ט): והאליה. מן הכליות ולמטה כמו שמפורש
בויקרא (ג ט) שנאמר לעומת העלה יסירנה מקוס שהכליות יועלות ובאמורי הפר
לא נאמר אליה שאין אליה קריבה אלא בכבש וכבשה ואיל אבל שור ועז אין
טעונים אליה: ואת שוק הימין. לא מלינו הקטרה בשוק הימין עם האמורים
אלא זו בלבד: כי איל מלאים הוא. שלמים לשון שלמות שהשלם בכל מגיד
הכחוש שהמלאים שלמים שמימים שלום למוצח ולעובד העבודה ולבעלים (ס"א)
שלום עם המוצח והעובד והבעלים) לכך אני מלריכו החזה להיות לו לעובד
העבודה למנה וזה משה שמישם במלואים והשאר אכלו אהרן ובניו שהם בעלים
כמפורש בענין: (כג) וכבר לחם. מן החלות: וחרת לחם שמן. ממין הרצובה
(ת"כ): ורקיק. (מנחות עה) מן הרקיקין אחד מעשר שכל מין ומין. ולא מלינו
תרומת לחם הבא עם זבח נקטרת אלא זו בלבד שתרומת לחמי תודה ואיל נזיר
נחונה לכהנים עם חזה ושוק ומה לא היה למשה למנה אלא חזה בלבד:
(כד) ער כפי אהרן וגו' והנפת. שניהם עסוקין בתנופה הבעלים והכהן הא כילד
כהן מניח ידו חמת יד הבעלים ומניף וזהו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן:
תנופה. (מנחות סז) מוליך ומביא למי שארבע רוחות העולם שלו ותנופה מעכבת
ומבטלת פורענות ורוחות רעות. תרומה מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו
ומעכבת טללים רעים: (כה) על העולה. על האיל הראשון שהעלית עולה:
לריח

אתם מילם והקטרת המזבחה על העלה לריח
ניחוח לפני יהוה אשה הוא ליהוה: ותסב יתהון מידיהון
ותסיק דמדבחה על עלתא דאתקבלא ברעוא קדם: קרנא הוא קדם:
כו ולקחת את ההזה מאיל המלאים אשר לאהרן
והנפת אתו תנופה לפני יהוה והיה לה למנה:
ותסב ית חדיא מדבר קרנא די לאהרן ותרים יתה ארמונתא קדם:
ויהי לה חלק: כז וקדשת את | חזה התנופה ואת שוק
התרומה אשר הניף ואשר הורם מאיל המלאים
מאשר לאהרן ומאשר לבניו: ויתקדש ית חדיא דארמונתא
וית שוקא דאפךשוותא די אפרם ודי אפרם מדבר קרנא מדי לאהרן
ומדי לבגוהי: כח והיה לאהרן ולבניו לחק עולם מאת
בני ישראל כי תרומה הוא ותרומה יהיה מאת
בני ישראל מוזבחי שלמיהם תרומתם ליהוה:
ויהי לאהרן ולבגוהי לקים עלם מן בני ישראל ארי אפךשוותא הוא
ואפךשוותא יהי מן בני ישראל מנכסת קודשיתחון אפךשוותחון קדם:
כט ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו
למשחה בהם ולמלאיבם את ידם: ולבושי קודשא די
לאהרן יהיו לבגוהי בתרוהי דרפאא בהון ולקרנא בהון ית קרנאחון:

רש"י שבעת

דריח ניחות. לנחת רוח למי שאמר ונעשה רצונו: אשה. לאש נסן: רה'. לשמו
של מקוס: (כו) תנופה. לשון הולכה והזאה וינטלי"ר בלעז (שווינגטן):
(כז) וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה וגו'. קדשם לדורות
להיות נהגה תרומתם והנפתם כחזה ושוק של שלמים אבל לא להקטרה אלא והיה
לאהרן ולבניו לאכול: הורם. לשון מעלה ומוריד: (כח) לחק עולם מאת
בני ישראל שהשלמים לבעלים וזה החזה וזה השוק יתנו לכהן: כי תרומה
הוא. החזה ושוק זה: (כט) רבניו אחריו. למי שבה בגדולה אחריו:
למשחה. להסגל בהם שיש משיחה שהיא לשון שררה כמו (במדבר יח) לך
יתחם למשחה (תהלים קה) אל תגעו במשיחי: ורמלא בהם את ידם. ע"י
הבגדים

ל שבעת ימים ילבישם הכהן תחתיו מבגדיו אשר
יבא אל אהל מועד לשרת בקדש : שבעת יומין ילבישונ
בהנא תחותיה מבגדיו די יעול למשכן ומנא לשמשא בקודשא :
לא ואת איל המלאים תקח ובשלת את-בשרו
במקם קדש : ונת דבר קרבניא תסב ותבשיל ית בסרה באתר קדוש :
לב ואכל אהרן ובניו את-בשר האיל ואת-הלחם
אשר בסל פתח אהל מועד : ויכול אהרן ובגדיו ית בסר
דכרא וית בחמא די בסלא לתרע משכן ומנא : לב ואכלו אתם
אשר בפר בהם למלא את-ידם לקדש אתם וזר
לא-יאכל כיי-קדש הם : ויכחון יתחון די יתכפר בהון לקרבא
ית קרבניהון קדשא יתחון ותלוני לא ייכול ארי קודשא אנון :
וד ואם-יותר מבשר המלאים ומן-הלחם עד-הבקר
ושרפת את-הנותר באש לא יאכל כיי-קדש הוא :
ואם ישתאר מבשר קרבניא ומן לחמא עד צפרא ותומיד ית דאשתאר
בגורא לא יתאכל ארי קודשא הוא : דה ועשית לאהרן ולבניו ככה
ככל אשר-צויתי אתכה שבעת ימים תמלא ידם :

רש"י ותעבד

הבגדים הוא מתלבש בכהונה גדולה : (ד) שבעת ימים. רש"י : ירבשם הכהן.
אשר יקום מבגדיו תחתיו לכהונה גדולה כשימנהו להיות כהן גדול : אשר יבא
אל אהל מועד. (וימח עג) אותו כהן המוכן ליכנס לפני ולפנים ביום הכפורים
וזהו כהן גדול שאין עגדת יום הכפורים כשרה אלא בו : תחתיו מבגדיו. מלמד
שאם יש לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו ימנהו כהן גדול תחתיו (ת"כ) :
הכהן תחתיו מבגדיו. מכאן ראה כל לשון כהן ל' פועל עובד ממש לפיכך
ניגון סביר נמשך לפניו : (רא) במקום קדוש. בחזר אוהל מועד שהשלמים
הללו קדשי קדשים היו : (רב) פתח אוהל מועד. כל החזר קרוי כן :
(ג) ואכלו אותם. אהרן ובניו. לפי שהם בעליהם : אשר בפר בהם. להם
כל זרות ותיעוב : למלא את ידם. באיל ולחם הללו : לקדש אתם. שעל די
המלאים הללו נתמלאו ידיהם ונתקדשו לכהונה : כי קדש הם. קדשי קדשים
ומכאן למדנו אזכרה לזר האוכל ק"ק שנתן המקרא טעם לדבר משום דקדש הם :
ועשית

ותעבד לאהרן ולבגדיו כדיו ככל דיפקדו יתקד שבעת יומין תקרב קרבניהון :
לו ופר חטאת תעשה ליום על-הכפורים וחטאת
על-המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו :
ותורא דחטאתא תעבד ליומא על כפוריא ותדפי על מדבחא בכפרותך
עליו ותדפי יתה לקדשותה : לו שבעת ימים תכפר על-
המזבח ומדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים
כל-הנניע במזבח יקדש : ס שבעת יומין תכפר על מדבחא
ותקדש יתה ויתי מדבחא קדש קודשא כל דיקרב במדבחא יתקדש :
ששי לח וזה אשר תעשה על-המזבח כבשים בני-
שנה שנים ליום תמיד : ובין די תעבד על מדבחא אמרין
בני שנה תרין ליומא תדירא : למ את-הכבש האחד
תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה
בין הערבים : ית אמרא חד תעבד בצפרא וית אמרא תנינא תעבד
בין שמשא : ס ועשורן סלת פלול בשמן כתיב רבע
ההין ונסך רביעת ההין יין לכבש האחד : ועסרונא

רש"י סלתא

(דה) ועשית לאהרן ולבגדיו ככה. שנה הכתוב וכפל לעכב שאם חקר ד"ה מכל
האמור בענין לא נתמלאו ידיהם להיות כהנים ועבודתם פסולה : אתכה. כמו אותך :
שבעת ימים תמלא וגו'. בענין הזה ובקרבנות הללו בכל יום : (לו) על הכפורים.
בשביל הכפורים לכפר על המזבח מכל זרות ותיעוב ולפי שנאמר שבעת ימים
תמלא ידם אין לי אלא דבר הבא בשבילם כגון האילים והלחם אבל הבא
בשביל המזבח כגון פר שהוא לחטוי המזבח לא שמענו לכך הולך מקרא זה
ומדרש ת"כ אומר כפרת המזבח הולך שמה התנדב איש דבר גזול במלאכה
המושק והמזבח : וחטאת. ותדפי לשון מהנת דמים הנסוים באלבע קרוי חטוי :
ומשחת אותו. בשמן המשחה וכל המשיחות כמין כ"ף יונים : (דז) והיה
המזבח קדש. ומה היא קדושתו כל הנניע במזבח יקדש חפי' קרבן פסול שעלה
עליו קדשי המזבח להכשירו שלא ירד מהוך שנאמר כל הנניע וגו' יקדש שומע
אני בין ראוי בין שאינו ראוי כגון דבר שלא היה פסולו בקדש כגון הרובע והנרבע
עמוקלה ועטבד והטרפה וכיוצא בהן ת"ל זה אשר תעשה הסמוך אחריו (ת"כ ע')

מִלְמַת דְּפִילָא בְּמִשַׁח פְּתִישָׁא רַבְעוֹת הֵינָא וְנִסְבָּא רַבְעוֹת הֵינָא חֲמֵרָא
לְאַמְרָא חֵד: מָא וְאֵת הַבְּכִישׁ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים
בְּמִנְחַת הַבֶּקָר וּבְנִסְבָּה תַעֲשֶׂה לָהּ לְרִית נִיחַת אִשָּׁה
לְיִהוָה: וְיַת אֲמֵרָא תִּנְיָנָא תַעֲבֵד בֵּין שְׁמִישָׁא בְּמִנְחַת צִפְרָא וּבְנִסְבָּה
תַעֲבֵד לָהּ לְאַתְקַפְלָא בְּרַעְיָא קִרְבָּנָא קָדָם יי: מִב עֲלַת תְּמִיד
לְדַרְתֵּיכֶם פֶּתַח אֱהִל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר אֹמֵד
לְכֶם שְׁמָה לְדַבֵּר אֲלֵיךְ שָׁם: עֲלֵתָא תְדִירָא לְדַרְיִכּוֹן בְּתַרְע
מִשְׁכַּן זִמְנָא קָדָם יי דְאַזְמֹן מִימְרֵי לְכּוֹן תַּמּוֹן לְמִלְלָא עֲפָדָא תַּמּוֹן:
מִג וְנִעַדְתִּי שְׁמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדֵּי:
וְאַזְמֹן מִימְרֵי תַמּוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְקַבֵּשׁ בִּיקְרֵי: מִד וְקִבְשֵׁתִי אֶת־
אֱהִל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בְּנָיו

רש"י אקדש

10) מה עולה ראויה אף כל ראויה שנראה לו כבר ונפסל משבח לעזרה כגון הלך
והיולא והטמא ושנשחט במחשבה חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכיולא בהן (זכחים נו):
(מ) ועשרון סדת. עשירית האופה מ"ג ביצים וחומש ביצה: בשמן כתית. לא
לחובה נאמר כתית אלא להכשיר לפי שנאמר כתית למאור ומשמע למאור ולא
למנחות יכול לפסלו למנחות ת"ל כאן כתית ולא נאמר כתית למאור אלא למעט
מנחות שאין לריך כתית שאף הטמון בריחים כשר בהן (מנחות פו): רבע
הדין. שלשה לוגין: ונסך. לספלים כמו ששנינו במס' סוכה שני ספלים של כסף
היו בראש המזבח ומנוקבים כמין שני חוטמין דקיס נותן היין להוכי והוא מקלח
ויולא דרך החוטט ונפול על גג המזבח ומשם יורד לשתין במזבח בית עולמים
ובמזבח הנחושת יורד מן המזבח לארץ: (מא) ריח ניחח. על המנחה נאמר
שמנחה נסכים כולה כליל וסדר הקרבנות האיצרים בתחילה ואח"כ המנחה שנאמר
(ויקרא כג) עולה ומנחה: (מב) תמיד. מים אל יום ולא יפסיק יום בנתיים:
אשר אועד לכם. כשאקבע מועד לדבר אליך שם אקבענו לזכר יום מרבתינו
למדים מכאן שמעל מזבח הנחשת היה הקדוש צרוך הוא מדבר עם משה משהוקם
המשכן וי"א מעל הכפרת כמו שנאמר (שמות כה) ודברתי אִתְךָ מעל הכפרת
ואשר אועד לכם האמור כאן אינו אמור על המזבח אלא על אהל מועד הנזכר
במקרא: (כג) ונועדתי שמה. אחושה עמס דביבור כמלך הקובע מקום
מועד לדבר עם עבדיו שם: ונקדש. המשכן בכבודי שהשרה שכינתי בו. ומדרש
אגדה אל תקרי בכבודי אלא בכבודי בכבודים שלי כאן רמז לו מיתת בני
אהרן ביום הקמתו וזהו שאמר משה (ויקרא י) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי
אקדש

אֱהִלֵּשׁ לְבִהֵן לִי: וְאֶקְדַּשׁ יַת מִשְׁכַּן זִמְנָא וְיַת מִדְבַּחָא וְיַת אֶהֱרֹן
וְיַת בְּנוֹתֵי אֶקְדַּשׁ לְשִׁמְשָׁא קָדָמִי: מִה וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהֵייתִי לָהֶם לֵאלֹהִים: וְאֲשֶׁרִי שִׁכְנֵתִי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶהְיֶה לָהֶן לְאֱלֹהֵי: מו וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנֵי בְּתוֹכֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: פ וַיִּדְעוּ אַרְי אֲנָא יי אֶלְהֵהוֹן דִּי אֲפִקִית יְתֵהוֹן
מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם לְאַשְׁרָאָה שִׁכְנֵתִי בִּיְהוֹן אֲנָא יי אֶלְהֵהוֹן:
שְׁבִיעִי ל' א וְעֲשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקָּטָר קָטַרְתָּ עֲצֵי שִׁטִּים
תַעֲשֶׂה אֹתוֹ: וְתַעֲבֵד מִדְבַּחָא לְאַקְטָרָא עֲלוֹתֵי קָטַרְתָּ בּוֹסְמֵיָא
דְאֵעִי שְׁמִין תַעֲבֵד יַתָּה: ב אֲמֹה אָרְכּוּ וְאֲמֹה רָחְבּוֹ רְבֹעַ
יְהִיָּה וְאֲמֵתִים קָמְתּוּ מִמֶּנּוּ קִרְנֵתּוֹ: אֲמֵתָא אֲרְבָּה וְאֲמֵתָא
פְּתִיָּה מְרַבְעָא יְהִי וְתִרְתִּין אֲמִין רֹמְמָה מִנְּהָ קִרְנֵתּוֹ: ג וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב
מְהוֹר אֶת־גִּבּוֹ וְאֶת־קִירְתּוֹ סָבִיב וְאֶת־קִרְנֵתּוֹ
וְעֲשִׂיתָ לּוֹ זָרָה סָבִיב: וְתַחֲפִי יַתָּה דְהַב דְּבִי יַת אֲנָרָה
וְיַת פְּתִלְוֵי סְחֹר וְיַת קִרְנֵתּוֹ וְתַעֲבֵד לָהּ דִּיר דְדָהָב סְחֹר סְחֹר:
ד וְשִׁתִּי טַבְעֵת זָהָב תַעֲשֶׂה לּוֹ | מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל
שְׁתֵּי צַלְעֵתּוֹ תַעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים
לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בְּהִמָּה: וְתִרְתִּין עֲנָקוֹ דְדָהָב תַעֲבֵד
לָהּ מְלָרַע לְדִירָה עַל תִּרְתִּין וְיִיתָה תַעֲבֵד עַל תִּרְתִּין סְמֹרְוֵי וְיְהִי לְאַתְרָא
לְאַרְיִתָּא לְמַפְלָא יַתָּה בְּהוֹן: ה וְעֲשִׂיתָ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי

רש"י שמים

אקדש והיכן דבר ונקדש בכבודי: (מו) רשכני בתוכם. על מנת לשכון אני
במוס: (א) מקטר קטרת. להעלות עליו קטור עשן סמים: (ג) את גבו. זה
היה לו גב אבל מזבח העולה לא היה לו גב אלא ממלאים חללו אדמה בכל
חתיים: זר זהב. ס' הוא לכתר כהונה: (ד) צלעתי. כאן הוא לשון זווית
כתרנומו לפי שנאמר על שני לדיו על שתי זוויותיו ששני לדיו: והיה. מעשה
הטבעות

שמים וצפית אתם זהב: ותעבד ית אריתא דאעי שמיין ותחפי
יתרון בבהא: ו ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על-ארן
העדרת לפני הכפרת אשר על-העדרת אשר אועד
לך שמה: ותתן יתה קדם פרקתא די על ארונא דסהדותא קדם
בפרקתא די על סהדותא די אגמון מימרי לך תמן: ו והקטיר עליו
אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את-
הנרת יקטירנה: ויקטיר עלוהי אהרן קטורת בוסמין בצפר בצפר
באתמנותיה ית בוציניא יסקנה: ט מפטיר ח ובהעלת אהרן את-
הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני
יהוה לדרתיכם: ובאדלקות אהרן ית בוציניא בין שמיא יסקנה
קטרת בוסמיא תדירא קדם יי לדריכון: ט לאתעלו עליו קטרת
זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו: זא תסקון
עלוהי קטרת בוסמין נוכראין ועלתא ומנחתא ונסכא לא תנסכון עלוהי:
י וכפר אהרן על-מרתיו אחת בשנה מדים חטאת
הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיכם קדש-

רשי קדשים

הטבעות האלה: דבתים לבדים. לכל בית שהיה הטבעת לבד: (ו) לפני
הפרכת. שחא סאמר משוך מכנגד הארון ללפון או לדרום תלמוד לומר לפני
הכפרת מכון כנגד הארון מצחוק: (ז) בהיטיבו. לשון נקוי הכזיבין של המטרה
מדשן הסתילות שנסרפו בליה והיה מטיבן בכל בקר ובקר: הנרות. לוי"ש בלעז
(לאמפנן) וכן כל נרות האמורות במטרה חוץ ממקום שנאמר שם העלה שהוא
לשון הדלקה: (ח) ובהעדרת. כשדליקס להעלות להצטן: יקטירנה. בכל יום
פרס מקטיר שמרית ופרס מקטיר בין הערבים: (ט) לא תעלו עליו. על מזבח
זה: קטרת זרה. שום קטורה של נדבה כולן זרות לו חוץ מזו: ועולה ומנחה.
ולא עולה ומנחה. עולה של בהמה ושוק ומנחה היא של להם: (י) וכפר אהרן.
מתן דמים: אחת בשנה. ביום הכפורים הוא שנאמר באחרי מוס (ויקרא ז)
וילא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו: חטאת הכפורים. הם פר ושעיר
של יום הכפורים המכפרים על טומאה מקדש וקדשיו: קדש קדשים. המזבח
מקדש לדברים הללו בלבד ולא לטבירה אחרת: חסרת פרישת תצוה

קדשים הוא ליהוה: וכפר אהרן על קדוהי תדא בשתא מדמא
חטאת כפוריא תדא בשתא יכפר עלוהי לדריכון קדש קדשין תיא
קדם יי:

פ פ פ

ק"י מיכאל סימן ומפטרין אתה בן אדם הגד את בית ישראל ביחוקאל כסימן מיג:

הפטרית תצוה ביחוקאל סימן מ"ג

א אתה בן-אדם הגד את-בית-ישאל את-תבנית ויכלמו
מעונותיהם ומדרו את-תכנית: ב ואם-נכלמוז מכל
אשר-עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאו ומובאו וכל-צורתו
ואת כל-חקתיו וכל-צורתו וכל-תורתו הודע אותם וכתב
לעניניהם וישמרו את-כל-צורתו ואת-כל-חקתיו ועשו אותם:
ג זאת תורת הבית על-ראש ההר כל-גבולו סביב סביב קדש
קדשים הנה-זאת תורת הבית: ד ואלה מדות המזבחה באמות
אמה אמה ומפח ותיק האמה ואמה רחב וגבולה אל-שפתה
סביב ורת האחד וזה גב המזבחה: ה ומתיק הארץ עד-העזרה
התחתונה שתים אמות ורחב אמה אחת ומהעזרה הקטנה עד-
העזרה הגדולה ארבע אמות ורחב האמה: ו וההראל ארבע
אמות ומהאראל ולמעלה הקרנות ארבע: ז והאראל שתים
עשרה ארץ בשתים עשרה רחב רבוע אל ארבעת רבעיו:
ח והעזרה ארבע עשרה ארץ בארבע עשרה רחב אל ארבעת
רבעיה וחגבול סביב אותה חצי האמה ותחיק-לה אמה סביב
ומעלתהו פנות קדים: ט ויאמר אלי בן-אדם ביה אמר אדני
יהוה אלה חקות המזבחה ביום העשותו להעלות עליו עולה
ולזרק עליו דם: י ונתתה אל-הכהנים הלויים אשר הם מודע
צדוק הקרבים אלי נאם אדני יהוה לשרתני פר בן-במר
לחטאת: יא ולקחת מדמו ונתתה על-ארבע קרנותיו ואר-
ארבע פנות העזרה ואל-הגבול סביב וחטאת אותו וכפרתהו:
יב ולקחת את הפר החטאת ושרפו במפקד הבית מחוץ

* צורתיו קרי * צורתיו קרי * תורתיו קרי * ומהאראל קרי * והאראל קרי למקדש

למקדש: י וביום השני תקריב שעיר עזים תמים לחטאת
והמאז את המזבח כאשר המאז בפר: י ובכרותך מהמא
תקריב פר בין בקר תמים ואיל מן הצאן תמים: טו ותקרבתם
לפני יהוה והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם עליה
ליהוה: טז שבעת ימים תעשה שעיר חטאת ליום ופר בין
בקר ואיל מן הצאן תמימים יעשו: יז שבעת ימים וכפרו
את המזבח וטהרו אתו ומלאו ידו: יח ויכלו את הימים והיה
ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם
ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני יהוה:

* וכפרו קרי * ידיו קרי * א' במקום יוד

אחר קריאת פרשת השבוע שנים נקרא ואחד תרגום והפטרה ומומור ה' מלך גאות
לבש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר מהרות
שהוא נגד היסוד בחינת היום:

בושנה פרה פרק י

כל הראוי לפטא מדרם מדרם לחטאת בין טמא בין טהור ואדם פיוצא בו.
כל הראוי לפטא טמא מת בין טמא בין טהור רבי אריעזר אומר
אינו מדרם רבי יהושע אומר מדרם. וחכמים אומרים הפטא מדרם והטהור
אינו מדרם: ד הטהור לחטאת שנגע במדרם טמא. לגין של חטאת שנגע
במדרם טמא. הטהור לחטאת שנגע באוכלים ומשקים בידו טמא. וברגלו
טהור הסימן בידו. רבי יהושע מטימא וחכמים מטהרין: ג קלף של חטאת

ברטנורא

פרק י בר הראוי לטמא מדרם. כגון כלים המיוחדים למשכב ומושב ומרכב: מדרם לחטאת.
אם הטור למי חטאת הסימן אפילו הן טהורין לתרומה נטמא המסיטן כאלו הם
טמאי מדרם וחומרם בעלמא הוא כדאמר' בגדי אוכלי תרומה מדרם לקדש. וקרי ליה מדרם לפי
שהוא חומרם דרבנן בעלמא לשון קול עלה נדף: ואדם כיוצא בהן. שאם הטור להטאת הסיט
אדם הטור לתרומה נטמא להטאת שהטורים לתרומה נהנים כזבים לגבי חטאת: וכל הראוי
לפטא טמא מת. כגון כלים דלאו בני מדרם: ר"א אומר אינו מדרם. ואם הסיטן לא
נטמא להטאת: רבי יהושע אומר מדרם. אם הסיטן אפילו הטורים נטמא להטאת ורבן פלוגי
ומתלקי בין טמאים לטהורים וג' מהלוקות בדבר. והלכה כחכמים: ב שנגע במדרם טמא. עליו
כל זב קרוי מדרם שאם היו ע"ג הזב עשר מכסאות ועג"ז כולם טמאים מדרם אפי' העליונה שלא
נגע בה הזב כשם ששאר מלעות זו ע"ג זו ושפך הזב בעליונה כלן טמאות מדאורייתא משום משכב
זאע"פ שלא נגע בתחתנות כך המכסאות העליונו' שעל גבי הזב טמאים מדרבנן משום מדרם ואף
על פי שלא נגע בהן. ואיכא בין משכב למדרם שהמשכב נעשה אב טומאה' לטמא אדם וכלים והמדרם
אינו אלא ודל טומאה לטמא אוכלים ומשקים אלא משום חומרם דחטאת אדם וכלים שנגעו במדרם
טמאים לחטאת: לגין של חטאת. וכלי שטף הוא ורואה להכניס בו מי חטאת: שנגע במדרם
טמא. וצריך טבילה: שנגע באוכלין ומשקין. ואפי' שהן טהורין לתרומה ולקדש: בידו
טהור. כדן אוכלין ומשקין טמאים שהן מטמאים את הידים שהטור לתרומה ולקדש פוסל בחטאת
ועוד

שנגע בשרץ טהור. נתנו על גביו. רבי אריעזר מטהר וחכמים מטמאים
נגע באוכלין ומשקין ובכתבי הקדש טהור. נתנו על גביו רבי יוסי
מטהר וחכמים מטמאים: ד הטהור לחטאת שנגע בתנור. בידו טמא.
וברגלו טהור. היה עומד על גבי תנור ופשט ידו חוץ לתנור והלגין
בתוכה. וכן האמר שהוא נתון על גבי התנור ובו שני קללות אחד מכאן
ואחד מכאן. רבי עקיבא מטהר וחכמים מטמאים: ה היה עומד חוץ לתנור
ופשט ידו לחוץ ונטל את הקגין והעבירו על גבי התנור. רבי עקיבא
מטמא וחכמים מטהרין. אבל עומד הוא הטהור לחטאת על גבי התנור
ובידו פלי ריקן הטהור לחטאת ובמים שאינן מקודשין: ו לגין של חטאת
שנגע בפש קדש ופש תרומה. של חטאת טמא. ופש קדש ופש תרומה

ברטנורא

טהורין

ועוד יש חומרא יתירה גבי חטאת דנטמא גופו והלכך כשנגע בידו באוכלין ומשקין טמא: רבי
יהושע מטמא. גזר הסיט אטו נגיעה ואין הלכה כר' יהושע: ג קלל של חטאת. כלי
חרס שיש בו אפר הפרה תרגום וכדה על שכמה וקולתה על כהפה: שנגע בשרץ טהור
דאין כלי חרס מיטמא מנגו: נתנו על גביו. שנתן הקלל על גב השרץ: וחכמים מטמאין.
משום דמונח במקום טמא והתורה אמרה והגיה מחוץ למחנה במקום טהור. ור"א סבר הואיל והל
שאפר בתוכו טהור הוא שפיר קרינן ביה במקום טהור ואין הלכה כרבי אריעזר: רבי יוסי מטהר.
במונח ע"ג אוכלים ומשקים וכתבי הקודש כיון דמקומו טהור מאב טומאה: וחכמים מטמאין.
דטכור מכל טומאה בעינן וכתבי הקודש רבין גזרו בהו שיהיו מטמאין את הידים והלכה כחכמים:
ד שנגע בתנור. ואפי' הוא טהור לקדש אם נגע בו הטור לחטאת טמא ולריך טבילה להטאת
שהטור לקדש פוסל בחטאת ודוקא שנגע בידו דנטמאו ידיו ונטמא גופו אבל ברגלו טהור דבידו
עבד מעלה ברגלו לא עבד מעלה דומיא דאוכלין ומשקין דלעיל: והרגין בתוכו. כלי שהכניס
בו מי חטאת נתן בתוך ידו: וכן האמר. מוט שנותנים שני בדין בשני ראשיו: ובו ב' קללות.
שני כלים שהאפר נתון בהם שקלל אי קשור בראש המוט האחד וקלל אי קשור בראש השני והשתא
האדם והאכל ע"ג תנור והלגין והקלל שבהן כמים והאפר חוץ לתנור: ר"ע מטהר. שאין הכלי
שבו האפר עומד ע"ג התנור ובמקום טהור הוא: וחכמים מטמאין. הואיל והאדם הנושא עומד
ע"ג התנור השבינן לכלי כאלו הוא עומד ע"ג התנור ובמקום טמא הוא מונח. ואין הלכה כר"ע:
ה היה עומד חוץ לתנור. שהטור מפסיק בינו לכותל והלון ככותל ובו הלגין של מי חטאת:
והעבירו על פי התנור. שכל תנוריהן פיהן למעלה: רבי עקיבא מטמא. דסבר קלוטה כמי
שהונחה דמי ובשעה שהעבירה על פי התנור הרי היא כאלו הניחה בתוכו ונטמאה: וחכמים מטהרין.
סברי לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמי והלכה כחכמים: ובידו כלי ריקן. דלא בעינן
והניח במקום טהור אלא באפר הפרה ובמים המקודשים על ידי האפר: ג של חטאת טמא.
קדש או של תרומה בידו האחרת: שניהן בשתי ידיו. שנושא של חטאת בידו אחת ושל
קדש או של תרומה בידו ומטמא מי חטאת ושל תרומה טמא משום נושא מי חטאת: בב' נידרות.
ואע"פ שהאדם טמא משום נושא מי חטאת מ"מ התרומה טהורה דהא מפסיק נייר ואינו נוגע
בתרומה בידו: של חטאת בנייר ושל תרומה בידו שניהם טמאים. דכי נגע בידו בשל
תרומה נטמא להטאת ונייר דבשל חטאת אינו חוץ דאין מונין ראשון ושני להטאת ונטמא של חטאת
והאדם טמא משום נושא מי חטאת ועימא את של תרומה שנגע בו בידו אכל: של תרומה בנייר.
חוץ בו בנייר ואף על גב דנגע: ושל חטאת בידו שניהם טהורים. דאף על פי שהוא טמא
משום נושא מי חטאת מכל מקום אין מי חטאת חוורים ומיטמא' בטומאה הבאה לאדם מהמת עלמו:
ר"י אומר של חטאת טמא. ר"י לעעמיה דאמר בהוספתא טהור לחטאת שסיט את המפתח
שהוא טהור לתרומה טמא טמא ישכה ויסיט את הדבר הטמא וה"ל אפי' בשני ניירות טמא דמה

טהור

תצוה ליום ששי

טהורין. שניחן בשני ידיו שניהם טמאים. שניהם בשני נירות שניהם טהורים. של חמאת בנייר. ושל תרומה בידו שניהם טמאין. של תרומה בנייר ושל חמאת בידו שניהם טהורין. רבי יהושע אומר של חמאת טמא היו נתנין על גבי הארץ ונגע בהם. של חמאת טמא. של קדוש ושל תרומה טהורים. הסימן. רבי יהושע מטמאים וטמאים מטמאים:

ברטנורא

שהוא נושא את התרומה אע"פ שאינו נוגע בה הו' מדף להטאת ואין הלכה כרבי יהושע: היו נהנים על גבי הארץ ונגע בהם. סתתן ידו אחת על כל הטאת וידו אחת על של קודש או של תרומה: של חמאת טמא. דנטמא האדם בלגין של תרומה וטימא את של הטאת: ושל קודש ושל תרומה טהורים. שהרי האדם טהור לקודש ולהרומה ולא נגע במי הטאת אלא בלגין: הסימן רבי יהושע מטמא. לטעמיה דאמר טהור להטאת שהסיע את המפתח שהו' טהור לתרומה. טמא. ולית הלכתא כוותיה:

נמרא גדה דף י"ז ע"א

גוהגין מטמאה וטהרה בשקנין. תגן תתם שגג אינו לא אוכר ורא משקה חשב עליו לאכילה אינו מטמא מטמאת אוכלין רמשקה מטמא מטמאת משקין נטמא מקצתו לא נטמא כלו נטהר מקצתו נטהר בפו. הא גופא קשיא אמרת נטמא מקצתו לא נטמא כלו והדר תני נטהר מקצתו נטהר כלו רמימרא דנטמא בפו. אמר אביי בגון שהעבירו על אויר תנור דהתורה העידה על פני חרס אפירו מלא חרדך:

רש"י

חישב עכיו וכו' דקרוז הוא להיות משקה יותר מאוכל: רא נטמא כולו. דאיו חיבור אלא כל קורט בפני עלמו חסוב ואינו טמא אלא מקום מגע טומאה: נטהר מקצתו. כגון חישב עליו למשקה ונטמא טומאה משקין סלקא ליה השקה במקום כשאר מים ולא משום טבילה דאין אוכל ומשקה נטהרין במקום דלא כתיב טבילה אלא באדם וכלים אבל יין ולא שום משקה חין להם טהרה אלא מים ומשום זריעה דמי משיק להו הו"ל חיבור מים שבכלי עם מי המקום ובטילו להו גבייהו כדהגין טהולי תרומה שנטמאו וסתן טהרו מלטמא אלמא מטרה להו זריעה ומים במים זו היא זריעתן: נטהר מקצתו. שלא נגעו המים אלא בפי הכלי: נטהר כולו. ומדקמי נטהר כולו מכלל דטמא כולו וסיכי משכחה לה דנגע טומאה בכלו: שהעבירו. לשלג: עד אויר תנור. וסרן בטוכו דנטמא מאויר כלי חרס: והתורה העידה. כל אשר בטוכו יטמא: ואפי' מלא חרדך. שאין נוגע בחנור אלא גרגרין שאלל הדפנות ואפי' כולו טמא מן האויר:

אמר

תצוה ליום ששי

צ"ט

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

אמר רבי יהודה הכי הוא ודאי. ועל דא כתיב זכור את יום השבת לקדשו וכתיב קדושים תהיו כי קדוש אני ה' וכתיב וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכבוד. תאנא בהאי יומא כל נשמתיהון דצדיקיא מתעדנין בתפנוקי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין. ורוחא דדא מענוגיא דההוא עתיקא קדישא מתפשטא (נ"א ההוא מהפשמט) בכלהו עמין ומלקא ונתתא ומתפשטא לבלהו בני קדישין לבלהו נמימי אורייתא ונייתין בנייתא שנים ומתנשי מבלהו כל רוגזין כל דינין וכר פולחנין קשין. דדא הוא דכתיב (ישעי' י"ד) ביום הניח יי' קה מעצבד ומרגנה וכן העבדה הקשה בגיני כה שקיר שבתא לקבל אורייתא וכל דנטיר שבתא פאילו נטיר אורייתא פלא. וכתיב (ישעי' ל"ו) אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שלמד שבת מחנכו ושלמד ידו מעישות כל רע אשתמע דמאן דנטיר שבת כמאן דנטיר אורייתא בלא:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו'

מספר שערי קדושה ח"כ שער ד'

שום אדם עם הנקרי על המלאכה וקוצץ דמים והנקרי עושה לעצמו ואף על פי שהוא עושה בשבת מתר. וכן השוכר את הנקרי לגמים הרבה מקר אף על פי שהוא עושה בשבת ביצד בגון ששכר הנקרי לשנה או לשנים שיקח לו או שיארגלו ברי זה פותח ואורג בשבת ומתיר פארו קצץ עמו שיקח לו ספר או שיארגו לו בגד שהוא עושה בקר עת שיירצה. והוא שרא וחשוב עמו יום יום: במה דברים אמורים בצנעה שאין מכירים דבר שזו המלאכה הנעשית בשבת שר ישראל היא אבר אם היתה ידועה וגלויה ומפורקת אסור שברואה את הנקרי עוסק אינו ירע שקצץ ואומר שפלוני שכר הנקרי בעשות לו מלאכה בשבת:

אמרו בביתנו וברונם לברכה אין שכינה ואין נבואה שורה לא מהוה עצבות וכו'. וכן מצינו בגאלישע ובגני בנביאים דכתיב (מלכים ב' י') ונתה בגנן סמגנן וגו' וכתיב (ספוא א' י') ולפניהם תוף וחקיל וכנור ותפה מחנבאים וגו'. ואפירו בכל עבודת מצנה ותפלה צריף שיהיה בתקלית השמחה כמו שפצינו באצני בהנה גדח טיקא ואמר תפדין קא מצתקא וכן רב ברונא משום דקמף גאולתה לתפקה לא פסק חוכא מפומיה כל בהוא יומא. לכן יעזר האדם שמחה בלבבו כי נכה להיות מעבדי ה' ונכה להורת אמת ומה יש שמחה בעולם יותר מזה? הפיר אחד מרבוה רבבות חסדיו ותפלה שגראו לקבורו ונכר עקיו חסדו תדיר ונצל כנפיו יחסה:

יומא

יומא י"ד ל"ג מנחות פ"ח פ"ט תמיד פ"ו ספר היר' ה' תמידין פ"ג ספר המצות מ"ע כ"ה סמ"ג עשין קצ"ג להרשב"ם חטבת נרות היא הדלקתה אבל רוב המפרשים סבירא להו דחטבה בבקר הוא ענין תקון הפזילות וההדלקה אינה אלא בערב :

צח (מ) מ"ע שיערוך הבחן נרות המנורה וידליק אותן בהיכל בכר יום שנא' ויקחו אליך שמן זית וגו'. להעלות נר תמיד צאהל מועד וגו' יערוך אותו אהרן ובניו וגאמ' בהטיבו את הנרות וגו' ובהעלות אהרן את הנרות. ולריך ליהן חלי לוג שמן לכל נר שהיו מדה שהיא דולק מערב עד בוקר כלילות הארוכות. וממלות הערכת נרות גם כן לדשן המנורה שכל נר שכבה מסיר הפתילה וכל השמן שבנר ומקנחו ונותן בו פתילה אחרת ושמן אחר במדה הנ"ל. וכל נר שלא כבה מתקנו וכל נר שכבה מדליקו מנר חבירו שמושך הפתילה עד שמדליקו מנר אחר ומחזירו חוץ מנר מערבי שכבה שאין מדליקין אותו אחר דשונו אלא ממזבח החילון, והדלקת הנרות דומה את השבת ואת הטומאה כקרבנות שקבוע להם זמין כל הפתילות שאסור להדליק בהן בשבת אסור להדליק בהם במקדש. אין מחנכין את המנורה אלא בהדלקת שבעה נרותיה בין הערבים. ונהגו בבית המקדש בזכרי כהונה :

יומא כ"ה זכחים ט"ז י"ג ספר היר' ה' כלי המקדש פ"י ספר המצות מ"ע ל"ג סמ"ג עשין קע"ג :

צט (מא) מ"ע שילבשו כהנים בגדי כהונה בשעת עבודה שנא' ועשו בגדי קדש לאהרן וגו'. ג. וי כהן הדיוט כמות מכנסים מלפנת אבנט מוסיף עליהן כהן גדול עוד ד' סקן חשן אפוד מעיל ל"ז. וכולם שחסרו מצדיהם ועשו העבודה פסולה והייב מיתה בידי שמים כור שמיים (בסי' של"ב) וכן יתר בגדים כגון כהן הדיוט שלבש שמה בגדים או כל כהן שלבש שני אבנטים. ונהגו בבית המקדש בזכרי כהונה :

יומא ע"ב ספר היר' ה' כלי המקדש פ"ח ספר המצות ל"ה פ"ח וע' השגת רמב"ן שורש יב כמ"ג לאיון רצ"ח רצ"ט :

ק קא [נט] מל"ת שרא להסיר חשן מעל האפוד שנא' ורא יזח החשן מעל האפוד. וכל המסירו דרך קלקול לוקה : [ס] ומל"ת שלא לקרוע המעיל שנא' רא יקרע. והוא הדין לכל בגדי כהונה הקורעו דרך השחתה לוקה. ונהגין לאיון אלו כשיש בגדי כהונה בזכרים ונקבות :

מפחים נט זכחים נד ספר היר' ה' מעה"ק פ"י ספר המצות מ"ע פ"ט ורמב"ן משיג כשורש יב סמ"ג עשין קע"ד :

קב (מב) מ"ע שיאכרו כהנים בישר חטאת ואשם שנא' ואכרו אותם אשר כפר בהם. הכהנים אוכלים במקומן ובזמנן והבעלים מתכפרים. ונכלל במזוה זו מנות אכילת חלקם מקדשים קלים ותרומה לכהנים אלא שבקדשים קלים אין כפרת הבעלים חולה בהם, וקדשי קדשים אין נאכלין אלא בעזרה לזכרי כהונה וקדשים קלים נאכלין בכל העיר ותרומה בכל א"י ונאכלין ג"כ לנשי כהנים ולעבדיהן. ונהגו בזמן הבית :

סכות יח יבמות ל"ב ספר היר' ה' מעה"ק פ"י ספר המצות ל"ה קמ"ח סמ"ג לאיון שב"ו ספר החינוך לא מנה דאו זה וכללו בס"י ר"ם שלא יאכל זר קדש ותרומה בלאו א' ומנה במקומו שלא לשתות פסח בבסת יחיד כש' ראה ואחריו נמשכו כל מוני המצות האחרונים שהלכו בדרך הרב"ב ז"ל ופליאה נשגבה היא שהחינוך כתב כמה פעמים שהוא אינו רוצה לנטות מדרך הרמב"ם ז"ל והרמב"ם מנה ילא יאכל זר קדש ושלא יאכל זר תרומה לשני לאיון בספר המצות ל"ה קל"ב קמ"ח וכן בספר היר' בה' תרומות פ"ו ובה' מעשה הקרבנות פ"א ולא דפסח בבסת. יחיד לא מנה ככל במנין המצות וכבר הרגיש בזה הפרשת דרכים בדרך מצותיך בהגהותיו על החינוך סי' תפ"ז וע"ל סי' רפ"א :

קג [סח] מל"ת שרא יאכל זר קדשי קדשים שנא' וזר לא יאכל כי קדש הם. ואם אכל בעזרה אחר זריקה דמים לוקה משום זרות ואם אכל בחוץ לוקה משום חוץ בלבד (עיין סי' תמ"ז) לא משום זרות. ואם אכל קודם זריקת דמים לוקה משום קודם זריקה לבד (עיין סי' תמ"ט). אכל בשר חטאת העוף לוקה שמים אחת משום זרות ואחת משום נבילה שכל מליקה נבילה היא ולא הותרה מליקה אלא לכהנים צביה"מ. ונהגו בזמן הבית בזורים זכרים ונקבות :

בריות דף' מנחות מ"ט ספר היר' ה' תמידין פ"ג וה' כלי המקדש פ"ב ספר המצות מ"ע כ"ה ורמב"ן מנה קטרת בקר וערב לשני מ"ע סמ"ג עשין קס"ז :

קד (מג) מ"ע הקטיר קטרת בכל יום בבקר ובערב על מזבח הזהב. בהיכר שנא' והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר וגו' בין הערבים יקטירנה. סממני קטרת הלרי והלפורן חלבנה ולבנה מכל אחד משקל שבעים מנה (עיין כלל ט"ז) מור וקליעה שבלת נרד וכרכוס מכל אחד משקל ששה עשר מנה קושט שנים עשר מנה קמחון תשעה מנה קלופה שלשה מנה. משקל הכל סמ"ח מנה שחוקין הכל הדק היטב. ומוסיפין לה רובע הקב מלת סדומית. וכפת הירדן ומעלה עשן כל שהוא. וכך מפטמין את הקטורת מביא ט' קבין צורית כרשינה ושף זה את הלפורן ואח"כ שורה את הלפורן בכ"א קבין יין קפריסין או יין לבן ישן חזק ואח"כ שוחק כל א' מן הסממנים בפני עלמו הדק וכשהוא שוחק אומר הדק היטב היטב הדק כל זמן ששוחק ומערב הכל. ומקטיר בכל יום משקל מאה דיגרון חמשים בבקר וחמשים בערב. היה לוצר גחלים על מזבח הפנימי ומרדן בשולי המחטה ומשליך הקטורת על האש בנחת כמו שמרקד סולת עד שתחרה על כל האש. ונהגו בבית המקדש בזכרי כהונה :

בריות דף' ו' ספר היר' ה' כלי המקדש פ"ב סמ"ג עשין קע"ד :

קה [סג] מל"ת שרא להעלות שום דבר מקרבנות על מזבח הזהב שבהיכל שנא' לא תעלו עליו קטרת זרה ועודה ומנחת ונסך רא תסבו עליו. ולא היה מזבח הזהב שבהיכל משמש אלא להקטיר עליו קטרת הסמים שבכל יום בקר וערב ולמחן דמים עליו בזו"כ מפר ושעיר שנכנס דמן לפני ולפנים. ומחן דמים של פר כהן משיח ופר העלם דבר של לבור ושעירי ע"ז (עיין סי' קכ"א קכ"ב) ומי שהעלה שום דבר מדברים המפורשים בפסוק הכל הרי זה לוקה. ונהגו בזמן הבית :

תשא יום ראשון תורה

יכוון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ וד' דשם כ"ן להשאיר בו הארת
מתוספת נשמה של שבת שעברה :

יא וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמַלְאֵי יַיִ עִם מִשְׁחַת לְמִימְרֶיךָ :
יִכְפֹּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְפָקְדֵיהֶם
וְנָתַנּוּ אִישׁ כְּפָר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בַּפָּקֶד אֲתֶם וְלֹא-
יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בַּפָּקֶד אֲתֶם : אֲרֵי תִקְבְּלֶינָה יַת הַשִּׁבְעַן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמַגִּידֵיהֶן וַיִּתְּנוּ גְבַר פָּרְזֵן וּנְפִישָׁה בְּדָם יַיִ בְּד תִּמְנִי יִתְהוֹן וְלֹא
יִהְיֶי בְּהוֹן מוֹתָא בְּד תִּמְנִי יִתְהוֹן : יג זֶה | יִתְּנוּ כָּל-הָעֹבֵר עַל-
הַפְּקָדִים מִחֻצֵי הַשְּׁקָל בְּשִׂחַל הַקֹּדֶשׁ עֹשְׂרִים
גֵרָה הַשְּׁקָל מִחֻצֵי הַשְּׁקָל תְּרוּמָה לַיהוָה : יד הָיוּ יִתְּנוּ
כָּל דְּעֹבֵר עַל מַגִּידֵי פְלִגְוֹת סְעָעָא בְּסִלְעֵי קִידְשָׁא עֶסְרִין מְעֵין סְעָעָא
פְּלִגְוֹת סְעָעָא אֶפְרָשׁוּתָא בְּדָם יַיִ : יז כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקָדִים
מִבֶּן עֹשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְהוָה :
כז כָּל דְּעֹבֵר עַל מַגִּידֵי מִבְּר עֶסְרִין שָׁנִין וְלֵעֲלָא יִתֵּן אֶפְרָשׁוּתָא בְּדָם יַיִ :
טו הָעֹשִׂיר לֹא-יִרְפָּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחֻצֵי

רש"י השקל

(יב) כי תשא. ל' קבלה כתרנונו כשתחפון לקבל סכום מנינס גרעה כמה
הס אל המנה לגולגולת אלל יתנו כ"א מחלית השקל ותמנה את השקלים
ודע מנינס : ולא יהי' בהם נגף. שהמנין שולט בו עה"ר והדבר בא עליהם
כמו שמלנו בימי דוד : (יג) זה יתנו. הראה לו כמין מטבע של אש וימשקלה
מחלית השקל ואמר לו כזה יתנו : העובר על הפקודים. דרך המנין מטבירין
את המנין זה אחר זה וכן (ויקרא כ"ז) כל אשר יעבור החת השבט וכן (ירמיה לג)
תעבורנה הלאן ע"י מונה : מחצית השקל בשקל הקדש. במשקל השקל שקלצתי
לך לשקול בו שקלי הקדש כגון שקלים האמורין בפרשת ערכין ושדה אחוזה :
עשרים גרה השקל. עכשיו פירש לך כמה הוא : גרה. לשון מעה וכן (בשמואל
א' ב') יבא להשתחות לו לאגרת כסף וככר לחם : עשרים גרה השקל. שהשקל
השלים ד' זוזים והזו מתחלתו חמש מעות אלל באו והוסיפו עליו שחיה והעלוהו
לש מעה כסף ומחלית השקל הזה שאמרתי לך יתנו תרומה לה' : (יד) מבן
עשרים שנה ומעלה. למדך כאן שאין פחות מבן עשרים יולא ללצא ומנה
בכלל אנשים : (טו) לכפר על נפשתיכם. שלא תנגפו על ידי מנין. ד"א לכפר

תשא ליום ראשון קא

השקל קתלת את תרומת יהוה לכפר על נפשתיכם :
דביתור לא יסגי ודמסבן דא יזער מפלגית סעעא למתן ית אפרשותא
בדמ יי לכפרא על נפשתיכון : טז וְלִקְחֶתָּ אֶת-כֶּסֶף הַכֹּפָרִים
מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד
וְהָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזִכְרוֹן לְפָנַי יְהוָה לְכַפֵּר עַל-

רש"י נפשותיכם

על נפשותיכם לפי שרמו להם כאן ג' תרומות שנכתב כאן תרומת ה' ג"פ אחת
תרומת הדגים שמנאן כשהתחילו בנדבה המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחלית השקל
ועלה למאת שכר שחומר (שמות לח) וכסף פקודי העדה מאת ככר ומהם נעשו
הדגים שחומר ויהי מאת ככר הכסף וגו' והשנים אף היא ע"י מנין שמנאן
משהוקם המשכן הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים (במדבר א) בא'
לחדש השני בשנה השנית ונתנו כל אחד מהלית השקל והן לקנות מהן קרבנות
לזכור של כל שנה ושנה והשואו בהם עניים ועשירים ועל אזהרה תרומה נאמר לכפר
על נפשותיכם שהקרבנות לכפרה הם באים והשלישית היא תרומת המשכן כמו
שנאמר (שמות לה) כל מרים תרומת כסף ונחשה ולא היתה יד כולם שזה זה
אלא איש איש מה שכתבו לנו : (טז) ונתת אתו על עבודת אהל מועד.
למדת שגלווה למנותם בתחלת נדבה המשכן אחר מעשה העגל מפני שנכנס
בהם מגפה כמ"ס (שמות לב) ויגוף ה' את העם. משל ללאן החציבה על בעליה
שנפל בהן דבר ומשפסק אמר לו לרועה בבקשה מונך מנה את לאני ודע כמה נותרו
בהם להודיע שהיא חציבה עליו ור"א לומר שהמנין הזה הוא האמור בחומש הפקודים
שהרי נא' בו (במדבר א) בא' לחדש השני והמשכן הוקם בא' לחדש הראשון שנא'
(שמות מ) ביום החדש הראשון בא' לחדש הקים וגו' וממנין הזה נעשו האדנים
משקלים שלו שנא' (שמות לח) ויהי מאת ככר הכסף לקחת וגו'. הא למדת שב' היו א'
בתחלת נדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה ואחת בשנה שניה באייר משהוקם
המשכן ור"ת וכי אפשר שבשניהם היו ישראל שנים ו' מאות אלף וגו' אלפים וה'
מאות וגו' שהרי בכסף פקודי העדה נאמר כן ובחומש הפקודים אף בו נאמר כן
(במדבר א) ויהיו כל הפקודים שם מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים
והלל בשתי שנים היו ור"א שלא היו בשעת מנין הראשון בני י"ט שנה שלא נמנו
ובשניה נעשו בני כ'. תשובה לדבר הלל שנות האנשים בשנה אחת נמנו אלל
למנין יציאת מצרים היו שתי שנים לפי שליחא מלרים מונין מניסן כמו ששנינו
במסכת ראש השנה ובנה המשכן בראשונה והוקם בשניה שנתחדשה שנה באחד
בניסן אלל שנות האנשים מניין שנות עולם המתחילין מתשרי נמלאו שני
המנינים בשנה אחת המנין הראשון היה בתשרי לחדש יום הכפורים שנתרנה
המקום לישראל לסלוח להם ונלעוו על המשכן והשני באחד באייר : עד עבודת
אהר מועד. הן הדגים שנעשו בו :

פוסחים

תשא ליום ראשון

קא

נפשתיכם : פ ותפכ ית כסף כפוכיא מן בני ישראל ותמן יתה
על פלתן משפן זמנא ויהא לבני ישראל לדכרנא מדם יי לכפרא
על נפשתיכון :

נביאים מלכים א' י"ח

א וישלח אחאב בכל בני ישראל ויקפץ את הנביאים אר-
תר הפרמל : ושלח אחאב בכל בני ישראל וכנש ית נביי
שקרא למור ברמלא : ב ויגש אליהו אל כל העם ויאמר עד-
מתי אתם פסחים ערשתי הסעפים אסיהוה האלהים לבו
אתריו ואם הבעל לבו אתריו ולא ענו העם אתו דבר :
וקריב אליהו לות כל עמא ואמר עד אימתי אתון פליגין לתרין פלגין
הלא יי אלהים פלחו מדמותי בלחודותי ולמה אתון טען בתר בעלא
דלית ביה צרוך ולא אתיבו עמא יתה פתגם : ג ויאמר אליהו אל-
העם אני גותרתי נביא ליהוה לבדי ונביאי הבעל ארבע-
מאות ותמישים איש : ואמר אליהו לעמא אנא אשתארות נבייא
מדם יי בלחודי ונביי בעלא ארבע מאה ותמישין נברא : ד ויתנו לנו
שנים פרים ויבחרו לתם הפר האחד וינתהו וישלמו על-
העצים ואש לא ישימו ואני אעשה | את הפר האחד ונתתי
על העצים ואש לא אשים : ויתחבון לנא תרין תרין ויבחרון לתון
תורא חד ויתדמוניה וישוון על אשיא ואשתא לא ישוון ואנא אעבד ית
תורא חד ואתן על אשיא ואשתא לא אשוי : ה וקראתם בשם אלהיכם
ואני אקרא בשם יהוה והיה האלהים אשר יענה באש הוא
האלהים ויען כל העם ויאמרו טוב הדבר : ותיקרון בשום
פעותכון ולא תתענון מן מדם דלית ביה צרוך ברם אנא אצלי בשמא
דיי וישלח מימריה ויחות ואשתא ארי יי הוא אלהים ואתיב כל עמא
ואמרו תקין פתגמא : ויאמר אליהו לנביאי הבעל בחרו לכם
פר האחד ועשו ראשונה כי אתם הרבים וקראו בשם
אלהיכם ואש לא תשימו : ואמר אליהו לבניי בעלא בחרו לבון

תורא

(ב) פוסחים. פוסעים : שתי המעופים. שתי מחשבות ואם הבעל אלהים
לכו אחריו :

ואוהביה

תשא ליום ראשון

תורא חד ועבדו מדמיתא ארי אתון סביאין וקרן בשום פעותכון
ואשתא לא תשוון :

כתובים משלי י"ח

א מפרי פירי איש תשבע בטנו תבואת שפתיו ישבע : מן פירי
פומיה דנברא תסבע ברמיה ומן עלותא דשפוטתיה נסבע :
ב מות ותים ביד לשון ואהביה יאכל פריה : מותא ותוי בידא
דלישנא ודרחים ליה גיכול מן פירו : ג מצא אשה מצא טוב ויפק
רצון מיהוה : דמשפח אתתא טבאתא משפח ומקבל רעותיה מן אלהא :
ד תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות : תחנני נמליל מסבינא
ועתידא נמליל עשינתא : ה איש רעים להתרועע ויש אהב דבק
בזאה : אית חברי דמתתברין ואית רחמא דבק מן אח : ו טוב רש
הולך בתמו מעמש שפתיו והוא כסיר : טב מסבינא דמהלך
בתמימותא מן הוא דמעקמן אורחתיה והוא סכר :

רש"י

(ב) ואוהביה. אוהב את לסונו ומרגילה לתורה : יאכל פריה. בעולם הזה :
(ג) ויפק. ויולא : (ה) איש רעים. שקונה לו רעים : להתרועע. יבא יוס
סילטוך להטרעות להם ויקרבוהו : ויש אוהב. דבוק כאח :

משנה דמאי פרק ד'

היוקח פירות ממי שאינו נאמן על הפעשרות ושכח לעשרן ושואלו
בשבת. יאכל על פיו. חשבה מוצאי שבת. לא יאכל עד שיעשר.
לא מוצאו. אמר לו אחר שאינו נאמן על הפעשרות. מעושרין הן. אוכל
על פיו. חשבה מוצאי שבת. לא יאכל עד שיעשר. תרומת מעשר של
דמאי שחזרה למקומה. רבי שמעון שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכלו
על פיו : המדיר את חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על הפעשרות

אוכל

ברמנורא

פרק ד' היוקח פירות וכו'. בשבת יאכל על פיו. דאימת שבת עליו שמחיראים
לעבור עברה ולשקר בשבת יותר מחול : תרומת מעשר של דמאי. להכי
נקט תרומת מעשר דעמי הארץ נחשדו עליה דסברי אינה במיתת כל זמן שלא הופרש של דמאי ראשון
הכל תרומה גדולה לא נחשדו עליה ותרומת מעשר כיו אחד ממאה וכשחזרה למקומה לפחות ממאה
הותרת ומדמעת : שואלו ואוכלו על פיו. דמאחר שנקרא לה סם תרומה אימת דמוע על עם
הארץ וירא לשקר. והלכה כר"ש שזורי : ב המדיר את חבירו שיאכל עמו. דאמר ליה קונס
מה שאתה נהנה לי אם אין אתה סועד אלני : שבת חראשונה. של סעודה שואין לכחור ששאל
בחולה החירו לו לאכול עמו משום איבה : ג אין צריך לקרות שם למעשר עני של דמאי.
דלא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני שהם יודעים שפירות הטבולים למעשר עני הם במיתה מפרישין

י"ח

אזכר עמו בשבת הראשונה ואף על פי שאינו מאמינו עד המעשרות
 ובלבד שאמר לו מעשרין הן. ובשבת שנייה אף על פי שצדק ממנו
 הנני לא יאכר עד שיעשר: ג רבי אריעזר אומר אין אדם צריך לקרות
 שם למעשר עני שדקאי ותכמים אומרים קורא שם ואינו צריך להפריש:
 ד מי שקרא שם לתרומת מעשר שך דקאי וקמעשר עני של ודאי לא
 יפגם בשבת. ואם היה כהן או עני למודים לאבדו אצלו. יבאו ויאכלו.
 ובלבד שידיעם: ה האומר למי שאינו נאמן על המעשרות קח לי ממי
 שהוא נאמן וממי שהוא מעשר אינו נאמן. מאיש פלוני הרי זה נאמן.
 הלך לקח ממנו ואמר לו לא כצאתי לקחתי קח מאחר שהוא נאמן. אינו
 נאמן: ו הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם. אבר מי כאן נאמן מי כאן
 מעשר. אבר לו (אחד אני. אינו נאמן) איש פלוני נאמן. הרי זה נאמן.
 הלך לקח ממנו אמר לו מי כאן מוכר ישן. ואמר לו מי ששאלך אצלי.
 אף על פי שהן בגומלין זה את זה הרי אלו נאמנים: ז תתמרים שנכנסו
 לעיר. אמר אחד. שלי חדש. ושלי חברי ישן. שלי אינו מתקן. ושלי חברי
 מתקן אינו נאמן. רבי יהודה אומר נאמנים:

ברטנרא

אוחז ולוקחין אותו לעמון: וחכמים אומרים אעפ"כ קורא לו שם. שהרי אינו מפיסד כלום
 בזה דא"ל להפריש וליתן לפני משום דעני הוי בזה המוליא מחבירו והממע"ה: ד מי שקרא שם
 לתרומת מעשר של דמאי. שאמר תרומת מעשר שאני חייב להפריש מכרי זה יבא מונח בצפוני
 או בדרומו ולא הפרישה ותרומת מעשר של דמאי דנקט לפי שהישראל קורא לה שם ונותנה לכהן
 ולוקח המעשר לעמון אבל תרומת מעשר של דמאי אין הישראל קורא לה שם ונותנה לכהן
 והלוי מפריש תרומת מעשר ונותנה לכהן: לא יבא. כדי ליתנסם לכהן או לעני שצחור ושכמובי
 שאכור ליתן מתנות לכהן או לעני בשבת אבל: בלמודים לאכול אצלו. כלומר שרגילין לאכול
 על שולחנו שרי: ובלבד שידיעם. שהם של תרומת מעשר או של מעשר עני שאם אינו מודיעם והם
 סבורים שמשלו הוא מאכילם הו"ל כמאכיל אורחיו תרומות ומעשרות שהוא אסור: ז אינו נאמן.
 דאפי' ימלא שלקה ממי שאינו נאמן מני לאשתמוטי ולומר בעיני היה נאמן אבל כי א"ל מאיש
 פלוני לא מני לאשתמוטי דהא אינו רשאי ליקח מאחר: ח איש פלוני נאמן ה"ו נאמן. אע"ג
 דלא היה ראוי להאמינו כיון שהוא עמנו חשד קולא הוא שהקילו באכסגלי משום חיי נפש ודוקא
 כשאין מכיר אדם שם אבל אם מכיר אדם שם לא יטול אלא מן המומחה: ט מי כאן מוכר ישן.
 שירא שמה ויכילוהו דהש קודם שיקריב העומר ורוב עמי הארץ אין פסודים על ההדש והוי דמאי
 דרוב ע"ה מעשרין הן הלכך לא החמירו עליהן כ"כ דנימא שהם גומלי חסד זה לזה תמיד אהה עלי
 ואני אעיד עליך: י החמרים. המביאים תבואה ממקום הול למקום הארץ: אינו נאמנים. דודאי
 גומלים זא"ז ומשכח את של חבירו בעיר זו כדי שישכח חבירו את שלו בעיר אחרת: יי יהודה
 אומר נאמנים. הואיל ורוב עמי הארץ מעשרים הן בדמאי הקילו משום חייבהם של בני העיר שהיו
 מוכרי תבואה ופירות רגילין לבא שם. ואין הלכה כר יהודה:

גמרא ברכות י"ד ע"ב

אמר עוקא כל תקורא קריאת שמע בלא תפליין באלו מעיד
 עדות שקר בעצמו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי
 יוחנן

יוחנן בא"ר הקריב עוקה בלא מנחה וזבח בלא
 נסכים. ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עקיו עול מלכות
 שמים שלימה יפנה ויטול ידיו ויניח תפליין ויקרא קריאת שמע
 ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלימה. אמר רבי חייא בר
 אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפליין וקורא
 קריאת שמע ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח
 והקריב עליו קרבן דכתיב (תהלים כ"ו) ארחץ בנקיון כפי
 ואסובבה את מזבחה ה' אמר ליה רבא לא סבר לה מר בא"ר
 שבל דכתיב ארחץ בנקיון ולא כתיב ארחץ כפי. אמר ליה
 רבינא לרבא חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא
 ואמר מי שאין לו מים לרחוץ ידיו מקנה ידיו בעפר ובצרוח
 ובקסמית. אמר ליה שפיר קאמר מי כתיב ארחץ במים
 בנקיון כתיב כל מידי דמנקי דהא רב חסדא לייט אמאן
 דמתהדר אמיא בעידן צלותא והני מילי דקריאת שמע אבר
 דתפקה מתהדר ועד פמה עד פרסה והני מיכי דקמיה אבל
 לאחוריה אפידו מיר אינו חוזר ומינה מיל הוא דאינו חוזר

הא פהות ממיר חוזר:

רש"י

בארו מעיד עדות שקר בעצמו. ליסנא מעליא: בארו הקריב עוקה בלא
 מנחה. שחייבו הכתוב להקריב עמה שנאמר ועשירית האפה וגו' אף
 הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המלוה: נסכים. הוא היין המתכסך ע"ג
 המזבח אחר העולה והזבח כדכתיב ונסכים חלי הכין וגו' והוא הדין דמלי למימר
 כאילו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמו טעונה נסכים אלא ליסנא
 דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים: יפנה. לנקבו: דכתיב ארחץ בנקיון.
 משמע ארחץ כל הגוף ולא כתיב ארחץ כפי לדרשא אחא לומר שמעלה עליו
 סכר רחילת כפיס כאלו טבל כל גופו: קסמים. קיסם:

זוהר השא דף קפ"ח ע"א

פתח אידך (ס"א רבי חייא) ואמר (משלי י"ב) שפת אמת תכון לעד ועד
 ארניעה לשון שקר. תא חזי אילו כל בני עלמא הוו פלחין לשקרא

תשא ליום ראשון

הג

קָדַח הַכִּי אֶבֶל הָאֵי נִהְרָא וְהִרְא וְהִרְא וְדָאֵי קָשׁוּט אִיהוּ פּוֹכְכֵי רִמְא
דְּרִקְעָא קָשׁוּט אִינוּן אִי בְּמִפְשׁוֹ וְהִסְרוּנָא דְרִעְתָא דִּלְהוֹן אִינוּן אִמְרֵי
וְקָרְאן לְהוּ אֵלֶּהָ לָא בְּעֵי קָדְשָא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁיצָא עוֹבְדוֹי מִשְׁלֵמָא.
אֲבָל קִזְמָנָא דְאִתֵּי קָא יִשְׁתַּצֹּן פּוֹכְכֵיִיא וְנִהְרִין דְּעֵלְמָא אֲבָל מָאן יִשְׁתַּצֵּי
אִינוּן דְּפִלְחֵי לִוְן וְקָרָא דָא הַכִּי הוּא. שְׁפַת אֲמַת תַּכּוֹן לְעַד אֵלִין יִשְׂרָאֵל
דְּאִינוּן שְׁפַת אֲמַת. (דְּכִרִים ו) יִי אֱלֹהֵינוּ יִי אֲחָד. וְכֵלָא אִיהוּ אֲמַת וְרִזָא
דְּאֲמַת וּמְסִימֵי יִי אֱלֹהֵיכֶם אֲמַת. וְדָא אִיהוּ שְׁפַת אֲמַת תַּכּוֹן לְעַד. וְעַד
אֲרִגְעָה. וְעַד רְנַע מְבַעֵי לִיה. מָאֵי אֲרִגְעָה. אֵלֶּהָ עַד כְּפֹה יִהָא קִימָא
דִּלְהוֹן בְּעֵלְמָא. עַד וּמְנָא דִּינִיתִי וְיִהָא לִי נִיחָא כִּפּוֹלְחָנָא קָשִׁיא דְּעֵלְמָא.
וּבְזִמְנָא דְּאֲרִגְעָה יִשְׁתַּצֵּי לְשׁוֹן שְׁקֵר אִינוּן דְּקָרְאן אֵלֶּהָ לְמָאן דְּלָאוּ הוּא
אֵלֶּהָ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְּאִינוּן שְׁפַת אֲמַת פְּתִיב בְּהוּ (יִשְׁעִית מ"ג) עִם זִו יִצְרַתִּי
לִי תִהְלִיתִי יִסְפְּרֵי. אֲדַרְבְּנָא חֲדָא וּמְנָא דְּהוֹינָא אֲזִיז בְּהַדִּי רַבִּי אֲלַעְזָר
פְּנַע בִּיה הִנְמוּנָא אֲמַר לִיה לְרַבִּי אֲלַעְזָר אַנְתָּ יָדַעַת מְאֹרְיִיתָא דִּיהִרְדָּאֵי.
אֲמַר לִיה יָדַעַנָא. אֲמַר לִיה לִית אֲהוֹן אֲמַרִּין דְּמִהִימְנוּתָא דִּילְכּוֹן קָשׁוּט
דְּאֹרְיִיתְכּוֹן קָשׁוּט וְאִנּוּן דְּמִהִימְנוּתָא דִּילְכּוֹן שְׁקֵר וְאֹרְיִיתָא דִּילְכּוֹן
שְׁקֵר וְהָא כְּתִיב שְׁפַת אֲמַת תַּכּוֹן לְעַד וְעַד אֲרִגְעָה לְשׁוֹן
שְׁקֵר. אִנּוּן מִיּוֹמִין דְּעֵלְמָא קִימִין בְּמִלְכוּתָא וְדָא אַעֲדֵי מִינּוּן לְעֵלְמִין דְּרָא
בְּתַר דְּרָא תַכּוֹן לְעַד וְדָאֵי. וְאֲתוֹן זְעִיר הוּא לְכוּ מִלְכוּתָא וּמִיד אַעֲדֵי
מִנְכּוֹן וְקָרָא אֲתִקְיִים בְּכוּ דְכְתִיב וְעַד אֲרִגְעָה לְשׁוֹן שְׁקֵר. אֲמַר לִיה חֲמִינָא
בְּךָ דְּאֲנִתְ חַבִּים בְּאֹרְיִיתָא. תַּפַּח רִוּחִיה דְּהָהוּא גִבְרָא. אִיכוּ אֲמַר קָרָא
שְׁפַת אֲמַת בּוֹנֵנִת לְעַד הוּא בְּדַקְאֲמַרְת אֲבָל לָא כְּתִיב אֵלֶּהָ תַכּוֹן. וּמִינָא
שְׁפַת אֲמַת דְּתַכּוֹן מַה דְּלָאוּ הַכִּי הִשְׁתָּא דְּהִשְׁתָּא שְׁפַת שְׁקֵר מִימָא
וְשְׁפַת אֲמַת שְׂרִיב לְעַפְרָא וּבְהָהוּא וּמְנָא דְּאֲמַת יָקִים עַל קִיּוּמִיה וּמְנָו
אֲרִיץ תַצְמַח בְּדִין שְׁפַת אֲמַת תַכּוֹן לְעַד וּבִלְיִ אֲמַר לִיה הוּא הַנְמוֹן וּכְפֹה
אַנְתָּ וּכְפֹה עֲמָא דְּאֹרְיִיתָא דְּקָשׁוּט וְרִתִּין בְּתַר יוֹמִין שְׁמַעְנָא דְּאֲתַנְעִיר
אֲזִרוּ מִמּוֹ חַד בִּי חֲקֵל וְצִלוּ צְלוּתִיהוֹן כִּינּוּן דְּצִלוּ צְלוּתִיהוֹן אֲמַרוּ מִבְּאֵן
וְלִהְלָאָה נִתְחַפְּר בְּשִׁבְיָתָא וְנִזְיִר וְנִתְעַפֵּק בְּאֹרְיִיתָא:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ג'
שנים שהיו יושנים במדינת אחת כל אחד מהן אסור לקרות אף על פי שישבה מסתחת לבו עד שתהא שלוח מפקחת בגניהן כדי שלא יגע בשר זה בבשר זה ממתניו ולמטה

תשא ליום ראשון

מוסר

מספר שערי קדושה ה"ב שער ד'

הַלְכָה פְּסוּקָה
הִרְמַבִּים הֵלִי ק"ש פִּרְק ג'
לְמַטְּמָה וְאִם הִנֵּה יִשְׁן עִם אִשְׁתּוֹ אוֹ בְּנֵי
וּבְנֵי בֵיתוֹ תִּקְטָנוּם הִרִי גִנְפִן כְּגוֹפּוֹ וְאִינוּ
מִרְגִישִׁי מִהוֹן לְפִיכָה אֵף עַל פִּי שְׂבָשְׂרוּ
גִּיּוּגַע בְּהֶם מִסּוּר פְּגִיּוֹ וְחִצְצִן מִסַּסַּת רַבּוֹ
וְקוֹרָא: כִּי עַד אִימְסִי הֶם קָטָנוּם לְעַנְוִין וְהוּ
עַד שִׁנְהָא תּוֹכֵר בֵּן שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וְיִים אֲחָד וְהַנְקֵבָה בַּת אֶסַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וְיִים אֲחָד. וְהוּא שִׁנְהָא תַּכְנִיחֶם פְּתַכְנִית
גְּדוּלִים שְׂדִים נְכוּנֵי וְשִׁעְרָה צִמָּת וְאֲחַר כֵּן
לֹא יִקְרָא עַד שְׁמִפְסִיק מְלִית בִּיגְוִהוֹן אֲבָל
אִם עֲבִינּוּ לֹא הִיוּ לֹא שְׂבִים נְכוּנֵי וְשִׁעְרָה
צִמָּת קוֹרָא עֲמָתָה בְּקִירֻב בְּשָׂר וְאִינוּ צְרִיף
הַפְּסֵק עַד שִׁנְהָא תּוֹכֵר בֵּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה וְיִים אֲחָד וְהַנְקֵבָה בַּת שְׁתִּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה וְיִים אֲחָד:

הַלְכָה פְּסוּקָה
הִרְמַבִּים הֵלִי ק"ש פִּרְק ג'
לְמַטְּמָה וְאִם הִנֵּה יִשְׁן עִם אִשְׁתּוֹ אוֹ בְּנֵי
וּבְנֵי בֵיתוֹ תִּקְטָנוּם הִרִי גִנְפִן כְּגוֹפּוֹ וְאִינוּ
מִרְגִישִׁי מִהוֹן לְפִיכָה אֵף עַל פִּי שְׂבָשְׂרוּ
גִּיּוּגַע בְּהֶם מִסּוּר פְּגִיּוֹ וְחִצְצִן מִסַּסַּת רַבּוֹ
וְקוֹרָא: כִּי עַד אִימְסִי הֶם קָטָנוּם לְעַנְוִין וְהוּ
עַד שִׁנְהָא תּוֹכֵר בֵּן שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וְיִים אֲחָד וְהַנְקֵבָה בַּת אֶסַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וְיִים אֲחָד. וְהוּא שִׁנְהָא תַּכְנִיחֶם פְּתַכְנִית
גְּדוּלִים שְׂדִים נְכוּנֵי וְשִׁעְרָה צִמָּת וְאֲחַר כֵּן
לֹא יִקְרָא עַד שְׁמִפְסִיק מְלִית בִּיגְוִהוֹן אֲבָל
אִם עֲבִינּוּ לֹא הִיוּ לֹא שְׂבִים נְכוּנֵי וְשִׁעְרָה
צִמָּת קוֹרָא עֲמָתָה בְּקִירֻב בְּשָׂר וְאִינוּ צְרִיף
הַפְּסֵק עַד שִׁנְהָא תּוֹכֵר בֵּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה וְיִים אֲחָד וְהַנְקֵבָה בַּת שְׁתִּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה וְיִים אֲחָד:

תשא ליום שני תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יוד דשם בין להשאיר בו הארת מתוספת הרוח משבת שעברה:

יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יִי עִם מִשֶׁה לְמִימְרָ:
יח וְעֲשִׂיתָ בְּיֹד נְחֹשֶׁת וּבְנָו נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָהּ וְנָתַתָּ
אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שִׁמָּה מַיִם:
וְתַעֲבֹד בְּיֹרֵא הַנְּחֹשֶׁא וּבְכִיסֵּהּ נְחֹשֶׁא לְמַדּוּשׁ וְתַתָּ יָתָה בֵּין מִשְׁכַּן וּמְנָא
רש"י

(יח) בורר. כמין דוד גדולה ולה דדים המריקים צפיהם מים: ובגו. כתרנומו צפיהם מים: מוסר מהוקן לכיור: לרחצה. מוסר על הכיור: ובין המזבח. מוסר הטלה שכתוב בו שהוא לפני פתח משכן אהל מועד והיה הכיור משוך קמעה ועומד כנגד אויר שבין המזבח והמשכן ואינו מפסיק כלל בנתיים משום שנאמר לקמן

ובין מדבחה ותתן תמן מיא : ים ורחצו אתרן ובניו ממונו
 את ידיהם ואת רגליהם : וקדשו אתרן ובגדו מניה ית יהיו
 ונתרגוהו : כ בבאם אל אהל מועד ורחצו מים ורא
 ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר
 אשה ליהוה : במיעלהו למשכן זמנא וקדשו מיא ורא ימתו או
 במקדוהו למדבחה לשמשא לאפקא קרבנא קדם :

רש"י

(לקמן מ) ואת מוצח העולה סס פתח משכן אהל מועד כלומר מוצח לפני אהל מועד
 ואין כיוור לפני אהל מועד הא כילד משוך קמעא כלפי הדרום כך שני בזבחים :
 (יט) את ידיהם ואת רגליהם. צבח אחת היה מקדש ידיו ורגליו וכך שני
 בזבחים כילד קדוש ידים ורגלים מניה ידו הימנית ע"ג רגלו הימנית וידו השמאלית
 ע"ג רגלו השמאלית ומקדש : (כ) בבאם אל אהל מועד. (ת"כ פ' שמיני זבחים
 יט) להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי
 ע"א : ורא ימתו. הא אם לא ירחו ימותו שבתורה נאמרו כללות ומכלל לאו
 אהה שומע הן : אה המזבח. החיון שאין כאן ביאת אהל מועד אלא בחזר :

נביאים מלכים א' סימן ח"י

א ויבחו את הפך אשר נתן להם ויעשו ויקראו בשם הבער
 מהבקר ועד הצהרים לאמר הבער עגנו ואין קול
 ואין ענה ויפסחו על המזבח אשר עשה : ונסיבו ית תורא דיהב
 להון ועבדו וקרו בשום בעלא מצפרא ועד עבן מיהרא למימר בעלא
 ענינא ולית קל ולית דעני ואשתמו על אנורא דעבד : כ ויהי בצהרים
 ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול פי אלהים הוא
 פיישית וכיישיג לו וכיירך לו אולי ישן הוא ויקץ : והנה בעבן
 מיהרא ומיך בהון אליהו ואמר קרו בקל רב ארי אתון אמרין בחקא
 היא דילמא שועי ליה או אשתדפא אשתדף או אורח הות ליה או
 דילמא דמוך הוא ויתער : ג ויקראו בקול גדול ויתגדרו במשפטים

רש"י

(א) אשר נתן להם. לפי שה' נשמת מהם שלא יקריבוהו אותו לעכו"ם אמר לו
 לך בשניכם יתקדש המקום ויפסחו. ויפסעו : (ב) ויהתל. וישחק : כי אלהים
 הוא. לפי דבריכם : כי שוח. שחא יש לו דבר עם יועליו : וכי שויג. שחא
 הוא משיג ורוף במלחמה : וכי דרד לו. לבית הכסא : (ג) ויתגדרו. לשון שריט :

ס

בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם : וקרו במל רב ואתחמתי
 בנימיהון בספיין וברומתין עד דאשתפף דמא עליהון : ד ויהי
 כעבר הצהרים ויתגבאו עד לעלות המזחה ואין קול ואין ענה
 ואין קשב : והנה כמעבר מיהרא ואשתמיאי עד למיסק מנתתא ולית
 קל ולית דעני ולית דמצית :

כתובים משלי י"ט

א גם בלא דעת נפש לא טוב ואין ברגלים חוטא : מאן דלא
 ידוע נפשיה לא שפיר ליה ודמלי ברנלו לבישתא חטיא הוא :
 ב אולת אדם תסקף דרכו ועל יהוה יזעף קבו : שמויתא דבר
 נשא ממלמלא אורחתייה ועל אלהא מתרעם לבה : ג הון יסיף רעים
 רבים ודרל מרעהו יפרד : מזלא מוסיף חברה סגיא ומסגינא פריש
 חברה מניה : ד עד שקרים לא ינמה ויפיה פזבים לא ימלט :
 סהרא דשקרא לא נודכי ודמוועי כדבייתא לא נתמליש :

רש"י

(א) גם בלא דעת וכו'. אין מוצח לדם שיהא בלא תורה : ואין ברגלים
 חוטא. רופס ודס העונות בעקביו : (ב) אולת אדם. בעונו כל לו הרע :
 יזעף רבו. מהרסר אחר מדותיו : (ג) הון. של אדם יוסף לו אוסבי רבים :

משנה שבת פרק כ"א

גומל אדם את בנו והאבן בידו. ובלפלה והאבן בתוכה. ומטמאין תרומה
 טמאה עם הטהורה ועם החולין. רבי יהודה אומר אף מעלין את
 המדמע באתד ומאה ג האבן שעל פי החבית. מטה על צדה והיא
 נופלת. היתה בין החביות טגביהה ומטה על צדה והיא נופלת. מעות

שעל

ברטנורא

פרק כא גומל אדם את בנו. בהאר : והאבן בידו. ולא אמרי דמעטל לאבן : כלכלה. כל :
 והאבן בתוכה. וכו' שיהיו פירות בכל שאם אין זו פירות נעשה סמים
 לדבר אסור ואסור לטעלו. ונריך ממי שיהיו פירות שאם ישליכס בארץ ימאסו כגון תוחים
 וענבים וכיו"ב אבל אם היו בו פירות כגון אגוזים ושקדים מנער את הפירות והן מפלים ופירות
 הנמאסים נמו כגון תוחים וענבים אם אפשר לטקס לגדי הכלכלה ולנער האבן לבדה ולהשליכה
 אסור לטעלה עם האבן ומתי' איירי כגון שנפתח מגדי הכלכלה או סוליה והאבן דופן לה שא"א
 להשתמש בכלכלה בלא האבן : תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין. אגב סהורה ואגב
 החולין אבל טמאה באכפי נפסה לאו בת טלטול היא : אף מעלין את המדומע בא' ומאה. האה
 של תרומה שנפלה במאה סאים של חולין מותר להעלות לסאה של תרומה מכן בשפת ויהיו כולן
 חולין ומותרים לגרים ולא אמרי' מתקן הוא דתרומה שנפלה בחולין חשבי' לה כאלו מונחת לבדה
 ואינה מערבת וכשעולה בא' ומאה התרומה עמוה שנפלה עולה הילכך לאו מתקן הוא ואין הלכה
 כר"י : ב מטה על צדה. מטה הסבית על צדה אם נריך ליעול מן היין והאבן מופלת ולא יעול
 אותה

שעל הבר. נוער את הבר והן נופלות. היתה עליו לשלשת מקנחו בסמרטוט. היתה שר עור נותנין עליה מים עד שתכה: בית שמאי אומרים מגביהין מן השלחן עצמות וקליפין. ובית הלל אומרים נומי את הפבלה בנה ומנערה. מעבירין מעל השלחן פרוזין פחות מבנות. ושער שר אפונים. ושער עדשים. מפני שהוא מאכל בהמה. ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו. (וחכמים אומרים) גין פך וגין פך נטל בשבת. ואינו מקבד טמאה:

ברטנורא

היתה צידים: היתה בין החביות. ומתירה שלא תפול האבן על החביות ותשבר: מנביה. לחבית כולה ומסלקה מבין החביות ושם מטה אותה על צדה: נוער את הבר והן נופלות. כשהוא צריך לכר וא"ל למקום הכר אבל אם צריך למקומו מגביה הכר עם המעות שעליו. ולא אמרן אלא כשכח המעות על הכר מע"ש. אבל הניחן עם כמתכין נעשה הכר כמים לדבר האסור ואסור לפלגו ולא לנער המעות שעליו: לשלשת. דבר של עיטוף כנון רוק או רעי או זאה: מקנחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים דסתם כר של בגד הוא וכגד שרייתו במים זה הוא כבוטו: היתה. על כר: של עור. ללא בר כבוטו הוא: נותן עליה מים עד שתכלה. ותלך הלשלת אבל כבוטו משם לא דהואיל וסתם כרים וכסתות רכים יונה שיד דבו כבוטו בעורות רכים ומיחו שרייתן לא זה כבוטו: ג' בש"א מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין. בש"ס קאמר שאין אנו סומכים על משחיתו כמות שהיא שנייה אלא מוחלף' השטה שצ"ה אומרים מגביהין מעל השלחן וקליפין ובית שמאי אומרים מסלק את הטבלא שיש עליה מורת כלי אבל לא יסלקו בעצמו' וקליפין צידים דבית הלל כרבי שמעון ובית שמאי כר' יהודה. ומיחו לא שרי צ"ה אלא מודו צ"ה דאסורים לטלטל דככה"ג אפי' ר"ש מודה: מעבירין מעל השלחן פרוזין פחות מבנות. ואפי' פחות מבנות וטעמא כדמפרש בסמוך שהן ראוי' למאכל בהמה: ושער של אפונין. שרביטין שהקטניו גדל בסין: עור בית אחיזה. בית אחיזה של עור שיאחזו בו: אין מקנחין בו. שכסאחזו נסחה בין אכזבתו והוי פסיק רישיה ולא ימות דמודע ביה רבי שמעון: בין כך ובין כך. בין שיש לו בית אחיזה בין אין לו בית אחיזה: נטל בשבת. כשהוא עוב: ואינו מקבל טומאה. דאינו לא כלי טף ולא בגד ולא שק ולא מחבת:

גמרא שבת דף קמ"ב ע"ב

מעות שער הבר וכו'. אמר רב חייא בר אשי אמר רב לא שנו אלא בשוכה אבל במניה נעשה בסיס דדבר האסור. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא לצורך גופו אבר לצורך מקומו מטמא וכו' ועודן ערו. אמר רבי אשי אמר רב לא שנו

רש"י שבת

לא שנו. דמנער: נעשה. הכר בסיס למעות ואף הכר אסור בטלטול: לא שנו. דמנערה ואינו מטלטל בעודו עליה: ארא שצריך גופו. של כר לשכב עליו הלכך בניעור סגי' ושדי לי' באהריהו: אבר צריך למקומו. של כר מטלטל עם המעות למקום אחר. דסקיא מראה מעות. גרסינן: בסרטיא.

רשות

שכח ארנקי בהצר מניה עליה כפר או תינוק ומטמאה. אמר רבי יצחק שכח לבינה בהצר מניה עליה כפר או תינוק ומטמאה. אמר רבי יהודה בר שילא אמר רבי אפי' פעם אחת שכחו דסקיא מניה מעות בסרטיא ובאו ושוארו את רבי יוחנן ואמר להם הניחו עליה כפר או תינוק ומטמאה. אמר מר זוטרא הלכתא בכל הני שמעתתא בשוכה. רב אשי אמר אפילו שכח גמיו לא. ולא אמרו כפר או תינוק אלא למת בקבר. אביי מנה כפא אכיפי. רבא מנה ספינא אבר יונה ומטמאה. אמר רב יוסף במה חריפא שמעתתא דדרדקי אימור דאמור רבנן בשוכה לכתחלה מי אמור. אמר אביי אי לאו דאדם השוב אנה כפא אכיפי למה לי הא חזו למזגא עדייהו אמר רבא אנה אי לאו דאדם השוב אנה ספינא אבר יונה למה לי הא חזו ליה לאומצא. טעמא דחזי לאומצא הא לא חזי לאומצא לא למימרא דרבא ברבי יהודה סבירא ליה והאמר רבא לשמעיה מוי לי בר אוואא ושדי מעייה לשונרא. התם פיון דמסרה דעתיה עילויה מאתמור. הכי גמיי מטמאה דרבא ברבי יהודה סבירא

רש"י ליה

רשות הרבים: הניח עליה כפר או תינוק. דלישתרו לטלטלה אנבייהו תוך ארבע אמות וטלטלהו פחות פחות מארבע אמות במחיל' של בני אדם כדאמר בעירובין: בשוכה. אבל במניה מדעת בערב שבת לא התירו לו לטלטל ע"י כפר או תינוק: ארא למת. משום כבוד הצרות כשמוטל בחמה: אביי מנה כפא אכיפי. מניח תרוד על העמודים לטלטלן אגב תרוד: אבר יונה. חי (בלא) מליח: חריפא שמעתא דדרדקי. סבורים הם שהם חריפים: אימור דאמור רבנן. בארנקי ודיסקיא מניח עליה כפר או תינוק כשכח' ובמקום התורפה ומשום הפסד ממונ: אמר אביי. אנה שפיר מטלטלנא כיפי ואפילו בלא תרוד: אי לאו דאדם השוב אנה. ואנה מחמיר על עלמי שלא ילמדו ממני להקל באיסורין: כפא אכיפי ל"ר. בלאו כפא נמי שרי לטלטלינהו דהא חזו למזגא עליוהו: דאומצא לאוכלו חי בשבת שיש בני אדם שדעתן יפה ואוכלים בשר חי וקרו לה אומצא: הא לא חזי לאומצא' לא. ואע"ג דחזי לשונרא דאמרי' מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים: כר"י. במסכת בילה: מוי לי בר אוואא. ביום טוב: ושדי מעייה לשונרא. אלמא מטלטל להו משום שונרא ואף ע"ג דהאידנא

תשא ליום שני

כי יאמר דרש רבא אשה לא תפנס לבית העצים ליטור מהם אור ואור שנשבר אסור להסיקו ביום טוב לפי שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים שמע מינה:

רש"י

ההיראה לא חזי לארס הלאו אורח ארע' למיכלא ביום טוב ומיהו אחמול לארס כוו קיימי התם כיון דמסרת מעיי' אי מלנע לי' עד אורחא מאחמול דעמי' עלייהו לשונרא וזין השמסות נמי מוכן לזכמה הוא: אור. פורגו"ן דתסס עלי' להסק' ניתנו ולא לטלטל כלי: ואור שנשבר. ביום טוב: בשברי כרים. שנסברו היום דהו"ל מולד: ש"מ. דכר"י ס"ל דאית ליה מוקלה:

זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב

בתח רבי יוסי ואמר (ישעיה ס"א) הן יבושו ויפלטמו כל הנחירים בך וגומר. ומין הדשא בריך הוא למעבד לישראל כל אינון טבאן דהאמר ער ידי נביאי קשומי וישראל סבלו עליהון כפמה בישין בגלותיהון. ואמלא כל אינון טבאן דקא מחבאן וחמאן פתיבין באורייתא לא הוו כגון למקם ולמספרי גלותא אבד אזלון לבי מדרשות פתחין ספרין וחמאן כל אינון טבאן דקא מחבן וחמאן פתיבין באורייתא דאבטח לון קדשא בריך הוא עלייהו ומתנחמין בגלותיהון. וישאר עמון מתרפין ומגדפין לון ואמרי אן הוא אלקהון אן אינון טבאן דאיהון אמרין הזמנין לכון וכי כל עמין דעמא יכספון מניינו תדא הוא דכתיב (שם ס"ו) שמעו דבר יי החרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאיכם וגומר. מאי החרדים אל דברו. אינון דסברו כפמה בישין פמה שמיעות שמעי אלון על אגין אלון בתר אגין ותרידו עליהון כמה דאת אמר (וימיה ד') פי וגומר קול חרדה שמענו פחד ואין שיום וגומר. אינון חרדים תדיר אל דברו פד אתעביד דינא. אמרו אחיכם שונאיכם אלון אינון אחיכון בני עשו. מנדיכם כמה דאת אמר (איכה ד) סורו טמא קראו למו. דגית עמא דקא מבזין לון באנפי ומרקקין באנפיהו לישראל כבני אדום ואמרי דבלהו מסאבין פנדה ודא איהו מנדיכם. למען שמי יכבד יי אנון דאמרין בני דאק חיי. די כן יתייקר שמייה. אנון שלמנין על עלמא בנין תהו דאקרי גדול. (בראשית כ"ז) עשו בני הגדול. ובשמי דא אמרי מדשא בריך הוא גדול (תהלים קמ"ה) גדול יי ומתפל מאר. אנון בני הגדול ואיהו גדול ודאי למען שמי יכבד יי אבד אתון זעירין מבכא יעקב בנה הקמן פתיב אן הוא אלקהון אן הוא אינון טבאן דיכספון כל עממא מתדוה דילכון. מאן יתן ונראה בשמחתכם כמה דאתון אמרין

רמב"ם

תשא ליום שני

הו

זהם יבושו (רוח הקדש אומר והם יבושו). כמאן דתלי קללתא באחרא בגין דאתון אמרין דכדין יבושו ויפלטמו ובגין דא רוח קדשא תהו אמר כמה חכי וער דא הן יבושו ויפלטמו כל הנחירים בך. מאי פי הנחירים בך דאתקפו גתירהון ברוגזא עליך בגלותא דא. פתחוא ומנא יבושו ויפלטמו מפל טבין דיתמון קהון לישראל:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ד'

נשים ובעדים וקטנים פטורים מקריאת שמע. ומלמדיו את הקטנים לקרותה בעונתה ומבכרין לפניה ולאחריה פרי למנכן במצות. מי שהיה לבו טרוד ונחפו לרבו מצוה פטור מכל המצות ומקריאת שמע. לפיכך חזן שנשא בתולה פטור מקריאת שמע עד שגבא עליה לפי שאין בעתו פנויה שמה לא ימצא בחולים ואם שבה עד מוצאי שבת ולא בעל חייב לקרות מוצאי שבת ואילף שהרי נתקברה בעתו וכלו גם כה אף על פי שלא בעל: אביר הנישא את הנעורה אף על פי שעוסק במצוה חייב לקרות ואין לו דבר שמשבש בעתו וכן כל פיוצא ביה:

תקנאה היא גרמא כבא לדי שגאה וגם היא יותר קשה פי מורד ער בקדוש ברוך הוא כמה השפיע טובה בחבירו יותר ממנו ואמרו רבותינו וקרובם לקבכה תקנאה והתפארה ותכבוד מוציאין את האדם מן העולם. צא וזמד פי כל הראשונים לא נענשו אלא בשביל תקנאה פי הגה קון המבקר פה אל פה עם השם ותכרה נמור מן העולם הוא ונרעיותו על שקנא לתאמתו של הכל ועל ידי כן עבר כל איתן העבירות. ונעשרת השבטים לא גרו למצרים אלא בעון ונקנאו בו אחיו וסוף סוף נענשו בעשירה תרוגי מלכות. וירבעם שקל חכמי דורו לפניו פעשבי השנה נמור מן העולם וקנאתו מפלגי בית דוד. גם שאול בחיר ה' כגון שגה שלא מעם מעם חמא ולא היה במלכותו שום דופי כמו שאמרו רבותינו וקרובם לקבכה. נמור מפלכותו ונהבג הוא ושרש בניו ונהבג נוב עיר הכהנים וגרו ישראל ביד פלשתים ונהבג משפן שירח והכל על שקנא קדור בענגן גלית סרה מעקיו רום הקדש ונחה עליו רום ענשים. ה' נציגנו מכל מדות כעות ונצנו בעשות רצונו פדיר בן יחי רצון:

תשא יום שרישי תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד הן דמלוי הרה ראשונה דשם כיון להשאר בו חוספת נפש משבת שעברה:

כא ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורתם: פ ונקדשון יהיו ורגליהון

ולא

רש"י

(כא) ולא ימתו. לחייב מיתה על המשמש בזמנא ואינו רחוק ידים ורגלים סהמיסה

וְאָמַר יְהוָה וְהָיוּ קָרְבָּנֵי לְבָבִי וְלִבִּי לְדַרְבָּהוֹן כִּב וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר וְיִמְצֵא יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָו כִּג וְאָתְתָה
מַחֲלָף בְּשָׁמַיִם רֹאשׁ מֶרְדְּדָרֹז חֲמִשׁ מֵאוֹת וְהַנְּמֹן
בְּשֵׁם מַחְצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם וְקָנְה־בְשֵׁם חֲמִשִּׁים
וּמֵאֲתָיִם וְאֵת סֶב לָךְ בּוֹסְמִין רִישָׁא מִירָא דְכִנְיָא מִתְקַל חֲמִשׁ מֵאָה
וְקִנְיֹן בְּשֵׁם פְּלִגְנִיתִיה מִתְקַל מֵאֲתֵן וְחֲמִשִּׁין וְקָנְה בּוֹסְמָא מִתְקַל מֵאֲתֵן
וְחֲמִשִּׁין כִּד וְקָנְה חֲמִשׁ מֵאוֹת בְּשֵׁם קִדְשׁ הַקֹּדֶשׁ וְשִׁמּוֹן זֵית
הָיוֹן וְקִצִּיעֵתָא מִתְקַל חֲמִשׁ מֵאָה בְּסִלְעֵי קִדְשָׁא וּמִשַׁח זֵיתָא מִלָּא הֵינָא
כִּה וְעֵשִׂית אֲתוֹ שִׁמּוֹן מִשַׁח־תְּקִדְשׁ רִקְח מִרְקַחַת
מְעֵשֶׂה רִקְח שִׁמּוֹן מִשַׁח־תְּקִדְשׁ יְהוָה וְתַעֲבֹד יְהוָה
מִשַׁח רְבוֹת קִדְשָׁא בְּסֵם מְבִסֵם עֹבֵד בּוֹסְמִין מִשַׁח רְבוֹת קִדְשָׁא יְהוָה

רש"י

שממיתה הראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל: (כג) בשמים ראש.
חשובים: וקנמן בשם. לפי שהקמון קליפת עץ הוא יש שהוא טוב ויש בו ריח
טוב וטעם ויש שאינו אלא כעץ לכך הולך לומר קמון בשם מן הטוב: מחציתו
חמשים ומאתים. מחצית הכתוב שהא חמשים ומאתים נמלא כולו חמש נאות
כמו שיעור מר דרור א"כ למה נאמר בו חלואין גזירת הכתוב הוא להצילו לחלואין
להרבות בו ב' הכרעות שאין שוקלין עין צעין וכך שמויה בכריתות (דף ה):
וקנה בשם. קנה של צס לפי שיש קנים שאין של צס הולך לומר צס:
חמשים ומאתים. סך מוסקל כולו: (כד) וקדה. שם שורש עשב וכל חמשים
קליעה: הין. י"ב לוגין ונחלקו בו חמשי ישראל ר"מ אומר בו שלקו את העקרון
אמר לו רבי יהודה והלא לסוך את העקרון אינו סיפק אלא שראוס צמים שלא
יבלעו את השמן ואח"כ הניף עליהם השמן עד שקלט הריח וקפחו לשמן מעל
העקרון: (כה) רקח מרקחת. רקח שם דבר הוא והטעם מוכיח שהוא למעלה
והרי הוא כמו רקע רגע ואינו כמו (ישעיה נא) רוגע היס וכמו (שם מז) רוקע
הארץ שהטעם למוטה וכל דבר המעורב בחבירו עד שזה קופח מזה או ריח או
טעם קרוי מרקחת: רקח מרקחת. רקח העשוי ע"י אומנות והערובות: מעשה-
רקח. שם האומן בדבר:

נביאים מלכים א' י"ח

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְכֹל־הָעַם גִּשְׁוֹ אֱלֹהֵי וַיִּגְשְׁוּ כָּר־הָעַם אֲלֵינוּ
וירפא

וירפא את־מוֹצַח יְהוָה הַהָרוֹם וְאָמַר אֱלֹהֵינוּ לְכֹל עָמָא
אֲתִקְרִיבוּ לְוֹתִי וְקִרְיֵבוּ כִּד עָמָא לְוֹתִיה וּבְנָא ית מִדְּבַחָא דְיִי דִּיהוּ מִפְּנֵי:
ג וַיִּמָּח אֱלֹהֵינוּ שְׁתֵּים עָשָׂרָה אַבְנִים כַּמִּסְפָּר שְׁבַמִּי בְּנִי־עֵלֶב
אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֲלֵינוּ לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמִי:
וְנִסִּיב אֱלֹהֵינוּ תְּרַתָּא עֶסְרֵי אַבְנֵיָא לְמַגְנֵן שְׁבַמִּי כְּנִי יַעֲקֹב דִּי הָוָה פְּתִנְמָא
דְיִי עָמָה לְמִימְרָא יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמִי: ג וַיִּבְנֶה אֶת־הַאֲבָנִים מִזֹּבַח בְּשֵׁם
יְהוָה וַיַּעַשׂ תַּעֲרָה כְּבֵית סֵאתִים זֶרַע סְבִיב לְמִזְבֵּחַ: וּבְנָא ית
אַבְנֵיָא מִדְּבַחָא בְּשֵׁמָא דְיִי וְעַבְד מִזִּיקְתָּא כְּבֵית סֵאתָא וְרַעָא סְחוֹר סְחוֹר
לְמִדְּבַחָא דְוַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיִּנְתַּח אֶת־הַפֶּר וַיִּשֶׁם עַל־
הָעֵצִים: וְסִדֵּר ית אֲעִיָּא וְהָדִים ית תּוֹרָא וְשׁוּי עַל אֲעִיָּא: ה וַיֹּאמֶר
מִלָּאוּ אַרְבַּעַת כְּדִים מַיִם וַיִּצְקוּ עַל־הָעֵלָה וְעַל־הָעֵצִים וַיֹּאמֶר
שְׁנוֹ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר שְׁלִשׁוֹ וַיִּשְׁלִשׁוּ: וְאָמַר מַלְו אַרְבַּע פְּדִין מַיָּא
וְאֲדִיקוּ עַד עֲלֵתָא וְעַל אֲעִיָּא וְאָמַר תְּגוּ וְתִגּוּ וְאָמַר תְּלִיתוֹ וְתִלִּיתוֹ:

רש"י

(א) וירפא וגו'. צנה מוצח והזכיר לישראל להיותו עולה על צס: ההרום.
שהיה הרום וצטל שמו ציניהס (ג) תערה. חפירה: (ה) כדים מים. להגדיל
הכס: שנו. עוד הפעם:

כתובים משלי י"ט

א רַבִּים יַחֲלוּ פְּנִי־נְדִיב וְכֹל־הָרַע לְאִישׁ מִתָּן: סְנִיָּא דְמִשְׁמִשׁוֹן
מִדְּס רַבָּא וְדִלְבִישׁוֹן יְהִיב מוֹהֲכֵתָא: ג כִּלְא־אֲחִירִישׁוֹ שְׁנֵאָהוּ
אֵף כִּי מִרְעֵהוּ רַחֲקוּ מִמֶּנּוּ מִרְדָּף אֲמָרִים לֹא־הִכְמָה: כִּלְהוֹן רַחֲמוּי
דְמִסְבִּינָא סְנִיָּין לִיה וְאֵף חֲבֵרוּי רַחֲמִין מְנִיָּה אִיכָּא דְמִרְבֵּן בְּמִלְוֵי לֹא שְׁרִיר:
ג קָנְה־רֵב אֲהֵב גִּפְשׁוֹ שְׁמֵר תְּבוּנָה לְמִצָּא־טוֹב: קָנְיָא לְכָא מְבָא
רַחֲמִים גִּפְשִׁיה נְטִיר בְּיוֹנָא מִשְׁבִּית מְבַתָּא: ד עַד שְׁקָרִים לֹא יִנְמָח
וַיִּפִּיחַ כּוֹבִים יֹאבֵד: סִהְרָא דְשִׁקְרָא לֹא מוֹדְכִי וְדִמוּעֵי פְּדִבּוֹתָא
נֶאֱבֵד: ה לֹא־נֵאֻחַ לְכִסִּיר תַּעֲנוּג אֵף כִּי־לַעֲבָד מִשְׁר בְּשָׂרִים:
לֹא יֵאֵי לְסִבְלָא פִּינְקָא אֵף לֹא לַעֲבָדָא דְנִשְׁתַּלִּיט פְּרַבְרָבִין:

רש"י

(א) יחלו. יצקו: וכר הרע. הכל נעשים ריעים ואוהבים: לאיש מתן.
לדקס: (ב) אחי רש. קרוביו: מרדף אמרים. לומר פלוני ופלוני קרוביו:
לא הבה. אין בהם ממש: (ה) אף כו'. ק"ו הוא שאין נאה שעבד ימשול בנדיבים:

אף

תשא ליום שלישי

משנה כתובות פרק ה'

אף על פי שאמרו בתורה גובה מאתים ואלמנה מנה אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסף נתארמלה או נתגרשה בין מן הארוסין בין מן הנשואין גובה את הכל רבי אליעזר בן עזריה אומר מן הנשואין גובה את הכל מן הארוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אקרא על מנת לכונסה רבי יהודה אומר אם רצה פותב לפתולה שטר של מאתים והיא כותבת חתקבלתי מן מנה ואלמנה מנה והיא כותבת התקבלתי מן חמשים וזו רבי מאיר אומר כל הפותת לפתולה ממאתים ואלמנה מנה תרי זו בעילת זנות: בנותנין לפתולה שנים עשר חדש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה ויגשם שנותנין לאשה כה נותנין לאיש לפרנס את עצמו ואלמנה שלשים יום הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה רבי מרפון אומר נותנין לה הכל תרומה רבי עקיבא אומר מהצה חולין ומחצה תרומה: ב היבם אינו מאביל בתרומה עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם ואפילו כלן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם או כלן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל אינה אוכלת בתרומה זו משנה ראשונה בית דין של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתבנס לחפה:

ברטנורא

המקריש

פרק ה' אע"פ וכו' אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסף ולא אמרי' שחיו רשאי כדי שלא לנייש את מי שאין לו: שלא כתב לה תוסף מדעתו אלא ע"מ לכנסה: והיא כותבת אע"פ שלא נתקבלה מוחלת וכותבת שנתקבלה: רמ"א כו' והלכה כר"מ בזריות: ב נותנין לבתולה זמן לכנסה לחופה מיום שבעה הנפל לאחר שקדשה והזוירה על עסקי חופה להכין תכשיטי': לפרנס עצמה תכשיטי': י"ב חדש דכתיב חשב הנערה אתנו ימים מאי ימים שנה דכתיב ימים תהיה גאלתו: לפרנס עצמו בזרעי הסעודה וחופה: ולא למנה ל' יום שאינה טורחת כל כך בתכשיטיה שכבר יש בידה: ולא נישאו שהבעלים מעבדים ואידי דתני רישא בדידהו תני ספא נמי בדידהו: ואוכלת בתרומה אם כהן הוא והיא ישראלית שמע' שקדשי אוכלת בתרומה מן התורה דכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין כספו הוא אלא דרבנן גזור על בת ישראל המאורסה לכתן שלא תאכל בתרומה גזרה שמה ימוגז לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותיה ובשביע הומון ולא נשאת שאוכלת משלו ואינה אוכלת בבית אביה בעלה כהן מיוחד לה מקום ומאכליה שם וליכא למיגזר תו שמה תשקה מכוס של תרומה לאחי ולאחותי': נותנין לה הכל תרומה אם ירצה וכשיגיעו ימי טומאת' תמכרה ותקח חולין: ר"ע אומר מחצה חולין לאכול בימי טומאתה: ג היבם אינו מאביל בתרומה בעודה שומרת יבם דכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין אחיו הוא: עשתה ששה חדשים בפני הבעל מהך שנים עשר הדם הקבועים לה משתבע' הבעל: או אפי' כולם בפני הבעל ואחד בפני היבם אף על גב דרובא בפני הבעל סוף סוף לא נחייב במונותי' בחיוו וה"ה נמי אם נחייב בחיוו לא אכלה משמת דקנין כספו פקע אלא דאי כולם בפני הבעל היו אכלה מיהא בחיוו: או כולם בפני היבם (ואל"ל היו כולן בפני היבם): זו משנה ראשונה דמשביע זמן אוכלת בתרומה: אין האשה אוכלת דחיישין שמה ימלא בה מוס ומנאלת זרה לנפרע שהיה מקחו מקח טעות ולמשי' ראשונה שמה ימלא בה מוס לא חיישין וליכא למיחש נמי

תשא ליום שלישי

קכ

ד המקריש מעשה ידי אשתו תרי זו עושה ואוכלת המותר רבי מאיר אומר הקדש רבי יוחנן הסגדר אומר חולין: ה אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה מוחנת ואופה ומכבסת ומכשלת ומיניקה את בנה ומצעת לו המטה ועושה בצמר הכניסה לו שפחה אחת לא מוחנת ולא אופה ולא מכבסת שנים אינה מכשלת ואינה מיניקה את בנה שלש אינה מצעת לו המטה ואינה עושה בצמר ארבע יושבת בקתדרא רבי אליעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר שהכפלה מביאה לידי זמה רבן שמעון בן גמליאל אומר אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה יוציא ויתן פתובה שהכפלה מביאה לידי שיעמום: ו המדיר את אשתו מתשמיש המטה בית שמאי אומרים שתי שבתות בית הלל אומרים שבת אחת התלמידים יוצאים לתלמוד תורה שלא ברשות שלשים יום הפועלים שבת אחת העונה האמורה בתורה הפיגין בכך יום הפועלים שבת אחת החמרים אחת בשבת הנמלים אחד לשלשים יום הספיגין אחת לששה חדשים דברי רבי אליעזר: ו המורדת על בעלה פוחתין לה מפתותה שבעה דינרין בשבת רבי

ברטנורא

יהורא

שמה שק' לחיה ולאחותיה דהא מיוחד לה דוכת' הלך שרי לה לחול בתרומה משהגיע זמן: ד הרי זו עושה ואוכלת שתקנו מוונות תחת מעשה ידי לפיכך עושה ואוכלת לדברי הכל: המותר הקדים את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה יותר על הראוי למונותיה ולא הקדים מעשה ידי עמנו: ר"מ אומר הקדש דסבר אדם מקדים דבר שלא בא לעולם ואין כן הלכה אלא הלכה כרבי יוחנן הסגדר דאמר חולין שאין אדם מקדים דבר שלא בא לעולם: ה מוחנת בריחיים של יד שהם קטנים ואם רחיים גדולים הם מכינה כל זרבי העושה כגון נותנת באפרכסת וקוללות הקמה: והכנים' לו שפחה א' מעות או נכסים כדי לקנות בהם שפחה א': יושבת בקתדרא על כסא מנוחה ואינה הולכת בשליחותו לכאן ולכאן ואעפ"כ מונגז לו את הכוס ומנעת לו את המטה ורוחלת לו פניו ידיו ורגליו שמלאכות אלו אין משתמשים בהם באשה אלא באשתו בלבד: שיעמום בהלה תרגום ובתמהון לבב ובשעמומות לבא ופלוניתיהו דר"א ורשב"ג הוי באש' שאינה בעלה אלא משחקי במיני החזק דלידי זמה איכא לידי שיעמום ליכא שאין שיעמום אלא ביוצא ותוהו ובעל לגמרי והלכה כר' אליעזר: ז המדיר את אשתו מתשמיש המטה כגון שאמר יאסר הגאח תשמיש עלי אבל הגאח תשמישי אסור עליך לא מתסרה דהא משועבד לה דכתיב וענתה לא יגרע: בש"א שתי שבתות אם הדירה שתי שבתות תמתין שכן מנינו ביולדת נקבה שמואה שבועיים: וב"ה אומרים ישבת אחת שכן מנינו בנדה שמואה שבועה וגמרינן מידי דשכיח הכעס שכועס אדם על אשתו ומדירה דהוה מידי דשכיח מנדה שהוא מידי דשכיח לאפוקי לידה דלא שכיח כולי האי וכו' סברי גמרינן מידי דהו' גרס לה נדר האיש שהוא גורם לה לשהות מליד' שעל ידו באה לה לאפוקי נדה דממיל' קאתי לה ויותר על שבת אחת לב"ה או ב' שבתות לב"ה יוציא ויתן כתובה ואפילו היה גמל שענתו לשלשים יום או ספן שענתו לששה חדשים: התלמידים יוצאים לתלמוד תורה ומתני' רבי אליעזר היא ופליגי רבנן עליה ואומרי' אפי' שתיים ושלוש שנים והלכה כחכמים: המיירלים שאין להם מלאכה ולא סחורה: החמרים שיואלין לכפרים להביא תבואה: הגמלים מביאין חבילות על הגמלים ממוקם רחוק: הספנים המפרסים לים הגדול ומי שהיה מתחלתו בעל אומנות שענתו קרובה וצקש לעשות בעל אומנות שענתו ורוקה אשתו מעכבתו עליו חוץ מת"ת שאין אשה יכולה לעכב על בעלה שהיה טיול

יהודה אומר שכעז מרפעיקים. עד מתי הוא פוחת. עד כנגד כתיבתה. רבי יוסי אומר לעולם הוא פוחת והולך שפא תפול לה ירושה במקום אחר. ויתחזר ויגבה הימנה. וכן המורר על אשתו מוסיפין לה על פתובתה שלשה דיגין בשבת. רבי יהודה אומר שלשה מרפעיקין: המשרה את אשתו על ידי שלישי. לא יפחות משני קבין חמין. או מארבעה קבין שעורים. אמר רבי יוסי לא פסק לה שעורים אלא רבי ישמעאל שהיה סמוך לאדום ונותן לה חצי קב קמנית. וחצי רוג שמן. וקב גרוגרות או מנה דביקה. ואם אין לו פוסק לעמתן פירות במקום אחר. ונותן לה מטה ומפץ ומחצלת ונותן לה כפה לראשה. וחגור למתניה ומנעלים כמועד למועד. ובלים שר חמשים וזו משנה לשנה. ואינו נותן לה לא חדשים בימות החמה. ולא שחקים בימות הגשמים אלא נותן לה פלים של חמשים וזו בימות הגשמים והיא מתכסה בכלאותיהן בימות החמה. והשחקים שדה: נותן לה מעה כסף לצרכיה. ואוכרת עמו מלילי שבת לילי שבת ואם אין נותן לה מעה כסף לצרכיה. מעשי ידיה. ומה היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי ביהודה. שהן עשר סלעים בגליל. או משקל עשר סלעים ערב ביהודה. שהן עשרים סלעים בגליל. ואם היתה מיניקה פוחתין לה ממעשה ידיה. ומוסיפין לה על מזונותיה. בפה דברים אמורים בעניי שבישראל. אכל במכבד הכל לפי כבודו:

ברטנורא

או פועל שלא יעשה ת"ח: המורדת. מתשמים אבל ממלכה כוסין אותה לעשות מלאכה ולא דינין לה כמורדת: מרפעיקים. כל מרפעיק הוא משקל ארבעים ושמנה טעורו של כסף ארוך כמשקל שלם דרכמונים שקורים בערבי דראה"ם שכל דרכמון שש עשרה טעורו בינוניו של כסף: עד כנגד כתובתה. ואח"כ נותן לה גט ויולאה בלא כתובה אבל אינו משהה אותה כדי לפחות על הנכסים שנפלו לה מבית אביה ולהפסידה מונה: מוסיפין לה על כתובתה ג' דיגרים. משום דלערא דגברא קשה כשהוא חינע מן התשמים יותר מלערא דאתתא לפיכך כשהיא מורדת ומלערתו פוחתין לה שבע דיגין וכשהיא מורדת ומלערתו אין מוסיפין לה אלא ג' דיגרים והיא מורדת אמרינן בנמ' חזרו ונמנו סיהיו מכריון עליה ארבע שנתות זו אחר זו כבתי כנסיות וכבתי מדרשות ואי פלונית מרדה בצעלה וסולחין לה מצ"ד הוי יודעת שאפי' כתובתך מאה מנה הפסדת את כולן אחת ארוסה וא' כשהיא ואפי' גדה ואפי' חולה ואפי' שומרת יבם וקודם הכרזה מודיעים לה שרואים להכין עליה ואחר הכרזה מודיעין אותה שכבר שלמה הכרזה ואם עמדה במרדה תאל בלא כתובה: דן המשרה את אשתו ע"י שלישי. שנותן מזונותיה ע"י אפטרופוס ואינו אוכלת עמו. תרגום ויכרה להם כירה גדולה שירוחא: לא יפחות לה. בשבוע: לא פסק לה שעורים. כפלים מן הסעים: אלא ר' ישמעאל שהיה סמוך לאדום. ששם השעורים רעות ביותר: דבילה. חאנים דרוכות צענול ונמכרות במשקל ולא במדה: מפץ. רך ממחלת: כפה. לעף א': ומנעלים כמועד למועד. מעלים הדשים לכל שלשה רגלים: חדשים. קשים לה בימות החמה. לפי שהם תמים ויפים לה בימות הגשמים: והשחקים שלה. אף כשיקנה לה הדשים מפני שמתכסה בהן בימי מדה: מן נהרן לה מעה כסף. בכל שנת לזורך דברים קטנים. אוכלת עמו ליל שבת. אע"ג דכל שאר ימים יכול לתת מזונותיה ע"י שלישי אם ירצה. כליל שנת שהוא ליל עונה חייב לאכול עמה: מעשה ידיה. מותר מעשה ידיה כלומר מה שעושה יותר על מזונותיה: שתי. קשה לטוות כפלים ככל ערב. ומשקל של יהודה כפלים כשל גליל: הכר לפי כבודו. וכפי מנהג

המדינה נמי:

וחצי

וחצי לוג שמן ואינו יין לא קתני מסייעא ליה לרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר אין פוסקין יינות לאשה. ואם תאמר (הושע ב') אלקה אחרי מאהבי נותני דחמי ומימי צמרי ופשתתי שמני ושקויי דברים שהאשה משתוקקת עליהן ומאי גינהו תכשיטין. דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מנין שאין פוסקין יינות לאשה שנאמר (שמואל א. א.) ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה. שתה ולא שתת. מתיבי רגילה נותנין לה. רגילה שאני. דאמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל רגילה בפני בעלה שני כוסות שלא בפני בעלה נותנין לה כוס אחד אינה רגילה בפני בעלה אלא כוס אחד שלא בפני בעלה אין נותנין לה כר עיקר. תנא כוס אחד יפה לאשה. שנים ניוור הוא. שלשה תובעת בפה. ארבעת אפירו חמור תובעת בשום ואינה מקפדת. אמר רבא לא שנו אלא שאין בעלה עמה אבל בעדה עמה דית קן בה. והא חנה דבעדה עמה הואי אכסנאי שאני דאמר רב הונא מנין לאכסנאי שאסור בתשמיש המטה שנאמר (שם) וישפימו בכפר וישתחוו לפני ה' וישבו ויבואו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה וגו' השתא אין מעיקרא לא. דביתתו דרב יוסף בריה דרבא אתאי לקמיה דרב נחמיה בריה דרב יוסף אמרה ליה פסום לי מזוני. פסוק לה. פסוק לי חמרא. פסק לה. אמר לה ידענא בהו בבני מחווא דשתו חמרא. דביתתו דרב יוסף בריה דרב מנשיא מדויל אתאי לקמיה דרב יוסף אמרה ליה פסום לי מזוני פסק לה. פסום לי חמרא פסק לה. פסוק לי שיראי אמר לה שיראי קמה אמרה ליה וקחברך וקחברוךך.

ואם

רש"י

אין ב"ד פוסקין יינות לאשה. שהיין מרגילה לתאות חשמים: רגילה שאני. כיון דאינו לה חידוש כבר דעה זו ואינו מוית לכה: תובעת בפה. חשמים: ויבאו אל

אל

תשא ליום שלישי

ואם היתה מיניקה וכו'. דרש רבי עוקא רבה אפיתחא דבי נשיאה אף על פי שאמרו אין אדם זן את בנו ובנותיו בששה קמנים אבר זן קמני קמנים. עד כמה עד בן שש בדרבי אסי דאמר רבי אסי קמן בן שש יוצא בעירוב אמו. ממאי מדקתני היתה מיניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה. מאי מעמא לאו משום דפעיל למיכל בהדה. ודילמא משום דחולה היא. אם בן דיתני אם היתה חולה מאי אם היתה מיניקה. ודילמא הא קא משמע לן דסתם מיניקות חולות גינהו. אתמר אמר רבי יהושע בן גוי מוסיפין לה יין שתיין יפה לחלב:

רש"י

אר ביתם. והדר וידע חלקה את חנה: לחברך ולחברורך. שלא חתזה על הכרית מכבודי הראשון ולא בפניך ולא בפני חבריך: יוצא בעירוב אמו. ערבה אמו ללכון ואביו לדרוס אמו מוליכהו אללה ואין אביו מוליכו אללו שעדיין הוא לריך לאמו ובה' שדיוס רבנן אלמא עד שם לריך סייע מאמו וכסס שהבעל זן אותה כך זן אותה עמה:

זוהר השא דף קפ"ט ע"ב

פתח ואמר (שיר ב') בשושנה בין החוחים בן רעיתי בין תבנות. בעא קדשא בריך הוא למעפד לון דישראק בגוונא דלעיקא וקמהני שושנה חדא בארעא בגוונא עלאה. ושושנה דמלקא ריחא ואתבריר מפל שאר וורדן דעלמא לא הוי אלא התיא דמלקא בין החוחים. ודא ארחת בך קא יאות. ועל דא זרע שבועין זוגין דהוו שבועים נפש ואעיד לון בין החוחים. ואינון חוחים כמד דהוו אינון זוגין תמן סליקו ענפין ומרפין ושליטו ער עלמא וכדן פרחת שושנה ביניהו. גינן דבעא קדשא בריך הוא לאפקא שושנה וקקיש לה מפיניהו כדן יבשו חוחים ואזדריקו ואשתצאו ולא אתחשבבו לכריום. בשעתא דאזיר למלמט שושנה דא לאפקא בריה בוכריה בתהוא זמנא אזול מלכא גו כמה תילין דברבגין ושלמיין עם דגין פרישן ואפיה בוכריה בוכריה בכמה נבורן ואיתי גיה להיכליה ותיב סגי בכי מ'כא. גינן דחב לגבי אבותי אובח גיה ואקני גיה דכתיב ויחר אף יי בישראל ויתנם ביד שוטים וגומר. סרח במלמדמן וכרד באבוה אפקיה מביתי. מה עברו ישראל חמו דהא אתפדרו לבבך אתערבו בעממיא נסובו נשין

מא

תשא ליום שלישי

בכריות ואולידו בגין מנהון. עם כל דא אימא קדישא הוות אפומרופוסא עליהו ועד דעבד הכי קדשא בריך הוא אמר הואיל וכסופא אוהו גייתי ברי אוהו מנרמיה דהואיל וחלל יקרי לא אתתני דאנא אזיל תמן לאפקא ליה ולמעפד ליה נסין ונבורן במלקדמין. תבו אינון בלא סיועא דאתתני לון בלא פריאן ונסין אלא כלהו מתפדרן פלהו לון במסכנו ותבו להיכלא דמלכא בכסופא ואימא קדישא ערבת לון. חאבו במלקדמין מה עבד קדשא בריך הוא אפיק להאי ברא במלקדמין מהיכליה ואמיה בהדיה אמר מכאן ולהלאה אימא וברה יסכרון כמה בישין פתדא הדא הוא דכתיב (ישעיהו) וקבשעוכם שלחה אמכם. ועל דא כתיב (דברים) בצר לה ומצאיה כל הדברים האלה באחרית הימים. מאי באחרית הימים. אלא דא היא אימא קדישא דהיא אחרית הימים ועמה סבלו כל מה דסברו בגלותא. ואילו יתדרון בתיובתא אפילו חד ביש או חד צערא דיעבר עתידיהו אתחשב עליהו כאלו סבלו כלא. ואי לאו סתים קצה (לי בישא) וכך דרין דיקיה כמה דאמר בוצינא קדישא דכתיב (ויקרא כה) לצמיתות לקונה אותו דדורותיו. וכך דא בתיובתא תקייה מלחא:

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ג'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

קברו את המת וחרו האבלים לקבר מנחומים ובר העם הולכים אחריהם מקום הקבר מקום שעומדים בו האבלים בעשות שירה וקבר מנחומין אם יכולין העם להתחיל ולגמור אפילו פסוק אחד קודם שיעשו לשירה ותחילו ואם לאו לא יתחילו אלא ינחמו את האבלים ואחר שיפטר מן ותחילו לקרות. בני אדם העומדים בשירה הפנימית שהן רואין בני האבלים פטרין מקריאת שמע וסחיצוים הואיל ואין את האבלים חייבין בקריאת שמע במקומן: כל מי שהוא פטור מלקרות קריאת שמע אם רצה בהמיר על עצמו לקרות קורא. והוא שתהא בעתו פנויה עקיו. אבך אם היה זה הפטור מלקרות מבוהל אינו רשאי לקרות עד שתתישב דעתו:

יכוין

תשא יום רביעי תורה

כיוון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ר' דמילוי ור' דשם ב"ו לקנות הארת נפש
יתורה משבת הבאה :

כו וּמְשַׁחַתְּ כּוֹ אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת אַרְזֵן הָעֵדוּת :
וּתְרַבִּי בַּהּ יַת מִשְׁפַּן זִמְנָא וְיַת אַרְזָא דְסִדְדוּתָא : כו וְאֶת־הַשְּׁלֶחָן
וְאֶת־כֶּלֶיָּו וְאֶת־הַמִּנְרָה וְאֶת־כִּלְיָהּ וְאֶת מוֹזֵבַח
הַקְּמָרֶת : וְיַת פְּתוּרָא וְיַת כֶּל מְנוּחֵי וְיַת מְנֻחָא וְיַת מְנוּחֵי
מִדְּבַחָא דְקְמָרֶת בּוֹסְמֵיָא : כח וְאֶת־מוֹזֵבַח הָעֹלָה וְאֶת־כֶּלֶר
כִּלְיָו וְאֶת־הַכִּיּוֹר וְאֶת־כַּנּוֹ : וְיַת מִדְּבַח דְעֹלֹתָא וְיַת כֶּל מְנוּחֵי
וְיַת כִּיּוֹרָא וְיַת כְּסִיסָה : כט וּמְדִשְׁתֵּן אֶתֶם וְהָיוּ קִדְשׁ קִדְשִׁים
כָּל־הַנִּגְנַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ : וּתְקַדְּשׁ יִתְהוֹן וְיִתְהוֹן קִדְשׁ קִדְשֵׁיָא
כָּל דִּיקְרַב בְּהוֹן יִתְקַדְּשׁ : ד וְאֶת־אֹהֶלן וְאֶת־בְּנֵי תְמוּשַׁח
וּמְדִשְׁתֵּן אֶתֶם לְכַתֵּן לִי : וְיַת אֹהֶלן וְיַת בְּנוּחֵי תְרַבִּי וּתְקַדְּשׁ
יִתְהוֹן דְּשִׁמְשָׁא בְּדָמֵי : לא וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר
שָׁמֹן מִשְׁחַת־קִדְשׁ יִהְיֶה זֶה לִי קְדוֹתֵיכֶם : וְעַם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל תִּמְלֹץ דְּמִיָּר מִשַּׁח רַבּוּת קִדְשָׁא יְהִי דִּין מְדַשֵּׁי דְרַבִּיכּוֹן :

רש"י

(כו) ומשחת בו. כל המשיחות כמין כ"ף יונים מן משל מלכים שהן כמין מר:
(כט) ומדששת אותם. משיחה זו מקדשהם להיות קדש קדשים ומה היא
קדושתם כל הנוגע וגו' כל הראוי לכלי שרת משכנסם לחוכו קדוש קדושת הגוף
להפסל ציולא ולינה וטבול יום ואינו נפדה ללאח לחולין אבל דבר שאינו ראוי להם
אין מקדשין ושנויה היא משנה שלימה אלל מוזבח מתוך שנאמר (שמות כט) כל הנוגע
במוזבח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי ת"ל כבשים מה כבשים ראויים אף
כל ראויים. כל משיחת משכן וכבשים ומלכים מהורגם לשון רבוי לפי שאין לורך
משיחתם אלא לגדולה כי כן יסד המלך שזה חנוך גדולתן ושאר משיחות כגון ריקיון
משוחין (עמוס ו) וראשית שמנים ימסחו לשון ארמיות כהן כלשון עבריות : (לא)
קדושתכם. (הוריות יא) מכאן למדו רבותינו לומר שכולו קיים לעתיד לבא : זה.
בגמ' תריסר לוגין הוו :

נביאים מלכים א' י"ח

א ויִלְכְּבוּ הַמַּיִם סָבִיב לְמוֹזֵבַח וְגַם אֶת־הַתְּעֹלָה מִיָּא־מַיִם :

ואלו

תשא ליום רביעי קיב

וְאֵלֶּיךָ מֵיָא סְחוּר סְחוּר לְמִדְּבַחָא וְנִיף יַת מוֹזֵבַחָא מִלֵּי מַיָּא :
ב וְיִתִּי | בְּעֹלֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלֶיהוּ הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֶיהוּ
אֲבָרְתֶם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל הַיּוֹם יוֹדַע כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל
וְאֲנִי עֲבָדְךָ וּבְדַבְרֶיךָ עָשִׂיתִי אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה :
וְהוּא בְּמִסַּק מִנְחָתָא וְקָרִיב אֵלֶיהוּ נְבִיאָא וַאֲמַר יי אֱלֹהִים דְּאֲבָרְתֶם יִצְחָק
וַיִּשְׂרָאֵל יוֹמָא דִּין יִתְיַדַע אֲרִי אֶת יי דְּשַׁכְּנִתְךָ שְׂרָיָא בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנָא
עֲבָדְךָ וּבְכַתְּנִיךָ עֲבָדִית יַת כָּל פְּתֻמֵּיָא הָאֵלֶּין : ג עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי
וַיִּדְעוּ הָעַם הוּא כִּי־אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים וְאַתָּה תִּסְבַּת אֶת־
לִבֶּם אֲחֵרִית : ד כָּל צְלוֹתֵי יי בְּאִשְׁתָּא קָבֵל צְלוֹתֵי יי בְּמִטְרָא וַיִּדְעוּ
עַמָּא דִּדִּין בְּמַעֲבָדְךָ לְהוֹן נִפְשָׁא אֲבִי אֶת יי אֱלֹהִים וְאֶת בְּרַחֲמֶיךָ יִתְהוֹן
מִשְׁתָּאֵיל לְהוֹן בְּמִיָּרְךָ לְאַתְּבוּתְהוֹן לְדַחֲלִתְךָ וְאֵינוֹן יִתְבַּנּוּ יַת לְבָהוֹן פְּלִיג :
ד וְתַפְּלֵ אִשׁ־יְהוָה וְתֹאכַל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַעֲצִים וְאֶת־
הָאֲבָנִים וְאֶת־הָעֵפֶר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בְּתֵעֹלָה לְחֶבֶה : וְנִפְלַת
אִשְׁתָּא מִן קָדָם יי וְאֲכַלַּת יַת עֹלֹתָא וְיַת אֲעִיָּא וְיַת אֲבִינָא וְיַת עֲפְרָא וְיַת
מַיָּא דְּבְמוֹזֵבַחָא לְחֶבֶת : ה וַיִּרָא כָּל־הָעַם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים : וְהוּוּ כָּל עַמָּא וְנִפְּלוּ
עַל אֲפִיָּהוֹן וַאֲמְרוּ יי הוּא אֱלֹהִים יי הוּא אֱלֹהִים : ו וַיֹּאמֶר אֵלֶיהוּ לְהֵם
תְּפַשׁוּ | אֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל אִישׁ אֶרֶץ־יִמְרָט מֵהֶם וְיִתְפַּשְׁוּם
וַיִּזְרְדֻם אֵלֶיהוּ אֶרֶץ־נַחַךְ קִישׁוֹן וַיִּשְׁחַטֶם שֵׁם : וַאֲמַר אֵלֶיהוּ לְהוֹן
אוֹתִידוּ יַת נְבִיאֵי בְעֹלָא נְבִיר אֵל יִשְׁתַּיִיב מְנַהוֹן וְאֶתְדִּינּוֹן וְאֶתְדִּינּוֹן אֵלֶיהוּ
לְנַחֲלָא דְּקִישׁוֹן וְנְכַסְיָנוֹן פְּמִין :

* ובדברך קרי

רש"י

(ב) ובדברך עשיתי. שהקרבתי בצמה בשעת איסור הצמות : (ג) ענני ה' ענני.
ענני באש ענני במטר : וידעו כי אתה ה'. וכשתשלחני לכשרם לעתיד יאמינו
בי: הסבות את לבם. נתת להם מקום לסור מאחרי:

כתובים משלי י"ט

א שִׁכַר אָדָם הָאֵרִיךְ אִפּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ עֵבֶר עַל־פִּשְׁעוֹ : שִׁכַּר דְּבַר
נִשְׂא נְגִידוֹת אוֹרְחֵיהּ וְשִׁבְחֵיהּ שְׂבוּק חוּבָא | ב נְהַם כְּפַפִּיר זַעַף מִלֶּךָ
וּכְטַר עַל־עֵשֶׂב רְצוֹנוֹ : נְהִים הִיךְ אֲרִיא וְעַפְיָה דְּמִלְּפָא וְהִיךְ מִלְּפָא עַל
עֵשֶׂב

רש"י

(א) עבד על פשע. שיעבור על מדותיו. (ב) זעף מלך. הקדוש ברוך הוא :

היום

תשא ליום רביעי

עשקא רעותיה : ג הות לאביו בן פסיר ודקף מרד מדיני אשה :
פר סכלא משי הוא לאביו היך קירסי והיך דלפא דדלף תגרי דאתתא :
ד בית והון נחלת אבות ומיהוה אשה משקלת : ביתא ומלא
ויריתתא היא דאבהן ומן אלתא מתמסרא אתתא לגברא : ה עצרה
תפיר תרדמה ונפש רמיה תרעב : עצלותא יהא שינתא ונפשא
רמיתא תכפן : שמר מצוה שמר נפשו בוזה דרכיו יומת :
דגמיר פוקדנא גמיר נפשיה ודמושיש אורחיה ימות :

* ימות קרי רש"י

(ג) הוות. שרון : ודקף מורד. דלף גשמים היורד צבית ומטריח וטורד לאנשי
הצבית כך מדיני מריבה של אשט רעה : (ה) עצרה תפיר תרדמה. העללות מזיח
לידי שינה : תרעב. סוף סיהא עני : (ו) בוזה דרכיו. שאינו נושא לבו לשוקן :

משנה בכא בתרא פרק א'

השותפין שרצו לעשות מחיצה בחדר. בונין את הכותל באמצע. מקום
שנהגו לבנות גויל. גזית. בפסין. לבנים. בונים. הכל כמנהג
המדינה. בגויל. זה גותן שלשה טפחים. וזה גותן שלשה טפחים. בגזית זה
גותן טפחים ומחצה וזה גותן טפחים ומחצה. בפסין זה גותן טפחים.
וזה גותן טפחים. בלבנים זה גותן טפח ומחצה. וזה גותן טפח ומחצה.
לפיכך אם נפל הכותל. ומקום והאבנים של שניהם. ג וכן בגזית. מקום
שנהגו לגדור (מחיצין אותו) אבל בבקעה. מקום שנהגו שלא לגדור אין
מחיצין אותו. אלא אם רצה פנים לתוך שער ובונה ועושה חזית מבחוץ.

לפיכך ברמנורא

פרק א השותפין שרצו לעשות מחיצה. בחצר שאין בה דין חלוקה מיירי שאין בה
כדי ארבע אמות לכל אחד מן השותפין להכי קתני שרצו דמשמע דוקא
שניהם רוצים אבל אין אחד מהם יכול לבנות את החדר דאלו בחצר שיש בה דין חלוקה כל אחד
יכול לבנות את החדר ולחלוקה והשתא אשמעי' דכיון שרצו לחלוק והחוק כל אחד מהם ברוח המגיע
לו כפי מה שנתפשו : בונין את הכותל באמצע. שזה גותן מחלקו חצי מקום עובי הכותל
וכן זה : גויל. אבנים שאינן משופות ומתוקנות ; גזית. אבנים משופות ומגוררות ; כפסין.
אריח שהוא חצי לבנים והוא טפח ומחצה והלבינה ג' טפחים ; הכל כמנהג המדינה. הכל לאתווי
אתרא דנהיגי לעשות מחיצה בלוצי נפנים וענפי עליה שפועים כפי המנהג ובלגד שהיא המחיצה
עבה שלא יכול א' מהן להניט בשל חבירו דהיזק ראייה שמים היזק. וגובה הכותל והמחיצה אין פחות
מד' אמות : זה גותן ג' טפחים. שכותל הגויל רריך טפח יותר מכותל הגזית בשביל ראשי אבנים
שזולטות לחץ שאינן חלקות : ובכפסין זה גותן טפחים. שעובי כותל הכפסין טפח יותר מעובי
כותל הלבינה לפי ששמים אריח מכלן ואריח מכלן שס' ג' טפחים ועפח באמצע שנותן ס' טפח
לחצרו וכותל העשוי מלבינים נותן לבניו שלימי לעובי הכותל שהיא ג' טפחים ואין רריך טפח באמצע :
המקום והאבנים של שניהם. הא קמ"ל דאף ע"ג דנפלו האבנים לרשותא דהד מנייהו א"כ דקדים
הד ופנייהו לרשותיה מהו דתימא ליהו אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל : ב וכן בגזית.
ה"ק וכן צננה סתם כמקום שנהגו לגדור הוא ומחיצין אותו שלקח מקום ס' לגדור : אבל בבקעה.
סתם

ק"ג

תשא ליום רביעי

לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו. אם עשו מדעת שניהם בונין
את הכותל באמצע ועושים חזית מכאן ומכאן. לפיכך אם נפל הכותל.
המקום והאבנים של שניהם : ג המקום את חבירו משמש רוחותיו. ונדר
את הראשונה. ואת השנייה. ואת השלישית אין מחיצין אותו. רבי יוסי אומר
אם עמד ונדר את הרביעית מגלגלין עליו את חצר : ד כותל חצר שגפול
מחיצין אותו לבנותו עד ארבע אמות בתוקת שנתן עד שיביא ראיה
שלא נתן. מארבע אמות וקמעה אין מחיצין אותו. סמך לו כותל אחר.
אף על פי שלא נתן עליו את התקרה. מגלגלין עליו את חצר בתוקת
שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן : ה בופין אותו לבנות בית שער ודלח
דחצר. רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל החצרות ראיות לבית שער.
בופין אותו לבנות לעיר חומה דלתים וברית. רבן שמעון בן גמליאל אומר
לא כל העירות ראיות לחומה. כמה יהא בעיר ויהא פאנשי העיר. שנים
עשר חדש. קנה בה בית דירה הרי היא פאנשי העיר מיד : י אין חוקין
את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לנה וארבע אמות לזה. ולא את

ברמנורא חשרה

סתם הרי הוא כמקום שנהגו שלא לגדור ואין מחיצין אותו : אלא אם רצה. חבירו לגדור :
בונם בתוך שלו ועושה. לו : חזית. סימן להכיר שהכותל שלו והסי' מפרש בגמ' שטח ראש
הכותל אמה בסוד ולא ללד שלו שמה יעיה גם חבירו מן הלד שלו ויאמר שהכותל של
שניהם הוא. אבל כשטח ללד חבירו ואינו טוח לתוך שלו הוי סימן שהכותל שלו. ואם יקלטו
חבירו קלוסי מידע ידיע : ועושים חזית מכאן ומכאן. להודיע שניהם עשו אותו : ג אין
מחיצין אותו. דהא לא אהני ליה מידי שעדיין קרקע שלו פזוחה אבל אם נדר את הרביעית
דשתא ודאי אהני ליה מחיצין אותו לשלם מחצה דמי קניס בזול. אבל לא חצי יציאותיו. דאמר
ליה לדידי סני לי במחיצה של קניס ואי אפשי ביציא' של נדר אבנים : מגלגלין עליו את הכל.
מחצית וציאותיו כפי מה שגדר והיינו דאיכא בין ת"ק לר' יוסי. והלכה כר' יוסי. ואזיל אש הניקק
הוא שגדר רוח רביעי' דגלי דעת' דניחא ליה צננה שגדר חבירו שמגלגלין עליו את הכל ומשלם
לחבירו חצי יציאותיו : ד כותל חצר. של שותפין : עד ד' אמות. דכהני סני ליה להיזק ראייה :
בחוקת שנתן. כשזה תובעו חצי היציא' וזה אומר כבר נתתי חלקי נאמן : עד שיביא. החובע
עדים שתבעו ולא נתן דמשפט זה גלוי לכל שחובע עליו לסייעו ולא הי' זה בונה משלו אלא היה
מביאו לבית דין : סמך לו כותל אחר. לאחר צננה האחד למעלה מארבע אמות הרבה ולא רצה
לסייעו בהגבהתו. סמך השני כותל אחר כנגד כותל זה כדי לסכך ולתת תקרה מכותל לכותל :
אע"פ שלא נתן עליו. עדיין החקר' : מגלגלין עליו את הכל. דגלי דעתא דניחא ליה
בהצננה דהאיך : בחוקת שלא נתן. אש בא הראשון ותבעו לדין לאחר שמסך את כותלו לכותל
הראשון ואומר לו תן חלקך צננה שהצננה חזיתו וזה אומר נתתי חלקי. אינו נאמן אלא בעדים שאין
משפט זה גלוי ועד שהייבזהו ב"ד אינו עשוי ליתן : ה כופין איהו. את בן החצר שאינו רוצה
לסייע לבני החצר : לבנות. לחצר : בית שער. להיות שומר הפתח יושב ס' סל ומרחיק ח' בני
דח"ד מלהצין בחצר : ודלת. לשער החצר : לא כל החצרות ראיות לבית שער. הרי שאי'
המוכה לרשות הרבים אינה ראוי' לבית שער. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאפי' שאינה
סמוכה לר"ה ומנין דחוקי רבים ועיילו ואתו : לא כל העיירות ראיות לחומה. עיר שאינה
סמוכה לגבול האויבים אינה רכיבה לחומה. ואין הלכה כר"ש בן גמליאל דאפי' אינה סמוכה לגבול
האויבים לריכ' לחומה דומנין דמקרי ואתו גייסו' : ויהא כאנשי העיר. לשאת עמהם בעול :
י"ב חדרש. והאי דנא דניידע. כהו עמלא ל' יוס : ד אין חולקין את החצר. אין אחד מן השותפין
יכול

תשא ליום רביעי

השָׁרָה עַד שִׁיחָא בֵּה תִשְׁעָה קִבִּין לָזָה וְתִשְׁעָה קִבִּין לָזָה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר עַד שִׁיחָא בֵּה תִשְׁעָה חֲצָא קִבִּין לָזָה וְתִשְׁעָה חֲצָא קִבִּין לָזָה וְלֹא
אֵת הַנֶּגְה עַד שִׁיחָא בֵּה חֲצִי מִבְּלִי לָזָה וְחֲצִי קִבִּין לָזָה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר בֵּית
רוֹבַע וְלֹא אֵת הַמְּרַקְלִין וְלֹא אֵת הַמּוֹרְן וְלֹא אֵת הַשּׁוֹבָה וְלֹא אֵת הַמַּלְיָת
וְלֹא אֵת הַמְּרַחֵץ וְלֹא אֵת בֵּית הַבֵּד עַד שִׁיחָא בְּהֵן כְּדִי לָזָה וְכְדִי לָזָה
זֶה הַבְּלִי כָּל שִׁיחָלֵק וְשָׁמוּ עֲלָיו חוֹלְמִין וְאִם לָאו אֵין חוֹלְמִין אֵימְתִי בְּזִמְן
שְׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוֹצִים אֶבְל בְּזִמְן שִׁשְׁנֵיהֶם רוֹצִים אֶפְיִדוּ בְּפִתּוֹת מִכָּאן וְחִלּוּקוֹ
וּכְתַבִּי הַקִּדְשׁ אֶף עַל פִּי שִׁשְׁנֵיהֶם רוֹצִים לֹא יִחְלּוּקוּ :

ברטנורא

יכול לכופ את חברו לחלוק החלוקה עד שיהא בו ארבע אמות לכל אחד מן הסופין הוּן מן
הפתחים שכל בית שנחזר לריד שיהיה לפני פתחו ארבע אמות לפרק משלו מעל חמורו וסוף
מאותו ד' אמות לריד שיהיה בחצר ארבע אמות אחרו לכל אחד מן השותפין ולשאר תשמישים ואז יהיה
בחצר דין חלוקה רבי יהודה אומר ט' חצאי קבין מר כי אתרי' ומר כי אתרי' ולא פליגי
באתרי' דר"י היתה עושה תבוא' שדה בת ט' חלאי קבין כשדה בת ט' קבין באתריהו דרבנן :
בית רובע מקום לזרוע בו רובע הקב ופסק הלכה אין דין חלוקה בקרקעות העומדות להרישה
ולזרוע' אלא אם כן ישאר לכל אחד מן השותפין קרקע כדי עבודת יום אחד בחרישה (או בזריעה)
וכיוצא בהן : מורן וטרקלין מניי פלטין הן : כדי לזה ובדי לזה כדמפרש ואזיל שלאחר שיתלוך
ויסול כל אחד חלקו והיה בחלק כל א' מהן מקום ראוי שיקרא טרקלין או מורן שיסאר בקצתו השם
שהיה בכלו : בזמן שאין שניהם רוצים אין יכול האחד לכופ את חברו לחלוק על כרחו אבל
יכול לכופו לענין גוד או אגוד כלומר קנה חלקי או מכור לו חלקך במה שהוא שוה : וכתבי
הקודש. תורה נביאים וכתובים : לא יחלוקו ודוקא כשהם בכרך א' אבל בכרכים הרבה כל
ספר בפני עלמו אם ראו חולקים :

גמרא בבא בתרא דף ט' ע"ב

אמר רבי ארעור גדול העושה צדקה בסתר יותר ממושה
רבינו דאלו במושה רבינו פתיב (דברים ט') כי יגרתני מפני
האף והחממה ואדו בעושה צדקה פתיב (משלי כ"א) מתן בסתר
יקפה אף ושוחד בחיק חמה עזה ופליגא דרבי יצחק דאמר
רבי יצחק אף בופה חמה אינו כופה שנאמר ושוחד בחים
חמה עזה אף על פי ששוחד בחיק חמה עזה איכא דאמרי
אמר רבי יצחק כד דין שנומך שוחד מביא חמה עזה קעזקם.
ואמר רבי יצחק כל הנותן פרוטה קעני מתברך בשש ברכות

רש"י והמפייסו

אף וחמה. ב' לגיכות קשי' הן לפרע מן החוגאים : אע"פ ששחד בחיק.
שהוא עושה לזקק בסתר חמה עזה עדיין היא בתוקפ' ור"א סבר דהאי שוחד
במיק

תשא ליום רביעי

גיד

והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות. הנותן
פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתיב (ישעי נ"ח) הלא
פרום וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו'
והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר
(שם) ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך
אורה ואפתתך בצהררים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות
נפשך וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם
וגו' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (משלי כ"א) רודף צדקה וחסד
ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה
אקא לומר לך כל הרודף אחר צדקה המדוש ברוך הוא
ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה. רב נחמן בר יצחק אמר
הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם מהוגנים לעשות להם
צדקה כדי לקבץ עליהם שכרו לאפיקי מאי לאפיקי מדדרשרבה
דררש רבה מאי דכתיב (ירמ' י"ח) ויהיו מכשלים לפניך בעת אפך
עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבנו שר
עולם בשעה שפופין את יצרן ומבקשים לעשות צדקה לפניך
הכשילים בבני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהם
שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לעשות צדקה זוכה ותוין
לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי הגדה. בעלי חכמה
דכתיב ימצא חיים. בעלי עושר דכתיב צדקה. בעלי הגדה
דכתיב וכבוד. פתיב הקא וכבוד וכתוב התם (משלי ג') כבוד
חכמים יגדלו :

רש"י

במיק ארישא קאי ושוחד במיק יכפה חמה עזה : ותפק לרעב גפשיך היא
פיוס דכרי יחומים ימצא צדקה משמע יבא לדי עניות וימלא בני אדם
שיעשו לו לזקה ויהיו מוכשרים לפניך. אם אנשי עניות היה מקלל שהיו
מבקשין נפשו : ימצא חיים. וכתוב גבי חכמה כי מולאי מלא חיים : בעלי הגדה.
מתוך שהן דרשנין ומושכין הם הלז הכל מכבדין אותם

כנונא

תשא ליום רביעי

זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב

בְּנוֹנָא דַּא עַד לֹא תֵאבֹו יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא דְקִיּוּמוֹ יִשְׂרָאֵל עַד מִירָא דְסִינֵי אֲתַעְבֵּר מְנִיחֵהוּ זֹהֲמָא דְהָא חֲוִיָּא דְהָא כְּדִין בִּיטוּל יֵצֵר הָרַע דְהוּא מַעֲלָמָא וְדַחֵו לִיה מְנִיחֵהוּ וְכִדִּין אֲתֵאחִידוּ בְּאִילָנָא דְחַיִּי וְסִיקֵי לְעִילָא וְלֹא נַחְתּוּ לְתַמָּא. כְּדִין הוּוּ יַדְעִין וְהוּוּ תַמָּאן אֲסַפְקֵרִין עֲלֵאִין וְאֲתִנְתְּרוּן עֵינֵיהוּ וְחֲדָאן לְמַנְדַּע וְלְמִשְׁמַע. וְכִדִּין חֲנַר לֹוֹן קִדְשָׁא בְּרִידָא הוּוּ חֲגִירִין דְאַתְרוּן דִּישְׁמָא קִדְשָׁא דְרָא יְכִיל לְשַׁמְטָאָה עֵינֵיהוּ בְּהָא חֲוִיָּא וְלֹא סָאֵב לִין בְּדַבְּקֵדְמִיתָא. כִּיּוֹן דְחֲטוּ בְּעִנְיָא אֲתַעְבֵּרוּ מְנִיחֵהוּ כִּל אִיגוֹן דְרִגִין וְנַחֲוִרִין עֲלֵאִין וְאֲתַעְבֵּר מְנִיחֵהוּ חֲגִירוּ מְדִינִין דְאַתַּעְטְרוּ מִשְׁמָא קִדְשָׁא עֲלָאָה. וְאִמְרִיכוּ עֲרִיחֵהוּ חֲוִיָּא בִישָׁא כְּמִקְדָּמִין וְגִירֵמוּ מִזְמָא דְכִל עֲלָמָא וְדַבְּתֵר מַה כְּתִיב. וְיִרָא אֲהֲרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְהִנֵּה לְרֹוֹן עוֹר פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁת אֱלֹוִי. תַּא חֲזִי מַה כְּתִיב בְּקִדְמִיתָא. (שְׁמוֹת י"ד) וַיִּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְכִלְהוּ תַמָּאן וְהִרִין עֲלֵאִין וְאֲתִנְתְּרוּן בְּאֲסַפְקֵרִין דְגִתְרָא דְכְּתִיב (ש"ס כ') וְכִל הָעַם רָאִים אֶת תְּקוּלוֹת. וְעַד יָמָא הוּוּ תַמָּאן וְלֹא דַחֲלִין דְכְּתִיב זֶה אֱלֹוִי וְאִנְוֵהוּ דְבְּתֵר דְחֲטוּ פְּנֵי הַפָּרֹסִיט לֹא הוּוּ יְכִיל לְמַחְמֵי מַה כְּתִיב וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁת אֱלֹוִי. וְתַא חֲזִי מַה כְּתִיב בְּהוּ. וַיִּתְנַצְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵדִים מַהֲר חֲרֵב. דְאַתַּעְבֵּרוּ מְנִיחֵהוּ אִיגוֹן מְדִינִין דְאַתַּחְבְּרוּ בְּהוּ בְּטוּרָא דְסִינֵי כִּיּוֹן דְלֹא יִשְׁלוּט בְּהוּ תְּהוּא חֲוִיָּא בִישָׁא. כִּיּוֹן דְאַתַּעְבֵּר מְנִיחֵהוּ מַה כְּתִיב וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֹהֶל וּנְטָה לֹוֹ מַחֲוִץ לְמַחֲנֵה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֵה. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מֵאִי הָאִי קָרָא לְגַבִּי הָאִי. אֶלָּא כִיּוֹן דִּידַע מֹשֶׁה דְאַתַּעְבֵּרוּ מְנִיחֵהוּ דִישְׂרָאֵל אִיגוֹן וַיִּנִּין עֲלֵאִין אֲמַר דְּאִי וְדֵאִי מִכָּאן וְדִהֲלָאָה חֲוִיָּא בִישָׁא יִתִּי לְדִיִּירָא בִיעִיחֵהוּ וְאִי יָקוּם מִקְדִּישָׁא הָבֵא בִיעִיחֵהוּ יִסְתָּאֵב. מִיד. וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֹהֶל וּנְטָה לֹוֹ מַחֲוִץ לְמַחֲנֵה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֵה כִּיּוֹן דְחֲמָא מֹשֶׁה דְהָא כְּדִין יִשְׁלוּט חֲוִיָּא בִישָׁא מַה דְרָא הִנֵּה מִקְדָּמַת דְנָא :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

מִצְוַת עֲשֵׂה לְהַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם שְׁנַאֲמַר (ש"ס כ"ג) וַיַּעֲבֹדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִפִּי הַשְּׁמוּעָה כְּמִדּוּ שְׁעִבְדָּהּ זֶה הוּא הַתְּפִלָּה שְׁנַאֲמַר (דברים י"א) וְלֹעֲבָדוּ בְּכָל לְבַבְכֶם אֲמָרוּ חֲכָמִים אִי זֶה הוּא עֲבֹדָה שְׂבֻלָּב זֶה תְּפִלָּה וְאִין מְגִין הַתְּפִלוֹת מִן הַתּוֹכָה וְאִין מִשְׁנֵה הַתְּפִלָּה בְּזֹאת מִן הַתּוֹכָה. וְאִין לְהַתְּפִלָּה רַבִּיתוֹ

תשא ליום רביעי

קמו

הלכה פסוקה

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הל' תפלה פרק א'

לְהַתְּפִלָּה וְמִן קְבוּעַ מִן הַתּוֹכָה: וְלְתַפְּקָה נְשִׁים וַעֲבָדִים חֲבִיבִין בְּתַפְּלָה לְפִי שְׁהוּא מִצְוַת עֲשֵׂה שְׂלֹא מְגִין גְּרָמָא אֶלָּא חַיִּיב מִצְוָה זֶה בְּהוּ הוּא שְׁהוּא אֲדָם מִתְּחִנָּן וּמִהַפְּלִל בְּכָל יוֹם וּמִגִּיד שְׂבָחוּ שְׁל בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאַחַר בְּהוּ שׁוֹאֵל עֲבָדֵי שְׁהוּא עֲרִידָה לְהַם בְּקִשָּׁה וּבְתַחֲנִינָה וְאַחַר בְּהוּ נִתְּנָן שְׂבָח וְהוֹרְנָה לְה' עַל הַטּוֹבָה שְׁהַשְׁפִּיעַ לוֹ כִּי אֶחָד לְפִי כֹוֹחַ: : אִם הָיָה רְגִיל מִרְבָּה בְּתַחֲנִינָה וּבְקִשָּׁה וְאִם הָיָה עַבֵּד שְׁפָתַיִם מְדַבֵּר רַבִּי וְכִלְהוּ עַת שְׁוִרְצָה וְכִן מְגִין בְּתַפְּלוֹת כִּל אֶחָד כְּפִי יְכִרְתִּי וְשׁ מִתְּפִלָּה פְּעַם אַחַת בְּיוֹם וְיִשׁ מִתְּפִלָּה פְּעַמִּים תְּרַבָּה. וְכִל וְהוּוּ מִתְּפִלָּין גּוֹבַח הַמַּקְבֵּשׁ בְּכָל מְקוֹם שְׁוִרְתֵּה וְכִן הָיָה תְּבַבֵּר תְּמִיד מִמִּשְׁה רַבִּינוּ וְעַד עוֹרָא :

רַבִּיתוֹ וְכִרְוֹנָם לְכַרְבָּה הַתְּפִלָּה מוֹצֵיאָה אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם כִּי מִטְרִידוּ מִעֲסָק הַתּוֹכָה וּמְקוּיִם מְצִיטֵי וְהוּא כּוֹפֵר בְּהַשְׁתַּחֲוָה וְאִינוּ מְאָמִין שְׁהַכֵּל עַל יְדֵי הַשְׁתַּחֲוָה וְתַבְרָה וְכִמְדוּ שְׁאֲמָרוּ בְּבִרְוֵי וְכִרְוֹנָם לְכַרְבָּה כִּל מִי שְׁיִשׁ לוֹ פֶּת כְּסִיד וְאִמַּר מַה אוֹכֵל קְסָתֵר הַרְגִי וְהַ מְקַטְנֵי אֲמָנָה וְעֲלִיו גְּאֲמַר (וי"ד) כִּי מִי בּוֹ לְיוֹם קְטַנּוֹת מִי גְּבַם לְצַדִּיקִים שְׁוִתְּבִנְגּוּ שְׁוִתְּנָם לְעֵתִיד לְבֵא כְּטַנּוֹת אֲמוּנָה שְׁוִתְּוִתָּה בְּהַם. אֶכֶל הַבְּשָׂחוֹן אִין מַעֲלָה כְּסוּדָה וְכִמְדוּ שְׁתַּוֹּב אֲשֶׁרֵהוּ כִל חִיטֵי בּוֹ כִי מְאָמִין שְׁיִשׁ בְּעוֹלָם אֱלֹוִה שְׁיִכּוֹל וּמְשַׁנֵּיחַ וְכְתִיב (וי"ח י"ג) בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּהוּ וְתִיָּה הִי מְכַסְּהוּ וְיִבְטַח הוּא שְׁלֹא יִחַסְרוּ מוֹנֵנוֹתָיו כְּמִדּוּ שְׁאֲמַר הַכְּתוּב (תהלים י"ח) הַשִּׁבְחָה עַל ה' יִדְבָּקֵה וְהוּא יִכְלֵלָהּ וּבְתַנְאֵי שְׁוִרְתֵּה בְּאֵמַת וְבְכִל כְּלֵי שׁוֹם פְּקַפּוּקִי. וְעוֹד כִּי בְּהוֹחֵו בּוֹטְמִין וְנַעֲסוּק בְּתוֹכָהּ וּמְצוֹת בְּכָל בְּלִי הַהוֹר כְּלֵל :

תשא יום חמישי תורה

יכוין בקריאת המשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' רמלוי הו' אחרונה רשם כ"ן לקנות

הארת דוח ומירה משבת הבאה:

רַב עַל-בֶּשֶׂר אָדָם לֹא יִיָּסֵךְ וּבְמַתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשֶׂהוּ כְּמַהוּ קִדְשׁ הוּא מְדִישׁ יְהוָה לָכֶם: עַל בְּמִרָא דְאַנְשָׁא לֹא יִתְנַסֵּף וּבְדַמּוּתֵיהָ לֹא תַעֲבֹדוּן בְּתוֹתֵיהָ קוֹדְשָׁא הוּא מוֹדִישָׁא יְהוּ לְכֹוֹן: דַּג אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמַהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל-זֶרַךְ

רש"י

ונכרת

(רב) לא ייסך בשני יודין ל' לא יפעל כמו (דברים ו) למען ייטב לך: על בשר אדם לא ייסך. מן השמן הזה עלמו: ובמתכנתו לא תעשו כמהו. (כריתות ה) בסכוס סממניו לא תעשו אחר כמהו במשקל סממניו הללו לפי מדת הין שמן אצל אס פחת או רצה סממניו לפי מדת הין שמן מוסר ואף העשוי במתכונתו של זה אין הסך ממנו חייב אלא הרוקמו: ובמתכנתו. ל' חשבון כמו (שמות כ')

וְנִכְרַת מַעֲמוֹ: ס גָּבַר דַּי יִבְסֶם דְּבוֹתָהּ וְדַי יִתֵּן מִנְהָ עַל חַלּוֹנֵי
וַיִּשְׁתַּצֵּי מַעֲמָה: לֹד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מִשָּׁה קַח-לָךְ סָמִים
נֹטָף וְשִׁחַלְתְּ וְחַלְבֵנָה סָמִים וְלִבְנָה זָבָה בְּרַב
יְהוָה: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמִשָּׁה סֵב לָךְ בּוֹסְמִין נְמוּפָא וְטוּפְרָא וְחֻקְבִּנְתָּא
בּוֹסְמִין וְלִבְנֵינְתָּא דְכִיתָא מִתְקַל בְּמִתְקַל יְהוּ: לֹח וְעֵשִׂיתְ אֶתְהָ
קְטֹרֶת רִקַח מַעֲשֵׂה רִיקַח מִמֶּלֶח טְהוֹר קִדְשׁ:
וְתַעֲבֹד יְתָה קְטֹרֶת בּוֹסְמִין בְּסֶם עוֹבֵד בּוֹסְמִינוּ מְעַרְבַּב דְּבִי קִדְשָׁא:
לו וְשִׁחַקְתְּ מִמְּנָה הֶרֶק וְנִתְתָּה מִמְּנָה לְפָנֵי הָעֵדוּת
בְּאֵהָר מוֹעֵד אֲשֶׁר אֲוַעֵד לָךְ שְׁמָה קִדְשׁ קִדְשִׁים

תהיה רש"י

ה) מחכונת הלבנים וכן במחכונתה של קטורת: (רג) ואשר יתן ממנו. מאותו של
משה: על זר שאינו לורך כהונה ומלכות: (לד) נטף. הוא לרי ועל שאינו אלא
שרף הנוסף מעלי הקטף קרוי יטף ובלעז גומ"א (גוממיה) והלרי קורין לו טריאק"ה
(טהעריאק): ושחרת. שרש צסס חלק ומלהיר כלפורן ובלשון המשנה קרוי לפורן
וזו שחרגס אונקלוס וטופרא: וחלבנה. צסס שריחו רע וקורין לו גלבנ"א (גאלבאן)
ומנחה הכתוב צין סממני הקטורת ללמדנו שלא יקל בעינינו ללרף עמנו צאגדות
תענוותינו ותפלותינו את פושעי ישראל שיהיו גמנין עמנו: סמ"ים. אחרים: ורבנה
זכה. (כריתות ו) מכאן למדו רבותינו י"א סממנין נאמרו לו למשה צסיני מיעוט
סמים שנים נטף ושחלת וחלבנה ג' הרי ה' סמים לרבות עוד כמו אלו הרי עשר
ולבונה הרי י"א ואלו הן הלרי והלפרן החלבנה והלבונה מור וקליעה שבולת נרד
וכרכס הרי ח' שהשבולת ונרד אחד שהנרד דומה לשבולת הקושט והקילופה
והקנמון הרי י"א. בורית כרשינה אינו נקטר אלא בו שפין את הלפורן ללבנה
שהיא נאה: בד בבד יהיה. אלו הארבעה הנזכרים כאן יהיו שוין משקל במשקל
כמשקלו של זה כך משקלו של זה וכן שניו הלרי והלפורן והחלבנה והלבונה משקל שבעים
שבעים מנה ול' בד נראה בעיני שהוא ל' יחיד אחד באחד יהיה זה כמו זה:
(רה) ממלח. כחרגומו מעורב שיערב שחיקתן יפה יפה זה עס זה ואומר אני שדומה
לו (יונה ח) וייראו המלחים (יחזקאל כז) מלחך וחובליך על פס שמהפכין את
המים במשוקות כשמנהיגים את הספינה כאדם המהפך בקף בלים טרופות לערבן
עם המים וכל דבר שהאדם רוצה לערב יפה יפה מהפכו באלבז או בצוך:
ממלח טהור קודש ממולח יהיה וטהור יהיה וקדש יהיה (דו) ונתתה
ממנה וגו'. היא קטרה שבכל יום ויום שעל מוצח הפנימי שהוא באהל מועד:
אשר אועד רך שמה. כל מועדי דבור שאקבע לך אני קובעם לאותו מקום:
ויאמר

תְּהִיָה לָכֶם: וְתִשְׁחֹק מִנְּהָ וְתִדְּק וְתִתֵּן מִנְּהָ קֶדֶם סְהַדוּתָא בְּמִשְׁפָּן
זְמַנָּא דַּי אֲזַמְּן מִימְרֵי קָךְ תַּפְּסֵן קִדְשׁ קִדְשִׁין תְּהִי לָבוֹן:
נביאים מלכים א' י"ח

א וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְאַחֲאָב עֲלֶה אִכְלֵ וְשִׁתָּה כִּי-קוֹל תִּמְזֹן הַגִּישִׁים:
וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְאַחֲאָב סָק אִכְוֹר וְאַשְׁתְּ אֲרִי חַל אֲתִרְגִּישֵׁת מִטְרָא:
ב וַיַּעֲדָה אַחֲאָב לְאִכְלֵ וְלִשְׁתוֹת וְאֱלֹהֵינוּ עֲלֶה אֶל-רֹאשׁ הַפְּרָמֹל
וַיַּגְהֵר אֲרִצָּה וַיִּשֶׁם פָּנָיו בֵּין בְּרָכּוֹ: וְסִלַּק אַחֲאָב לְמִיכַל וְקִמְשִׁתִּי
וְאַלְהֵי סִלִּיק פְּרִישׁ טִירָא דְכַרְמֵלָא וְגַחִין לְאַרְעָא וְשׁוּי אִפּוּחֵי בֵין בְּרָכּוּהֵי:
ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ עֲלֶה-נָא חֲבֹט דְרַךְ-יִים וַיַּעַל וַיִּבֶט וַיֹּאמֶר
אֵין מֵאוּמָה וַיֹּאמֶר שֵׁב שִׁבַּע פְּעָמִים: וַיֹּאמֶר לְעוֹלָמִיָּה סָק בְּעֵן סָבִי
לְאוּרַח מְעַרְבָא וְסִלִּיק וְסָבָא וַיֹּאמֶר לִית מְדַעַם וַיֹּאמֶר תּוֹב שִׁבַּע זְמַנִּין:
ד וַיְהִי בְשִׁבְעֵית וַיֹּאמֶר הִנֵּה-עֵב קִטְנָה בְּכַף-אִישׁ עֲלֶה מִים
וַיֹּאמֶר עֲלֶה אִמֹר אֶל-אַחֲאָב אֶסֶר וְרַד וְלֹא יַעֲצֹרְכָת הַגִּישִׁים:
וְהוּהָ בְּזַמְנָא שְׁבִיעֵתָא וַיֹּאמֶר הָא עֲנָנָא סִלִּיק וְעִירָא כְּפִיסַת יַד גָּבַר סִלִּיק
מִמְעַרְבָא וַיֹּאמֶר סָק אִמֹר לְאַחֲאָב אֲוַדְרוּ וְחַוַּת וְלֹא יַעֲבִינְךָ מִטְרָא:
ה וַיְהִי וְעַד-כָּה וְעַד-כָּה וְהַשְּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ עֵבִים וְרוּחַ וַיְהִי
גִישִׁים גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחֲאָב וַיִּלְךְ יוֹרְעָאֵלָה: וְהוּהָ עַד דְּכִזְדְּרוּ וְנִתְּתָת
דְשִׁמְיָא אֶתְחַפִּיאוּ עֲנָנָא וְרוּחָא וְהוּהָ מִטְרַ סָגִי וְרָכִיב אַחֲאָב וְאַזְל לְיוֹרְעָאֵל:
מלוח רש"י בריבוי קרי

(ב) ויגהר ארצה. ונתון לארעא להתפלל על הגשמים: (ג) דרך ים. תראה אם
ענן עולה מן הים: (ד) אסור ורד. אסור מרכבותיך ורד מהר הכרמל לשב
לביטך פן ידחק אויבך הגשם בדרך: (ה) ועד כה. במך שהלך השליח ובמך
שחסר המרכבה התקדו וכו'.

כתובים משלי י"ט

א מַלְוָה יְהוָה תּוֹנֵן דַּל וְגִמְלוֹ יִשְׁלֶם-לּוֹ: מֵאֵן דְּבַעֵי נְזִיף לְאַדְהָא
מִתְרַחִים עַל מַסְבִּינָא וּפּוֹרְעֵנוּתָא מִכְּתָא מִשְׁתַּלִּים לִיה:
ב יִסֵּר בְּנֵךְ בִּי-יֵשׁ תִּקּוּת וְאֶל-הַמִּיתוֹ אֶל-תִּשְׂא נַפְשֶׁךָ:
רְדִי בְרַךְ מִשּׁוֹל דְּאִית סְבִיבָא וְקִמְיִתוּתִיהָ לֹא תִרְמִי נַפְשֶׁךָ:
ג גִּדְרֵי לְחַמְתָּה נִשְׂא עֵנְשׁ כִּי אִם-תִּצְלִי וְעוֹר תּוֹסֵף: נִכְרָא חֲמִתָּנָא
מקבל רש"י גדל קרי

(א) מדוה ה' כו'. יש לו מלוה אלל ה' מי שחונן: וגמורו ישלם לו כשיחלה
ויטה למוט נדקמו מלינה עליו: (ב) ואל המיתו וגו'. אל הכהו מכת
וויטה

הקביל תפא וכמה דמעלי על מוענה מוסף: ו שמע עצה וקבל
מוסר למען תחכם באחריתך: שמע עיצתא וקבל מרדותא מטול
דתתחכם בסופך: הרבות מהשבות בלב איש ועצת יהוה היא
תקום: סגיאן מהשבתא בלביה דגברין ועיצתא דאיהא היא תקום:

רש

מיסה. (ג) נושא עונש. אם תעבור על חמתך: כי אם תציק. את שואך
ועוד הוכיף ימים וטובה:

משנה מנחות פרק ו

התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות שתי איפות.
האיפה שלש סאין. עשרים עשרון עשרה לחמין. (עשרה מצה)
עשרה לחמין. עשרון לחלה. ועשרה למצה. ובמצה שלשה מינין. חלות
ורקיקים ורבוכה. נמצאו שלשה עשרונות ושלש לכל מין. שרש חלות
לעשרון. במדה ירושלמית היו שלשים קב. המשה עשר לחמין. ובחמשה
עשר למצה. חמשה עשר לחמין קב וחצי לחלה. וחמשה עשר למצה.
והמצה שלשה מינין. חלות ורקיקים ורבוכה. נמצאו המישת קבין לכל
מין. שתי חלות קקב: המלואים היו באים במצה שבתודה חלות ורקיקים
ורבוכה. הנזירות היתה באה שתי ידות במצה שבתודה. חלות ורקיקים

ואין

ברטנורא

פרק ו התודה ה' סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות. ה' סאין של ירושלמיות הן
ו' מלות שהיו במדבר בימי משה שהוסיפו על המדה שהיתה בימי משה
שמות דקיימא לן מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משמות ואותו שותה הוא שותה מולכר:
שתי איפות. כלומר הנך שש סאין הם שתי איפות שהם. ו' עשרון. שהרי בכל איפה עשר
עשרונות: עשרה לחמין. עשרה עשרונות לעשר חלות המן שבתודה: רבוכה. חלוטה במים רותחין
קרויה רבוכה. ורבינו משה בר מיימון פירש רבוכה מרובה שכן וקלויה בו לפי שהיה בה שמן
כנגד החלות והרקיקין. נמצאו שלשה עשרונות ושלש לכל מין. ומין שמנה: שלשה חלות
לעשרון. דהוי להו עשר חלות ל' עשרונות ושלש: במדה ירושלמית. שלח היו בה עשרונות
אלף קבים: היו. הנך חמש סאין: ל' קבין. שהם שש שהקנים ונגמרא בדרייתא מיהי
מגורה שזה שכל מין ומין מארבע מינים שבתודה היו באים עשר חלות ואמר נאמר כלן
והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ונאמר בתרומת מעשר (ממנו) תרומה לה' מה להלן
א' מעשר אף כהן אחד מעשר ולמדנו שכן אחד של המן היה עשרה עשרונות כנגד ג' מינים של
מנה מדכתיב על הלוח לחם המן אמרה תורה כנגד המן הבא מנה: המלואים. שהיו בימי
משה כשנתחך אהרן ובעו לכהונה: היו באים במצה שבתודה. חלות ורקיקים ורבוכה. דכתיב
במלואים ומסל המנות אשר לפני ה' לקח חלה מנה אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק א'. חלת
מנה חלו חלות. וחלת לחם שמן זו רבוכה דמוסיף בה שמן כנגד חלות ורקיקים. ורקיק זה רקיק:
נזירות. להי נזיר שנאמר וכל מנות חלות חלות בשמן ורקיקי מנות משהי' בשמן ורבוכה לא
הזכיר שם: שני ידות. שני חלקים של מיני מנה שבתודה היו: נזירות ודמפרש ואיל גמלא
נזירות עשר קבין שהרי בני מיני מנה שבתודה היו ס' קבין והיו להו עשרה שני ידות של ס' קבין:
שהן שש עשרונות ועודין. כלומר ועוד סוסף עליהן שהרי היו שלש עשרונות ושלש לכל מין
כדאמרן

ואין בה רבוכה (נמצאו) עשרת קבין ירושלמיות שהן שלשה עשרונות
ועודין. ומכלן היתה גמלא אחד מעשרה תרומה שנאמר והקריב ממנו אחד
מכל קרבן תרומה ל'. אחד שלא יטול פרום. סבל קרבן שיהיו כל
הקרבנות שוין ושלא יטול מן קרבן לחבירו. לפיכך הזכיר את דם השקמים
לו יהיה. והשאר נאכל בפעלים: השוחט את התודה בפנים. ובחמה חוץ
לחומה. לא קדש הלחם. שחטה עד שלא קרמו בתנור. ואפילו קרמו כלן
חוץ מאחד מהן. לא קדש הלחם. שחטה חוץ לזמנה וחוץ
למקומה. קדש הלחם. שחטה ונמצאת מריפה לא קדש
הלחם. שחטה ונמצאת בערת מים. רבי אליעזר אומר קדש. ובחמין
אומרים לא קדש. שחטה שלא לשמה. וכן איל המלואים. וכן שני כבשי
עצרת ושחטמן שלא לשמן. לא קדש הלחם: ונסבין שקדשו בכלי. ונמצא
הזבח פסיד אם יש שם זבח אחר יקרבו עמו ואם לאו יפסלו בלינת. ולד

תורה

ברטנורא

כדאמרן לעיל בני מנה שבתודה נמצא ל' מינים שש עשרונות ובייני דקאמר
שש עשרונות ועודין: ומכלן. מכל ד' מינים שבתודה. היו הכהני נטלים א' מעשרה תרומה:
שלא יטול פרום. שבור וחמתך: שיהיו כל הקרבנות שוין. המינים יהיו שוין י' חלות לכל
מין: שלא יטול. הרומה מקרבן על חבירו. שאם היו ממין זה חמשה וממין זה ט' נמצא מפרש
מזה על זה: השוחט את התודה בפנים. לפנים מן העורה: ולחמה חוץ לחומה. נגמרא
מוקמי' לה חוץ לחומה בית פאני. רבותי פירשו חוץ לחומה החיצונה של ירושלים (אכל חוץ לעורה
קדוש) ואע"ג דכתיב והקריב על זבח הזהב' חלות דמשמע לכאורה שהיא הלחם אלא בשעת זביחה
לא דרשינן על כסמון. ורמב"ם גורם בית בני ומפרש שהוא מקום קרוב להר הבית אלא שהוא חוץ
לחומה הר הבית ושם אופים המנחו' וע"כ היו קורים לו בית בני לשון פת נג המלך: עד
שלא קרמו בתנור. לאו לחם נינהו אלא עיסה בעלמא: שחטה. ע"מ לאכלה: חוץ לזמנה.
קדש כלחם ופגל. ע"מ לאכלה: חוץ למקומה קדש הלחם. ופגל. ועמא דקדש הלחם משום
דפסולו בקדש וקיימא לן כל פסולו בקדש מקבלו: שחטה ונמצאת מריפה לא קדש
הלחם. דפסולו קודם שהי' הוא: שחטה ונמצאת בעלת כוס ר"א אומר קדש. נגמרא
מוקי לה בדוקין שבעין דכתיב הוי מומא סבר ר"א דאם עלו לא ירדו הואיל ואין מומן ניכר הילכך
קדש הלחם. ואין הלכה כר"א: ושלא דשמה לא קדש הלחם. דכתיב על חלות לחם חמין יקריב
קרבנו על זבח תודת שלמיו על זבח שזובה לשם תודת שלמיו: וכן איל המלואים. לפי שהן היו
תחלה לכל הקרבנות נקט איל המלואים. וה"ל לאיל נזיר דמלואים כקרבן יחיד הן חסובים: ד נסכים
שקדשו בכלי. לאו דוקא בכלי סאין נסכין מהקדשין ליפסל ביוגא וכלינה ואף ע"פ שקדשו בכלי
אלא בשחיטת הזבח דכתיב זבח ונסכים הנסכים תלוין בזבח: ונמצא הזבח פסול. שפסל בזריקה
דאלו בשחיטה נפסל לא קדשו נסכים: אם יש שם זבח אחר יקרבו עמו. בנסכים של
נזיר מוקמינן לה למתניתין משום דלכ בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו לזבח זה הוצרכו
ואם לאו יהיו לזבח אחר אבל בנסכים של יחיד אין כשרים לזבח אחר ואפי' נסכים
של נזיר אין קרבים עם זבח אחר אלא א"כ היה אותו זבח כשנפסל הזבח הראשון
אבל אם לא היה זבח כשרים עם זבח אחר אלא א"כ היה אותו זבח כשנפסל הזבח הראשון
מחסרה וכו' קתי יקרבו עמו בד"א שהיה זבח באותה שעה אבל אם לא היה זבח באותה
שעה נעשה כמו שנפסלו בלינה ופסולים והכי מיפרשא מתני' נגמרא וכו' שלא נתקדשו נסכים בכלי
אע"ג ששחט הזבח יכולים להקריב נסכים אפי' אחר כמה. מים דק"ל מביא אדם קרבנו היום
ונסכו אפי' אחר כמה ימים ביו נסכים של יחיד בין נסכים של נזיר וכו' מזרע מביא אשמו היום

לוג

תשא ליום חמישי

תודה ותמורתה. והמפריש תורתו ונאבדה. והפריש אחרת תחתיה. אין מעונין לחם. שנאמר והקריב על זבח התודה. התודה מעונה לחם. ולא יקרה. ולא תליפתה. ולא תמורתה. מעונין לחם: האומר הרי עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין. תודה מן החולין ולחמה מן המעשר. יביא לחמה מן החולין. תודה מן המעשר ולחמה מן החולין. יביא התודה היא ולחמה מן המעשר יביא. ולא יביא מחמי מעשר שני. אלא כמעשר שני. ומגין לאומר הרי עלי תודה. לא יביא אלא מן החולין שנאמר וזבת פסח לוי אלהי צאן ובקר. והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים. אם בן צמה נאמר צאן ובקר. אלא חמיש כל הבא מן הצאן ומן הבקר פסח. מה הפסח שהוא בא בחובה אינו בא אלא מן החולין. אף כל דבר שהוא בא בחובה לא יבוא אלא מן החולין (לפיכך) האומר הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל והם באים חובה. לא יביאו אלא מן החולין. והנסכין בכל מקום לא יביאו אלא מן החולין:

ברטנורא

ונג שמן שלו לאחר כמה ימים: ולד תודה. שהפריש תודה מעובר וילדה. וכן המפריש תודתו וגלגלה והפריש אחרת תחתיה אינו עונה לחם הראשונה אלא נמלאת לאחר הקרב' שניה וכן שניה אם נמלאת הראשונה קודם הקרבתה והקריב ראשונה שוב אין השניה עונה לחם: חליפתה. היינו הפריש תודה ואבדה ומפריש אחרת תחתיה: המורתה. כגון שעומדת בעין ואומר זו תמורת זו וכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש: ה' יביא היא ולחמה מן החולין. ולא מן המעשר דכיון דאמר הרי עלי הוה ליה דבר שנחובה וכל דבר שנחובה אינו בא אלא מן החולין ואם אמר: הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין. דלחם נגדר אחר תודה וכיון דאמר הרי עלי תודה מן החולין בעל כרחיה אחייב ליה בלחם הלכך הוי דמהדר ואמר לחמה מן המעשר לאו כלום הוא: תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא. כלומר יביא כמו שגדר ולא חובה דכ"ש אם יביא שניה מן החולין דספיר עבד אלא אם רצה להביא כמו שגדר יביא: ולא יביא הלחם מחמי מעשר שני. עמנו דלחם דומיא דשלמים בעינן מה שלמים ממשות מע"ש ולא ממעשר שני עמנו אף לחם כן: ה' מה פסח שהוא בא בחובה אינו בא אלא מן החולין. דפסח מזרים לא בא אלא מן החולין שעדיין לא היתה להם שום תבואת מעשר שני שאין מע"ש אלא משכנסו לדרך ומה פסח מזרים לא בא אלא מן החולין אף פסח דורות אינו בא אלא מן החולין שהרי הוא אומר ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה שיהו כל העבודות החדש הזה כזה של מזרים: אף כל דבר שבחובה נמי כו'. לפיכך האומר הרי עלי תודה או שלמים הואיל והן באים חובה דקאמר הרי עלי לא יביא אלא מן החולין: והנסכים. אפי' אמר הרי עלי להביא ממעשר לא יביא אלא מן החולין דכי שרי רחמנא לאתויי שלמים ממעשר הני מעילי שלמים גופיהו דבני אכילה נינהו אבל נסכים דכליל הם לא יביאו מן המעשר:

גמרא מנחות דף צ"ט ע"א

מנא דן דמעלין בקדש אמר רבי אחא בר יעקב דאמר קרא (במדבר י"ו) את מזהות החמאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים צפוי למזבת וגו' בתחלה תשמישי מזבת

ועכשו

תשא ליום חמישי

קח

ועכשיו גופו שק מזבת. (דברים י') אשר שברת ושמתם בארון תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מבאן לתלמיד חכם שישב תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון. אמר ריש ל' ריש פ' עמים שבטולתה שק תורה זו היא יסודה (שמית לר) דכתיב אשר שברת אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה יישר בכה ששברת. ואמר ריש דקיש תלמיד חכם שפירח אין מבזין אותו בפרהסיא שנאמר (הושע ד') וכשלת היום וכשך גם נביא עמך לילה. פסחו בלילה. ואמר ריש דקיש כל המושב דבר אחד מלמודו עובר בלאו. שנאמר (דברים ד') רק השומר לה ושומר נפשו מאד פן תשבת את הדברים וכדברי אבין אמר רבי אילעא דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא כל מקום שנאמר השומר פן ואל אינו אדא לא תעשה. רבינא אמר השומר ופן שני לאוין וינהו. רב נחמן בר יצחק אמר בשלשה לאוין שנאמר השומר לה ושומר נפשו מאד פן תשבת את הדברים יכול אפילו מחמת אונסו תלמוד לומר ופן יסורו מלבבך במסירים מלבב הכתוב מדבר. רבי דוסתאי בר ינאי אמר יכול אפילו תקפה עליו משנתו תלמוד לומר רמ. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו תורה נתנה בארבעים ונשמה נוצרה לארבעים כל המושמר את התורה נשמתו משתמרת וכל שאינו מושמר את התורה אין נשמתו משתמרת. תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שמוסר צפור

דרור

רש"י

אשר שברת ושמתם בארון. שישים השברים בארון: שביטולה של תורה. כגון שמבטל תורה להולאת המת ולהכנסת כלה: זהו יסודה. כלו' מקבל כאלו יושב ומייסדה ועוסק בה שנאמר אשר שברת ולא אמר ליה בלשון כעס שמע מינה הסכימה עמו דעת הסכימה כשביטל תורה ושיצדן כיון דנחמון לעובה: תקפה. שלא יכול להעמיד גרסו: רק. מיעוט היא: נוצרה לארבעים. לורס הולד לארבעים יום במס' נדה:

תשא ליום חמישי

דרור לעבודו ואמר ליה כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסר בדמיה נשמתך אני נוטל ממך לפיכך כל המשמר את התורה נשמתו משתמרת :

זוהר השא דף קצ"ד ע"א

וקרא לו אהל מועד. וכי לא הנה בקדמיתא אהל מועד אלא בקדמיתא אהל סתם השתא אהל מועד. מאי מועד. רבי אלעזר אמר קטב. רבי אבא אמר רביש. רבי אלעזר אמר קטב. מה מועד דאיהו יום הדרה דסיקרא דאתוספא ביה קדושה לא שלמא בה פנימוותא אוף הכא קרי לה בשמא דא לאחזאה דהא אתרתיק כפינייהו וקא אתפגים. ועל דא וקרא לו אהל מועד פתיב. ורבי אבא אמר לביש דהא בקדמיתא הנה אהל סתם כמה דאת אמר (ישעי' ל"ג) אהל בר יצען בר יפע יתדותיו לנצח והשתא אהל מועד. בקדמיתא למיתב תיין ארוכין לעקמא דקא ישלוט בהו מותא. מכאן וקרא לה אהל מועד כמה דאת אמר (איוב ל') ובית מועד לך חיי. השתא אתיהיב ביה זמנא ותיין מצובין לעקמא בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים. בקדמיתא חבורתא וזוונא לסיקרא בשמשא דקא יעדון. השתא אהל מועד זוונא דידהון מזמן קזמן ובגין כך וקרא לו אהל מועד מה דקא הנה קודם. ועל דא אהל מועד קרי ליה דהא שרייא ביה זמן קציב לכל עקמא. ועל דא רזא דמלכה אית ימינא לעילא ואית ימינא לתתא אית שמאלא לעילא ואית שמאלא לתתא. אית ימינא לעילא בקדושה עלאה ואית ימינא לתתא דאיהו בסמרא אחרא. אית שמאלא לעילא בקדושה עלאה לאתערא רחמינותא לאתקשרא סיקרא באתר קדישא לעילא לאתנהרא. ואית שמאלא לתתא דאפריש רחמינותא דלעילא ואתפריש לה מלחנהרא בשמשא ולאתקרבא בהריה ודא הוא סמרא דחוייא בישא. דכד שמאלא דא דלתתא אתערת פדין משיך לה לסיקרא ואפריש לה מלעילא ואתחשבת נהוראה ואתדבקת בחוייא ופדין שאיבת מותא לתתא לכלא דאתדבקת בחוייא ואתרחת מאילנא דחיי ועל דא גרים מותא לכל עלמא ודא הוא פד אסתאב מקדשא עד זמנא מצויב דאתקנת סיקרא ותבת לאתנהרא ודא הוא אהל מועד. ועל דא יהושע לא מית אלא בשמא דנחש דא דקריב ופגים משפנא כדמדמיתא ודא הוא רזא דכתיב ויהושע בן נון נער. דאף על גב דאיהו נער לתתא לקבלא נהורא לא ימיש מתוך האהל כמה דאתפגים דא חיי נמי אתפגים דא. אף על גב דזינא קדישא הנה ליה

תשא ליום חמישי

ק"ט

ליה פניו דאתפגים סיקרא חיי הוא ודאי לא אשתזיב בלחודוי מניה מההוא גזנא ממש והא אתמר זכאין אינון צדיקיא דידעין רזין דאורייתא ומתדבקין בה באורייתא ומקיימין קרא דכתיב (יהושע *) והגית בו יומם ולילה וגומר ובגיתה יזכון לחיי עלמא דאתי דכתיב (דברים ל') כי הוא חייך וארץ ימיה וגומר ביראיו

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות תעלה פרק א'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

עורא ובית דינו תקנו שמונה עשרה ברכות עד הסדר שלש ראשונות שבת לה' ושלש אחרונות הדרה ואמצעיות וש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות דכד תפצי איש ואיש ודצרכי הצבור בלן כדו שיהיו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן ומהנה תפלת אלו העלגים תפלה שלמה תפלת בער הלשון הצחקה. ומפני ענין זה תקנו כל הברכות והתפלות מסוברות בפי כל ישראל כדי שיהא ענין כל ברכה צרוף בפי העלג. וכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין התפלות שתי תפלות בכל יום פגגד שני תמידין וכל יום שניש דרבן מוסר תקנו בו תפלה שלישית פגגד דרבן מוסר. ותפלה שתיא פגגד תמיד של בקר היא הנקראת תפלת השחר. ותפלה שפגגד תמיד של בין הערבים היא הנקראת תפלת מנחה ותפלה שפגגד המוספין היא הנקראת תפלת המוספין:

תאנות המענונים רעה מפל הנזכר לעיל כי כהיותו בגן עדן וביאהו ליה חמדה וגו' ושכנעת שקר ושנאת בפריות וקנאה דומה לעשו שגמר בו (בראשית כ"ה) הלעיטני לא וגו' ועליו נאמר (ספרי כ"ג) ושמת סבין בלעך אם בעל נפש אמה פי ער ודי בן יאבד גלות ומפרות וכל מאכלות אסורות וכתיב (מלח' ו') בד עצמל האדם לפיהו וכתיב (ספרי י"ג) ובטן רשעים תחסר וכתיב (דברים ל"ב) וישמן ישורון וגו' וישמש אלוהים עשהו פי מביאו דכחוש בשם יתפרד כמו שכתוב (ספרי ל') פן אשבע וכן שתי ואמרתי מי ה' ועל כל העבירות אין תקון נעגש נבן סורר ומורה שאכל מרמית בשר ונחצי לוג יין. נפקל ואמרו רבותינו זכרונם לברכה מנהג הרשעים (ישעי' כ"ב) אכיל בשר ושמות יין וכו' וכתיב (ע"ג) אם יכפר העון הנה דבם עד המותון ואמר אלהיו זכרונו לברכה לרבי יהודה לא תרגו ורא תתקא :

תשא ליל ששי תורה

צירוף יהוה

יו והקמרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם

קדוש תהיה לה ליהוה : וקמרת בוסמין די תעבר בדמותה

לא רש"י (כז) במתכנתה. בזמין סמוניה: קדש תהיה לך דה'. שלא טענה אלא לשמי

גא תעבדון לכוון קודשא תהי דך קדם יי : רח איש אשר יעשה
 כמות להריות בה ונכרת מעמיו : ס ובר דיעבד דכנתה
 לארשא בה וישתצי מעמה : לא א וידבר יהוה אל משה
 לאמר : ומלי יי עם משה למימר : ב ראה קראתי בשם
 בצלאל בן אורי בן חור למיטה יהודה : חו ורביתי
 בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה : ג ואמלא אתו
 רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל
 מלאכה : ואשלמית עמה רוח מן קדם יי בחכמתא ובסודותה
 ובמדע ובכר עבדא : ד לחשב מחשבת לעשות בזהב
 ובכסף ובנחשת : קאלפא אומנון דמעבד דהבא ובכסףא ובנחשא :
 ה ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עין לעשות בכל
 מלאכה : ובאמנות אבן טבא לאשקמא ובנרות אעא למעבד בכר
 עבדא : ו ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן
 אחיסמן למטה דן ובלב כל חכם לב נתתי חכמה
 ועשו את כל אשר צויתך : ואנא הא יהבית עמה ית אהליאב
 בר אחיסמן לשבטא דדן ובקפא כל חכמי לבא יהבית חכמתא ויעבדון
 ית כל די פקדנך : ז את אהל מועד ואת הארון לעדת
 ואת הכפרת אשר עליו ואת כל כלי האהל :

רש"י ית

לשמי : (ח) דהריח בה. אכל עושה חתה במחכמה משלך כדי למוכרה
 ללבוז : (ב) קראתי בשם. לעשוה מלאכתי את כללאל : (ג) בחכמה. מה
 שארש שומע דברים מאחרים ולמד : ובתבונה. מבין דבר מלבו מתוך דברים
 שלמד : ובדעת. רוח הקדש : (ד) לחשב מחשבת. אריגת מעשה חשב :
 (ה) ובחרשת. לשון אומנות כמו (ישעיה מ) חרש חכם ואונקלוס פירש ושנה
 בפירושן שאומן אבנים קרוי אומן וחרש עין קרוי נגר : דמראת. להושיבה
 במשכנת שלה במלואה לעשות המשכנת למדת מושב האבן ועביה : (ו) ובלב בר
 חכם רב וגו'. ועוד שאר חכמי לב שזכרם וכל אשר נתתי בו חכמה ועשו את כל
 אשר

ית משכן זמנא וית ארנא דספרותא וית פפרתא די עלוהי וית כל מני
 משכנא : ח ואת השלחן ואת כליו ואת המנורה
 המהרה ואת כל כליה ואת מזבח הקטרת : וית
 פתורא וית מנוהי וית מנרתא דכיתא וית כל מנהא וית מדבחא דקטרת
 בוסמיא : ט ואת מזבח העלה ואת כל כליה ואת הכיור
 ואת כנו : וית מדבחא דעקתא וית כל מנוהי וית פתורא וית בסיסה :
 י ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן
 ואת בגדי בניו לכהן : וית רבושי שמושא וית רבושי קודשא
 לאהרן פהנא וית רבושי בנהוי לשמשא : יא ואת שמן המושחה
 ואת קטרת הסמים לקדש בכל אשר צויתך
 יעשו : פ וית משחא דרבותא וית קטרת בוסמיא לקודשא בכל די
 פקדנך ועבדון : יב ויאמר יהוה אל משה לאמר :
 ואמר יי למשה למימר : יג ואתה דבר אל בני ישראל
 לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני
 וביניכם לדרתיקם לדעת כי אני יהוה מקדשכם :
 ואת מלך עם בני ישראל למימר ברם ית יומי שביא די לי תשרון ארי

רש"י את

אשר לויסך : (ז) ואת הארון לעדת. ללורך לוחות העדות : (ח) המהרה.
 על שם זהב טהור (מנחות כט) : (י) ואת בגדי השרד. אומר אני לפי פשוטו
 של מוקרא שאי אפשר לומר שבגדי כהונה מדבר לפי שנאמר אללם ואם בגדי
 הקדש לאהרן הכהן ואם בגדי בניו לכהן אללם אלו בגדי השרד הם בגדי הסכלת
 והארגמן ותולעת שני האמורים צפ' מסעות (במדבר ד) ונתנו עליו בגד חכלת
 ונתנו עליו בגד ארגמן ונתנו עליהם בגד תולעת שני ונראין דברי שנאמר (שמות
 לט) ומן הסכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש ולא הזכר
 שש עמסה ואם בגדי כהונה מדבר לא מלינו באחד מהו ארגמן או תולעת שני
 בלא שש בגדי השרד י"מ לשון עבודה ושירות כתרנומו לבושי שמושא ואין
 לו דמיון במקרא ואני אומר שהוא לשון ארמו כתרנומו של קלעים ותרנום של
 מכבר שהיו ארונים במחט עשויים נקבים נקבים ללידין בלעז (שלונגווערק) :
 (יא) ואת קטרת הסמים לקדש. ללורך הקטרת ההיכל שהוא קדש : (יג)
 ואתה

את היא בין מימרי ובניכיון קדריכון למדע ארי אגא יי מקדשכון :
יד ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם
מחלליה מות יומת כי בל העשה בה מלאכה
ונברתה הנפש ההוא מקרב עמיה : ותשרון ית
שבתא ארי קודשא היא לבון מחקנה אתקמלא יתקמל ארי כל
דיעבד בה עבדא וישתצי אנשא ההוא מנו עמה : טו ששת
ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת
שבתון קדש ליהוה בל העשה מלאכה ביום
השבת מות יומת : שתא יומין יתעבד עבדא וביומא שביעאה
שבת שבתא קודשא קדם יי כל דיעבד עבדתא ביומא דשבתא אתקמלא
יתקמל : טז ושמרו בני ישראל את השבת לעשות
את השבת לקדשתם ברית עולם : וישרון בני ישראל ית
שבתא למעבד ית שבתא קדוהון קום עלם : יז ביני ובין בני
ישראל אות הוא לעלם ביששת ימים עשה יהוה
את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת

וינפש רש"י

ואתה דבר אר בני ישראל. ואתה אע"פ שהפקדתיך ללוותם על מלאכת המשכן
אל יקל בעיניך לרחות את השבת בשביל אוהה מלאכה : אך את שבתתי
תשמרו. אע"פ שהיו רדופין וריוין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה כל
אכין ורקין מיעוטין למטט שבת ממלאכה המשכן : כי ארת הוא ביני וביניכם.
אות גדולה היא בינינו שבחתי כנס בהנחילי לכם את יוס מנוחתי למנוחה .
דדעת. האומות זה כי אני ה' מקדשכם : (יד) מות יומת. אם יש עדים
והתראה : ונברתה. בלא התראה : מחלליה. הנהג זה חול בקדושתה : (טו)
שבת שבתון. מנוחה מרגוע ולא מנוחה עראי : (שבת שבתון. לכך כפלו
הכתוב לומר שאסור בכל מלאכה אפילו אוכל נפש וכן יו"ט שגאמר בו (ויקרא
כג) שבת שבתון היא לכם חסור בכל מלאכה אבל יוס טוב לא נאמר בו כי אם
ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (שם לט) אסורים בכל מלאכה עבודה
ומותרים במלאכה אוכל נפש) : קדש דה'. שמירת קדושתה לשמי ובמלותי :
(יז) וינפש. כתרומתו ונה וכל לשון נופש הוא ל' נפש שמיטב נפשו ונשימתו
בהרגיעו

וינפש : ס בין מימרי ובין בני ישראל את היא לעלם ארי שתא יומין
עבד יי ית שמיא וית ארעא וביומא שביעאה שבת ונח :
שני יח ויתן אר משה ככלתו לקדש אתו בתר סיני
שני לתת העדת לתת אבן כתבים באצבע אלהים :
ויבב למשה בד שיצי למלא עמה במורא דסיני תרין לוחי סהדותא לוחי
אבנא כתיבין באצבעא דיי : לב א וירא העלם כי בשש
משה קרדת מן ההר ויקהל העלם על אהרן ויאמרו
אליו קום | עשה לנו אלהים אשר ירכו לפנינו כי
זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא
ידענו מה היתה לו : וחזא עמא ארי אומר משה למתת מן מורא
ואתפגש עמא ער אהרן ויאמרו ליה קום עבד קנא דחנן דיהכון מדמנא

רש"י ארי

בהרגיעו מטורח המלאכה ומי שכתוב בו (ישעיה מ) לא יעף ולא ייגע וכל פעלו
במאמר הכתיב מנוחה לעלמו לשכר האזון מה שהיא יכולה לשמוע : (יח) ויתן
אר משה וגו'. אין מוקדם ומאוחר בתורה מעשה העגל קודם לזיווי מלאכת המשכן
ימים רבים היה שהרי ב"ז בתמוז נשתכרו הלוחות וביום הכפורים נתראה הקב"ה
לישראל ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן (ל"ע טובא דילמא
הכל כסדר וליווי הקב"ה למשה היה בארבעים ימים הראשונים טרם עשות העגל
וקודם רדתו מההר עשו העגל ומשה לא הגיד לישראל ליווי המשכן עד למחרת
יום הכפורים שהיו ישראל מרולים להקב"ה. וכן הוא בהדיא בזוהר ויקהל אשר על
בן בליווי הקב"ה כתיב מאת כל איש דהיינו גם ערב רב כמו שדרשו רבותינו ז"ל
איש איש מלמד לו. ומשה בליווי אמר לישראל קחו מאתכם דייקא ולא מערב רב
לפי שהם גרמו בזקין וק"ל) : כבדתו. ככלתו כתיב חסר שנמסרה לו תורה
במחנה כלה לחתן שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. דבר אחר מה
כלה מתקשטת בכ"ד קשטין הן האמורים בספר ישעיה אף ת"ח לריך להיות בקי
בכ"ד ספרים : רדבר אתו. החקים והמשפטים שבאלה המשפטים : רדבר אתו.
מלמד שהיה משה שומע מפי הגבורה וחוזרין ושוכין את ההלכה שניהם יחד : דחת.
לחת כתיב שהיו שתיים שוות (א) כי בשש משה. כתרומתו לשון איחור וכן
(שופטים ה) בשש רכבו (שם ג) ויחילו עד בוש כי כשעלה משה להר אמר להם
לסוף ארבעים יום אני בא בחוק ו' שעות כסבורים הם שאותו יום שעלה מן
המנין הוא והוא אמר להם שלימים מ' יום ולילו עמו ויום עלייתו אין לילו עמו
שהרי ב' בסיון עלה כמלא יום מ' ב"ז בתמוז ב"ז בא השטן וערבב את העולם
והראה דמות חשך ואפילה וערבוביא לומר דלוי מה משה לכך בא ערבוביא
לעולם

תשא לליל ששי

ארי דין משה נבכא די אסקנא מארעא דמצרים קא ידענא מה הוה קה :
ב ויאמר אליהם אהרן פרקו גזמי הזהב אשר באזני
נשיכם בניכם ובנותיכם והביאו אלי : ואמר קהו
אהרן פריקו קדשי דבהקא די באודני נשיכון בגיכון ובגתיכון ואיתיו
זוטי : ג ויתפרקו כל העם את גזמי הזהב אשר
באזניהם וביאו אל אהרן : ואתפריקו כל עמא ית קדשי
דבהקא די באודניהון ואיתיו אהרן : ד ויקח מידם ויצר אתו
בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהינו
ישראל אשר העלוק מארי מצרים : ונסיב מידיהון וצר

יהה רש"י

לעולם אמר להם מה משה שכבר באו שש שעות ולא בא וכו' כדאית' במס' שבת
(דף פט) וא"ל לומר שלא טעו אלא בזים המעונן בין קודם חלות בין לאחר חלות
שהרי לא ירד משה עד יום המחרת שנאמר וישכימו ממחרת ועלו עולות : אשר
ירכו רפנינו. אלהות הרבה היוו להם : כי זה משה האיש. כמין דמות משה
הראה להם השטן שנושאים אותו באויר רקיע השמים : אשר הערנו מארץ
מצרים. והיה מורה לנו דרך אשר נעלה בה עתה לריכין אנו לאלהות אשר
ילכו לפנינו : (ב) באזני נשיכם. אמר אהרן בלבו הנשים והילדים חסים
בהכשטיהן שמה יתעכב הדבר וכתוך כך יבא משה והם לא המתו ופרקו מעל
עלמן : פרקו. לשון ליווי מגורת פרק ליחיד כמו ברכו מגורת בך : (ג) ויתפרקו.
לשון פריקת משא כשנעלו מאזניהם נמלאו הם מפורקים מזמיהם דישקרי"ר
בלעז (ענטלאזטעטע) : את גזמי. כמו מזמי כמו (שמות ט) כלאהי את העיר
מן העיר. (ד) ויצר אותו בחרט. יש לתרגמו בשני פנים האחד וילך לשון
קשירה בחרט ל' סודר כמו (ישעיה ג) והמטפחות והחריטים (מלכים ב ה) וילך
ככרים כסף בשני חריטים. והב' וילך לשון לורה בחרט כלי אומנות הלורפין
שחורטין וחורטין בו לורה בזהב כעט סופר החורט אותיות בלוחות ופנקסין כמו
(ישעיה ח) וכתוב עליו בחרט אנוש וזהו ש"א וזר יתיה בזיפא לשון זיוף הוא
כלי אומנות שחורטין בו בזהב אותיות ושקדים שקורין בלעז גי"ל (גראבשטיכעל) ומזייפין
על ידו חותמות : עגל מסכה. כיון שהשליכו לאור בכור באו מכשפי ערב רב
שעלו עמהם ממלרים ועשאוהו בכשפים ויש אומרים מיכה היה שם שלא מתוך
דמוסי בנין שנחמטך בו במלרים והיה בידו שם ועם שכתב בו משה עלה שור
עלה שור להעלות ארונו של יוסף מתוך גילום והשליכו לתוך הכור וילא העגל
(סנהדרין קא) : מסכה. ל' מסכה. ד"א קב"ה קנטרין זה היה בו בגימטריא של
מסכה : אדה אדהיך. ולא נאמר אלה אלהינו מכאן שערב רב שעלו ממלרים הם
שקהלו

תשא ליום ששי

הכב

יתה ביופא ועבדה עגל מתבא ואמרו אליו דתלתין ישראל די אסקנה
מארעא דמצרים : ה וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא
אהרן ויאמר תג ליתזה מחר : ומא אהרן וכןא מדבחה
קדמויה וקרא אהרן ואמר תגא קדם יי מחר : וישכימו ממחרת
ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו
ויקמו לצחק : פ ואקדימו ביומא דבתרודי ואסיקו עלון וקריבו
גכסין ואסתר עמא למיכר ולמשתי וקמו לחיבא :

תשא יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו תשלום כל הסדרה
ותרגום והפטרה.

ז וידבר יהוה אל משה לקדוד בי שחת עמך אשר
העלית מארץ מצרים : ומצית יי עם משה אול חות ארי תביל
עמך די אסקתא מארעא דמצרים : ח סרו מהר מן תהרך

אשר רש"י

שקנהלו על אהרן והם שעשאוהו ואחר כך הטעו את ישראל אחריו : (ה) וירא
אהרן. שהיה בו רוח חיים שנאמר (תהלים ק) כחצנית שור אוכל עשב וראה
שהלית מעשה שטן ולא היה לו פה לדחות לגמרי : ויבן מזבח. לדחות :
ויאמר חג רה' מחר. ולא היום שמה יבא משה קודם שיעבדוהו זה פשוטו.
ומדרשו בויקרא רבה דברים הרבה ראה אהרן ראה חור בן אחותו שהיה מוכיחם
והרגוהו וזהו ויבן (ל' בינה) מזבח לפניו ויבן מזבח לפניו ועוד ראה ואמר מוטב
שיתלה בי בסרחון ולא בזה ועוד ראה ואמר אם הם בונים את המזבח זה מביא
לרור וזה מביא אבן ונמלאת מלאכתן עשויה בזה אחת מתוך שאני בונה אותו
ומתעלל במלאכתו בין כך ובין כך משה בא : חג רה' בלבו היה לשמים בטוח
היה שיבא משה ויעבדו את המקום : (ו) וישכימו. השטן זרוס'כדי שיחטאו. לצחק.
יש במשמע הזה גלוי עריות כמו שנאמר (בראשית לט) ללחק בי ושפכות דמים
כמו שנאמר (שמואל ב ג) יקומו נא הנערים וישחקו לפניו אף כאן נהרג חור :
(ז) וידבר. ל' קושי הוא כמו (בראשית מב) וידבר אתם קשופ כך רד.
(ברכות לב) רד מגדולתך לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם באתה שעה נחודה
משה מפי ב"ד של מעלה שחת עמך. שחת העם לא נאמר אלא עמך ערב
רב שקבלת מעלמך וגירתם ולא נמלכת בי ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה הם
שחתו

יג

אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו-לו
 ויזבחו-לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
 מארץ מצרים: סטו בפריע מן אורחא די פקדתנן עבדו יהוה
 עגל מתבא וסגידו לה ודבחו לה ואמרו אליו דתלתה ישראל די אסקוד
 מארעא דמצרים: ס ויאמר יהוה אל-משה ראיתי את-
 העם הזה והנה עם-קשה-ערף הוא: ויאמר יי למשה גלי
 קדמי עמא הדיו והא עמא קשי קבל הוא: י ועתה הניחה לי
 ויחר-אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול:
 וגעו תנה בעותה מן קדמי ויתקף רוגי בהון ואישצנן ואעבד יתך
 קעם סג יא ויחר משה את-פני יהוה אלהיו ויאמר
 למה יהוה יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ
 מצרים בכת גדול ובגד חזקה: וצלי משה מדם יי אלהיה
 ואמר קמא יי יתקף רוגך בעמך די אפסתא מארעא דמצרים בחיל רב
 ובידא תקיפא: יב למה יאמרו מצרים לאמר ברעה
 הוציאם לחרג אותם בהרים ודבלתם מעל פני
 האדמה שוב מחרון אפך והנחתם על-הרעה לעמך:
 קמא וימרן מצראי קמימר בבישתא אפקתנן דקמלא יתהון ביני טוריא
 ודשיצויתתהון מער אפי ארעא תוב מתקוף רוגך ואתיב מן בישתא
 דמלקתא למעבד קעמך: יג זכר לאברהם ליצחק ולישראל

רש"י עבדיך

שחתו והשחיתו: (ט) קשה ערף. מחזירין קשי ערפס לנגד מוכיחיהם וממאניס
 לשמוע: (י) הניחה לי. עדיין לא שמעו שהתפלל משה עליהם והוא אומר הניחה
 לי אלא כאן פתח לו פתח והודיעו שהדבר תלוי בו שאם יתפלל עליהם לא יכלס
 (שמ"ר) (יא) רמה ה' וגו'. כלום מתקנא אלא חכם בחכם גבור בגבור:
 (יב) והנחתם. ההעשת מחשבה אחרת להטיב להם: על הרעה. אשר חשבת
 להם: (יג) זכר לאברהם. (ש"ר) אם עברו על עשרת הדברות אברהם אביהם
 נהגסה בעשר נסיונות ועדיין לא קבל שכרו תנהו לו וילאו עשר בעשר: לאברהם
 דיצחק ודישראל. (ש"ר) אם לשרפה הם זכור לאברהם שמסר עלמנו להשרף

עליך

עבדיך אשר נשבעת להם בקך ותדבר אלהם ארבה
 את-זרעכם בכוכבי השמים וכל-הארץ הזאת
 אשר אמרתיו אתן לזרעכם ונחלו לעלם: אדבר לאברהם
 דיצחק ולישראל עבדיך די קומתא להון במימך ומלקתא עמהון אסג
 ית בניבון בכוכבי שמיא וכל ארעא הדא די אמרית אתן לבניבון
 ויחטנן לעלם: יד וינחם יהוה על-הרעה אשר דבר
 לעשות לעמו: פ ותב יי מן בישתא די מצלי למעבד לעמה:
 טו ויפן ויירד משה מן-ההר וישני ללחית הערת בידו
 ללחית כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים:
 ואתפני ונמת משה מן טורא ותרון לוחי סהדותא בידה לוחי פתיבון
 מתרון עבריהון מבא ומבא אנון פתיבון: טז ויהי לוחי מעשה
 אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות
 על-הלחית: וליחיא עובדא די אנון וכתבא כתבא די הוא מפרש
 ער דוחיא: יז וישמע יהושע את-קול העם ברעה
 ויאמר אל-משה קול מלחמה במחנה: וישמע יהושע
 ית קל עמא פד מןבבין ואמר למשה קל קרבא במשריתא:

ברעו קרי רש"י ויאמר

עליך באור כשדים אם להריגה זכור ליצחק שפסט לוארו לעקדה אם לגלות זכור
 ליעקב שגלה לחרן ואם אינן נלולין בזכותן מה אתה אומר לי ואעשה אותך לגוי
 גדול ואם כסא של ג' רגלים אינו עומד לפניך בשעת כעסך ק"ו לכסא של רגל
 א' (ברכות לב): אשר נשבעת להם כך. לא נשבעת להם בדבר שהוא כלה
 לא בשמים ולא בארץ לא בהרים ולא בגבעות אלא כך שאתה קיים ושבעתך
 קיימת לעולם שנאמר (בראשית כג טו) כי נשבעתי נאם ה' וליצחק נאמר (שם
 כו ג) והקיימתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך וליעקב נאמר (שם
 לה מא) אני אל שדי פרה ורבה נשבע לו באל שדי: (טז) משני עבריהם. היו
 האותיות נקראות ומעשה נסים היה (שבת קד): (טז) מעשה אלהים המה.
 כמשמעו הוא בכבודו עשאו. ד"א כאדם האומר לחבירו כל עסקיו של פלוני
 במלכה פלונית כך כל שעשועיו של הקב"ה בתורה: חרות. ל' מרת ומרט אחד
 הוא שניהם לשון חיקוק אנטלי"ר בלעז (איינגענידען): (יז) ברעה. בהריעו

שהיו

יה ויאמר אין כול ענות גבורה ואין קול ענות
חלושה כול ענות אנכי שמע: ואמר לא קל גברון דנצמין
בקרבא ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמתוכין אנא שמע:
יש ויהי באשר קרב אל-המחנה וירא את-העגל
ומחלות ויחר-אף משה וישלך מידו את-
החלית וישבר אתם תחת הקר: והוא בד קריב למשריתא
והוא ית עגלא ותננין ותקוף רוגזא דמשה ורמא מידוהי ית לחיתא ותבר
יתחון בשפולי מורא: כ ויקח את-העגל אשר עשו וישרף
באש ויטחן עד אשר-דק ויזר על-פני המים וישם
את-בני ישראל: וגסיב ית עגלא די עברו ואוקד בנורא וישף עד
דחה דקיק וזרא על אפי מוא ואשקי ית בני ישראל: כא ויאמר
משה אל-אהרן מה-עשה לך העם הזה כיהבאת
עליו חטאה גדלה: ואמר משה לאהרן מה עבד לך עמא הדיו
ארי איתיתא עדוהי חובא רבא: כב ויאמר אהרן אל-יחר
אף אדני אתה ידעת את-העם כי ברע הוא:
ואמר אהרן לא יתקף רוגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא:

מידיו קרי רש"י ויאמר

שהיו מריעים ושמתים וזחקים: (יח) אין קול ענות גבורה. אין קול הזה
כראה קול עניית גבורים הלועקים נלחון ולא קול חלשים שלועקים וי או ניסה:
קול ענות. קול חרופין וגדופין המענין את נפש שומען כשנאמרין לו: (יש)
וישך מידיו וגו'. (שבת פז) אמר מה פסח שהוא אחד מן המלות אמרה תורה
כל בן נכר לא יאכל בו התורה כולה כאן וכל ישראל מומרים ואתננה להם:
תחת ההר. לרגלי ההר: (כ) ויזר. ל' נפוץ וכן (איוב יא) יזרה על נוהו גפרית
וכן (משלי א) כי חנם מזורה הרשת שזרין בה דגן וקטנית: וישק את בני
ישראל. (יומא סז) נתכוין לדקס כסומות שלש מיתות גדונו שם אם יש עדים
והתראה כסוף כמשפט אנשי עיר הנדחת שכן מרובים עדים בלא התראה במנפה
שנאמר וינוף ה' את העם לא עדים ולא התראה בהדרוקן שדקוס המים ולבו
בטניהם: (כא) מה עשה כך העם הזה. כמה יסורים סבלת שיסרוך עד
שלא תביא עליהם חטא זה: (כב) כי ברע הוא. דרך רע הם הולכין תמיד
ובנסיונות

כג ויאמרו לי עשה-לנו אלהים אשר ילכו לפנינו
כיינה | משה האיש אשר העלנו מארצי מצרים
לא ידענו מה-היה לו: ואמרו לי עבד לנא דחלן די יהון
קדמנא ארי דין משה גברא די אסקנא מארעא דמצרים לא ידענא מה
היה לה: כד ויאמר להם למי זהב התפרקו ויתנו-לי
ואשרכהו באש ויצא העגל הזה: ואמרת לחון
למן דהבא פריקו ויהבו לי ורמיתה בנורא ונפק עגלא הדיו:
כה וירא משה את-העם כי פרע הוא כיי-פרעה
אהרן לשמצה בקמיהם: ותוא משה ית עמא ארי במיר הוא
ארי במילנין אהרן לאסכותהון שום ביש דגריהון: כו ויעמד משה
בשער המחנה ויאמר מי ליהוה אלוי ויאספו אליו
כל-בני לוי: נהם משה בתרע משריתא ואמר מן דחליא בני יתחן
לותי ואתכנשו דנתה כל בני לוי: כז ויאמר להם כה-אמר
יהוה אלתי ישראל שימו איש-חרבו על-ירכו עברו
ושובו משער לשער במחנה והרגו איש-את-אחיו
ואיש את-רעהו ואיש את-קרבו: ואמר לחון כדגן אמר יי
אקחא דישראל שווי גבר חרבה על ירבה עברו ותובו מתרע לתרע
במשריתא וקטולו גבר ית אחיהו וגבר ית חברה ונאנש ית קריבה:
כח ויעשו בני-לוי כדבר משה ויפל מן-העם ביום
ההוא בשלשת אלפי איש: ועבדו בני לוי כפתגמא דמשה

רש"י ונפל

ובנסיונות לפני המקום: (כד) ואמר דהם. דבר אחד למי זהב לבד והם מהרו
והתפרקו ויתנו לי: ואשרכהו באש. ולא ידעתי שילא העגל הזה וילא: (כה) כה)
פרוע. מגולה נתגלה שמנו וקלוננו כמו (במדבר ה) ופרע את ראש האשה:
לשמצה בקמיהם. להיות להם הדבר הזה לגנות צפי כל הקמים עליהם:
(כו) מי רה' ארי. יבא אלי: כד בני לוי. (יומא סז) מכאן שכל השבט כשר:
(כז) כה אמר וגו'. וסיקן אמר (שמות כז) זוכה לאלהים יחרם כך שטוי במכילתא:

וּנְפַל מִן עַמּוּא בְיוֹמָא הַהוּא בְתַלְתָּא אֲלֵפִין נִבְרָא: כט וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
 מֵלֹאֵי יָדְכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ בָּכְנוּ וּבְאַחֲיוּ וּלְתַת
 עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה: ואמר משה קריבו ידכון קרפנא יומא דין
 קדם יי ארי נבר בכרה ובאחיהי ולאיתא עדיכון יומא דין ברבון:
 ל וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַתֶּם
 חֲטִאתֶם חֲטִאתֶם גְּדֹלָה וְעַתָּה אֵעֲלֶה אֶל־יְהוָה אוֹלֵי
 אֲכַפְרָה בְּעַד חֲטִאתְכֶם: והוה ביומא דבתרוזי ואמר משה
 לעמא אתון חבתין חובא רבא וכען אפס קדם יי מאים אכפר על חוביכון:
 לא וַיֹּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי חָטָא הָעָם הַזֶּה
 חֲטִאתָה גְּדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב: ותב משה לקדם
 יי ואמר בבועי חב עמא דין חובא רבא ועברו לחון בתלן דרהב:
 לב וְעַתָּה אִם־תִּשְׂא חֲטִאתֶם וְאִם־אֵין מַחְנִי נָא
 מִסַּפְרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ: וכען אם שבקת לחוביהון ואם לא מחני
 בען מספרך די כתבתא: לג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִי
 אֲשֶׁר חֲטִאתִי אֶמְחִנּוּ מִסַּפְרִי: ואמר יי למשה מן די חב
 קדמי אמחנה מספרי: לד וְעַתָּה לָךְ גִּתָּה אֶת־הָעָם אֶל־
 אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ הַיּוֹם מֵלֹאֵי יָדְךָ לַפָּנֶיךָ וּבְיוֹם

רש"י פקדי

אחיו. מאמו והוא ישראל: (כט) מראו ידכם. אחס הסורגים אוסס בדבר
 זה תחנכו להיות כהנים למקום (זכחיס קטו): כי איש. מכס ימלא ידו דבנו
 ובחיו: (ל) אכפרה בעד חטאתכם. אסיס כופר וקנטו וסתימה לנגד חטאתכם
 להכדיל ביניכם ובין חטא: (לא) ארחי זהב. (ברכות לב יומא פו) אתה הוא
 שגרמת להם שהשפעת להם זהב וכל חפס מה יעשו שלא יחטאו משל למלך
 שהיה מאכיל ומסקה את בנו ומקטנו ותולה לו כיס בלוארו ומעמידו בפנת בית
 זומת מה יעשה הבן שלא יחטא: (לב) ועתה אם תשא חטאתם. הרי טוב איני
 אומר לך מחני, ואם אין מחני וזה מקרא קלר וכן הרבה: ממפרך. (ברכות לב)
 מכל הסורה כולה שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים: (לד)
 אך אשר דברתי לך. יש כאן לך אלל דבור במקום אליך וכן (מלכים א ב)
 לדבר

פְּקֹדֵי וּפְקֹדֵי עֲלֵיהֶם חֲטִאתֶם: וכען אזיל דבר ית עמא
 באמר די מללית לך הא מלאכי יהי קדמך וביום אסערותי ואסער עליהון
 חוביהון: לה וַיִּגַּף יְהוָה אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־
 הָעֲגֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱהֲרֹן: ס ומחא יי ית עמא על די אשתעברו
 לעגא די עבר אהרן: לג א וַיִּבְרַךְ יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לָךְ
 עֲלֶיהָ מוֹדָה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱרִית מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
 לֵאמֹר לְזֶרְעֲךָ אֶתְנֶנָּה: ומלוי יי עם משה אזיל סק מכא את
 ועמא דאספתא מארעא דמצרים לארעא דיקומית לאברחם ליצחק וליעקב
 למימר לבניך אתננה: ב וַיִּשְׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מִלֹּאֵךְ וּגְרָשְׁתִּי
 אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֹמְרִי וְהַחֲתִי וְהַפְּרִזִי הַחַיִּי וְהַיְבוּסִי:
 ואשלח קדמך מלאכא ואתרך ית פנענאי אמראי וחתאי ופרזאי חנאי
 ויבוסאי: ג אֶל־אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ כִּי לֹא אֵעֲלֶה
 בְּקִרְבְּךָ כִּי עַם־קָשָׁה־עֲרֹף אַתָּה פֶּן־אֲכַלְךָ בְּדָרְךָ:
 לארעא עברא חלב ודבש ארי לא אסלק שכנתי מבינך ארי עם קשי
 קדרי את דילמא אשינך בארחא: ד וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדְּבָר

רש"י הרע

לדבר לו על אדוניהו: הנה מראכי. ולא אני: וביום פקדי וגו'. עתה שמעתי
 אליך מלכותם יחד ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט
 מן העון הזה עם שאר העונות ואין פורענות בזה על ישראל שאין זה קלת
 מפרעון עון העגל: (דה) ויגף ה' את העם. מיתה בידי שמים לעדים בלא
 הסראה: (א) לך ערה מזה. א"י גבוה מכל הארצות לכך נאמר עלה. ד"א כלפי
 שאמר לו בשעת הכעס לך רד אל בשעת רעון לך עלה: אתה והעם. כאן לא
 נאמר ועמך: (ב) וגרשתי את הכנעני וגו'. שסה אומות סן והגרשתי עמד
 ופנה מפניהם מאליו: (ג) אך ארץ זבת חלב ודבש. אני אומר לך להעלותם:
 כי רא אערה בקרבך. לכך אני אומר לך ושנחתי לפניך מלאך: כי עם
 קשה ערף אתה. וכשכניתי בקרבכם ואתם ממרים בי מרבה אני עליכם זעם:
 אבך. לשון כליון: (ד) הדבר הרע. שאין השכינה שורה ומהלכת עמם: איש
 עדין. (סבה פח) כתרים שניתנו להם בחורב כשאמרו נעשה ונשמע:
 רגע

הָרַע תָּהָה וַיִּתְאַבְּרוּ וְלֹא-שָׁתוּ אִישׁ עֵדָיו עֲלָיו :
וְשָׁמַע עֲמָא ית פְּתָנָא בִישָׁא הָדִין וַאֲתֵאבְּרוּ וְלֹא שָׁוִי גְבַר תַּקִּין זַיְנָה
עֲלוּהִי : ה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
אַתֶּם עִם-קִשְׁה-עֲרֹף הֲגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְּהַרְבֵּה
וּכְלִיתֶיךָ וְעֵתָה הוֹרֵר עֲדֶיךָ מֵעֲלֶיךָ וְאַדְעָה מָה
אֶעֱשֶׂה-לָּךְ : וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה אֵימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּן עִם קָשִׁי קִבְרִי
שְׁעָה חֲדָא אֶסְלַק שְׁבִנְתִּי מִבִּינְךָ וְאַשְׁצַנְךָ וְכַעַן אֶעֱדִי תַקִּין זַיְנָה מִנְּךָ גְּלִי
קִבְרִי מָה אֶעֱבֹד לָךְ : ו וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-עֵדִים
מֵהָר חוֹרֵב : וְאֶעֱדִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל ית תַּקִּין זַיְנָהוּן מִפִּינְךָ דְחוֹרֵב :
י וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת-הָאֱהֶל וּנְמָתָהּ לָוּ | מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
הֲרַחֵק מִן-הַמַּחֲנֶה וּקְרָא לָו אֱהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל-
מִבְּקֵשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל-אֱהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה :
וּמֹשֶׁה נָסִיב ית מִשְׁכַּנָּא וּפְרָסָה לָהּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא אֲרַחֵק מִן מִשְׁרִיתָא
וּקְרָא לָהּ מִשְׁכַּן בֵּית אוֹלְפָנָא וְהָיָה כָּל דְּתַבַּע אוֹלְפָן מִן גְּדָם יי נִפְק
לְמִשְׁכַּן בֵּית אוֹלְפָנָא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא : ח וְהָיָה כִּצְאֵת מֹשֶׁה
אֶל-הָאֱהֶל יִקְוֹמוּ כָּל-הָעָם וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֱהֶלָו

והביטו רש"י

(ה) רגע אחד אענה בקרבך וכליתך. אם תעלה בקרבך ואתם ממרים בי
בקשות ערפכם אזעוס עליכם רגע אחד שהוא שיעור זעמי שנאמר (ישעיה כו)
חצי כמעט רגע עד יעבור זעם ואלהה אתכם לפיכך טוב לכם שאשליח מלאך :
ועתה. פרענות זו חלקו מיד שתורידו עדיכם מעליכם : וַאֲדַעָה מָה אֶעֱשֶׂה
לָךְ. כִּפְקוּדָה שֶׁאֵר הַעוֹן אֵינִי יוֹדֵעַ מִה שֶׁלְּבִי לַעֲשׂוֹת לָךְ : (ו) אֵת עֵדִים מֵהָר
חוֹרֵב. אֵת הַעֲדִי שֶׁהִיא בִּירֵם מֵהָר חוֹרֵב : (ז) וּמֹשֶׁה. מֵאוֹתוֹ עוֹן וְהֵלֵאָה : יָקַח
אֵת הָאֱהֶל. לִי הוּוֵה הוּא לֹקַח אֵהְלוּ וְנוֹטְהוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֲמַר מִנּוּדָה לְרַב מִנּוּדָה
לְתַלְמִיד : הֲרַחֵק. אֲלֵפִים אֲמַר כַּעֲנִין שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ג) אֲךְ רַחֲוִק יִהְיֶה בִּינֵינוּ
וּבֵינוּ כַּאֲלֵפִים אֲמַר בְּמִדָּה : וּקְרָא לָו. וְהִיא קוֹרָא לָו אֵהְל מוֹעֵד הוּא בֵּית וְעַד
לְמִבְּקֵשֵׁי תוֹרָה : כֹּל מִבְּקֵשׁ ה' . מִכָּאֵן לְמִבְּקֵשׁ פִּנִי זָקֵן כִּמְקַבֵּל פִּנִי הַשְׂכִּינָה :
יֵצֵא אֶר אֲהֶל מוֹעֵד. כִּמוֹ יוֹלָא ד"א וְהִיא כֹּל מִבְּקֵשׁ ה' אֵפִילוּ מִלֵּאכֵי הַשָּׁרֵת
כִּשְׁהוּ שׂוֹאֲלִים מִקּוֹס שְׂכִינָה חֲזִרְהִים אֲוֹמְרִים לְהַס הָרִי הוּא בִּצְהֵלוּ שֶׁל מֹשֶׁה :
(ח) וְהָיָה לִי הוּוֵה : כִּצְאֵת מֹשֶׁה. מִן הַמַּחֲנֶה לְלַכַּת אֶל הָאֵהֶל : יִקְוֹמוּ כֹּל
הָעָם

וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה עַד-בָּאוּ הָאֱהֶלָה : וְהָיָה כִּד נִפְק
מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּנָּא קִימִין כָּל עֲמָא וּמִתְעַתְדִין גְּבַר בְּתַרְע מִשְׁכַּנָּא וּמִסְתַּפְּלִין
אַחֲרַי מֹשֶׁה עַד דְּעָלָא לְמִשְׁכַּנָּא : ט וְהָיָה כִּבְבֵּא מֹשֶׁה הָאֱהֶלָה
יִרְדַּע עֲמֹד הָעֵנָן וְעֲמֹד פֶּתַח הָאֱהֶל וּדְבַר עִם-מֹשֶׁה :
וְהָיָה כִּד עָלָא מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּנָּא נְחִית עֲמִידָא דְעָנְנָא וְקָאֵם בְּתַרְע מִשְׁכַּנָּא
וּמִתְמַלֵּא עִם מֹשֶׁה : י וְרָאָה כָּל-הָעָם אֶת-עֲמֹד הָעֵנָן
עֹמֵד פֶּתַח הָאֱהֶל וְקָם כָּל-הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ
פֶּתַח אֱהֶלָו : וְהָיָה כִּד עֲמָא ית עֲמִידָא דְעָנְנָא קָאֵם בְּתַרְע מִשְׁכַּנָּא
וּמִימִין כָּל עֲמָא וּסְגִדִין גְּבַר בְּתַרְע מִשְׁכַּנָּה : יא וּדְבַר יְהוָה אֶל-
מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים כַּאֲשֶׁר יִדְבַר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ
וְשָׁב אֶל-הַמַּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ יְהוִישַׁע בְּיָנִינוּ נֶעַר לָא

ימיש רש"י

העם. עומדים מפניו ואין יושבין עד שנתכסה מהם : והביטו אחרי משה. לשבח
אשרי ילוד אשה שכך מוצטח שהשכינה תכנס אחריו לפתח אהלו : (ט) ודבר
עם משה. כמו ומדבר עם משה. תרגומו ומתמלל עם משה שהוא כבוד השכינה
כמו (במדבר ז) וישמע את הקול מדבר אליו ואינו קורא מדבר אליו כשהוא
קורא מדבר פתרונו הקול מדבר בינו לבין עלמו וההדיוט שומע מאליו וכשהוא
קורא מדבר משמע שהמלך מדבר עם ההדיוט : (י) והשתחוה. לשכינה : (יא)
ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. ומתמלל עם משה : ושב אל המחנה.
לאחר שדבר עמו היה שב משה אל המחנה ומלמד לזקנים מה שלמד והדבר
הזה נהג משה מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר שהרי ב"ז בתמוז
נשתצרו הלוחות (תענית כח) וז"ל שרף את העגל ודן את החוטאים וז"ל עלה
שנאמר (שמות לב) ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם וגו' ועשה שם ארבעים
יום וצקס רחמים שנאמר (דברים ט) ואתנפל לפני ה' וגו' ובראש חדש אלול
נאמר לו ועלית בצקס אל הר סיני לקבל לוחות האחרונות ועשה שם מ' יום
שנאמר בהם (שם י) ולאכני עמדתי בהר כימים הראשונים וגו' מה הראשונים
ברלון אף האחרונים ברלון אמור מעתה אמלעיים היו ככעס ב' בתשרי נפרלה
הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך ומסר לו
לוחות אחרונות וירד והתחיל ללוותו על מלאכת המשכן ועשאוהו עד אחד בניסן
ומשהוקם לא נדבר עמו עוד אלא מזהל מועד : ושב אל המחנה. תרגומו
ותב למשריתא לפי שהוא לשון הווה וכן כל הענין וראה כל העם וחזן. ונלבו
וקיימין. והביטו ומסתכלין. והשתחוה וסגדו. ומדרשו ודבר ה' אל משה שישב אל
המחנה

תשא ליום ששי

ימיש מתוך האהל פ ומתמלא י עם משה ממלא עם ממלא
כמא דממלא גבר עם חברה ותאב למשריתא ומשומשנה יהושע בר
נון עולמא דא עדי מגו משכנא: שרישי יב ויאמר משה אל-
יהוה ראה אתה אמר אלי העל אתה עם הזה ואתה
לא הודעתני את אשר תשלח עמי ואתה אמרת
ידעתיה בשם וגם מצאת חן בעיני: ואמר משה קדם י
חזי דאת אמר לי אסיק ית עמא הדין ואת לא הודעתני ית די תשלח
עמי ואת אמרת רביתך בשום ואף אשכחתיא רחמין קדמי:
י ועתה אסנא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את-
דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך
הגוי הזה: ובען אספען אשכחתיא רחמין קדמך הודעני כען ית אורח טובך
ואדע רחמך בדי דאשכח רחמין קדמך וגלי קדמך ארי עמך עמא הדין:
י ויאמר פני ילכו ונתחתי לך: ויאמר שכנתי תקח ואניח
לך: טו ויאמר אליו אסאין פניך הלכים אל תעלגו

רש"י מזה

המחנה אל אני בכעט ואתה בכעס אל"כ מי יקרב: (יב) ראה אתה אומר
ארי. ראה חן עיניך ולבך על דבריך אתה אומר אלי וגו' ואתה לא הודעתני
וגו'. ואשר אמרת לי (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך חן זו הודעה שאין אני
חפץ בה: ואתה אמרת ידעתיה בשם. הכרתך משאר בני אדם בשם חשיבות
שכרי אמרת לי (שמות יט) הנה אנכי בא אליך בעצ העני וגו' וגם כך יאמינו
לעולם (יג) ועתה. אם אמת שמלאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך מה שבר
אתה נותן למולאי חן בעיניך: ואדעך רמען אמצא חן בעיניך. ואלע בזו
מדת הגמולך מה היא מליאת חן שמלאתי בעיניך ופתרון למען אמלא חן למען
אכיר כמה שכר מליאת חן: וראה כי עמך הגוי הזה. שלא תאמר והעשק
אורך לגוי גדול ואת אלה העוזב ראה כי עמך הם מקדס ואם בהם תמאס אני
סומך על היוצאים מחללי שיתקיימו ואת תשלום השכר שלי בעם הזה תודיעני
ורבותיו דרשוהו במסכת ברכות (דף ז) ואני ליישב המקראות על אופניהם ועל
סדרם בחתי: (יד) ויאמר פני ילכו. כהרגומו לא השלח עוד מלאך אני בעלמי
אלך כמו (שמואל ב ז) ופניך הולכים בקרב: (טו) ויאמר אליו. בזו אני חפץ
כי על ידי מלאך אל העלנו מזה: (טז) ובמה יודע אפוא. יודע מליאות חן
הלא

תשא ליום ששי

קבו

מזה: ויאמר קדמוהי אם לית שכנתך מהלכא ביננא לא תמקיננא מפא:
טו ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני
ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל-
העם אשר על-פני האדמה: פ ובמה יתובע תקא ארי
אשכחתיא רחמין קדמך אנא ועמך הלא במהך שכנתך עמנא ויתעבדו
לנא פרישן לילעמך מישיגי כפר עמא די על אפי ארעא: רביעי יו ויאמר
יהוה אל-משה גם את-הדבר הזה אשר דברת
אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם: ואמר י
למשה אף ית פתגמא הדין די מללמא אעבד ארי אשכחתיא רחמין קדמי
ורביתך בשום: יח ויאמר הראני נא את-כבודך: ויאמר אחוני
כען ית יקרה: יט ויאמר אני אעביר כל טובי על-פניך
וקראתי בשם יהוה לפניך ונתתי את-אשר אהן
ורחמתי את-אשר ארחם: ויאמר אנא אעבד כל טובי עד

רש"י אפיך

הלא בלכתך עמנו ועוד ד"א אני שואל ממך שלא תשרה שכנתך עוד על אומות
העולם ע"א: ונפלינו אני ועמך. ונהיה מובדלים בדבר הזה מכל העם כמו
(שמות ט) והפלה ה' בין מקנה ישראל וגו': (יז) גם את הדבר הזה. שלא
תשרה שכנתי עוד על ע"א לעשה ואין דבריו של בלעם ע"י שריית שכניה הלא
נופל וגלוי עינים כגון (איוב ד) וחלי דבר יגונב שומעין ע"י שליח: (יח) ויאמר
הראני נא וגו'. ראה משה שהיה עת רגון ודבריו מקובלים והוסף לשאול
להראותו מראית כבודו: (יט) ויאמר אני אעביר וגו'. הגיעה שעה שתראה
בכבודי מה שארשה אותך לראות לפי שאני רואה ולריך ללמדך סדר תפלה
שכשנלרכת לבקש רחמים על ישראל הזכרה לי זכות אבות כסבור אתה שאם תמה
זכות אבות אין עוד תקוה אני אעביר כל מדה טובי לפניך על הוור ואתה לפון
במערה. וקראתי בשם ה' לפניך. ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות
אבות (כ"ה ז) וכסדר שאתה רואה אותי מעוטף וקורא י"ג מדות הוי מלמד את
ישראל לעשות כן וע"י שיזכרו לפני רחום וחנון יהיו נענין כי רחמי לא כלים:
והנתי את אשר אהון. אותן פעמים שאלה לחון: ורחמתי. את שחפון
לרחם עד כאן לא הבטיחו אלא פעמים אענה ופעמים לא אענה אבל בשעת מעשה
אל"ה הנה אנכי כורת ברית הבטיחו שאינן חוזרות ריקס (כ"ה שס): (כ) ויאמר

תשא ליום ששי

אפי' ואקרי בשמא דיי מדמך ואחון למן האחון וארחם על מן דארתם :
כ ויאמר לא תוכל לראת את פני כני לא יראני
האדם וחי : ואמר לא תוכל למחוי ית אפי שכנתי ארי לא יחיוני
אנשא ויתקם : כא ויאמר יהוה הנה מקום אתי ונצבת
על הצור : ואמר יי הא אתר מתקן קדמי ותתעתד על סגרא :
כב והיה בעבר כבדי ושמתיה בנקרת הצור ושכתי
כפי עליך עד עברי : ויהי במעבר יקרי ואשונך במערת
סגרא ואגין במימרי עך עד דאעבר : כג והסרתי את כפי
וראית את אחרי ופני לא יראו : פ ואעבי ית דבבת יקרי
ותחוי ית דבתי וקדמי לא יתחזון : חמישי לד א ויאמר יהוה
אל משה פסל לך שני לחת אבנים פראשנים
וכתבתי על הלחת את הדברים אשר היו על
הלחת הראשנים אשר שברת : ואמר יי למשה פסל לך
תרין לוחי אבניא בקדמאי ואכתוב על לוחי ית פתגמאי די הוו על לוחי
מדמאי די תברתא : ב והיה גבון לבקר ועלית בבקר
אל תר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר : והיו זמין

לצפרא רש"י

לא תוכל וגו'. אף כשחשבו כל מוצי על פניך לוי טוקן לך רשות לראות את
פני : (כא) הנה מקום אתי. זהו אשר אני מדבר עמך תמיד יש מקום מוכן
לי ללכת שאטמיןך שם שלא תזקק ומשם תראה מה שהראה וכו' פשוטו ומדרשו
על מקום שהשכינה שם מדבר ואומר המקום אתי ואינו אומר אני במקום שהקב"ה
מקומו של עולם ואין עולמו מקומו : (כב) בעבור כבודי. כשחשבו לפניך :
בנקרת הצור. כמו (במדבר טו) העיני האנשים ההם חנקי (משלי ל) יקרום
עורכי נחל (ישעיה לו) אני קרתי ושתיתי מים גזרה אחת להם : נקרת הצור. כריית
הצור : ושכתי כפי. (ת"כ פ' ויקרא) מכאן שנתנה רשות למחבלים לחבל ותרגומו
ואגין במימרי כנוי הוא לדרך כבוד של מעלה שאינו לריך לסוכך עליו כקף ממש :
(כג) והסרתי את כפי. ואעדי ית דברת יקרי כשהחלק הנהגת כבודי מכנגד פניך
ללכת משם ולהלך. וראית את אחרי. הראהו קשר של תפילין : (א) פסל לך.
הראהו

תשא ליום ששי קכת

לצפרא ותפק בצפרא למורא דסיני ותתעתד קדמי תמן על ריש סגרא :
ג ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא בכל ההר
גם הצאן והבקר אל ירעו אל מור ההר ההוא :
ואנש לא יפק עמך ואף אנש לא יתחוי בכל סגרא אה ענא ותורי לא
ירעון לקב? סגרא ההוא : ד ויפסל שני לחת אבנים
פראשנים וישבם משה בבקר ויעל אל תר סיני
כאשר צוה יהוה אתו ויקח בידו שני לחת אבנים :
ויפסל תרין לוחי אבניא בקדמאי ואכתוב משה בצפרא וסלח למורא דסיני
כמא דפקד יי יתה וגסב בידה תרין לוחי אבניא : ה וירד יהוה
בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יהוה : ואתגלי יי
בעננא ואתעתד עמה תמן וקרא בשמא דיי : ו ויעבר יהוה |
על פניו ויקרא יהוה | יהוה אל רחום ותגון ארך
אפים ורב חסד ואמת : ואעבר יי שכנתה על אפוחי וקרא
יי אלהא רחמנא ותגנא מרחיק רגו ומסגי למעבד טבון וקשומ :
ז נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה
לא ינקה פקד | עון אבות על בנים ועל בני בנים

נון רבתי רש"י על

הראהו מחלב סנפיריון מתוך אהלו ואמר לו הפסולת יהיה שלך ומשם נתעשר
משה הרבה : פסל לך. אחת שברת הראשונות אחת פסל לך אחרות. משל למלך
שהלך למדינת הים והגיע ארוסתו עם השפחות מתוך קלקול השפחות ילא עליה
שם רע עמד שושבינה וקרע כתובתה אמר אם יאמר המלך להורגה אומר לו
יעדין אינה אשקר בדק המלך ומלא שלא היה הקלקול אלא מן השפחות נמלטה
לה אמר לו שושבינה כסוב לה כתובה אחרת שנקרעה הראשונה אמר לו המלך
אחיה קרעת אותה אחת קנה לך נייר אחר ואני אכתוב לה בכתב ידי כן המלך
זה הקב"ה השפחות אלו ערב רב והשושבין זה משה ארוסתו של הקדוש ברוך
הוא אלו ישראל לכך נאמר פסל לך : (ב) גבון. מוחזן : (ג) ואיש לא יערה עמך.
הראשונות על ידי שהיו בתשואות וקולות וקולות שלטת בהן עין רעה אין לך יפה
מן הלגיעות : (ה) ויקרא בשם ה'. מתרגמין וקרא בשמא דה' : (ו) יי יי.
(ז) מדת רחמים הוא אחת קודם שיטעא ואחת לאחר שיטעא וישוב : אר.
אף

תשא ליום ששי

על-שלושים ועל-רבעים : נמר מיבו לאלפי דרין שבק בשני
וקמרוד ולחובין סלח לדתבין לאנריתה ולדקא תיבין לא מזבי מסער
חובי אבהן על בניו ועל בני בניו על בר תליתי ועל בר רביעי :
ח וימחר משה ויקד ארצה וישתחו : ואוחי משה וקרע על
ארעא וסניד : ט ואמר אס-נא מצאתי חן בעיניך
אדני ילך-נא אדני בקרבנו כי עם-קשה ערף
הוא וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו : ואמר אם
כען אשפחית רחמין גדמך יי תהך כען שכנתא דיי ביננא ארי עם קשי
קדר הוא ותשבום לחובנא וכתאנא ותחסננא : ששי ויאמר הנה
אנכי ברית ברית נגד כל-עמך אעשה נפלאות אשר
לא-נבראו בכל-הארץ ובכל-הגוים וראה כל-
העם אשר-אתה בקרבן את-מעשה יהוה כי-נורא

הוא רש"י

אף זו מדה רחמים וכן הוא אומר (תהלים כב) אלי אלי למה עזבתני ואין לומר
למדת הדין למה עזבתני כך מלאתי במכילתא : ארך אפים. (סנהדרין קיא)
מאריך אפו ואינו ממהר לפרע שמה יעשה תשובה : ורב חסד. ללריכיס חסד
שאין להם זכות כל כך (ר"ה יז) : ואמת. לשלם שכר טוב לעושי רעונו : (ז)
נצר חסד. שהאדם עושה לפניו : ראפים. לשני אלפים דורות. עונות אלו
הזדונות. פשעים. אלו המרדים שאדם עושה להכעיס : ונקה לא ינקה. לפי
פשוטו משמע שאינו מוותר על העון לגמרי אלא נפרע ממנו מעט מעט ור"ד
מנקה הוא לשבים ולא ינקה לשאינן שבים (יומא פ"ו) : פקד עון אבות עד בנים.
כשאוהבים מעשה אבותיהם בדיהם שכבר פירש במקרא אחר לשונאי : ועד
רבעים. דור רביעי נמלאת מדה טובה מרובה על מדה פורענות אחת לחמש
מאות שבמדה טובה הוא-אומר נולד חסד לאלפים : (ח) וימחר משה. כשראה
משה שכניה עוברת ושמע קול הקריאה מיד וישתחו : (ט) ירך נא ה' בקרבנו.
כמו שהבטחתנו מאחר שאתה נושא עון ואם עם קשה ערף הוא וימרו בך ואמרת
על זאת פן אכלך בדרך אתה תסלח לעויתי וגו' יש כי במקום אס : ונחלתנו.
ותהנו לך לנחלה (ס"א שפתנו לנו נחלה) מיוחדת זו היא בקשה ונפלינו אני ועמך
שלא תשרה שכינתך על האומות עו"א : (י) ברית ברית. על זאת : אעשה
נפלאות. לשון ונפלינו שתהיו מובדלים בזו מכל האומות עו"א שלא תשרה עליהם :
(יא) את האמרי וגו'. ז' אומות יש כאן כי הנרגשי עמד ופנה מפניהם :
אשריו

תשא ליום ששי קכט

הוא אשר אני עשה עמך : ואמר הא אנא נגד קים קדם כל
עמך אעבד פרישן די לא אתבריאו בכל ארעא ובכל עממא ויחונו כל
עמא די את ביניהון ית עובדא דיי ארי דחל הוא די אנא עבד עמך :
יא שומר-לך את אשר אנכי מצוה תיום הנני גרש
מפניך את-האמרי והכנעני והחתי והפרזי והחוי
והיבוסים : טו קד ית די אנא מפקדך יומא דין הא אנא מתרד מן גדמך
ית אמרתי וכנענאי וחתאי ופרזאי וחוי ויבוסאי : יב השומר לך
פן-תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה
פן-יהיה למוקש בקרבך : אסתמר קד דילמא תגור קים קיתב
ארעא די את ערף ערה דילמא יהי לתקלא בינך : יג כי את-
מוזבחתם תתצון ואת-מצבתם תשברון ואת-
אשריו תכרתון : ארי ית אנוריהון פתרעון וית-קמתהון פתברון
ות אשריהון תקצצון : יד כי לא תשתחוה לאל אחר
כי יהוה קנא שמו אל קנא הוא : ארי לא תסגוד למעות
עממא ארי יי קנא שמה אל קנא הוא : טו פן-תכרת ברית
ליושב הארץ וזנו | אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם
וקרא לך ואבלת מוזבחן : דילמא תגור קים קיתב ארעא ויטעון
פתר טעותהון וידבחו למעותהון ויקרון לך ותיכול לטבתיחוי :
טז ורקחת מבנותי לבניך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן
והזנו את-בניך אחרי אלהיהן : ותפס מבנותהון לבניך ויטעון
בנותהון פתר טעותהון ויטעון ית בניך פתר טעותהון : יז אלתי

* בראש העמוד ביה ש"י * ר' רבתי רש"י מסכה

(יג) אשריו. (ע"ז מד) הוא חילן שעובדים אותו : (יד) קנא שמו. מקנא
להפרע ואינו מוותר וזו כל לשון קנאה אוחז בכלחוטו ופורע מעובדיו : (טז)
ואברה מוזבחן. כספר אתה שאין עונש באכילתו ואני מעלה עליך כמורה בעבורה
שמתך

מסכה לא תעשה לך : החלן דמתבא לא תעבד לך :
יה אתיחג המצות תשמך שבעת ימים תאכל מצות
אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב
יצאת ממצרים : ית חנא דפטרין תפטר שבעה יומין תיכור פטרין
כמא דפטרין לזמן ירחא דאביבא ארי פירחא דאביבא נפקתא ממצרים :
יש כל פטר רחם לך וכל מקנה תזכר פטר שור
ושנה : פד פתח ולדא דילי וקד בעירך דקרין תמדיש בכור תור ואיכר :
כ ופטר חמור תפדה בשנה ואם לא תפדה וערפתו
כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריכם : ובו קרא
דחמרא תפרוק באימרא ואם לא תפרוק ותנקמה כל בוכרא דבניך תפרוק
ולא יתחזון קדמי בקנין : כא ששת ימים תעבד וביום

רש"י חשביעי

שמוך כך אתה צא ולוקח מצותיו לזניך (סס ה) : (יח) חדש האביב. חדש
הביכור שהתבואה מהבכרת צביסולה : (יט) כל פטר רחם רי. באדם : ובר
מקנך תזכר וגו'. וכל מקנך אשר תזכר בפטר שור ושה אשר יפטור זכר את
רחמה : פטר. ל' פתיחה וכן (משלי יז) פטר מים ראשית מדון. תי"ו של תזכר ל'
נקבה הוא מוסב על היולדת : (כ) ופטר חמור. ולא שאר בהמה עמאה : תפדה
בשה. נטון שה לכהן והוא חולין ביד כהן ופטר חמור מותר בעבודה לבעלים :
וערפתו. עורפו בקופיץ הוא הפסיד ממון כהן לפיכך יופטר ממונו : כל בכור
בניך תפדה. חמשה סלעים פדיונו קלוב שנאמר (במדבר יח) ופדיו מן חדש
תפדה : ורא יראו פני ריכם. לפי פשוטו של מקרא דבר בפני עלמו הוא
ואינו מוסב על הבכור שאין במלות בכור ראיית פנים אלא אזהרה אחרת היא
וכשתעלו לרגל לראות לא יראו פני ריכם מנוה עליכם להביא עולת ראיית פנים
ולפי מדרש ברייתא מקרא יתר הוא ומופנה לגזרה שיה ללמד על הענקתו של עבד
עברי שהוא חמשה סלעים מכל מין ומין כפדיון בכור במסכת קידושין (דף יז) :
(כא) בחריש ובקציר תשבות. למה נזכר חריש וקציר יש מרבתינו אומרים על
חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית היולא למולאי שביעית
ללמדך שמוסיפין מחול על הקדש (ר"ה ט) וכך משמעו שש ימים תעבד וביום
השביעי תשבות ועבודת ו' הימים שהתרת לך יש שנה שהחריש והקציר אסור
ואין ל"ל חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר (ויקרא כה) שדך לא תורע
וגו' ו"א שאינו מדבר אלא בשבת וחריש וקציר שהזכר בו לומר לך מה חריש
רשות אף קציר רשות ילא קציר העומר שהוא מנוה ודוחה את השבת :

בכורי

השביעי תשבת בחריש ובקציר תשבת : שתא יומין
תפלה וביומא שביעאה תנוח בזרועא ובחצדא תנוח : כב וחג שבעת
תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסוף תקופת
השנה : וחנא דשביעיא תעבד לך בכורי חצד חטין וחנא דכנשא
במפקא דשתא : כג שלש פעמים בשנה יראה כל
זכורך את פני האדן | יהוה אלהי ישראל : תלת
זמנין בשתא יתחזון פד דכוריה קדם רבון עלמא : אלהא דישראל :
כד ביי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבך ולא
יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני
יהוה אלהיך שלש פעמים בשנה : ארי אתך עממין מן
גדמך ואפתי ית תחומך ולא יחמד אנש ית ארעך במסקך : אתחנא
קדם : אלהך תלת זמנין בשתא : כה לא תשתט על חמין דם
זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח : לא תפוס על
חמיע דם פסחי ולא יביתון לצפרא פד ממדבחה תרבי נכסת חנא דפסקא :
כז ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהוה אלהיך לא

רש"י חבשל

(כב) בכורי קציר חטים. שאתה מביא בו שתי הלחם מן החטים (ר"ה כא) :
בכורי. שהיא מנחה ראשונה הבאה מן החדש של חטים למקדש כי מנחת העומר
הבאה בפסח מן השעורים היא : וחג האסוף. בזמן שאתה אוסף תבואתך מן
השדה לבית. אסופה זו ל' הכנסה לבית כמו (דברים כב) ואספתו אל סוף ביתך :
תקופת השנה. שהוא בזמרת השנה בתחלת השנה הבאה : תקופת. ל' מסיבה
והקפה : (כג) כל זכורך. כל הזכרים שדך הרבה מלות בתורה נאמרו ונכפלו
יש מהם שלש פעמים וארבע לחייב ולענוש על מנין לאוין שבהם ועל מנין עשה
שבהם : (כד) אורישי. כתרנומו אתך וכן (דברים ב) החל רש וכן (במדבר לב)
וירש את האמורי לשון גירושין : והרחבתי את גבך. ואתה רחוק מבית הבחירה
ואיך יכול לראות לפני תמיד לכך אני קובע לך שלש רגלים הללו : (כה) רא
תשחט וגו'. לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים אזהרה לשחט או לזרק או
לאחד מצני חצורה (פסחים סג) : ורא ירין. כתרנומו אין לינה מועלת בראש
המזבח ואין לינה אלא בעמוד השחר : זבח חג הפסח. אימוריו ומכאן אתה למד
לכל

תבשר גדי בחלב אמו: פ' ריש בפני ארעה פתי צבית מקדשא
 ב' אלה לא תכלון פשר בחלב: שביעי כו ויאמר יהוה אל-
 משה כתב לך את הדברים האלה כי על-פי |
 הדברים האלה כרתית אתה ברית ואת ישראל:
 ואמר י' למשה כתב לך את פתגמי האלון ארי על מימד פתגמי האלון
 גזרית עפד קים ועם ישראל: כח ויהי שם עם יהוה ארבעים
 יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה
 ויכתב על הלחת את דברי הברית עשרת הדברים:
 והיה תפן גדם י' ארבעין ומיין וארבעין ג' ללון לחמא לא אכל ומיא
 לא שתי וכתב על לחתי ית פתגמי קומא עשרא פתגמין: כט ויהי
 ברדת משה מהר סיני ושני לחת העדת ביד משה
 ברדתו מן ההר ומשה לא ידע פי קרן עור פניו בדברו
 אהו: והיה כד נחת משה משה דסיני ותרון רוחי סהדוהא בידא דמשה
 במחתה מן שורא ומשה לא ידע ארי סגי זיו ויקרא דאפוהי במלכותה עמה:
 וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן
 עור פניו ויראו מנשת אליו: ונתא אהרן וכל בני ישראל

רשי ית

לכל הקטר חלבים ואזנים: (כו) ראשית בכורי אדמתך. משצפת המיין
 האמורים צצח ארלך (דברים ח) ארץ חטה ושעורה וגפן וגו' ודבש הוא דבש
 יתמרים: לא תבשר גדי. אזכרה לצב צחלב ושלשה פעמים כתוב צחורה
 אחר לאכילה ואחר להאכה ואחר לאיסור צישול (חולין קטו): גדי. כל ולד רך
 במשמע ואף עגל וכבש ממה שהולך לפרש צכמה מקומות גדי עוים למדת שגדי
 סחם כל יונקים צמשמע: בחלב אמו. פרט לעוף שאין לו חלב שאין איסורו
 מן הצורה אלא מדברי סופרים: (כז) את הדברים האלה. ולא אתה רשאי
 לכתוב תורה שבעל פה: (כט) ויהי ברדת משה. כשהביא לוחות אחרונות ציוס
 הכפורים: כי קרן. לשון קרנים שהאור מבהיק וכולט כמין קרן ומהיכן זכה משה
 לקרני ההוד רבותינו אמרו מן המערה שנתן הקב"ה ידו על פניו שנאמר (שמות
 לג) ושכתי כפי: (ל) ויראו מנשת אליו. בא וראה כמה גדול כחה של עבירה
 שעד שלא פשעו יריהם בעבירה מהו אומר (שמות כד) ומראה כבוד ה' כאש
 אוכלת

ית משה והא סגי זיו ויקרא דאפוהי ודחילו מלאתקרבא לנותה:
 לא ויקרא אלהם משה וישבו אליו אהרן וכל-
 הנשאים בעדה וידבר משה אלהם: וקרא להון משה
 ותבו לנותה אהרן וכל רב רבניא בכנישתא ומגיל משה עמהון:
 לב ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצום את כל-
 אשר דבר יהוה אהו בחר סיני: ובתר פן אתקריבו כל בני
 ישראל ופקדינון ית כל די מדר י' עמה במורא דסיני: מפטיר רג ויכל
 משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה: ושיצי משה
 מלמלא עמהון ויהב על אפוהי בית אפי: לד ובבא משה לפני
 יהוה לדבר אהו יסור את המסוה עד צאתו ויצא
 ודבר אל בני ישראל את אשר יצוה: וכד על משה
 קדם י' למלא עמה אעדי ית בית אפוהי עד מפקה ונפק ומלא עם
 בני ישראל ית די מתפקד: דה וראו בני ישראל את פני
 משה כי קרן עור פני משה והשיב משה את-

רשי המסוה

אוכלת צראש ההר לעיני בני ישראל ולא יראים ולא מזדעזעים ומשעשו את העגל
 אף מקרני הודו של משה היו מרחיעים ומזדעזעים: (לא) הנשאים בעדה.
 כמו נשיאי העדה: וידבר משה אריהם. שליחותו של מקום ולשין הווה הוא
 כל הענין הזה: (לב) ואחרי כן נגשו. אחר שלמד לזקנים חוזר ומלמד
 הפרשה או ההלכה לישראל. תנו רבנן כילד סדר המסנה משה היה לומד מפי
 הגבורה נכנס אהרן שנה לו משה פרקו נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה נכנסו
 צניו שנה להם משה פרקו נסתלקו הם ישב אלעזר לימין משה ואיתמר לשמאל
 אהרן נכנסו זקנים שנה להם משה פרקו נסתלקו זקנים ישבו ללדין נכנסו כל
 העם שנה להם משה פרקו נמלא ביד כל העם א' ביד הזקנים ב' ביד בני אהרן
 שלשה ביד אהרן ארבעה וכו' כדאיתא (בעירובין גז): (לג) ויתן עד פניו
 מסוה. כתרוממו בית אפי לשון ארמי הוא צגמרא (כתובות סב) סוי לבא ועוד צכחובות
 הוה קא מסוה לאפי לשון הצטה היה מסתכל בה אף כאן מסוה צגד הניתן כגד
 הפרלוף ובית העינים ולצוד קרני ההוד שלא יזנו הכל מהם היה עותן המסוה
 כנגדן ועטלו צשעה שהיה מדבר עם ישראל וצשעה שהמקום נדבר עמו עד לאתו
 ובלאתו ילא צלא מסוה: (לד) ודבר אל בני ישראל. וראו קרני ההוד צפניו.
 וכשהוא

המסורה על פניו עד באו לדבר אתו : ותון בני ישראל
ית אפי משה ארי סני זיו יקרא דאפי משה ואתב משה ית בית אפי על
אפוהי עד דעקר למלא עמה :

ס ס ס

רשי

וכסוף מסתלק מהם : (לה) והשיב משה את המסורה על פניו עד באו
לדבר אתו. וכסוף לדבר אמו נוטלו מעל פניו : חסרת פרשת כי תשא

הפטרת תשא במלכים א' סימן י"ח

א ויהי ימים רבים ודבר יהוה היה אל אליהו בשנה השלישית
לאמר לך הראה אל אהאב ואתנה מטר על פני
הארמה : ב וילך אליהו להראות אל אהאב והרעב חזק
בשמרון : ג ויקרא אהאב אל עבדיו אשר עבדוהו
ועבדיו היה ירא את יהוה מאד : ד ויהי פהכרית איזבל
את נביאי יהוה ויקח עבדיו מאה נביאים ויחביאם חמשים
איש במערה וכלכלם לחם ומים : ה ויאמר אהאב אל עבדיו
הו יקראו אל כל מעיני המים ואל פרי הנחלים אוכלי נמצא
הציר ונחיה סוס ופרד וקוא נכרית מהבהמה : ו ויחקקו להם
את הארץ לעבר פה אהאב הלך בדרך אחד לבדו ועבדיו
הלך בדרך אחד לבדו : ז ויהי עבדיו בדרך והנה אליהו
לקראתו ויפרהו ויפל על פניו ויאמר האתה זה אדני אליהו :
ח ויאמר לו אני קד אמר לאדניך הנה אליהו : ט ויאמר מה
הטאתי כייאתה נתן את עבדך ביד אהאב להמיתני : י חיו
יהוה אלהיך אסישגוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם
לבקשך ואמר אין והשביע את הממלכה ואזיחגוי כי לא
ימצאכה : יא ועתה אתה אמר קד אמר לאדניך הנה אליהו :
יב והיה אני אקד מאתך ורוח יהוה ישאך על אשר לא
אדע ובאתי להגיד לאהאב ולא ימצאך וחרגני ועבדך ירא
את יהוה מנערי : יג הלא הגד לאדני את אשר עשיתי בהרג
איזבל את נביאי יהוה ואהאב מנביאי יהוה מאה איש חמשים

חמשים

חמשים איש במערה ואכלכלם לחם ומים : יד ועתה אתה
אמר לך אמר לאדניך הנה אליהו וחרגני : טו ויאמר אליהו
חי יהוה צבאות אשר עמדתי לפניו כי היום אראה אדני :
טז וילך עבדיו לקראת אהאב ויגדלו וילך אהאב לקראת
אליהו : יז ויהי פראות אהאב את אליהו ויאמר אהאב אליו
האתה זה עבד ישראל : יח ויאמר לא עבדתי את ישראל
כי אם אתה ובית אביך בעזבכם את מצות יהוה ותקד אחרי
הבעלים : יט ועתה שלח קבץ אלי את פל ישראל אל תר
הפרמל ואת נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים ונביאי
האשרה ארבע מאות אכלי שקחן איזבל :

כאן מתחילין הספרדים

א וישלח אהאב בכל בני ישראל ויקבץ את הנביאים אל תר
הפרמל : ב ויש אליו אל פל העם ויאמר עדי
מתי אתם פסחים ערשתי הסעפים אסי יהוה האלהים לכו
אחריו ואם תבעל לכו אחריו ולא יענו העם אתו דבר :
ג ויאמר אליהו אל העם אני גותרתי נביא ליהוה לבדי
ונביאי הבעל ארבע מאות וחמשים איש : ד ויתנו לנו שנים
פרים ויבחרו להם הפר האחד וינתחוו וישימו על העצים
דאש לא ישימו ואני אעשה את הפר האחד ונתתי עלי
העצים ואש לא אשים : ה וקראתם בשם אלהיכם ואני אקרא
בשם יהוה והיה האלהים אשר יענה באש הוא האלהים
ויען פל העם ויאמרו טוב הדבר : ו ויאמר אליהו לנביאי
הבעל בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה כי אתם תרבים
וקראו בשם אלהיכם ואש לא תשימו : ז ויקחו את הפר
אשר נתן להם ויעשו ויקראו בשם הבעל מהבקר ועדי
הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין ענה ויפסחו על
המזבח אשר עשה : ח ויהי בצחרים ויהתל בהם אליהו ויאמר
קראו בקול גדול ביהוה הוא ביישית וכישיג לו וכיידך
לו אוכלי ישן הוא ויקץ : ט ויקראו במוק גדול ויתגדדו

כמשפטם

* וכיידך קרי

כמשפטם בחרבות וברמחים עד שפךדם עליהם : ויהי כעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב : ויאמר אליהו לכרהעם גשו אלי ויגשו כרהעם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרום : יב ויקח אליהו שתים עשרה אבנים כמספר שבמי בנייעקב אשר היה דבריהוה אליו לאמר ישראל יהיה שמך : יג ויבנה את האבנים מזבח בשם יהוה ויעש תעלה בבית סאתים זרע סביב למזבח : יד ויערה את העצים ונתח את הפר וישם על העצים : טו ויאמר מלאו ארבעה כדים מים ויצקו עליהעלה וערהעצים ויאמר שגו וישגו ויאמר שלשו וישלשו : טז ויזכו המים סביב למזבח וגם אתהתעלה מלאמים : יז ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר יהוה אלהי אברהם יצחק וישראל תיום יודע כיאתה אלהים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי את פריהדברים האלה : יח ענני יהוה ענני וידעו העם הוה כיאתה יהוה האלהים ואתה הטבת אתלבם אהרנית : יט ותפל אשייהוה ותאכל אתהעלה ואתהעצים ואתהאבנים ואתהעפר ואתהמים אשר בתעלה לחכה : כ וירא פלהעם ויפלו ערפניהם ויאמרו יהוה הוא האלהים יהוה הוא האלהים :

ובכרך קרי

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומומור ה' מלך גאות לכש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר מהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום :

משנה פרה פרק י"א

צלוחית שהנחתה מגילה ובא ומצאה מכוסה פסולה הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה אם יכולה החולדה לשנות הימנה או נחש לדברי רבן זמליאל או שורד בה מל בליקה פסולה החטאת אינה נצולת

בצמיד

ברטנורא

פרק יא צלוחית. של נוי הטאת : ובא ומצאה מכוסה פסולה. שאני אומר אדם נכנס לשם וכיסה אוהה ורוב בני אדם אין עוררין להטאת : אם יכולה חולדה לשנות ממנה פסולה. אבל אם אינה יכולה לשנות לא פסול להו מעט שמה אדם עמא נכנס ויגלה חמה דאין דרך בני אדם לנלות אלא לכסות מפני השרצים אבל שרצים דרכן לנלות ואין דרכן לכסות

בצמיד פתיל. ומים שאינן מקודשין נצולין בצמיד פתיל. ב כל הספק מהור לתרומה ומהור לחטאת. כל התלוי לתרומה נשפך לחטאת. אם עשו עד גביו מהרות. תלויות. הרפפות מהורות לקדש. וקדומה ולחטאת רבי אריעזר אומר הרעדות טמאות לחטאת : ג דכלה של תרומה שנפלה לתוך מי חטאת ונטלה ואכלה. אם יש בה פביצה בין טמאה בין מהורה. המים טמאין. והאוכלה חייב מיתה (אין בה פביצה המים מהורים והאוכלה חייב מיתה) רבי יוסי אומר בטהורה המים מהורים. הטהור לחטאת שהכנים ראשו ורובו. לתוך מי חטאת נטמא : ד כל הטעון ביאת מים מדברי תורה. מטמא את הקדש ואת התרומה ואת החולין ואת המעשר. ואסור עד ביאת המקדש. לאחר ביאתו מטמא את הקדש ופוסל את התרומה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים פוסל בקדש ובתרומה. ומתוך בחולין ובמעשר. ואם בא אל המקדש. בין לפני ביאתו בין לאחר ביאתו חייב : ה כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא

את

ברטנורא

לכסות. ודוקא מכוסה ומנאה מגולה חייסין לחולדה אבל מגולה ומנאה מגולה כמו שהניחה לא חייסין יאף על פי שהכו לספק מים מגולין דחמירא סכנתא מאיסורא : או נחש לדברי ר"ג. דאמר לעיל יאף הנחש פוסל מפני שהוא מקיף. החטאת. אפר הטאת או מים מקודשים שהיו בזהל המת בתוך כלי שיש עליו צמיד פתיל אינן נצולין ונפסלו מדכתיב והניח במקום טהור והאי לאו מקום טהור הוא אבל כלים העומדים להניח בהן מי הטאת או אפר הטאת וכן ארוב המתוקן להוות בו נצולין בצמיד פתיל : ב כל הספק מהור לתרומה. כל ספק שאם נולד אותו ספק בתרומה התרומה טהורה אם נולד כיוצא בו בחטאת טהור : וכל התלוי לתרומה. וכל ספק שאם נולד בתרומה תולין לא אוכלין ולא שורפין אם נולד כיוצא בו בחטאת ישפך האפר או המים המקודשין. וכמה עהרות פ' הזרק טומאה תנין להו לספק הטהור ולספק שעי' תולין בתרומה : אם עשו על גביו מהרות. אם הוא באפר זה שנעמא בספק התלוי לתרומה ועשה עהרות ע"י אותה הוזה תולין אותם עהרות לא אוכלין ולא שורפין : הרפפות. כמין שככות של עץ : מהורות לקדש לתרומה ולחטאת. לפי שאינן כלים וגם אינן ראויין למדרס : הרעדות. עלים שאינן מהודקין יפה זה בזה וכשאלם נשען עליהם רועדים ומתנענעים : טמאות לחטאת. פעמים שאלם יושב עליהן וראויין לעמא מושב ואין הלכה כר"א : ג אם יש בה פביצה. דאכל פחות מכביצה אינו מטמא : בין מהורה בין טמאה המים טמאים. דטהרת תרומה טמאה היא אלא חטאת : והאוכלה חייב מיתה. דנעמא נמי הטאת בשעה שאוכלה ותרומה בטומאת כגוף במיתה : רבי יוסי אומר בטהורה המים מהורים. דס"ל לר"י שאין הטהור לתרומה מטמא את מי הטאת ואין הלכה כר"י : שהכנים ראשו ורובו בהורך מי חטאת. רבנן גזרו טומאה על הבא ראשו ורובו במים שאובין כמפורש פ"ק דשבת והוא מי"ה דברים שגזרו בו כיוצא. ומי הטאת מים שאובין נינהו הלכך כשהכנים ראשו ורובו בהם נעמא ומשנעמא ואינו טהור למי הטאת הווריס מי חטאת ומעמאים אותו ונעשה ראשון לעומאה שאין מי חטאת מעמאים את הטהור להם אבל כשאינו טהור להם מעמאין אותו : ד כל הטעון ביאת מים מדברי תורה. כגון הטען בכל אבות הטומאות : מטמא את הקדוש ואת התרומה. לפי שהוא ראשון עושה שני בחולין וכמעשר ושלישי בתרומה ורביעי בקדש : לאחר ביאתו. סעכל ולא העריב שמשו יש לו דין שני לעומאה ועושה שלישי בתרומה. ורביעי בקדש : וחכמים אומרים פוסל בקדש. כשם שטביל יוס פוסל בתרומה כך פוסל בקדש ואינו מטמא בקדש דכיון שטביל קליש' טומאתו ופסול משוי עמא לא משוי : ואם בא אל המקדש. כל הטעון טבילה מן התורה שאל אל המקדש דהיינו לעורת ישראל אפי' לאחר שטביל

קודם

תשא ליום ששי

את הקדש ופוסק את התרומה. ומתן בחורין ובמעשר דברי רבי מאיר
וחכמים אומרים במעשר. לאחר ביאתו מתן בכרן. ואם בא אל המקדש
בין לפני ביאתו ובין לאחר ביאתו פטור: וכל הטעון ביאת מים. בין
מדברי תורה. בין מדברי סופרים. מטמא את מי הטאת. ואת אפר הטאת
ואת המזה מי הטאת במגע ובמשא. האזוב המוכשר והמים שאינן
מקודשים. וכלי ריקם המהור לטאת במגע ובמשא דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים במגע אכל לא במשא: וכל אוזב שיש לו שם לוי פסול.
אזוב זה פשיה. אזוב יון. אזוב פחלי. אזוב רומי. אזוב מדברי פסול.
ושל תרומה טמאה פסול. ושל מהורה לא יזה. ואם הזה פשר. אין מדין
לא ביונקות. ולא בתמרות. אין היבין על היונקות על ביאת המקדש.
רבי אליעזר אומר אף לא על התמרות. אלו הן היונקות גבעולין שלא
גמלו: ה אזוב שהזה בו. פשר לטהר בו את המצורע. לקמו לעצים.
וגפרו עליו משקין. מנגבו והיא פשר. לקמו לאוכלין ונפלו עליו משקין.
אף על פי שנגבו פסול. לקמו לטאת במקמא לאוכלין. דברי רבי מאיר.
רבי יהודה ורבי יוסי שמעון אומרים במקמא לעצים: מ מצות אזוב
שלושה קלחים ובהם שלושה גבעולין רבי יהודה אומר של שלושה קלחים.
אזוב שיש בו שלושה קלחים. מפסגו ואגרו. פסגו ולא אגרו ולא

ברטנורא פסגו

קודם שיערב שמשו: חייב. ואף לעזרת כסיה אכור טבול יוס ליכנס אבל אינו חייב אלא בעזרת
ישראל: כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כגון אכל אוכלין טמאין וסחית משקין
טמאין והידים והכלים שנטמאו במשקין וכיוצא בהן: וחכמים איסורים במעשר. והלכה כחכמים:
לאחר ביאתו. לאחר טבול מיד הותר ככולן וה"ל הערב שמש: ואם בא אל המקדש פטור.
דלא אסרה תורה ביאת המקדש אלא על מי שנטמא באב הטומאה דאורייתא כדכתיב בטומאת אדם
או בבהמה טמאה או בכל שרץ טמא: מ משמא את מי הטאת. אפי' לאחר טבול אם לא טבל
לשם הטאת כאלו לא טבל דתנן בפ' אין דורשין טבל לקדש והחזיק לקדש אסור כהטאת אבל
משטבל לשם הטאת אפי' טבול יוס דאורייתא שפסול לתרומה ולקדש כשר להטאת דטבול יוס כשר
בפרה: והמזה מי הטאת במגע ובמשא. ובהא כ"ע לא פליגי אבל באזוב המוכשר לקבל
טומאה ומסו דאוכל הוא לריך הכשר שיבא עליו מים וכן במים שאינן מקודשין ועומדין לקדש
וכלי ריקם הטהור ועומד כדי להניח בו אפר הטאת בהא פליגי ר' מאיר וחכמים והלכה כחכמים:
כל אוזב שיש לו שם לווי. שרגילין ללוות עמו שם אחר כגון הנך דמפרש לקמן: אוזב זה.
כלומר אוזב סתם שהרואה אותו אומר זה אוזב הוא כסתם: של תרומה טמאה. שאזוב של גנה
חייב בתרומה כשלקטו לאכילה והא קמ"ל דאע"ג שהוא פחות מכביצה שאינו מטמא מי הטאת אפי'ה
הזאתו פסולה כיון שאזוב עלמו טמא: ושל מהורה לא יזה. מפני שמפסיד את התרומה: תמרות.
כמין גרגרין שיש בהם האזוב: אין חייבין על היונקות. טמא שזה עליו ביונקות ובה בהואה
זו אל הנקדש אינו חייב: ר"א אומר וכו'. ואין הלכה כר"א: גבעולין שרא גמלו. כ"ז
שהפרח מונח בתוך כוסו קודם שיפח: ה מנגבו. כדי שלא יתערבו מים הכשרים בפסולין:
אע"פ שנגבו פסול. אע"פ שלא נטמא משהכשר לקבל טומאה פסול: לקמו לטאת. להזות בו
מי הטאת: כמלקט לעצים. ומנגבו והוא כשר וכן הלכה: של שלושה קלחין ובהן שלושה
גבעולין. גבעול או בקל א'. וג' קלחים דנעינין ילפינן לקיחה לקיחה מאגדת אוזב מפסח
מזרים

תשא ליום ששי

פסגו. לא פסגו ולא אגרו פשר. רבי יוסי אומר מצות אוזב שלושה קלחים
ובהם שלושה גבעולים ושיריו שנים וגרדומיו כל שהיא:

ברטנורא

מזריח מה להלן שלשה דכהכי מקרי אגודה אף כלין שלשה: מפסגו. מפסגו ומחלקו שיהיו הג'
קלחים מספורים זה מזה: ר' יוסי אומר מצות אוזב ג'. ר"י מחמיר טפי מת"ק דלר"י תהלת
שנים פסול ולת"ק תהלת ב' כשר ואינו פוסל עד שיהי תהלתו כשיריו א'. ודקאמר ת"ק מלות
אזוב ג' קלחים. למזה בעלמא ולא לעכב והלכה כר' יוסי: וגרדומיו כל שהיא. גרדומי הגבעול
כל שהוא ושיריו וגרדומיו תרי מילי נינהו דשיריו הוי שירי הג' קלחין דהיינו שני קלחין וגרדומיו
הוא הגבעול עלמנו דאגרוס ושכר ושתייר ממנו כל שהוא:

גמרא נדה דף פ"ט ע"א

איוהו אדום בדם המכה. מאי בדם המכה אמר רב יהודה
אמר שמואל בדם שזר שחוט ולימא בדם שחיטה אי
אמר בדם שחיטה הוה אמינא ככבה שחיטה קא משמע קן
בדם המכה בתחלת הכאה שר סבין. עולא אמר בדם צפור
חיה. איבעיא להו חיה לאפומי שחוט או דיקמא לאפומי
בחוש תיקו:

רש"י

שזר דמו אדום כדאמר במס' יומא האי חיוור והאי סומק. דם שחיטה.
משחנה והולך: צפור חיה. דם היוולא מלפור מי ע"י מכה: או דילמא
כאפוקי בחוש. והאי חיה לשון בריאה הוא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

רבי יודאי שאיר ליה לרבי שמעון יומא חד דאערע עמיה בארתא אמר
ליה רבי הא כתיב בפרשתא דשבת דאמר ישעיה דכתיב בה אמר
וי צפריסים אשר ישמרו את שבתותי וגומר ונתתי להם בביתי ובחמותי
וגומר מאי קא מיירי. אמר ליה ר' פופוקא חמורך קמיר במיפסא ונתית
דמך דאורייתא בעיא צחותא. או אפכי לאחוריה וזי אבתראי ותבון
לפך אמר ליה בגיניה דמר עבידנא ארתא ובהריה דמר אסתכל בשכינתא.
אמר ליה תא חזי מלה דא הא אוקמוה חברייא וקא פרישו מלה. בה
אמר יי צפריסים מאן סריסים אליו אינון חברייא דמשתדלי באורייתא
ומסרסי גרמיהו כל שיתא יומין דשבתא ולעאן באורייתא וכלידיא דשבתא
מזרזי גרמיהו בזווגא דיהון משום דידיעי רזא עלאה בשעתא דממרוניתא
אזרוגות במקבא. ואינון חברייא דידיעי רזא דא מכוונין לפייהו
למהימנותא

תשא ליום ששי

למה ימננתא דמאריהון ומתברבאן באיפא דמעיהון ביהוא גיליא ודא
הוא דכתיב אשר ישמרו כמה דאת אמר ואביו שמר את הדבר. ואקרון
סריסים ודאי בגין לתפאה לשבתא לאשבתא רעוא דמאריהון דכתיב
ובחרו באשר תפצתי. מאי באשר תפצתי. דא זונגא דמטרוניתא. ומחזיקים
בבריתי כלא חד בבריתי סתם. זפאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושת
דא וידע רזא דא:

הלכה פסוקה יוסף לחק מיסר

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הפוסק עם הנכרי לבנות לו תצרו או
פותרו או לקצור את שדהו או
לשקרו שנה או שתים לבנות לו תצרו או
לפע לו ברם אם היתה המלאכה בפרינה
או בתוך התחום אסור לו להניחן לעשות
בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק
ואם היתה המלאכה חוץ לתחום מותר
שאין שם ישראל שיראה את הפועלים
בשבת עושין בשבת: וכן מותר לאדם
להשגיר ברמו או שדהו לנכרי אף על פי
שהוא זרען ונזמין בשבת שהרואה יודע
לשקרוין הן או באריות וכן להם ודבר
ששם ישראל בעקרו קרוי עקרו ואין הדבר
רוב אנשי אותו המקום להשקרו או ליתן
לו באריות אסור להשגירו לנכרי מפני
שהנכרי עושה באותו המקום מלאכה בשבת
והוא נקרא על שם הישראל בעליו:

מצות תשא השם

ד' מ"ע ה' מל"ת.

שקלים פ"א. ספר היר' ה' שקלים פ"א סה"ט מ"ע קע"א סמ"ג עשין מ"ה:

קו (מד) מ"ע שיתן כל אחד מישראל מחצית שקל לצורך קרבנות
צבור שנאמר זה יתנו וגו' מחצית השקל. ולריך ליתן חלי שקל
בפעם אחד העשיר לא ירצה והדל לא ימעיט. משקל השקל שהיה בימי משה היה
משקלו ש"ך שעורות בינוניות נמלא חלי השקל היה כסף משקלו ק"ס שעורות.
ומחצית השקל זה מלותו שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן אפי' היה יותר משקל
הקודם ולעולם אינו שוקל פחות מחלי שקל שהיה בימי משה (ועיין כלל ט"ז)
וחלף

מצות תשא השם קרה

וחלף שקלים אלו היו לצורך קרבנות לצור. וכוהג בפני הבית בכל מקום בזכרים.
אבל נשים ועבדים וקטנים אין חייבין ליתן ואם נתנו מקבלין מידם אבל הכותים
שנתנו אין מקבלין מהן:

ויטא כ"ח זכרים ט"ו י"ט. ספר היר' ה' כיוצא מקדש פ"ה. סה"ט מ"ע כ"ד. סמ"ג עשין מ"ה:

קז (מה) מ"ע שיקדשו כהנים ידיהם ורגליהם לעבודה שנאמר ורחצו
אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם וגו'. מלות קדוש הוא
בעמידה מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו
השמאלית ורוחץ מעומד. וכהן שעבר ושמש בעבודה בלא קדוש ידיו ורגליו
העבודה פסולה ומייב מיסה בידי שמים שנאמר ולא ימותו. וכוהג בזמן הבית
בזכרי כהונה:

כריתות ה' הוריות ד' ספר היר' ה' כלי המקדש פ"א. סמ"ג עשין מ"ח. סה"ט מ"ע ל"ה סמ"ג
עשין קס"ו:

קח (מו) מ"ע לעשות שמן המשחה שנאמר ועשית אותו שמן משחת
קדש. וככה עשהו משה רבינו צמדבר. לקח מור וקנמון וקדה מכל
אחד מהן משקל חמש מאות שקל בשקל הקדש (עיין סי' ק"ז כלל ט"ז) וקנה
בזבס משקל חמשים ומאתים שקל (זה שנאמר צמורה וקנמן בשם מחליתו חמשים
ומאתים גזירת הכתוב הוא לשקלו בשני פעמים חמשים ומאתים בכל פעם) ושוחק
כל אחד לבדו וערבן ושרן צמים זכים ומתוקים עד שילא כל כחן צמים ונתן
על המים שמן זית הין הוא י"ב לוגין (עיין כלל ט"ז) ובשל הכל על האש עד
שאבדו המים ונשאר השמן. ומשמן משחה זה מושחין כהן גדול וכהן משוח מלחמה
ומלכי בית דוד וגם ממנו נמשח המשכן וכל כליו. אבל אין משיחת כלים וכוהג
לדורות והיא מלוח המוטלת על הצבור. וכוהג בזמן הבית:

כריתות דף ה'. ספר היר' ה' כלי מקדש פ"א. סה"ט ל"ח פ"ד. סמ"ג לאוין רצ"ב רצ"ג:

קט קי [סג] מל"ת שלא לסוך בשמן המשחה שנאמר על בשר
אדם לא ייסך. ואם סך ממנו צמוד חייב כרת ובסוגג חטאת.
וכוהג בכל מקום שימלא שמן המשחה ובכ"ז בזכרים ובנקבות: [סד] ומל"ת שלא
לעשות שמן המשחה שנאמר ובמתכנתו לא תעשו כמחרו. ר"ל שלא
יעשה כמעשה שמן המשחה הכתוב בו וכמשקלו (בסי' ק"ח) ואם עשה צמוד
חייב כרת ובסוגג חטאת. ודוקא להמשה בו אבל להתלמד או למסרו לצבור פטור.
וכוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

כריתות ה'. ספר היר' ה' כלי מקדש פ"ב. סה"ט ל"ח. פ"ה סמ"ג לאוין רצ"ד:

קי"א [סה] מל"ת שלא לעשות במתכונת קמורת שנאמר והקמרת
וגו' במתכונתה לא תעשו לכם איש אשר יעשה כמחרו
דהרית בה ובכרת. אע"פ שלא עשה כל המשקל (בבסי' ק"ד) אלא חליו
או שלישו הואיל ועשה לפי ערך משקלותיו הנ"ל חייב כרת (משא"כ בשמן
המשחה שאינו חייב עד שיעשה כמעשהו וכמשקלו ממש ככתוב לעיל) ובסוגג
חטאת. עשאה להרית אע"פ שלא הרית חייב. ואם הרית ולא עשאה דינו כנהנה
מן ההקדש (בסי' קכ"ח) ואם עשאה להתלמד או למסרה לצבור פטור. וכוהג
בכ"ז ובכ"ז בזכרים ובנקבות:

ע"ז כ"ט ע"ג. ספר היר ה' מאכלות פ' י"א והל' ע"ז פ"ט. סה"מ לא תעשה קצ"ד ע"ש ובהשגות סמ"ג לאוין קמ"ה. י"ד ס' קל"ג וס' קנ"ב. סמ"ג ס' רפ"ג :

ק"ב [סו] מל"ת שלא לאכול ולשתות מתקרובת ע"א (ובכלל זה יין נסך) שנאמר פן תכרות ברית ליושב הארץ וקרא קך ואבגת מזבחך. ולהרמז"ס לאו דיין נסך הוא מפסוק בפ' האזינו אשר חלב זבחימו יאכלו ישחו יין נסכים מה זבח אסור חף יין נסך אסור. הקרובת ע"א ויין שנחנסך לע"ז אסור בהנאה (ע"י ס' ט"ל) האוכל או שותה ותקרובת ע"ז ויין נסך כל שהוא לוקה. סחם ייכס אסור בהנאה מד"ס והשותה רביעית מכין אותו מכות מרדות. יין של ישראל שנגע בו עכו"ם כזוונה אסור בהנאה. ומז"ל סמכו מפסוק וקרא לך והכלת מזבחך שלא לאכול בסעודה עכו"ם שנעשה למשחה חופת בנו או בנו במסיבתם אפילו הוא אוכל משלו ושמש שלו עומד ומשמש. ומאומתי אסור לאכול אללו משיחיל להכין לרכי סעודה וכל ימי המשחה ולאחר ימי המשחה שלשים יום ואם עשה סעודה אחרת מחמת הנשואין אסור עד י"ב חדש ואם הוא אדם חשוב אסור אפי' אחר י"ב חדש. ונוהג בכ"מ ובכ"ז בזכרים ונקבות :

שביעית פ"ג. ספר היר ה' ששטה פ"א. סה"מ מ"ע ק"ה. סמ"ג עשין קמ"ו :

ק"ג (מז) מ"ע לשבות מעבודת הארץ בשביעית שנאמר בחריש ובקציר תשבות. ונאמר בפ' בחקותי ושבתה הארץ שבת לה' ונאמר שבת שבתון יהיה לארץ (ע"י ס' סכ"ז) ונוהג בזכרים ונקבות. ומקום חמץ שבוהג (ע"י כלל ג') :

חולין קט"ו גזיר ל"ז פסחים כד. ספר היר ה' מאכלות פ"ט י"ד. סה"מ ל"ח קצ"ו שם כתב טעם שלא מנה איסור הנאה ללאו בפ"ע אצ"פ שיש כתוב בפ' ראה פעם ג' לא תבשל בוי' על איסור הנאה לא סנאו שהנאה בכלל אכילה היא ע"ש. סמ"ג לאוין קמ"א. י"ד ס' פ"ו. סמ"ג ס' רס"ג :

ק"ד [סז] מל"ת שלא לאכול בשר שנתבשל בחלב שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו. אם אינו ענין לאיסור בשול שכבר כתוב בס"י ל"ב מנהו ענין לאיסור אכילה ועל אכילת כזית אחד משניהם לוקה. ולא בא הכתוב באיסור זה לשון אכילה לומר שחייב אפילו לא נהנה באכילתו (ע"י כלל י"ג) כגון שהיה חס ביותר עד ששרף גרוגו באכילתו או שנתן בחובו דבר מר בענין שלא נהנה כלל באכילתו אפ"ה לוקה. אין חייבין על אכילת בשר בחלב מן התורה אלא על בשר בהמה טהורה שנתבשל בחלב בהמה טהורה אבל בשר בהמה טהורה שנתבשל בחלב בהמה טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה אע"פ שאסורין אין חייבין עליהם משום בשר בחלב. בשר נבלה או חלב מבהמה טהורה שצטלן בחלב אע"פ שלוקין על צולן (ע"י ס' ל"ב) אין לוקין על אכילתן משום בשר בחלב שאין איסור בשר בחלב חל עליהן שאין איסור חל על איסור שאין כאן לא איסור כולל ולא איסור מוסף ולא איסור בת אחת (ע"י כלל י"ג) בשר בחלב כשאינו דרך בשול אלא כבוש או מלוח ביחד אסור מד"ס באכילה ומותר בהנאה. בשר חיה וטוף שנתבשלו בין בחלב בהמה בין בחלב חיה אין אסורין באכילה אלא מד"ס וחייבים עליהם מכות מרדות. דגים וחגבים מותר לבשל בחלב ומותר לאכלן. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

יבין

יכוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמלוי ן דרשם בין להשאיר בו חמרה מתוספת נשבה של שבת שעברת :

לה א ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה יהוה

לעשות אתם : ויאבגש משה ית פך פגשפתא דבני ישראל ויאמר קהון

אצ"ן פתגמא די פקד ן דמפעד יתהון : ב לששת ימים תעשה

מלאכה וביום השביעי יהיה לכם מדיש שבת

שבתון ליהוה כל העשה בו מלאכה יומת : שתא זמין

תתעבד עבדתא וביומא שבועאה יהי לכוון קודשא שבת שבתא קדם ן

פך דיפעד פה עבדתא יתקמל : ג לא תבערו אש בכל

משבתיתכם ביום השבת : פ לא תבערו אשתא בכל

מזתבניכוון ביומא דשבתא : ד ויאמר משה אל כל עדת

בני ישראל קאמר זה הדבר אשר צוה יהוה

לאמר : ויאמר משה לך פגשפתא דבני ישראל למימר בין פתגמא די

פקד ן דמימר : ה קהו מאתכם תרומה ליהוה כל נדיב

לבן יביאה את תרומת יהוה זהב וכסף ונחשת :

סבי מנכון אפרשותא קדם ן פך דיתרעי לכה יתי ית אפרשותא קדם ן

דהבא ובספא ונחשא : ו ותכלת וארגמן ותולעת שני

ושש ועזים : ותכלא וארגנא וצבע זהרי ובוץ ומעז :

וישלח

רש"י

ויקהל משה. למחרת יום"כ כשירד מן ההר והוא ל' הפעיל שאינו אוסף אנשים בידיים אלא הן נאספים ע"פ דבורו ומרגומו ואכנס : (ב) ששת ימים. הקדים להם אזהרת שבת לליווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת : (ג) רא תבערו אש. (סנהדרין לה. יבמות ו) יש מרבותינו אומרים הבערה ללאו ילאת וי"א לחלק ילאת : (ד) זה הדבר אשר צוה ה'. לי לאמר לכם : (ה) נדיב לבו. ע"ש שלבו נדבו קרוי נדיב לב. כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום לוואתם :

זרי

ויקהל ליום ראשון

נביאים מלכים א' ו'

א וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצור : ושלחמקרא שלמה
ודבר ית חירם מצור : ב בן אשה אלמנה הוא מופתה
נפתלי ואביו איש צרי הרש נחשת וימלא את החקמה ואת
התבונה ואת הדעת לעשות פדמלאכה בנחשת ויבוא אל
המלך שלמה ויעש את כלמלאכתו : בר אמתא ארמלתא
הוא משבטא דבית נפתלי ואביו גבר צורי אומן בעובדא דנחשא
ואתמלי ית חוכמתא וית סוכלתנותא וית דעתא למעבד פד עיבדא
בנחשא ואתא לות מלכא שלמה ועבד ית פל עבדיתה : ג ויצר את
שני העמודים נחשת שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד
וזו שתיים עשרה אמה יסב את העמוד השני : וצר ית תרין
עמודיא דנחשא תמני עברי אמין רומה דעמודא חד וחוט משח פרתין
עברי אמין מקף גיה וכן לעמודא תנינא : ד ושתי כתרות עשה קנת
עלראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכתרת
האחת וחמש אמות קומת הכתרת השנית : ותתין קרונתון
עבד קמתן על ריש עמודיא פתך נחשא חמש אמין רומא דקרונתא
חדא וחמש אמין רומא דקרונתא תנינא : ה שבכים מעשה שבכה
גדלים מעשה שרשרות לכתרת אשר עלראש העמודים
שבעה לכתרת האחת ושבעה לכתרת השנית : סריגן עובר
סריגא קליען עובד גדלן דקרונתון דער ריש עמודיא שבועא דקרונתא
חדא ושבעא דקרונתא תנינא : ו ויעש את העמודים ושני מזורים
סביב עליה שבכה האחת לכסות את הכתרת אשר עלראש
הרמנים וכן עשה לכתרת השנית : ועבד ית עמודיא ותתין סידרין

סחור

רש"י

(ב) צורי, מלור : חורש, אומן : (ג) ויצר, כל"א פורמט : שני העמודים.
שהעמיד בצולס יכין וכו' : קומת העמוד האחד, וכן השני : יסב את
העמוד השני, וכן הראשון : (ה) שבכים, השבכים שה' להם דמות כמין כיפה :
מעשה שבכ', מוקפות היו לורות של לולבי דקל :

סאות

ויקהל ליום ראשון

סדז

סחור סחור על סרונתא חדא לכסותא ית קרונתון דער ריש רמוניא וכן
עבד דקרונתא תנינא :

כתובים משלי י"ט

א תאות אדם חסדו ומוב רש מאיש כזב : רגתיה דבר נשא
חסדיה ומב מסכנינא מן נכבא כדבא : ב יראת יהוה לחיים ושבע
לחן בריפקוד רע : דחלתיה דאדחא לחיי ומן דשביע מניה גיבות
ולא נפקוד בישתא : ג ממן עצל ידו בצלחת גם אל פיהו לא
ישיבנה : עמלא דממשי ידיה בשחתיה אף לא לפומיה מקריב ליה :
ד לחן תפה ופתי יערם והוכיח לנבון יבין דעת : לממיקנא מחית
ושבא מתערים ואכים לסוכלתן דנתבין ידעתא : ה משדראב
יברית אם בן מביש ומחפיר : דביו לאבוי ומעריק לאמיה פרא הוא
מבדתנא ומחפרנא : חדר בני לשמע מוסר לשונות מאמרי
דעת : פרש ברי ושמע מדרותא וקא תשא מן מאמרי דפומיה :

רש"י

(א) תאות אדם חסדו, הסריות מתאווים לאדם בעבור חסדו : מאיש כזב,
שמצטיח ואינו עושה : (ב) ושבע לחן, שלא יפקד בשום רעה :
(ג) בצלחת, בזרה חמה כלומר טומנה בחיקו : (ד) לחן תבה וכו', ע"י מכות
פרעה הסכים ישרו ונחגיר : (ה) משדרד, מניע : יברית אם בן מביש,
ישמעאל בן הגר : (ו) חדר בני, מלשנות וכו' :

משנה דמאי פרק ה'

הלוקח מן הנחתום, ביצר היא מעישר, נוטל פדי תרומת מעישר וחלת,
ואומר אחד ממאה ממה שיש באן, הרי (בצד) זה מעישר, ושאר מעישר
סמיה לו, זה שעשיתי מעישר, עשוי תרומת מעישר עליו, והשאר חלת

ומעשר

ברטנורא

פרק א הלוקח מן הנחתום, כשהנחתום מוכר במדה נסה הלוקח ממנו חייב לתקן מה
שהוא לוקח והנחתום פטור וזה דתנן לעיל בפ"ב שהנחתומים חייבים להפריש
כדי שיעור תרומת מעשר והלה הסס מייירי במוכר במדה דקה שמפני שהוא משתכר הרבה הטילו
עליו לעשר אי נמי מפני שהיוקות שלוקחים ממנו שמוכר בדקה כדי שלא יאכלו טעלים הטילו עליו
לתקן, מדה נסה ודקה מפורשים לעיל בפ"ב : נוטל כדי תרומת מעשר, דהיינו א' ממאה
וכדי הלה א' ממ"ה ולא שפריש מן הכר שלקח מן הנחתום אלא קובע להס מקום ומניחם
מחזירים במקומם : א' ממאה ממה שיש באן, מכל מה שיש כאן משנע אף אם כדי שיעור
חלה שהפריש עשוי מעשר וכו' מפרש מעשר אף מן החלה : ושאר מעשר, דהיינו עוד תשעה :
סמוך

ויקהל ליום ראשון

ומעשר שני בצפוננו או בדרומו ומחלל על המעות : ה הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר באחת גומל אחד משלשים ושלש ושלש ואומר אחד ממאה משה שיש כאן הרי זה בצד זה חולין והשאר תרומה על הכל ומאה חולין שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו והשאר חלה ומעשר שני בצפוננו או בדרומו ומחלל על המעות : ג הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת וכן הצוננת על החמה אפילו מןפוסין הרבה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שאני אומר הפוס של אמש היו משל אחד ושל היום היו משל אחר רבי שמעון אומר בתרומת מעשר ומתיר בחלה : ד הלוקח מן הפלטר מעשר מכל פוסים ומפוס דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מאחת על הכל מודה רבי יהודה בלוקח מן המנפול שהוא

ברטנורא מעשר

סמוך לו הרי קבע מקום לכל המעשר ואוחז הא' שקראתי לו סס מעשר תחלה עשוי תרומת מעשר על התשעה הסמוכים לו והשאר חלה אי ממיח סהפסדי חלה ומעשר שני בצפוננו או בדרומו קובע לו מקום ואח"כ מחללו וא"ל להוסיף הומס : ב נוטל א' משלשים ושלש ושלש חיינו שלים ממאה וסאה שנטל יש בה ג' שלים שנים מהם לתרומה שהוא תרי ממאה וא' לתרומת מעשר שהוא אחד ממאה ואף על אותה סאה שנטל אחד ממאה שיש כאן בין הכל דהיינו שלים אחד ממאה ואף על אותה סאה שנטל אחד ממאה שיש כאן בין כל שני שלים שנטלו : והשאר דהיינו שני שלים יהיו תרומה על הכל ומחללין שיש כאן דהיינו השלים שאמרתי עליו ששאר חולין ה"ו בצד זה מעשר : ושאר מעשר דהיינו עוד ט' סמך לשלים זה אוהם עשרה שלים יהיו מעשר על המאה שלים ולאו דוקא עשרה אלא מעט פחות כפי המניע לשנים של תרומה : זה שעשיתי מעשר היינו השלים שקרא עליו סס מעשר תחלה : עשוי תרומת מעשר על תשעה השלים ולא שלים אלא חסר דבר מועט ולה"ק מהחולין שיש כאן דמשמע ולא כל החולין ומתניתין אחיא כחבא אלעזר בן גומל דאמר בס"פ כל הנט כס"ט לנכה"ב רשות לתרום תרומה גדולה כד"ס לו רשות לתרום תרומה מעשר ואיהו נמי להפריש תרומת מעשר באומד בעין יפה בס"פ כל המנחות באות מזה הלכך אותו שלים שהוא מפריש משלם אע"פ שהיה ראוי להיות חסר מעט בעין יפה הוא מפריש ושרי : ג ומן הצוננת על החמה אף ע"פ שהוא מעשר מן הרע על היפה סבר לה כר' אילעאי דאמר החורס מן הרע על היפה תרומתו תרומה ונדמתי התירו אפי' לכתחלה : ואע"פ שפוסים הרבה ולא חיישי' שמא אתמול קנה הנחתום הבואה ממי שהוא מעשר והיום ממי שאינו מעשר ונמלא מפריש מן הפטור על החיוב דנחתום מהד נברא זבין אף על פי שהוא עושה מדפוסים הרבה : רבי יהודה אומר כששניה' של אמש או שניהם של היום מודה ר' יהודה לר' מאיר דאפי' מדפוסים הרבה שרי ללא הייס לדפוסים אבל א' של אמש וא' של היום אפי' מדפוס אחד אסור שאני אומר וכו' : ר' שמעון אומר בתרומת מעשר דאפי' שניהם של היום או של אמש כיון דכשני דפוסים היא אמרי' מתרי נברי זבין את התבואה ושמא הא' עישר והא' לא ונמלא מפריש מן הפטור על החיוב : ומתיר בחלה דכחלה כ"ע מודו אפי' של אמש בשל היום ואפילו משני דפוסים דאי נמי מתרי נברי זבין לא היישי' שהרי אלא הנחתום מתחייבת בחלה שהוא גלגל את העיסה והלכ' כר"ש : ד פלטר הוא הלוקח מן הנחתום ככרות הרבה בבת א' ומוכרן אח"כ בשוק א' א' : מעשר מכל דפוס ודפוס דברי ר"ם דס"ל לר' מאיר פלטר מתיר תלתא נחתומין זבין ואנו אומרים דפוס זה קנה נחתום א' והשני נחתום אחר ור' יהודה סבר פלטר מהד נחתום זבין ואע"פ שהם משני דפוסים כלן נחתום א' הן הלכך אם כולן משל אמש או משל היום מעשר מא' על הכל כדון נחתום : מנפול קונה מן פלטרין הרבה ומוכר לאחרים זבין שהוא רגיל לקנות מאנשים הרבה הלוקח ממנו מעשר עכא"ר והלכה כר"י :

הלוקח

ויקהל ליום ראשון

קלח

מעשר מכל אחד ואחד : ה הלוקח מן העני וכן העני שנתנו לו פרוסית פת או פלחי דבילה מעשר מכל אחד ואחד ובתקרים ובגרונרות בולל ונוטל אומר רבי יהודה אימתי בזמן שמתנה מרבה אבל בזמן שמתנה מועטת מעשר מכל אחד ואחד : ו הלוקח מן הסימון וחזר וקח ממנו שניה לא יעשר מזה על זה אפילו מאותו הסוג אפילו מאותו המין גאמן הסימון לומר משל אחד הם : ו הלוקח מבעל הבית וחזר וקח ממנו שניה מעשר מזה על זה אפילו משתי קפות אפילו משתי עירות בעל הבית שהיה מוכר ירד בשוק בזמן שמביאין לו מגנותיו מעשר מאחד על הכל ומגנות אחרות מעשר מכל אחד ואחד : ה הלוקח מכל מי שני מקומות מעשר מזה על זה אף על פי שאמרו אין אדם נשאי למכור מכל אלא לצורך : ה מעשרין משל ישראל על של גוים משל גוים על של ישראל משל ישראל על של גוים ממשל בותים על של בותים רבי אליעזר אומר משל בותים על של בותים יעצין נקיב הרי זה בארץ תרם מהארץ על עציץ נקיב מעצין נקיב על הארץ תרומתו תרומה משאינו נקיב על הנקיב תרומה ויחזור ויתרום מן הנקיב על שאינו נקיב תרומה

ברטנורא ורא

ה הלוקח מן העני המחיר על הפתחים : פלחי דבירה חתיכות של דבילה בולל ונוטל דורס החמרים או הגרונרות ומערבן יחד והן נבלים ומתערבים נמלא מפריש מן החיוב דקסבר יש בלילה דגרי היבש אבל פרוכות של לחם ופלחי דבילה אין נבלין ואחי לפרושי מן הפטור על החיוב : בזמן שהמתנה מרובה בזמן שהכל נותנים מתנה מרובה שכל המתנות שוות או מועלת בלילה : אבל בזמן שהמתנה מועטת כלומר שמתנה א' מעטה מהנתנה לא מהני בלילה דלמלא כל חד וחד לא מתרמי דידיה וחישי שמא מן הרוב מפריש על המיעוט כך נראה פ' משנה זו בירושלמי : ו סימון סוחר הלוקח הבואה מבעלי בתים הרבה ביחד ומוכר לאחרים במדה גסה : לא יעשר מזה על זה דשמא מה שלקח ממנו בשניה מאדם אחר קנאו ואחי לפרושי מן הפטור על החיוב : ואפי' מאותו הסוג כלומר מאותה קופה ודומה לו בנמ' כלים הסוגים הגדולים : ואפי' מאותו המין דשניהם שחמתין או שניהם לנכה ואם אמר הסימון דמאדם א' קנה לאמן : ז מעשר מזה על זה דכולו מעושר או כולו אינו מעושר ובלבד שיהיה ממין א' ובהן שנתו שאין תורמין משל שנה זו על של שנה אחרת : ונגנות אחרות מעשר מכל א' וא' דבעלי הגנות שמא זה עישר וזה לא עישר : ח מב' מקומות ששני המוכרים הודיעוהו שהוא עבד : אלא לצורך כגון שנתערב להכירו חולין מועטין בעבד מרובה שאין לעבד זה תקנה עד שיעשר עליו ממקום אחר ודוקא לאחר מותר למכור עבד אלא לא לע"ה וע"ה שנתערב לו חולין בעבד כיצד הוא עושה הולך אלא חבר והוא לוקח לו עבד ממקום אחר ומעשר לו : ט משל ישראל ער שר עכו"ם האי תנא סבר אין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מן המעשר ור"ם היא ואינה הלכה דקיי"ל יש קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מן המעשר דכתיב (ויקרא כה) והארץ לא תמכר לזמיתות הא אם נמכר לזמיתות היא : על של בותים פירות הכותים ודאי עבד מוכרים אותן דאע"פ דכשאוכלין פירותיהן עשורי מעשרין כשמוכרין אין מעשרין דלא חיישי על לפני עור לא תתן מכשול : ור"א אומר משל בותים על של בותים דומיין דמעשר לנפשיה ונמלך ומוכרו ושמא הא' מעושר והא' לא ונמלא מפריש מן הפטור על החיוב וזומן הוה הכותים עשאו כעכו"ם גמורים לכל דבריהם : י עציץ נקיב כלי שמימים בתוכו עפר וזרעים בו אם נקיב כדי שרש קטן שהוא פחות מכות : הרי זה בארץ זריותיו עבד גמור דאורייתא : תרם מן הארץ אפי' לכתחלה נמי מצי לתרום ומשום סיפא נקט ל' דיעבד : תרומה ויחזור ויתרום דמן הפטור על החיוב הפריש ולא תרומה היאך לב

יקוור

ויקהל ליום ראשון

ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות: יא תרם מן הדמאי עד הדמאי מדמאי על הדאי. תרומה ויחזור ויתרום. מן הדאי על הדמאי. תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות:

ברטנורא

יחזור ויתרום ומ"מ כיון שקרא לה שם תרומה נותנה לכהן ללא ליתיה לזולתי כתרומה וא"י להוציא עליה תרומה ומעשר כמו כסיפא משום דמדאורי"י לאו טבל היא: אבל מן הנקוב על שאינו נקוב. דמן החיוב על הפטור הפרוש התרומה הויה טבל דאורייתא הלכך לא יאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות: יא מן הדמאי על הדמאי. דלמא האי מעשר והאי לאו מעשר: תרומה. וא"ל לתקן את התרומה כיון דספק הוא ורוב עמי הארץ מעשרים הן: מן הדמאי על הדמאי תרומה ולא תאכל. דהוי דומה דמפריש מן הנקוב על שאינו נקוב מן החיוב על הפטור שם הדמאי מעשר כמאלת התרומה טבל דאורייתא הלכך לא תאכל:

גמרא ברכות דף ט"ו ע"ב

תני רב עובדיה קמיה דרבא (דברים י"א) ולמדתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים. עני רבא בתריה בגון עד לבבך עד רבבכם בכר לבבך בכר רבבכם עשב בשדך ואבדתם מהרה הבנף פתיל אחכם מארץ. אמר רבי חמא ברבי חנינא כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר (תהלים ס"ח) בפרש שדי מרכים בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש. אל תקרי בצלמון אלא בצלמות. ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב (במדבר כ"ד) בנחלים נמיו וגו' באהלים נמע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם משמאה למהרה אף אהלים מעלין את האדם מבפ הובה קבף זכות. הקורא למפרע לא יצא. רבי אמי ורבי אסי הוו קא קטרין ליה גננא לרבי ארעור

רש"י

אמר

בין הדבקים. תיבות המדובקים זו בזו אם אינו מפרידן כשהתיבה השניה מתחלת בזה ששהתיבה שלפניה נגמרת הוא קורא אותם שני אותיות בזה אחת אם אינו מתעסק ליתן ריוח ביניהם כדמפרש רבא: בפרש שדי. אם תפרש שדי ותבדיל תיבות של מלכות שמים: מרכים בה תשלג בצלמון. התורה אשר זה מלכים ימלונו תשלג ותלגן לך את כל המות: אהלים לנחלים. כנחלים נטוי כאהלים נטע: אף אהלים. בתי מדרשות אהלים ל' נטיעה נופלת בהם שנאמר ויטע אהלי אפרו: קטרין ליה גננא. קטרין לו חופה להסיוא אשה: יחזור לראש

ויקהל ליום ראשון קט

אמר להו אדהכי והכי איזיל ואשמע מלתא בבי מדרשא דאיתי ואימא לבו. אזר אשכחיה לתנא דמתני ממה דרבי יוחנן קרא ומעה ואינו יודע להיכן טעה. באמצע הפרק יחזור דראש. בין פרק לפרק יחזור לפרק ראשון. בין פתיבה לפתיבה לכתובה יחזור לכתובה ראשונה. אמר ליה רבי יוחנן לא שנו אלא שלא פתח בלמען ירבו ימיכם אבל פתח בלמען ירבו ימיכם סרכיה נקט ואתי. אתא ואמר להו אמרי ליה אדו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו:

רש"י

דראש. כגון שהיה יודע שצפרק זה טעה ודלג אלל אינו יודע בזה מקום בו טעה: בין פרק לפרק. שידע שגמר הפרשה ולריך להתחיל פ' אחרת ואינו יודע בזה מקום: יחזור לפרק ראשון. להפסק ראשון והיה אם שמוע: בין פתיבה לפתיבה. שידע שלריך לומר וכתבתם ואינו יודע אם ראשון אם שני: ואר"י. לתנא וכו': סרכיה נקט. אין לטעות מכאן עד אמה וליב ואין לריך לחזור אלל לאמת שהפרשה שגרה בפיו.

זוהר ויקהל דף ד' ע"ב

קחו מאתכם תרומה ל' ואי תימא דקשיא מלה עליכו. כל נדיב לבו וביאה. מהו וביאה אלא מהבא אולפינא רזא לצלותא דבר נש דדחיל למאריה ומכונין לביה ורעיתיה בצלותא אתקין תקינא דלעילא כמה דאוקמוה. בקדמיתא בשרין ותושבתן דקאטרין סלאכין עלאין לעיקא ובתהווא סדורא דתושבתן דקא אכרי ישראל לתתא איחי קשיטת גרמאה ואתתקנת בתקונאה פאתתא דאתקשטת לבעלה ובסדורא דצלותא בתהווא תקינא דצלותא דמיושב אתקינו ועולמתתא וכל אינון דיליה ומתקשטין כל אינון בהדה לבתר דאתקנו פלא ואתסדרו כד סמו לאמת ויצויב כדן פלה מתתקנא איחי ועולמתתא עד דסמו גנאל ישראל כדן אצטרין למיקם פלא על קיומיהו. בגין דבר בר נש ממי לאמת ויצויב וכקא אתתקנו ועולמתתא נמלי לה ואיחי נסיתת גרמא לבני מקבא עלאה. כיון דסמו גנאל ישראל כדן מקבא קדישא עלאה נסיד בדרגוי ונפיק לבקבא לה. ואנון מקמי מלפא עלאה בעינון לקיימא עד קיומנא באמתתא ברעדה דהא כדן אושיט ימיניה לבנה ולבתר שמאליה דשני לה תחות רישה ולבתר אתתקנו תרווייהו פחדא בגשיהו. ואלין אינון הלל

ויקהל ליום ראשון

תלת קממיתא. ובעי בר נש לשנאה לביה ורעותיה ולכוונא בכך הגי תקונן וסדורין דצלותא פומיה ולביה ורעותיה פחדא השתא דמלכא עלאה ומטרונותא אינון בתבורא בהדנה באינון נשיקון מאן דאצטרך למשאל שאלתין ישאל דהא כדון שעמא דרעותא איהו. כיון דשאל בר נש שאלתוי מקמי מלכא ומטרונותא כדון יתקון גרמיה ברעותיה ולביה לתקמא אחרגין לאתערא חדה דממירו דהא מאגין תלת אתברכא בדבקותא אחרא ויתקין בר נש גרמיה למיפה מקמיהו ולאנחא לון בחדה גניזא דאלין תלת. ועם כל דא דיהא רעותיה דיתברכון פתאי מאינון ברבאן דהדנה ממירא וכדון אצטרך למנפל על אנפוי וקממסר נפשיה בשעמא דאיהי נקמא נפשו ורוחין כדון איהי שעמא קממסר נפשיה כגו אינון נפשו דאיהי נקמא דהא כדון צורא דחיי איהו כדקא יאיתי:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד' לא זכה משה רבינו עליו השלום לקבל התורה עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה. ולא עלה אליו וזכרנו לברכה למרום עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה ולא זכה רבי אצטער ורבי עזובא ורבי ישמעאל לכך איתה תקבולה והנבואה בעליתן לפרדם עד אשר התענו ימים רבים בכל מיני סגופים ופרישות. ולא זכה שלמה לאותה חכמה ויחכם מכל האדם עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה כמו שאמרו עד מי של משלו שהיא מ"ם רבתי ובספר היותר אמר רבי שמעון בן יוחאי רבי פנתם פד חנויה דגופיה מרוא חרודין בצאתו מן המערה אלו לא תמיתני בכף לא הויתי ככה:

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו' * וכן התקינו שהיא אדם מתפלל תפלה אחת בזוהר אברהי אברהי תמיד של בין הערבים מתעוררין והולכין כל הנהגה שגאמר (ויקרא ו') היא העולה וכו' כענין שגאמר (תהלים כ"ה) ערב נקמר וצחקים אשיחה ואהמה וישמע קולי ואין תפסת ערבית חובה תפסת שחרית ומנחה ואף על פי כן נהגו כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם להתפלל ערבית ומקדוה עליהם בתפלת חובה: וכן תקנו תפלה אחר תפסת המנחה סמוך לשקיעת המנחה ביום המענית בלבד כפי להוסוף תחנה ובקשה מפני המענית וזו היא התפלה הנקראת תפלת נעילה כלומר נגעלו שערי שמים בעד השמש ונסתרה לפי שאין מתפללין איתה אלא סמוך לשקיעת המנחה: ונמצאו התפלות בכל יום שלש. ערבית ושחרית ומנחה. ובשבתות ובמיעדים ובראשי חודשים ארבע. שלש של כל יום ותפלת המוספין. וביום הנפירים חמשי ארבע אלו ותפלת נעילה:

יכוין

ויקהל יום שני תורה

קמ

יכוין בקריאת ד' פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם כ"ז להשאר בו תוספת הרוח משבת שעברה:

ווערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שמים: ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי דססגונא ואעי שמין: ח ושמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקמרת הפקים: ומשחא לאנהרותא וביסמאי למשח רבייתא ולקמרת בוסמאי: ט ואבני שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן: ואבני בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: וכל חכמים לבב בכם יבאו ויעשו זאת כל אשר צוה יהוה: וכל חכמי קבא בכזו ייתון ויעבדון ית כל די פקד י:

נביאים מלכים א' יח

א וכתרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וקרונתון דעל ריש עמודיא עובד שושנתא לקיט באולמא ארבע אמן: ב וכתרת על שני העמודים גם ממעל מעצמת חשן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתים טרים סביב על הכתרת השנית: וקרונתון על תרין עמודיא אף מעיליא מקמביד דיבקא די לעבר סריגתא ורמוניא מאתן סדרין עבדין ליה סחור סחור על קרונתא תנייתא: ג ויקם את העמודים לאדם ההיכר ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בעז: ואקים ית עמודיא לאולמא דהיכלא ואקים ית עמודא מימניא וקרא ית שמה יכין ואקים ית עמודא משמאלא וקרא ית שמה בעז: ד ועל ראש העמודים מעשה שושן ותתם מלאכת העמודים: ועל ריש עמודיא עובד שושנתא ושלמת עיבדת עמודיא:

השכנה קרי

רש"י

(א) מעשה שושן. כמו פרמי טושנים: (ב) לעבר השכנה. בסוף הסכנה:

ויקהל ליום שני

כתובים משלי י"ט

א עד בריעל יריץ משפט ופי רשעים יבלע און : סהרא דינגאה
טמייק גדיניה ופמהון דרשיעי מפיק עאתא : ב נכוננו דרצים
שפטים ומתלמות לגו בסילים : מתקנון למקני דיני ומתתא
דנשמיהון דסבלאון : ג רץ תיון המה שכר וכר שגנה בו לא יחכם :
לממיקנא הוא חמרא ורויתא שכרא וכר דשני ביה לא נתחכם :
ד נהם כפפיר אימת מלך מתעברו חומא נפשו : נהים הוה אריא
אימתא דמלכא ומן דמתמית ליה חמי על נפשיה :

רשי

(א) יריץ משפט. יעיד לאדם משפטי יסורין ומיתה : יברע און. האון יבלעו.
(ב) שפטים. של לרעת לזה הלך המספר בלשון הרע : ומהרומות. מכות :
דגו. לגופו : (ג) רץ. הוא מי שסוטה יין : חומה. שרולה לשכר יין יסן. ובחמת
כל שוגה בו לא יחכם : אימת מלך. הקב"ה : מתעבר. מבעטו *

משנה שבת פרק כ"ב

חבית שנשברה. מצילין הימנה מזון שלש סעודות. ואומר לאחרים בואו
והצילו לכם. ובלבד שלא יספוג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן
משקין. ואם יצאו מעצמן אסורים. רבי יהודה אומר אם לאוכלים היוצא
מהן מותר. ואם למשקין היוצא מהן אסור. חלות דבש שרסקן מערב
שבת ויצאו מעצמן אסורים. ורבי אליעזר מתיר. דבש שבא בחמין
מערב שבת. שורין אותו בחמין בשבת. וכל שלא בא בחמין מערב שבת.
מדיחין אותו בחמין בשבת. חוץ מן הפלית הישן ורדגים מלוחים קמחיים.

וקולים

ברטנורא

פרק כב מצילין מזון שלש סעודות. ואפילו בכלים הרבה דאלו בכלי אחד אמרו צ"ל
כל כחבי דכמה דכחי מזיל : לכם. כל אחד מזון שלש סעודות : ובלבד
שלא יספוג. שלא ישים ספוג לשאוב היין ולהחזיר ורשע"פ שיש לספוג בית החיה דליכא
חש סחיטה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ואפילו ליקח בידו שמן ודבש שהם עבים ונדבקים
ולקחה ירו בשפת הכלי אסור שלא יעשה כמעשה חול : אין סוחטין את הפירות. דהוי ליה מפרק
חולדה דרש : אסורין. גזירה שמה יסחוט לכתלה : רבי יהודה אומר אם לאוכלים. טיו אותן
פירות מוכנים : היוצא מהן מותר. דלא ניחא לי' כמה שזנו וליכא למגזר בהו שמה יסחוט :
ואם למשקין. היו מוכנים דניחא ליה במאי דנפיק מניהו : היוצא מהן אסור. גזירה שמה
יסחוט וצויהים ועבים מודה רבי יהודה לחכמים דלף ע"ג דכנסן לאוכלים היוצא מהן אסור כיון
דדרך לסחיטה קיימו כי אתו לירי משקס יהיב דעתיה בהכי ובשאר מיני פירות מודים חכמים
לרבי יהודה כיון דלאו דרכן לסחיטה לא נחלקו אלא בחוחים ורמונים דר' יהודה מדמה להו לשאר
פירות וחכמים מדמה להו לזיתים וענבים והלכה כר' יהודה : חלות דבש. כשהן מרוסקים זכ
הדבש מעממו מחוך השעוה ואין דרך לסחוט הילכך ר"ח מתיר והכמים אסורים גזרו אטו שאין
מרוסקין

קמא

ויקהל ליום שני

וקולים האספנין. שהדחתן זו היא גמר מלאכתן : ג שובר אדם את
החבית. לאכול הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתפנין לעשות פלי. ואין
נוקבים מגופה של חבית. דברי רבי יהודה. וחקמים מתירין. ולא יקבנה
מצדה. ואם היתה נקיבה. לא יתן עקיה שעורה מפני שהוא ממרת. אומר
רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב. ואמר חוששני דז
מחטאת : דנותנין תבשילי לתוך הבור בשביל שיהא שמור. ואת המים
הקפים ברעים. בשביל שיצנו. ואת הצונן בחמין בשביל שיחמו. מי
שנשרו בקיו בדרך במים. מתלך בהן ואינו חושש. הגיע לחצר החיצונה
שומחן בחמה אבל לא כנגד העם : ה הרוחץ במי מערה וכמי מבריא.
ונסתפג אפירו בעשר אלוניאיות לא יביאם בידו. אבל עשרה בני אדם
מסתפגין באלוניאיות אחת. פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן :
י סבין וממשימין (בבגני מעים). אבל לא מתעמקים ולא מתגרדין. אין

יורדין

ברטנורא

מרוסקין והלכה כר"א : ב כל שבא בחמין. שנתבשל : מדיחין. דהדחתו אינו נשולו אבל לא
שורין : חוץ מן המליח הישן. דג מליח שעברה עליו שנה משמלת : וקולים האספנין. דג
סקליפתו דקה והדחתו בחמין הוא גמר נשולו : ג שובר אדם את החבית. מפני שהוא מקלקל :
ובלבד שלא יהבין לעשות כלי. לעשות לה פה נאה : אין נוקבין מגופה. הדבוקי נפי
חבית אלא נוטל את כולה כדי נקיב לה מתקן פתחא הוא : רבי יוסי מתיר. דאין דרך פתח
חבית כך והלכה כרבי יוסי : ולא יקבנה מצדה. כלומר הא דשרי רבי יוסי להיות נוקב את
המנופה לא שרי אלא למעלה דראש המנופה דלאו אורחא למעבד פתחא חתם אלא נוטל כל המנופה אבל
מלדה ומנין דעביד ליה לנקב בלד המנופה משום פתחא ואינו רואה לפתחה למעלה שלא יפלו זרורות או
עפר ביין : במורה. ויש כאן משום ממהק : בערב. שם מקום : חוששני לו מחטאת. אם מירח השעוה
לדבק בדופני הכלי סביב הנקב : ד לתוך הבור. שאין בו מים : שיהא שמור. שלא יסריח
מחמת החום. והא קמ"ל לא חיישינן דלמא אתי לאשווי גומות שצקרקעית הבור כדי שיהא שיה
להוסיב שם הקדרה : ואת המים היפים. הראויים לשתיה : ברעים. בתוך מקוה מים רעים
שאינן ראויין לשתיה ומלתא דפשיטא היא ומשום סיפא נקט לה דתנן ואש האנניס בחמה בשביל
שיחמו מהו דתימא גזר דלמא אתי לאטמוני ברמז קמ"ל : מי שנשרו בליו. שנפלו במים בשבת :
מהלך עמרו ואינו חושש. שמה יחשדו אותו שכבשן : הגיע לחצר החיצונה. הסמוכה למבוא
העיר שהוא מקום המשתמר : שומחן בחמה. ליבשן : אבל לא כנגד העם. שיחשדוהו שכבשן.
ומשנה זו דחיה היא שהלכה ביריבו כל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים
אסור הלכך אסור לסטחן אפי' שלא כנגד העם : ד ונסתפג. וקנה : ואפי' בעשר אלוניאיות.
דגינים שמקנחים בהם ונסתפג בהם זה אחר זה אפי' דלא נפישי מיה בכל חד וחד. אפי' ה.
לא יביאם בידו. לתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שאין כאן איסור הולאה אלא גזרה שמה ישכת
ויסחטם בבואו : אבל עשרה בני אדם. הואיל ומרובין הם מדכרי אהדרי ואפי' חדא אלונטיות
לי בני אדם דהשתא נפיש בה מיה אפי' מביאין אותה בידם ולא גזרינן שמה יסחטוהו הואיל
ומרובין הן : פניהם ידיהם ורגליהם. אורחי. דמלתא נקט וה"ה לכל גופן ואין הלכה כמשנה זו
אלא אפי' אחד מביא בידו אלונטיות שנסתפג בה ולא חיישינן שמה יסחוט : ד סבין. שמן בשבת :
וממשימין. ביד על כל הנוף להנאה : אבל לא מתעמלין. לשפסף בכח : ולא מתגרדין.
במגדרת ודומה לו ויקח לו חרס להתגרד בו משום דהוי כעובדא דחול : אין יורדין לפוליאמא.
בקעה מלאה מים ותחתית' טיט כמו דבק ויש בה מקומות שיטבע הרוחץ שם באותו טיט וידבק
בו ואינו יכול לעלות עד שיחבקנו בני אדם ויעלוהו בקושי גדול וכדוחק. פ"א בקעה שטיט שלה
מחלת והרוחץ שם נופל ונגדיו נשורין במים ואתי לירי סחיטה : אפיקמוזין. להקיא ופירושו אפיס
טו

ויקהל ליום שני

יִרְדּוּן לְקוֹרְדִּימָא וְאִין עוֹשִׂין אֶפְיֻקְמוּזִין. וְאִין מַעֲצִבִין אֶת תְּקֻמָּן וְאִין סְחֻזִירִים אֶת הַשֶּׁבֶר. מִי שֶׁנִּפְרָקָה יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ. לֹא יִטְרַפֵּם בְּצוּגָן אֶבֶר רוּחֵץ הוּא כְּדָרְכּוֹ. וְאִם נִתְרַפָּא נִתְרַפָּא:

ברטנורא

טוי זיין כלומר להוציא המזון ממקום בשולו שהיא האנטומכא. אפיק מוליא. טוי מתכשל. עלי אש מתרגמיין טוי נור. זיין מזון ודוקא לשחוח משקה שמביאו להקיא הוא שאסור בשבת אבל להכניס אלצטו לתוך פיו כדי להקיא מותר והיכא דלית ליה לערא ואם יקיא יתרפה מותר אפי על ידי משקה: ואין מעצבין את הקטן. להקטן ולישב עלמותיו וחוליות שדרתו משום דמחוי כבונה ולא אמרן אלא לאחר זמן אבל ביום לידה שרי. מעצבים לשון ידיך עלבוי ויעשוני: ואין מחזירין את השבר. עלם שנסבר ואין הלכה כמשנה זו אלא הלכה מחזירין את השבר בשבת: שנפרקה ידו. שילא העלם מן הפרק שלו: לא יטרפם. לשון בינים טרופות בקער' שמשתקף בצוגן על מקום השבר דמחוי דלרפואה קעביד:

גמרא שבת דף קמ"ה ע"א

יְתִיב רַב חֵיָא בַר אֲבָא וְרַבִּי אֶסִי מִמִּיּוֹת דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְיְתִיב רַבִּי יוֹחָנָן וְמָא מְנַמְנִים אָמַר לִיה רַבִּי חֵיָא בַר אֲבָא לְרַבִּי אֶסִי מִפְּנֵי מַה עוֹפוֹת שְׁבַבְבָּל שְׁמַנִּים. אָמַר לִיה כְּלָךְ קְמַדְבַר עוֹזָה וְאִרְאָךְ שְׁמַנִּים מִהֵן. מִפְּנֵי מַה מוֹעֲדִים שְׁבַבְבָּל שְׁמַחִים מִפְּנֵי שְׁהֵם עֲנִיִּים. מִפְּנֵי מַה תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שְׁבַבְבָּל מְצוּיִינִין לְפִי שְׂאִינָן בְּגִי תוֹרָה. מִפְּנֵי מַה נְכָרִים מְזוּחָמִין מִפְּנֵי שְׂאִוְכְלִין שְׁקָצִים וְרַמְשִׁים. אִיתְעַר בְּהוּ רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לְהוּ דְרַדְקֵי לֹא כַךְ אִמְרַתִּי לָכֶם (משלי ז') אֲמֹר לְחֲכָמָה אֲחֹתִי אֶת אִם בְּרוּר לָךְ תִּדְבַר בְּאֲחֹתֶךָ שְׁהִיא אֲסוּרָה קֵךְ אִמְרַהוּ וְאִם לָאוּ לֹא תֵאמְרַהוּ. אָמְרוּ לִיה וְלִימָא לָן מָר אִיזָה מִהֵם מִפְּנֵי מַה עוֹפוֹת שְׁבַבְבָּל שְׁמַנִּים מִפְּנֵי שְׁלֹא גָרוּ שְׁנַאֲמַר (ירמי' מ"ח) שְׂאִינָן מוֹזָאב מְנַעֲרִיו וְשִׁקְטָהוּ אֶל שְׁמֵרִיו וְלֹא הוֹרֵק מִבְּלִי אֶל בְּרִי וּבְגוֹלָה

רש"י

מ"מ עופות שבבבלי שמנים. משל ארץ ישראל: כדך. לכה לך אלא שקינר הלי: למדבר עוזה. והוא מ"א: מועדים שבבבלי שמחים. רגילים לשמוח במועדים יותר מ"א: מפני שהם עניים וכל השנה אין להם שמחה במאכל ובמשתה ואין להם מרגוע ממלאכה לפיכך במועדי' כל שמחתם: מצויינין. מליינין עלמס בלבושים נאים: מצויינין. מקוסטים: שאינן בני תורה. כ"כ לכבדם כבני א"י מחמת תורתן מכבדין אותן מחמת לבושיהן שנראין חסובין: דרדקי

ויקהל ליום שני קמב

לֹא חָלַךְ. וְהָכָא מְנַקֵּן דְּגָלוֹ. דִּתְנִינָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לֹא עֵבֶר אִישׁ בִּיהוּדָה שְׁנַאֲמַר (שם ט') עַל הַהָרִים אִשָּׁא בְּכִי וְנָהִי וְגו' מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נִדְרָו הִלְכוּ בְּהֵמָה בְּגִימְטָרִיא נ"ב הוּו. מִפְּנֵי מַה מוֹעֲדִים שְׁבַבְבָּל שְׁמַחִים מִפְּנֵי שְׁלֹא הָיוּ בְּאוֹתָהּ קִלְקָה דְּכִתִּיב (הושע ב') וְהַשְׁבִּתִּי כָּל מְשׁוֹשֵׂה חוֹנָה חֲדָשָׁה וְשִׁבְתָּהּ וְכָל מוֹעֲדָהּ. מִפְּנֵי מַה תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שְׁבַבְבָּל מְצוּיִינִין לְפִי שְׂאִינָן בְּגִי מְקוּמָן דְּאִמְרֵי אִינְשֵׁי בְּמִתָּא שְׂמָאֵי בְּלֹא מִתָּא תוֹתְבָאֵי. מִפְּנֵי מַה נְכָרִים מְזוּחָמִין שְׁלֹא עָמְדוּ עַל הַר סִינֵי שְׁבִשְׁעָה שְׁבֹא נָחֵשׁ עַל חוֹה הַפִּטִּל בְּהַ זוֹהֵמָא יִשְׂרָאֵל שְׁעָמְדוּ עַל הַר סִינֵי פְּסָקָה זוֹהֵמָתָן אוֹמוֹת שְׁלֹא עָמְדוּ עַל הַר סִינֵי לֹא פְּסָקָה זוֹהֵמָתָן. אָמַר לִיה רַב אֲחָא בְּרִיהַ דְּרַבָּא קְרַב אִישֵׁי גְרִים מָאֵי. אָמַר לִיה אֵף עַר גַּב דְּאִינְהוּ לֹא הוּו מְזוּיָהוּ חוֹה דְּכִתִּיב (ירמיה כ"ט) אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה עֲמָנוּ עוֹמְדֵי הַיּוֹם קְפָנִי הִי אֱלֹהֵינוּ וְאֶת אֲשֶׁר וְגו':

רש"י

דרדקי. בחורים שלא הגיעו לסבר': מפני שקרא גרו. העופות כמו אוחן של א"י כדאמר לקמן: שאנן מואב מנעוריו. סיפיה דקרא על כן עמד טעמו זו אלמא הגולין מפיגין טעמן ושמן: נ"ב שנה. משגלו צימי לדקיהו בחרבות ירושלים עד שנפקדו צימי כורש ואז עלו מהם לייסר את הבני' י"א שנים קודם גמר הבנין שהיא לסוף ע' שנה בשנת צ' לדריוש כדאמר במגילה: שאינן במקומם. שמ"א גלו לשם והגולה למקום נכרי מליין עלמו במלבושים שיהא חסוב: במתאי שמאור. בעירי איני לריך להסכנד אלא בשמי שאני ניכר בהם: ברא מתאי. במקום שאינה עירי: תותבאי. כבודי תלוי בשמלתי שולה מתרגמיין חסוביה: כשבא נחש על חוה. כשנתן לה עלה לאכול מן העץ בא עליה דכתיב הנחש הסיאני ל' נשואין: גרים מאי. שלא היו על הר סיני מהיכן פסקה זוהמתן: מזוייהו חוה. בסיני וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מום ואף עורים ופסחים שהיו בישראל כדתניא בספרי:

זוהר ויקהל דף ר' ע"ב

מָרָה דָא שְׁמַעְנָא בְּרִזִין דְּבוֹצִינָא קְדִישָׁא וְלֹא אֲתִיְהִיב לִי רִשׁוֹ לְגַלְגָּלָהּ בַר לְכוּ חֲסִידֵי עֲלִינִין. דָּאֵי בְּהֵיָא שְׁעָתָא דְּאִיהִי נְקֻמָּא נְפִשִׁין וְרוּחִין

ויקהל ליום שני

ורוחין ברעו דרבקותא תדא איהו ישוני לביה ורעותיה לדא וניהיב נפשיה
בדבקותא בההוא רעותא לאכללא ליה בההוא דבקותא אי אתקפלת
בההוא שעמא בההוא רעותא דאינון רוחין ונפשין ונשמתי דאיהי נקמא
האי איהי בר נש דאתצריך בצרוקא דחי בהאי עלמא ובקמא דאתי
ותו דבעי לאתפללא מכל סמין מלכא וממרוניתא מלעילא ומתתא
ולאתעמרא בנשמתי בכל סמין. אתעמרא בנשמתי מלעילא ואתעמרא
בנשמתי מלתתא. ואי בר נש יבין לביה ורעותיה רבל דא וימסור נפשיה
מתתא בדבקותא ברעותא כמה דאתמר פדיון קדשא בריה הוא קארי
ליה שלום לתתא כגוונא דההוא שלום דלעילא ההוא דבריה ליה
לממרוניתא ואכליל ליה ואעמר ליה בכל עמין. אוף הכי האי בר נש
קדשא בריה הוא קרי ליה שלום לתתא כמה דאת אמר (שופטים ו') ויקרא
לו יי שלום. וכר יומי הכי קראן ליה לעילא שלום בגין דאכליל ואעמר
לממרוניתא לתתא כגוונא דההוא שלום לעילא. וכד אסתלק ההוא בר נש
מהאי עלמא נשמתי סלקא ובקמא ככל אינון רקיעין ורית מאן דימחי בידה.
וקדשא בריה הוא קרי ליה ואמר (ישעיה יז) יבא שלום ושכינתא אמרת
ינחו על משכבותם וגומר ויפתחין לה תליסר טורי דאפרסמונא דכייא
ולא יהא מאן דימחי בידה. ועל דא זכאה איהו מאן דישוני לביה ורעותיה
לדא ועל דא כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת יי לגבי מלכא עקאה
כמה דאתמר. ארים רבי אבא קליה ואמר נוי רבי שמעון אנת בכין ואנא
בכיןא עליך. לא עקך בכיןא אלא בכיןא על חבריך ובכיןא על עלמא רבי
שמעון בבוציןא דשרגא דאדליק לעילא ואדליק לתתא. ובנהורא דאדליק
לתתא נהירין כל בני עלמא (כי נהיר לעילא) נוי לעלמא כד יסתלק
נהורא דלתתא בנהורא דלעילא. מאן נהיר נהורא דאורייתא לעלמא
קם רבי אבא ונשים דרבי תיא. אמר ליה מלן אלן הוו תחות ידך
ועל דא קדשא בריה הוא שדרני עד תבא לאתחברא עמכון
זכאה חולקיה:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות תע"ה פרק א' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

תפלות אלו אין פותחין מהם אב"ל מוספין
עליהם אם רצה אדם להתפלל כל תיום
כדו הרשות בידו וכל איתן התפלות שיוסף
כמו מקריב נדבות לפיך צריך שישמש
דבר בכל ברכה וברכה מן האמצעיות

מעין ההוא

ויקהל ליום שני

מעין הברכות ואם חלש אפילו בברכה אחת
בי גדי דהודיע שהיא נדבה ולא חובה וגי'
ראשנות וגי' אחרונות לעולם אין מוספין
בהם ולא פותחין מהן ואין משנין בהן דבר:
אין הצבור מתפללין תפלת נדבה לפי
שאין הצבור מביאין קרבן נדבה ולא
תפלל אפילו יחיד מוסף שמים אחת
חובת היום ואחת נדבה לפי שאין
מתנדבין קרבן מוסף ויש מן הנאונים מי
שהורה שאסור להתפלל תפלת נדבה
בשבתות וימים טובים לפי שאין מקריבין בהן נדבה אלא חובת היום בלבד:
נפשו:

ויקהל יום שלישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים א"ו שהם כנגד ה' דמילוי הדין ראשונה דשם ב"ן להשאר בו
תוספת נפש משבת שעברה:

יא את המשכן את אהליו ואת מכסהו את קרסו
ואת קרשיו את בריחו את עמודיו ואת אדניו:
ית משכנא ית פרכסא ית חופאיה ית פירפוחי ית דפוחי ית עברוחי ית
עמודוחי ית סמכותי: יב את הארן ואת בדיו את
הכפרת ואת פרכת המסך: יג את ארוןי ית
כפרתא ית פרכתא דפרסא: יד את השלחן ואת בדיו ואת
כלי כליו ואת לחם הפנים: יו את פתורא ית אריחוחי ית
כל מנוחי ית לחם אפיא: יז ואת מנורת המאור ואת כליה

ואת רש"י בריחוי קרי

(יא) את המשכן. ירעות הסחמונות הנראות צמחו קרוים משכן: את אהליו
הוא אהל ירעות עוים העשוי לגג: ואת מכסהו. מכסה עורות אלים והתחשים:
(יב) ואת פרכת המסך. פרוכת המחילה. כל דבר המגין בין מלמעלה בין
מכנגד קרוי מסך וסכך וכן (איוז א) שכת בעדו. (הוסע ב') הנני שך את דרכך:
(יג) לחם הפנים. כזר פירשתי על סס שהי' לו פנים לכאן ולכאן שהיה עשוי
כמין תיבה פרוסה: (יד) ואת בליה. מלקחים ומחמות: נדרותיה. לזונית"ש בלעז
צויכים שהסמן והפתילות נמויין בהן: ואת שמן המאור. אף הוא לריך חכמי לב
שהוא משונה משאר שמנים כמו שמפורש במנחות מגרגרו בראש הזית והוא כמים

והוא

ויקהל ליום שרישי

וְאֶת־נִרְתִּיהָ וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר : וְיֵת מִנְתָּא דְאַנְהוּרֵי יֵת מִנְתָּא
וְיֵת בּוֹצִינְהָא וְיֵת מִשְׁחָא דְאַנְהוּרֵתָא : טו וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת
וְאֶת־בְּדִיו וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים
וְאֶת־מִסְךְ הַפֶּתַח לַפֶּתַח הַמִּשְׁכָּן : וְיֵת מִדְּבַחָא דְקְטֹרֶת
בּוֹסְמִיא וְיֵת אֶרִיחֹהֵי וְיֵת מִשְׁחָא דְרִבּוּתָא וְיֵת מִטְרַת בּוֹסְמִיא וְיֵת פְּרָסָא
דְתַרְעָא לְתַרְעָא מִשְׁפָּנָא :

רש"י

וַחַד (טו) מִסְךְ הַפֶּתַח. וְיֵת מִסְךְ הַפֶּתַח שֶׁלָּהּ הֵיךְ שֶׁסָּ קָרְסִים וְלֹא יִרְעוּת :

נביאים מלכים א' ו'

א וַיַּעַשׂ אֶת־הֵימָּם מוֹצֵק עֵשׂוֹר בְּאֵמָה מִשְׁפָּתוֹ עַד־שְׁפָתוֹ עֲגָלָא
סְבִיב וְהַמִּשׁ בְּאֵמָה קוֹמָתוֹ וְקוֹה שְׂרָשִׁים בְּאֵמָה יִסְב
אֹתוֹ סְבִיב : וְעַבְד יֵת יִמָּא מִתְּדָּ עֵשׂוֹר אֲמִין מִסְפָּתִיהָ עַד סְפָתִיהָ
סְנַגְגָּל סְחוֹר סְחוֹר וְחַמֶּשׁ אֲמִין רוּמִיהָ וְחוּט מִשְׁחָ תְּלָתִין אֲמִין מִקַּף לִיָּה
סְחוֹר סְחוֹר ג' וּפְקָעִים מִתַּחַת לְשִׁפְתוֹ | סְבִיב סְבִיבִים אֹתוֹ
עֵשׂוֹר בְּאֵמָה מִקִּיפִים אֶת־הֵימָּם סְבִיב שְׁנֵי טוֹרִים הַפְּקָעִים
יִצְקִים בִּיצְקָתוֹ * וְצוּרַת בִּיעִין מִלְרַע לְסְפָתִיהָ סְחוֹר סְחוֹר מִקַּפִּין לִיָּה
עֶסֶר אֲמִין מִקַּפִּין יֵת יִמָּא סְחוֹר סְחוֹר סִדְרִין דְצוּרַת בִּיעִין מִתְּבִין
בְּאַתְכּוּתָהּ : ג' עֲמִיד עַד־שְׁנֵי עֵשׂוֹר בְּקָר שְׂרָשִׁה פְּנִים | צְפּוֹנָה
וְשְׂרָשִׁה פְּנִים יִמָּה וְשְׂרָשִׁה | פְּנִים נִגְבָּה וְשְׂרָשִׁה פְּנִים מוֹרְחָה
וְהֵימָּם עֲרִיהֶם מִלְמַעְלָה וְכַרְאֲהֵרִיתֶם בֵּיתָה : קָאִים עַל תְּרֵי עֵשׂוֹר
תוֹרֵי תְלָתָא אֲפִיהוֹן לְצַפּוֹנָא וְתְלָתָא אֲפִיהוֹן לְמַעְרָבָא וְתְלָתָא אֲפִיהוֹן
לְדְרוֹמָא וְתְלָתָא אֲפִיהוֹן לְמִדְיָנָא וְיִמָּא מִתְּקוֹן עֲלִינְהוֹן מִלְעִילָא וְכַרְא
אַחֲרֵי־הוּ לְגִי וְעַבְדוֹ מִפַּח וְשִׁפְתוֹ בְּמַעְשָׂה שְׁפָת־כּוֹס בְּרַח
שׁוֹשָׁן אֲרָפִים בֵּת יִכִּיל : וְסוּמְכִיָּה פּוֹשְׂכָא וְסְפָתִיהָ בְּעוֹבֵד שְׁפָת פֶּס

רש"י

(ב) וּמִקְעִים. כְּמִין כְּפֹתוּרִים : יִצְקִים. בְּיִלְקוּ הַכֵּל מוֹלֵק יִמָּד : (ג) וְכֵל אַחֲרֵיהֶם.
כֵּל צְקָרִים הֵלְלוּ : בֵּיתָה. אֵל תַּחַת הֵימָּם הֵיךְ אַחֲרֵיהֶם פּוֹנִים . (ד) וְעוֹבִיו
טפח

ויקהל ליום שרישי

קמז

סְנַגְגָּל קָקִיט בְּשׁוֹשְׁנִתָּא תְּרִין אֲרָפִין בֵּיתִין בְּרִטְיָכָא מִחְסִיל :
ה וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּכֹנֹת עֵשׂוֹר נְחֹשֶׁת אַרְבַּע בְּאֵמָה אַרְבַּע הַמְּכֹנֹת
הָאֵחָת וְאַרְבַּע בְּאֵמָה רְחֵבָה וְשָׁלֹשׁ בְּאֵמָה קוֹמָתָה :
וְעַבְד יֵת בְּסִיסָא עֶסֶרָא דְנְחֹשָׁא אַרְבַּע אֲמִין אֲרָפָא דְבְּסִיסָא תְּרָא
וְאַרְבַּע אֲמִין פִּירְתִּיהָ וְתֵלֶת אֲמִין רוּמִיהָ :

רש"י

טפח. סוליו ודפוטיו : ושפתו. ה' מרודד כמעט שפת כוס שסותין בו ומלויר פרח
סוסן : אלפים בת יכיל. ספי אלפים סאה ה' מחזיק : (ה) המכונות. רגלים :

כתובים משלי כ'

א כְּכּוֹד לְאִישׁ שֶׁבֶת מְרִיב וְכַרְאֲוִיל יִתְנַגֵּעַ : יִקְרָא הוּא לְנִבְרָא
דִּיתִיב בְּרָא דִּינָא וְכַרְא דְשִׁאמִי מִצְמִדִי : ב' מִחֲרַף עֲצָר לֹא
יִחְרַשׁ יִשְׂאֵר בְּקִצִּיר וְאִין : מִתְּחַסֵּד עֲמִילָא לֹא שְׂתִיק וְשִׁאִיר בְּחֻצָּא
וְדִית : ג' מִים עֲמִקִּים עֲצָה בְּלִב־אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְרָנָה :
מִיָּא עֲמִיקִי עֲצָתָא בְּלָפָא דְנִבְרָא וְנִבְרָא דְמִתְבִּין גִּידְלָנָה : ד' רַב־אֲרָם
יִקְרָא אִישׁ חֶסֶד וְאִישׁ אֲמוּנִים מִי יִמְצָא : סוּנְעָא דְבְּגֵי נִשְׂא
מִתְקִרִין נִבְרָא מִרְחֻמְנִיהָ וְנִבְרָא מִהִימְנָא מִנּוּ מִשְׁכִּית : ה' מִתְּחַלְקֵי בְּתַמּוֹ
צְדִיק אֲשֶׁרֵי בְּנֵי אַחֲרֵיוֹ : דְמִתְחַלְקֵי בְּתַמִּימוּתִיהָ צְדִיקָא הוּא וְטוֹבֵיהוֹן
לְבַנּוּהֵי בְּתַרוּת :

ושאך קרי

רש"י

(א) שבת מריב. לנוח ממריב : וכל אויב. שאינו שבת מריב יתגל' קלונו :
(ב) מחורף. מפני הלכה יושב העלל ואינו חורש : (ג) עצה. הלכה : ואיש
תבונות. ותלמיד מבין ידלה ממנו : (ד) רב אדם. הרבה בני אדם : יקרא
איש חסד. יקרא למי שמבטיחו לעשות עמו חסד : ואיש אמונים. מבטיח
ועושה :

משנה כתובות פרק ו'

מְצִיאָת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְבַעֲלָהּ. וִירוּשָׁתָהּ הוּא אוֹכֵל פִּירוֹת בְּתִיבָה.
בּוֹשֶׁתָהּ וּפְנִמָּה שְׁלָהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתְרִיא אוֹמֵר. בְּזִמְן שֶׁבִּפְתַּר
דָּה שְׁנֵי תְלָקִים וְלוֹ תְלָק אֶחָד. וּבְזִמְן שֶׁבְּגִלְוִי. לוֹ שְׁנֵי תְלָקִים וְלָהּ אֶחָד
בְּרַטְנוּרָא שְׁלוֹ

ברטנורא

פרס ו מציאת האשה וירושיתה. אם נפלה לס ירושה : הוא אוכל פירות בחייה.
והקרן שלה : ופנמה. חללה שיש בה פחת דמים שמיין אותה כמה היתק
יפה

ישלו ינתן מיד ושלשה ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות : ב הפוסק מעות
לחנתו ומת חתנו . אמרו חכמים יכול הוא שיאמר לא אחיד היתי רוצה
לתן . וכן אי אפשר לתן : ב פסקה להכניס לו אגף דינר . הוא פוסק בנגדן
חמשה עשר מנה . וכנגד השום הוא פוסק פחות חומש . שום במנה ושות
מנה אין לו אלא מנה . שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר
ובארבע מאות היא נותנת חמש מאות . מה שחתן פוסק הוא פוסק פחות
חומש : ד פסקה להכניס לו פספים סלע (בסוף) געשה ששה דינרים . החתן
מקבל עקיו עשרה דינרין לקפה לכל מנה ומנה כגון שמעון בן גמליאל
אומר הכל במנהג המדינה : ה המשיא את בתו סתם לא יפחות לה
מתמשים וזו . פסק להכניסה ערומה לא יאמר הפעל בשתבא קביתי
אכסנה בכסותי . אלא מבסה ועודה בבית אביה . וכן המשיאין את היתומה
לא יפחתו לה מתמשים וזו . אם יש בפנים מפרנסין אותה לפי כבודה :
ו יתומה שהשיאה אמה או אחיה מדעתה . ובתבו לה במאה או בחמשים
וזו . יכולה היא מישתגדיל להוציא מידן מה שראוי להנתן לה . רבי יהודה

ברטנורא אומר

יפה למכור בשוק וכמה היא שיה עכשו : ובזמן שבגלוי . שהנשט שלו ועוד שנמסת עליו וכו' .
סובלה : ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות . בחייה והקרן שלה לכשימות או יגרסנה ואם תמות
היא יורשה והלכה כר' : ב ומת חתנו . ופלה לפני יבם : יכול הוא שיאמר . או חלון או
יבם ואלו לאחיו או יתן מה שפסק או תשב עד שתלכין ראשה ואף על גב דלחיו עם הארץ והוא
תלמיד הכס יכול הוא לומר לאחיד היתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן : ג והוא פוסק
בנגדן חמשה עשר מנה . אלף דינר הן עשר מנה וכשה החתן לקבל עליו לכתוב בכתובה
כותב שלים יותר שהן חמשה עשר מנה אם הכניסה לו הכלה דינרין בעין מפני שהוא משתכר בהן :
ובנגד השום . ואם הכניסה לו בגדים ותכשיטים שריוני' שומא : הוא פוסק פחות חומש .
שאם הכניסה שום של אלף זוז אינו מקבל עליו אלא שמונה מאות שדרך הבאים לשום הכניס
ונכסים של הכלה לשומם יותר משוים לכבוד הכלה ולהכבה על בעלה : שום במנה ושוה מנה .
כלומר אם לא שמו נכסי הכלה ותכשיטים אלא כמו שהם שוים בשוק : אין לו אלא מנה . לא יכתבו
בשטר הכתובה אלא מנה כמו ששמו : שום במנה היא נותנת ל' ואחד סלע ודינר . שום שהוא
מקבלה במנה שאמרו לו כתוב מנה בכתובה והיא תכניס לך שום של מנה לריך שישמו אותו בבית
החתונה שלשים וא' סלע ודינר שהוא מנה וחומשו : ובארבע מאות . שום כשקבל עליו החתן לכתוב
ד' מאות : היא נותנת חמש מאות . לפי שומת הנועדים : וכשהחתן פוסק וכו' . ואם שמו
הם תחלה והכניסה לו בין שום קטן ובין שום גדול הוא כותב בשטר פחות חומש : ד פסקה
להכניס לו כספים . דינרין בעין שמוכנין להשתכר בהן מיד : סלע . שהוא ארבע דינרין :
נעשה . לכתוב בשטר הכתובה : בששה דינרין . בחוספת שלים ואשמועי' הלא דכשדינרין בעין
בין שהם מרובים כגון אלף דינר דקתני ברישה בין שהם מועטים כגון סלע דקתני כסיפא לעולם
נכתבים בשטר הכתובה בשלים יותר מפני שעומדין להשתכר בהן מיד וכדברים שריונין שומא
כגון בגדים ותכשיטים בין שהן מרובים כגון וכנגד השום דקתני דקאי אלף זוז דאמר ברישא בין
שהם מועטים כגון הא דקתני שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר לעולם פוחתין חומש
בשטר הכתובה ממה ששמו אותם בבית החתונה לא שגא אם שמו אותם תחלה ואחר כך באין לכתוב
הכתובה שאז לריך לפחות בשטר הכתובה החומש מן השומא ששמו בבית הכלה כדקתני וכשהחתן
פוסק כו' ולא שגא אם כתב הוא תחלה הכתובה שאז לריך שתהיה השומא בחוספת חומש מנה שכתוב
בכתובה כדקתני ובארבע מאות שום היא נותנת חמש מאות : לקופה . שיתן לה עשרה זוז על כל
מנה

אומר אם השיא את הבת הראשונה ינתן לשניה בדרך שנתן לראשונה .
וחכמים אומרים פעמים שאדם עני והעשיר . או עשיר והעני . אלא שמין
את הנכסים ונותנין לה : ו המשיא מעות לבתו . והיא אומרת נאמן
בעלי עמי . יעשה השליש מה שהושלש בידו . דברי רבי מאיר . רבי יוסי
אומר וכי אינה אלא שדה . והיא רוצה למוכרה . הרי מכורה מעכשיו . במה
דברים אמורים בגדולה . אבל במקנה אין מעשה קטנה כלום :

ברטנורא

מנה ומנה שהיא מביאה לו כדי לקנות לה מהם בשמים ותמרוקי הנשים ולא תפטרם במתני' אם לכל
שבוש או לכל שנה : ה וכן המשיא את היתומה . וגבאי לדיקה : אם יש בכיס . של לדיקה : ו מה
שראו . ליתן לה עשור נכסים : אם השיא . האב בחייו : את הבת הראשונה ינתן כו' .
בין שהיא פחות מעשור בין שהוא יותר והלכה כרבי יהודה דאזלין כתר אומדן דעתיא דאב ואם
אי אפשר לעמוד על אומדן דעתו של אב יתכנין לה עשור נכסים דמשתכחי השתא בשעת נשואים
ממקרקעי אבל ממטלטלי אין לה עשור ואיכא למ"ד דבזמן הזה ממטלטלי נמי אית לה עשור ואם נשאת
ולא תבעתה מן היורשים הוצעת לאחר שנשאת ולא אמרי' אחולי אחלי גבויכו ודוקא כשהיתה ניוונית
מנכסי אביה אבל אם פסקו היורשים מלית לה מוזנות אחולי אהלה אלא א"כ מהאמתה ואם היתה
בוגרת שאין לה מוזנות ועמדה ונשאת ולא תבעת מה שראוי לה לנדוניתה מנכסי אביה אחולי אהלה
גבוי יורשים ואינה יכולה לתבוע עוד ואפי' היתה ניוונית מנכסיה : ז המשיא מעות לבתו .
מסר מעות ביד שלים לצורך בתו לקנות לה שדה או נדוני' לכשתנשא : נאמן בעלי עלי . והנכס לו :
יעשה שלישי כו' . יקנה השדה ואין שומעין לה דמנה לקיים דברי המת : וכי אינה אלא שדה .
בלומר אפי' כבר נקנה השדה והיא רוצה למכרה יכולה למכור הלכך שומעין לה ופלונית דרבי
יוסי וכי מאיר דוקא בגדולה מן הארוסין דאלו לאחר שנשאת דברי הכל שומעין לה ובקטנה נמי
מודה רבי יוסי דאין במעשה קטנה כלום ואין שומעין לה והלכה כרבי מאיר :

גמרא כתובות דף ס"ז ע"א

תנו רבנן יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה
ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהאיש דרבו לחזור
על הפתחים ואין אשה דרפה לחזור . יתום ויתומה שבאו
להנשא משיאין את היתומה ואחר כך משיאין את היתום מפני
שבושיתה שר אשה מרבה מושל איש . תנו רבנן יתום שבא
לשא שזכרין לו בית ומציעין לו מטה וכך בלי תשמישו
ואחר כך משיאין לו אשה שנאמר (דברים ט"ו) די מחסורו אשר
יחסר לו . די מחסורו זה הבית . אשר יחסר זה מטה ושדחן .
לו זו אשה וכן הוא אומר אעשה לו עור כנגדו . תנו רבנן

רש"י די

שבאו להתפרנס . ממוזנות של לדיקה : שבאו לינשא . משל לדיקה דאמרין לקמן
אשר יחסר לו זו אשה : ההוא דאתא . עני המבקש פרנסה : במה אתה
סועד

די מחסורו אתה מצוה עליו קפרנסו ואי אתה מצוה עליו
קעשרו אשר יחסר לו אפילו סוס רכוב עליו ועבד רויץ
לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד
סוס רכוב עליו ועבד רויץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד
רויץ לפניו ורויץ לפניו שלשה מידיו. ההוא דאתא לקמיה
דרבי נחמיה אמר ליה במה אתה סועד אמר ליה בבשר
שמן ויין ישן. רצונך שתגדל עמי בעדשים גלגל עמו בעדשים
ומת אמר אוי לו לזה שהרגו נחמיה אדרבה אוי לו לנחמיה
שהרגו לזה מיבעי ליה אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנמי
נפשיה פולי האי. ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה במה
אתה סועד אמר ליה בתרנגולת פטומה ויין ישן אמר ליה ולא
חישית לדוחקא דצבורא אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא
מדרחמנא קאכילנא דתנינא (תהלים קמ"ה) עיני כל ארץ ישברו
ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמר אלא
בעתו ממלמד שלכל אחד ואחד נותן לו הקדוש ברוך הוא
פרנסתו בעתו אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה
תליסר שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן אמר מאי
דקמא אמר לו נעניתי לך קום אכול:

רשי

סועד. מה אסה רגיל לאכול בסעודתך : בעתו. הכל לפי מה שהוא לריך כל
יסוד ויסוד לפי למודו : אמר רבא מאי דקמא. מאי דבר זה שאירע לפני עתה
שלא הייתי רגיל בכך שצאת זו לכאן ומתנוולת ויין ישן בידה : נעניתי לך. דברתי
יותר מדאי :

זוהר ויקהל דף ר"ח ע"א

רפי יוסי פתח ואמר (רות ג) ויאכל בעו וישת וייטב לבו. מהו וייטב לבו.
דבריה על מזוניה ואוקמיה ודא הוא רזא דמאן דבריה על מזוניה
דא אותיב קלפיה ומאן איהו דכתיב (תהלים כ"ו) קה אמר לבי. וכתיב
ישע"י צור לבבי וגוין דברכת מזונא חביבא קמי קדשא ברוך

הוא

הוא כל מאן דבריה על שכבא אוטיב ותדי קאתר אחרא ומימניה סעודתי
דשבתא דאתר אחרא אתהני מההיא שכבא ותידו. והכא אתהני מההיא
ברכא דשכבא (ג"א דההיא בעו ודא וייטב לבו) מאי טעמא בגין דמזונא
איהו קשה קמי קדשא ברוך הוא ובגין דבר נש אכיל וישתי וקא מברך
ההיא ברכתא סלקא ואתהני מאינן מלין דשכבא דסקין ואשתבח
דאתהני ממזונא מתתא ומקעילא ודא איהו רזא דבין חבריא. רזא בחור
לא מתהני ההוא אתר אלא מאינן מלין דסקין מגו שכבא וכלהו מלין
מתעטרן ורזון ושבעין בחידו ותהוא אתר אתהני מנייהו בשבת איהו
רזא אחרא במזונא ממש ובההוא תדוה דמזונא דמצוה דשבת ובכללא
אשתבח כלילא מעילא ותתא ורזא דא (ר"ח א' כ"ט) כי ממך הכל ומידך
נתנו לך ודאי בהנאותיה דא ובההוא תדוה דמזונא דמצוה דשבת. כמה
דאוקמיה מאן דמברך קדשא ברוך הוא מגו שכבא בעי לבונא לביה
ולשונא רעותיה בתדוה וקא אשתבח עציב אלא דיברך בתדוה ברזא
דא ולישוי רעותיה דהא איהו יתיב השתא לאתרא בתדוה בעינא טבא
וכמה דאיהו מברך בתדוה ובעינא טבא הכי יהבין ליה בתדוה ובעינא
טבא. ובגין כך לא ישתבח עציב כלל אלא בתדוה ובמלין דאורייתא
וישוי לביה ורעותיה למיחב ברכה דא ברזא דאצטריך רזא הכא ארבע
דתיכין שליטין בארבע סמרין. ומשיריין אתונו מההיא ברכתא דשכבא
ובאינן מלין דבריה אתה אתהני ואתרבי ואתעטר ביה. ומאן דמברך
אצטריך רעותא בתדוה ובעינא טבא ועל דא כתיב (משלי כ"ב) טוב עין
הוא יברך. והכא שפיר לסיפיה דקרא דכתיב כי נתן מלחמו לדי. דאי
לא תימא הכי האי קרא לאו רישיה סיפיה וקאו סיפיה רישיה. אלא טוב
עין כמה דאוקמנא הוא יברך ודאי בעינא טבא בתדוה. ולא איהו למנא
לברכא בתדוה דהא מההיא ברכתא ומההיא חידו נתן מלחמו דבר אתר
דאצטריך לאתונא מפל סמרין. אתר דלית ליה מנרמיה פלום. אתר
דאתהני מפל סמרין ואתפלדי מפל סמרין. מלין אליו לא אתמסרו אלא
לחבימין דידעין רזין עילאין וארחין דאורייתא. תא חזי בעו טב עינא הוה
ותיקפא דמצחא לא הוה ביה לעלמא. מה כתיב (רות ג) ויבא לשפב בקצה
הערמה רזא דכתיב (שיר השירים ו) במנה ערמת חטים מהקא אוליפנא כל
מאן דמברך ברפת מזונא פדקא יאות בתדוה ברעותא דקבא פד סליק
מהאי עקמא אתר אתתקנא ליה גו רזין עלאין פהכלין קדישין. וקבא
איהו בר נש דנטיר פקנדי דמאריה וידע רזא דיליהו דלית לך פקודא
ופקודא באורייתא דלא תלין ביה רזין עלאין ונהורין וזיון עלאין

ובני

ויקהל ליום שלישי

זכני נשא לא ידעי ולא משגיחי ביקרא דמאריהון. זכאה חזקיהון
דצדקניא אינון דמשתדלי באורייתא זכאין אינון בעלמא דין
ובעלמא דאתי :

הלכה פסוקה

יוסף רחק

מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב'

מספר שערי קרושה ח"ב שער ד'

י כימי רבן נמליא רבו היוצאים מישקאל
והיו מצרין לישקאל ומסיתין איתן
לשוב מאחרי ה' וקצין שרעה שון גרילה
מכל צרכי בני אדם עמד הוא ובית דינו
והתקין ברקה אחרת שתהיה בה שאילה
מלפני השם לאבד היוצאים וקבע אותה
בתפוקה כדי שתהיה ערוכה כפי הכל
במצאו כל הברכות שבתפוקה תשע עשרה
ברכות: ככל תפוקה שכל יום מתפלל
אדם תשע עשרה ברכות אלו על הסדר.
במה דברים אמורים בשמצא בעתו כנגות
ודשנו המהר לקרות. אך אם היה טרוד
ודחוק או שנקצרה לשונו מהתפוקה יתפלל
שרש ראשונות וברקה אחת מעין כל
כל האמצעיות ושרש אחרונות ויצא ירי
חזקתו:

השררה והקבור היא קשה מאד כי היא
מביאה לאדם לידי הגאון שהיא
תקשה מכלן ועל ידי בן ישר אמה יתירה
על הצבור שגא לשם שמים אשר סופו
נעקר מן העולם ונרעו לא יצליח אחריו
כך כמו שאמרו רבותינו וקרנם לברכה
וכמו שמצינו בירכעם החכם הגדול כנזכר
לעיל שעל ירי בקשת השררה נטרד הוא
ונרעו מן העולם הנה ואין לו חלק לעולם
הבא ושאל בחיר ה' בגן שנה במלכו שרא
פעם מעם חטא ונהיה נחבא אל הכלים
בזמן מן השררה וסופו נלכד ברשתה ואמר
בגדי גא נגד וקני עמי וברך אחריה
ואבד המלוכה ונהרג הוא ושלשת בניו
וכו' כנזכר לעיר במדת הקנאה ואמרו
רבותינו וברנם לברכה בקנאה והפאה
והקבור מוציאין את האדם מן העולם. ואמרו רבותינו וברנם לברכה ברגנות מקפחת
וקפחת בעל ה' כי מביאתו לרום לבבו על קונו כמו שכתוב בקבתי רום לבבו וגו' למען
יאריו ימים ע במלכותו :

ויקהל יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים א"ו שהם כנגד דמילוי ון דשם ב"ן לקנות הארת נפש יתירה
משבת הבאה :

אז את | מזבח העולה ואת מקביר הנחשת אשר לו
את בדין ואת כל כליו את הביר ואת כנו : ית מדבחה
דעלתא וית סרדא דנחשא דיליה ית אריחותי וית כל מנוחי ית פיורא
וית במיסה : י את קלעי החצר את עמדיו ואת אדניה

ואת

ויקהל ליום רביעי

כמו

ואת מסך שער החצר : ית סרדי דרתא ית עמודיה וית סמכתא
ית פרסא דתבע דרתא : ית את יתרת המשכן ואת יתרת
החצר ואת מיתריהם : ית סבי משפנא וית סבי דרתא וית
אמנייהון : ית את בגדי השרד לשרת במקדש את
בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן :
ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית
לבושי בנוהי לשמשא : כ ויצאו כל עדת בני ישראל
מלפני משה : ונפקו כל פנשתא דבני ישראל מן קדם משה :
שני כא ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכר אשר
נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת יהוה למלאכת
אהל מועד ולכל עבדתו ולבגדי הקדש : ואתו כל גבר
דאתרעי לבה וכל די אשלימת רוחה יתה איתא ית אפרשותא קדם יי
לעבדת משכן ומנא ולכל פלחנה וללבושי קודשא :

רש"י

(יז) את עמודיו ואת אדניה. הרי חצר קרוי כאן לשון זכר ולשון נקבה וכן
דברים הרבה : ואת מסך שער החצר. וילון פרוש ללד המזרח עשרים אמה
אמלעיות של רוחב החצר שהיה חמשים רחב וסמומין הימנו ללד לפון ט"ו אמה
וכן לדרום שנאמר (שמות כז) וחמש עשרה אמה קלעים לכסף : (יח) יתרת.
למקוע ולקשור בהם סופי הכיטות בדרך שלא יעונו ברוח: מיתריהם. חבלים לקשור :
(יט) בגדי השרד. לכסות הארון והסולחן והמזבח בשעת סילוק מסעות :

נביאים מלכים א' ו'

א וזה מעשה המכונה מסגרת קהם ומסגרת בין השלבים :
והין עובד בסיסא גנדנפין קהון וגנדנפין בין שליביא : ב וער
המסגרות אשר | בין השלבים אריות בקר וכרובים וער
השלבים בן ממעל ומתחת לאריות ולבקר ליות מעשה מורד :

רש"י

(א) ומסגרות. כמין טבלאות : השלבים כמין שלבות : (ב) ועל המסגרות
וכו'

ויקהל ליום רביעי

ועל ג' דנפיקא דבין שליביא ציור ארין תורין וכו' ונעל שליביא בנתא
מלעיל ומלרע לארין ויתורין מדבק עובד כפוש : ג וארבעה אופני
נהשת למכונה האחת וסרני נהשת וארבעה פעמיות בתפת
להם מתחת לכיר הכתפות יצקות מעבר איש לזות : וארבעה
ג' ג' ג' ג' נחשא לבסיסא חדא ונסרין הנחש וארבע ונתיה פתפין ג' דון מלרע
דכירא פתפין מתקין ככבש עובד דפוק : ד ופיהו מבית לפתרת
ומעקה באמה ופיה עגל מעשה לכן אמה וחצי האמה וגם ער
פיה מקלעות ומסגרותיהם מרבעות לא עגלות : ופומיה מגיו
דקרנותיהון וילעלא באמתא ופומיה סגלגל עובד בנתא אמתא ופ' קנות
אמתא ואף על פומיה קליעין וג' דנפיהון מרבעין וילא סגלגל : ה וארבעת
האופנים דמתחת למסגרות וידות האופנים במכונה וקומת
האופן האחד אמה וחצי האמה : וארבעה ג' ג' ג' ג' למלרע ג' דנפיקא
ואשדת ג' ג' ג' ג' דנפיקא ורומיה דנפיקא חד אמתא ופלגות אמתא :
ו ומעשה האופנים כמעשה אופן המרפכה ידותם וגביהם
וחשקיהם וחשקיהם הכל מוצק : ועובד ג' ג' ג' ג' בעובד ג' ג' ג' ג'
מרפכת יקרא אשדתהון וגביהון וחופיהון וכבושיהון פלא מתוך :

רש"י

זכר' היו מלירות לורות אריות ובקרים וכרובים : כן. זו בסיס להוסיב הכיור
עליו : דורות. כמין זכר ונקבה מחוברות זה בזה : מעשה מורד. מרוד אופני
ג' ג' ג' ג' : (ג) וסרני. ונסרים : וארבע פעמיות. של כן : מעבר איש לזיות.
מלד כל אחד מן הכופרות היו לזיות מלירות : (ד) ופיהו. של כן ולא מתוך פיה
של כופרות וידות האופנים היא עץ התחוב בלופנים : (ה) במכונה. מלוקים
בליקה אחת : (ו) וחשוקיהם. עיגולים סביב : וחשוריהם. זרועות האופנים :

כתובים משלי כ'

א מן יושב ערפא דין מזרה בעיניו כררע : מ' פא דיתוב
על פורסיא דדינא מפור מן ג' דמותו בלהון בישתא : ב מ' י
יאמר זביתו לפי שחרתי מחמאתי : מאן דיימר דזפי היא לפי
ואדקית מחכותי : ג אבן ואבן איפה ואיפה תועבת יהוה גם

שניהם

ויקהל ליום רביעי קמח

שניהם : מתקלא ומתקלא פלא וכילא מרחקין אינון סדמ אהא אף מרניהון :
ד גם במעלליו יתנפר נער אסוך ואסישר פלעו : אוף בעובדותי
מתידע מליא אין דכי ואין תריצן עובדותי : ה און שמעת ועין ראיה
יהוה עשה גם שניהם : אודנא דשמעא ועינא דחזייה אלהא איברי
תרויהון : ו אל תאחב שנה פן תורש פקח עיניך שבע לך :
לא תרחים שינתא דילמא תתמסכן פתח עיניך ושבע לחמא :

רש"י

(א) מזרה. כמו זרה לרוח : (ב) מי יאמר. מי יכול לומר : (ה) ה' עשה וכו'.
כלומר מטעם ידיו הן והוא חסד כחון שומעת מוסר ועין רואה את הנולד : (ו)
פן תורש. תהיה רש :

משנה בבא בתרא פרק ב'

לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חברו ולא שית ולא מערה ולא
אמת המים. ולא נברכת בובסין. אלא אם בן הרחיק מכותי חברו
שלשה טפחים. וסד בסיד. מרחיקין את הגפת. ואת הזכר. ואת המלח.
ואת הסיד. ואת הפלעים. מכותלו של חברו שלשה טפחים. וסד בסיד.
מרחיקין את הזרעים. ואת המחרישה. ואת מי רגלים מן הבית שלשה
טפחים. ומרחיקין את הרחים שלשה מן השכב שהן ארבע מן הרקב. ואת
התנור שלשה מן הכריא שהן ארבע מן השפה : ב לא יעמיד אדם תנור
בתוך הבית. אלא אם בן יש על גביו גובה ארבע אמות. היה מעמידו

ברמנורא

פרק ב לא יחפור בור. עגול : שיה. ארוך וקצר מערה. מקור' בקרוי : נברכת הכיבסין.
הפירה מרובעת ומי נשמים מתקבלים בה העשוי לכנס נגדים : א"כ הרחיק
מכותלו. מכותל בורו קאמר וכותל הבור אין עביו פחות מג' טפחים נמלא מהלל בורו לחלל בור
של חברו ששה טפחים ואסור לאדם לסמוך אחד מן המזיקין לסוף המלך שלו בשוה א"כ הרחיק
השעור הראוי ואל"פ שאין לחברו שם כותל שמה ימלך חברו ויבנה בלד המלך שלו ומלא זה מויקו :
וסד בסיד. את כותלי חפירתו : הגפת. פסולת הזיתים לאחר שנעלרו בבית הכד : הסלעים.
אבנים שהאור יוצא מהם שכל אלו קשים לחומה ומרפין את הכותל ולא ככותל דבור קאי השתא :
זרעים. קשים לכותל שמחלדים את הקרקע ומעלין עפר תיחוח : ואת המחרישה. אל"פ שאין
זרעים כגון שחורש לזילטת קשה לכותל : מי רגלים. ממסמסים את הלכנים שהן של ט"ס יבש לכך
המטיל מים סמוך לכותל העשוי מלכנים צריך להרחיק ג' טפחים וכותל של אבנים מרחיק טפח
ושל אבן קשה כגון זונמא אינו צריך להרחיק כלל : הריוחים. קשי לכותל שמנידו את הקרקע
בגלגול הנישתן : מן השכב. היא הכריחם התחונה : הרקב. היא העליונה הרוככת על זו והיא
קרה טפח מן התחונה : שלשה מן הכליא. בסיס שבונים מעט ואבנים שמוסיבים התנור עליו
והוא רחב מלמטה וצר מלמעלה ושפה העליונה של כליא שעליה התנור יושב היא כמדת התנור
וצריך שירחיק בסיס זה מן הכותל ג' טפחים מתחתיתו סוף ארבע משפתו העליונה לפי שהכל
התנור מויק לכותל : ב גובה ד"א. חלל מפני התנור עד התקרה כדי שלא יאחו האור בתקרה :

ויקהל ליום רביעי

בעליה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלישה טפחים ובכירה טפח ואם הויק משלם מה שהויק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין האלו אלא שאם הויק פמיר מלשלים : לא יפתח אדם חנות של נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר באמת בין התירו אכל לא רפת בקר חנות שבחצר יכול למחות בידו ודומר לו איני יכול לישן מקור הנבגסין ומקור היוצאין עושה בקים יוצא ומוכר בתוך השוק אבל אינו יכול למחות בידו ודומר לו איני יכול לישן לא מקור הפטיש ולא מקור הרתים ולא מקור התינוקות : ר מי שהיה פותחו סמוך לבתול חבירו לא יסמוך לו פותח אחר אלא אם בן הרחיק ממנו ארבע אמות והחלונות מלמען ומקומן ומבגגדן ארבע אמות : מ מרחיקין את הפסג מן השוכה ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הגמיה ואת הפותח מן המזוזה ארבע אמות כדי שיהא זוקף את הפסג מרחיקין את השוכה מן העיר חמשים אמה ולא יעשה אדם שוכה בתוך שלו אלא אם בן יש לו

ברטנורא חמשים

עד שיהא החציו מעזיבה טיח של טיט : ג טפחים שלא חנער תקרה תחתונה של עליה ועל גביו גובה ד' אמות : ובכירה שזפתין קדרה על הללה ואין עושין בתוכה הסיק גדול כמו שטעין להנור : ואם הויק אחר שהיו עס כל השיעורין הללו : משלם מה שהויק ואעפ"כ מעכבין עליו בכל השיעורים הללו שמה ידלק בתוהם ואין לו מה לשלם ואין ה' כ"ט : ג בין התירו שהעשן היוצא מן החנות של נחתומין ושל צבעין אינו קשה ליון שהחוס משכיה ליון שבאין : ובמקום שידוע שהחוס מויק ליון אף תחת אוזר של יין לא יפתח חנות של צבעין ושל נחתומין : חנות שבחצר א' מבני הר' שכל לפתוח חנות בחצר בני החצר מעכבין עליו : ולא מקור התינוקות של בית רבן ואע"פ דקול הבא מחמת אחרים הוא לא מלי מחי משום יגדיל תורה ויאדיר ואם אינו מלמד התינוקות תורה אלא אומנות או חשבון או תשבורת מלי מחי ולומר לו איני יכול לישן מפני התינוקות שנקנסים ויוצאים : ד מי שהיה כותלו סמוך לבתול חבירו כמין גא"ס וכל לעשות כותל שני כנגד כותל חבירו עד שיעשה השלשה כותלים כמין ב"ת הרי חבירו מעכב עליו עד שירחיק מכנגדו ד"א כדי שיהיה המקום בין שני הכותלים רחב ויוכלו לדוש בו רבים שדריסת הרגל בקרקע הסמוך לבתול מחוקת יסודות הכתלים ומעמיד אותם ודוקא ככותל גינה או ככותל חצר שבעיר חדש' דלא דשו בה רבים ולא נתחוק הקרקע כל רכבו ע"י דריסת הרגל אבל ככותל חצר שבעיר ישנה סומך ואין צריך להרחיק וכן אם לא היה ככותל חבירו ד' אמות או יותר אינו צריך להרחיק ככותל שהיא פחות מארבע אמות אינו צריך חיווק : והחלונות מלמעל : ומלמטן ומבגגדן ד' אמות היתה לו הלון למעלה ככותלו וכנה חבירו כותל כנגד החלון מלמטה אם שאר מראש הכותל עד החלון פחות מארבע אמות כגון' הרי זה כופהו למעט הכותל כדי שלא יעמוד על ראש הכותל ויסקיף בעד החלון : מלמטן היתה החלון למטה יכותל כופה את חבירו להגביה הכותל שנה כנגדו כגובה ארבע אמות מן החלון כדי שלא יביט בו : ומבגגדן דצריך להרחיק הכותל מן החלון ארבע אמות כדי שלא יאפיל אורו : ה מרחיקין את הסולם מן שיש לו שוכה של יונים בחצרו סמוך לבתול שבין שתי חצרות ובה חבירו להעמיד סולם אכל הכותל צריך להרחיק הסולם מן השוכה ד' אמות : כדי שלא תקפוץ הגמיה היא חיה קטנה מן הסולם לשוכה ותהרוג את היונים : מוחיצה הוא נזר גדול המונח על אורך הכותל ומיומי הגג זכים לתוכו ואם כותלו מהלך על פני הר' חבירו ומחילה עליו צריך להרחיק ממנה אם בא לבנות כותל בלדה : ארבע אמות כדי שיהיה זוקף עס סולם לעלות ולתקן מזחילתו לנקותה מעפר ומזררות הנופלים בה ומתעכבים את קלוח המים : מרחיקין את השוכה מן העיר שהיונים מפסידים

קמט

ויקהל ליום רביעי

חמשים אמה קכל רוח רבי יהודה אומר בית ארבעת פזרין מלא שגור היונה ואם לקחו אפילו בית רובע הרי הוא בחוקתו : ו נפול הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בער השוכה חוץ מחמשים אמה הרי היא של מוצאו נמצא בין שני שוככות קרוב לזו שגור קרוב לזו שגור מחצה על מחצה שניהם יחזיקו : י מרחיקין את האילן מן העיר חמשה ועשרים אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה אבא שאוג אומר כל אילן סרק חמשים אמה אם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים ואם האילן קדם קוצץ ונותן דמים ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים : מ מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אלא אם בן יש לו חמשים אמה קכל רוח ומרחיק כנטיעותיו של חבירו ומנירו בכדי שלא יויק : נ מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הפורסקי מן העיר חמשים אמה אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר רבי עקיבא אומר קכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה : י מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן הדבורים רבי יוסי מתיר בתרדל : יא מרחיקין את האילן מן הבור חמשה ועשרים אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים ואם האילן

ברטנורא קדם

מפסידים זעוני הגנות : אא"כ יש לו נ' אמה שלא יפסידו היונים בשדה חכרו : בית ארבעת פזרין בית כור לכל רוח והנור שלשים סאין ואין הלכה כר"י : מלא שגור היונה מרוגת פריחה כפעס אחת : ואם לקחו כמות שהוא עס הקרקע אפילו אין לו כל סביבו אלא בית רובע קב : הרי הוא בחוקתו שכרי החוק בו הראשון כד : ו ניפול גזל הנמצא בתוך לו אמה של שוכה בין שני שוככות בתוך לו לשניהם : ז מרחיקין את האילן מן העיר לפי שגור הוא לעיר כשיש מרחק פנוי לפניה : חרוב ושקמה ענפיהם מרובים : אילן סרק גנאי הוא לעיר : ונותן דמים מי שהעיר שלו : ספק קוצץ ואינו נותן דמים דכיון דדינא הוי דבין זה קדם ובין זה קדם קוצץ ולאחר שקלן אמרי' ליה לבעל האילן אייתי ראייה שהאילן קדם ושקול : דן גורן קבוע גורן שיש בו כרי גדול שזורים אותו ברחת קרוי גורן קבוע ושאיין הכרי גדול ואין בו לזרות המון ברחת אלא הרוח מנשבה בכרי והמוץ נדף מאליו קרוי גורן שאינו קבוע : חמשים אמה מפני המון שמויק את בני העיר כשהוא זורה : ומנירו של חבירו ניר היא חרישה שארשים בימות הקיץ כדי שימותו שרשי הקוליס והעשבים כדי שלא יוק מה עעס קאמר מה עעס מרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו לו אמה כדי שלא יויק המון לנטיעותיו ולנירו שהוא נעשה זבל ומקלקל הניר ומיבש הנטיעות : ט את הנבלות ואת הקברות משום ריה רע : הבורסקי מקום עבוד העורות : אלא למזרח העיר שאין רוח מזרחית קשה אלא"כ באה לפורענות אבל כשהיא באה כדרכה היא חמה ומנשבת בנחת לפיכך אינה מביאה הריח לעיר : חוץ ממערבה לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ מרוח מערבית שאינו עושה כל עיקר מפני שמתפללים לאוהה הרוח ששכינה במערכ ואין הלכה כרבי עקיבא : י המשרה מקום שאורים בו פשתן ומפסיד את הירקות הסמוכות לו : ואת הברישיין כתיב בלשון גמרא והם מויקים לבלגים הסמוכים להם ואת החרדל מן הדבורים שהוא מפסיד הדבש ועושה אותו חריף ומד : רבי יוסי מתיר בהדרל שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבוריי הרחק דבוריי מחרדלי מפני שבאות ואוכלות פרחי חרדלי והלכה כרבי יוסי : יא ובחרוב ובשקמה שרשיהן מרובין : בין מלמעלה

ויקהל ליום רביעי

קדם לא יקוץ. ספק זה קדם וספק זה קדם לא יקוץ. רבי יוסי אומר אף עד פי שחבור קדם לא יקוץ שנה חופר בתוך שלו. וזה נומע בתוך שלו: יב לא ישע אדם איתן סמוך לשדה חבירו אלא אם בן הרחיק ממנו ארבע אמות. אחד גפנים ואחד כל איקו. היה גדר גפנים זה סמוך לגדר מפאן וזה סמוך לגדר מפאן. היו שרשיו יוצאים לתוך שר חבירו מעמיק שרשה מפחים כדי שלא יעבב את המחרשה. היה חופר בור שית ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו: יג איקן שהוא נוטה לשדה חבירו. קוצץ מרא המרדע על גבי המחרשה. ובחורב ובשקמה פנגד המשקולת. בית השלחין כל האילן פנגד המשקולת. אבא שאול אומר כל איקן סרק פנגד המשקולת: יד אילן שהוא נוטה לרשות הרבים קוצץ כדי שיהא גמול עובר ורוכבו. רבי יהודה אומר גמול מעון פשתן או חבילי זמורות. רבי שמעון אומר כל האילן פנגד המשקולת מפני המומאה:

ברטנורא

מלמעלה. ט' מהן מלמעלה בנוכה שפוע ההר והב' כשפולו: בין מן הצד. כקרקעסו: ונותן דמים. דכיון דכרשות נטע שאינו מוזק ומן גדול לא חייבוהו חכמים לקון בלא דמים כשכיל הויקא דיהוד: רבי יוסי אומר וכו'. והלכה כר' יוסי: יב סמוך לשדה חבירו. בין שדה לבן. בין שדה אילן: אא"כ הרחיק ממנו ארבע אמות. כדי עבודת הכרס כששחרו את אילנותיו לא יהא ריח להכניס מחרשתו לתוך של חבירו וה"מ כח"ו וכיו"ב שמהרשתן ארוכה אבל בבבל ובשאר ארצות שמהרשתן קצרה בהרחקת שני אמות סני ודוקא בפנים לפנים ואילנות לאילנות הוא דסני בשתי אמות אבל הבא ליטע שדה אילן סמוך לפנים אפי' בבבל וכיו"ב ריח להרחיק ד"א: מעמיק ג' מפחים. בעל השדה שילאו שרשי אילנות חבירו לתוך שדהו קולץ בעומק ג"ע ואינו חושש והעצים שלו. של בעל השדה והוא שיהיה המקום שחופר רחוק מאילן חבירו ששה עשר אמה או יותר אבל פחות מכן העצים לבעל האילן דעד ששה עשר אמות מינק ינקי טפי לא ינקי: יג קוצץ. הענפים עד גובה מלא מרדע שלא יעכבוהו מלהוליך מחרשתו סס: מרדע, מלמד הבקר: בחורב ושקמה. שלן מרובה וקשה לשה: כנגד המשקולת. קוצץ כל מה שנוטה לתוך שדהו. משקולת. חוט שנוני החומה תולים בה משקולת של אבר: ואם בית השלחין היא. ארץ נמאה למים: כל האילן כנגד המשקולת. אפי' אינו חרוץ ושקמה. קולץ כנגד המשקולת. שהלל רע לבית השלחין: אבא שאול אומר וכו'. ארישא קאי דאמר תנא קמא קולץ מלא מרדע ואפי' הוא אילן סרק חוץ מהרוב ושקמה ואל' אבא שאול כל אילן סרק שאינו עושה פירות קולץ כנגד המשקולת ואין הלכה כאבא שאול: יד אילן הנוטה לרשות הרבים קוצץ. את הענפים התחתונים כדי שיהא גמול עובר ורוכבו: גמול מעון פשתן. וא"ל לקון כדי גמול ורוכבו דרוכב גמול והל' חותיה: מפני המומאה. שמה יאהילו הענפים על כות מן המת וכיו"ב ויטמא האדם העובר סס והלכה כתנא קמא בלבד:

גמורא בבא בתרא דף כ' ע"ב

ולא מקול התינוקות מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא. אומר אבבי סיפא אתאן לחצר אחרת אומר ליה רבא אי הכי

ליהני

רש"י

מאי שנא רישא. דקחני יכול לומר איני יכול לישן מקול הנכנסין והיולאין וסיפא קחני איני

ויקהל ליום רביעי

הנ

קחני חצר אחרת מקור אלא אומר רבא סיפא אתאן לתינוקות שר בית רבן ומתקנת יהושע בן גמלא ואיקו דאמר רב יהודה אומר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאגמלא הוא נשתפחה תורה מישראל שבתחלה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו אב לא היה למד תורה מאי דרוש ולמדתם אותם ולמדתם אתם התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דרוש פי מציון תצא תורה. ועדין מי שיש לו אב היה מענהו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד התקינו שיהיו מושיבין בכל פקד ופקד ומכניסין אותן בבן שש עשרה בבן שבע עשרה. ומי שהיה רבו כועס עליו מבט בו ויוצא עד שבא יהושע בן גמלא ותקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן בבן שש בבן שבע. אומר ליה רב לרב שמואל בר שיבת עד שית לא תקבר מפאן ואיקו קבר ואספי ליה בתורא. ואמר ליה רב רב שמואל בר שיבת פי מחית לינקא לא תמחי אלא בערקתא דמסנא דקרי קרי דלא קרי ליהני צותא דחבריה. ואמר רבא סך מקרי דרדיקי עשרין וחמשה ינקי ואי איפא חמשיין מותבינן תרי ואי איפא ארבעין מוקמינן ריש דוכנא ומסייעין ליה ממתא. ואמר רבא האי מקרי ינקי דגרים ואיפא אחרניא דגרים טפי מיניה לא מסלקינן ליה

רש"י

דילמא

אינו יכול לומר איני לישן מקול התינוקות: סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן. ואף ע"ג דקול הבא מחמת אחרים לא מלי מחייא: משום תקנת יהושע בן גמלא. א' מן הכהנים הגדולים שעמדו בבית שני כדאוסא בימות: וכמדחתם אתם. האב עלמו מלווה ללמדו: פקד. הרבה מדינות בפלך אחד והוא לשון אפרכייה: רב שמואל בר שיבת. מלמד תינוקות היה: ואספי ליה. האכילהו והסקו תורה בעל כרחו כשור שנוטין עליו עול על לוארו: לא תמחי ארא בערקתא דמסנא. ברטועות של מנעלים כלומר מכה קלה שלא יזיק: ליהני צוותא דחבריה. איך זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך אלא ישב עם האחרים

ויקהל ליום רביעי

דיקמא אתי לאתרשוני. רב דימי מנהרדעא אמר כל שבין דגרים טפי קנאת סופרים תרבה חכמה. ואמר רבא תני תרי ממרי דרדקי חד גרים ולא דייק וחד דייק וקא גרים מותבינן ההוא דגרים וקא דייק שבשתא ממיקא נפקא. רב דימי מנהרדעא אמר מותבינן דייק ולא גרים שבשתא פיון דעאר עאל:

רשי

האחרים בלוחם וסופו לתת לב: סך מקרי דרדקי. מנין טינוקות הראוין למלמד אחד: ריש דוכנא. שומע עם הטינוקות מפי המלמד וחוזר ומסגירו צפי הטינוקות: ומסייעין ליה ממתא. לשכור לו אותו ריש דוכנא: דיקמא אתי לאתרשוני. יתפאר בלבו שאין כמותו ויתרשל מן הטינוקות ולא יירא שאלו יסלקוהו: בר שבין. כשחשבוהו יתן לב להיות לומד יפה שדואג מקנאת חבירו שסלקוהו מפניו שיביישנו צדני העיר: דגרים וקא דייק. שלומד הרבה ולא דייק בלמוד הטינוקות שלא יסתכסו:

וזהר דף ר"ח ע"ב

תא תזי מה כתיב (במדבר י"ז) קח את המחפתה ותן עליה אש מעל המזבח ושם קמרת. מאי מעמא. פי יצא תקצף מלפניי. החל הנגף דהא לית תבירו דההוא סמרא בר קמרת. דלית לך מלה חביבה קמי קדשא בריה הוא בקמרת. ומימא לבמלא חרשין ומלין בישין מביתא. ליתא ועשנא דקמרת דעבדי בני נשא בההוא עובדא איהו מבמלא. כל שבין קמרת. מלה דא גזרה מימא קמי קדשא בריה הוא דכל מאן דאסתבר וקרי בכר יומא עובדא (י"א פרשתא) דקמרת ישתיוב מפר מלין בישין וחרשין דעלמא. ומפר פנעין בישין ומתרהורא בישא וכדינא בישא וממותנא ולא יתוק כל תהוא יומא דלא יכיל סמרא אתרא לשלמא עכיה ואצמרה דייבין ביה אמר רבי שמעון אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקמרת קמי קדשא בריה הוא הוו נמלי כל מלה ומלה מניה והוו סלקי ליה עמרה על רישיהו ככתרא דדבא. ומאן דאשתדר ביה בעי לאסתכלא בעובדא דקמרת. ואי יבין ביה בכר יומא אית ליה חולקא בהאי עמא ובעלמא דאתי ויסתלק מותנא מניה ומעלמא וישתיוב מכל דינין דהאי עלמא מסמרין בישין ומדינא דגהנא ומדינא דמלכו אחרא בההיא קמרת בד הוה סליק תננא בעמודא בהנא הוה חמי אתון דרוא דשמא קדישא פרישאן (י"א פרחין) באורא ומלקי לעירא בההוא עמודא. לבתר כמה רתיבין מדישין סמרין ליה מפר סמרין עד דסליק בגהירו וחדוה וחדוה למאן דחדוה וקשר משרין לעירא ותתא ליתרא

כלא

ויקהל ליום רביעי

מנא

כלא ודא אוקימנא. ודא מכפר על יצר הרע ועל עבודה זרה דאיהו סמרא אתרא ודא אוקימנא:

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

אמרו כבודינו וקרונם לבקבה בב פי הנה נפיק דדינא הנה אמר ברעות נפשיאי לקמלא נפיק וכו' ואמרו כבודינו וי' (ס"ה ו') בני אם ערבך להנה. רב הונא פתר ליה קמי שנתמנה פרנס על הצבור מה כתיב בההיא נמשך באמרי פיה ללפרת וגו' עשה זאת איפא בני והנצל וגו' ואם לאו עקיו כתיב (ס"ה) נאף אשה חסר לב משחית נפשו וגו' ואין כתיבין עקיו בגיהנם וכו' אמר הקדוש ברוך הוא אני קדוש אני חסיד וכו' אם לשך כל המדות הקלו קבל עקיה שררה ואם לאו אל תקבל ודוד המלך עקיו השלום אמר (תהלים ס"ה) ה' לא נבה לבי וגו' נפשי כגמל ערו אפוי: אינו מתפלל הבינונו מסגני שצריה לומר שאלה בקרבת השנים וכן במוצאי שבת ויום טוב אינו מתפלל הבינונו מסגני שצריה לומר בהקדמה בחינת הדעת:

ויקהל יום חמישי תורה

יבון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה' אחרינה דשם כ"ן לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה:

כב ויבאו האנשים עד הנשים כל גדיב לב הביאו חח ונזם ומבעת וכומז כל כלי זרב וכל איש אשר הניף תנופת זרב ליהוה: ומתן גבריא עד

נשיא

רשי

(כב) עד הנשים. עם הנשים וסמוכים עליהם (מה שהתרגום הניח על כפשוטו משום דלא מתרגם ויבאו האנשים ואמו גבריא כמו שמתרגם לעיל מיניה רק מתרגם זמיתן. ור"ל שהביאו חח וזם בשודן על הנשים כמש"כ רש"י על טו ואת העזים): חח. הוא תכשיט של זהב שגול נחון על הזרוע והוא הלמיד: וכומז. כלי זהב הוא נחון כנגד אותו מקום לאשה ורבותינו פירשו שם כומז כאן מקום זמה: וכל

נשיא כל דאתרעי לכה אתיאי שירין ושכין ועמון ומחיה כל מן דדחב
וכל גבר די ארים ארמות דהבא קדם יי : כג וכל איש אשר
נמצא אתו תכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים
וערת אילם מאדמים וערת תחשים הביאו :
וכל גבר דאשתבח עמה תכלת וארנמן וצבע וזורר ובוץ ומעזי ומשכי
דדכרי מסמני ומשכי מסננא אתיאו : כד כל מרים תרומת
כסף ונחשת הביאו את תרומת יהוה וכל אשר
נמצא אתו עצי שטים לכל מלאכת העבודה הביאו :
כל דארים ארמות כסף ונחש אתיאו ית אפרשותא קדם יי וכל די
אשתבח עמה אעי שפין לכל עבדות פלחנא אתיאו : כה וכל אשר
חכמת לב פידיה טון וביאו מטה את התכלת
ואת הארנמן את תולעת השני ואת השש :
וכל אתהא חפימת לבא פידיה מעולא וממן בד עול ית תבאנת
ארננא ית צבע וזורר ונת בוץא : כו וכל הנשים אשר נשא
לבן אתנה בחכמה טון את העזים : וכל נשיא דאתרעי
לכהן עמהן בחכמה עולן ית מעזיא :

רשי

(כג) וכל איש אשר נמצא אתו. תכלת או ארנמן או מולעט שני או עורות
חילים או תחשים כולם הביאו : (כו) טון את העזים. (סבת לט) היא
היתה אומנות יסירה שמעל גבי העזים היו טוון אופן :

נביאים מלכים א' ו'

א וארבע פתפות אל ארבע פנות המכנה האחת מן המכנות
בתפיה : וארבע פתפין ארבע זון דבסיסא תרא מן בסיסא
בתפיה : ב ובראש המכונה חצי האמה קומה עגל סביב
וער ראש המכונה ידיתה ומסגרתיה מונה : ובריש בסיסא פלגות
אמהא וקמא סגלגל סחור סחור ועל ריש בסיסא אשדתהא וגרנפהא מנה :
ג ויפתח ער הקחת ידיתה ועל ומסגרתיה פרוכים אריות

ותמרת

* ותיור

ות פלגת פמער איש וליות סביב : וגרף על לוחיא אשדתהא
ועל דנפיהא פרוכין ארין וצורת דיקלין פישל מד ומדבק סחור סחור :
ד פנאת עשה את עשר המכנות מוצק אחר מדה אחת מצב
אחד לכלהנה : פהרא עבד ית עמר בסיסא מתד מד משחמא תרא
עובדא מד לכהון : ה ויעש עשרה כירות נחשת ארבעים בת
יכיל תכניור האחד ארבע באמה תכניור האחד פיור אחד
ער המכונה האחת לעשר המכנות : ועבד עשרא פיורין דנחשא
ארבעין ביתין פרוכיא מסייל ככניורא מד ארבע אמן פיורא מד פיורא
מד על בסיסא תרא לעשר בסיסא :

רשי

(ג) כמער וכו'. כזכר ונקבה המעורים זה זוס : (ד) מוצק אחד. כסס סילק
ראשונה כך ילק כולם : (ה) כיוורות נחושת. סרוס :

כתובים משלי ב'

א בע רע יאמר הקונה ואול לו אז יתהלל : תברא לחבריה גאמר
דקניית והידין נשתבח ונימר : ב ייש זחב ורבי פנינים וכלי
יקר שפתיה דעת : דאית דהבא וסוגעא דכיפי טבתא ומאני דיקרא
ושפוטא דידיעתא : ג לקח בגדו פי ערב זר ובעד נכרים חבלהו :
נסיב לבושיה מטול דערב לחילוני וקא אפי נוכריתא משפניה :
ד ערב קאיש לחם שקר ואחר ימלא פיהו חציץ : עריב לגברא
בלחמא ריגא ובתר הידין נתמלא פומיה חציץ : ה מחשבות בעצה
תפון ובתחבולות עשה מלחמה : מחשבתא בעצתא תתקן
ובמד פרוגתא מתעביד קרא :

נכריה קיי

רשי

(א) יאמר הקונה. תורה ע"י הדחק ויטורי רעזון אומר אוי לי וכסכולך ואול
לו וסוא מלא חכמה אז יתהלל : (ד) לחם שקר. כילוף אשת איש : חציץ. אבנים
דקות : (ה) ובתחבולות וכו' אס זאת להלחם נגד הסטן כל בתחבולות תשובה
ותפלה ותענית :

ויקהל ליום חמישי

משנה מנחות פרק ח'

כר קרבנות הצבור והיחיד באין מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתו הלחם שאינם באים אלא מן החדש ומן הארץ וכלן אינם באים אלא מן המובחר ואיזהו מובחר מבמם ומזוניחה אלפא לסולת שניה דהם חפרים בבקעה כל הארצות היו בשרות אלא מבאן היו מביאים ג אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחין ולא מבית האילן ואם הביא בשר פיצד הוא עושה גרה שנה ראשונה ובשניה זורעה קודם לפסח שבועים יום והיא עושה סלח מרובה פיצד הוא בודק הנזפר מכנים את ידו ותוכה עלה בה אבק פסולה עד שניפנה ואם התליעה פסילה ג תקועה אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה דה רגב בעבר הירדן כל הארצות היו בשרות אלא מבאן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחין ולא מבית שגזרע ביניהם ואם הביא בשר אין מביאין אנפיקוין ואם הביא פסול אין מביאין מן הפגרים שנשרו בפמים ולא מן הכבולשים ולא מן השקוקין ואם הביא פסול ר שרשה זיתים ובהן שלשה שלשה שמנים תורת הראשון

ברטנורא

פרק ח כל קרבנות מן החדש ומן הישן במנחות קאמר : שאין באים אלא מן החדש בעומר כתיב (ויקרא כג) מנחה חדשה ובשתי הלחם כתיב (שמות לד) בכורי קציר חטים : ומן הארץ בעומר כתיב (ויקרא כג) כי תבואו אל הארץ וגו' וקצרתם את קצירה בשתי הלחם כתיב (ס) ממושבתיכם תביאו לחם : מכמם ומזוניחה שמות של מקומות הן : אלפא לסולת סלת שלהן ראשון ומובחר לכל הסלחות כאלף זו שהיא ראשונה לכל האותיות : אלפא זו אלף בלשון יוני : שניה להן קרונה סלתה להיות משוכחת כסלת מכמם ומזוניחה : חפרים בבקעה שתי חפריים הן אחת בהר ואחת בבקעה ואחת שבקעה היה הסלת שלה משוכחת : כל הארצות של א"י היו כשרות אלא שמכאן היו מביאים ג אין מביאין עומר ושתי הלחם : לא מבית הזבלים משדה שרביה לזבל דשמה לא נודבלה כל זרעה ונמלאו פירותיה כחטים אי נמי לפי שהזבל מביא ומפסיד עטס הפרי : ולא מבית השלחין ארץ צמאה למים שפירותיה כחושין : לא מבית האילן מתבאה שני האילנות שהאילנות הגדלים הם יונקים מקרקע ומכחיסים הזרעים : גרה חורש לשון נירו לכס ניר (ירמיה ד) : ובשני זורעה בגמרה מסיק דבשנה ראשונה הוא נר כולה וזרע הניה ומניה חזי ניר וכן בשני חורשה כולה חורש החזי שלא זרע אשתקד והחזי זרע אשתקד מניחו ניר וכן בכל שנה זרע ניר של אשתקד : ביצד בודק הסולת אם מנופה כל זרעה אם לאו : עלה בידו אבק קמח דק וגרוע הוא : עד שיניפנה בנפה לעבור האבק דק שנשאר בה : ואם התליעה הסולת או החטה : פסולה והוא סתליעה ברובם וליפנין לה לקמן ס"פ מדכתיב (במדבר כח) תמימים יהיו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם שיהיו גם כן המנחות והנסכים תמימים : ג תקועה עיר ששמה תקועה כדכתיב (שמואל ב יד) וישלה יואב תקועה : אלפא לשמן השמן שלה ראשון ומובחר לשמיים כאלף זו שהיא ראשונה לאותיות : אנפיקוין שמן העשוי מזיתים שלא הביאו שלים בשולן והוא מר מאוד : שנשרו במים שהמים מקלקלים את השמן : ד שלשה זיתים ג"פ בשנה מלקטים את הזיתים וכן ג' שמנים בכל פעם יש ג' מינים שמן : היות הראשון פעם הראשונה שמלקשו : מגרגרו בראש היות מלקט גרגרים שהן בראש היות שהם מתבטלים תחלה לפי שהחמה זורחת עליהן ומצלתן : לתוך הסל ומסתין ויולא והכלי תחת הסל לקבל השמן : רבי יהודה אומר סביבות

ויקהל ליום חמישי

מגרגרו בראש חזית וכותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון טען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות תורת השני מגרגרו בראש הגג וכותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון טען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות תורת השני עומנו בתוך הבית עד שילקה ומערה ומנכו בראש הגג וכותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון טען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות : ה הראשון שבראשון אין למעלה כמנו השני שבראשון והראשון שבשני שוין השלישי שבראשון והשני שבשני והראשון שבשלישי שוין השלישי שבשני והשני שבשלישי שוין השלישי שבשלישי אין לכמה כמנו אף המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זה מה אם המנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זה המנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זה תלמוד לומר זה כתיב לפאור ולא זה כתיב למנחות : וכן הו' מביאין את תינו קרותים והטורים ארפא ליון שניה דהן בית רפה ובית קבן בחר וכפר סגנא בבקעה כל הארצות היו

כשרות

ברטנורא

סביבות דופני חסל נותן את הזיתים והשמן זכ דרך הדפנות ונופל לשולי הסל ומשם מסתק ויולא ומלא מווקק שהסולת נשאר מדופני הסל אבל לא יתנס בשולי הסל מפני שהתערב בו שמן ושמרים ויולא ומלא שמן עכור והשמן הזכ מאליו בלא שום טעינה נקרא שמן ראשון של היות הראשון : טען בקורה זיתים שנסל : ר"י אומר באבנים ולא נקורה שהקורה כזבה ומזיאה את השמרים : חזר וטחן ברחים את הזיתים שחתה הקורה : וטען אחר כך הקורה : הראשון למנורה דבעינן שמן זית זך : והשאר כשר למנחות דלא כתיב בהו זך : היות השני פעם שנית כשמלקט את שמתאים מנוסלים עתה : מגרגרו בראש הגג מלקט הגרגרין הסמוכים לגג שזיתיהן היו סמוכים לגנותיהן ואתן מתבטלים בשני : הראשון שיאל קודם טעינה כשר למנורה : היות השלישי שמתלקט פעם שלישיה אין מתבטלים לעולם כל זרען שהן ענפים שחתה הגג שאין חמה מנעת בהם : עומנו לשון מעטן של זיתים שהוא הגומ' שמניחים בה הזיתים כדי שיתעפשו שם ולשון מקרא הוא עטיניו מלאו חלב : שילקה שיתעפשו : ומנגבו בראש הגג דמתוך שהוא נכוד ומכוס במקום א' ד' וה' ימים זכ מאליו מוהל שאינו יפה לפיכך צריך לנגבו : ד שוין ללו לכל מילי שוין דהא בכלהו תנן הראשון למנורה והשאר למנחות אלא שוין למנחות קאמר ומשם דקיימא לן בכ"מ מנחה נדריך שיביאו מן המובחר קמ"ל השתא שהראשון שבשני והשני שבראשון שוין אם יש לו מנחה להביא ויש לו משניהם מליזה שירצה יביא אבל אם יש לו משלישי שבראשון ומראשון שבשני יביא מנחתו מראשון שבשני שהוא מובחר : וקריתים והטורים שם מקומות הם : אריוסמין יין מתוק מחמת השמש שחלה הענבים בשמש למחוק שמש בלשון יון יוסטון : יון ישן ששברו עליו י"ב חטם עובר אדמימותו והכתוב אומר (משלי כג) אל הראש יון כי יחאדם ללמא בשעת אדמימותו מובחר הוא : רא מתוק כשהוא מתוק מחמת עמנו דאלו מחמת שמש הא תנא רישא אריוסטון אם הביא כשר פי' אחר תירוש שלא עברו עליו מ' יום וראשון עיקר : מן הדליות מן הגפנים המודלות על גבי כלונסות וקנים גבוהים מן הארץ אלא

כְּשֵׁרוֹת אֵלֶּא מִכָּאִין הָיוּ מִכָּאִין אִין מִכָּאִין דָּא מִבֵּית הַזְּבָלִים וְלֹא מִבֵּית
הַשְּׁרָתִין וְלֹא בְּמִשְׁעָרֵי בִּנְיָהֶם וְאִם הֵבִיא בְּשָׂר אִין מִכָּאִין אֵלֶּוּסְמִין
וְאִם הֵבִיא בְּשָׂר אִין מִכָּאִין יִשָּׁן דְּבָרֵי רַבִּי וְחֻכְמִים מִכְּשִׁירֵי אִין מִכָּאִין
לֹא מִתּוֹק וְלֹא מִעֻשָׁן וְלֹא מִכְּשִׁיר וְאִם הֵבִיא פֶסֶד אִין מִכָּאִין מִן הַדְּלִיֹּת
אֵלֶּא מִן הַדְּלִיֹּת וּמִן הַפְּרָמִים הַעֲבִידִים: וְלֹא הָיוּ כּוֹנְסִים אוֹתוֹ בְּהַצְבִּים
גְּדוּלִים אֵלֶּא בְּחִבּוּת קְמֻנּוֹת וְאִינוּ מְמַלֵּא אֶת הַחֲבִיּוֹת עַד פִּיהֶם כְּדִי
שִׁיחָא רִיחֵו נֹדֶף: אִינוּ מִכָּאִין לֹא מִפִּיה מִפְּנֵי תַקְמָחִין: (וְלֹא) מִשְׁוֹלֵיֹת כְּפִנֵי
הַשְּׂמָרִים: אֵלֶּא מִכָּאִין מִשְׁלִישָׁה וּמֵאֲסָצְעָה: בְּיַד הוּא בּוֹדֵק הַנְּזֻבֵר יוֹשֵׁב
וְתַקְנָה כְּדוֹ: זָרַק אֶת הַגִּיד וְהַקִּישׁ בְּקִנְתָּה: רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
עַן שְׁעָרֵי בּוֹ קָמְחִין פֶּסֶד: שְׁנָאֵמַר תְּמִימִים יְהוּ לָכֶם וּמִנְחָתְכֶם תְּמִימִים
יְהוּ לָכֶם וְנִסְבִּיהֶם:

ברסנודא

אלא מן הרגליות. מנסיים שזוכות על גבי קרקע בין רגלי בני האדם שאינן מודלות: העבורים.
מנענדו שני פעמים בשנה שהופרים סביבות הנפנים להפוך בקרקע שבשריהן ועושין כהן גומות
להסקותן וזו היא עבודתן: בחצבים גדולים. שהגלים הגדולים פוגמים עטם היין: כדי שיהא
ריחו נודף. כשהחבית מלאה ויולא הריח לחוץ ואינו נודף: קמחין. כמין נרגרים דקים לכניס
פעולים על פני היין דומין לקמח: ומאסצעה. משיס ברוח באמצע החבית: קנה. אמת המדה
שהיתה רגילה להיות ביד הגזבר: זרק את הגיד והקיש בקנה. כלו' כשזרק היין הגיד של
שמרים שמתחילים השמרים ללאת הקיש הגזבר בקנה שנידו ודמה שלא יכנס בכלי שיש בו היין
ורכותו פירשו הקיש בקנה שמידו לרמוז אל מושך היין מן החבית שיסתום החבית בברזל. ולא
היה אומר לו סתום לפי שהדבור קשה לייח והכי מפרש ליה בגמ': ר' יוסי בר' אומר יין שעלו
בו קמחין פסול. ואין הלכה כר' יוסי בר'. וכל הני דאחר' כמתני' שהם פסולים בין בסולת
ובין בשמן ובין ביין. אם עבר והקדים מכין אותו מכות מרדות מדכריהם כדין המקדים בעל מוס
למוצת שהוא לוקה מן התורה מדכתיב בעל מוס לא תקריבו ואמרו בספרא אין לא תקריבו אלא
לא הקדישו וכשם שהיו מביאים הסלת והיין והשמן ממקומות מוכתרים ידועים כמתני' כדתני' כך
היו מביאים הקרבנות ממקומות ידועים. אילים ממואל. ככשים מהכרון. עגלים משרון. גזלות
דהיינו חורים ובני יונה מהר המלך:

גמרא מנחות דף כ"ט ע"ב

אָמַר רַבָּא שְׁבַעַה אוֹתִיּוֹת צְרִיכוֹת שְׁלִשָּׁה זְיוּנִין וְאֵלֶּוּ הֵן
שְׁעֻמְגִין גִּיץ. אָמַר רַב אִשִּׁי חוּינָא קָהוּ לְסַפְרֵי דוֹקְנֵי
רַבִּי רַב דְּחַמְרֵי קָהוּ לְגִיגִיה דְּחִי' וְתָרֵוּ לִיה קְבָרְעִיה דְּחִי'.
חַמְרֵי קָהוּ לְגִיגִי דְּחִי' תְּפִלּוֹמַר חִי הוּא בְּרוּמּוֹ שֶׁל עוֹלָם וְתָרֵוּ

רשי ליה

שרשה זיונין. ג' חגים קטנים בכל אחת בשין רגל השמלית וכן בעין שבראש
רגל הענימי וכן כולן וזאתם ג' חגין ח' נוטה לימין וח' נוטה לשמאל וח'
למעל': שעמנו גיץ' וה' ללד' כסופה ולגוין פסוטה: דווקנ'. שמדוקק' לטשוח
כחב

לִיה קְבָרְעִיה דְּחִי' כְּדָבְעָא מִינִיה רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה מִרַבִּי אַמֵּי
מָאִי דְכָתִיב (ישעי' כ"ו) בְּמַחוּ בַּח עֲרֵי עַד כִּי בִּיה ה' צוֹר עוֹלָמִים
אָמַר לוֹ כִּר הַתּוֹלָה בְּמַחוּנוּ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרִי לוֹ מַחְסֵה
בְּעוֹלָם הוּא וּבְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לוֹ אָנָּה הֵכִי קָא קְשִׁיא לִי מָאִי
שְׁנָא דְכָתִיב בִּיה וְלֹא כָתִיב יָה בְּדָרְשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַר רַבִּי
אֲרַעָאִי אֵלֶּוּ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שְׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אַחַד בְּהִי
וְאַחַד בְּיוֹד וְאִינוּ יוֹדַע אִם הָעוֹלָם הַבָּא בְּיוֹד וְהָעוֹלָם הַזֶּה
בְּהִי אִם הָעוֹלָם הַזֶּה בְּיוֹד וְהָעוֹלָם הַבָּא בְּהִי. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר
(בראשית ב') אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם אֶל תִּקְרִי
בְּהַבְרָאָם אֵלֶּא בְּהִי בְּרָאָם וּמִפְּנֵי מַה נִּבְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה בְּהִי
מִפְּנֵי שְׂדוּמָה לְאַבְסֻדְרָא שְׁכַל הַרוּצָה לְצִאת יֵצָא וּמָאִי מְעַמָּא
תְּלִיא פְרַעִיה דָּאִי הָדָר בְּתִשׁוּבָה מְעִיילֵי לִיה וְלִיעִיילֵי בְּהַךְ
לֹא מִסְתַּיְיעָא מִלְתָּא בְּדַרְיֵשׁ לְקִישׁ דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ מָאִי
דְכָתִיב (משלי ג') אִם לִלְצִים הוּא יִרְיֵץ וְלִעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן בָּא לִישְׁחַר
מְסִייעִין אוֹתוֹ בָּא לִישְׁמָא פּוֹתְחִין לוֹ וּמָאִי מְעַמָּא אֵית לִיה
תְּאָנָּא אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם חוּזַר אָנִי קוֹשֵׁר לוֹ קֶשֶׁר
וּמִפְּנֵי מַה נִּבְרָא הָעוֹלָם הַבָּא בְּיוֹד מִפְּנֵי שְׁצַדִּיקִים שְׁבָו

רש"י מועטים

כחב מיושר: חמרי לגניה דחית: לגנו של חית עושין למעלה חוטר
כזה זך כלומר הקצ"ה חי שוכן ברומו של עולם חית סיינו חי: ותרו דכרעיה
דח"י. רגל הפנימי של ה"י הלוי באויר ואינו דבוק לגנו: הרי לו מחסה. דסיינו
הכי משמע על שבטו כה' עדי עד היו להם ביה ה' מחסה לור מעונו לעולמים:
אחת בה"י ואחת ביו"ד. חלק אם שמו והקוף מכל אות שלשה טיפין ומאותן
טיפין נעשו מים ואש ואויר וכל העולם כולו וכן כתיב בספר ילירס: שדומה
לאבסדר'. שפתוח מסתיו שכל הרולה ללאת מומנו לתרבות רעה וולא: מעיילי
ליה. בפסח העליון בין רגל שבטו לגנו: ורעילי בהך. פסח הסחתון דכפיק
ביה: לא מסתייע' מלתא. דהבא ליטהר צפי סועתא מפני ילר הרע הלכך עבדי'
ליה סועתא פסח ימיר': הוא יליץ. כלומר פותח לו להיות לך: כמסייעין אותו.
אלמלא צפי סועתא: אית ליה תנא. לה"י כתר קטן בסוף גנו דה"י: מעשיהם
שאין דומין. וכדודו של זה גדול משל זה מה"ה ראשיהם כפופים דמתבייש מחברו:

ויקהל ליום חמישי

מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפופים
ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה :

וזוהר ויקהל דף ר"ט ע"א

תא חזי מה כתיב מוזבח מקמח קמרת . כיון דכתיב מוזבח אמאי אקרי
מקמח קמרת אלא בגין דנמלי מהאי אתר לאקמרא כמה דעבד אהרן
הו מוזבח אצמריה לאקמרא וקדשא ליה בההוא קמרת . ועל דא מקמח
קמרת הו מקמח קמרת כתרנומו לאקמרא קמרת דהא אמיר לאקמרא
באתר אחרא קמרת בר מפתחה . תא חזי האי כיון דדינא רדיף אבתריה
אצמריה דהאי קמרת ולא תבא קמי מאריה דהא סויעא איהו לאסתכרא
דיגין מגיה ובהאי גדיא מסתלקין מגיה אי הוא רגיל בהאי לאדכרא תרין
זמנין ביומא בצפרא וברמשא דכתיב קמרת סמים בבקר בבקר וכתיב
בין הערבים קמרינה . ודא איהו קיומא דעלמא תדיר דכתיב קמרת תמיד
לפני יי דהורותיכם ודאי הוא קיומא דעלמא לתתא וקיומא דעלמא לעילא
בההוא אתר דדא אדבר בכל יומא עובדא דקמרת דיגין דלעילא שרין
ביה ומותגין סגיא ביה ועמין אחרנין שלמין עליה בגין דכתיב (שמות ל)
קמרת תמיד לפני יי תמיד איהו קיומא לפני יי תמיד מכל פולחנין אחרנין
תכיבה איהו עובדא דקמרת דהוא יקיר ותכיב קמי קדשא בריה הוא
יתיר מכל פולחנין ורעותין (י"א ועובדין) דעלמא . ואף על גב דצלוחתא
איהו מעלייא מכלא עובדא דקמרת הוא יקיר ותכיב קמי קדשא בריה
הוא תא חזי מה בין צלוחתא לעובדא דקמרת צלוחתא אתקינו לה באתר
דקרבנין דהו עבדי ישראל וכל אינון קרבנין דהו עבדין ישראל לאו
אינון תשיבין כקמרת ותו מה בין האי דהאי אלא צלוחתא איהו תקונא
לאתקנא מה דאצמריה קמרת עביר יתיר מתקן וקשיר קשרין ועביר
נהירו יתיר מכלא ודאי איהו דאעבר וזמא ואידכי משכנא וכלא
אתנהיד ואתתקן ואתקשר כדרא . ועל דא בעינן לאקדמא עובדא
דקמרת צלוחתא בכל יומא ויומא לאעברא וזמא מעלמא דאיהו
תקונא דכלא בכל יומא ויומא כנונא דדהו קרבנא תביא דאתרעי
ביה קדשא בריה הוא מה כתיב במשה (ש) ויאמר יי אל משה קח לך
סמים נטוף וגובר אף על גב דאוקמוה אכל מאי שניא בעובדא דא יתיר
מכל מה דאמר ליה אלא קח לך להנאותה ולתועלתה בגין דבד אתתא
אתדכאת הנאותה דבעלה איהו ורוא דא קח לך סמים לאעברא וזמא
ולאתקדשא אתתא בבעלה זכאה חולקיה דמשה :

בשבתות

קנה

ויקהל ליום חמישי

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות הפלה פרק א' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

* בשבתות וימים טובים מתפלל שבע ברכות בכל תפלה ותפלה מארבע תפלות של אהו היום : של ראשונות ושלש אחרונות וברכה אמצעית מעין אותו היום בשבתות חותמין בברכה אמצעית מקדש השבת וברגלים חותם בה מקדש ישראל והמזמין וים הוה שבת ויום טוב חותמין בה מקדש השבת וישראל והמזמין בראש השנה חותמין בה מקדש על כל הצדק מקדש ישראל ויום הזכרון ואם הוה שבת חותם בה מקדש על כל הצדק מקדש השבת וישראל ויום הזכרון : כ כמה דברים אמורים בתפלת ערבית ושחרית ומנחה אבל תפלת המוספין של ראש השנה מתפלל תשע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות של כל יום ושלש אמצעיות ראשונה מן האמצעיות ענינה ככיתות שניה וזכרונות שרשית שופרות וזוהרם

ויקהל ליל ששי תורה

יהוה

כו והנשאים הביאו את אבני השם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן: וברביא איתאיו יח אבני בורלא וית אבני אשלמותא לשקעא באפודא ובהושנא: כח ואת הבשמים ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקמרת

הסמים

רשי

(כו) והנשאים הביאו . א"ר נהן מה ראו נשאים להגדל צחכות המוצח בתחלה ובמלכות המשכן לא התגדלו בתחלה אלא כך אמרו נשאים יתגדלו לצור מה שמתגדלים ומה שמתסרין לנו משלימין אותן כיון שהשלמו לצור את הכל שנאמר (שמות לו) והמלאכה היתה דים אמרו נשאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני השם וגו' לכך התגדלו צחכות המוצח תחלה ולפי שנתללו מתחלה נחסרה אות משמם

הסמים : וית בוסמא וית משחא לאנהרותא ולמשחא דרבותא
 ולקמרת בוסמא : כט כל-איש ואשה אשר נדב לבם
 אתם להביא לכל-המלאכה אשר צוה יהוה לעשות
 ביד-משה הביאו בני-ישראל נדבה ליהוה : פ
 כל זכר ואתתא דאתרעי קהון עמהון לאיתתא לכל עבדתא די פקד
 : למעבד בידא דמשה איתאו בני ישראל נדבתא קדם :
 שלישי שני כשהן מחוברין ל ויאמר משה אל-בני ישראל
 ראו קרא יהוה בשם בצלאל בן-אורי בן-חור
 למטה יהודה : ויאמר משה לבני ישראל חזו דרביי בישום בצלאל
 בר אורי בר חור לשבטא דיהודה : לא וימלא אתו רוח אלהים
 בחכמה בתבונה וברעת ובכל-מלאכה : ואשלם עמה
 רוח גבוהה מן קדם יי בחכמתא בסוכתגו ובמדע ובכל עבדא :
 לב ולחשב מחשבת קעשת בזהב ובכסף ובנחשת :
 ואלפא אומנון למעבד בדהבא ובכסףא ובנחשא : דג ובחרשת
 אבן ומלאות ובחרשת עין לעשות בכל-מלאכת
 מחשבת : ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנרות אעא למעבד
 בכל עבדת אומנון : לד ולהורת נתן בלבו הוא ואהליאב
 בן-אחיסמד למטה דן : ואלפא יהב בלבה הוא ואהליאב בר
 אחיסמד לשבטא דדן : דה מלא אתם חכמת-לב לעשות
 כל-מלאכת חרש וחשב ורקם בתכלת ובארנון
 בתולעת השני ובשש וארג עשי כל-מלאכה וחשבי

מחשבת רשי

משום והנשאם כתיב : (ל) חור. בנה של מרים הים : (לד) ואהליאב. משכנ
 דן מן היורדין שבשכמים מצני השפחות והשוהו המקום לבללאל למלאכת המשכן
 והוא מגדולי השבטים לקיים מה שאמר (איוב לד) ולא נכר שוע לפני דל :

מחשבת : אשלם עמהון חכימות לבא למעבד כל עבדת נצר ואמן
 וציר בתכלא ובארנונא בצבע והורי ובבוצא וכחי עבדי כל עבדא
 ומלפי אומנון : לו א ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש
 חכם-לב אשר נתן יהוה חכמה ותבונה בלבה
 לדעת לעשת את-כל-מלאכת עבדת הקדש
 לכל אשר-צוה יהוה : ועבד בצלאל ואהליאב וכל זכר חכים
 לבא דיחב יי חכמא וסוכלתנותא קהון למדע למעבד ית כל עבדת
 פקדו קודשא כל די פקד : ב ויקרא משה אל-בצלאל
 ואל-אהליאב ואל כל-איש חכם-לב אשר נתן יהוה
 חכמה בלבו כל אשר נשאו לבו לקרבה אל-
 המלאכה לעשת אתה : וקרא משה בצלאל ואהליאב וכל
 זכר חכים לבא דיחב יי חכמתא בלבה כל דאתרעי לבה למסב
 לעבדתא למעבד יתה : ג ויקחו מלפני משה את כל-
 התרומה אשר הביאו בני ישראל למלאכת עבדת
 הקדש לעשת אתה והם הביאו אליו עוד נדבה
 בבקר בבקר : ונסיבו מן קדם משה ית כל אפרשותא די איתאו
 בני ישראל לעבדת פקדו קודשא למעבד יתה ואנון מימן לה עוד
 נדבתא בצפר בצפר : ד ויבאו כל-החכמים העשים את
 כל-מלאכת הקדש איש-איש ממלאכתו אשר-
 המה עשים : ואתו כל חכימא דעבדו ית כל עבדת קודשא זכר
 זכר מעבדתה דאנון עבדו : ה ויאמרו אל-משה לאמר
 מרבים העם להביא מדי העבדה למלאכה אשר-

רשי צוה

(ה) מדי העבדה. יותר מכדי לורך העבודה : (ו) ויבלא. לי מניעה : (ז)
 והמלאכה היתה דים לכל המלאכה. ומלאכת הסבחה היתה דים של עושי
 המשכן לכל המלאכה של משכן לעשות אותה ולהסתר : והורת. כמו (שמוס ח)

צוה יהוה לעשות אתה : ואמרו למשה למימר בסגן עמא
 לאתתא מסת פלחנא לעבדתא דפקד יי למעבד יתה : י ויצו משה
 ויעבירו קול במקנה לאמר אייט ואשה אל יעשו
 עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא :
 ופקד משה ואעבדו כרזא במשריתא למימר גבר ואתתא לא יעבדו
 עוד עבדתא לאפרשות קודיא ופסק גמא מלאיתא : י והמלאכה
 היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר : ס
 ועבדתא הות מסת לכל עבדתא למעבד יתה ויתרת : רביעי ח ויעשו
 כרחבם לב בעשי המלאכה את המשכן עשר
 יריעת שש משור ותכלת וארגמן ותולעת שני
 כרבים מעשה השב עשה אתם : ועבדו כר חמימי לפא
 בעבדי עבדתא ית משכנא עשר יריען דבוין שזיר ותכלא וארגנא וצבע
 זהורי צורת כרובין עובד אמן עבד יתהו : ט ארך היריעה
 האחת שמונה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה
 היריעה האחת מדה אחת לכל היריעות : ארפא
 דיריעתא חדא עשרין ותמניא אמן ופיתיא ארבע אמן דיריעתא חדא
 משחתא חדא לכל יריעתא : י ויחבר את חמש היריעות
 אחת אל אחת וחמש יריעת חבר אחת אל אחת :
 ולפף ית חמש יריען חדא עם חדא חמש יריען לפף חדא עם חדא :
 יא ויעש דלאת תכלת על שפת היריעה האחת
 במקצה במחברת בן עשה בשפת היריעה הקיצונה
 במחברת השנית : ועבד ענובין ותכלא על ספתא דיריעתא
 חדא מספרא בית לופי בן עבד בספתא דיריעתא בספרא בית לופי תניחא :
 יב חמשים ללאת עשה ביריעה האחת וחמשים

ללאת

ללאת עשה בקצה היריעה אשר במחברת השנית
 מהבילת הללאת אחת אל אחת : חמשין ענובין עבד
 ביריעתא חדא וחמשין ענובין עבד בספרא דיריעתא דבית לופי תניחא
 מכונן ענובין חדא לכל חדא : י ויעש חמשים קרסי זהב
 ויחבר את היריעת אחת אל אחת בקרסים ויהי
 המשכן אחד : פ ועבד חמשין פורפין דדחב ולפף ית יריעתא
 חדא עם חדא כפורפיא והנה משכנא חד : יי ויעש יריעת עזים
 לאהל על המשכן עשתירי עשבה יריעת עשה
 אתם : ועבד יריען דמעזי לפרסא על משכנא חד עשר יריען עבד יתהו :
 טו ארך היריעה האחת שלשים באמה וארבע אמות
 רחב היריעה האחת מדה אחת לעשתי עשבה
 יריעת : ארפא דיריעתא חדא תלתין באמין וארבע אמין פותיא
 דיריעתא חדא משחתא חדא לחד עשר יריען : טז ויחבר את
 חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד :
 ולפף ית חמש יריען לחוד ית שתי יריען לחוד : יז ויעש ללאת
 חמשים על שפת היריעה הקיצונה במחברת
 וחמשים ללאת עשה על שפת היריעה החברת
 השנית : ועבד ענובין חמשין על ספתא דיריעתא בספרא בית
 לופי וחמשין ענובין עבד על ספתא דיריעתא דבית לופי תניחא :

ויקהל יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו השלום כל הסדרה ותרגום והפטרה :

יח ויעש קרסי נחשת חמשים לחבר את האהל
 להיות

להיות אחד : ועבד פורשין דנחשא חמשין דלפפא ית
 משכנא למחוי חד : יש ויעש מכסר לאהל ערת איהם
 מאדמים ומכסה ערת תחשים מלמעלה : ס
 ועבד חופאה למשכנא משכי דדכרי מסמכי וחופאה משכי דמסגונא
 מלמעלה : חמישי כ ויעש את הקרשים למשכן עצי
 שטים עמדים : ועבד ית דפיא למשכנא דאעי ששין סמין :
 כא עשר אמת ארך הקרש ואמה וחצי האמה רחב
 הקרש האחד : עשר אפון ארבא דדפא ואמתא ופליגות אמתא
 פותיא דדפא חד : כב שתי ידת לקרש האחד משלכת
 אחת אל אחת כן עשה לכל קרשי המשכן :
 תרתין צירין דדפא חד משכבין חדא דקבר חדא כן עבד לכל דפי
 משכנא : ויעש את הקרשים למשכן עשרים קרשים
 לפאת נגב תימנה : ועבד ית דפיא למשכנא עשרין דפין דרוח
 עבר דרומא : כד וארבעים אדני כסף עשה תחת
 עשרים הקרשים שני אדנים תחת הקרש האחד
 לשתי ידתיו ושני אדנים תחת הקרש האחד לשתי
 ידתיו : וארבעין סמכין דכסף עבד תחות עשרין דפין תרין סמכין
 תחות דפא חד תרתין צירותי ותרתין סמכין תחות דפא חד לתרתין צירותי :
 כה ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשה
 עשרים קרשים : ולסמך משכנא תניתא לרוח צפונא עבד עשרין
 דפין : כו וארבעים אדניהם כסף שני אדנים תחת
 הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש האחד :
 וארבעין סמכיהון דכסף תרין סמכין תחות דפא חד ותרתין סמכין תחות
 דפא חד : כז וזירפתי המשכן ימה עשה עשה קרשים :

ולסיפי

ולסיפי משכנא מערבא עבד שתא דפין : כח ושני קרשים
 עשה למקצעת המשכן בירכתים : ותרתין דפין עבד
 לתות משכנא בסופיהון : כט והיו תואמם מלמטה ויהיו
 יהיו תמים אר ראשו אל הטבעת האחת כן עשה
 לשניהם לשני המהצעות : ותו מכונין מלמעלה וכחדא הו
 מסגין על רישה לעזקתא חדא כן עבד לתרויהון לתרתין ונו :
 ד והיו שכינה קרשים ואדניהם כסף עשה עשר
 אדנים שני אדנים שני אדנים תחת הקרש האחד :
 ותו תמניא דפין וסמכיהון דכסף שתא עשר סמכין תרתין סמכין תרתין
 סמכין תחות דפא חד : לא ויעש בריתו עצי שטים חמשה
 לקרשי צלע המשכן האחת : ועבד עברי דאעי ששין
 חמשא דדפי סמך משכנא חד : לב וחמשה בריתם לקרשי
 צלע המשכן השנית וחמשה בריתם לקרשי
 המשכן לירכתים ימה : וחמשא עברין דדפי סמך משכנא
 תניתא וחמשא עברין דדפי משכנא לסופיהון מערבא : לג ויעש את
 הברית התיכון לברית פתוך הקרשים מן הקצה
 אל הקצה : ועבד ית עברא מציעאה לא עברא כנו דפיא סן ספי
 לספי : לד ואת הקרשים צפה זהב ואת טבעתם
 עשה זהב בתים לבריתם ויצף את הבריתם זהב :
 וית דפיא חפא דהבא וית עזקתהון עבד דהבא אתרא לעבריא וחפא ית עבריא
 דהבא : לה ויעש את הפרכת תכלת וארומן ותולעת שני
 ושש משור מעשה חשב עשה אתה פרבים
 ועבד ית פרקתא תכלא וארומנא וצבע זהורי וכנין שזיר עובד אפון עבד
 יתה צורת פרובין לו ויעש לה ארבעה עמודי שטים

ויצפם

וַיִּצְפּוּם זָהָב וְזָהָב וַיִּצְקוּ לָהֶם אַרְבַּעַת אֲדָנִי כֶסֶף:
 וְעָבַד לָהּ אַרְבַּעַת עַמּוּדֵי שֹׁמֵן וְחִפְנֹן דְּהָבָא וַיִּהְיוּ דְהָבָא וְאַתִּידָּהּ לְהֹן
 אַרְבַּעַת סַמְכֵין דְּכֶסֶף: ל' וַיַּעַשׂ מִסְכָּה לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת
 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מַעֲשֵׂה רָקִים: וְעָבַד
 פְּרָסָא לְתַרְעֵ מִשְׁבָּנָא תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָן וְצִבְעֵ זָהָבִי וּבֹיץ שְׂזִיר עוֹבַד צִיר:
 ל' וְאֶת־עַמּוּדָיו חֲמִשָּׁה וְאֶת־זְוִיָּהֶם וְצִפָּה רֵאשִׁיָּהֶם
 וְחִשְׁקֵיהֶם זָהָב וְאֲדָנֵיהֶם חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת: פ' וְיַת עַמּוּדָהּ
 חֲמִשָּׁא וְיַת זְוִיָּהּ וְחִפָּא רִישֵׁיהֹן וּכְבוּשֵׁיהֹן דְּהָבָא וְסַמְכֵיהֹן חֲמִשָּׁא נְחֹשֶׁא:
 לז' * וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת־הָאָרֶן עֲצֵי שֹׁטִים אֲמֹתָיִם
 וְחֲצֵי אַרְבּוֹ וְאִמָּה וְחֲצֵי רַחְבּוֹ וְאִמָּה וְחֲצֵי קָמָתוֹ:
 וְעָבַד בְּצִלְאֵל יַת אֲרוֹנָא דְּאֵעִי שֹׁמֵן פִּרְתִּין אֲמִין וּפְלָגָא אֲרַבָּה וְאִמָּתָא
 וּפְלָגָא פְתִיחָא וְאִמָּתָא וּפְלָגָא רֹמְמָה: כ' וַיִּצְפּוּהוּ זָהָב מְהוֹר מִבַּיִת
 וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב: וְחִפְתֵּי דְהָב דְּכִי מָוֵן וּמִפְרָא
 וְעָבַד לָהּ דִּיר דְּדָהָב סְחֹר סְחֹר: י' וַיִּצְקוּ לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת
 זָהָב עַל אַרְבַּע פְּעֻמָּתָיו וְשֵׁתֵי טַבְּעֹת עַל־צִלְעוֹ
 הָאֶחָת וְשֵׁתֵי טַבְּעֹת עַל־צִלְעוֹ הַשְּׁנִיָּה: וְאַתִּידָּהּ לָהּ אַרְבַּע
 עֲזָרֹן דְּדָהָב עַל אַרְבַּע זְוִיָּהּ וְתַרְתִּין עֲזָרֹן עַל סְטֵרָה חַד וְתַרְתִּין עֲזָרֹן
 עַל סְטֵרָה תְּנִיחָא: ד' וַיַּעַשׂ בְּכִי עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַּף אֹתָם
 זָהָב: וְעָבַד אֲרִיחֵי דְאֵעִי שֹׁמֵן וְחִפָּא יַתְחֹן דְּהָבָא: ה' וַיִּבְנֵא אֶת־
 הַבַּדִּים בְּטַבְּעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׁאת אֶת־הָאָרֶן:
 וְאֵעַל יַת אֲרִיחֵיא בְּעֻקְתָא עַל סְטֵרֵי דְאֲרוֹנָא לְמַפְלֵ יַת אֲרוֹנָא:
 ו' וַיַּעַשׂ כַּפֶּרֶת זָהָב מְהוֹר אֲמֹתָיִם וְחֲצֵי אַרְבָּה וְאִמָּה
 וְחֲצֵי רַחְבָּה: וְעָבַד כַּפֶּרֶת דְּהָב דְּכִי פִרְתִּין אֲמִין וּפְלָגָא אֲרַבָּה
 וְאִמָּתָא וּפְלָגָא פְתִיחָה: י' וַיַּעַשׂ שְׁנַי כַּרְבִּים זָהָב מְקֻשָּׁה

עשה

עֲשֵׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֶּרֶת: וְעָבַד פִּרְתִּין כַּרְבִּיּוֹן דְּדָהָב
 נָגִיד עָבַד יַתְחֹן מִתְּרִין סְטֵרֵי כַּפֶּרֶת: ח' כַּרְבִּי אֶחָד מְקַצֵּה
 מִזָּה וּכְרֹב־אֶחָד מְקַצֵּה מִזָּה מִן הַכַּפֶּרֶת עֲשֵׂה
 אֶת־הַכַּרְבִּים מִשְׁנֵי קְצוֹתָיו: כ' וְכָרֵב חַד מִסְטֵרָא מִכָּא
 וּכְרֹבָא חַד מִסְטֵרָא מִכָּא מִן כַּפֶּרֶת עָבַד יַת כַּרְבִּיָּא מִתְּרִין סְטֵרֵיהִי:
 ט' וַיִּהְיוּ הַכַּרְבִּים פְּרִשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים
 בְּכְנָפֵיהֶם עַל־הַכַּפֶּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו אֶל־
 הַכַּפֶּרֶת הָיוּ פְּנֵי הַכַּרְבִּים: פ' וְהָיוּ כַּרְבִּיָּא פְּרִיסָן בְּדִפְיָהֹן
 לְעֵלָא נְטִלִין בְּגַדְפִּיהֹן עַל כַּפֶּרֶת וְאַפִּיָהֹן חַד לְכַבֵּל חַד לְכַבֵּל כַּפֶּרֶת
 הָיוּ אֲפִי כַּרְבִּיָּא: י' וַיַּעַשׂ אֶת־הַשֻּׁלְחָן עֲצֵי שֹׁטִים אֲמֹתָיִם
 אַרְבּוֹ וְאִמָּה רַחְבּוֹ וְאִמָּה וְחֲצֵי קָמָתוֹ: וְעָבַד יַת פְּתוּרָא
 דְּאֵעִי שֹׁמֵן פִּרְתִּין אֲמִין אֲרַבָּה וְאִמָּתָא פְתִיחָה וְאִמָּתָא וּפְלָגָא רֹמְמָה:
 י" וַיִּצַּף אֹתוֹ זָהָב מְהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב:
 וְחִפָּא יַתָּה דְּהָב דְּכִי וְעָבַד לָהּ דִּיר דְּדָהָב סְחֹר סְחֹר: יב' וַיַּעַשׂ לוֹ
 מִסְנַרְתַּת מַפַּח סָבִיב וַיַּעַשׂ זָר־זָהָב לְמִסְנַרְתּוֹ סָבִיב:
 יג' וְעָבַד לָהּ גְּדַנְפָּא רֹמְמָה פּוּשְׁבָּא סְחֹר סְחֹר וְעָבַד דִּיר דְּדָהָב לְגַדְנַפָּה
 סְחֹר סְחֹר: יד' וַיִּצְקוּ לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתֵּן אֶת־
 הַטַּבְּעֹת עַל אַרְבַּע הַפָּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו:
 וְאַתִּידָּהּ לָהּ אַרְבַּע עֲזָרֹן דְּדָהָב וַיִּתֵּן יַת עֻקְתָּא עַל אַרְבַּע זְוִיָּהּ דִּי
 לְאַרְבַּע רַגְלָהּ: י"ד לְעֻמַּת הַמִּסְנַרְתַּת הָיוּ הַטַּבְּעֹת בְּתֵימָה
 לְבַדִּים לְשֵׁאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן: כ' וְעָבַד חַד עֻקְתָּא אֲתִידָּהּ
 לְאַרְיִחֵיא לְמַפְלֵ יַת פְּתוּרָא: טו' וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי

* קצותיו קי רש"י שמים
 והכבד חס לבו (מ"ב ג) והכות חס מואב: (א) ויעש בצלאל. לפי שנתן נפשו

שמים ויצף אתם זהב לשאת את השלחן
ועבד ית אריתא דאעי שפון ותפא יתהון דהבא למפל ית פתורא
טו ויעש את הכלים אשר עדי השלחן את מערתיו
ואת כפתיו ואת מנקיתיו ואת הקשות אשר יסד
בהן זהב טהור: פ ועבד ית מניא די על פתורא ית מניסוהי
ות פזוהי וית מכילתה וית קשותא די ותנסף בהן דהב דכי:
ששי שרשי כשהן מחוברין ויעש את המנורה זהב טהור
מקשה עשה את המנורה ירכה וקנה גביעה
כפתריה ופרתיה ממנה היו: ועבד ית מנרתא דהב דכי נגיד
עבד ית מנרתא שידה וקנה פלידהא חוזקהא ושושנהא מנה חו:
יח וששה קנים יצאים מצדיה שלשה א קני מנרה
מצדה האחד ושלושה קני מנרה מצדה השני:
ושפא קניו נפקין מסמרתא תלתא קני מנרתא מסמרה חד ותלתא קני
מנרתא מסמרה תנינא: יט שלשה גבעים משקדים בקנה
האחד כפתור ופרח ושלושה גבעים משקדים בקנה
אחד כפתור ופרח פן לששת הקנים היצאים מן
המנרה: תלתא כלידיו מצידיו בקניא חד חוזר ושושן ותקתא כלידיו
סצידיו בקניא חד חוזר ושושן פן לשפא קניו דנפקין מן מנרתא.
כ ובמנרה ארבעה גבעים משקדים כפתריה
ופרחיה: ובמנרתא ארבעה כלידיו מצידיו חוזקהא ושושנהא
כא וכפתור תחת שני הקנים ממנה וכפתור תחת
שני הקנים ממנה וכפתור תחת שני הקנים ממנה
לששת הקנים היצאים ממנה: ותזור תחות תרין קניו
מנה ותזור תחות תרין קניו מנה ותזור תחות קניו מנה לשפא קניו

דנפקין מנה: כב כפתריהם וקנתם ממנה היו כלה
מקשה אחת זהב טהור: תוזריתון וקניהון מנה חו כלה
נגידא חדא דהב דכי: כג ויעש את נרתיה שבעה
ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור: ועבד ית בוצינהא שבועא
וצבינהא ומחתתהא דהב דכי: כד כפר זהב טהור עשה
אתה ואת כל כליה: פ כפרא דהב דכי עבד יתה וית כל מנהא:
כה ויעש את מזבח הקטרת עצי שמים אמה ארכו
ואמה רחבו רבוע ואמתיים קמתו ממנו היו קרנתיו:
ועבד ית מדבחהא דקטרת בוסמיא דאעי שפון אמתא ארפה ואמתא
פתיה מרבע ותרתין אמין רומה מנה חו קרנהי: כו ויצף אתו זהב
טהור את גנו ואת קורתיו סביב ואת קרנתיו ויעש
לו זר זהב סביב: ותפא יתה דהב דכי ית אנרה וית פתלוהי סחור
סחור וית קרנהי ועבד לה זיר דהב סחור סחור: כז ושתי טבעות
זהב עשה לו מתחת לזרו על שתי צלעותיו על
שני צדיה לכתים לבלים לשאת אתו בהם: ותרתין
עזקן דהב עבד לה מלרע לדיתה על תרתין וניתה על תרין סמרוהי
לאתרא לאריתא למפל יתה כהון: כח ויעש את הבלים עצי
שמים ויצף אתם זהב: ועבד ית אריתא דאעי שפון ותפא
יתהון דהבא: כט ויעש את שמן המושחה קדש ואת
קמחת הסמים טהור מעשה רחם: ס ועבד
ית מושחא דרבותא מודשא וית קמרת בוסמיא דכי עובד בוסמיו:
שבעי רביעי כשהן מחוברין לח א ויעש את מזבח העלה
עצי שמים חמש אמות ארכו וחמש אמות רחבו

רבונו ושלש אמות קמתו: ועבד ית מדבחה דעלתא דאעי
 שפין חמש אפון ארבה וחמש אפון פתיה כרבע ותלתא אפון רומיה:
 ב ויעש קרנתיו על ארבע פנתיו מלפניו היו קרנתיו
 ויצף אתו נחשת: ועבד קרנהי על ארבע נתיה מנה היו קרנהי
 וקפא יתה נחשא: ויעש את כל כל המזבח את
 הסרת ואת היעים ואת המזרקת את המזולגת
 ואת המחתת כל כליו עשה נחשת: ועבד ית כל מני
 מדבחה ית פסקתרותא וית מנהפיתא וית מזרקתא ית צנוריתא
 וית מחתיתא כל מנהי עבד נחשא: ויעש למזבח מכבד
 מעשה רשת נחשת תחת תחת ברקבו מדמטה עד
 חציו: ועבד למדבחה סרדא עובד מצדקא דנחשא תחות סובבה
 מלרע עד פלגה: ויצק ארבע טבעת בארבע הקצות
 למכבד הנחשת בתיים לבריים: ואתיה ארבע עוקתא בארבע
 זייתא לסרדא דנחשא אתרא לאריחיא: ויעש את הבריים
 עצי שטים ויצף אתם נחשת: ועבד ית אריחיא דאעי
 שפין וקפא יתהוון נחשא: ויבא את הבריים בטבעת
 על צדעת המזבח לעיאת אתו בהם נבוב לתת
 עשה אתו: ס ואעל ית אריחיא בעוקתא על סטרי מדבחה למשל
 יתה בהון חליל לוחין עבד יתה: ויעש את הכיור נחשת
 ואת כנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פכת

אהל רש"י

על המלכה יותר נשאר חכמים נקראת על שמו: (ז) נבוב לוחת. נבוב הוא חליל
 וכן (ירמיה נב) ועציו ארבע אלבעות נבוב: נבוב לוחת. הלוחות של עלי שטים
 לכל רוח והחלל בצלמט: (ח) במראת הצבאת. צמות ישראל היו צידן מראות
 שראות בהן כשהן מחקטות ואף לוחין לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס
 משה בהן מפני שעשוים לילך הרע אל הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל
 שעל

אהל מועד: ס ועבד ית פיורא נחשא וית פסיסה נחשא במחזון
 נשיא דאתין לצלחה בתרע משפן זמנא: ט ויעש את החצר
 לפאת נגב תימנה מלעי החצר שש משור מאה
 באמה: ועבד ית דרתא לרוח עבר דרומא סרדי דרתא דבון שזיר
 מאה באמין: י עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים
 נחשת ווי העמודים וחשמייהם כסף: עמודיהון עשרין
 וסמכיהון עשרין נחשא ווי עמודיא וכבושיהון כסף: יא ולפאת צפון
 מאה באמה עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים
 נחשת ווי העמודים וחשמייהם כסף: וקרית צפונא מאה
 אמין עמודיהון עשרין וסמכיהון עשרין נחשא ווי עמודיא וכבושיהון כסף:
 יב ולפאת ימים קלעים חמשים באמה עמודיהם
 עשרה ואדניהם עשרה ווי העמודים וחשמייהם
 כסף: וקרית מערבא סרדין חמשין באמין עמודיהון עשרין וסמכיהון
 עשרין ווי עמודיא וכבושיהון כסף: יג ולפאת קדמה מזרחה
 חמשים אמה: וקרית קדומא מדינתא חמשין אמין: יד קלעים
 חמש עשרה אמה אל תפתח עמודיהם שלשה

רש"י ואדניהם

שעל ידיהם העמידו הנשים לזכות רבות במלרים כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת
 פרך היו הולכות ומולכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ומטלות המראות
 וכל אחת רואה עלמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך
 ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ומקקות להן ומתעברות ויולדות שם שנאמר
 (שה"ש ח) תחת התפוח עוררתיך וזה שנאמר במראות הלוזאות ונעשה הכיור מהם
 שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להשקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה וגסתרה
 וזרע לך שהן המראות ממש שהרי נאמר ונחשת התנופה שבעים ככר וגו' ויעש
 זה וגו' וכיור וכנו לא הוזכרו שם למדה שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה
 כך דרש רבי תנחומא וכן תרגם אונקלוס במחזית נשיא והוא תרגם של מראות מירוא"ש
 צלעו (שפייעגל). וכן מלינו בישיעה (ישעיה ז) והגלוניס מתרגמין ומחזיתא
 אשר

ואדניהם שלשה: סדרין חמש עשרי אמין לעבדא עמודיהון תקתא
וסמכיהון תקתא: טו ולפתת השנות מזה ומזה לשער
החצר קלעים חמש עשרה אמה עמודיהם שלשה
ואדניהם שלשה: ולעבדא תגיתא ספא ומפא לתרע דרתא סדרין
חמש עשרי אמין עמודיהון תקתא וסמכיהון תקתא: טז כל קלעי
החצר סביב שש מוטור: כל סדרין דרתא סחור סחור דבוץ שזיר:
י והאדנים לעמודים נחשת ווי העמודים וחשומיהם
כסף וצפוי ראשיהם כסף והם מחשקים כסף כל
עמודי החצר: וסמכיא לעמודיא נחשא ווי עמודיא וכפושיהון
דכסף וחפוי רישיהון דכסף ואגון מכבשין דכסף פד עמודי דרתא:
מכסיר יח ומסך שער החצר מעשה רקם תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש מוטור ועשרים אמה
ארך וקומה ברחב חמש אמות לעמת קלעי החצר:
ופרסא דתרע דרתא עובד ציר תכליא וארגנא וצבע זהורי ובוץ שזיר
ועסרין אמין ארפא ורומא בפותיא חמש אמין גבגב סדרין דרתא:
יט ועמודיהם ארבעה ואדניהם ארבעה נחשת וויהם
כסף וצפוי ראשיהם וחשקהם כסף: ועמודיהון ארבעה
וסמכיהון ארבעה נחשא וויהון דכסף וחפוי רישיהון וכפושיהון דכסף:
כ וכליתיהדות למושבין ולחצר סביב נחשת: וכל ספיא
למושבנא ולדרתא סחור סחור דנחשא:

ס ס ס

קכ"ב סגול"ה סימן. ומסעירין ויעש חירום כמלכים א' סימן ו':

רש"י

אשר צבאו. להביא נדבון: (ח) לעומת קלעי החצר. כמות קלעי החצר.
חסלת פרשת ויקהל

הפטרת ויקהל כמנהג הספרדים והאיטליאנים כמלכים א' סימן ו':
א וישלח המלך שלמה ויקח את-חירם מצור: ב בן-אשה
אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש-צרי חרש נחשת וימלא
את-ההכמה ואת-התבונה ואת-הדעת לעשות כל-מלאכה
בנחשת ויבוא אל-המלך שלמה ויעש את-כל-מלאכתו:
ג ויצר את-שני העמודים נחשת שמנה עשרה אמה קומת
העמוד האחד וחוט שתיים עשרה אמה יסב את-העמוד השני:
ד וישתי כתרית עשה לתת על-ראשי העמודים מצק נחשת
חמש אמות קומת הכתרת האחת וחמש אמות קומת הכתרת
השנית: ה שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות
לכתרת אשר על-ראש העמודים שבעה לפתרת האחת
ושבעה לפתרת השנית: ו ויעש את-העמודים ושני טורים
סביב על-השבכה האחת לכסות את-הכתרת אשר על-ראש
הרמנים וכן עשה לפתרת השנית: ז וכתרת אשר על-ראש
העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: ח וכתרת על-
שני העמודים גם-כמעל מלעמת הפסן אשר לעבר שבכה
והרמנים מאתים טיים סביב עג הכתרת השנית: ט ויקם
את-העמודים לאולם ההיכל ויקם את-העמוד הימני ויקרא
את-שמו יכין ויקם את-העמוד השמאלי ויקרא את-שמו
בעז: י ועל ראש העמודים מעשה שושן ותתם מלאכת
העמודים: יא ויעש את חים מוצק עשור באמה משפתו עד-
שפתו עגרוסביב וחמש באמה קומתו וקוה שלשים באמה
יסב אתו סביב: יב ופקעים מתחת לשפתו סביב סבכים אתו
עשור באמה מקפים את-הים סביב שני טורים הפקעים
יצקים ביצקתו: יג עמד ער-שני עשור בקר שלשה פנים
צפונה ושלשה פנים ומה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים

הפטרות וימהל

מוֹרְחָה וְהִים עֲלֵיהֶם מְלַמְעֵלָה וְכָל־אֲחֵרֵיהֶם בֵּיתָהּ: יוּ וְעַבְדֵי
טַפְחָ וּשְׁפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׁפַת־כּוֹס פָּרַח שׁוֹשֵׁן אֲלֵפִים בֵּית יִכְיֵל:

הפטרות וימהל כמנהג האשכנזים במלכים א' סימן ו' (והיא הפטרות פקודי
כמנהג הספרדים):

א וַיַּעַשׂ חֵירוֹם אֶת־הַפִּירוֹת וְאֶת־הַיַּעֲשִׂים וְאֶת־הַמְזוֹרְקוֹת וַיְכַל
חֵירוֹם קַעֲשׂוֹת אֶת־כְּרֵי־הַמְלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה; ב עַמּוּדִים שְׁנַיִם וְגָלִית הַבְּתָרַת אֲשֶׁר־עַל־
רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׁתֵּי וְהַשֹּׁבְכוֹת שְׁתֵּי לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי
גְלוֹת הַבְּתָרַת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים: ג וְאֶת־הַרְמָנִים
אַרְבַּע מֵאוֹת לְשְׁתֵּי הַשֹּׁבְכוֹת שְׁנַיִם־טוּרִים רַמְנִים לְשֹׁבְכָה
הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גְלוֹת הַבְּתָרַת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
הָעַמּוּדִים: ד וְאֶת־הַמְכַנּוֹת עֶשֶׂר וְאֶת־הַפִּירוֹת עֶשְׂרֵה עַר־
הַמְכַנּוֹת: ה וְאֶת־הֵים הָאֶחָד וְאֶת־הַבְּמָר שְׁנַיִם־עֶשֶׂר תַּחַת
הֵים: ו וְאֶת־הַפִּירוֹת וְאֶת־הַיַּעֲשִׂים וְאֶת־הַמְזוֹרְקוֹת וְאֶת־כְּרֵי
הַפְּלִים הָאֵהֶל אֲשֶׁר עָשָׂה חֵירוֹם כְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֻשֶׁת
מְמָרָט: ז בְּכַפֵּר הִירְדוּ יַצְמֵם הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבַה הָאֲדָמָה בֵּין
סָבּוֹת וּבֵין צִרְתָּן: ח וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת־פְּלֵי־הַפְּלִים מֶרֶב מְאֹד
מְאֹד לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֻשֶׁת: י וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת־פְּלֵי־הַפְּלִים
אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת מוֹפְחַ הַזָּהָב וְאֶת־הַשִּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם
הַפָּנִים זָהָב: י וְאֶת־הַמְנֻרֹת חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְׁמָאל
לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפָּרַח וְהַנִּרְתָּ וְהַמְזַקְקִים זָהָב:
יא וְהַסָּפּוֹת וְהַמְזוּמְרוֹת וְהַמְזוֹרְקוֹת וְהַכַּפּוֹת וְהַמְחַתְרוֹת זָהָב
סָגוּר וְהַפְּתוֹת לְדִלְתוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקֹּדֶשׁ לְדַרְתֵּי
הַבַּיִת קְהִיכֵל זָהָב:

האלה קרי

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרות ומומור ה' מלך
גאולה לבש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצליח דברו משנה והלכה מסדר
טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

האזוב

קסג

וימהל ליום ששי

משנה פרה פרק י"ב

הָאֲזוּב הַקָּצֵר מִסְּפָקוֹ בְּחַיֵּט וּבְכּוֹשׁ וּמוֹבֵל וּמַעֲלָה וְאוֹחַז בְּאֲזוּב וּמִזָּה.
לְבִי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים בְּשֵׁם שְׁהוּדָה בְּאֲזוּב כֶּךָ מִבִּיָּלָה.
בְּאֲזוּב: ב הוּה. סָפֵק מִן הַחַיֵּט. סָפֵק מִן הַכּוֹשׁ. סָפֵק מִן הַנְּבָעוּל הַזֵּיתוֹ
פְּסוּקָה. הוּה עַל שְׁנֵי בָּדִים. סָפֵק עַל שְׁנֵיהֶם הוּה. סָפֵק מִתְּחַבְּרוֹ וּמִצִּיחַ עָלָיו
הַזֵּיתוֹ פְּסוּלָה. מִחַט שֶׁהִיא נִתּוּנָה עַל הַחֶרֶס וְהוּה עָלֶיהָ. סָפֵק עַל הַמַּחַט
הוּה. סָפֵק מִן הַחֶרֶס וּמִצִּיחַ עָלֶיהָ הַזֵּיתוֹ פְּסוּקָה. צְלוּחִית שְׁפִיחָ צַר טוֹבֵל
וּמַעֲלָה בְּדַרְכּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הוּה רֵאשׁוֹנָה. מִי הַמֵּאֵת שְׁנַתְּמַעְטוֹ
טוֹבֵר אֲפִילוֹ רֵאשִׁי נִבְעוּרִין וּמִזָּה. וּבְלִבְד שְׁלֹא יִסְפֵק. נִתְּבָן לְהוֹזֵת לְפָנָיו
וְהוּה לְאַחֲרוֹיו. לְאַחֲרוֹיו וְהוּה לְפָנָיו הַזֵּיתוֹ פְּסוּלָה. לְפָנָיו וְהוּה עַל הַצְּדִירִין
שֶׁלְּפָנָיו הַזֵּיתוֹ בְּשֶׁרֶת. מִזֵּין עַל הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹא מִדַּעְתּוֹ. מִזֵּין עַל
הָאָדָם וְעַל הַבָּדִים וְאֲפִילוֹ הֵן מֵאָה: ג נִתְּבָן לְהוֹזֵת עַל דְּבַר שֶׁהוּא מְקַבֵּל
טְמֵאָה וְהוּה עַל דְּבַר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּר טְמֵאָה. אִם יֵשׁ בְּאֲזוּב לֹא יִשְׁנָה. עַל
דְּבַר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּר טְמֵאָה וְהוּה עַל דְּבַר שֶׁמְקַבֵּר טְמֵאָה. אִם יֵשׁ בְּאֲזוּב
יִשְׁנָה. עַל הָאָדָם וְהוּה עַל הַבְּהֵמָה אִם יֵשׁ בְּאֲזוּב לֹא יִשְׁנָה. עַל הַבְּהֵמָה
וְהוּה עַל הָאָדָם אִם יֵשׁ בְּאֲזוּב יִשְׁנָה. הַמֵּים הַמְּנַטְפִין בְּשָׂרִים לְפִיכָה הֵם

מטמאין

ברטנורא

פרק יב האזוב הקצר מספקו. מאריכו כדי סקוקו: ובכוש. היא הפלך שהגשים טוות
זה: וטובל ומעלה. ואלע"ל דכתיב ולקח אזוב ועבל במים והוא לוקח הפלך
שהאזוב נתון בראשון ושפיר קרינן ביה ולקח אזוב דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה: ואוחז
באזוב ומוזה. דכאזוב בעינן שיהא אוחז האזוב בידו: רבי יהודה ורבי שמעון אומרים וכו'.
ואין הלכה כר"י ור"ש: ב ספק מן הכוש ספק מן החושב כו'. דבעינן הזאה ודאי מן האזוב
משום דאמרינן העמד עמא על חוקתו: מחבירו ומיצה עליו. עמא מהמניח מי חטאה של כלי אחד
הלך על האחר: הויתו פסולה. דאי מחבירו מניח עליו אין זה הזאה מן האזוב: טובל ומעלה
בדרכו. ולא אמרי' מתוך שנדחק בפיה ללאת עמא יחזרו המים לתוך הכלי ולא יסאך באזוב כשיטור:
ר' יהודה אומר הויה הראשונה. דהויה ראשונה לא חיישין אכל הויה שניה מתוך שנדחקו
ללאת וגם הויה מהם נתמעטו ביותר חיישין בהזאה שניה עמא לא נסארו באזוב כשיטור ואין הלכה
כרבי יהודה: שרא יספג. שלא יקנה מלדדי הכלי או משוליו דכתיב ועבל ולא מספג: הואתו
פסולה. דבעינן טוהה והרי לא נעשית מחשבתו: ואפי' הן מאה. ולא בעינן הזאה בפני
עממה לכל איש ואיש או לכל כלי וכלי: ג על דבר המקבל טומאה. אדם וכלים: על דבר
שאינו מקבל טומאה. בהמה וכלי אבנים: אם יש באזוב לא ישנה. אם נשתתיר באזוב כדי
הזאה א"ל לחזור ולעבול פעם שניה אלא מזה מלאתו שנשתתיר באזוב על הדבר העמא ועלתה לו הזאה
דכתיב וזהו העמוד על העמא עד שיחכוך להוות על העמא הילכך כשנתכוון בעטת עבילת האזוב
להוות על העמא לא ישנה אלא יזה ממה שנשתתיר באזוב. אכל אם עבל האזוב בכדי להוות: על
דבר שאינו מקבל טומאה. הואיל ותהלת עבילתו פסולה כך הואתו פסולה ולא יזה במה
שנשתתיר באזוב עד ששנה: המים המנטפין. מן האזוב שהעבילו לשם דבר שאינו מקבל טומאה אם
העביל באזוב טפות אזוב והוה מהן כשרים: לפיכך הן מטמאין. לפי שלא עשו מלאתן שהרי
העבילה הראשונה פסולה הית' והרי אלו הטפות כשאר מי חטאת הכשרים שהן מטמאין: ד הזוה
מחלון של רביים. שטומד בחלון של רבים והוה שם על כל הטמאים העוברים והוה על הטמא
כסבור שהמים שנידו טהורים להזאה: ונמצאו פסולים. אם נכנסו בהזאה זו למקדש: פטור.
הטמא

ויקהל ליום ששי

דכתיב (כנחמיה ד) ולאנחנו עושים במלאכה וחלום מחזיקים ברמזי מעלות השחר ועד לזאת הכוכבים וכתיב והיה לנו הלילה למשמר והיום למלאכה:

גמרא נדה דף י"ט ע"ב

ועירי אמר רבי חנינא פדם מאכולת שר ראש. מתיבי הרנה מאכולת הרי זה תולה בה מאי לאו דכתיב גופה לא רראשה. אמי ורדינאה אמר רבי אבהו פדם אצבע קמנה שר יד שנגפה וחייתה וחורה ונגפה ולא שר פל אדם אלא שר פחור שרא נשא אשה ועד כמה עד בן עשרים. מתיבי תולה בבנה ובבעלה בשלמא בבנה משפחת לה אלא בערה היכי משפחת לה אמר רבי נחמן בר יצחק פגון שנכנסה לחפה ולא נבערה:

רש"י

הרנה מאכולת. אשה שרואה כחם בצגדה אם הרגה מאכולת תולה בה ואי קשיא הא שיעור כחם כגרים ועוד ומאכולת כולי האי לא הוי כדאמר בפרקין בעינן כגרים ועוד לאפוקי מדם המאכולת לא קשיא ההיא לר' חנינא בן אנטיגנוס הא לרבנן בפרק הרוואה כחם דלא בעי האי שיעור: מאי לאו מאכולת דכוכה גופה. אלמא כל מאכולת דומה לרס נדות ואת אמרת דם מאכולת של ראש הוא דדמי לרס נדות אבל דשאר הגוף לא: אמי ורדינאה. נאש כורד ונגטין קרי ל' אמי שפיר נאש. לשנא אחרינא ורדינאה מקום הוא שסמו ורדינאה בערוצין: מתיבי תולה בבנה ובבערה. אם יש בהן מכה שמה נטף עליה כששוכבין יחד אלמא דם צנה ובעלה דומה לרס נדות: בשלמא בבנה משפחת לה. שלא נשא: ארא בבעלה הא נשוי הוא:

זוהר יתרו דף כ"ג ע"א

תא חזי פתיב ששית ימים תעבד ועשית פל מלאכתך ויום השביעי שבת זיי אלהיך וגומר פל מלאכתך באיגון שיתא יומי עבדתיהו דבני נשא. ובגין האי מלה לא מזדווגי תברייא בר בזמנא דלא ישתבח מעבדתיהו דבני נשא אלא עבדתיה דקדשא בריך הוא. ומאי עבדתיה זוינא דמטרוניתא לאפקא נשמתין קדישין לעמא ובגין פה פהאי ליקיא תברייא מתקדשי בקדושה דמאריהון ומכוונגי בפייהו ונפקי בני מעלי בגין קדישין דלא סמאן לימינא ולשמאלא בגין דמלכא ומטרוניתא. ועל אגין פתיב (דברים י"ד) בגנים אתם ליי אלהיכם. ליי אלהיכם ודאי. בגין דאלו אקרין בגין דיליה. בגין דמקבא ולמטרוניתא. והא דעתייהו דתברייא יודעין

קסה

ויקהל ליום ששי

דידעין דא דא מתדבקן. ובגין פה אקרין בגין דקדשא בריך הוא

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו'

מחר דהשאיך גלים ודחשקין ונקרי ואף על פי שהוא עושה בהן מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצוים על שבתם בגלים אבל בהמתו ועבדו אסור מפני שאנו מצוים על שבתם בהמה ועבד: והמשתתף עם הנקרי במקראה או בסחורה בחנות אם התנו בהתקנה שיהיה שבר השבת נקרי פבדו אם מעט אם הרבה ושבר יום אחר פנגד יום השבת לישקאל פבדו מחר ואם לא התנו בהתקנה פשבואו בתלוק נוטל הנקרי שבר משפחות פכו פבדו והשאר חזקין אותו ואינו מוסיף לו כלום פנגד יום השבת אלא אם בן התנו בהתקנה ובן אם קברו שדה בשותפות דין אחד הוא: ואם לא התנו ופאו לתלוק בשבר ולא הנה שבר שבת דויע יראה לי שהנקרי נוטל שביעית השבר והשאר חזקין: הנותן מעות לנקרי להתעסק בהן אף על פי שהנקרי נושא ונותן בשבת חלוק עמו בשבר פשנה ובן הירו פל הנונים וקרונם לקבקה:

מצות ויקהל השם

ויקהל מצות לא תעשה א'

יבמות דף ו' פנהרין ל"ה. סה"ד ה' שבת פכ"ד. סה"מ ר"ת שכ"כ. סה"ג לאוין ס"ג ע"י בא"ח ס"י ש"ט ובח"מ ס"י ה':

קמ"ו (ס"ח) מל"ת על הב"ד שלא לעשות משפט מות בשבת שנאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. ר"ל לא תביאו לידי שריפת אש או שאר מיתות צצבת. גם אין מלקין צצבת. ומד"ס שאין דנין ולא פוסקין שום דין צצבת:

פקודי יום ראשון תורה

זכרון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי יו"ד דשם כ"ן ה"שאייר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה:

כא אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד

פקודי ליום ראשון

על פי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן: אליו מנינו משכנא משכנא דסדהותא די אהמני על מימרא דמשה פלחן ליואי בידא דאיתמר בר אהרן בתנא: כב ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה יהוה את משה: ובצלאל בר אורי בר חור לשבטא די יהודה עבד ית פל די פקיד יי ית משה: כג ואתו אהליאב בן אחיסמא למטה דן חרש וחשב ורקם בתלילת ובארנמן ובתולעת השני ובשש: ס ועמה אהליאב בר אחיסמא לשבטא דדן עבד ואמן ועיר בתכלא ובארנמן ובצבע וחרוי ובכויצא: כד כל הוהב העשו למלאכה בכל מלאכת הקודש ויהי וזהב התנופה תישע ועשרים בכר ושבע מאות

רש"י

ושלשים

(בא) אלה פקודי צפ' זו נמנו כל משקלי כדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחשת ונמנו כל כליו לכל עבודתו: המשכן משכן שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיו של ישראל: משכן העדות. עדות לישראל שיתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם: עבדת הלויים. פקודי המשכן וכליו הוא עבודה המסורה ללויים במדבר לשאה ולהוריד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו כמו שאמור צפ' נשא: ביד איתמר. הוא היה פקיד עליהם למסור לכל בית אב עבודה שעליו: (כב) ובצלאל בן אורי וגו' עשה את בר אשר צוה ה' את משה. אשר לזה אותו משה אין כפי כחן אלא כל אשר לזה ה' את משה אפי' דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיו כי משה לזה לבלאל לפשות תחלה כלים ואחר כך משכן (לא לענין ליווי להתנדב קאמר דהא אדרבה להיפך לזה הקב"ה צפרשת תרומה מתחלה הכלים שלחן מנורה ויריעות ואח"כ ליווי הקרשים וליווי משה רבינו ע"ה ריש ויקהל תחלה המשכן והאלו ואח"כ הכלים אלא מירי לענין ליווי לפועל איך יפעול כסדר. והמלא צפ' כי תשא ראה קראתי בשם כללאל וגו' הוצר מתחלה את אוהל מועד ואח"כ הכלים אבל לענין להתנדב להכין מה שיהיו לריכין מה לי מה שמתנדב תחלה ועיין בתוספות פרק הרואה (ברכות נט). וא"ת מנלן שמרע"ה לזה לבלאל הפך הענין. וי"ל דכתיב צפרשת ויקהל וקרא משה אל כללאל ואל אהליאב וגו' וקרא מה שדיבר עמם והאי קרא מדכתיב כל אשר לזה ה' את משה חזין דהיה מזה להם בהיפוך. ודוק היטב). אמר לו כללאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואח"כ משיס כלים בתוכו אמר

פקודי ליום ראשון

קסו

ושלשים שקל בשקל הקודש: פל דהבא דיהתעבד לעבדיא בכל עבדת קודשא ודהב דהב ארמונתא עסרין ותשע כפרין ושבע מאה ותלתין סלעין בסלעי קודשא: כה וכסף פקודי העדה מאת בכר ואלף ושבע מאות ותמישה ושבעים שקל בשקל הקודש: וכסף מנינו כגשמתא מאה כפרין וארף ושבע מאה ושבעין ותמישה סלעין בסלעי קודשא: כו כהע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקודש לכל העבר על החקדים מבין עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף ושלשת אלפים ותמיש מאות ותמישים: תקרא לגלגלתא פלגות סלעא בסלעי קודשא לכל דעבר על מניניא מבר עסרין שנין ודעלא לשית מאה ותלתא אלפין ותמיש מאה ותמישין:

רש"י

אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה א"ל משה כלל אל היית כי בוודאי כך לזה לי הקב"ה וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים: (כד) בכר. שסיס מנה ומנה של קדש כפול היה הרי הכר ק"כ מנה והמנה כ"ה סלעים הרי ככר של קדש ג' אלפים שקלים לפיכך מנה צפרשתו כל השקלים שפחותין במנינם מג' אלפים שאין מניעין לככר: (כו) בקע. הוא שם משקל של מחלית השקל: רשש מאות אלף וגו'. כך היו ישראל וכך עלה מנינם אחר שהוקם המשכן בספר במדבר ואף עתה צדצבת המשכן כך היו ומנין חלוי השקלים של שש מאות אלף עולה מאת ככר כל א' של שלשה אלפים שקלים כילד שש מאות אלף חלואין הרי הן ג' מאות אלף שלמים הרי מאת ככר והג' אלפים וה' מאות וחמשים חלואין עולין אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים:

שני

נביאים מלכים א' ד

א ויעש חירום את הבירות ואת היעים ואת המזרקות ויבד חירם קעשות את כפר המלאכה אשר עשה למלך שלמה בית יהוה: ועבד חירום ית פיוריא וית מגרופיתא וית מורקיא ושיצי חירם דמעבד ית פל עבדיה דעבד למלכא שלמה בבית מקדשא דיי: ב עמדים שנים ונגלת הכתרת אשר על

רא

פקודי ליום ראשון

ראש העמודים שתיים והשבכות שתיים לכפות את שתי גולות
הבת לות אשר ער ראש העמודים : עמידת תרין ואגני קרונתון
די על ריש עמודיא תרתין וסרינתא תרתין לכפאה ית תרתין אגני
קרונתון דעל ריש עמודיא : ואת הרמנים ארבע מאות לשתי
השבכות שני טורים רמנים לשבכה האחת לכפות את שתי
גולות הכתרת אשר ער פני העמודים : וית רמוניא ארבע כאה
לתרתין סרינתא תרין סדרין דרמונין לסרינתא תדא לכפאה ית תרתין
אגני קרונתון דעל אפי עמודיא : ואת המכנות עשר ואת הכפרות
עשרה על המכנות : וית בסימא עשר וית כיורא עשרא על בסימא :
ה ואת הים האחד ואת הבקר שנים עשר תחת הים :
וית יפא חד וית תורי תרי עשר תחות יפא : ואת הפירות ואת
היעים ואת המזקקות ואת כל הפרים האהל אשר עשה חירם
כמלק שלמה בית יהוה נחשת ממרט : וית דודיא וית מנרופתא
וית מורקיא וית פר מניא האלון כעובד מני משכנא דעבד משה בן עבד
חירם למלכא שלמה בית מקדשא דיי נחש טב :

רש"י

(ג) שני טורים רמונים. מאה רמונים בטור חרוזים צטרסרות : (ו) הסירות. של
נחשת לדטן את המזבח : יעים. מגרפות של נחשת לחתום בה דטן לתת בתוך הסירות :

כתובים משלי כ'

א גוקה סוד הולך רכיל ולפתה שפתיו לא תתערב : דגני רוא
אבי קורצא ולמן דמשרגג בשפתה לא תתחלט : ב מקלל אביו ואמו
ידעך גרו באישון השד : דגייט לאביו ולאמה גדעך שרנה איך
אתווא דתשוכא : ז גחלה מבחלת בראשונה ואחריתה לא
תברך : ירותא דמסדהבא בקדמיתא ובסיפא לא תתברך :

באשון קרו סבחת קרו רש"י אל

(א) ולפותה שפתיו. המדבר חלקות לפתוך ולהסיחך : ידעך. יקפץ : (ג)
מבוהרת. הממחר ליטול תחלה כגון בני גד ובני ראובן שמהרו ליטול חלקם בעבר
היכון : לא תבורך. שגלו כמה שנים קודם שאר השבטים : (ד) אשלמה רע. לחכירי :

פקודי ליום ראשון קסז

ארתאמר אשקמה רע מניה ליתנה וישע קד : לא תימר אשלים
בישפא סבא לאלקד ויפרקנד : ה תועבת יהוה אבן ואבן ומאזני
מרמה לא טוב : מרחקין אינון גדם אלהא מתקלא ומתקלא
ומשתתא דרמיותא לא שפיר קדמוי : ו מיתנה מצעדדי גבר ואדם
מה יבין דרכו : מן גדם יי הלכתה דנגברא ובר נשא לא מתפנין ארתתה :

משנה דמאי פרק ו'

המקבל שדה מישראל מן הנכרי מן הפותי יחלק לפניהם. החובר שדה
מישראל תורם וגותן לו. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שגותן לו
מאותו השדה ומאותו המין. אבל אם גתן לו משדה אחרת או ממין אחר.
מעשר וגותן לו : ב החובר שדה מן הנכרי מעשר וגותן לו. רבי יהודה
אומר אף המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר וגותן לו : ג כהן ולוי
שקברו שדה מישראל. כלשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. רבי
אליעזר אומר אף המעשרות שלהן. שעל מנת בן באו : ד ישאל שקבל
כהן ומגוי. המעשרות כבעלים. רבי ישמעאל אומר תקרתני שקבל

ברטנורא שדה

פרק א המקבל שדה. למחלה לשלם ולרביע כדרך האריסין : יחלק לפניהם. ואינו
צריך לעשר חלק בעל השדה אבל מניה לפניס חלק שכן הקרקע כשאינו
מעשר ולא חיובו חכמים למקבל שיעשר על חלקו של בעל השדה ויתן לו מה שפסק עמו כשהוא
מעשר מפני ישוב א"י כדי שלא ימנעו מלקבל השדות באריות : החובר. מקבל השדה בדבר קצוב
כך וכך כורין לשנה. בין שהוא עושה הרבה בין שהוא עושה מעט : תורם וגותן לו. אבל לא מעשר
דכל חובר על מנת כן יורד לשדה שיתן לו חכירותו מפירות הגדלים בשדה בטבלס ומיהו משום
דאין להסתות התרומה דלא לגורן שתעקר אה"כ נתרמה משום הכי תורם וגותן לו ומסתבר דמנכה
לו התרומה מחכירותו דמאי שאל תרומה ממעשר : אמר רבי יהודה אימתי. כני לחובר שיתרום
לכד ואינו מעשר כשנותן לו חכירותו מאותו שדה ומאותו המין : אבל אם גותן לו משדה אחרת.
אף מאותו המין : או ממין אחר. אף מאותה שדה כגון שורע מקצת השדה מין אחר כשיעור
חכירותו חייב אף לעשר דדמי לפורע חובו אי נמי אין דעת המהכיר לקבל פירות טבולים אלא
כשורע לו מאותה השדה ומאותו המין : ב החובר שדה מן העכו"ם. קנס קנסו חכמים לחובר
שדה מן העכו"ם שיהא מעשר מה שנותן לו כדי שלא יהא שום ישראל חובר שדה ממנו ותשאר
צורה בידו ומתוך כך יטעך למכרה לישראל בלמים מועטים ובמקבל באריות לא קנסו שיותר
ספן עכו"ם בחכירות מבאריות : שדה של אבותיו. שגולה העכו"ם מאבותיו וקנסוהו שיערך
לעשר כדי שידחק עלונו ויקנה מן העכו"ם שמתוך שהיא חביב עליו שהיתה של אבותיו לא יניח
לקבל מן העכו"ם ביותר מן הראוי לה וכשיכבד עליו המעשר יקנה וכותיה דר' יהודה קיימא לן
דלא פליג. הלא קמא עליה : ג כשם שחולקין בחולין כך חולקים בתרומה. כשעל בעל השדה
מהזה ושלם ורביע ממנו שהוליא השדה נועל ג"כ מחלה ושלם ורביע מן התרומה והמעשרות
המוטלות עליה וגותן הוא לכל כהן ולוי שירצה : אף המעשרות שלהן. אם המקבל כהן כל
התרומה שלו ואם לוי הוא כל המעשר שלו : שעל מנת כן ירדו. לקבל שדה זו באריות ואין
הלכה כר"א דאע"ג דעל מנת כן ירדו במה קנו : ד המעשרות לבעלים. בהא אפי' רבנן
דפליגי עליה דר"א מודו דכיון דשדה של בעלים מקום מעשר שוריי שיריי : הקרתני. לשון
קריה

פקודי ליום ראשון

שָׁדָה מִירוּשָׁלַיִם. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁלֹשׁ יְרוּשָׁלַיִם. וְהַכֹּמֵס אוֹמְרִים יָכוֹל הוּא
הַקֶּרֶתְנִי לַעֲלוֹת וְלֵאכֹל בְּירוּשָׁלַיִם: ה' הַמִּקְבֵּל זִיתִים לְשֶׁמֶן. כְּשֶׁם שְׁחֹקֵקֵן
בְּחֹלֶיךָ בְּדַ חֹלֵקֵן בְּתֵרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶבֶר מִכֶּהֱן וּמִלֹּוֹ
זִיתִים לְשֶׁמֶן לְמַחְצִית שֶׁבֶר הַמַּעֲשֵׂרוֹת כִּבְעָלִים: ו' בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת זִיתוֹ אֶלָּא דְחֵבֵר. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים אֵף לְמַעֲשֵׂר.
וּצְנוּעֵי בֵּית הַלֵּל הֵיוּ נוֹהֲגִין בְּדִבְרֵי בֵּית שְׁמַאי: ו' שְׁנַיִם שֶׁבְצֵרוֹ אֶת
בְּרֵמִיָּהֶם קְתוּדָה אַחַת. אֶחָד מַעֲשֵׂר. וְאֶחָד שְׂאֵינוֹ מַעֲשֵׂר. הַמַּעֲשֵׂר
כִּמְעֵשֶׂר אֶת שְׂדֵהוֹ וְחֹקֵקוֹ בְּכֹל מְהוּם שֶׁהוּא: ה' שְׁנַיִם שֶׁקֶבֶלוֹ שְׁדָה בְּאֵרִיסוֹת.
אוֹ שִׁירְשׁוֹ אוֹ שְׁנֵשֶׁתֶּתְפוֹ. יָכוֹל הוּא רוֹמֵר לוֹ. מוֹל אֶתְהָ חֲטִיִּם שֶׁבְּמִקּוֹם
פְּלוּנִי. וְאֵנִי חֲטִיִּם שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. אֶתְהָ יוֹן שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. וְאֵנִי יוֹן
שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. אָבִי לֹא יֹאמֵר לוֹ. מוֹל אֶתְהָ חֲטִיִּם וְאֵנִי שְׁעוֹרִים. מוֹל
אֶתְהָ יוֹן. וְאֵנִי (אֶפְסוֹר) שְׁמֵן: ט' חֵבֵר וְעַם הָאָרֶץ שִׁירְשׁוֹ אֶת אֲבִיהֶם עַם
הָאָרֶץ. יָכוֹל הוּא רוֹמֵר לוֹ. מוֹל אֶתְהָ חֲטִיִּם שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. וְאֵנִי חֲטִיִּם

ברטנורא

שבמקום

קריה כלומר האיס היושב בקריה בכפרים שכן דרך בני הכפרים לקבל שדה מכני הכרמים: יכול
הוא הקרתני וכו'. הלכך כ"א טעל חלקו כמעשר שני וכן הלכה: ה' המקבל זיתים לשמן
ישראל שקבל זיתים מכהן או מלוו: כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. ואע"ג דלעיל
לבעלים הכא שאני דלא קבל קרקע אלא אילנות ורבנן לא עבדי זיתים כקרקע: או למחצית שבר.
שימכור השמן ויהלקו הריוח לאמנע: המעשרות רבעלים. דר' יהודה עבד זיתים כקרקע.
ואין הלכה כר' יהודה: ו' לא ימכור אדם את זיתיו. זיתים שנתלשו מן האילן ולא הוכשרו
לקבל טומאה כגון שעדיין לא הויעו זיעת המעטן שהיא מכשירתה לקבל טומאה: אלא לחבר.
לפרוש המוחזק לטהרות ולא ימכרם למי שאינו חבר שלא ידרוך אותם בטומאה: אף למעשר. אף למי
שלא קבל עליו אלא לעשר אבל לא קבל עליו לטהרות ויכול למכרם דכיון דלכתי לא הוכשרו
אימור שמה ואכלום קודם שזויעו ואף על גב דרוב זיתים אין עומדין לאלכין כך בעלילה כל דהו
דמזינין לתלות תלינן. ורמב"ם מוקי פלוגתייהו דכ"ג וב"ה דכ"ג סברי אסור לגרוס טומאה
לחולין שבא"י וזית הלל סברי מותר לגרוס טומאה לחולין שבא"י: וצנועי בית הלל. ותיקין
המדקקים במנות שהיו בבית הלל: ז' אחר מעשר. נאמן על המעשרות: ואחר אינו מעשר.
אינו נאמן על המעשרות: המעשר מעשר את שלו. מתקן ההזי מכל מה שגדל בכרם של שניהם:
וחרקו בכל מקום שהוא. בירושלמי מפרש דהכי קאמר וחלקו של הצירו דהיינו של זה שאינו
מעשר בכל מקום שהוא דמאי הוא ומוסר דאין ברירה חיישי' שמה הני חלקו של המעשר ביד הצירו
שאין מעשר והני חלק הצירו בידו הלכך אע"פ שכבר תיקן ההזי מכל מה שגדל בכרם חייב לתקן
בתורה דמאי חזי חלק הצירו שבידו: ח' מול אתה חטים שבמקום פלוני. הכא מיירי שחלקו
שדה בקמותיה וענבים המחוברים בכרם הלכך יש ברירה ואמרי' זה חלקו המניעו והמעשר מעשר
את שלו ודיו ולעיל איירי שחלקו בגלגל והתם אין ברירה דכל קלה וקנה של שותפות הוא וצריך
לעשר דמאי על חלק הצירו שבידו: אבל לא יאמר לו מול אתה חטין ואינו שעורין. דליכא
למימר הכא זכו חלקו המניעו אלא הו כמחליפיה זה לזה ומלא זה המעשר מוכר חלקו למי שאינו
מעשר: ט' חבר. הנאמן לטהרות וא"ל לומר למעשרות: שירשו את אביהם עם הארץ. ופירות
שהניח הו דמאי ובהקפת טמאים: מול אתה הלח. שהוכשר לקבל טומאה: ואני הויבש. שלא
הוכשר לקבל טומאה לפי שאסור לחבר למכור לעם הארץ לח ויבש כדחנן לעיל בפ"ב: י' מול
אתה עבודת גלולים ואני מעות. אף על גב דחלוסי ע"ג ויין נסך אסורים בהנאה הכא שרי
עד שלא באו לידו משום דירושת גר את אביו אינה מן החורה אלא מדברי סופרים ולא דמי לחבר
ועס

פקודי ליום ראשון

הסח

שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. אֶתְהָ יוֹן שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. וְאֵנִי יוֹן שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. אָבִי
לֹא יֹאמֵר לוֹ מוֹל אֶתְהָ חֲטִיִּם. וְאֵנִי שְׁעוֹרִים. מוֹל אֶתְהָ הַלַּח. וְאֵנִי (אֶפְסוֹר
אֶת) הַיֵּבֶשׁ: י' גַּר וְגֵבֵר שִׁירְשׁוֹ אֶת אֲבִיהֶם גֵּבֵר. יָכוֹל הוּא רוֹמֵר. מוֹל
אֶתְהָ עֲבוּדָה זָרָה. וְאֵנִי מַעוֹת. אֶתְהָ יוֹן. וְאֵנִי פִירוֹת. וְאֵם מִשְׁבָּאוֹ קְרִשׁוֹת
הַגֵּר אֶסוּר: י"א הַמּוֹכֵר פִּירוֹת בְּסוּרְיָא וְאָמַר מִשְׁלֵ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן. חֵיב
לְעֵשֶׂר. מַעוֹשְׂרֵין הֵן נֶאֱמָן. שֶׁהִפָּה שְׂאֵסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר. מִשְׁלֵי הֵן חֵיב
לְעֵשֶׂר. מַעוֹשְׂרֵין הֵן נֶאֱמָן. שֶׁהִפָּה שְׂאֵסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר. וְאֵם יְדוּע
שִׁישׁ רוֹ שְׁדָה אֶחָד בְּסוּרְיָא חֵיב לְעֵשֶׂר: יב עַם הָאָרֶץ שְׂאֵסֵר לְחֵבֵר קַח
לִי אֶגְוֹדֶת יָרֵךְ. קַח לִי גְלוּסְקֵן אֶחָד. לִקְחַת סֵתֵם וּפְטוּר. וְאֵם אָמַר שְׁלֵי זֶה
וְזֶה שְׁלֵי חֵבְרֵי וְנִתְעַרְבוּ. חֵיב לְעֵשֶׂר. וְאֶפְסוֹר הֵן מֵאָה:

ברטנורא

ועס הארץ שירשו את אביהם עם הארץ דאפילו קודם שבאו לידו אסור לומר לו טול אתה חטים ואני
שעורים דהתם הוי ירושה דאורייתא והוי כאלו בא לידו: י"א סוריא. הס ארנות שכבש דוד שלא
היו מא"י כגון ארס נהרים וארס לובה ולפי שעדיין לא נכבשה כל א"י לפיכך לא קדשו בקדושת
הארץ אף על פי שהיה כיבוש של רבים ובמקלח דיניס הוא כארץ ישראל ובמקלח דיניס הוא כחוק
לארץ והקונים פירות בסוריא אינו חייב להפריש מהן דמאי לפי שרוב פירות הנמכרים בסוריא
מח"ל הם באים הלכך כי אמר מעושרין הן נאמן מנו דאי בעי אמר של ח"ל הן והיה נאמן כדחנן
בפ"ק מכוזב ולהלן נאמן השתא נמי כי אמר של א"י הם ועשרתים נאמן: שהפה שאסר. כשאמר
של א"י הם וחייבים כמעשר: הוא הפה שהתיר. כשאמר עשרתים וכי הכי דמהמנין ליה
במאי דאסר כשאמר של ארץ ישראל הם נהמניה נמי כמה שהתיר כשאמר עשרתים: משלי הן
מן השדה שיש לי כאן בסוריא: חייבים לעשר. דכפירות של סוריא גורו על הדמאי כשדוע
שגדלו שם: ואם ידוע שיש לו שדה. אין כאן הפה שאסר הוא הפה שהתיר דכיון שידוע שיש
לו שדה מסתמא משדכו הביא הפירות ולא היה נאמן לומר מח"ל הם באים הלכך כי אמר עשרתים
אינו נאמן דליכא מנו: י"ב עם הארץ שאמר לחבר קח לי. כגון שהיה החבר הולך לשוק
לקנות ירק לעצמו ואמר לו עם הארץ קח לי ג"כ אגודה של ירק ולקח סבר שתי אגודות סתם ולא
פירש זו לי וזו לעם הארץ: פטור. מלעשר אותה שניתן לעם הארץ דיש ברירה כשנותנה לעם הארץ
שוו היא אותה שלקה מתהילה לצורכו ואין חבר מחליפה בשלו פי' אחר מן הירושלמי עם הארץ
שאמר לחבר קח לי אגודת ירק והמוכר חבר הוא ויודע שזה הלוקח בשביל ע"ה הוא לוקח ולא
לקח החבר לעצמו כלום פטור האגודה הואת ממעשר דמאי שכיון שהמוכר חבר ויודע שלצורך ע"ה
הוא קונה אינו מוכר לו אא"כ עישר דהכי אמרי' לעיל פ"ב שאסור למכור לע"ה אא"כ עישר
תחלה אבל אם קנה חבר א' לעצמו וא' לע"ה ונתערבו: חייב לעשר. דשמא מה שמכר לו לעצמו
אינו מעושר שהמוכר לחבר אינו צריך לעשר והקונה עליו מוטל לעשר כדאמרן לעיל פ"ב: ואפי'
הן מאה. ואפי' נתערבו א' שלו במאה של ע"ה: גלוסקין. ככר לחם יפה:

גמרא ברכות דף כ' ע"א

אָמַר לִיָּה רַב פֶּפֶא לְאֲבִי מָאִי שְׁנָא רֵאשׁוֹנִים דְּמִתְרַחֵשׁ לְהוֹ
נִיסָא וּמָאִי שְׁנָא אֲנִן דְּקָא מִתְרַחֵשׁ קֵן נִיסָא אִי מִשׁוּם
תְּנוּיָי בְּשֵׁנֵי דְרַב יְהוּדָה כּוֹלֵי תְּנוּיָי בְּנִזְיָקִין הָוּה וְאֲנִן קָא מִתְנַיְנִין
שִׁיתָא סְרְרֵי וְכִי הָוּה מְמַי רַב יְהוּדָה בְּעוֹקְצִין הָאִשָּׁה שְׁבוּבָשֶׁת.

פקודי ליום ראשון

ירק בקררה ואמרי לה ייתים שבבשן במרפיהן מהורים אמר
הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן קא מתנינן בעוקצין
תגיסר מתיבתא ואילו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה
אתי מטרא ואנן קמזערינן נפשין ומצוח קא צוחינן ולית
דמשגח קן. אמר ליה קמאי הווי קא מסרי נפשייהו אקדושת
הישם אנן לא מסרינן נפשין בקדושת הישם. כי הא דרב אדא
בר אהבה חזייה לההיא נכרית דהות לבישא ברבפתא בשומא
סבר דבת ישראל היא קם קרעיה מינה אגלאי מרתא דנכרית
היא שיימוה בארבע מאה זוזי. אמר לה מה שמך אמרה ליה
מתון אמר לה מתון מתון ארבע מאה זוזי שויה. רב גידל
הוה רגיל דהוה קא אזיל ויתבי אשערי דטביקה אמר להו
הכי טבא והכי טבא אמרי ליה רבנן לא קא מסתפי מר
מיצר הרע אמר להו דמיין באפאי כי קאקי חוררי. רבי יוחנן
הוה רגיל דהוה קא אזיל ויתבי אשערי דטביקה אמר כי סקן
בנות ישראל ואתיין מטביקה מסתפקן בי ונחוי להו זרעא
דשפירי בותי. אמרו ליה רבנן לא קא מסתפי מר מעינא בישא.
אמר להו אנא מורעא דיוסף קאתינא דלא שרמא ביה עינא

רש"י בישא

בנויקין הוה. לא היו רגילים בכל גמרא של ארבע סדרים אלא בתלמוד צבי שלנו
והאי מילתא נקט הכא משום דמיירי שמוסרין נפשם על קדושת השם ועד
השתא חירי נמי צמי שמצה עלמו על קדושת השם לפשוט כלאים בשוק : האשה
שכובשת ירק או זיתים שבבשן במרפיהן. משנה היא במסכת עוקלין : מהורין.
שמוסקים זיתים עם העלין כדי לאחוז בהם דהוי להו עלין וד לזיתים להביא להם
טומאה כדאמרינן בהעור והרועב שהיד מביא טומאה על האוכל ואם כשן במרפיהן
צמוקן בטלה תורת יד מן העלין לפי שהכזים מרקבין ומרככתן ואינן ראויין טוב
לאחוז בהן : הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא. כלומר טעם במשניות הללו
קשה עלי ככל הקושיות שהיו שנו רבותי מתקשין בהן בכל הגמרא : בתריסר
מתיבתא. בשלש עשר פנים יש צינינו ומשנה וברייתא וסדרים ומסכת עוקלין גם
היא צ"ג פנים כגון משנת רבי ורבי חייל ומשנת בר קפרא ולוי ותנא דבי שמואל
והכי אמרינן במסכת נדרים ר' מתני הלכתא צ"ג פנים : ברבפתא. שם לבוש
השוב

פקודי יום ראשון

הסמ

בישא דכתוב (כראשית מ"ט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין
ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. רבי יוסי
ברבי חנינא אמר מהכא וידגו קרוב בקרב הארץ מה דגים
שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו שר
יוסף אין עין הרע שולטת בהם ואי בעית אימא עין שלא
רצתה לזון ממה שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו :

רש"י צוה

חשוב כמו פטיוסון וכרבלתסון : מתון מתון. לשון מואסן ד' מאות שני פעמים שני
מאות כלומר השם גרס ל'. לשון אחר מתון מתון לשון המתנה אם המתנה הייתי
מסתגר ד' מאות זוז : כי קאקי חיוורי. חוויים לבנים : ר' יוחנן. ארס יפה
טואר ה' כדאמרינן בהסוכר את הפועלים שופרים דר' אבהו מעין שופרים וכו' :
עודי עין. מסולקים מן העין שאינה שולטת בהן : שלא רצתה לזון. ליהנות
מאשת אדוניו :

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

אלה פקודי המשכן מעבודת אשר פקד על פי משה ונזמר רבי
"קא אמר פיון דעבדו כל חבימאי ית משכנא אצמריה למחבר
חושבנא מפל אינון עבדו דאתעבדו ביה מאי מעמא. בגין דכל חושבן
וחושבן פד הנה אתעבד חושבנא הכי אתקיים ההוא עבידא ואתקיים
באתריה. וישאל כלליו כמה דאתרעו כמה דנדיבו בקדמיתא הכי
נמי אתרעו בההוא חושבנא. וכדין אתקיים כל עבידא בההיא רעותא
ועל דא אצמריה קא חושבנא בגין דבהאי אתקיים עבידא אלה כתיב
וקא כתיב ואלה. אלא דא איהו חושבנא דפסיל כל חושבנן דעלמא ודא
אתקיים יתיר מכלהו דבהאי אתקיים משכנא ודא באחרא. פתח ואמר
(ישעיה ל"ג) והנה אמונת עתה חסן ישועות חכמת ודעת יראת יי היא
אוצרו האי קרא אוקמוה חכמיא. אכל הא תנינן כל בר נש דאתעסק
באורייתא בהאי עלמא וכו' למקבע עתין לה אצמריה באמינה דרעותא
דיקיה יתפנין למדשא בריה הוא יתפנין לשם שמים בגין דאמינה דחכי
אתפנון חסן ישועות לאכללא רחמי בדינא. חכמת ודעת דתרון אלון
שראן דא על דא. דא טמיר ונניז לאשראה דא על דא. יראת יי היא
אוצרו. אוצרו דכר אלון בגין דהאי יראת יי גקיש כל אינון נחלין ואיהי
אתעבדת אוצרו לכדהו וכל נפקין מינה כל אינון גניזין כדהו אפיק לון
בחושבנא מנלן. דכתיב (שיר השירים ז') עיניך ברכות בחשבון. בחשבון

ודאי

פְּקוּדֵי לַיּוֹם רִאשׁוֹן

וְהָיָה עֲבִיד וְאֶפְיָק אִינוֹן בְּרִכּוֹת מַיִם וְאֶשְׁמַח (ג' ו' אֲשֶׁקִי לְכֹלָא) לְאַפְקָא
כֹּלָא בְּחוֹשְׁבָנָא. וְעַל דָּא אֶקְרִי אַמּוּנָה. וּבְכֹלָא אֶקְרִי אַמּוּנָה וְהָא אֶקְרִי מְנָא
וְזִמָּה אִי הָבָא אֶצְמִירִיךָ לְאַחֲזָא מְהִימְנוּתָא לְשִׁאֵר כְּמִי דְעֵלְמָא עַד אַחַת
בְּמָה וּבְמָה. וְעַל דָּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא אֹדְעֵי לְהוּי לְכֹל יִשְׂרָאֵל רְזָא
דְּמְהִימְנוּתָא דִּילְהוֹן בְּכֹל מָה דְעֵבְדוּ וּכְלָא אַתְמַר:

הלכה פסוקה יוסף לחם מוסר
חרכס'ם הכנות תפלה פרק ב' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

א' ביום הכפורים מתפלל בכל תפלה
מתחילת התפלה שבע ברכות שלש
ראשונות ושש אחרונות ואמצעית מעין
היום וחיתם בקר אחת מהן מקה על כל
הארץ מקהש ישראל ויום הכפורים ואם
ח' להיות בשבת חיתם בקל תפלה מהן
מקה על כל הארץ מקהש השבת וישרא
ויום הכפורים: ב כמה דברים אמורים
ביום צום של כל שנה ושנה אבל ביום
צום של שנת היובל מתפלל תפלת
המוספין תשע ברכות כמו שמתפלל
במוסף ראש השנה והם אותן הברכות
עצמן לא פחות ולא יותר ואין מתפללין
אותן אלא בזמן שהיובל נהג: ב בקל
תפלה מתפללות פותח קודם לברכה
ראשונה ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך וכשהוא חותם בסוף התפלה אומר יהי
קריצין אמרי פי וגו' ואמר קה צועד לאחרינו:

פְּקוּדֵי יוֹם שְׁנֵי תוֹרָה

יכוין בקריאת ד' פסוקים אלו שהם כנגד ד' המילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו תוספת היות
משנת שעברה:

כו ויהי מאת כפר הכסף לצקת את אדני הקדש
ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת

רש"י הככר
(כו) לצקת. כהרגומו לאתכא: את אדני הקדש. של קרשי המשכן שהם מ"ח
קרשים ולהם ל"ו אדנים ואדני פרכת ארבעה הרי מאה וכל שאר
האדנים

פְּקוּדֵי לַיּוֹם שְׁנֵי

הע

הַכֶּכֶר כְּכֹר לְאֶדְנִי: וְהָיָה מֵאָה כְּכֹרִין דְּכִסְפָּא לְאַתְכָּא ית סמכי
מוֹדֵשָׁא וְיִת סמכי דְּפְרֻכְתָּא מֵאָה סמכין לְמֵאָה כְּכֹרִין כְּכֹרָא לְסמכָא:
כח וְאֶת־הָאָרְפָּה וְשִׁבְעַת הַמַּאֲוֹת וְחַמִּישָׁה וְשִׁבְעִים עֲשֵׂה
וְיִים לְעִמּוּדִים וְצִפְהָ רֵאשִׁיהֶם וְחִשְׁקֵם אַתֶּם: וְיִת אֶלְפָּא
וְשִׁבְעַת מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחִמְשָׁא עֲבַד וְיִין לְעִמּוּדֵי וְחִפָּא רִישִׁיהוֹן וּכְכֹשׁ
וְיִתְהוֹן: כט וְנַחֲשֵׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כְּכֹר וְאַלְפִים
וְאַרְבַּע־מֵאוֹת שֶׁמֶל: וְנַחֲשָׁא דְאַרְכְּמוּתָא שִׁבְעִין כְּכֹרִין וְיִתְרִין
אַלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה סְעִין: ל וְיַעֲשֵׂה בָּהּ אֶת־אֲדֹנָי פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת
אֲשֶׁר־רָאוּ וְאֶת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ: וְעֲבַד בָּהּ ית סמכי תרע
מִשְׁכָּן זִמְנָא וְיִת מְדַבְחָא דְנַחֲשָׁא וְיִת סְרָדָא דְנַחֲשָׁא דִי גַה וְיִת כָּד
מְנִי מְדַבְחָא:

רש"י

האדנים נחשה כתיב בהם: (כח) וצפה ראשיהם. של עמודים מן שכולן
כתיב ולפה ראשיהם ומשוקיהם כסף:

נביאים מלכים א' ז'

א ככפר הירדן יצקם המלך במעבה האדמה בין סבות ובין
צרתן: במישרי ירדנא אתכגון מלכא בעובי גרונשפתא בין
סבות ובין צרתן: ב וינח שלמה את־כל־הכלים מרב מאד מאד
לא נחקר משקל הנחשת: ואצנע שלמה ית כל מניא מסני חקדא
לחבא גית סוף קמתל נחשא: ג ויעש שלמה את כרהכלים
אשר בית יהוה את מזבח הזהב ואת־השרתן אשר עליו
לחם הפנים זהב: וְעֲבַד שְׁלֹמֹה ית כל מניא דִי בְּבֵית מִקְדָּשָׁא בְּיִ
ית

רש"י

(א) יצקם. הסיכס. במעבה האדמה. בעובי האדמה: (ד) חמש מימין.
המטרה שעשה משה וחמש משמאל: והפרכת. של מטרה: והנרות. בזכין
שנותנין בהן השמן והפתילה: והמלקחים. שמרימין הפתילה מתוך השמן:
מוקש

כב

פקודי ליום שני

ית מדבקה דדהבא וית פתורא די עלוהי לתם אפיא דהבא : ד ואתי
המנרות חמש מימין וחמש משמאל לפני הדביר ותיב סגור
והפרח והנרת והמלקתים ותיב : וית מנרתא חמש מימין וחמש
משמאל קדם בית בפני דהבא טבא ושושנתא ובוציניא וצבתא
דהבא :

כתובים משלי ב'

א מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר : פתא הוא לנברא
דנדר לקודשא ובתר הכי מדא נה נפשיה : ב מזרה רשעים מקד
חכם וישב עליהם אופן : מבדר רשיעי מלפא חבימא ומתהד
עניהון נפליא : ג נר יהוה נשמת אדם הפש פרהדריי בתמן :
שרגא דא קא נשמתא דבני נשא ובציא פודהון גניא דגריסא :
ד חסד ואמת יצרוי מקד וסעד בתעד כסא : חסדא וקישמא וימרו
למקדא ומתקן פורסה בחסדא :

רש"י

(א) מוקש אדם. כשחכם נכשל בעבירה : ילע קודש. מקלקל קדושתו :
ואחר נדרים לבקר. לריך אדם לחזור אחר קרבות לגדור ולהביא לבקש
על נפשו : (ב) מזרה רשעים. פרעה וחילו וישב עליהם כמדתם : (ג) נר
ה' נשמת אדם. מעידה עליו דבין : (ד) חסד ואמת יצרו. ישמרו את המלך :

משנה שבת פרק כ"ג

שואל אדם מחבירו. פדי גין וכדי שמן. ובלבד שלא יאמר לו הלויני. וכן
האשה מחברתה בפרות. ואם אינו מאמעו. מניח מליתו אצרו.
ועושה עמו חשבון לאתר שבת. וכן ערב פסח בירושלם שחך דהיות
בשבת. מניח מליתו אצרו ונוטל את פסחו. ועושה עמו חשבון לאתר
יום טוב : ב מונה אדם את אורתיו. ואת פרפרותיו מפיו. אבד לא מן התב.
ומפיים עם בניו ועם בני ביתו על השדחן ובלבד שלא יתפנין לעשות מנה

ברטנורא

פרק כג שואל. ובלבד שלא יאמר לו הלויני. והוא לא לומר משה וק"ל סתם
הוא שלמים יום הלך אמי מלוה לכתוב על פנקסו כך וכך הוותי לשלוי
כדי שלא ישנה : מניח מליתו אצרו. אם אינו מאמינו ולוקח אותו ומקדישו בשבת דחובו שקבוע
להן זמן יכולים להקדים בשבת : ב פרפרותיו. מיני מעדנים : אבל לא מן הכתב. אם כתב
מע"ס כך וכך אורחים כדי שלא ישכחם לא יקרא בלוחו כתב בשבת גזירה שמה ימהוק א"ל שמה
יקרא

פקודי ליום שני

קעא

נדושה פנגד קמנה. מיטום מוכיא. ומטיקין תלשים על תפדשים ביום טוב.
אבל לא על המנרות : ג לא ישבור (אדם) פועלים בשבת. ולא יאמר אדם
לחבירו לשבור לו פועלים. אין מחשיבין על תתחום לשבור פועלים ולהביא
פירות. אבל מחשיבין היא לשמור. ומביא פירות בידו. פלל אמר אבא
שאור בר שאני זכאי באמירתו. רשאי אני לתחשיב עליו : ד מחשיבין על
התחום לפקח על עמקי בלה. ועל עמקי המת. להביא לו ארון ותכריכין.
גוי שהביא חליקין בשבת. לא יספור בהן ישראל. אלא אם בן באו ממקום
קרוב. עשו לו ארון והפרו לו קבר. יקבר בו ישראל. ואם בשביל ישראל.
לא יקבר בו עובדמית : ה עושין פד צרכי המת. סבין ומדיחין אותו.
ובלבד שלא יזו בו אבר. שוממין את הבר מתחתיו. ומטיקין אותו על
החול. בשביל שימתין. הושרין את תי. לא שיערה אלא ששא יוסף. וכן

קורה

ברטנורא

יקרא בשערי הדיוטות ואין מותר לקרות בשבת אלא בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ לאחר שכתבו
ובפירושיהן אבל בשאר דברי או בספרי חכמות שאין מדברי נבואה או מפירושיהן אסורים : מפיס.
מעיל גורל להלק למוי יגיע כל מנה ומנה : עם בניו ועם בני ביתו. שהן סמוכים על שולחנו
שאין כאן קפידא אבל עם אחר לא דבני הכורה המקפידים וע"ז שאין מוחלין ואינם מוותרים
ול"ז עובדים משום מדה ומשום משקל ומשום מגין ומשום לוויין ופועלין דגזור בהו רבנן שמה יכתבו :
ובלבד שלא יחבוין וכו'. מתניתין חסורי מהסרא וה"ק מפייס אדם עם בניו ועם בני ביתו
על השלחן ואפי' מנה גדולה כנגד מנה קטנה ודוקא עם בניו ועם בני ביתו אבל עם אחר לא.
ובלבד שלא יחבוין לעשות מנה גדולה כנגד קטנה. ואז הוא דבי"ט אסור ובהול שרי אבל אם נחבוין
לעשות מנה גדולה כנגד מנה קטנה אפי' בהול אסור משום קוביא דגול הוא ואסמכתא לא קמי והאי
אסמכתא היא דסומך על הגורל אם יפול לו הגורל על המנה הגדולה יזכה בה ולפוכך תלה עלמו אף
לגורל הקטנה על הספק ואלו ידע מתחלה שכן לא היה מתרצה : חלשים. גורלות כמו הולם על גויס
(בישעיה יד) : על הקרשים ביו"ט. ששחטו בייט להק אותם בין הכניס : אבל לא על
המנוה. של קדשים של אהמול : ג לא ישבור אדם פועלים. דכתיב (שעי י"ח) ממנוח הפלך
ודבר דבר : ולא יאמר אדם לחבירו. לדיוקא נקטיה ולא יאמר לחבירו שכור לנו פועלים אבל אומר
לו הנראה שתעמוד עמי לערב כלומר עכשיו נראה אם תנא אזי לכשתחך ואש"פ ששניהם יודעים
שע"מ לשבור לפעולתו הוא מזהירו כיון דלא מפרש ליה שכירות כהדיא שרי דק"ל דיבור אסור
הרהור יותר : אין מחשיבים על התחום. לקרב עלמו בשבת עד סוף התחום ולהחשיך שם
שיהא קרוב למקום הפועלים או לפרנס להביא פירות דכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור להחשיך
עליו : אבל מחשיך הוא. להיות קרוב ללאת ולשמור פירותיו דזה דבר המותר בשבת לשמור
פירותיו : ומביא פירות בידו. הואיל ועיקר מחשבתו לא היתה לכך : כלל אבר אבא שאול.
אתנא קמא פליג דאסר כל החשכה ולא מפליג בין החשכה של מטה להחשכה של רשות ואחא איבו
ואמר דהחשכה של מטה שריא שכשם שזמר לו לחבירו בשבת תהיה מוזמן ליתך לאחר חשיכה להביא
ארון ותכריכין למת כך מותר להחשיך על התחום כדי שיהיה מוזמן לאחר חשיכה להביא ארון
ותכריכים וסיפא דתנן מחשיבין על התחום לפקה על עסקי כלה ועל עסקי המת אבא שאל הוא
ובל' כמותו : ד לפקח על עסקי כלה. לעיין ולחקור בצרכי הכלה : חלילין. כלי גנון חלילין
שקולן מעורר הנבי : לא יספור בהן ישראל. קנסא הוא משום דמוכח מלהא שבטיל ישראל
הוצאו : אלא אם בן באו ממקום קרוב. אלא אם בן נודע לנו בצירור שבאו ממקום שבתוך
התחום ולא הביאום מחוץ לתחום : ארון. לעלמו שיקבור בו עכו"ם או למכור : ד סבין. בשמן :
ומדיחין. נמים וטוקקין נקביו סוממין נקביו העלויים והתחתונים כנגד או כשום דבר כדי שלא
תכנס בהם הרוח והפסח : ובלבד שלא יזו בו אבר. שלא יעלעל ויגביע לא ידו ולא רגלו ולא

ריבי

פקודי ליום שני

קורה יששבררה. סומכין אותה בספסל. או בארוכות המטה. לא שתערה. אקרא שלא תוסף. אין מעמצין את המט בשבת. ולא בחור עם יציאת הנפש. והמעצין עם יציאת הנפש. הרי זה שופך דמים :

ברטנורא

ריסי עיניו שאסור לטלטל המט או אבר מאבריו חט"פ שמוחר ליגע בו וכן כל מוקלה מותר כגניע' ואסור בטלטול וזילה שגולדה בשבת או בי"ע אסורה אפי' כגניעה שמפני כדוריתה גניעתה וכו' טלטולה : שובמין את הכר מתחתיו. ונמצא מוטל על החול אבל לא מטלטלו להניחו על החול דהא תנא רישא ובלבד שלא יזיז בו אבר : בשביל שימתינו. שלא יסריח מהמת חוס הסדינים וכרים : קושרים את הלחי. של מת שהיה פיו הולך ונפתח : לא שיעלה. להסגר מה שנפתח דהיינו מזיז אבר אלא שלא תוסף להפתח : סומכים אותה בספסל. שהרי תורת כלו עליו : לא שתעלה. דהו"ל בונה : אין מעמצין. את עיניו : בשבת. אפי' לאחר יציאת נפש דהו"ל מזיז אבר : שופך דמים. שדבר מועט מקרב מיתתו :

גמרא שבת דף קנ"ג ע"א

תנן התם רבי אליעזר אומר שוב יום אחד לפני מיתתך שארו תלמידיו את רבי אליעזר וכי אדם יודע איזה יום ימות אמר להו וכר שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה. ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת ט') בכר עת יהיו בגדיה לבנים ושמן על ראשה אך יחסר. אמר רבן יוחנן בן זכאי משל קמך שזימן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן. פקחין שבהן קשמו את עצמן וישבו על פתח בית המלך אמרו ברום חסר לבית המלך. מפשים שבהן חרכו למראכתם אמרו ברום יש סעודה בלא טורה : פתאום בקש המלך את עבדיו פקחין שבהן נכנסו לפניו פשהו מקוששין והמפשיין נכנסו לפניו פשהו מלובלכין. שמח המלך לקראת פקחין וכעס לקראת מפשיין אמר הללו שקשמו את עצמן לסעודה ישבו ויאכרו וישתו הללו שלא קשמו עצמן לסעודה יעמדו

רש"י

וראו

וכל שכן. שלפי שאינו יודע איזה יום ימות וטובה תשובה יום אחד לפני מיתתו נמצא כל ימיו יהיו בתשובה : בגדיך לבנים. נשמך טהורה ונקייה : כרום חסר לבית המלך. כתמי' הכל מוכן ושמו יבהילנו לכא פתאום ואת לריכין ליכנס לסעודה מקושטין : כרום יש סעודה בלא טורה. עדיין ילטרנו לטורח של בית המלך לורכי סעודה יש לנו שהות הרבה להתקטט : יעמדו ויראו. ואף לעולם הבא לדיקים יושבין ואוכלין ורשעים עומדים ורואים : ר"מ אומר. אין עומדים שאם כן אף הן היו נראים מן הקרואים ולשמע שכן דרך המשרתים

פקודי ליום שני קעב

זיראו. חתנו שר רבי מאיר משום רבי מאיר אמר אף הן גראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו דעבין הללו שותים והללו צמאים שנאמר (ישעיה ס"ה) כה אמר ה' הנה עבדי יאכרו ואתם תרעבו הנה עבדי ישתו ואתם תצמאו הנה עבדי ירנו משוב לב ואתם תצעקו מפאב לב. דבר אחר בכל עת יהיו בגדיה לבנים אלו יציית. ושמן על ראשה אך יחסר אלו תפילין :

רש"י

המשרתים עומדים ואין כאן בוסה : אלו יציית. שמוכן ככנר : אלו תפילין. שהם שם משמן טוב דכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ומניח ר"א הגדול אומר אלו תפילין שזכרש :

זוהר פקודי דף רמ"ט ע"ב

באמצעייתא דהיבא דא אית אתרא אחרא דקיימא לעילא לעילא בארבע פתחין לארבע סגרי עקמא ועשר ממנן לכל פתחא ופתחא וחד ממנא עזייהו. והאי כללי בנהורא דאקרי אהדי"אל והאי איהו אופן בתוך האופן משלכין דא ברא. אלון ארבעין נטרי דינא מבי זכותא דאקאח להאי נשמטא דחבאת דאקאח ואלון קיימי בשלחובי גרא לגבי אינון נשמתיין וטאסין לבר מהיבא דא ואלקאן לנשמטא דא וקיימא נזיפא לבר כל אינון יומין דאתגזרת עליה ולא עאלת לפרגודא. ואלון ארבעין אינון דמיין ומנזפין לכל אינון דאפיקו מפומיהו מלה דלא אצטר יבא וכתר דא אפיקו מפומיהו מלה קדישא מלה דאורייתא וממנפי פומיהו בה ואלון קיימי ומנזפין לון וקיימי בהאי גדיימא ארבעין יומין דלא אשתמע צלותהון וכן לכל אינון דהאבו אינון חובין דבעיין לנזפא עשרה כרוזין נפקי בכל יומא ומכרין בכל אינון קיעין ובכל אינון חילין ומשירין אודהר : בפלגייא דאיהו נזיפא. נזיפא איהו על חובא פלוני דעבד עד דתב קמיה מאריה דחמנא לישובן. פד תב מההוא חובא מתבנפי אלון ארבעין ושראן ליה וברין אכריוו עליה פדנייא שרא נזיפא מכאן ולתקאה צלותיה עאלת ועד לא תב נזיף איהו לעילא ותתא ונטירו דמאריה אתעדי מגיה ואפילו בלייא נשמתייה נזיפא דמתמין לה כל פלעי שמיא וליא סלייא ודחין ליה לבר. האי אופן דקיימא על אלון ארבעין פד נטיר ממא לתווא אתר דאקרי תא הרציים וכד עאל עאלו עמיה אינון ארבעין די ממנן בארבע פתחין ופלגין כל אינון מגינין די דתבא ואלון אינון כלאכין דאקרו חשמלים ואינון

ואינון

פקודי ליום שני

ואנינו מנינו וסיפין ורוחמין דרתי לאגנא עייהו דישראל משאר עמין
ולאגנא קרבא בהו ולנקמה לון כפום שעמא בלא אריכו וכוון פד אקרי
תא הרצים אתר דאנינו רצים רתי ואוחי לאגנא ולנקמא נוקמין לקבל
רצים אתרניו דרתי לאגנאשא וקאתרעא מזלין לשלמאה עלייהו וכוון
דא (אמר ג) הרצים יצאו דחופים רצים מסמרא דא ורצים מסמרא
דא ובגנייהון (שם ה) והעיר שושן צהלה ושמחה או נבוכה אי סמרא
אלין דהבא העיר שושן שמחה ואי מקדמי אלין דסמרא אחרא העיר
שושן נבוכה והא אוקמנא דבכא קימין אגין לקבל אגין סמרא דא
לקבל סמרא דא ובגין פד אלין מנינו לבלא פד סמרא אלין באלין נפק
חד אוירא ולעילא ואתעבידו בלתי מנן חד וסימנא (בראשית טו) אנכי
מנן דך :

הלכה פסוקה יוסף להק מוסר
הרמב"ם הלכות תפלה פרק ג' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

בראשי חדשים ובהול המועד מתפלל
ערבית שחרית ומנחה תשע
עשרה פרבות בשאר הימים ואומר אלהינו
ואלהי אבותינו נענה ונבא במוסף כחול
המועד מתפלל תפלת המוסף כמו שמתפלל
ביום טוב ובראשי חדשים מתפלל שבע
פרבות שלש ראשונות ושלוש אחרונות
ואמצעית מעין קרבן ראש חדש וחותם
בה מקדש ישראל וראשי חדשים : שבת
שקל כחול המועד וכן ראש חדש שקל
להיות בשבת מתפלל ערבית ושחרית
ומנחה שבע פרבות בשאר השבתות ואומר
יענה ונבא בעבודה במוסף מהחיל בקרבנה
אמצעית מענין שבת ומשלים מענין שבת
ואומר קדושת היום באמצע קרבנה וחותם
בה בראשי חדשים מקדש ישראל
וקראשי חדשים וכן חיל המועד חותם בה כמו
שהוא חותם ביום טוב שקל להיות בשבת :

יכוין

פקודי יום שלישי תורה מעג

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ת ראשונה דשם כין להשאיר בו תוספת
נפש משבת שעברה :

לא ואת-אדני החצר סביב ואת-אדני שער החצר
ואת כל-יתדת המשכן ואת-כל-יתדת החצר

סביב: ונת סמכי דברתא סחור סחור ונת סמכי תרע דרפתא ונת פד
סכי משכנא ונת פד סכי ברפתא סחור סחור: לט א ומן-התבולת
והארנומן ותזעעת השני עשו בגדי-שדר לשרת
בקדש ויעשו את-בגדי הקדש אשר לאהרן באשר
צוה יהוה את-משה: פ ומן תבוא וארנונא וצבע זהורי עבדו
לבושי שמושא לשמשא בקידשא ועבדו ות לבושי קודשא די לאהרן
כמא די פקיד יי נת משה: שני חמישי כשהן מחוברין ב ויעשו
את-האפר זהב תבולת וארנומן ותולעת שני ושש
משוד: ועבד ית אפודא דהבא תבוא וארנונא וצבע זהורי ובין
שזיר: ג וירקעו את-פתי הזהב וקצץ פתילים לעשות
בתוך התבולת ובתוך הארנומן ובתוך תולעת השני
ובתוך השש מעשה השב: וברידו ית ספי דהבא וקציצו
חוטין למעפד בגו תבוא ובגו ארנונא ובגו צבע זהורי ובגו בוץא עובד
אמן: ד בתפת עשורלו חברת על-שני מצוותו הקר:
בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוחי ותלפף:

* קצותיו קרי רש"י והספות
(א) ומן התבולת וגו'. שם לא נאמר כאן ומכאן אני אומר שאין בגדי שרד
הללו בגדי כהונה שבגדי כהונה ה' שם אלא הם בגדים שמכסים בהם
כלי הקדש בשעת סלוק מסעות שלא היה בהם שם: (ג) וירקעו. כמו (תהלים קלו)
לרוקע הארץ כתרנומו ורדידו טסין היו מרדדן מן הזהב אשטגדר"א בלעז (אויזדעהנען)
טסין דקום. כאן הוא מלמדך היאך היו עוין את הזהב עם החוטין מרדדן טסין דקין
וקולצין מהן פחילים לאורך המס לעשות אותן פחילים מעורבים עם כל מין ומין
בחסן ואסוד שנאמר בהן זהב חוט א' של זהב עם ו' חוטין של תכלת וכן עם כל
מין וזין שכל המיטין חוטן כפול ששה והזהב חוט ז' עם כל א' וא':
והספות

פקודי יום שלישי

נביאים מלכים א' ז'

א והספות והמזמרות והמזרקות והכפות והמחלות והב סגור
והפתות לדלתות הבית הפנימי לקדש הקדשים
לדתי הבית קהיכל זהב: וקוליא ומזמריא ומזרקא וגזיכיא
ומתותא דהבא טבא ומזלמא קדשי ביתא גואה לקודש קידשיא
קדשי ביתא לחיכלא דהבא: ב ותשלם כל המלאכה אשר עשה
המקדש שלמה בית יהוה ויבא שלמה את קדשי הוד אביו
את הכסף ואת הזהב ואת הכלים נתן באצרות בית יהוה:
ושקימת כל עבדא דעבד שלמה מקרא בית מקדשא דיי ואיתי שלמה
ית קודשי דוד אביו ית כסף וית דהבא וית מניא ית באצרי בית
מקדשא דיי: ג אז יקהל שלמה את זקני ישראל ואת כל ראשי
המטות נשיאי האבות לבני ישראל אל המקדש שלמה ירושלם
להעלות את ארון ברית יהוה מעיר הוד היא ציון: בגו פגש
שלמה ית סבי ישראל ית כל רישי שבטי רבבי אבהתא דבני ישראל
נות מקרא שלמה ירושלם קאפקא ית ארון קיימא דיי מפרמא דדוד
היא ציון: ד ויקהלו אל המקדש שלמה כראיש ישראל בירת
האתנים בחג הוא תחדש השביעי: ואתפגשו לות מקרא
שלמה כל אנשי ישראל בירחא דעתיקא דקרן לה ירחא דמאה בחגא
וכען הוא ירחא שביעאה: ה ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים
את הארון: ואתו כל סבי ישראל ונטלו כהנא ית ארנא:

רש"י

(א) והספות והמזמרות. כלים של מיני זמר: המזרקות. לקבל דם: והכפות.
בזיכי לצונה: והפתות. מפתחות: (ב) קדשי דוד אביו. מה ששאר
מכסף וזהב שהקדים אביו:

כתובים משלי כ'

א תפארת בחורים פתחם והדר זקנים שיבה: שבהורא דעולמיא
תיקפהון ושכחא דסבא סיבתא: ב חפרות פצע תמרים

ברע

* תפוז קיי

פקודי יום שלישי קעד

ברע ומכות חדרי בטן: שותגי ופודעתא פגעו בכישא ומתותא בנה
דבריא: ג פלגי מים לבמקד ביריהוה על כל אשר יהפץ
ישנו: הוד מפי דמא לבה דמקרא באידי דאקה וקאתר דצבי גרבו
יה: ד כל דברך איש אשר בעיניו ותכן קבות יהוה: פלהון
ארתתא דנבכרא תריצן אינון באפוי ואקה מתקן לבה: ה עשה צדקה
ומשפט נבחר ליהוה מזבח: מן בעבד צדמתא ודינא סתרעי בה
אלהא מן דכחא:

רש"י

(ב) חבורות פצע. זאים: תמרוק ברע. לממק עלמו לדבר עזירה: ומכות
חדרי בטן. הדוקן: (ג) פלגי מים. כנחלי מים כן עמוקים לצ מלך ועכ"ז
הוא ביד ה': (ד) ותוכן. ומונע:

משנה כתובות פרק ו'

המדיר את אשתו מליהנות לו עד שלשים יום יעמיד פרנס. יתר מכן יוציא
ויתן פתובה. רבי יהודה אומר. בישראל חדש אחד יקיים. ושנים
יוציא ויתן פתובה. ובבבנת שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן פתובה:
ב המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות. יוציא ויתן פתובה.
רבי יהודה אומר בישראל יום אחד יקיים. שנים יוציא ויתן פתובה.
ובבבנת שנים יקיים. שלשה יוציא ויתן פתובה: ג המדיר את אשתו שלא
התקשט באחד מכל הפנין יוציא ויתן פתובה. רבי יוסי אומר בענינות
שלא נתן קצבה. ובעשירות שלשים יום: ד המדיר את אשתו שלא תלך
קבית אבית. בזמן שהוא עמה בעיר. חדש אחד יקיים. שנים יוציא ויתן
פתובה. ובזמן שהוא בעיר אחרת רגל אחד יקיים. שלשי יוציא ויתן פתובה:

ברטנורא

המדיר

פרק: המדיר את אשתו מליהנות לו. על הכאת השמש אין הגדר חל משום דמשועבד לה
ולאו כל כמיניה להפקיע שעבודו ועל הכאת מוונות אפי"ג דמשועבד לה אשכחן דהל הגדר
כגון שמשפיקין מעשה ידיה למוונותיה ובגמרא פריך א"כ למה יעמיד פרנס ומשני כגון שאין
מספיקין לדברים שהיתה רגילה בהם בבית אביה ועל זה בלבד יעמיד פרנס שיפרנסנה ולא שיעמיד
שליה לפרנס שהרי שלוחו של אדם כמותו אלא שאומר כל המפרנס אינו מפסיד: יותר מכן יוציא
ויתן פתובה. דעד לי יום לא שבעי אינשי וליכא זילותא עפי מלי יום שמעי אינשי וליכא זילותא:
בישראל. אם ישראל הוא שכול להחזיר את גרושתו: ובבבנת. שאם יגרשנה לא יוכל להחזיר' יהבו
ליה רבון ומני עפי ואין הלכה כרבי יהודה: ב א' מכל הפירות. כגון שאמרה היא קונס פרי
פלו עלי והוא קיים לה: רבי יהודה אומר כו'. ולית הלכתא כוותיה: ג שלא התקשט בא'
מכל המינים. שאמרה היא קונס פלוני עלי והוא קיים לה: בענינות שלא נתן קצבה.
לדבר טד מחי אסר עליה הוא דיוציא ויתן כתובה אבל אם נתן קצבה תמתין עד איתו זמן וכמה
קלבה

ה' המודיר את אשתו שלא תגדל לבית האב. או לבית המשפחה. יוציא ויתן כתובה. מפני שנועד בפניה. ואם היה מוען משום דבר אחר רשאי אמר לה על מנת שתאמרי לפלוני מה שאמרת לי. או מה שאמרת קה. או שתהא ממלאה ומערה לאשפה. יוציא ויתן כתובה. ויאלץ יוצאות שלא בכתיבה. העוברת על דת משה ויהודית. ואיזו היא דת משה. מאבילותו שאינו מעשר ומשמשתו גדה. ולא קוצה לה חלה. ונודרת ואינה מקיימת. ואיזו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע. ומורה בשיק. ומדברת עם כל אדם. אפא שאור אומר אף המסלקת יולדיו בפניו. רבי מרפון אומר אף הקוננית. ואיזו היא חוקנית. כל שהיא מדברת בתוך ביתה ושכניה שומעין חולה. והמקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים. ונמצאו עריה נדרים אינה מקדשת. פנסה סתם ונמצאו עריה נדרים. תצא שלא בכתיבה. על מנת שאין בה מומין. ונמצאו בה מומין. אינה מקדשת. פנסה סתם. ונמצאו בה מומין. תצא שלא בכתיבה. כל המומין הפוסלים בפניהם. פוסלין בגושים: ה' היו בה מומין ועודה בבית אביה. האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה נולדו בה מומין הללו. ונסתחפה שרה. ונכנסה לרשות הבעל. הבעל צריך להביא ראיה. שעד שלא נתארסה. היו בה מומין אלו. והיה מקחו טהור. דברו רבי מאיר. וחכמים אומרים במה דברים אמורים שבפסוק. אבל במומין שבגלוי אינו

ברמורא

יכול

קנה י"ב הדש: ובעשירות ל' יום. שכן אשה השוכה נכנית מריה קטועה ל' יום וזאת תהנה מריה הקטועה שנתקטעה לפני הגדר ל' יום והלכה כר' יוסי: ד' רגל אחד יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה. הא מתניתין מפרש לה בגמ' הכי רגל א' יקיים בד"ה בשאר ישראל אבל נכנת שנים יקיים שלשה ויציא ויתן כתובה ומתני' רבי יהודה היא דמפליג בין ישראל לכהנת ולית הלכתא כוותיה: ד' שנועל בפניה. דלת של שמה והסרת יגון ונבית האכל ועל בפניה שלמה היא מתה ואין סופדה: בחמה ד"א. כגון דאתתוק שב"א פרוצים מנווין סס: שתאמרי לפלוני וכו'. דברים קלות: שתהא ממלא' ומערה לאשפה. הית דמפרטי לאחר שהשם וימלא רחמה טכנת זרע תפלוני כדי שלא יקלוע הזרע והתעבר ואית דמפרטי שתמלא' כדי מים ותערה לאשפה מפני שגראי' כשועה: ה' מאבילותו שאינו מעושר. ולא נודע לו א"א אחר שאכלו כגון שאמרה ליה פלוני כהן תיקן לי. את הכרי ואולי שילי ואשתכח סיקרא: ומשמשתו גדה. כגון שהזוקה נדה בטמאיה שראיה לוכשת בגדי נדות ולכעלה אמרה טהור' אני: ולא קוצה לה חלה. דאמרי' ליה פלוני תיקן לי את העיסה ואול שיליה ואשתכח סיקרא: ומורה בשיק. ומראה זרועותיה לבני אדם: ומדברת עם כל בני אדם. משחקת עם הכהנים: ומסלקת יולדיו בפניו. מקללת ומחרפת אבי בעלה בפני בעלה: הקולנית. הוכעת תשיש בקול רם עד ששכחיה שומעת אותה וכל הני לריכות עדים והתרא' להפסידן כתובתן ואין להן לא כתובה ולא תוספת ואין נוטלות אלא בלאותיהן הקיימים בלבד: ה' שאין עליה נדרים ונמצאו עלי' נדרים. באלו נדרים אמרו של האכל כשר ולא תשתה יין ולא תתקטש בבגדי לבעלים אכל בשאר נדרים מוקדשת: כל המומין הפוסלין בכהנים. בכורות קא מני להו והוסיפו עליהן בשנים ויפה וריח הסה או ריח רע במקום אחר בגופה ושמת שיש בה שער בין קטנה בין גדולה כשהוא כנגד פניה וכגון שהיה תחת כפף שבראשה דומין מתחיל וזמין דלא מתחיל שם הוא במקום המגולה תמיד הכי ראה ונתפיים ואם

רמורא

יכול למעון. ואם יש מרחץ באותה העיר. אף מומין שבפסוק אינו יכול למעון. מפני שהוא בודק בקרובותיו: ה' האיש שנודדו בו מומין. אין פוסין אותו להוציא. אומר רבן שמעון בן נמליאל במה דברים אמורים במומין הקמנים. אבל במומין הגדולים פוסין אותו להוציא: ואלו שבפוסין אותו להוציא. מכה שחין. ובעל פוליוס. והמקמין. והמצרף נחשת. והבירסי. בין שהיו כם עד שלא נשאו. ובין מששאו נודדו. ועל פסן אומר רבי מאיר אף על פי שהתנה עמה. יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבלי. ועכשיו איני יכולה לקבלי. וחכמים אומרים מקבלת היא על פרחת חיצ ממכה שחין. מפני שממקמתו מעשה בצידון בבירסי אחד שמת והיה לו אח בורסי. אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיה הייתי יכולה לקבלי. וקד' איני יכולה לקבלי:

ברמורא

השומא אין בה שער אינו מוס עד שתהא גדולה כאיסר וקולה עבה ומשונה מקול שאר הנשי' ושכה כלב ונעשה במקום הנשיכה ללקח כלומר כוון כמו מכות אש ודדיה נסים מחכרותיה עפה ושדיה רחוקים זה מזה עד שיש עפה בין דל לדל אלו מומין כנשים ואע"פ שאינם מומין נכונים: ה' והאב צריך להביא ראיה. אם בא לחבוע כתובתה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה לריד שיביא ראיה שלאחר שנתארסה היו בה מומין הללו ואע"פ שיש לאשה חוקה דנופה הואיל ומלאו המומין נרשות האב ואיכא למימר כאן היו קודם אירוסין לפיכך אם לא הביא ראיה בעל מהימן: נכנסה לרשות הבעל. נשאה ועתה בא להוציא נלא כרובה על מומין שבה: עליו להביא ראיה שקודם שנתארסה היו בה מומין הללו. דכיון דלא נמלאו בה מומין הללו אלא נרשותו אומרים כאן נמלאו כאן היו ולאחר שנשאת באו לה ונסתחפ' שדהו: אינו יכול למעון. דידע וגרסיים: ה' שנילדו בו מומין. מששאה: מומין גדולים. נסמית עינו נקטעת ידו נשברה רגלו ואין הלכה כרשב"ג ואפילו במומין גדולים אין כופין אותו להוציא: י' מיכה שחין. מורע: בעל פוליוס. ריח הסוטה: והמקמין. מקבץ זואת הכלבים: והמצרף נחשת. המחמד הנחשת ממקום מולאו מן הארץ ומסריה הוא: והבורסי. מעבד עורות: מפני שבמקתו. מנסמחו לטון המק כשרו (זכריה י"ד) והלכה כחכמים:

גמרא כתובות דף ע"ב ע"א

ונודרת ואינה מקיימת דאמר מר בעון נדרים בגנים מתים שנאמר (קהלת ה') אז תתן את פיך לחטיא את בשךך וגו' ואיזו הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בגניו ובנותיו. רב נחמן אמר מהבא (ירמיה ב') לישוא הפיתי את בניכם לישוא עד עסקי שוא. תגיא היה רבי מאיר אומר כל היודע באשתו שנודרת ואינה מקיימת יחזור וינדרנה. וינדרנה במאי מתקן לה אלא יחזור וינדרנה כדי שתדור בפניו ויפר לה. אמרו

לו

פקודי ליום שלישי

לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה. תנאי היה רבי יהודה אומר כל היודע באשתו שאינה קוצה לו חנה יחזור ויפריש אחריה אפרו לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה. מאן דמתני לה אהא פל שפן אתה אבל מאן דמתני לה אתה אבל הא ומגין דמקרי ואכירי. ואיוותי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב (כמדבר ה) ופרע את ראש האשה ותנא רבי רבי ישמעאל אוהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש. דאורייתא קלתא שפיר דמי. דת יהודית אפילו קלתא גמי אסור. אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן קלתא אין בה משום פרוע ראש הוי בה רבי זירא היכא אילימא בשוק דת יהודית היא. ואגא בתצר אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שישבת תחת בעלה. אמר אביי ואיתימא רב כהנא מחצר קחצר ודרך מביי :

רש"י

ויראו

וידירנה. משמע בעלמו קונס עליך דבר פלוני: יחזור ויקנישנה. אין לו להוליאסה אלא כך יתקני: בכפיפה. צורך כל אחר שכסלה ישמור ישכנו חף זה יבא לידי שתקלקלו: מאן דמתני לה אהא. דרבי יהודה דמי חקנת' חמלה כ"ס אנדרים ללא שכימי: דאורייתא הוא. ואמאי לא קרי לה דת משה: אוהרה. מדעבדין לה הכי לנוולה מדה כנגד מדה כמו שעשת' להנחאו' על כועלה מכלל דאסור א"כ מדכתיב ופרע מכלל דההיא שעתא לאו פרוע הוות שמע מינה אין דרך צנות ישראל ללאת פרועות ראש וכן עיקר: קלתא. כל שיש לו מלמטה ציט קבול לסולמו בראש' וצית קבול מלמעל' לתת צו פלך ופסקן: הוי. לשון מקסה: א"ב. דכחלר יש צה משום פריעה: ודרך מביי. דלא שכי' רבים:

וזהו פקודי דף רמ"ט ע"ב

זבאה חונקיה מאן דידע לסדרא שבתי דמאריה באתר האצמריה עד תבא דבקייתא וברפאן והדושה בתרא באבתן. מבאן ולהלאת קיימין שאלתין ובעותין. שירותא דבעי בר נש למשאר למנדע במלין דמאריה בגין למחוי תיאובתיה לגביה ולא יתפרש מגיה בגין דבעי בר נש לאשתתפא בקדושה דשמא קדישא עלאה לאתעמרא ביה ואיהו שמא דברפאן וקדושין. כיוזו. רזא דשמא קדישא יהיא דאיהו קדוש בקדושה.

פקודי ליום שלישי

קטז

ואלין אתוון (אתרנין) אפיקו מגיה הגני אתוון אתרנין חבורא דהני בחבורא דדבר פנוקבא. והני קדישין עגאין רזא דקדושה. אלין אתוון אתרנין אמרו ט"ל. מל השמים. רזא דחושבנא דאתוון דיקיה בגין דתבא לתא קיימין פל מלין בחושבנא וקאו חושבנא אלא לסיחרא. ובגין פך בעי לאתמשרא בקדושה דמאריה וקא יתפרש בר נש מגיה וכד שאיל שירותא דשאלתין למנדע למאריה לאתוואה דתיאובתיה לגביה. מבאן ולהלאת יתפרש זעיר זעיר וישאל שאלתיו מה האצמריה לשאלא. וכך שאלתיו יהון לבתר דיסדר סדורא דא דקאמרן. כגוונא דא פל שאלתיו יהון בתתנונים ובעותין לקמי מריה ולא יצדיק (ס"א ירחיק) גרמיה מגיה. זבאה חונקיה מאן דידע לסדרא סדורא דא למיתה בארז מישר פדמא חוי כגוונא דאתאחדא אשא במיא ומיא באשא. דרום בצפון וצפון בדרום מזרח במערב ומערב במזרח. הכי גמי יתקשר פלא בתרא ויהודא אשתלים דא ברא. וכך אינון בידעין לסדרא צלותהון פדמא יאות לאתפללא הגני היכלין אלין בארין ולא תקשרא דא ברא. האי בר נש אתקשר בהו וקריב ליה לאתפללא בהו. שאלתא שאיל ויהיב ליה זבאה חונקיה ברהאי עלמא ובעלמא דאתי.

הלכה פסוקה

יוסף לוח

מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

* יום טוב שחל להיות באחד בשבת מחפז בברכה רביעית בגי' ונהי' ענין משקמי צדקה ותלמודנו לעשות חוקי ציונה ותתן לנו ה' אלהינו קדושת שבת וכבוד מועד ונתינת תהילת בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלה ואת יום השביעי מושבת ימי המעשה הקבשם ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון וכו'. ובמוצאי שבת ובמוצאי יום טוב של כל השנה מבדיל באתה חונן אף על פי שהוא מבדיל על הבוס: כן בתנ"ך ובפורים מוסיפין בהודאה על הנסים. שבת שחל להיות בתנ"ך מוסיף על הנסים במוסף כמו שמזכיר בשאר תפילות:

אמרו רבותינו וקרונם לברכה (בבב"ב ס"ו) כי דבר ה' בזה וכו' הברית וגו' רבי נתן אומר זה כל מי שאמץ לו לעסוק בתורה ואינו עוסק וכו' ואמר רב כל הפולש מדברי תורה נופל בגיהנם ומאבידן זה גמלי רמזים שגאמר (א"י) הקופים מלוח עליו שים וגו'. ואמרו רבותינו וקרונם לברכה המפנה כבו לבסלה חרי זה מתמניב בגששו שגאמר (בב"ב י) רק השמר לה וגו' ואמרו רבותינו וקרונם לברכה אין תחלת דינו של אדם אלא על דברי תורה שגאמר (בב"ב י"ג) פומר פים ראשית מדון. וכתוב (יהושע א) והגית בו ימים וגו' כי אז מצלים את דרכך ואו פשעיל וכל רגע ושעה ויום שאדם כמל מדברי תורה עזיו

גאמר (מילה א) וחסרון לא יוכל להמנות:

יכוין

פקודי יום רביעי תורה

יכוון בקיומא ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ דשם ב׳ן לקנות הארת נפש ויתורה
משה הנביא :

ה וחשב אפדתו אשר עליו ממונו הוא כמעשהו
זהב תבלת וארגמן ותולעת שני ושש

משור כאשר צוה יהוה את משה : ס והמן תקינה די
עלוהי מנה היא פעובדוהי דהבא תבא וארגנא וצבע זהורי וכוז שזיר
כמא די פקיד ייית משה : ו ויעשו את אבני השלם מספת
משבצת זהב מספתחת פתוחי חותם על שמות

בני ישראל : ועבדו ית אבני בורקא משקען מרמזן דהב גליפן
כתב מפרש על שמקן בני ישראל : ו וישלם אתם על כתפת
האפר אבני זכרון לבני ישראל כאשר צוה יהוה
את משה : פ ושני יתהון על כתפא דאפודא אבני דוכרנא לבני

ישראל כמא די פקיד ייית משה : ח ויעש את החשן מעשה
חשב כמעשה אפר זהב תבלת וארגמן ותולעת
שני ושש משור : ועבד ית חושנא עובד אמן פעובדי אפודא

דהבא תבא וארגנא וצבע זהורי וכוז שזיר : ט רבוע היה כפול
עשו את החשן זרת ארכו וזרת רחבו כפול :
סרבע הוה עיה עבדו ית חושנא זרתא ארכה וזרתא פתיה עיה :
וימלאו בו ארבעה טורי אבן טור אדם פמדה
וברקת הסור האחד : ואשלימו בה ארבעא סדרי אבן סבא
סדרי סדמאיה סמן יקו וברקו סדרא חד :

נביאים מלכים א' ח'

א ויעלו את ארון יהוה ואת אהר מועד ואת פרכלי הקדש
אשר באהר ויעלו אתם הנהגים והקנים : ואסימו ית ארונא

פקודי ליום רביעי

קעז

דיי וית משכן זמנא וית כל מני קידשא די במשכנא ואסיקו יתהון פהנא
וגואי : ב והמקד שלמה וכר עדת ישראל הנועדים עליו אתו
לפני הארון מונחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב :
זמלכא שלמה וכר בנישתא דישראל דאנדמנו עלוהי קיימין עמה גדם
ארונא כנכסין עאן ותורין דקא יתחשבון ולא יתמנון מסגי :
ח ויביאו הנהגים את ארון ברית יהוה אל מקומו אל דביר
הבית אל קדש הקדשים אל תחת פנפי הכרובים : ואעיו
כדנא ית ארון קיימא דיי לאתרא לבית בפורי די מתקן ליה בגו ביתא
קודש קודשא לתחות פנפי כרוביא : ד כפי הכרובים פרשים כנפים
אלי מקום הארון וכספו הכרובים ערי הארון וערי פדיו
מקמעה : ארי כרוביא פרימן גדפיהון על אמר ארונא וממזין
כרוביא על ארונא וער אריחתי מלעלא : ה ויארכו הכרובים ויראו ראשי
הכרובים מן הקדש ערי פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שלם
עד תיום הזה : ואריחון אריחא ומתתון רישי אריחא מן קודשא על
אפי בית בפורי ולא מתתון לברא וכוז תמן עד יומא הדין : ו אין
בארזן רם שני לתות האבנים אשר הנח שם משה בחורב אשר
פרת יהוה עם בני ישראל בצאתם מארץ מצרים : לית בארונא
לחוד תרין נחתי אבניא דאצנע תמן משה בחורב די עלוהון פתיבין
עסרא פחגמי קיימא דגור יי עם בני ישראל במפקהון מארעא דמצרים :

רש"י

(א) ואת אהר מועד. שפעה משה : (ג) תחת כנפי הכרובים. שפעה העמודים
על רגליהם בקרקע : (ד) אל מקום הארון. מקור אל קיר : (ה) ויראו
ראשי הכרובים. דומקן ובלעין כפרוכת כמין שני דדי אשה :

כתובים משלי כ'

א רום עינים ורחב לב נר רשעים המאית : רמות עיני וגבי לבא
וישנא דרשיעי קמאיה : ב מחשבות חרוץ אהרן קמותר

וכר

רש"י

(א) רום. גסות רוח : ורחב לב. חפץ למלאות מאות לכו הוא : ניר. חרישוק מחשבתם
של רשעים הוא מטאם : (ב) חרוץ. אדם ישר : למותר. לריוח : כל

אך

פקודי ליום רביעי

וְכִרְאֵין אֶדְד־לְמַחְסוֹר : מִחֻשְׁבְּתָא דְנִבְיין לְיִתְרָנָא וְרִנְנָא דְמִסְרְחָבָא
לְחֻסְרָנָא : ג' פֶּעַר אֶצְרוֹת בְּלִשְׁוֹן שְׁמֵר הַבֵּל נִדְף מִבְּקֻשֵׁי־מִזְחָת :
מִעֲבָדְנֻתָא דְמִסְמָתָא בְּלִשְׁנָא דְשִׁקְרָא וְיִתְחַבְּלוּ וְיִנְתְּרוּן אֵלֶיּוֹן דְּבַעֲזוֹן
לְמוֹתָא : ד' שְׁדֵי־רִשְׁעִים יְגוֹרֵם כִּי מֵאֲנֹו לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּטָא :
דְּכֻנְיָא דְרִשְׁעֵי יַעֲלֻנֹון וְקָא צִבְּוֹן דִּיעֲבָדוּן דִּינָא : ה' הַפְּכַפֵּךְ הַרְךָ אִישׁ
וְהָרָה הָרֶךְ יִשְׂרָאֵל פֶּעַרְוֹ : דְּהַפֵּךְ אֶרְיָהּ דְּגִבְרָא הוּא נִיבְרָאָה וְדִדְכִי תִרְיָצוּן
עוֹבְדֵיהִי : ו' מֹוֹב לְשִׁבְתָּ עַרְפְּנַת־גַּג מֵאִשְׁת־מְדוֹנִים וּבֵית חֶבֶר :
מִב לְמִיתֵב עַל קַרְנָא דְאִינְרָא מִן אִתְתָּא תַּגְרִינְתָּא וּבֵיתָא טַרְקָא :

* מדינים קרי רש"י

אין. דוחק את השעה וגו' : (ג) הבך נדף מבקשי מות. הס לו : (ד) יגורם יגור אחס : (ה) דרך איש וזר. סר מן המלות דרכו הפסך : (ו) ובית חבר שנכנס לבית חצירו לדבר עם אשתו :

משנה כבא בתרא פרק ג'

תְּזַקֵּת הַבָּתִּים וְהַבּוֹרוֹת וְהַשִּׁיחִין וְהַמְעָרוֹת וְהַשׁוֹבְכוֹת וְהַמְרַחֲצָאוֹת וּבֵית
הַבְּרִין וּבֵית הַשְּׁקָחִין וְהַעֲבָדִים וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פִּירוֹת תְּדִיר.
חֻזְקָתוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שְׁדָה הַפֶּעַר. חֻזְקָתָהּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאִינְיָה
צְרִיבָה מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר שֶׁשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה. וְשִׁלְשָׁה
בְּאַחֲרוֹנָה. וְשָׁנִים עֶשְׂרֵת חֳדָשִׁים בְּאֲמָצֵעַ. תְּרֵי שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵת חֳדָשִׁים רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה וְשָׁנִים עֶשְׂרֵת חֳדָשִׁים בְּאֲמָצֵעַ. תְּרֵי
אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵת חֳדָשִׁים. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּשִׁדְהָ לְבָן.
אָבֵל בְּשִׁדְהָ אֵינֶן בְּנֵם אֵת תְּבוּאָתוֹ מִמֶּסֶךְ אֵת זֵיתָיו. בְּנֵם אֵת קִיצוֹ תְּרֵי אֵרוֹ

ברטנורא

פרק א חזקת הבתים. מי שאבד שטרו והביא עדים שהחזיק שלש שנים בכל הנך דכתיבי
במתני' נאמן לומר שהם לקוחים בידו ולא אמרי' ליה אייתי שטר מכירה
שמכרו לך דעד תלת שנין מודהר איניש בשטרי' טפי מהלת שנין לא מודהר ואמרינן לכשנדרו אם
איתא דלא זכנתה היה לך למחות ולומר בפני שנים דעו שלוני אכיל לה לארעאי בגומותא והיה הדבר
מגיע לאזניו והיה נוסר בשטרו דחברך חנרא אית ליה וחברא דחברך חנרא אית ליה ומדלא מחית
את הוא דאפסדת : שובכות. שמגדלים בהם יונים : בית הבדלים. שעולרים בהם יותים לעשות
שמן : בית השלחין. מתוך שמעין כתוב שמסקין אותו ממנו תמיד עושה פירות תדיר, וכל דבר
שעושה פירות תדיר, חזקה ג' שנים מיום ליום : והעבדים, ואע"ג דקיימא לן הגדרות אין להם
חזקה כלומר האין מלשון גדרות אאן, אין להם חזקה והוא הדין לכל בעלי חיים היינו חזקה לאלתר
הוא דאין להם שאלם היו האין והעבד ידועים שהם של אדם אחד ונכנסו בביתו של אדם אחר וטען
זה שנכנסו בביתו לקוחים הם בידו, והרי אני מחזק בהם אין זו חזקה שכן דרכם ללכת מבית לבית,
אבל אם החזיק בעבד ג' שנים היו חזקה ואין לרדף לשטר מכירה : שדה הבעל. המסתפקת ממני
בשמים אינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה : חזקתה ג' שנים, ואינה צריכה מיום ליום :
רבי ישמעאל אומר ג' חדשים וכו'. שיש תבואה גדלה לג' הדשים כגון שעורים ושכול' שועל
ועדשים ונמלא אוכל שלם הבאות בשמונה עשר חדש : רבי עקיבא אומר, יש דבר שגדל ללי יום
כגון שחת וירקות לפיכך אם אכלם ארבעה עשר חדש הויא חזקה ורי' ישמעאל סבר דפאכילי' שחת

פקודי ליום רביעי קעח

שְׁלֹשׁ שָׁנִים : ב' שְׁלֹשׁ אֶרְצוֹת לְחֻזְקָה. יְהוּדָה וְעַכְר וְהַגְּלִיל. תִּיהָ
בִּיהַדְרָה וְהַחֲזִיק בְּגָלִיל. בְּגָלִיל וְהַחֲזִיק בִּיהַדְרָה. אִינְיָה חֻזְקָה עַד שֶׁהוּא
עִמּוֹ פְּמִדִּינָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא אָמְרוּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים. אָקָא כְּדִי שֶׁהוּא
בְּאֶסְפְּמָא וְיִחְזִיק שְׁנָה וְיִלְכּוּ וְיִדְעוּהוּ שְׁנָה וְיָבֵא לְשָׁנָה אַחֲרָת : ג' כִּל חֻזְקָה
שְׁאִין עִמָּה מַעֲנָה אִינְיָה חֻזְקָה. בְּיַצֵּד. אָמַר לוֹ מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שְׁקִי
וְהוּא אָמַר לוֹ שְׂרָא אָמַר לִי אָדָם דְּבַר מַעֲוָלָם. אִינְיָה חֻזְקָה. שְׁמַבְרַת לִי.
שְׁנַתָּ לִי בְּמַתְנָה. אָבִיד מְכָרָה לִי. אָבִיד נִתְנָה לִי בְּמַתְנָה. תְּרֵי זוֹ חֻזְקָה.
וְהַבָּא מִשּׁוּם יְרוּשָׁה אִינּוֹ צְרִיבָה מַעֲנָה. הָאוּמְנִין וְהַשׁוֹתְפִין וְהָאֲרִיסִין
וְהַאֲפוֹמְרוֹפִין. אִין לָהֶן חֻזְקָה. אִין לְאִישׁ חֻזְקָה בְּנַכְסֵי אִשְׁתּוֹ. וְלֹא לְאִשָּׁה
חֻזְקָה בְּנַכְסֵי בַעֲלָהּ. וְלֹא לְאָב בְּנַכְסֵי הַבֵּן. וְלֹא לְבֵן בְּנַכְסֵי הָאָב. בְּמָה
דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמַחֲזִיק. אָבֵר בְּנוֹתוֹן מַתְנָה. וְהָאֲחִין שְׁחָדְכוּ וְהַמְחִזִיק בְּנַכְסֵי

ברטנורא הגר

וירקות לא הויא חזקה אלא באכילת תבואה ופירות גמורים : במד"א. שרדך שמונה עשר חדש
לשדה הנעל : בשדה הלבן. שכל פירותיה נלקטין בפרק אחד לפיכך לרדך שלש שנים : אבר
בשדה האילן. ספירותיה נלקטין לפרקים ענבים בפרק אחד ויתים בפרק אחד ותאנים בפרק
אחד : כנס את הבואתו. יין של גפנים : מסך את זיהויו וכנס את קיצו. לקט תאנים ויבשן
והכניסן לביתו : ה"ו חזקה. כאלו הן שלש שנים ואין הלכה לה כרבי עקיבא ולא כרבי ישמעאל :
ב' שלש ארצות לחזקה. שלש ארצות בא"י חלוקות זו מזו לענין חזקה שאם החזיק בא' מאלו
הארצות והי' בעל הקרקע באחרת אין חזקה חזקה לפי שאין שיירות מנויות מזו לזו ואע"פ שאין
שעת חירוס ומלחמה כשעת חירוס דמי ואם היה בעל הקרקע מוחה לא היה מי שידוע לזה המחזיק
לפיכך היה ראוי לזה המחזיק ליזהר בשטרו וכיון שלא נוסר הפסיד : עד שיהיו עמו במדינה.
סיהיו שיהיה ביהודה או שיהיה בעבר הירדן ואע"פ שזה בעיר א' וזה בעיר אחרת דכיון דשיירות
מנויות היה לו למחות וכיון דלא מיחה הפסיד : אמר רבי יהודה וכו'. קסבר רבי יהודה דטעמא
דחזקה לאו משום דעד תלת שנין מודהר איניש בשטרי טפי לא מודהר, אלא טעמא דחזקה לדיודי
משום דלא שביק איניש דאכלי ארעא דידיה אפילו שעה א' ושתיק, והאי דהרחיקו תלת שנין כד
שאלם היה באספמא וכו' אבל אם היה עמו בעיר לאלתר הוי חזקה ובשאלם ארצות הללו שאין שיירות
מנויות תלת שנין מיהא הוי חזקה ואין הלכה כרבי יהודה : ג' כל חזקה שאין עמה מענה.
שיטעון למה מחזיק בשל חצירו אינה חזקה : והבא מחמת ירושה, שהחזיק בה ג' שנים מכח
ירשת אביו שהיתה של אביו ביום מותו אין לרדף טענה לברר איך בא ליד אביו ומיהו ראיה בעי
שראו אביו דר בו יום א' : האומנים. שהתקנים כלים, אין להם חזקה אם הם מחזיקים בכלים
של אחרים אין יכולים לטעון לקוחים הם בידו ואפי' הם כלים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר וה"מ
כשהפלי מנוי בפנינו ביד האומן אבל אם לא נמלא הכלי בפנינו ביד האומן
אלא שאל אחד מן השוק וטען לאומן כלי יש לי אללך שנחתי לך לתקן החזירהו
לי, וטען האומן אמת שהוא אללי אבל אהה מכרת לי נאמן האומן בשבועה במנו דאי
בעי אמר לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך וכן אם טען האומן כך פסקת לי בשכר תיקונו
והלה אומר לא פסקתי אלא בפחות אם הכלי מנוי בפנינו ביד האומן בעל הכלי נאמן ואם אין הכלי
מנוי בפנינו ביד האומן כרי האומן נאמן בשבועה ואפי' מכר לו בעדים במנו דאי בעי אמר
החזרתיו לך : והשותפים, שיש להן קרקע בשותפו' ואכל אחד מהן שלש שנים כל הפירות אינה חזקה
וה"מ דאין בקרקע דין חלוקה אבל אם יש בקרקע דין חלוקה ואכלה א' מהן שלש שנים הוי חזקה :
והאריסים, שורדים לקרקע למחצה לשלים ולרביעי ואכל כל הפירות שלם שנים אינה חזקה ודוקא
באריסי בתי אבות שהוא כמו אפטרופוס על הבן אבל הארום שהורידו בעל הקרקע עלמו ואכל
כל הפירות שלם שנים יש לו חזקה : אין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ואפי' כתב לה בעודה
ארוסה דין ודברים אין לי בנכסיה ולא בפירותיהן דהשתא אינו אוכל פירות מן הדין ואח"כ הביא
ראיה

פמודי ליום רביעי

הגדר. נער וגדר ופרץ פל שהיא תרי זו חזקה: י היו שנים מעידין אותו
שאכלה שלש שנים. ונמצאו זממין משלמין לו את הכל. שנים בראשונה
ושנים בשניה. ושנים בשלישית. משלשין ביניהם. שלשה אחים ואתה
מצטרף עמהם. תרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת (להזממה): ה אלו
דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להן חזקה. היה מעמיד בהמה
בחצר. תנור וכירים וריחים. ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחצר אינה חזקה.
אבל עשה מחיצה בקמתו גבוהה עשרה מפתחים. וכן לתנור. וכן לכירים
וכן לריחים. הכנים תרנגולין לתוך הפית. ועשה מקום לזבלו עמוה שלשה
או גבוה שלשה תרי זו חזקה: י המרזב אין לו חזקה. ויש למקומו חזקה.

ברטנורא

המחילה

ראה שאכל פירות ג' שנים לא הויה חזקה דאורחא דאמת' להניח לבעלה שיאכל פירות נכסיה בין כדון
בין שלא כדון: ואין לאשה חזקה בנכסי בעלה. ואפילו ייחד לה קרקע למונותיה ואכלה פירות
מקרקע אחר של בעלה ג' שנים אפי"ה לא הויה חזקה שדרך האים להניח לאשתו שראל בנכסיה
אפי' בדבר שאין לה בו זכות: ולא לאב בנכסיו הבן ולא לבן וכו'. לפי שכן כלשטרופוסים זה
על זה: במה דברים אמורים. לאינה חזקה: במחזיק. בחזקה שיש עליה ערער שחברו עושן
גזולה היא בידך: אבל הגותן מתנה. בפנינו ואמר למקבל המתנה לך חזק וקנה כל הנך דאמרתי לעיל
במתני' דאין להם חזקה משהחזיקו כשאר מקבלי מתנה קנו ואין הנותן יכול להוטר בו אע"פ שנתנה או
שמכרה לבעלה נכסי מלוג שלה משהחזיק בהן הבעל קנה ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי
דוקא בנכסי אלא ברזל או בקרקע שייחד לה בכחובתה אמר' שאין מכרה מכר ואין מתנה מתנה:
מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי מפני שיש לבעלה שייכות בהן אלא בנכסי מלוג שאין
לבעלה בעיקרן שום שייכות אינה יכולה לומר נכר עשיתי לבעלי. וכן האים שמכר לאשתו מנכסיו
אם המעט שקנתה בהן האשה אותן נכסים לא היו עמונים אלא המכר קיים והיו אותן הנכסים
לאשה והבעל אוכל פירות ואם היו אותן מעות עמונים אלא המכר בטל דאמר לגלוי וזוי שהיו עמונים
אלה אמרתי שאני מוכר לה: והאחין שחלקו. והחזיק כל אחד מהן בחלקו אין יכולים להוטר:
והמחזיק בנכסיו הגר. שמת ואין לו יורשים וכל הקודם להחזיק בנכסיו וזה: נער. עשה דלת:
וגדר. או עשה חומה: ופרץ. או שפרץ בה פרצה: ד משלשין ביניהם. כל כת וכן השלים
שהרי הן שלשה כיתות לשלש שנים: שלשה אחים. לכל בנה אח אחד: ואחד. עם האח שאותו
אחד מעיד עם כולן הרי כאן ג' עדות דמאי דמסהיד האי לא מסהיד האי ולכן עדותן כשרה:
והן עדות אחת לענין הזמה. שאם הוזמו משלשין ביניהם ואין נעשין ונעמין עד שיזומו כולן:
ה שיש להן חזקה. אם החזיק בקרקע הכירו לענין זה ג' שנים הויה חזקה: היה מעמיד
בהמתו בחצר. האי תנא בחצר שהתפין קמרייה דלא קפדי אהדדי אהעמדת בהמה וכו' ואלא כה ומהם
הכי לא הויה חזקה אפי' כי החזיק להאי מלאה ג' שנים: אבל אם עשה מחיצה וכו' דכנה"ג ודאי
קפדי ואי שתוק ליה ג' שנים ולא מיחה ודאי הויה חזקה ורמב"ם פי' דבשוק קפדי אע"פ שהיה מחיצה ולא מיחה
לא הויה חזקה עד לאחר ג' שנים: ד המרזב. לומר קטן שנתנים אותו בסוף גזר הגדול
על פני כל הגג: אין לו חזקה ויש למקומו חזקה. אם היה שם מרזב וכל בעל החצר לעקר
לגמרי שלא יספכו מי הגג לתוך החצר אינו יכול שכר יש לו חזקה לה שיהיו מי גגו שופכים דרך
אותו מרזב אבל אם בא להסכו שהיה מונח לרוח דרומי וכל לתת אותו לרוח צפוני אין בעל המרזב
יכול לעכב עליו דלאו מידי אפסדיה ואין לו חזקה שיהי' תמיד עומד ברוח זה: מרזב. מקום
שהטף כל נשמים וזה ממו: בור. טפה כמו הן נויים כמר מדלי (ישעיה מ): מחילה. לומר גדול
המחזיק כל אורך הגג והוי מלאה דקביעותא לכך יש לו חזקה: סולם המצרי. קטן ואינו קבוע
ולא מקפיד עליה אם נותן אותו לתוך החצר הכירו כדי לעלות בו לגג ולסובכו לכך אין לו חזקה:
חלון המצריית. חלון קטן שאין ראשו של אדם נכנס בו: אין לו חזקה. ואי בעי בעל החצר

מע

פמודי ליום רביעי

המחילה יש לה חזקה. סלם המצרי אין לו חזקה. ויצורי יש לו חזקה.
חלון המצריית אין לה חזקה. ויצורית יש לה חזקה. אי זו היא חלון המצריית
כד שאין ראשו של אדם יכול לפגוע לתוכה. רבי יהודה אומר אם יש לה
כמבן. אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לפגוע לתוכה. הרי זו חזקה.
היו עד טפח יש לו חזקה ויכול למחות. פחות מטפח אין לו חזקה. ואין
יכול למחות: ולא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. לקח בית בחצר
אחרת לא יפתחנה לחצר השותפין. בנה עליה על גבי ביתו. לא יפתחנה
לחצר השותפין. אלא אם רצה בונה את החצר לפנים טפחיתו ובונה עליה
על גבי ביתו ופותרתה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השותפין. פתח
בגגד פתח. וחלון בגגד חלון. היה קטן לא יעשנו גדול. אחד לא יעשנו
שנים. אבל פותח הוא לרשות הרבים. פתח בגגד פתח. וחלון בגגד חלון
דהי קטן עושה אותו גדול אחד עושה אותו שנים: ה אין עושין חדר
תחת רשות הרבים. בורות שחין וטערוות. רבי אליעזר מתיר בדי שתהא

ברטנורא

לבנות כנגד החלון ולסתמו לה מני בעל החלון לומר ככר החוקמי בו ואיך יכול לסתום דאמר לו
האיך לא נזפייסתי אלא לפי שלא היה לי בו הויה ואפי"ה אי הויה בעי מעיקרא כשפתחו הוי מני
מזכב עליה שלא יפתחו ואפי' היה נכוד יותר מד' אמות דמאי אמר ליה שמה חסם ספסל סמוך
לחלון ותביע בו ואחר שהניחו מני ופצה אין לו חזקה: ולצורית יש לו חזקה. חלון שראשו של
אדם נכנס בו ואפי' הוא למעלה מד' או חלון העשוי לאור' ואפי' הוא קטן מאד או חלון שהוא
למטה מד' כל א' מג' הלוגה הללו אם הניחו ופצה יש לו חזקה וצדו אין יכול לבנות ולסתמו
דיש חזקה לזקין חזק מעטן ואבק בית הכסא כלו' רוח רע שאלו הג' אין להם חזקה אפילו החזיק
בהם כמה שנים אבל הויה ראייה יש לו חזקה ולא בעי חזקה לזקין ג' שנים אלא מני קאי נוקא כד
שיוכל לומר לזקן כבר ידעת בנזק ולא מהית הויה חזקה: מלבן. בנין מנחות טעין משקוף מלמעלה
ואסקופה מלמטה: יין. עץ או אבן כיוצא במהלו לאויר חצר הכירו אם יש בו טפח או יותר: יש
לו חזקה. ואין יכול בעל החצר לבנות כנגדו לסתום הויה מאחר שהחזיק בו ויכול למחות בו כשכא
בעל הכותל להניח הויה שיש בו טפח או יותר יכול בעל החצר למחות בו כלל יוציאנו: פחות מטפח.
לא הוי מיד' דקביעותא לכך לא הוי חזקה ויכול לבנות כנגדו ולסתמו וכשכא בעל הכותל להניח
לכתחלה אין בעל החצר יכול לעכב עליו: ד לחצר השותפים. לחצר שיש לו שותפות בה וכיש
להצר חברו משום הויה ראייה: לקח בית בחצר אחרת. הסגוב' לחצר זו שיש לו בה שותפות:
לא יפתח. לו פתח לחצר זו שמרבה עליהם דריסת הרגל מדיוורו אותו בית: בונה. חדר לפני
עוביתו שאינו מוסיף כלום אלא הולק ביתו לגבי דכל"ה יכול למלאות ביתו דיוורין אם ירצה: פתח
בגגד פתח. דאמר קרא (במדבר כד) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשכביו מה ראה ראה
שלא היו פתחיהן מכוונים זה כנגד זה: קטן לא יעשנו גדול. דאמר ליה כפתחא זוטא מנינא
לאצטנעי מיך כפתחא רבא לא מנינא לאצטנעי מיך: אחד לא יעשנו שנים. דאיל כהדא פתחא
מנינא לאצטנעי בתרי פתחי לא מנינא לאצטנעי: אבל פותח הוא לרהר. דא"ל סוף סוף קא
בעי' לאצטנעי מבני רה"ר: ד אין עושין חלל תחת רשות הרבים. אפי' קבל עליה כל הויקא
דאחי' מהמתים שאין בני אדם רוצין (ליזוק ולירד לדון) לדון על פסק ממונס: רבי אליעזר
ביתר. ובלבד שיכסו בהווק כדי שיהא עגלה מהלכת עליו עשונה אבנים ולא חיושין שמה לימים
יתקלקל הכסוי ואין הלכה כרבי אליעזר: זיוין. רשיענים קטנים: גזוזת-אורת. קורות גדולות
שמה יכסלו בהן בני רה"ר: כונס לתוך שלו. שמכנים בקרקע שלו כשיעור הולאה הזיון ומולאי:
דרי זו בחוקקה. דטוענין לליקח ואמרינן שמה זו שמכרה לו כנס בתוך שלו:

פמודי ליום רביעי

עגלה מהלכת ומעונה אבנים. אין מוציאין זיוין וגוזזמראות רשות הרבים
אלא אם רצה פונם לתוך שלו ומוציא. לקח חצר ובה זיוין וגוזזמראות
הרי זו בהקתה:

גמרא בבא בתרא דף ט' ע"א

אמר רב הונא בודקין ממונות ואין בודקין לכסות אי בעית
אימא קרא ואי בעית אימא סברא. אי בעית אימא סברא
האי קא מבוי והאי לא קא מבוי. אי בעית אימא סברא (ישעי' נ"ח)
הלא פרוש לרעב לחמה בשין פתיב פרוש והדר הב ליה
והתם פתיב (שם) פי תראה ערום וכסיתו פי תראה לאתתר.
ורב יהודה אמר בודקין ככסות. ואין בודקין ממונות אי בעית
אימא סברא ואי בעית אימא קרא. אי בעית אימא סברא האי
ממצערא ליה והאי לא קמצערא ליה. אי בעית אימא קרא
הכא פתיב הלא פרום לרעב לחמה פרום לאתתר וכדקרינן
והתם פתיב פי תראה ערום וכסיתו פשיראה קה. תניא בנותיה
דרב יהודה אמר בפוני בודקין אתרין פרנסוני אין בודקין. אמר
רב אפי לעולם אר ימנע אדם עצמו משליש השקל בשנה
שנאמר (נחמ' י') והעמדנו עלינו מצות דתת עלינו שלישית
השקל בשנה לעבודת בית אלהינו. ואמר רב אפי שקוקה
צדקה בגגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצות
אין פתיב פאן אקא מצות. (סימן גדול מהד"ש מש"ה). אמר
רבי אלעזר גדול המעשה י' יותר מן העושה שנאמר (ישעי' ל"ב)
והיה מעשה הצדקה שרום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד
עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמה לא זכה ועניים מרודים

רש"י תכ"א

בודקין למונות. אם בא עני ואמר פרנסני בודקין שלא יהיה רמאי: ואין
בודקין לכסות. אם בא ערום ואמר כסוני לוקמן לו כסות מיד: פרוש.
דכוס ומקור ממנה: רכשיראה קך. סאונו רמאי: מעשה הצדקה. טורח המעשים

אם
י' כצ"ל המ' בפתח כי הוא בינוני מפעיל על משקל המפעלה אחכם (ויקרא י"א)

כפ

פמודי ליום רביעי

תביא בית. אמר להו רבא לבני מהווא בממונתא מנייכו עושו
בהדי הדדי פי היכי דליתו לכו שלמא במלכותא אמר רבי
אלעזר בזמן שפית המקדש קיים אדם שוקר שקלו ומתכפר
לו עכשיו שאין בית המקדש קיים אם עושים צדקה מוטב
ואם לאו באין אומות העולם וגומלין בזרוע ואף על פי כן
נחשב להן לצדקה שנאמר (שם ס') ונגזשין צדקה. אמר רבא
האי מילתא אישתעיא לי עוקא משגש ארחתיה דאימיה משמיה
דרבי אלעזר מאי דכתיב (שם נ"ט) ויקבש צדקה בשרין לומר
לך מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרף לשריון גדול אף
צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת להשבון גדול:

רש"י

את חזיריכם מדלל כתיב והיתה הלדקה שלום: זכה. למול טוב: מרודים. קונפליי"ט
בלע"ז כמו חריר בשחי: עולא משגש ארחתיה דאימיה. לרצ שסת קרו לי' הכי
טולל המשגש דרכי אמו שגרס להטות מדרכ שאל נשים כלקמן: משגש. לי'
מוסמה ושטון: קליפה. מיילא בלע"ז:

וזהר פקודי דף רס"ב ע"ב

בתר דסיים קאים על רגליו לאדראה על חוביו בגין דקא יהא פטרא
דפומא לסמרא אחרא לאסמא ליה ואתפפריא קמיה ויקים פקיומיה
לאתברא מפי מקרא. ונפאה חוקיה מאן דאתקדש בהאי גוונא בצלותא
כדקאמרו וקשרין ויחד יחדיו ויתבון בכלא פדקא יאות ולא
יסמו קימינא וקשמאלא. צלותיה לא אהדר פרנקינא קדשא פריה הוא
נזיר ואיהו מבטל על דא כתיב (משלי כ"ג) ישמח אביה ואמה ותגד יולדתה
אית ליה חוקא בעלמא דין ובעלמא דאתי (אסתי ס) בפערב הוא כאה
היינו דכתיב (משלי ל"א) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק
לנערותיה מהווא רבוייא דברכאן וקדושה ותוספת קדושה. דקא נמלא
כמה דאת אמר (בראשית ט"ז) ולערב יחלק שלל דפרנית חולקא לכלא
ואפילו לסמרא אחרא חולקא בלהודעה ורוא דא רוא לבני מהימנותא.
חולקא לסמרא אחרא מסאבא כל אינון חובין וכל אינון תפאין דההוא
בר נש דקשר קשרין דיהודא דיתודה עליהו כלהו שרין עליה דסמרא
אחרא ואינון חוקא ואחסנתא דסמרא אחרא מסאבא ואי לא אודי עליה

אשתבח

פקודי ליום רביעי

אשתבח מקטרגא ויביד ליה ואי אודי על כל חובוי בההיא צלותא דקשיר קשרין דיהודא ואתברכאן עליאי ותתאי ומההוא חוקקא דסמרא אחרא כל איגון חובין ותמאין דאודי עלייהו נמלא לון לחוקקיה ורוא דא שעיר דכתיב ויקרא יו והתודה עליו את כל עינות וגומר וכתיב ונשא השעיר וגומר דא הוא חולמיה וערכיה ואחסנתיה ואי הוא בר נש תב לסתגני דחובוי ווי ליה דכלהו נטיב לון מההוא סמרא בעל פרחיה דההוא סמרא ומגו דנטיב לון מהאי סמרא בעל פרחיה דההוא סמרא כדון אכאיש ליה ואתהפק עליה מקטרגא וקטריג ליה וכד אודי עליהו נטיב לון מההוא סמרא אחרא ואיהו עדכיה וחוקקיה ורוא דא תכי נמי קרבנא דבעי לאודאה על ההוא קרבנא כל חובוי ותמאין למיחב חוקקא קמאן דאצמרה :

הלכה פסוקה יוסף רחם מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פ"ב

בימי המעניות אפילו יחיד שהתענה מוסר בשומע הפקה עניו ה' עניו וכו' ושלום צבור אומרה ברכה פגני עצמה בין גיא דרופא וחותרם בה תעונה געת צרה ומשיע ונקצא מהפלה עשרים ברכות. בתשעה באב מוסרין בלונה ירושלם בחם ה' אלהינו ענינו ועל ישראל עמה ועל ירושלם עירך ועל העיר האבלה וכו' : ד כד ימות הגשמים אומר בברכה לשנה מריר הגשם ובימות הסמה מוריד המל מאימתי אומר מוריד הגשם מתפלת המוסרין של יום טוב דאחרון של חג עד תפלת שתירית של יום טוב הראשון של פסח ומתפלת המוסרין של יום טוב הראשון של פסח אומר מוריד המל :

אפרו בכחמינו וקרונם לברכה אלו דברים שאדם עושה אותם אובד כפירותיו וכן בעולם הזה וחקרן קנימת לו לעולם הבא וכו' ותקמור תורה פנגד כלם ולא עור אלא שהעיסק בתלמוד תורה פטור מקד המצות שהיא שקולה ככל המצות ותנא דבי אלהו וקרונם לברכה אשגרי אדם שמשים עצמו בשור לעול וכתמור למשא וישב וקורא ושונה בתורה ככל יום תמיד ואמר רום בקרש שורה עזיו ואם היושב במל נעגש גל בה קל וחמר למי שמתלוצץ ממש שיחה במטה גורמת לידי עבירות גדולות כי תרי אפילו יושב חלל תרי זה מושב לצים ונעגש עונשים גדולים בנזפר קעיל בענין תעצנות מכל שבן בשח שוחות במלות בפועל ולא עור אקא שגבוא ליבי קשון הרע ורכילות וליצנות ומספר בגנות תבירו בתמאן לשוכנינו :

פקודי יום חמישי תורה

כפא

יבון בקריות המשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמיון הנה אחרונה דשם כ"ן לקנות הארת רוח יתירה מסכת רבאה :

יא והמור השני נפק ספיר ויהלם : וסדרא תנניא אזמרגדון שבגזי ומבהרום : יב והמור השלישי לשם שבו ואחלמה : וסדרא תליתאה מנברי פוקא ועין ענגא : יג והמור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוספת משכנת זהב במלאהם : וסדרא רביעאה פרום ימא ובורא ופנתרי משקען מרמזן דדחב באשקמותהון : יד והאבנים על שמות בני ישראל הנה שהים עשרה עד שמותם פתוחי חתם איש על שמו לשנים עשר שבט : ואבניא על שמות בני ישראל אינו פתחי עברי על שמותיהון כתב מפרש פגלוף דעומא גבר על עמה לתרין עמר שבטין : טו ויעשו עליהשן שרשרת נבלת מעשה עבת זהב מהור : ועבדו על חושבנא תבין מתקמן עובד גדילו דחב דבי :

נביאים מלכים א' ח'

א ויהי בצאת הכהנים מן המקדש והענין מלא את בית יהוה : ונהה ככפם פתניא מן קידשא נענין אמיפתא אתמגי ית בית מקדשא דבי : ב ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענין פרימלא כבוד יהוה את בית יהוה : ודא יכירו פתניא למיחם לשמשא מן גדם ענגא ארי אתמגי יקרא דבי ית בית מקדשא דבי : ג אז אמר שלמה יהוה אמר לשכן בערפך : כגון אמר שלמה יי אתרעי לאשראה שכינתה ביהושעם : ד בנה בניתי בית זכר קך מכון לשבתך עולמים :

רשי' מכנא

(א) בצאת הכהנים מן המקדש. שמשלו הארון בדכור : (ג) אז אמר שלמה. כשראה הטנן אמר עתה רואה אני שהשכינה שורה בבית שבניתי שיהי כך הכטיח

פקודי ליום חמישי

מבנא בגיטי בית מקדשא מדתך אתר מתקן לבית שכינתך עקמן :
ה ויסב המלך את-פניו ויברך את בך-קתל ישראל וכל-קתל
ישראל עמך : ואסתר מקנא ית אפוהי ובריד ית בך קתלא דישראל
וכל קתלא דישראל קאים :

רש"י

כצט"ח וחמר שיטקון בו מחוך ענן וערפל: (ד) בית זבור. בית דירה :

כתובים משלי כ"א

א נפש רשע איתחירע לא-יהן בעיניו רעהו : נפשה דרשיעא
ביינא בישתא ונא מרחים בעיניו חביו : ב בעגש-גין יחבם-פתי
ובהשפיר לחכם יקח דעת : בתופיה דמסקנא נחבם שבקא
ובסוכלתנותה דחפימא יסב ידיעתא : ג משפיר צדיק לבית רשע
מסקר רשעים קרע : מסתבר צדיקא בביתיה דרשיעא וממטרל רשיעא
בבישתא : ד אים אוננו מועקת-דר גסהוא יקרא וקא יענה .
דמסגר אוננה דקא נשמע לצוחתה דמסגינא אף יקרא גאקא וקא
געניו : ה מתן בפתר יכפה-אף ושחד בחק חמה עזה :
מוקבא במישא מדעבא רונזא ושוחדא בעובא חמתא עשונתא :

רש"י

(א) לא יוחן. לא ירחס : (ב) בעגש לץ. ע"י היסורים שבאים על הלך הפתאים
מתחכמים ושבים בהשוכה : (ג) משפיר צדיק. הקצ"ה משכיל ונותן לב להכרית
הרשע כגון זכר עמלק : מסלף. מעקס : (ד) אומם. סוחס : (ה) מתן בסתר.
לדקה : שוחד בחיק. שאדס נותן ללדקה בחיק בסתר : יכפה. חמה טובה :

משנה מנחות פרק ט'

שתי מדות של יבש היו במקדש. עשרון וחצי עשרון. רבי מאיר אומר
עשרון. עשרון וחצי עשרון. עשרון מה היה משמש. שבו היה מודד
לכר המנחות. לא היה מודד. לא בשל שרשה לפר. ולא בשל שנים לאיר.

אלא

ברטנורא

פרק ט שתי מדות. עשרון וחצי עשרון. שתי מדות של עשרון היו אהם מודדים אותה
גדושה שהיתה קטנה ולא היתה מחוקת כשהיא גדושה אלא עשרון כשעור
חברתה כשהיא מחוק' דר' מאיר נמר מקרא דכתיב (במדבר כח) עשרון עשרון לכבש הא' השני
עשרונות היו שם ואי שתיין שוות הויה להו מדה א' אלא א' מחוק' וא' גדושה' גדושה' שבה היה

פקודי ליום חמישי

קפב

אלא מודדן עשרונות. חצי עשרון מה היה משמש. שבו היה מודד חביתו
כהן גדול. מחצה בבקר ומחצה בין הערבים : ב שבע מדות של לח היו
במקדש. היו וחצי החין. ושלישית החין ורביעית החין. לוג וחצי לוג.
ורביעית לוג. רבי אלעזר בר צדוק אומר שנתות היו בחין עד כאן לפר.
עד כאן לאיר. עד כאן לכבש. רבי שמעון אומר לא היה שם חין. וכי מה
היה החין משמש. אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם. שבה היה
מודד למנחת כהן גדול לוג ומחצה בבקר. ולוג ומחצה בין הערבים :
ג רביעית מה היתה משמשת. רביעית מים למצורע. ורביעית שמן לצניור.
חצי לוג מה היה משמש. חצי לוג מים לסומה. וחצי לוג שמן לתודה.
ובלוג היה מודד לכר המנחות. אפילו מנחה שר ששים עשרון. נותן לה
ששים לוג. רבי אלעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה שר ששים עשרון.

אין

ברטנורא

מודד לכל המנחות מחוק' שבה הי' מודד לחביתו כ"ג. והכ"א לא הי' שם אלא עשרון א' דכתיב
(שם כט) ועשרון א' לכבש הא' ואותו עשרון מחוק היה וכו' היו מודדין לכל המנחות והלכה כחכמים :
לא בשל שלשה לפר. כמנחת נסכים של פר דכתיב (שם כח) ושלושה עשרונים לפר הא'
לא הי' מודדין במדה אחת שיהא מחוקת ג' עשרונים שלא היתה שם מדה גדולה מעשרון : אלא
מודדין עשרונות. כל עשרון ועשרון כפ"ע. הכי גרסי' חזי עשרון מה הי' משמש שבו הי' מודד
לחביתו כהן גדול והכי פירושא לחביתו כ"ג מביא מביטו עשרון שלם והוהו כחצי עשרון שבמקדש
ולש כל חזי עשרון כפ"ע ועושה מכל חזי עשרון שם הלוח שהן לבי חלאי עשרון שנים עשר הלוח
ואיפה כולן ביחד ואה"כ מחלק כל חלה לשנים ומקריב שנים עשר חלאין בבקר ושנים עשר חלאין
בצב ובקודס שיקריב פוחת אותן לפתין כוית וכופל כל פתיתה לשנים ואינו מבדיל אבל פתיתי כל
שאר מנחות אע"פ שפתין שלהן כוית כופל אותן לבי ובי לדי ומבדיל כדתמן כפ"ו : ב שנתות
היו בחין. לא הי' שם אלא חין וכו' היו סימנים מסמרות או פנימות : עד כאן לפר. חזי החין :
עד כאן לאיר. שלישיית החין : ועד כאן לכבש. רביעית החין ואין הלכה כר' אלעזר : וכי
מה היה החין משמש. שלא הי' במקדש דבר שהי' צריך להין שלם שלעולם לא נלכו להין אלא
בשמן המשחה בימי משה ואותו שמן עדיין הוא קיים ועומד וא"כ לא היו צריכים להין : אלא מדה
יתירה דיתה שם. להשלים השבע מדות : למנחת כ"ג. היו לה ג' לוגין שמן לוג ומנחה שחרית
ולוג ומנחה בין הערבים : ג רביעית מים למצורע. דכתיב (ויקרא יד) ושחט את האפור הא'
אל כלי חרס על מים חיים שדס האפור נראה בהם ושערו חכמים רביעית הלוג : רביעית
שמן לצניור. ללחם נזירות ורביעית לא קדוש להיות כלי שרת משום רביעית מים של מזורע דהא
מודד לחביתו כ"ג רביעית שמן לכל חלה וחלה שהן י"ב הלוחות ונסכיהן ג' לוגין שמן : חצי לוג
מים לסומה. דכתיב (במדבר ה) ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרס חזי לוג מים היה ממלא מן
הכיור : חצי לוג שמן להודרה. הלכה למשה מסיני. וכן רביעית של נזיר וחזי לוג נמי לא משום
חזי לוג מים של סוטה וחזי לוג שמן של תודה הוא קדוש להיות כלי שרת אלא מפני שבו מחלק
חזי לוג שמן לכל נר ונר של מטרה : אין לה אלא לוגה. לוג אחד לכל ששים עשרון ואין
הלכה כרבי אליעזר בן יעקב : ששה לוגים לפר. דהיינו חזי החין כדכתיב (שם עו) כלול בשמן
חזי החין : וארבע לאיר. דהיינו שלישיית החין : ובי לכבש. דהיינו רביעית החין שההין י"ב
לוגין. מחצי לוג לכל נר. שצריך שיתן בה מדה שיהא דולקת והולפת מערב עד בקר ושערו
חכמים חזי לוג שמן לילי תקופת עבת הארוכים וכן היה נותן בכל נר בכל לילה ואם כבתה
נפסלה אותה פתילה והשמן מלהדליק בהו עוד אלא מסירן ונותן חזי לוג שמן אחר ופתילה חדשה
ומדליק

במודי ליום המישי

אין לה אלא לונה שנאמר למנחה ולוג שכן ששה לפי ארבעה לאי...
שלשה לפי ששה ומחצה למנחה מתצית לוג כל נר: ד מערבין
נסכי אלים בנסכי פרים. נסכי כבשים בנסכי כבשים. של יחיד בשל
צבור. של היום בשל אמש. אבר אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים
ואילים. ואם בליל אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן ונתערבו. כשרין. אם
עד שלא בליל פסח. הקבש תבא עם העומר. אף על פי שמנחתו כפולתה.
לא היו נסכיו כפולין: ה כל המדות שהיו במקדש. היו נגדשות. חוץ משל
בהן גדול שהיה גדשה לתוכה. מדות הלח בירוציהן קדש ומדות הקבש
בירוציהן חול. רבי עקיבא אומר מדות היח קדש לפיכך בירוציהן קדש.
ומדות הקבש חול. לפיכך בירוציהן חול. רבי יוסי אומר לא משיב זה.
אלא שהלח נעבר והקבש אינו נעבר: ו כל קרבנות הצבור והיחיד טענין
נסכים. חוץ מן הקבור והמעשר והפסח. והתמאת והאיש. אלא שחמאתו

ברטנורא

ומלוק: ד מערבין נסכי פרים. מנחת נסכי פרי במנחת נסכי חיל לפי שכלית שתיקו שיה
ב' לוגין לעשרון דהא תני לעיל ששה לוג לפי וכלת הווי להו ג' עשרונים דכתיב (ס) והקריב על
בן הנקר מנחה סלת שלשה עשרונים כלול בשמן הוי הכין דהיינו ו' לוגין ואליל ד' לוגין וסלת ב'
עשרונים לאל: נסכי כבשים. ג' לוגין לעשרון דכתיב עשרון א' לכבש הא' וכתיב כלול בשמן
כתיב רביעית הסין דהיינו ג' לוגין: ושל היום בשל אמש. אם הביא אמש זבחו בלא נסכים
דקי"ל אדם מביא זבחו היום ונסכיו מאלו ועד עשרה ימים ולא היום הביא קרבן אחד ושני נסכים
עמו א' כשבילו ואחד כשביל של אמש מערבין יחד אם הקרבנות הם שוין שהיו שניהם כנסים או
אילים או פרים או פרו ואליל: אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים. לפי
שמנחת פרו ואליל חריבה היא לגבי כנסים וזולעת הימנה ומנחת של כבש חסרה וזו יתירה: ואם
בללן. שכבר הלכה מות שמן כשירות כרבנן דפליגי עליה דרבי יודה בהקומן רבם ואמרו חרבה
שנתערב בכלולה קרבה. ואם עד שלא בללן נחערבו פסולות דבעי ראו לביה ולכא דהסרה לה
של כבש ושל חיל יתירה: אע"פ שמנחתו כפולה. כדכתיב באמור אל הכהנים ומנחתו שני עשרונים:
ד' שהיה גורשה בתוכה. כשהיה מחוק היה מחוק כשאר עשרון גדוש ומתני' ר' מאיר היא
דאמר ברם פריקן עשרון היה במקדש א' מחוק וא' גדוש ולית הלכתא כותיה: בירוציהן.
בדשן דלא נמי איכא גודש פורתא: מרת הלח בירוציהן קדש ומדות היבש בירוציהן חול.
בגמ' מפרש דהאי תנא סובר מדות הלח נמשחו בין מנפנים בין מנחון הלכך שפת הכלי מקדשן
לבידולין מדות היבש נמשחו מנפנים ולא נמשחו מנחון הלכך בירוצין שאינן נעשים מנפנים במקום
מיסתחן לא קדשו: ר"ע אומר מדות הלח קדש. דסבר מדות הלח נמשחו בין מנפנים בין
מנחון: מדות היבש חול. דלא נמשחו כל עיקר ומיהו מה שמודדים בהן קדוש קדושת הפה.
ונברא למאי דנריך מקדש כפה בירוצין לא מקדש להו דלא לריכי ליה: רבי יוסי אומר לא משום
זה. רבי יוסי סבר אידי ואידי נמשחו מנפנים ולא נמשחו מנחון והכא היינו עעזא משום דלא
נעבר מה שבכולי הכלי כשמוסיפין עליו נעבר ומתערב וכלל ועולה מלמעלה ומנחת שכנר קדשו
בבירוצין בתוך הכלי: והיבש אינו נעבר. אלא במקומו עומד הלכך מה שבפנים קדוש ומה שבחוץ
אינו קדוש: ו חוץ מן הקבור והמעשר והפסח והתמאת והאיש. משום דכתיב בפרשת
כנסים (במדבר טו) לפלא נדר או כנדכה בא כנדך וכנדכה עוון נסכים יאלו כבור ומעשר ופסח
וחמשתת ואשם שהן באים חובה ולא לנדכה שאין טעונים נסכים יכול אף חובות כבאי' מחמת הרגל
וברגל כגון עולות ראיה ושלמי חגיגה לא יהיו טעונות נסכים ת"ל או במועדיכם כל הבא במועדיכם
שעוון נסכים ושעירי חטאת שזאים חובה לרגל חין טעונים נסכים דכתיב נפי נסכים וכי חטבה

בן

במודי ליום המישי

של מצורע ואשמו. טענין נסכים: ו כל קרבנות הצבור אין בהם סמיכה.
חוץ מן הפר הבא על כל המצות. ושעיר המשתלח. רבי שמעון אומר אף
שעורי עבודת אילים. כל קרבנות היחיד טעונים סמיכה. חוץ מן הקבור
והמעשר והפסח והיורש סמיכה ומביא נסכים וקמיר: ה הפר סומכין חוץ
מחרש שומה וקמן. וסומא ונכרי והעבד והשליח והאשה. וסמיכה שירי
מצוה. ער הראש בשתי ידים. ובמקום שסומכין שוחטין. ותנף לסמיכה
שהיטה: ה חוקר בפסיקה מפתנופה. ובתנופה מפתמיכה. שאחד מניף
לכל החברים. ואין אחד סומך לכל החברים. וחוקר בתנופה שהתנופה
נוהגת בקרבנות היחיד ובקרבנות הצבור פתיים ובשחיטין. כדבר שיש
בו רוח חיים. וכדבר שאין בו רוח חיים. מה שאין בן בפסיקה:

ברטנורא ה"א

בן בקר. בן בקר ככלל היה בכלל ועושהו אשה דמשמע כל אשה טעון נסכים חוץ מאשה שנועט
ולמה ילאת להקים ליו מה בן בקר מיוחד שאל כנדך וכנדכה אף כל בא כנדך וכנדכה יאלו שעירי
רגלים שהן באין חטאות. שאין חטאת בא כנדך וכנדכה שאינן טעונות נסכים: חמאתו ואשמו
של מצורע טעונים נסכים. לפי שאין באים על הטא כשאר חטאות ואשמות וחטאת נזיר אינה
טעונה נסכים מכוס דנזיר חוטא הוא כדכתיב (במדבר ו) מאשר הטא על הגפש שיער עלמו מן
היין: ז פר הבא על כל המצות. על אחת מכל המלות כגון הורו ב"ד שהלכ מותר וזה פר
העלם דבר של זכור שבמקרא וסמיכה כתיבה ביה (ויקרא ד) וסמכו וקני העדה את ידיכם על
ראש הפר ושלשה מוקני ב"ד היו סומכין עליו: ושעיר המשתלח. לעזאל כתיב ביה (ס טו)
וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי: שעירי ע"ז. דכתיב בפרשת שלח וכי תשנו וכיו
ואין הלכה כר"ס: כל קרבנו' היחיד טעונים סמיכה. דעיקר סמיכה בקרבן יחיד הוא דכתיב
(ס ט) וסמך ידו על ראש קרבנו: היורש סומך. אם התנדב אביו בקרבן עולה ושלמים ומת.
בנו סומך עליו ומביא נסכים של קרבן: וממיר. אם המירו בזהמה אחרת המורה חלה עליה
ושתיהן קדושות כאלו המירה אביו: ו חוץ מחרש שומה וקמן. לפי שאין להם דעת: סומא.
דכתיב בפר העלם דבר של זכור וסמכו וקני העדה והס סנהדרין גדולה. ובסנהדרין לא היה בהן
סומא כדמוכח במסכת סנהדרין וה"ה לכל שאר סמיכות שאין סומא יכול לסמוך: וכברי. דכתיב
דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל סומכין ואין הנכרים סומכין: והעבד והשליח. דכתיב
(ויקרא א) וסמך ידו ולא יד עבדו ולא יד שלוחו: והאשה. בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל
סומכות: וסמיכה שירי מצוה. דאינה מעכבת כפרה ומיהו מעלה עליו בכתוב כאלו לא כפר:
בשתי ידים. דכתיב בשעיר המזבח (ס טו) וסמך אהרן את שתי ידיו זה כנס אב לכל הסמיכו'
שהיו נשתי ידים: ובמקום שסומכין שוחטין. שאם סמך חוץ לעזרה חוץ וסמך בעזרה במקום
שהיטה: והיבש לאסמיכה שחיטה. דכתיב וסמך ושהס: ו שאחד מניף לכל החברים.
שנתחברו להתנדב קרבן אחד שכל קרבנות נדבה יכולים להביא בזההפסח וההד מניף ע"י כולן.
אבל כולן יחד אין יכולין להניף דהויא הנייה בין ידו של זה ולקרבן ובהן שמילח ידו תחת יד
הבעלים ומניף הויא יד בעלים הנייה לא אכפת לן דהא עיקר תנופה בבעלים: בקרבנות היחיד.
כגון הזה ושוק של שלמים: ובקרבנות צבור. ככני פלרת שטעונים תנופה היים ושחוטים: ברבר
שיש בו רוח חיים. קרבן כהמה: ובדבר שאין בו רוח חיים. כגון לחמי תודה וזויר:

ה"א

פמודי ליום חמישי

גמרא מנחות מ"ד ע"א

תניא אמר רבי נתן אין קד כל מצוה קלה שבתוכה בתורה שאין מתן שכרה בעולם הזה וקעולם הבא איני יודע כמה צא וקמד ממצות ציצית מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה בכרפי הים שנומלת ארבע מאות זהובים בשכרה שיגר לה ארבע מאות זהובים ומבע לה זמן בשהגיע זמנו בא וישב עד הפתח נכנסה שפחתה ואמרה לה אותו אדם ששיגר לך ארבע מאות זהובים בא וישב על הפתח אמרה היא יכנס נכנס הציעה לו שבע משות ששה שר כסף ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סולם שר כסף ועליונה שר זהב ערתה וישבה עד גבי עליונה בשהיא ערומה ואף הוא ענה לישב ערום פגגדה באו ארבע ציציותיו ומפחו לו על פניו נשמת וישב לו עד גבי מרקע ואף היא נשמתה וישבה עד גבי מרקע אמרה לו גפה של פרס שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת צוננו ה' אלהינו וציצית שמה וכתוב בה שתי פעמים אני ה' אלהיכם אני הוא שעתידי להפרע ואני הוא שעתידי לשלם שכר עבשיו נדמו עלי בארבע עדים אמרה לו איני מניחתך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה לומד בו תורה כתב ונתן בידה עמדה ותלקח

כל רשי

ציצית מצוה קלה עשה בעלמא: גפה של פרס. נשבעה בחיי המלך שהיא שרה של פרס: ב"פ. בפסוק אחרון של פרס' כתיב שני פעמים אני ה' אלהיכם אחד בראשו ואחד בסופו: שריש למלכות. שניחנה להחגייר: אותן מצעות. לא מכרה והביאתן והוא היה מסן שכרו בעולם הזה: הוציאה כתב מידה. וכפרה לו כל המאורע שלש שנים היא מחגיירה לפי ששמה נס גדול של חומר ממות שפחו לו ארבע ליצות על פניו

פמודי ליום חמישי

קכד

כל נכמיה שריש למלכות ושריש לעניים ושריש נמלה בידה חוץ מאותן מצעות וכאת לבית מדרשו של רבי חייא אמרה לו רבי צוה עלי ויעשוני ניורת אמר לה פתי שפא עניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה פתב מידה ונתנה לו אמר לה לני זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהתר זה מתן שכרו בעולם הזה וקעולם הבא איני יודע כמה:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

קרבנא כללא למטרא דא חולקא דקדשא ורעותא דקדשא וקסמרא דא ההוא חולקא דאינון חובין וחטאין דאתיהיבו בהוראה על ההוא בשרא דקרבנא כמה דכתיב (משלי כ"ג) אם רעב שונאך האכילתו לחם וגומר כי נחלים אתה הותה וגומר. ומימניך (אמרי ה) יבא המלך והמן אל המשתה. ופאה איהו מאן דיבע ארביה למיהך בארע קשומ. וכל מאן דלא ידע לסדרא שבחא דמאריה סב ליה דלא אכרי. בגין דאצמריך צלותא דיהו שלמא לעילא. (בגין דאצמריך צלותא) מגו מחשבה ורעותא דקרא וקרא ומקד דשפון למעבר שלימו וקשורא ויחודא לעלא כגוונא דאיהו לעלא כגוונא דנפקא שלימו מעלא לתתא הכי אצמריך מתתא לעלא קשרא קשרא דקרא יאות רזא לתבריא דיהבין בארע מישר. מחשבה ורעותא. וקרא. ומלה. אלון ארבע מקשרין קשרין לבתר הקשרין קשרין פדהו כקרא אתעבידו כדהו רתיבא קרא לאשראה עכיהו שכינתא ואתעבידו כלהו לבתר ארבעה סמבין לאתעטרא בהו ושכינתא אסתמין עליהו בכל אינון קשרין עליון. מחשבה אפיה רעותא (רעותא אפיק קלא). רעותא דנפיק מגו מחשבה אפיק קלא דאשתמע והוא קרא דאשתמע סליק קשרא קשרין מתתא לעלא היכלין תתאין בעלאין קלא דאיהו קשרין קשרין ומשיך ברפאן מעלא לתתא בקחישו סמין אלון ארבעה סמבין. מחשבה ורעותא. קרא. ומקד. סמבין בסיומא דקשורא אתר דקרא אתקשר ביה כקרא ואתעבידו כלהו חר. ופאה איהו בר נש דקשר קשרין דמאריה וסמין סמבין דקרא יאות ואתפון בכך הגי מידן דקאמרן. ופאה איהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי:

משבעה

פקודי יום המישי

הלכה פסוקה

יוסף להם

מומר

חרימ'ם הלכות תפלה פרק ב'

מכאן שצ"ו קדושה ח"ב שער ה'

משעבד ימים במרחשון ויאלץ את הגשמים בברכת השנים כל זמן שמוגיר הגשם בכה דברים אמורים בארץ ישראל אבל בשעור ובסוכות ובמקומות הסמוכות לארץ והדומין להן ויאלץ את הגשמים ביום ששים אחר תקופת השנה: מקומות שהן צריכין לגשמים בימות החמה כגון איי הים הירוקים ויאלץ את הגשמים בעת שהן צריכין להן בשומע תפלתן ומקומות שהן עושין יום טוב שגני ימים אוגר מוריר הגשם בהפלת מוסף של יום ראשון של שמיני בעתה ומתפלל והולך כל ימות הגשמים:

אמרו בביתנו וברונם לברכה בשש שיתח בטהרה עובר בעשה ענאמר (י"ח) וברכה גם ואמרו על כן יתקן בן זבאי ועל לב שמימיהן לא שחו שיחת חולין וכו' ואמרו בביתנו וברונם לברכה מלה בקלע משתקא בשמים ואמרו בביתנו וברונם לברכה לא מצאתי לנוף טוב משתקא וכתוב (י"ח) ושב בקד וידום וכן בעפר פיהו וכתוב (י"ח) מנת ומיום ביד לשון ואמרו בביתנו וברונם לברכה סייג לתקפה שתקא ואמר שלמה (סלי"ח) אל תבהל על שיה ולקח אל ומהר להוציא דבר לפני האלהים כי האלהים בשמים ואתה עד הארץ על כן יהיו דבריך מעשים ואמרו

בביתנו וברונם לברכה (י"ח) באמנם אלם צדק תבררו מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישום עצמו אלם וכו' ואמרו בביתנו וברונם לברכה רבי בד הנה מטי לבאי קרא הנה רבי (ס"ח) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחז אפילו שיתקקתו שאדם משים עם אשהו עתיד לתן עליה את הדין ה' וצילנו אמרנו ויהי רצוני:

פקודי ליל ששי תורה

יהיה

מו ויעשו שתי משבצת זהב ושתי מבעות זהב ויתנו את שתי המבעות על שני קצות החשן: ועבדו פרתין מברצן דדבב ופרתין עזקו דדבב ויהבו ית פרתין עזקתא על פרתין סמרי חושנא: ויתנו שתי העבתת הזהב על שתי המבעות על קצות החשן: ויהבו פרתין גדיקתא דדבב על פרתין עזקתא על סמרי חושנא: ויה ואת שתי קצות שתי העבתת נתנו על שתי המשבצת ויתנם על כתפת האפוד אל מול פניו: וית פרתין גדיקתא דעל פרתין

כתפת

פקודי ליל ששי

קפה

סמרוהי יהבו על פרתין מברצתא ויהבנון על פתפי אפודא לקבב אפוחי: יט ויעשו שתי מבעות זהב ויעשו על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה:

ועבדו פרתין עזקו דדבב וישויאו על פרתין סמרי חושנא על ספתה די לעברא דאפודא מלניו: כ ויעשו שתי מבעות זהב ויתנם על שתי כתפת האפוד מלמטה ממור פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב האפוד: ועבדו פרתין עזקו דדבב

ויהבנון על פרתין פתפי אפודא מלרע מברקבל אפוחי לקבב בית לופי מעלניו להמן אפודא: כא וירכסו את החשן משבעותיו אל מבעות האפוד בפתיר תבדת להיות על חשב האפוד ולא ינוח החשן מעד האפוד כאשר צוה יהוה את

משה: פ ויתרון ית חושנא מעזקתה לעזקתה דאפודא פחופא דתכלתא למתניו על המן אפודא ולא יתפרק חושנא מעניו אפודא כמא די פקוד י"ת משה: ששי כשהן מחוברין כב ויעשו את

מעיד האפוד מעשה ארג כליל תבלת: ועבדת מעיקא דאפודא עובר מתי גמיר תבכא: כג ופיי המעיל בתוכו כפי

תחרא שפה לפיו סביב לא יקרע: ופום מעיקא כפיל לגייה כפום שרון תורא במקף לפימה סחור סחור לא יתפזע: כד ויעשו על שולי המעיל רמוני תבדת וארנמן ותוקעת שני משור:

ועבדו על שפולי מעילא רמוני תכלא וארננא וצבע זהורי שור: כה ויעשו פעמני זהב מחור ויתנו את הפעמנים בתוך הרמנים על שולי המעיל סביב בתוך הרמנים: ועבדו וציא דהב רבי ויהבו ית וציא כנו רמוניא על שפולי מעיקא סחור

סחור כנו רמוניא: כו פעמן ורמן פעמן ורמן על שולי

המעיל

המעיר סביב לטרת באשר צוה יהוה את משה: ס
וגא ורמונא וגא ורמונא על שפנרי מעינא סחור סחור לשמשא כמא די
פקיד יי ית משה: כז ויעשו את הכתנת שש מעשה ארג
לאחרן ולבגיו: ועבדו ית פתונין דבוניא עובד מחי לאהרן ולבגוהי:
כח ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעת שש
ואת מכנסי תבד שש משור: וית מצנפתא דבוניא וית שבת
כובעיא דבוניא וית מכנסי ביצא דבוניא שזיר: כט ואת האבנט
שש משור ותבלת וארנמן ותולעת שני מעשה
רקם באשר צוה יהוה את משה: ס וית המנא דבוניא שזיר
ותקא וארנמן וצבע והורי עובד ציר כמא די פקיד יי ית משה: ל ויעשו
את ציץ נזר הקדש ותב טהור ויכתבו עליו מכתב
פתוחי חותם קדש ליהוה: ועבדו ית ציצא כדשא דקידשא
רהב דבי וכתבו עלוהי גליפן כתב מפרש קדש ביי: לא ויתנו ערו
פתיל תכלת קתת על המצנפת מדמעלה באשר

רש"י צוה

(כח) ואת פארי המגבעות. תפארת המגבעות המגבעות המפוארים: (לא) לתת
ער המצנפת מרמעלה. וע"י הפתילים היה מוסיפין על המלנפת כמין
כתר וא"ל לומר הניץ על המלנפת שהרי בשחיטת קדשים שנינו שערו היה נראה
בין לין למלנפת שם מניח הפילין והליץ היה נתון על המלה הרי המלנפת למעלה
והליץ למטה ומחו על המלנפת למעלה ועוד הקשיתי בה כאן הוא אומר ויתנו
עליו פתיל תכלת ובענין הלוואה הוא אומר (שמות כח) ושמת אתו על פתיל
הכלת ואומר אני פתיל תכלת זה חוטין הן לקשור בהן במלנפת לפי שהליץ אינו
אלא מחוץ לאוזן ובמה יקשרו במלחו והיו קבועין בו חוטי תכלת לשני ראשו
ובאמצעיתו שבהן קושרו וסולחו במלנפת כשהוא בראשו ושני חוטין היו בכל קצה
וקצה אחת ממעל ואחת מתחת ללד מלחו וכן באמצעו שכך הוא נוח לקשור ואין
דרך קשירה בפחות משני חוטין לכך נאמר על פתיל תכלת ועליו פתיל תכלת
וקושר ראשיהם השנים כולם יחד מאחוריו למול ערפו ומוסיבו על המלנפת. ואל
תמה שלא נאמר פתילי תכלת הואיל ומרובין הן שהרי מנינו בחשן ואפוד וירכסו
את החשן וגו' וע"כ פחות משנים לא היו שהרי בשתי קלות החשן היו ב' טבעות.

החשן

צוה יהוה את משה: ס ויהבו עלוהי חומא תבכתא קמתן על
מצנפתא מלעלא כמא די פקיד יי ית משה: לה ותכל כל
עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר
צוה יהוה את משה בן עשו: פ ושלים פך פלחן משבנא
משפן זמנא ועבדו בני ישראל ככל די פקיד יי ית משה בן עבדו: רביעי
נג ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל
כליו קרסיו קרשיו בריחו ועמדו וואדגו: ואיתו ית
משבנא למשה ית משבנא וית כד מנוחי פורפוחי דפוחי עברוהי ועמדוהי
וסמכוהי: כד ואת מכסה עזרת האילם המאדמים ואת
מכסה ערת התחשים ואת פרכת המסך: וית חופאה
משכי הדגרי מסמקי וית חופאה משכי דמסגנא וית פרכתא דפרסא
ה את ארון העדת ואת בדיו ואת הכפרת: ית ארנא
דסדוהי וית אריחוי וית כפרתא: לו את השלחן את כל
כליו ואת לחם הפנים: ית פתורא ית כל מנוהי וית לחם אפיא:
לו את המנרה המהרה את נרתיה נרת המערכה
ואת כל פליה ואת שמן המאור: ית מנרתא דכיתא ית
בוצינהא בוציני סדרא וית כד מנהא וית משחא דאנהרוהא: כח ואת
מזבח הזהב ואת שמן המושחה ואת המרת הפנים

בויחיו קרי רש"י ואר

החשן וב' כתפות האפוד היו ב' טבעות האפוד שכנגדן ולפי דרך קשירה ד' חוטין
היו מ"מ פחות משנים א"ל: (לב) ויעשו בני ישראל. את המלכה ככל אשר
צוה ה' וגו': (נג) ויביאו את המשכן וגו'. שלא היו יכולין להקימו ולפי שלא
עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקב"ה הקמתו שלא היה יכול להקימו שום
אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקקן ומשה העמידו אומר משה לפני
הקב"ה איך אפשר הקמתו ע"י אדם א"ל עסוק אתה בידך נראה כמקימו
הוא נוקף וקם מאליו וזהו שנאמר הוקם המשכן הוקם מאליו מדרש ר"פ י

ייצרך

פקודי ליל ששי

וְאֵת מִסְךְ פֶּתַח הָאֹהֶל: וְיֵת מִדְּבָחָא דְדַהֲבָא בֵּית מִשְׁחָנָא
דְּרִבּוּתָא בֵּית קַמָּרֶת בּוֹסְמֵיָא בֵּית פָּרְסָא דִּתְרַע מִשְׁבְּנָא: לֹא אֵת |
מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֵת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֵת
בְּרִיּוֹ וְאֵת כָּל־כְּלָיו אֵת הַכִּיּוֹר וְאֵת־כַּנּוֹ: יֵת מִדְּבָחָא
דְּנִחְשָׁא בֵּית סִרְדָּא דְנִחְשָׁא דִּילָהּ יֵת אֲרִיחֹהוּ בֵּית כָּל מְנוּחֵי יֵת פִּיּוּרָא בֵּית
בְּסִיסָה: ס אֵת מַלְעֵי הַחֶצֶר אֵת־עַמֻּדֶיהָ וְאֵת־אֲדָנֶיהָ
וְאֵת־הַמִּסְךְ לְשַׁעַר הַחֶצֶר אֵת־מִיתְרֵיוֹ וְיֵת־תֵּיהָ וְאֵת
כָּל־כְּלָי עֲבֹדֹת הַמִּשְׁבָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד: יֵת סְבִיבֵי דְדִרְתָּא יֵת
עֲמוּדָהָא בֵּית סַבְכָּהָא בֵּית פָּרְסָא לְתַרַע דִּרְתָּא יֵת אֲמוּנֹהוּ וְסַבְכָּהָא בֵּית
כָּל מְנֵי פֶּחֶן מִשְׁבְּנָא לְמִשְׁבֵּן זִמְנָא: מֵא אֵת־בְּגָדֵי הַשָּׂרָד
לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ אֵת־בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֵת־
בְּגָדֵי בָנָיו לְבָהֵן: יֵת לְבוּשֵׁי שְׂמוּשָׂא לְשְׂמוּשָׂא בְּמִדְּשָׂא יֵת לְבוּשֵׁי
קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן בְּהֵנָּא בֵּית לְבוּשֵׁי בְנוֹהֵי לְשְׂמוּשָׂא:

פקודי ליום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו תשלום כל הסדרה ותרגום והפמרה.

מב ככל אשר צוה יהוה את משה בן עשו בני ישראל את כל העבודה: ככל די פקיד יי ית משה בן עבדו בני ישראל ית כל פקחנא: מנ וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה יהוה בן עשו ויברך אתם משה: פ וחזא משה ית כל עבדתי והא עבדו יתה פמא

רש"י

(מנ) ויברך אתם משה. א"ל י"ר שחטרה שכינה צמטסה דיוכס (מכלים ל) ויהי נועם ה' אלהינו עלינו וגו' והוא א' מ"א מזמורים שבחפלה למשה: (ג) וסבת על

פקודי ליום ששי

קפו

די פקיד יי בן עבדו וברך יתהון משה: חמישי שביעי כשהן מחוברין
מ א וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה
למימר: ג ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים
את משכן אהל מועד: ביומא ירחא קדמאה בחד לירחא
תקים ית משבנא משבן זמנא: ג ושמת שם את ארון העדות
וסבת על הארון את הפרכת: ותישני תפני ית ארונא דסבדויתא
ובמל על ארונא ית פרקתא: ד והבאת את השלחן וערכת
את ערבו והבאת את המנרה והעלית את נרותיה:
ותעל ית פתורא ותסדר ית סדרה ותעל ית מערכתא ותדקק ית בוצינחא:
ה ונתתה את מזבח הזהב לקמרת לפני ארון העדות
ושמת את מסך הפתח למשכן: ותתן ית מדבחא דדהבא
לקמרת בוסמייא קדם ארונא דסבדויתא ותשני ית פרסא דתרעא למשבנא:
ו ונתתה את מזבח העלה לפני פתח משכן אהל־
מועד: ותתן ית מדבחא דערתא קדם תרע מִשְׁבְּנָא מִשְׁבֵּן זִמְנָא:
ז ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח ונתת
שם מים: ותתן ית פיורא בין משבן זמנא ובין מדבחא ותתן תמן
פיא: ושמת את החצר סביב ונתת את מסך שער
החצר: ותשני ית דרתא סחור סחור ותתן ית פרסא דתרע דרתא:
ח ולקחת את שמן המשחה ומשחת את המשכן
ואת כל אשר בו וקדשת אתו ואת כל כליו והיה
קדש: ותסב ית משחא דרביתא ותבבי ית משבנא בֵּית כָּל דִּיבָה
ותקדש יתה בֵּית כָּל מְנוּחֵי יֵתֵי קֹדֶשׁ־א: י ומשחת את מזבח

רש"י

העלה

על הארון. ל' הגנה סמך ממילה סימס: (ד) וערכת את ערכו. סמי מערכות על

העלה ואת כל בניו ומדשת את המזבח והיה
המזבח קדש קדשים: ותרבי ית מדבחה דעלתא וית כל מנהי
יתקדש ית מדבחה ויהי מדבחה קדש קדשין: יא ומשחת את
הבזר ואת כנו ומדשת אתו: ותרבי ית פיזרא וית במסיה
יתקדש יתו: יב והקרבת את אהרן ואת בניו אל פתח
אהל מועד ורחצת אתם במים: ויתקרב ית אהרן וית בניו
זתרע משכן ומנא ותסחי יתהון במיא: יג והלבשת את אהרן
את בגדי הקדש ומשחת אתו ומדשת אתו וכהן לי:
ותלבש ית אהרן ית לבושי קדשא ותרבי יתו ומקדש יתו וישמש קדמי:
יד ואת בניו תקריב והלבשת אתם פתנת:
וית בניו תקרב ותלבש יתהון פתוניו: טו ומשחת אתם באשר
משחת את אביהם וכהנו לי והיתה להיות להם
משחתם לכהנת עולם לדורתם: ותרבי יתהון כמא די
רבימא ית אביהון וישמשון קדמי ותדי למנהי דהון רבותהון לכהנות עקם
קדריהון: טז ויעש משה בכל אשר צוה יהוה אתו
כן עשה: ס ועבד משה בכל די פקיד יתה כן עבד: ששי
ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש
חוקם המשכן: והיה בירחא קדמאה בשתא תניתא בחד לירחא
אתקם משכנא: יח ויקם משה את המשכן ויתן את
אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את
עמודיו: ואתם משה ית משכנא ויתב ית סמכוהי ושווי ית דפוחי
ויתב ית עברוהי ואתם ית עמודוהי: יט ויפרש את האהל עד
המשכן וישם את מבטח האהל עליו מדמעלה

כאשר

כאשר צוה יהוה את משה: ס ופרס ית פדסא על משכנא
ושווי ית חופאה דמשכנא עלוהי מדעלא כמא די פקיד ית משה:
כ ויקח ויתן את העדת אל הארץ וישם את הבדים
על הארץ ויתן את הכפרת על הארץ מלמעלה:
ונסיב ויתב ית סתרומא לארונא ושווי ית אריחיא על ארונא ויתב ית
בפרמא על ארונא מדעלא: כא ויבא את הארץ אל המשכן
וישם את פרכת המסך ויסך על ארון העדות כאשר
צוה יהוה את משה: ס ואער ית ארונא דמשכנא ושווי ית
פרכתא דפרסא ואמר על ארונא דסתרומא כמא די פקיד ית משה:
כב ויתן את השלחן באהל מועד על ירך המשכן
צפנה מחוץ לפרכת: ויתב ית פתורא במשכן ומנא על שדא
דמשכנא צפונא מפרא דפרכתא: כג ויערך עליו ערך לחם
לפני יהוה כאשר צוה יהוה את משה: ס וסדר עלוהי
סדר דלחם קדם ית כמא די פקיד ית משה: כד וישם את
המנרה באהל מועד נבח השלחן על ירך המשכן
נגבה: ושווי ית מנרתא במשכן ומנא לקבל פתורא על שדא דמשכנא
לדרומא: כה ויער הנרת לפני יהוה כאשר צוה יהוה
את משה: ס ואדלק בוצינאה קדם ית כמא די פקיד ית משה:
כו וישם את מזבח הזהב באהל מועד לפני הפרכת:
ושווי ית מדבחה דדבחה במשכן ומנא קדם פרכתא: כז ויקמר עליו
קמרת סמים כאשר צוה יהוה את משה: ס

ואקמר

רשי

סל לחם הפנים: (יט) ויפרש את האהל. סן יריעות העוים: (כ) את העדות.
סלוחות: (כב) על ירך המשכן צפונה. (יזמא לג) בחמי הלפוני של רוחב הכית.
ירך. כתרנומו ללא כירך הוה סהוא כלדו של אדם: (כז) ויקמר עליו קמרת
סמית וערבות כמו סחומר (סמות ל) כבקר כבקר כהיטיו את הנרות וגו':

ועל

וְאָקַמְר עֲלוֹתֵי קִמְרֵי בּוֹסְמִין כְּמֵא דִּי פְקִיד יִי יַת מִשָּׁה: שְׁבִיעֵי כַח וַיֵּשֶׁם
 אֶת־מִסְכֵּךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן: וְשׂוּי יַת פְּרָסָא דְתַרְעָא לְמִשְׁכָּנָא:
 כִּם וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שֵׁם פֶּתַח מִשְׁכָּן אֶהֱל־מוֹעֵד
 וַיַּעַר עָלָיו אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מֹשֶׁה: ׀ וַיַּת מִדְּבָרָא דְעֲתָתָא שׂוּי בְּתַרְעָא מִשְׁכָּנָא וְזִמְנָא
 וְאִסְק עֲלוֹתֵי יַת עֲתָתָא וַיַּת מִנְחָתָא כְּמֵא דִּי פְקִיד יִי יַת מִשָּׁה: ל וַיֵּשֶׁם
 אֶת־הַבִּיר בֵּין־אֶהֱל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיַּתֵּן שְׁמֵהּ
 מִים קְרַחְצָה: וְשׂוּי יַת פִּיּוֹרָא בֵּין מִשְׁכָּן וְזִמְנָא וּבֵין מִדְּבָרָא וַיַּתֵּב
 תַּפְּסֵן מִיָּא קְדוּשׁ: לֹא וַרְחֲצוּ מִכֶּנֶס מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו
 אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם: וַיִּקְדְּשׁוּן מִנְחָה מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו יַת
 יְדֵיהֶן וַיַּת רַגְלֵיהֶן: לֹב כְּבָאֵם אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד וּבְקַרְבָּתָם
 אֶל־הַמִּזְבֵּחַ יִרְחֲצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ׀
 כְּמַעֲרָהוֹן לְמִשְׁכָּן וְזִמְנָא וּבְמִקְרָבָהוֹן לְמִדְּבָרָא וַיִּקְדְּשׁוּן כְּמֵא דִּי פְקִיד יִי
 יַת מִשָּׁה: לֹג וַיִּקֶּם אֶת־הַחֲצֵר סָבִיב לְמִשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ
 וַיַּתֵּן אֶת־מִסְכֵּךְ שַׁעַר הַחֲצֵר וַיִּכְלֵ מִשָּׁה אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֲבָהָה:
 וְאִסְק יַת דְּרָתָא סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁכָּנָא וּבְמִדְּבָרָא וַיַּתֵּב יַת פְּרָסָא דְתַרְעָא
 דְרָתָא וְשִׂיצֵי מִשָּׁה יַת עֲבִידָא: מִפְּטִיר לֹד וַיִּכֶם הָעֵנָן אֶת־אֶהֱל
 מוֹעֵד וּבְכֹד יְהוָה מְלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: וְחָפָא עֲנָנָא יַת מִשְׁכָּן
 וְזִמְנָא וַיִּקְרָא בִּי אֶתְמֵלֵי יַת מִשְׁכָּנָא: לֹה וְלֹא־יִכְלֵ מִשָּׁה לְבֹא
 אֶרֶץ־אֶהֱל מוֹעֵד כִּי־שָׁבַן עָלָיו הָעֵנָן וּבְכֹד יְהוָה מְלֵא

את רש"י

(כט) ויעל עליו וגו'. אף ביום השמיני למלואים שהוא יום הקמת המשכן שמש משה
 והקריב קרבנות ליכור חוץ מאותן שלטוה אהרן ביום שנאמר (ויקרא ט) קרב
 אל המזבח וגו': את העלה. עולת התמיד: ואת המנחה. מנחת נסכים של
 תמיד כמו שנאמר (שמות כט) ועשרון סלת כליל בשמן וגו': (לא) ורחצו ממנו
 משה ואהרן ובניו. יום שמיני למלואים שהוא כולם לכהונה ותרומתו ויקדשון מניה
 כו

אֶת־הַמִּשְׁכָּן: וְלֹא יִכְלֵ מִשָּׁה לְמַעַר לְמִשְׁכָּן וְזִמְנָא אֶרֶץ שָׂרָא עֲלוֹתֵי
 עֲנָנָא וַיִּקְרָא בִּי אֶתְמֵלֵי יַת מִשְׁכָּנָא: לו וּבְהָעֲלוֹת הָעֵנָן מַעַר
 הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם: וּבְאֶסְתֵּלִּיקוֹת
 עֲנָנָא מַעֲלָיו מִשְׁכָּנָא נְטִלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְקֵיהוֹן: לו וְאִם־לֹא
 יַעֲרָה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הָעֲלֹתוֹ: וְאִם דָּא יִסְתַּלַּק
 עֲנָנָא וְלֹא נְטִלִין עַד יִזְמָא דְאֶסְתֵּלִּיקוֹתָהּ: לח כִּי עֵנָן יְהוָה עַד־
 הַמִּשְׁכָּן וְיִכֶם וְאִשׁ תִּהְיֶה לִיָּהּ בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בֵּית־
 יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מַסְעֵיהֶם: אֶרֶץ עֲנָנָא יִקְרָא בִּי עַל מִשְׁכָּנָא
 כִּי־מָמָא וְתִיּוֹ אֶשְׁתָּא בְּנֵי בְלִיָּהּ בַּהּ לְעֵינֵי כָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְקֵיהוֹן:

חזק

ומפסירין והשלם כל המלאכה במלכים א' סימן 9

סכום פסוקי דספר ואלה שמות אלף ומאתים ותשעה. ארמ סימן וחליו אלהים לא תקלל: ופרשיותיו
 י"א אי זה בית אשר תבנו לי סימן, וסדריו כ"ט ולילה ללילה יחודה. דעת סימן, ופרקיו
 ט' תורת אלהיו בלבו סימן: מנין הפסוקות תשע וששים והסתומות חמש ותשעים סך הכל
 מאה וששים וארבע פרשיות ישלה עורך מקודש ומליון יסעודך סימן:

רש"י

כו ביום קדש משה עמהם: (לכ) ובקרבתם. כמו ובקרבם כטיקרו: (לח) ולא
 יכול משה לבוא אל אהל מועד. (ת"כ פ' ויקרא) וכמוז א' אומר (במדבר ז)
 ובחל משה אל אהל מועד בח הכחוז השלישי והכריע ביניהם כי שכן עליו הענן
 אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא נסתלק הענן נכנס ומדבר
 עמו: (לח) רעיוני כל בית ישראל בכר מסעיהם. בכל מסע שהיו נוסעים
 היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע וכן (בראשית
 יג) וילך למסעיו וכן (במדבר לג) אלה מסעי. לפי שמקום החנייה חזרו ונסעו
 לכך נקראו כולן מסעות: הסלת פרשת פקודי

הפמרת פקודי כמנהג האשכנזים במלכים א' סימן ד'

* וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּוָאָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַת יְהוָה
 וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קִנְיָו וְדָוָד אָבִיו אֶת־הַבְּסָף
 וְאֶת־הַחֶהָב וְאֶת־הַחֲפָלִים נָתַן בְּאֶצְרוֹת בֵּית יְהוָה: כ אֲזַי יִקְהַר

שלמה

שְׁלַמָּה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּרְאֵשׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂאֵי הָאֲבוֹת
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלַמָּה יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת אֶת־אָרוֹן
בְּרִית־יְהוָה מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן: וַיִּקְהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלַמָּה
כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּירַח הָאֲתָנִים בַּחֹג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי:
וַיָּבֹאוּ כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הָאָרוֹן: הַיַּעֲלוּ
אֶת־אָרוֹן יְהוָה וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּרְאֵשׁי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר
בְּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אוֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם: וְהַמֶּלֶךְ שְׁלַמָּה וְכָל־עַדַּת
יִשְׂרָאֵל הַנוֹעְדִים עָלָיו אָתּוּ קִפְנֵי הָאָרוֹן מִזִּבְחִים צֶאֱן וּבִקֵּר אֲשֶׁר
לֹא־יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנוּ מִלֵּב: וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אָרוֹן בְּרִית־
יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֶרֶץ־דְּבִיר הַבַּיִת אֶרֶץ־קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים אֶל־תַּחַת
כְּנָפֵי הַכְּרֻבִים: הַ כִּי הַכְּרֻבִים פָּרְשִׁים כְּנָפֵים אֶרֶץ־מְקוֹם הָאָרוֹן
וַיִּסְכּוּ הַכְּרֻבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בְּדִיו מַלְמַעְתָּה: וַיֹּאדְכּוּ הַבְּדִים
וַיִּרְאוּ רֵאשִׁי הַבְּדִים מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יָרְאוּ הַחֹזֶצֶה
וַיְהִי שֶׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: יֵאֵין בְּאָרוֹן לֹם שְׁנֵי לַחֹת הָאֲכָנִים
אֲשֶׁר הִנֵּחַ שָׁם מֹשֶׁה בְּחָרֵב אֲשֶׁר פָּרַת יְהוָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: יֵאֵ וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ
וַהֲעֲגֹן מִלֵּא אֶת־בַּיִת יְהוָה: יֵאֵ וְלֹא־יִכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד
לְשֵׁרֵת מִפְּנֵי הָעֲגֹן כִּי־מִלֵּא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בַּיִת יְהוָה: יֵאֵ
אָמַר שְׁלַמָּה יְהוָה אָמַר לְשִׁבְן בְּעַרְפָּקוֹ: יֵאֵ בְנֵה בְנִיתִי בַיִת זִבְךְ
קֹדֶ מְכוֹן לְשִׁבְתֶּךָ עוֹלָמִים: וַיִּסַּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיִּבְרַךְ
אֶת־כָּרְאֵשׁי יִשְׂרָאֵל וְכָרְאֵשׁי יִשְׂרָאֵל עֲמָדָה: וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִיו אֶת דְּוֹד אָבִי וּבִידוֹ מִלֵּא
לֵאמֹר: יֵאֵ מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם
לֹא־בְחַרְתִּי בְּעִיר מִכָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת בַּיִת קְהִיזוֹת שְׁמִי
שֶׁם וְאֲבַחֵר בְּדוֹד קְהִיזוֹת עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל: יֵאֵ וַיְהִי עִם־דְּבַר
דְּוֹד אָבִי לְבָנוֹת בַּיִת לְשֶׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: יֵאֵ וַיֹּאמֶר יְהוָה

אל

אֶל־דָּוִד אָבִי יֵעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבַבְךָ לְבָנוֹת בַּיִת לְשִׁמִּי
הַמִּיבֵּת כִּי הָיָה עִם־לְבַבְךָ: כִּי־רַק אֵתָה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי
אִם־בְּנֵךְ הַיָּצֵא מִחֲרָצֶיךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לְשִׁמִּי: כִּי וַיָּקָם
יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר וַאֲקָם תַּחַת דְּוֹד אָבִי וַאֲשַׁבֵּב עַל־
כַּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְאֲבָנָה הַבַּיִת לְשֶׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: כִּי וַאֲשֶׁם שֶׁם מְקוֹם לְאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר
כָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאֹו אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפסרה ומומור יי מלך נאות
לבש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר מהרות
שהוא נגד היסוד בחינת היום :

משנה ידיים פרק א'

מי רביעית נותנין לידים. לאחד אף לשנים. מחצית לוג. לשלשה או
לארבעה. מלוג. לחמשה ולעשרה ולמאה. רבי יוסי אומר. ובלבד
שלא יפחות לאחרון שבהם מרביעית. מוספין על השניים. ואין מוספין
על הראשונים: בבלה הרבים נותנין לידים. אפי"ו בכלי נגלים. בכלי
אבנים. בכלי אדמה. אין נותנין לידים. לא בדפנות הכלים. ולא בשוקי

ברטנורא המחזק

פרק א מי רביעית. מים שיש בהן שיעור רביעית הלוג שהוא ציה ומחצה: נותנין לידים
לא אף לב'. לאחד בעינין מחלה רביעית אף לשנים אם היו בו מחלה רביעית
ונטל הראשון ואח"כ הכי אף ע"ג דלא הוי רביעית גבי שני שפיר דמי הואיל ומשירי טהרה א"ו
ורמ"ם פי' דדוקא מים שניים הוא דלא בעי' רביעית לכל חד וחד הואיל וכבר נטהרו ידיו
משטיפה ראשונה אבל במים ראשונים אין פחות מרביעיה לכל א' ורבותי לא פרושו כן: מחצית לוג
לג' או לד'. לפי שיעורא דרביעית לשנים היה די ברביעית ומחצה לג' אלא כיון דנפישו גברא
חייסין שמא לא ידקדקו יפה ליעול עד הפרק שכ"א מלמס במים מפני חבירו ומיהו אי איכא
רביעית ומחצה ונטל הראשון מהם חצי רביעית הא ודאי דיועיל רביעית הנשאר לג' האחרונים
דאפי' בחלה סני לג' ברביעית כ"ש השתא דאחי משירי טהרה וכי לא מהני הכא כ"מ הוכח דלא
נשאר לג' האחרונים רביעית: ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית. סיהיה בכלי
בשעה שהאחרון נטל את ידיו רביעית ואין הל' כר"י: מוספין על השניים ואין מוספין
על הראשונים. דין כ"י שריך ליעול ידיו עד הפרק ולאחר שנטל ידיו בשטיפה א' אע"ג דידיו
טהורות אם קנה אותם במפה מכל מקום אם חזר ונגע במים שעל המפה ידיו טמאות ואם נגע בהן
כבר של טרומה נטמא ולכך אורחיה דעבד שטיפה אחרת במים שניים לטהר המים הראשונים
שע"ג ידיו והשתא קאמ' דאם נתן המים שניים ולא הגיע לפרק יכול להוסיף עליהם ולספוך מים
במקום שלא ספך שם תחלה ויטהר המים הראשונים שע"ג ידיו אבל על הראשונים אם לא הגיעו
לפרק אינו יכול להוסיף אלא צריך לנגב ידיו ולחזורו לספוך בבת א' מים שנינו לפרק: ב' בכלי
נדרים. כלים ששויין מגללי הבקר דלא חשיבי כלים לענין טומאה: ולא בדפנות הכלים ולא
בשולי המחץ. משום דשגרי כלים נהו: ולא במגופת החבית. דלא להשתמש בהוכה ענינא

אלה

פקודי ליום ששי

הפחין ולא במגופת החבית. ולא יתן לחברו בחגניו מפני שאין ממלאין ואין מקדשין ואין מוין מי תפאת. ואין נותנים לידים. אלא בכלי ואין מצילין בצמיד פתיל אלא בדים. שאין מצילין מיד כלי חרש אלא בדים: המים שנפסקו משתית הבהמה. בכלים פסולין ובקרקעות פשרים. נפל לתוכן דיו. כומס. וקנסתום. ונשתנו מראיהן פסולין. עשה בהם מלאכה. או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון תתימני אומר. אפילו נתפגו לשרות בנות. ונפל לשני פשרים: ה הדיח בהם את הפלים או שמיתח בהם את המדות פסולים. הדיח בהם פלים מודחים. או חדשים פשרים. רבי יוסי פוסק בחדשים: ה המים שהצחתום ממפיר בהן את הג'וסקין פסולים. ובשהוא מדיח את ידיו בהן. פשרים. הכל פשרים ליתן לידים. אפילו חרש שומה וקמן. מניח חבית בין ברפיו ונומל. מטה חבית על צדה ונומל. והקוף גותן לידים. רבי יוסי פוסק בשני אלו:

ברטנורא

אלא כסוי להכית: בחפניו. שלא ימלא חפניו מים וישפוך פניו חרו: שאין ממלאים. מלוי מים חיים לקדש בהן מי חטאת של אפר פרה דכלי בעינן דכתיב מים חיים אל כלי: ואין מקדשין. נתינת האפר על גבי המים: ואין מוין. טעובל האזוב בכלי כדי להזוח: צמיד פתיל. שכרי כלי חרש שהקופן למיד פתול ומונחין בהל המת אין מילין על מה שכתוב: שאין מצולין. כמו ואין מילין ודוגמתו כפ"ק דביצה שאפר כירה מוכן הוא ופירשו בגמרא ה"ק ואפר כירה מוכן הוא: מיד כ"ח. אם נפל סרן בחוך כ"ח נטמא כל מה שבאורו חוך מכלים ואדם שאין מטמאין מאור כ"ח דכתיב כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל אוכלים ומטמאין מיטמאין מאור כלי חרש ואין אדם וכלים מיטמאין מאור כלי חרש ואם שכרי כלים נהניס בתנור של חרש ושרץ בתנור אין השכרים מילין על האוכלין שכתוב: ה שנפסלו משתיית הבהמה. כגון מחמת סרחון אבל שנפסלו מחמת טיט אפי' בקרקע פסולים: בכלים פסולים. דלא תקון רבנן נטילה אלא בראוין לשתיית בהמה: בקרקע כשרים. להטביל הידים דהא מקוה נינהו וכל נופו טעובל בהן ידיו לא כ"ש: קומס. גומ"א בלע"ז: וקנסתום. ודראל"י ומוהיר בעין וזכית: עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולים. משום דבעלן ונשתנו מתורת מים: אפילו נתכוון לשרות בזה. בתמיה. וכי אפילו נתכוון לשרות פתו במקום א' ונפל במקום אחר יהיו פסולין והלא לא נתכוון ולא בטלם אלא ודאי כשרים הם. ואין הלכה כר"ש התימני: ד' או שמוחה בהן את המדות. להלוותיט שדבקה בהן ואינה יוצאה אלא בדוחק להכי תנן לשון מיחוי כמו מיחוי קרבו דתנן בפסחים פ' אלו דברים: פוסק בחדשים. דלע"פ שהם נקיים אין רגילות להשתמש בהם עד שדיחום תחלה ואין הלכה כר"י: ד' גלוסקין. ככרות להם נקי וטהורה: ואם הדיח בהן ידיו. ופח את הגלוסקין בידו: כשרים. המים שכלי לנטילה שלא נעשית מלאכה במים שכלי אלא במים שלקח בחפניו: מניח חבית בין ברביו. וברכיו מסייעין לשפוך והיינו כה גברא ומ"ה לא פליג ר"י בהא: ומטה חבית על צדה. ואפילו הלך וישב לו אחר כך. וההכית שופכת מים כל היום כלו מחמת הטיותו הוא וחשיב כה גברא: והקוף. חיה שמתה מוג"א בלע"ז ויש לה ידים כדרי אדם: נוטל לידים. דכה נתן בעיניו כה אדם לא בעיניו: ר"י פוסל בב' אלו. בקוף ובמטה חבית על לדה. בקוף משום דבעי' כה אדם וליכא ומטה חבית על לדה לאו כה גברא חשיב ליה. ואין הלכה כרבי יוסי:

גמרא גדה דף קי"ט ע"ב

רב נחמן אומר בדם הקוה. מתיבי מעשה ותקה רבי מאיר בקילור

פקודי ליום ששי קצא

בקילור ורבי תלה בשרף שקמה מאי לאו אאדום לא אשאר דמים אממר ומר זוטרא ורב אשי הווי יתבי קמיה אומנא שקרי ליה קרנא קמיינתא לאמימר חויה אמר להו אדום דתנן כי האי שקרי ליה אהריתי אמר להו אשתני אמר רב אשי בגון אנא דכא ידענא בין האי להאי לא מבועי כי למחוי דמא:

רש"י

רב נחמן. אמהנימין קאי: ותקה ר"מ. כחם: בקילור. אנפלשטר ודדום הוא ונעסקה בו אלמא קילור דומה לדם נדות ואף על גב דלא הוי כומק כולי האי וקסי' לכולו דריקו בין דם בחור לדם נשוי משום דכומק טפי ובין דם מאכלה של ראש לשאר דם מאכלה: אומנא. מקוץ דם כקן: בין האי להאי. בין קמא לבהרא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

הו אמר רבי שמעון פתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת סאי מעמא בגין דלא אתחוי דינא בהאי יומא ואי תיכא הא לגבוה סקא בכל מושבותיכם סאמר ולא לגבוה והוא דסקא לגבוה לאפפיא דינא אחרא סקא דתנינן אית אשא אכלא אשא ואשא דמדבחה אכלא אשא אחרא ובגניי כה אתגליא עתיקא קדישא בהאי יומא ספר שאר יוסין ובזמנא דאתגליא עתיקא לא אתחוי דינא בגלל וכך עלאין ותתאין משתבחין בתרונותא שלימתא ודינא לא שרמא תאנא פתיב כי ששית ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ששית ימים ודאי ולא בששית והג' יוסין כדישין עלאין אקרו יומי דשכא קדישא אתפליל בהו ואינון אתפלילין ביה זבאה תולמהון דישראל ספר עמין עובדי עבודה זרה עליהו פתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם תיום פדכם תיום:

הלכה פאוקה יוסף רהם מוסר

הרסב"ם הלכות שבת פ"ב סספר שערי קדושה ח"ב שער ח

לא יתן אדם בערב שבת פלים לאימן נכרי בשיתין אף על פי שפסק עמי אכא בקרבי שצא בהן ספיתו קודם שחשיכה ובן לא יסבור אדם תפציו לקביו ודא בשאילנו ולא בלגנו ולא משפגענו ולא יתן לו כפתנה אלא בקרבי שצא באותו חפץ מפתח אפרו רבותינו וקרונם דברקה אפילו דברים שאין בהם טפיטו הו נקבין על פנקסו של אדם וקורין קפניו בשעת טימתו וכו'. ואפרו רבותינו וקרונם דברקה שתיקחו של אדם מביאתו ידיו עגנה והעגנה היא ראש לקב וראש שמים ובשעת שאינו

מפתח ביתו קודם השבת ששקל וזמן שהוא
 בביתו אין אדם יודע אימתו נחתו לו
 ודשיוצא הנכרי מביתו בשבת ותקע
 ישראל בידו וראה כמו שהקנהו לנכרי
 או משקנו או פסק עמו או מבר לו בשבת:
 הנותן אגרת לנכרי להליכה לעיר אחרת
 אם קצץ עמו שבר הולכה מטר ואפילו
 נתנה לו ערב שבת עם חשיכה והוא שניצא
 מה מפתח ביתו קודם השבת. ואם
 לא קצץ אם יש במדינה אדם קבוע שהוא
 מקצץ האגרות ושולחם איתם לכל מדינה
 ומדינה עם שלוחיו מטר לתן לנכרי
 האגרת והוא שיהיה שהות ביום גדי שניגע
 לבית הסמוך לחומה קודם השבת ששם
 זה שמקצץ האגרות ושולחן לביתו סמוך
 לחומה הוא. ואם אין שם אדם קבוע רבה
 אלא הנכרי שנותנין לו האגרת הוא
 שמוציאה לעיר אחרת אסור לשלוח ביד
 הנכרי האגרת לעולם אלא אם גזקצץ
 לו דמים:

בכדי לזכות הרבים שיוכלו לקיים מצוות קביעת המורה ששבת קודש הוספנו סדר
 הלימוד להגות בו ביום שבת קודש והס לקוטי פ"ד משנה והלכה והגדה וזכר
 כפי שנמלא כתוב בספר יו"ט:
 ודרווח נפש החרדים לדבר ה' הוסיף הרב המובהק וכו' הר"מ פ"ש נר"ו
 מפ"ק (המחבר ס' תו"ח ואלף המגן וכו') ללקט אורות נחמדים עניני
 שבת מספרי מוסר והלכה פסקה מש"ע וש"פ ואחרונים דברים שלא נודעו
 לרבים והמה דברים השכיחים והכל כלשון לח ונקי וקרא בשם הנאות להם
 מנחת שבת:

קודם הלימוד ביום השבת קודש יאמר זה בכוננה:

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה ב"ה ביחודא
 שלום בשם כל ישראל. הריני לומד כדי שיביאני הלימוד לשמור שבת
 כהלכתה ואוכה להתעורר באהבה ויראת השם יתברך ולזכות ליום שבוולו שבת
 וקדושה ומנוחה:

כתב האר"י ז"ל ביום השבת יכין בז' שמות אלו:

יוד חי וי יהי. יוד הי ואו הי. יוד הא ואו הא יוד הו והה (שם ד' מילואי אה"ה)
 אלף הי יוד הי. אלף הא יוד הא. אלף הה יוד הה (שם ג' מילואי אה"ה) ושם ית
 בגימטריה שבת:

ולקחתם

תורה (ויקרא כ"ד)

א וקחת סלת ואפית אתה שתיים עשרה חלות שני עשרונים
 יהיה החלה האחת: ב ושמת אותם שתיים מערכות
 שש המערכת על השדחן המהר לפני יהוה: ג ונתת ער-
 המערכת לבנה זכה והיתה לחם לאזכרה אשה ליהוה:
 ד ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה תמיד מאת
 בני ישראל ברית עולם: ה והיתה לאחון ולבניו ואכלהו
 במקום קדש פי קדש קדשים הוא לו מאשי יהוה חק עולם:
 רש"י

(ב) שש המערכת. שש חלות המערכת האחת: השדחן המהור. של זהב טהור.
 ד"ח על טהרו של שלחן שלח יחיו הסניפין מנביהין את הלחם מעל גבי
 השלחן (מנחות ל"ו ט"כ): (ג) ונתת ער המערכת. על כל אחת משתי המערכות
 היו שני צידי לבונה מלא קומץ לכל אחת: והיתה הלבונה הזאת: ללחם
 לאזכרה. שאין מן הלחם לבונה כלום אלא הלבונה נקטרם כשמשלקין אותו
 בכל שבת ושבת והיא לזכרון ללחם שעל ידה הוא נזכר למעלה כקומץ שהוא
 לזכרה למנחה: והיתה. המנחה הזאת שכל דבר הבא מן הצבואה בכלל מנחה
 הוא: (ה) ואכלהו. מוסב על הלחם שהוא לשון זכר:

נביאים (ישעי נ"ח)

א ונתת יהוה תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתיה יחליץ
 והיית בגן רוה וכמוצא מים אשר לא יבובו מימיו:
 ב ובנו ממך חרבות עולם מוסרי דור ודור תקומם וקרא לה
 גדר פרוץ משובב נתיבות לשבת: ג אם יתישב משבת רגלה
 עשות הפצה ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יהוה
 מכבוד וכבודתו מעשות דרכיה ממצוא הפצה ודבר דבר:
 ד אז תתענג ערי יהוה והרפתיה ערי במותי ימיו ארץ
 והאכלתיה נחלת יעקב אביה פי יהוה דבר:
 רש"י

(א) בצחצחות. צעת למאון וזכורה כך תירגס יונתן: יחליץ. זיין כמו חלוי לצא
 (במדבר לא): (ב) משובב נתיבות לשבת. תירגס יונתן מהיב רשיעא
 לאורייתא. משובב כמו משיב. לשבת ליישובו של עולם: (ד) נחלת יעקב אביך.
 צחלה בלא מלרים כמה שנאמר ופרלת ימה וקדמה וגו' (בראשית כח) לא כאברהם
 שנאמר (שם יג) הארץ אשר אתה רואה ויעקב שמר את השבת שנאמר (שם לג)
 ויחן את פני העיר שקבע תחומין עם דמדומי תמה כך פירש רבי שמעון:

כלל

משנה שבת פרק ד

כָּלֵל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּשַׁבָּת. כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עֵקֶר שַׁבָּת. וְעָשָׂה מְלָאכֹת
 הַרְבֵּה בְּשַׁבְתּוֹת הַרְבֵּה. אֵינּוּ חַיֵּב אֶלָּא תַּמְאֵת אַחַת. הַיּוֹדֵעַ
 עֵקֶר שַׁבָּת וְעָשָׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְתּוֹת הַרְבֵּה. חַיֵּב עַל כָּל
 שַׁבָּת וְשַׁבָּת. הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא שַׁבָּת וְעָשָׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְתּוֹת
 הַרְבֵּה. חַיֵּב עַל כָּל אֶב מְלָאכָה וּמְלָאכָה. הַעוֹשֶׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה
 כִּיעוֹן מְלָאכָה אַחַת. אֵינּוּ חַיֵּב אֶלָּא תַּמְאֵת אַחַת: אַבּוֹת מְלָאכֹת
 אַרְבָּעִים חֶסֶר אַחַת. הַזּוֹרֵעַ וְהַחֹרֵשׁ וְהַקּוֹצֵר וְהַמְעִיֵר. הַדָּשׁ.
 וְהַזּוֹרֵה. הַבּוֹרֵר. הַמּוֹחֵן וְהַמְרַקֵּד וְהַלֵּשׁ וְהַאֹפֶה הַגּוֹזֵז אֶת הַצֵּמֶר
 הַמְרַבֵּנוּ וְהַמְנַפֵּצוּ וְהַצּוֹבְעוּ וְהַפְּהוּהוּ. וְהַמְיַסֵּךְ וְהַעֲשָׂה שְׁתֵּי בְּתוּי גִירָן.
 וְהַזּוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין. וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר וְהַתּוֹתֵיר. וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי
 הַפִּירוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לַתּוֹפֵר שְׁתֵּי הַפִּירוֹת. הַצֵּד צָבִי. הַשּׁוֹחֵטוֹ

ברטנורא

פרק ז כלל גדול. השוכח עיקר שבת. ככזור אין שבת בתורה ואע"פ דמטיקרא שמע ועכשיו
 סכחו: אין חייב אלא תמאית אחת. על כל השבתות שחלו דכולה שנתה הראה
 הוא דכתיב את שבתותי תשמרו ומשמע שמינה אחת לשבתות הרבה: הירדע עיקר שבת. שיש
 שבת בתורה ונאסרו בו מלאכות: ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה. ע"י כנגת שבת
 שאינו יודע ששבת היא: חייב על כל שבת ושבת. האמת אחת ועל זה נאמר ושמרו בני ישראל
 את השבת דמסמט שמינה לכל שבת ושבת כלומר שהייב העשה על כל שבת ושבת ואע"פ שלא נודע
 לו בינתיים והעלם אחד הוא אמריק ימים שבינתיים הוי"ן ידועה שה"א שלא שמע בינתיים האתו
 היום שבת היה אלא שלא חזר במלאכות שמעו בו הלכך כל שבת ושבת שנתה אחת היא: הירדע
 שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה. שלא ידע שמלאכות הללו אסורות ועשאן כמה פעמים בכמה
 שבתות: חייב על כל אב מלאכה. האמת אחת ואע"פ שחזר ופסלן בכמה שבתות כל אב מהן
 חדא שנתה היא דהא לא נודע לו בינתיים והא ליכא למימר ימים שבינתיים הוי"ן ידועה להלך דמסמט
 ימים שבינתיים אין לו לדעת איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת אלא ח"כ יכב ועסק לפני הכמיה
 בהלכות שבת והוא הדיון שהייב על שתי הולדות של שתי אבות הלכות על כל אחת האמת אחת
 אבל אי עניד אב וחולדה ידידי או שתי תולדות של אב אחד לא מחייב אלא חדא כדקתני סיפא
 בעושה מלאכות הרבה משין מלאכה אחת איזו חייב אלא אחת כגון שתי תולדות של אב אחד מסוב
 דהוי כעושה וחוזר ועושה בהעלם אחת ואין חלוק האמת בהעלם אחת אלא בנופי עניות שאין
 דומים או בחלוק שבתות לענין שנתה שבת: ב הורע והחורש. הא דלא תנא הכורש ברישא
 ודבר הורע כדרך כל הארץ לאכשמיין שאם היה קרקע קשה וחרשו וחרשו ואח"כ חזר וחרשו
 מחייב אחריתא שנייה משום חורש: הקוצר. בזרעים והמלקט בהולנות חייב משום קוצר: המעמר
 אוסף זרעים הלוזים וזוהרם אל מקום אחד: והזורה. נרחת לרוח: הבורר. פסולת בידו או
 בכברה: והמרקד. כנסה ואע"פ דהוי כלבו חדא ניכסו דלהפרים פסולת מחוץ האוכל נעשו שלבתו
 משום דשלבטן הוו במשכן אע"פ דדמי להדדי חשיב לכו כל חדא בהנפי נפשה. א"נ לפי שאין
 צבת אחת אלא זה אחר זה: האופה. לא הויא במשכן דאין אפייה אלא צבת ופת לא שייכא
 במלאכת המשכן אלא תנא סדורא דפ"ז נקט ומיהו מבשל שהוא מעין מלאכה לויש הוה במשכן כסמנין
 על צבע תכלת והרנמן ותולעת שני. והמניס בקדרה והנותן כסוי על גבי קדרה העומדת על
 האש הייב משום מבשל וכל כך קריא דחשיב במתניתין כורע הקוצר הדם וכו' כלבו הוי כסמנין
 על צבע: מלכת המשכן: הגוזז צמר. וכל שאר מלאכותיהם שייכא במלכת תכלת של מלאכת המשכן:
 המלבינו. מכנסו נהר: המנפצו. חובטו כבשע או נמי סורקי גומסק: דהייסך. אורד"ר בלע"ז

בר

והמפשיטו המורחז והמעבד את עורו והמוחקו והמתכוו. הפותב שתי
 אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות. הפונה והפותר. המכבה
 והמבעיר. המכה בפטיש. המוציא מרשות רשות. הרי אלו אבות מלאכות
 ארבעים חסר אחת: ויעוד כָּלֵל אחר אמרו. כָּלֵל הפֵּשֶׁר דהצניע. ומצניעין
 כְּמוֹהוּ והוציאו בְּשַׁבָּת. חַיֵּב עָלָיו תַּמְאֵת. וְכֵן שְׁאִינוּ פֶּשֶׁר לְהַצְנִיעַ. וְאִין
 מַצְנִיעִין כְּמוֹהוּ וְהוֹצִיאוּ בְּשַׁבָּת אֵינּוּ חַיֵּב אֶלָּא הַמַּצְנִיעוֹ: י הַמּוֹצִיא תָּבֵן
 כְּמֵלֵא פִי פֶּרֶה. עֵצָה כְּמֵלֵא פִי גִמְר. עֵמִיר כְּמֵלֵא פִי מֵלֵא עֹשִׂים כְּמֵלֵא
 פִי גְדִי עָלֵי שׁוֹם וְעָלֵי בְּצָלִים לְחִים כְּגֵרוֹגֶרֶת. יבִשִׁים כְּמֵלֵא פִי גְדִי. וְאִין
 מַצְמֵרְפִין זֶה עִם זֶה מַפְגִּי שְׁלֵא שׁוּוּ בְּשַׁבְתּוֹתֵיהֶן. הַמּוֹצִיא אֲבָלִים כְּגֵרוֹגֶרֶת
 חַיֵּב. וְהַמַּצְמֵרְפִין זֶה עִם זֶה מַפְגִּי שְׁשׁוּוּ בְּשַׁבְתּוֹתֵיהֶן. חוֹץ מִקְלִיפֵיהֶן
 וְגֵרְעֵיהֶן וְעוֹקְצֵיהֶן וְסָפֵן וּמוֹרְסָנָן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר חוֹץ מִקְלִיפֵי עֲדָשִׁים
 שַׁבְתּוֹת שְׁלֹת עִמְהֶן:

ברטנורא

תנו

בתי גירין. שנותן שני חוטין בתוך הבית ניר: הפוצע. מסיר חוטי הערב מעל השתי או השתי
 מעל הערב לצורך אריגה: והקושר והמתיר. ככן ליידי הלזון שממנו עושין התכלת קושרין ומתירין
 שפעמים לריך ליעול חוטין מרשת על זו להוסיף על זו ומתיר ככאן וקושר כאן ותופר וקורע נמי הוי
 בירישות ככן יריעה שאכלה עם ונקבה זו נקב קטן ועגול לריך לקרוע למטה ולמעלה את הכב
 שלא תהא התפירה עשויה קמטין קמטין: והתופר שתי תפירות. והוא שקטן דלי לא שקטן לא
 קיימי ומחייב תרתי משום קושר ומשום חופר: הצד צבי. וכל מלאכת עורו נוהגות בתחשים
 בעורותיהן: המולחו והמעבדו. כש"ס מקשה היינו מולח היינו מעבד אלא אפיק חד מנייהו
 זעיל שרטוט במקומו ששרטוט מאבות מלאכות הוא: המוחקו. מנגד שער: מוחכו. מקליעו
 זמחכו לרצועות וסדלים: וכותב ומוחק. הוי במשכן שכן רשמים נקרשים ליעד איזו כן וזוג
 וכותב אות בזה ואת בזה ופעמים שטעה ומוחק: מכבה ומבעיר. באש שחתה דוד הסמנין:
 מכה בפטיש. הוא גמר פלאכה שכן אומן מכה בסדן כגמר מלאכה ואין מכה בפטיש חייב אלא
 כגמר מלאכה ומניגל דרישא דמנה אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אף על גב דהדר חשיב להו
 חדא חדא אחא לאכשמיין דאפילו עניד אינש. כל מלאכות שבעולם בשבת אחת בהעלם אחת אי
 אפשר שיתחייב יותר מארבעים האמות דכלהו שאר מלאכות תולדות להנך אבות ואשתכח דעביד אב
 זתולדה דיליה ולא מחייב אלא חדא: ג כל הכשר להצניע. שהוא דבר העשוי לצורך אדם:
 ומצניעים כמוהו. שיש בו שיעור הראוי להצניע: אינו חייב אלא המצניע. אם נעשה
 השוכח על אדם אחד והצניע חייב על הוצאתו אם הוציאו אבן אדם אחר אינו חייב עליו דלגביה
 לאו מלאכה היא: ד עצה. תכן של מיני קטניות: כמלא פני גמול. שיעורו גדול ממלא פני פרה
 וכמלא פני פרה לא מחייב בענה דהא לא הוי לפרה: עמיר. קטין של שלגין: פי שרה. נפיש
 מפי גדי הילכך עמיר דלא הוי לגדי לא מחייב כמלא פני גדי עד דאיכא מלא פני טלה אבל עשבים
 הוואיל והוי לגדי ולטלה מחייב אפילו כמלא פני גדי: לחין. הראוין לאדם: כגרוגרת. דוה שיעור
 לכל מאכל אדם בשבת אבל כמלא פני גדי לא דלחיס לא חזו לגדי: ה ומצמרפין. כל אוכלי אדם
 שע"ו: חוץ מקליפיהן. שאין אוכל ואין משלימין השיעור: ועוקציהן. וזכ הפרי דהוא עץ
 בעלמא: וסובן. קליפת החטים הנטרת מחמת הכתישה: ומורסנן. הנשאר כנפה ורמב"ם פי
 איפכא דמורסנן הוא עבה וגרוע מסובין: חוץ מקליפי עדשין. שמטרפין: שמתבשלות עמהן.
 לאפוקי הקליפות החיוניות שהן נושרות כשעושה מהן גורן וקליפי הפול בזמן שהן לחין ומתבשלין
 עם קליפתן לרבי יהודה מטרפין עם האוכלין לשעור גרוגרות אבל יבשים לא שאין כאלהן בקליפתן
 לפי שהם גראים כזבובין בקערה ואין הלכה כרבי יהודה:

תלחה

גמרא שבת דף ק"ו

תנו רבנן פמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש. רבי חזקוני אמר ארבע. אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו. (שמות מ"ו) ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה. רבי חזקוני סבר הני תלמידי חכמים לא מאורתא. ורבנן סברי בהדי דאורתא. תנא רבי אליהו כל השנה הלכות בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם תבא שנאמר הלכות עולם לו אל תקרי הלכות אלא הלכות: אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא. תלמידי חכמים מרבים ללמוד בעולם. שנאמר וכל בניה למודי ה' ורב שלום בניה. אל תקרי בניה אלא בניה. שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול. יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך. למען אחי ורעי אברה נא שלום בך. למען בית ה' אליהו אבקשה טוב לך. ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

רש"י

תלתא היום. למנין שלש סעודות צל:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

ג' זמא דשבתא בסעודתא תניינא כתיב (ישעיה נ"ח) אז תתענני על יי. על יי ודאי דהיא שעמא אתגלייא עתיקא קדישא וכלהו עלמין בסעודתא ושלמו וחדותא דעתיקא עבדינן וסעודתא דיליה היא ודאי. בסעודתא תליתאה דשבתא כתיב והאבתיך נחלת יעקב אביך. דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהו בשלימותא וכלהו שיתא יומין מהווא שריכד מתברכאן. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולא ששמא אלין סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שליטתא דזרעא קדישא דישאל די מהימנותא עלאה דא דילהו היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה ובגניי בך אמר (שמות ל"א) ביני ובין בני ישראל. תא חזו בסעודתי אלין אשתמודעון. ישאל דאינון בני מלכא דאינון מהימנא דמלכא דאינון בני מהימנותא. ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו אחויה פגימותא לעילא ואחויה גרמיה דלאו מבני מלכא עלאה הוא דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישאל הוא ויהבין עליה חמרא דתלת מילין דינא דגיהנם וגומר. ותא חזו בכלהו שאר זמנין וחזון בעי בר נש לחדי ושמחדי למסבגי. ואי הוא חדי בלחודי

ולא

ולא יהיב למסבגי עונשיה סגי. דהא בלחודוי חדי ולא יהיב חדו לאחרא עליה כתיב (מלאכי ב') וזריתי פרוש על פניכם פרוש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי אף ער נב דלא יהיב לאחרא. לא יהבין עליה עונשא בשאר זמנין וחזון. דכתיב פרוש חגיכם פרוש חגיכם קאמר ולא פרוש שבתכם. וכתיב (ישעיה א') חדשיכם ומועדיכם עזבה נפשי. ואילו שבת לא קאמר. ובגניי בך כתיב ביני ובין בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא נשמתא עלאה נשמתא דכל שלימו בהדו גמא דעמא דאתי. ובגניי בך אקרי שבת. מהו שבת. שמא דקדשא בריה הוא שמא דאיהו שלים מכל סמרוי. אמר רבי יוסי ודאי בך הוא. נוי ליה לבר נש דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא. ומאן חדוותא דיהיה. אלין תלת סעודתי מהימנותא. סעודתי דאברהם יצחק ויעקב בליין ביה וקדהו חדו ער חדו מהימנותא שלימותא מכל סמרוי. תאנא בהדין יומא מתעמין אבהו וכל בגניי יגמון מה דלא הכי בכל שאר חזון וזמנין. בהדין יומא חייבא דגיהנם ניחין. בהדין יומא כל דינין איתפין וקא מתערין בעמא. בהדין יומא אורייתא מתעפרא בעמין שלימין.

הלכה פסוקה מנחת שבת מוסר

ה' כות שבת מלוטט מש"ע ונו"ב וגדולו אחרונים: (א) זה לשון ספר יראים בעל התוס' ז"ל. צוה הקב"ה לתת אדם שמיירת שבת על יכו שני ושמיירתם את השבת וכתיב שמור את יום השבת לקדשו, ושמיירת הוא בלב כמשי"ב ואכיו שער את הדבר. וכשם שצוה הקב"ה לתת מורא למקדש בך צוה הקב"ה לתת מורא לשבת כו', ומהו מורא שבת שיחשוב אדם בלבבו לכבוד את השבת ולשמור אותה. וזהו חרד על הדבר, (וחיינו שיהיה חרד ורויז שרא יחלל את השבת הו', כי בקל יוכל ח"ו לחלל את השבת והוא כסקילה או בכרת ואם בשונג כו') ולא סן השבת אתה ירא א"א סמו שהזהיר על השבת וכתוב בגו"א דל צריך להתפלל להשי"ת שיבא על האמת כי חטאת נעורים של האדם מסמין עניו שלא יראה האמת ואף שיכול לפרפל (בפשיעולין) ולתניד לאחרים דינים אבל הוא בעצמו שוכח ורא מקיימם באמת, (ובפרט דיני שבת אשר הם בחורים התלויים בשערה) ולכן יתפלל להשי"ת שיוחם עליו ויורכחו בדרך האמת שלא יבלה חייו, ואז השי"ת ברחמיו וכרוב חסדיו יאיר עיניו באור תורתו הקדושה ויבין וישכיל תוכו תדבר לעשותו ולקיימו כי השי"ת לא ימנע חטוב מהחורקים

עניו שבת שש"ס וסדרשים וזו"ק והאר"י וספרי מוסר:

(6) זה לשון מהר"ם פארוש בס' אור לדיקים יום ערב שבת קודש ישוב בתשובה לתקן אשר פגם בכל השנה ימים כבדי שיכול לקבל אור שבת כראוי. ואם אפשר לו יתענה. ולכל הפחות לא יקבע בערב שבת סעודה מהבשיל וכל שכן מכשר ויין: (ב) בספר נועם מגדים (פ' פנחס) בערב שבת צריך רב פעלים והכנה רבה לפנות מלבו כל עובדין דחול וביחוד הרהורים ותאוות ומחשבות בלתי טובות כדי לכניא על עלמו השראת קדושת השבת וכמו שכל בחיקוי זכר הק' לדחותיכם לתרי בתי לבא ולפנות כל ענינו ודבר זה מלאכה רבה הוא והרי זה כתבירו כשיכא מחשבות זרות ובלתי טובות הבאות מזד הקליפה. והדבר יותר ידוע ליודעים כי רוחה דחול אינו כקדושה כיומא דשבתא דלא דמיימנותא איתפרשת ולריך לאסתחא גרמיה מלבושא דחול והדברים עתיקים. הרי בעליל שקודם שבת צריך הכנה רבה לנערה סטרא אחרא מקמי סטרא דקדושה עכ"ל יע"ס: (ג) ותוספות שבת קודש קודש מיראת סמא כנר שבת קודש וזו נעשה פתח לקבל שבת

שהחולכים בתמים : (ב) מצוה על כל אדם שירחיק כל גופו בע"ש לכבוד שבת ואסור לרחוק עם אביו וחמיו ובעל אמו ובעל אהותו וכן ה"ת"ס"ד לא ירחיק עם רבו כאין צריך לו שימששנו ואם הוא במרחק קודם לרבו מותר לו לחיות שם גם אם א"כ אבל בהג"ד דאסור משום ירחוקו אסור אפי' הוא כבר במרחק, ובמקום שנהגו לכסות ערותן בבית המרחץ מותר, ש"ע ואתרוגים : (ג) צריך שירחיק סמוך לערב (ויחזיר שלא יבא עי"ז לידו היגול שבת ה"ו) וי"בש מיד בגדי מלבושים מיוחדים מלבושי כבוד ללבוש ללבוש שבת, ואם אפשר לו יהיה לו ג"כ מנעלים מיוחדים לכבוד שבת, הפוסקים, ואפילו אבל דח"ל מותר לו ללבוש מלבושי שבת בשבת שיש בו דבר שבפרהסיא שאין לך עני מיוחדים : (ד) אם אי אפשר לו מפני אונה אונס לרחוק בע"ש כ' בא"ר שירחוק ביום ה', ועל כל שנים בע"ש סמוך לערב יחזור וירחוק פניו וידיו, ואתרוגים, וכתב בשלחן ערוך שמים דאם לא היה באפשר לו לרחוק בחמין בע"ש אוי ירחיק בשבת שניו ידיו ורגליו בחמין שהוחזו בע"ש (ויחזיר שלא ירחיק בהם רוב גופו) כמו שמבאר בהפוסקים : (ה) חייב כל אדם לקרות לעצמו בכל שבעה ימים אחריו שבעה שנים מקרא וא' תיגום. דא"צ דוקא לקרות בניגון השעמוי (פרמ"ג באשל סק"ט) וכו"מ חיראים נוהגין לקרות בניגון השעמוי ואסור להפסיק בדבור באמצע קריאת המדרה, ונכון לנהוג שיקרא גם פ' רש"י, ומי שאינו מבין בפ' רש"י יש לו לקרות בפ' התורה בלשון הפרעתק (עברי טייטש) או בספר צאנה וראנה כדי שיוכין ענין הפרשה, הפוסקים, כתב חש"ה דא"ר כשיקרא המדרה ישום אל לבו ועיניו להתבונן בה הן במצוה מהמצות הן במוסר או במדות היוצאות מהפוסקים כדי שידע לקיים יע"ש : (ו) מצוה מן המצוות שיקרא אותה בערב שבת אחר הצות, של"ה מג"א דה"ת, וי"א שמצוה מן המצוות שישלים אותה קודם שיאכל בשבת שחירת, רש"י, ועכ"פ חייב להשלים אחר אכילה עד מנחה, ובדיעבד עד יום ד' בשבת, ובדיעבד יש לו תש"מין בעשרת ימי הש"ב או בשבת תורה, הפוסקים : (ז) יסדר שלחני בע"ש ויציע המטות ויתקן כל עניני הבית כדי שימצאו ערוך ומסודר בבואו מביה"ב, ויהיה שלחני ערוך כל יום השבת שם : (ח) ירבה לכבוד שבת בדגים עבשן ויין ומגנות כפי יכלתו, ובכ"ז מצוה מתג' מעורות

שבת קודש כי יראה הוא שער וכפי היראה שיש לאדם בכניסת שבת קודש נעשה מקום לשנות עליו אור קדושת שבת וכו', חידושי הרי"ם פר' הגוה : (ד) ערב שבת קודש הוא כמו ערב יום הכיפורים, אור לשמים כשם רבינו אלימלך בעל נועם אלימלך, וכתוב בס' הזכרונות יום שבת קודש אשר הקב"ה קידש עמו בני ישראל בו כו' על כן ישמח ויגיל בו ויכין עלמנו בקדושה ובטהרה אחר שרחק לואת טוונות מערב שבת והתודה עליהם וכפי הכנתו בקדושה לקבל שפע אלקי כן תחול עליו, כי רוח אלהים ושפעתו לא בא אלא אחר השתדלות וזריזות יתירה, ושבת רמז לעולם הבא, ובהכנסת שבת נכנס להאי עלמא קדושת עולם העליון, ומכדי שבת פועמים ממנו וכמ"ס זוה"ק ואין אדם זוכה ליהנות מאור עולם הבא אלא אחר שירחיק נפשו מן טיטפי טוונותיו כמו בדין עולם הבא שלא יזכה לעולם הבא רק אחר שיקבל דינו למרק טוונותיו, ומתנאי קבלת שפע אלקי הוא התבודדות לחשוב בדרכי השם והסדיו, (ואתנה סימנא "כד" קודש יבנה, והבין) ולכן טוב מאוד לאדם להתבודד בערב שבת כמו שפ"ה או שח"ס, גם יעיין במפרשי התורה לסיפור דיומא ומ"ס יכיר נפלאות תמים דע"ש, ויכין עלמנו לכבוד שבת בכל מה דאפשר וכפי עלמנו ואי הקדושים קן יכין את עלמנו ואי הכא לפרה מסייעין אותו כי' לא ימנע הסוב מהסולכים בתמים כמ"ס בספ"ק מזה באורך : (ה) כהנו המקובלים ז"ל שבת אלויות טוונות בנימסריא כ"ו (כזה ש"ן ב"ת ח"ו) כמנין השם הו"ה כ"ה לומר לך כי הפונס בשבת כאלו פונס בשם הו"ה וע' בתקונו וזה (סוף דף ו') על הפסוק פן יהרסו אל ה' לראות וע' עוד שם בת"ו (דף י"ג) כדברי אלי לראות וע' עוד שם בת"ו המלך מעל המלך יע"ש ואזי לו לאדם שגורס כך במעשיו ועליו נאמר הפסוק בן כסיל תוגת אמנו כדפי' זוה"ק פ' בראשית דף כ"ג ע"ב יע"ש, וע' גם' תולדות חיים שהאר"ך בענין זה : (ו) בכל יום השבת יהרהר מעניני קדושת שבת וגדול מעלתה ויתפלל להשי"ת שיעזרהו לשמור השבת בכל פרטיה, וידמה בעיניו כאלו איש אחד עומד סמוך לו ומעורר אותו בקול רעש גדול ולא יקו ממנו השגחתו שיוהר מאוד בענין קדושת שבת וכל יום השבת יודה להשם יתברך שנתן לנו את יום השבת שהוא מעין עולם הבא ואשר זוה הגדול הסדו עמנו בני ישראל ועי"ז יוכל לבוא לתכלית האמתית, וכל מעורות

מעורות מצוה שיאכל דגים, ואפי' מי שצריך לאחרים אם יש לו מעט משלו צריך לזרו את עצמו בכל מה שהוא כדי לכבד את השבת ולא אסרו עשה שבתך חול כו' אלא לפי שהשעה דחוקה לו ביותר, אבל ב"א זה צריך לצמצם בשאר ימים כדי לכבד השבת, ולא יפחית עכ"פ משני תבשילין ואפי' תבשיל של תרדון וכסא דהרסנא אם עשאו לכבוד שבת ה"ו קיים מצוה עונג שבת וזהו כבוד שבת ולא די שלא נגרע מערכו רק אדרבה שכרו כפול לפי שזו המעט עומד לו בקושי ובצער יותר מהוצאה גדולה שעושה העשיר בריות, כללו של דברים כל המרבה לכבוד השבת כפי יכלתו הן בגופו הן בגבריו הן באכילה ושתייה הרי זה משובח וישפח בביאת השבת כיוצא לקראת מלך ולקראת חתן וכלה וכל המרבה לשמוח בביאת השבת הרי זה משובח : (ז) כצ"ד בשר לכבוד שבת ואין זמן קודם ביה"ש שישתה כמלה שיעור שעה ולבשלו אה"כ מגי שישתה במ"ה שיעור מיל שהוא ח"י מינוטין, הפוסקים ביר"ד סי' ס"ט, וי"א כ"ב מינוטין, ע' בשו"ת חת"ס (או"ח סי' פ') : (י) אף ביופית החו"י מי שהוא בעל תורה אינו אוכל מסורבא אפי' בכסדרן צמטה מחציון כמבאר בהפוס' מכל מסו"ת צריך שבת יו"ט מותר אף דבעל תורה כדי שיאכל בשר לכבוד שבת וי"ט (ע' בלבושי שרד סי' ל"ט ס"ק קמ"ט), ואם נתיחר מבשר זה לחול מותר ג"כ, וכן כל דבר ששתיירין לצורך שבת וי"ט אם נתותר לחול מותר ג"כ ביו"ט דאשתרי אשתרי, (פרמ"ג ביר"ד סי' ל"ט בשפתני דעת ס"ק ל"ו, וע"ש בפרמ"ג סי' צ"ד במשבעות ס"ק מ'), וע' בשו"ת זרע יצחק סי' כ') שב' דאף אם המורה יודע שישאר מזה לאחר שבת אין לחוש, אבל קודם שבת אסור לאכול מזה, ופשוט דמותר עכ"פ לשעו"ב התבשיל בע"ש אם צריך מלח ותבלין וכי"ב : (יא) מצוה להשמיין חמין בע"ש כדי שיאכל חמין בשבת כי זהו מכבוד ועונג שבת, אבל מי שהחמין מוזקין לו מותר לו לאכול צונג וכן ה"ה מי שאי אפשר לו להשמיין ע"פ אופני היתר המבואר' בפוס' ח"ו שיקל באיסור שבת כדי שיאכל חמין אבל מ' שאינו מאמין בדברי ח"ל ואוסר אכילת חמין בשבת חוששין עליו ששא אפיקורם הוא סי' רנ"ו : (יב) חייב כל אדם להפריש את עצמו ממלאכה ולהדליק את הנרות לכל הפחות חצי שעה קוד' צאת הכוכבים כדי שלא יכשל ח"ו בספק איסור ברת, חו"א וק' ש"ע זמ"ב, וטוב להניח את התולדות מקודם דאל"כ אסור לטלטל כל השבת ברת

יום השבת צעת שהוא פנוי יהרהר בפסוקים המדברים מעניני שבת כמו הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו" וכדומה מפסוקים אלו, ואם נוסל במחשבתו מעניני חול ממו"מ וכדומה יאמר תיקף צפה מלא הפסוק וזכור את יום השבת לקדשו וזהו כגולה נפלאה להגלל ממחשבת חול כמו שמבאר כל זה בספרי מוסר באורך : (א) השבת משפיע פרנסה להג' ימים שלפניו ולהג' ימים שלאחריו כי השבת הוא כמו מלך בגדוד, יום א' וז' וג' נתר שבתא, יום ד' וה' ו' קמי שבתא, והשבת הוא באמצע, גם השבת הוא כמו הלכ באמצע הגוף, וכמו שהלכ שולח מוון ומחיה לכל הגוף כך השבת משפיע לימות החול, ולכן המעט את השבת שהוא דוגמת הלכ שצאדם נותנים לו משאלות לבו מדה כנגד מדה ערני כנו"י וכ' זוה"ק הוא גופא דלא אתענג מן הסט"א בימות החול רק בשבתות ובמועדים לא יכול סערה אחרת למשלת עליה ובשרו ישכן לבטח : (ב) היות שצארכו צלות הקודם שהשבת הוא קיום להשנה ימים, לכן ראוי להשפיע מקדושת יום השבת לכל יום ויום מששת ימי חול, וזה נרמז בפסוק "זכור את יום השבת לקדשו", את" לרבות כל ששת ימים, והיינו שהשפיע לכל יום ויום מקדושת שבת כל אחד כפי יכלתו, וענין הקדושה הוא שיתכשל מעט ממלאכתו ויהכודד לעסוק בתורה, ויפיה מחשבתו מעסקי העולם כי אין ראוי לאדם לעסוק כל היום במלאכה כמו שאמרו רז"ל (לכות פרק ד') הוי ממעט צעסק ועסוק בתורה, ולא דוקא צעסק התורה אלא בכל דבר מזהו וגמילות חסדים, גם בכלל ענין הקדושה הוא שמחשבתו יהיה פנויה מכל דבר מכוער ויחשוב בגדלות האל ופעולותיו, כללו של דבר לא יכנס דבר בטל במחשבתו וכן לא ישמע שום שמו מנינה ולא יאזין אליהם כלל ולא תהיה קשבת אלא דברים טובים ויוצא מפיו טובה וזכרה תמיד שגם צעת שיעשה מלאכתו יעשה רק באיבריו הנגלים ומחשבתו ונפשו יהיה דבוק בהשי"ת, כי אין מהרהר לאדם שכל מחשבתו ונפשו יהיה משועבד למלאכה, ועי' מזה באורך בספר תומך דבורה פרק י' פלה כוללת הא"ך שיתקשר האדם תמיד בקדושה העליונה ויתנהג בה, וע' בראשית חכמה שער הקדושה פ"ד יע"ש, (ג) שבת ישראל דומין למלאכי השרת מה מלאכי השרת קדושים ואין עסקיהם כי אם בהלל ושבח ליוצאם כמו כן ישראל ביום השבת קודש, תולעת יעקב : (ד) המקדש עלמנו כשבת

השלחן שהדליקו המנורה עליה כדלקמן באות י"ט
 ואפילו לאחר שנמטלו המנורה מהשלחן, וכן אסור
 לשלול המנורה אף לאחר שנכבה הנרות אם לא
 עפ"י אופנים המבוארים לקמן באות י"ט וע"ש
 ארשתו: (וג) אשה שנתאחרה בעסקיה ובאה
 לביתה קרוב לחצי שעה קודם שבת שאם תרחוק
 ותבייש בגדי שבת תוכל לבוא לספק חילול
 שבת מצוה יותר שתדליק כמות שהיא ובמלבושי
 חזק משתבא ח"ו יודי ספק חילול שבת שהוא
 ברכת רח"ל, ואם הבעל רואה שאשתו מתאחרת
 מצוה גדולה שהוא ידליק הנרות ולא ישגיח
 בקטפת אשתו, ומצוה גדולה יותר לישב בחשך
 מלחלל שבת ח"ו, ואם רואה שהוא קרוב לביה"ש
 ומב"ש ספק בין השמשות מצוה גדולה שלא
 ידליק אלא יצוה לעכו"ם להדליק ואשרי השם
 דרכיו הכל לשם שמים: (יד) אסור ליתן מים
 אפילו מבעוד יום לתוך נקב המנורה שמכניסין
 שם את הנר (שר חלב או שר שעה וספריין)
 כדי שיוציא האש לשם יתכבה, מנ"א ויש"ם, וע"י
 עכו"ם סותר, המני"ה בבח"ש בשם כמה גדולים,
 ולצורך גדול או לצורך מצוה יש להקל אף ע"י
 ישראל אם נותן מבע"י, הפוסקים וע"י ברש"י
 דבחי"א שיהיה ליתן המים בקנה קודם שמדליק
 הנר וע"ש: (טו) ערב שבת ספק חשכה (הוא בין
 השמשות, ושיעורו הוא לערך י"ג מינוטין וחצי
 קודם צאת ג' כוכבים בינונים) אסור מן התורה
 לעשות בו מלאכה כיון שהוא ספק לילה ואפי'
 דבר שאינו אסור רק מדרבנן מ"ם אסור, ואפי' אם
 נש"ק לו אם הוא בין השמשות מ"ם אסור ג"כ
 הפוסקים: (טז) וכן אסור להפריש חלה כביה"ש
 (בחוק ארצן) שהרי יכול לאכול בלא הפרשה
 ולשייר מעט ולהפריש אחר השבה. שם, ובס'
 ברכ"י בשם ב"ד ובא"א סי' שמ"ב ובנתיב חיי'
 סי' רס"א מקילין להפריש כביה"ש בשבח להפרי'
 סבעי ואין לו לחם לבן אחר אך אם הל ע"פ
 בשבת ושכח להפריש חלה מבע"י מותר להפריש
 כביה"ש דהא אין לו תקנה רשייר תוס"ש, ואם
 שכח או להפריש גם כביה"ש דעת האחרונים
 דיפריש בשבת ויתן לבחן קטן לאכול. ע' בשע"ת
 סימן תמ"ד ובנתיב החיים סי' תק"ו ובישו"ע ק'
 שם סק"ה ובהגהות מעשה רוקח שם סק"ה וביד
 אפרים שם סק"ח ובחי"א כלל קכ"ט מד"ו: (יז)
 המניח בערב שבת דבר סוקצה ככוונה על כלי
 שלו שמלאכתו להחזיר נעשה הכ"י בסוף לדבר
 האסור ודין הכ"י כסוקצה גופו, ואפילו נישלה
 משם הסוקצה כיום השבת מ"ם כיון שהיתה
 שונחת שם בין השמשות אסור לשלולו גם אח"כ
 כד

בשבת מרגיש הקדושה בכל ימי השבוע, ולריך
 לקדש השבת במחשבה, ודיבור, במחשבה הוא
 שלא להרהר דברי חול. אף שהרסור מותר מכל
 מקום מידת חסידות היא כזוכר בשל"ה, כדיבור
 שלא לדבר דברי חול ודברים של מה בכך
 ולמעט כדיבור יותר הרבה מנחול, במעשה
 אין צורך לומר שלא לחלל בליטו או ותולדה
 ח"ו אלא לקדשו בתורה, ונחפלה, ונמלבושים
 נאים, ובמאכלים טובים, וריבוי נרות לכבוד
 שבת, גם כעת שיבד על שלחנו לאכול יהיה
 לבוש מלבוש כבוד וישב באימה ופחד ליושב
 לפני המלך, ולא יבטל בשום פעם שום בעודה
 מהג' סעודות וכל יום השבת יהיה בשמחה
 ואור פניו לא ישונה, וכל המסתכל בהם לא
 ימצא אלא שמחה וסכר פנים יפות, ויזהר מאד
 ששום סבה לא תעדרהו מזה כלל וכי ברכת ד'
 היא תעשיר ולא יוסף עלב עמה, וכתוב בזה"ק
 (פי תורה) וזה לשונו באתערותא דלתתא הכי
 מתערין עליו מלעילא אי איהו בעלזבא מתעררין
 עליו דינין מלעילא ואי איהו בנהירו דאנשי
 מתעררין עליו חסדים מלעילא ע"כ, וע"י טוד
 מזה בספרי מוסר באורך: (יא) וזה לשון
 מוהר"ר גיקטילא ז"ל (בעל שערי אורה ושאר
 ספר"ק) הכדפס בסוף ספר נועם אלימלך בדפוס
 לבוב דע והאמן כי השבת הוא סוד כל האמונה
 וכל התורה והוא סוד חידוש העולם וקיום
 העצב והוא סוד קשר הנסים ונפלאות:
 (יב) ודע כי השבת הוא שער שבו יכנס האדם
 להיות עולם הבא הנקרא שבת הגדול, ואם לא
 קיים אדם השבת בעולם אין לו שער שבו
 יכנס לעולם הבא כי השבת ועולם הבא שניהם
 נקראו שבת, וזה סוד ואת שבתותי תשמרו
 וכו' כלומר אם תשמרו השבת שנתתי לכם
 תזכו לשבת שהיא נמוזה למעלה עין לא ראתה
 כו'. (הוא העולם הבא) וכן אמרו רז"ל מומור
 שיר ליום השבת, ליום שכלו שבת, ולמה נקרא
 (עולם הבא) שמה שבת כי כמו שאדם עורח
 בימי החול ועומד בעל ממלאכתו בשבת, אולם,
 ושותה, ומתפלל, ואינו עוסק במלאכה אחרת,
 קן העולם הזה אדם עושה תורה ומצות ועמל
 בהם אין לו שום פורח כשיוצא מעולם הזה
 אלא עומד ואוכל צנוה"ב סכר המצות שהריה
 בעה"ז: (יג) כי"ז יקיים האדם השבת כהלכתו
 ויזהר באלו י"א דרכים, א) לקבל שבת מבע"י
 לפי שהשבת קודש וסניכותו יושבים קילות של
 חול ולפיכך צריך האדם שלא יקצר גבול הקודש
 ולא יכניס שומאם בסיכל שלא יאמרו עליו ארור

משיג

כל היום אפילו לצורך גופו ולצורך מקומו. ואפי'
 לשלול הכלי כדי לנער ממנו המוקצה דהוי רק
 טלשול כלאחר יד אפי' אסור שהרי הכלי גופו
 נעשה באלו היא עצמה המוקצה. ש"ס ש"י ש"א:
 (יח) אם היה מונח שם קודם בין השמשות גם
 דבר היתר והיתר חשוב לו יותר מהאסור
 איי נעשה הכלי בסיס לאיסור ולהיתר ומותר
 לשלול הכלי. שם. ומנורה שהדליקו עליה נרות
 לשבת אעפ"י שהוא כלי כיון שהדליקו עליו
 ביה"ש נעשה כמוקצה גופו. ולכן אפי' אם הניח
 עליו בע"ש דבר המותר כדי שיהיה בסיס לאיסור
 ולהיתר לא מהני שהרי ידוע שהנר חשוב לו
 ברילה יותר מדבר שמונח על המנורה. ט"ז סי'
 ש"א: (יט) טוב להניח את החלות על השלחן
 קודם ביה"ש כדי שיהיה השלחן בסיס להנרות
 ולהחלות ויהיו מותרין בטלשול כי החלות חשובין
 לו יותר מהמנורה. ואף שהמנורה שנה הרבה
 נגון שהוא של כסף וכדומה מ"מ אין ג"מ. כי
 אין האיסור מחמת המנורה רק מהמנורה הוה
 בסיס לשלחה דהוא עיקר האיסור. (ע' במג"א
 סי' רע"ט סק"ה) אבל אם לא הניח קודם ביה"ש
 החלות על השלחן או ש"ד היתר החשוב לו כמו
 יין וכדומה הרי נעשה השלחן בסיס להנרות
 ואסור לשלול השלחן כל יום השבת אפי' לאחר
 שהסורה המנורה מהשלחן כמו שנתבאר באות
 הקודם. אבל המפה מותר בטלשול אעפ"י שהמנורה
 עומדת עליה כי המפה לא נעשה בסיס להמנורה
 (ע' בס' ח"א כלל ס"ז ס"ה) אבל אם מעמיד
 הנרות על מפה קטנה מיוחדת להמנורה או על
 טט של כסף או שאר מחבות אסורין בטלשול
 משום בסיס ואף כשהעכו"ם נשל המנורה מהמפה
 או מהטט בשבת כמו שנתבאר. פרמ"ג. ומ"מ
 במקום הפסד וצורך גדול יש להקל לשלול
 השלחן אף שלא הונח קודם ביה"ש דבר היתר
 החשוב לו. משום דדעת קצת גדולי פוסקים דלא
 נעשה בסיס אלא אם דעתו היה שתשאר שם
 המוקצה כל יום השבת ודרי המנהג להסיר בשבת
 שחרית את המנורה על ידי עכו"ם ולכן בשעת
 הדחק סמכין ע"ז להקל אבל שלא בשעת הדחק
 ח"ו להקל. הפוסקים ואחרונים: (כ) אסור לטשור
 הנר על ידי המפה כדי להאיר יותר במקום
 שיושכ שם. ואף אם המפה אינה בסיס להנר מ"מ
 אין חילוק כי אסור לשלול הכלי בשביל המוקצה
 לחדר כמו שנתבאר בהפוסקים. שם: (כא) כל
 דבר שיש לחוש שיוצק בו רבים או הינוקות
 אפילו מונח בה"ר מותר לשלולו פחות פחות
 סד' אמות וכן אם נשבר כלי זכוכית בבית וכי"ב
 במקום

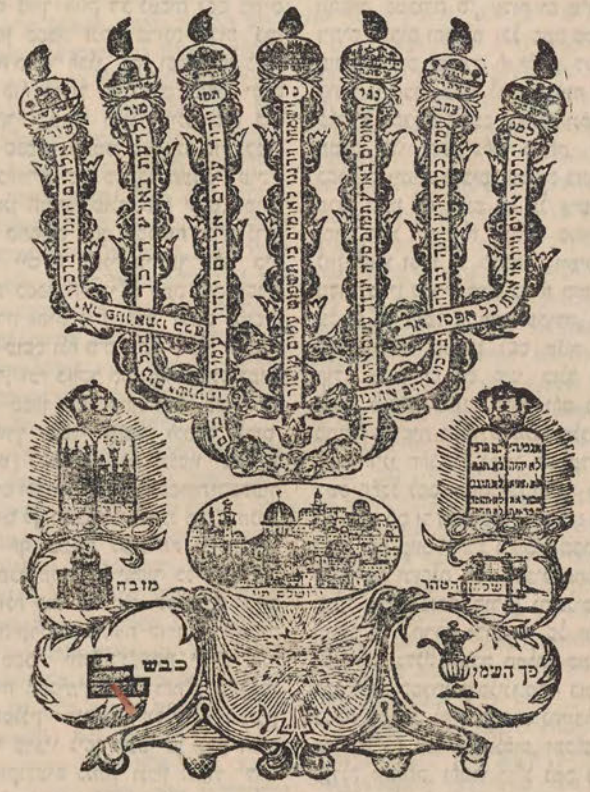
משיג נבול רעבו, אצל ירחיב נבול לשיכנה,
 וזכויות מוסף נשבת כנטיסה וזינאחו מחול
 אל הקודש נמצא שהוא מוסף ומרחיב נבול
 הקודש. וזכות זה כזכותו קורא השם צרה
 מרחיב לו ס' נבול הקודש ומקל נבול הצרה
 וזוכה לנחלה נלי מלרים כו'. (ג) לתקן הוא
 בעצמו מערב שבת כלים לכבוד שבת. לפי
 שהשבת כולל ס' אספקלרי' המאורות, וכשהאדם
 הוא מקבל שבת הוא אשפזיכנא למלך מ"ה
 הקצ"ה. ולפיכך ראוי לתקן בעצמו מכני
 כבוד המלך. והאדם העושה כן מאמין באמונת
 השבת אמונה שלימה ובאמונת הסודות פנימית
 והוא מבדל את הסי'ת ועליו נאמר כי מכבדי
 אכבוד. (ג) בקידוש היום. וסוד הקידוש נשבת
 כלומר משיוצא מנבול החול הנמור מתחת
 החינוכים וכנכס כסיל הקודש ועומד לפני
 הסי'ת והכי נפשו מקודשת לשם. ולפיכך אין
 לו לעשות רק מעשה קודש ואם עושה מעשה
 חול ומחלל את השבת כדי הוא כאלה זונה
 שמשקרת תחת בעלה וחיב מיתה שהוא כמשקר
 באמונת התורה לפי שמקודשת הוא, כמו האשה
 המקודשת לבעלה שאם זנתה תחת בעלה
 מתגרשת או שותה מים המאכרים ולכן נהנה
 שבת צמרה. וכל המחלל שבת כסתר עזיז
 לשתות מים המאכרים. ואם נגלוי חיב מיתה
 וכמה הלכות נאמרו ברמז סז' המפתח שלהם.
 (ד) בעונן נמאלל ובמשתה. כי בזיות האדם
 מענג שבת נג' סעודות הוא מיוחד בזה סודות
 גדולות כו' וע"ש. (ה) גילג שבת עונת ת"ח.
 ולפי שהגפס יתירה נחוספת נאדם גילג שבת
 אזו הוא קדושה החיצונית וזנים כנונים לכריסם
 אשר ישמרו ונו' : (ו) כזיטול כל מיני מלאכה
 וכו'. והמבטל ממלאכה מודה ומאמין באמתה
 יכלתו והספק זולת זה. וזה סוד גדול מסוד
 האמונה כו' וע"ש: (ז) כזיטול דיבור של חול.
 כי כדבור נכבד העולם כמש"כ (הגלים נג)
 כדבר ה' שמים נעשו וכו' וע"ש. (ח) נחפלה
 ותורה. לפי היות יום השבת קודש ואין להשתמש
 בו כדרך חול לפיכך צריך להיות מבלה כל
 השבת בתורה ותפלה ולהיות בנהי כנסיות ובתי
 מדרשות כדברי תורה כולו באופן זמן שני אדם
 בעלים לא יזיאו חומן כדבורי חול כי המדבר
 כדברי חול כאלו מתעורר כח החינוכים ומכניס
 אותם כסיל המלך וטוב ממנו הנכ"ס (ב) צמיתה.
 צריך האדם למוח בשבת כדיבור ונמטסה והרסר
 הנס שהרסור מותר לא הותר אלא לפי שאינו
 ברשותו של האדם אצל אסור לאדם לטורר
 מחשבותיו

במקום שיש לחוש שיויקו בהם בני אדם מותר
 למלטלו להוציאו, שם : (בב) אסור לבטל כלי
 מהיכנו דהיינו שיקח כלי שמותר למלטלו וליתנו
 תחת האקצה שיפיר בתוכו והמעם הוא כיון דאז
 יהיה אסור לפלטל כ"י ההיתר דומה כארו חברו
 במיט, ולכן אסור ליתן בשבת כלי תחת התרנגולת
 שיפיל הביצה לתוכה, ואפי' נותן כלי תחת המוקצה
 על מנת שישמע תיכף הכלי מתחתיו אסור דאילו
 לפי שעה אסור לבטל כלי מהיכנו, ומכל מקום
 במקום הפסד מרובה מותר אפילו לבטל לכל
 השבת, פסמן רס"ז : (בג) חכמים גזרו מליצות
 רמזיה בשבת אפילו בדבר שאין בו משום מלאכה
 או שמוכח מע"ש ולכן אסור לרחוץ בשבת את
 העין ביין ורוק תפל, (רוק תפל) הוא כל שלא
 פעם כדום שניטער משנתו, והוא חוק וטרפא
 אבר אם לא יוכל לפתוח עיניו וכו' ליהלון ברוק
 תפל דאינו רמזיה אלא לפתוח עיניו, א"ר ואחרונים,
 אבל עין ששוחת סבנו דמעות או דם כתמת החולי
 יש בו סכנה, וכל דבר שסתפק בחולה שמה יש
 בו סכנה מחליצין עליו השבת דהו סכנה גמורת
 כמבואר כ"ז באורך בהפוסקים : (כד) רטיה שנפלה
 מהסכה על גבי קרקע או שהסירה במזיד אסור
 לתחזירה ע"ג הסכה, אבל אם נפלה ע"ג כלי
 שצריך לזהר יר הרע כלי שיכיל מתורה וזירות
 ותשכחות להקב"ה הכזה יהיה השבת יבחרהו
 ד', המעט ביטול תורה של כל ימות השבוע
 רק ביום השבת מוספין עוד שבע על הטאחם
 השם סטוב יכפר בעדנו, והנה בשבת ימי
 חול כל אחד ערוד בעניניו הגדול לפי גדלו
 והקטן לפי קטנו כל אחד כפי ערכו על כל
 פנים בשבת קודש שפנוי מעסקו יעשה מה
 שמוטל עליו כמו שמבואר כל זה בספרי מוסר
 באורך : (טו) משה רבינו ע"ה ציקם מפרעה
 לתת לישראל יום מנוחה ואמר ליה שיכר להם
 יום א' וזכר משה רבינו ע"ה את יום השבת
 וז"ל ישמח משה במתנת הלקו, ע' במ"ר שנות
 פ"א : (טז) מגילת היו לאבותינו במצרים
 מיעקב אבינו ע"ה שהיו קורין בהם ישראל
 ומשתעשעין בהם בשבת קודש, שם פ"ה :
 (יז) מבואר בזוהר חדש שיר השירים כי שבת
 הוא בחינת תפילין דמארי עלמא ותפילין דמארי
 עלמא

שלמא הם בחיני ההתפארות שהש"ת מתפאר
 עם ישראל כמו שאמרו רז"ל, וע"כ מבואר
 בזוהר ויקהל שהש"ת אומר על מי שמקבל
 קדושת שבת כראוי, ישראל אשר בך אתפאר
 ע' מזה באורך בספר קדושת שבת : (יח) אכילת
 שבת יקרה מאד כי על ידה זוכין ללחנה הנשמה
 בכחינת נדיק אוכל לשבע נפשו, וגם עושה
 בזה נחת רוח גדול ליוצרו וזה אחד מן הדברים
 שחיבה יתירה נודעת לנו שהתענג בדין נפשו
 למנוח תהב ונטול שר ע"ז אשרינו מה טוב
 הלקנו והן אמת כי במצות כאלו שיש בהם עונג
 והנחת הגוף צריך חזק רב לעשות לשם שמים
 באמת לא מן השפה ולחון שרונה לזכות בדין
 ואומר "שבת היום" אכלו, שמו, ושכרו, אך בזאת
 יבחנו אם הוא לכבוד שבת אם בשאר ימים
 לא ילך אחר תענוגי והכלי עולם הזה בזה
 יהיה ניכר ששבת התענג שמתענג הוא לכבוד
 שבת, וע' באדר"ן שכל המקבל תענוגי עוה"ו
 מונעים ממנו תענוגי עולם הבא יע"ש. ומובא
 בר"ח שער התשובה שחף בשבתות וי"ש צריך
 לקיים טוב יום א' לפני מיתתך שאם היה
 יודע שימות בשבת או בי"ט כמה היה משכים
 לקרות בתורה והיה ירא וחרד וכמה מעשים
 טובים היה עושה ולא היה נמשך אחרי תענוגיו
 יע"ש באורך, ועי' בזוהר הק' שמי שפוגם בעונג
 שבת ומענג עלמו בימי החול הוא כמו הגב
 ועי' מזה באורך בספרי מוסר ובספר לקוטי
 הלכות : (יט) בשמירת שבת נצטוו גם על
 שביחת הבנים והבנות והעבדים ושפחות והבהמות
 מה שלא מצינו כן בשום מצוה מכל תרי"ג מצות,
 או"ש : (כ) חף שמצוה לענג את השבת בכל
 מיני עונג מכל מקום לא ימסוך כל היום בזה
 חם ושלום, ולא כמו שמדמין המון עם ביום
 השבת הותרה הרצועה בהאזות הזמן הרי הוזה"ק
 קורא ליום השבת יומא דגשמתיין יע"ש אלא
 בשבת שחרית משכימין ללמוד ואח"כ מתפללין
 וקורין ומתפללין מוסף ואזכרין ומתענגין
 באכילה, ומי שרגיל ליטן מעט יטן מעט ואחר
 כך חוזרים וקובעים ללמוד ונכון ללמוד דיני
 שבת שבת ר"ת שבת בשבת תלמוד, ופועלים
 זכעלי בתים שאינם עוסקים בתורה בכל ימי
 השבוע מהיבדים לעסוק יותר בתורה בשבת
 מאותן הלומדים כל השבוע, ואחר הלימוד
 מתפללין מנחה ואזכרין סעודה ג' וחוזרין
 ללמוד או לתהלים ולא יגלה את השבת בעיוליס
 כי אין עונג יותר מעונג הנשמה הקדושה ואם
 כי בכל השבוע היא סכנה כלל וכלל, וכתב המג"ה

פנאי לענג ולדרוש שנומה עכ"פ בשבת קודש
 ידרוש שלמה ויענגה כפי מה שיוכל כי אה
 הוא לא ירחם עליה מי ירחם עליה על דרך
 אם אין אני לי מי לי, ושוקר הכל שכל רגע
 ורגע מיום השבת יהיה יקר לו מזהב ומפז וא
 השי"ת לא ימנע עונג מהאלוכים בתמים והבא
 לעהר מסוייעין אותו, וכבר האריכו בזה כל
 ספרי מוסר באורך : (כא) בספר פלא יועץ
 כמה דברים יש שאדם מעיד על עצמו כגון
 אם יאמר האדם שפסו ענומה על שזא ערוד
 מאד בימות החול בפרנסה ואין לו פ"א ללמוד,
 ולעסוק בעבודת ה', עדות יש ע"ז אם בשבתות
 וימים טובים וחוה"מ וכל עשה שהוא פנוי אם
 עוסק בתורה ועבודה או יאמנו דבריו והקב"ה
 קובע לו שכר כאלו למד בימות החול וכמו
 שארז"ל חשב אדם לעשות מצוה וגאנס ולא עשה
 מעלה עליו הכי כאלו עשה, אבל אם גם
 בשבתות וימים טובים וכדומה בזמן שהוא פנוי
 מבלה הזמן או יענג גם על ביטול תורה של
 ימות החול ואף שלא היה לו פנאי והיה צריך
 לזון אשתו ונצו כי השבתות וימים טובים הם
 עדות שאין דבריו אמת כי אז היה לו פנאי ואף
 על פי כן ביטול מתורה ועבודה, וכן המתענג
 בשבת ואומר שמכוון לשם מצוה לכבוד שבת
 קודש עדות יש אם אינו הולך אחר תענוגי
 והכלי עוה"ז בימות החול ואם מקיים מצוה
 סעודה שלישיית וסעודת מלוה מלכה אף כשהוא
 שבע ואינו חאב כלל לאכול זהו לעדות על כשהוא
 רעב שאכל לשם מצוה וכן הרבה ענינים כאלו
 יש עדות אם זך וישר פעלו, יע"ש : (כב) שמירת
 שבת הוא קיום הארץ ובמס' שבת אמר אביי
 לא חרבה ירושלם אלא בשביל שהללו השבת כי
 חילול שבת גורם חרבן ירושלים של מעלה
 ומתוך כך חרבה ירושלים של מטה, תלוי :
 (כג) אם גדלה ונשנה מעלת המנוכה הרבים
 בכל ימות השבוע והפלינו מאד בזה בזוהר הק'
 בשבת המגיע למאן דמוכח לחייבה ע"ש (בדף
 קכ"ה ע"ב) וחראה נפלאות, ומכ"ש בשבת קודש
 שגדלה מעלתה, ואמרו רז"ל למה נאמר בפרשת
 שבת ויקהל משה ולא נאמר כן בכל התורה
 כולה אמר הקב"ה למשה רד ועשה לי קהילות
 גדולות בשבת כדי שילמדו הדורות הבאים
 אחריו להקהיל בכל שבת ללמוד תורה ברבים.
 ע"ש, ולכן ראוי לכל איש שראוי לכך בשבת
 ילמוד להועיל לבני אדם וכל מה שיוכל להשפיע
 לאחרים מהכמתו שהקב"ה השפיע עליו ישפיע
 ולא תערידהו שום סכה כלל וכלל, וכתב המג"ה
 דהעיקר

דהעיקר הוא שילמוד עמהם הלכות שבת, וכי כספה"ק כי בזה שדורשים בדברי תורה לרבים דוקא ועוסק עמהם לקרובם להשי"ת על ידי זה נתגל כביכול ההתפארות של השי"ת עם ישראל ועי' מאיר ביותר קדושת שבת, וכי כחכ"א וז"ל כל המלמד תורה ברבים לשי"ת לשם שמים המקום מרחם עליו ונותן בו חכמה ובינה ודעת והשכל ונותן חלקו עם שלשה לדיקים אברהם יצחק ויעקב יע"ש, והשי"ת יוכנו להיות ממוכי הרבים, אכיה"ר בילאו"א יילאו"א:

הפטרת מחר חודש בשמואל א' סימן כ'

וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מִחַר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָּ כִּי יִפְקֵד מוֹשְׁבֵיךָ וְשִׁלְשֵׁת תֵּרֶד מְאֹד וּבֹאֲתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בַּיּוֹם הַמְּעֻשָׂה וַיִּשְׁבֶּתָ אֲצֶל הָאֶבֶן הָאֲזוּרָה : וְאֲנִי שִׁלַּשְׁתָּ תְּחִצִּים צִדָּה אֹרֶה לְשִׁלְחִלִּי לְמִטְרָה : וְהִנֵּה אֲשַׁכַּח אֶת־הַנְּעָר לָךְ מִצֵּא אֶת־תְּחִצִּים אִם־אָמַר אֲמַר לְנָעַר הַנֶּגַה תְּחִצִּים מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ וּבֹאֲהָ כִּי־שָׁלוֹם לָךְ וְאִין דָּבָר חִי־יְהוּהָ : וְאִם־כֹּה אָמַר לְעֵלָם הַנֶּגַה תְּחִצִּים מִמֶּנּוּ וְחִלָּאָה לָךְ כִּי שִׁלַּחְךָ יְהוּהָ : וְהַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הַנֶּגַה יְהוּהָ בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד־עוֹלָם . וַיִּפְתָּר דָּוִד בַּשָּׁבָה וַיְהִי חֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־אֵל קִי הַלְהֵם לֶאֱכֹל : וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֹו כַּפְעַם אֶל־מוֹשֶׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֶבְנֵךְ מִצֵּד שְׂאוֹד וַיִּפְקֵד מְקוֹם דָּוִד : וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוֹד מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר סִקְרָה הוּא בְּדַתִּי מְהוֹר הוּא כִּי־לֹא מְהוֹר : וַיְהִי מִמִּטְרָה חֹדֶשׁ הַשְּׁנִי וַיִּפְקֵד מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מִדָּוִד לֹא־בָא בְּיָשִׁי גַם־תְּמוּל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלְחָם : וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹד נִשְׂאֵל נִשְׂאֵל דָּוִד מִעַמְדֵי עַד־בֵּית לָחֶם : וַיֹּאמֶר שִׁלַּחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בְּעֵד וְהוּא צָוָה־לִּי אֱלֹהֵי וְעָתָה אִם־מִצְאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֻטָה נָא וְאַרְאֵה אֶת־אֱלֹהֵי עַד־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שִׁלְחָן הַמֶּלֶךְ : וַיַּחְדָּאֵף שְׂאוֹל בֵּית־יְהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּיָנְעוּת הַמְּרֻדוֹת הַלּוֹא יִדְעֵתִי כִּי־בַחַר אֶתָּה לְכֹר־יֵשֶׁב לְבַשְׂתָּךְ וּלְבַשְׂתָּ עֲרוֹת אֶמְךָ : כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בְּךָ־יֵשֶׁב תִּי עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִפּוֹן אֶתָּה וּמִלְכּוֹתֶיךָ וְעָתָה שְׁלַח וּסַח אֶת־י אֱלֹהֵי כִּי בְּיָמֹת הוּא : וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹד אָבִיו וַיֹּאמֶר אֶל־יָדְךָ קָפָה יוֹמֵת מָה עָשָׂה : וַיִּפְקֵד שְׂאוֹד אֶת־הַחֲנִיט עָלָיו לְהַכֹּתוֹ וַיָּבֵד עַל יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מַעַם אָבִיו לְהַמִּית אֶת־דָּוִד : וַיָּקָם

יהונתן מעם השלחן בתרי"אף ולא אכל ביום ההוא חדש חשני
לחם כי נעצב ארדוד כי הכלימו אביו: ויהי בכפר ויצא
יהונתן השדה למועד דוד ונער קמן עמו: ויאמר הנער
למן מצא-נא את-החלים אשר אנכי מורה הנער למן והוא
יהה החצי להעברו: ויבא הנער עד-מקום החצי אשר ירה
יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלא החצי ממך
והלאה: ויקרא יהונתן אחרי הנער סתרה חושה אל-תעמד
ויקמט נער יהונתן את-החצי החלים קרי ויבא אל-ארגיו: והנער
לא-ידע מאומה אך יהונתן ודוד ידעו את-הדבר: ויהן יהונתן
את-כליו אר-הנער אשר-לו ויאמר לו דוד הביא העיר: תנער
בא ודוד קם מאצל הגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש
פעמים וישקו איש את-רעהו ויבכו איש את-רעהו עד-דוד
הגדיד: ויאמר יהונתן לדוד דוד לשלום אשר נשבענו שנינו
אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה יתיה ביני ובינך ובין דעי
ובין ורעה עד-עולם:

הפמרת שבת וראש חדש כישעיה סימן סז

כה אמר יהוה השמים כסאי והארץ הדם רגלי איוה בית
אשר תבנולי ואיוה מקום מגורתי: ואת-כל-אלה ידי
עשית ויהיו כר-אלה נאם-יהוה ואלוה אביט אל-עני ונכה
רוח ותרד עד-דברי: שוחם השור מכה-איש זובח השת
עורף פלב מענה מנחה וסחזיר מזכיר לבנה מברך און גם
המה בחרו בדרכיהם ובשקוציהם נפשם תפצה: גם-אני
אכתד בתעלוליהם ומגורתם אביא להם יען קראתי ואין עונה
דברתי ולא שמעו ויעשו הרע בעיני ובאשר לא-תפצתי בחרו:
שמעו דברי-יהוה התרדים אר-דברו אמרו אחיכם שגאיכם

מנדיכם קמען שמי יכפר יהוה ונראה בשמחתכם והם יבשו:
קור שאון מעיר מזר מתיכל קור יהוה משלם גמול לאיביו:
במרים תחיל ילדה במרים יבוא חכר דה והמליטה זכר: מר
שמע בואת מי ראה כאלה תיוחק ארץ ביום אחד אס-יגד
גוי פעם אחת כירחלה גם-ילדה ציון את-בניה: האני אשפיר
ולא אוקיד לאמר יהוה אס-אני המוליד ועצרתני אמר אלהיך:
שמחו את-ירושלם וגילו בה פלאהביה שישו אפה מ-שו ש'
כר-המתאבלים עליה: קמען תינקו ושבעתם משד תנחמיה
למען תמצו והתענגתם מויו כבודה: כירכה אמר יהוה הנני
נוטה-אליה כנהר שלום וכנהל שומה כבוד גוים וינקתם עד
צל תנשאו ועל-ברקים תשעשעו: כאלש אשר אמו תנחמנו
בן אנכי אנחמכם ובירושלם תנחמו: וראיתם וישש לבכם
ועצמותיכם בדשא תפרחנה ונודעה יד-יהוה את-עבדיו וועם
את-איביו: כירנה יהוה באש יבוא וכסופה מרפבתיו להשיב
בחמה אפו ונערתו בלהבי-אש: כי באש יהוה נשפט ובחרבו
את-כל-בשר ורבו חללי יהוה: המתקדשים והמטהרים אר-
הגנות אחר אחד אחת קרי בתוך אכלי בשר החזיר והשקץ
והעכבר יחדו יספו נאם-יהוה: ואנכי מעשיהם ומחשבתיהם
כאה למבץ את-כל-הגוים והלשנות ובאו וראו את-כבודי:
ושמתי בהם אות ושלתי מתם פליטים אל-הגוים תרשיש
פול ודוד משכי משת תובל ונון האיים הרחקים אשר לא-
שמעו את-שמעי ולא-ראו את-כבודי והגירו את-כבודי בגוים:

והביאו את כל אחיכם ומפלי הגוים ו מנחה ו ליהוה בפסחים ופרכב
ובצבים ובפרדים ובפרדות על הר קדשי ירושלם אמר יהוה כאשר
יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית יהוה: כא וגם מהם אקח
לכהנים ללוים אמר יהוה: כג כי כאשר השמים החדשים והארץ
החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם יהוה בן יעמד זרעכם
ושמכם: כד והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר
להשתחות לפני אמר יהוה: כה ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים
כי פי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר:

זוה סדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'
פסג הספרדים עם תל ר"ח זיוס ש"ק זיוס ט' להוסף פסק ראשון ואחרון של הפטרות מחר מדע:

הפטרות לארבע פרשיות

הפטרות לפרשת שקלים במלכים ב' סימן י"א

כשנת שלפני ר"ח אדר מולידין ב' ספרים בל' קורין ז' גברי כפרסת השבוע
יקדים לעילא ובספר ב' קורא המפטיר ב' טשא מתחלת הפ' עד לכפר על
פשותיכם ומפטירין הפטרה זו. ואם תל ר"ח בשבת מולידין ג' ספרים בל' קורין
פ' השבוע ז' גברי ולא יאמר קדיש. ובב' קורא זיוס השבת עד וגסכו ח"ק
ובספר ג' קורא המפטיר פ' שקלים ומפטירין הפטרה זו:

באן מתחילין הספרים

ויברת יהוידע את הברית בין יהוה ובין המלך ובין העם
קהילות לעם ליהוה ובין המלך ובין העם: ויבאו כל
עם הארץ בית הבעל ויתצוהו את מזבחתו מוכותיו קרי ואת
צלמיו שברו היטב ואת מתן פתח הבעל חרנו לפני המזבחות
וישם הכהן פקדת ערב בית יהוה: ויקח את שרי המאות
ואת הכרי ואת הרצים ואת כרעם הארץ וירידו את המלך
מבית יהוה ויבואו הרך שער הרצים בית המלך וישב ער
בפא המלכים: וישמח כרעם הארץ והעיר שקמה ואת
עתדתו הכיתו בחרב בית המלך המלך קרי:

באן מתחילין האשכנזים

בן שבע שנים יהואש במקו: בשנת שבע ליהוא מקד
יהואש וארבעים שנה מקד בירושלם ושם אמו צביה מבאר
שבע: ויעש יהואש הישר בעיני יהוה כרדמיו אשר הורהו

יהוידע הכהן: רק הפטרות לאסרו עוד העם מזבחים ומקטרים
בפטרות: ויאמר יהואש אל הכהנים כל כסף המדשים אשר
יבא בית יהוה כסף עזר איש כסף נפשות ערפו כר כסף
אשר יעלה על לב איש להביא בית יהוה: יקחו להם הכהנים
איש מאת מקרו והם יחזקו את בידק הבית לכל אשר ימצא
שם בידק: ויהי בשנת עשרים ושלוש שנה למלך יהואש לא
חזקו הכהנים את בידק הבית: ויקרא המלך יהואש ליהוידע
הכהן ולכהנים ויאמר אליהם מדוע אינכם מחזקים את בידק
הבית ועתה אריתקחו כסף מאת מקריכם כר לבידק הבית
תתנהו: ויאתו הכהנים לבידק קחת כסף מאת העם ולבידקתי
חזק את בידק הבית: ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויטב חר
בידקתו ויתן אתו אצל המזבח בימין סימון קרי בבוא איש בית
יהוה ונתנו שמה הכהנים שמרי הפך את כל הכסף המובא
בית יהוה: ויהי בראותם כירב הכסף בארון ויער ספר המלך
והכהן הגדול ויצרו וימנו את הכסף הנמצא בית יהוה:
ונתנו את הכסף המתן על ידי יד קרי עשי המלאכה
הפקדים המפקדים קרי בית יהוה ויציאהו חרשי העץ וכבנים
העשים בית יהוה: ונגדרים וקחצבי האבן ולמנות עצים
ואבני מחצב לחזק את בידק בית יהוה וכל אשר יצא ער
הבית לחזקה: אך לא יעשה בית יהוה ספות כסף מזבחות
מזבחות חצרות כל כלי זהב וכלי כסף מן הכסף המובא
בית יהוה: כר לעשי המלאכה יתנהו וחזקו בו את בית יהוה:
ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף ער ידם לתת
קעשי המלאכה כי באמנה הם עשים: כסף אשם וכסף חטאות
לא יבא בית יהוה לכהנים יהיו:

קריאה לפרשת זכור

בשבת שלפני פורים מולידין שני ספרים בראשון קורין סבטה גברי בפרשת
הסבוע וקדיש לעילא ובספר שני קורא המפטיר פרשה זו.

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לָךְ עַמְלֶךְ בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:
אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ וַיִּגְבַּב בְּךָ בְּדֵבַר נִחְשָׁתִים אֲחֵרֶיךָ וְאֵתָה
עֵיפָה וַיַּגֵּעַ וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים: וְהָיָה בַּהֲנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶתְּךָ
מִכַּף-אֵיבֶיךָ מִסְבִּיב בְּאַרְצֵךְ אֲשֶׁר יְהוָה-אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲתָה
קְרִישְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זְכוֹר עַמְלֶךְ מִבְּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשָּׁכַח:

הפטרה לפרשת זכור בשמואל א' סימן ט"ז

^{כאן מתחילין הם הדרים}
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוֹל אֵלַי שְׁלַח יְהוָה לְמַשְׁחֶךָ לְמַדְּךָ עַל-
עַמּוֹ עַד-יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמָע לְקוֹל דְּבַר יְהוָה:

כאן מתחילין האצבונים

כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת פְּקֹדֹתַי אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה עַמְלֶךְ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר-שָׂם לוֹ בְּדֶרֶךְ בַּעֲלָתוֹ מִמִּצְרָיִם: עַתָּה לָךְ וְהַפִּיתָה
אֶת-עַמְלֶכְךָ וְהַחַרְמְתָם אֶת-כָּדֹר-לִוּוֹ וְלֹא תַחְמַל עֵינֶיךָ וְהַמַּתָּה
מֵאִישׁ עַד-אִשָּׁה מֵעוֹלָל וְעַד-זֶנֶב מִשּׁוֹר וְעַד-שֵׁה מִנְּמַל וְעַד-
חִמּוֹר: וַיִּשְׁמַע שְׂאוֹל אֶת-הָעָם וַיִּפְתְּרוּם בַּשָּׂדֵי אִים מֵאֲתָיִם אֲרָב
רְגֵלֵי וְעִשְׂרֹת אֲרָפִים אֶת-אִישׁ יְהוּדָה: וַיָּבֹא שְׂאוֹל עַד-עִיר
עַמְלֶכְךָ וַיִּרְבַּב בַּנַּחַל: וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל-חֵקְיָנִי לִכּוֹ סִרוּ רִדּוּ
מִתּוֹךְ עַמְלֶכְךָ פֶּן-אֶסְפְּךָ עַמּוֹ וְאֵתָה עֲשִׂיתָה חֶסֶד עִם-כָּל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בַּעֲדוֹתֶם מִמִּצְרָיִם וַיִּסַּר קִינִי מִתּוֹךְ עַמְלֶכְךָ: וַיָּךְ שְׂאוֹל
אֶת-עַמְלֶכְךָ מִחַוִּיבָה בּוֹאֵךְ שׁוֹר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מִצְרָיִם: וַיִּתְּפֹשׂ
אֶת-אַגַּג מֶלֶךְ עַמְלֶכְךָ חַי וְאֶת-כָּדֹר הָעָם הַחֲרִים לְפִי-חֶרֶב:
וַיַּחַמַּל שְׂאוֹל וְהָעָם עַד-אַגַּג וְעַל-מִיטַב הַצֹּאן וְהַבְּהֵמָה וְהַמְּשֻׁנִּים
וְעַד-חֲפָרִים וְעַד-כָּל-הַטּוֹב וְלֹא אָבּוּ חֲתוּיָם וְכָל-הַמְּלָאכָה

נמכוח

הפטרה לפרשת זכור

רא

נִמְכָּזָה וְנִמְסָה אֶתָּה הַחֲרִימוּ: וַיְחִי דְבַר יְהוָה אֶל-שְׁמוּאֵל לֵאמֹר:
נִחְמַתִּי כִּי-הִמְלַכְתִּי אֶת-שְׂאוֹל לְמַדְּךָ כִּי-שָׁב מֵאֲחֵרֶיךָ וְאֵת-דְּבַר-
לֹא הִקִּים וַיַּחַר לְשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַם אֶל-יְהוָה כָּל-הַלְוִיָּהּ: וַיִּשְׁבֹּם
שְׁמוּאֵל לְקִרְאָת שְׂאוֹל בְּבִקְרָה וַיַּגֵּד לְשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא-שְׂאוֹל
חֶבְרֹנָה וְהִנֵּה מְצִיב לוֹ יָד וַיִּסַּב וַיַּעֲבֹר וַיִּרַד הַגִּלְגָּל: וַיָּבֹא
שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוֹל וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאוֹל בְּרוּךְ אַתָּה כִּי-הוּיָה חֲסִימָה:
אֶת-דְּבַר יְהוָה: וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמָה קוֹל-הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנִי
וְקוֹל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי שֹׁמֵעַ: וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל מִעַמְלֶכְךָ הַבְּיָאִים
אֲשֶׁר חָמַד הָעָם עַל-מִיטַב הַצֹּאן וְהַבְּהֵמָה לְמַעַן זִבְחַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְאֵת-הַחֲרָמֶנּוּ: וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוֹל חֲרָף וְאֲגִידָה
לָךְ אֵת אֲשֶׁר דְּבַר יְהוָה אֵלַי הִלִּיכָה וַיֹּאמְרוּ וַיֹּאמֶר קוֹי לוֹ דְּבַר:
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם-קָטַן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל
אַתָּה וַיִּמְשַׁח יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁלַח יְהוָה בְּדֶרֶךְ
וַיֹּאמֶר לָךְ וְהַחַרְמְתָה אֶת-הַחֲטָאִים אֶת-עַמְלֶכְךָ וְנִלְחַמְתָּ
כּוֹ עַד-כְּפוֹתֶם אֹתָם: וְכִמָּה לֹא-שָׁמַעַת בְּקוֹל יְהוָה וְתַעֲטֵ אֶת-
הַשָּׁלַל וְתַעֲשׂ חֶרֶע בְּעֵינֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל-שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר
שָׁמַעְתִּי בְּמוֹד יְהוָה וְאַלְךָ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר-שָׁכַנְתִּי יְהוָה וְאֲבִיא אֶת-
אַגַּג מֶלֶךְ עַמְלֶכְךָ וְאֶת-עַמְלֶכְךָ הַחֲרָמְתִּי: וַיִּקַּח הָעָם מִהַשָּׂרָד
צֹאן וּבְהֵמָה רַאשֵׁי הַחֲרָם לְזִבְחַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּגִלְגָּל: וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל הַחֲפִץ כִּי-הוּיָה בְּעֵלּוֹת זִבְחִים בְּשֹׁמֵעַ בְּקוֹל יְהוָה הַנֵּת
שְׁמָע מִזִּבְחַת טוֹב דְּהַקְשִׁיב מִחֲרֵב אֵיקִים: כִּי חֲטָאת־לָסֶס מְרִי
וְאִוֹ וְתִרְפִּים הַפְּצֹר יַעַן מֵאִסְתָּא אֶת-דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסֶךָ מִמְּדָךְ:
וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל-שְׁמוּאֵל חֲטָאתִי כִּי-עֲבַרְתִּי אֶת-פִּי יְהוָה וְאֵת-
דְּבַרְךָ כִּי יִרְאֵתִי אֶת-הָעָם וְאֲשִׁמַּע בְּמוֹקְם: וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת-
חֲטָאתִי וְשׁוּב עִמָּי וְאֲשַׁתְּחִיחַ כִּי-הוּיָה: וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוֹל
לֹא אֲשׁוּב עִמָּךְ כִּי מֵאִסְתָּא אֶת-דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסֶךָ יְהוָה

מהיות

מהיות מלך על ישראל: ויפכ שמואל קדכת ויחזק בכנף מעילו ויקרע: ויאמר אליו שמואל מרע יהוה את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעה השוב ממך: וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם: ויאמר חטאתי עתה ככדני נא נגד זמני עמי ונגד ישראל ושוב עמי והשתחויתי ליהוה אלהיך: וישב שמואל אחרי שאול וישתחו שאול ליהוה: ויאמר שמואל הגישו אלי את אנג מלך עמלק ויקח אליו אנג מעדנת ויאמר אנג אכן סר מר המות: ויאמר שמואל כבאשר שבקה נשים חרבה בן תשבר מנשים אמך וישפך שמואל את אנג לפני יהוה בגלגל: ויקח שמואל הרמתה ושאור עקה אר ביתו גבעת שאול:

קריאה לפרשת פרה

בשבת שקודם שבת האחרונה מר"ח אדר (ואם חל ראש חודש ניסן בשבת אזי בשבת האחרונה של אדר) מווליאין שני ספרים בראשון קורין שבעה גברי בפרשת השבוע וקדים לעילא ובספר שני קורא המפטיר פרשת זו:

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: זאת תקח התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר | אל בני ישראל ויקחו אהיה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עקה עליה ער: ונתתם אתה אר אדעור הבהן והוציא אתה אר מתוך למחנה ושחט אתה לפניו: וקח אדעור הבהן מדמה באצבעו והוה אר נכח פני אהר מועד מדמה שבע פעמים: ושחף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישראל: וקח הבהן עין ארו ואזוב ושני תולעת והשליך אר תוך שרפת הפרה: וכבס בגדיו הבהן ורחץ בשרו בפנים ואחר יבא אל המחנה וטמא הבהן ער הערב: והשחף אתה וכבס בגדיו בפנים ורחץ בשרו בפנים וטמא ער הערב: אסף | איש

טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא: וכבס האסף את אפר הפרה את בגדיו וטמא ער הערב והיתה לבני ישראל ולגד הנגר בתוכם לחקת עולם: הנגע במת לכר נפש אדם וטמא שבעת ימים: הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר: כר הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכן יהוה טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא יורק ערו טמא יהיה עוד טמאתו בו: זאת התורה אדם ביימות באהר כל חבא אל האהל וכר אשר באהר יטמא שבעת ימים: וכל בלי פתוח אשר אין צמיד פתיל ערו טמא הוא: וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים: וקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן ערו מים חיים אר כרי: וקח אזוב וטבל בפנים איש טהור והוה ער האהל וער כל הכלים וער הנפשות אשר היו שם וער הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר: והוה הפהר ער הטמא ביום השלישי וביום השביעי וטמא ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ בפנים וטהר בערב: ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את מקדש יהוה טמא מי נדה לא יורק ערו טמא הוא: והיתה להם לחקת עולם ומוה מי הנדה וכבס בגדיו והנגע במי הנדה יטמא ער הערב: וכל אשר יגע בו הטמא וטמא והנפש הנגעת תטמא ער הערב:

ומפטירין הפטרה זו ביהוקאל סימן לו

ויהי דברי יהוה אלי לאמר: בן אדם בית ישראל ישבים ער אדמתם וטמאו אותה בדרבם ובעקבותם כטמאת הנדה

הפטרה לפרשת פרה

הייתה דרכם לפני: ואשפך חמתי עליהם על-הדם אשר-שפכו
על-הארץ ובגדו-ליהם טמאה: ואפיץ אתם בגוים ויזרו
בארצות כדרכם וכעלילותם שפמתיים: ויבוא אל-הגוים אשר-
באו שם ויחלדו את-שם קדשי באמר להם עס-יהוה אלה
ומאדצו יצאו: ואחמל על-שם קדשי אשר חללהו בית ישראל
בגוים אשר-באו שמה: לכן אמר לבית-ישראל כה אמר
אדני יהוה לא רמענכם אני עשה בית ישראל פי אס-לשם-
קדשי אשר חללתם בגוים אשר-באתם שם: ומקדשתי את-
שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים
פיראני יהוה נאם אדני יהוה בהקדשי בכם לעיניהם: ולקחתי
אתכם מן-הגוים וקבצתי אתכם מפל-הארצות והבאתי אתכם
אל-אדמתכם: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מפל
טמאותיכם ומפל-גלויותיכם אטהר אתכם: ונתתי לכם לב
חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתי את-לב האבן
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר: ואת-רוחי אתן בקרבכם
ועשיתי את אשר-בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם:
וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם והייתם לי לעם ואנכי
אהיה לכם לאלהים: והושעתי אתכם מפל טמאותיכם
וקראתי אל-הדגן והרביתי אתו ולא-אתן עליכם רעב: והרביתי
את-פרי העץ ותנובת השדה למען אשר לא תקחו עוד חרפת
רעב בגוים: וזכרתם את-דרכיכם הרעים ומעלליכם אשר לא-
מוכים ונקמתם בפניכם עד עונותיכם ועד תועבתיכם: לא
רמענכם אני-עשה נאם אדני יהוה יודע לכם בושו והקדמו
מדרכיכם בית ישראל: כה אמר אדני יהוה ביום טהרי אתכם
מפל עונותיכם והושבתי את-העלים ונגבו החרבות: והארץ
הנשמה תעבד תחת אשר הייתה שוממה לעיני פרי-עובר:

כז כעל העונות מנחת ש

ואמרו

הפטרה לפרשת פרה

רג

ואמרו הארץ הלזו הנשמה היתה בגן-עדן והערים ההרבות
והנשמות והנהרסות בצורות ישבו: וידעו הגוים אשר ישארו
סביבותיכם פי אני יהוה בנתי הנהרסות נמעתי הנשמה אני
יהוה דברתי ועשיתי: כאן מסימן הספרים כה אמר אדני יהוה
עוד זאת אדרש לבית-ישראל לעשות להם ארבה אתם כצאן
אדם: כצאן מדשים כצאן ירושלים במועדיה בן תהיינה הערים
החרבות מלאות צאן אדם וידעו פיראני יהוה:

לפרשת החודש

בשנת שלפי ר"ח ניסן מולידין שני ספרים בראשון קורין השבוע וקדיש לעילא
ובספר שני קורא המפטיר בפרשת בא אל פרעה מתחילת החודש הזה לכם עד
בכל מושבותיכם תאכלו מצות. ולס חל ר"ח ניסן בשנת מולידין שלשה ספרים
בראשון קורין ששה גברי בפרשת השבוע ולא יאמר קדיש ובספר שני קורא המשלים
וביום השבת עד ונסכו וקדיש לעילא ובספר שלישי קורא המפטיר פרשת החודש
ומפטירין הפטרת פרשת החודש:

כאן מתחילין האשכנזים הפטרה לפרשת החדש (ביחזקאל סימן סח)

כל העם הארץ יהיו אלה-התרומה הזאת לנשיא בישראל:
ועל-הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסך בחגים ובחדשים
ובשבתות בכל-מועדי בית ישראל הוא יעשה את-החמאת
ואת-המנחה ואת-העולה ואת-השקמים לכפר בעד בית-
ישראל:

כאן מתחילין הספרדים

כה אמר אדני יהוה בראשון באחד לחודש תקח פרי-בן-בקר
תמים וטהאת את-המקדש: וקח הכהן מדם החמאת
ונתן אר-מוזות הבית ואל-ארבע פנות העזרה למזבח ועל-
מוזות שער החצר הפנימית: וכן תעשה בשבעה בחדש מאיש
שגה ומפתי וכפרתם את-הבית: בראשון בארבעה עשר
יום לחודש יהיה לכם הפסח חג שבעות ימים מצות יאכל:

יעשה

הפטרה לפרשת החדש

ועשה הנשיא ביום ההוא בערו ובעד פלעם הארץ פר המאת :
 ושבעת ימיה חג יעשה עולה ליהוה שבעת פרים ושבעת
 איקים תמימים ליום שבעת הימים וחמאת שער עזים ליום :
 ומנחה איפה קפר ואיפה לאיל יעשה ושמן היו לאיפה :
 בשביעי בחמשה עשר יום לחדש בחג יעשה כאלה שבעת
 הימים כחמאת בעלה וכמנחה וכשמן : כה אמר אהני יהוה
 שער החצר הפנימית הפנה קדים יהיה סגור ששת ימי
 המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח : ובא הנשיא
 דרך אולם השער מהויץ ועמד על מזותת השער ועשו הכהנים
 את עזרתו ואת שלמיו והשתחוה על מפתן השער ויצא
 והשער לא יסגר עד הערב : והשתחוה עם הארץ פתח השער
 ההוא בשבתות ובחדשים לפני יהוה : והעלה אשר יקרב
 הנשיא ליהוה ביום השבת ששה כבשים תמימים ואיל תמים :
 ומנחה איפה לאיל ולכבשים מנחה מתת ידו ושמן היו לאיפה :
 וביום החדש פר בן בקר תמימים וששת כבשים ואיל תמימים
 יהיו : ואיפה קפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאלה
 תשיג ידו ושמן היו לאיפה : ובבוא הנשיא דרך אולם
 השער יבוא ובדרפו יצא : ובבוא עם הארץ לפני יהוה
 במועדים הבא דרך שער צפון להשתחוה יצא דרך שער נגב
 והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה לא ישוב דרך
 השער אשר בא בו כי נכתו יצאו יצא קרי : והנשיא בתוכם
 בבואם יבוא ובצאתם יצאו : ובחגים ובמועדים תהיה המנחה
 איפה קפר ואיפה לאיל ולכבשים מתת ידו ושמן היו לאיפה :
 וכי יעשה הנשיא נדבה עולה או שמיים נדבה ליהוה
 ופתח לו את השער הפנה קדים ועשה את עלתו ואת
 שלמיו כאשר יעשה ביום השבת ויצא וסגר את השער אחרי

הפטרה לפרשת החדש

צאתו : וכבש בן שנתו תמים תעשה עולה ליום ליהוה
 בבקר בבקר תעשה אתו : ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר
 ששית האיפה ושמן שלישית החין לרם אתה סקת מנחה
 ליהוה תקות עולם תמיד : ועשו יעשו קרי אתה כבש ואת
 המנחה ואת השמן בבקר בבקר עולת תמיד : ע"כ לספרים
 כה אמר אהני יהוה כריתו הנשיא מתנה לאיש מבניו
 נחלתו היא לבניו תהיה אחוזם היא בנחלה : וכי יתן
 מתנה מנחלתו לאחד מעבדיו ותהיה לו עד שנת הדרור ושבת
 לנשיא אך נחלתו בניו להם תהיה : ולא יקח הנשיא מנחלת
 העם להונתם מאחוזתו ינחל את בניו למען אשר לא
 יפצו עמי איש מאחוזתו :

מנהג ספרדים אם חל ר"ח ניסן ביום א' לומר אחר הפסרת החדש פסוק ראשון ואחרון של
 הפסרת מהר חודש. ואם חל ר"ח בשבת לומר פסוק ראשון ואחרון של הפסרת שבת ור"ח :

סדר פרשיות ויקהל ופקודי חבוריהן והפרדתן

אחר ידיעת סימן השנה. ונרשמו בו גם כן סימני הפסקת ארבע פרשיות :

שנים פשוטות	שנים מעוברות
בחג מחוברות (ב)	בחה נפרדות (דד)
בשה מחוברות (דד)	בשז נפרדות (וביו)
גכה מחוברות (דד)	גכו נפרדות (וביו)
הכו מחוברות (וביו)	החא נפרדות (זמו)
השא מחוברות (זמו)	השג נפרדות (בו)
זחא מחוברות (זמו)	זחג נפרדות (בו)
זשג מחוברות (בו)	זשה נפרדות (דד)

ברכת התורה

ברכת התורה לפניה ברכו את יהוה המברך :

וסקבל עונין ברוך יהוה המברך לעולם ועד :

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה יהוה נותן התורה :

אחר הקריאה מנכר :

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכנו ברוך אתה יהוה נותן התורה :

ברכת הספירה לפניה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו באישים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת ברוך אתה יהוה הזוהר בתורה ובמישנה עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק : ומפסידין בנביא

לאחר שספירה ותפילה יאמר המפסיד ד' ברכות אלו :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, צור כל העולמים, צדיק בכל הדורות, האל הנאמן האמר ועשה, המדבר ומקום, שכל דבריו אמת וצדק :

נאמן, אתה הוא יי אלהינו, ונאמנים דברך, ודבר אחד מדברך אחר לא ישוב ריקם, כי אל מלך נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי, האל הנאמן בכל דבריו :

רחם, על ציון כי היא בית חיינו, ולעלות נפש תושבי במהרה בימינו. ברוך אתה יי, משמח ציון בקנייה :

עומתנו, יי אלהינו, באליהו הנביא עבדך, ובמלכות בית דוד משיחך, במהרה יבא ויגל לבנו, על פסא לא ישכור, ולא תחלו עוד אחרים את כבודו, כי בשם קדשך נשבעת לה, שלא יבכה נרו לעולם ועד. ברוך אתה יי, מגן דוד :

על התורה, ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום השבת הזה, שנתת לנו יי אלהינו לקדשה ולקנותה, לכבוד ולתפארת : על הכל, יי אלהינו אנתנו מודים לך, ומברכים אותך, ותברך שמוך קמי כל סי תמיד לעולם ועד. ברוך אתה יי, מקדש השבת :

